BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
17 A
15

Digitized by Google

Digitized by Google

IVLIANI ANTE
CESSORIS CONSTAN
TINOPOLITANI NO
VELLARVM IVSTINIANI
IMP. EPITOME.

Additis Latinis quibuſdam Nouellis
conſtitutionibus eiuſdem Imp.
cum paratitlis, ſiue ſcholijs.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Cardinalis Antoniani

Digitized by Google

CVM duo lectorum genera sint, quorum alteri discendi causa legant; alteri solum, vt reprehendi captent occasionem: illorum mihi habendam esse rationem, horum contemnendam esse calumniandi cupiditatem semper existimaui. Siue enim scribas, siue nihil scribas; siue hoc, aut illo modo scribas: semper hi habent, quod reprehendant. At studioso viro nullus liber est inutilis. Ab alijs enim dicendi, ab alijs viuendi rationem, ab alijs artes, ac disciplinas, ab alijs historiam temporum, ab alijs alia, atque alia discit. Illi se omnia scire iactant; habere que se, in quo Platones, Aristoteles, Demosthenes, Ciceropes, Papinianos, Iulianos, Vlpianos, & ceteros quoscumq. magnos viros saepius erraſſe facile ostendant. His igitur, qui nihil ignorant, nihil scribendum esse

censemus: quando ad eos, qui vitam Epicureorum deorum in terris degunt, nulla beatitatis accessio fiet; medicis hos tantum commitendos esse putamus. Studiosorum vero, hoc est eorum, qui discendi cupiditate tenentur, duplex etiam genus est, iuris presertim ciuilis, qua de re nunc agitur; alteri enim nocere existimant linguarum peritiam, antiquitatis cognitionem, differendi, aut dicendi artem, et ceteras disciplinas, quibus tamen veteres iurisconsultos exornatos fuisse negare non possunt: alteri his omnib. libenter operam dant, et ceterorum ignauiam, quam etiam stupiditatem appellant, vehementer irrident. Vtroque admonendos esse potius, quam irritandos semper censui. Peccare enim quosdam ex vtroque genere hominum video, dum præter modum, aut hi

aut hi ſuauitate dictionis, atque ornamentorum capti, minus in hanc ipſam diſciplinam incumbunt; aut illi nec verbis, nec ſententijs ſibi ipſis conſtant, in vtriſque haerent, artis docendi rudes, atque imperiti. Vtriſque Iuliani librum proferimus, vt imitentur. Hic Anteceſſor Conſtantinopolitanus, hoc eſt iuris praeceptor, vtriuſque linguae peritus fuit, Graecas Nouellas conſtitutiones Latinas fecit et prooemijs, ac perorationibus ſublatis ſingulorum capitum ſententiam vnicis verbis dilucide explicat. Hunc Alciatus meus Conſularem virum, et Patricium appellat in parergis. Exiſtimo eum putaſſe eundem fuiſſe Iulianum illum, quem eiſdem titulis Priſcianus ornauit. A qua opinione diſcedo; propterea quod Priſciani libri extant Mauortio Conſule ſcripti a diſci

pulis Prisciani. Illius autem consulis annus collectionem Nouellarũ, quae post mortem Iustiniani facta est, quinquaginta amplius annos excedit. Alius eodem nomine fuit Praefectus Praetorio, ad quem extant aliquot Graecae constitutiones datae Lampadio, et Oreste consulibus. Sed hunc etiam alium esse existimamus, tum propter rationem temporum, tum propterea, quod hunc videmus in veteribus libris, nec Patricium se, nec Consularem, aut Praefectorium appellasse, aut, vt tunc vsurpabant, Ex consule, vel Ex praefecto; sed tantum Antecessorem C P. Neque illi audiendi sunt, qui Constantiensem fuisse dixerunt, et temporibus Irnerij conscripsisse: quos et veteres libri, et plurima antiquorum scriptorum testimonia, quae in Paratitlis retulimus, aliter

rem

rem se habere docebunt. Vsum fuisse hoc libro Irnerium, Bulgarum, Azonem, Ioannem, Accursium, et ceteros interpretes non Iuliani nomine, sed Nouellae, certissimum est. Sed cum eodem tempore haberent ineptam illam κατὰ πόδας interpretationem τῶν νεαρῶν, hoc est Nouellarum constitutionum, eam huic libro praeferentes, Authenticorum nomine exornarunt. Ex eo libro Irnerius constitutionibus Codicis Iustiniani capita quaedam adiecit; quas Authenticas constitutiones appellauit. Ita Nouellarum nomen, quod vetustissimum est, et a plurimis Imperatoribus post Theodosianum Codicem editum, vsurpatum; et quo Iustinianus ipse vtitur frequentius in his eisdem legibus appellandis; vsurpari desijt, et Authenticorum frequentari. Primus nostro tempore Grego-

rius Haloander Norica illa laudatissima editione iuris ciuilis, exemplo quodam vsus Bononiae Florentini libri Marcianae bibliothecae, Graece, et Latine, quasi postliminio restituendum eum librum Nouellarum curauit. Post hunc Henricus Scringerus Graece multis constitutionibus auctum eundem edidit, exemplum secutus Veneti libri Bessarionis Cardinalis. Scringerianae editionis interpretes fuerunt Antonius Contius, et Henricus Agylaeus, quorum alter Authenticorum volumini nimis deferens decimam quandam collationem addidit, in quam retulit eas constitutiones, quae in Authenticis deerant; alter nouam Latinam editionem Nouellarum addendo ea, quae in Norica editione ab Haloandro omissa sunt, satis diligenter conscripsit. Id vnum

in co-

in eorum libris, et in Duareni iuris ciuilis accurata editione desidero; quod nemo eorum Graeca verba Nouellarum retulerit, nec Latinam Iuliani interpretationem. Primus Nicolaus Boërius legibus Longobardorum Iuliani libellum coniunxit, scholijs ornauit, et in publicum proposuit. Hunc secuti sunt Lugdunenses librarij, qui minus mendosos libros habuerunt. Ad nostras manus venerunt praeter hos And. Alciati peruetus liber, et alter Pallantinae ecclesiae codex Hispaniensis minus vetustus. Ex his omnibus libris, et ex collatione verborum, quae tum ab alijs, tum ab Iuone Carnotensi referuntur, Iulianus noster magis limatus prodit, et plenior. quamuis quaedam adhuc mutila sint, et quae manus aliorum, atque auxilium exposcant. Ordinem libri aliquot locis mu-

tauimus, vt facilius Nouellarum libros subsequeretur. Latinas constitutiones suo quamque loco inseruimus: vt et magis Iuliani labor eluceret comparatione Latinarum Legum; et vt minus in Graecis laboraremus, quae de eadem re scriptae sunt. Dicet aliquis, quid mihi cum Iuliano? qui aut eadem dicit, quae ceteri interpretes, et superuacaneum laborem sustinebo; aut alia quae neque in Graecis, neq; in Latinis legibus continentur; et cum probationem res desideret; aliunde mihi quaerenda auctoritas, et probationis genus est? Hanc rationem cessatoris potius, et otium amantis, quam studiosi alicuius viri fuisse crediderim: qua sola posset maxima librorum, atque hominum pars negligi. Omnes enim aut nostra, aut aliena referimus: neque tamen omnes pari auctoritate censemur.

mur. Debetur more maiorum antiquitati, et senectuti honos: non minor eis qui morum sanctitate, et vitae innocentia excellunt: debetur regibus, pōtificibus, magistratibus, et ceteris, qui domi, militiaeque cum imperio, aut potestate sunt; suus quoque honos parentibus, ac praeceptoribus, atque ijs, qui bene de nobis, aut de republica meriti sunt, deferendus est. Eadem ratione post diuini, et humani iuris conditores, ij qui propius absunt ab illis, qui leges conscripserunt, vtpote qui verbis vtuntur communibus, et sensa norunt legum latorum; habere debent apud nos maiorem in eisdem legibus interpretandis auctoritatem. Illi quoque, qui in singulis artibus, aut disciplinis ita excellunt, vt principes dicantur, et duces aliorum, auctoresve familiae; in maximo hono-

re sunt:

re sunt: quales Cassianorum, et Proculeianorum Longinus, et Proculus; sic postea ex Papiniani domo: tamquam ex equo Troiano plurimos nostri iuris auctores ortos fuisse nouimus. Quae cum ita se habeant; ea Iuliani nostri vetustas est, vt vel sola eius auctoritas maximum apud omnes pondus habere debeat. Itaque cum eadem dicit, quae ceteri; possumus eadem pro certis ducere, neque aliqua ratione dubitare, cum tanto testimonio confirmentur. Cum vero solus est in sua sententia; verisimile est non sine causa motum esse, et nisi contrarium certa ratione, aut scripto legum constet, probabilius esse debet, id verum esse. Sed fingamus esse quaedam aut superuacanea, aut etiam falsa: quotus enim quisq. liber huiusmodi naeuis caret? at ea est vtilitas ceterorum, vt condo-

nari

nari debeant, si qua huiusmodi reperiantur. Erit fortasse, qui ordinem accuset rerum tractandarum; cum de eadem re diuersis constitutionibus agatur: et cum eadem constitutione de rebus varijs conscribatur. At id non Iuliani magis, quam Iustiniani erratum est, et libri Nouellarum constitutionum collectoris, in quo non solum non ea distincta sunt, quae tractãtur, sed ne ipsae quidem constitutiones secundum ordinem temporum collocatae sunt. Accedit, quod insertae sunt Iustini minoris, et Tiberij Constantini aliquot Nouellae constitutiones, et tres Praefectorum formae, vt ex paratitlis cognosci potest. Sed an eas habuerit Iulianus, incertum est; neque enim extat ea libri pars, quae ad eas constitutiones pertineat. Vt vero consuleremus lectorum vtilitati, et paratitla,

titla, et indices, et variae lectiones, et obscurum verborum Iuliani significationes adiectae sunt: quibus existimamus gratam rem ijs esse facturos, qui hoc fortassis auxilio indigebunt.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI.

Incipit Nouellarum D N. Iustiniani Imperatoris pars prima per Julianum virum eloquentiſs. anteceſſorem ciuitatis Conſtantinopolitanæ.

NOVELLA PRIMA.

IN DIGESTIS ET cõſtitutionibus didicimus parentib. quidem & liberis, necnon fratribus & patronis certam quandam portionem ex noſtra deberi ſubſtantia; quam neceſſe eſt omnimodo eis relinquere, niſi forte ingrati circa nos apparuerint. alię autem perſonæ, quæ neque parentibus, neq. liberis, neq. fratribus, neq. patronis connumerantur, ſiue ingratæ ſint ſiue non; ex volun-

tate noſtra heredes nobis exiſtũt; vel lucrũ ex noſtro patrimonio capiunt.

His itaq. perſonis eo modo diſcretis videamus caput Cõſtitutionis propoſitũ. eius autẽ vis ac poteſtas talis eſt.

I. SI QVIS parentem, vel filium, vel fratrem, vel patronum heredem inſtituerit; & legatum ſiue fideicommiſſum ab eo legibus non incognitũ alicui reliquerit: ſiquidem voluntatẽ defuncti ſcriptus heres impleuerit; & ſine fruſtratione legatũ exſoluerit: habeat firmiter hereditatẽ defuncti; & iudicio potiatur eius, cuius euerti iudicium paſſus non eſt. Sin autem reluctandum eſſe volũtati teſtatoris exiſtimauerit; & legatario moras intantum fecerit; vt etiam legatarius iudicem adeat, & victricẽ ſentẽtiam capiat, & tamen nihilominus heres moras ſimiliter faciat; vt poſt iudicialem calculum annale prætereat ſpatiũ: tunc ſolam legitimam portionẽ ſibi debitã heres inſtitutus habeat; & reliquam partem amittat. Quę pars

ſi qui

si quidē substitutos habuerit; prius ad eos veniat. Sin autē substitutos nō habeat; ad coheredes ipsius. Sin autē nec coheredes habeat; tunc ad generalem fideicommissariū perueniat. Quod si plures sunt generales fideicōmissarij: tunc ei deferatur pars, qui maiori ex parte fideicōmisso honoratus est. Quod si nemo ex suprascriptis personis subsistit: tunc ad legatarios pars memorata perueniat. Quod si nec legatarij sint: tunc ad eos perducatur, quos testator libertate donauit. Quicumq. autē ex supradictis omnibus partē sibi delatam amplexus fuerit: is voluntatem testatoris omnimodo impleat. Ideoq. & cautionem præstare eum oportet, quod omnimodo impleturus est ea, quæ in testamēto defuncti continētur. Ordine scilicet hoc obseruādo, vt inter legatarios quidem & fideicommissarios, generales fideicommissarij ceteris legatarijs & fideicōmissarijs præferantur. Quod si nullus generalis fi-

deicõmiſſarius ſit : tunc illi veniant, qui maiorib. legatis vel fideicõmiſſis honorati ſunt. Quod ſi nemo ex his vel non potuerit, vel noluerit partẽ memoratam admittere : tunc illi vocentur, quibus teſtator libertatẽ reliquerit. Sed non paſsim, ſed ſecundũ ordinem ſcripturæ vocentur: vt quẽ primum libertate donauerit ; eius condicio præcellat. & ſi primus vel nõ potuerit, vel noluerit partem memoratã admittere : tunc ille veniat, qui ſecũdo loco libertatem accepit.

Hæc ſi vnus ex parẽtibus, vel liberis, vel fratribus, vel patronis heres ſcriptus eſt. SIN autẽ heres inſtitutus extraneus ſit ; & moras fecerit legatario per totũ annale ſpatiũ poſt iudicialem ſententiam numerandũ: tunc nullam partem, nullum emolumentum ſcriptus heres ſentiat : ſed omne, quod a teſtatore ei præſtitum eſt, auferatur ab eo, & veniat ad eos, quos ſupra expoſuimus ſecundum eundem ordinem, & eandem obſeruan-

uantiam. Ita tamen, vt eodem modo is, qui ad partem vocatur, cautionē præbeat: quod omnimodo impleturus sit ea, quæ in testamento defuncti continentur. Quod si nemo ex his, de quibus locuti sumus, appareat: tūc etiam adgnatis siue cognatis defuncti pateat aditus, quamuis in testamento nulla eorum mentio comprehendatur. Quod si nec tales personæ appareant: tūc extraneis quibuscūq. locus fiat, si velint hereditatem suscipere, & de implenda voluntate testatoris cauere. Quod si nec extraneo inueniatur, qui defuncti successionē cum supradicta cautione suscipiat: tunc fisco res vindicentur scilicet & ipso voluntatem testatoris impleturo. Illud autē certum est, quod si filius a patre in testamento exheredatus est: neq. ex ipso testamento, neq. ab intestato lucrari aliquid poterit occasione huius Constitutionis.

Omnes autem, qui ex hac lege ad rerum vindicationem vocātur; omnia

iura heredū habeant; ideſt ius aditionis,& pro herede gerendi, & conueniant, & conueniantur. Omnib. quę diximus obtinētibus & ſi non ab herede, ſed a legatario vel fideicommiſſario, & forte ab eo, qui mortis cauſa quid accepit, dari fieriue teſtator voluit. ideſt vt ordo vocationis incipiat quidem ab ſubſtitutis & legatarijs, deſinat autem in publicum.

II. SI QVIS ab aliquo ſcriptus heres in teſtamēto fuerit, in quo legata vel fideicōmiſſa ſcripta ſunt; timeat autē, ne forte legata vel fideicōmiſſa legatarijs vel fideicōmiſſarijs relicta totā ſubſtantiā defuncti exhauriant; ita vt ipſe nihil ab hereditate ſibi delata lucretur: ergo ſi velit Falcidię legis emolumentū integrum ſibi ſeruari: faciat inuentarium rerum, quas teſtator dereliquerit præſentib. legatarijs & fideicōmiſſarijs, qui ſcilicet in eadem ciuitate degunt. niſi forte propter ſexū quod feminæ ſunt, vel propter dignitatem, vel propter ętatem,

vel

vel morbū, vel vincula prẽsto esse impediũtur: tũc enim illos repræsentari oportet in conscriptione inuentarij, qui negotia eorum legitime administrãt. Quod si omnino prẽsto nõ sint legatarij vel fideicõmissarij: tũc tres testes adhibeãtur, quorũ & fides & opinio probata est. Testes autẽ ex ea ciuitate esse oportet, in qua cõficitur inuentariũ. & sub cõspectu eorũ atq. prẽsentia inuẽtarij procedat cõscriptio. solis etenim tabularijs & in ea causa nõ credim⁹. Quod si postea reuersi fuerint legatarij; & quasdã res ab herede subreptas esse putauerint, easq. cẽlatas & in inuẽtario nõ insertas: liceat eis per tormẽta seruorũ hereditariorũ veritatẽ requirere, et fraudẽ heredũ manifestare, scilicet & ipsis heredib. nihilominus cogẽdis iusiurã lũ prẽstare; quod nullo modo in cõscribẽdo inuẽtario dolose versati sunt: et testib. similiter cõpellendis sacramẽtũ prẽstare, quod de nulla fraude cõscij sunt scriptis heredib. Et si le

gatarij præsentes sint; hi veniant, vel homines eorum interueniant, aut absentibus eis tres bonæ opinionis testes repræsentari oportet. Quod si legatarij præsto quidem fuerint: ipsi autem venire, vel homines suos mittere ad conscribendum inuentariũ noluerint: tunc libera licẽtia pateat heredibus trium testium adhibito testimonio inuẽtarium facere nullo a legatarijs obiciendo postea obstaculo; si voluerint & in hoc casu per tormẽta seruorum hereditariorum, vel per sacramentum heredum siue testium veritatem manifestare. Et is quidem, qui hæc omnia obseruauerit; legis Falcidię beneficiũ obtinebit. Quod si nec fecerit inuentarium, nec supra dictam obseruationem custodierit: sciat se omnia legata, omnia fideicõmissa legatarijs vel fideicõmissarijs soluturum; quamuis non sufficiat testatoris substantia. vt interdum etiã de suo præstare legata vel fideicommissa cogatur. Tota autẽ ista discepta-

ptatio totiens locũ habebit; quotiẽs testator ignorans facultatum suarũ modum, legata vel fideicõmissa ampla reliquit. Alioquin si sciens quantum habeat patrimoniũ, specialiter expresserit vt non liceat heredi Falcidiæ legis beneficio vtî: necesse est voluntatem ipsius teneri. Et siquidẽ adire maluerit hereditatem eius is, quem heredem scripserit: omnimodo legata atq. fideicommissa persoluat sine quauis deminutione, nullũ habiturus lucrum, nisi pietatem solã, quod voluntati testatoris gratis obtẽperauit. Sin autẽ repudiauerit hereditatẽ: locus fiat substitutis; & post substitutos, coheredibus; & post coheredes, fideicommissarijs generalibus; & post fideicommissarios generales, legatarijs; & post legatarios, eis qui libertate donati sunt; & post eos qui libertate donati sunt; ab intestato venientib. adgnatis siue cognatis; & his non apparentibus, extraneis; & post extraneos publico.

NVL-

III. NVLLAM licentiam ſcriptus heres habeat quibuſdam legatarijs perfecta & ſolida legata perſoluere, quibuſdam ex parte; nec quibuſdam præſtare, quibuſdam non. ſed omnibus pro rata portione ſoluat ſiue in ſolidum, ſiue in partem æquitatis ratione conſeruanda. Vel enim cognoſcens ab initio modum ſubſtantiæ, deminuere legata non debet: vel ſi quibuſdam ſolida legata perſoluerit; alijs omnib. implere debet. niſi forte mirabile aliquid extiterit, quod deminuat teſtatoris ſubſtantiam.

IIII. INTRA annum modis omnib. relictum pręſtetur legatũ. Initium autem anni eſſe oportet illud tẽpus, ex quo iudiciali ſententia reus admonitus eſt propter legati ſolutionem.

Anno autẽ tranſacto heres qui legata non ſoluerit, hereditatem teſtatoris amittat; & locus fiat illis perſonis, quarũ ſupra fecimus mẽtionem. ſcilicet ab annali ſpatio impuberib. vel aduleſcentib. nullo prędiudicio generan

nerando. Hi enim duplici via muniti sunt. nam & restitui in integrum possunt; & cõpetẽtes actiones aduersus tutores vel curatores suos dirigere. Ea autem, quæ diximus teneãt, siue in scriptis, siue sine scriptis testamentũ siue volũtas proferatur. & in omni persona teneãt, ideſt siue priuata sit, siue militaris, siue religiosa sit, siue imperialis. D. K. APR. CP.*

NOVELLA. II.

NVLLA LICENTIA sit mulieri vel marito, qui quęque ad secundas nuptias migrauerit, in donatione propter nuptias vel dote, cuius solum vsumfructum habet, nõ etiam dominium; aliquem de liberis suis anteferre: sed sit proprietas rerũ omnibus debita, portionib. æquatis. I.

SI maritus vel mulier, qui quæue ad secundas nuptias migrauerit; res dotis, vel propter nuptias II.

dona

donationis alienauerit: quocumque tempore alienatio facta fuerit; neq. rata neque irrita sit. sed interea maneat in suspenso. Et siquidem parens qui alienauerit, ante liberos suos moriatur: omnimodo rerũ alienatio refutetur. Sin autẽ eo superstite ab hac luce liberi ipsius erepti fuerint: in tãtã portionẽ alienatio valebit, quantam superstiti parẽti mortis liberorũ casus detulerit. ideſt vt tantã portionem lucretur, quantam pepigerit in instrumento dotis vel donationis habiturũ se, si liberi, post quã editi sint, mortui fuerint. in reliquam autẽ portionem alienatio nõ valebit; nisi forte filius eundem parentem, qui alienauit, testamento heredem vel ab intestato reliquit.

III. SI filius intestatus mortuus fuerit: portio quæ competit ei ex dote vel ante nuptias donatione, non veniat ad parentem superstitem; sed soli fratres ipsius ad eam partem vocẽtur. scilicet si sine liberis ille mortuus

tuus est. Liberi enim defuncti & fratrib.eius & parentibus præferuntur.

In aliã autem substantiã,quã mortuus dereliquit: pariter cum fratrib. parentes vocentur. siue ad secundas nuptias peruenerint,siue non. Quod si testamento cõdito filius decesserit: illi veniant,qui scripti sunt.nisi forte inofficiosi querella testamentũ eius. euacuauerit.

SI mulier defuncto marito suo ad secundas peruenerit nuptias:res quæ ad eã peruenerint ex donatione propter nuptias priores, eo modo administrentur.si quidem immobiles sint: mulier eas habeat;& liberis suis si superuixerint,conseruet.Sin autẽ mortui fuerint: portionem quidem rerũ, quã mortis liberor.casus ei detulerit; modis omnib.habeat; residuam autẽ partẽ heredes eorum lucrentur. Sin autẽ donatio prpoter nuptias in reb. mobilib.sit:tunc res quidem apud liberos sint;vsuram autem matri depẽdant tertiam centesimæ cum competen *IIII.*

tenti cautela; quod prædictam vsurã sine frustratione in omni sequẽti tẽpore persoluãt. Sin autẽ propter nuptias donatio & aurũ habeat,& argẽtum,& vestes:tunc electionẽ habeat mater,vtrũ velit cautionem præstare,& res administrare;an tertiã centesimæ vsurã a suis liberis accipere. Sin autem res habeat tã mobiles quã immobiles propter nuptias donatio: tunc res quidẽ immobiles sint apud eam,vt ex fructu earum alatur;mobiles autem apud liberos secundũ prædictam distinctionem.

V. SI quis vxorẽ duxerit; & propter nuptias donationem non solum adscripserit,sed etiã re ipsa dederit;mulier autem adscripserit quidem dotem,re autem vera non dederit in toto tẽpore, quo maritus suus vixerit: mortuo eo nec donationem ante nuptias consequatur;vt pote cum nullã dotem ipsa dedisset. Sed si quidem nihilomnino dotis nomine dederit; nec mortuo marito ex donatione pro-

propter nuptias habeat vllum emolumentum. Sin autē partem præstiterit dotis: tantam partem lucri nomine capiat ex donatione propter nuptias mortuo suo marito. Hæc autem Cōstitutio locum habeat etiam in his matrimonijs, quæ nōdum soluta fuerint. (Sciēdum autē est quædam prę̄sentis Constitutionis capitula ex. XXII. Constitutione, quæ de nuptijs promulgata est, transformata fuisse.

NOV. III.

PRAESENS Constitutio vsque ad sua tempora numerum clericorum, qui est conseruat. Postea autem iubet clericos Constantinopolitanæ ciuitatis hoc numero definiri, vt sexaginta quidem presbyteros, centum autem diacones, quadraginta diaconissas, nonaginta subdiacones, centum & vndecim lectores, & viginti quinq. cātores, & centum ostiarios ecclesia habeat. I.

NON

II. NON liceat in minoribus ec[illegible] sijs clericatus honorem suscipi[illegible] bus, postea in maiorẽ ecclesiam [illegible] patrocinium quorumdam transire. Sed si quidẽ tale aliquid factũ fuerit: irritũ sit, & nullius momenti. Nec liceat vlli clericos quidem destinare, vel creare; nullas autẽ eis alimonias præstare. Sed duorum alterũ eligat, vel non faciat clericos, vel si fecerit, det eis, vnde viuere possint.

ca. 2. de prab.

NOVELLA. IIII.

I. SI QVIS crediderit pecuniam alicui; & fideiussorem vel mandatorem acceperit, vel eum qui pro eo pecuniam constituit: non prius cõtra tales personas actiones moueat suas; quã aduersus ipsum reum principalem egerit; eumq. inopem inuenerit vel in solidũ, vel pro parte. Postquã enim egẽtia laborare noscatur reus siue in solidum, siue pro parte: tunc contra fideiussores vel mãdatores in

tende

[illegible]dere creditorem oportet. Hoc [illegible]debitor pręſens ſit,& appareat.Sin [illegible]tem abſens fuerit reus;& fideiuſſo[illegible]es vel mandatores præſto ſint;vel hi qui pro eo pecuniam conſtituerunt: tunc pręfiniri eis diem oportet,intra quem diem debeant reum exhibere. Sin autem tempus præfinitum præterierit: ipſi quidem actiones pro reo ſuſcipiant,& debitam pecuniam per ſoluant. Cedat autem eis actionib. ſuis creditor,quas aduerſus reũ ptincipalẽ habet. Quod ſi tam reus, quã fideiuſſor vel mandator,vel qui pecuniam pro eo cõſtituit,in abſentia fuerint: tunc liceat creditori etiam aduerſus res principalis rei venire. Quod ſi nullæ res rei principalis appareant: tõc etiam in res fideiuſſoris vel mãdatoris manus creditoris porrigi poſſunt.vt& ſi debitores habeãt: etiã ab his creditori ſatisfiat. Hæc autem ſic intelligẽda ſunt: vt nullam facultatem habeant creditores ſibi res vindicare prius, quam perſona-

les actiones exerceant tam contra ipsum reum principalem, quam contra fideiussores eius & mandatores; eosq. non soluendo esse appareat. eodem iure scilicet obseruando, si personæ eorum non appareant. Hæc autem omnia, quæ de creditore & fideiussore diximus; etiã ad venditionis confirmatorem trahenda sunt. vt non prius emptori licentia sit aduersus confirmatorẽ cõsistere; nisi prius venditorem conuenerit, vel indubitate soluendo non sit. Sed nec hypothecarijs in rem actionibus iudiciũ pateat ante, quam personales actiones defecerint. Et in summa quę dicta sunt de mutua pecunia, & in venditione custodiẽda sunt, & in omnib. contractibus, qui aliquam satisdationem recipiunt. Sin autem argenti distractores pecuniam cõstituerint, secundũ veteres leges conueniãtur.

II. SI quis pecuniã mutauit; debitor autem pecuniam non habuit, quã dare debet: rem mobilem creditori præ

stet,

ſtet, ſi habeat. Sin autem rem mobilem non habuerit: tunc immobilem rem ſuam, ſi habet, vendere debet; & pecuniã debitam ex pretio rei ſoluere. Sin autem emptorẽ nõ inueniat: tũc prędium, quod optimũ habet, creditori ſuo præſtet; & actione qua obſtrictus eſt, liberetur. Vbi autẽ emptorem ſui prædij inuenit, caueat creditori pecuniã debitam ſoluturũ ſe: & poſt cautionẽ liceat ei conſtituere venditionis contractũ. Creditoris autem appellatione ſignificatur non ſolum is, qui mutuã dedit alicui pecuniam: ſed etiam omnes, qui aliquam actionem contra aliquem habent.

NOVELLA. V.

QVIVVLT ædificare monaſterium; prius Epiſcopũ inuocet, & illũ exoret, vt ſanctã crucẽ faciat, & imponatur poſtea ædificium. I.

SI quis monachus fieri vult, ſiue liber ſit, ſiue ſeruus: non ſtatim II.

monachus fiat; sed per triennium tõ-sura quidem careat; & veste laicorũ vtatur; & diuinas scripturas discat: & confiteatur suam conditionem, id est vtrum ingenuus sit, an seruus, vel alterius cuiuscumq. status; & narret causas propter quas ad solitariam vitam migrare desiderauerit; ne forte malus sit, & deo displiceat. Oportet autem & monachos verba ei adferre, quæ mores eius & vitam corrigere poterunt. Et si per triennium talis appareat, vt videatur dignus tõsura & veste religiosa: tunc & tõdeatur, & stolam monachicam vestiat, siue liber sit, siue seruus. & nulla ei molestia inferatur neq. de seruili, neque de libertina cõdicione. Sin autem aliquis intra trienniũ retrahere eum vt seruũ suum voluerit: & dicat quod res suas furatus ad monasterium cucurrerit: non statim eum abstrahat. sed prius probet quod & seruus est; & in furto, vel vita mala, & peccatis atrocibus timuit, & fugit. Et si hæc vera

vera sint: reddatur seruus domino suo cum reb. subreptis, si etiam ipsæ quoq. in monasterio fuerint. Dominus autem eum recipiens fidē ei præstet; quod nullo eum malo propter hæc, quæ iam peccauit, affecturus sit.

Quod si nulli delicto seruum supposítum esse dominus probare potuerit; & ipse seruus ex castitate morum suorum bona testimonia habeat: & si nondum triennium præterierit; tamē maneat in eodem venerabili monasterio. Triennio autem semel trā facto, & inter monachos seruo dei numerato, nulla sit post ea licentia qualemcumq. molestiam ei inferre, siue reuera famulus sit, siue ingenuus: sed omnimodo solitariæ vitæ permaneat; & si peccatum in priore vita admissum sit. Ea autē, quæ furto subrepta sunt, proculdubio si inueniantur, domino reddi oportet.

SIN autem seruitutem effugiēs veniat quis ad monasterium; postea autem reliquerit venerabilē locum,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

& in aliam vitæ figuram transierit: liceat domino extrahere eum; & probanti quod seruus est, vt seruum eum habere.

III. IN omnib. monasterijs siue paucos, siue complures monachos habeant, nulla licentia monachis sit separatim conuersandi; nec vnusquisque monachus suum proprium cubiculum habeat. Sed communiter ad excolendum deum congregẽtur; & in communi loco dormiant, singulis quidem in culcitris suis humo videlicet constratis iacentibus, omnib. autem in vna domo dormientib. Quod si tantus sit monachorum numerus, vt vna domus eis non sufficiat: tunc & in duabus pluribusue habitationib. dormiant, non autem separatim per se, sed in communi loco sicut iam prædiximus. nisi forte quidam ex his tales sint, vt iuste debeant segregari ab alia monachor. multitudine; quos summæ vitæ constitutos Græci Anachoritas & He

& Hesychastas dicunt.

SI quis in monasterio se conse- IIII.
crauerit, & post quã veste religiosa
vestitus est, a monasterio recesserit:
omnia bona ipsius, quæ in monaste-
rio introduxerit, ad ipsum monaste-
rium pertineant. (IDEM est ex
alia Constitutione & si non introdu
xit. omnes enim res eius dominij mo
nasterij sint.)

SI vir vel mulier liberos habens V.
ad solitariam vitam peruenerit; si
quidem iam donauerat filio vel filijs
suis tantum, quantum lex Falcidia
facit siue occasione propter nuptias
donationis, quam pro filio suo de-
dit, siue dotis causa, quam pro filia
sua præstitit. Si igitur habeant le-
gis Falcidiæ quantitatem; cetera
bona eius ab omni inquietudine li-
berentur siue pater sit, siue mater,
qui quæue in monasterium intro-
ierit. Vt in reliquis rebus eorum
nullam habeant liberi communio-
nem; vt pote cum lege Falcidia

satis eis factum sit. Quod si nihil eis, vel minus Falcidia pater vel mater præstiterit: tunc etiam monacho facto patre, vel matre consecrata, libera facultas filijs sit vel totam Falcidiam, vel quod deest eis, a monasterio vindicare. Inter virum autem & vxorem talis obseruatio teneat: vt siue maritus siue vxor intrauerit in monasterium; hoc cõsequatur laica persona, quod ex casu mortis ei competisset secundum dotalium pactionum tenorem.

VI. SI quis introierit in monasteriũ, & post religiosam vestem recesserit; & militauerit, vel simpliciter laicus factus fuerit: spolietur cingulo militari, & vita libera non potiatur, sed officio Præsidis prouincię seruire cogatur; substantia autem eius in monasterio maneat.

VII. SI quis in monasterio consecratus fuerit, posteaq. in aliud monasterium transire maluerit: substãtia quidem eius a priore monasterio vindicetur.

cetur. Aliorum autem monasteriorum primates prohibeant eum transire; vt in alio monasterio nõ recipiatur. Et de hoc curare debent non solum religiosissimi Episcopi, sed etiã reuerentissimi Archimandritæ.

VIII. SI quis monachus cõstitutus clericatus honorem acceperit, nullam habeat facultatem vxorem ducendi: quamuis eius gradus sit, cuius clericus non prohibetur vxorem habere. qualis est gradus cantorum & lectorum. Non solum autem vxorem ducere prohibetur; sed etiam concubinam habere. Si quis autem monachus ante constitutus clericatus occasione vel duxerit vxorem, vel concubinam habuerit: eiciatur de clero, & sit priuatus, & ad nullam militiam vel professionem aliam audens venire. nisi forte velit in antefatas pœnas incidere.

IX. PRIMI monachi creatio nõ secundum ordinem temporis fiat: nec qui tẽpore prior est, primi loci creationem

tionem sibi præsumat: nec qui secundus forte, vel tertius est; sed qui & vitæ castitate, & diuinarum rerum, humanarumq. scientia, & animi grauitate præcellit, is habeat loci prioris honorem. Idq. procedere debet secundum electionem atq. iudicium religiosissimi Episcopi. Quæ autẽ diximus & in prioribus, & in istis Cõstitutionib. de clericis & monachis, vel monasterijs: ea non solum de masculis, sed etiam de feminis sanctimonialib. intelligere debemus.

NOVELLA. VI.

1. HAEC Constitutio in primo capite de consecratione Episcoporum loquitur, quam oportet procedere sic. Debet enim prius disceptari de vita Episcopi, vtrum bona sit, an reprehensibilis; & vtrum bonis testimonijs muniatur, an non. Sed & si offi

si officialis vel curialis condicionis sit: prohibetur Episcopus fieri. nisi forte a tenera ætate in monasterio fuerit, eoq. modo liberatus est prædictis condicionibus. ita tamen vt quartã portionẽ substantiæ suæ curię prę stet secundum legis obseruantiam.

Sed neque ex laico statim ad Episcopatum ascendere licet: neque clericatus honorem simulatum habuisse sufficit. Oportet autem eum, qui Episcopus fit: neq. vxorem habere, neque concubinam, neque filios, neque nepotes siue legitimos, siue legib. incognitos. Et si quis contra hoc fecerit; & is qui factus est, & is qui eum fecerit, de Episcopatus expellatur honore. Nec liceat pecuniæ datione Episcopum fieri. Esse autem oportet eum, qui Episcopus fit, vel monachum, vel clericum. ita tamen vt non minus sex mensibus appareat eum in clericatu fuisse. Legere autem debet sanctos Canones. eoque tem-

tempore,quo consecratur, consulat eum is qui consecrat, si possit facere atq. custodire omnia,quæ diuini præcipiunt canones:& siquidem denegauerit se posse custodire,nõ consecretur. Sin autem pollicitus fuerit obseruaturum se,quantum homini possibile est,sancta canonum præcepta: tunc is qui consecrat eum,admonere atque prædicere ei debet; quod si non obseruauerit canones sanctos, & deo alienus erit,& inter religiosos Episcopos nõ connumerabitur. Nã canones patrum vim legum habere oportet. Sin autẽ aliquis pecuniã dederit;eodemq. modo creatus Episcopus fuerit:non solum ipse,sed etiã qui consecrauerit eum, inter Episcopos non erit. Sed & pecuniæ vel res datæ consecrationis causa sacrosanctæ ecclesiæ addicantur, siue Episcopus sit,siue clericus,qui eas dedit. Is autem qui accepit, non solum res amittat,sed & gradum atq. honorem clericatus. Similiter autem & si laicus

cus sit,qui pecuniam vel res accepit, & ipsas amittat,& aliud tantum, quã tum accepit,pœnæ nomine sanctę ec clesiæ præstare compellatur. Sed & si magistratus gerat, in magistratu esse desinet,& exilio irreuocabili cõ demnabitur. Sin autem aliquis pres-byter vel diaconus constitutus pecu nia data ad Episcopatus apicem per uenerit: nõ solum Episcopus esse de sinet, sed etiam priorem gradũ pres-byterij vel diaconij amittet. Conse cratio autẽ Episcopi fiat ante omnẽ populũ Christianitatis,vt sit facultas vnicuiq. si velit,contradicere. Et si quidem ante consecrationem facta fuerit contradictio: non prius conse cretur Episcopus; nisi disceptatio de contradictione facta sit, & vndique appareat innoxius is, qui ad Episco patum vocatur. Sin autem quis ante disceptationem ad Episcopatus api-cem peruenerit:amittat honorẽ non solum is ipse,sed etiã is,qui eum crea uit. Quod si is,qui contradixerit,ca

lumnia

lumniator probatus fuerit; vel contradictionis iudicium deseruerit; & non peregerit causam: prohibeatur sacra communione in omni vita sua ab eo, qui consecrauit Episcopum.

11. NEMO religiosus Episcopus extra suam ecclesiam degat vltra annale spatium. nisi forte per imperialem iussionem hoc fuerit factū. Patriarchæ autem Episcopos cogere debent in suis ecclesijs obseruare, & in longas peregrinationes non ire. Sin autem sine iussione Principis vltra annum Episcopus extra suā ecclesiā fuerit; tūc regionis Patriarcha legitimis eū preconijs reuocet, ideſt custodiēs sacror. canonum obseruationē. Sin autem nō obtēperauerit is, qui vocatus est; sed in eadē absentia perseuerauerit: tunc repellat eum ab Episcoporū numero, & alterum pro eo substituat. Sin autem is, qui in absentia est, metropolitanus nō fuerit, sed cuiusdam municipij Episcopus: tunc ea quæ diximus a Patriarcha fieri oportere

tere, metropolitanus faciat. Quod si litigiorũ causa peregrinari voluerit Episcopus, nõ concedatur licẽtia. Litigare enim Episcopus debet non per semetipsum, sed per suos clericos siue apocrisiarios, siue œconomos: & supplicare Principi debẽt, & impetrabũt ea, quæ desiderãt fieri.

III. NVMQVAM Episcopus in Cõstãtinopolitanam ciuitatem veniat, nisi litteras acceperit a metropolitano suo ad imperatorem, quas diuini canones commtdaticias appellant. Quib. declarabitur necessariã esse profectionem Episcopi. Sin autem metropolitanus sit, qui peruenire in C P. ciuitatem maluerit: litteras accipiat a Patriarcha regionis suæ. Venientes autem non audeant intrare ad Imperatorem per semetipsos: sed prius ad Patriarcham veniant; vel ad apocrisiarios regionis, ex qua sunt, & ipsis cõmunicent causas, propter quas venerunt. Liceat autẽ Episcopis & per Referẽdarios magnę

magnę eccleſiæ, vel apocriſiarios Patriarcharum referre Imperatori, & ſic impetrare reſponſum.

IV. NEMO clericus fiat, niſi is qui & bonũ teſtimonium habeat, & litteratus eſt. Qui enim litteras neſcit, clericus eſſe non poteſt. Docent autem & presbyteri & diaconi ſacras orationes, & eccleſiaſticos canones. Quos ſcilicet cõſecrari oportet ſine reprehẽſione, ſine iuſta contradictione, ſine pecuniarũ datione, liberatos tam officiali, quam curiali condicione ſecundum obſeruationem, quam in primo capite præſentis Conſtitutionis expoſuimus.

V. QVI binas nuptias contraxerit, diaconus vel presbyter fieri prohibetur. Sed & ſi mulierem diſiunctam a marito ſuo, quem ipſa reliquerit, vxorem quiſpiam habuerit: neque diaconus neq. presbyter fieri poteſt. Idem eſt & ſi concubinam habeat. Quippe tales homines cum caſtitate viuere decet. Caſtus autem eſt, qui habet,

vel

vel habuit vxorem caſtam, & ipſam ab ipſo virginevirginem ſuſceptam. Si quis autẽ presbyter vel diaconus vel ſubdiaconus vxorẽ duxerit, vel cõcubinã habuerit ſiue clã, ſiue palã, ſiue ſub aliqua figura: cadat clericatus honore, & ſit priuatus, & laicus.

EA autem, quæ de clericis diximus, teneant & in diaconiſsis. Diaconiſſas autem creari conſtitutio præcipit; ſi quinquaginta annor. ætatem agant. ita tamen vt virgines ſint, vel vnum tantummodo maritum habuerint. Sin autem mulier propter aliquam neceſsitatem minor quinquaginta annis diaconiſſa facta fuerit: non liceat ei alibi degere, quam in aſceterio ſanctimonialiũ mulierum, vbi neq. mares conuerſantur, neque viuere liceat ei, quomodo velit. VI.

Nulla autem diaconiſsis facultas tributa eſt habere quoſdam ſecũ veluti fratres ſiue cognatos, vel quos dicere ſolẽt agapetos, ideſt dilectos. Nam diaconiſſæ vel per ſe habitare

bent, vel nullum alium admittere se cum, nisi reuera fratrem. Sin autem aliqua suspicio sit, quasi simulatus frater cum ea degerit: vel ab initio non consecretur, vel si consecrata fuerit, amittat honorem. Pœnas autem cum corruptore patiatur eas, quas sacræ constitutiones aduersus corruptores definiunt. Eo autem tempore, quo diaconissæ consecrantur, admonendæ sunt; vt si postea nupserint, vel aliam vitam elegerint: gladio vltore sternentur, & facultates monasterijs siue ecclesijs addicentur. Is autem qui corrupit eam, puniatur quidem eodem supplicio, bona autem eius fisci iuribus vindicentur.

VII. SIVE lector, siue subdiaconus, siue diaconus, siue presbyter clericatus honorem contempserit, & in aliam vitam transierit: duor. alterum vel curiali cõdicioni cum suis facultatib. subiciatur; vel si plures curiales ciuitas habeat, siue ipse vilior sit:

ad

ad officialem cõdicionem trahatur, ideſt taxeoticam.

NVLLVS Epiſcopus multitudinem clericorum faciat paſsim. VIII. Debet enim ſecundum reditum eccleſiarum, ita etiam numerus clericorum moderari. Et ſiquidem is qui ſacroſanctam ædificauit eccleſiam, ſtatuit ab initio clericorum numerum, qui debeat in eadem eccleſia conſecrari: ille numerus cuſtodiatur. Sin autem numerus præfinitus non eſt: neque per amicitiam, neque per gratiam oneranda ſacro ſancta eccleſia eſt. Sed moderandus numerus erit cura & ſolicitudine Patriarcharum & metropolitanorum & aliorum Epiſcoporum. Liceat autem vnicuique ſiue priuatus, ſiue laicus ſit, inſpicienti ea quæ diximus ab aliquo contempta, ad Imperatorem referre.

NOV.

NOVELLA. VII.

1. NVLLI ſub Romana ditione cõſtitutæ eccleſię, vel xenodochio, vel ptochotrophio, vel noſocomio, vel orphanotrophio, vel gerontocomio, vel brephotrophio, vel monaſterio tam monachorum, quam ſanctimonialium Archimandritam habẽti, vel Archimandritiſſam: ergo his omnib. non liceat alienare rem immobilem ſiue domum, ſiue agrum, ſiue hortum, ſiue ruſticum mancipiũ, vel panes ciuiles; neque creditorib. ſpeciali vel generali hypothecæ titulo obligare. Alienationis autem verbum continet vẽditionem, donationem, permutationem, & emphyteuſeos perpetuũ contractum. Sed omnes omnino ſacerdotes ab huiuſmodi alienatione abſtineant ſe pœnas timentes, quas Leonina Conſtitutio minatur. ideſt vt is quidem, qui cõparauit rem loci venerabilis, reddat

ca. v. de reb. eccl. incip. nulli.

dat eam ei, cuius & antea fuerat. scili cet cum fructib. & alijs emolumētis, quæ in medio tempore facta sunt. Oeconomum autem ecclesiæ prę sta re oportet omne lucrum, quod ex hu iusmodi prohibita alienatione sense rit; vel quod ecclesiā damno affecerit, ita vt in posterum œconomus nō sit. Non solum autem ipse, sed etiam successores eius teneantur: siue ipse œconomus alienauerit, siue respiciens alienantem Episcopum non prohibuerit; & multo magis si cōsenserit. Tabellionem autem, qui talia interdicta instrumenta conscripserit; perpetuo exilio tradi oportet.

Magistratus autem, qui eadem instrumenta admiserit, & officiales, qui operam dederint, vt monumētis intimentur donationes; vel ceterę alienationes actis interueniētib. confirmentur: nō solum magistratu, sed etiam dignitate & facultatib. suis cadant. Remittit autem Constitutio ea, quæ in præterito tempore facta

sunt. Excipit autem quosdam contractus, quos in sequentibus exponit capitulis; per quos & ecclesiar. immobiles res alienari possunt. (Xenodochium, idest locus venerabilis, in quo peregrini suscipiuntur. Ptochotrophiū idest locus venerabilis, in quo pauperes & infirmi homines pascuntur. Nosocomium idest locus venerabilis, in quo ægroti homines curantur. Orphanotrophium idest locus venerabilis, in quo parentib. orbati pueri pascuntur. Gerontocomium idest locus venerabilis, in quo pauperes, & propter senectutem solam infirmi homines curantur. Brephotrophium idest locus venerabilis, in quo infantes aluntur.)

II. *ca. 1. de rer. perm.* SI Princeps voluerit rem immobilem sancto loco præstare, & accipere ab eo aliam immobilem rem; & eo modo permutationem contrahere: liceat hoc facere ei diuina pragmatica sanctione ab eo promulgata.

III. EMPHYTEVSEOS contractum

ctum sub hac obseruatione sanctus constituat locus: vt viuo quidem eo, qui contrahit, maneat omnimodo emphyteusis; mortuo autem eo ad heredes eius transmittatur, si forte filij sunt siue masculi siue feminæ; aut si nepotes sint siue neptes, aut si vxor sit, vel maritus; si specialiter mariti vel vxoris nomen expressum fuerit. alioquin ad aliam personam emphyteuseos contractus non transeat; sed vsque ad vitam contrahentium extendatur, nisi filios, filiasue, nepotes neptesue habeant. Procedere autem emphyteusis debet prius requisitione cum omni veritate atq. subtilitate habita in reditu eo, qui ad id tẽpus fuerat, in quo ad sacrosanctã ecclesiã res peruenisset; & eius reditus sexta portio remittatur ei, qui emphyteusim contrahit. Sin autem deminutus fuerit ex aliquo casu reditus prædij: duorũ alterũ vel sub eodẽ reditu, qui tunc inueniatur, sine vlla diminutione is, qui cõtrahit, accipiat

prædium, vel ad contractum omnino non accedat. Melius enim est locare prædia sanctor. locor. quam sub huiusmodi deminutionibus contractus emphyteuseos facere. Sin autem ecclesiastici proastij emphyteusis cõtrahatur pretiosissimi quidem, sed tamen vilissimum reditum habẽtis: non oportet emphyteuseos contractum ad reditus quantitatẽ metiri. sed æstimatio proastij fiat, & inspiciatur reditus, qui per viginti annos comparari potest ex pretio proastij: & tantum reditum dare se paciscatur is, qui emphyteusim cõtrahit. ita tamẽ vt etiam in hoc casu nõ in perpetuum contractus extendatur: sed secundum obseruationem, quam superius diximus. Sciant autem hi, qui emphyteusim cõtraxerint; quod placito reditu ab eis per biennium non dato licẽtia libera præstatur sanctorum locorum administratorib. & prędia abstrahere, & nihil emponematum nomine præstare. Empone

ma

mata autem dicimus ea, quæ labore cõtrahentis in agro meliorata sunt.

Sin autem deteriorem agrum fecerit: cogatur de suo sumptus dare, & restituere in pristinam prædij faciẽ. et ad hoc subici debent non solũ ipse, sed etiã heredes eius, vel successores, vel bonorũ possessores, & bona eius. ita tamẽ vt debitũ quoq. reditũ sine aliqua dilatione vel deminutione reddere compellãtur. Id autem quod de prohibitione alienationis diximus, obtineat non solum in integris domibus, vel proastijs, vel agris, vel hortis: sed etiam in his, quæ omnino diruta, & deserta, & in area posita sunt. Quamuis enim nullum ædificium, nullam materiam habeant: attamen alienari ea prohibitum est. nisi forte emphyteusis ad tempus secũdum antefatam diuisionem in tres personas fuerit facta. Ne autem aliqua circumscriptio fiat: iubet Constitutio duos primates mechanicorũ vel architectorũ in ciuitate C P. vna

cum

cum religiosis œconomis, & quinq. reuerentissimis presbyteris,& diaconis duobus,præsente & ipso beatissimo Archiepiscopo:vel in prouincijs duos nobiles vel mechanicorum,vel architectorum,aut vnum, si vnum tã tum habeat ciuitas; peruenire oportet ad loca.et diuinis antepositis scripturis definiri ab eisdem architectis, quãtum debeat super eodem loco diruto sacrosanctæ prẽstari ecclesię ab eo,qui emphyteuseos cõtractum procedere velit. Et sub his pactionib.instrumenta emphyteuseos componãtur.vt is qui cõtraxerit emphyteusim & ędificet,& materijs vtatur;si quasdam materias dirutas habeat locus: & trãsmittat cõtractũ duob.successoribus.suis secundũ prædictam obseruationẽ.posteaq. prædium redeat ad sacrosanctã ecclesiam, vel ad alium venerabilẽ locũ, qui sub titulo emphyteuseos rẽ immobilẽ dederit. Trib. personis defunctis omnimodo prædium ad venerabilem locum redeat.

Nam

Nam & illam pactionem, immo magis callidam machinationem reiciẽdam esse Cõstitutio iubet: ideſt ſi pactus fuerit cum œconomis & religioſo Epiſcopo & alijs perſonis, quas enumerauimus, is qui emphyteuſim contrahit: vt etiam trib. perſonis defunctis nihilominus deinceps ſucceſſorib. liceat emphyteuſeos titulo res immobiles ab eccleſia capere, & alijs perſonis anteponi. Talẽ enim conuentionem, vtpote callide factã Conſtitutio reprobauit.

SIN autem voluerit aliquis rem immobilem eccleſiaſticã vel ptochicam vtendi fruendi cauſa accipere: eo modo faciat contractus, quo Diui Leonis Conſtitutio ſtatuit. Oportet enim fructuarium diuitem cõſtitutum, & rerum immobiliũ dominũ aliam rem iure dominij dare ſacroſanctæ eccleſiæ, vel alij venerabili loco, a quo vſum fructum appetit. Ita tamen vt res immobiles, quas ipſe pro vſufructu præſtat; non minorem reditu IV.

reditum habeant, quam vſus fructus eſt rei immobilis ad ſacroſanctam eccleſiam vel alios venerabiles locos pertinentis. ita tamẽ vt res omni modo, quam vtendi fruendi cauſa accepit, vel mortuo eo ad ſanctum redeat locum; vel adhuc viuo eo, ſi forte vſq. ad certum tempus vſusfructus ei conſtitutus eſt. Impleto enim tempore neceſſe eſt vſumfructum extingui. Nulla autẽ licentia ſit in tantum tempus protelare; vt etiam poſt mortem fructuarij res immobiles ad ſanctum locum non redeant. Nam modis omnib. defuncto fructuario pleno iure fundus ad eccleſiam redire debet. Ita tamẽ vt etiam illæ res, quas de ſuo patrimonio ab initio fructuarius ad locum ſanctum dedit, maneant firmiter nulla machinatione abſtrahendæ.

V. SI quis contra ſaluberrima iura præſentis Conſtitutionis rem immobilem loci venerabilis comparauerit: primum quidem rei æſtimationẽ amit

amittat, & rem quã inlicite emerit, reſtituat cum omnib. emolumentis eius, quæ in medio tẽpore facta ſunt, & omnia lucro eccleſiæ vel alterius loci venerabilis cedant. Et nullam habeat ipſe cõtra eccleſiã actionem: ſed tantũ aduerſus œconomos, vel alias vẽditorum perſonas ex empto iudicium moueat. Nam venditorum patrimonia emptori ſubiecta eſſe æquum eſt. Hæc ſi venditio cõtra præſentem legem rei immobilis ad venerabilem locum pertinentis contracta ſit. Alioquin ſi donatio facta fuerit: tunc is qui liberalitatem interdictam accepit, non ſolũ ipſam rem cum fructib. ſuis & cauſis venerabili loco reſtituat; ſed etiam aliud tantum, quantum accepit, pœnæ nomine præſtet ſanctiſsimo loco, cuius res donata fuerit ab his, qui res eius adminiſtrant. Sin autem titulo permutationis rem loci venerabilis capiat aliquis: tunc & rem quam accepit, reddat; & quã ipſe dedit, amittat.

actio

actione ei scilicet aduersus personas & patrimonia eorũ cõseruanda, qui cum eo cõtraxerint. Excepto videlicet Principe, cui secundum præfatã superius diuisionẽ permutationẽ facere rerũ immobiliũ cum sacrosanctis locis permissum est. Sin autem pignus creditor ad corporalẽ detẽtationẽ acceperit: & res immobilis sit, quę perinet ad ecclesiã, vel ad alios venerabiles locos, veluti domus, vel proastiũ, vel ager, vel hortus, vel panes ciuiles, vel mãcipia rustica; nã ea quoq. veluti mẽbra rerũ immobiliũ sunt: si quis igitur horũ aliquid pignoris nomine corporaliter accepit: priꝰ quidẽ neq. sortem quã dedit, neq. vsuras, quas forte stipulatus est, exigat; deinde etiam ipsam rẽ cũ suis emolumẽtis venerabili loco restituat. Sed in hoc casu aduersus œconomũ vel alios administratores venerabilium locorum actionib. creditori competentib. Omnia hæc, quæ diximus, etiam in mulierum monasterijs vel asceteris obtinere oportet.

SI quando neceſſaria cauſa & in excuſabilis immineat, vt mutuam pecuniã accipiat venerabilis locus: liceat œconomis etiã res immobiles obligare pignoris iure. ita tamẽ vt corporaliter creditoribus nõ tradantur. VI.

SI quis emphyteuſeos cõtractum in eccleſiaſtica re, vel alterius venerabilis loci cõtraxerit in perpetuũ: primũ quidẽ id quod actũ eſt, pro infecto habebitur; deinde tantũ eum in vnoquoq. anno ꝑpetuo prẽſtare ſanctiſsimo loco oportet; quantũ præſtitiſſet, ſi ab initio legitima emphyteuſis eſſet. nullo remanẽte apud eũ ex his rebus, quę fruſtra ei emphyteuſeos occaſione prẽſtita ſunt. Res enim ipſas cũ ſuis fructibus omnimodo reſtituere debet. Tabelliones autẽ qui cõtra leges emphyteuſeos inſtrumẽta receperint: inreuocabili puniãtur exilio; & nũquã redeãt, nec ſi diuina ſanctio promulgata fuerit. Nã nec magiſtratꝰ audaci ſpiritu talia inſtrumẽta vel dictare, vel facta admittere, VII.

& mo

& monumentis publicis inferre, vel confirmare debent. Nam si aliquid tale deliquerint: non solum honore, sed etiam dignitate & patrimonio cadant.

VIII. ISDEM pœnis coërceri oportet etiam illos, qui sancta vasa siue sacra dona contra legẽ vel pignerauerint, vel distraxerint, vel cõflauerint, vel quocumq. modo alienauerint. excepta videlicet captiuorum redemptione. Eandemq. obseruantiam iubet Constitutio obtinere & in alienatione panum ciuilium.

IX. NVLLI liceat per pragmaticã sanctionem aliquid eorũ capere, quę sacrosanctis ecclesijs, alijsq. venerabilibus locis competunt. scilicet si immobiles sint: vel mobiles quidem, sed quæ alienari non possunt. Sin autẽ Quæstor magnificus tale rescriptum dictauerit, vel ceteri magistratus intimationem pragmaticę formę receperint: vnusquisq. quinquaginta librarum auri pœna multetur.

Sin

Sin autē religioſi Epiſcopi talem pragmaticam ſanctionem contēpſe rint: ſine periculo contempſiſſe ſe cognoſcant. Nam ſi receperit eam, etiam epiſcopatus honorem amiſſuros ſe non dubitent. Ea autem locari vel emphyteuſeos titulo dari oportet ſola, quæ adminiſtratorum arbitratu videantur tali aliquo indigere. SI quis in potentatu conſtitutus diuinam pragmaticam ſanctionē impetrauerit cogentem œconomū, vel alios adminiſtratores venerabilium locorū ea, quæ ab eis neq. locata, neque emphyteuſeos titulo data ſunt, ſibi locari vel emphyteuſeos nomine dari: pœna ſacrilegij teneatur.

X. NEMINI liceat in poſterum cuiuſcumq. monaſterij venditionem impiam, vel donationem, vel permutationē contrahere: vbi & altare cō locatū eſt, & ſacra miſſa facta, & monachica conuerſatio. Sin autem aliquid tale admiſſum fuerit: & id quod factum eſt pro infecto habebitur; &

is qui accepit, prædium amittat; & is qui distraxit, rem & pretium reddat sacrosanctæ ecclesię, et venerabilib. monasterijs. quorum curæ erit alienatum contra legem monasterium, rursum in pristinũ statum reducere.

Nulli autẽ liceat nec titulo pignorum, nec hypothecarũ sacrosanctũ obligare monasterium. Nam etsi tale aliquid admissum fuerit, refutari oportet. vt iterum in sanctissimo monasterio sacra procedat missa.

XI. SI quis sterilem agrũ cuiq. venerabili loco donauerit, vel vẽdiderit: cõtractus nullius erit momenti. Nã & donatione, & quauis alienatione rescissa cogatur donator aut vẽditor rem suam recipere, quã calliditate & fraude videtur dedisse; vt exoneret scilicet suũ proprium patrimonium.

Oeconomus autem vel quicumq. alius administrator venerabilis loci omne damnũ, quod ex huiusmodi inlicito actu cõtigerit, resarciat ei, qui cum eo contraxit secundũ ea, quę supra

pra diximus. Liceat autem vnicuiq. ex populo si viderit præcepta propositæ Cõstitutionis neglecta ad Imp. referre, & calumniatoris notã euadere. Omnib. autẽ permissum est, vbique magistratus gerẽtib. siue maiorẽ siue minorem potestatem habeant, omnia præsentis Constitutionis capitula custodire.

NOVELLA. VIII.

OMNES Magistratus sine pecunia creari decernimus: vt neque impune aliquid detur; neq. sine punitate aliquid a subiectis exigatur. *I*

NEMO magistratus ciuilis vel militaris in municipijs eius prouinciæ cui præest, vicarios suos audeat mittere. Sed si quis tales fecerit magistratus, honore cadat. *II.*

OMNES priuatos homines supposítos esse Cõstitutio iubet omnib. prouinciarum Præsidib. tam in pecuniarijs, quam in criminalib. causis. Hi autem, qui a C P. ciuitate *III.*

deſcendunt, cuiuſcumq. iudicis calculos vel iuſsiones habeant; ſubiecti ſint prouinciarum Præſidibus. vt nō audeāt ſportularum nomine aliquid exigere ſupra modum ſacris Conſtitutionib. ſtatutum. Hoc enim ſi contempſerit Præſes, de ſua ſubſtantia reſarcire damna prouincialibus cogatur. Liceat autem eis de huiuſmodi iniurijs referre non ſolum maiorib. magiſtratibus, quib. ſuppoſiti ſunt hi, qui ſportulas inlicitas exegerint; ſed etiam ipſi Imperatori. Liceatq. Præſidibus; ſi viderint eos, qui calculos vel iuſsiones habent, quod iniuſte vel violenter verſati fuerint; refrenare, & nō timere neq. dignitatem eorum, neq. cingulum, quo forte decorantur. Oportet autē vnumquemque, qui magiſtratum geſturus eſt: ante quam honorem ſuſcipiat, dare ſacramentum: quod neq. dedit alicui pecuniam, neq. lucrum impium capturus eſt. Si quis autem ab eo aliquid accipiat vltra ea, quæ Conſtitu

tio

tio ſtatuit:in quadruplũ hoc reddat.

Curam autem agat Pręſes prouinciæ & in exactionib. tributorũ. eaq. exigere debet, non cum ſeueritate; niſi forte contumaces ſint hi,qui tributa debẽt. Habeat autem adſeſſores circa ſe æquos,& iuſtos, & non inclinantes ad lucrum. Quod ſi quis dederit aurum, vt magiſtratus fiat;poſteaq. in furto conuictus ſit in ipſo magiſtratu:& publicabuntur bona eius,& in exilium mittendus erit, & corporales coërtiones patietur. Nam Epiſcopum, & primates ciuitatum, ſi viderint iudicem iniuſte conuerſari,preces Imperatori porrigere oportet:vt cũ principali indignatione Præſes pœnas impius luat.

PRAESES prouinciæ, poſtquã deſierit eſſe Præſes,in eadem prouincia quinquaginta dies ibi faciat, & publice pareat,& omnes excipiat actiones. Quod ſi ante quam quinquaginta dies prætereant, abſconderit ſe: liceat vnicuiq. & tenere eum IIII.

in prouincia; & omne quod furatus est, abeo repetere præsente tamen Episcopo,& rẽ discernente. Quod si ante quinquaginta dies fugerit,& comprehẽsus fuerit siue in Constantinopolitana ciuitate, siue in alia quacumque regione: retrahatur ad eam prouinciam,cui præerat; & ea, quæ furatus est, in quadruplum reddat. Hæc autem tota licentia prouincialib. data est; si in furto Præsidẽ arguere maluerint. Nam in alijs causis ante dicta obseruatio cessat.

v. NEMO autem neque in criminali causa, neque in tributorum exactione, neque in populari seditione a Præside prouinciæ tentus fori præscriptione vtatur. VT autem in omnib.exequi possit Præses prouinciæ:& milites,qui in prouincia sedent,subiciantur ei. Quod si milites non obtemperauerint:& annona eorum prohibebitur;& militiam suam amittent, & corporales pœnas subsistent.

CVM

CVMQVE in prouincijs Præsi des iusti mittantur: superfluum est Latrunculatorem mittere, vt eos quos Viocolytas, idest eos, qui violentias prohibēt; vel Aphoplistas vocant, idest eos, qui priuatis hominibus arma habere concedunt; ne rapinas aut cædes faciant. Sed neque Magistro Militum Orientis, vel alijs magistratib. licebit Latrunculatores, vel Viocolytas, vel Aphoplistas, vel alios similes eis in prouincias mittere. Sin autem aliquid tale perpetretur: hi qui missi sunt præsidali potestati supponantur; & vltimum periculum patiantur, postquam hoc ad Imp. fuerit relatum. Hi autem, qui miserint eos; triginta librarum auri pœna coërceantur. VI.

Is autem qui magistratus creatur, siquidem in C P. ciuitate, præ oculis Imperatoris, vel Præfecti Prætorio, & Comitis Rerum Priuatarū, & cubicularij. Sin autē in prouincia magistratū accipiat: ante metro-

politanum & primates ciuitatis iura re debet. Iubet Constitutio & Defensores ciuitatum nihil omnino vel dare, nisi vsq. ad L X. solidos; vel accipere, nisi publicas annonas, si quæ sint.

NOVELLA. IX.

PRAESENS Constitutio iubet quidem sanctissimam ecclesiam Romanam cētum annorum præscriptione solum in suis actionibus posse remoueri. Nihil autem de ea latius exponimus, quia innouata est ab alia Constitutione; quæ data est Consule Bilisario.

VT ECCLESIA ROMANA CENTVM ANNORVM HABEAT PRAESCRIPTIONEM N. IX.

IDEM A. Ioanni viro beatiss. ac sanctiss. Archiepiscopo & Patriarchæ veteris Romæ.

ET LEGVM originē anterior Roma sortita est: & summi Pontifica

tificatus apicē apud eam esse nemo est, qui dubitet. Vnde & nos necessarium duximus patriam legum, fontē sacerdotij spetiali nostri numinis lege inlustrare: vt ex hac in totas catholicas ecclesias, quæ vsq. ad Oceani fretum positæ sunt saluberrimę legis vigor extendatur. et sit totius Occidentis, necnō Orientis vbi possessiones sitæ inueniuntur, ad ecclesias vestras siue nunc pertinentes, seu postea eis adquirēdæ, lex propria ad honorem dei consecrata. Cum enim antiqua iura triginta annorū metis temporales exceptiones circumcludebant; & si hypotheca fuerat, paulo longiora eis spatia condonabāt: nos sacrosanctas Ecclesias huiusmodi quidem curriculis temporum nullatenus excludi concedimus, & maxime in his rebus, in quibus vel læsionē sustinuerint, vel quicquā debeatur. Sed centum tantummodo annorum lapsu temporalem exceptionem eis opponi sanctimus: vt maneant per to

tum

tum ſupradictum tempus integra iu ra eccleſiaſtica; & non poſsit eis alia præter centum annorum obuiare ex ceptio: cum hoc tempus, vitæ longæ- ui hominis plerumque finis eſſe di- gnoſcitur. Habeat itaque veſtra ſanctitas hanc legem catholicis to- tius Occidentis eccleſijs profutu- ram; & in Orientales partes propa gandam, in quas aliquid ſacroſan- ctæ veſtræ eccleſiæ poſsident. vt ſit deo omnipotenti dignum donarium diuinarum rerum tuitio; nec iniquis hominibus impium remaneat præſi dium; & tutus peccandi locus etiam ſcientibus relinquatur. Sed ille ſer uetur innocens, qui reuera inno- xius ſit, nec improba allegatione temporis ſeſe rueatur tempus pro pu ritate prætendens. Quod igitur noſtra æternitas ad omnipotentis dei honorem venerandæ ſedi ſum- mi apoſtoli Petri dedicauit: hoc ha beant omnes terræ, omnes inſulæ totius Occidentis, quæ vſq. ad ipſos

Ocea

Oceani receſſus extenduntur, no ſtri imperij prouidentiam per hoc in æternum remineſcentes. Huiuſmodi legis prærogatiuam, ſicut ſupra dictum eſt, non ſolum in Occidentalibus partibus Romanæ eccleſiæ condonamus: ſed etiam in Orientalibus, in quibus eccleſiaſticæ vrbis Romæ poſſeſsiones ſunt, vel poſtea fuerint. Scilicet omnibus iudicibus maioribus & minoribus, qui Chriſtiani & orthodoxi ſunt, hanc noſtram Conſtitutionem ſeruantibus nihilominus huius legis temeratoribus poſt cæleſtes pœnas etiam legitimum ſemper vigorem pertimeſcentibus, pœnam quinquaginta librarum auri formidantib. hac lege non ſolum in poſtea emergentibus cauſis ſuum tenorem exercente; ſed etiam in his, quæ iam in iudicium ſunt deductæ. Sanctitas itaque tua præſentem noſtræ manſuetudinis legem pijſsimam, ſiue ſacroſanctam oblationem, quam

deo dedicamus accipiens; intra sa
cratissima vasa reponat, & a vobis
seruandam, & omnes ecclesiasticas
possessiones seruaturam. DAT.
†XVIII CP. VI. †K. MAI BILISA. V.
C. COS.

NOVELLA. X.

HAEC Constitutio iubet Refe-
rendarios quattuordecim, qui
nunc sunt, esse. Donec autem ad o-
cto veniant: non liceat alium adice-
re: vt statutus numerus eorũ octo sit.

DE PRIVILEGIIS ARCHIE-PISCOPI PRIMAE IVSTINIA-NAE N. XI.

IDEM A. Castellioni viro Beatiss.
Archiepiscopo Primæ Iustinia-
næ.

MVLTIS ET VARIIS
modis nostram patriam augere
cupientes, in qua prima deus præsti-
tit

tit nobis ad hunc mũdum, quem ipſe condidit, venire. Et circa ſacerdotalem cenſurã eam volumus maximis incrementis ampliare. vt Primæ Iuſtinianæ patriæ noſtræ ſacro ſanctus Antiſtes nõ ſolum Metropolitanus, ſed etiam Archiepiſcopus fiat; & certæ prouinciæ ſub eius ſint auctoritate. ideſt tam ipſa Mediterranea Dacia, quã Dacia Ripenſis, necnon Myſia ſecunda, & Dardania, & Præbalitana prouincia, & prima Macedonia, & pars ſecundæ Pannoniæ, quæ cum Vrbatenſi eſt ciuitate. Cum enim antiquis tẽporibus Sirmij Præfectura fuerit conſtituta, ibiq. omne fuerat Illyrici faſtigium tam in ciuilibus, quam in Epiſcopalibus cauſis. Poſtea autem Atilianis temporibus eiſdem locis deuaſtatis Aprecinius Præfectus prætorio de Sirmitana ciuitate in Theſſalonicã profugus venerat. Tunc ipſam Præfecturam & ſacerdotalis honor ſecutus eſt; & Theſſalonicẽſis Epiſcopus in ſua au

ctori

ctoritate, sed sub vmbra Præfecturæ meruit aliquã prerogatiuã. Cũ igitur in præsentia deo auctore ita nostra res publica aucta est, vt vtraq. ripa Danubij iã nostris ciuitatibus frequẽtetur: & Biminaciũ recidiua & limitata, quę trans Danubiũ sunt, nostræ iterum ditioni subacceſſerit: necessarium duximus ipsam glorioſiſsimã Præfecturã in patrimonij nostri feliciſsima parte collocare. Cũ nihil quidẽ magni distat a Dacia Mediterranea secũda Pãnonia, nec multis etiã spatijs separatur secũda Macedonia a Pãnonia secũda. Et quia homines semper bellicis sudoribus inhęrẽtes nõ erat vtile Reipublicę ad Primã Macedoniã per tot spatia tãtasq. difficultates venire: ideo necessariũ nõ bis visum est ipsam Præfecturã ad superiores partes trahere: vt iuxta eã prouinciæ cõstitutæ facilius sentiãt illius medicinã. Et ideo tua beatitudo, & omnes præfatæ Primę Iustinianę sacrosancti antistites, Archiepiſco-

ſcopi habeāt prerogatiuā. et omnem licentiā, ſuā auctoritatē Epiſcopis impertire, & eos ordinare, & in omnibus ſupradictis prouincijs primā habere dignitatē, & ſummū ſacerdotiū; *ſummū faſtigiū, quę a ſe decernentur. et ſolū Archiepiſcopum habeāt. nulla actione aduerſus eū Theſſaloni cēſi Epiſcopo ſeruāda. Sed tu ipſe & omnes primæ Iuſtinianæ Antiſtites ſint eius iudices & diſceptatores. quidquid oriatur inter eos diſcriminis, ipſi dirimāt, & finē imponant, & eos ordinēt: ne ad aliū quēpiā eatur. ſed ſuū cognoſcāt Archiepiſcopū omnes prædictæ prouinciæ: & eius ſentiant creationē. et vel per ſe, vel per ſuā auctoritatē vel per aliquos mittēdos habeant poteſtatē, omnēq. ſacerdotalē cēſurā, & creationis licentiā.

Sed & in Aquenſi, quę eſt in prouincia Dacię Ripēſis ordinari volumus a tua ſanctitate Epiſcopū; vt nō in poſterū ſub Mediterraneo Epiſcopo ſit cōſtituta. Sed Mediterraneus quidem

dem maneat in Mediterraneo nulla communione cum Aquensi seruãda. Aquensis autem Episcopus habeat præfatam ciuitatem, & omnia eius castella, & territoria, & ecclesias: vt possit Bonosiacarũ scelus vel ex ea ciuitate & ecclesia expellere, vel in orthodoxam fidem transformare.

Vt igitur sciat beatitudo tua nostri numinis dispositionem: ideo præsentem legem ad tuam venerabilem sedem transmisimus. vt in perpetuũ tale beneficiũ habeat patriæ nostræ ecclesia in dei omnipotentis gloriã, & nostri numinis sempiternã recordationem. Quando autem tua sedis gubernatorem ab hac luce decedere contigerit: pro tempore Episcopor. eiusdem venerabili suo concilio Metropolim ordinari sanctimus. quemadmodum decet Archiepiscopum omnib. honorum necessarijs prouehi nulla penitus Thessalonicensi Episcopo ad hoc communione seruãda. Beatitudo igitur tua quę

nostra

noſtra ſanxit æternitas ; modis omnib. ad effectum producere non differat.

NOVELLA. XII.

SI QVIS nefarium,& inceſtum, atq.damnatum matrimonium cõtraxerit;liberos autem legitimos ex priore matrimonio non habuerit: ſtatim ſuis facultatibus careat ; & dos,quæ ei data eſt, fiſci viribus vindicetur. poſt publicationem autẽ & cinguli ſui patiatur amiſsionem , & exilio puniatur. Quod ſi vilior ſit, & corporalibus coërcitionibus ſubſiſtat:& vxor eius contra leges nupta caſdẽ pœnas patiatur, ſcilicet ſi nulla iuſta excuſetur ignorantia. I.

SIN autem liberi ſint ei,qui inceſtas contraxerit nuptias;illi autem liberi legitimi ſint,quod forte ex alio legitimo matrimonio procreati ſunt: pœna patris ſui iuris fiant ; & paternas accipiant facultates. Sic tamen II.

vt patri ſuo alimoniam præbeant, & quæ neceſſaria ſunt adminiſtrent. Hęc autem omnia valeant poſt bien nium quam hæc Cõſtitutio fuerit intimata. Nam intra biennium omnes quidẽ inlicitas nuptias, ſi quæ cõtractæ ſunt, diſſolui Conſtitutio iubet ſine pœna eorũ, qui nuptias inlicitas contraxerunt. Liberis autẽ, qui ex huiuſmodi matrimonijs ſunt; tres partes paternorũ bonorũ præſtẽtur, & quarta fiſco. ſcilicet ſi non ingrati ſint tales liberi, & alij liberi legitimi nõ ſint. Nam ſi liberi legitimi ſint: tunc quartam quidem partem fiſcus capiat: cetera autẽ bona inter ſe legitimi liberi, & hi, qui ex inlicito matrimonio nati ſunt, partiantur tã ex teſtaméto, quam ab inteſtato. Mulier autẽ quæ contra leges nupſit, ſuã dotem tantũ accipiat. Sed hæc omnia intra bienniũ valeant: nam poſt biẽnium ſuperiora præcepta valebunt, quæ in primo capite dicta ſunt. Nã ſi poſt biennium in illicitis nuptijs

ali

aliquis permanserit: pœnis in primo capite dictis subiciatur. Idemque dicimus, & si ante biennium nouas inlicitas contraxerit nuptias. Nam biennij indulgentia illis præstita est, qui iam contraxerint contra leges matrimonia: vt intra biennium separentur. Quod si non fuerint separati; sed perseuerauerint in toto biennio: pœnis primi capitis subiciantur.

III Si quis cum muliere libera consuetudinem habuerit, cuius nuptiæ interdictæ non sunt; & liberos ab eo illa procreauerit; posteaq. dotalia instrumenta composuerit ei: nõ solum iam nati liberi legitimi & in potestate eius sint; sed etiam postea procreati.

NOVELLA. XIII.

*

* Oportet vicenos secum habentes milites, & tricennos matriculatios.

NOVELLA. XIV.

HAEC Constitutio iubet neminem lenonẽ esse neq. in vrbe imperiali, neque in prouincijs. Et hoc prohibere debent Prætores & Præsides. Vltimo enim supplicio subiciũtur, qui contra Constitutionis normã lenones esse ausi sunt. Omnia autem instrumenta & fideiusiones apud lenones interpositas vel a lenonibus contra bonos mores factas infirmas atq. inualidas esse Constitutio iubet.

NOVELLA. XV.

I. NVLLA licentia sit Defensoris officium in ciuitatibus suis contemnere: alioquin quinq. librarum auri pœna coércebitur: ita tamen vt in opera ciuitatis quinq. libræ impẽdantur: & post pœnæ solutionem nihilominus Defensoris officium suscipe

scipere cogatur. Nec enim vilissimos homines, sed ipsos magis primates Defensores ciuitatum fieri decet; quamuis Illustres sint, vel militare cingulũ, vel prærogatiuas ex principalibus pragmaticis sanctionibus habeant. Creari autem Defensorem oportet per ordinem: & sit vnus ex ipsis primatibus, quorum calculo crearetur. Fiat autem cum sacramento. Nam iurare debet, quod omnia secundum leges & iustitiam facturus est. Confirmetur autem per iussionem Præfecti Prætorio. Et habeat Defensoris honorem per biennium tantum. et non liceat Præsidi successorẽ ei dare; sed nec Præfecto Prætorio.

NON liceat Præsidibus Vicarios Defensorum mittere. nam nec suos mittere possunt. Sufficit enim Præsidi Defensores iussiones implere. II.

TESTAMENTA atq. donationes apud Defensores intimentur; aliaq. monumenta publica apud eos III.

recte procedant. Hoc enim Præses prohibere non poterit; quamuis aduersus ipsum Præsidem componantur, vel aduersus hominẽ eius. Acta autem conficere Defensor potest ad similitudinem Præsidis tam aduersus tributarias inlationes differentes, quam aduersus seditiosos homines.

Habeat autem ex præsidali apparitione vnum exceptorem, & duos apparitores. Et iudicet in pecuniarijs causis vsque ad solidos trecentos.

IV. SI quis plus petierit, vt apud Præsidem magis, quam apud Defensorẽ causa cognoscatur: & per definitiuam sententiam reperiatur quantitas litis intra trecentos solidos constituta: perdat & ipsam quantitatem, quæ reuera ei debetur, & actionis suæ dispendio puniatur.

V. SI Defensor ciuitatis sententiam definitiuam protulerit; & aduersus eam prouocatio porrecta sit: apud Præsidem Prouinciæ exer

exerceri eam oportet. Sin autem ab apparitoribus Defensor iniuriam fuerit passus; & Præses prouinciæ neglexerit competentem eis vindictam inrogare: tunc relationem ad Præfectum Prætorio mittat: & quod Præfecto visum fuerit sequatur. Habeat autem scrinium publicum; vbi monumenta publica deponere possit. et habeat vnum hominem, qui eadem acta debeat conseruare.

VI. DEFENSORES sine datione pecuniæ fiant. Quattuor enim aureos tantum præstare debent in iudicio Præfecti Prætorio pro iussionibus, quibus Defensorum creatio confirmetur. Sin autem ciuitas minima sit: tres solidos tantum præstare debet. Sin autem publicas annonas habeant exeuteri quadam consuetudine, capiant eas sine aliquo obstaculo. Et si in magnis criminibus obnoxij conuincantur aliqui: castigare eos

Defensores oportet; posteaq. Præsidibus transmittere. Nam in leuioribus criminibus sufficit pœna, quam ipsi imposuerint.

NOVELLA. XVI.

*

NOVELLA. XVII.

I. HAEC Cõstitutio habet inscriptionem MANDATA PRINCIPIS. Disponit autẽ quales esse oportet prouinciarum Præsides: & interdicit eis aliquid a subiectis lucrari; quasi publicis annonis sufficiẽtibus eis. Nam & tributa exigere, & requirere debẽt: ne forte fiscus deminutionem aliquam passus est.

Oportet autem & causas priuatorum cũ æquitate eos audire: & viliores quidem dirimere sine scriptis. et non cõcedere litigatoribus vltra ea, quæ Constitutionibus continentur, in iudicio expendere. Sin autem vi

les

les sint litigatores: & sine aliqua expensa causas eorum cognoscere Prę sidem oportet. Sic enim hæc omnia cum omni puritate fiant: ne facile in C P. ciuitatem prouinciales concurrant. Nam etsi concurrerint, cum per magistratus prouinciales nihil sfeterit; nullum responsum impetrabunt a Principe (Iubet Constitutio & agentes in rebus,& alios quoscumque; qui a C P. ciuitate iussiones maiorum iudicium portant, prohiberi posse per prouinciarum Præsides iniuste conuersari.)

CONSVETVDINARIAS II. iussiones ex quocumq. iudicio procedentes prouinciarum Præsides nõ recipiãt. veluti de publico aquæductu, de portu, de itinerib. muniendis, de põtibus,de imaginibus, de muris,de ædium excidio, vtpote in publico loco ædificatarum. Iubet autem nullam rationem habere Præsides prouinciarum huiusmodi iussionum: nisi diuinam pragmaticam sanctionẽ

in

inti mauerit. posteaq. indicare Præsidem oportet per suã relationẽ pijssimo Principi. Nam nec diuinam pragmaticam formã temere eum admittere Cõstitutio permittit. Debet autem & in operib. publicis suam diligentiam, atq. instantiã Præses ostẽdere. Nam & patres ciuitatum ædificationes publicas cogere debet cõstruere. Omnes autẽ milites, qui in eadem prouincia sedent, imperio Præsidis subici Constitutio prẽcipit. Nam & castigare eos delinquentes Præsidi licet.

III. SI quis crimine inligatus in iudiciũ Prẽsidis productus fuerit; & ne aliquid de eo cognoscatur; priuilegio dignitatis vel militiæ vsus fuerit: Prẽses prouinciæ non recipiat eum. Qui enim priuilegium ad remouenda crimina prætendit; a Præsidæ admitti nõ debet. Apparitores quoq. refrenare Præsidẽ oportet. etsi iniuriose cõuersari voluerint: nõ permittere. Sed & cõsiliariũ & omnes homi

mines suos purissimos habeat: vt his tantum contenti sint, quæ eis publicum administrat.

PRAESES prouinciæ fidē publi IIII.
cam nō passim vnicuiq. præstare debet immo etiam si dederit: vsq. ad triginta dies tantū fides publica debet valere. Sed & condēnare eos debet, qui intra terminos sanctorū sunt, & exigere eos: ita tamē vt cōpetentē honorē sanctorū terminis cōseruet.

TERMINI sanctorum nō prosunt neq. homicidis, neq. adulteris, neq. raptorib. virginū. Sed etsi quis tributa fisco debeat, poterit intra sanctorū terminos ab eo exigi publicum debitū. Et tam œconomi, quam defensores ecclesiarū ad hoc subueniant Præsidi magis, quam debitorē eripiant. Nam si quid tale fecerint: de sua substantia tributa fisco redde re compellantur.

PRAESES prouinciæ non de- V.
bet permittere tributorum exactoribus aliter tributa exigere: nisi prius decla

declarauerit iugerum quantitatem, & pro quibus prædijs, & in quibus ſpeciebus exactio ſit. Quod ſi de tributis aliqua dubitatio emerſerit: cēſuales quidem faciant expoſitionem cum omni ſubtilitate; referantur autem apud glorioſiſsimum Præfectū Prætorio. et per ampliſsimum iudiciū eius cauſa dubia dirimatur. Debet aurem Præſes prouinciæ cogere cenſuales et iam vt tranſlationes faciant diſtractorum prædiorum ſine omni tamen detrimento. Sin autem ideo cenſuales tranſlationes facere diſtulerint; quod emptores inopes eſſe putant: & huius rei diſceptatio præſidalis erit. et ſi dubitatur, vtrum emptor idoneus ſit, an non; venditor autem paratus ſit periculo ſuo trāſlationem venditi prædij fieri: audire debet.

VI. PROFECTIONES Præſidum non oportet damnoſas prouincialibus eſſe. Nam & angarias Præſidi vel apparitioni eius facere non licet.

cet. Omnes enim omnino præsides annonis suis contentos esse Constitutio iubet. NON liceat prouinciarum Præsidibus in eisdem prouincijs quas ipsi gubernãt, Vicarios suos constituere. Sed nec militibus concessum est angarias a prouincialibus petere, vel quæcumq. detrimenta eis facere. sed si quid damni prouinciales sentiant, hoc Præses eis de suo resarcire compelletur.

SI quis iussionem portauerit Prę *VII.*
sidi de religionibus, liceat ei eam cõ
temnere. Nam si quid canonicũ ac-
ciderit: hoc Præses cum metropolita
no prouinciæ disponere debet.

CAPITALI crimine damna- *VIII.*
torum bona non ad lucrum Præsidis
referri; sed cognatis punitorum red
di oportet.

INIVSTA patrocinia tam pro *VIIII.*
hibere, quam cõtemnere Præses pro
uinciæ debet. ALIENOS co
lonos siue capite censitos nemo su-
scipere audeat: sed etsi susceperit, sta

tim

tim reddat. alioquin si non reddiderit: terram desertam propter colonorum, vel adscripticiorũ absentiã susceptoribus eorum inrogari æquũ est. Curare autẽ Præses prouinciæ debet: ne aliquid tale cõtingat. Sed etsi cõtigerit: etiã si in aliam prouinciã coloni vel adscripticij fugerint: per publicas litteras reducere eos debet. Et hoc non solum in dominicis prædijs obtinebit: sed etiã in priuatorum possessionib. quorũ forte aliqui curam habent siue quod cõductores sunt, siue quod procuratores.

X. SI quis alienis agris vel ergasterijs titulos imposuerit, & nomẽ suum inscripserit: bonorum publicatione puniatur. Vnusquisque autem Præses prouinciæ postquam ad prouinciam peruenerit, conuocare debet Episcopum & clerum & primates ciuitatis; & hæc diuina Mandata intimare non solum in metropolitana ciuitate; sed etiam in alijs prouinciæ municipijs. ita vt per apparitores insinuen

sinuentur, & sine omni municipalium damno.

NEMO priuatus audeat arma tenere vel gerere. Hoc enim solis militibus concessum est. Hi quoq. qui propter seditionē a C P. ciuitate fugerint, teneri debēt a prouinciarum Præsidibus & custodiri. Nam & referre de his Præsides oportet. et si de his sunt, quos vtpote seditiosos perscrutātur magistratus populi Romani; punire. XI.

NOVELLA. XVIII.

OMNES tam masculi quam feminę decedentes, si vnum filium habeant: tertiam partem suæ substātiæ ei relinquant Falcidiæ nomine. eodē obtinēte iure etsi duos vel tres vel quattuor liberos dereliquerint. Sin autem vltra quattuor sint: dimidiam substantiæ paternæ habeant. vt in hoc casu Falcidia lex dimidiā partem contineat, idest sex vncias I.

sub

substantiæ defuncti. Nulla autem differentia est, vtrum ab institutione
I. heredis, an fideicommissi datione legitima pars liberis præstita est. Hoc autem, quod de filijs & filiab. diximus: teneat etiam in omnibus descendentibus personis, quibus scilicet de inofficioso agere permissum est.

II. CVRIALES priori (id est præcedentis capitis) obseruatione excepti sunt. Hi enim liberis suis curialibus nouem vncias substantiæ suæ relinquere coguntur: tres autem reliquas vncias, in quas voluerint personas transmittant. Sed tamen ea lex
I. iura de inofficioso testamento querelæ non mutat. Nam solam quantitatem Falcidię legis dilatauit & auxit.

III. SI quis liberos & vxorem habens, in vltimis suis elogijs iusserit totius substantiæ suæ vxorem quidem vsum fructum habere, liberos autem nudam proprietatem: quid iuris sit? & dicimus vsq. ad partem legitimam Falcidiæ habituros liberos etiam vsum fructu

proprietatis : reliquam autem vſus fructus portionem vxori dandam. Quia ſi nudam proprietatem ſine vllo vſus fructus ſolatio habeãt liberi: nihil prohibet eos fame perire. Hęc autem, quæ diximus, teneant tam in parte defuncto, quam in auo & pro auo, & omnib. ſuperiorib. perſonis. eodem videlicet iure obſeruando, & ſi mater decedens marito ſuo vſum fructũ totius patrimonij ſui reliquerit, & liberis ſuis nudam proprietatem. Idem in auia & pro auia.

IV. SI quis nepotes ex filio reliquerit, & ex filia nepotes vel neptes: pariter ad hereditatem ab inteſtato aui defuncti vocentur; & non minus tertia parte ſicut antea capiant. Sed integram portionem conſequantur nepotes ex filia nati, qualem accipiunt nepotes ex filio procreati. Item ſi auia deceſſerit nepotibus ex filio, & nepotibus ex filia derelictis: omnes pariter ad hereditatem auiæ ſuæ vocentur. et omnino nulla ſit differen-

tia, vtrum omnes nepotes sint an neptes: & vtrum ex filio an ex filia procreati sint.

V. SI quis sine dotalibus instrumentis, sed sola nuptiali affectione matrimonium contraxerit, & liberos habuerit; posteaque soluto priore matrimonio secundas nuptias cum alia muliere contraxerit, & dotalia instrumenta cum ea fecerit; & alios liberos habuerit: omnes liberi eius tam ex priore matrimonio nati, quã ex secundis nuptijs procreati pariter ad hereditatem vocentur: quamuis prius matrimonium sine dotalib. instrumentis contractum est.

SI QVIS neque liberos legitimos habens, neque vxorem legibus cognitam, decesserit; & concubinam reliquerit, ex qua filios naturales habuit: Concubinam autem dicimus talẽ, quæ libera constituta in domo defuncti fuerat vsq. ad mortem eius; & si liberi naturales in domo eius ab ipso procreati fuerint, & nutriti:

triti: Si hæc igitur ita sint; veniant simul tam ipsa cõcubina, quam liberi eius naturales ab intestato in substãtiam defuncti. non vt totam accipiãt; sed vt duas tantum vncias consequãtur substãtiæ defuncti patris; & distribuantur inter eos & matrem. ita tamẽ vt mater vnius liberi portionem accipiat, & per capita diuisio rerum fiat. Quod si concubina ante concubitorem suum decesserit; & filios naturales reliquerit: nihilominus duas vncias filij naturales consequãtur. Hoc autem de ea concubina dicimus, quæ sola fuerat in domo defuncti concubitoris. Alioquin si complures fuerint mulieres, quas in concubinatu defunctus habebat, ex quibus & naturales liberos habuerit: nulla licentia dabitur neq. concubinis, neque liberis earum ad successionẽ defuncti venire. Quoniã meretrices magis quam cõcubinæ tales mulieres sunt, cum quibus passim defunctus dormiebat. Sed illam solã cum

prole sua ad hereditatẽ defuncti vocamus, quæ quodammodo vxorem legitimam imitatur. et nulla differẽtia est, vtrũ naturales eius liberi masculi an feminæ sint. Hæc autem omnia in futurum tempus obtinere Constitutio iubet.

VI. SI quis pro filia sua dotem genero dederit, vel propter nuptias donationẽ pro filio suo nurui præstiterit; posteaq. ipse pater decesserit siue intestatus, siue testamento condito; & non specialiter expresserit, vt nulla fiat collatio dotis, vel ante nuptias donationis: Si hæc igitur ita sint; is, qui succedere patri voluerit; cogatur conferre dotem vel ante nuptias donationem.

VII. SI quis liberis suis res suas distribuere velit, siue in testamento, siue in alia quacumq. voluntate: liceat quidem ei hoc facere, dum tamen distributiones confirmet sua subscriptione. Quod si ipse subscribere nolit; faciat liberos suos subscribere, inter quos

quos & rerũ distributio fit. Quod si non ita fecerit:vel etiam sine testibusvoluntatem suã condiderit:sciat eam nullius esse momenti. Ideoq.liberi eius omnes ita substantiam eius partiantur inter se,ac si sine vlla eius distributionis voluntate parens eorum decessisset.

SI quis prolatam manum suã negauerit,& dixerit talem scripturam suam non esse;& postea actor probationib. vexetur & alijs difficultatibus:vel si litteras quidem suas agnouerit;dixerit autem pecuniã sibi numeratam a creditore non esse : in vtroq. casu conuictus in duplo debitam quantitatem actori præstet. VIII.

Quod si iudex contra præsentem legem iudicauerit:ipse pœnam actori reddat. Hæc autem ita se habent, nisi forte actor probationibus deficiens sacramentum reo detulerit:tunc enim si reus sacramẽtum dare noluerit; sed veritatem confessus fuerit:dupli pœnã euitabit. Quod si

longiori tempore extenſo litigio ad ſacramentum actor decurrerit; poſteaque reus ſacramenti timore veritatem confeſſus fuerit: dupli quidem pœnam ſic euitabit; cogatur autem omnes impenſas, quas actor propter improbitatem eius fecerit, ſacramento actoris præſtare.

Si quis autem dixerit nullam ſibi adnumeratam eſſe pecuniam: poſtea autem confeſſus ſit, & dixerit ſe etiam particularem ſolutionem ſoluiſſe: quamuis re vera perſoluerit; attamen nihilominus integram ſortem exſoluat. Sed etſi reus litteras actoris protulerit, eaſque ſuas eſſe actor negauerit; & poſtea reus veritatem probare potuerit: cogatur actor non ſolum illud imputare reo, quod litteris declaratur; ſed etiam alterum tantum perſoluat pœnæ nomine mendatij ſui. Et in hoc caſu ſacramenti ratio eadem habeatur tam in actoris, quam in rei perſona.

QVOD

QVOD si litigium per tutores vel curatores ventiletur; pone enim principales personas impuberes esse, vel adulescentes: tunc pœnæ exactio propter improbam negationem aduersus ipsos tutores vel curatores competat. Hæc autem Constitutio nullam facit innouationem in legibus, quæ duplum vel quadruplum in quibusdã casibus exigi præcipiunt.

IX. SI QVIS rerum detentator in rem actione ab aliquo conuentus dixerit actorem reum dominum non esse; actor autem probauerit suum dominium esse; & probationibus conuictus reus postea dicat hypothecarum titulo vel alio quodam iure ad se res pertinere: tali pœnæ subiciatur, vt adhuc lite in suspenso constitura res ad actorem transferantur; & post trãslatam possessionem, tunc si quas sibi putauerit actiones cõpetere; eas moueat is, qui

transposuit possessionem.

X. SI quis neq. vxorem legitimã habens, neq. liberos legibus cognitos, ancillam autem suam concubinam habuerit; & liberos ex ea susceperit; posteaq. eam cum liberis suis manu miserit, & ius aureorum anulorum eis impetrauerit, & natalibus eos restituerit; instrumentaq. dotalia conscripserit; quamuis postea nullos habuerit liberos; attamen & vxor legitima sit, & liberi ante dotalia instrumenta nati tam legitimi, quam in potestate patris sui naturalis efficiantur; & successionem eius ab intestato capiant.

NOV. XIX.

*

NOV. XX.

SI PRAETORIS Paphlagoniæ, vel Honoriados prouocatio porrecta sit; & inducatur apud

Præ

Præfectum & Quæstorem: Præfecti Prætorij officium huic appellationi obsequatur. Idem est & in Moderatore Helenoponti, & Ponti Polemoniaci; & Proconsulis Armeniæ, & Prætorum Lycaoniæ, Pisidiæ, & Isauriæ. In Comite autem Orientis vtrumq. officium obsequatur; idest & Præfecti Prætorij, & scrinij epistularum. In Pontica autem, & Asiana, quæ traslata est in Galatiam, & Phrygiam Pacatianã, officium Præfecti tantũ obsequatur. In quibus autem causis antiquo iure libellẽses obsequuntur; in his nulla innouatio facta est. Sed nihilominus idem soli implebunt.

NOVELLA. XXI.

*

NOVELLA. XXII. 1.

HAEC Constitutio suas quidem vires retrorsum nõ redigit: nec ob

obtinebit in eis, quæ ante ipsius tempora contigerunt. Et locũ habeat in maritis & vxoribus, qui quęque aut omnino testati non sunt; vel non iure testati fuerint; vel quantum pertinet ad eandem Constitutionem instati decesserint.

II. SVNT quædam iustæ causę, quębona gratia matrimonia disrumpunt. Et est prima causa, si maritus vel mulier solitariã vitam elegerint. ita tamen vt si vir monachus factus sit: tantum lucretur ex donatione propter nuptias sibi data mulier, quantum morte mariti lucri cepisset. Idem dicimus & si mulier in monasteriũ introierit. maritus enim eius ex dote tantum lucrabitur, quãtum lucri cepisset, si vxor eius mortua fuisset. Sed etsi quis non potuerit cum vxore sua misceri; forte enim frigidæ naturæ est; triennio transacto, quod numerabitur scilicet ex eo tempore, quo copulati sunt: si non potuerit in toto trien-

nio

nio cum muliere ſua miſceri; etiam ſine repudio matrimonium diſſolua tur. Sed etſi vir vel vxor in capti uitate fuerit : ſine repudio matri monium diſſoluatur. Sub ea tamen diſtinctione, vt ſi quidem ſpes ſit ma ritum vel vxorem reuerti : ea per ſona, quæ in ciuitate eſt non au deat ad ſecundas nuptias peruenire. Alioquin maritus quidem an te nuptias donationem amittat; vxo ris autem temeritas dotis amiſsio ne punietur. Quod ſi incertum ſit, vtrum ab hoſtibus capta perſona viuat, an non : tunc ea perſona, quæ in ciuitate eſt, expectet quin quennium. quo tranſacto licebit & marito vxorem ducere, & mulieri ad ſecundas nuptias migrare.

Alio quoque modo bona gratia matrimonia diſſolunutur : veluti ſi vir vel mulier ex ſententia iudicia li in ſeruitutem deducantur. forte enim libertini conſtituti ingrati er ga ſuum patronum extiterunt. Sed

hoc

hoc casu tantũ lucrari oportet eam personam, quæ in suo statu perdurauit; quantum lucri cepisset, si ea persona, quæ in seruitutem redacta est, decessisset.

III. SI quis per errorem ancillam mulierem vxorem duxerit liberã eam esse putans; vel ex cõtrario si libera mulier seruo per errorem coniuncta sit; posteaque veritas reperta fuerit: dicendũ est omnino nuptias non cõstitisse. Inter liberum enim & ancillam, vel seruum & liberam mulierem nuptiæ contrahi non possunt.

Quod si calliditate vel conniuẽtia domini seruus vel ancilla matrimonium contraxerit cum libera persona: forte enim dominus ancillã suam vt liberam viro ingenuo coniunxit, & dotem pro ea præstitit, vt propter nuptias donationem lucretur totam vel pro parte: Si quid igitur tale cõtigerit; ipsa datione dotis & ancilla libera fiat, & nuptiæ consistant nulla lege quãtum pertinet ad seruitutem

huiusmo

huiusmodi matrimonium concutiẽte. Sin autem dominus specialiter quidem nuptijs ancillæ suæ vel serui non consenserit; sciens autem quod agatur, non prohibuerit: forte enim ideo hoc facit, vt postea negotiũ moueat homini libero, quod ancillam eius duxerit vxorẽ; vel ingenuæ mulieri, quod seruo eius nupta sit: si quid igitur tale euenerit; licet specialiter dominus non consenserit; attamen si sciens non prohibuerit; & nuptiæ integro iure consistant, & seruilis condicionis persona eripiatur ad ingenuitatem. Illo sine dubitatione aperto, quod liberi, qui ex huiusmodi nuptijs procreati fuerint, tam ingenui quam legitimi sint.

IV. SI quis seruum suum ægrotum vel ancillam morbosam contempserit, & nullam curã eis fecerit: necesse est eos liberos esse. Seruus enim per titulum Pro derelicto contemptus a domino suo in libertatem eripiatur. eodem iure etiam in ancilla obtinen-

te

te. Ideoq. inter eos nuptiæ legitimè contrahi possunt. ET istæ quidē causæ sunt, per quas bona gratia matrimonia dissoluuntur. His autē ad numerari debet in expeditione degē tis mariti militis dissolutio: de qua dicendum est in competenti tempore; in quo etiam causas subtilius repudij dicturi sumus.

V. ILLVD certum est, quod in his causis, ex quibus matrimonium soluitur, si velit mulier postea nubere, annum prius expectare debet propter sanguinis confusionem.

VI. ALIENVS adscripticius liberā mulierem non ducat vxorē neq. sciē te, neq. consentiente domino. Quod si tale aliquid ausus fuerit facere: liceat domino & retrahere eum cum modica castigatione siue per se siue per magistratus, & copulatā sibi mulierem disiungere. Tales enim nuptiæ nec nuptiæ sunt, nec dos vlla est, nec donatio propter nuptias intelligitur.

SI

SI quis sine dotalibus instrumentis affectione maritali vxorem duxerit: non audeat sine causa legibus cognita repudiū ei mittere. Alioquin quartā partē substantiæ suæ deceptæ mulieri præstet. Hæc autem quarta pars talē distinctionem recipiat: nā si quidem quandringentarū librarum auri facultates maritus habeat, vel minus: quartā partē omnimodo substantiæ suæ mulieri præstet, idest vel centū libras, si quadringētarū librar. substantiam habeat; vel minus, si minores habeat facultates. Quod si tātas habeat opes, vt etiā quandringentarū librarum quantitatē excedant: tunc centū tantūmodo libras ei maritus præbeat. Sed si quidē per maritum steterit, quo minus matrimoniū consistat; & sine causa repudiū miserit: in hoc casu soluto matrimonio annū expectet mulier, posteaq. sine impedimento ad secundas nuptias trāseat. Quod si per mulierē steterit, quo magis matrimoniū dissoluatur: VII.

quin

quinque annos expectet, & his transactis ad secundas nuptias migret, si velit.

VIII. SI filiusfamilias vxorem duxerit: non habeat licẽtiam vxori suę repudium mittere sine paterno consensu. Idem dicimus & in filia familias vxore. nam nec ei repudium mittere sine paterno consensu marito suo permittitur. Alioquin dotem, quam pater suscepit, vel propter nuptias donationem non cogitur reddere.

IX. SI morte mariti vel vxoris solutũ matrimonium fuerit: superstes persona dotem vel propter nuptias donationem secũdum pactiones factas lucretur. ita tamen vt dispares nõ sint pactiones. Non enim admittimus tales cõuentiones, quę marito quidem dimidiam partem dotis moriẽte muliere præstãt; vxori autem tertiã partem propter nuptias donationis moriẽte marito. Exæquari enim pactiones ab vtraq. persona decet. Ideoq. superfluũ vnius portionis tollimus,

vt

vt etiã in persona mariti tertia pars dotis expectetur. Exæquationẽ enim partium ita fieri Constitutio iubet, vt maior pars deminuto superfluo ad minoris partis quantitatẽ concurrat. Si quid tamẽ lucratus fuerit ex dote maritus muliere mortua, vel si mulier lucretur ex donatione propter nuptias mortuo marito; hoc habeat pleno iure; & habeat potestatẽ, quo voluerit modo ea consumere siue per legatorũ titulum, siue alia qua uis alienatione. Sin autem decedẽs eas res nõ alienauerit vel omnes vel quasdam ex eis: maneant apud liberos præcipui honoris vice. siue scripti fuerint heredes ab ea persona, quæ tale lucrum senserit, siue non. ni si forte ingrati circa eam extiterint.

SI enim ingrati circa eam personam extiterint liberi, quæ lucri aliquid ceperit: quãuis tales res nõ alienauerit specialiter siue inter viuos, siue in testamento suo: attamen heredes eius eas res capiant exclusis vide

licet modis omnib. liberis. Illud autem certum est, quod si filij sint, & ex ante defunctis filijs nepotes, pariter cum suis patruis siue auũculis in eundem honorem perueniant; si tamen sui patris hereditatem amplectũtur. Hoc autem non solum in dote & donatione propter nuptias teneat: sed etiam in illis matrimonijs, quæ sine dotalib. instrumentis consistunt, in quibus quartam partem substantiæ suæ maritus vel vxor læsæ personæ compellitur dare secundum ante fatam diuisionem.

X. SI mulier post mortem mariti nec dum annali spatio completo ad secũdas properauerit nuptias: omnib. quidem modis inter infames erit. Sed si quidem liberos ex priore matrimonio non habeat; infamiam quidem exsoluere poterit, si preces Imperatori porrexerit, & cum diuino Principis nutu priori opinioni restituta fuerit. Res autem a priore marito suo sibi derelictas nullo modo lucrabitur; sed

sed decem personis res eodem modo adcrescunt. idest vsq. ad secundū gradū in superioribus, & in inferioribus, & ex latere venientibus dinumeratione facta. eodemq. modo decē personis collectis. Sunt autē hæ. pater & mater, auus & auia, filius & filia, nepos & neptis, frater & soror. His autem personis non apparentibus ea, quæ a priore marito tali vxori relicta sunt, fisci viribus vindicentur. Sed nec propter nuptias donatione potiri conceditur, quamuis pactionum tenor reclamauerit. Sed nec copulato sibi secundo marito ante annale tempus poterit dotem darevltra tertiam partem substantiæ suæ. Sed nec ab alio extraneo capere aliquid per vltimam voluntatem permittitur. Omnino enim cum alio nō habeat testamenti factionem. Ideoq. neq. hereditatē sibi relictā, neq. legatum, neque fideicommissum, neque mortis causa donationem capere poterit. Sed ea, quæ relicta sunt, siue

legata,siue fideicommissa, siue here ditatis particularis datio apud coheredes eius remaneant. Sin autẽ ipsa sola heres scripta est,ad eos bona defuncti perueniant, quos ab intestato leges vocant. Hæc de his, quæ ex testamento tali mulieri relinquũtur. Nam si ab intestato ad cognatorum suorum hereditatem vocatur: non omnib.succedere poterit; sed vsq. ad tertium gradum tãtum ab intestato hereditatem accipiat; vlterioris autem gradus cognatis omnino nõ succedat. Sin autem liberos habeat, & non expectet anni spatium; sed ad secũdas nuptias properauerit:& hęc quidem infamis erit. sed tamen nec Principis indulgentia priori restitue tur famæ,nisi liberis ex priore matri monio natis dimidiã partem substan tiæ suæ donauerit pure & sine vlla condicione;ita vt nec vsum eius reti neat sibi. Sed tempore secũdi matri monij simpliciter dimidiam partem suar.facultatũ eis donet. Hoc enim facto

facto & principali rescripto secuto pristinam famam sibi renouabit. Inter eos autē liberos, quibus dimidiā partem bonorum suorum donabit, res donatæ æqua portione distribuā tur. Et si quidem filij sint: in capita diuidantur res eis donatæ. Sin autē nepotes sunt: patris sui portionē accipiant; vt videantur quodammodo in stirpem succedere. Et si quidem omnes liberi intestati decesserint: hereditas eorum ad matrē perueniat, proculdubio dimidiam partem bonorum suorum, quā semel dedit, iterum recepturam. Quod si testamento facto decesserint: necesse est res, quas dereliquerint, ad scriptos eorū successores peruenire.

XI. SI mulier post priores nuptias repudio vel morte mariti solutas ad secundum migrauerit matrimonium anno scilicet legitime cōpleto: si quidem nullos habeat liberos; sine quæstione res sibi derelictas a priore marito pleno iure possidebit, nō solū iu-

re vsusfructus,sed etiã rerũ dominio potitura. Quod si liberos ex priore matrimonio habeat ad secundas perueniẽs nuptias:in primis quidẽ carebit propter nuptias donatione: deinde omni alia liberalitate quæ ad eam peruenerit;siue inter viuos, siue in vltima voluntate maritus ei quippiã dederit,vel dereliquerit siue institutionis nomine,seu legati, vel fideicommissi causa. Hoc autem, quod diximus carere eã omnibus, quæ ex substãtia mariti ad eã peruenerũt: intelligendũ est quantum ad rerum dominiũ;vsusfructus enim earum rerum ipsi mulieri permanet, proprietate scilicet ex eo tẽpore liberis competẽte,quo secundas nuptias mater eorũ cõtraxerit. Sin autẽ illa decesserit; etiã vsusfructus eis adcrescat. Et hæc omnia iura communiter locum habeant tam in vxoris persona, quã in mariti;si forte & ipse secũdas contraxerit nuptias. nulla discretione habita vtrum dotem vel propter nuptias

ptias donationē ipſi pro ſe dederint, an alius magis pro eis.

ADEO autem rerum prædictarū XII. poſt ſecundas nuptias patris vel matris liberis ex priore matrimonio natis dominium competit; vt non poſſit pater vel mater eorum res eaſdem firmiter alienare, nec hypothecæ titulo obligare: quoniā ius vtendi fruēdi tantūmodo parenti cōceſſum eſt. Sed clemētius res tēperabitur. vt ſtatim quidē liberi nō poſsint ſuū parētē vetare, ſi eaſdem res alienare voluerit: ſed poſt obitū eius eas vindicabunt ſine vllo obſtaculo. Et non ſolū ipſi, ſed etiā heredes eorum res diſtractas vel pigneratas vindicabūt. et nō ſolū aduerſus emptores vel creditores; ſed etiā cōtra ſucceſſores eorū in rem mouebitur actio, nulla tēporali præſcriptione excluſis, niſi forte triginta annorū curricula trāſacta fuerint. quę cōputari oportet ex eo tēpore, quo liberi ſuæ poteſtatis effecti ſūt. excepta videlicet pupillari ętate;

quia impuberibus nulla temporis cõ putatio concurrit.

XIII. NVLLAM post hac habeat ele ctionem pater vel mater ad secũdas peruenies nuptias, res prædictas cui voluerit liberorũ suor. addicere. Sed ad omnes liberos huiusmodi res veniãt in capita distribuẽdæ. nisi forte nepotes ex filio vel filia proponãtur. Hi enim in stirpem vocantur, & patris sui vel matris portionẽ accipiũt.

Illud autẽ quod superius diximus, vt in talibus rebus alienatio a parente facta irrita sit; nõ sine distinctione teneat: sed interdũ pro parte valeat. ideſt pro ea, quam casus ille facit, qui extat nullis liberis superstitibus, pro rata scilicet totius pactionis. Hoc autem, quod dico tale est. Quædam mulier nupsit; & pepigit cum marito suo, vt soluto matrimonio si liberi superstites fuerint; in totũ propter nuptias donationem habeant: si nulli liberi superstites fuerint: tertiam partem habeat. Ecce in hoc casu si diro

pro

pto priore matrimonio secundas nuptias contraxerit mulier tribus liberis superstitibus; & vnus ex his decesserit: tantam partem mulier pleno iure possidebit, & alienare firmiter poterit; quantam mors filij lucrari eam patitur ex tertia portione, quæ illo casu continetur, qui locum habet, si liberi superstites non sint: ideſt vt tertiam portiunculam tertiæ partis mater lucretur, eamq. firmiter alienet. in ceteris autẽ portiũculis inutilis sit alienatio. Quod si cõtigerit omnes liberos mori sine liberis: necesse est totã portionem tertiam matrem habere, quam habuisset, si ab initio nullis liberis superstitibus priores nuptiæ solutæ fuissent. Ex his igitur illud apparet, quod alienatio a parẽte facta interim in suspenso est. Et potest pro parte quidem valere vno filio defuncto; pro parte autẽ in suspenso esse: vt si omnes liberi moriantur, tota tertia portio firmiter alienata fuisse videatur. Illud indubitatum

est

est, quod filius ingratus circa parentes ostensus huiusmodi portione excludendus erit. in hoc enim tantummodo casu ius electionis parenti conceditur. Ingratum autem intelligere debemus eum, qui circa patrē vel matrē ingratus probatur; vel omnimodo qui circa eum ingratus est, qui vltimus decesserit.

XIV. PATER vel mater, qui quęque ad secundas nuptias migrauerit, non habeat licentiam siue inter viuos siue in vltima voluntate liberalitatem vllam conferre in nouercam filiorum suorum, vel vitricum vltra eam partem, quæ ad vnumquemque liberorum suorum ex substantia eius peruenerit. Ideoque si vnum filium habeat; dimidiam partem eidem filio suo conferuet, & alteram dimidiam nouercæ vel vitrico præstet. Sin autem duos filios habeat, tertiam tantummodo portionem bonorum suorum nouercæ vel vitrico liceat eis præstare. Quod si tres

si tres habeat filios; quartam partem si velit, det. Et regulariter tantam partem liceat ei nouercæ vel vitrico dare; quantam singuli liberi habent. Sed & si in testamento suas facultates diuidere parens voluerit; & nouercæ vel vitrico quippiam donare voluerit legati vel fideicommissi nomine: pariter substantiam suam distribuat; vt vitricus vel nouerca vnius liberi habeat portionem. Hæc si liberis suis non ex disparib. partibus facultates suas parens diuisit. Nam si dispares portiones eis præstiterit: necesse est nouercam vel vitricum illi filio comparari, qui minimam portionem accepit. ita tamen vt vnusquiqueliberorum non minus lege Falcidia habeat; nisi forte appareat ingratus. Id autem, quod diximus de patre & de matre, teneat & in auo & in auia; & non solum in filio filiaue, sed & in nepote nepteue.

SED

XV. SED est quæsitum multotiens in iudicijs; quo tempore computationē patrimonij parentis facere debeamus; vtrum eo quo dotē vel ante nuptias donationem, vel aliam qualem uis liberalitatem adscripsit, vel dedit vitrico vel nouercæ; an magis illud tempus spectari oportet, quo parens mortuus est. Et dicimus euētum inspici oportere, idest illud tempus, quo parens mortuus est. vt secūdum patrimonij quātitatem, quod postea inuentum fuerit, ita diuisio fiat inter liberos ex priore matrimonio natos & nouercam vel vitricum. Ita vt si quid plus nouercæ vel vitrico datum vel derelictum fuerit: hoc redeat ad liberos, qui ex priore matrimonio nati sunt, & pariter inter eos distribuatur. Sin autem ex secundo matrimonio liberos reliquerit: id quod de sua substantia plus æquo dedit; irritum factum, inter omnes & ex priore & ex secundo matrimonio natos liberos diuidatur. Illud autem certum

tum est,quod & primi,& secundi,& tertij matrimonij liberi singuli suæ matris dotem; vel proprij patris propter nuptias donationem excipient omnimodo, siue ad alias peruenerit nuptias pater vel mater siue non.

SIN autem legatũ defuncta persona superstiti parti reliquerit; deinde superstes noluerit ad alias nuptias peruenire: liceat ei suo iure legatum possidere,& alienare siue inter viuos siue in vltima voluntate; & liceat ei hoc quo voluerit modo disponere. XVI.

OMNIA autem, quæ diximus de lucro dotis vel propter nuptias donationis ex morte mariti vel vxoris ad alterutram personã peruenientis trahenda sunt etiam ad ea lucra, quæ per repudium matrimonio soluto ad alterutram partẽ peruenerunt. XVII.

Idẽ iuris est & si bona gratia nuptiæ disiunctæ sunt. Liberis enim res lucro cedẽtes seruabũtur. Idẽ dicimus & de eo lucro, quod mulieribus præstari necesse est sine dotibus nuptis.

ptis. Quartam enim partem, quam ex facultatibus mariti acceperunt, liberis suis præstare coguntur.

XVIII. LIBERA licentia sit tam augere, quam deminuere dotem vel propter nuptias donationē etiā constāt adhuc matrimonio. Quod in primis quidē nuptijs sine distinctione verū est: in secūdis autē nuptijs liberis quidem ex priore matrimonio extantibus deminuere dotem vel ante nuptias donationē non licebit; quāuis augere eas nō est prohibitū. Sin autem nulli liberi ex præcedenti matrimonio sint: tunc & augere, & deminuere dotē & propter nuptias donationem sine vllo obstaculo licet.

XVIIII SI quis in vltimis suis elogijs vsum fructū vxori suæ reliquerit, siue mortis causa donauerit; vel si viuus vsum fructum ei concessisset; posteaque ad secundas nuptias vxor migrauerit: non statim ei pereat vsusfructus; sed habeat eum integrum mulier, quo ad vixerit. post mortem autem eius re-

redeat vsusfructus ad proprietatem suam. Hæc autem ita sunt, nisi specialiter maritus qui donauit vsumfructum, sub hac condicione dedit, vt si mulier ad secundas peruenerit nuptias, vsusfructus extinguatur. Idemque dicimus & si mulier vsum fructum marito suo donauerit, vel in vltima voluntate reliquerit. Sed hæc de iure vtendi fruendi, quod per liberalitatem alteri ab altero datum est. SIN autem vsusfructus dotis causa vel propter nuptias donationis gratia datus sit: tunc vetera iura inlibata maneant. ideſt vt apud maritum vel mulierem sit; quamuis contrarium in suo testamento persona decedens expresserit.

QVODCVMQ. filius vel filia adquisierit siue ex materna linea, siue ex causa nuptiali, vel qualitercumque: huius rei vsumfructū omnino pater habeat, quāuis secundas cō traxerit nuptias. Loquimur autē de liberis, qui in potestate parētū sunt. XX.

Ex

Exceptis videlicet castrẽsibus & quasi castrẽsibus peculijs. Ea enim sine aliqua distinctione parentib. nõ adquirũtur, neq. quod ad proprietatẽ pertinet, neque quod ad vsumfructum spectat. Sed sunt pleno iure liberorum quãuis in potestate parentũ fuerint.

XXI. SI mulier liberis suis res quasdã donauerit; posteaq. ad secundas peruenerit nuptias; & ingratitudinis velamento donationem semel a se factam reuocare maluerit: nullo modo poterit hoc facere; nisi specialiter probauerit, vel quod vitę eius filius insidiatus est, vel quod manus ei impias intulerit, vel quod tales insidias ei cõcinnauerit, vt facultatibus suis totis priuetur.

XXII. MVLIER quæ ad secundas migrauerit nuptias, priuilegijs vel dignitatibus mariti prioris nõ vtatur.

XXIII. SI liberta mulier patrono suo copulata nuptijs quidem eius ipsa renũtiauerit; ad secundum autem matrimonium migrare voluerit: id facere inuito

inuito patrono non poterit. Alioquin si contra volũtatem eius nupserit: non sunt nuptiæ; sed vt meretrix coniuncta esse videtur.

CONSTANTE adhuc matri monio dotem maritus vxori suæ non facile cõpellitur soluere; nisi sit causa legibus cognita. Alioquin si temere dotem vxori suæ maritus soluerit: donasse ei videtur. Et ideo mortua muliere dotem reddere heredes eius marito debẽt, cum fructibus scilicet, qui in medio tẽpore nati sunt; & non solum ipsi marito, sed etiam heredib. eius. Ideoq. & lucra dotium sic tractantur, quasi non essent redditæ, vt & pacta dotalia conseruentur: etsi secundas nuptias maritus cõtraxerit: filijs suis ex priore matrimonio natis res quas lucratus est, custodiat. xxiiii.

SI mulier liberorum suorum tutelam administrauerit; & post inchoatam administrationem ad secundas migrare voluerit nuptias: prius filijs suis impuberibus tutorem petere de xxv.

bet,eiſq. rationem adminiſtrationis ſuæ reddere; & poſt redditã rationẽ ſi debitrix appareat,debitũ ſuum ſoluere debet: deinde ſi velit ad matrimonium ſecundum perueniat. Sin autem hac obſeruatione contempta ſecundas contraxerit nuptias:nõ ſolum res ipſius matris liberis ſuis hypothecæ titulo ſupponantur;ſed etiã res vitrici ex præſentis Conſtitutionis auctoritate. Et ſi filij impuberes moriantur: ſucceſsionem eorum mater lucrari non ſperet ſiue ab inteſtato deferatur eorum ſucceſsio; ſiue ex teſtamento, quo forte pater eis pupillari modo matrem eorum ſubſtituit. Et nõ ſolum tales pœnas patiatur: ſed etiam illas, quæ de his mulierib. dictæ ſunt, quas probatum fuerit ante quam legitimũ tempus,id eſt annale ſpatium prætereat, ad ſecundas nuptias properaſſe: vt ſint infames, & alias pœnas ſuſtineãt,quas ſuperius expoſuimus. Soli autem pœnę poſſunt,ſi principalis

indulgentia remiserit eas; secundum iam traditam obseruationem; & si dimidia pars bonorum matris liberis suis donata fuerit; ita vt nec vsusfructus rerum matri eor. concedatur.

Idem autem dicimus, & si naturalium liberorum mater tutelam administrans ad secundas conuolauerit nuptias. Eaque custodiri oportet in prouincijs quidem cura & solicitudine Præsidum, in imperiali autem Ciuitate cura & solicitudine tam Præfecti Vrbis, quam Præfecti Prætorio.

SI pater iussus vel rogatus fuerit legatum aut fideicõmissum filio suo sub cõdicione præstare: nõ aliter legator. seruandorũ causa satisdare cogatur, nisi secundas contraxerit nuptias. XXVI.

CLERICVS qui supra lectores & cantores est, veluti subdiaconus vel diaconus nullas nuptias contrahere audeat: alioquin sacerdotio cadat. Lector quoq. si XXVII

secundas contraxerit nuptias: ad maiorem gradum ordinis ecclesiastici prohibeatur ascendere. Laicus etiã si appareat vxori cõiunctus esse, quæ alium maritum habuit; aut si non iure cõiunctus sit; aut si ipse aliã vxorẽ habuit: neq. subdiaconus, neq. diaconus neq. presbyter fieri poterit. Nã & si clãdestinis artibus ad consecrationẽ inrepserit, honore eius cadat.

xxiix. S I quis decedens reliquerit vxori suæ legatum sub hoc modo; vt ad secundas nuptias non perueniat: vel si mulier marito suo legatum reliquerit; vt secundum ille non contrahat matrimoniũ: correcta lege Iulia Miscella præstetur legatũ sub huiusmodi obseruatione. In primo quidem anno legatum non exigatur. nisi forte sacerdotium legatario obuenerit: vt nuptiarum nulla spes sit. Anno autem primo transacto si quidem res legata immobilis sit. sub cautione tamen iuratoria & obligatione bonorum suorum, quod secundis ab eo cõ

tra-

tractis nuptijs rem qualem accepit, restituat cũ fructibus medio tempore natis. Sin autem res legata mobilis fuerit: si quidem legatarius vel legataria locuples fuerit; simili cautione atq. obligatione bonorum suorum rem sibi legatam capiat, ita vt secundis nuptijs contractis res qualis data est reddatur, vel deminutio eius resarciatur. Sin autem pecunia numerata legata sit: cum vsuris suis reddatur, quæ legatario solutæ sunt ab his, quibus pecuniam mutuauit. sacramento prius ab eo præstito, quod nihil ex vsuris sibi solutis cælauit. Quod si non quidem mutuauerit pecuniam ad vsuram, ad vsus autem suos conuertit: vsurarũ nomine tertiam centesimę det. Hęc si locuples fuerit legatarius vel legataria. Sin autem minus soluẽdo fuerit; fideiussorem dare cogatur. Quod si nec fideiussionẽ dare possit: sub cautione iuratoria & obligatione bonorũ res ei præstentur. Statim autem atq. ad

secundas nuptias peruenerit; res legati nomine datæ vindicentur apud qualẽcunq. personã inuentę fuerint, siue mobiles siue immobiles sint. Et omnimodo vindicatio rerũ ita fiat; quasi alienatio earum ab initio facta non esset. Sin autem pecunia numerata legata sit; & legatarius neq. fideiussores habuerit, neq. idoneus sit: tunc ille, a quo legatum ei relictum est, tertiam centesimæ vsurarum nomine ei præstet; donec ad secundas peruenerit nuptias; vel sacerdotio fuerit consecratus, vt nulla spes nuptiarum superstit; vel mortuus fuerit legatarius. Nam siquidẽ secũdas nuptias cõtraxerit: reddat quas accepit vsuras. Sin autẽ ad sacerdotium venerit, vel mortuus sit: capiat aut ipse sortem, aut heres eius. Hæc autem omnia obseruari decet, & si non maritus vxori aut vxor marito; sed extraneus quicumque sub eadem condicione legatum reliquerit. nam & hic eadem teneant, quæ in marito diximus

ximus & vxore: vt antefata cautio detur; si quidē institutio particularis sit, coheredibus; sin autem legatum vel fideicommissum, heredibus vel substitutis: nemine autem ex his apparente, his cautio præstetur, qui ab intestato ad successionem defuncti vocantur. nisi forte specialiter testator talem cautionem dari prohibuit. Nam & in hoc voluntatem eius custodiri æquum est.

XXIX. SI filius decedens in testamento suo matrem heredem instituerit: sic institutio eius habeatur; quasi quiuis alius extranaus a defuncto heres in testamento scriptus fuisset. Ideoque omnia, quæ filius reliquerit, ad matrem perueniant: nulla discretione habita, vtrum res quas filius dereliquit, ex paterna substantia ad eum deuolutæ sunt, an non. Vndecumq. enim res sunt, quæ ad filium peruenerint, transmittuntur ad matrem. nullaque eidem matri quæstio ab alijs filijs suis, id est fratribus de-

functi moueatur. Quia etsi alius extraneus a defuncto filio heres institutus esset; nihilominus omnes res testatoris accepisset. Hæc si mater in testamento a filio suo heres instituta est. nulla habita differentia vtrum ad secundas migrauerit nuptias, an non. Sin autem intestatus filius defunctus est; & mater vel iam ad secũdas nuptias migrauerit, vel postea migrauerit: vocetur quidem & ipsa cũ fratribus defuncti filijs suis ad successionem eius. Sed earum quidem rerum, quæ ex paterna linea ad filium defunctum peruenerunt, tantũ vsum fructum habeat mater, si secundas nuptias contraxerit, vel si postea cõtraxerit. Sin autem res ex alia causa a filio defuncto adquisitę sunt: tũc in isdem rebus æquali portione cũ fratrib. defuncti filijs suis succedat. et nõ solum ius vtendi fruendi, sed etiam proprietatẽ in isdem habeat rebus. excepta videlicet propter nuptias donatione. Ea enim suis finib. regi-

tur,

tur, & nullam innouationem ab hac Constitutione patitur. Sed in hoc toto iuris capite ingratitudinis ratio habenda est non solum ad matrem, sed etiam ad fratres. Causæ autem ingratitudinis in alia inferiore Constitutione exponentur. Illud autem certum est, quod hoc caput Constitutionis ad futuros casus, non ad præteritos pertinet.

XXX. LICEAT matri in his rebus, quæ non ex paterna linea ad filium suum defunctum peruenerunt; si heres ei extiterit, & testari, & alienare, aut quo voluerit modo disponere. Quod si res permixtę fuerint tam ex paterna linea quam ex diuersis alijs casus adquisitæ; veluti ex testamẽto, ex donatione, ex legato, vel alio huiuscemodi casu: earũ quidem, quę ex paterna linea filio defuncto obuenerunt, tantum habeat vsumfructum, aliarum autem rerum pleno iure habeat proprietatem. Hoc autẽ Constitutionis caput nõ solum in futuris

ca

casibus, sed etiam in præteritis negotijs locũ habeat; nisi forte vel iudicali sententia, vel amicali transactione sopita sunt.

XXXI. STVDEANT autem parẽtes filios suos tã ex priori matrimonio natos, quã ex secũdis nuptijs procreatos ex ęquis partibus heredes scribere: nisi forte quidã inter eos ingrati appareãt. Hoc autẽ quasi persuadẽtes magis quã legis necessitatẽ imponẽtes dicimus. D. K. APR. POST CONS. BELIS.* (CAVSAS autẽ repudij in ista Cõstitutione posi tas ideo nõ diximus: quia in inferiori Cõstitutione hoc caput plenissime inuenitur. Et omnino si quid prętermissum est in hac Cõstitutione; quasi deletũ vel superfluũ expositũ nõ est. et ideo illã Constitutionẽ legere debes, quã tibi Tituli cõpetẽtes ostẽderint.)

NOV. XXIII.

I. OMNIS prouocatio siue per se, siue per procuratorẽ, vel per defen

fensorem, vel per tutorē, vel per curatorem velit quispiā prouocare: intra decē dies porrigatur. Quos numerari Cōstitutio præcipit ex eo die, quo definitiua sententia recitata est.

SI consultatione Imperator vel Princeps occupatus nō possit senatū ad hoc ipsum colligere: allegationes litigatorū maneāt in eadem figura; & nullum præiudiciū patiantur, quā uis tempus statutum transactum sit. vsq. eo videlicet, donec princeps vacationem habens senatores in vnū conuocauerit. II.

SI ab Aegyptiaca regione prouocatio orta sit: nō ad imperialem ciuitatem reducatur; sed apud Præfectū Augustalem Alexandrinæ ciuitatis dirimatur Sacrum auditorium. Sentētiæq. Augustalis nulla prouocatio porrigatur. Hoc autem dicimus de his causis, quę quingentorum aureorum quantitatem non excedunt. III.

IN Asiana quoque vel Pontica regione si prouocatio data sit: Comites vel IV.

vel Proconſules, vel Prętores, vel Moderatores de appellatione cognoſcant. Nam & iſti magiſtratus ad ſimilitudinem Auguſtalis ſacrum auditorium habent, Ideoq. nec ſententiæ eorum aliqua porrigatur prouocatio. HAEC autem totiens locum habeant, quotiens decem auri libras cauſa non excedat. IN Oriẽ tali regione prouocationes vſque ad decem auri libras ad Spectabilẽ Comitem Orientis inducantur. SIN autem ante dictis Spectabilibus Proconſulibus, vel alijs huiuſmodi iudicibus porrigatur appellatio in his ſcilicet cauſis, in quibus principaliter iudicant: tunc apud Præfectum Prætorio & Quæſtorem cauſa audiatur vtroq. officio obſequente, ideſt tam ſacrorum ſcriniorum quam Pręfecti Prætorio.

V. ILLVD autem, quod diximus de appellationib. apud Proconſules inducendis, non ſine diſtinctione eſt. Nam ſi quidem non Spectabiles ſint hi,

hi, contra quos appellatio porrecta est; & a diuina iussione vel ab alijs magistratibus iudices constituti fuerunt: tunc Proconsules appellationē audiant. Sin autem Illustres sint, a quibus appellatū est: prouocatio exerceri debet in C P. ciuitate secundū veterem cōsuetudinem cuiuscumq. quantitatis sit. Omnibus ceteris legibus, quæ de appellationibus positæ sunt in sua firmitate durantibus.

DE APPELLATIONIBVS ET INTRA QVAE TEMPORA DEBEAT APPELLARI.

NOV. XXIII.

IMP. Iustinianus Aug. Tribuniano Illustri Magistro officior. & Quæstori Sacri Palatij.

ANTERIORVM LEGVM acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hæc circa appellatio 2. q. 6. c. 27.

lationes facientes, & in præsenti ad huiusmodi beneficium peruenire duximus esse necessarium. Antiquitati etenim cautum erat, vt si quis per se litem exercuerit, & fuerit condemnatus; intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet: sin autem per procuratorem causa ventilata sit; & in triduũ proximũ eam extendi. Ex rerum autem experientia inuenimus hoc satis esse dãnosum. plures enim homines ignaros legum subtilitatis, & putantes in triduũ esse prouocationes porrigendas, in promptum periculũ incidisse, & biduo transacto causas perdidisse. Vnde necessarium duximus huiusmodi rei cõpetenter mederi. Et sanctimus omnes appellationes siue per se, siue per procuratores, seu per defensores, vel curatores, & tutores vẽtilentur; posse intra decem dierum spatium a recitatione sententiæ numerandum, iudicibus ab his quorum interest, offerri siue magni, siue minores

I.

nores sunt; excepta videlicet sublimissima Prætoriana Præfectura. Vt liceat homini intra id spatiũ plenissime deliberare siue appellandum ei sit, siue quiescendum: ne timore instãte opus appellatorium frequentetur. Sed sit omnib. inspectionis copia, quæ & indiscussos hominum calores potest refrenare. Ad hæc II.
sanctimus, si quando lis sperator in nostrũ inferri consistorium: si forte contigerit imperatoriam maiestatẽ occupatam publicis causis ex mũdanis prouisionibus nõ posse cõuocare patres, quatenus causa agitetur: non ex hoc litẽ periclitari. Quod enim vitium est litigantium, si culmen imperatoriũ occupetur? vel quis tantæ est auctoritatis, vt nolentẽ principẽ possit ad conuocandos patres ceterosq. proceres coartare: Sed si quid tale euenerit: causa intacta permaneat; donec Imperator sua spõte motus & cõuocari proceres iusserit, & litẽ inferri patiatur, & omnia secundum

III. dum morem procedere. Illud etiã in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, nouitas autem neglexit. Cum enim veneranda vetustatis auctoritas ita magistratus digesserit, vt alij maiores, alij medij, alij minores sint: & appellationes a minorib. iudicib. non solum ad maximos iudices remitterentur, sed ad Spectabilium iudicum tribunal; quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litem exercerent; nouitas autem hoc dereliquerit: euenit, vt super minimis causis maximi nostri iudices inquietentur; & homines propter minimas causas magnis fatigẽtur dispẽdijs: vt forsitan totius litis æstimatio ad sumptus iudiciales non sufficeret. Ideoq. sanctimus, si quando ex Aegyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraque Libya prouocatio speratur vsq. ad decem librarum auri quantitatem: non in hanc Regiam vrbem eam venire; sed ad Præfectum Augustalem, qui audiat, & causam dirimat vice sacri

cri cognitoris, nulla ei post definitiuam sententiam appellatione porrigenda. Similiq. modo quotiens in Asiana diœcesi, vel Pontica tale aliquid emerserit vsq. ad prædictã quãtitatem decẽ librar. auri; appellationes ad viros Spectabiles Comites forte, vel Proconsules, vel Prætores, vel Moderatores; quibus specialiter easdem lites peragendas deputauimus, remittantur. Quatenus & hi ad similitudinem Præfecti Augustalis vice sacri cognitoris intercedant, & causas sine spe quidem appellationis, dei tamen & legum timore perferant decidendas. Orientalem autem tractũ causas appellatione suspẽsas, & vsq. ad decem librarum auri quãtitatem limitatas ad virum Spectabilem Comitem Oriẽtis mittere simili modo audientiam & finem eis impositurũ.

Illo videlicet obseruando, vt viri Spectabiles Duces, vel alij Spectabiles iudices n ad alios eadẽ spectabilitate decoratos iudices suas transmit

tant appellationes in litib. quantæcumq. sint quantitatis. cum nō oporteat ad compares iudices appellationes referri: sed a minore iudicio in maius tribunal ascendere. Sed ad Illustrisimam Præfecturam illorum appellationes, cuiuscumq. sint quantitatis, vt dictū est dirigātur. qui vna cum viro excelso pro tempore Quæstore eas dirimat vtroq. officio subministrante, idest tam ex sacris scrinijs more solito, quam Præfectorio.

V. Ita tamen hæc sanctimus, vt nec a Ducibus vel alijs Spectabilibus iudicibus, quibus forte et si priuati sint imperialis maiestas causas iniunxerit, appellatio ad memoratos Spectabiles iudices currat: ne causa nō gradatim procedere, sed perperā videatur. Sed a Præsidib. quidem prouinciarum, & iudicibus a nobis datis si nō sint Spectabiles iudices, intra memoratam quantitatem referetur. Si autem vel Illustres sint dati a nobis iudices, quib. apices dignitatū super spe-

ſpectabilitatem ſunt, vel Duces qui omnimodo ſpectabilitate ſunt decorati, vel hi, qui a Principe delegati ſunt, Spectabilem habent dignitatẽ: eorum appellationes ſub quacumq. quãtitate in hanc regiã vrbem ad cõ petentes antiquo more iudices referuntur. Omnib. alijs quæ in appellationibus ſtatuta ſunt, vel ab antiqua proſopia, vel ab auctoritate anteriorum Conſtitutionum, vel a noſtra humanitate intactis illibatiſq. cuſtodiẽdis. DAT. III. NON. IAN. POST CONS. BILISARII.

XXIV. XXV. XXVI. XXVII.
* * * *

NOV. XXVIII.

DVORVM PONTORVM vnus ſit Præſes Moderatoris appellatione decorandus. et habeat ſub iuriſdictione ſua ciuitates tredecim, & nominetur prouincia Helenopontus. Amaſia autem & Neo cæſarea ciuitas ius metropolitanum 1.

& nomen habeant. Duarum autem istarum ciuitatum Episcopi in Constantinopolitana ciuitate consecrentur; & sint ipsi metropolitani, & municipiorũ suorum Episcopos singuli ipsi consecrent. Iste autem Moderator Iustinianus habeat & ciuile, & militare auxilium. Habeat & Adresponsum; & omnis cõdicio fiat ei subiecta nemine fieri præscriptione defendente. Sed & vtriusq. honoris id est & ciuilis & militaris capiat annonas concurrentes in septingentis & vigintiquinq. solidis. & apparitionẽ habeat vnam & publicos cursus. Item tributorum exactio ad periculum ipsius & apparitionis eius pertineant. Consiliarius autem Moderatoris capiat de publico septuaginta duos solidos; apparitio autẽ eius; quæ vna facta est ex ciuili & militari apparitione permixta capiat quadringentos quadraginta septem solidos & tremissem.

II. MODERATOR Helenopon-

ti

ti vicarios ſuos in eadem prouincia non mittat. Ipſe enim circuire ciuitates debet, & inſpicere eas, & ſi quid iniuſte fit hoc corrigere. Sed & ſi milites viderit non cõtentos eſſe publicis annonis, ſed damna ſubiectis facientes: refrenare debet: & ſi quid inlicite ceperint, repetere, & ſubiectis reſtituere. Et hoc non impediatur facere neq. diuina forma, neq. pragmatica ſanctione. Habeat autẽ apparitores centum. Nam qui Moderatoris honorẽ habent, inter Spectabiles iudices ſunt.

MODERATOR Helenopõ- III.
ti neminem concedat titulos imponere ruſticis prædijs vel ædibus alienie. Hoc enim proprium fiſci vel Cęſaris eſt. Quod ſi inueniat aliquem nomen alienis prædijs imponẽtem: titulos quidem inlicitos ſtatim tollat; perſcrutetur autem eum, qui titulos impoſuit. Et ſi quidem quaſi dominus impoſuit: titulos quidẽ inlicitos tollat; rebus autẽ illius, qui impoſuit,

publicos titulos imponat. Sin autẽ rer. procurator sit: titulos quidẽ tollat, illũ autem, qui imposuit siue procurator, siue dominus sit; tormentis acerbissimis subiciat. vt ex corporali coértione doceatur titulorũ impositionem fisci vel Cæsaris propriam esse. De prouocationibus autem Moderatori porrigendis eadem teneant iura, quæ de alijs Spectabilibus diximus.

NOV. XXIX.

MAGISTRATVS Paphlagõniæ vnus sit; & Prætor nominetur; & habeat duplicem potestatem idest tam Paphlagoniæ, quam Honoriados. et habeat centũ apparitores. De annonis autem eius & Consiliarij, & apparitionis eadem teneant, quæ superius de Moderatore Helenoponti diximus. Nam & de titulis non imponendis, & de prouocationib. iura eadem obseruantur. Idem est

ēst & de militibus. Honor autem eius Spectabilis est.

NOV. XXX.

PROCONSVL Cappadocię vindicare debet direpta vel vsurpata tamiaca prædia a quibusdā siue rustica siue vrbana nulla ei tēporali præscriptione opponēda. Tēporis enim prolixitas publico nō nocet. Inuigilare autē debet & tributorū exactionibus. Habeat autē in sua potestate omnes siue milites, siue scriniarios tā gloriosiss. Prępfecti Prætorij, quā fortissimi Magistri Militū; siue ciuile habeat officiū, siue tamiacum cingulū, siue dignitatem tam maiorē, quā minorem, siue sacerdos sit, siue aliud quodcūq. priuilegiū prætēdat. Diligenter autē obseruare debēt; vt canonicarij, qui ab Illustrissimo Prępposito mittuntur, nullū sentiāt lucrum ab aliqua persona: quamuis ex cōsuetudine aliquid accipere soliti essent.

NOV. XXXI.

I. HAEC CONSTITVTIO prius quidē narrat de duabus Armenijs quemadmodum administratæ sunt: deinde de tertia Armenia loquitur. Cuius Comiti septingētos solidos annonarū nomine dedit; & Consiliario eius septuaginta duos aureos, & apparationi eius sexaginta. Loquitur autem & de quarta Armenia, cui præerit * Martyropolitanā ciuitatem, & locum, qui Citharizon appellatur. et Præsidem eius Consularem esse iussit. Quattuor itaque Armenijs constitutis primæ quidem Armeniæ Proconsulem, & tertię Comitem inter Spectabiles viros fecit. Secundæ autem Armeniæ & quartæ magistratus ordinarios esse præcepit.

II. SI appellatio litis vsq. ad quingē-tos solidos pertinentis in secūda Armenia orta fuerit: ad Proconsulis audito-

ditorium primæ Armeniæ producatur. Sin autem in quarta Armeniæ similiter appellatio orta fuerit; in tertiam perducatur. De sacerdotibus autem, vel consecrationibus, vel de metropolitano iure Episcopor. nihil Constitutio innouauit. Tertiæ autem Armeniæ Comiti etiam milites subiecit, & iussit eũ audire & criminales causas militum, & legitimo calculo dirimere.

NOV. XXXII.

SI QVIS rustico mutuãuerit; terram eius in pignus accipere non audeat: vsuram autem sumere eum æquum est. Si quidem aridos fructus mutuauerit, octauã: sin autẽ solidos mutuauerit siliquam vnam annuam per singulos aureos capiat; donec scilicet totum, quod debetur, fuerit a debitore solutum.

NOV.

NOV. XXXIII.

VT NVLLVS MVTVANS AGRICOLAE TENEAT EIVS TERRAM.

IDEM A. Dominico V. Illustri P. P. per Illyricum.

PRAE auaritia creditorũ, qui angustia temporũ abutẽtes terrulas infeliciũ agrestiũ sibi adquirũt, pro pauco frumento omnẽ illorũ substãtiam retinẽtes, legẽ posuimus: quam primo quidẽ in Thraciã, & totas eius prouincias; in præsenti autẽ in Illyricianas patrias direximus. Cuius exẽplar subdi etiã præsenti lege præcepimus: vt ne priuati quidẽ homines putent legẽ contra se solummodo esse propositã; milites autẽ altiori nitentes fastigio legem contra se non esse prolatã existimẽt. Vt ergo & tua magnitudo sciat, quod cõmunis hæc

lex

lex posita est & prouincialibus, & militibus & omni cingulo nulla excusatione cuiquã cõpetente: ideo ad tuã sublimitatẽ præsentẽ legem destinauimus. Scituris militib. qui præsenti legi non esse obediendum existimãt; quod cingulo denudati inter priuatos habebuntur. pœnis quas in anteriore lege posuimus prius nihilominus subiugandi.

NOV. XXXIIII.

IDEM A. Agerutio † V. C. Præsidi Aemi montis. † Agerochio.

REM duram atque inhumanam, & quæ vltra omnem impietatem & auaritiam sit perspeximus lege saluberrima sanare, & communem omnibus deponere medicinã non tantum in præsenti necessitatis tẽpore, sed & in omni æuo futuro. Venit enim ad nostras aures quosdã in Mysia secunda prouincia quam administras,

ſtras, auide neceſsitate temporũ captata quoſdã fęneraticios feciſſe cõ tractus: & paucam mẽſuram fructuũ dantes terrulas eorum abſtraxiſſe. et ex hac cauſa quoſdam colonor. fugæ latebras petiſſe, alios fame eſſe necatos, & triſtiſsimam peſtem homines inuaſiſſe incurſione barbarica non minorem. Sanctimus itaq. omnes huiuſmodi creditores quantũcumq. vel tritici vel hordei, vel alia ſpecies, quæ in fructus aridos eſt, dederint; hoc reddito in præſenti cũ parte modij octaua pro ſingulo modio in vnoquoq. anno præſtanda terrulas colonis reſtituere. nemine penitus eorũ audente terrulas detinere ſub occaſione fæneraticiæ cautionis ſiue in ſcriptis, ſiue ſine ſcriptis credita ſunt contracta. Sin autem pecunias dedit: nihil amplius quam vnam ſiliquã pro ſingulo ſolido annuam præſtare.

Et hanc ſaluberrimam legem in omnes extendimus, ex præſenti quidem tempore initium accipientem,

in

in omne autem æuum modis omnibus obſeruandam. vt ſi quando fuerit vel triticum vel hordeum fœneratum, vel alij aridi fructus: creditores tam quod dederunt accipientes, quã pro vſuris octauam modij partem annuam pro ſingulis modijs, vel ſiliquã pro ſingulo ſolido. et ſecundum hũc modum in quantum fœnus permanſit percipientes ſiue terrulas, ſiue aliud pignus acceperint boues forte, vel pecora, vel mancipia: hæc modis omnibus reddere. et hanc legem cõmunem omnibus eſſe humanitate & pietate gaudentem, & omnib. egenis conſulentem, & creditorib. mediocre ſolatium afferentem. Hæc igitur quæ a nobis ſtatuta ſunt, claritas tua in omni prouincia, quæ tuo moderamine gubernatur, obſeruare feſtinet. Scituris omnibus creditoribus, quod ſi aliquid præter hæc commiſerint, & actione cadent, & cui fœnus ablatum eſt, hoc habebit ſolatiũ, vt ipſe quidem ſecurus degat, auarũ autem

autem creditorem videat in ſuis pecunijs patientem iacturam. DAT. XV. KAL. IVL. POST BILIS. V.C. CONS.

NOV. XXXV.

VIGINTI SEX adiutoribus Quæſtoris liceat in ſuos locos alios ſubſtituere idoneos tamen, & quos pro tempore Quæſtor elegerit propoſitis ſanctis euangelijs. Hi autem, qui fiunt in locũ eorum, qui ſuo loco ceciderunt; centum ſolidis præſtitis fiant. Iſtorum autem triũ graduum viri, ideſt ſcrinij memoriæ, & duorũ qui proximi futuri ſunt, quamuis non ſint ex viginti ſex adiutoribus; tamen licentiam habeant ſubrogare in ſuum locum. Habeant igitur ius vendendi militiam ſuam, ſed non vltra centum ſolidos, dummodo & is, qui ſubrogatur, electione Quæſtoris fiat. Prærogatiuas autem Cõſtitutio dat Theodoſio, & Epitheo, & Cy-

& Cyrillo, & Sabatio, & Protogeni. Illo videlicet obseruando vt si quis ex viginti & sex adiutorib. defunctus fuerit, heredes eius centum solidos dent; & electione Quæstoris militent. Sin autem liberi sint defuncti, hoc idem ius habeant: quamuis heredes parenti suo non extiterint.

XXXVI XXXVII.
* *

NOV. XXXIIX.

SI QVIS curialis condicionis cõ I.
stitutus sine liberis decesserit: nouem quidem vnciæ substantiæ eius ad curiam ciuitatis perueniant; tres autem vncias cui voluerit relinquat.

Sin autem liberos quidẽ habuerit; éos autem ex concubina procreauerit: liceat ei eos scribere heredes cũ curiali grauamine; vt & videãtur ex legitimo matrimonio suscepti fuisse; quem

quemadmodum si viuus naturalis pater huiusmodi liberos suos in curiã ciuitatis dedisset. nulla discretione habita vtrum in solidum heredes eos scripserit, an pro parte: dum tamen non minus nouem vncijs habeant. Quod si quidam ex naturalibus liberis curialem cõdicionem repudiauerint; nec ad hereditatem admittãtur: sed partes eorum adcrescant his, qui curiales esse nõ dedignãtur. Sin autẽ omnes liberi eius naturales curiales esse voluerint: nouẽ vnciæ derelictæ eis modis omnib. curiæ ciuitatis vindicentur. Hæc si testamento facto curialis testator decesserit.

II. SIN autem intestatus defunctus est: nouem quidem vnciæ eius curiæ ciuitatis ipsius deferantur; tres autẽ residuæ vnciæ cognationi eius competant. Quod si naturales similiter filios dereliquerit: hi qui voluerint curiæ ciuitatis sese adnumerari; consequens est nouem vncias legem ad eos reuoluere. Eadem teneant iura,

& si

& si quis ex ancilla sua filios habue rit, eosq. vel viuus in curiam dederit, vel in testamẽto suo heredes instituerit cũ curiali grauamine. Nã & his eadem obseruari decet, quæ diximus in filijs naturalibus, qui ex libera cõcubina nati sunt. Quod si eos pater naturalis manumisit tantum, & non in curiam dedit; illi autẽ vel omnes vel quidam ex his curiæ muneribus subici volunt: necesse est eos, qui curiales fieri parati sunt, nouem vncias capere. Sed & si vnus solus ex his curialem cõdicionem admittit: ipse solus & nouẽ vncias habeat in potestatem. Quod si nemo eor. curialis vel a patre factus est, vel fieri paratus est: nouem vnciæ curiæ competant ciuitatis. Hæc de naturalib. liberis.

SIN autẽ legitimos filios vel nepotes ex filijs curialis homo reliquerit: tũc nouem vnciæ inter omnes distribuantur; quemadmodum parens disposuerit. Ita tamen vt iura de inofficioso testamento querellæ vni. III.

cuiq.liberorũ integra cuſtodiãtur.ni ſi forte ingratitudinis allegatio recla mauerit. Gratis enim tantũmodo li beris nouẽ vncias dari Cõſtitutio iu bet. Et vnuſquiſq. eorũ curialia mu nera ſubeat ſecundũ magnitudinem partis,quã lucratus eſt. ceterę autem tres vnciæ ad eos perueniant,quibus eas præſtari defunctus voluerit.

IIII. QVOD ſi filias vel neptes curia lis homo reliquerit:ſi quidem omnes curialib. maritis coniunctæ ſunt;ne ceſſe eſt omnibus nouẽ vncias dari, quemadmodum a parente diſtributę fuerint:ita tamẽ vt ſingulæ nõ minorem partẽ habeant legitimo modo. Quod ſi quædã ex his curiales maritos habeãt,quædã non;nouem quidẽ vnciæ diſtribuantur inter eas,quę curialib. maritis cõiunctæ ſunt:tres autẽ vnciæ præſtentur his, quæ nõ ſunt curialibus maritis cõiunctæ,dum tamen ſingulæ legitimũ habeãt modũ. Sin autem nõdum nuptæ ſunt:liceat parenti ſub condicione eas in nouẽ vncias

vncias heredes ſcribere, ſi eiuſdem ciuitatis curialibus coniungantur. Quod ſi talem condicionem cõtempſerit: nouem quidem vnciæ curiæ ciuitatis addicantur: tres autẽ reſiduæ vnciæ inter filias vel neptes defuncti diſtribuantur.

QVOD ſi quis curialis & filios, & nepotes, & filias vel neptes dereliquerit: maſculi quidẽ curiales dimidiam portionem ſubſtantiæ capiãt: filiæ autem ſi quidem curialib. maritis coniunctæ ſunt, reliquam dimidiam portionem accipiant. Sin autem curialibus nuptæ non ſunt: tres quidem vncias ipſæ filiæ habeant: aliæ autem tres vnciæ fratribus earum adcreſcant. V.

SI quis curialis cõdicionis cõſtitutus tamiacę vel murilegulę, vel comitiacę mulieri cõiungatur: filij, qui ex hoc matrimonio nati fuerint, patris condicionem ſequantur. Iubet autem Conſtitutio vim ac poteſtatem ſuam ad ea quoque facta porrigi; VI.

quæ ante quam edatur, contigerint. nisi forte quidã liberati sunt a curiali condicione per tamiacam, vel murilegulam, vel comitiacam matrem. Eos enim liberos permanere præcepit, excepto Theodosio & fratribus eius, & liberis Ioannis, qui Exiscõ vocatur. Hi enim quamuis ante Constitutionis editionem curialis constituti condicionis per tamiacam matrem liberati sunt: nihilominus curiales permaneant. nullo rescripto, nulla opitulatione potituri ad effugienda curialia munera. Hæc autẽ Constitutio data est mense Martio indictione decima.

NOV. XXXVIIII.

1. SI QVIS vnũ ex liberis heredẽ instituerit, idest filiũ vel filiã, vel nepotẽ, vel neptẽ & deinceps siue quosdã ex his siue omnes simul; & rogauerit eos vt tempore quo moriãtur, vel postquam mortui fuerint, alijs restituant

tuãt hereditatẽ: primum quidem vni cuiq. eorum legis Falcidiæ modus in principio deducatur, & nõ ſupponatur fideicommiſſi grauamini. ceteras autem partes fideicõmiſſario reſtituant integras. Ita tamẽ, vt ſi propter nuptias donationem vxori vel dotem marito dare maluerit perſona fideicommiſſo grauata: liceat ei hoc facere etiam ex alijs rebus, quæ fideicommiſſo ſuppoſitæ ſunt; & reliquas res tãtum fideicommiſſario cogatur reſtituere. Hæc autem Conſtitutio non habet locum in præteritis ſubſtitutionibus ſeu reſtitutionibus, ſed magis in futuris caſibus.

Nullum autem augmentum dotibus vel propter nuptias donationibus fiat ad inſidias ſubſtitutionis ſeu reſtitutionis. Nam & ſi quid callide perpetratum fuerit; nihilominus reſtitutio fideicommiſſi integra manebit, poſt deductionem ſcilicet Falcidiæ legitimæ partis. Hoc autem, quod de Falcidiæ deductione Conſti

tutio loquitur, in liberis locũ habet; quibus & pars Falcidiæ debetur. Quod si heres instituitus ex liberis nõ sit; contentus esse debet deductione dotis, vel propter nuptias donationis; & reliquas res hereditarias fidei commissario restituere. Dotem autem vel propter nuptias donationem dari lex præcipit honestã, idest neque satis modicam, vt sit dedecus heredi; neque satis immodicam, vt sit graue fideicommissario: sed medietatis cuiusdam moderatione moderatam.

II. SI mulier defuncto marito ante quam annus legitimus transeat, ad secundas quidẽ nuptias nõ migrauerit; more autem meretricũ ab aliquo stuprata cõceperit, & peperit; vt sit clarum in quod natum est ex defuncto marito non esse: easdem pœnas patiatur, quas ex superiore Constitutione patitur ea, quæ ante tempus legitimum secundas nuptias contraxerit. Ideoque & ante nuptias donatio

tione cãreat, vt nec tantũ habeat ius vtẽdi fruẽdi; alijsq. pœnis antefatis subiciatur; & sit stupri quoque crimi nis obnoxia. Peius etenim est stuprari, quam secundas nuptias mulieres ante legitimum tempus contrahere.

NOV. XL.

*

NOV. XLI.

HAEC CONSTITVTIO quendam virum magnificũ Bonum nomine Quæstorem exercitus fecit. Nam & more antiquo duplex erat Quæstorum magistratus. Et vnus quidem circa latus principis erat; alter autem Quæstor exercitui præerat. Disposuit autem præsens Constitutio etiam annonas Quæstoris, & consiliarij eius. apparitionem quoq. ei dedit ad imitationem quandam Præfecti Prætorio, idest;

scriniarium, & ab actis,& præcones, & commẽtarienses, & lampadarios, & omnem deinceps ordinem. Sed annonas militum tam commentariẽsium,quam limitatensium disposuit, quomodo distribui debeant. Subiecit autem ei quinq. prouincias, idest Scythiam;& Mysiam;& Cariam;& omnes Cycladas insulas;& Cyprum, & Cretam. Causarum quoq. auditorium habere concessit;vt non obiciatur ei fori præscriptio. Subiunxit autem & notitiam impensarum. Et est promulgata hæc Cõstitutio data K. IVN. CP. BILIS. COS.

NOV. XLII.

HAEC CONSTITVTIO confirmat sanctissimas synodos & monachorum auctoritatem. Anthimum autem & Petrum & Seuerũ & Zooram ab Episcoporum numero expellit. Prohibetq. eos in CP. ciuitatem, vel aliam magnam ciuitatem

conuersari. Minatur etiam si quis Seueri libros habeat, eosq. ignibus nō tradat seueriſsimas pœnas. Nam & manº ſucciſionē ſuſtinere iubet eos, qui libros eius ſcribere auſi fuerint.

NOV. XLIII.

*

NOV. XLIV.

TABELLIONES ipſi per ſe conueniant cū eis, qui inſtrumenta quædam cōponere volunt: & non aliter chartam complere audeant, niſi cauſam cognoſcant. vt interrogati a iudicib. reſpōdeant, qualis eſſet cauſa propter quam inſtrumenta compoſuerunt, & maxime ſi litterarum imperiti fuerint hi, qui inſtrumenta fieri deſiderauerunt. Hoc autem obtineat tam in C P. ciuitate, quam in alijs prouincijs. Pœnam autē Conſtitutio definit aduerſus eos tabelliones, qui aliter fecerint, ſtationum amiſſio- I.

missionem.ita vt si discipulus eorum visus fuerit dignus ad instrumẽti cõpositionem;ipse habeat ius stationis.

Quod si indignꝰ sit discipulus auctoritatẽ stationis cõmitti:prior quidem tabellio modis omnib. remoueatur; alius autẽ pro eo dignus stationẽ accipiat.ita tamẽ vt nullũ sentiat damnũ dominus stationis, sed habeat reditus integros. Tabellio autẽ amittat ius stationis, quia dedignatus est conuenire cum eis, qui instrumenta cõponi sibi desiderauerunt. Nullã autem excusationẽ habeãt tabelliones morbi vel occupationis.duorum enim alterum necesse est, vel causas eos cognoscere,& instrumenta earũ facere vel si ignorẽt,nec facere. In C P.autẽ ciuitate liberã habeant facultatẽ omnes tabelliones vnum tabellionem apud Magistrũ Cẽsus prę ponere, & licentiã ei dare facere instrumenta desiderantibus in eorũ statione;& in absoluendis instrumentis venire,et nulli alij licentiam esse hoc face

facere, nisi ei, qui a tabellionibus prę positus est apud Magistrũ Census, sicut iam diximus. Ceterum si aliter obseruatum fuerit; ea pœna tabellionib. immineat, quam superius diximus. Instrumentum autem propter hoc solum nõ sit irritum; sed vtilitatis contrahentium causa valeat.

TABELLIONES non scribant instrumenta in alijs chartis, quam in his, quæ protocolla habent. vt tamen protocollum tale sit, quod habeat nomen glorioſissimi Comitis Largitionum, & tempus quo charta facta est: alioquin si alias scripturas charta habeat, nõ admittant eam tabelliones. Hoc autem ius teneat in sola C P. ciuitate. Quod si aduersus ea fecerint; pœnæ falsitatis subiciantur. II.

NOV. XLV.

NEQ. IVDAEVS, neque Samaritanus, neq. quiuis hæreticus curiæ I.

curiæ muneribus excipiatur propter hoc solum, quod catholicæ fidei non est. Sed & munera curialia subeat, & nullo honore curiali potiatur. Nam curiales habent quædam priuilegia veluti vt tormentis nõ subiciãtur, vt non ab alia in aliam prouinciam retrahantur. Et in summa qui contra fidem catholicam sentit, munera quidem curialia subeat; honórem autem vel priuilegium nullum habeat.

II. SI hæreticus contra hæreticum litiget: liceat cuiuis eorum hæreticũ testem adducere. Sin autem orthodoxus contra hæreticum litiget: pro orthodoxo quidẽ etiam hæretici testimonium valeat; contra orthodoxum autem solius orthodoxi testimonium valeat. Orthodoxis autem litigantibus ad testimonium nulli hæretico pateat aditus. Interdum autem etiam aduersus orthodoxum hæretici testimonium probabile est; quod contingit, si orthodoxus

2.q.7.c. 26.

in

in curialem condicionem trahatur: tunc enim hæreticus aduersus eum recte testis producitur; vt dicat se scire eum curialem esse, vel ex curiali patre genitum.

NOV. XLVI.

HAEC CONSTITVTIO facit subdiuisionem in ea Cõstitutione, quæ de rebus immobilibus ad sancta loca pertinentibus loquitur. Ait enim si ecclesia vel alius sacratissimus locus publicum debitũ debeat, veluti tributa; & non habeat, vnde solutionem pecuniæ faciat: cõuenire omnes in vnum tam clerum, quam religiosum Episcopum ipsius ciuitatis, & a metropolitanis sanctis scripturis propositis rem disceptari. Et si nullę alię opes inueniantur sine alienatione ecclesiastici prædij: tũc decreto apud Præsidẽ prouinciæ celebrato alienatio prædij ad locũ venerabilem pertinentis fiat. ita tamen

vt

vt emptor pretium tributorũ exactoribus soluat; & ab eis apochas recipiat; & in fisci locum succedat; & monumentum plenissimum habeat, & non timeat anteriores leges. Eos autem, qui distraxerunt, operam dare oportet; vt postquam ipsi actis interueniẽtibus deposuerint se iure distraxisse, etiã apochas tributorũ intimare; vt & ecclesia securitatem habeat de pecunijs tributorũ nomine fisco solutis, omni circũuentione & simulatione pro infecta habenda. Ideo enim & decreti celebratio permissa est; vt etiam publicum manifestetur ex quot annis collectũ est; & quemadmodũ nõ potuerũt Oeconomi pecuniã soluere; sed in necessitatẽ alienationis venerũt. Hæc autẽ omnia procedere debent propositis sanctis euãgelijs. Sin autẽ priuatus sit, cui venerabilis locus pecuniã debeat: ipsam immobilẽ possessionem creditor pro soluto accipiat. dum modo addictio ita fiat, vt debitam pecuniam non ex-

cedat

cedat, scilicet & in hoc casu decreti celebratione interueniente. Huius autem Constitutionis subdiuisione excepta est magna ecclesia C P. ciuitatis,& sancta oratoria,quorum ipsa curam agit. sed etiam omnia monasteria, quæ eidē sanctæ magnæ ecclesiæ suppositæ sunt.

NOV. XLVII.

PVBLICA monumenta tam ea, quæ in iudicijs cōficiuntur, quam ea,quę apud Magistrum Census siue apud Defensores consistunt: instrumenta etiam, quæ tabelliones sub qualicumq. figura conficiciunt tam in C P. ciuitate, quam in prouincijs. Hæc omnia huiusmodi initium totius scripturæ suæ habeant: IMPERANTE ILLO DIVO AVGVSTO ANNO ILLO:& post hoc inserant quoque Consulis appellationem,& omnem veterē obseruationē instrumentorū custodiāt. I.

et si

etsi forte tempora quoq. ciuitatū prouincialium instrumētis scribi solitū est; ea consueto more scribātur. Huius autem iuris præceptio a prima In dictione incipiat.

II. QVI scribunt tempora in monumentis publicis non vtantur litteris illis veteribus & obscuris : sed per Græcas litteras tempora scribātur, si monumenta Græce cōposita sunt. Sin autem Latine monumenta confecta fuerint; Latinis quidem litteris tempora scribantur; sed claris litteris, & quas potest quicūq. litteratus Latinus cognoscere.

NOV. XLVIII.

SI QVIS sua manu conscripserit, vel alterius manui subscripserit siue in suo testamento, siue sine testamento in quauis chartula; & modum substātiæ suæ declarauerit: idq. fecerit heredib. suis omnib. præsentibus vel omnib. absentibus, vel quibus-

buſdam ex his abſentibus, quibuſdã præſentibus: nõ liceat heredibus eius talem ſcripturam recuſare; nec dicere, quod vnus ex coheredibus res quaſdã a teſtatore relictas ſubripuit, & cælauit. Si enim teſtator cũ ſacra mẽto expreſſerit nihil aliud ſibi ſuper eſſe extra ea, quę in prędata ſcriptura continentur; neceſſe habeãt heredes ſcripturam eius ſequi ſiue liberi eius ſint, ſiue extranei. neq. ſerui heredita rij tormentis ſubiciantur, neque vlla alia probatione veritas exquiratur.

Hoc autẽ totum ius pertinet ad heredes. nam creditoribus nullum præiudicium faciet vox teſtatoris eiuſdemq. debitoris. Licet enim creditoribus omnia perſcrutari, & veritatem exquirere, & ſuo commodo vti. Sed heredes neceſſe eſt ſequi ea, quę teſtator dixerit, ſcripſerit, vel ſubſcripſerit; vel ſubſtantiã ſuam quocum q. modo declarauerit. Ceterum ſi vocem teſtatoris reprobant: etiam hereditatem eius amittant. Quod non

solum in futuris casibus, sed etiam adhuc in causis pendentibus teneat.

NOV. XLIX.

1. SI QVIS aduersus sententiam iudicis prouocauerit; & iudicio appellationibus destinato præsto non fuerit: liceat litigatori aduersario eius intrare in iudiciũ, in quo prouocatio exerceri debeat intra bienniũ tamẽ, & vt vnus verbi gratia mensis superſit; & dicat suas allegationes iudicibus etiã absente eo, qui prouocauit. Iudices autẽ nõ omnimodo pro eo, qui præsto est, sententiã dicãt: sed interdũ etiam pro absente, ideſt pro eo qui prouocauit, iudices victricem calculũ ferant, scilicet si bonam causam habeat. Ne autẽ absentia eius impunita relinquatur: omnimodo prouocationis impensas aduersario suo præstet siue vicerit, siue victus fuerit. Quod si vtriq. postquam statuti dies legibus intrauerint, in absentia fue-

fuerint: maneat prior sententia. Cetera autẽ iura, quæ de apppellationibus posita sunt in suo permaneãt statu. nam hæc Constitutio de his loquitur, qui in absentia fuerint, postquã statuti dies intrauerint.

ESTquædam Cõstitutio in quarto libro Codicis posita, qua cauetur, vt si de fide litterarũ dubitatio emerserit: comparatio earũ fiat ex instrumento publico, quod per tabellionẽ factum est. Vnde quæstio emersit ex causa cuiusdam, quæ erat talis. Quidam proferebat chartulã sine tabellione cõpositam, & ex ea intentiones suas probabat: sed aduersarius eiusdem manus aliam chartulam sine tabellione compositam proferebat, & suas allegationes cõfirmabat. Sed alter ex litigatoribus dicebat ei litteras chartulæ scriptas eiusdem manu non esse: ideoq. comparationẽ fieri litterarum ex publico instrumento exigebat. Ille autem dicebat suffice recõparationẽ fieri cũ ea chartula, II.

quam ipse producebat aduersarius. Sed ex contrario ei respondebatur illam chartulam sine tabellione compositam esse. Quærebatur, quid iuris sit? Et noster Imperator cõstituit in hoc casu etiam ex chartula sine tabellione composita recte fieri cõparationem litterarum. ipse enim, qui tale instrumentum produxit, fidem eius probasse primus intelligitur. Fiant autem cõparationes ex publicis scrinijs; veluti si apocha prolata fuerit a mensa glorioſissimi Præfecti Prætorio. Sed & quod ex publicis monumentis prolatum fuerit; hoc quoq. idoneum videtur ad comparationem. quippe cum publico testimonio confirmetur. Omnes autem litterarum comparatores prius sacramentum præstent; & tunc deinde faciant comparationes.

III. OMNES litigatores postquam iusiurãdum de calumnia iurauerint; hoc quoq. iuriiurando suo addent, quia nõ dilationis nec calumniæ causa,

sa,nec vexandi aduersarij gratia pro bationes in tota causa ab aduersario suo exigant. Nã antea in vnoquoq. capitulo litis si litigator ab aduersario suo probationes exegisset, iurare cogebatur,quod non calumniæ causa probationes exegit. Erat autem grauissimum in vna causa complura sacramenta præstare.ideoque vnum iusiurandum sufficiat.

NOV. L.

*

NOV. LI.

ERANT quidam impij homines, qui mulieres miseras in scenam prodire coartantes iusiurandum ab eisdem mulieribus exigebant, quod numquam meretrices esse desinent. Hoc autẽ & crudele & a pietate procul nostro Principi visum est. ideoq. constituit,vt liceat meretricibus honestiorem vitam eligere sine aliqua

pœna, sine aliquo timore; quamuis iuratoriam cautionem exposuerunt. Hi autem, qui tale iusiurandum exegerunt, & cõtra castitatem operam suam dedere: pœnæ nomine decem libras auri persoluant isdem meretricibus, quæ sacramenta dederunt. Pœna autem decem librarum officio Præsidis efflagitetur. Quod si Præses neglexerit: de suo patrimonio pœnam præstare cogatur, & magistratu sibi commisso cadat. et non solum mulieribus, sed etiam heredibus & alijs successoribus earum pœna soluatur. Hoc si priuatus sit, qui sacramentum a meretrice exegerit. Sin autem ipse Præses sacramentum a meretrice exegerit: teneatur quidem eadem pœna; sed exactio pecuniæ fiat officio militaris iudicis, scilicet si talis iudex in illis locis fuerit. Quod si militaris nemo fuerit iudex: metropolitanæ ciuitatis Episcopus pœnam exigat; cui & vicinæ prouinciæ Præses fauere de-

re debet forsitan maiori imperio decoratus.

NOV. LII.

SI QVIS in aliqua ciuitate vel vico debitores habuerit: posteaq. alios homines ex eadem ciuitate vel vico in alia ciuitate vel in alio vico vel nundinarum gratia degentes in uenerit: non audeat eos vel res eorum tenere; vel alieni debiti nomine pecuniam ab his exigere; vel pignora ab his extorquere. Nam si quid tale fecerit: omne quod inciuiliter exegerit, in quadruplum reddere compellitur ei, qui iniuriam passus est. Sed & si quam actionem aduersus debitorem suum habeat, eam quoque amittat. Hæc autem obseruare decet cura & diligentia Præsidum; quib. grauissimæ pœnæ imminebunt, si præcepta saluberrima præsentis Constitutionis neglexerint. I.

II. SI quis Imperatori donare voluerit: sufficiat ei ad perfectam donationem instrumentum liberalitatis modum continens. et non cogatur huiusmodi donationis instrumentum publicis monumentis intimare; quãuis quingentorum aureorum quantitatem donatio facta excedat. Nam nec Imperatoris donatio in priuatã personam facta publicis monumentis indiget.

NOV. LIII.

I. SI QVIS ex diuina iussione in scriptis habita, vel ex calculo magistratus aliquem conuenerit; vt in alijs locis exhibeat, aut sistat; ideoq. & cautionem ab eo exegerit, quod intra certum tempus in iudicium destinatum venturus sit; posteaq. tempus quidem certum transactum fuerit, & is quidem, qui cautionẽ expossuit, præsto sit; aduersarius autẽ eius, ideſt actor, absit; & decem dies post certũ tem-

tempus transierint: liceat reo præsenti absente actore intrare apud iudicem, & docere suam præsentiam & actoris absentiam; & statim obseruatione iudicij absoluatur. ita tamẽ vt sacramentum præstet de impensis, quas impendit tam in profectione, quam in peregrinatione sua: & in tãta quantitate iudex actorem cõdemnet. Cum autem soleant exsecutores litium etiam ab actoribus cautionem exigere, quod omnimodo peragant intentiones suas; sin autem non peregerint, quod pœnæ nomine certos aureos præstaturi sunt: iubet Cõstitutio calumniam passo primũ quidem pœnam cautionis ab actore præstari; deinde si quid plus sit in impensis, quas reus frustra fecerit: hoc calculo iudicis eidem reo præstetur. sacramento tamen eius legitima taxatione moderato. Hæc enim si ita custodiantur: iam desinent homines in alienam vitam ludere; & ideo in locis competentibus hac pœna perterriti

territi litigabunt.

II. SOLENT actores, qui in CP. ciuitate homines trahere volũt; quos obnoxios sibi dicunt, fideiussores dare; & pœnam promittere peragẽdi litigij causa, & quod omnibus modis vincant: & sic permittitur a prouincia in vrbem imperialem quos sibi reos esse putant, abstrahere. Cum autem ab alia prouincia in aliã prouinciam exhiberi reos actores desiderabant: sine fideiusione hoc impetrabant. Sed noster Imperator hac promulgatione constituit; vt neq. ab alia prouincia in aliã exhibitio reorum sine fideiusione fiat; & neq. per magistratus amplissimos, neque per glorioſissimũ Quęstorẽ ex persona principis aliquid tale rescriberetur. idest vt sine fideiusione actoris reorum exhibitio ab alia in aliã prouinciam fiat. Immo magis debet cõtrarium dictari; idest vt nõ aliter fiat exhibitio rei, quam si actor fideiussores præstiterit promittentes, quod omni

mo-

modo peragat causam ac vincat: alioquin quod pœnę nomine tot aurei præstabuntur. Nam his eo modo ordinatis si actor nō peregerit causam, vel peragens nō obtinuerit: cōmittitur aduersus eum pœna, & aduersus fideiussores eius; & reo præstabitur.

Si quid autē vltra quantitatē pœnalem exhibitionis occasione reus imperderit: hoc ei iurāti dari æquū est sacramento ipsius antea moderato per legitimam taxationē sicut in prę cedenti capitulo diximus.

III.

SI quis ex sentētia iudicis admonitus fuerit: habeat post admonitionem viginti dierum spatiū; vt liceat reo vel recusare iudicem, vel alium quoq. petere, vt simul ambo iudicēt; vel forte id quod debet cōfiteri intra prædictos viginti dies. Postquam autem libellum accusationis excepe rit; personales præstet fideiusiones; & sportulas det Constitutioni nostri Principis cognitas. Subscribat autē & cōtradictionis libellū; tēpus quoq. & diem

diem ſcribere eum oportet, quo libellum accuſationis excepit. Cum autem litis conteſtatio fiat; interrogari debet a iudice, ſi tranſierunt viginti dies deliberationis. Hoc autem cõſideretur ex ſubſcriptione eius, quã in libello inſeruit. Nam intra viginti dies litis conteſtatio facta nullius momenti eſt. Si quis autem iudicem recuſauerit, & alium pro eo petierit; eumq. iterum recuſare maluerit, quem ſibi iudicem petijt: non audiatur.

IV. SI quis iuratus promiſerit obſeruaturum ſe in iudicio: deinde ante litis conteſtationem imperialem vrbẽ reliquerit, & duxerit ſe in aliam partem: liceat actori & nondum litis cõteſtatione facta adire iudicem, & docere tergiuerſationem rei. Et ſi quidem inter magiſtratus ſit iudex: iubeat omnimodo reum in iudiciũ deduci. Sin autẽ inter magiſtratus nõ ſit; ſed ſit iudex datus ab aliqua poteſtate; vel etiã ab imperiali iuſsione:

refe

referat hoc ipsum, vt ducatur reus iussu magistratus, qui eum iudicem esse destinauit. Præfiniatur autem certus dies, intra quem si non venerit reus; & causæ disceptatio fiat etiã eodem reo absente; & in possessionẽ rerum eius actor mittatur; & in tantum ius pignoris habeat, quantus est debitæ quantitatis modus. Et postquam in possessionem rei actor fuerit missus: non aliter reus eam accipiat, nisi omnia damna, quæ contigerunt actori, resarcierit; & dederit fideiussores, quod omnimodo actoris intentionem excepturus sit siue per se, siue per legitimã personã. Hæc ita sint, nisi forte ex iusta causa & in excusabili reus in absentia fuerit.

V. SI quis casu militauerit, & non soluendo decesserit: casus militiæ eius, quod scholaplacitum a quibusdam vocatur, non temere creditoribus concedatur. Etenim si quis ad hoc ipsum, vt militaret, defuncto mutuauerit: ipse etiã scholaplacito fruatur

tur inope debitore defuncto. Sin autem liberi & vxor a defuncto derelicti sunt: adeant Principē, & accipiāt eundē militię casum; quāuis heredes defuncto nō extiterint. Sin autem neq. liberos, neq. vxorē dereliquerit: tunc etiā ceteris creditoribus casus militię subiciatur. exceptis videlicet Spectabilibus viris Silētiarijs, quorū prærogatiuas proprias in eadem firmitate durare Constitutio iubet.

VI. DIXIMVS in superioribus mulierē sine dote nuptā, & sine causa repudiatā a marito, quartā partē substantiæ eius cōsequi oportere vsq. ad centum libras auri: hoc ipsum constituimus, idest vt quartā partē mulier capiat defuncto marito siue cōplures liberos habeat, siue nō. Illud autem certū est, quod mulier siue mobiles siue immobiles res habeat suas proprias, omnimodo eas sine deminutione deducere poterit. Hæc autem omnia intelligi debent, si mulier idoneas facultates nō habeat. Nam si

inops

inops nõ sit, neq. dotẽ dedit: grauare liberos defuncti quartæ partis exactione nõ debet. Nam nec maritus, qui nullã donationẽ propter nuptias dedit, aliquid ex subitãtia vxoris suæ lucrabitur: nisi forte legatũ ei relictũ est a muliere, vel mulieri a marito. hoc enim quod relictũ est, omnimodo capiat, siue inops sit, siue non. Quod si inopi cõstitutę mulieri maritus legatum reliquerit minoris quantitatis, quã portio quarta faciat: suppleatur id, quod ei deerit.

NOV. LIV.

CONSTITVTIO est Imperatoris nostri in vndecimo libro Codicis posita, quę iubet eũ, qui ex libera matre & adscripticio patre natus est, ingenuum esse. Eam igitur Constitutionem prẽsens promulgatio iubet obtinere in his tantũmodo casibus, qui post Constitutionem illam contigerunt: qui antea emerserunt, antiquo iure dirimantur. I.

SI

1. SI ecclesia cum ecclesia, vel ptochium cum ptochio, vel ecclesia cum ptochio, vel monasterium cum alio monasterio, & vt simpliciter dixerim, si venerabilis locus cum alio loco venerabili rerum immobilium permutationem facere maluerit; hæcque fieri profit vtrique loco: liceat primatibus eius permutare, decreto tamen prius celebrando cum omni subtilitate & iureiurãdo apud locorum metropolitanos rei disceptatione procedente. Vt ipse delibe ret, an ambabus partibus profit permutatio rerum immobilium: & non indigeat res speciali diuina ptagma tica forma. Huius autem legis exci piatur licentia magna C P. ciuitatis ecclesia. Nullã enim rem immobilẽ alienare permittitur, quemadmodũ antea non permittebatur.

NOV. LV.

LICEAT ecclesijs & alijs venera bilibus locis perpetuos inter se con

contractus emphyteuseos facere, de creto scilicet antea celebrato: dum tamen ita fiat emphyteusis, vt ad priuatam personam omnino non extendatur. Sed huius legis licentia excipiatur magna C P. ecclesia, quemadmodum in anteriorib. Constitutionibus.

NOV. LVI.

SI QVIS in C P. ciuitate fuerit factus clericus: si quidem magnæ ecclesiæ clericus sit; emphanistica præstet, quæ ex consuetudine præstari oportet. Sin autem alterius oratorij clericus fuerit; nihil ab eo emphanisticorũ nomine exigatur. Et si quis ab eo exegerit: ipse quidem, qui exegit, amittat statũ clericatus quẽ habet; is autẽ, a quo exactũ est, gradũ exactoris obtineat. Hæc autem omnia defensores ecclesiæ custodire debent: qui si neglexerint, decem librarum auri solutione multentur.

NOV. LVII.

1. SI CLERICI ab ecclesijs suis destiterint: alios clericos in locum eorum subrogari oportet. scilicet vt & annonas, & dona ecclesiastica, quæ illis destitutoribus præstabãtur, accipiant: & si postea destitutores redierint, nihil eis prẽstetur. quia annonæ eorum & dona alijs clericis pro ipsis subrogatis prẽstita sunt. Omnib. enim modis subrogatis clericis annonas eorũ præstari decet. Nã neq. destitutorib. aliquid ab ecclesia dandũ est, neq. ad lucrũ œconomorũ vel aliorum, qui administrant, cedere. Si enim subrogati clerici prædictas annonas nõ acceperint: ipsi qui solent administrare, eas de sua substãtia eis dare cogãtur. Nã & si quas habeant proprias possessiones, iubet Cõstitutio, vt ex isdẽ possessionib. certa prædia deputentur, ex quorũ reditu subrogatis clericis annonæ præstentur.

SI

SI quis ecclesiã ædificauerit, aut clericis annonas ex substãtia sua derit: non liceat ei, quos voluerit clericos in eadem ecclesia facere. Sed si voluerit ibi quosdam consecrari, offerat eos beatissimo Patriarchæ; & ille si viderit eos dignos consecret; & si non probauerit, arbitrio suo reiciat. II.

NOV. LVIII.

SI QVIS IN domo sua oratorium habuerit; non audeat in eo sacram facere missam, nisi clericos catholicæ fidei habuerit deputatos ex iussione religiosissimi Episcopi ciuitatis, vel beatissimi Patriarchæ. Si quis autem aduersus ea fecerit: domus ipsius fisci iuribus vindicetur, & sit sub indignatione Principis. Et si Præfectus Prætorio postquam hoc cognouerit non prohibuerit: quinquaginta librarum auri multa plectetur, & apparitio

eius simili pœnæ subiciatur. Nulla autem inuidia est vnumquemque hominem Christianum in proprijs ædibus oratoria habere; & in his orare & psallere sine clericis; sacram autem missam non faciat.

NOV. LVIIII.

HAEC Constitutio loquitur de impensis, quę in funerib. mortuorum fiunt. Et ante omnia mille centum ergasteria in CP. ciuitate immunitatē habere iussit, vt funera ducāt. Sed & reditum funeribus destinatū a diuæ memoriæ Anastasio Imperatore confirmauit, & funerib. deputauit. Et dedit singulis cadaueribus siue singulis lectulis mortuorum vnū asceterium, idest octo sanctimoniales psallētes, & tres acolythos. Vt neque sanctimoniales, neq. acolythi omnino aliquid accipiant ab his, qui funera mortuor. desiderant, sed gratis eum deducāt. Sin autem cognati,

ti,vel amici defuncti alterum vnum aſceterium, vel etiam duo adhibere vellent;neceſſe eſt eos aliquid prę ſtare,non tamẽ immodicum,ſed huius legis definitione moderatum. Nam ſi quidẽ intra nouos muros cadauer deponatur:tremiſſem aſceterijs præſtari ęquum eſt;& acolythis poſt tres illos,qui gratis miniſterium faciunt, ſi alij tres adhibiti fuerint; ſiliquas tres dari oportet. Sin autem ſex acolythi ſint;ſex ſiliquas accipiant;& deinceps ita fiat. Sin autem lõgius ſpatium ſit;& decani,qui lectuli miniſterium faciunt, plures ſint: modicũ aliquid & ipſis præſtabitur. At Sycorum tranſitus intra nouos muros videatur eſſe. Sin autem extra nouos muros, vel in alio tranſmarino loco cadauer poneretur: tunc ſanctimoniales quidem,quæ poſt vnũ aſceterium adhibitæ ſunt,ſemiſſem accipiant;acolythi autem ſingulorũ aſceteriorum quattuor ſiliquas. Vnum autem aſceterium, quod ex neceſſi-

tate: ante cadauer psallet, & acolythi eius nihil omnino accipiant; sed faciant ministerium gratis. Sin autem aliquis velit vnum ex maximis lectis accipere ad honorem defuncti; vel si inauratum lectum adhibuerit: tunc tantum præstet asceterijs & decanis, quantum pepigerit. ita tamen vt duodecim aureorum quãtitatem non excedat.

NOV. LX.

1. SI QVIS debitorem suum ægrotantem & periclitantem mori molestare voluerit pro debito suo: nõ liceat ei hoc facere; cũ neq. vxori eius, neque liberis aliquam inquietudinem inferre permittitur; neque signa ædibus eius imponere: nisi post mortem eius debitoris lite consistente iudicialis calculus prolatus fuerit, & legitima ordinatio secuta sit. Sed neq. mortuo debitore deductionem eius & funus impediat. Si enim tale

tale aliquid perpetrauerit: actionibus suis cadat, siue iustas habeat intẽtiones, siue non. & non solum debitam sibi quantitatem amittat; sed etiam alterum tantum heredibus eius pro iniuria defuncti præstare cõpellitur. Et non sufficiunt istæ pœnæ, cum & tertia pars bonorum eius publicetur, & ipse infamia notetur. Hæc autem omnia in C P. ciuitate cura & diligentia custodiantur tam Præfecti Vrbis, quam Præfecti Prætorio; Magister quoque Officiorum his inuigilare debet, & apparitores eorum. In prouincijs autem Præsides ea obseruabunt, & alij magistratus siue ciuiles sint, siue militares. Quod si ea neglexerint: magistratus quidem imperialis vrbis cum suis apparitoribus viginti librarum auri pœna multentur; prouinciarum autem magistratus quinque libras auri pœnæ nomine dare cogantur.

11. SI quis ex magistratibus CP. ciui uitatis causam audierit; non audeat post litis contestationem in totum eã derelinquere: nec consiliarij eius sententiam definitiuam per semetipsos proferre. Sed litis quidem cõ testatio modis omnibus apud ipsos magistratus fiat, & vltima cognitio, postquam alias allegationes litigato res adferere nolint. Sententia quoq. definitiua ab ipsis magistratib. profe ratur siue maiores sint, siue minores præsentib. etiam consiliarijs eorum. Sed appellationes eorum ipsi suscipiant; & inter eos, qui ex prouocatio ne litigant, certamina compescant. Quod si vel magistratus, vel consilia rij eorum contra præsentis Constitu tionis statutum quippiã sibi præsumpserint: magistratus quidem viginti librarum auri pœna multentur; consiliarij autem si quidem aduocati fue rint; aduocatorum ordine cadant. Sin autẽ inter aduocatos nõ sint, sed forte cingulo decorati: honorẽ suũ amit

mittãt,& decẽ librarũ auri pœna mul tentur: eaſque omnes pœnas Comes Rerum Priuatarum exigat. Quod ſi neglexerit:ſciat ſe publicas rationes de ſua ſubſtantia repleturum. Hæc autem diximus de magiſtratibus imperialis vrbis,qui diuerſis occupario nibus fatigati totas litigiorum cogni tiones ſuſcipere non poſſunt; ſed ſolam litis conteſtationem,& vltimam cognitionem audire cogũtur, & ſententiam definitiuam dicere,& appel lationem ſuſcipere,& prouocationũ cognitiones diſcernere. Alij autem iudices, qui magiſtratus C P. ciuita tis nõ ſunt, ſed ab Imperatoris iuſsio ne deſtinati,ſiue in principali ciuitate, ſiue in prouincijs; cum Conſiliarijs ſuis omnes litigiorum partes audiant. Alioquin & dignitates ſuas amittant,& viginti libras auri pœnæ nomine ſoluant. Conſiliarij autem eorum ſi quid aduerſus huius Conſti tutionis præcepta fecerint:& ciuitate, in qua non obſeruauerint iſtam

Con

Constitutionem, expellantur in exilium, & sint infamia inusti.

NOV. LXI.

SI QVIS donationem propter nuptias mulieri conscripserit siue pro se, siue pro alio, siue pater pro filio suo, siue mater, siue cognatus pro cognato, aut quiuis extraneus pro alio donationem propter nuptias conscripserit, in qua etiam res immobiles sint: non liceat marito aliquam rem de rebus immobilibus alienare, vel hypothecæ titulo obligare, nec si consenserit in alienatione vel hypotheca mulier. Sed si quid contra hanc legem factum scriptumue fuerit: hoc pro infecto sit, & pro non scripto habeatur. nisi forte obseruatio illa custodiatur, quæ de intercessionib. feminar. in quarto libro Codicis posita est Titulo Ad S. C. Velleianum. idest vt post primum cõsensum biennio trãs-

acto

acto aliud instrumentum a muliere conscribatur, in quo se fateatur prio rem suum consensum comprobare. alioquin prior consensus nullius mo menti est. Immo etiam si secundus consensus priorem voluntatem post biennium cõfirmauerit; nõ omnimo do valebit, sed ita demum si ex alijs mariti facultatibus satis eidem mulieri fieri possit in donatione propter nuptias. alioquin nec secundus, nec tertius cõsensus lædere mulierem po terit. Hæc autem dicimus non solum in donatione propter nuptias, sed etiam in dote: si quas res dotales alienare vel obligare maritus volue rit. Emptores autem vel creditores, quibus res alienatæ vel obligatæ sunt, nullam iniuriam patiantur. Nam & si quod ad mulieres pertinet, actionibus careant suis: attamen aliæ mariti facultates, & ipsi mariti necessario eis permanent obligati.

Hæc autem Cõstitutio prærogatiuis dotium nullum præiudiciũ facit. Nam

Nam prærogatiuas datas integras ineſſe dotibus Conſtitutio iubet: ita tamen ſi de dotibus actiones mulieres moueant. Alijs autẽ perſonis priuilegium in actione dotis nec antea datum eſt, nec modo datur. Ea autẽ Conſtitutio non in præteritis ſed in futuris caſibus valeat.

NOV. LXII.

1. HAEC CONSTITVTIO iubet prouocationes in cõſultationib. non tantum ſine cõuentu amplisſimis magiſtratibus, ſed etiam omnibus ſenatoribus induci. vt totus ſenatus cauſas appellationũ audiat & conueniat: quamuis ſilentium tantũ ſine conuentu ſenatoribus denuntiatum fuerit. Silentio enim conuentum ineſſe videri. Audiant itaque prouocationes ſanctis euãgelijs propoſitis: & quod ſibi viſum fuerit, Imperatori referãt. vt ex diuina ſententia eius ſenatus calculus cõfirmetur.

VRBICARIA Præfectura omnibus alijs præsideat dignitatibus: & post Præfectum ceteri Patricij numerentur. Et si quidē inter eos Consularibus insignibus decorātur, secūdum Consularem ordinem, & prærogatiuas Consulatus sui sedeant. vt tamen anteponantur ordinarij Consulares honorarijs Consularibus. Post Patricios autem tam Consularium, quam Prefectorum, & Magistrorum Militum, & Illustrium virorum ordo ponatur. Omnes autem isti liberā habeant facultatem in senatu sentētiam dicere. Qui autem propter cingulum magistratus a senatoribus honoratur: etiam post depositionē cinguli sui inter senatores connumeretur. Liceat autem Illustribus viris Patriciatus codicillos accipere; quāuis neq. Consulares, neq. Præfectorij facti sunt. quod non solum in futuro tempore, sed etiam in præterito Constitutio relaxauit. Illud autē certum est, quod tertiā partem sportula II.

tularum in ingreſſu dignitatis dare compelluntur. omnibus alijs ex conſuetudine ſportulis dandis in quauis promotione ſua firmitate durāribus. Qui autem præſentem Conſtitutionē nō obſeruauerint; pœna quinquaginta librarum auri plectantur. quæ pœna non ſolum ipſis violatoribus Cōſtitutionis imminebit, ſed etiā alijs, qui violare eam conceſſerint.

NOV. LXIII.

HAEC CONSTITVTIO localis eſt. nam de his loquitur ædificijs, quæ in C P. ciuitate per calliditatem imponuntur. Zenoniana enim Conſtitutio iubet conſpectum maris non poſſe aliquem ab alio excludi; niſi centū pedes in medio vtrorumq. ædificiorū fuerint. Sed quidam in prædicta Regia vrbe talē machinationem inuenerunt. Cum enim volebant intra centum pedes domum ædificare: poſuerunt pa-

rietem extra centum pedes altiſsimam; & conſpectu maris ſubtracto intra centum pedes domũ ędificauerunt; quaſi nullã conſpectionem iam maris habentẽ euicino. poſteaq. parietem illã, quam per fraudem erexerunt, depoſuerunt: & ipſius maris cõſpectũ habere cœperunt. Hæc itaq. Conſtitutio cõtra tales aſtutias promulgata eſt. & præcepit, vt nemini liceat ædificium vel vltra centum pedes imponere, niſi reuera domũ ędificare maluerit. Alioquin ſi ſolũ parietem erexerit; nõ vt cuſtodiat præcepta legũ; ſed vt fraudẽ legibus faciat: primum quidem ex huiuſmodi improba machinatione nullum inueniat cõmodum. quia deprædata videtur domus, quæ cõſpectum maris perdidit, vt in vendendo * Nam ædificiũ fictum deponi iubetur. Deinde ipſe, qui auſus eſt contra leges alienã voluptatem rapere: Vi bonorũ raptorum actione in quadruplum tenetur; decem quoque librarum auri pœna mul-

multabitur nõ ſolum ipſe, qui tale facinus perpetrare conatus eſt; ſed etiam qui præſentem legem violare conceſſerit. Decem autem librarũ auri pœnã inferri iubet in arca theatrali glorioſiſsimi Præfecti huius Regiæ vrbis.

NOV. LXIV.

ET HAEC Conſtitutio localis eſt. Loquitur enim de hortulanis, qui in hac Regia vrbe, vel in ſuburbanis eius hortos aliquibus cõducunt, vel emphyteuſim in eiſdem hortis contrahunt. Si enim conductionis vel emphyteuſeos nomine hortos acceperint; ſi quidem holera habent, eſtimationem holerum fieri, & eo tempore, quo horti dominis reſtituuntur, ſimiliter holerum quot laborauerunt, tantum æſtimatio fiat. Non autem propter emponemata & ſtercolinium aliqua ratio moueatur. Sin autem ſine holeribus hortus ſit,

ſimili

similiter sine holeribus restituatur: & nulla item æstimatio fiat de stercolinio. Aestimationem autem definiri Constitutio iubet non solum ab ipsis hortulanis, sed etiã ab his, quos Summarios consuetudo appellat.

Quod si quis forsitan locum spinosum hortulano locauerit, vel emphyteuseos nomine dederit; & ille eundem locum excoluerit: tam culturæ mercedem capiat, quam holeris æstimationem quinq. librarum auri pœna multando eo, qui præsentem Constitutionem violare conetur.

NOV. LXV.

HAEC CONSTITVTIO localis est. nam promulgata est de ecclesia Mysiæ. & iubet, vt si quis rem immobilem eidem ecclesiæ dederit, vel reliquerit certum reditum habentem: & adiecerit, vt in continẽtiam pauperũ reditus administretur: huiusmodi legatũ, vel hereditas, vel

donatio nullo modo alienetur. Quod si incertus redditus eorum sit, domus autē relictæ vel vineæ procul a ciuitate fuerint, in qua ecclesia posita est, cui legatum vel donatio facta fuerit: tunc liceat tales possessiones vendere. Sin autem domus vel agri aut intra ciuitatem vel circa muros eius fuerint: testator autē voluit eam venundari, & ex prætio eorum redēptiones vel alimonias fieri: tunc secū dum tenorem verborū testatoris & in his vēditio celebratur. Talis enim rei actus firmus est.

NOV. LXVI.

HAEC CONSTITVTIO iubet leges de ordinādis testamē tis a nostro Imperatore scriptas, post duos mēses ab intimatione earū numerādos tenere. cōmemorauit autē etiā de reformatione Falcidiæ, ideſt de ea Cōstitutione, quę pro quadrāte trientē vel semissem paternę substan

tiæ

tiæ siue materne filijs dat. Duos autem menses ita dinumerat, vt in C P. quidem ciuitate ex eo tempore cedant, ex quo proposita est Constitutio; in prouincijs autem postquam intimata est. Vt post intimationem eius duor. mensium spatium expectetur: posteaque secundum ea, quæ in eadem Constitutione continentur testamenta ordinari oportet. Quod si intra duos menses secundum veteres leges contra Cõstitutiones Imperatoris nostri aliqui testati fuerint; testamenta eorum robur plenissimum habeant.

NOV. LXVII.

NVLLVS AVDEAT ædificare ecclesiã vel oratorium ante quam ciuitatis Episcopus veniat, & vota faciens sanctissimam crucẽ infixerit publice in eodem loco procedens, & rem manifestam omnibus faciens. Vnusquisque autem ante

ædificationem loquatur Episcopo;& præfiniat modum, qui ad luminaria, & sacrum ministerium,& custodiam oratorij,& alimonias eorum, qui ibi obseruant, sufficiat. Et si hæc sufficientia visa fuerint;faciat priusdonationem eorum,posteaq.domum ędificet. Sin autem ea,quæ ab ipso præfinita sunt,non sufficiant ad constituẽdum oratorium; æquum est vetera oratoria,quæ forte ruinam minantur reparare arbitrio religiosissimi ciuitatis Episcopi.

II. SI Episcopus multum tempus ab ecclesia sua defuerit, & in alijs locis degat:œconomus ecclesiæ eius impẽsas ei non administret. Nam tales inanes sumptus melius est in ecclesiã suam & in alias res ad pietatem pertinentes præstare. Teneant autem in talibus Episcopis etiã ea, quæ in prioribus sanctionib.cauta sunt.

III. SI alienatio immobilis ecclesiasticæ rei celebranda sit: decretum quidem omnib. modis procedat secundum

dum ſupra relatam Conſtitutionem. Adeſſe autem decreto debet non ſolũ Epiſcopus, & clerus eccleſię eius, cuius prædium alienare deſiderant: ſed etiam metropolitanus Epiſcopus cum prædicta iam obſeruationẽ, & duo Epiſcopi ex conſilio eius adſint.

NOV. LXVIII.

HAEC Conſtitutio loquitur de liberorũ morte, vt pacta dotalia, quæ ex caſu mortis liberorũ aliquid matri cõferũtur, teneãt & derimãtur ſe cũ dũ Diui Leonis Cõſtitutionẽ: ſcili ect ſi ante Nouellã Cõſtitutionẽ Imperatoris noſtri cõtigerunt. Veluti mater vidua liberos habens ad ſecũdas nuptias peruenit: & ante nuptias donatio ad filios pertinuit: poſtea filij deceſſerũt, & ad ſuos heredes eandem ante nuptias donationem trãſmiſerunt ſecundum Cõſtitutionem Diui Leonis: ſed poſt Conſtitutionẽ noſtri Imperatoris, quæ moruis liberis emolumentum matri præſtat, nõ

retrahuntur res ab heredibus filiorum. quia semel ante Constitutionē eisdem heredib. competierunt. Si quid autem post Constitutionem nostri Imperatoris tale cōtigerit, in hoc Leonianæ legi locus non erit.

EXPLICIT PRIMA pars Nouellarum D N. Iustiniani Imperatoris.

INCIPIT NOVELLArum pars secunda.

NOV. LXIX.

1. HAEC CONSTITVTIO iubet, vt omnes Romani tā in ciuilibue, quam in criminalibus causis iurisdictioni Præsidū prouinciarum subiciantur: & nemo in aliqua causa obnoxius priuilegiū Præsidi prouincię opponat, quasi nō ei subiectus sit; nisi specialiter pragmatica sanctio prolata duci eū iusserit.

rit. Ideoq. siue de domino alicuius rei, siue de agrorū finibus, siue de hypothecis, siue de nuda possessione, siue de alia quauis pecuniaria vel criminali causa litigium inter partes emerserit: nō liceat reo priuilegium suū opponere præsidali iudicio siue ex imperialibus litteris, siue ex maioris iudicis iussione. Sed omnib. modis in eo loco pulsetur, vbi aliquid egerit, vel admiserit siue de maxima, siue de minima re quęratur, veluti de gallina. quāuis enim minima videatur huiusmodi res esse; attamen iustitię ratio non ex quātitate, sed ex suis regulis debet ęstimari. Nā & quod alijs viliſsimū esse videtur, hoc alijs prætioſisimū est. Et omnino siue bouē, siue aliā qualēcumq. rē alicui subripuerit; in eadē prouincia pulsetur, vbi tale peccatū admiserit. Nam & probationum copia in externis locis non similis agentibus est. ET hæc quidem dicimus, si vtraq. pars in præsentia sit: vt in eodem loco modis

omnibus lis dirimatur, in quo aliquid admissum est.

II. QVOD si actor quidem præsto sit, reus autē absit; sed actores ipsius vel procuratores, vel conductores, aliquid egerint, aut dereliquerint: ille quidem qui fecit, omnimodo accusetur; ipsum autem litigium maneat in suspenso, donec rerum domino causa fuerit declarata. Tempus autem dilationis ex locorum spatio dari debet. nam si quidem vna vel duab. prouincijs interpositis domini rerum in proximis locis degant: quattuor mēses ad dilationem sufficiunt. Sin autem in lōginquo absint, veluti in Palæstina, vel in Aegypto: octo menses ad dilationem dari oportet. Sin autem vel in Italia, vel in Africa morētur: nouē menses statui debent. Eadē dicimus & si in Arctois locis principalis persona degat.

III. ET si quidem rerum dominus illi cōmiserit causam, qui apud eum retulerit: necesse est, vt ipse pulsetur ab

sentis

sentis domini nomine. Sin autem aliũ litigare maluerit:& hoc liceat ei facere,dum tamen procurator ipsius & defendat causam, & modis omnibus impleat,quod iudex iudicauerit: nisi prouocatio sit subsecuta, (aut generaliter definita, aut amicabiliter sopita.) Quod si domino quidem rerum manifestetur causa: ipse autẽ neq. venire,neq. alium mandare curauerit:tunc prædicto tempore trãsacto is, qui accusatus est, litiget: etsi reus apparuerit,condemnetur. scilicet domino rerum eandem condemnationem subituro, si ipse quoq. obnoxius sit. Et si quidem soluẽdo fuerit is, qui accusatus & condemnatus est:ipse iudicato satisfaciat:enimuero si soluendo non sit; ex reb.domini absentis,qui nec venire,nec mandare alicui voluit;solui actori æquũ est. Quod si reus præsens post accusationem euaserit:& neq. dominus rerum venerit;neq.procuratorem transmiserit:tunc ex vna parte iudex audiat

cau-

cauſam, vt ſolet in heremodicijs fieri, ſcilicet ipſo reo per pręconē voca to: vt ſi in eadem abſentia perſeuera uerit, condemnetur. Quod ſi actor in abſentia ſit domino rerū vel præſente, vel procuratore miſſo: tunc omnia detrimenta, quæ fruſtra reus paſſus eſt, actor ei reſarciat.

IIII. NVLLVM priuilegiū eximere reū prouinciali iudicio volumus. niſi is ſpecialiter noſtrā pragmaticā ſanctionē produxerit, quę propter publicas cauſas in hanc Regiā ciuitatē eū reuocauerit: vel ſi ex lege hoc fiat, veluti ſi prouocationē Prędidi prouinciæ porrexerit; & propter hoc in iſta imperiali ciuitate litem audire oportet. quāuis de minorib. cauſis ad maiores iudices prouinciarum prouocationes exerceri Conſtitutio iubet; niſi forte in hac ciuitate cauſa principalis quāuis minima ventiletur: tunc enim in iſta ciuitate nō in prouincijs prouocatio exercetur.

V. NVLLA autem perſona priuilegio

gio aliquo vtatur ad fugiẽdos prẽsentis legis laqueos; quãuis eccleſia ſit, vel xenodochiũ, vel oratoriũ, vel quiuis alius locus, qui pietatis cauſa colitur. idẽ iuris eſt, ſiue fiſcus, ſiue patrimoniũ fiſci, ſiue alius quiuis diuinus titulus pulſetur; & multo magis ſi potẽtis hominis perſona in iudiciũ fuerit euocata. quamuis priuilegiũ ex ſacro oraculo prætẽdat; niſi quod diximus, pragmatica ſanctio in hac ciuitate eũ reipublicę cauſa reuocauerit

HAEC Conſtitutio nõ ſolũ in futuris caſibus, ſed etiã in præteritis locũ habeat. SI quis autẽ præſes prouincię cõſtitutus huiuſmodi legẽ cuſtodire neglexerit: nõ ſolũ magiſtratu ſuo eiciatur, ſed etiam decẽ librarum auri ſubeat pœnam. *VI.*

NOV. LXX.

PRAEFECTORIA dignitas dicitur nõ ſolũ Præfectorũ Prætorio vel Vrbis, ſed etiã Magiſtrorũ Militũ. Ea autẽ duplex eſt: aut enim honoraria eſt,

est,aut quæ in ipso gestu præfulget. Honorariam dicimus eam cum codicillos aliquis accipiat ab Imperatore,quibus dignitas ei præstatur,quasi & is Præfectus fuisset, siue Magister Militum. In ipso autem gestu positus esse videtur, qui reuera Præfectus,vel Magister militum factus est.

Igitur si curialis homo Præfectoria dignitate potitus fuerit: si quidē honoraria,maneat in eadem condicione constitutus: sin autem reuera Præfecturam nanctus est, vel Magisterium Militiæ: tunc curiæ nexibus liberetur. Præfectos autem Prætoriorum quattuor ponimus, idest & Orientalis sedis, qui in hac ciuitate est; & Illyricianæ regionis; & Africanæ diœceseos; & qui Italiæ præpositus est.

NOV. LXXI.

ILLVSTRIBVS quidem personis,& his qui supra eos sunt,omnimo-

modo necessitas imponatur lites pecuniarias per procuratores inferre, vel excipere. Eodem iuris tenore optinente & si iniuriarum iudicium criminaliter fuerit motum secundū priuilegia huiusmodi iuris a Zenoniana præstita Constitutione. Clarissimis autem personis, idest Comitib. & Tribunis libera licentia sit, quod voluerint facere. idest aut per semetipsos iudicia peragere, aut per procuratores, quos elegerint, suis allegationibus vti.

NOV. LXXII.

NVLLI tutori, nulli curatori liceat nomina contra pupillū vel eum, qui curatione eius gubernatur, iure cessionis in se transferre ab alio, siue pretium pro actione dedit, siue non. I.

NEMO qui dicit se obnoxium pupillum habere, vel eum, qui curatione eget, tutor aut curator ipse creetur II.

creetur. Sed & is qui manifeste obnõ xius impuberi, vel ei, qui cura indigeat fuerit; tutor vel curator nõ fiat.

III. QVOD si quis tutor vel curator constitutus neque obnoxium habeat eum, cuius negotia gerit, neq. obnoxius ei sit: postea autem hereditas ad eũ deuoluta fuerit, quæ debitorẽ vel creditorem memoratæ personę eum faciat: tunc alius tutor vel curator ei adiũgatur, qui custodiat eum, & hoc ipsum sacramentum iuret, quod non malitię tutoris vel curatoris fauebit, ne pœnæ subiciatur.

IIII. NE autẽ vnusquisq. dicẽs se creditorem impuberis esse vel forte adulescẽtis ab onere tutelæ vel curationis facile excusetur: sanctimus nõ aliter eũ recipiendũ esse, nisi manifeste probauerit creditorẽ se esse impuberis vel forte adulescentis; vel res eorũ sibi obnoxias esse, vel parentes. Quod si res in incerto sit, tunc sacramentũ præbeat, quod ideo tutelã vel curam recusat, quia reuera suum debitorẽ esse

esse pupillum vel forte adulescẽtem existimat. tũc enim & si voluerit, nõ admittatur ad tutelam vel curationẽ cuiuscumq. personæ, quamuis tutor legitimus sit.

QVOD si quis aduersus ea tutor vel curator creari passus fuerit: si quidem obnoxiũ impuberẽ habeat, vel forte adulescentẽ; actiones quas habet amittat. Sin autẽ ipse obnoxius fuerit: nõ liceat ei dicere, quod tẽpore, quo tutelã, vel curationẽ gerebat, solutionibus vel alijs cõmenticijs liberationibus actione solutus est. V.

NVLLI tutori vel curatori liceat, sicut superius diximus nomina contra pupillum vel forte adulescentem redimere; nec cessiones aduersus eum impetrare, quamuis iam desijt tutor vel curator esse: sed omni modo hoc quod factũ est pro infecto habeatur. ita vt pupillus quidem, vel forte adulescẽs omnimodo securitatẽ habeat, & nulla teneatur actione. Tutori autem vel curatori nõ liceat VI.

contra

contra eum redire, qui nominibus ei cesserit. eodem iure obtinente & si postquam tutor vel curator desijt esse, cessiones nominum impetrauerit.

VII. HAEC autem omnia de omnibus curatoribus posita sunt non solũ adulescẽtium, sed etiam prodigorũ, vel furiosi, vel mentecapti, vel si quid aliud aut lege expressum est, aut natura inueniatur.

VIII. NEMO tutor vel curator compellatur pecuniã impuberis, vel forte adulescentis mutuam dare. sed liceat ei sterilem eam in tuto deponere. Nam melius est sortem impuberis, vel adulescentis conseruare, quã vsurarum cupiditate etiam sortem amittere. Sin autem sponte sua tutor vel curator mutuauerit forte sub pignoribus, vel sub alia indubitata cautela: tunc habeat quidem per singulos annos duorum mensium relaxamentum. sciat autem, quod periculum sortis ad ipsum pertinebit.

IX. Si pupillus reditus habeat sibi sufficien

ficientes: eos tutor impendat. Sin autem ampliores reditus sint, quã sumptus: tunc id quod superfuerit, deponatur. Quod si substantia impuberis mobilis sit: tunc id tantum tutor mutuare debet, quod sufficiat ad administrationem pupillarium rerum, quod autem superfluum sit, hoc deponatur. Eademq. dicimus & de curatoribus omnium personarum. Licebit autẽ tutori vel curatori & subtiliter inquirere si quem reditum comparare pupillo vel forte adulescenti possit ex superflua pecunia. vt & tributa leuia sint, & venditor locuples, & reditus fertilis. Sciat autẽ, quod si aduersus ea comparauerit, negligentię periculum ad eum pertinebit.

QVOD si pecuniam tantam habeat pupillus, vt ex ea administrationes rerum ipsius solummodo explicentur: tunc mutuare tutor, vel curator eam debebit cum cogitatione cælestis iudicij. NAM & ab initio ante quam administrationi se immi- X.

sceat tutor vel curator cuiusuis personæ; sacramentum præstare compellitur per diuinas scripturas, quod omnia gesturus est, quæ pupillo commoda esse putauerit. Eadem dicimus & de his, qui curatione egerent.

NOV. LXXIII.

SI QVIS depositum alicui caute dare voluerit; necessarij sunt ei tres testes: nam litteræ depositarij solæ non sufficiunt depositori ad plenissimam depositi dati probationē. Testimonia autem sic exhiberi oportet, vt dicant testes, quod sub præsentia sua vel susceptum est depositum, vel quod depositarius suscepisse se cō scripsit. Idem est & si sine scriptis tamen si tres adhibiti fuerint testes idonei veritate.

II. SI quis sine tabellione componere instrumētum maluerit siue de mutuo, siue de depositō, siue de alia quacumq. causa: tres testes adhibeat. alioquin

lioquin litteræ ipſius ſolæ & comparationes earum credendæ non ſunt. Nulla autem differentia eſt, vtrum ſubſcripſerint teſtes, an præſentibus eis inſtrumentum compoſitum eſſet.

SI inſtrumentum prolatum fuerit; & litteræ quidem Titij eſſe non videantur; teſtes autem dicant Titium eas ſcripſiſſe iurati ſcilicet; teſtimonium eorum reprobari facile non debet. Sed tamen ad ſapientiam iudicis pertinet, vt ea, quæ veriſimilia magis putauerit, eis maiorem præbeat fidem.

SI QVIS in inſtrumentis componendis adhibere prædictam obſeruationem neglexerit: & vel depoſuerit alicui, vel mutuauerit ſine teſtiũ præſentia: ſolis litteris debitoris credens: incaute quidem facturus eſt. Sed tamen ſi per ſacramentum, vel per confeſsionem debitoris veritas manifeſtetur, id quod dedit exigere non prohibeatur.

V. INSTRVMENTA quoquē quæ apud tabelliones componūtur, subscriptione testium sicut dictum est, muniri præcipimus ante completionem scilicet a tabellione insertā.

VI. IVDICES non tantum ex comparatione litterarum falsitatem deprehēdant: sed etiam ex comparatione notarum.

VII. COMPARATIO litterarum sicut supra diximus, sine testium confirmatione non sufficiat ad veritatis probationem. Sin autem omnes testes mortui sunt cum tabellione; vel forte in absentia tabellio est: tūc ille quidem, qui instrumētum producit, sacramentum præstet, quod nullius malitiæ conscius est in eo instrumento commissæ. Comparatio autem litterarum propter necessitatē causæ sine impedimento secundum pristinum morem procedat. Quod si tabellio & viuit, & præsens sit: iuratus testimonium suum de fide instrumenti præbeat. Sed si per aliquem mi-

miniſtrum ſuum inſtrumentum com poſuit; & ille viuit, & præſens eſt; & nullo morbo, vel alia iuſta cauſa impediatur in iudicium venire: præbeat ipſe quoq. teſtimonium. Item ſi per Titium pecunia numerata eſt; & & ipſe veniat. Quod ſi neque numeratorem habeat inſtrumentum & omnes teſtes mortui ſunt, vel abſentia, vel alia cauſa impediũtur in iudicium venire: ſolus autem tabellio & viuit, & venit: teſtimoniũ ipſius probabile ſit ad fidem inſtrumenti pertinens; vt nec comparatio litterarum neceſſaria eſſe videatur. Quod ſi tabellio mortuus eſt: fiat quidem comparatio litterarũ eius, & veniat tam miniſter ipſius, per quem inſtrumentum conſcriptum eſt, quam numerator pecuniæ, ſcilicet ſi non abſint. Enimuero ſi vel mortui ſunt, vel in abſentia fuerint: alij teſtes producantur. et ſi hoc facile non ſit: ad comparationem litterarũ iudex perueniat. Vt non ſolum completiones litterarum

tum a tabellionibus factę comparen tur; sed etiam aliæ litteræ tam princi palis personæ, quã testium in cõpara tionem deducãtur. Vt ex multis cõ-parationibus litterarũ fides veritatis inlucescere possit. Sin autẽ nullum aliud ad veritatẽ probandã superſit; quã cõparatio litterarum: tunc illud teneat, quod vsq. ad hoc tempus obti nuit. Vt qui instrumentũ producit, legitimũ sacramentum subeat, quod nulla malitia vsus est. Sed et is, qui fi-dem instrumẽti exigit, de dolo & ca-lumnia iusiurandũ subeat. Istis autẽ necessitatibus homines liberãtur, si sub actorũ testificatione instrumen-ta intimẽtur; & ibi testes & aliæ per-sonæ suis depositionibus cõtractum corroborẽt. OMNIA autẽ, quæ de cõparationibus cõstituimus ab il-lis instrumẽtis faciẽdis, quę sine tabel lione cõposita sunt: maneant in eadẽ firmitate durãtia. Illa quoq. iura, quę de imperitis litterarũ in iudicijs pro-bata sunt, incõcussa permaneant.

SI

SI instrumentum litterarum im- VIII.
peritus componere maluerit: neces-
sarius est tabularius, si in illo loco
tabularij sunt. Sed & testes nō minus
quinq. sciētes eum imperitū litterā-
rū, & ab eo cogniti. Et postquā impe
ritus vel sanctam crucem fecerit,
vel paucas litteras: vnus ex eisdem
quinque testibus pro eo subscribat.
Omnes autem quinq. testes subscri-
bere debent, quod & præsentib. eis,
& cognoscētibus imperitum, omnia
processerunt.

HAEC autem omnia de his con- IX.
tractibus dicimus, qui scriptura in-
terueniēte fiunt. alioquin si sine scri-
ptura aliquid contraxerint: liceat eis
vel testibus, vel iurisiurādi religione
veritatem manifestare. scilicet acto-
re quidem testes producente, reo au-
tem vel iurante, vel iusiurandum re-
ferente secundum hoc quod iudex
æstimauerit.

Huius Cōstitutionis obseruatio in X.
his cōtractibus locū habet, qui sunt

vltra quantitatem libræ auri. Nam vsq. ad libram auri pristinum morem conseruari iubemus. HVIVS Constitutionis subtilitas in ciuitatibus locum habeat. Si enim instrumẽtum in vico compositum sit: consuetudo pro iure habeatur. Rusticorũ enim simplicitatem & in testamẽtis faciendis non reprobamus; quamuis alias in ordinatione testamẽtor. summa subtilitas exigatur. HAEC Constitutio in futuris instrumentis & contractibus valet. Nam præteriti casus priorib. legib. dirimantur.

NOV. LXXIIII.

SI QVIS cum muliere libera consuetudinem habeat nõ affectione maritali, & ex ea filios naturales fecerit; eosq. velit filios legitimos & in potestate sua habere: liceat ei cũ matre eorum dotalia instrumenta componere. Nam & filij, qui antea naturales erant, post compositionem instru-

strumentorum dotalium sui & in potestate patris efficiuntur, siue postea nati filij viuunt, siue mortui sunt, siue omnino nullus alius procreatus est, sicut in Institutis & in Codice dicimus. Quod si ante quam dotalia instrumenta fiant, mater cõcubina decesserit; velit autem pater naturalis filios ex ea susceptos legitimos habere: adeat Imperatorẽ cum précibus, & poscat, vt sibi liceat legitimum nomen eis imponere, & natalibus suis eos restituere; quemadmodum libertini natalibus restituũtur. Principe enim annuente supplicationibus pãtris necesse est, vt liberi legitimi fiãt: quamuis dotale instrumentum nullum cum matre eorum iam mortua compositum sit. Idem dicimus, & si filios naturales pater diligat, matrẽ autem odio habeat, quia in corpore suo peccauit. Nam si ea causa sit, & nolit cum ea nuptias contrahere: licebit ei prædicto modo filios naturales legitimos sibi facere. Item si liberina

ri naturales matrē ſuā cęlauerint, nē dotalib. inſtrumētis cū ipſa factis in poteſtate patris efficiātur, & vſusfructus rerū ad eos pertinentiū patri adquiratur, ſi talis dolus factus fuerit: liceat patri prędicto modo preces Imperatori porrigere, & filios legitimos facere, & eos in poteſtate ſua redigere. Eadē dicimus & ſi iuſta cauſa dotalia inſtrumēta impediat. pone enim interim naturalē patrē diaconū, vel presbyterū factū eſſe, vt ducere vxorē non poſsit. Quod ſi pater non potuit in antefatis caſibus Imperatori ſupplicare: liceat ei in teſtamēto ſuo legitimos ſucceſſores ſibi ſcribere filios naturales. vt tamē illi poſt mortē parētis ſupplicēt Imperatori, & teſtamentū patris oſtēdant, & Principe annuēte in tantū capiant paternā hereditatē, in quantū ſcripti ſunt. aliter enim legitimo nomine nō fruantur. Hæc autem omnia, quæ modo dicta ſunt, tūc habeāt locū, cum nulla alia legitima proles vel antea vel poſtea

patri superſit. Legitimis enim filijs natis non aliter naturales legitimi fiunt, niſi dotalia inſtrumenta cum matre pater eorum confecerit.

II. FILIOS naturales antea quidē licebat patribus legitimos ſibi per adoptionē efficere. Sed Diui Iuſtini Cōſtitutio hoc prohibuit; quā noſter Imperator in ſuo ſtatu manere iubet.

III. NEMO dignitate decoratus ſenatoria ſine dotalibus inſtrumētis & ante nuptias donatione nuptias contrahat, alioquin filij, qui ex tali copulatione procreati fuerint, nō erūt legitimi, ſed magis naturales. Alij autē, qui militijs honeſtiorib. decorantur, vel negotiationibus, vel quibuſdam artibus laudabilibus præditi ſunt, & ſine dotalibus inſtrumētis, & ante nuptias donatione copulentur, ſed non citra ſcripturæ cautelam. Debēt enim hoc ipſum defenſori eccleſiæ vel oratorij dicere; & ille adhibeat tres vel quattuor clericos ad teſtimoniū. et conſcribatur chartula,

qua

qua declaretur dies, & quo Imperatore, & Consule, & mense conuenerint ille & illa in illo oratorio & loco quo copulati sunt. et subscribant defensor & clerici. Et si quidem velint chartã accipere vel ambo, vel vnus ex his; præstetur eis: si noluerint, deponatur in sancto oratorio. vt postea si opus fuerit, producatur ad probationem nuptiarum; vt etiã proles ex hac copulatione procreata legitimo nomine perfruatur. Sin autem vilissimi homines matrimonium contrahere velint; liceat eis & sine scriptura hoc facere. Idem dicimus & de rusticis hominibus, & de militibus, qui in armis occupati sunt.

IIII. 30.q.5.c.9. SI quis diuinis tactis scripturis iurauerit mulieri legitimã se eam vxorem habiturum; vel si in oratorio tale sacramentum dederit: sit illa legitima vxor (si tamen ei coniuncta fuerit) quamuis nulla dos, nulla alia scriptura interposita sit. Et si liberos nõ habuerit: mortuo a marito quartam

par

partem ſubſtantiæ eius accipiat ſecũ dum Conſtitutionem noſtri Imperatoris,& ſi eam de domo eiecerit;quãuis ſine repudio hoc fecerit. Quod ſi liberos procreauerit: legitimi eſſe videantur. et ſi alijs nuptijs cõtractis legitimos filios pater habuerit: omnes ſimul legitimũ nomẽ habebũt.

ERGO ſi quidem ex huiuſmodi matrimonijs filij naſcuntur;legitimi erunt. Sin autẽ aliter filios aliquis habuerit; naturales erunt. et tam ex teſtamento, quam ab inteſtato patri naturali ſuccedunt,ſecundum obſeruationẽ ſcilicet Conſtitutionũ Principis noſtri. ſcilicet ſi non ex damnata copulatione nati ſunt. Tales enim liberi neque legitimi, neq. naturales appellantur,neq. omnino patri ſuccedunt. V.

NOV. LXXV.

APPELLATIONES quæ in Sicilia porriguntur aduerſus ſen I.

tentias Prætoris, vel Ducis, vel cuiuſuis alterius iudicis in Sicilia conſtituti apud Quæſtorē in hac Regia vrbe exerceri præcipimus; vt ipſe diſcutiat cauſas prouocationis & ſententiam dicat, & noſtro Imperatori referat, & noſtra auctoritate ſententiæ eius roborentur. Sed & ſi aliud ciuile emergat veluti Defenſoris cō firmatio, vel decretum Patrum ciuitatis Siciliæ; ſimiliter ad Quæſtorem referatur, & calculo ipſius confirmetur, noſtra ſcilicet auctoritate ſuggerente Quæſtoris ſequenda.

NOV. LXXVI.

SCIMVS in ſuperioribus Conſtitutionem eſſe relatam, qua cauetur, vt qui quæuæ in monaſterium intrant, videantur ſubſtantiam ſuam monaſterio conſecraſſe. Nam ante introitum liberam habent facultatem, quomodo voluerint bona ſua diſponere: poſtquam autem intraue-

rint

rint, talem licentiam non habent, quamuis liberos habeant. Sed ea Constitutio, quæ de hoc iure loquitur, ex suis tẽporibus valeat. Nam si ante quam ipsa introducatur, factus est aliquis monachus, vel facta est mulier monacha: nihil ad eũ vel ad eam pertinet. Habeant ergo liberam facultatẽ, qualiter voluerint sua negotia disponẽdi & post memoratam Constitutionem.

NOV. LXXVII.

SI QVIS per capillum dei, vel per caput iurauerit: vel alio modo blasphemia contra deum vsus fuerit: officio Præfecti Vrbis vltimo supplicio subiciatur. Si quis autẽ talẽ hominem sciens nõ manifestauerit: nõ est dubiũ quod diuina condemnatione similiter coërcebitur. ipse quoque Præfectus Vrbis si neglexerit, post dei iudicium etiam nostram indignationem timeat.

NOV. LXXIIX.

I. SI QVIS famulum suum vel ancillam manumiserit, & ciues Romanos fecerit; aliter enim nec valet manumissio: tacito iure videatur ius aureorum anulorum adeptus fuisse, & natalibus restitutus esse, & non indigeat, vt hoc impetret a Principe. Hæc autem Constitutio in futuris casibus teneat.

II. LIBERTVS patrono suo competens obsequium & reuerentiã præbeat: quamuis enim libertinos similes ingenuorum hac Constitutione facimus: attamẽ patronis iura patronatus intacta reseruamus, in his scilicet casibus in quibus reseruari possunt secundum nostrarũ legũ distinctionem. nisi forte renuntiauerit patronatus prærogatiuæ manumissor siue per testamentum, siue iure fidei commissi, siue eo tempore, quo libertatem imponebat. Ingratũ autem libertum

libertum contra patronum ſuum exiſtere prohibemus. quod & in pecuniarijs donationibus introduximus; & ſi eo qui liberalitatem accepit ingrato, contra donatorem exiſtēte infirmatur donatio: quanto magis ſi libertus contra patronum ingratus fuerit; reſcindi debet libertas. Cauſæ autē ingratitudinis legibus cognitæ ſunt: veluti ſi libertus manus ſuas contra patronum ſuum moueat: vel ſi contumelias atroces ei fecerit: vel ſi magnum & intolerabile damnum ei dederit. Idem eſt & ſi ad dedecus eius pertinentes iniurias effuderit. Si enim horum aliquid patronus vel liberi eius probauerint: ad priſtinum ſtatum cōuictus libertus reuertatur. Quod ſi competentem reuerentiam patronis & honorem retribuant: lex quoq. eis libertatem ingenuitatis nomine decoratam cōſeruabit. Hæc autem totiens patronus habet, quotiens iura ſui patronatus non relaxauit.

III. SI quis libertam suam ducere vxorem voluerit: dotalia instrumenta cũ ea componat, et habebit eam legitimam vxorem; quamuis ipse maritus summa dignitate præfulgeat, & liberi, qui ex tali coniugio procreati fuerint, legitimi successores patri suo existant. SI QVIS ex ancilla sua liberos habuerit; eamque manumittere velit, & dotalib. instrumentis factis vxorem legitimam habere: ipsa compositione instrumentorũ dotalium liberi eius manumitti videantur tacito iure. Si enim miles legatum seruo suo relinquẽdo, videtur & libertate eũ tacite donasse: quanto magis hoc obtinere debet in filijs, vbi pater matrẽ eorũ manumisit, & legitimã vxorem dotaliũ instrumentorũ compositione habuit.

IV. HAEC Constitutio non videtur extra iuris diuisionẽ introducta esse. Si enim Pius Antoninus Imperator ius Romanæ ciuitatis antea per singulos impetrandum, postea cõmune

fecit

fecit omnib. subiectis: & Diuę memoriæ Theodosius ius liberorum antea per singulos impetrandum, ipse commune Romanis omnibus fecit: quid nouum si nos quoq. ius aureorum annulorum, & natalium restitutionis generale fecimus omnibus libertinis saluo patronatus honore. HAEC autē omnia in futuris casib. teneant; nam in præterito tempore locum nō habent.

NOV. LXXIX.

SI QVIS cum monachis vel sanctimonialibus habeat litigium: nō audeat monachum vel sanctimonialem in asceterio siue in monasterio vel alibi constitutam ad ciuilem iudicem accusare vel trahere. Sed magis adeat ciuitatis Episcopum: ille enim æstimabit, vtrum representari principalis persona debeat, an per Hegumenū, vel Apocrisiariū defendi, scilicet cū omni honestate; ita vt 1.

Episcopus legibus & canonibus consentaneam sententiam proferat.

II. HANC Constitutionem omnes Præfecti Prætoriorum custodiant, & Præfecti vtriusque Romæ, & Prætor Populi, & prouinciarum Præsides, & omnes Episcopi, et curent citius monachorũ & sanctimonialium lites dirimere. SI quis autem hanc Constitutionem violauerit, in magistratu quidẽ positus decẽ librar. auri pœna multabitur, executor autẽ litiũ cõstitutus in decanicis ecclesiarũ recludatur cõpetentes pœnas luiturus, & postea non cõcedatur officiũ executoris habere. HAEC autem cõstitutio teneat in monachis, item in sanctimonialibus, quãuis ipsę in monasterio vel asceterio nõ degãt. De clericis autem aliæ leges positę sunt.

NOV. LXXX.

I. IN HAC florentissima ciuitate alium magistratum addẽdum esse exi-

existimauimus, cui nomen Quæstoris imponimus; quem volumus primum quidem dei timorem habere, deinde autem nostras leges custodire; & perscrutari eos, qui de prouincijs in ciuitatem hanc veniunt. et nō solum de masculis, sed etiam de feminis inquirat; & tam de clericis, quam de monachis, & sanctimonialibus, & III.
scholasticis aliarum ciuitatū, vel cuiusuis alterius condicionis. Et inter rogare qui sunt, aut vnde venerunt, ex qua occasione. Et si quidem coloni sunt, imminere magistratibus, vt eos citius dimittant: Quod si ad priuatos dominos suos pertineant: & ideo venerūt, vt ipsis supplicarēt; cogere dominos suos debent, vt citius eos dimittant. Quod si contra dominos suos nituntur: multitudo quidem rusticorum statim dimittatur; duo autem vel tres more syndicorū litem peragant, dum tamen sic citius lis dirimatur.

QVOD si non rustici sunt, sed II.

alterius condicionis: curet modis omnibus, vt iudices citius altercationes eorum dirimant, & in suis redeãt locis. QVOD si domini rusticorum vel iudices imminentẽ sibi Quęsitorem neglexerint: ipse Quæsitor ducat apud se partes; & velociter causæ finem imponat; & homines in patrias suas dimittat.

III. SI quis autem sine causa in hac ciuitate degat, & paupertate laboret: liceat Quæstori tenere eum, et si robustus fuerit, si quidẽ seruus inueniatur, inuitum reddat domino suo. Sin autẽ liber sit, tradat eum vel artificibus publicorũ operum, vel pistrinarijs, vel quibuscumq. alijs artificibus. Sin autem noluerit operari, non maneat in ista ciuitate: hoc enim nec ipsis expedit. Nam cessantes homines, & egentes, & forte mendicando satis non adquirunt, & ad delicta proniores fiunt. Alij autem, qui corpora debiliora habent, misericordia Christianorum alantur: sed nec illi,

qui

qui ciuitatem non grauant, expellantur.

SI quis Quæstorem adierit dicens ab aliquo sibi damnum datum fuisse, verbi gratia, quod sportularum nomine plus, quam Constitutione cauetur exactum est: vel quod sine Præsidis iussione admonitus est: diligenter hoc a Quæstore perscrutetur: & omnibus modis temeratoribus pœnæ, quæ legibus aduersus eos statutæ sunt, imponantur. Et hoc disponimus sine vlla fori præscriptione, cuiuscumq. militiæ, vel dignitatis reus inueniatur. Et postquam sententiã dederit, actor quidẽ suum consequatur; Quæstor autem ad nos referat de residua pœna; vt vbi æstimauerimus, consumatur. IV.

DE crimine falsitatis Quęsitor iudicet; & post inscriptiones actoris, & legitimas probationes sententia ipsius Quæstoris reus puniatur nemine fori præscriptionem habente. V.

SI quis Quęstor adeũtes sibi contẽ VI.

tem tale aliquid perpetratum fuerit: pœna competens temeratoribus imponatur.

SI Quæsitor existimauerit in portibus officiales suos mittere; vt ibi sedeant, & perscrutentur qui sunt, qui veniunt; & ob quam causam: liberã licentiam habeat hoc facere. IIX.

(APVD antiquos legislatores cessiones actionum erant, quod nobis quoq. placet.)

QVAESITOR, & Cõsiliarius, & officiales eius neq. in palatio nostro aliquid dare compellantur, neq. in iudicio Præfecti Prætorio annonarũ nomine aliquid præstent. Qui enim indemnes nostros subiectos cõseruant, damnum ab aliquo pati non debent. IX.

NOV. XXCI.

NON SOLVM Patriciatus dignitas nexibus paternis filiumfamilias liberat; sed etiã ceterę dignitates, I

tes, quæ à curiali condicione liberare homines solent. Veluti si Consul Designatus fuerit; si Exconsule codicillos accipiat; si Præfectorijs magistratib. in ipso actu fungatur. Pone enim Præfectum Vrbis vel Præfectũ Prætorio factum fuisse, vel Magistrũ Militum. Sequatur autem eos & peculium, quod filijfamilias constituti habeant.

II. QVI ex dignitate paterfamilias fit, legitima iura intacta habeat in familia sua. Ideoque liberi eius, quos habuit dum filiusfamilias erat, post mortẽ patris eius, in ipsius transeunt potestatem.

III. SI filiusfamilias Episcopus fuerit factus, ex ipsa consecratione pater familias erit. Hæc autem Constitutio etiam in illis locum habet, qui eo tempore quo prolata est, in dignitatibus antefatis positi fuerunt.

NOV.

NOV. XXCII.

EOS IVDICES, quos Diuæ memoriæ Zenonis Constitutio διαιτητὰς vocat, in nostra Republica esse non concedimus, sed alios iudices nostra electione fieri iubemus. Et elegimus Anatolium V. S P. fisci patronum factum, & Flauianum V. C L. fisci patronum constitutum, & Alexandrum, & Stephanum, & Menam facundissimos aduocatos, & Alexandrum alterum, & Danielem, & Victorem, & Cyzicenum Theodorum viros scholasticos. Ex Patricijs autem elegimus Platonem virum glorioſissimum, & Victorem eminentissimum, & Phocatem glorioſissimum, & Marcellum virum magnificum, qui iustitia præcellit, & Appione viro strenuo scholastico consiliario iustissimo vtitur. I.

ET iudices quidē post magistratus popu II.

populi Romani istos esse sanctimus: & causas, quas ad eos mittimus volumus iudicare. Si quis autē magistratus cōstitutus iudicē dare maluerit: nō habeat licentiā ad aliū causas delegare, nisi ad prædictos eloquentissimos & glorioſissimos viros, & ad suos consiliarios. ita tamen vt vbi cō siliarijs suis delegat causas, ipse sententiam dicat.

III. SEDERE autem iudices volumus in basilica a mane vsque ad vesperum secundum solitum morem, & lites dirimere non solum futuras, sed etiam eas, quæ apud idiotas inchoatæ sunt.

IIII. SI prouocatio porrecta fuerit iudici: si quidem in ea causa, quam nos delegauimus appellatio exerceatur, aut in commune procerum aut secūdum morem apud alios ex quantitate scilicet litis habita differētia. Sin autem magistratus ei causam delegauerit: appellatio apud eum exercebitur.

IV

IVDICES vero vsq. ad trecentos solidos more quidem παρασημάσεως (ideſt naturaliter) lites audiant: ſed tamen ſententiam inſcriptis dicant, & prouocationem condemnato non denegent, niſi forte ter appellare aliquis maluerit, vel contumaciter in abſentia fuerit. Nam & tertia prouocatio inlicita eſt, & contumaces cõdemnati appellare nõ poſſunt. V.

SI prouocatio in hac ciuitate iudici porrecta fuerit: vſq. ad duos menſes induciæ præſtentur. et poſt duos menſes ſtatuti legibus dies ſuos peragant curſus, nulla reparatione in huiuſmodi prouocationib. locum habente. VI.

NEMO ſportulas vel iudiciorũ impenſas ampliores exigat, quam noſtra Conſtitutione cautum eſt: alioquin pœnas legitimas patiatur. VII.

Vnuſquiſq. autem iudex habeat duos exceptores, & duos executores fideles & probatos, vt nulla ab eis aſtutia vel proditio fiat. Ideoq. periculo

culo officialium, vel scholarium siue scriniariorum eligantur; vt si quid peccauerint illi, detrimenta læsis hominibus resarciant. Magistratus autem cõpetentes aditi damnum exigi iubeant: & iudices si malitiose versatos exceptores vel executores senserint; remoueant eos, & alios probatos electione & periculo scholarum, siue scriniorũ, siue officialium accipiant.

VIII. SI QVIS autem defierit iudex esse: alius iudex in locum eius constituatur nostra iussione atque electione.

VIIII. VNVSQVISQVE iudex ab vtraque parte binos solidos in litis contestatione accipiat, & binos in termino litis, nisi forte litigium motum intra centum solidos sit. Si enim intra centum solidos fuerit: nihil accipiat. Habeant autem singuli iudices ex his octo, quos constituimus, binas libras auri de publico, a mensa Præfecti Prætorio.

Omnib.

Omnib. autem personis priuilegia in sumptibus litium præstita manēāt in concussa.

IN definitiua sententia iudex de bet definire, quod fieri oportet de impēsis, quas altera pars ab aduersario suo passa est. Et si quidem iureiurando terminare quātitatē sumptuū iudex existimauerit: faciat eius taxationem; & secundū quod is qui vicit, iurauerit, non vltra taxationem, sic aduersarium eius condemnet. Sin autem propter varietatē litis in nullos sumptus condemnare alterū eorum voluerit, & hoc in arbitrio eius deponatur. OMNIA autem, quæ de prouocationibus, vel recusationi bus; & vt viginti dierū post admonitionē reus inducias habeat; & si quid aliud iudiciale constituimus, in sua firmitate maneat. X.

NEMO cum iureiurando iudicē cum aduersario suo accipiat: talia enim arbitria nullius momenti sunt. Sin autem cum cōpromisso pœnali XI.

aliquis

aliquis iudicem elegerit: res cauta erit. et duorum alterum neceſſe eſt fieri; vel ſententiam iudicis impleri; vel ſi hoc is, qui condemnatus eſt. recuſauerit; pœnam cõpromiſſi præſtari. Magiſtratus autem Reipublicæ ſi interpellati fuerint, curent, vt pœna compromiſſaria exacta ab eo, qui obtemperare arbitrio noluit, ad uerſario eius reſtituatur. In ſumma autem dicimus poſt hac licitum non eſſe, vt cum ſacramento litigatorum arbiter eligatur. Et ſi quidem cum ſponte ſua contra ius ſententiã dederit: ipſe deo rationem daturus eſt. Sin autem per imprudentiam aliquid non iure iudicauerit: hoc partibus nocere prohibemus. Omnia autem cetera iura, quæ de compromiſſarijs introducta ſunt, vel alijs arbitris non cum ſacramento receptis a veteribus legibus, vel a nobis introducta ſunt, in ſua firmitate innouata permaneant,

XII. OMNES autem iudices prouocatio

cationes sibi porrectas suscipiant: ni si forte Præfectus Prætorio sit. Nã in hac sede ius Retractationis integrũ custodiri præcipimus.

XIII. OMNES lites secundum leges & Constitutiones dirimãtur: quamuis iussio nostra vel pragmatica sanctio contrarium statuerit. et prouocationes sibi porrectas admittant in his scilicet causis, in quibus prouocare licitum est. SI QVID dubium iudicibus videtur, hoc ad nostrã maiestatem referant, & competens responsum mereantur.

NOV. LXXXIII.

SI QVIS CVM clerico litigium habuerit: si quidem de causa pecuniaria; adeat prius Episcopũ, cuius iudicio clericus subpositus est. ille enim sine damno, sine dilatione competentem finem liti impositurus est. Sin autem noluerit (vel non potuerit) Episcopus litem dirimere: tũc 11. q. 1. c. 46.

ad ciuilem iudicem disceptatio causæ perueniat. Vbi autem Episcopus causam dirimere vult: sine scriptura omnia procedant, & definitiua sententia sine scriptis ab eo proferatur, nisi forte partes voluerint, vt in scriptis ea inferatur. Quod si de criminali causa litigium emerserit: tunc competētes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati, cōsentaneum legibus terminum causæ imponant. ita tamen, vt disceptatio litis duorum mensium spatium non excedat a litis contestatione numerandum. Non aliter autem puniatur clericus, nisi obnoxius repertus, sacerdotio nudatus fuerit ab Episcopo suo vel clericatus honore. Sin autem crimen ecclesiasticum est: tunc secundum canones ab Episcopo suo causę examinatio & pœna procedat, nullam communionē alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus.

SI QVAE lites iā cōtestatę sunt in iudicijs ciuilibus, secūdum priora

iura

iura ſuum finem expectent. Omnia autem priuilegia, quæ data ſunt a nobis ſacroſanctis eccleſijs & religioſis Epiſcopis & clericis, ſiue monachis maneant inmutabilia.

NOV. XXCIV.

SI QVIS DECESSERIT ſine liberis, ſine patre, & matre; & fratres eius abinteſtato ſucceſsionẽ ipſius capere velint: Si quidem iuris diuerſi ſunt; & quidam ex his fuerint conſanguinei, non autem ex eadem matre nati; vel ex eadem matre nati, non autem conſanguinei, & alij appareãt eiuſdem patris & eiuſdem matris progeniti; ipſi alijs anteponantur fratribus. Nam & anteriores leges quodammodo hoc fieri præcipiunt. nam in illis cautum eſt, vt ſi pater meus defuncta forte matre mea aliam vxorem duxerit, & liberos habuerit; deinde ex nuptialibus lucris, vel alijs, quæ adqui-

alterius condicionis: curet modis omnibus, vt iudices citius altercationes eorum dirimant, & in suis redeãt locis. QVOD si domini rusticorum vel iudices imminentẽ sibi Quæsitorem neglexerint: ipse Quæsitor ducat apud se partes; & velociter causæ finem imponat; & homines in patrias suas dimittat.

III. SI quis autem sine causa in hac ciuitate degat, & paupertate laboret: liceat Quæstori tenere eum, et si robustus fuerit, si quidẽ seruus inueniatur, inuitum reddat domino suo. Sin autẽ liber sit, tradat eum vel artificibus publicorũ operum, vel pistrinarijs, vel quibuscumq. alijs artificibus. Sin autem noluerit operari, non maneat in ista ciuitate: hoc enim nec ipsis expedit. Nam cessantes homines, & egentes, & forte mendicando satis non adquirunt, & ad delicta proniores fiunt. Alij autem, qui corpora debiliora habent, misericordia Christianorum alantur: sed nec illi,

qui

qui ciuitatem non grauant, expellantur.

SI quis Quæstorem adierit dicens ab aliquo sibi damnum datum fuisse, verbi gratia, quod sportularum nomine plus, quam Constitutione cauetur exactum est: vel quod sine Præsidis iussione admonitus est: diligenter hoc a Quæstore perscrutetur: & omnibus modis temeratoribus pœnæ, quæ legibus aduersus eos statutæ sunt, imponantur. Et hoc disponimus sine vlla fori præscriptione, cuiuscumq. militiæ, vel dignitatis reus inueniatur. Et postquam sententiã dederit, actor quidẽ suum consequatur; Quæstor autem ad nos referat de residua pœna; vt vbi æstimauerimus, consumatur. IV.

DE crimine falsitatis Quęsitor iudicet; & post inscriptiones actoris, & legitimas probationes sentẽtia ipsius Quæstoris reus puniatur nemine fori præscriptionem habente. V.

SI quis Quęstor adeũtes sibi contẽ VI.

tem tale aliquid perpetratum fuerit: pœna competens temeratoribus imponatur.

SI Quæsitor existimauerit in portibus officiales suos mittere; vt ibi se deant,& perscrutentur qui sunt, qui veniunt; & ob quam causam: liberã licentiam habeat hoc facere. IIX.

(APVD antiquos legislatores cessiones actionum erant, quod nobis quoq. placet.)

QVAESITOR,& Cõsiliarius, & officiales eius neq. in palatio nostro aliquid dare compellantur,neq. in iudicio Præfecti Prætorio annonarũ nomine aliquid præstent. Qui enim indemnes nostros subiectos cõseruant,damnum ab aliquo pati non debent. IX.

NOV. XXCI.

NON SOLVM Patriciatus dignitas nexibus paternis filiumfamilias liberat;sed etiã ceterę dignitates, I

tes, quæ a curiali condicione liberare homines solent. Veluti si Consul Designatus fuerit; si Exconsule codicillos accipiat; si Præfectorijs magistratib. in ipso actu fungatur. Pone enim Præfectum Vrbis vel Præfectũ Prætorio factum fuisse, vel Magistrũ Militum. Sequatur autem eos & peculium, quod filijfamilias constituti habeant.

II. QVI ex dignitate paterfamilias fit, legitima iura intacta habeat in familia sua. Ideoque liberi eius, quos habuit dum filiusfamilias erat, post mortẽ patris eius, in ipsius transeunt potestatem.

III. SI filiusfamilias Episcopus fuerit factus, ex ipsa consecratione pater familias erit. Hæc autem Constitutio etiam in illis locum habet, qui eo tempore quo prolata est, in dignitatibus antefatis positi fuerunt.

NOV.

NOV. XXCII.

EOS IVDICES, quos Diuæ memoriæ Zenonis Constitutio δίαιτητὰς vocat, in nostra Republica esse non concedimus, sed alios iudices nostra electione fieri iubemus. Et elegimus Anatolium V. S P. fisci patronum factum, & Flauianum V. C L. fisci patronum constitutum, & Alexandrum, & Stephanum, & Menam facundissimos aduocatos, & Alexandrum alterum, & Danielem, & Victorem, & Cyzicenum Theodorum viros scholasticos. Ex Patricijs autem elegimus Platonem virum glorioſissimum, & Victorem eminentissimum, & Phocatem glorioſissimum, & Marcellum virum magnificum, qui iustitia præcellit, & Appione viro strenuo scholastico consiliario iustissimo vtitur. I.

ET iudices quidē post magistratus popu II.

populi Romani istos esse sanctimus: & causas, quas ad eos mittimus volumus iudicare. Si quis autē magistratus cōstitutus iudicē dare maluerit: nō habeat licentiā ad aliū causas delegare, nisi ad prædictos eloquentissimos & glorioſissimos viros, & ad suos consiliarios. ita tamen vt vbi cō siliarijs suis delegat causas, ipse sententiam dicat.

III. SEDERE autem iudices volumus in basilica a mane vsque ad vesperum secundum solitum morem, & lites dirimere non solum futuras, sed etiam eas, quæ apud idiotas inchoatæ sunt.

IIII. SI prouocatio porrecta fuerit iudici: si quidem in ea causa, quam nos delegauimus appellatio exerceatur, aut in commune procerum aut secū dum morem apud alios ex quantitate scilicet litis habita differētia. Sin autem magistratus ei causam delegauerit: appellatio apud eum exercebitur.

IV

IVDICES vero vsq. ad trecentos solidos more quidem παρασημάσεως (ideſt naturaliter) lites audiant: ſed tamen ſententiam inſcriptis dicant, & prouocationem condemnato non denegent, niſi forte ter appellare aliquis maluerit, vel contumaciter in abſentia fuerit. Nam & tertia prouocatio inlicita eſt, & contumaces cõdemnati appellare nõ poſſunt. V.

SI prouocatio in hac ciuitate iudici porrecta fuerit: vſq. ad duos menſes induciæ præſtentur. et poſt duos menſes ſtatuti legibus dies ſuos peragant curſus, nulla reparatione in huiuſmodi prouocationib. locum habente. VI.

NEMO ſportulas vel iudiciorũ impenſas ampliores exigat, quam noſtra Conſtitutione cautum eſt: alioquin pœnas legitimas patiatur. VII.

Vnuſquiſq. autem iudex habeat duos exceptores, & duos executores fideles & probatos, vt nulla ab eis aſtutia vel proditio fiat. Ideoq. periculo

culo officialium, vel scholarium siue scriniariorum eligantur; vt si quid peccauerint illi, detrimenta læsis hominibus resarciant. Magistratus autem cõpetentes aditi damnum exigi iubeant: & iudices si malitiose versatos exceptores vel executores senserint; remoueant eos, & alios probatos electione & periculo scholarum, siue scriniorũ, siue officialium accipiant.

VIII. SI QVIS autem defierit iudex esse: alius iudex in locum eius constituatur nostra iussione atque electione.

VIIII. VNVSQVISQVE iudex ab vtraque parte binos solidos in litis contestatione accipiat, & binos in termino litis, nisi forte litigium motum intra centum solidos sit. Si enim intra centum solidos fuerit: nihil accipiat. Habeant autem singuli iudices ex his octo, quos constituimus, binas libras auri de publico, a mensa Præfecti Prætorio.

Omnib.

Omnib. autem personis priuilegia in sumptibus litium præstita maneãt in concussa.

IN definitiua sententia iudex de bet definire, quod fieri oportet de impẽsis, quas altera pars ab aduersario suo passa est. Et si quidem iureiurando terminare quãtitatẽ sumptuũ iudex existimauerit: faciat eius taxationem; & secundũ quod is qui vicit, iurauerit, non vltra taxationem, sic aduersarium eius condemnet. Sin autem propter varietatẽ litis in nullos sumptus condemnare alterũ eorum voluerit, & hoc in arbitrio eius deponatur. OMNIA autem, quæ de prouocationibus, vel recusationibus; & vt viginti dierũ post admonitionẽ reus inducias habeat; & si quid aliud iudiciale constituimus, in sua firmitate maneat. X.

NEMO cum iureiurando iudicẽ cum aduersario suo accipiat: talia enim arbitria nullius momenti sunt. Sin autem cum cõpromisso pœnali aliquis XI.

aliquis iudicem elegerit: res cauta erit. et duorum alterum neceſſe eſt fieri; vel ſententiam iudicis impleri; vel ſi hoc is, qui condemnatus eſt. recuſauerit; pœnam cõpromiſsi præſtari. Magiſtratus autem Reipublicæ ſi interpellati fuerint, curent, vt pœna compromiſſaria exacta ab eo, qui obtemperare arbitrio noluit, ad uerſario eius reſtituatur. In ſumma autem dicimus poſt hac licitum non eſſe, vt cum ſacramento litigatorum arbiter eligatur. Et ſi quidem cum ſponte ſua contra ius ſententiã dederit: ipſe deo rationem daturus eſt. Sin autem per imprudentiam aliquid non iure iudicauerit: hoc partibus nocere prohibemus. Omnia autem cetera iura, quæ de compromiſſarijs introducta ſunt, vel alijs arbitris non cum ſacramento receptis a veteribus legibus, vel a nobis introducta ſunt, in ſua firmitate innouata permaneant,

XII. OMNES autem iudices prouocatio

cationes sibi porrectas suscipiant: ni si forte Præfectus Prætorio sit. Nã in hac sede ius Retractationis integrũ custodiri præcipimus.

XIII. OMNES lites secundum leges & Constitutiones dirimãtur: quamuis iussio nostra vel pragmatica sanctio contrarium statuerit. et prouocationes sibi porrectas admittant in his scilicet causis, in quibus prouocare licitum est. SI QVID dubium iudicibus videtur, hoc ad nostrã maiestatem referant, & competens responsum mercantur.

NOV. LXXXIII.

SI QVIS CVM clerico litigium habuerit: si quidem de causa pecuniaria; adeat prius Episcopũ, cuius iudicio clericus subpositus est. ille enim sine damno, sine dilatione competentem finem liti impositurus est. Sin autem noluerit (vel non potuerit) Episcopus litem dirimere: tũc 11. q. 1. 46.

ad ciuilem iudicem disceptatio cau-
sæ perueniat. Vbi autem Episco-
pus causam dirimere vult: sine scri-
ptura omnia procedant, & definiti-
ua sententia sine scriptis ab eo profe
ratur. nisi forte partes voluerint, vt
in scriptis ea inferatur. Quod si de
criminali causa litigium emerserit:
tunc competētes iudices in hac ciui-
tate, vel in prouincijs interpellati, cō
sentaneum legibus terminum causæ
imponant. ita tamen, vt disceptatio
litis duorum mensium spatium non
excedat a litis contestatione nume-
randum. Non aliter autem punia-
tur clericus, nisi obnoxius repertus,
sacerdotio nudatus fuerit ab Episco-
po suo vel clericatus honore. Sin au
tem crimen ecclesiasticum est: tunc
secundum canones ab Episcopo suo
causę examinatio & pœna procedat,
nullam communionē alijs iudicibus
in huiusmodi causis habentibus.

SI QVAE lites iā cōtestatę sunt
in iudicijs ciuilibus, secūdum priora
iura

iura suum finem expectent. Omnia autem priuilegia, quæ data sunt a nobis sacrosanctis ecclesijs & religiosis Episcopis & clericis, siue monachis maneant inmutabilia.

NOV. XXCIV.

SI QVIS DECESSERIT sine liberis, sine patre, & matre: & fratres eius abintestato successionẽ ipsius capere velint: Si quidem iuris diuersi sunt: & quidam ex his fuerint consanguinei, non autem ex eadem matre nati; vel ex eadem matre nati, non autem consanguinei, & alij appareãt eiusdem patris & eiusdem matris progeniti; ipsi alijs anteponantur fratribus. Nam & anteriores leges quodammodo hoc fieri præcipiunt. nam in illis cautum est, vt si pater meus defuncta forte matre mea aliam vxorem duxerit, & liberos habuerit; deinde ex nuptialibus lucris, vel alijs, quæ adqui-

alterius condicionis: curet modis omnibus, vt iudices citius altercationes eorum dirimant, & in suis redeãt locis. QVOD si domini rusticorum vel iudices imminentẽ sibi Quæsitorem neglexerint: ipse Quæsitor ducat apud se partes; & velociter causæ finem imponat; & homines in patrias suas dimittat.

III. SI quis autem sine causa in hac ciuitate degat, & paupertate laboret: liceat Quæstori tenere eum, et si robustus fuerit, si quidẽ seruus inueniatur, inuitum reddat domino suo. Sin autẽ liber sit, tradat eum vel artificibus publicorũ operum, vel pistrinarijs, vel quibuscumq. alijs artificibus. Sin autem noluerit operari, non maneat in ista ciuitate: hoc enim nec ipsis expedit. Nam cessantes homines, & egentes, & forte mendicando satis non adquirunt, & ad delicta proniores fiunt. Alij autem, qui corpora debiliora habent, misericordia Christianorum alantur: sed nec illi,

qui ciuitatem non grauant, expellantur.

SI quis Quæstorem adierit dicens ab aliquo sibi damnum datum fuisse, verbi gratia, quod sportularum nomine plus, quam Constitutione cauetur exactum est: vel quod sine Præsidis iussione admonitus est: diligenter hoc a Quæstore perscrutetur: & omnibus modis temeratoribus pœnæ, quæ legibus aduersus eos statutæ sunt, imponantur. Et hoc disponimus sine vlla fori præscriptione, cuiuscumq. militiæ, vel dignitatis reus inueniatur. Et postquam sententiã dederit, actor quidẽ suum consequatur; Quæstor autem ad nos referat de residua pœna; vt vbi æstimauerimus, consumatur. IV.

DE crimine falsitatis Quęsitor iudicet; & post inscriptiones actoris, & legitimas probationes sententia ipsius Quæstoris reus puniatur nemine fori præscriptionem habente. V.

SI quis Quęstor adeũtes sibi contẽ VI.

tem tale aliquid perpetratum fuerit: pœna competens temeratoribus imponatur.

SI Quæsitor existimauerit in portibus officiales suos mittere; vt ibi se deant,& perscrutentur qui sunt, qui veniunt; & ob quam causam: liberã licentiam habeat hoc facere. IIX.

(APVD antiquos legislatores cessiones actionum erant, quod nobis quoq. placet.)

QVAESITOR, & Cõsiliarius, & officiales eius neq. in palatio nostro aliquid dare compellantur,neq. in iudicio Præfecti Prætorio annonarũ nomine aliquid præstent. Qui enim indemnes nostros subiectos cõseruant,damnum ab aliquo pati non debent. IX.

NOV. XXCI.

NON SOLVM Patriciatus dignitas nexibus paternis filiumfamilias liberat;sed etiã ceterę dignitates, I

tes, quæ à curiali condicione libera re homines solent. Veluti si Consul Designatus fuerit; si Exconsule codicillos accipiat; si Præfectorijs magistratib. in ipso actu fungatur. Pone enim Præfectum Vrbis vel Præfectũ Prætorio factum fuisse, vel Magistrũ Militum. Sequatur autem eos & peculium, quod filijfamilias constituti habeant.

II. QVI ex dignitate paterfamilias fit, legitima iura intacta habeat in familia sua. Ideoque liberi eius, quos habuit dum filiusfamilias erat, post mortẽ patris eius, in ipsius transeunt potestatem.

III. SI filiusfamilias Episcopus fuerit factus, ex ipsa consecratione pater familias erit. Hæc autem Constitutio etiam in illis locum habet, qui eo tempore quo prolata est, in dignitatibus antefatis positi fuerunt.

NOV.

NOV. XXCII.

EOS IVDICES, quos Diuæ memoriæ Zenonis Constitutio διαιτητὰς vocat, in nostra Republica esse non concedimus, sed alios iudices nostra electione fieri iubemus. Et elegimus Anatolium V. S P. fisci patronum factum, & Flauianum V. C L. fisci patronum constitutum, & Alexandrum, & Stephanum, & Menam facundissimos aduocatos, & Alexandrum alterum, & Danielem, & Victorem, & Cyzicenum Theodorum viros scholasticos. Ex Patricijs autem elegimus Platonem virum glorioſissimum, & Victorem eminentissimum, & Phocatem glorioſissimum, & Marcellum virum magnificum, qui iustitia præcellit, & Appione viro strenuo scholastico consiliario iustissimo vti tur. I.

ET iudices quidē post magistratus popu II.

IVDICES vero vsq. ad trecentos solidos more quidem παρασημάσεως (ideſt naturaliter) lites audiant: ſed tamen ſententiam inſcriptis dicant, & prouocationem condemnato non denegent, niſi forte ter appellare aliquis maluerit, vel contumaciter in abſentia fuerit. Nam & tertia prouocatio inlicita eſt, & contumaces cõdemnati appellare nõ poſſunt. V.

SI prouocatio in hac ciuitate iudici porrecta fuerit: vſq. ad duos menſes induciæ præſtentur. et poſt duos menſes ſtatuti legibus dies ſuos peragant curſus, nulla reparatione in huiuſmodi prouocationib. locum habente. VI.

NEMO ſportulas vel iudiciorũ impenſas ampliores exigat, quam noſtra Conſtitutione cautum eſt: alioquin pœnas legitimas patiatur. VII.

Vnuſquiſq. autem iudex habeat duos exceptores, & duos executores fideles & probatos, vt nulla ab eis aſtutia vel proditio fiat. Ideoq. periculo

culo officialium, vel ſcholarium ſiue ſcriniariorum eligantur ; vt ſi quid peccauerint illi, detrimenta læſis hominibus reſarciant. Magiſtratus autem cõpetentes aditi damnum exigi iubeant: & iudices ſi malitioſe verſatos exceptores vel executores ſenſerint ; remoueant eos, & alios probatos electione & periculo ſcholarum, ſiue ſcriniorũ, ſiue officialium accipiant.

VIII. SI QVIS autem deſierit iudex eſſe: alius iudex in locum eius conſtituatur noſtra iuſsione atque electione.

VIIII. VNVSQVISQVE iudex ab vtraque parte binos ſolidos in litis conteſtatione accipiat, & binos in termino litis, niſi forte litigium motum intra centum ſolidos ſit. Si enim intra centum ſolidos fuerit: nihil accipiat. Habeant autem ſinguli iudices ex his octo, quos conſtituimus, binas libras auri de publico, a menſa Præfecti Prætorio.

Omnib.

Omnib. autem personis priuilegia in sumptibus litium præstita mancãt in concussa.

IN definitiua sententia iudex debet definire, quod fieri oportet de impẽsis, quas altera pars ab aduersario suo passa est. Et si quidem iureiurando terminare quãtitatẽ sumptuũ iudex existimauerit: faciat eius taxationem; & secundũ quod is qui vicit, iurauerit, non vltra taxationem, sic aduersarium eius condemnet. Sin autem propter varietatẽ litis in nullos sumptus condemnare alterũ eorum voluerit, & hoc in arbitrio eius deponatur. OMNIA autem, quæ de prouocationibus, vel recusationibus; & vt viginti dierũ post admonitionẽ reus inducias habeat; & si quid aliud iudiciale constituimus, in sua firmitate maneat. X.

NEMO cum iureiurando iudicẽ cum aduersario suo accipiat: talia enim arbitria nullius momenti sunt. Sin autem cum cõpromisso pœnali aliquis XI.

aliquis iudicem elegerit: res cauta erit. et duorum alterum neceſſe eſt fieri; vel ſententiam iudicis impleri; vel ſi hoc is, qui condemnatus eſt. recuſauerit; pœnam cõpromiſsi præſtari. Magiſtratus autem Reipublicæ ſi interpellati fuerint, curent, vt pœna compromiſſaria exacta ab eo, qui obtemperare arbitrio noluit, ad uerſario eius reſtituatur. In ſumma autem dicimus poſt hac licitum non eſſe, vt cum ſacramento litigatorum arbiter eligatur. Et ſi quidem cum ſponte ſua contra ius ſententiã dederit: ipſe deo rationem daturus eſt. Sin autem per imprudentiam aliquid non iure iudicauerit: hoc partibus nocere prohibemus. Omnia autem cetera iura, quæ de compromiſſarijs introducta ſunt, vel alijs arbitris non cum ſacramento receptis a veteribus legibus, vel a nobis introducta ſunt, in ſua firmitate innouata permaneant,

XII. OMNES autem iudices prouocatio

cationes sibi porrectas suscipiant: ni si forte Præfectus Prætorio sit. Nã in hac sede ius Retractationis integrũ custodiri præcipimus.

XIII. OMNES lites secundum leges & Constitutiones dirimãtur: quamuis iussio nostra vel pragmatica sanctio contrarium statuerit. et prouocationes sibi porrectas admittant in his scilicet causis, in quibus prouocare licitum est. SI QVID dubium iudicibus videtur, hoc ad nostrã maiestatem referant, & competens responsum mereantur.

NOV. LXXXIII.

SI QVIS CVM clerico litigium habuerit: si quidem de causa pecuniaria; adeat prius Episcopũ, cuius iudicio clericus subpositus est. ille enim sine damno, sine dilatione competentem finem liti impositurus est. Sin autem noluerit (vel non potuerit) Episcopus litem dirimere: tũc

11 q. 1. c. 46.

ad ciuilem iudicem disceptatio causæ perueniat. Vbi autem Episcopus causam dirimere vult: sine scriptura omnia procedant, & definitiua sententia sine scriptis ab eo proferatur, nisi forte partes voluerint, vt in scriptis ea inferatur. Quod si de criminali causa litigium emerserit: tunc competētes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati, cōsentaneum legibus terminum causæ imponant. ita tamen, vt disceptatio litis duorum mensium spatium non excedat a litis contestatione numerandum. Non aliter autem puniatur clericus, nisi obnoxius repertus, sacerdotio nudatus fuerit ab Episcopo suo vel clericatus honore. Sin autem crimen ecclesiasticum est: tunc secundum canones ab Episcopo suo causę examinatio & pœna procedat, nullam communionē alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus.

SI QVAE lites iā cōtestatę sunt in iudicijs ciuilibus, secūdum priora iura

iura suum finem expectent. Omnia autem priuilegia, quæ data sunt a nobis sacrosanctis ecclesijs & religiosis Episcopis & clericis, siue monachis maneant inmutabilia.

NOV. XXCIV.

SI QVIS DECESSERIT sine liberis, sine patre, & matre: & fratres eius abinteſtato successione ipsius capere velint: Si quidem iuris diuersi sunt: & quidam ex his fuerint consanguinei, non autem ex eadem matre nati; vel ex eadem matre nati, non autem consanguinei, & alij appareãt eiusdem patris & eiusdem matris progeniti: ipsi alijs anteponantur fratribus. Nam & anteriores leges quodammodo hoc fieri præcipiunt. nam in illis cautum est, vt si pater meus defuncta forte matre mea aliam vxorem duxerit, & liberos habuerit; deinde ex nuptialibus lucris, vel alijs, quæ adquisitio-

sitionem effugiunt, emolumentum vni ex his contigerit; & mortuus fuerit: vt anteponantur mihi fratres ipsius, qui non solum consanguinei sunt, sed etiam ex eodem ventre nati, ex quo & ipse progenitus est.

Hæc autem Constitutio teneat nō solum in futuris casibus, sed etiam in præteritis: nisi iudiciali calculo vel amicali compositione decisæ sunt.

NOV. XXCV.

1. NEMO ARMA facere audeat, nisi qui in publicis fabricis & matriculis fabricentium præferūtur. et priuatis hominibus non vendant. Numerorum autem fabricenses noua arma non faciant, sed vetera, quæ militum sunt, adcurent. Si quid autem nouum fecerint: hoc ademptum nostro armamentario addicatur. Eadem dicimus & de publicis ballistarijs, vt nemo noua arma faciat, sed vetera renouet. Si quid vero nouum fece-

fecerit; hoc ad publicum armamentum vniuscuiusq. ciuitatis pertineat.

HAEC autem obseruari oportet non solum ab ipsis ballistarijs periculo eorum, sed etiam patribus ciuitatum, sub quibus & ballistarij sunt, & publica armamenta, & diligentia eorum, & custodia. Si enim inueniatur fabricensis arma vendens: curabit Præses prouinciæ huiusmodi homini pœnam competentem imponere, & ab emptore, & sine pretio vindicare, & publico addicere. Eadem dicimus & de his, quos deputatos numerorum vocant.

II. SANCTIMVS vt priuatus homo arma non faciat, nisi solum fabricenses, qui ad arma faciēda militāt, & de publico aluntur. Oportet autem glorioſissimum Magistrum Officiorum quinq. chartularios de scrinio fabricæ deputare bonæ opinionis homines, & primates scrinij; vt quærerent de priuatis hominib. qui arma facere audent. et si quos ido-

neos inuenerint, de eis ad nos referant, vt matricula eorũ perſpecta noſtra reſcriptione confirmentur, & in militia inſcribantur, & fiant publici fabricenſes. Nam ſi ea fuerint obſeruata ruſtici homines armorum copiam non habebunt. Oportet autẽ omnes ſcriniarios, qui mittuntur ad inquiſitionẽ priuatorũ, qui arma faciãt, depoſitiones a magiſtratibus & Defenſoribus & Patribus ciuitatum accipere; quod nemini priuato cõcedant arma facere. Si enim conceſſerint: Alexãdrinæ quidẽ ciuitatis Prę fectus viginti librarũ auri pœna percellatur, & magiſtratu ſuo careat; & officiũ eius viginti librarũ auri pœna multetur, & capitali ſupplicio puniętur. Ceterarũ autẽ prouinciar. Prędes denas libras auri pœnæ nomine præſtare, & magiſtratu ſuo carere iubemus: Officiales autem & Defenſores & Patres ciuitatum tres auri libras dare, & capitali puniri ſupplicio.

NE

NEMO priuatus faciat aut cõparet arcus, vel tela, vel spathas, vel gladios, quos παραμήρια vocant, vel Zabas siue loricas, vel cõtos aut lãceas quocũq. modo fiãt, vel quę ab Isauris μουσκόυτια dicuntur, vel Zibynnos, quos missibilia vocant, vel scuta, vel cassides. Liceat autẽ priuatis hominibus facere & comparare cultellos minimos, quibus in bello quispiã vti non potest. III.

SCIANT Chartularij scrinij fabricę, quod si hęc salubertima nostra cõstituta contẽpserint, nõ solũ pecuniarias pœnas subsistẽt, sed etiã corporales, & militia sua carebunt, & scriniũ eorũ ad curam fabricæ nullam communionem habebit; sed alijs hæc cura a nobis committetur. IIII.

NOV. LXXXVI.

SIQVIS PROPTER ciuilem vel criminalem causam Præsidem prouincię adierit; & ille contẽpserit actorem, vel alio modo causam cognoscere secũdum leges contempserit I.

rit: liceat actori supplicare ciuitatis Episcopo; & hoc ipsum in querimoniam deducere: vt religiosus antistes vel ipse ad Præsidem veniat, vel suos homines mittat, perquos compellere Præsidem sine dilatione & iniuria litem dirimere possit. Quod si tanta imprudentia rector prouinciæ teneatur, vt nec Episcopo, nec clericis eius imminentibus iustitiam sequatur: tunc liceat Episcopo, si voluerit actor ad nostram pietatẽ venire, & preces fundere, dare ei litteras, per quas nobis declaretur superbia atq. iniuria Præsidis. Nos enim & actori medebimur, & Præsidi competentem vindictam imponemus.

II. SI CVI Præses prouinciæ suspectus esse videatur; & litigare apud eum solum noluerit: liceat ei Episcopum inuocare, vt cum ipso confidente litem audiat. et vel amicali compositione litigatores transigere faciãt, vel more παρασημάσεως (ideſt naturaliter) litem audiant, vel cognitio

nal

naliter, ita tamen vt sententia legibus consentanea imponatur. SI quis autem non adito Præside prouinciæ, & sine litteris Episcopi in hanc venerit ciuitatem, & de aliqua causa nos molestauerit: sciat se tales pœnas subiturum, quales passurus esset Præses prouinciæ, si aditus eum contempsisset.

SI quis a Præside prouinciæ injuriam passus fuerit: adeat ciuitatis Episcopum. vt si arbitrio eius Præses cõdemnatus sit: satisfaciat homini iniuriam passo. Sin autem hoc Præses facere noluerit; & veniat ad nostras pijssimas aures: si quidem iustam sententiam religiosissimi ciuitatis Episcopi comprehendamus: vltimis supplicijs Præsidem affici iubemus. sin autem innocẽtem eum inueniamus: necesse est; vt nullum responsum a nostra clementia calumniosus actor accipiat. III.

IVRENT officiales Præsidum, vt lites subiectorũ diriment; & nõ IIII.

acci-

accipiant ſportularum nomine plus, quam noſtra Conſtitutione cauetur. Quod ſi contra hoc fecerint: vltimis ſupplicijs ſubiciantur.

V. SI Epiſcopus propter gratiã Præſidis ſupplices cõtempſerit: ex ſacris regulis pœnæ ſubiciatur.

VI. IN ciuitatibus, in quibus Præſides præſto non ſunt, adeant litigatores Defenſorem ciuitatis, & ille audiat cauſas. Sin autem Epiſcopum iudicare ſibi maluerint: hoc quoque fieri iubemus.

VII. NEMO Epiſcopus vel clericus ſine litteris Patriarchæ vel Epiſcopi ad hanc florentiſsimam ciuitatem veniat.

VIII. NEQVE Præfectianus, neq. in rebus agens, neq. alius cuiuſlibet cõdicionis homo in prouinciam veniens plus exigat ſportularum nomine, quã noſtra Cõſtitutione cauetur. Sin autem plus exegerit: ſuo periculo Præſes ſecundũ leges in eum vindicet. Quod ſi hoc facere neglexerit:

rit: Episcopus ciuitatis ad nos referat. et tam de Præsidis negligentia indicet, quã de dignitate, vel militia, vel alia condicione eius, qui plus exegerit: vt nos in vtrumq. competentẽ coërtionem imponamus.

NOV. XXCVII.

NEMINI liceat curiali condicioni obnoxio aliquid donare de sua substantia, nisi quod pertineat ad donationem propter nuptias siue pro semetipso, siue pro liberis dederit. Liceat autem eis & dotare filias suas, si nuptias contrahant. aliter autem non liceat eis immobiles res suas donare siue mortis causa, siue non mortis causa. Vendere autem si velint, liceat eis secundũ nostras Cõstitutiones. Nam & dotem dare pro filia sua curialis homo potest vsque ad eum modum, qui Constitutione comprehensus est. Scire autem oportet, quod alijs priuatis hominibus non

nõ est interdictũ donationes mortis causa facere, & quas voluerint condiciones inserere. Nam eis concessum est etiam talem cõdicionem addere, vt non liceat donatori mortis causa donationẽ reuocare; alias autem condiciones obseruare. Sed & non mortis causa donationes qui velint, secundum leges faciant.

NOV. XXCVIII.

1. QVIDAM TITIO depositi pecuniam vel alias res sub aliquib. cõdicionibus; vt si impletæ fuerint, reddatur ei depositũ. deinde impleuit; & depositarius nihil reddere vult: iubet Constitutio teneri eum, quia condicionib. impletis res depositas reddere debet. Sed & si venerit aliquis, & denuntiauerit depositario, ne aliquid reddat: nihil hoc ei, qui deposuit, noceat. Quidquid enim damni post talem denuntiationem, vel fortuito casu depositis rebus

bus contigerit: hoc ad eum, qui denũtiauit, pertinet, vt depositario indemnitas conseruetur. Hoc amplius si pecunia erat deposita; & eam reddi quispiam denũtiatione prohibuerit: ex eo tempore cogendus est tertiam centesimæ vsurar. nomine depositario præstare vsq. eo donec reddatur pecunia.

SI quis vel ciuiles annonas dari prohibuerit alicui, cuius se creditorem dicit esse; vel si denuntiauerit inquilinis ne pensiones præstent: quid quid damni ex hoc domini senserint; is qui denuntiauit resarcire cogatur. Hoc amplius pecuniæ, quã prohibuit dari, vsuram præstet tertiã centesimæ. et nemo dicat, quod potest dominus cautionem defensionis inquilinis dare, & pensiones post denuntiationes exigere. Defensio enim sine fideiussore omnino idonea non est; & non facile est fideiussorem omnibus inuenire. II.

NOV.

NOV. XXCIX.

HAEC Cõstitutio de liberis naturalibus loquitur: & dicit filios natos aut ingenuos & legitimos esse; aut ingenuos & naturales; aut naturales & seruos; aut omnino nec naturales dignos appellari. Eorũ autẽ, qui naturales ingenui vel serui lis condicionis sunt, aut legitimi postea fiunt, aut in eodẽ statu manent. Et ingenui quidẽ atq. legitimi filij nascũtur, qui ex legitimis nuptijs procreati sunt. Nuptias autẽ legitimas cõtrahi diximus aliter in personis senatorijs, aliter in vilissimis hominib. aliter inter eos, qui mediastini status sunt. Successiones autẽ parẽtiũ ad legitimos varijs pertinẽt modis, de quib. plenissime iurisc5sulti & Cõstitutiones locuti sunt. Naturales autẽ liberi, siue ingenui, siue serui, quib. modis postea fiunt legitimi, & per quas vias naturalib. succedũt parentibus: necessariũ est exponere. Igitur si quis filios suos naturales curiæ dederit vel omnes, vel quosdã, vel vnũ ex his: legitimos faciat secũdũ Diuę memorię Theodosij Constitutionẽ. Idẽ iuris est, si filiã naturalem curiali homini

pater cõiũxerit. Sed quia hęc pars de ſuc ceſsionib. & de alijs multis dubietatẽ recipit:ordinariũ eſt prius eam pleniſsime explanare. Igitur ſi quis naturalẽ filiũ vel naturales habuerit,eũq. vel eos vel quoſdã vel vnũ ex his legitimos facere voluerit:det eos curię ciuitatis, quamuis Illuſtri dignitate decorati ſint; & fiunt legitimi. exceptis ſcilicet illis dignitatibus,per quas & ſi curiales eſſent,hac cõdicione relaxati fuiſſent. Dari autẽ eũ curię oportet vel in ſpectaculo toto populo cõſidente;vel actis interueniẽtib. vel in teſtamẽto ſuo, ſi ille nõ reclamauerit. Et hæc omnia procedunt ſiue habeat legitimos filios pater ſiue nõ. Sin autẽ poſt mortẽ patris naturalis ſpõtanea voluntate ſeſe dare curię maluerint:nõ aliter audiãtur, niſi nullũ legitimum filiũ pater reliquerit. Hęc autẽ quæ de patre dicimus,optineãt & in auo,& in proauo, & in alijs huiuſcemodis perſonis. Sed ſi quidem ex prouinciali ciuitate oriundus eſt is, qui filium curiæ dare velit;in eadem ciuitate filium ſuũ faciat curialem ſiue ipſe quoque pater curialis ſit, ſiue non. Sin

ad ciuilem iudicem disceptatio causæ perueniat. Vbi autem Episcopus causam dirimere vult: sine scriptura omnia procedant, & definitiua sententia sine scriptis ab eo proferatur, nisi forte partes voluerint, vt in scriptis ea inseratur. Quod si de criminali causa litigium emerserit: tunc competētes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati, cōsentaneum legibus terminum causæ imponant. ita tamen, vt disceptatio litis duorum mensium spatium non excedat a litis contestatione numerandum. Non aliter autem puniatur clericus, nisi obnoxius repertus, sacerdotio nudatus fuerit ab Episcopo suo vel clericatus honore. Sin autem crimen ecclesiasticum est: tunc secundum canones ab Episcopo suo causę examinatio & pœna procedat, nullam communionē alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus.

SI QVAE lites iā cōtestatę sunt in iudicijs ciuilibus, secūdum priora iura

iura suum finem expectent. Omnia autem priuilegia, quæ data sunt a nobis sacrosanctis ecclesijs & religiosis Episcopis & clericis, siue monachis maneant inmutabilia.

NOV. XXCIV.

SI QVIS DECESSERIT sine liberis, sine patre, & matre; & fratres eius abintestato successionẽ ipsius capere velint: Si quidem iuris diuersi sunt; & quidam ex his fuerint consanguinei, non autem ex eadem matre nati; vel ex eadem matre nati, non autem consanguinei, & alij appareãt eiusdem patris & eiusdem matris progeniti; ipsi alijs anteponantur fratribus. Nam & anteriores leges quodammodo hoc fieri præcipiunt. nam in illis cautum est, vt si pater meus defuncta forte matre mea aliam vxorem duxerit, & liberos habuerit; deinde ex nuptialibus lucris, vel alijs, quæ adqui-

sitionem effugiunt, emolumentum vni ex his contigerit: & mortuus fuerit: vt anteponantur mihi fratres ipsius, qui non solum consanguinei sunt, sed etiam ex eodem ventre nati, ex quo & ipse progenitus est.

Hæc autem Constitutio teneat nō solum in futuris casibus, sed etiam in præteritis: nisi iudiciali calculo vel amicali compositione decisæ sunt.

NOV. XXCV.

1. NEMO ARMA facere audeat, nisi qui in publicis fabricis & matriculis fabricentium præferūtur. et priuatis hominibus non vendant. Numerorum autem fabricenses noua arma non faciant, sed vetera, quæ militum sunt, adcurent. Si quid autem nouum fecerint: hoc ademptum nostro armamentario addicatur. Eadem dicimus & de publicis ballistarijs, vt nemo noua arma faciat, sed vetera renouet. Si quid vero nouum

fecerit; hoc ad publicum armamentum vniuſcuiuſq. ciuitatis pertineat.

HAEC autem obſeruari oportet non ſolum ab ipſis balliſtarijs periculo eorum, ſed etiam patribus ciuitatum, ſub quibus & balliſtarij ſunt, & publica armamenta, & diligentia eorum, & cuſtodia. Si enim inueniatur fabricenſis arma vendens: curabit Præſes prouinciæ huiuſmodi homini pœnam competentem imponere; & ab emptore, & ſine pretio vindicare, & publico addicere. Eadem dicimus & de his, quos deputatos numerorum vocant.

SANCTIMVS vt priuatus homo arma non faciat, niſi ſolum fabricenſes, qui ad arma faciēda militāt, & de publico aluntur. Oportet autem glorioſiſsimum Magiſtrum Officiorum quinq. chartularios de ſcrinio fabricæ deputare bonæ opinionis homines, & primates ſcrinij; vt quærerent de priuatis hominib. qui arma facere audent. et ſi quos ido- II.

neos inuenerint, de eis ad nos referant, vt matricula eorũ perspecta nostra rescriptione confirmentur, & in militia inscribantur, & fiant publici fabricenses. Nam si ea fuerint obseruata rustici homines armorum copiam non habebunt. Oportet autẽ omnes scriniarios, qui mittuntur ad inquisitionẽ priuatorũ, qui arma faciãt, depositiones a magistratibus & Defensoribus & Patribus ciuitatum accipere; quod nemini priuato cõcedant arma facere. Si enim concesserint: Alexãdrinæ quidẽ ciuitatis Prę fectus viginti librarũ auri pœna percellatur, & magistratu suo careat; & officiũ eius viginti librarũ auri pœna multetur, & capitali supplicio punietur. Ceterarũ autẽ prouinciar. Prędes denas libras auri pœnæ nomine præstare, & magistratu suo carere iubemus: Officiales autem & Defensores & Patres ciuitatum tres auri libras dare, & capitali puniri supplicio.

NE

NEMO priuatus faciat aut cõparet arcus, vel tela, vel ſpathas, vel gladios, quos παραμήρια vocant, vel Zabas ſiue loricas, vel cõtos aut lãceas quocũq. modo fiãt, vel quę ab Iſauris μαγοπόρτια dicuntur, vel Zibynnos, quos miſsibilia vocant, vel ſcuta, vel caſsides. Liceat autẽ priuatis hominibus facere & comparare cultellos minimos, quibus in bello quiſpiã vti non poteſt. III.

SCIANT Chartularij ſcrinij fabricę, quod ſi hęc ſaluberrima noſtra cõſtituta contẽpſerint, nõ ſolũ pecunias pœnas ſubiiſtẽt, ſed etiã corporales, & militia ſua carebunt, & ſcriniũ eorũ ad curam fabricæ nullam communionem habebit; ſed alijs hæc cura a nobis commitetur. IIII.

NOV. LXXXVI.

SI QVIS PROPTER ciuilem vel criminalem cauſam Præſidem prouincię adierit; & ille contẽpſerit actorem, vel alio modo cauſam cognoſcere ſecũdum leges contempſerit I.

naliter, ita tamen vt sententia legibus consentanea imponatur. SI quis autem non adito Præside prouinciæ, & sine litteris Episcopi in hanc venerit ciuitatem, & de aliqua causa nos molestauerit: sciat se tales pœnas subiturum, quales passurus esset Præses prouinciæ, si aditus eum contempsisset.

SI quis a Præside prouinciæ injuriam passus fuerit: adeat ciuitatis Episcopum. vt si arbitrio eius Præses cõdemnatus sit: satisfaciat homini iniuriam passo. Sin autem hoc Præses facere noluerit; & veniat ad nostras pijssimas aures: si quidem iustam sententiam religiosissimi ciuitatis Episcopi comprehendamus: vltimis supplicijs Præsidem affici iubemus. sin autem innocẽtem eum inueniamus: necesse est, vt nullum responsum a nostra clementia calumniosus actor accipiat. III.

IVRENT officiales Præsidum, vt lites subiectorũ dirimantur; & nõ acci- IIII.

accipiant ſportularum nomine plus, quam noſtra Conſtitutione cauetur. Quod ſi contra hoc fecerint: vltimis ſupplicijs ſubiciantur.

V. SI Epiſcopus propter gratiã Præſidis ſupplices cõtempſerit: ex ſacris regulis pœnæ ſubiciatur.

VI. IN ciuitatibus, in quibus Præſides præſto non ſunt, adeant litigatores Defenſorem ciuitatis, & ille audiat cauſas. Sin autem Epiſcopum iudicare ſibi maluerint: hoc quoque fieri iubemus.

VII. NEMO Epiſcopus vel clericus ſine litteris Patriarchæ vel Epiſcopi ad hanc florentiſsimam ciuitatem veniat.

VIII. NEQVE Præfectianus, neq. in rebus agens, neq. alius cuiuſlibet cõdicionis homo in prouinciam veniens plus exigat ſportularum nomine, quã noſtra Cõſtitutione cauetur. Sin autem plus exegerit: ſuo periculo Præſes ſecundũ leges in eum vindicet. Quod ſi hoc facere neglexerit:

rit: Episcopus ciuitatis ad nos referat. et tam de Præsidis negligentia indicet, quã de dignitate, vel militia, vel alia condicione eius, qui plus exegerit: vt nos in vtrumq. competentẽ coërtionem imponamus.

NOV. XXCVII.

NEMINI liceat curiali condicioni obnoxio aliquid donare de sua substantia, nisi quod pertineat ad donationem propter nuptias siue pro semetipso, siue pro liberis dederit. Liceat autem eis & dotare filias suas, si nuptias contrahant. aliter autem non liceat eis immobiles res suas donare siue mortis causa, siue non mortis causa. Vendere autem si velint, liceat eis secundũ nostras Cõstitutiones. Nam & dotem dare pro filia sua curialis homo potest vsque ad eum modum, qui Constitutione comprehensus est. Scire autem oportet, quod alijs priuatis hominibus

non

nõ est interdictũ donationes mortis causa facere, & quas voluerint conditiones inferere. Nam eis concessum est etiam talem cõdicionem addere, vt non liceat donatori mortis causa donationẽ reuocare; alias autem condiciones obseruare. Sed & non mortis causa donationes qui velint, secundum leges faciant.

NOV. XXCVIII.

1. QVIDAM TITIO depositi pecuniam vel alias res sub aliquib. cõdicionibus; vt si impletæ fuerint, reddatur ei depositũ. deinde impleuit; & depositarius nihil reddere vult: iubet Constitutio teneri eum, quia condicionib. impletis res depositas reddere debet. Sed & si venerit aliquis, & denuntiauerit depositario, ne aliquid reddat: nihil hoc ei, qui depositi, noceat. Quidquid enim damni post talem denuntiationem, vel fortuito casu depositis rebus

bus contigerit: hoc ad eum, qui denũtiauit, pertinet, vt depositario indemnitas conseruetur. Hoc amplius si pecunia erat deposita; & eam reddi quispiam denũtiatione prohibuerit: ex eo tempore cogendus est tertiam centesimæ vsurar. nomine depositario præstare vsq. eo donec reddatur pecunia.

SI quis vel ciuiles annonas dari prohibuerit alicui, cuius se creditorem dicit esse; vel si denuntiauerit inquilinis ne pensiones præstent: quid quid damni ex hoc domini senserint; is qui denuntiauit resarcire cogatur. Hoc amplius pecuniæ, quã prohibuit dari, vsuram præstet tertiã centesimæ. et nemo dicat, quod potest dominus cautionem defensionis inquilinis dare, & pensiones post denuntiationes exigere. Defensio enim sine fideiussore omnino idonea non est; & non facile est fideiussorem omnibus inuenire. II.

NOV.

NOV. XXCIX.

HAEC Cõstitutio de liberis naturalibus loquitur: & dicit filios natos aut ingenuos & legitimos esse; aut ingenuos & naturales; aut naturales & seruos; aut omnino nec naturales dignos appellari. Eorũ autẽ, qui naturales ingenui vel serui lis condicionis sunt, aut legitimi postea fiunt, aut in eodẽ statu manent. Et ingenui quidẽ atq. legitimi filij nascũtur, qui ex legitimis nuptijs procreati sunt. Nuptias autẽ legitimas cõtrahi diximus aliter in personis senatorijs, aliter in vilissimis hominib. aliter inter eos, qui mediastini status sunt. Successiones autẽ parẽtiũ ad legitimos varijs pertinẽt modis, de quib. plenissime iurisconsulti & Cõstitutiones locuti sunt. Naturales autẽ liberi, siue ingenui, siue serui, quib. modis postea fiunt legitimi, & per quas vias naturalib. succedũt parentibus; necessariũ est exponere. Igitur si quis filios suos naturales curiæ dederit vel omnes, vel quosdã, vel vnũ ex his: legitimos faciat secũdũ Diuę memorię Theodosij Constitutionẽ. Idẽ iuris est, si filiã naturalem curiali homini

pater cõiũxerit. Sed quia hęc pars de ſucceſsionib. & de alijs multis dubietatẽ recipit:ordinariũ eſt prius eam pleniſsime explanare.Igitur ſi quis naturalẽ filiũ vel naturales habuerit,eũq. vel eos vel quoſdã vel vnũ ex his legitimos facere voluerit:det eos curię ciuitatis, quamuis Illuſtri dignitate decorati ſint; & fiunt legitimi.exceptis'ſcilicet illis dignitatibus,per quas&ſi curiales eſſent,hac cõdicione relaxati fuiſſent. Dari autẽ eũ curię oportet vel in ſpectaculo toto populo cõſidente;vel actis interueniẽtib. vel in teſtamẽto ſuo, ſi ille nõ reclamauerit. Et hæc omnia procedunt ſiue habeat legitimos filios pater ſiue nõ. Sin autẽ poſt mortẽ patris naturalis ſpõtanea voluntate ſeſe dare curię maluerint:nõ aliter audiãtur, niſi nullũ legitimum filiũ pater reliquerit. Hęc autẽ quæ de patre dicimus,optineãt & in auo,& in proauo, & in alijs huiuſce modis perſonis. Sed ſi quidem ex prouinciali ciuitate oriundus eſt is, qui filium curiæ dare velit;in eadem ciuitate filium ſuũ faciat curialem ſiue ipſe quoque pater curialis ſit, ſiue non. Sin

autem ex vico oriundus est: in ea ciuitate curialem faciat filium naturalem, cuius in territorio vicus est. Illo proculdubio obseruando, vt vbi quidem parens dat, non impediant legitimi filij: vbi autē filius sese dare velit, impediatur legitimis filijs superstitib. Sin autem parens naturalis vel Romanus sit, vel Byzantius: liceat ei in qua voluerit metropolitana ciuitate filios suos naturales curiæ dare. Eadem dicimus, & si quis filiam suam curiali homini coniungere maluerit.

II. SI curialis naturales tātum filios habuerit; liceat ei manumittere eos, & curię dare, & hoc mōdo legitimos facere. Ipsi quoq. naturales liberi si libertatem quoquomodo nanciscū tur, mortuo patre nullis legitimis liberis superstitibus, licentiā habeant curiæ se dare, & legitimum nomen mereri.

III. SI naturalis filius curiæ datus fuerit; legitimus patri successor ab intestato

ſtato exiſtat. ex teſtamento capiat, quantum ei pater naturalis reliquerit, niſi forte legitimos filios ante habuit. tunc enim non plus habeat naturalis filius, quam is qui legitimus conſtitutus minimam habet portionem. Et ſi quidem mortuo patre & curialia munera ſubeat, & quod ei donatum vel relictum eſt, poſsideat: maneat ſecurus. Sin autem res paternas velit reſpuere, vt curiali conditione liberetur: omnino non audiatur. Enimuero ſi ab initio curialem condicionẽ cõtempſerit; poſtea autem in poſſeſsione paternarum rerum vel omnium vel ex parte inuentus fuerit: tunc curialis condicionis nexibus teneatur. Quæ diximus de maſculis curię datis intelligẽda ſunt & de filiabus naturalibus, quæ nuptę ſunt curialibus.

SI filius curiæ datur: ipſi patri tantummodo legitimus fiat ſucceſſor, non etiã parẽtibus vel liberis ipſius, vel agnatis vel cognatis eius: niſi for *IIII.*

te ab aliquo ex his heres instituatur.

V. SI quis curiæ datus & legitimus factus decesserit: si quidē habeat curiales legitimos liberos, ad ipsos succesio eius perueniat. Sin autem quosdam curiales habeat, quosdam hac condicione liberatos; ad curiales quidem nouem vnciæ substantiæ eius veniant, ad alios autem tres vnciæ. Quod si nullos liberos habeat: nouem quidem vncias curia, & publicus habeat; tres autem vncias vel heredes, quos in testamento suo scripsit, vel hi, qui ab intestato ad heredi tatem eius vocantur. Sin autem scriptus heres vel non scriptus curiæ se dare maluerit, & hereditatem ipsius habere; nullo modo prohibeatur: sed habeat licentiam, vt cum curiali condicione nouem vncias ad curiam & publicum pertinentes accipiat: si prius Imperatori supplicauerit; & hoc ipsum ei ab imperiali numine concessum fuerit.

VI. SI quis naturales habuerit liberos,

ros;posteaq. decedens in testamento suo curię eos dederit;& illi post mortem patris sui naturalis cōtenserint: habeant nouē vncias;qualitercumq. distributionem pater inter eos fecerit.ita tamen vt minus nouem vncijs non accipiant. Melius autem faceret pater, si totum assem eis reliquerit. Quod si quidam ex his consenserint,quidam autem noluerint curiales esse:ad eos qui consentiunt, nouē vnciæ perueniant,tres autē vncię ad eos deuoluātur,ad quos testator voluit. Quod si nullus ex naturalib.liberis curialem amplectitur cōdicionem:ad ipsam curiam nouem vnciæ pertineant, scilicet vt secundum nostram Constitutionem inter curiam & publicum nouem vnciæ diuidantur. Sed si quis nihil de naturalibus liberis suis dixerit,sed silētio eos prę terierit;illi autē sua sponte voluerint curiæ nexibus esse subiecti, vt patris naturalis succesionē capiant: liceat hoc facere,vt nouē accipiāt vncias.

Sed si pater naturalis filium seruum habuerit, eumque manu miserit, & curiæ dederit eum: & si post mortem naturalis patris curialis esse maluerit, nouem vncias accipiat. (Hoc amplius & si tantum manumiserit, & non obtulerit; & post mortẽ naturalis patris curialis esse maluerit: tunc etiam nihilominus nouem vncias accipiat.) Idem dicimus, & si testator curiæ dederit in suo testamento. omni enim modo qui curialia onera subire paratus est, nouem vncias accipiat. Quod si omnes naturales liberi curiales esse volunt: pro rata portione inter eos nouem vnciæ distribuantur.

VII. ZENONIS Diuæ memoriæ Constitutio, & Anastasij lex de naturalibus liberis posita, maneat secundum sua tempora incõcussa. Sed & Diui Iustini Constitutio in perpetuũ maneat, quæ prohibet naturales liberos adoptionis modo legitimos fieri.

VIII. SI QVIS cũ libera muliere consuetu-

suetudinem habuerit; & ex ea naturales liberos procreauerit; postea autem affectione procedẽte dotalia instrumenta cum ea fecerit: dicimus liberos tam eos, qui ante instrumẽta, quam illos, qui postea nati sunt, legitimos & in potestate patris fieri; siue post instrumenta facta nati filij decesserint, siue omnino nati non fuerint. nulla discretione habita vtrum alia subsit legitima proles, an non.

Sed & si quis conceptus ante instrumentum, postea natus fuerit: illud tẽpus, quo natus est, inspiciatur, vt legitimus fiat, vel si prosit ei tempus conceptionis, illud tempus obseruetur.

IX. SI quis filios habuerit naturales, eorum autẽ mater mortua sit, vt dotalium instrumentorum compositio fieri non possit: vel si viuat quidẽ mater eorum; sed ea digna marrimonio non sit; vel si cælata fuerit, vt vxor non ducatur: pater autem filios suos legitimos facere velit: liceat ei supplicare Principi, & hoc ipsum mani-

festare in precibus suis, vt Principe annuente status filiorũ confirmetur; scilicet si in his casibus legitima proles non subsit.

X. SI pater naturalis dum viuit, præcedẽtes obseruationes nõ fecerit, vt filios suos naturales legitimos efficiat, cõponat testamentũ, & in eo dicat se velle eos legitimos sibi successores existere. Et si hoc fecerit, liceat filijs hoc docere, & testamentum patris ostendere, & legitimam hereditatem eius adipisci: sic tamẽ vt prius principi supplicent, & hoc ipsum allegent.

XI. HAEC autem omnia totiens locum habẽt, quotiens & ipsi liberi naturales consentiunt. Si enim inuitus nemo emancipatur; quanto magis non debet aliquis sui iuris cõstitutus alienæ subici potestate. Quod si quidam ex his voluerint, quidam autem noluerint: hi, qui volunt, legitimi successores existant parenti. Illud autem certum est, quod legitimis

filis

filijs superstitibus tempore, quo pater moritur, naturalis filius legitimus nullo modo intelligitur; nisi vel curiæ datus est, vel dotalia instrumenta cum matre ipsius composita sunt. Nemini autem liceat filium naturalē adoptare, & eo modo eum legitimum facere.

XII. SI quis filios naturales habuerit, si quidem legitimos eos prędictis modis effecerit: ita ei succedant, quemadmodū ex nuptijs lege cognitis procreati patrib. suis succedunt. Sin autem naturales permanserint: si quidem legitima proles subsit, nō liceat patri filijs naturalibus & matri eorū, idest concubinæ suæ vltra vnam vnciam dare siue inter viuos, siue mortis causa, vt semunciam concubina habeat, semunciam liberi: quidquid autem plus dederit, hoc habeant legitimi filij. Sed & si solam habeat cō cubinam, nō plus ei, quam semunciā præstet. Quod si nullos filios habeat, liceat ei & in toto asse filios suos

naturales heredes ſcribere, niſi forte parentes habeat. tunc enim parentibus legitima portione relicta, reliquæ partes ad naturales filios tranſire poſſunt. Eadē licētia eſt patri prę ſtāda, & ſi donatione vel alioquocūq. titulo vel viuus vel moriēs ſubſtantiā ſuā naturalibus filijs præſtare voluerit. Illo proculdubio obſeruando, vt cōcubinam ille habere poſsit, qui vxorem non habet. Hæc autem totiens teneant, quotiens naturalis pater vel teſtamento, vel alio vltimo iudicio ſuam declarauerit volūtatem. Quod ſi quis inteſtatus deceſſerit, & neque filios habuerit, filiaſue, neque nepotes aut neptes, vel deinceps alias perſonas; habeat autem in domo ſua cōcubinam liberam, ex qua etiā filios habuerit: tunc etiam inteſtato patre naturali mortuo duas vncias habeant diuidendas inter eos pro virili portione, & mater eorū vnius filij partē accipiat. et hæc ita ſe habeant, quāuis adgnatus, vel cognatus vel patro

tronus, vel fiſcus inteſtato defuncto patri naturali ſucceſſerint. Sed & ſi concubina ante quam pater moriatur, deceſſerit: nihilominus naturales filij duas vncias inteſtato patre mortuo integras capiant. Idem dicimus, & ſi concubina ſeparata eſt ab eo. Nemo autem intelligat concubinam, quando cum multis mulieribus concumbere concubitor ſolet. Nam quemadmodum qui legitimam vxorem habet, aliam habere durante eodem matrimonio non poteſt: ita & qui vnam concubinam habet, non poteſt aliam eo tempore habere. Nulla autẽ differentia eſt, vtrũ maſculi an feminę ſint, qui quęue ex tali concubinatu progeniti vel progenitæ ſunt. Quod ſi quis inteſtatus deceſſerit, & legitimos liberos reliquerit, & naturales: nihil quidem naturales accipiant, alantur autem a fratribus ſuis, ideſt a legitimis filijs defuncti ſecundum ſubſtantiam, quæ ad eos peruenit ex patre, quem-

admo

alimoniam eis parentes vel fratres debent. Constantini autem Diuę memoriæ lex ad Gregorium rescripta penitus euacuetur.

NOV. XC.

NVLLIVS recipiatur testimoniũ, nisi eius qui sit bonæ opinionis; quem vel dignitas cõmendet, vel militia, vel vitæ honestas, vel artis laudabilis titulus, vel etiã aliorum testium vox de bona vita eius consentiens. Alius autẽ testis si vilissimus in iudicio productus fuerit: liceat iudici si hoc existimauerit, & tormẽtis eum subicere in hac quidẽ florentissima vrbe per Prætoris officium, in prouincijs autem per Defensorem ciuitatis. I.

SI quis autem scripserit se debere alicui pecuniam; postea autem dicat se sine scriptis eam soluisse: non audiatur, quamuis testes produxerit, nisi secundũ obseruationẽ Constitutionis II.

tionis noſtræ. Si tamẽ teſtes duorum alterũ dicant, vel quod præſentibus ipſis & ad hoc ipſum rogatis debitor creditori pecuniã ſoluit, vel quod ad hoc ipſum accepti audierunt creditorem dicentem pecuniam ſibi ſolutam fuiſſe. Non enim admittimus teſtimonia eorum, qui dicere ſolent tranſeuntes ſe audiſſe aliquem dicentem pecuniam ſibi ſolutam eſſe. Sed nec tabulariorum præſentia ſola ſufficit, niſi teſtes quoq. rogati ſubſcripſerint; & ipſa principalis perſona ſi litteras ſciat, ſuas depoſitiones per ſcripturã declarauerit: ſed & in hoc caſu ſiquidem bonæ opinionis teſtes inuenti fuerint, recipiantur. Sin autem viliſsimi homines ſunt, qui & pecunia corrumpi facile poterunt, & periurare non timebunt; tormentis ſubiciantur. Sin autem teſtes contraria ſibi dicant: oportet iudicem ſi contrarietatem teſtimoniorum perſpexerit in ipſis conſtitutam, quæ totam cauſam cõtineat: reprobare eos.

plu-

plurium autem & bonorum testimonia suqui, & eos qui contraria sibi dixerint, si quidem per errorem, cum venia dimittere: sin autem per astutias aliquas tormentis subicere.

SI quis in vna eademq. lite testes ter produxerit; & renũtiauerit testiũ productioni; & exceperit testimonia vel ipsa, vel perscriptiones aduersarij sui: postea non concedatur quartam productionem testium facere. Enimuero si non exceperit, neque ipsa testimonia, neq. perscriptiones aduersarij sui: liceat ei quarta vti productione testium. ita tamen vt iuret prius neque se excepisse, neq. procuratorem suum, vel patronum, vel alium hominem suum; nec aliquo dolo vel arte vel calliditate quartã productionẽ desiderare. Hoc amplius & si semel aut bis produxerit testes, & renũtiauerit productionib. ac postea velit producere; non audiatur, nisi in eo casu, vbi neq. testimonia excepit, neq. perscriptiones aduersarij sui; III.

sui; quamuis diuina iussio dederit ei licentiam producendi.

IIII. ANTIQVITVS est constitutum, vt si in hac florētissima ciuitate litigium fuerit motum, & adhuc causa pendente opus fuerit testium productione: testes autē in prouincia degerint: vt illuc actis interueniētibus mittātur partes siue procuratores earum, & apud Defensorē ciuitatis testes producti dicant ea quæ sciunt: & postea in hanc ciuitatem acta mittātur, & cōpetenti calculo a iudice causa terminetur. Idem iubet Constitutio obtinere, & si in prouincia litigiū fuerit motū, & testes in hac degerint ciuitate, vel in alia prouincia. actis enim interueniētibus apud quemuis eloquentissimū iudicē testes producantur. vel si in alia prouincia testes sint, apud Defensorē acta consistant, & signata præstētur vel ei, qui produxit, vel aduersario eius. nec quasi excipienti denegetur iterū ei testes producendi licentia. Hæc autē in pecuniarijs

niarijs cauſis optineant: nam in criminalibus cauſis ipſæ perſonæ teſtiũ neceſſariæ ſunt.

SI teſtis productus ſeruus eſſe dicatur, ille autẽ dicat ſe liberum eſſe: ſi quidem ingenuum; ſcribatur quidem teſtimonium ipſius; poſtea autẽ ſi probatus fuerit ſeruus, nullius momenti ſit. Sin autem libertinũ ſe eſſe dixerit: ſi quidem inſtrumentum manumiſsionis ſuæ oſtenderit, dicat teſtimonium. Sin autem in alio loco dicat inſtrumenta ſui ſtatus habere: ſcribatur quidem teſtimonium eius, poſtea autẽ ſi non produxerit inſtrumenta, nullius momenti ſit. V.

SI quis dixerit teſtẽ productũ inimicum ſuum eſſe: ſi quidem ex criminali cauſa; omnino non dicatur teſtimonium. Sin autẽ ex alia occaſione; dicatur quidem teſtimoniũ eius, ſed præſcriptio ei opponatur. VI.

SI quis mediatorem ſe partium dixerit, ideoque ſe non oportere inuitum teſtimonium in alterutrũ eorum dice VII.

dicere; illi autem cõsenserint, vt producatur: consequens est, vt in hoc casu etiam inuitus testimonium dicat.

VIII. TESTIVM productio apud iudicem vel Defensorem vel Magistrum Census non aliter valeat, nisi præsente quoq. aduersaria parte, vel contumaciter non veniente, scilicet vt & hic salua præscriptio ei competat, quam opponendam existimauerit. Contumaciter autẽ non videtur abesse, qui ex necessitate abfuit: forte enim intra septa sanctorum fuerat.

OMNIA autem iura, quæ posita sunt iam vel a retro principibus, vel a nobis de testib. maneant intacta. Hanc autem legem tenere volumus in futurum tempus.

NOV. XCI.

I. QVAEDAM MVLIER Titia nomine Mæuio copulata est, & dotem dedit, & liberos ab eo procreauit: postea mortua Titia Mæuius

uius secundã vxorem duxit Semproniam, & mortuus est: quæritur vtrum liberi prioris vxoris dotẽ matris suæ prius recipere debeant; an magis secunda vxor in dote sua validiora iura prætendere? Et ita distinguimus, vt si quidem res dotales existant siue prioris siue posterioris sint; omnimodo eas dominus vindicare potest. Sin autem vel consumptæ sint, vel deminutæ: præferantur secũdę mulieri liberi ex priore matrimonio nati; vel etiã ipsa prima vxor, si forte repudio primæ nuptiæ solutæ sunt. Idem dicimus, si liberi secundę mulieris cum priore vxore, vel liberis eius litigẽt. In summa enim dicimus, & priori matrimonio hypothecarum priuilegia validiora præstamus, vbi ipsa mulier agit, vel liberi eius ex eo matrimonio nati. Liberorum autẽ appellatione omnes descẽdentes cõplectimur. Quod nõ per innouationẽ a nobis introductũ est, sed magis per interpretationẽ priorũ Cõstitutionũ.

II. SI mulier dotem pro se promiserit vel alius pro ea siue protecticiã siue aduẽticiã: postea autẽ vel ipsa mulier vel promissor dotis paratus sit, id quod promisit dare; & hoc ipsum testatione cõplectatur; & vel optulerit res, vel deposuerit si mobiles sint vel in iudicio * ex vna parte iudicẽ adeat, & missis ab eo hominib. maritus distulerit dotẽ accipere; posteaq. solutũ matrimonium fuerit: sic intelligatur, maritus quasi dotẽ accepisset. Ideoq. si quid de ante nuptias donatione accipere mulierem oportet, hoc omnimodo accipiat, quãuis nullam dotem dedit: quia per maritũ stetit, quo minus eam susceperit.

NOV. XCII.

SI PATER habuerit filios duos pluresue; & vni ex his donare res suas voluerit: non liceat ei vltra bessem substantiæ suæ donare, vel vltra dimidiam secundum liberorũ numerum

rum: vt ceteri liberi modis omnibus legitimam portionem, ideſt Falcidiã accipiant: quam haberent, ſi tertiam partem vel dimidiam eo tempore acciperent, ante quã donatio facta ſit, ſcilicet niſi ingrati fuerint. nã ſi probatæ ſint ingratitudinis cauſæ, priſtinis legibus ſubiciantur.

NOV. XCIII.

SI QVIS appellauerit, & appellatione introducta apud Præfectum Prætorio, vel apud quemuis aliũ iudicem, cõpromiſſarios arbitros elegerit cum aduerſario ſuo: nõ ſit excluſus venire iterum ad appellatorium iudicium, quamuis biennium fuerit tranſactum. Quod ſi poſtquam a cõpromiſſario receſſum eſt, biennium tranſierit: dicimus priorem calculũ eſſe firmum, & appellatorium iudicium non exerceri. Cetera autem omnia iura, quæ de prouocationib. poſita ſunt, in ſuo robore permaneãt.

NOV. XCIIII.

SI MATER marito defuncto filiorum suorum tutelam gubernare maluerit: renuntiet secundis nuptijs sine iureiurando in iudicio, res autē suas impuberi filio obliget; atq. ita tutela ei committatur siue creditrix sit filiis, siue debitrix. Idem & in filiabus dicimus.

Hæc autem obseruari procuret tā Præfectus Vrbis, quam Prætor, & in prouincijs Præsides. et diligenter inuentaria cōscribantur præsente scriba, & alijs publicis personis secundū consuetudinem; & satisdationes idoneæ exigātur, vt res salua pupilli fiat.

NOV. XCV.

SI QVIS ciuilis vel militaris iudex adhuc in magistratu suo positus, sine iussione diuina prouinciā, quam sortitus est, derelinquerit: reus sit maiesta

testatis; & reducatur in illam prouinciam, de qua fugit; & postquam accusatorib. satisfecerit; vltimo supplicio puniatur. Sin autem magistratus esse desierit: quinquaginta dies ibi faciat; & publice appareat; & volentibus aduersus se agere respondeat; & metropolitana ciuitate nō exeat ante quam quinquaginta dies fuerint transacti. Vbi autem successor alicui magistratui a nostra pietate mittitur, nō antea desinat esse magistratus ille, qui prior est, nisi ante duos dies, quam in prouinciam successor venerit. Tunc enim & amicalē epistolam mitti præcipimus, & publicas annonas vsq. ad hoc tempus decessor accipiat.

NOV. XCVI.

NON ALITER reus actori respondeat libellum accusationis mittenti, nisi prius ille cauerit reo atq. litis executori: quod intra duos I.

menſes conteſtationē litis apud iudi cē facturus ſit; alioquin damnū in duplum ſe reo reſtituturum. Cautio autem triginta ſex ſolidorum quantitatem non excedat.

II. SI quis ab aliquo fuerit accuſatus, & voluerit ipſum accuſatorem ſuum accuſare: apud eundem iudicem hoc faciat. nam apud alium iudicem eum trahere non poteſt. Quod ſi iudex ei diſpliceat; licebit ei recuſare eum ante litis conteſtationem in viginti dierū relaxamento. Poſt litis enim conteſtationem recuſare eum iudicem non poteſt, nec actorem in alio iudicio trahere.

NOV. XCVII.

I. DONATIONVM quæ propter nuptias fiunt, parē volumus eſſe quantitatem doti mulieris. item pacta & ſtipulationes in dote & propter nuptias donatione pari modo componantur. Hoc autem capitulū

in

in futuro quoq. tempore teneat.

SI mulier dotem suam augere ma- II.
luerit: non aliter hoc facere possit; nisi maritus quoque propter nuptias donationem pari quantitate augere paratus sit. Quod si creditores maritus habeat: augere mulier dotem suã debet in rebus immobilib. Quod si res mobiles dederit: sciat se priuilegium dotis in rebus mariti sui nõ habituram. Sin autem nullum creditorem maritus habeat eo tempore, quo dotem suam mulier augebat: habeat priuilegiũ, quod dotibus in hypothecaria actione præstitum est.

SAEPISSIME relatũ est eum, III.
qui pecuniam præstat ad comparandam rem vel renouandam, vel faciẽdam, validiora iura in hypothecis habere in ipsa, quã priores creditores. Sed hoc in dotibus non obseruetur. Nam dotẽ pręcipimus ei quoq. præferri, qui postea pecuniam dedit marito ad aliquã rem comparãdam, vel renouandam, vel etiam faciendam.

IIII. SI quis marito mutuam pecuniã dederit militiæ causa; & inter eos fuerit pactum, vt in casum militiæ creditor anteriora iura alijs creditorib. habeat: id quod actum est teneat, vt etiam doti talis creditor præferatur; si tamen hoc & in scriptis processerit, & testium habeat subscriptionẽ, & ex ipsa veritate confirmetur.

V. SI quis pro filia sua dotem dederit verbi gratia triginta librarum auri; postea genero defuncto, & dote ad eum reuersa filiam velit alij copulare: prohibeatur minorem quantitatem dotis nomine pro ea præstare. quamuis ex priore matrimonio lucrata est filia ob antenuptias donationẽ quindecim libras auri. nisi forte pater probauerit fortuito quodam casu substantiam suam deminutam fuisse.

VI. QVAEDAM mulier defuncto patre suo exigebatur, vt dotem suam conferret, si vellet hereditatem paternam suscipere. Dicebat autem

ino

inopem esse maritum suum; & nihil ab eo exigi posse. Contradicebatur ei, quod oporteret inopiam mariti ad damnum ipsius respicere. Quæsitū est, quid iuris sit? Et dicimus, si quidem mulier sui iuris erat, culpā eius esse: quia poterat eo tempore, quo viderat maritum suum pauperiorem, statim aduersus eum & constante matrimonio dotis actionem mouere, & res dotales consequi. Nam & propter nuptias donationis res etiā constante matrimonio vindicare potest, si viderit maritum ad paupertatē inclinantem, scilicet & si non minor erat mulier mater familias viginti quinque annis. Sin autem filiafamilias fuerat: debet patri suo dicere, vt cum eo agat. Et si quidem egit, salua res est: si autem patet agere supersederit: inopia mariti ipsi & coheredibus eius imponatur; & habeant omnes communiter actiones contra maritum, & quod potuerint cōsequi in commune deducatur. Hæc autē to-

totiens vera sunt, quotiens dotis quã titas ampla non sit. Si enim ampla fuerit; & cessante patre liceat filiefamilias constante matrimonio cõtra maritum dotis actionem mouere. et si non mouerit, ad ipsam futuri tẽporis periculum spectet. Ea autem obtinere volumus in omnibus personis, in quibus collatio dotis exigitur siue filiabus, siue neptibus, & deinceps personis volẽtibus hereditatẽ amplecti tã patris sui, quã matris, aui, vel auiæ, & superiorum personarum.

NOV. XCVIII.

1. SI MARITVS mortua vxore, vel vxor defuncto marito dotẽ vel ante nuptias donationem lucratus vel lucrata fuerit: modis omnib. proprietatẽ liberis suis ex ipso matrimonio conseruet: vsumfructum autẽ nuptialium lucrorum habeat ipse vel ipsa, siue ad secũdas nuptias migrauerit, siue nõ. idq. optineat in omnib. matri

mo

monijs quæ post hac fuerint dissoluta quocũq. modo, vel si antea quidẽ soluta sunt, sed adhuc in suspẽso causa est alterutra persona viuente. Si enim ambo mortui sunt, heredibus eorum hęc Constitutio nõ prosit; sed veterib. legib. subiciãtur. Cum autẽ dominiũ rerum liberorum esse cœperit; ea iura locũ habere certũ est, quæ de his rebus posita sunt, quar. proprietatem liberi lucrati sunt parentibus suis secũdas contrahẽtibus nuptias. II.

SI repudio misso matrimoniũ solutũ sit culpa vxoris vel mariti; & vel ille dotẽ, vel illa propter nuptias donationem lucratus lucrataue fuerit: liberis quidẽ proprietas statim cõpetat, vxori vel marito rerum vsusfructus. Ea autem persona, quæ vsumfructum habet, liberos alere debet. Sed si bona gratia matrimonio soluto, quasi trãsactionis nomine alterutra persona aliquid acceperit: nihilominus eius proprietatem quidem liberi habeant, parẽs autẽ vsumfructũ.

DAT.

DAT. *K. IVLIAS. CP. IMP. DN. IVSTINIA. PP. AVG. ANN. XIV. IVSTINOV. C. COS.

NOV. XCIX.

SI QVI DVO rei promittendi fuerint: vel alter pro altero fideiubeat, & inuicem: si quidem additum non fuerit, vt vnusquisq. ex his in solidum teneatur: tũc pro portione sua sit obligatus. Sin autem additum sit, vt singuli in solidum teneãtur; si quidem omnes vel quidam ex his soluẽdo sint, & præsentes fuerint: in ipsos actio competat. Onus autem inopiæ præmissoris, vel absentiæ præsentes & locupletes promissores sustineant. Iubemus autem eos qui præsto sunt, a competente iudice compelli communiter agenti stipulatori respondere. vt vbi cognoscatur si locupletes sint an non, communiter condemnentur, & qui soluẽdo sunt, onera inopiæ aliorum sustineant. Quod

si iu

si iudex aditus magistratus non est: per competentem magistratum hoc impetret. Hæc autē in futuris opti neant casib.

NOV. C.

SI MVLIER pro se dotale instrumentum conscripserit, vel pater, vel quiuis alius pro ea; posteaq. vel repudio vel morte solutum fuerit matrimonium: si quidem ante quam biē nij tempus impleatur; liceat marito vel heredibus eius non numeratæ pecuniæ dotis intra annum ex tempore soluti matrimonij numerandum querimonia vti. Quod si supra duos annos intra decennium tamen matrimonium solutum fuerit: intra tres mēses maritus vel heres eius eadem querimonia vtetur. Decennio autē cōpleto modis omnibus si nulla querimonia vsus est, videatur dotem accepisse. et si minor viginti quinq. annis maritus fuerit, non plus quā duodecim

decim annos in restitutionē habeat

Sin autem intra hoc tempus decesserit: heredes ipsius vnum annum habeant, si legitimæ ætatis sint. Sin autem minores sint, quinquennium habeant. nulla discretione interposita vtrum is, qui decesserit, minor fuerit, an maior viginti quinq. annis. Ille autē debet non numeratæ dotis querimonia vti, qui scriptus est dotem suscepisse: & siue legitimā habeat ætatem, siue minor sit: secūdum sua tempora negotium dirimetur. Querimoniam autem fieri oportet non nuda denūtiatione, sed in scriptis. Quod si & in iudicio instruatur: omnimodo oportet mulierē certiorari: alioquin si eam non certiorauerit, vel patrem ipsius: nihil videatur maritus egisse.

HAEC Cōstitutio ad futura matrimonia pertinet. Nam in his, quæ adhuc cōstant, illa præcipimus obseruari: vt si quidē residuū decenniū sit; vel nōminus biēnio; id tēpus habeat in querimonia, quæ ei & transmissio

nem

nem præstat. Sin autē minus biennio residuum tempus fuerit, vel forte transactum est totum decenniū: tunc ipsi quidē biennium habeāt, heredes autem eorum tres menses postquam nuptiæ solutæ fuerint.

NOV. CI.

LICEAT curiali non solum curialē patriæ suę heredē scribere, sed etiam non curialem alicuius ciuitatis; siue cognatus sit, siue extraneus; aut in totum, aut in parte non minus nouē vncijs. ita tamē vt curialis fiat, & curialia munera impleat non tantum ipse, sed etiam liberi eius; quasi ab initio pater curialis fuisset. Sed & si curialis testamentum non fecerit; existat autem cognatus ipsius siue curialis, siue non; & sit paratus curialia munera implere: habeat successionem ipsius; & liberi eius curiales esse videātur; & nullā patiatur in quietudinē siue de nouē vncijs, siue dę I.

de quarta portione. quia sic videtur, quasi curialis ab initio natus esset.

II. SED & si quis donauerit alicui non minus noue vncijs res; & postea ille paratus sit curialia munera implere cum liberis suis & sua substantia: liceat hoc facere. quia nihil interest, vtrum curiali suæ ciuitatis aliquis propriã substantiã dat, an eiusdẽ ciuitatis curiali futuro. Cognatus autem extraneus, si intestati curialis cognati successionem voluerit occupare; intra sex mẽses actis interuenientibus suam manifestet voluntatem. SI curialis res suas ita vt diximus, non curiali donauerit: non aliter rerum traditio fiat, nisi in gestis sine damno vllo celebrãdis apud Prę sidem prouinciæ curialia munera cõfiteatur se impleturũ, & liberos suos. Sin autem donator antequam hoc procedat res suas non curiali tradiderit: liceat curiæ vsq. ad nouem vncias res donatas vindicare; nisi is cui donatę sunt, munera curialia subeat.

SI

SI quis ex testamento vel ab intę III.
stato non curialis heres curiali exi-
stat: conueniat curia statim, vt mor-
tuus est curialis, cum Defensore ciui
tatis: & relictam substantiã sine frau
de vlla in inuentario scribat. et præ-
sente religioso Episcopo vna cũ eiusd
dem ciuitatis Defensore signacula
rebus imponantur, curiæq. tradãtur.
ac postea si heres se curiæ dedit, &
substantiam suam, & liberos, actis a-
pud Præsidem sine vllo damno cele-
brandis: tunc res ei reddantur. Sin
autẽ noluerit heres curialis esse, qui
vocatur ab intestato ad successionẽ
defuncti cognati curialis: tres quidẽ
vncias ipse capiat, nouem autem cu-
riæ concedat. Quod si eiusdem gra
dus multi cognati existant: & alij qui
dem esse volunt, alij autem tale onus
recusant: volentibus quidem mune-
ra curialia subire nouem vnciæ præ-
stentur: recusantibus autem tres con
cedantur. Non curialibus enim
ex substantia curialis non plus dari,

quam tres vnciæ possunt.

IV. SI curialis habuerit filiam, eaque nupta fuerit curiali: vel aliquis paratus sit eam vxorem ducere, vt munera curialia impleat: non minus nouē vncijs a paterna substātia capiat. scilicet si aliæ filiæ curialibus nuptæ nō sint; vel his forte nupturæ sunt, qui curiales fieri volunt. Generaliter enim dicimus eas quidem, quæ curialibus nuptæ sunt, non minus accipere nouem vncijs. quæ autem curialibus nec constitutis nec factis coniunctæ sunt, nō plusquam tres vncias habeant. Illud autem dubium non est, quod dominiū quidē nouem vnciarū mulier habet; curialia autē munera maritus ex isdē rebus implere debet. Quod si talis mulier decesserit: si quidem liberos habeat apud ipsos curiales cōstitutos res manebunt. sin autē filiæ sint; si quidē iunctæ sunt curialibus vel nupturæ; ipsæ totū habeant; sin autem non, tres vncias capiant. Quod si neq. filios, neq. filias habuerit:

rit: maritus eius curialis res habeat. Et si quidem ex secũdo matrimonio filios habuerit vel filias curialibus nuptas vel nupturas: ad ipsos vel ad ipsas nouẽ vnciæ pertineant. Quod si nemo sit curialis, nemo curiali nupta, nemo futuro curiali nuptura: nouem vnciæ ad curiam deuoluantur.

CII. CIII. CIIII.

* * *

NOV. CV.

CONSVLES sportularum, & distributionum, aliarumq. impẽsarum nomine ea tantũ cõsumant, quę præsenti lege permissa fuerint. Processiones autẽ ipsius esse volumus septẽ omnes in circo, & in harena, & in theatro. Et prima quidem processio erit Kalendis Ianuarijs: secũda autẽ ea, quæ mappa dicitur: tertia autem ea, quæ θεάτρου κωνήγιον appellatur, vt semel non bis celebretur: quarta

autem ea, quæ μονημέριον dicitur: vbi & quod πάγκαρπον vocant; celebrandum est: quinta autem in theatro id faciat, quod πόρνας dicitur: in sexta autem in circum procedat, & faciat mappam: & in septima processione faciat spectaculum, in quo honorem suum deponat. Vxor autem Consulis decoranda est maritalibus insulis: ideoque & de expensis eius cõpetens descriptio facta est. Quod si non habeat vxorem, matri suæ talem honorem præstet, & si velit. Aliæ autem mulieri non habeat licentiam honorem Consularię dignitatis pręstare. Aurum autem non liceat Consuli spargere, argentum autem liceat, si velit. Si quis autem descriptionem a nobis factam transgrediatur: centum libras auri pœnæ nomine præstet. Aurum autem soli Imperatori liceat spargere. Non licere autem Consulibus maiora vasa spargere.

NOV. CVI.

ISTA CONSTITVTIO de nautico fœnore loquitur: est pro non scripta, quia ab alia posteriore Cõstitutione penitus deleta est, quasi nec scripta, nec promulgata fuisset.

NOV. CVII.

SI QVIS INTER liberos suos vltimam voluntatem componere maluerit: in primis tempus conscribat, postea autem nomina liberorũ suorum sua manu, & vnciarum quantitatem, in quibus heredes eos instituit, non per numerorum notas, sed ita vt litteris numerus exprimatur. Sed & si res aliquas liberis suis relinquere velit: aut ex rebus certis heredes quosdam de liberis instituere maluerit: dicat rerum demonstrationẽ, & manu propria significet, vt nulla postea dubitatio inter liberos fiat. I.

Sin autē extraneis personis, vel vxori suæ legata vel fideicommissa relinquere voluerit; & hoc manu propria scribat, & ante testes nuncupet: & valeat, quod ita actum est, quamuis ceteras testamentorū obseruationes nō habeat. Et si quidē in eadem perseuerauerit voluntate, nihil amplius quæratur. Sin autem dixerit aliquis testatorem pœnituisse: non aliter audiatur, nisi probauerit defunctum postea septem testibus præsentibus dixisse priorem voluntatem suā velle se irritam esse, & forte eam rupisse. Posterius autem testamentum vel in scriptis vel sine scriptis compositum validum est.

II. QVIA autem scimus quosdam rerum suarū inter proprios liberos distributionem facere, & in eadē quoq. liberos eorum subscribere: hoc quoque validum sit, secundum nostræ Constitutionis obseruationem, quā de huiusmodi distributione promulgauimus. Sed & si sine subscriptio

ne

ne liberorum, ipse parens subscribat; & omnia per subscriptionem suam manifesta faciat: id quoque ratum habebitur, quoniã & hoc in antefata Constitutione continetur.

Hæc autem lex in his casibus locũ habebit, quos postea moueri contigerit.

NOV. CVIII.

SI QVIS HEREDEM scripserit, & rogauerit eum id, quod ex hereditate superauerit tempore mortis suæ alijs restituere: nouem quidẽ vncias hereditatis scriptus heres habebit; ita vt quo modo voluerit, eis vtetur; tres autem vncias generali fideicõmissario restituere cogatur; & nullo modo eas deminuat, nisi vel dotis nomine, si aliam substantiam non habeat, vel redemptionis captiuorum causa, vel si egentia laborans, & ex ipsis tribus vncijs viuere se speraverit. Quod si aliam substan-

tiam habens tres istas vncias deminuat; repleatur id, quod deminutum est ex ipsius proprio patrimonio. Sin autem substantia quidem eius nulla appareat; tres autem vncias consumpserit, habens aliud vnde viuere: liceat fideicommissario in rem agere, & hypothecaria actione, vt res pro rata trium vnciarū euincat. Ideoq. conueniens est, vt scriptus heres generali fideicommissario cautionem præstet de tribus vncijs restituendis, nisi forte testator huiusmodi satisdationem siue cautionem specialiter non concesserit. Hæc autem Constitutio locum habeat non solum in futuro tempore, sed etiam in omnibus causis, quæ adhuc pendent. Pendere autem adhuc causa videtur, si non dum scriptus heres decesserit. Nulla autem discretio personarum sit: nam & in liberis, & in cognatis, & in extraneis ea lex locum habebit.

NOV. CIX.

NVLLVS HAERETICVS militet, vel curas publicas gerat. Hæreticos autem dicimus & Nestorianos, & Eutychianistas, & Acephalos, qui Dioscori & Seueri superstitionem secuti sunt, a quibus Manichæi & Apollinarij sacrilegia renouata sunt. Et omnino eos, qui non communicant in ecclesia hæreticos vocamus; quamuis nomen Christianorum vsurpant. Vt tamen orthodoxi plus quã hæretici iuris habeant: sciendũ est mulieribus hæreticis priuilegia in dotibus vel propter nuptias donationib. hypothecarũ, quæ tacita dedimus, denegari, & omnes huiusmodi prærogatiuas. Si autem pœnitentiam egerint, & in ea perseuerauerint: non careant beneficijs nostris. Eaque obseruare procurent nõ solũ religiosissimi Episcopi, sed etiam omnes magistratus & iudices siue maiores, siue minores,

NOV.

NOV. CX.

HAEC Constitutio tollit Constitutionem priorem, quæ de nautico fœnore posita est per innouationem; vt sic accipiatur, quasi omnino nec scripta, nec posita esset, & hoc illud continet.

NOV. CXI.

IVBEMVS vt in negotijs, quæ ante hac triginta annorum remouebat exceptio; nunc venerabilibus ecclesijs, ac monasterijs, & xenonibus, nec non orphanotrophijs, ac brephotrophijs, & ptochijs quadraginta annorũ protelatio conferatur; saluæ scilicet inter alias personas & causas virtute, quã semper tricennalis sibi præscriptio vindicauit. Quoniã hanc decẽ annorum adiectionẽ religiosis locis præstamus: vt personales & hypothecarię actiones in tãto tempore

pore propagentur. Annali autem exceptioni, vel triennali, vel alijs huiusmodi exceptionibus non derogetur. Hæc autem Constitutio & in præteritis temporibus locum habeat; nisi quædam causę amicali transactione, vel iudiciali sententia sopitæ sunt.

HAEC CONSTITVTIO INNOVAT CONSTITVTIONEM QVAE PRAESCRIPTIONEM GENTVM ANNORVM LOCIS VENERABILIBVS DEDERAT. NOV. CXI.

IDEM A. Theodoro.

QVOD MEDICAMENTA morbis, hoc exhibent iura negotijs. Vnde consequitur, vt nonnunquam a iudicio discordet effectus: & quod credebat cõiectura prodesse, experimento inueniatur inutile. Probat igitur hoc præsentis

etiam

etiã neceſsitas ſanctionis, in qua priuilegium ex religioſo proposito ſacroſanctis eccleſijs dei, & monaſterijs, alijſq. religioſis locis Conſtitutione noſtra nuper indultum, neceſſaria correctione diſtinguimus. Dudum ſi quidem inſſeramus ad centũ illis annos exceptionis propagari curricula, per cuius licentiã ſanctionis negotia quidem multa commota ſunt, & velut antiquorum vulnerum obductæ patuerunt iterum cicatrices. Sed eorum ſanitas prouenire nõ potuit; probationum ſcilicet difficultatibus impedita. Quoniam per rãtum ſęculi magis, quam temporis ſpatium, nec documentis integritas, nec actis fides, nec ętas valet teſtibus ſuffragari. Vnde quia largitatis noſtræ cauſarum nõ occurrit anguſtia: cum ratione ſimul ac religione tractãtes prædictum priuilegium vſq; ad poſſibilem modum deducere experimento retraximus. Et iubemus in negotijs, quæ ante hac triginta annorum

remouebat exceptio; nunc venerabi
libus ecclesijs, monasterijs, & xenoni
bus, nec non orphanotrophijs ac bre
photrophijs, & ptochijs quadraginta
annorum protelatio cõferatur; salua
scilicet circa alias personas & cau-
sas virtute, quam semper tricennalis
sibi præscriptio vindicabat. Quoniã
hanc decem annorum adiectionem
solis, vt dictum est, religiosis locis, eo-
rumque iuri vel contractib. indulge-
mus: vt sopitæ hoc temporis spatio tã
personales, quã hypothecariæ actio-
nes in perpetuum conquiescant. ni-
hil penitus alijs exceptionibus dero-
gãtes, sed tam in annuis, quã in trien
nio vim roburq. tenentibus. In illis
namq. vt dictum est, tantum negotijs
religiosos contractus memorato qua
draginta annor. priuilegio volumus
perfrui, in quibus eis centum anno-
rum prærogatiuam Constitutio no-
stra cõtulerat. Si quas plane causas
ante hanc nostram Constitutionem
ab ecclesijs ceteriscq. sacris locis vbi-
cum-

cumq. commotas iudicialis sentẽtia, aut transactionum conuentio terminauit: nolumus refricari; sed in reliquum illis hãc obici sanctionẽ; quas ante hac sopitas octo lustrorum silentio moueri hactenus aut motas terminari non contigit. Illustris igitur & magnifica auctoritas tua; quæ per hanc generalẽ legem nostra statuit æternitas: edictis propositis ad omnium notitiam faciat peruenire.
DAT. K. IVN. CP. IMP. DN. IVSTIN. PP. A. ANN. XV. BASILIO. V. C. COS.

NOV. CXII.

1. RES MOBILES VEL se mouentes vel immobiles litigiosas volumus appellari, quarum de dominio apud iudicem inter actorem & possessorẽ quæstio orta est aut iudiciali admonitione, aut per preces Imperatori porrectas, & apud iudicẽ intimatas, ac per ipsum aduersario

ſatio litigatori manifeſtatas. Nam ſecundum talem diſtinctionē & Cō-ſtitutionē noſtrā intelligi volumus, in qua cautum eſt de ſciēte vel ignorante emptore. Si quis autem pluribus heredibus derelictis deceſſerit; & illi cum alijs hereditarijs rebus rē litigioſam diuiſerint: id quod factum eſt lege nō reprobetur. nō enim recte videtur alienatio eſſe inter coheredes facta diuiſio. Si quis autem rem litigioſam legauerit; euētum litis videatur legaſſe: vt ſi quidem heres vicerit, legatum accipiat legatarius; ſin autem victus fuerit; nihil accipiat. Ideoque libera licentia legatario datur adeſſe in iudicio, vt nulla negligentia, vel conluſio ab here de committatur. De hypothecis autem quæſtio rem litigioſam non facit. Nam & ſi ſpecialiter hypothecæ nomine res obligata eſt: tamen vendere eam debitor nō prohibetur. ita tamē vt ex quātitate pretij creditori debitum perſoluatur: aut ſi hoc fa-

factum nō fuerit; liceat creditori hypothecariam actionē mouere, & rem sibi subpositam vindicare; donec satisfiat. scilicet vt creditoribus anteriora iura habentibus secūdum priores leges temporum prærogatiuæ reseruentur. Ex his apparet multo minus litigiosam rem vocari eam, quæ generaliter hypothecarū titulo obligata est.

II. SI iudex aliquem teneri voluerit; talem condicionem in sua interlocutione debet inferere: vt non aliter libellus accusationis reo detur, vel sportulæ ab eo exigantur; nisi prius actor in libello subscripserit vel sua manu, vel per tabularium, & monumentis interuenientibus fideiussorē præstet idoneum periculo officij promittētem, quod actor & obseruabit in iudicio, & exercebit suas actiones; & si postea ostendatur iniuste litem mouisse sumptuum nomine decimam partem dabit quantitatis, quæ libello comprehensa est, vt eam is

qui

qui accusatus fuit accipiat. Sin autem dicat se non habere fideiussorẽ: sanctis euangelijs propositis iuret, quod nõ potest dare fideiussorem; ac postea iuratoriæ cautioni committatur, in qua promittere debet ea, quæ supra scripta sunt. Quod si alio modo factũ fuerit: nullũ respõsum dare litis executori reũ concedimus. et si aduersus ea factũ fuerit, iudex quidẽ cum officio suo denarum librarum auri pœna multetur, executor autem litis publicatione suæ substãtię punitus, in exilium per quinqueniũ mittatur. Pœnæ autẽ ex hac lege inrogatæ periculo Comitis Rerum Priuatarum fisco nostro inferantur. Quidquid autem ex hac inlicita conuentione detrimenti reus passus est, resarciatur ei ex substantia actoris periculo iudicis eius, a quo executor missus ast. Excipimus autem ab huiusmodi pœnis illa litigia, quæ ex consensu litigatorum in iudicijs ventilantur.

III. SI quis per iudicialem admonitionem, vel preces Imperatori porrectas, & apud iudicē intimatas, ac per eum aduersario manifestatas, & sub legitima disceptatione iudicis factas rerum inligauerit: non liceat ei recedere a iudicio, & negotium suspensum deserere. Quod si hoc fecerit actor: liceat reo petere a iudice, apud quem lis cōtestata est, vt admoneatur actor, vt veniat in iudicium, vel procuratorē legitimum mittat. Quod si nec ipse venerit, nec procuratorem miserit: vocetur per tria edicta per interuallum in singulis nō minus triginta dierū. Nam ordinarios iudices non solum prēconijs, sed etiā propositionibus edictorum absentes partes vocare iubemus. Iā oponendi autem edicta licentiam & illis iudicib. damus, qui ex principali iussione facti sunt iudices. Hæc si litis cōtestatio facta est. Sin autem sola admonitio, & precum intimatio, atque manifestatio facta est tantum, deinde

actor

actor negotium deseruit: liceat reo similiter iudicē adire, & petere, vt tria edicta proponantur. et si propositis eis actor neque venerit, neque procuratorem legitimum miserit, habeat indutias vnius anni. Et si non venerit: licentiam damus iudici & ab vna parte reo solo præsente litem audire; & legibus consentaneum calculum proferre. Quod si intra prædictum annum peruenerit; & suas actiones exercere maluerit: nō antea eum suscipiat iudex, quam impensas reo præstet; ita tamen vt a iudicio iterum non recedat. Alioquin si hoc fecerit, & annus transactus sit; careat actionibus suis.

Illam autem regulam, qua cautum est neminem inuitum agere compelli, tunc locum habere volumus; cum res integra est, & actor aduersarium suum teneri non fecerit. Hanc autem Constitutionem in his casibus volumus obseruari, qui nec iudiciali senten-

Sin autē extraneis personis, vel vxori suæ legata vel fideicommissa relinquere voluerit; & hoc manu propria scribat, & ante testes nuncupet: & valeat, quod ita actum est, quamuis ceteras testamentorū obseruationes nō habeat. Et si quidē in eadem perseuerauerit voluntate, nihil amplius quæratur. Sin autem dixerit aliquis testatorem pœnituisse: non aliter audiatur, nisi probauerit defunctum postea septem testibus præsentibus dixisse priorem voluntatem suā velle se irritam esse, & forte eam rupisse. Posterius autem testamentum vel in scriptis vel sine scriptis compositum validum est.

II. QVIA autem scimus quosdam rerum suarū inter proprios liberos distributionem facere, & in eadē quoq. liberos eorum subscribere: hoc quoque validum sit, secundum nostræ Constitutionis obseruationem, quā de huiusmodi distributione promulgauimus. Sed & si sine subscriptione

ne liberorum, ipse parens subscribat; & omnia per subscriptionem suam manifesta faciat: id quoque ratum habebitur, quoniã & hoc in antefata Constitutione continetur.

Hæc autem lex in his casibus locũ habebit, quos postea moueri contigerit.

NOV. CVIII.

SI QVIS HEREDEM scripserit, & rogauerit eum id, quod ex hereditate supererit tempore mortis suæ alijs restituere: nouem quidẽ vncias hereditatis scriptus heres habebit, ita vt quo modo voluerit, eis vtetur; tres autem vncias generali fideicõmissario restituere cogatur; & nullo modo eas deminuat, nisi vel dotis nomine, si aliam substantiam non habeat, vel redemptionis captiuorum causa, vel si egentia laborans, & ex ipsis tribus vncijs viuere se speraverit. Quod si aliam substan-

tiam habens tres istas vncias deminuat; repleatur id, quod deminutum est ex ipsius proprio patrimonio. Sin autem substantia quidem eius nulla appareat; tres autem vncias consumpserit, habens aliud vnde viuere: liceat fideicommissario in rem agere, & hypothecaria actione, vt res pro rata trium vnciarũ euincat. Ideoq. conueniens est, vt scriptus heres generali fideicommissario cautionem præstet de tribus vncijs restituendis, nisi forte testator huiusmodi satisdationem siue cautionem specialiter non concesserit. Hæc autem Constitutio locum habeat non solum in futuro tempore, sed etiam in omnibus causis, quæ adhuc pendent. Perdere autem adhuc causa videtur, si non dum scriptus heres decesserit. Nulla autem discretio personarum sit: nam & in liberis, & in cognatis, & in extraneis ea lex locum habebit.

NOV. CIX.

NVLLVS HAERETICVS militet, vel curas publicas gerat. Hæreticos autem dicimus & Nestorianos, & Eutychianistas, & Acephalos; qui Dioscori & Seueri superstitionem secuti sunt, a quibus Manichæi & Apollinarij sacrilegia renouata sunt. Et omnino eos, qui non communicant in ecclesia hæreticos vocamus; quamuis nomen Christianorum vsurpant. Vt tamen orthodoxi plus quã hæretici iuris habeant: faciendũ est mulieribus hæreticis priuilegia in dotibus vel propter nuptias donationib. hypothecarũ, quæ tacita dedimus, denegari, & omnes huiusmodi prærogatiuas. Si autem pœnitentiam egerint, & in ea perseuerauerint: non careant beneficijs nostris. Eaque obseruare procurent nõ solũ religiosissimi Episcopi, sed etiam omnes magistratus & iudices siue maiores, siue minores,

NOV.

NOV. CX.

HAEC Constitutio tollit Constitutionem priorem, quæ de nautico fœnore posita est per innouationem: vt sic accipiatur, quasi omnino nec scripta, nec posita esset, & hoc illud continet.

NOV. CXI.

IVBEMVS vt in negotijs, quæ ante hac triginta annorum remouebat exceptio; nunc venerabilibus ecclesijs, ac monasterijs, & xenonibus, nec non orphanotrophijs, ac brephotrophijs, & prochijs quadraginta annorũ protelatio conferatur: saluæ scilicet inter alias personas & causas virtute, quã semper tricennalis sibi præscriptio vindicauit. Quoniã hanc decẽ annorum adiectionẽ religiosis locis præstamus: vt personales & hypothecariæ actiones in tãto tempore

pore propagentur. Annali autem exceptioni, vel triennali, vel alijs huiusmodi exceptionibus non derogetur. Hæc autem Constitutio & in præteritis temporibus locum habeat; nisi quædam causę amicali transactione, vel iudiciali sententia sopitæ sunt.

HAEC CONSTITVTIO INNOVAT CONSTITVTIONEM QVAE PRAESCRIPTIONEM CENTVM ANNORVM LOCIS VENERABILIB. DEDERAT. NOV. CXI.

IDEM A. Theodoro.

QVOD MEDICAMENTA morbis, hoc exhibent iura negotijs. Vnde consequitur, vt nonnunquam a iudicio discordet effectus: & quod credebat cõiectura prodesse, experimento inueniatur inutile. Probat igitur hoc præsentis

etiam

remouebat exceptio, nunc venerabi libus ecclesijs, monasterijs, & xenonibus, nec non orphanotrophijs ac brephotrophijs, & ptochijs quadraginta annorum protelatio cõferatur; salua scilicet circa alias personas & causas virtute, quam semper tricennalis sibi præscriptio vindicabat. Quoniã hanc decem annorum adiectionem solis, vt dictum est, religiosis locis, eorumque iuri vel contractib. indulgemus: vt sopitæ hoc temporis spatio tã personales, quã hypothecariæ actiones in perpetuum conquiescant. nihil penitus alijs exceptionibus derogãtes, sed tam in annuis, quã in trien nio vim roburq. tenentibus. In illis namq. vt dictum est, tantum negotijs religiosos contractus memorato quadraginta annor. priuilegio volumus petfrui, in quibus eis centum annorum prærogatiuam Constitutio nostra cõtulerat. Si quas plane causas ante hanc nostram Constitutionem ab ecclesijs ceterisq. sacris locis vbi-

cum-

cumq. commotas iudicialis sentẽtia, aut transactionum conuentio terminauit: nolumus refricari; sed in reliquum illis hãc obici sanctionẽ; quas ante hac sopitas octo lustrorum silentio moueri hactenus aut motas terminari non contigit. Illustris igitur & magnifica auctoritas tua; quæ per hanc generalẽ legem nostra statuit æternitas: edictis propositis ad omnium notitiam faciat peruenire. DAT. K. IVN. CP. IMP. DN. IVSTIN. PP. A. ANN. XV. BASILIO. V. C. COS.

NOV. CXII.

1. RES MOBILES VEL se mouentes vel immobiles litigiosas volumus appellari, quarum de dominio apud iudicem inter actorem & possessorẽ quæstio orta est aut iudiciali admonitione, aut per preces Imperatori porrectas, & apud iudicẽ intimatas, ac per ipsum aduer

sario

sario litigatori manifestatas. Nam secundum talem distinctionē & Cō-stitutionē nostrā intelligi volumus, in qua cautum est de sciēte vel ignorante emptore. Si quis autem pluribus heredibus derelictis decesserit; & illi cum alijs hereditarijs rebus rē litigiosam diuiserint: id quod factum est legē nō reprobetur. nō enim recte videtur alienatio esse inter coheredes facta diuisio. Si quis autem rem litigiosam legauerit; euētum litis videatur legasse: vt si quidem heres vicerit, legatum accipiat legatarius; sin autem victus fuerit; nihil accipiat. Ideoque libera licentia legatario datur adesse in iudicio, vt nulla negligentia, vel conlusio ab here de committatur. De hypothecis autem quæstio rem litigiosam non facit. Nam & si specialiter hypothecæ nomine res obligata est: tamen vendere eam debitor nō prohibetur. ita tamē vt ex quātitate pretij creditori debitum persoluatur: aut si hoc

fa-

factum nō fuerit; liceat creditori hypothecariam actionē mouere, & rem sibi subpositam vindicare, donec satisfiat. scilicet vt creditoribus anteriora iura habentibus secūdum priores leges temporum prærogatiuæ reseruentur. Ex his apparet multo minus litigiosam rem vocari eam, quæ generaliter hypothecarū titulo obligata est.

II. SI iudex aliquem teneri voluerit, talem condicionem in sua interlocutione debet inserere: vt non aliter libellus accusationis reo detur, vel sportulæ ab eo exigantur, nisi prius actor in libello subscripserit vel sua manu, vel per tabularium, & monumentis interuenientibus fideiussorē præstet idoneum periculo officij promittētem, quod actor & obseruabit in iudicio, & exercebit suas actiones; & si postea ostendatur iniuste litem mouisse sumptuum nomine decimam partem dabit quantitatis, quæ libello comprehensa est, vt eam is

qui

qui accusatus fuit accipiat. Sin autem dicat se non habere fideiussorē: sanctis euangelijs propositis iuret, quod nō potest dare fideiussorem; ac postea iuratoriæ cautioni committatur, in qua promittere debet ea, quæ supra scripta sunt. Quod si alio modo factū fuerit: nullū respōsum dare litis executori reū concedimus. et si aduersus ea factū fuerit, iudex quidē cum officio suo denarum librarum auri pœna multetur, executor autem litis publicatione suæ substātię punitus, in exilium per quinqueniū mittatur. Pœnæ autē ex hac lege inrogatæ periculo Comitis Rerum Priuatarum fisco nostro inferantur. Quidquid autem ex hac inlicita conuentione detrimenti reus passus est, resarciatur ei ex substantia actoris periculo iudicis eius, a quo executor missus ast. Excipimus autem ab huiusmodi pœnis illa litigia, quæ ex consensu litigatorum in iudicijs ventilantur.

III. SI quis per iudicialem admonitionem, vel preces Imperatori porrectas, & apud iudicē intimatas, ac per cum aduersario manifestatas, & sub legitima disceptatione iudicis factas rerum inligauerit: non liceat ei recedere a iudicio, & negotium suspensum deserere. Quod si hoc fecerit actor: liceat reo petere a iudice, apud quem lis cōtestata est, vt admoneatur actor, vt veniat in iudicium, vel procuratorē legitimum mittat. Quod si nec ipse venerit, nec procuratorem miserit: vocetur per tria edicta per interuallum in singulis nō minus triginta dierū. Nam ordinarios iudices non solum prēconijs, sed etiā propositionibus edictorum absentes partes vocare iubemus. *l*ª oponendi autem edicta licentiam & illis iudicib. damus, qui ex principali iussione facti sunt iudices. Hæc si litis cōtestatio facta est. Sin autem sola admonitio, & precum intimatio, atque manifestatio facta est tantum, deinde

actor

actor negotium deseruit: liceat reo si militer iudicē adire, & petere, vt tria edicta proponantur. et si propositis eis actor neque venerit, neque procuratorem legitimum miserit, habeat indutias vnius anni. Et si non venerit: licentiam damus iudici & ab vna parte reo solo præsente litem audire; & legibus consentaneum calculum proferre. Quod si intra prædictum annum peruenerit; & suas actiones exercere maluerit: nō antea eum suscipiat iudex, quam impensas reo præstet; ita tamen vt a iudicio iterum non recedat. Alioquin si hoc fecerit, & annus transactus sit; careat actionibus suis.

Illam autem regulam, qua cautum est neminem inuitum agere compelli, tunc locum habere volumus; cum res integra est, & actor aduersarium suum teneri non fecerit. Hanc autem Constitutionem in his casibus volumus obseruari, qui nec iudiciali senten-

tia, nec amicali compositione, vel alia legitima decisione sopiti sunt.

NOV. CXIII.

NEMO nostrorum iudicum siue in pecuniaria, siue in criminali causa pragmaticam timeat nostram sanctionem, vel aliud cuiusuis generis rescriptum, siue diuinas iussiones, siue referendariorum depositiones, aut Inlustrium magistratuum præcepta. Nam secūdum generales leges singulas causas finiri iubemus; & prędictas ambitiones nullum sibi locum in iudicijs vindicare. Nam si velit Princeps aliquam causam dirimere; ipse sententiam dicat, non iudicibus imperet, quomodo debent in singulis causis emergentibus iudicare; nisi forte de iure fuerit dubitatum. tunc enim licebit iudici ad Imperatorem referre, vt sibi iuris obscuritas illuminetur. Et hæc omnia volumus obseruari non apud magi-

stratus

ſtratus tantum, ſed etiam apud iudices quoque ſiue diuina iuſsione deputatos, ſiue ab alijs magiſtratibus datos, immo etiam apud compromiſſarios arbitros ſiue cum ſcriptis, ſiue ſine ſcriptis apud eos cauſarum proceſſetit diſceptatio. Hanc autem Conſtitutionem locum habere volumus non ſolũ in iudicijs poſtea mouendis, ſed etiam in his, quæ adhuc pendent: vt vnuſquiſque generali lege fiduciam habeat. Nam ambitioſis reſcriptionibus finita iam negotia tefricari nullo modo volumus. Finitum autem videtur id, de quo ſententia definitiua prolata eſt; quamuis appellatio vel retractatio contra eam ſperetur. Excipimus autem illa reſcripta, quæ iudices iubẽt ſine tarditate & mora cauſas diri mere, vel legibus conſentaneum calculũ proferre, vel acta litigatori edere, vel ſi iuſſerint eum cum alio iudicare. Tales enim iuſsiones ſiue in ſcriptis, ſiue ſine ſcriptis fieri non

prohibemus. Iudex autem, qui generalem legem contempserit, & inlicitam rescriptionem admiserit: decem librarum auri pœna, & alias grauissima indignatione nostra plectetur. Sed vt nemo hæc saluberrima nostra statuta ignoret: iubemus in ipso litis exordio, ante ipsam personarum confirmationem præsentem legem inseri: vt nemo possit contra generales leges aliquid sibi prœciputum sperare.

NOV. CXIV.

VT DIVINAE IVSSIONES SVBSCRIPTIONEM HABEANT GLORIOSISS. QVAESTORIS.

IDEM A. Theodoto P.P.

NOSTRAE serenitatis sollicitudo remedijs inuigilat subiectorum nec cessamus inquirere, si quid sit in nostra Republica corrigendũ. Ideo nam

namq. volũtarios labores adpetimus, vt quietem alijs præparemus. Vnde ad vniuersorum vtilitatẽ pertinere perspeximus, si sacras etiã iussiones cum competenti iubeamus cautela procedere: ne aliquib. liceat eas pro sua voluntate conficere. Nam præsenti lege decernimus nullam diuinam iussionem neq. per viri magnifici Quæstoris adiutores, neq. per aliã cuiuslibet militiæ, aut dignitatis, aut officij personã quocumq. iudicio cõfisam a quolibet suscipi cognitore, cui magnifici viri Quæstoris adnotatio subiecta non fuerit: qua continetur & inter quos, & ad quẽ iudicẽ, vel per quã fuerit directa personã, quatenus omni post hac ambiguitate submota nulla cuilibet excusationis relinquatur occasio. sciẽtibus iudicibus vel administratoribus vniuersis, quod si in quolibet negotio sacram susceperint iussionem, nisi cui Quæstoris viri magnifici fuerit subiecta notatio: multa viginti librarum

auri, & officium eorum simili pœna plectetur. Quibus iubemus, si qua ad eos talis iussio aduenerit, mox ad prædictum virum magnificum Quæstorem referre, aut cum illo, qui hoc ingerit destinare; vt in eum vindicta procedat, quam in falsarios iura nostra constituunt, Theodote parens carissime, atq. amantissime. Quam legem perpetuo valituram Celsitudo tua ad vniuersorum faciat peruenire notitiam.

NOV. CXV.

I. SI CONTRA sententiam iudicis prouocatio porrecta fuerit, & post ea lex noua sit promulgata; deinde iudices appellationis dubitēt, quo modo causas definiant, vtrum secundum leges, quæ positæ erant rei iudicatæ tempore, an secundum legem, quæ postea secūdum nouationem introducta est: æquum nobis videtur illas obseruari leges, quæ tempore rei iudi

iudicatæ valebant; quãuis lex postea lata retrorsum se retulit. Idq. nõ solũ in prouocationibus iubemus optinere, sed etiam in retractionibus, vel in relationibus; vbi iudices postquã litigatores allegationibus renuntiauerint, ignorantes quid statui oporteat, nostram interrogant pietatem.

SVNT quidam malitiosi litigatores, qui post renũtiationem aduersæ partis, & tempora probationũ statuta: tamen ipsi dicant aliquas se habere allegationes, vt nullus scilicet liti terminus imponatur. Ideoq. iubemus vnum mensem ei ad indutias dari; & iubeatur a iudice, vt quod vult dicat. Et si dicat se iterum dilatione opus habere; præstetur ei mensis secundus; quo completo si iterum dilationem petat; ad vincendam malitiam eius tertius mensis præstetur. quo completo si nihil dixerit, omnib. modis iudex legitimam sententiam dicat. II.

NEQVE pater aut mater, neq. auus III.

auus vel auia, neque pro auus vel pro auia liberos suos præteritos vel exheredatos in suo testamẽto faciant, quãuis vel per donationem, vel fideicommissum, vel alio modo legitimam eis portionẽ dereliquerint. nisi forte ingrati probentur, & ipsas ingratitudinis causas parẽtes proprio inscripserint testamẽto. Causæ autẽ ingratitudinis iustæ sunt hæ. Si quis parentibus suis audaces manus imponat. Si grauem atq. inhonestã contumeliam eis faciant. Si in criminalibus causis accusator contra parentem extiterit, exceptis insidijs aduersus Principẽ vel Rempublicã. Si cũ maleficis quasi maleficus conuersetur. Si vitę suor. parentũ per venenũ, vel alio modo insidiari tentauerit. Si nouercæ suæ vel concubinæ patris sese turpiter miscuerit. Si calumniator contra parẽtes filius fiat, & per delationem suam grauissimũ damnum eis inflixerit. Si inclusus in carcere parens liberos suos vel

vnum

vnum ex his, qui ad successionē eius ab intestato vocantur, rogauerit, vt in fidem suam ipsum recipiant; & illi vel ille noluerint fideiubere siue pro persona, siue pro debito in quantum idoneus esse is, qui rogatus est, probetur. Hoc autem, quod de fideiussione diximus, ad masculos liberos pertinere volumus. Item si conuictus fuerit filius prohibuisse parētes suos testamentū facere: si quidē illi postea potuerint testamentum ordinare; liceat eis propter hāc causam exheredare eum. Sin autē in ipsa prohibitione decesserint: omnes siue heredes sibi futuri, vel legatarij, vel alij qualēcumq. læsionem passi secundū priora iura suas aduersus eum exerceāt actiones. Item si contra voluntatē parentum filius cum harenarijs aut mimis conuersetur, & in hac professione permanserit. nisi forte parētes ipsius harenarij vel mimi fuerint. Item si pater quidē vel auus filiā suā vel neptem marito voluerit collocare;

care; & illa non consenserit, sed turpiter viuere cum alio maluerit. Sin autem filia vigintiquinq. annorum ætatis facta à parentibus suis marito non sit copulata; & ex hoc cõtigerit eam in corpore suo peccasse; vel sine consensu parentium marito se, libero tamen, coniunxisse: hoc nolumus ad ingratitudinem filiæ reputari.

Item si furioso parenti liberi curã non adhibeant, sed alij cognati, qui ab intestato vocantur: si quidem resipuerit; liceat ei si velit inofficiosos liberos ingratos in suo scribere testamento. Sin autem in ipso furore decesserit, & liberis nullam curam adhibẽtibus vnus ab extraneis, vel his, qui ab intestato vocantur, misericordia ductus curare eum voluerit: testatione in scriptis vtatur ad eos, qui ex testamento vocantur ante furorem forte composito, vel ad eos, qui ab intestato existunt, vt curam adhibeant furioso. Sin autem & post huiusmodi testationem in eadem negligentia

per

perſeuerauerint; & extraneus in ſua domo futioſum ſuſceperit,& impenſis ſuis vſq. ad mortem eius curam fecille probatus fuerit: ipſum quamuis extraneus ſit,ad ſucceſsionem furioſi ſanctimus peruenire,refutata inſtitutione teſtamenti eius,& heredibus ſcriptis vtpote indignis repellendis, ceteris videlicet capitulis teſtamẽti in ſua firmitate duraturis. Item ſi vnus ex parẽtibus in captiuitate ſit, & liberi eius vel vnus ex his non curauerint eum redimere: ſi quidem redierit ille ab hoſtibus, liceat ei inoffitioſos liberos ingratos in ſuo ſcribere teſtamento. Sin autem apud hoſtes deceſſerit,& omnes liberi eius redemptionem facere contempſerint; omnes res ipſius,eccleſię ciuitatis addicantur,a qua oriundus eſt;inuentario ſcilicet cũ publica teſtatione faciendo,vt nihil ex ſubſtantia eius pereat. Sic tamẽ vt omne,quod ex hac cauſa ad eccleſiam peruenerit,in redemptionem captiuorũ expẽdatur.

Et

Et generaliter dicimus, quotiens aliquis ex his, qui ab intestato vocãtur ad successionem eius, qui in captiuitate est, non curauerit eum redimere: nullatenus heres ei existat. et si in testamento heres scriptus est, ante captiuitatem forte composito, similiter ab hereditate repellatur ceteris autẽ testamenti capitulis valituris, substãtia scilicet similiter vt supra diximus ecclesiæ addicenda ciuitatis, vnde captiuus oriundus fuerit; & ad nihil aliud procedente nisi ad captiuorum redemptionem. Et si extraneus heres ante captiuitatem scriptus est, & ille sciens se heredem scriptum non curauerit eum redimere; simili pœna afficiatur. Quod in illis personis volumus obtinere, quæ octauumdecimum annum suæ ætatis impleuerunt. Vbi autem in redemptionem captiuorum necessarium sit pecuniam dari: facultatem habeat, si prædictæ ætatis sit, mutuam pecuniã sumere, & res mobiles vel immobiles

les obligare hypothecæ titulo, siue suas proprias habeat, siue illius, qui in captiuitate tenetur. Tales enim contractus, qui in redemptionem captiuorum in prædictis casibus fiunt, valere volumus, quasi sui iuris,& legitimæ ætatis fuisset is, qui cõtraxisset. redempto autem a captiuitate necessitas imponitur ratum contractũ habere,& id quod dedit creditor, ei persoluere,& quasi suo debito respõdere, atq. obligari. Item si parens liberos suos vel vnum ex his hæreticum habeat, ipse orthodoxus constitutus: liceat eos vel eum in testamento suo exheredare. quoniam non minima hæc causa ingratitudinis est. Orthodoxos autem dicimus eos, qui communicant in sacrosancta ecclesia catholica, in qua omnes Patriarchæ vna conspiratione & concordia colliguntur, & quattuor sancta concilia prædicantur: Nicænum & Constantinopolitanum, & Ephesinum primum, & Chalcedonense.

Hære-

Hæreticos autem dicimus eos, qui catholicis non communicant; quibus connumerari necesse est Nestarianos, atq. Acephalos. Sed vt plenius de hac parte loquamur: sciendum est non posse hæreticos parentes, si orthodoxos liberos habeat, alios quam ipsos instituere heredes; vel liberis non extantibus cognatos suos catholicos scilicet heredes instituant. Quod si ex liberis superstitibus alij quidem orthodoxi, alij autem hæretici appareant: omnem substantiam parentis ad orthodoxos peruenire volumus; vt fratres eor. hæretici, si in eodem errore perseuerauerint vsq. ad mortem, nihil omnino accipiant. Sed mortuis eis sine pœnitentia liceat orthodoxis in omnem substantiam parentum eorum peruenire. Sin autem pœnitentiam egerint: portiones suas accipiant sine fructibus tamen medij temporis, & sine vlla de administratione rerum molestia. Quod si omnes liberi hæretici fuerint: alij autem cognati de-

fun-

functi orthodoxi existãt, ipsis liberis anteponantur in successione. Quod si & ipsi hæretici fuerint; si quidem is qui defunctus est, habitum clerici habeat: ecclesię ciuitatis, in qua domicilium habuit, substãtia eius deferatur. Sic tamen vt si intra annum non vindicauerit ecclesia huiusmodi personarum patrimonia: ad fiscum nostrũ deuoluantur. Sin autem laici fuerint: sine vlla discretione res eorum fisci iuribus vindicentur. Quæ non solum si testamento scripto hæreticus decesserit, locum habere sanximus: sed etiam si intestatus defunctus sit, omnib. scilicet legibus valituris, quæ contra hæreticos, & Nestorianos, atq. Acephalos, & omnes, qui nõ communicant catholicę ecclesiæ, positæ sunt. SIVE igitur omnes prædictas causas, siue vnam ex his parentes in suo scripserint testamento; & filios suos exheredauerint: si quidem scripti heredes probauerint causam ingratitudinis veram esse;

valeat testamentum. Sin autem probare nõ potuerint: institutiones eor. infirmentur; & parentium hereditatẽ filij ab intestato peruenientes ex æquis portionib. capiãt. legata autẽ, vel fideicommissa, vel libertates, vel tutorũ dationes, vel alia legibus cognita capitula in testamento cõscripta valeant; vt sola institutio heredũ tollatur. Hæc de testamentis parẽtium constituimus. Modo videamus de testamentis liberorum.

IIII. SANCTIMVS itaq. non licere liberis parentes suos prẽterire, vel alienos a substãtia sua quocumq. modo facere; nisi specialiter causas testamentis suis inscripserint, quas exposituri sumus. Idest, si vitæ liberorum parentes insidiarẽtur, excepto crimine Maiestatis. Si venenis, aut sufuris magicis vitæ eorum insidiarẽtur; & hoc ipsum postea probatũ fuerit. Si pater cum nuru sua, vel concubina filij sui commixtus fuerit. Si parentes liberos suos testamenta face-

re

re prohibuerint in his rebus, in quibus testari possunt: quæ diximus de parentibus, in hoc casu similiter teneant. Si maritus vxori suæ venenum dederit, siue vt occidatur, siue vt mentem eius cognoscat: vel ex contrario si vxor marito dederit huiusmodi venenum: moueatur quidē inter eos crimen publicum, & competenti vindicta tale facinus remedium capiat. Liberis autem liceat ei, qui tale aliquid perpetrauerit, nihil omnino relinquere. Item si furiosus filius, vel quæcumq. persona liberorum sit in furore: eadem teneant, quæ superius de furiosis parētibus diximus. Item si vnus ex liberis in captiuitate sit; eumq. parens non redemerit: eadem teneant, quæ de parentib. captiuis supra constituimus. Itē si filius orthodoxus fuerit; & parentē suum senserit hæreticum esse: eadem iura teneant, quæ supra de parentibus diximus.

SI igitur liberi omnes istas causas

vel vnam ex his contra suos parentes inscripserint; & heredes eorum omnes, aut certas, aut vnã ex his probauerint: testamentum in suo robore permanere præcipimus. Enimuero si hæc non fuerint obseruata: testamentum quidẽ refutetur; iura autem ab intestato successionis locum habeant, legatis scilicet, & fideicommissis, & libertatibus, & tutorum dationibus, & alijs capitulis in testamẽto conscriptis in sua firmitate durantibus. Quidquid autem huic Cõstitutioni in alijs legibus cõtrarium inueniatur; hoc irritum atq. inutile sit. Et hę quidem exheredationis & præteritionis pœnæ, quantum pertinet ad ingratitudinis causas aduersus prædictas personas dispositæ sunt. Si quæ autem ex his ad crimina referantur: non prohibemus & ceteras pœnas subsisti eos, qui obnoxij fuerint reperti. Si qui autem heredes scripti ex certis rebus, iussi fuerint, vt nihil amplius quærerẽt: in

hoc

hoc casu hoc tantum iubemus fieri, vt si quid eis desit ad legitimam portionem, hoc quidem repleatur; testamentum autem non rescindatur.

SI quis in quacumq. causa obnoxium habuerit aliquem; & ille decesserit: non liceat ei neq. parentes defuncti, neq. liberos, neque vxorem, neq. adnatos, neq. cognatos, neq. heredes, neq. fideiussores eius conuenire, vel molestare, vel in iudicium vocare ante, quam nouem luctuosi dies transeant. Sin autem ante prædictos dies cõtra hoc aliquid fecerint; & vel cautionem, vel promissionem, vel fideiussionem ab eis acceperint: omnia irrita sint. Post nouem tamen dies si quas sibi cõpetere putauerint actiones; eas exerceant nulla temporali præscriptione, vel alia allegatione legitima ex hac dierum trãsactione creditori generanda. V.

SI quis alicui constituerit dicens SATIS TIBI FACIO: in quãtitate, quam dixerit, modis omnib. VI.

obligetur, vt debitum soluat. Si quis autem constituerit dicens SATIS TIBI ERIT: non tenebitur. quia impersonaliter locutus est. Quod si quis dixerit ERIT TIBI SATIS A ME ET AB ILLO ET ILLO: eis quidem, quos nominauit non consentientibus non præiudicat. Sed neq. pro ipsis obligatur, sed pro rata parte debiti teneatur. Sin autē ita dixerit ERIT TIBI SATIS A ME VEL AB ILLO VEL ILLO: illis quidem non consentientibus, quos nominauit, non præiudicat; ipse autem in toto debito teneatur. Si quis autem aduersus eos sibi cōpetere putauerit actiones; eas moueat, & auxilio iuris perfruatur. Hæc autem omnia in his causis sanctimus obtinere, quæ nondum iudiciali calculo, vel amicali compositione finitæ sunt.

NOV.

NOV. CXVI.

*

NOV. CXVII.

SI MATER vel auia vel quicũq. parens filium heredem scripserit ex parte legitima: liceat ei nepotibus vel neptibus ab eo procreatis, & omnibus deinceps personis aliã substantiam suam totam vel partẽ eius donare, vel relinquere sub hoc modo & condicione, vt pater eorum in his rebus nec vsumfructũ, nec vllã omnino habeat cõmunionẽ. Quod similiter obtinere iubemus, & si extraneus filiofamilias reliquerit, aut donauerit sub eodem modo & condicione. Et si quidem ipsi, qui alieni iuris sunt, vicesimũ quintum annum egressi fuerint, licentiã habeãt, quo voluerint modo res sibi donatas administrare. Sin autẽ adhuc minores sint; per quẽ velit testator vel donator

I

administrari debent. Licentiam autem habeant testator vel donator matri vel auiæ filijfamilias administrationem credere, quamuis maritos habeant; si tamen & ipsæ administrationem receperint. Quod si testator vel donator vel omnino non dederit; vel dederit quidem, ille autem noluerit, vel non potuerit, vel ante mortuus fuerit: tunc cõpetens iudex curatorẽ eis dare cũ idoneo fideiussore debet; vt curator res eorũ administret, & conseruet eis donec legitimæ ætatis fiant. Nam & in his casibus volumus vsumfructũ patrẽ habere, in quibus nulla talis cõdicio imposita est.

II. SI quis aliquẽ in instrumẽto, quod idoneos tres habeat testes, vel in testamẽto, vel in monumentis publicis filiũ suũ nominauerit; neq. addiderit, vtrũ naturalem an legitimum: videatur eum legitimũ dixisse; & nulla ab eo alia probatio exigatur: sed rebus paternis potiatur, & proficiat matri

suæ,

sue; vt etiã illa videatur patri eius legitima vxor fuisse. etsi fratres habeat ex eadẽ matre progenitos, ipsis quoque eiusdẽ testimonij defensio prosit.

III. SI quis sine dotalibus instrumentis affectione maritali vxorem duxerit, & ex ea liberos habuerit; & postea secundas nuptias cõtraxerit; & ex eo quoq. matrimonio filios procreauerit: vtraque progenies similiter ad patris hereditatem vocetur. Et ex diuerso si quis cum dotalibus instrumẽtis nuptias celebrauerit, & liberos habuerit; posteaq. sine scriptis adfectione sola matrimonium contraxerit, & ex eo habuerit liberos: similiter omnes ad paternam successionẽ vocabuntur.

IIII. ILLVSTRES homines, & qui supra eos sunt, sine dotalibus instrumentis matrimonia non cõtrahant. Quod si ante dignitatẽ sine scriptis vxorem duxerint: maneat & post dignitatem legitima copulatio, & liberi procreati legitimi sint, exceptis tã

tum

tummodo barbaris dignitate decoratis. His enim sub nostra ditione cõstitutis propter simplicitatem eorum damus licentiam & nuda adfectione nuptias facere. Ceteris autem nostris subiectis licebit & sine dotalibus instrumentis sola adfectione nuptias facere; vt ex hoc matrimonio nati liberi legitimi sint. Legib. nostri Principis cautum est, vt si quis sine scriptis vxorem habuerit, eamq. sine causa repudiauerit; vt quartam partem suæ substantiæ ei daret, & quarta pars centum libras auri non excedat. Eademq. statuta sunt, & si vsq. ad mortem mariti in eodẽ habitu matrimonij perseuerauerit. In vtroq. autem casu liberi procreati ad legitimã patris hereditatẽ vocentur. Mulier autẽ in vtroq. casu, si quidem vsq. ad tres liberos maritus eius reliquerit siue ab ea, siue ab alia vxore natos, quartã ipsam portionem accipiat. Sin autem vltra tres habuerit: tantum ipsa habeat, quantũ ex liberis

ris defuncti vnus accepturus est. Ita tamen vt vsumfructum quidem eius portionis accipiat ipsa, proprietatem autem liberis lex conseruet, qui ex ipso matrimonio nati sunt. Quod si liberos non habeat: iure quoq. domi nij portionẽ eadẽ mulier capiat. Ea autem, quæ sine causa repudiata est, in ipso tẽpore repudij prædictam capiat portionẽ. Sed in talibus causis nolumus maritum quartã partem ex bonis vxoris suæ sibi vindicare.

LEONIS diuinæ memoriæ Cõstitutio in omnibus optineat casibus, qui præsenti Constitutione non continentur. Constantini autẽ pijssimi Constitutionẽ, quæ ad Gregoriũ rescripta est, & interpretationem eius, quã Diuus Marcianus scripsit exponẽs, quæ sunt viles mulieres, quas copulari maritis quibusdã dignitatibus decoratis Constantiniana lex prohibebat: nullo modo cõcedimus; sed facultatẽ præstamus tales mulieres ducere etiã eis, qui magnis dignitatib.

læ-

lætantur, dotalibus tamen instrumẽtis compositis. Qui autem non magnas dignitates habent, nõ solum in scriptis, sed etiam sine scriptis maritali tamẽ adfectione huiusmodi mulieres ducant, si modo liberę sunt, & matrimonium eorum licitum est.

V. SI quando matrimonium solutũ fuerit: disidiũ eius liberis ex eo procreatis non noceat: sed habeant integra iura hereditatis parentum capiẽdæ: & sine vlla dubitatione alãtur ex paterna substantia. Et si quidem pater causam diuortij dedit, & mater ad secundas nuptias nõ migrauerit: alantur apud matrem sumptibus patris. Sin autem probatum fuerit causam disidij matrem dedisse: apud patrem alantur, & maneant liberi. Sin autem pater inopia laborauerit; mater autem eorum locuples est: apud matrem alantur ipsa sumptus liberis suis administrante, quemadmodum liberi locupletes matrem suam egentem alere coguntur. Quod in omnibus

bus parentib.& liberis inuicem obti nere iubemus.

ANTERIORES quidem Cõ VI.
ſtitutiones de pluribus cauſis faciũt commemorationem; quarum ſingulæ ſi interceſſerint, cauſam repudij iuſtam præſtabunt. Sed nos præſenti lege certas & pauciores cauſas enumeraturi ſumus;quas ſolas volumus ad repudij iuſtam occaſionẽ ſufficere. Et maritus quidem iuſtas cauſas repudij, vt dotem vxoris lucretur cõ ſeruanda liberis ex eodem matrimonio natis rerum proprietate;vel ſi liberi nõ ſint, etiam dominio eius ſibi vindicando,tales habeat. Si contra Imperatorem quibuſdã aliquid molientibus mulier conſcia fuerit;& marito ſuo non manifeſtauerit. Sin autem maritus hoc ab vxore ſua ſibi indicatum tacuerit: liceat mulieri per qualemcumq. perſonam hoc ad Imperatorem referre;vt vir ex hac cauſa nullam inueniat occaſionem repudij. Si de adulterio maritus putauerit

rit vxorem suam posse cõuinci: prius debet inscriptiones deponere, vel cõtra mulierem, vel aduersus adulterũ. Et si talis accusatio vera probata fuerit: tunc repudio misso habere maritum nõ solum propter nuptias donationem, sed etiam dotem. Et si liberos non habeat; tantum capere ex alia substantia mulieris, quantũ pars dotis tertia facit: vt dominio eius adiudicatur non tantum dos, sed etiam pœna, quam nos constituimus. Si enim liberos habeat ex eodem matrimonio: iubemus & dotem secundum legem, & aliam mulieris substãtiam liberis conseruari; sic deinde adulterum legitime conuictum cum muliere puniri. Et si quidẽ habeat adulter vxorẽ: capere eam dotẽ suã, & propter nuptias donationem. Sic tamen vt liberis superstitibus vsumfructũ quidẽ donationis mulier habeat, proprietatẽ autem liberi secundũ leges lucrentur; quibus donamus ex nostra mãsuetudine & aliam adulte-

ti patris substantiam. Nullis autem extantibus liberis, dotem quidem cũ donatione propter nuptias facta pleno iure mulier habeat: aliam autem substantiam adulteri mariti fisco nostro secundum veteres leges vindicamus. Item si quocumq. modo vitæ mariti insidiaretur; vel alijs hoc facientibus conscia marito nõ manifestauerit. Vel nolente marito extraneorum conuiuijs conuersetur. Vel cum masculis lauauerit. Item si nolente marito extra domum mãserit: nisi forte apud parentes suos. Si in circo, vel in theatro, vel harena perueniat spectaculi causa ignorante vel prohibente marito. Sin autem contigerit aliquẽ sine vna causa ex his, quas diximus, suam vxorem propria domo expellere: vt illa non habente parentes, apud quos permanere possit; ex necessitate foris per noctem mãserit: iubemus nullã marito fieri facultatem propter istã causam repudium mittere mulieri.

CAV

VII. CAVSAS autem, propter quas iuste potest vxor marito repudiū mittere, & dotem suā capere, & ante nuptias donationem similiter exigere dominio rerum scilicet liberis cōsentiuando, & his non existentibus etiam dominio apud mulierem residente, eas solas esse constituimus. Si cōtra Imperatorem ipse aliquid moliturus sit, vel alijs hoc molientibus cōscius non manifestauerit Imperatori aut per se, aut per aliam qualemcumque personam. Si vir vitæ mulieris quocumq. modo insidiatus fuerit; vel si alijs hoc facientib. conscius non manifestauerit mulieri, & secundum leges eam non vindicauerit. Si castitati mulieris insidiatus fuerit, vel cum alijs eam in adulterio prodere conatus fuerit. Item si maritus de adulterio inscriptiones deposuerit, & adulterium probare non potuerit: liceat mulieri volenti vel propter hāc causam repudium mittere marito, & suā recipere dotem & donationem propter

pter nuptias. et propter hanc calumniam si liberos nō habeat, ex eodem matrimonio: tantum capiat iure dominij ab alia mariti substantia, quantum tertia pars ante nuptias donationis facit. Si enim liberos habeat: iubemus omnem mariti substantiam liberis conseruari. scilicet his firmiter permansuris, quæ de donatione propter nuptias alijs legibus continentur. Sic tamen vt etiam illis pœnis maritus subiciatur, si adulterij accusationem non probauerit, quas mulier passura erat, si conuicta fuisset. Si in eadem domo, in qua mulier cum ipso habitat, contemnens eam cum alia muliere inueniatur in domo manens; vel in eadem ciuitate degens in alia domo cum alia muliere frequenter manēs conuincatur; et semel & bis criminatus vel per parentes suos, vel per parentes mulieris, vel per alias idoneas personas, huiusmodi turpitudine nō abstinuerit: liceat mulieri & propter

hanc cāusam dissoluere nuptias, & recipere dotem, quam dedit, & ante nuptias donationem; & propter hāc iniuriam tertiam partem æstimationis, quam propter nuptias donatio facit, ex alia mariti substantia capere. Sic tamen vt si liberos habeat, vsumfructum tantum mulier habeat ante nuptias donationis & pœnę tertiæ portionis, dominio scilicet communibus liberis conseruando. Si enim liberos non habeat ex eodem matrimonio, & dominium rerum ei concedimus.

VIII. NVLLI liceat consensu matrimonium soluere (nisi ex causa probabili) nisi forte castitatis amore hoc fecerit. Sed & si huiusmodi personæ liberos habeant; tam dotem, quam donationem propter nuptias custodire præcipimus. Sin autem post solutum matrimonium per consensum castitatis velamine factum, inuenti fuerint vel nuptias contrahentes alias, vel turpiter viuētes, vel vnus ex

his hoc faciens repertus fuerit: si quidem liberi extant: ipsi capiāt dotem & ante nuptias donationem: & dominium substantiæ illius personæ, quæ hoc perpetrasse conuicta fuerit. Sin autem liberi imperfectæ ætatis sint: alere eos, & res eorum administrari ab ea vel ab eo parente iubemus, qui quæue huic legi nihil contrarium fecit. Sin autem ambo parentes tali delicto teneātur: vtriusq. parētis substātia liberis addicatur. Administratorē eis in imperfecta ętatę cōstitutis a cōpetenti iudice deputari disponimus. Liberis autē nullis extantib. substātiā delinquētis personæ publicis rationib. vindicari sanctimus, & legitimis pœnis subicimus. Aliter enim disiunctionē nuptiarū fieri ex cōsensu nulla ratione cōcedimus.

IVBEMVS vxores militum siue in expeditionib. degentium, siue in militijs, siue milites sint, siue fœderati, siue scholares, siue alia qua cumque armatā militia decorati, VIIII.

expectare quãtoscumq. annos in expeditione fecerint; & si nullas litteras, nullum responsum a maritis suis receperint. Sin autem talis mulier maritum suum defunctum audierit: non liceat ei statim ad alias nuptias peruenire; nisi prius peruenerit aut per se, aut per parentes suos, aut per aliam qualemcumq. personã ad priores numeri & chartularium, in quo maritus eius militabat: & eos vel Tribunum, si præsto sit, interrogauerit, si reuera defunctus est maritus ipsius: vt illi sanctis euãgelijs propositis sub fide monumentorum deponant, si reuera maritus mortuus est. Et postquã hæc fecerit, & exceperit mulier monumenta pro testimonio pudoris sui, & expectet vnius anni spatiu m & postquam trãseat, liceat ei legitimas contrahere nuptias. Quod si cõtra hanc obseruationem mulier ausa sit nubere: & ipse, & qui eam duxit vxorem, vt adulteri puniantur. Quod si illi, qui sub fide gestorum deposuerunt,

runt, cõuicti postea fuerint falsas depositiones dixisse: ipsi quidem militia suâ nudati decem librarum auri pœnam compellentur præstare ei, quem falso dixerunt decessisse; ipse autem si velit, licentiam habet vxorem suam recipere. Quod si scholaris sit ille, cuius de morte dubitatio est, de primatibus scholę, & actuario: sin autem fœderati, de ordine prædictam dispositionem vxorem eius capere iubemus: isdem ipsis custodiendis & in alijs omnibus, qui ad armatã militiam referuntur.

X. SVNT quædam iustæ, ex quibus matrimonia sine pœna soluuntur. Veluti si maritus misceri mulieri suę non potuerit. Si maritus vel vxor religiosam vitam & solitariam elegerit. Si in captiuitate ad certum tempus tenti fuerint. De quibus tribus casibus ea firma esse iubemus, quæ superioribus nostris legibus continentur. Omnes igitur antefatas causas, quæ nostra hac lege cõtinentur;

sufficere iubemus ad solutionem matrimoniorum. Alias autem omnes cessare præcipimus; & nullam aliam causam posse matrimonia soluere siue nostris, siue veterib. legibus cognita est, nisi nominatim in hac Constitutione inuenta fuerit.

XI. SI mulier marito suo sine iusta causa repudium miserit, & in hac impia voluntate permanserit: dotem quidē ipsius maritus habeat, proprietatem rerum dotalium communibus liberis conseruaturus. Sin autem liberos non habeat: ipse eam lucretur, mulier autem periculo iudicis huic causæ præsidentis religiosissimo antisti tradatur eius ciuitatis, in qua cō muniter domicilium habēt. Episcopus enim curabit eā monasterio immittere, vt ibi degeret vsq. in diē mortis suæ. Et si quidem liberos habeat, bessem quidem substātiæ eius ipsi capiant, tertia autem parte monasteriū potiatur iure dominij. Sin autem nullos liberos habeant, sed parētes:

ipsi quidem tertiam partē accipiant, monasterium autem bessem. nisi forte mulier in potestate parentis cōstituta cōsensu eius repudium sine causa miserit. Tunc enim nihil ex filiæ patrimonio parentem sperare oportet: sed omnia monasterium capiat. Quod similiter procedere debet, & si nullos, neq. parētes, neq. liberos habuerit. Sin autem iudex, apud quem conuicta est mulier sine causa repudium misisse, nō tradiderit eam ciuitatis Episcopo, vt mittatur in monasterium: si quidem in hac florentissima ciuitate magistratus sit: ipse quidem viginti libras auri pœnæ nomine dabit, officium autē eius alias decem. Quod si prouincialis sit magistratus, & præcepta nostra neglexerit: ipse quidem pœnam decem librarum auri præstabit; officiū autē eius quinque. Sin autem iudex sit, non magistratus: ipse quidē decem libras auri præstabit, ministri autem eius quinque. Istæ autem pœnæ per

Comitem Rerum Priuatarũ, & scho lam Palatinorum fiscalib. rationib. inferãtur. Sed & si maritus sine causa repudiũ miserit vxori suæ: reddat ei & dotem, & propter nuptias donationem, & extrinsecus ex substantia sua tantum præstet, quantum tertia pars propter nuptias donationis facit. Et si quidem habeat liberos ex eodem matrimonio natos: ipsa quidem vsumfructum habeat, liberis autem proprietatem custodiat tam donationis, quam pœnæ. Sin autem nullos liberos habeat: tũc & proprietatem omnium rerum prædictarum lucrabitur.

XII. SI quis vxorem suam flagellis vel lignis castigauerit sine aliqua earum causarum, quæ contrà mulierem ad dissoluẽdum matrimonium sufficit: pro hac contumelia conuictus maritus tantum præstet mulieri ex substãtia sua; quantum tertia pars propter nuptias donationis facit.

XIII. SI quis suspicatus fuerit de aliquo, velle

velle cum pudori vxoris suæ illudere: liceat ipsi marito testationes in scriptis habitas ad suspectum hominem mittere, & ter ei denuntiare per ipsas attestationes idoneos testes cõtinentes; ne cum vxore sua inueniatur. Et si post tres testationes in scriptis habitas, & idoneos homines habentes eum inuenerit, quem cõtestatus est, cum vxore sua, vel in sua domo, vel in domo mulieris, vel in domo illius adulteri, vel in popina, vel in proastio: liceat marito sine vllo periculo suis manibus eum occidere. Sin autem in alio loco eum deprehẽderit cum vxore sua colloquium habentem: conuocatis tribus idoneis testibus, per quos possit probare apud iudicẽ inuenisse eum cum vxore sua colloquium habẽtem: tradat eum iudici. Et iudex inuenerit post tres testationes suspectum hominem locutum cum muliere fuisse: nullo alio exquisito quasi adulterum puniat. Marito autem liceat contra vxorem suã

qua

qualiter voluerit secundum leges crimen exequi.

XIV. SI post tres cõtestationes inuenerit maritus vxorem suam in sancto loco cum suspecto homine colloquiũ habentem: tradat ambos ecclesiæ defensori, vel alijs clericis, vt separatim custodiantur periculo defensoris vel aliorum clericorum. vt aditus iudex mittat ad religiosum ciuitatis Episcopum, & auctoritate ipsius accipiat eos, & pœnis contra adulteros positis vtrosq; adficiat, nullo alio requisito, nisi quod post tres contestationes inuentus est cum muliere loqui. Est autem iustissimum neq; adulterum, neq; raptores mulierũ sanctorum septis vindicari: & multo magis si quis de ipso adulterio inter sancta loca alienę mulieri locutus est. Et generaliter definimus, si quis inuenerit vxorẽ suam, vel filiã, vel neptem, vel nurum, & deprehenderit cum aliquo colloquium habentem: & suspicatus fuerit turpitudinis causa eos conuenisse:

nisse: liceat eos ei ambos tradere vel defensori ecclesiæ, vel alijs eiusdem ecclesiæ clericis periculo eorũ separatim custodiẽdos: donec iudici innotescat: & ille secundũ leges personas acceperit, & causam discusserit. Quæ omia huius Constitutionis capitula valere sanctimus tam in futuro tempore, quam in præterito, nisi iudiciali calculo vel amicali compositione causæ decisæ sint.

NOV. CXVIII.

DE HEREDITATIBVS quę ab intestato nobis deferũtur multę leges a veterib. cõscriptę sunt, quas ab hoc tẽpore placet cessare, & præsentẽ legẽ in huiusmodi successionibus valere. Nã & simpliciter, & sine vlla obscuritate diuisionẽ huius causæ per hanc Constitutionẽ exponimus. Cõstat enim apud omnes cognationes tres ordines habere, quorum alius est ascẽdentiũ personarũ, alius I.

alius descendentium, alius ex latere venientium; quorũ alij adgnati sunt, alij cognati. Sed descendentiũ quidem ordinem alijs omnibus anteponimus: vt in successione ab intestato capienda potiora iura habeant alijs omnibus & ascẽdentibus & ex latere venientibus personis, cuiuscumq. fuerint sexus qui ad successionẽ vocantur, cuiuscumq. gradus, nulla discretione habita vtrũ ex masculina progenie, an ex feminina editi sunt: & vtrum filijfamilias sint, an patres familiarum. Licet enim filiusfamilias sit is, qui mortuus est: tamen liberos eius omnibus alijs prẽponimus in his scilicet rebus, quæ adquisitionem effugiunt: vt in proprietate capienda defuncto succedant, vsufructu scilicet ad patrem pertinente. Sic tamen vt si contigerit vnum ex descendentibus personis decedere: liberi ab eo relicti locum ipsius obtineant; & tantum capiant, quantũ pater ipsius si viuus esset, acceptur[illegible] fuisset;

fuisset; quas successiones veteres leges in stirpes vocant. Item si aliquē mori contigerit filio vel filia derelicta, & filio vel filia iam defuncto vel defuncta nepotibus vel neptibus relictis: nepotes vel neptes vna cum filio vel filia successionem aui sui capere debent. Nam in personis descendentibus gradus differētia nulla est, nec vlla discretio inducitur, vtrū masculi sint, an feminæ; & vtrum ex masculino sexu, an feminino progeniti sunt; & vtrum sui iuris, an alieni fuerint. Hæc de personis descendentium.

II. DE ascendētibus autem personis talis obseruatio tenet. Si enim decesserit aliquis intestatus nullo liberorum derelicto, sed patre vel matre vel alijs ex ordine adscendentiū personis: præferantur omnibus, qui ex latere veniunt, excepto fratre & sorore, qui ex vtroq. parente defuncto copulantur, secūdum quod inferius declarabitur. Sin autem multi ascen

den

dentes supersint: eos anteponi volumus, qui proximiore gradu fuerint siue masculi sint, siue feminæ, siue ex masculino sexu, siue ex feminino cognationi defuncti iunguntur. Sin autem parem gradum cognationis obtineant: pariter vocabuntur: vt qui per patrem ascendunt, dimidiam portionẽ hereditatis accipiant, quãticumq. inuenti fuerint: qui autẽ per matrem ascendunt, alterã dimidiã capiant, quanticũq. sint, nisi forte fratres defuncti existant ex vtroq. parente eidem mortuo fratri suo copulati, vel sorores eodẽ iure cõiunctæ: tunc enim cum proximis parẽtibus ad hereditatem vocabũtur hereditate scilicet pro virili portione, id est in capita, inter omnes diuidẽda, quamuis pater & mater fuerint. Vt tamẽ pater vsumfructum partis ad filiũ vel filiã peruenientis nullum habeat, sed pleno iure apud filium vel filiã maneat, nulla obseruãda differẽtia inter illas personas, vtrum masculini sexus, an femi-

feminini sint; & vtrum per masculinum sexũ an femininũ defuncto cognatione iungatur. Sed neq. in defuncto interest, cui succedunt, vtrum sui an alieni iuris decesserit.

RELIQVVM est vt despiciamus de tertio ordine ex latere venientium personarũ, qui per adgnatos, & cognatos diuiditur. Hac enim parte disposita plenissima Cõstitutio erit. III.

Si quis igitur decesserit, & neq. descẽdentes, neq. ascẽdẽtes reliquerit: primos ad hereditatem vocamus fratres & sorores, qui ex eodẽ patre vel matre progeniti vel progenitę sunt: ex quibus & mortuus editus est. Talibus enim fratribus vel sororibus nõ superstitibus illos fratres vel sorores vocamus, qui ex vno parẽte defuncto copulãtur, idest siue per patrem, siue per matrẽ. Quod si decesserit aliquis fratre vel sorore relicta: & ex alio fratre vel ex alia sorore iã defũcto vel defuncta liberis relictis: cũ auũculis suis vel patruis liberi fratris vel sororis

ve

venient, & tantam capient portionem, quantam pater eorũ vel mater accepisset, si viuus vel viua fuisset. Vnde consequens est, vt si ante mortuus est frater, qui tam ex patre, quã ex matre copulatus fuisset ei, qui modo defunctus est; alij autẽ fratres supersint vel sorores, qui ex matre tãtũ vel ex patre defuncto copulãtur: præferantur eis filius & filia eius, qui vtroq. iure subnixus est. Et ex contrario si filius vel filia existant fratris vel sororis defuncti vel defunctę vno tantum iure coniuncti; alij autem fratres existant vel sorores vtroq. iure decorati: præponantur fratres filijs vel filiabus ante defuncti vel ante defunctæ sororis. Nulla enim differẽtia est, vtrum de hereditate masculi an feminæ quęratur, & vtrum masculi sint, qui inter se certant, an feminini sexus. Alia autẽ persona ex transuerso gradu in locum defuncti parẽtis sui omnino non succedat, nisi fratris filius. Tunc autem cum auun

culis

culis suis vel patruis fratris vel sororis filij filiæue vocantur: cum nullus ex ascendentibus personis defuncto superstint: tunc enim excludēdos eos esse censemus. Quod si nullus ex ascendentibus sit: tunc fratris vel sororis filij, quasi secundum gradum obtinentes sic ad hereditatem defunctæ personæ vocentur. ideoq. modis omnib. auunculis vel patruis defuncti præponantur: quia illi tertiū gradum cognationis obtinent. Quod si neq. fratres, neq. sorores, neque filios vel filias fratrum vel sororum defunctus reliquerit: alia deinceps cognatio ad successionem eius vocabitur secundum sui gradus prerogatiuam, vt qui proximior est, ipse ceteris præponatur. Quod si plures personæ eundē gradū cognationis obtineāt, & alijs proximiores sint: in capita diuidatur inter eos hereditas, nulla differentia habenda, vtrum qui vocantur ad successionem defuncti masculi sint, an feminæ; & vtrum persona

defuncta masculini an feminini sexus fuerit. Nulla autem differentia sit adgnationis & cognationis: sed solus gradus sanguinis naturalis spectetur. nam cognatus proximior vlteriori adgnato præponitur. Hæc de successionibus.

IIII. EX his autem, quæ de hereditatibus ab intestato deferendis diximus: facile possumus intelligere, quid de tutelis iuris sit. Nam quæcumque persona siue adgnationis, siue cognationis titulis decorata ad hereditatem impuberis, si morietur, vocatur: necesse est, vt etiam tutelæ onus suscipiat. Nam ibi tutelæ grauamen imponendum est, vbi hereditas deferri speratur. Nam si multi eundem gradum proximiorem cognationis obtineant, omnes pariter ad hereditatem & ad tutelam vocantur, exceptis feminis & minoribus viginti quinque annis, & his, qui propter diuersas rationes tutores esse non possunt, veluti mi-

lites, & hi qui excusatione vallati sunt. Mater autem, vel auia, si velit tutelam gerere filiorum suorum vel nepotum, non prohibentur: si tamen actis interuenientibus nuptijs alijs & Velleiano senatusconsulto renuntiauerint. Hoc enim facientes omnibus ex transuerso venientibus cognatis præponantur in tutela solis cedentes testamentarijs tutoribus. Vbi autem multi ex eodem gradu cognationis ad tutelam impuberis vocantur: conuenire eos oportet apud competentem iudicem, vt ille vnum vel plures ex his, qui ad administrationem pupillaris rei sufficiunt, creet: quem ipsi vel quos vtpote idoneos elegerint, & nominauerint: vt periculum ad omnes respiciat, & substantia eorum tacitis hypothecæ titulis pupillo obligetur. HAEC autem, quæ de successionibus diximus: obtinere oportet in his personis, quæ fidem catholicam sequun

tur. nam leges hæreticis positas nullo modo ex hac lege innouari patimur. Hæc autem Cõstitutio teneat in his casibus, qui ab initio Iulij mensis præsentis sextæ indictionis contigerunt, vel postea contigerint. Præcedentes enim causas, quæ emerserunt vsq. ad memoratum tempus veteribus legibus relinquimus, vt ex his dirimantur. DAT. VII. K. AVG. VII. MILIARIO IMP. IVSTIN.*

NOV. CXIX.

I. PROPTER nuptias donatio insinuatione monumentorum non indigeat: quamuis supra quingentos solidos sit. sed valeat & in persona mulieris & in persona mariti; & siue ipse maritus conscripserit eandẽ donationẽ, siue alius pro eo, siue in personam ipsius mariti, siue in personã mulieris.

II. SI quis quartumdecimum annum

ætatis

ætatis impleuit,& testamentum propter hoc facere potest: non impediatur in vltima voluntate seruos suos manumittere, quamuis imperfectæ ætatis sit.

SI quis in aliquo instrumento alterius instrumenti mentionem fecerit, non aliter hoc factum esse videatur, nisi ipsum prolatum fuerit, idest antiquum instrumentum, vel alio modo legitimo debita quãtitas probata sit. Hoc enim & veteribus legibus cognitum est. III.

SANCTIMVS vt in prouocationib. vltimo fatali die, vel vtraque parte veniente, vel eo solo, qui appellauit, & manifestante præsentiã suã vel magistratui, qui de appellatione cogniturus est, vel consiliarijs eius, vel eis, qui lites introducunt. Et si iudices eum intra statutos dies recipere distulerit, nullum præiudicium sit partibus, vel vni ex his propter huiusmodi causam. Sed prouocationes tales legitimo calculo terminentur. IIII.

v. Leges quidē noſtrę pręcipiunt, vt cōtra ſentētias glorioſiſsimorū Præfectorū Prætorij cuiuſq. regionis prouocatio nō porrigatur: ſed certo tempore elapſo retractatio ſentētiæ concedatur. Sed humanitatis ratione facultatē pręſtamus ei, qui ſe ex ſententia Præfectorū grauatū eſſe putauerit, libellum offerre vel ipſi Præfecto Prætorij, qui ſententiā dixit, vel cōſiliarijs eius, vel his, qui lites introducūt intra decē dies poſt ſentētiā prolatā; vt hoc ſubſecuto non aliter executioni ſentētia tradatur, niſi prius fideiuſsores idoneos dederit is qui vicit, de tāta quātitate reddēda, quantā ſentētia cōtinet. Vt ſi poſtea retractatione legitimo modo veniēte calculꝰ reſcindatur, res aduerſarię parti cū legitimis augmētis reſtituātur. Quod ſi intra decē dies poſt ſententiā prolatā libellus ab ea parte, quæ victa eſt non porrigatur: ſine fideiuſsione qui dē executio ſentētiæ fiat. Sed tamen ius retractationis integrum aduerſa

riæ

riæ parti custodiatur, sibi imputato, quod intra decem dies libellum præstare secundum definitionem nostrã non curauerit.

SI minor vigintiquinq. annis temere susceptã a se hereditatẽ nolit habere: & in integrũ restitutionẽ implorauerit. si quidem præsto sint omnes creditores hereditatis: vocẽtur iussione iudicis, & præsentibus eis restitutio petatur. Quod si vel omnes, vel quidã ex his absint: vocẽtur quidẽ legitimis prẽconijs. Sin autẽ intra tres menses nõ venerint: liceat adultis in integrũ restitutionẽ impetrare sine periculo. Vt tamẽ iudex, qui prẽsidet, prospiciat, vbi debeãt res hereditariẽ mobiles & immobiles seruari, quãtitate scilicet ear. per publicã descriptionẽ actis interueniẽtib. manifestãda. VI.

SI quis mala fide res alienas possidens vẽdiderit eas, vel donauerit, vel alio modo alienauerit: is autẽ, qui se dominũ rer. putauerit, sciens hoc testatione non denũciauerit ei, qui res VII.

accepit intra decennium inter præsentes, vel inter absentes intra vicennium: res firmiter apud emptorẽ, vel qui donationem excepit, vel alio modo alienata nactus est, permaneant. Quod si ignorante domino malæ fidei possessor alienauerit: non aliter præiudicet domino, nisi triginta annorum spatium transactum sit: quãuis is, qui emit, vel alio modo alienata nactus est, bonæ fidei possessor fuerit.

VIII. SCIMVS quod inter præsentes longi temporis prę̃scriptio decenniũ est, inter absentes autem vicẽnium. Quid ergo si in quibusdam annis prę̃sto sit aliquis, in quibusdam autẽ absens fuerit? Et dicimus tantum tempus decennio expleto adiciendum esse, quantum in absentia fuit. Ea autem, quæ de temporali præscriptione constituimus: nõ in præteritis causis, sed in futuris casibus obtinere sanctimus, qui post hanc legem emerserint.

NE-

NEMO cogatur in testamento suo propria manu vel testium nomina heredũ scribere; sed valeat testamentum ipsius siue per ipsum testatorem, siue per aliam qualemcumq. personam nomẽ heredis eius scribatur: si tamen aliam testamẽtorum obseruationem habeat. IX.

SCIMVS legẽ nos posuisse, qua cautum est, vt non transeant ad alias domos religiosas, res immobiles, quę ad nostram domũ ab ecclesia sacrosancta peruenerint: hanc igitur legẽ præcipimus euacuari non solũ in his, quæ postea peruenerint ad nostram domum, sed etiã in his, quæ iam peruenerunt. X.

SI quis testamentum fecerit, & rẽ immobilẽ familiæ suæ legauerit, vel aliæ personæ legati nomine reliquerit; & is specialiter dixerit nullo tempore eandem rem alienari; sed apud hæredes vel successores eius, cui res relicta est semper manere: in hoc legato iubemus Falcidiam legem locũ omni XI.

omnino non habere. quia alienationem eius ipse prohibuit, qui testatus est. HAEC autem obtinere iubemus in his casib. quos nec iudicialis calculus, nec amicalis cōpositio, nec alius legitimus modus terminauit.

NOV. CXX.

I. NVLLI liceat administratori rerum ecclesiæ maioris huius imperialis ciuitatis, vel orphanotrophij, vel xenodochij, vel ptochotrophij, vel nosocomij, vel alterius religiosi loci intra imperialem ciuitatē vel intra territorium eius positi, exceptis monasterijs, vēdere, vel donare, vel permutare, vel impari donatione, vel alio quocumq. modo alienare rem immobilē, vel annonas ciuiles, vel rusticum mancipium; nisi ad imperialem domum permutatio tantū fiat. Sed neque parœcico iure dare quippiam concedimus. Emphyteuseos autem cōtractus ab antefata ma-

iori

iori ecclesia & alijs memoratis locis fieri iubemus in persona ipsius, qui accepit, & duobus alijs heredibus: vt non plus quam sexta portio subsistentis reditus concedatur ei, qui emphyteusim accepit. De proastijs autem, quæ ad prædictas pertinēt domos, iubemus; siquidem talia proastia reditum habeant, in solido reditu ab administratoribus iure emphyteuseos ea præstari secundum prædictum modum, ideſt in personam eius, qui accepit; & alias duas successiones nulla releuatio fiat, sed magis accedat augmentum. Quod si nullum reditum eadem proastia habeant: tunc liceat administratorib. ea præstare sub quadam quātitate. Quod si res emphyteuseos iure ab antefatis domib. præstita, vel ad imperialē domū peruenerit, vel ad fiscū, vel ad aliquam ciuitatem, vel ad curiā, vel ad aliā religiosam domū: liceat administratoribus locorum, a quibus ab initio emphyteusis constitit, quando ad aliquam

per-

perſonam talis contractus peruenerit, manifeſtare voluntatem ſuam intra biennium. et duorũ alterum vel apud eum relinquere rem, & annuũ reditum, qui pacto cõtinetur accipere, vel ipſam rẽ recipere iure emphyteuſeos reſoluto, ſi hoc ipſum conducere ſibi putauerit. Quod ſi quædam ſunt loca, in quibus poſitæ veteres domus dirutæ ſunt, ex quibus nullus reditus prædictis religioſis locis colligitur; neque poſsint dirutas domos renouare: liceat adminiſtratoribus huiuſmodi loca emphyteuſeos iure perpetuo præſtare. Sic tamen vt tertia portio penſionum religioſis locis præſtetur, quæ colligebãtur ex habitationib. nondũ dirutis: eamq. tertiam portionem cedere ab initio cõtractui emphyteuſeos. Quod ſi emphyteuticarius magis eligat ſub hac pactione loca accipere, vt prius ædificet, & ex venientibus poſtea pẽſionibus dimidia portio religioſis locis præſtetur: & hoc fieri concedimus.

Sed

Sed & si materias ex dirutis ædificijs in eodem loco emphyteuticarius inuenerit: sine impedimento eis vtatur. Quod si quis velit rem immobilē ab antefatis religiosis locis vsus nomine accipere: non aliter hoc accipiat, nisi aliā rem statim iure dominij præstet eidem religioso loco, a quo eandem rem acceptauit habentem reditum, quātum habet res, quæ ei datur, & non pluribus tributis grauatam: vt post mortē eius vel post tēpus, quod vsui additum est; vt tamē non sit longius, quam vita eius, qui cepit, vtraq; res in integrū tam iure dominij, quā iure vsus in eundem religiosum locū perueniat. Locationes autem ab his religiosis locis fieri concedimus in tantos annos, quantos inter contrahentes placuerit, vt tamen nō extendātur vltra triginta annos. Quod si cōtigerit memoratis locis propter tributa vel alias necessitates pecunijs opus habere: liceat administratoribus rem immobilem supponere, & dona-

donare in ſpeciale pignus; vt creditor poſsideat eandem rem, & fructus eius accipiat, & imputet ſibi quoſdã in ipſas, quas mutuauit, pecunias: quoſdã in vſuras non ampliores, quã quartam portionẽ cẽteſimæ. Quod ſi adminiſtratores debitum ſoluerint: vel ex fructibus creditori ſatisfiat: iubemus rem ad locum religioſum redire. Contractus autem emphyteuſeos, & hypothecas, & vltra quinquẽnium locationes volumus fieri a ſacroſancta quidẽ maiori eccleſia huius ciuitatis arbitrio & conſenſu beatiſsimi eiuſdem Patriarchæ, iurantibus præſente eo tam religioſis œconomis, quam chartularijs eiuſdẽ maioris eccleſiæ, quod non ad fraudem ipſius eccleſiæ contractus fit; in alijs autem religioſis domibus ſi quidem ſint chartularij; eodem modo iurare præſente adminiſtratore. Quod ſi nulli chartularij ſint; ipſos adminiſtratores propoſitis ſacroſanctis euangelijs contractum facere in ſcri

pto

pto cum iureiurando huiusmodi instrumentis eo quod non ad læsionem vel circumscriptionem religiosi loci contractus fiat. Oeconomis autem, & orphanotrophijs & ceterorum locorum administratoribus, & cuiuscūq. loci chartularijs, & parentibus, & liberis eorum, & alijs, qui iure cognationis vel adfinitatis eis copulantur, interdicimus emphyteusim, & locationes, & hypotecas rerum ad religiosa loca pertinentiū siue per se, siue per interpositam personam accipere. Scituris quod si tale aliquid fuerit, & hoc ipsum inualidum erit; & omnem substantiam eorum, qui ceperint, & œconomorum, & chartulariorum, & administratorum, quibus secundum prædictum modum copulantur; in religiosam domum, ex qua rem acceperint, post mortem eorum peruenire iubemus. Et hæc quidem de sacro sancta maiori ecclesia, & prædictis religiosis locis, quæ intra imperialem

rialem ciuitatem sunt, vel intra territorium eius, disposuimus.

II. DE alijs autem sacrosanctis ecclesijs & monasterijs & xenonib. & nosocomijs, & ceteris religiosis domibus, quæ in omnib. prouincijs nostræ Reipub. positę sunt, nec non monasterijs in imperiali ciuitate & territorio eius positis, consequenter definiẽdum est. His igitur locis liberam facultatem præstamus non solum temporalem emphyteusim facere immobilium rerum ad ipsos pertinẽtium, sed etiam perpetuo eas iure emphyteutico volentibus dare. Et si quidẽ sacrosanctæ ecclesiæ fuerint, vel alię religiosæ domus, quarũ administrationem Episcopus vel per se, vel per clerum expediat: arbitrio eius & cõsensu fieri talem contractum iurantibus præsente eo œconomis, & administratoribus, & chartularijs eiusdem religiosæ domus, quod ex hoc emphyteuseos contractu nullum damnum eidem religiosæ domui fiat.

Quod

Quod si ptochia vel xenones vel nosocomia, vel alia religiosa loca sint propriã habentia administrationẽ: si qui dẽ sancta domus oratoria habeat; cõ sensu amplioris partis clericorum oratorij contractus procedat, nec nõ œconomi. Quod si solum xenodochium sit, vel ptochium, vel nosocominum, vel alia religiosa domus: is qui præpositus ipsius est, contractum faciat iurantib. administratoribus eorum sub præsentia religiosissimi Episcopi, a quo præpositi vel creati fuerint, quod nihil ad læsionem vel circumscriptionem eorundem locorũ in tali contractu fiat. In monasterijs autẽ per hegumenos eorũ cũ ampliori parte eiusdem monasterij monachorum contractum fieri. In his autem omnibus iubemus inscribi instrumentum cum iureiurando, quod non ad læsionem vel circumscriptionem eorũdem locorum negotiũ agitur. et hac tamẽ obseruatione precedente releuationem nõ amplius fieri

sexta portione reditus, quam habet res iure emphyteuseos præstita.
Quę autem diximus de ædificijs diru tis pertinẽtibus ad religiosas domos in hac imperiali ciuitate posita: eadem obtinere volumus & in istis religiosis domibus. Illud quoque iubemus obtinere, vt si quando eædem religiosæ domus vel propter publicas tributiones, vel propter alias necessarias causas obligatę fuerint; & nõ habeant ex rebus mobilibus, vnde eadẽ debita persoluãt: tũc primo quidẽ ordine in speciale pignus rẽ immobilẽ dari creditori volumus, vt huiusmodi pignoris fructus accipiens imputet sibi quosdam in ipsam pecuniam creditam, quosdã in vsuras nõ plures quarta portione centesimæ. Quod si non possint hoc modo debitũ obtinere: iubemus eos quidẽ, qui a beatissimo Patriarcha creãtur siue metropolitani siue alij Episcopi fuerint, siue archimandritę, siue orphanotrophi, vel brephotrophi, vel xenodochi,
vel

vel nosocomi, vel alij religiosarum domorum administratores apud sanctissimos Patriarchas, a quibus creãtur monumenta fieri cum sacramento administratorũ & consensu maioris partis eorũ, qui ibi ministeriũ faciunt, debitũ manifestũ fiat, & quod non est possibile ex rebus mobilibus hoc exsolui. Eos autem, qui a metropolitanis Episcopis creantur, siue Episcopi sint, siue archimandritę, siue orphanotrophi, siue ptochotrophi, vel alij domorum religiosarũ administratores; apud ipsos similiter metropolitanos Episcopos talia monumẽta cõscribere. Apud illos autẽ Episcopos, qui vel a Patriarchis, vel a metropolitanis creantur, & habent sub iurisdictione sua monasteria, vel ptochia, vel xenones, vel nosocomia, vel alias religiosas domos: eodẽ modo monumenta fieri. Sic tamẽ vt apud Patriarchas, vel metropolitanos, vel alios Episcopos talia monumẽta sic fiant, vt nullum super his damnum vel

ſumptum domos religioſas pati. Propter hoc enim volumus de cetero apud Præſides prouinciarũ, vel apud Defenſores locorum talia monumẽta a prædictis perſonis vel domibus, vt nullum detrimentum patiantur. Poſtquam autem hoc ita ſecutũ fuerit apud memoratos ſanctiſsimos Patriarchas, vel metropolitanos, vel alios Epiſcopos: tunc antefatos adminiſtratores eiuſdem loci, cui debitũ imminet, in ſcriptis in publico ciuitatis proponere per viginti dies. et hoc modo adhortari eos, qui comparare rem immobilem volũt: vt is qui plus præſtiterit, alijs præponatur. His autem omnibus præcedentibus venditionẽ fieri pretio modis omnibus pro debito eundo: vt non aliter habeat emptor cautum, niſi pretium ſuper ipſo debito ſoluerit; & hoc ſpecialiter ſcriptum ſit cum iureiurando in emptionali cõſcriptione, & quod nihil ad læſionem vel circumſcriptionem eiuſdẽ religioſæ domus ſit. Sin autem

autem per antefatum modũ emptor talis rei non inueniatur: iubemus debitum quidem percipere creditorem iure eo, quod pro soluto dicitur: vt ipsam possessionẽ creditor accipiat iusta & subtili æstimatione facienda, & adicienda pretio decima portione totius æstimationis. Et sic in ea quantitate capere rem creditorem pro solutione firmo dominio possidẽ dam. Sic tamen vt administratores eius loci, cui debitũ imminet, & pars maior eorum, qui ibidem ministeriũ faciunt, huiusmodi venditionibus cõ sentiant. Ea autem res, quæ pro soluto immobilis constituta datur, nõ electione creditoris præstetur; sed quod medium est fertilium & infertilium possessionum, quæ ad religiosum pertinent locum, æstimari oportet ex reditu suo, & publicarum tributionum functione, & reliquo statu. Si quis autem Episcopus, vel œconomus, vel administrator cuiuscũq. religiosi loci, siue in imperiali ciuitate, siue in pro-

uincijs positi pecuniã mutuatus est, vel postea mutuatus fuerit: iubemus non aliter ei in rationes religiosæ domus imputari, nisi prius probauerit, quod in causas prædicti religiosi loci hoc processit. Sed neq. ipsum creditorem vel heredes eius contra domũ religiosam habere aliquam actionẽ; nisi probauerit in causas ad religiosam domum pertinentes pecuniam processisse: sed contra eum, qui mutuatus est, vel heredes eius suas mouere actiones. Hoc quoq. iubemus, vt excepta sanctissima maiori ecclesia imperialis ciuitatis, & sancto orphanotrophio, & xenonibus, & ptochijs, quæ in hac imperiali ciuitate sunt, vel quæ intra territoriũ eius; licere omnib. sanctissimis ecclesijs, & religiosis domib. nec nõ monasterijs, quæ vel in imperiali ciuitate, vel in diuersis prouincijs posita sunt, per mutationes secũ facere cũ indemnitate vtriusq. loci, consentientibus in scriptis vel per depositiones huic cõ-

tractui

tractui nõ solum administratoribus vtriusq. religiosi loci, sed etiã maiore parte eorũ, qui ibi ministeriũ faciũt. Res autẽ immobiles, quę ab imperiali domo ad quẽcumq. religiosum locum peruenerũt, vel postea peruenerint, nullo modo vendi, vel supponi, vel permutari, vel quocũq. modo alienari cõcedimus, nec si secũ religiosæ domus tale aliquid fecerint.

III. NVLLI liceat monasteriũ alienare, vt in profanũ statum transeat: sed liceat Episcopis huiusmodi facinora emendare, & in pristinum statũ locum reducere.

IV. SI quis autẽ ex prædictis locis excepta maiori ecclesia imperialis vrbis possessionem habeat tributis plurimis prægrauatã, ex qua nullus reditus sancto loco præstatur, facultatẽ liberã damus administratorib. religiosi loci talem possessionem alienare, quocũq. modo putauerint cõmodũ eidem religioso loco fore, monumentis scilicet in tali alienatione faci-

endis apud illos, a quibus administra tores talium locorum præponuntur, vel creantur; & iurantibus per diuinas scripturas his, qui eisdem locis præpositi sunt, & maiori parte eorũ, qui ibi ministeriũ faciũt: quod nulla proditione, nulla gratia, nulla circũscriptione alienatio fiat. OECONOMIS autem, vel administratoribus, vel chartularijs cuiuscumq. loci religiosi, & parentibus & liberis eorũ, & alijs, qui vel cognatione, vel iure nuptiarum eis copulantur, locationes, vel emphyteusis, vel emptiones, vel hypothecas rer. immobilium ad eosdem religiosos locos pertinentium subire vel per se, vel per interpositam personam sub isdem pœnis interdicimus, quas superius diximus.

V. SI quis autem conductor, vel emphyteuticarius rem, quæ ad locum religiosum pertinet, deteriorem fecerit; vel per biennium emphyteuticũ canonem siue mercedem non soluerit: liceat administratoribus religiosi loci

loci eum expellere de locatione, vel emphyteuseos contractu; & exigere ab eo transacti temporis debitum canonem; & propter emponemata nullam ei competere actionem. Sin autem nolint administratores religiosi loci eũ expellere: id quod debet, præstet; & teneat rem donec tẽpus statutum finiatur; & canonem secundum quod pactus est, præstet. Quod si fugerit; liceat administratoribus religiosi loci indemnitatem seruare ex rebus ipsius; & propter emponemata nullam timere actionem.

VI. SANCTISSIMIS ecclesijs Odessi, & Tomeos permittimus alienare res immobiles pro captiuorum redemptione; nisi forte ad hoc etiam præstitæ fuerint, vt nullo modo alienarentur. Illud quoq. concedimus, vt Hierosolymitana ecclesia licẽtiã habeat domos suas in eadem ciuitate positas vendere non in minori pretio, quam ex pensionibus earum per quinquaginta annos colligitur, vt ex

ea

ea æstimatione alius reditus melior comparetur.

VII. SI quis cuicũq. sancto loco vel in imperiali ciuitate, vel in prouincijs posito possessiones penuria laborantes donauerit, vel vendiderit, vel alio modo præstiterit, vel reliquerit: iubemus pro talibus rebus nullã læsionẽ perpeti religiosam domũ, ad quã talis possessio peruenit siue publicarũ functionũ nomine, siue alterius cuiuscumq. causæ: sed totum grauamẽ ad eos, qui dederunt, vel heredes eorum redire, cogendos recipere tales possessiones, & restituere de sua substantia religioso loco omne detrimẽtum, quod ei ex tali causa contingit. Sed & si fraus interceſſerit tãta, vt etiam pecunia a religioso loco præstetur; vt possessiones illas religiosus locus suscipiat: iubemus, vt is, qui dedit, vel eius heredes suscipiant possessiones, & pecunias non exigãt. Nulli autem ecclesiæ necessitatem imponi volumus possessiones vbicumq.

cumq. posítas, quamuis fertiles sint, comparare.

VIII. SI quis vsus nomine rem immobilem ab ecclesia prouinciali accipere velit: eodē iure, & sub isdem cōdicionib. accipiat, quas superius diximus in ecclesijs, quæ in imperiali ciuitate sunt, vel intra territorium eius posítæ.

IX. HAEC de rebus immobilibus. Nā de sacris vasis cuiuscumq. ecclesiæ vel oratorij iam legem posuimus: vt nō aliter liceat ea distrahere, nisi pretium eorum procedat in redemptionem captiuorū: aliter enim vendi, vel obligari non possunt. Sin autē religiosa domus habeat superflua vasa, quæ nullum vsum necessarium faciunt: ipsa autem debitis prægrauatur: & non sunt aliæ res mobiles, ex quibus possint debita persolui: licentiam damus actis interuenientibus, secundum modum superius præfinitum, memorata superflua vasa, vel alijs religiosis locis, si hoc eis vtile sit, ven-

vendere, vel conflare & similiter vẽdere; & eorum pretium debiti nomine dare: vt res immobiles non alienentur.

X. SI contra ea, quæ diximus in præsenti lege, cõtractus fiat in rebus mobilibus, & immobilibus ad religiosa mdomũ pertinẽtibus: iubemus reddi quidem eidem religioso loco rem, in qua tale aliquid secutum est cum medij temporis fructibus. Maneat autem apud eundem religiosum locum & pretium, & si quid remunerationis, vel permutationis gratia, vel alterius cuiuscumq. causę nomine ei præstitum est. Quod si emphyteusis facta sit cõtra ea, quę dispposuimus: res quidem religioso loco reddatur; pactionem autem emphyteuticã præstet emphyteuticarius secundum tenorem instrumentorum, quæ in huiusmodi contractu cõpposita fuerint. Quod si donata fuerit res ad religiosum locum pertinens: reddatur ei cũ medij temporis fructibus, & aliud rãtum,

tum, quantum eadem res digna est.

Sin autē in hypothecam cōtra prę dictas distinctiones data fuerit: creditor quidem debitum amittat, & rem religioso loco reddat. Tabelliones autem, qui contra præsentem legem instrumēta componere ausi fuerint, perpetuo exilio condemnentur.

QVIDQVID ante præsentē Constitutionem factum est, si quidē secūdum veteres leges valeat; sin autē aduersatur eis, radicitus euatur. De cetero autem veteribus legibus in hac parte euacuatis præsentem legem in rempublicā nostram pullulare sanctimus.

NOV. CXXI.

QVIDAM mutuatus ab aliquo quingentos aureos, soluit aliquam quātitatem vsurarum, quasdā autem debens cautionem emisit in sexcentis aureis: quoniam autem omnis solutio nongentis quadraginta

ta nouem aureis peruenit; & creditores dicebant totum in vsuris solutum fuisse; exigebant sexcentos, qui cautioni continebantur. Ait autem lex, si reliquos quinquaginta vnum solue rit, vt debitũ duplicetur, nihil aliud exigebatur. quamuis veteres dixerunt, tunc super duplum non peti debitum, quãdo nulla solutio in medio contingit.

NOV. CXXII.

*

NOV. CXXIII.

DE ADMINISTRATIONE, & priuilegijs, & alijs diuersis capitulis ad ecclesias & alias religiosas domos pertinentibus iam quę dam dispoſuimus. In præsenti autem ea; quæ de religiſiſſ. Episcopis & clericis & monachis antea in diuersis Cõstitutionibus dispoſita sunt, cum competenti emendatione hac con-

continere lege existimauimus.

SANCTIMVS igitur quando opus fuerit Episcopum creari, clericos & primates ciuitatis eius, cuius Episcopus desideratur fieri; in tribus personis decreta facere propositis sanctis euangelijs periculo animæ suæ, dicentes in ipsis decretis, quod neque propter aliquam præstationē, neque propter promissionem, vel amicitiam vel aliā qualēcumq. causam, sed scientes eos rectæ & catholicæ fidei, & honestæ vitæ esse, & litteras scire eos elegerunt; & quod neque vxorem, neque liberos eorum quis habet, neque concubinam, vel liberos naturales cognoscunt eos habuisse, vel habere. Sed & si prius quis vxorem habuit, & ipsam vnam & primam, & neque viduam, neq. marito disiunctam, neque legibus, vel sacris canonib. reprobatam, idest scenicam. Sed neque curialem, vel taxeotam esse eum cognoscunt: vel si curiali, vel taxeotica 1.

suppo

ſuppoſitus eſt condicioni ; ſciunt ipſum in monaſterio nō minus quindecim annis ſolitariam vitam peꝛegiſſe. Et hoc autem decretis oportet imponi, quod nō minus,quam triginta quinq.ætatis annos agere electam a ſe perſonam cognoſcūt. vt ex trib. perſonis , pro quibus talia decreta fuerint , melior creetur electione & periculo creatoris. Curialem autē vel taxeotam,qui ſecundum ea, quæ diximus,per quindecim annos in monaſterio moratus eſt,& ad Epiſcopatum prouectus , liberum eſſe propria condicione.ſic tamē vt liberatus curia quartam portionem ſui patrimonij ſibi retineat,ceteris reb. ipſius ſecundum noſtram legem curiæ & publico vindicandis. Damus autem licentiā illis,qui decrata faciunt,ſi qui dem laicum citra curialem & taxeotam dignum prædictæ electionis eſſe putauerint : talem hominem vna cū alijs duobus clericis vel monachis eligere. Sic tamen vt laicus,qui hoc

modo

modo ad Episcopatum electus est, nō statim Episcopus creetur, sed primū clericis non minus tribus mensibus connumeretur, & ita sanctos canones, & sacrosanctæ ecclesiæ ministerium edoctus Episcopus creetur. Qui enim alios docere debet, ab alijs post consecrationem doceri non debet. Quod si in aliquibus locis non inueniantur tres personæ ad talem electionem idoneæ: liceat decreta facientibus & in duabus vel in vna persona decretum facere; vt tamen omnia antefata habeat testimonia. Sin autem hi, qui debent Episcopum eligere, talia decreta intra sex menses non fecerint: tunc periculo animæ suæ ille, cui competit consecrare, Episcopum consecret omnibus alijs quæ diximus obseruandis. Si quis autem præter memoratam obseruationem Episcopus creatus sit; iubemus eum modis omnibus ab episcopatu repelli. Sed & illum, qui contra hæc præ-

cepta ausus fuerit Episcopum consecrare; separari per vnum annum a sacro ministerio & totam eius substantiam, si qualicumque tempore vel modo in ipsius dominium peruenerit, propter delictũ, quod fecit, dominio ecclesiæ cuius Episcopus est vindicari.

II. SI QVIS autem eius, qui ad Episcopatus consecrationem electus est, accusator extiterit: in causa, quæ per leges vel canones inhibet consecrationem eius: prius de accusatione Episcopus, qui consecraturus erit, disceptationem faciat vel præsente accusatore & implente suam accusationem, vel non implente, sed per tres menses differente. Et si quidem inuenerit eum, qui electus est, obnoxium, inhibeatur consecratio. Enimuero si innocens appareat, non impediatur: sed accusator, qui vel non probauit id, de quo accusauit, vel si destituit litem; expellatur prouincia,

in

in qua domicilium habet. Si quis autem ante cognitionem accusatū consecrauerit: consecratus quidem sacerdotio expellatur; qui autem cōsecrare eum præcipitatus est, superius expositis pœnis subiciatur. id est vt per vnum annum ministerio sacro abstineat, & vt res ipsius ecclesiæ addicantur, cuius Episcopus est.

ANTE omnia illud obseruari sanctimus, vt nemo sub præstatione auri, vel alterius rei Episcopus consecretur. Quod si tale aliquid admissum fuerit: semetipsos & suas animas hi qui pecuniam accipiunt, vel præstant, & mediatores eorum secundum diuinas regulas & sacros canones, condemnatione subiciunt. et propter hoc & qui dat, & qui accipit, & qui mediator factus est, sacerdotio vel clericatus honore remoueatur. Quod autem pro ea causa datum est, ecclesiæ illi vindicetur, cuius voluit sacerdotium emere. III.

Sin autem laicus erit, qui pro hac cau
sa aliquid accepit, vel mediator rei
factus est: ea quæ data sunt, in duplũ
ab eo exigi ecclesiæ vindicanda. Nõ
solum autem ea, quæ data sunt vindi
cari præcipimus; sed omnem cautio-
nem super hoc quocumq. modo im-
positam, & pignorum obligationem,
& omnem aliam qualemcumq. actio
nem vel obligationem cessare sancti
mus. Vt ille, qui promissionem acce-
pit, non solum cautionem reddere;
sed & aliud tantum, quantum cautio
continet, conueniatur ecclesiæ dare.

IIII. SI quis post Episcopatum, vel an-
te cõsecrationem voluerit proprias
res suas, vel earum partẽ ecclesiæ of-
ferre, cuius Episcopus erit, hoc lauda
bile est: quia non est emptio sed o-
blatio.

V. PRO consuetudine autem illa
sola concedimus præstari ab Episco-
pis consecratis, quæ deinceps presen
ti lege continentur. Iubemus igitur
beatissimos quidẽ Patriarchas, idest
Papam

Papam Romanum,& Cõstantinopolitanum,& Alexandrinum,& Theopolitanum,ideſt Antiochenũ,& Hieroſolymitanum,ſi quidem conſuetudo eſt Epiſcopis vel clericis in eorum conſecratione minus quã viginti auri libras præſtari:ea tantũ dare, quæ conſuetudo vult. Quod ſi plus ſit, quod antea dabatur:nihil ab hoc tẽpore vltra viginti libras auri præſtetur. Metropolitanum autem, qui a concilio ſuo vel beatiſsimis Patriarchis creatur, & omnes alios Epiſcopos,qui vel a Patriarchis,vel a metropolitanis conſecrantur: ſi quidẽ non minus triginta auri libris reditũ habeat eccleſia conſecrati:dare pro cathedratico ſolidos centum. notarijs autem cõſecrantis,& alijs,qui ex cõſuetudine capiunt,ſolidos trecẽtos. Sin autem eccleſiæ reditus minor ſit triginta libris annalibus auri,nõ minor autem decem: pro cathedratico quidem dari ſolidos centum; alijs autem omnibus, qui ex cõſuetudine capiunt,

piunt, solidos ducentos. Sin autē reditus minor sit decem, non minor quinq. libris auri: pro cathedratico quidē solidos quinquaginta dari; omnibus autē alijs, qui ex cōsuetudine capiunt; solidos septuaginta. Sin autem minorem quidem quinq. nō minorem autē tribus auri libris habeat ecclesiæ reditum: pro cathedratico quidem decem & octo; omnibus autem, qui ex consuetudine capiunt, solidos viginti quattuor. Sin autem minor tribus, non minor autem duabus auri libris sit quantitas ecclesiastici reditus: pro cathedratico quidē præstari solidos duodecim, pro omni autem consuetudine alia solidos sex decim. Episcopum autē ecclesiæ minorem duabus auri libris reditum habentis neq. pro cathedraticis, neque pro consuetudine alia aliquid dare concedimus. Ea autem, quæ præstari disposuimus, primus presbyter consecrantis Episcopi, & archidiaconus eius suscipiētes ex consuetudine capien-

pientibus diuidant. Hæc itaq. iubemus omnibus modis obseruari, ne ex talibus occasionibus & ecclesiæ debitis prægrauentur, & sacerdotia venalia fiant. Si quis autem vltra statutam a nobis quantitatem pro cathedratico vel cõsuetudine quocũq. modo ausus fuerit capere: iubemus eius quod plus cepit, triplũ ex rebus ipsius vindicari ecclesię eius, qui dedit.

VI. CONSECRATIO Episcopi liberum faciat eum tam seruili, quã adscripticia condicione. Taxeotas enim, vel curiales, qui contra prædictam distinctionẽ ad Episcopatus apicem prosiluerint: officio iterũ, & curiæ restitui sanctimus: ne ex tali condicione sacerdotio iniuria fiat. Illos autem, qui ante nostram præsentem legem ex curiali condicione inuenti fuerint Episcopi creati: tali quidem condicione liberos esse, legitimam autem portionem de rebus suis curiæ & publico præstent.

Sic tamen vt nullam deminutionẽ

patiantur eccleſiaſtica iura in rebus, quas poſt Epiſcopatum adquiſitas ec cleſiæ eorum cõpetere diſpoſuimus.

VII. PRESBYTER, diaconus, ſubdiaconus iure cognationis ad tutelã vel curationẽ vocatus munus adminiſtrationis in hoc caſu tantum ſuſcipere cõcedatur: ſi tamẽ intra quatuor menſes numerandos ab eo tempore, quo vocatus eſt, apud competẽtem iudicem in ſcriptis manifeſtauerit, quod huiuſmodi munus ſua ſponte recepit. Si quis eorum hoc fecerit: nullum ex hoc circa aliam tutelam, vel curationẽ præiudicium patiatur.

VIII. CLERICVS neque exceptor, neq. exactor publicarum ſtributionum, neq. conductor vectigalium, vel alienarum poſſeſsionum, vel curator domus, vel curator litis, vel fideiuſſor in talibus cauſis ſiue Epiſcopus ſit, ſiue œconomus, vel alius clericus cuiuſcumq. gradus, vel monachus, niſi ſuo nomine vel eccleſiæ, vel monaſterij cauſa exiſtat: ne ex hac occaſione,

ne,& ſanctis locis damnum fiat, vel diuina miniſteria impediãtur. Quod ſi eccleſijs vel monaſterijs poſſeſsiones quædam cõfines inueniantur;& voluerint adminiſtratores eorũdem venerabilium locorum ad cõductionẽ vel emphyteuſim eas capere:tunc omnib.clericis & monachis ſuper talibus cauſis vel in ipſo inſtrumento, vel in publicis monumentis conſentientibus,& contractum facientibus pro vtilitate venerabilium locorum hoc fieri, cõcedimus tales cõtractus procedere. Ipſis quoq. ſanctis eccleſiijs & alijs ſanctis locis damus facultatem conductiones & emphyteuſis ſecum facere: & clericis ſimiliter ſuarum eccleſiarum poſſeſsiones cõducere & adminiſtrare,conſenſu tamen Epiſcopi & œconomi exceptis illis perſonis, quas per alias leges hoc facere prohibuimus. Si quis autem contra prædicta aliquid fecerit: ſi quidem Epiſcopus ſit; omnes eius res ex quacũq. cauſa vel perſona ſiue

ante

ante Episcopatum siue postea ad eum peruenerint, ecclesiæ eius vindicari sanctimus. Sin autem œconomi vel alij clerici sint, qui hoc admiserunt pœnam eos pecuniariam, quam Episcopus eorum existimauerit exigere; ecclesiæ vindicandam. Cum & hi, qui locationem vectigalium, vel cuiuscumque possessionis, vel publicarum tributionũ exceptionẽ vel exactionẽ vel curationem domus ei cõmittentes, vel fideiussores pro memoratis causis capientes nullam contrà ecclesiam, vel monasterium, vel res eius, vel administratores, vel aduersus illas personas, quibus crediderint, vel contra substantias vel fideiussores eorum habeant actionem. Illi autem, qui publicarum tributionum, vel vectigalium exceptionem, vel locationem, vel exactionem memoratis personis crediderint, vel fideiussores eorum receperint; quidquid publico damni contigerit, hoc de sua

sub

substantia restituere compellantur.

NVLLVS Episcopus cogatur ad iudicium venire dicendi testimonij causa, sed iudex ad Episcopum mittat ministros suos: & propositis sanctis euangelijs, quod scit, Episcopus dicat secũdum hoc, quod sacerdotibus honestum est. IX.

NVLLVS Episcopus neque pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis iudicem siue ciuilem, siue militarem producatur vel exhibeatur, nisi imperialis iussio præcesserit. Magistratus enim, qui hoc iubere ausus fuerit, amissione cinguli, & viginti librarum auri condemnatione plectetur: vt istæ viginti libræ ecclesiæ addicantur, cuius Episcopus produci, vel exhiberi iussus est. Litis autem executor post cinguli amissionem tormentis subiiciatur, & in exilium mittatur. X.

NON liceat Episcopis suas quidem XI.

dē ecclesias relinquere in alias autē prouincias peruenire. Sin autē hoc ex causa fecerint necessaria; ostēdāt vel litteras Patriarchæ, aut metropolitani sui, vel imperialem iussionem. Nam nec illis Episcopis, qui sub Patriarcha Constantinopolitano sunt, aliter in hanc imperialem ciuitatem venire permittimus, nisi ex permissione eius, vel nostra iussione peruenerint. Quicumq. autem ex quauis diœcesi venerit in hanc ciuitatē Episcopus: intret primum apud beatissimum Patriarcham Constantinopolitanum, ac per ipsum ad nostram post ea serenitatem. His autem, qui contra præsentē dispositionē proficiscūtur, vel vltra vnius anni spatiū extra suam prouinciam degunt: primū quidem sanctimus nō subministrari impensas ab œconomis ecclesiæ suæ; deinde admoneri per litteras à sacerdotibus, quibus subiecti sunt, vt redirēt in suas ecclesias. Quod si distulerint: secūdum sacros canones euocari.

ri. Et si intra definitum tempus a sacerdotibus ad ecclesias suas non redierint: ipsos quidem Episcopatu repelli, alios autem pro ipsis meliores consecrari secundum vim præsentis legis. hoc eodē & in clericis optinēte cuiuscūq. gradus sint, vel ministerij.

XII. VNVSQVISQVE Episcopus vel Patriarcha vel metropolitan⁹ subiectos sibi Episcopos semel aut bis per singulos annos apud se cōuocare debet: & omnes causas subtiliter cognoscere, quas Episcopi, vel clerici, vel monachi secum habent, easq. cōponere: & si quid contra canones ex quacumque persona admissum est, emendare.

XIII. NEQVE Episcopus, neq. presbyter, neq. diaconus, neq. subdiaconus, neq. lector, neq. alius cuiuscumq. consortij, vel habitus cōstitutus tableiare * audeat. vel socius ludentium fieri, vel spectator, vel in quocumq. spectaculo spectandi causa venire. Ac si quis contra hoc fecerit: per tres annos

nos sacro ministerio prohibeatur, & in monasterium mittatur. Sin autẽ dignam pœnitentiam in priori tempore ostenderit: statim reuocatur, & dignus sacerdotio reddatur, vel ministerio suo. sciẽtib. sacerdotibus, quĩ talia peccata scientes dissimulauerint, quod ipsi deo rationẽ reddunt.

XIV. NVLLVS Episcopus inuitus cogatur subiectum sibi clericum qualẽcumq. dẽ suo clero dimittere.

XV. NEMO Episcopus, nemo presbyter excõmunicet aliquem ante, quã causa probetur, propter quã ecclesiastici canones hoc fieri iubẽt. Si quis autem aduersus ea excommunicauerit aliquem: ille quidem, qui excõmunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate ad gratiam sanctæ communicationis redeat: is autem, qui non legitime excommunicauerit; in tantũ abstineat tempus sacrosancta cõmunione, quantum maiori sacerdoti visum fuerit: vt quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur.

2. q. 1. c. 11.

NON

NON liceat Episcopo manibus suis aliquẽ cẽdere: hoc enim alienum a sacerdote est. XVI.

SI EPISCOPVS expulsus aut fusus fuerit ingredi ciuitatem, de qua repulsus est, vel exire de loco, in quo degere iussus est: iubemus eũ in monasterio in alia prouincia constituto tradi, vt quæ in sacerdotio peccauit, degens in monasterio corrigat. XVII.

NON alium clericum concedimus creari, nisi eũ, qui & litteras scit, & rectam fidem, & vitam honestam habeat; & neq. concubinam, vel naturales liberos habeat, vel habuit. Sed vel castitate præditum, vel vxorem legitimam, & ipsam vnam & primam habentẽ; vel si iam habuerit & neq. viduam, neq. disiunctã a marito, neq. aliter legibus vel diuinis canonibus reprobatam. XVIII.

NEMO presbyter cõsecretur, qui minor triginta annis sit. nemo diaconus, vel subdiaconus fiat minor XIX. dist. 78. c. 2.

vigin

vigintiquinq. annis. nemo lectoribus connumeretur, qui minor decem & octo annis fuerit. nemo inter diaconissas consecretur sacrosanctæ eccle siæ, quę minor sit quadraginta annis, vel ad secundum matrimonium peruenit.

X. SI consecraturo clericum Episco po cuiuscumq. collegij vel gradus, ac cusator extiterit, qui dicat illum indignum consecratione esse: ipsa quidem cõsecratio differatur; omnia autem, quæ prò cognitione vel coërtione consecratationis Episcoporum superius diximus, & in hac optineant parte.

XXI. SI subdiaconus vel diaconus futurus non habeat vxorem, secundũ ea, quæ supra exposuimus, sibi coniunctam; non aliter cõsecretur, nisi prius a consecratore interrogatus promiserit posse post consecrationem, & sine legitima vxore caste viuere. non concedendo a consecratore cõsecrationis tempore diacono vel subdiacono

cono futuro permittere, vt post consecrationem vxorem accipiat. Quod si hoc permiserit fieri: Episcopatu suo expellatur. Presbyter autē, vel diaconus, vel subdiaconus, qui vxorē duxit, repellatur quidem de clero: curiæ autem ciuitatis eius, in qua clericus erat cū facultatibus suis tradatur. Sin autem lector secundas contraxit nuptias, vel primas quidē, sed duxerit vxorem viduam vel disiunctam a marito, vel legibus vel sacris canonibus reprobatā: ad alium gradum ecclesię non procedat. Quod si quocumq. modo in maiorem gradum productus sit: reijciatur ab eo, & priori restituatur.

NEQVE curialis, neque taxeota clericus cōsecretur. Quod si hoc factum fuerit, priori condicioni restituatur. nisi forte non minus, quā quin decim annos in solitaria vita peregerit. Tales enim homines consecrari iubemus, reddenda scilicet a curiali legitima portione tam curię, quam XXII.

publico. SI MONACHVS cle
ricatus honorem meruerit: solitariæ
vitæ canones non transgrediatur.
Ideoq. quamuis in tali gradu fuerit,
vt liceat clericis in eo cõstitutis vxo
rem ducere: nõ audeat ipse hoc face-
re. Alioquin si concubinam vel vxo-
rem duxerit: curiæ, vel officio, vel cõ
dicioni, cui subiectus ante fuerat,
restituatur. Idemq. dicimus, & si nul
la antea cõdicione suppositus postea
monachus factus ad clericatus hono
rem peruenerit. Et generaliter de-
finimus nulli licere in quocumq. gra
du ecclesiastico posito recedere ab
eo, & inter laicos connumerari. Si
enim ausus fuerit facere: cingulo vel
dignitate, vel militia, si quam ha-
beat spoliatus curiæ suæ ciuitatis
tradatur. EOS autem, qui ante no
stram legem clerici creati sunt, a cu-
riali condicione per substitutas per-
sonas pecuniaria implere munera:
de corporalib. autem immunes & li-
beros custodiri.

NVL

NVLLVS clericus cuiuscumq. gradus præstet aliquid ei, a quo consecratur, vel aliæ cuicumque personæ. Solas autem consuetudines consecratori, & ministris eius ex more capientib. vnius anni diaria nõ excedẽtes pecunias præstet. In sancta autem ecclesia, in qua cõsecratur, nihil omnino cõclericis suis præstet super processu suo; neq. propter hanc causam proprijs solatijs, vel alijs partibus suis defraudetur. XXIII.

NVLLVS neq. xenodochus, neq. ptochotrophus, neq. nosocomus, neq. alius religiosę domus administrator, vel cuiuscũq. cũrę ecclesiasticæ gestor præstet aliquid ei, a quo præponitur, vel cuicũq. personæ pro cõmissa sibi administratione. Qui autem prę ter hæc, quæ disposuimus, dederit aliquid, vel acceperit, vel mediator factus fuerit: sacerdotio, vel clero, vel cõmissa sibi administratione nudabitur, his quę data sunt vindicãdis religioso loco, cuius talis persona XXIV.

consecrationem, vel curam, vel administrationem accepit. Sin autem laicus sit, qui acceperit, vel mediator factus est: duplum ab eo exigatur, & religioso loco, in quo talis persona administrationem, vel consecrationem, vel curam accepit, prestetur.

XXV. SI clericus cuiuscumq. gradus, siue administrator cuiuscumq. religiosi loci ante consecrationē, vel administrationem, vel curam sibi cōmissam, vel postea voluerit aliquid de proprijs suis rebus offerre ecclesię, in qua consecratur, vel loco, cuius administrationem, vel curam recepit: non solum prohibemus hoc fieri, sed magis exhortamur talia pro salute animę suę facere. Nos enim illa tantū dari prohibemus, quæ specialiter quibusdam personis præstantur, non ea, que sacrosanctis ecclesijs, vel alijs religiosis locis offeruntur.

XXVI. SI seruus sciente & non contradicente domino in clero sortitus sit: ex hoc ipso liber & ingenuus fiat. Si enim

enim ignorante domino consecratio facta fuerit; liceat domino intra annum tantum condicionem probare, & proprium seruum recipere. Sin autẽ seruus sciente domino vel ignorante secundũ ea, quæ diximus, ex ipso honore clericatus libertatẽ meritus postea ecclesiasticum ministerium reliquerit, & ad laicorum vitam transierit: domino suo in seruitio tradatur.

ADSCRIPTICIVS in ipsis tantum possessionibus, in quibus censitus est, clericus fiat; quamuis inuito domino hoc fuerit factum: sic tamen vt & clericus factus impositã sibi cultura impleat. XXVII.

SI quis oratoriam domum ædificauerit; & ipse vel heredes eius clericos in ipsa domo consecrari maluerint sumptus administrãtes eiusdem domus audiantur, si dignos nominauerint clericos. Sin autem illi tales sint, vt diuinis canonibus non comprobentur: ad Episcopum pertine- XXVIII.

bit alios clericos idoneos eligere.

XXVIII SANCTIMVS vt reuerētissimi clerici suis obseruent ecclesijs, & sibi cōpetens ecclesiasticū impleant ministerium. Idq. inquirere debet cū iuscūq. ciuitatis religiosissimus Episcopus, & in singulis gradibus ecclesiasticis primates, vt qui ea non custodierint, canonicis pœnis subiciātur.

XXX. PRESBYTERI, diaconi, subdiaconi, lectores, & cantores, quos omnes clericos vocamus, res quōcūq. modo in eorum dominium peruenientes habeant in propria potestate ad similitudinē castrēsis peculij. vt liceat eis donare, & secundū leges in eas testari: quāuis in parentū suorū fuerint potestate. Sic tamē vt liberi eorum, vel liberis nō superstitibus parentes eorum legitimā portionē capiant.

XXXI. PRESBYTERI & diaconi si in causa pecuniaria falsum testimoniū dixerint: nō tormentis subiciantur, sed per tres annos separētur a diuino ministerio, & monasterijs tradā

tur.

tur. Pro criminalibus autē cauſis ſi falſum teſtimonium dixerint: clericatus honore nudati legitimis pœnis ſubiciantur. Ceteri autē in alio ordine eccleſiaſtico relati ſi falſum teſtimoniū in quacumq. re ſiue pecuniaria, ſiue criminali dixiſſe cōuincantur: ordine eccleſiaſtico reiecti legitimis coērtionibus ſubiciantur.

SI quis contra clericū, vel monachū, vel diaconiſſam, vel monaſtriā, vel aſcetriā habeat aliquā actionē: adeat primum religioſiſsimū Epiſcopum, cui eorum vnuſquiſq. ſubiectus eſt. Ille autē rem inter ipſos diſcernat. Et ſi quidem vtraq. pars iudicatis adquieſcat: iubemus per Præſidē locorū ea executioni pleniſsime tradi. Sin autē vnus ex litigatoribus intra decē dies cōtradixerit iudicatis: tūc locorū Præſes rē cognoſcat. Et ſi inuenerit iudiciū recte prolatū: & ſuo calculo hoc cōfirmet, & executioni tradat iudicata; & non liceat ei, qui bis in tali re victus eſt, prouocare. XXXII

Sin autem calculus Præſidis contrarius ſit Epiſcopi calculo: tunc locum habeat appellatio contra calculum Præſidis;&ea ſecundum legis ordinẽ referatur,& exerceatur. Sin autem ex imperiali vel iudiciali iuſsione Epiſcopus iudicauerit inter qualeſcũq. perſonas:prouocatio ad Imperatorem vel ad iudicem,qui iuſsit, referatur. Sin autem crimen ſit,quod aduerſus memoratas reuerentiſsimas perſonas referatur:ſi quidẽ apud Epiſcopum aliquis accuſetur:& ipſe veritatẽ inuenire potuerit:de honore vel gradu eum ſecundum eccleſiaſticos canones reiciat. Et tunc competens iudex ipſum comprehendat, & ſecũdum leges litigium diſcernẽs finem ei imponat. Sin autem prius ciuilem Præſidem adeat accuſator, & crimẽ per legitimam diſceptationẽ potuerit probare: tunc Epiſcopo locorum monumenta intimentur.et ſi ex ipſis cognitum fuerit propoſita crimina eum admiſiſſe:tunc ipſe Epiſcopus lo

corum

corum eum secundum regulas de honore vel gradu, quē sustinet, separet: iudex autem vindictam ei inferat legibus competentem. Sin autem putauerit Episcopus acta non iuste constitisse: liceat ei honoris spoliationē differre vel gradus. vt talis persona sub legitima cautela fiat; & ita ad nos causa per Episcopum & iudicem referatur: vt eā nos cognoscentes, quod nobis iustum fuerit visum, hoc iubeamus. Si quis autē pro pecuniaria causa cōtra prædictas personas aliquam habuerit actionē; & Episcopus distulerit inter eos iudicare: licentiam habeat actor ciuilem Præsidē adire. sic tamē, vt accusata persona nullo modo cogatur fideiussorē dare; sed tantum promissionem sine iureiurando cum hypotheca suarum rerum exponere. Sin autem pro criminali causa accusatio contra memoratas personas deponatur: sub legitima cautela accusata persona fiat.

SI de negotio ecclesiastico (idest canonico) XXXIII.

canonico) causa emerserit: non magistratus, sed religiosus Episcopus secundum sacros canones imponat negotio finem.

XXXIIII. SI inter Episcopos eiusdem concilij dubitatio emerserit de ecclesiastico iure, vel de alijs negotijs: prius metropolitanus eorũ cum alijs quibusdam concilij sui considerans rem iudicet. Et si nõ adquiesceret vtraq. pars iudicatis: tunc beatissimus Patriarcha illius regionis inter ipsos audiat: & quod ecclesiasticis canonibus & legibus nostris cõsentaneum sit: hoc definiat; & nulla pars valeat calculo eius contradicere.

XXXV. SI clericus vel quis alius contra Episcopũ propter qualemcunq. causam adire potestatẽ maluerit: prius metropolitanus eorum secũdum sanctas regulas & nostras leges negotiũ discernat. et si quis iudicatis contradixerit, ad Patriarchã illius regionis res referatur: & ille secundum canones & leges finem ei præbeat.

SI

SI contra metropolitanum iudex quispiã velit: regionis illius Patriarcha negotium discernat. xxxvi.

QVICVMQVE Episcopus apud quemuis iudicẽ accusatus fuerit omnino nullã neq. fideiussionẽ, neq; promissionẽ pro litigio facere cõpellatur. sic tamen vt operã dare p̃ intentiones & causas actoris dissoluere. xxxvii.

OEconomos, & xenodochos, & nosocomos, & prochotrophos, & aliorũ sanctorũ locorũ administratores, & omnes clericos iubemus super administrationib. sibi commissis apud proprium Episcopũ, cui subiecti sunt, rẽspõdere, & rationes suę administrationis facere, & executionẽ suscipere, si quid ab his debitũ fuerit probatũ; vt hoc eis loco reddatur, cui ex administratione debitũ apparuerit. Sin autem putauerint sese prægrauatos, post exactionẽ metropolitanus rẽdiscernat. Sin autẽ metropolitanus sit, qui iudicauit, & exegit: & ille, qui exactionẽ passus est, putauerit se lęsũ fuisse: xxxviii. ix.

se: administrationis illius, beatissimus Patriarcha rem discernat. Non enim concedimus antefatis personis in memoratis causis ante disceptationē & exactionem debiti suos Episcopos deserere, & in alia peruenire iudicia.

XXXIX. SI quis ex his, quibus administratio religiosi loci cōmissa est, ante quā rationes exponat, & debitā a se quātitatem exsoluat, decesserit: heredes eius similiter & rationib. & exactionibus subiciantur.

XL. SI Episcopus vel quiuis clericus in ciuitate CP. inueniatur ex quacūque prouincia: & aliquis voluerit aduersus eum actionē mouere: & si quidem iam de re litis contestatio facta est in prouinciali iudicio: ibi impleatur, ideſt in ea prouincia, in qua lis contestata est. Sin autem nōdum cepta est: apud eminentissimos tantum Præfectos Prætorio Orientis iudiciū peragatur, vel apud eos iudices, quos nostra iussio depurauerit.

NVL-

NVLLVS apocrisiarius cuiusq. cumq. ecclesię siue in hac ciuitate degens, siue apud Patriarchas vel metropolitanos ab episcopo suo missus pro suo Episcopo vel pro negotio ecclesiastico, vel debito publico siue priuato aliquam actionē vel exactionem patiatur. nisi forte ei mandatum est ab Episcopis vel œconomis quosdam cōuenire. Ipsis enim, qui conueniuntur solis præstamus facultatē, si quas actiones habuerint contra ecclesiam vel Episcopos, aduersus apocrisiarios eas mouere. Sed si obligauerint se in eo tēpore, quo apocrisiarij officium peragunt, ex his causis actiones suscipiant. XLI.

EPISCOPI & clerici pro ciuitate vel ecclesia sua legationis causa vel cōsecrationis Episcopi siue in imperiali ciuitate, siue in alio quocūq. loco peruenientes nullam molestiā, vel repulsam a quacumq. persona patiantur. Nam qui obnoxios eos habere putauerint; postquam in prouinciam XLII.

ciam reuertantur, pulsare eos pote-
runt, nullo eis præiudicio generãdo
in tẽporali prẽscriptione propter tẽ-
pus, quod in tali profectione transa-
ctum est.

XLIII. SI quando causa emerserit, vt ad-
monitio vel executio inferatur pro
pecuniaria causa siue publica, siue
priuata clerico, vel monacho, vel mo-
nachæ, vel cuicũq; monasterio, & ma
xime mulierũ, sine iniuria & cum o-
mni honore admonitio vel executio
fiat. Monacha autẽ, vel ascetria mo-
nasterio vel asceterio non detraha-
tur: sed procuratorẽ ab his præponi,
qui pro negotio respõdebit. Mona-
chis autem liceat siue per se, siue per
procuratores suos monasterij vel a-
sceterij causas pẽragere: sciente eo,
qui trãsgressus fuerit hęc statuta siue
iudex sit, siue executor litis, quod &
cingulo spoliabitur, & pœnã quinq; li
bratũ auri præstabit: quã debet exi-
gere ab eo vir magnificus Comes Re
rũ Priuatarũ. Executor autẽ & peri-

culum

culũ patiatur,& in exiliũ mittatur:religiosis locorũ Episcopis prospiciẽtibus, vt nihil istis contrariũ fiat;vel si quid peccatũ fuerit,vt prædicta coërtio fiat. Præside autẽ vindictam differente imponere, ad nostram scientiam Episcopus referat.

Sportularũ nomine quæcũq.perso XLIIII
na in quocũq.ecclesiastico ordine cõstituta,idest diaconus, & monachus, & ascetria, & monacha pro quacũq. criminali,vel pecuniaria causa cuiuscumq.sit quãtitatis,siue a clerico, siue ab aliquo militante admonitionẽ susceperit, siue in imperiali ciuitate, siue in prouincijs,in quib.degũt;non plus quã quattuor siliquas prẽstẽt. Si vero extra iussionẽ siue a Prẽside,vel a beatiss.Patriarcha missus executor in alias causas admonitionẽ obtulerit alicui de memoratis personis: nõ vltra solidũ accipiat. Sed etsi plures pro vna eadẽq. causa cõuẽti fuerint: nõ plus sportularũ nomine prẽstent, quã si vna persona conuenta fuisset.

NVL-

XLV. NVLLVS Episcopus pro rebus ecclesiæ suæ executionem vel molestiam patiatur. Sportulas autem nec pro suis negotijs admonitus præstet. Actiones autem contra ecclesiã propositas œconomi suscipiãt, vel hi, qui in hac causa præpositi sunt. SI quis aduersus nostra statuta sportulas exigere fuerit ausus, in duplum, quod accepit, præstet ei, a quo exegit. Et si quidem militat, amittat cingulum: sin autem clericus sit, clero expellatur.

XLVI. PRESBYTERIS, & diaconis, & subdiaconis, & alijs in clero scriptis non habentibus vxores secũdum diuinas regulas interdicimus & nos mulierẽ habere in sua domo excepta matre, & filia, & sorore, & alijs personis, quæ omnem quærelam effugiunt. Si quis autem aduersus istam obseruationem mulierem in domo sua habuerit, quæ potest ei suspicionem inferre turpitudinis: & ille a cõ clericis suis audierit cum tali muliere nõ habitare; & noluerit eam a domo

mo sua repellere; vel accusatore emergente probatus fuerit inhoneste cum tali muliere cõuersari: tunc Episcopus secũdum ecclesiasticos canones de clero eum repellat curię ciuitatis, cuius clericus est, tradendus.

NVLLVS Episcopus cum mulie XLVII.
re habitet penitus: nullam mulierem habeat. Sin autem probatum fuerit hoc non obseruasse: Episcopatus honore reiciatur: quia ipse se indignum sacerdotio ostendit.

CAVEANT diaconissæ cũ ma LXVIII.
sculis habitare, per quos in honestæ vitæ suspicio possit emergere. Sin autem hoc non obseruauerint: sacerdotis, cui subiectæ sunt, admonitione abstineant conuersatione masculorum. Sin autem hoc distulerint facere: ecclesiastico ministerio, & suis salarijs careãt, & monasterio tradantur, & omnem vitam suam ibi peragant. Res autem earum si quidem liberos habeãt: inter ipsas & illos secundum numerum personarum diui

dantur: vt competens eidem mulieri portio monasterio addicatur, & alat eam. Sin autem non habeat liberos: tota ipsius substantia inter monasterium, vbi immissa est, & ecclesiam, in qua prius fuerat, ex æqua portione diuidatur.

XLIX. SI quis diuinis mysterijs, vel alijs sanctis ministerijs celebrandis in sanctam intrauerit ecclesiam: & Episcopo, vel clericis, vel alijs ministris ecclesiæ iniuriam fecerit: iubemus eum tormentis subiectum in exilium mitti. Sed si ipsa sancta oratoria, vel diuina ministeria cõturbauerit, vel celebrari prohibuerit: capitali supplicio puniatur. Hoc eodem obseruando & in litanijs, in quibus Episcopi, vel clerici inueniuntur: vt si quidem contumeliam tantum fecerit: tormẽtis & exilio tradatur; sin autem litanias conturbauerit; capitale periculum subsistat: eaque defendere volumus non solum ciuiles, sed etiam militares iudices.

NON

NON liceat laicis litanias facere sine Episcopo & clericis, qui sub Episcopo sunt. Sanctas quoque cruces, quas in litanijs portant, in sanctis locis reponi iubemus, & his proferri, si litanię tẽpus vocauerit. eaq. obseruẽt non solũ antistites locorũ & clerici, sed etiam magistratus. Si quis autem præsentis legis vim transgressus fuerit, vel vindictam imponere neglexerit: prædictas pœnas patiatur. L.

RESTAT, vt de monachis dicamus. Igitur sanctimus, vt abbas, siue archimandrita singulis monasterijs præponatur nõ secundũ gradus monachorũ, sed quẽ cuncti monachi vel melioris opinionis constituti elegerint propositis sanctis euãgelijs dicẽtes quod nõ propter amicitiã vel gratiã, sed sciẽtes eũ fidei rectę, & vitę castæ, & administratione dignũ, & potẽtem monachorũ disciplinã & omnẽ monasterij statũ vtiliter custodire, eũ elegerint, & si sic electus fuerit modis omnib. confirmetur ab Episcopo, LI.

cui monasterium subiectum est. Quæ autem de monasterijs monachorum diximus, eadem teneant & in monasterijs vel asceterijs mulierum.

LII. SI quis monachus esse velit, si quidem notum sit nulli condicioni subiectum esse: hegumenus monasterij quando existimauerit, habitū ei præstet. Sin autē incognitus sit, per tres annos habitum ei nō præstet, sex experimentū & probationē vitæ ipsius accipiat. Et si quidem intra trienniū venerit aliquis dicens eum seruum suum esse, vel adscripticium vel colonum; & ideo ad monasteriū veniſſe, vt culturā agrorum fugeret, vel propter furta, vel alia delicta in monasterio intrasse: eaq. fuerint probata: domino suo reddatur cū rebus, quas in monasterio duxisse probetur, vt tamen prius fidem accipiat a domino suo, quod nihil patiatur. Sin autem intra trienniū nemo ex prædictis personis inquietauerit eum; & trāsacto triennio probatū se hegumeno ostēderit

derit: tũc accipiat habitum, & nemo eum postea pro condicione inquietet. Sic tamẽ vt res, quas in monasterio duxit, domino restituantur. Sin autem monasterium reliquerit, & laicus fiat, & in ciuitatẽ, vel in agris deambulet: suæ condicioni reddatur.

LIII. MONACHI in vna domo habitent, communiter alantur, in vna domo semotim dormiant. nisi forte quidam ex his propter prolixam in monasterio exercitationem semotim velint viuere vel senectutis, vel corporalis imbellicitatis causa, in cęllulis quibusdam intra monasterium degerint: & hoc tamen non citra voluntatem hegumeni fiat. his omnibus & in monasterijs vel asceterijs mulierum obseruandis.

LIV. IN nullo loco monachos & monachas permittimus vnum monasteriũ habere. Sed nec ea, quæ duplicia vocant; & si quid tale est: religiosus Episcopus mulieres quidem in suo loco studeat manere: monachos autem a-

liud monasterium ædificare sibi cogat. Sin autem plura sint alia monasteria: separentur in alijs monasterijs monachæ, & in alijs monachi. res autem, quas habent communes, secundū iura sibi competentia distribuantur. Quem autē monachæ presbyterum, vel diaconum elegerint, vt eum apocrisiarium habeant, vel sanctam communionem vt eis adferat, religiosus Episcopus, cui subiectæ sunt, deputet: si tamen & fidei rectæ, & vitæ bonæ fuerit. Sin autem is, quē elegerunt, neq. presbyter, neq. diaconus sit; probatus tamen in castitate & fide: consecret eum Episcopus in illa consecratione, qua dignus sit, & fiat apocrisiarius, & sanctæ communionis minister. sic tamen vt nec ipse habeat licentiam, quamuis ita electus est, in monasterio mulierum permanere.

LV. SI quis sub cōdicione nuptiarum, vel liberorum, vel dotis causa, vel ante nuptias donationis donauerit, vel reli

querit ſuis liberis vel aliæ cuicumq. perſonę hereditatē vel legatū: vel ab initio pure reliquerit, vel donauerit: ſubſtitutiones autē, vel reſtitutiones eis fecerit ſub condicione quacumq. ex his, quæ prædictæ ſunt: iubemus talibus cōdicionibus ſubiecti tam maſculi, quam feminæ ſi in monaſteriū intrauerint, vel clerici, vel diaconiſſæ, vel aſcetriæ fuerint: tales cōdiciones irritas, & pro non ſcriptis eſſe. Hoc autem auxilio clerici & diaconiſſæ eccleſiarum fruantur, ſi in eadē vita perſeuerauerint; & ea, quæ ſic eis donata vel relicta fuerint, in pias cauſas conſumpſerint, vel donauerint, vel reliquerint. Nam de his, quæ in monaſterium, vel aſceterium intrauerint, certa forma eſt, vt totū patrimonium eorum, vel earum cum huiuſmodi rebus ad monaſterium, vel aſceterium pertineat. Sin autem ad redemptionem captiuorum vel alimoniam ſubſtitutio, vel reſtitutio facta eſt ſub antefatis condicio-

nibus: ex nullo modo prædicto reclu
di eam concedimus.

LVI. SI mulier vel vir ad solitariam vi-
tam transierit, & liberos nō habeat:
res eius monasterio competāt, in quo
intrauit. Sin autem talis persona li-
beros habeat: liceat ei substantiā suā
liberis suis distribuere: sic tamen vt
nulli eorum legitimam portionē de-
minuat; & sibi retineat vnius filij par
tem ad monasterium scilicet peruen
turam. Quod si ante quam delibe-
ret inter liberos suos propriam sub-
stantiā, in monasterio decesserit: so-
la legitima portio liberis eius defe-
ratur.

LVII. SI sponsalia legstime inter spon-
sum & sponsam cōtracta fuerint: de-
inde antequam nuptiæ celebrentur:
sponsus vel sponsa intrauerit in mo-
nasterium: id quod arrarum nomine
datum est, in simplum tantum redda-
tur, & pœna vtriq; parti remittatur.

LIIX. SI constāte matrimonio solus vir,
vel sola vxor ad solitariam vitā tran
sierit

fierit,& monachicum habitum acceperit; hoc ipso matrimoniũ dissoluatur etiam nullo repudio misso. Et si quidẽ solus vir monachus factus est: reddat mulier dotem, & quidquid aliud ab ea susceperit, & propter nuptias donationis tantam partem,quã tam mulier accepisset ex morte mariti secundum dotalium instrumentorum tenorem. Sin autẽ mulier monacha facta sit:maritus quidem retineat nuptialem donationem, mulier autem recipiat dotem suam,excepta illa portione, quæ apud maritum ex morte mulieris secundum pacta dotalia residere debet. Sed & quidquid aliud mulier apud maritũ habuerit, restituatur eidem mulieri. Quod si vtraq. persona solitariam vitam elegerit:vnaqueque pars suas res accipiat;& nemo nihil neq. lucretur, neque detrimentum sentiat. Sed maritus quidem retineat propter nuptias donationem, mulier autem recipiat dotem suam,& quidquid aliud mari-

to de-

to dediſſe probetur. Hæc omnia tam de ſponſo, quam de ſponſa, & viro & vxore ſtatuta ſunt: niſi altera pars alteri quippiam donare vel concedere velit.

LIX. NON liceat parentibus liberos, vel liberis parẽtes ab hereditate ſua repellere monachos factos; quamuis dum laici fuerint, in cauſam ingratitudinis inciderint. *19.q.3.c. vlt.*

LX. NON liceat parentibus liberos ſuos ad ſolitariam vitam trãſeuntes abſtrahere de monaſterijs. *Ibid.*

LXI. SI quis monaſteriũ ſuum reliquerit, & ad aliud monaſterium tranſierit: res eius priori monaſterio, in quo ante intrauerat, competant.

LXII. AGANT ſollicitudinem Epiſcopi, vt neq. monachi, neq. monachę in ciuitatibus ambulent: ſed ſi quas habent neceſſarias cauſas, eas agãt per apocriſiarios ſuos, vel ipſi, vel ipſæ in monaſterijs permanentes.

LXIII. SI monachus laicus factus fuerit; honore & cingulo ſpolietur, & res eius

eius monasterio addicantur, quod ab eo relictum est, instante Episcopo loci, & Præside prouinciæ: ipse quoq. in monasterium mittatur. Quod si iterum monachicam vitam reliquerit: tũc cum Præses prouinciæ, in qua inuentus sit, teneat, & taxeotis suis connumeret.

SI quis rapuerit, vel sollicitauerit, vel corruperit ascetriam, vel diaconissam, vel monastriam, vel aliam mulierem religiosam vitam, vel habitum habentem: bona ipsius, & eorum, qui huiusmodi sceleris communione contaminati sunt, a religioso loco vindicentur, in quo talis mulier habitabat per religiosos Episcopos, & œconomos, & præsides prouinciarum, & officiales eor. ipsi autem capitali periculo subiciãtur. Mulier autẽ vbiq. inuestigetur: & cum suis reb. monasterio cautiori tradatur. Sin autẽ diaconissa fuerit liberos habẽs legitimos: pars legitima liberis eius legitimis præstetur. Quod si intra annũ LXIIII 27.q.1.c. 30.

post

post cognitum tale scelus huiusmodi res a religiosis locis non vindicẽtur: Comes Priuatarum rerũ hæc nostro fisco addicat. Præses autem prouinciæ si vindictam tali crimini imponere supersederit: & cingulo careat, & pœnam quinq. librarum auri dare, fisci iuribus compellatur.

LXV. NON liceat laico, præsertim scenicis viris & mulieribus, & prostitutis habitu monachi vel monachę vel ascetriæ vti, vel quocũq. modo imitari; nec in qualemcumq. ecclesiasticum statum liceat illudere. Si quis enim ausus fuit aliquid facere cõtra: & corporales pœnas subsistat, & exilio tradatur. Hæc autem ad curam & sollicitudinem Episcoporũ & clericorum, qui eis subiecti sunt, & iudicum tam ciuilium, quam militarium, & officiorum, qui eis obtemperant, & defensorum ciuitatum pertineãt.

POENAE, quæ præsenti lege cõtinẽtur, si quidem priorib. quoq. legibus cognitæ sunt, exerceantur nõ solum

lum in futuro, sed etiam in præterito tempore. Si quæ autem in hac lege per innouationem positæ sunt, in futuris tantũ temporibus custodiãtur.

NOV. CXXIIII.

QVOTIENSCVMQVE apud quoslibet iudices lis aliqua inchoatur, vel appellationis examen agitur: oportet & ipsas principales personas litigantium, vel eos, ad quos pendente adhuc iudicio causa trãslata est, in ipso disceptationis exordio tactis sacrosanctis scripturis sacramentum prębere, quod nihil penitus iudicibus aut patrocinij causa ipsis vel alij cuicumque personæ pro hac causa quolibet modo dederunt, aut promiserunt, aut postea dabunt, vel per se, vel per interpositam personam, exceptis his rebus, quæ proprijs aduocatis pro patrocinio præstant, vel alijs, quib. ex legibus aliquid dare permittitur. Sed & si in sacro audito- I.

rio

XLV. NVLLVS Episcopus pro rebus ecclesiæ suæ executionem vel molestiam patiatur. Sportulas autem nec pro suis negotijs admonitus præstet. Actiones autem contra ecclesiã propositas œconomi suscipiãt, vel hi, qui in hac causa præpositi sunt. SI quis aduersus nostra statuta sportulas exigere fuerit ausus, in duplum, quod accepit, præstet ei, a quo exegit. Et si quidem militat, amittat cingulum: sin autem clericus sit, clero expellatur.

XLVI. PRESBYTERIS, & diaconis, & subdiaconis, & alijs in clero scriptis non habentibus vxores secũdum diuinas regulas interdicimus & nos mulierẽ habere in sua domo excepta matre, & filia, & sorore, & alijs personis, quæ omnem quærelam effugiunt. Si quis autem aduersus istam obseruationem mulierem in domo sua habuerit, quæ potest ei suspicionem inferre turpitudinis: & ille a cõ clericis suis audierit cum tali muliere nõ habitare; & noluerit eam a domo

mo

mo sua repellere; vel accusatore emergente probatus fuerit inhoneste cum tali muliere cõuersari: tunc Episcopus secũdum ecclesiasticos canones de clero eum repellat curię ciuitatis, cuius clericus est, tradendus.

NVLLVS Episcopus cum mulie XLVII.
re habitet penitus: nullam mulierem habeat. Sin autem probatum fuerit hoc non obseruasse: Episcopatus honore reiciatur: quia ipse se indignum sacerdotio ostendit.

CAVEANT diaconissæ cũ ma LXVIII.
sculis habitare, per quos in honestæ vitæ suspicio possit emergere. Sin autem hoc non obseruauerint: sacerdotis, cui subiectæ sunt, admonitione abstineant conuersatione masculorum. Sin autem hoc distulerint facere: ecclesiastico ministerio, & suis salarijs careãt, & monasterio tradantur, & omnem vitam suam ibi peragant. Res autem earum si quidem liberos habeãt: inter ipsas & illos secundum numerum personarum diui

dantur: vt competens eidem mulieri portio monasterio addicatur, & alat eam. Sin autem non habeat liberos: tota ipsius substantia inter monasterium, vbi immissa est, & ecclesiam, in qua prius fuerat, ex æqua portione diuidatur.

XLIX. SI quis diuinis mysterijs, vel alijs sanctis ministerijs celebrandis in sanctam intrauerit ecclesiam: & Episcopo, vel clericis, vel alijs ministris ecclesię iniuriam fecerit: iubemus eum tormentis subiectum in exilium mitti. Sed si ipsa sancta oratoria, vel diuina ministeria cõturbauerit, vel celebrari prohibuerit: capitali supplicio puniatur. Hoc eodem obseruando & in litanijs, in quibus Episcopi, vel clerici inueniuntur: vt si quidem contumeliam tantum fecerit: tormẽtis & exilio tradatur; sin autem litanias conturbauerit; capitale periculum subsistat: eaque defendere volumus non solum ciuiles, sed etiam militares iudices.

NON

NON liceat laicis litanias facere sine Episcopo & clericis, qui sub Episcopo sunt. Sanctas quoque cruces, quas in litanijs portant, in sanctis locis reponi iubemus, & his proferri, si litanię tẽpus vocauerit. eaq. obseruẽt non solũ antistites locorũ & clerici, sed etiam magistratus. Si quis autem præsentis legis vim transgressus fuerit, vel vindictam imponere neglexerit: prædictas pœnas patiatur. L.

RESTAT, vt de monachis dicamus. Igitur sanctimus, vt abbas, siue archimandrita singulis monasterijs præponatur nõ secundũ gradus monachorũ, sed quẽ cuncti monachi vel melioris opinionis constituti elegerint propositis sanctis euãgelijs dicẽtes quod nõ propter amicitiã vel gratiã, sed sciẽtes eũ fidei rectę, & vitę castæ, & administratione dignũ, & potẽtem monachorũ disciplinã & omnẽ monasterij statũ vtiliter custodire, eũ elegerint, & si sic electus fuerit modis omnib. confirmetur ab Episcopo, LI.

cui monasterium subiectum est. Quæ autem de monasterijs monachorum diximus, eadem teneant & in monasterijs vel ascæterijs mulierum.

LII. SI quis monachus esse velit, si quidem notum sit nulli condicioni subiectum esse: hegumenus monasterij quando existimauerit, habitū ei præstet. Sin autē incognitus sit, per tres annos habitum ei nō præstet, sex experimentū & probationē vitæ ipsius accipiat. Et si quidem intra trienniū venerit aliquis dicens eum seruum suum esse, vel adscripticium vel colonum; & ideo ad monasteriū veniſſe, vt culturā agrorum fugeret, vel propter furta, vel alia delicta in monasterio intrasse; eaq. fuerint probata: domino suo reddatur cū rebus, quas in monasterio duxisse probetur; vt tamen prius fidem accipiat a domino suo, quod nihil patiatur. Sin autem intra trienniū nemo ex prædictis personis inquietauerit eum; & trāsacto triennio probatū se hegumeno ostē-

derit

derit: tũc accipiat habitum, & nemo eum postea pro condicione inquietet. Sic tamẽ vt res, quas in monasterio duxit, domino restituantur. Sin autem monasterium reliquerit, & laicus fiat, & in ciuitatẽ, vel in agris deambulet: suæ condicioni reddatur.

LIII. MONACHI in vna domo habitent, communiter alantur, in vna domo semotim dormiant. nisi forte quidam ex his propter prolixam in monasterio exercitationem semotim velint viuere vel senectutis, vel corporalis imbellicitatis causa, in cęllulis quibusdam intra monasterium degerint: & hoc tamen non citra voluntatem hegumeni fiat. his omnibus & in monasterijs vel asceterijs mulierum obseruandis.

LIV. IN nullo loco monachos & monachas permittimus vnum monasteriũ habere. Sed nec ea, quæ duplicia vocant; & si quid tale est: religiosus Episcopus mulieres quidem in suo loco studeat manere; monachos autem a-

liud monasterium ædificare sibi cogat. Sin autem plura sint alia monasteria: separentur in alijs monasterijs monachæ, & in alijs monachi. res autem, quas habent communes, secundū iura sibi competentia distribuantur. Quem autē monachæ presbyterum, vel diaconum elegerint, vt eum apocrisiarium habeant, vel sanctam communionem vt eis adferat, religiosus Episcopus, cui subiectæ sunt, deputet: si tamen & fidei rectæ, & vitæ bonæ fuerit. Sin autem is, quē elegerunt, neq. presbyter, neq. diaconus sit; probatus tamen in castitate & fide: consecret eum Episcopus in illa consecratione, qua dignus sit, & fiat apocrisiarius, & sanctæ communionis minister. sic tamen vt nec ipse habeat licentiam, quamuis ita electus est, in monasterio mulierum permanere.

LV. SI quis sub cōdicione nuptiarum, vel liberorum, vel dotis causa, vel ante nuptias donationis donauerit, vel

reli

querit ſuis liberis vel aliæ cuicumq. perſonę hereditatē vel legatū; vel ab initio pure reliquerit, vel donauerit: ſubſtitutiones autē, vel reſtitutiones eis fecerit ſub condicione quacumq. ex his, quæ prædictæ ſunt: iubemus talibus cōdicionibus ſubiecti tam maſculi, quam feminæ ſi in monaſteriū intrauerint, vel clerici, vel diaconiſſæ, vel aſcetriæ fuerint: tales cōdiciones irritas, & pro non ſcriptis eſſe. Hoc autem auxilio clerici & diaconiſſæ eccleſiarum fruantur, ſi in eadē vita perſeuerauerint; & ea, quæ ſic eis donata vel relicta fuerint, in pias cauſas conſumpſerint, vel donauerint, vel reliquerint. Nam de his, quæ in monaſterium, vel aſceterium intrauerint, certa forma eſt, vt totū patrimonium eorum, vel earum cum huiuſmodi rebus ad monaſterium, vel aſceterium pertineat. Sin autem ad redemptionem captiuorum vel alimoniam ſubſtitutio, vel reſtitutio facta eſt ſub antefatis condicio-

nibus: ex nullo modo prædicto reclu
di eam concedimus.

LVI. SI mulier vel vir ad solitariam vi-
tam transierit, & liberos nõ habeat:
res eius monasterio competãt, in quo
intrauit. Sin autem talis persona li-
beros habeat: liceat ei substantiã suã
liberis suis distribuere: sic tamen vt
nulli eorum legitimam portionẽ de-
minuat; & sibi retineat vnius filij par
tem ad monasterium scilicet peruen
turam. Quod si ante quam delibe-
ret inter liberos suos propriam sub-
stantiã, in monasterio decesserit: so-
la legitima portio liberis eius defe-
ratur.

LVII. SI sponsalia legstime inter spon-
sum & sponsam cõtracta fuerint: de-
inde antequam nuptiæ celebrentur:
sponsus vel sponsa intrauerit in mo-
nasterium: id quod arrarum nomine
datum est, in simplum tantum redda-
tur, & pœna vtriq. parti remittatur.

LIIX. SI constãte matrimonio solus vir,
vel sola vxor ad solitariam vitã tran

sierti

fierit,& monachicum habitum acceperit; hoc ipso matrimoniū dissoluatur etiam nullo repudio misso. Et si quidē solus vir monachus factus est: reddat mulier dotem, & quidquid aliud ab ea susceperit, & propter nuptias donationis tantam partem,quā tam mulier accepisset ex morte mariti secundum dotalium instrumentorum tenorem. Sin autē mulier monacha facta sit:maritus quidem retineat nuptialem donationem, mulier autem recipiat dotem suam,excepta illa portione, quæ apud maritum ex morte mulieris secundum pacta dotalia residere debet. Sed & quidquid aliud mulier apud maritū habuerit, restituatur eidem mulieri. Quod si vtraq. persona solitariam vitam elegerit:vnaqueque pars suas res accipiat;& nemo nihil neq. lucretur, neque detrimentum sentiat. Sed maritus quidem retineat propter nuptias donationem, mulier autem recipiat dotem suam,& quidquid aliud marito de-

to dediſſe probetur. Hæc omnia tam de ſponſo, quam de ſponſa, & viro & vxore ſtatuta ſunt: niſi altera pars alteri quippiam donare vel concedere velit.

LIX. NON liceat parentibus liberos, vel liberis parẽtes ab hereditate ſua repellere monachos factos; quamuis dum laici fuerint, in cauſam ingratitudinis inciderint.

19.q.3.c. vlt.

LX. NON liceat parentibus liberos ſuos ad ſolitariam vitam trãſeuntes abſtrahere de monaſterijs.

Ibid.

LXI. SI quis monaſteriũ ſuum reliquerit, & ad aliud monaſterium tranſierit: res eius priori monaſterio, in quo ante intrauerat, competant.

LXII. AGANT ſollicitudinem Epiſcopi, vt neq. monachi, neq. monachę in ciuitatibus ambulent: ſed ſi quas habent neceſſarias cauſas, eas agãt per apocriſiarios ſuos, vel ipſi, vel ipſæ in monaſterijs permanentes.

LXIII. SI monachus laicus factus fuerit; honore & cingulo ſpolietur, & res eius

eius monasterio addicantur, quod ab eo relictum est, instante Episcopo loci, & Præside prouinciæ: ipse quoq. in monasterium mittatur. Quod si iterum monachicam vitam reliquerit: tũc eum Præses prouinciæ, in qua inuentus sit, teneat, & taxeotis suis connumeret.

SI quis rapuerit, vel sollicitáuerit, vel corruperit ascetriam, vel diaconissam, vel monastriam, vel aliam mulierem religiosam vitam, vel habitum habentem: bona ipsius, & eorum, qui huiusmodi sceleris communione contaminati sunt, a religioso loco vindicentur, in quo talis mulier habitabat per religiosos Episcopos, & œconomos, & præsides prouinciarum, & officiales eor. ipsi autem capitali periculo subiciãtur. Mulier autẽ vbiq. inuestigetur; & cum suis reb. monasterio cautiori tradatur. Sin autẽ diaconissa fuerit liberos habẽs legitimos: pars legitima liberis eius legitimis præstetur. Quod si intra annũ LXIIII 27. q. 1. c. 30.

post

post cognitum tale scelus huiusmodi res a religiosis locis non vindicētur: Comes Priuatarum rerū hæc nostro fisco addicat. Præses autem prouinciæ si vindictam tali crimini imponere superfederit: & cingulo careat, & pœnam quinq. librarum auri dare, fisci iuribus compellatur.

LXV. NON liceat laico, præsertim scenicis viris & mulieribus, & prostitutis habitu monachi vel monachę vel ascetriæ vti, vel quocūq. modo imitari: nec in qualemcumq. ecclesiasticum statum liceat illudere. Si quis enim ausus fuit aliquid facere cōtra: & corporales pœnas subsistat, & exilio tradatur. Hæc autem ad curam & sollicitudinem Episcoporū & clericorum, qui eis subiecti sunt, & iudicum tam ciuilium, quam militarium, & officiorum, qui eis obtemperant, & defensorum ciuitatum pertineāt.

POENAE, quæ præsenti lege cōtinētur, si quidem priorib. quoq. legibus cognitæ sunt, exerceantur nō solum

lum in futuro, sed etiam in præterito tempore. Si quæ autem in hac lege per innouationem positæ sunt, in futuris tantũ temporibus custodiãtur.

NOV. CXXIIII.

QVOTIENSCVMQVE apud quoslibet iudices lis aliqua inchoatur, vel appellationis examen agitur: oportet & ipsas principales personas litigantium, vel eos, ad quos pendente adhuc iudicio causa trãslata est, in ipso disceptationis exordio tactis sacrosanctis scripturis sacramentum præbere, quod nihil penitus iudicibus aut patrocinij causa ipsis vel alij cuicumque personæ pro hac causa quolibet modo dederunt, aut promiserunt, aut postea dabunt, vel per se, vel per interpositam personam, exceptis his rebus, quæ proprijs aduocatis pro patrocinio præstant, vel alijs, quib. ex legibus aliquid dare permittitur. Sed & si in sacro audito- I.

rio

rio consulatio celebratur: debēt sub præsentia senatorum hoc idem partes iurare. Quod si forsitan aliqui ex litigatoribus non possunt ad iudices peruenire: præsentes quidem litigatores similiter iurare debēt, ad absentes vero ex officio destinari oportet competentes personas vna cū aduersarijs, vt præsentibus eis simili modo iusiurandum detur. nisi forsitā pro aduersaria parte mulier sit honestissima; quæ se non soleat extraneis viris ostendere. Et enim sub præsentia tantum officialiū, qui missi sunt, non etiam aduersarij credere debēt sacramentū. Quod si vterq. litigatorum, vel alteruter absens fuerit: oportet eū, qui absens est, in ea prouincia, in qua degit, inter acta apud iudicem eiusdem prouinciæ, vel Defensorem idem sacramentum præstare. Quod si præsens vel absens litigator noluerit tale iusiurandum subire; & hoc iudici manifestum fuerit: si quidem actor est, condemnabitur, quatenus

tenus ab actione sua cadat: sin vero reus est, qui iurare non vult, condemnabitur in ea quantitate, in qua conuentus est. Plane si confessus sit litigator aliquid dedisse, vel promisisse, & personã dixerit, cui dedit, aut promisit; & hoc ipsum probauerit: a prædicta pœna immunis erit, cum veniã mereatur. Is autem, qui conuictus erit sub tali delicto: si quidem in pecuniaria causa, spoliabitur magistratus sui potestate; & eius quidem, quod accepit, triplum fisco restituat; eius vero, quod ei promissum est, duplum fisco præstabit. Sin autem criminalis sit causa: publicabitur, & in exilium mittetur. Quod si litigator non potuerit ostẽdere id, quod datum, vel promissum est: oportet eum, cui datum vel promissum dicitur, iurare, quod neq. perse, neq. per quamlibet aliam personam datum sibi aliquid vel promissum est. Ita enim ipse quidem pœnam euitabit, litigator vero, qui non potuit eum con-

cõuincere; si quidem pecuniaria cau
sa sit; æstimationem litis fisco nostro
præstabit; lis autẽ cepta legitimo mo
do determinetur. Quod si crimina-
lis fuerit causa: bona eius publicen-
tur omnia, causa vero similiter legiti
mum finem accipiat apud competen
tes iudices. Quod si recuset dare ius-
iurandum is, cui dicitur datum ali-
quid vel promissum fuisse: eisdem pœ
nis subicitur. Enimuero si litigator
sacramentum dederit, quod neq. pro
miserit, neq. dederit aliquid; & post
sententiã intra quattuor menses con
uictus fuerit peieraſſe: veniam nullã
merebi tur. Sed eisdẽ pœnis tam ipse,
qui dedit, quam ille, qui accepit, sub-
icietur. Quod si per tutorem, vel cura
torẽ lis exerceatur: iusiurandũ quis
dem ipsi præstare necesse habebunt:
Alioquin eisdem pœnis subiciuntur.
Minoribus vero nullum præiudiciũ
ex hoc generabitur.

II. NEQVE ciuilis, neq. militaris
iudex in quacumq. prouincia permit
tere

tere debet executoribus litis vltra modum legitimum ſportularũ a qua cumque perſona capere aliquid vel exigere ſiue magiſteriani, ſiue præfectiani, vel etiam ex diuina iuſsione dati ſunt executores. Quod ſi inuenerint aliquem amplius exegiſſe: debent eundem conſtringere, vel includere; & quod amplius exegerint, in quadruplum ab eo repetere. Et ſimplum quidem ei, ex quo exactum eſt, reſtituere; triplum vero fiſco inferre. Quod ſi de hoc interpellatus iudex eum, qui ſuper exactus eſt, audire noluerit: quadruplum de ſuo fiſco præſtare. Idem eſt autem & ſi de officio eius ſit exactor. QVI ſupra legitimum modum ſportulas exegit: iure litis executori reſiſtet.

LEX quæ poſita eſt in primo libro Codicis, qua cauetur, ne iudices ex ſuis ſententijs pronuntient; quod ex diuina iuſsione ſine ſcriptis habita præcipimus aliquem exhiberi, III.

siue deduci; in suo robore custodiatur. VIRI Spectabiles referendarij competentes diuinas iussiones iudicibus debent insinuare. Cum autem ad diuinas aures causas referunt: nullus eorum poterit neque per se, neque per alium quemlibet tenere aliquem, vel fideiussores desiderare, vel aliquid exigere, vel compellere, quod transactionem vel pactionem aliquam cum aduersario suo faciat. Nullatenus enim in qualibet causa se immisceat; sed tantum vnusquisque diuinas iussiones vel scriptis, vel sine scriptis in qua cumque causa prolatas competentibus iudicibus insinuare debebit. Quod si qui contra hæc fecerint; is qui detrimentum passus est, vel circumscriptus: nullum præiudiciũ circa iura priora sustinebit; qui autem ei detrimentum intulit hoc per competentem iudicem resarcire ei compellitur.

NOV.

NOV. CXXV.

IVDEX sententiam definitiuam ex suo arbitrio consentaneam legibus promat: & non vtatur indicatione ad nostram clementiam, nec referat. Sed quod sibi visum fuerit legitimum, dicat, postquam perfectissime de lite cognouerit. Quæ similiter obtinere iubemus siue vnus, siue duo, siue plures iudices fuerint causæ cuiuscumq. cognitores.

NOV. CXXVI.

INVENIMVS Quæstorem, & Præfectum Prætorio per Orientē in sacro auditorio isdem interlocutionibus vti, quibus nos vtimur. I.

Dicebat enim NOSTRA SERENITAS, & NOSTRA PIETAS, & NOSTRA MANSVETVDO: & aduocati isdem vocibus ad eos vtebantur; & vestitu

eodem omnes ornabantur, quo tantum vti apud Principem licet. Nos autem Quæstorem quidem cum Præfecto conuidere; & tales causas audire, & legitimos calculos proferre; & consueta scrinia in talibus causis suũ ministerium præbere permittimus. Illa autem illicita verba & vestitum vindicare sibi nulli concedimus. Sin autem hoc fiat: maiestatis crimine temeratores obnoxij sunt.

II. IN omnibus prouocationib. hoc obtinere iubemus, vt appellatione facta intra tempus statutum si vtraque pars fatalem diem obseruauerit: sine dilatione iudices & ea, quę acta sunt, perscrutentur, & legitimum calculũ proferant. Quod si solus, qui appellauit, intrauerit: iudices spectent vsque ad vltimum fatalem diem; & si is, qui vicit, non inueniatur: perscrutentur acta, & finis legitimus sequatur. Quod si victor intrauerit, & is, qui appellauit, requisitus nõ inueniatur: expectent iudices non solum vltimum

fata

fatalem diem: sed etiam tempus reparationis, ideſt tres menſes. Quod ſi his quoq. tranſactis qui prouocauit, non inueniatur: nullatenus temporis curſu calculus confirmetur. Sed ex vna parte iudices perſcrutentur acta prioris iudicij: & ſi quidem recte pronuntiatum eſt, confirmare. Quod ſi aliquid non recte habeat: hoc corrigere, & legitimum calculũ proferre. Semel autem appellatione intra fatales dies vel ab vna, vel ab vtraq. parte introducta, nullatenus biennalis temporis tranſactione primus calculus cõfirmetur; ſed veritas & iuſtitia perſcrutetur, & finis legitimus talib. cauſis imponatur, ſiue vna, ſiue vtraque parte præſente. Et propter hoc iubemus in talibus cauſis non in primo introitu omnes cognitiones referri, ſed ſingulas propriam diem habere perſcriptam.

OMNES iudices legibus non interdictam prouocationẽ intra ſtatutos dies recipere non recuſent. intra III.

triginta autem dies, postquam prouocatio porrecta est, acta cum sua subscriptione litigatoribus dare: vt illi apud competentem iudicem ea intimare possint. Si quis autem iudicum hoc facere distulerit: calculus quidem temporis transactione non confirmabitur, ipse autem iudex, qui ea non obseruabit, & qui ministeriũ ei præbent; omne damnũ quod litigator passus fuerit, actis ei non editis: de suis substantijs reddere compellantur, & denas auri libras pœnæ nomine nostris priuatis inferendas exsoluant.

NOV. CXXVII.

1. SANCTIMVS ex hoc tempore si quis intestatus decesserit fratribus derelictis ex vtroque parente sibi copulatis, & filio ex fratre ante mortuo, qui & ipse ex vtroque parente ei copulabatur; & aliquo ex personis ascendentibus: simul omnes ad here

hereditatem vocari; & ascendentes personas non impedire fratris filios ad hereditatem defuncti capiendam. Et vt simpliciter dicamus; quē dedimus eis ordinem ascendentibus personis non subpositis eundem eis præstamus, & si parētes existant eius, de cuius hereditate agitur.

SI propter nuptias donatio quin- II.
gentorum solidorum quantitatem excedat, intimare eam iubemus monumentis publicis celebrandis. in hac quidem Regia ciuitate apud Magistrum Census, in prouincijs autem apud Defensores ciuitatum, vel apud quos huiusmodi monumenta agi possibile est. Sin autem non inuenitur; sit quidem ex parte mulieris propter nuptias donatio valida, ex parte autem mariti irrita. Et ideo matrimonio soluto mulieri quidem ante nuptias donatio siue ex toto, siue ex parte secundum quod casus tulerit, sine vllo obstaculo competat; marito autem

dotis retentio siue ex parte, siue in tō tum secundum euentus qualitatem nullo modo concedatur. Quia in po testate eius fuerat propter nuptias donationē vltra quingentos solidos constitutam actis insinuare. Et ideo periculum non intimatæ propter nuptias donationis ad ipsum nō ad mu lierem respiciat.

III. SI mulier a marito suo defrauda ta ad secūdas nō peruenerit nuptias: habeat quidē ante nuptias donatio nis vsumfructum, secundū quod iam dispoſuimus. Lucretur autem & por tionem proprietatis tantam, quantā numerus liberorū ei cōcedit; vt ipsa quoq. pro vno filio habeatur. Quod autem de matribus diximus: hoc & de patribus intelligendum est, & de alijs personis ascendentium, quæ nō ad secundas nuptias peruenerint.

IIII. IN superioribus posita est Consti tutio, qua cauetur; ne vxor maritus ue sine causa eidem Cōstitutioni co gnita matrimoniū dissoluere audeat.

Quod

Quod si hoc ausi fuerint facinus perpetrare: pœnis quibusdam eos subiecimus. In ipsis autem pœnis releuauimus maritũ, grauiore animaduersione mulierib. imposita. Sed hanc legem merito corrigentes iubemus eisdẽ pœnis temerarios maritos subiciendos esse, quæ mulierib. disidij sine causa legitima cupidis imminere noscuntur: vt in pari delicto par pœna vtrosq. comitetur.

NOV. CXXVIII.

OPORTET per singulos annos mense Iulio vel Augusto particulares delegationes tributorum proximæ futuræ indictionis apud Præfectos Prętorio vniuscuiusq. diœceseos apud acta manifestari significantes tam quantitatem eorum, quæ in specie, vel in re pensitanda sunt ab vna quaq. prouincia siue ciuitate pro singulis iugeribus siue centurijs: quam æstimationis specierum, quę in singu- I.

las

las prouincias erogatæ sunt, & quæ in arca inferendę sunt: ita vt tales delegationes dirigantur iudicibus singularum prouinciarum initio vniuscuiusque indictionis. Iudices autem prouinciæ præponant ea in ciuitatibus intra Septembrem mensem; sed exemplaria eorum volentibus edantur a Præfectis Prætorio. Quod si antequam intimentur, sicut diximus in alios titulos, & non in eos, quos cõtinet anni particularis delegatio; tributorum quantitas erogata sit: id, quod expensum est, reputari debebit in tributis eiusdem indictionis. Quod si intra præfinitum tempus non sint destinatæ prædictæ delegationes: Præfectus quidem pro tempore triginta librarum auri pœnam præstabit. Tracteotæ vero eiusdem prouinciæ viginti librarum dispendio multantur. Iudex autem, qui destinatam delegationem minime proposuerit: decem libris auri damnificabitur, amissionem cinguli quo-

que

que patietur. Officium autem eius quinq. libras auri prestabit.

ILLATIONES specierum intra exordium vniuscuiusque indictionis fieri oportet. Ea autem, quæ in ære pensitantur, secundum constituta tempora exolui debebunt. II.

EXACTORES tributorum plenarias vel securitates, siue apochas pensitantibus faciant; per quas significent non solum quantitatem pecuniarum vel specierum susceptam. Sed et numerum iugerorum, vel centuriarum; & nomina possessionum, pro quibus prædicta tributa susceperunt. Quod si aliter fecerit quis, decem librarum auri multa feriatur, & punietur. Iudex vero si pro hoc interpellatus neglexerit: decem libras auri pœnæ nomine dabit. III.

SI QVIS de collatoribus tributorum exigatur; dubitet autē de modo possessionis, cuius nomine tenetur IIII.

tur; vel de ipsa quantitate tributorū: compellere debet iudex vel Episcopus eiusdem loci cēsualem proferre publicam descriptionem; & secundū eam tributa persoluantur.

V. NOLVMVS collatores cōpelli ad denominādos succeptores eor. quæ in ære in vnaquaq. ciuitatum pē sitant. Sed siue iudex sit, siue curialis, siue Vindices, vel canonicarij, siue alij fuerint, ad quos publicæ exactionis periculū respicit: ipsi suo periculo suscipiant tributa, & erogent.

VI. IVBEMVS per singulas prouincias canonicarios destinari; qui tributa periculo nominatorū exigere debeant: Expelleutas autem nullo modo cum eis transmittimus. Sin autē canonicarius, qui missus est, minus idoneus apparuerit: sub modo eo alius loco eius subrogetur: Expelleu ta vero nequaquam mittatur. Sint autem canonicarij solatijs sibi cōsti tutis contenti; nec aliquod detrimē tum collatoribus inferatur.

SI

SI quis possessor desertum agrum eiusdem substantię coactus fuerit susscipere: ex eo tẽpore tributa eiusdẽ agri debet adgnoscere, ex quo susscepit eum. Suscipere autem non aliter desertum agrum cõpellatur, nisi de hoc apud iudicem prouinciæ scriptis quæsitum fuerit, & ab eo pronuntiatum sit. Si tamen quem iudex susscipere desertum agrum decreuerit: appellari possit contra sentẽtiam eius; si sibi videatur iniusta. Appellationis autem iudicium apud Prȩfectum Prætorio terminetur. VII.

QVOTIENS dominus alicuius possessionis non apparet; vel soluendo nõ est; vt necessitas fiat impositionis: oportet cõfestim eandẽ possessionem coniungere eis, qui de eodem patrimonio agros possideãt cũ instructo, instrumentoq. suo, & omnibus alijs, quæ in eadẽ possessione reperiuntur; qui prædictam susscipere possessionem cogantur. vel alio modo impositio siue iniectio differatur. VIII.

Con-

Conuenit apud iudicem prouinciæ inter acta referri qualitatem siue statum eius possessionis; & omnia, quæ in ea reperiuntur: vt ita ea excipiant curiales siue exactores, vel vindices, vel officiales; quatenus si postea inuentus fuerit, cui legitimo modo adiungi debeant: quidquid deminutum fuerit a prædictis personis; de sua recipiatur.

IX. NIHIL eorum nomine, quæ παραπομπικὰ dicimus collatores exigantur pro his, quæ in aere vel speciebus persoluant. Sed nec aliud, quam præter consuetudinẽ antiquã dependere cogantur.

X. HI, qui ad tributa exigenda destinantur, nõ aliter exactionem facere permittantur, nisi prius apud iudicẽ eiusdẽ prouinciæ insinuauerint iussiones super exigendis tributis sibi datis. Nihil autem periculi vel detrimenti collatoribus tributa soluentibus ingerant. Hoc autem & in priuatis exactionibus obseruare placet.

CVI

CVI publica tributorum exactio commissa est, priuati exactionis non capiat auctoritatem. XI.

SI tributorum debitor habeat debitorem: non aliter debitor eius pulsari debet, nisi ipse debitor principalis primum nõ soluendo apparuerit; tunc secundus debitor secũdum ius conueniendus est. Si quis autem aliter exactionem fecerit: cingulo militiæ priuatus publicabitur, & in exilio mittetur. Iudex autem, qui eum permisit, exactione decem librarum multam sustinebit; quinq. vero libras auri officium eius præstabit. XII.

NVLLI liceat tributorũ exactori, vel censuali, vel logographis, vel alijs, qui publicis functionib. ministeria præbent, collatores lædere, vel fines capere sanctorum locorũ contra eos, qui se læsos esse queruntur. XIII.

NVLLVS pro tributis earum terrarum nomine, quas nõ possidet, conueniatur. Nam si coloni, vel adscripticij suam terram possideant: XIIII.

opor

oportet & eisdē tributa præstare. nisi forte sponte dominus pensitationē eorum cognouerit.

XV. QVI tributa exigunt iustis ponderibus & mēsuris vti debent. vt nec pro hoc collatores lędātur. Quod si putauerint collatores fieri sibi læsionē: specierū quidem mensuras & pondera a Præfectis Prætorio accipere debent. Auri autem, vel argenti, vel aliorum metallorum pondera a Comite sacrarum largitionum desiderant. Quæ omnia in ecclesia vniuscuiusq. ciuitatis conseruentur: & secundum ea & illationes tributorum, & militares vel alios sumptus faciāt.

XVI. EXACTORES tributorum nullam communionem in ciuilibus pecunijs, quæ ad operas, vel ad frumentum, vel ad aquæ ductum, vel ad salaria, vel ad sollemnes causas ciuitatis deputatæ sunt. Sed nec retinere aliquid ex eis audeant, vel quas * quod sine vlla deminutione, siue dilatione in præfatis causis erogari oportet,

tet,& in munera, quæ habitatoribus eiusdem ciuitatis fulcita sunt, auferẽdi aliquid ex ipsis,vel de inscriptionibus alicuius, vel sportularũ nomine quippiam dare, siue cõsumere de prædictis pecunijs. Quod si quid vel dare vel accipere fuerint ausi ex eis: iubemus eum duplam quantitatem eius,quod dedit,vel accepit,de suo ciuitati restituere. Quin etiam nec iudices prouinciarum vel officiales eorum administrationi prædictarũ pecuniarum admittantur. Debet enim Episcopus cum primatibus seu habitatoribus vniuscuiusq. ciuitatis patrem ciuitatis denominare, cui ciuilium pecuniarum administratio cõmittenda sit. Ita vt per singulos annos præfatus Episcopus cum quinq. primatibus ciuitatis administrationis rationes accipiat:& quod reliquarus fuerit, pater ciuitatis ab eo exigat periculo eor,qui denominatores eorum fuerant. Quod si talis administrator parum idoneus videbitur:

iubemus alium in loco eius subrogari cum decreto Episcopi & habitatorum ciuitatis eiusdem. scientib. nominatorib. quod si aliquod per eum ciuitati adlatum sit detrimẽtum: de proprijs facultatibus hoc resarcire cogantur.

XVII. NEQVE Præfectiano, neq. scriniario, neq. alij cuilibet mandari poterat, vt rationes ciuilium pecuniarũ accipiat neque ex diuino rescripto, neq. ex maioris iudicis auctoritate. Quod si hoc alicui permissum sit: Episcopus & primates ciuitatis nullam eius rei nomine rationem reddant, sed super hoc referre ad principem curent. Oportet enim ciuilium pecuniarum logothetas, siue ratiocinatores a solo Principe destinari talem vtique qui boni operis sit, & in honore positus est. Sic tamen vt diuinam iussionẽ rescripti habeant: quæ significet nomen eius, & honorem, & causas, & tempora, quorum rationes ei mandatæ sunt. Ita enim

qui

qui hic rationes reddiderit, securus erit: & iterum nullius rationib. subiicietur.

IN nulla penitus prouincia Præsi des, vel exactores tributorũ loci seruatores fiant Præfectorum Prętorio, & Magistrorum Militum. Quod si necessitas forsitan expeditionis alicuius tale aliquid desiderauerit: iubemus ex dispositione nostri nominis loci seruatorem præfectorum Prætorio cõstitui, qui de expensis militum sollicitudinem gerat. Nam si quis aliter ordinatus sit: is quidem, qui ausus est eum facere: triginta librarum dispendio subiicietur; & restituet nihilominus omnia detrimenta, quæ per eum constiterunt. Is vero, qui factus est loci seruator, nõ solum magistratu suo, & honore, vel militia priuabitur; sed & decem libras auri multæ nomine dabit. XVIII. XX

NEMO iudicum siue ciuilium, siue militarium ex quo ad cõmissam sibi prouinciam peruenerit, facultatem XIX.

tem habeat ordinandi sibi loci seruatorem in ciuitatib. vel castris. Qui vero contra hęc gesserit, quinq. librarum auri detrimentũ patiatur. Eandem autem multam exsoluet etiam ipse, qui factus est. Sane priusquam ad subiectam sibi prouinciam perueniat, licentiam habeat constituendi sibi loci seruatorem; qui vsq. ad præsentiã eius omnia possit gerere, quæ ipsi quoque iudices exequi poterunt, præter eas causas, quæ vltimum supplicium damnatis irrogant. Sed si diuina iussione iudex in aliam prouinciam fuerit destinatus: non prohibetur similiter loci seruatorem in sua prouincia constituere.

XX. IVBEMVS autem omnes iudices tam militares, quam ciuiles: vt super maleficijs, quæ in ea prouincia commissa fuerint, per semetipsos cognoscãt, & legitimis pœnis mox eos adficiant, nec aliquid propter hoc a prouincialibus tentẽt accipere. Viocolytas vel Lestodioctas, siue Tribunos

nos propter eas forte causas nequaquam eis facere permittimus. Quod si aduersus hoc fecerint: iudex solutus cingulo suo decem librarum auri multam præstabit. is autem qui factus est, castigatus publicabitur, & in exilium mittetur.

QVOTIENS aliquis iudicum de ciuitate in aliam ciuitatem, vel de prouincia in aliam prouinciam transit: neq. ipse, neq. officium eius angarijs vel descriptionibus aut alijs quibuslibet expensis prouinciales vexare audeat. Debet enim ex constitutis publicis salarijs sumptus facere. XXI.

IVDICES prouinciarum post successionem per quinquaginta dies in eadem prouincia, cuius magistratum deposuerint, remorentur, & respõdeant omnibus, qui aduersus eosdem mouere aliquas actiones conantur. Quod si ante quinquaginta dies prouinciam deseruerint: cuncti qui ab eo læsiones aliquas passi sunt, conueniant apud metropolitanum Epi- XXII.

scopum: ita vt singuli præpositis sacrosanctis scripturis deponant, siue manifesta faciant detrimenta sibi illata; quatenus ex substantia eiusdem iudicis vniuersa damna resarciat, cura & periculo Præfectorũ Prætorio ac Tracteutarum eiusdẽ prouinciæ. Nam si hęc neglexerint: de suis facultatibus præfata detrimenta restituere compellantur.

XXIII. SI quis iudicum euocatus ad aliũ magistratum, vel vtilitatem alterius prouinciæ missus fuerit: procuratorẽ legitimum constituere debet; qui responsurus sit prouincialibus, qui super detrimentis sibi illatis ab eo conqueruntur. Nam si hoc prætermiserint: oportet actis interuenientibus singulis, quod vnusquisque damnificatus est, omnia detrimenta de patrimonio eiusdem iudicis resarciri cura & periculo Præfectorũ Prætorio, & tracteutarum eiusdem prouinciæ.

OMNES supra dictas pecuniarias pœnas Comes priuatarum Rerũ

exigat. Ceterum si hoc facere supersederit: ipse omnia de proprijs facultatibus cum officio suo fisco præstabit.

NOV. CXXIX.

SAMARITAE liberam inter se licentiam habeant tam donandi, quã contrahendi; & ab intestato cognatis suis heredes existant. Si quidẽ ex eodem gradu cognationis alij Samaritæ, alij Christiani sunt: hi, qui Christianitate præfulgent, ipsi tantũ in successionem vocentur. Sin autẽ Samaritæ quidem proximiores inueniantur; Christiani autẽ vlteriores fuerint: Samaritarum condicio præferatur. Sin autem pœnitentiam egerint Christianitatis imbuti mysterijs: similes esse debent his, qui ab initio Christiani fuerunt; vt nullam patiantur deminutionẽ ex eo quod in superiori tẽpore Samaritanorũ errore tenebantur. Sin autem ex ascen-

dentibus, vel descendentibus personis Samarita constitutus testamentū fecerit: liceat ei, si quidem omnes Samaritas habeat; omnes ex æquis scribere portionibus heredes, vel quemadmodum voluerint facere. Sin autem quosdam Samaritas, quosdam Christianos ascendentes vel descendentes habeat: vsq. ad duas vncias liceat ei Samaritas heredes instituere. reliquæ autem vnciæ ad Christianos veniant; quamuis a testatore Samaritis adscriptæ sunt; nisi forte legata ex his Christianis personis relicta fuerint. Similiter autem in successione, quæ ex testamento suo venit, si Samaritæ pœnitentiam egerint, nullam patiantur læsionem; Christiani autem & de inofficioso testamento querellam habeant cōtra Samaritarum testamenta vsq. ad duas vncias. Hæc autem Constitutio & retrorsum vires suas extendit, ideſt etiam in præteritum.

NOV.

NOV. CXXX.

QVOTIENS expeditionis cau I.
sa transitus militum fiet: oportet cum delegatoribus suis & eos succedere, qui sumptus eorũ prouideãt. ita vt singularum prouinciarum iudices apparatum faciant specierum ad expensas seu annonas eorũ, quas species vniuscuiusq. numeri sine vlla dilatione suscipiẽtes militibus erogare possint; quintamdecimam videlicet partem pro solatio sibi retinentes, & facientes sollemniter apochas siue recauta de impensis isdem periculo Magistrorum Militum siue Ducum, & Tribunorum, & Comitũ, & Diasostarum; & Delegatorum, & præpositorum vniuscuiusq; numeri. Gratis autem nullatenus volumus sumptus accipere milites a collatoribus, licet minime eis apparatæ fuerint annonæ. Neque autem introita a collatorib. exigenda esse permitti-

mus,

mus, quos inlæsos & indemnes vndiq. conseruari iustum est.

II. MILITES pro annonis suis eas species accipere debent, quas per singula loca inueniri certũ est: non autẽ quærere tales species, quæ in ea prouincia non inueniuntur, neq. propter hoc vexare collatores.

III. SI collatores sumptus militib. erogauerint, & hoc ex recautis demonstratur Præfecto Prætorio: sine vllo detrimento, vel aliqua dilatione cõpensationem facere debet eorum, in tributis eius indictionis, in qua erogati sunt, imputare. Quod si vltra pẽsionẽ canonis, in qua erogati sunt sumptus: id quod superimpẽsum est, ex omni canone eiusdẽ prouinciæ reputare debebunt. Quod si nec ex omnibus tributis eiusdem prouinciæ sufficiãt impẽsæ: suppleri ab vnaquaque generali arca Præfectus Prætorio debet; vel ex tributis sequẽtis indictionis retinere a collatorib. seu reputari ab his, qui tributa publica exigunt,

gũt,periculo Pręfectorũ & Tracteuta rum vniuſcuiuſq.prouincię; necnon iudicũ & officialium eorumdem, & exceptorum & curialium,& omniũ, ad quos cura pertinet.

NEQVE Magiſtri Militũ, neq. milites occaſione tranſitus ſui aut ratione aliqua a ciuitatibus vel prouincijs exigere aliquid audeant. Alioquin in duplũ quidquid acceperint, reſtituere compellantur. IIII.

SI qui Duces,vel milites,vel optiones eorũ recauta non fecerint de impenſis ſibimet erogatis:debebũt collatores ſimul conuenire apud iudicẽ ciuitatis & Epiſcopũ;& ſi iudex præſens non ſit:apud Epiſcopũ & Defenſorem;& inter acta deponere & Duces & exercitum de quantitate impẽſar.& quod recauta ab optionib.emiſſa non ſunt. ita vt Præfectis Pręrorio hæc omnia referantur; qui prædictas impenſas ſicuti dictũ eſt,reputent, & retineant eas ex eo,quod delegatum eſt eiſdem Ducibus vel militibus. V.

DV.

VI. DVCES vel Diasoltæ exercitus & delegatores mittere debent semper promeatores ad ea loca, vbi peruenturi sunt milites, vt sumptus eis præstetur; non autem ad alias ciuitates vel prouincias significare tentēt, quod venturus est exercitus, & propter hoc pretia quædā exigere. Nam si quid eius rei gratia acceperint, oportet & hoc inter acta referri, & quod acceperint, & quibus erogatū sit, ita vt a Præfectis Prætorio reputatio fiat. Duces autē, & delegatores, & Diasoltæ, qui acceperint, duplam quantitatē restituāt: promeatores vero etiā puniri, & exilio mitti cōuenit.

VII. SI quis iudex prouinciæ cum Diasolta collusserit, vt militibus nullus apparatus impensarum fieret, & propter hoc contingerit per diuersas ciuitates exercitum euagari: magistratu suo priuatus publicabitur, & in exilio mittatur vna cum officio suo. Collatores autē indemnes conseruabuntur vel ex recautis, vel ex fide gestorum,

rum, sicut superius dictũ est. HAEC omnia oportet obseruari, & quotiẽs gentis alicuius in auxilio nostro accersitæ transitus fiat.

NEMO militum in ea cænatione hospitium sibimet vindicare audeat, in qua ipse paterfamilias habitare solet. Debet enim in alijs partib. ædium sibi hospitia quærere. VIII.

NOV. CXXXI.

QVATTVOR sanctorũ cõcilio rũ canones prolegib. habeãtur. I.

PAPA Romanus prior omnib. Episcopis & Patriarchis sedeat: & post illum Constantinopolitanæ ciuitatis Archiepiscopus. II.

ARCHIEPISCOPVS Primæ Iustinianæ ecclesiæ habeat sibi subiectos Episcopos Daciæ Mediterraneæ, & Daciæ Ripensis, item Præualensis, & Dardaniæ, & Mysię superioris, & Pannoniæ. Sed & ille ab ipsis consecretur, & eadẽ iura super III.

cos,

cos, quæ Papa Romanus habet super Episcopos sibi subiectos.

IIII. MANEANT iura prętstita Episcopo Carthaginēsi, & alijs metropolitanis, & omnia priuilegia, itē omnia solatia & liberalitates religiosis locis datæ firmiter maneant.

V. POSSESSIONES ad religiosas domos pertinentes nullam descriptionem adgnoscant, nisi ad constructionem viarum, vel pontium ędificationes: si tamen habuit possessiones intra territorium constitutas illius ciuitatis, in qua talis desideratur descriptio. Habeant autem immunitatem in sordidis muneribus, & lucratiuorum descriptione.

VI. NEQVE decē, neq. viginti, neq. triginta annorum curriculi præscriptio religiosis domibus opponatur, sed solà quadraginta annorū; non solum in ceteris religiosis reb. sed etiā in legatis & in hereditatibus.

16. q. 4. c. vlt.

VII. NEMO oratorium ædificare audeat, antequam Episcopus veniat, &

ora,

orauerit, & venerabilem crucem in eodem loco defixerit. Qui autem semel inchoauit, necesse habet opus implere vel ipse, vel heredes eius. Et necessitatem ei debent imponere Episcopi, & œconomi, & ciuiles magistratus.

VIII. SI quis in proastio, vel domo, vel fundo ausus fuerit ecclesiastica ministeria facere sine clericis locorũ Episcopo subiectis: dominio eorum cadat: & veniat eadem res ad ecclesiã.

IX. Si autem ignorante domino hoc fuerit factum: hi, qui peccauerunt siue emphyteutæ, siue procuratores sunt, de prouincia expellantur, & substantia eorum addicatur ecclesiæ illius territorij, intra quod tale delictum contigerit.

IX. SI quis in nomine domini nostri Iesu Christi hereditatem, vel legatũ reliquerit: capiant id, quod derelictũ est, ecclesiæ illius loci, in quo domicilium testator habebat.

X. SI quis in nomine sancti martyris here

hereditatem vel legatum reliquerit: si quidem eiusdē nominis plures sunt in eodē loco oratoriæ domus: capiat lucrum illa, quę pauperior est, nisi aliud singillatim testator expresserit. Quod si talis domus in ciuitate nō inueniatur; sed & in territorio eius sit, illi detur. Si autem neq. in territorio reperitur ecclesia illius sancti: necesse est, vt ecclesiæ lucrum detur illius ciuitatis in qua domicilium habuit.

XI. SI quis in vltima voluntate domū religiosam fieri dispoſuerit; oratoria quidem ab heredib. eius intra quinquenniū ædificari oportet, xenones autem, & alia pia loca intra annū fieri decet imminētibus tam Episcopis, quam magistratib. Quod si opus fieri intra annum non possit: necessitatem habeant heredes domum cōparare, vel conducere; in qua poterunt ea, quæ testator voluit, adimplere, donec opus ædificij perficiatur. Et si is, qui testatus est dixit, quos vult xenodochos, vel ptochotrophos, vel a-

alios

lios huiusmodi fieri: voluntas eius cõ seruetur: vel si hæredibus suis electionem dedit, vt faciãt ipsi quos velint; similiter voluntas eius custodiatur. Liceat autem Episcopis a testatore deputatos xenodochos & ptochotrophos, vel alios mutare; si non inueniantur idonei. eodem obseruando & si testatoris heredes elegerint hominem non idoneum ad ministerium, vel administrationem locorum.

XII. SI pro redemptione captiuorum legatum vel hereditas relicta fuerit, vel pro alimonijs pauperum: ea quæ testator iussit, cogantur heredes implere. Quod si non expresserit is, qui testatus est, cuius loci pauperibus alimonias dari oportet: Episcopus locorum relictam quantitatem distribuat inter pauperes eius loci, in quo testator domicilium habuit. Item quod pro redemptione captiuorum relictum est, administrari debet aut ab eo quem testator ad hoc

deputauit, aut si nemo ab eo nominatus est, ab Episcopo & œconomo pietatis opus impleatur. Omnia enim facta ad pietatem pertinentia Episcopo interesse oportet: quamuis testatores vel donatores verba contrariæ voluntatis expresserint.

XIII. SI per publicas personas heredes admoniti iussa testatoris implere distulerint: omne lucrum, quod eis relictum est, auferatur cum fructib. & ceteris emolumentis, quæ medio tempore accesserint. Negligẽte autem Episcopo, liceat etiam metropolitanis huiusmodi causas diligenter inquirere.

XIIII. SI dixerit heres a testatore derelictam substantiam ad impensas pias non sufficere: cessante lege Falcidia ea, quæ relicta sunt, impendantur in illas causas, quas testator voluit, cura scilicet, & diligentia locorum Episcopi.

XV. SI legatum, quod pie relictũ est, & in

& intra sex menses numerandos ex eo tempore, quo testamẽtum intimatum est, heredes distulerint soluere: fructus, & vsuras, & omne emolumẽtum ex tẽpore mortis testatoris persoluere cogantur.

XVI. SI annale legatum religioso loco relictum fuerit; si quidem vicinus sit locus, vel persona, a qua relictum est; maneat in suo statu intactum. Sin autem procul sit locus, vel persona, a qua legatum est: liceat permutare in maiorem reditum; vt quartam portionem plus in reditum habeat, & possessio vicina sit, & fertilis non pluribus grauata tributis. Liceat autem huiusmodi legatum secundum præfatam distinctionem, & vendere intra quinque annos, & id, quod datum fuerit, ad commoda eiusdem religiosi procedat.

XVII. QVAECVMQVE probatus fuerit Episcopus ante honorem Episcopatus habuisse: ea omnia, vt-

pote ſua, aut propria conſtituta; licẽ-
tiam habeat ad quos voluerit, vltima
voluntate traſmittere. Hoc etiam
amplius poſt Epiſcopatũ iure cogna-
tionis vſq. ad quartum gradum quid-
quid ad eum peruenerit, tranſmitte-
re poterit, ad quos ipſe voluerit. Ce
teræ autem res alio modo ab eo ad-
quiſitæ, dominij eccleſię ſunt; niſi for
te conſumptæ ſunt ad redemptionẽ
captiuorum, vel ad alimonias paupe
rum, vel ad vtilitatẽ eccleſię, vel ad
alias ex pietate proficiſcẽtes cauſas.
Eadem optinere oportet, & in admi-
niſtratoribus cuiuſcumq. religioſi lo
ci; vt res, quæ poſt commiſſam admi-
niſtrationẽ ad eos peruenerunt, iſdẽ
ſubiciantur diſtinctionibus.

XIIX. §I Epiſcopus vel clericus cuiuſ-
cumq. gradus eccleſiaſtici miniſterij
ſine teſtamento, & ſine cognatione
deceſſerit: hereditas eius non ad fi-
ſcum, ſed potius ad eccleſiam deuol-
uatur. Et ſi diaconiſſa fuerit ſimili-
modo.

NON

NON liceat catholicæ fidei Chri XIX.
ſtianorum alienis hominibus, veluti paganis, vel Iudęis, vel hęreticis poſſeſsiones habere emphyteuſeos, vel conductionis titulo, in quib. orthodoxæ religionis miniſteria celebrãtur.

*

CXXXII. CXXXIII.

* *

NOV. CXXXIV.

NEQVE Præfectus Oriẽtis, vel I.
Illyrici, neq. Comes Sacrarum Largitionum, vel Rerum Priuatarũ facultatem habent conſtituendi ſibi loci ſeruatores in quacumq. prouincia, vel ciuitate. Sed neq. quilibet iudex in commiſſa ſibi prouincia loci II.
ſeruatorem audeat ordinare. Sane in Oſrhoẽna & Meſopotamia vel in alijs locis quotiens vſus exegerit, expeditionis forſitan tempore permittimus fieri loci ſeruatores a Pręfectis Prætorio, quibus cura militarium im-

penſatum mãdatur. Quinimmo nec Magiſtros Militum, nec Duces concedimus, cum in prouincijs ſibi ſubiacẽtibus fuerint: dare loci ſeruatores, vel Viocolytas, vel Leſtodioctas facere. niſi forſitan ex diuino reſcripto ſit permiſſum, quotiẽs neceſsitas exegerit, loci ſeruatores ordinauerint. Nam qui contra hoc loci ſeruatores ordinauerit: cingulo proprio ſolutus viginti librarum auri multam ſuſtinebit. is autem, qui factus eſt, in exilium cum publicatione damnabitur. Erit autem licentia tam iudicibus, quam Epiſcopis prouinciarum, necnon habitatoribus Viocolytas, vel Leſtodioctas miſſos ab eis contemnere.

II. NVLLVS iudex ciuilis ſiue militaris ſine iuſta cauſa prouinciã ſibi cõmiſſam circumluſtret. Quod ſi ad hoc eum neceſsitas aliqua cõpulerit: oportet eundem, necnon officiũ eius de ſuo ſumptum facere. et neq. angarias, neq. alias quaſlibet impenſas a

pro

prouincialibus desiderent; neq. eas, quas mala consuetudo per longum tempus exigit.

IVDICES prouinciarum ita debent recte cõuersari, vt de nulla causa necessitas nobis emergat aliquem in prouincias destinandi. Quotiés autẽ quis tributorũ causa destinatus fuerit in prouinciam: loci seruatoris quidẽ nomen nullatenus vsurpet; sed mandatũ sibi officium sine detrimento collatorum impleat. III.

VT quotiés Vindices vel exceptores tributorum habuerint opus, iudices adiuuent. IIII.

VT iudices omnes cautiones suo periculo pro illatione tributorũ Comiti Priuatarũ debent: & si forte non dederint pro datis haberi. V.

VT iudices tunc pro tributis pereliteantur, quando Vindices procurator non habet. VI.

DE iudicibus, qui testari quemlibet, aut vxorem ducere, aut humari prohibent, aut donationes insinuare VII.

ante nuptias, aut inuentarium fieri; in omni damno ei, qui passus est, condemnandis, & in exilio mittendis; & licere Episcopo, vel primis ciuitatum hoc referre.

VIII. VT iudices appellationes sibi porrectas suscipiãt, & apostolos tribuãt: vt appellatione facta nulla rerũ trãsmutatio fiat; sed omnia in integro maneant.

IX. VT iudices delinquentes quærãt, & non alios eiusdem loci pro eis detineant; néc pignora ex eodem loco capiant, neq. peccantes vendant. Nã omne damnũ his, qui passi sunt, restituent, & ipsi in exilium mittuntur; & adsessores cõtra leges scriptis consentientes, & reliqui proprio lucro damnum resarcientes in exilio mittuntur.

X. VT iudices profugientis personã ad iudicem loci, vbi fugit, mittat: vt eis mandetur periculo eius, qui mandat, & officij sui. Sin autem eos tradere noluerint; sed pro lucro eos dimittant:

mittant: honore priuati in exilio mandentur.

VT iudices a prædeceſſore ſuo missa ſacra excipiant: & ſi quidē priuatorum ſint, iuſſa expleant; ſi aduerſus publicam auctoritatem: primum & hoc ipſum referre debent, & ſecūdam expectare iuſsionem. XI.

VT creditores filios debitorū pignoris iure, aut ſeruitutis, aut vt eos conducant, adducere non audeant. Sin autem hoc fecerint: cadentes ex debito, & aliud tantum debitori præſtantes in exilio dirigantur. XII.

MVLIEREM licet multoties pro marito pro priuato, aut publico debito intercedat: nō teneri; niſi manifeſte probetur, quod pecunia in propria eius vtilitate expenſa eſt. XIII.

MVLIERES pro nulla cauſa aut debito in cuſtodiam, ideſt in carcerem mitti: ſed aut per procuratorem, aut per ſe reſpondere debent: & ſi non habeant fideiuſſorem, cauti ni iuratoriæ committendæ ſunt. XIIII.

Sin

Sin autē criminalis causa fuerit: aut in monasterium, aut mulieribus custodiæ causa tradi; ne pudori earum insidietur. VT sanctimonialis, aut monacha de monasterio non trahatur.

XV. DE moechis, eas pœnas pati volumus, quas lex Constantini instituit, vel qui mediatores aut huius sceleris ministri fuerint. Vxor autē mœchi dotem, & donationē habeat. Sin autem dotalia instrumenta nō habuit: quartam partē rerū mariti accipiat: mulier autē moecha in monasteriū mittatur. Et si quidem voluerit mari eius intra duos annos eam recipere ei liceat, & nullum præiudiciū ex hoc nuptiæ patiantur. Sin autē nolūerit: moecha fiat ibi permanēs vsquequo viuit. Et si quidem quosdā ex descendentib. habeat: duas partes eius substantiæ habeant, monasterium autem tertiam. Sin autem ascendentes habeat hos tamen, qui tali sceleri non consenserunt: tertiam ipsi habeant

beant; monasterium bessem. Sin autem neque ascendentes, neque descendentes habeat; totum monasterio adquiratur. Per omnia autem oportet pacta in dotalibus instrumentis inserta seruari.

QVI consensu matrimonia soluunt. Sed hodie totum hoc capitulũ innouatum est. XVI.

SI moechus condemnationẽ effugiens eam, de qua accusatus fuerat, duxerit: competentibus pœnis a quolibet iudice subiciendus est; illa autẽ in monasterio mittatur. XVII.

NVLLI iudici licere vtrasq. manus aut vtrosq. pedes reo abscindere; neq. exarmare in qualicumq. delicto. Sed si quidẽ mortale est crimen: morte damnare. XVIII.

FVRES autẽ membro nõ abscindere. Fures autem dicimus, qui in nocte cũ gladijs ambulãt. Reliqui autẽ competentibus pœnis subiciantur. XIX.

NVLLI autem publicari debent, nisi qui neq. descendentes, neq. XX.

ascen

ascendentes habent. Vxoribus tamẽ eorum donationem reddi & dotem. Sin autem dotem non habeat: iuxta statuta quartam partẽ ex rebus dãnati habeat. Ascendentes autem vsque ad tertium gradum vocantur.

NOV. CXXXV.

NOV. CXXXVI.

I. LICEAT Argyropratis si habeant principalem debitorem & fideiussorem eius pactum cõuentum componere: vt potestatem habeant prius fideiussorem pulsare: quamuis principalis reus locupletissimus fuerit.

II. ARGENTI distractoris militia vel liberorum, vel cognatorũ eius in præsumptionem creditorib. ipsius hypothecæ titulo sit obligata: & ex contrario militia eius, qui argyropratæ debitor est, aut liberorum, siue cognatorum

gnatorum ipsius præsumptione argē ti distractori supponatur.

SI quis argenti distractori credi- III.
derit, vt res aliquas ex pecunia sibi mutuata emeret; & cum ipso pepige rit in scriptis; vt res, quæ fuerit ex eadem pecunia comparata titulo hypo thecarum sibi obligata sit; omnibus alijs in eadem re præferatur.

LICEAT argenti distractorib. IIII.
& ipsas species, quas præstiterint, vindicare; nisi æstimationem earum acceperint.

ARGENTI distractores pro V.
pecunijs, quas crediderint, vsuras vsque ad bessem centesimæ capiant. & non deest *quod in stricta actione, siue stipulatione, & mora vsura exigitur.

QVICVMQVE cum argyro VI.
prata contrahunt, si cautiones, vel ratiocinia fecerint manu sua conscripta, siue subscripta: teneantur personalibus actionibus. Tunc hypothecarijs supponantur, cum dixe-

rint

rint aliquid, quod ad intellectũ hypothecarũ tẽdit. In præteritis autẽ tantũmodo vsura exigatur, quę vsq. ad bessẽ cẽtesimæ producitur. Quod si de singulis causis scriptũ fuerit in ratiocinijs vel manu eius, qui cũ argyroprata contraxit, vel subscriptum ab eo fuerit, vel confirmatum: siue quod fæneraticiam cautionem quasi mutuatus exposuit: siue quod transegit: nullæ probationes exigantur de singulis causis ab argyroprata. Sed tantum intra tempora exceptiõnis non numeratæ pecunię liceat ei iusiurandum inferre.

NOV. CXXXVII.

*

NOV. CXXXVIII.

IMP. IVSTINIANVS PP. A. HERMOGENI MAG. OFF.

MANIFESTISSIMA est nostri numinis Cõstitutio, quæ vsq. ad

ad dupli quantitatē & actionē debiti cōcludit. Si igitur creditores tui quidam in duplū acceperunt, alij adhuc minus cēsiti sunt: in duplū excusaturum * quantitatē per diuersa tēpora consecuti sunt: nullā aduersus te inquietudinē proponere concedatur. Alij autem si simili modo repleti fuerint, eo modo silere cōpellūtur. Et si debita subsecuti fuerint: eo modo fæneraticias cautiones recuperare; vel si remanserint, suis viribus vacare: si preces veræ sunt; præsentis oraculi sanctione decernimus. (Similis Cō stitutioni huic Græca subsequitur, quæ iubet in his tantū, quæ ciuitates *muniantur, locū non habere.)

CXXXIX. CXL. CXLI. CXLII.

* * * *

NOV. CXLIII.

DE RAPTIS MVLIERIBVS QVAE RAPTORIB. NVBVNT.

IDEM A. ARIOBINDO.

LE-

LEGIS interpretationem culmini tantum Principali cõpetere nemini venit in dubium: cum promulgãdę quoq. legis auctoritatẽ fortunæ sibi vindicat eminentia. Meminimus itaq. pro raptu mulierũ siue iam despõsatę fuerint, vel maritis cõiunctæ, siue nõ; vel etiã si viduæ sint; legẽ antea posuisse, & capitis subiecisse supplicio nõ tãtũ raptores, verũ etiã comites eor. necnõ alios, qui eis auxiliũ tẽpore inuasionis cõtulisse noscũtur: & nõ tantũ parentib. mulierũ, verũ cõsanguineis etiã, & tutorib. & curatorib. in huiusmodi dedisse per eandẽ legẽ vindictã; & præsertim pœnis locum dedisse: si iã nuptę vel despõsatæ mulieres rapiãtur. Cum nõ solũ raptus mulieris, verũ etiam adulteriũ per huiusmodi temeritatẽ committitur. Et super alias pœnas raptoris etiam necnõ aliorũ, qui cũ eo fuerint, patrimoniũ raptæ mulieri vindicari per eandẽ legẽ præcipimus. vt dotis etiã marito legitimo dãdę copia per

rapto

raptoris ei miniſtretur ſubſtantiam. Illo quoq. ſpecialiter adiecto, vt nulla raptæ licentia ſit mulieri vel virgini, raptoris eligere matrimoniũ, ſed cui parẽtes voluerint, excepto rapto re, legitimo matrimonio copulari. nullo modo, nullo tẽpore licẽtia mulieri raptæ permiſſa raptoris ſe cõiungere matrimonio. Sed parentes etiã ſi tali conſenſerint matrimonio: deportari præcipimus. Sed mirati ſumus, quod conati ſunt aliqui dicere raptam mulierẽ ſiue volentẽ, ſiue nolentem, & ſi raptoris amplexa ſit matrimoniũ contra noſtrę Conſtitutionis tenorem: debere tamen raptoris eam habere ſubſtãtiã; vel quaſi legis pręmiũ, vel ex teſtamẽto forte, ſi hoc etiã factũ eſſe contigerit. Qui enim talia dicere præſumpſerũt, prædictæ legis ſeriẽ intelligere nõ potuerunt. Qui enim ſtare tale matrimoniũ & ſi rapta voluerit, prohibuimus, & ob hoc parentes raptę mulieris deportationis ſubiecimus pœnæ; ſi huiuſmodi

di consenserint matrimonio: quomodo raptas mulieres raptorũ eligentes connubiũ, præmijs honorassemus raptæ datis mulieri? Superfluã igitur corũ dubitatioẽ, vel in posterum resecantes priorẽ legem per præsentẽ interpretari cẽsuimus. Sanctimus itaq. si rapta mulier cuiuscumq. sit cõdicionis vel ætatis raptoris nuptias eligendas esse cẽsuerit; parentib. præsertim nõ cõsentientibus, nec ex beneficio legis, nec ex testamẽto raptoris hereditatem accipere vel quocũque modo substãtiam vindicare: sed præmium, quod per legem nostrã raptæ mulieri datum est, vt raptoris & eorum, qui auxilium ei tempore inuasionis præbuerint, substãtiam vindicet: hoc ad parentes si ambo vel vnus supersit, qui nuptijs specialiter non probantur consensisse ex tempore raptus ipso iure transferri, & patrimonium raptoris non iam raptam habere mulierem, quæ coniugio se raptoris inquinare non piguit. sed in per-

personas trãsferri, quas superius nominauimus eius non consentientes coniugio. Nam nefarios huiusmodi coitus pœnis corrigi, non præmijs competit honorari. Quod si parentes iam decesserũt, vel huiusmodi sceleri consenserunt: substãtia raptoris, necnon aliorũ, qui facinoris participes fuerunt; fisci viribus vindicetur. Quam interpretationem nõ in futuris tantummodo casibus, verũ in præteritis etiam valere sanctimus. tamquam si nostra lex ab initio cum interpretatione tali promulgata fuisset ARIOBINDE pater carissime, atque amantissime. Quæ igitur per hanc legẽ nostra statuit æternitas, Celsitudo tua effectui mãcipari, obseruariq. præcipiat.

CXLIV. CXLV. CXLVI. CXLVII. CXLVIII. CXLIX. CL. CLI. CLII. CLIII. CLIV. CLV. CLVI. CLVII. CLIIX.

* * * *

NOV. CLVIIII.

I. SI QVIS prohibuerit alienationem rerum extra suam propriã familiam faciendã; vt si sine liberis decesserit vnus ex his, qui filij sunt, & heredes testatoris; ad ceteros res veniãt: liberis natis, cessat alienationis prohibitio. Ideoq. liberi procreati etiã ad extraneos easdem res transferre non prohibentur.

II. SI quis extra familiã suam alienationẽ fieri prohibuerit; & omnes, qui res consecuti sunt, vel omnes res, vel quasdã ex his alienauerint: videtur si deicomisso inuicem renuntiare.

III. SI quis prohibuerit extra suã propriam familiam rem alienari; & adiecerit, vt neq. filij, neq. deinceps personæ, quę successerint ei, qui primus acceperit; eandẽ ad extraneũ transferãt; & deinde quattuor processerint successiones, quę familię nomine cõtinentur; & vltimus heres per mediũ

impu

puberem successor extiterit: liberã facultatẽ habeat, & in extraneos homines rem, cuius alienatio prohibita est, trãsferre. ideſt ſi tertius heres impubes fuerit, & primum heredem inquattuor ſucceſſiones reputet. Hoc noſtrę mens Cõſtitutionis ſignificat.

CLX. CLXI. CLXII. CLXIII. CLXIIII. CLXV. CLXVI. CLXVII. CLXVIII. *

* *

EDICTVM. I. II.

* *

EDICT. III.

OMNIA iura, quæ de ceteris Romanis poſita ſunt: eadem & in Armenijs teneant. Nam & ſucceſſiones tam in maſculis, quã in feminis ſic obſeruari Conſtitutio iubet, quem admodum in ceteris Romanis. Hæc autem ex eo tempore obſeruari oportet, ex quo noſter Imperator Reipublicæ, gubernacula tenuit. niſi forte

vel transactiones secum fecerint, vel alio modo causas suas damnauerũt. Habeant autẽ & in prædijs illis, quæ γενεαρχικὰ vocantur, ab antefato tempore. Sin autem cõtigerit quosdam inueniri, qui filias suas heredes scripserint: volumus ipsi quoque genearchicarum rerum dominium competere; quamuis ab intestato parẽtibus suis secundum pristinam Armeniorũ consuetudinem non succedebant. Ea autem, quæ semel a filiabus competierũt, etiam liberis earum postea competere placet.

IIII. V. VI. VII. VIII. IX. X.
XI. XII. XIII. * * *
* * *

TITVLI NOVELLA-RVM CONSTITVTIO-num. 98. quæ in libro Authenticorum extant.

ADminiſtrantib. officia in ſacris appellationib. Nou. 20.
Adminiſtratorib. No. 95.
Aequalirate dotis, & propter nuptias donationis. Nou. 97.
Alienatione, & emphyteuſi. Nou. 120.
Appellationib. Nou. 93.
Appellationibus & intra quæ tépora debeat appellari. Nou. 23.
Apud quos oporteat cauſam dicere monachos. Nou. 79.
Armis. Nou. 85.
Collatoribus, & alijs capitulis. Nou. 128.
Conſanguineis, & vterinis fratrib. Nou. 84.
Conſtitutio, quę de dignitatib. &c. Nou. 81.
Cóſtitutio, quæ ex adſcriptício & libera natos &c. Nou. 54.
Conſulibus. Nou. 105.
Defenſorib. ciuitatũ. N. 15
Depoſito, & denuntiatione inquilinorũ. N. 88.
Duob. reis promittendi. Nou. 99.
Eccleſiaſticarũ rerũ alienatione. Nou. 46.
Eccleſiaſticis titulis. Nou. 131.
Executorib. & de ijs, qui conueniuntur, & recó ueniuntur. Nou. 56.
Exhibendis, & introducẽdis reis. Nou. 53.
Fideiuſſoribus, & mandatorib. Nou. 4.
Filijs ante dotalia inſtrumẽta natis. Nou. 19.
Hæc conſtitutio innouat conſtitut. &c. Nou. 111.
Hæc conſtitutio interpretatur priorem conſtit. &c. Nou. 76.

Heredib. abinteſtato venientib. Nou. 118.
Heredib.& Falcidia. N. 1.
Iis, qui ingrediũtur ad appellationem. Nou.49.
Immenſis donationibus. Nou. 92.
Inceſtis, & nefarijs nuptijs. Nou. 12.
In medio litis non fieri ſacras formas. Nou. 113.
Inſtrumẽtorum cautela, & fide. Nou. 73.
Interdictis collegijs hęreticorum. Nou. 132.
Iudicibus, & vt nullatenus cũ iureiurando eligantur. Nou. 82.
Iureiurando a moriento pręſtito. Nou. 48.
Iuſiurandũ, quod præſtatur &c. Nou. 8.
Lenonibus. Nou. 14.
Litigioſis,& decima parte litis. Nou. 112.
Mãdatis principũ. N. 17.
Menſura ordinandor. clericor. Nou. 16.
Monachis. Nou. 5.
Nauticis vſuris. Nou.110.
Neq.virum,quod ex dote eſt &c. Nou. 98.
Non alienandis, aut permutandis rebus eccleſiaſticis. Nou. 7.
Non eligendo ſecũdo nubentes mulieres. N. 2.
Noui operis nuntiatione maritimi aſpect⁹. N.63
Nullum credentẽ agricolæ &c. N. 32.&.N. 34.
Nuptijs. Nou. 22.
Priuilegijs dotis hęreticis mulieribus non præſtãdis. Nou. 109.
Quæſtore. Nou. 80.
Quib. modis naturales efficiãtur legitimi. N.74.
Quibus modis naturales efficiãtur ſui. N. 89.
Quomodo oporteat Epiſcopos, & ceteros clericos ad ordinationem perduci. Nou. 6.
Raptis mulierib. quæ raptorib. nubũt. N. 143.
Referẽdariis ſacri palatij. Nou. 10.
Reſtitutione fideicõmiſſi. Nou. 159.
Reſtitutionib. Nou. 108.
Reſtitutionib. & ea, quæ parit in vndecimo mẽſe. Nou. 39.
Sanctiſſimis Epiſcopis. &c. Nou. 123.
Scenicas nõ ſolũ ſi fideiuſſores pręſtent&c.N.51.

Tabel-

Tabellionibus. Nou. 44.
Tempore nō ſolutæ pecuniæ ſuper dote. N. 100.
Teſtamentis imperfectis. Nou. 107.
Teſtibus. Nou. 90.
Triente,& ſemiſſe. N. 18.
Vſuris nauticis. Nou. 106.
Vt ab Illuſtrib. &c. N. 71.
Vt clerici apud proprios Epiſcopos &c. N. 83.
Vt clerici, qui recedunt alijs pro eis ſubrogatis &c. Nou. 57.
Vt cū de appellatione cognoſcitur &c. Nou. 115.
Vt de cetero cōmutationes eccleſiaſticar. rerū &c. Nou. 55.
Vt defuncti, ſeu funera eorum. &c. Nou. 60.
Vt determinatus ſit numerus clericorū. N. 3.
Vt differētes iudices &c. Nou. 86.
Vt diuinæ iuſsiones ſubſcriptionē habeāt &c. Nou. 114.
Vt ea, quæ vocantur inſinuatiua &c. Nou. 56.
Vt eccleſia Romana centum annorū &c. N. 9.
Vt exactione inſtante dotis primæ &c. Nou. 91.
Vt factæ nouæ Conſtitutiones &c. Nou. 66.
Vt fratrum filii ſuccedāt pariter &c. Nou. 127.
Vt ii, qui obligatas ſe habere perhibent res minor. &c. Nou. 72.
Vt immobilia ante nuptialis donationis &c. Nou. 61.
Vt in priuatis domibus ſacra myſteria nō fiant. Nou. 58.
Vt iudices non expectent ſacras iuſsiones. N. 125
Vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant. Nou. 8.
Vt liberti de cetero aureo nō indigeant anulo. Nou. 78.
Vt liceat matri, & auiæ &c. Nou. 117.
Vt litigātes iurēt in exordio litis. Nou. 124.
Vt neq. miles, neq. fœderatus &c. Non. 116.
Vt non fiant pignorationes pro alijs perſonis. Nou. 52.
Vt non luxuriētur homines &c. Nou. 77.
Vt nulli iudicū liceat habere loci ſeruatorem. Nou. 134.

Vt nullas fabricet oratorij domos &c. N. 67.
Vt nullus mutuans agricolæ teneat eius terrã. Nou. 53.
Vt omnes obediant iudicib. prouinciarũ. N. 69.
Vt ordinariæ præfecturæ &c. Nou. 70.
Vt præponatur nomen Imp. documẽtis. N. 47.
Vt sine prohibitione matres &c. Nou. 94.
Vt spõsalicia largitas specialis sit contractus. Nou. 119.

TITVLI NOVELLARVM

Constitutionum. 70. quæ non extant in libro Authenticorum.

1. De priuilegijs Archiepiscopi Primæ Iustinianæ. Nou. 11.
2. De Plebeiis Prætorib. Nou. 13.
3. De Armenijs. Nou. 21.
4. De Præside Pisidiæ. Nou. 24.
5. De Prætore Lycaonię. Nou. 25.
6. De Prætore Thraciæ. Nou. 26.
7. De Comite Isauriæ. Nou. 27.
8. De Moderatore Helenoponti. Nou. 28.
9. De Prætore Paphlagoniæ. Nou. 29.
10. De Proconsule Cappadociæ. Nou. 30.
11. De descriptione quatuor Præsidum Armeniæ. Nou. 31.
12. De adiutorib. Quæstoris. Nou. 35.
13. De successorib. eorũ, qui in Africa degunt. Nou. 36.
14. De ecclesijs constitutis in Africa. Nou. 37.
15. De Decurionib. Nou. 38.
16. Vt ecclesia sanctæ Resurrectionis alienare possit ædificia. Nou. 40.

Apud

17. Apud quem oporteat appellationes in quinque prouincijs &c. Nou. 41.
18. Vt Anthimus, seuerus, & reliqui hæretici ecclesiastico gradu detrahantur. Nou. 42.
19. De officinis, siue tabernis, vel ergasterijs CP. vrbis. Non. 43.
20. Ne Iudæi, Samaritani, & hæretici curiali fortuna liberentur. N. 45.
21. De appellationib. ex quinq. prouincijs. N. 50
22. De impensis in defunctor. funerationib. Nou. 59.
23. De cósulationib. siue de ordine senatorum. Nou. 62.
24. De hortulanis. Nou. 64.
25. De ijs, quæ relicta sunt ecclesiæ Mysiæ. Nou. 65.
26. Vt constitutio sacratissimi Imp. de successionibus nuptialium lucrorum &c. Nou. 68.
27. De appellationib. Siciliæ. Nou. 75.
28. De donatione mortis causa facta Decurionib. Nou. 87.
29. De Decurionib. Nou. 101.
30. De Moderatore Arabiæ. Nou. 102.
31. De Proconsule Palæstinæ. Nou. 103.
32. De Prætore Siciliæ. Nou. 104.
33. Vt particulares vsurarum solutiones in duplum computétur. N. 121.
34. Fdictum de formula artificum. Nou. 122.
35. Exemplum sacræ formæ de appellationib. Nou. 126.
36. De Samaritanis. N. 129.
37. De transitu militum. Nou. 130.
38. De monachis, & ascetrijs. Nou. 133.
39. Ne quis cogatur bonis cedere. Nou. 135.
40. De argentariorú contractib. Nou. 136.
41. De ordinatione Episcoporum, & clericorum. Nou. 137.
42. De interpretatione a Prin-

a Principe facta &c. Nou. 138.
43. Remissio pœnæ illicite cõtractar. nuptiar. Nou. 139.
44. Vt cõsensu matrimoniũ solui posit. Nou. 140. quæ est Iustini Minoris. Nou. 2.
45. Edictũ ad CP. de ijs, qui luxuriantur &c. Nou. 141.
46. De iis, qui eunuchos faciant. Nou. 142.
47. De Samaritanis. Nou. 144. quæ est Iustini Minoris. Nou. 5.
48. Vt nullam de cetero licentiam habeat Dux &c. Nou. 145.
49. De Hebræis. N. 146.
50. Vt ea, quæ Præfectis, aut largitionib. debentur. &c. Nou. 147.
51. De indulgẽtia tributariorũ reliquorũ. Nou. 148. quæ est Iustini Minoris. Nou. 1.
52. Vt dei amantiss. Episcopi cum prouinciarum incolis &c. Nou. 149. quæ est Iustini Minoris Nou. 4.
53. De ea, quæ raptori suo nubit. Nou. 150.
54. Ne Decurio, aut cohortalis perducatur in ius. &c. Nou. 151.
55. Ne sacræ formę, quæ de causis procedunt &c. Nou. 152.
56. De infantib. expositis. Nou. 153.
57. De iis, qui in Osrhoẽna illicitas contrahunt nuptias. Nou. 154.
58. Vt matres etiam tutelæ rationibus obnoxiæ sint. Nou. 155.
59. De prole partiẽda inter rusticos. Nou. 156.
60. De rusticis, qui in alienis prædiis nuptias contrahunt. Nou. 157.
61. Vt deliberãdi ius etiã ad impuberes trãsmittatur. Nou. 158.
62. Exemplũ sacrę pragmaticę formæ de vsuris. Nou. 160.
63. De prouinciarũ Præsidib. Nou. 161. quæ est Tiberii Imp. Nou. 3.
64. Sacra forma trãsmissa Dominico Præf. Præt. Illyrici de diuersis capitulis. Nou. 162.
65. De releuatione tributorum

orũ publicorũ. Nou. 163. quę est Tiberii N. 5.
66. De heredib. N. 164. quę est Tiberii Nou. 2.
67. Generalis forma de prospectu in mare. Nou. 165.
68. De adiectionib. Non. 166. quæ est forma. 1. Præfectorũ Prætorio.
69. Quo pacto oporteat in possessionem mittere. Nou. 167. quæ est forma 24. eorũdẽ Præfector.
70. De adiectionib. Nou. 168. quæ est forma 2. eorundem.

PARATITLA SIVE SCHOLIA.

NOV. 1.) Hæc est in libro Authenticorum constitutio prima collationis primæ sub titulo de heredib. & Falcidia. Eam Græce, & Latine edidit Greg. Holoander.

Cap. 1.) Iuliani verba refert Iuo Carnotẽsis parte 16. cap. 115 decreti. Vide auth. hoc amplius. C. de fideicõ. c. 2. 3. & 4.) Vide authen. sed cum testator. C. ad. l. Falcid. capitis 4. verba refert Iuo d. parte. 16. c. 116.

Nou. 2.) Est in libro Authenticor. constitutio 2. collationis. 1. titulo de non eligendo secundo nubentes mulieres. Hanc nõ edidit Græcâ Haloãder: quia deerat in libro Florentino Græco Nouellarum, ex quo descriptus est Bononiensis, quo Haloander vsus est. In Florentino autẽ defuit: propterea quod in Basilicis Leonis Imp. hæc constitutio omissa est. Eam Gręcam edidit Henr. Scringerus sumptam ex libro Veneto Bessarionis Cardinalis, Latinam fecit Henr. Agyleus.

cap. 1.) Vide auth. lucrum. C. de secun. nup.

c. 2.) Vide auth. sed & si quis. eod. tit.

c. 3.) Vide auth. ex testamento eod. tit.
c. 4.) Vide auth. sed si aurum. eod.
c. 5.) Vide auth. sed quæ. C. de pact. conuen.

Nou. 3.) Est etiam tertia Cõstitutio in libro Authen. collationis. 1. titulo Vt determinatus sit numerus clericorũ. Eam Græce, & Latine edidit Haloander.

cap. 2.) Apud Greg. 9. capitis 2. de præbendis hæc est inscriptio In corpore canonũ. Sed in prima collectione Decretalium Bernardi Papiensis Episcopi Fauentini caput 2. eiusd. tituli hanc habet inscriptionem In corpore canonum P. V. ex Nouellis. Hinc igitur sumpta sunt verba a Greg. 9. relata.

Nou. 4.) Hæc est in libro Authen. quarta constit. collat. 1. sub titulo de fideiussorib. & mandatorib. Edita est Græce, & Latine ab eodem Haloandro.

cap. 1.) Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 117. decreti. Vide auth. præsente. C. de fideiuss. & auth. sed hodie. C. de oblig. & actio. & auth. hoc si debitor. C. de pignor.

c. 2.) Refert Iuo d. parte 16. cap. 118. Vide auth. hoc nisi. C. de solutio.

Nou. 5.) Hæc etiam est quinta constitutio in libro Authen. collat. 1. titulo de monachis. Non habuit eam Græcam Haloander: quod in Florentino libro deerat. In Basilicis quoq. integra non est. Edidit eam Græce Scringerus, Agylæus Latine.

c. 2.) Refert Iuo par. 7. cap. 153. & 154. decreti, vt cõstit. 5. cap. 1. & 2. Vide auth. verũ. C. de Episc. & cleric.

c. 4. & 5.) Vide auth. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. & auth. nunc autẽ. C. de Episc. & cler. & Gratia. 19. q. 3. c. 9. si qua. p. nunc autẽ. Capitis 4. verba refert Iuo d. parte 7. cap. 155. vt cap. 3. constit. 5.

c. 6.) Refert Iuo d. parte 7. cap. 156. vt cap. 4. const. 5.

c. 7.) Refert idẽ Iuo. c. 157. d. par. 7. vt. c. 6. einsd. cõstit.

Nou.

Nou. 6.) Est in libro Authen. constitutio sexta collationis.1. sub tit. quo modo oporteat Episcopos,& ceteros clericos ad ordinationes perduci. Eã refert Anselmus Lucensis lib.1.cap.50.decretorũ. Græcã nõ edidit Haloander: quod ea neq. in Florentino libro, neq. in Basilicis cõscripta foret. At ex Veneto codice eam Græce edidit Scringerus,& Agylæus Latine.

cap. 7.) Refert Iuo Carnoten. parte.6. cap.421.decreti,vt constit.6.cap.7.

Nou.7.) Hæc est cõstitutio.1.collationis 2.in libro Authen.titulo de non alienandis,aut permutandis rebus ecclesiasticis. In libro Norico Haloãdri, vt in Florentino,& Basilicorũ libro Græca non extat. Sed Scringerus eam Græce,Latine Agylæus.conscripserunt.

cap. 1.)Refert Iuo parte.3.cap.183.& parte 17.cap.vlt. decreti,vt ex constit.7.cap.1.Parem vero eiusdem capitis Burchardus Vormatiensis lib 3.cap. 164. decretorum,vt ex concilio apud Siluanectim præsente Ludouico Rege cap.5.& Bernardus Papien.in prima collectione Decretalium.c.4 .de reb.ecclesiæ,ex eodem cõcilio;vnde sumpsit Greg.9.c.5. eod.tit. Vide auth.hoc ius porrectum. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat.10.q.2.c.2.p.hoc ius.

c. 2.) Refert idem Iuo d.parte.3.c.184.ex ead.const.7. cap.2.& Burc.d.lib.3.cap.165.ex dicto concilio cap.6. & Bernard.Papin.cap.1.de rer.permutatione ex eod. cõcilio,a quo sumpsit Greg.9.cap.1.eod.tit.Vide auth. sed & permutare.C .de sacros.eccl.cuius verba refert Grat.d.c.2.p.sed & permutare.

c. 3.) Vide auth. perpetua. & auth.qui rem.C. de sacros.eccl.quarũ verba refert Grat.d.c.2. p. perpetua. & p.qui rem.

c. 5.) Refert Iuo d.parte.3.cap. 185. decreti ex constit. 7.c.5.Vide auth.qui res.C.de sacros.eccl.cuius verba refert

refert Grat. d.c.2.p.qui vero res.

c.6.)Refert idē Iuo c.186.d.par.3.ex cap.6.eiusd.cōstit.

c.8.) Refert idem Iuo cap.187.eiusd.partis, vt ex cap. 8.d.constit.7.

c. 9.) Refert etiā Iuo d.par.3.c.188.ex c.9.eiusd. cōstit.

c. 10.) Refert Iuo d.c.188.Vide auth. multo magis. C. de sacrosanct.eccle.

c. 11.) Vide auth.sicut alienatio.C.eod.tit.cuius verba refert Grat.d.c.2.p.sicut.10.q.2.

Nou. 8.) Est in libro Authenticor.duplex constitutio secunda,& tertia collationis 2. titulo. Vt iudices sine quoquo suffragio fiant: & titulo Iusiurandum, quod præstatur ab ijs,qui administrationē accipiunt. Huic eidem secundę constitutioni coniugitur Edictum primum Iustiniani in eodem libro. In Norico etiam, vt duę Constitutiones editę sunt & Greçe,& Latine ab Haloandro constitutio hęc 8. & Iusiurandum illud, vt. 9. constitutio.

cap. 4.) Vide auth.si vero.C.vt omnes iudices.

Nou.9. Pręsens) Hęc sunt verba Iuliani.

Nou. ead. Et legum) Hoc initium Latine scriptum inuenio in Græcis libris,in epitome pręsertim constitutionum eccleſiasticarum. Vnde apparet Latinam fuisse hanc constitutionem; quę in libro Authen. est const.4. collat. 2. titulo Vt ecclesia Romana centū annorum habeat pręscriptionem. EandemHaloander Latinam edidit,vt decimam constitutionem, Agylęus melius,vt nonam.In Gręcis libris significabatur, quid hac constitutione contineretur; eamq. Nouella const. 111. abrogari:quod Iulianus etiam affirmat; sed id hodie non obtinet. Vide auth.quas actiones.C.de sacrosanct.eccle.

Nou. 10.)Hęc est in libro authen.constit.5. collat.2.tituio de Referendarijs sacri palatij. Eam Gręce, & Latine

tine edidit Haloander, vt. 11. constit.

Nou. 11. Multis:) Hoc initio vtuntur etiã Græci, in epitome præfert im constitutionum ecclesiasticarũ. Quo fit, vt Latinam fuisse credamus; quam hoc loco in vetu rib. libris Authenticorum inuenimus. Haloander ea caruit; cum tamen in Florentino libro & initium, & epitome eius legeretur. Primus Antonius Contius eam edidit integram, eum secuti postea sunt Hen. Agylæus, & Lud. Russardus. Titulus eius est, de priuilegijs Archiepiscopi Primæ Iustinianæ. Videnda Nou. 131. c. 3 Iuliani epitome caremus.

Nou. 12.) Est in libro Authen. constit. 6. collat. 2. titulo de incestis, & nefarijs nuptijs. Hanc Haloãder Græce, & Latine edidit.

cap. 1. & 2.) Vide auth. incestas. C. de incest. & inutil. nup. Iuliani verba refert Iuo Carnot. par. 9. c. 3. & 4. de creti, vt Nou. 32. c. 1. & 2. & par. 16. c. 122. eiusd. decreti, & lib. 5. tit. 2. cap. 30. Panormiæ.

cap. 3.) Vide auth. quod ius. C. de natur. lib. Iuliani verba refert Iuo par. 8. cap. 34. decreti. vt Nou. cõst. 32. c. 3.

Nou. 13.) Hanc vidi in veterib. libris Authen. post vndecimam const. sub titulo de plebeijs Prætorib. Iuliani epitomes pauca verba extãt. Haloãder hanc const. Græce, & Latine edidit.

Nou. 14.) Hæc est in libro Authen. prima constitutio collationis tertiæ sub titulo de lenonibus. Eam etiam Haloander Græce, & Latine edidit. Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 305. decreti, vt Nou. const. 31. c. 1. & parte 16. cap. 121. eiusd. decreti, & lib. 5. tit. 2. cap. 29. Panormiæ.

Nou. 15.) Est in libro Authen. cõst. 2. collat. 3. tit. de de fensorib. ciuitatũ. Eã Græce, & latine Haloãder edidit. cap. 1.) Vide auth. Præsides. C. de Epis. aud. & auth. hõ die. C. de iudicijs.

c.3.) Vide ean.auth.Præsides.
Nou.16. Hæc in libro Iuliani desideratur. Est in libro Authen.const.3.collat.3.tit.de mensura ordinandor. clericor. Haloander eam Græce & Latine edidit.
Nou.17.) Hæc fuit ab Iustiniano Græce,& Latine edita: sed Latina editione caremus. In libro Authen.est const.4.collat.3.titulo de mandatis Principum.Greg. Haloander eam Græce,& Latine edidit.
cap.1.) Vide auth.nisi breues.C.de senten.ex periculo vel breuiculo recit.
c.5.) Vide auth.sed & periculũ.C.sine censu vel reliq.
c.8.) Refert Iuo parte 16.cap.119.decreti,vt ex cap. 10. const.4.& lib.5.tit.2.cap.28.Panor.
Nou. 18.) Hæc in libro Authen.est const.5.collat.3.tit. de triente,& semisse. Ab Haloandro eadem Græce,& Latine edita est.
cap.1.) Vide auth.nouissima.C.de inof.testam.
c.4.) Vide auth.quæ tertię.C.de collat. Iuliani verba refert Iuo par.16.c.123.decreti,vt const.34.c.4.& lib.5. tit.2.c.31.Panor.
c.6.) Vide auth.ex testameuto.C.de collatio.
c.7.) Vide auth. si modo.C.fam.ercis.
c.8.) Vide auth.coutra.C.de non numer.pec.Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap.124. decreti, vt const. 35.c.4.
cap.9.) vide auth.item possessor.C.qui potiores.
c.10.) Vide anth.sed noua.C.de nat.libe.
Nou. 19.) Hanc non habet Iuliani liber. Est in libro Authenticor.const.6.collat.3.titulo de filijs ante dotalia instrumenta natis. Eam Græce,& Latine Haloander edidit.
Nou.20.)Hæc est in libro Authen.const.7.collationis 3. tit.de administrantib.officia in sacris appellationib. Edidit eam Græce,& Latine Haloander.

Nou.

Nou. 21.) Hæc nō est in Iuliani libro; nisi forte ea verba sint, quæ nos post Nouellas Edicto. 3. constituimus. In veterib. libris Authenticorum reperitur barbare cōuersa sub titulo de Armenijs; eāq. Bartolū habuisse constat. At Greg. Haloander eam Græce, & Latine conscripsit: Contius Barbaram edidit.

Nou. 22.) Est in libro Authen. constitutio 1. collationis 4. titulo de nuptijs. Hanc Græcæ, & Latine Haloander edidit.

cap. 2.) Videndæ auth. sed hodie. C. de repu. & auth. sed hodie. C. de don. inter vir. Partem huius capitis refert Iuo parte 8. cap. 81. decreti, vt Nou. 17.

c. 3.) Vide auth. ad hoc. C. de Latina liber. Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 56. decreti, vt Nou. const. 37. & lib. 6. tit. 9. cap. 1. Panormiæ, vt ex Nou. 33.

c. 6. Vide d. auth. ad hoc.

c. 7.) Refert Iuo d. parte 8. cap. 35. vt ex const. 37. c. 7.

c. 8.) Vide auth. econtra. C. de repud.

c. 9.) Videndæ auth. hæ res. & auth. nunc autem. & auth. ad eos. C. de secun. nup.

c. 10.) Refert Iuo d. parte 8. cap. 272. vt Nou. 37. c. 11. & parte 16. cap. 125. & lib. 6. tit. 4. cap. 10. Panor. vt Nou. 27. c. 11.

c. 11.) Vide auth. in donatione. & auth. lucrū. & auth. hæres. C. de secun. nup.

cap. 12.) Vide authen. nisi tricennale. C. de bon. mat.

c. 13.) Vide auth. lucrum. auth. sed & si quis. & auth. hæres. C. eo. tit.

c. 17.) Vide auth. ad eos. eod. tit.

cap. 19.) Vide authentic. hoc locum. C. si secund. nup. mu.

cap. 21.) Refert Iuo parte 16. cap. 126. decreti, vt cap. 33. Vide authen. quod mater. C. de reuocand. donat.

c.22.) Refert idem part.8.cap.273.vt Nou.37. cap.23. & par.16.cap.127.decreti,vt cap.24. & lib.6. tit.4.cap. 11. Panor.vt.Nou.27.c.23.

c.23.) Refert idem Iuo d.parte.8.cap.57.vt Nou.37.c. 25.& parte 16.cap 128.

c.25.) Vide auth.eisdem.C.de secun.nupt.Iuliani verba refert Iuo d.parte 8.cap.273.vt Nou.37.c.23.& parte 16.cap.129. vt cap.27.& lib.6,tit.4.cap.12.Panor.

c.27.) Refert Iuo parte 6.cap.422.decreti, vt ex constit.37.c.28.Vide auth.multo magis. C. de Ep.& cler.

c.28.) Vide auth.cui relictum.C. de indicta vid.tol.

c.29.) Vide auth.ex testamento. C. de secun. nup. & auth.& cum solis.C.ad 5.c.Tertul.

Nou.23. Omnis.) Hæc fuut verba Iuliani.

Anteriorum) Hæc sunt Iustiniani verba.is enim Latine hanc Constitutionē promulgauit.Est in libro Authen.constit. 2. collat. 4.tit. de appellationib. & intra quę tempora debeat appellari.Eam refert Grat.2.q.6. c.27.anteriorum.Græcam epitomen habent libri Græci,quam Haloander edidit,eam Agyleus Latinā fecit. cap.1.) Vide auth.hodie.C.de appell.

c. 2.) Vide auth.sed & his.C.de temp.& repar.app.cuius verba refert Grat.2.q.6.c.40.ci,qui.p.sed his. Iuliani verba refert Iuo parte. 16. cap.120. decreti, vt constit.24.c.2.

Nouellæ.24.25.26.27.neque in libro Iuliani, neq.in libro Authenticor.sunt.Edidit tamē eas Græce,& Latine Haloāder sub his titulis.24.de Præside Pisidię.25.de Prætore Lycaoniæ.26.de Prætore Thraciæ.27.de Comite Isauriæ.

Nou. 28.) Hæc quoque in libro Authen. desideratur. Edita est ab Haloandro Græce, & Latine inb titulo de Moderatore Helenoponti.

Nou.29.) Hāc habuisse videtur Albericus Rosatius, qui

qui verbo Aquilegia refert in Nouella de priuilegijs Paphlagoniæ in prin. eius vrbis mentionem fieri. Hodie in libris Authen. non extat. Eam Græce & Latine edidit Haloander sub titulo de Prætore Paphlagonię.

Nou. 30.) Hæc etiã Constitutio desideratur in libro Authenticor. Eam Haloander Græce, & Latine edidit sub titulo de Proconsule Cappadociæ.

Nou. 31.) In libro Authen. hæc etiam nõ extat. sed ab Haloandro Græce, & Latine edita est hoc titulo De descriptione quattuor Præsidum Armeniæ.

Nouellæ 32.33.34. de eadem re cõstitutæ sunt. Nam. 32. Græca eadem est cum 34. Latina. & 33. Latina præcipitur, vt in Illyrico 34. obseruetur. Hæ duæ Latinæ extãt in libro Authenticor. altera est constit. 4. collationis 4. titulo Vt nullus mutuãs agricolæ teneat eius terram. altera est const. 5. tit. Nullum credentem agricolæ tenere illius terram. Haloander Græce & Latine. Constitutionẽ 32. edidit. Græce item edidit epitomen Nouellar. 33. & 34. quam nemo adhuc Latinam fecit. Vide auth. ad hæc. C. de vsur.

Nou. 32. Si quis) Iuliani verba sunt hæc.

Nou. 33. Præauaritia.) Hæc sunt Iustiniani.

Nou. 34. Rem duram.) Hęc etiam sunt Iustiniani.

Nou. 35.) Hęc etiam Constitutio ab Iustiniano Latine conscripta est. cuius initiũ fuit INTER VIROS. DEVOTOS. Sic enim legi in Florentino libro: nõ vt in Norica editione est (Inter prudentes.) Hæc neq. in libro Authenticor. neq. in Græcis libris, aut Latinis reperta est. Pro ea Greg. Haloander epitomen Græce, & Latine edidit sub titulo de adiutoribus. Quæstoris, Verba Iuliani addidit Ant. Contius, & eum secuti Agylæus, & Russardus.

Nouellę 36. & 37. & in Iuliani, & in Authẽticor. libro desideratur. Latinas fuisse ex Florentino Græco libro

constat. Vnde Haloander sumpsit vtruisque epitomen, & eam Græce, & Latine edidit. Initium 36. fuit OMNE. INFINITVM; titulus, de successorib. eorum, qui in Africa degunt. Initium 37. VENERABILEM. ECCLESIAM; titulus, de ecclesijs constitutis in Africa. Huius 37. pleniorem epitomen vidimus in epitome constitutionum ecclesiasticarum Græca.

Nou. 38.) Hanc habuerunt veteres iuris interpretes Azo, Accursius, & Albericus sub titulo de natural. liberis curiæ deputandis. Initium eis fuerat (Quirem) Hodie in libro Authen. non extat. Eam tamen Græce, & Latine edidit Haloander sub titulo de decurionibus.

Nou. 39.) Hæc est in libro Authen. constitutio 6. collationis 4. titulo de restitutionib. & ea, quæ parit in vndecimo mense post mortem viri. Hanc edidit Græcæ, & Latine Haloander. Ab hac constitutione in quibusdam libris Græcis incipit liber secundus Nouellarum; sed in libro Iuliani a const. 69.

cap. 1.) Vide auth. res, quæ. C. com. delegat.

cap. 2.) Vide auth. eisdē. C. de secun. nup. Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 312. & par. 16. cap. 130. decreti, vt Nou. const. 38. c. 2.

Nou. 40.) Hanc habuit Albericus sub titulo, Vt ecclesia sanctæ Resurrectionis, ex qua verba aliquot refert verbo ecclesia. Hodie neq. in libro Inliani, neq. in libro Authen. neq. in Norico Haloandri extat. In Basilicis quoq. non fuisse Græci asserunt. Ex Veneto tamē libro Scringerus Græce, Ant. Cōtius, & Hen. Agylæus Latine eam ediderunt.

Nou. 41.) Hæc etiam in libro Authenticor. desideratur. Sed eam Haloander Græce, & Latine edidit sub titulo Apud quem oporteat appellationes in quinque pro-

prouincijs interpositas examinari.

Nou. 42.) Hæc quoque desideratur in libro Authen. Extat Græce, & Latine in generali quinta synodo. Latina verba ex Isidori concilijs retulit Ant. Contius. Eandem postea edidit Græce, & Latine Haloander sub titulo Vt Anthimus, Seuerus, & reliqui hæretici ecclesiastico gradu detrahantur. Citat Accursius quædam ex hac Nouella in authen. sed nouo. C. de seru. fugit.

Nou. 43.) Hac constitutione carent tam liber Iuliani, quam liber Authenticor. Ab Haloandro Græce, & Latine edita est sub titulo de officinis, siue tabernis CP. vrbis.

Nou. 44.) Hæc est constit. 7. collationis 4. in libro Authen. titulo de tabellionib. Edita quoque est ab eod. Haloandro Græce, & Latine.

Nou. 45.) Hæc in libro Authen. desideratur. Citat tamen Accur. in Quoniam. C. de hæretic. Edidit eam Græce, & Latine Haloander hoc titulo Ne Iudæi, Samaritani, & hæretici per causam religionis, & cultus sui curiali fortuna liberentur.

cap. 2.) Refert Iuo par. 16. cap. 131. decreti, & lib. 5. tit. 2. cap. 6. Panor. vt ex constit. 42. c. 2. & Grat. 2. q. 7. cap. 26. si hæreticus.

Nou. 46.) Est in libro Authenticor. Constitutio. 1. collationis. 5. titulo de ecclesiasticar. rerum immobilium alienatione, & solutione. Caruit ea Græca Haloander, & libri Græci Bononiensis, & Florentinus; vt neq. etiam in Basilicorum libris fuit. Sed Hen. Scringerus eam ex Veneto libro Græce, Agylæus Latine postea ediderunt.

Nou. 47.) Hæc est const. 3. collat. 5. in libro Authen. titulo Vt præponatur nomen Imp. documentis. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est.

Nou. 48.) Est in libro Authen. Constit. 2. eiusd. collationis, titulo de iureiurando a moriente præstito propter mensuram suę substantię. Eam etiam edidit Grę ce, & Latine Haloander. Vide auth. quod obtinet. C. de probat.

Nou. 49.) Hęc est in libro Authen. const. 11. collat. 5. titulo de ijs, qui ingrediuntur ad appellationem. Hãc Haloander vt 50. constitutionem Gręce, & Latine edidit: qui 49, deesse credidit: cui Ant. Cõtius subscribit. cap. 1.) Vide auth. ei, qui. C. de temp. & repar. app. cuius verba refert Grat. 2. q. 6. c. 40. ei, qui.

c. 2.) Vide auth. ad hęc. C. de fide instr.

c. 3.) Vide. auth. hoc sacramentũ, & auth. in isto. C. de iureiur. pro. calu. Iuliani verba refert Iuo parte 16. decreti cap. 132. vt constit. 45. cap. 2.

Nou. 50.) Hęc in Iuliani, & Authenticorum libris desideratur. Venetus liber partem Nouellę 41. hic repetit: id Seringerus, & Agyleus etiam asserunt. Addo in eodem libro adscriptum esse huius Constitutionis initium fuisse RECTE NOBIS. Sic igitur statuo hanc Constitutionem Latinam fuisse eiusdem sententię cum 41. Greca. In Basilicis hanc quoq. insertam nõ fuisse Greci affirmant.

Nou. 51.) Hæc est constit. 4. collat. 5. in libro Authen. tit. Scenicas non solum si fideiussores præstent. &c. Eam Haloander Grece, & Latine edidit. Vide auth. quod eis. C. de nuptijs, Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 37. decreti. vt const. Nou. 46. cap. 1. & lib. 6. tit. 3. cap. vlt. Panormiæ.

Nou. 52.) Est in libro Authen. constit. 5. eiusd. collationis titulo Vt non fiant pignorationes pro alijs personis. Hanc etiam Haloãder Grece, & Latine edidit.

cap. 1.) Vide auth. sed omnino. C. ne vxor pro mar.

c. 2.) Vide auth. item. C. de donatio.

Nou

Nou. 53.) Hęc est in libro Authen. constit. 6. collat. 5. titulo de exhibendis, & introducēdis reis. Edidit eam vtraq. lingua Haloander.

cap. 1.) Viden. auth. quod fieri. C. de dilatio.

c. 3.) Vide auth. Offeratur. C. de litis cōtest. cuius verba refert Grat. 2. q. 3. c. 4. p. offeratur Iuliani aliquot verba refert Iuo parte 16. c. 133. decreti, vt cōstit. 48. c. 3.

c. 4.) Vide auth. & qui iurat. C. de bon. auct. iud. p.

c. 5.) Viden. auth. quod obtinet. C. de pignor. Huius capitis verba Lud. Russardus ex libro Iac. Cuiacij retulit, nos ex And. Alciati veteri libro descripsimus.

c. 6.) Vide auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.

Nou. 54.) Hæc est constit. 7. collat. 5. titulo Constitutionē, quæ ex adscripticio, & libera natos liberos esse vult &c. Hanc non habuit Græcam Haloander; sed eam Scringerus Græce, Agylæus Latine ediderunt. Hæc constitutio, & duæ proximæ subsequentes in Basilicorum libros relatæ non sunt, vt a Græcis accepimus. eadem ratione in multis Græcis libris non scribuntur.

cap. 1.) Vide auth. antiqua. C. de infan. expos.

c. 2.) Vide auth. itē sibi. C. de sacros. eccl. cuius verba refert, Grat. 10. q. 2. c. 2. p. item sibi. Iuliani verba refert Iuo parte. 3. cap. 189. decreti, ex cap. 10. const. 7.

Nou. 55.) Est in libro Authen. constit. 8. collat. 5. titulo Vt de cetero commutationes ecclesiasticar. rerum nō ficte fiant ad pijss. Imp. Hac etiā caruit Græca Haloander. edita est Græce ab Hen. Scringero, & ab Agylęo Latine.

Nou. 56.) Hæc est constit. 9. eiusd. collationis hoc tit. Vt ea, quæ vocantur insinuatiua &c. Hæc non erat in Florentino libro, vt duæ superiores; qui a is liber post Basilicorum librum conscriptus est, in quo deerant, vt supra diximus. Hac de causa Haloander quoq. his caruit,

caruit. Venetus liber retinuit easdem a quo Scringerus Græcam edidit, Agylæus eandem Latinã fecit.

Nou. 57.) Hæc est constit. 10. eiusd. collat. titulo Vt clerici, qui recedunt alijs pro eis subrogatis præbeant emolumenta. Hanc edidit Græce, & Latine Haloander, vt 58. constitutionẽ. Scringerus, & Agylæus, vt 57. Veneti libri ordinem secuti. Ant. Contius Noricæ editioni adhæsit.

cap. 1.) Refert Iuo par. 6. cap. 424. decreti.

c. 2.) Refert etiam idẽ Iuo d. par. 6. c. 423. vt constit. 49. cap. 2. & parte. 3. cap. 190.

Nou. 58.) Est in libro Authen. const. 12. eiusd. collat. 5. titulo Vt in priuatis domib. sacra mysteria non fiãt. Hanc non habuit Grecam Haloander: quia neque in Florentino, neque in Basilicis est. Scringerus eam Græce, Agylæus Latine ediderunt. Iuliani verba refert Iuo parte 3. cap. 191. & parte. 6. cap. 424. decreti, vt const. 50. cap. 1.

Nou. 59.) Albericus Rosatius verbo exequias refert Nouellam hoc titulo de expensis, quæ fiunt circa defunctorum exequias. Hæc in libro Authen. desideratur. Edidit eam Haloander Græce, & Latine.

Nou. 60.) Hæc est in libro Authenticor. constit. 13. collat. 5. titulo Vt defuncti, seu funera eorum non in iurientur a creditorib. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est.

cap. 1.) Vide authen. item qui. C. de sepul. viol. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 134. decreti, vt const. 52. c. 1.

c. 2.) Vide auth. ad hæc. C. de iudicijs.

Nou. 61.) Est in libro Authenticor. constit. 14. collat. 5. tit. Vt immobilia ante nuptialis donationis neque hypothecæ dentur, &c. Hanc Haloãder Græce, & Latine edidit. Vide authen. siue a me. C. ad S. c. Velleia. & auth.

& auth. permissa. C. de don. ante nup.

Nou. 62.) Accur. in constit. 3. de Consulibus lib. 12. refert Nouellam de ord. se. hoc est de ordine senatorum, non vt aliqui suspicantur de ordine sedendi. Hanc esse ex libro Iuliani And. Alciati cognoui, quæ hoc loco in libro Authenticor. desideratur. Eam Latinam fuisse ex epitome, quam Haloander edidit Latine, didicimus. Eius initium fuisse asserit (Ante de his ipsis) titulum de consultationibus. Græcam epitomen fatetur se describere non potuisse, sed sententiam eius tradidisse. Mihi Florentinus liber Marcianæ bibliothecæ habere visus est titulum de senatoribus, vt Venetus liber, quem Scringerus, & Agylæus sequuntur. Initium vero in Florentino libro est mendose (Antilidissimis) pro quo ANTIQVISSIMIS scribendum esse suspicatus sum. Sed postea in alijs Græcorum scholijs reperi ANTIQVIS TEMPORIBVS. Antonio Contio placuit Norica editio, eique immiscuit Iuliani verba ex libro Cuiacij. Agylæus, & Russardus eadem verba retulerunt.

Nou. 63.) Hæc est const. 15. dictæ collat. 5. titulo de noui operis nuntiatione maritimi aspectus. Eam Græce, & Latine Haloander edidit. Viden. Nou. 165.

Nou. 64.) In libro Authen. hæc constitutio desideratur. Ab Haloandro vtraque lingua est edita sub titulo de hortulanis.

Nou. 65.) Hęc etiã in libro Authen. desideratur. Scripta autem fuit Latine, cuius initium fuisse Haloander refert (Scimus antea legem) titulum vero de ijs, quæ relicta sunt ecclesiæ Mysiæ. Eiusque Græcam, & Latinam epitomen edidit. Sed nos in epitome Constitutionũ ecclesiasticarum hoc initium legimus SCIMVS. ANTEA. PROMVLGASSE.

Iuliani verba refert Lud. Ruſſardus.

Neu. 66.) Hæc eſt in libro Auth. conſtit. 16. collationis 5. titulo Vt factæ nouæ conſtitutiones poſt inſinuationes earum poſt duos menſes valeant. Hanc Haloãder Græce, & Latine edidit.

Nou. 67.) Hæc eſt conſtit. 17. eiuſd. collat. tit. Vt nullus fabricet oratorij domos præter voluntatem Epiſcopi. Eam etiam Haloander Græce, & Latine edidit.

cap. 1.) Refert Iuo Carnoten. parte. 3. cap. 192. decreti, vt ex conſtit. 59. c. 1.

Nou. 68.) Hæc in libro Authen. & in Norica editione Haloandri deſideratur. Nõ fuiſſe in Baſilicis Græci affirmant. Græcam tamen edidit Scringerus ex Veneto Beſſarionis libro, Latinam Ant. Cõtius, & Hen. Agylæus hoc titulo, Vt Conſtitutio ſacratiſſ. Imp. de ſucceſsionibus nuptialium lucrorum, quę non extantiũ liberor. lucra introducit, obtineat in ijs factis, quę acciderunt poſt conſtitutionem &c.

Nou. 69.) In Iuliani libro hinc incipit altera pars Nouellarum. In quibuſdam Græcis conſtit. 39. Hæc eſt in libro Authen, conſtit. 20. collat. 5. titulo Vt omnes obediant iudicib. prouinciarũ. Eam Haloander vt conſt. 68. Græce, & latinę edidit. Scringerus, & Agylęus, vt 69. vide auth. quà in prouincia. C. vbi de crim. agi op. Cap. 5.) Refert Iuo parte 4. cap. 189. decreti, ex Nou. conſtit. lib. 9. c. 5.

Nou. 70.) Hæc eſt conſt. 19. d. collat. 5. titulo Vt ordinariæ Præfecturæ &c. Eam edidit vtraq. lingua Haloander, vt conſt. 69. Scringerus, & Agylæus, vt 70.

Nou. 71.) Eſt in libro Auth. conſt. 18. eiuſd. collationis tit. Vt ab Illuſtrib. & qui ſuper eam dignitatẽ ſunt &c. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita eſt. Vide auth. hoc ius. C. de procur.

Nou. 72.) Hæc eſt conſtitutio. 2. collat. 6. tit. Vt ij, qui

obli

qui obligatas se habere perhibent res minor. &c. Hāc etiam Haloander Græce, & Latine edidit. Vide auth. minoris. C. qui dare tutores.

cap. 8. & 9.) Vide auth. nouissime. C. de admin. tutor.

c. 10.) Vide auth. quod nunc. C. de curat. furio. Iuliani verba refert Iuo par. 16. cap. 135. decreti. vt cōst. 63. c. 1. Nou. 73.) In libro Authen. est constit. 3. collat. 6. titulo de instrumentor. cautela, & fide &c. Eam edidit Haloander Græce, & Latine. Vide auth. si quis vult. C. qui potiores.

cap. 1.) Refert Iuo parte 16. cap. 136. decreti, vt constit. 64. c. 1.

c. 2.) Refert idem Iuo cap. 137. eiusd. partis, vt cap. 2. dictæ constit.

c. 5.) Refert idem vbi supra cap. 138. vt c. 5. eiusd. const.

c. 7.) Vide auth. at si contractus. C. de fide instr.

c. 8. 9. 10.) Vide auth. sed nouo. C. si cer. pet. & d. auth. at si contractus. Verba capitis. 9. refert Iuo d. parte 16. cap. 139. vt cap. 10. const. 64.

Nou. 74.) Hæc est constitutio prima collationis. 6. tit. Quib. modis natu. ales efficiantur legitimi &c. Hanc non habuit Græcam Haloander: sed eam Græce Scrin. gerus, Latine Agylæus ediderūt. In Basilicis neq. hæc, neq. duæ, quæ sequūtur, positæ sunt, vt ex Græcis scho lijs didicimus.

cap. 1.) Videndæ auth. præterea. et auth. item sine. C. de natur. lib. Iuliani verba refert Iuo lib. 6. tit. 3. cap. 9. Panor. vt ex cōst. lib. 14. cap. 4. & parte 8. cap. 36. decre ti, vt const. 64. cap. 14. & parte 16. cap. 140. & 141.

c. 4.) Refert idem Iuo d. lib. 6. tit. 1. cap. 7. Panor. vt ex Nou. const. cap. 1 & d parte 8. cap. 44. vt Nou. const. 65. c. 1. & d. parte. 16. cap. 142. vt constit, 65, & Gratia. 30. q. 5. c. 9. si quis diuinis.

Nou. 75.) Hæc constitutio neq. in libro Authenticor.

neq.

neque in Norica editione Haloandri est. Pro ea brevem epitomen ediderunt Græce Scringerus, Latine Contius, & Agylæus sub titulo de appellationib. Siciliæ. Juliani verba retulit Russardus. Hanc Latinâ fuisse credendum est. Vide Nou. 104.

Nou. 76.) Est hæc in libro Authenticor. constit. 4. collat. 6. titulo Hęc constit. interpretatur priorem constit. de ijs qui ingrediuntur monasterium &c. Hanc non habuit Græcam Haloander, qui veterem interpretationem refert, vt Nou. 75. cui Ant. Contius sub scribit. Scringerus vt 76. Græce, Agylæus Latine eandem ediderunt. Juliani verba refert Iuo parte 6. cap. 426. decreti, vt constit. 67. cap. 1. & parte 7. cap. 158. vt const. 66. cap. 1.

Nou. 77.) Hęc est constit. 5. eiusd. collat. 6. titulo Vt nõ luxurientur homines &c. Eam Græce, & Latine Haloander edidit. Juliani verba refert idem Iuo parte 12. cap. 32. decreti, vt constit. 68. cap. 1.

cap. 1.) Vide auth. sed hodie. C. de iure aure. anul.

cap. 2.) Partem huius capitis refert Iuo par. 16. cap. 63. decreti, vt Nouel. const. 69. c. 2. & cap. 144. eiusd. partis, vt c. 1. eiusd. constit. 69.

c. 3.) Vide auth. sed nouo. C. de nup. & auth. noua. C. de natu. lib. Juliani verba refert Iuo parte 16. cap. 145. decreti, vt constit. 69. cap. 3. & 4.

Nou. 79.) Est in libro Authen. constit. 7. collat. 6. tit. Apud quos oporteat causas dicere monachos, & ascetrias. Hanc non habuit Græcam Haloander, sed Scringerus eam Græce, Agylæus Latine edidit. In Basilicis non fuisse Græci tradiderunt. Vide auth. causa. C. de Episc. & cler.

cap. 1.) Refert Iuo parte 16. cap. 146. decreti, vt constit. 70. c. 1.

Nou. 80.) Hęc est const. 8. eiusd. collationis sub titulo

de

de Quæstore. Eam Græce & Latine edidit Haloãder. Nou. 81.) Hæc est const. 9. eiusd. collat. hoc titulo, Constitutio, quæ dignitatib. & Episcopatu filium liberat a patria potestate. Ab Haloãdro vtraq. lingua edita est. Vide auth. sed Episcopalis. C. de Episc. & cler.

Nou. 82.) In libro Authen. est hæc constit. 10. d. collat. 6. titulo de iudicib. &c. Eam etiam Haloander vtraq. lingua edidit.

cap. 5.) Refert Iuo parte 16. cap. 147. decreti, vt constit. 73. c. 5.

cap. 10.) Vide auth. post iusiurandum. C. de iudicijs.

c. 11.) Vide auth. decernit. C. de recep. arb. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 148. decreti, vt cap. 12. const. 73.

cap. 13.) Refert Iuo parte 4. cap. 192. vt ex Nou. constit. lib. 7. cap. 73. & parte 16. cap. 149. vt ex constit. 73. cap. 14.

Nou. 83.) Est in libro Authenticor. constit. 11. collat. 6. titulo Vt clerici apud proprios Episcopos primum conueniantur. Hac Græca Haloander caruit, vt liber Florentinus, & Basilicorum. Eam tamen Scringerus Græce, Latine Agylæus ediderunt. Vide authen. nisi breues. C. de senten. ex peric. vel ex breui cido recit. & authen. clericus. C. de Episc. & cler. Iuliani verba refert Iuo parte 6. cap. 427. vt constit. 83. cap. 1. & parte 16. cap. 150. vt constit. 74. cap. 1. & Grat. 11. q. 1. cap. 46. si quis cum clerico. vt constit. 74. cap. 1.

Nou. 84.) Hæc est constit. 12. eiusd. collat. 6. titulo de consanguineis, & vterinis fratribus. Hac etiam carent Haloander, Florentinus liber, & Basilicorum. Eam quoque Scringerus Græce, Agylæus Latine ediderunt. Vide authen. itaque. C. commu. de success.

Nou.

Nou.85.) Hæc est const. 13 eiusd. collat. titulo de armis. Hanc Græce, & Latine Haloander edidit.

Nou. 86.) Hæc in libro Authen. est const. 10. collat. 9. tit. Vt differentes iudices audire interpellantium allegationes cogantur ab Episcopis. Eadem ab Haloandro Græce, & Latine edita est.

cap. 2.) Vide auth. si vero, C. de iudicijs. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 143. vt const. 66. cap. 2.

Nou. 87.) Hæc constitutio in libro Authen. desideratur. Edidit eam Græce, & Latine Haloander sub tit. de donatione mortis causa facta à Decurionib. Vidēdum est, an de hac senserit Albericus verbo floruit, an vero de Nou. 38. an de vtraq.

Nou. 88.) Hæc est in libro Authen. const. 14. collat. 6. titulo de depositō. Hanc etiā Græce, & Latine Haloāder edidit. Vide auth. sed iam cautum. C. depositi.

Nou. 89.) In libro Authen. hæc est constitutio prima coltationis. 7. titulo Quib. modis naturales efficiantur sui. Edidit Haloander eandem vtraq. lingua.

cap. 9) Vide auth. præterea. C. de natur. libe.

c. 10. & 11.) Vide auth. item sine. C. eod. tit.

c. 12.) Vide auth. nunc. & auth. licet. eod. tit. Partē huius capitis refert. Iuo lib. 6. tit. 3. cap. 3. Panor. vt Nou. const. 89. & par. 8. cap. 60. decreti, vt Nou. const. 79. & par. 16. cap. 151. vt const. 79.

cap. 13.) Vide d. auth. licet.

c. 15.) Vide auth. ex cōplexu. C. de incest. & inut. nup. & d. auth. licet.

Nou. 90.) Hæc est const. 2. collat. 7. titulo de testib. Eam Græce, & Latine edidit Haloander. Necnon a beato Gregorio, qui Græcam linguam ignorabat, referuntur Latina quædam verba huius constitutionis, quæ neq. cum verbis Iuliani, neq. cum verbis Authenticorum conueniunt; quamuis sententia eadem sit.

Idem

Idé quoq. refert alia verba Nou. const. 123. Quo fit, vt ab illis dissentiam, qui putant Authenticorum interpretem Gregorio antiquiorem, aut æqualem fuisse, & Iustiniani temporib. proximum. Mihi probabilius est Irnerij, & Bulgari tẽpore monachi cuiusdã opera Græcum librum repertum, & a Berguntione Pisano, qui Græca verba Digestorum cõuertit, Latinum factum esse. Viden. Odofr. in l. 2. D. de legib. & in l. vn. C. de emend. C. vbi Alberic. Azo, & Io. in prooemio. Authen. Diui Gregorij epistula est lib. 11. registri ca. 54. vnde sumpsit Bernardus Papien. c. 3. de testibus. in prima collectione decretalium, & ab eo Greg. 9. c. 2. de testib. Viden. etiam Grat. 11. quęst. 1. cap. 39. de persona. & 2. quæst. 1. cap. 7. in primis. quę capita ex ead. epist. sunt.

cap. 1.) Refert Iuo parte 16. cap. 152. decreti, vt const. 80. c. 1. & lib. 5. tit. 2. c. 3. Panor. vt const. 30. c. 1.

c. 2.) Hoc caput Iuo coniunxit superiori d. cap. 152. & d. cap. 3. Vide authen. rogati. C. de testib. & Grat. 3. quæst. 9. c. 14. testes. in fine.

c. 3.) Vide authen. atqui semel. C. de prob.

c. 4.) Viden. auth. apud eloquentiss. C. de fide instru.

c. 5.) Vide authen. Si testis. C. de testib. Iuliani verba refert Iuo lib. 5. tit. 2. cap. 4. Panor. vt constit. 30. c. 4. & parte 16. cap. 153. decreti, vt const. 80. cap. 4.

c. 6.) Refert Iuo d. tit. 2. capit. 7. vt cap. 5. const. 30. & d. parte 16. cap. 154. vt const. 80. cap. 5.

c. 7.) Refert idem Iuo d. parte 16. cap. 155.

c. 8.) Refert etiam Iuo ibidem cap. 156. vt cap. 7. const. 80. Vide authen. Sed & si quis. C. de testibus. Ad hoc caput pertinent verba relata a beato Gregorio c. 54. lib. 11. registri, & apud Greg. 9. cap. 2. de testibus.

Nou. 91.) Hæc est in lib. Authen. const. 5. collationis 7. tit. vt exactione instante dotis primæ, & secũdæ &c.

Hanc Græce,& Latine Haloander edidit.

cap.1.) Vide authen.si quid.C.qui potiores in pig.

cap.2.) Vide authen.dos data.C.de don.ante nup.

Nou.92.) Est hæc const.3.collat.7.titulo de immensis donationibus in filios factis.Hanc etiam Haloander vtraque lingua edidit.Vide authen.vnde etsi parens. C.de inoffi.testa.

Nou.93.) In libro Authen.est constit.2.collat.8.titulo de appellationibus. Eam Græce,& Latine Haloāder edidit.Vide auth.si tamē.C.de temp. & repar.appel.

Nou.94.)Hęc est constit.4.collat.7.titulo vt sine prohibitione matres debitrices ; & creditrices tutelam gerant minorum.Ab Haloandro eadem vtraq.etiam lingua edita est. Vide authen.sacramentum.& auth. adhæc. C.quando mulier tut.off. & auth.eisdem. C. de secun.nup. Iuliani verba refert Iuo parte 16.c.157. decreti, vt constit.84.cap.1.& parte 8.cap.274.& lib. 6.tit.4.cap.13.Panor.

Nou.95.)Est hęc cōst.6.eiusd.collationis tit.de administratorib.Eā etiā HaloāderGręce,& Latine edidit.

Nou.96.)Hæc est const.7.eiusd.7.collat.titulo de executoribus & de ijs , qui conueniuntur, & reconueniuntur.Ab Haloandro vtraque lingua edita est.

cap.1.) Vide authen.libellum.C.delitis contest.cuius verba refert Grat.3.quæst.3.cap.vlt.p.libellum.

cap.2.) Vide authen. & consequenter. C.de sent.& interl.om.iud.

Nou.97.)In libro Authen.est constit.8.collat.7.tit.de æqualitate dotis,& propter nuptias donationis.Hāc etiam Haloander Græce,& Latine edidit.

cap.1.)Vide authen.æqualitas.C.de pact.conuen.

cap.2.) Vide authen.sed iam.C.de don.ante nup.& d.authen.æqualitas.

cap.3.& 4.)Vide authen.quo iure.C.qui pot.in pign.

cap.5.

cap.5.) Vide authen.sed quamuis.C.de rei vx.act.& authen.nunc inhibetur.C.de don.ante nup.

cap.6.)Videndæ authen.donationem.C.de iure dot. & authen.quod locum.C.de collat.

Nou.98.)Hæc est in libro Authen.const.1.collat.8.tit. Neq.virum,quod ex dote est,&c. Hac caruit Haloander Græca:neq.eadem in Basilicis fuit. Ab Scringero tamen Græce,& ab Agylæo Latine edita est.

cap.1.)Vide authen.vxore.C.de secun.nup.

Nou.99.)Est in libro Authen.constit.9.collat.7.titulo de duobus reis promittendi. Edidit eam Græce, & Latine Haloāder. Vide auth.hoc ita.C.de duob.reis.

Nou.100.) Hæc est constit.10.eiusd.collationis tit.de tempore nō solutæ pecuniæ super dote.Eandem Haloander vtraq.lingua edidit.Vide authen.hanc autē. C.de non num.pecu.& auth.quod locum.C.de dote cauta nō num.& auth.si minor. C.de tēp.in int.rest.

Nou.101.) Hæc constitutio in libro Authen. desideratur.Sed eam Græce,& Latine edidit Haloāder sub titulo de Decurionib.

Nouellæ 102. 103.& 104.neque in libro Iuliani,neque in libro Authenticor.sunt. Ex his duas edidit Græce, & Latine Haloander sub his titulis. 102. de Moderatore Arabiæ.103.de Proconsule Palæstinæ. Tertiæ epitomen Græca,& Latina lingua conscripsit,& titulum de Prætore Siciliæ.Eam constit.nos Latinā fuisse suspicamur,vt Nou.75.de appellatione Siciliæ.

Nou.105.)Hęc constitutio posita est in libro Authen. satis alieno loco.Est enim constit.3.collat.4.titulo de Consulibus.Eam Græce,& Latine Haloander edidit.

Nouella 106.) Hæc est constitutio.11.collationis 9.in libro Authenticorum,titulo de vsuris nauticis.Hanc ita a barbaro interprete conuersam; Græcam enim non habuit; vt 1304. Haloander retulit. Eadem

vtpote a Nou.110.abrogata in Basilicis posita nō est. Scringerus tamen eam Græce, Agylæus Latine ediderunt.

Nou.107.) Est in libro Authen.constit.3.collat.8.tit. de testamentis imperfectis a parentib.in filios factis. Hanc Haloander Græce,& Latine edidit.

cap.1.) Vide authen.quod sine.& authen. hoc inter. C.de testam.

Nou.108.)In libro Authen.est const.4.eiusd.collat.8. sub titulo de restitutionibus. Ab Haloandro eadem Græce,& Latine edita est.Vide authen.contra.C.ad S.C.Trebel.

Nou.109.) Hæc est const.5.eiusd.collat.titulo de priuilegijs dotis hæreticis mulieribus non præstandis. Haloander eam vtraque lingua edidit. Vide authen. item priuilegium. C. de hæreticis. Iuliani verborum partem refert Iuo part.16.cap.158.decreti, vt constit. 99.cap.1.

Nou.110.) Hæc est constit.6.d.collat.8.tit.de nauticis vsuris.Hanc etiā Haloander Græce,& Latine edidit. Vide Nou.105.

Nou. 111. Iubemus.) Hæc non videntur esse Iuliani verba; sed sumpta ex ipsa constit.paucis exceptis.

Nou.ead. Quod medicamenta) Hæc sunt Latina Iustiniani verba,quæ a Græcis etiam relata sunt.Idque initium Latinis litteris conscriptum legi in epitome Græca constit.eccles asticarum. Est in libro Authen. const.7.collat.8.tit.Hęc cōstitutio innouat const.&c. Hanc non habuit Græcam Haloander, neq. Latinam esse credidit. Græcam vero epitomen edidit, quam Agylæus Latinā fecit.Eadē constitutio Græcis verbis in libro Veneto inuenta est, vt Edictum Iustiniani.5. & ab Scringero edita,quā etiam Agylæus conuertit. Vide.Nou.9.& Nou.131.ca.6.& auth.quas actiones. C.de sacros.eccl.

Nou.

Nou.112.)Hęc est in libro Auth.cōst.8.collat.8.tit.de litigiosis &c.Edidit eam Græce,& Latine Haloāder.

cap.1.)Viden.authen.litigiosa.& auth.nunc si heres. C.de litigio.& authen.hoc ita.C.de pigno.

cap.2.) Vide authen generaliter.C.de Episc.& cler.

c.3.)Vide authen.qui semel.C.quo modo,& quando iudex.

Nou.113.) Est in lib.Authen.constit.11.collat.8.titulo In medio litis non fieri sacras formas. Ab Haloandro eadem Græce,& Latine conscripta est.Iuliani verba refert Iuo parte.4.cap.193.decret.vt const.101.vel 106. cap.1.

Nou.114.Nostræ)Iustiniani verba sunt hæc,qui Latine hanc constit.edidit. Est in libro Authen.const.10. collat.8.tit.Vt diuinæ iusiones &c.Iuliani epitomen desideramus, Haloander Græcam tantum epitomen edidit, quam Agylæus Latinam fecit. Ambo existimarunt hæc verba veteris interpretis fuisse, non Iustiniani.

Nou.115.) Hæc est in libro Authen.const.12.collat.8. tit. Vt cum de appellatione cognoscitur &c. Hanc Haloander Græce,& Latine edidit.

cap.2.) Vide authen.iubemus.C.de iudicijs.

cap.3.)Videndæ authen.non licet. & auth.ex causa. C.de libe.præt.& authen.sed si post. C.de inoffi.test. & authen.liberi. C.de Episc.audi. & auth.si captiui. C.de Episc.& cler.& authen.idem.C.de hæret.

cap.4.)Vide authen.in testamento.C.ad.S.C.Tertul. & d.authen.liberi.& d.authen.si captiui.Iuliani aliquot verba refert Iuo part.13.cap.90.decreti,vt Nou. const.cap.104.

cap.5) Vide authen.sed neque.C.de sepul.viol.

cap.6.)Vide authen.si quando.C.de const.pec.

Nou.116.) Hæc cōstitutio in Iuliani libro desideratur.

est in libro Authen.vt constit.9.collat.8.tit. Vt neque miles,neque foederatus obseruetur &c. Ab Haloandro Græce.& Latine edita est.

Nou.117.Est hæc const.13.eiusd.collat.titulo Vt liceat matri,& auiæ,& alijs parentibus &c. Haloãder eam vtraque lingua edidit.

cap.1.)Vide authen.excipitur.C.de bonis,quæ lib.

cap.2.)Vide authen.si quis liberos.C.de nat.libe.

cap.4.)Viden.authen.maximis.C.de nuptijs,& auth. præterea.C.vnde vir,&vxor,& authen.sed nouo.C. de nat.libe.

cap.5.)Vide auth.si pater.C.diuor.facto apud quem.

cap.6.) Vide authen.sed nouo. C.ad L.Iul.de adult. refert partem huius capitis Iuo part.8.c.109.decreti, vt Nou.const.105.cap.7.& parte 16.cap.159.

cap.7.) Refert Iuo parte 8. cap.110.decreti, vt cap.8. Nou.105.& parte 16.cap.160.

cap.8.)Vide authen.quod hodie.C.de repud.

cap.9.)Vide authen.hodie.C.eod.tit.

cap.12.)Vide authen.sed nouo.eod.tit.

cap.13.) Vide authen. si quis ei. C.ad L.Iul.de adult. Iuliani verba refert Iuo d.parte 8.cap.111.vt cap.14. & d.parte 16.cap.161.decreti.

cap.14.) Vide d.authen.si quis ei.Iuliani verba refert Idem Iuo d.parte 8.cap.112.& d.parte 16.c.162.vt cap. 15.d.constit.105.

Nou.118.)Hæc est in libro Authen const.1.collationis 9.titulo de heredibus ab intestato venientibus. Eam Græce,& Latine edidit Greg.Haleander.

cap.1.)Vide auth.in successione.C.de suis,& legit.

cap.2.) Vide authen.defuncto. C.ad.S.C.Tertul.& authen.item hereditas.C.de bon.quæ lib.

cap.3.)Viden authen.cessante.& auth.post fratres.1. & 2.C.de legi.hered.

cap.4.) Vide authen.sicut.C.de legit.tutela, & auth.

matri.C.quando mul.tut.off.

Nou.119.) Est in libro Authen.const.2.eiusd.collat.9. tit.vt sponsalicia largitas specialis sit cõtractus. Quã Græce,& Latine Haloander edidit.

cap.1.)Vide auth.eo decursum.C.de don.ante nupt.

cap.2.)Vide authen.sed hodie.C.qui man.non pos.

cap.3.)Vide authen.si quis.C.de eden.

cap.4.)Viden.authen.si appellatione.C.de tempo.& repar.app.

c.5.)Vide auth.quæ supplicatio.C.de precib.Imp.off.

cap.6.)Vide authen.si omnes.C.si minor.ab hered.

c.7.) Vidẽda auth.malæ fidei.C.de præscr.lõgi temp.

cap.8.)Vide authen.quod si quis.C.eo.tit.

cap.9.) Vide authen.& non obseruato.C.de testam.

cap.11.)Vide authen.sed & in ea.C.ad L.Falc.

Nou.120.) Hæc est in libro Auth.const.3.collat.9.tit. de alienatione,&emphyteusi &c. Eandẽ Haloander vtraque lingua edidit.

capit.)Videndæ authen.quibuscumque.C.de sacros. eccl. & auth. si quas ruinas.eo.tit.cuius verba refert Grat.10.quæst.2.cap.2.p.si quas.

capit.2.) Vide authen.hoc ius.& auth.perpetua.C. de sacros.eccl.quar.verba refert Grat.d.cap.2.p.hoc ius.& p.perpetua.

cap.3.)Vide authen.multo magis.C.eo.tit.

cap.4.) Videnda authen.item prædium.eod.tit.cuius verba refert idem Grat.d.cap.2.p.item.

cap.5.) Vide authen.qui rem.eo.tit.eius etiam verba refert ibid.Grat.p.qui rem.

cap.8.)Vide authen.hæc vsus.C.eo.tit.

cap.9.)Vide authen.præterea.eod.cuius verba refert Grat.d.cap.2.p.præterea.

cap.10.)Viden.authen.qui res.eodem tit.cuius etiam verba refert Grat.d.cap.2.p.qui vero res.

Nou.121.)Hęc const.desideratur in lib.Authen.Edita est ab Haloandro Græce,& Latine hoc titulo,vt particulares vsurarũ solutiones in duplum cõputentur. eiusd.argumenti sunt Nou.138.& Nou.160.

Nou.122.)Hæc in libro Iuliani,& in libro Auth.desideratur. Haloãder Græce,& Latine epitomen edidit hoc tit.Edictum de formula artificum. Probabile est hoc loco Edictum illud Latine conscriptum fuisse, quod Scringerus Græce,Agyleus Latine post Nouellas,vt Edict.6.ediderunt.

Nou.123.)Hęc in libro Authen. est vltima cõstitutio, collocata, vt 15. collationis 9. sub tit.de sanctissimis Episcopis &c.Hãc Græce,& Latine edidit Haloãder. Latina quædam verba eiusd.cõst.refert Diuus Greg. quæ neq.Iuliani sunt, neq.scriptoris Authenticor. vt Nou.90.dictum est.

cap.3.)Vide auth.quod pro hac.C.de Episc.& cler.

cap.6.)Viden.auth.Episcopalis.C.eo.tit.cuius verba refert Grat.dist.54.cap.20.si seruus.p.Episcopalis.

cap.7.)Vide authen.presbyteros.eod.tit.

cap.9.) Vide authen.sed iudex.eo.cuius verba refert Grat.11.quæst.1.cap.9. testimoniũ.p.sed iudex.Iuliani verba refert Iuo parte 5.cap.369.vt ex lib.constit.c.6.

cap.10.)Videnda authen.nullius Episc.eod.tit.Iuliani verba refert Burchard.lib.1.c.168. decret. vt ex epist. Bonifacij Papæ ad Episcopos Galliæ. & Iuo parte.5. cap.278.decreti, vt ex ead.epist.sed cap.369.eiusdem partis, vt ex libroconst.c.7. At Grat.11.quæst.1.cap.8. nullus Episcpous.eadem verba,vt Marcelli Papæ refert;sic enim vulgares libri habẽt. Antiqui Bonifacij ad Episc.Galliæ inscriptionem retinent.

cap.13.) Vide auth.interdicimus.C.de Episc.& cler. Iuliani verba refert Iuo par.5.cap.370.decreti, vt c.9. in libroconstit.

cap.

cap.15.)Refert Iuo par.5.cap.371.decreti,vt ex cap.11. libri conſtit. & parte 14. cap.42. vt Nou.11.cap.20.& Grat.2.q.1.cap.11.nemo Epiſcopus, vt ex libro conſt. & Concilium Pariſienſe tempore Ludouici,vt refert Iuo.d.part.14.c.21,decreti,& lib.5.tit.5.cap.1.Panor. & Grat,24.quæſt.4.cap.6.de illicita. In verbis cõcilij varietas eſt, vnde verba huius capitis ſumpta ſint. Namque in decreto Iuonis ita ſcriptum eſt:Lex Iuſtiniani catholici Imp, conſtitutione 118.cap.451. ſed in Panormia,& in decreto Grat.conſtit.128.c.300.lib.1. c.17.)Vide auth.ſi quis Epiſcopus C.de Epiſc.&cler, cap.19.) Videndæ auth.presbyterum.& auth.diaconiſſam. C.eodẽ tit. Iuliani verba refert Grat.diſt.78. cap.2.

cap,22.)Vide authen.ſed neque C.eod.

cap.26.) Vide authen.ſi ſeruus.eod.tit. Iuliani verba refert Iuo lib.3.tit,14.cap.4. Panor. vt Nou.conſtit.5, cap.23.&ex Leone omnib. Epiſcopis. Alia verba ſunt eiuſd. ſententiæ apud Grat.diſt,54.cap.20.ſi ſeruus. ex conſt.noua Leonis Imp.omnib.Epiſcopis.In veteribus tamen libris Gratiani ea verba (Leonis Imp. omnib. Epiſcopis) non ſunt eo loco, ſed in proximi capitis inſcriptione,quod ſumptum eſt ex epiſt.Leonis Papę ad omnes Epiſcopos.In Panormiam quoque is error ex Gratiano irrepſit.

cap.27.) Vide authen.adſcripticios.de Epiſc. & cler. cuius verba refert Grat,d.c.20. in fine.

cap.30.)Vide auth.presbyteros.eod.tit.Iuliani verba refert Anſel.Lucen.lib.4.capit.55.decreti ex Nouellis conſt.cap.461.Diuus Gregorius lib.11.cap.54.regiſtri, cuius verba Gratianus refert 11,quæſt,1.cap.39.de perſona.aliquot verba huius capitis,ſed non Iuliani, refert. Videtur autem hoc caput 51.appellare,& quod nos caput.32.idẽ vocat,53. Huius cõſtitutionis titulũ

sic scribit: De sanctissimis, & deo amabilibus atque reuerentiss. Episcopis, clericis, & monachis. Imp. Iustinianus Aug. Petro gloriosiss. Præf. Prætorio.

cap. 31.) Vide auth. presbyteri. de Ep. & cler. & Grat. 5. quæst. 6. cap. 3. in fine.

cap. 32.) Vide authen. si quis litigantium. C. de Episc. audi. Dinus Gregorius hanc Nouellarum cõstitutionem appellat sub eo titulo, quẽ capite 30. retulimus; hõc vero eius const. caput 53. Verba ab eo relata neq. Iuliani sunt, neq. barbari interpretis Authenticor.

cap. 44.) Vide authen. sed hodie. C. de Episc. & cleri.

cap. 47.) Vide authen. Episcopo. C. eod. tit.

cap. 49. & 50.) Viden. authen. sed nouo. eod. tit.

cap. 55.) Vide authen. nisi rogati. C. ad. S. C. Trebel.

cap. 56.) Vide authen. si qua mulier. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat. 19. quæst. 3. cap. 9. si qua.

cap. 59. & 60.) Refert Grat. d. quæst. 3. cap. vlt. In libro veteri Iuliani And. Alciati hæc capita deerant, sed non sola. Id occasionem ei dedit negãdi Iustinianum ea conscripsisse, quæ Gratianus affirmauerat.

cap. 64.) Refert Iuo parte 7. cap. 143. decreti, vt Nou. const. 11. & Grat. 27. quæst. 1. cap. 30. si quis rapuerit. Nou. 124.) Hæc est in libro Auth. const. 5. collationis 9. titulo Vt litigantes iurẽt in exordio litis &c. Hãc vtraque lingua edidit Haloander.

cap. 1.) Videndæ authen. principales. C. de iureiur. prop. calu. & authen. nouo iure. C. de poena iudi. qui male iud.

Nou. 125.) Hęc est const. 4. collat. 9. tit. vt iudices non expectent sacras iussiones. Eam Haloander Græce, & Latine edidit. Vide auth. nouo iure. C. de relatio.

Nou. 126.) Hæc non extat in libro Authen. sed eam Græce, & Latine edidit Haloander sub titulo Exemplum sacræ formæ de appellationibus.

Nou.

Nou.127.) Est in libro Authen.constit.7.collat.9.tit. Vt fratrũ filij succedant pariter &c.Hanc non habuit Græcam Haloander; sed quod in alijs quibusdã euenit, insertam edidit constitutioni 118.& 119. vt in Basilicis fortasse factũ prius fuit.sic in Nou.1.sunt quædam addita ex Nou.18.& in Nou.23.ex Nou.137. Melius exemplar nactus est Hen. Scringerus, qui hanc edidit Græce, & Latine Agylæus,qui detegit hoc errorũ genus Noricæ editionis.In Basilicis hanc const. non extare notatum a Græcis est.

cap.1.) Vide authen.cessante.C.de legit.hered.

ca.2.) Vide auth.eo decursum.C.de dona.ante nup.

cap.3.)Vide authen.Si tamen.C.de secun.nup.

Nou.128.)Hæc in lib.Authen.est const.14.collat.9.tit. de collatorib.& alijs capitulis. Eam vtraque lingua Haloander edidit.

Nou.129.) Desideratur hæc constitutio tam in libro Auth.quam in Norico Haloandri, & in Basilicis.Sed ex Veneto libro Scringerus eam Græce,Latine Agylęus ediderunt sub tit.de Samaritanis.Ant.Contius, qui 10. collationem extrauagantiũ Nouellarũ Auth. libro addidit,hanc addere oblitus est.Vide Nou.144. Nou.130.)Hęc etiam in lib.Authen.desideratur.Eam Græce, & Latine edidit Haloander, vt Nou.129. sub tit.de transitu militum.Contius,& Agylæus melius, vt 130.Haloandro vero 130.est quę nobis 106.de vsuris nauticis.

Nou.131.) Est in libro Authen.const.6.collat.9.titulo de ecclesiasticis titulis, & priuilegijs. Ab Haloandro Græce,& Latine edita est.

cap.6.)Vide authen.quas actiones.C.de sacros.eccl. cuius verba refert Grat.16.quæst.3.cap.15.placuit.p. quas.& cap.16.iubemus.p.quas. Iuliani verba refert idem Grat.16.quæst.4.cap.vlt.

cap.12.& 13.)Vide authen.licet.C.de Epis.& cler.

cap.14.)Vide authen.similiter.C.ad L.Falci.
cap.17.)Vide authen.licentiam.C.de Episc.& cler.
Nou.132.) In libro Iuliani desideratur. Est in lib. Authen.const.12.collat.9.tit. de interdictis collegijs hæreticor. Partem eius refert Ansel. Lucen.lib.1.c.8. decretor.Hanc Haloander Græce,& Latine edidit.
Nou.133.) Hanc in libro Iuliani, & in libro Authen. desideramus.Edidit eam Græce,& Latine Haloãder sub titulo de monachis, & ascetrijs, & eorum conuersatione.
Nou.134.) Est in libro Authen. constit.9.collat.9.tit. vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem. Ab Haloandro etiam Græce, & Latine edita est.
cap.9.)Viden.authen.si vero.C.ad L.Iul.de adult.
c.12.)Vide auth.immo a debito.C.de oblig.& actio.
cap,13.) Vide authen.si qua mulier.C.ad S.C.velle.
cap.14.)Viden.auth.sed hodie.C.de off.diu.iudicum. & authen.hodie.C.de custo.reor.
cap.15.) Vide authen.sed hodie.C.ad L.Iul.de adult.
cap.16.Vide authen.idem est.C.de bon.quæ lib.
cap.18.) Vide authen.sed nouo.C.de seru.fug.
cap.20.) Viden.authen.bona.C.de bon.proscr.
Nou.135.) Hæc in libris Iuliani,& Auth.desideratur. Haloander eam Græce, & Latine edidit sub titulo Ne quis cogatur bonis cedere.
Nou.136.) Hæc etiam in libro Authen.non extat.Sed ab Haloandro Græce, & Latine edita est sub titulo de argentariorũ contractibus,cuius argumenti sunt Edictum 7.& 9.Iustiniani.
Nou.137.) Hanc in libro Iuliani,& Authen.desideramus.Neque in Græcis omnibus libris hoc loco posita est,sed,vt in Norica editione Haloãdri,inserta Nou. 123.sic arbitror in Basilicis conscriptam fuisse. Antiquiores libri eam hoc loco retinuernnt,vt ex Veneto

libro

libro Scringerus Græcam edidit, & Latinam Ant. Contius, & Hen. Agylæus sub titulo de ordinatione Episcoporum, & clericorum.

Nou. 138. Manifestissima) Hæc est Latina constitutio, quæ hoc loco desiderabatur. Eam nos in veteri quodam libro Iuliani inuenimus; cuius epitome paucis exceptis verbis caremus. In libro quoque Authentic. hæc non extat. Haloander pro ea Græcam epitomen edidit, eamque Latinam fecit hoc titulo de interpretatione a Principe facta, & vt vsuræ particulatim solutæ duplum sortis non excedant.

Nou. 139.) Hæc in libris Iuliani, & Auth. desideratur. Haloander eam Græce, & Latine edidit hoc titulo Remissio pœnæ illicite contractarum nuptiarum. In Veneto libro hoc loco est epitome cuiusdã const. de appellationibus, quam Scringerus edidit Græce, Cõtius, & Agylæus Latine; quorũ alter 139. appellat, alter 140. Namque hæc Contio est 139. vt Haloandro, illa de appellationibus. 140. Agylæo vero illa est 139. hæc vero. 140. Nobis autẽ non placet illam de appellationibus quæ pars est constitutionis 134. hic collocare. & in hoc Florentino magis libro, quam Veneto adhæreo. Nec verum est, quod quidam asse. ũt, hanc constitut. esse Iustini Minoris. Est enim id dictum in Scholijs Græcis libri Veneti de proxima Nouella constitutione.

Nou. 140.) Hæc est secunda Iustini Minoris Nouella cõstitutio, quam Scringerus Græce, ex libro Veneto, Agylæus Latine ediderunt hoc titulo Vt consensu matrimoniũ solui possit. Viden. Iulian. Nou. 117. cap. 8. & Nou. 134. cap. 16. Hæc constitutio in libris Iuliani, Authenticorum, Haloandri, & Contij desideratur. Neque eam in Basilicis fuisse Græci affirmant.

Nouellæ 141. & 142. in libris Iuliani, & Authenticor,

desiderãtur. Eas Haloander Græce, & Latine edidit sub his titulis 141. Edictum de ijs, qui luxuriantur cõtra naturam. 142. de ijs, qui eunuchos faciunt. Vide Nou. 77.

Nou. 143. Legis) Hæc Latina constitutio est in libro Authen. constit. 13. collat. 9. tit. de raptis mulieribus, quæ raptoribus nubunt. Iuliani epitome desideratur. quamuis Albericus in L. vlt. C. de legibus scripserit hanc esse vltimam in libro Nouellarum. Haloander Græcam epitomen edidit, quam Agylæus Latinam fecit. Vide Nou. 150.

Nou. 144.) Hæc constitutio, & ceteræ omnes excepta Nou. 159. in libris Iuliani, & Authen. desiderantur. Edidit hanc Græce, Latine & Haloander sub titulo de Samaritanis. Quam esse Iustini Minoris constit. 5. ex libro Veneto didicimus. Vide Nou. 129.

Nouellæ 145. 146. & 147. ab Haloãdro Græce, & Latine editæ sunt sub his titulis 145. Vt nullam decetero licentiam dux aliquis, aut cohibendis violentijs præpositus habeat ad vtramq; Phrygiam accedendi &c. 146. de Hebræis, quomodo oporteat eos scripturas legere. 147. Vt ea, quæ Præfectis, aut largitionib. aut rebus priuatis, aut sacro patrimonio debentur in reliquis &c. indulgeantur.

Nou. 148.) Hæc in libro Veneto est Iustini Minoris constitutio prima. Edidit eã Haloander, vt Iustiniani constitutionem vtraque lingua sub titulo de indulgentia tributariorum reliquorum.

Nou. 149.) Hæc etiam est Iustini Minoris const. 4. quã Haloander non habuit: neque in libris Basilicorum posita est, vt Græci affirmant. Ab Scringero Græce, ab Agyleo Latine edita est inter Nouellas Iustini sub titulo Vt dei amantes. Episcopi cum prouinciarum indigenis, & incolis, quos sibi Præsides esse velint, eos

sibi a

sibi a sacratiss. Principe concedi petant &c.

Nou. 150.) Hæc in omnibus libris desideratur. Latinã fuisse credendum est. Nam pro ea Haloãder Græcam epitomẽ edidit, quam Latinam fecit sub titulo de ea, quæ raptori suo nubit. Vide Nou. 143.

Nouellę 151. 152. & 153. ab Haloandro Græce, & Latine editæ sunt sub his titulis. 151. Ne Decurio, aut cohortalis perducatur in ius &c. 152. Ne sacræ formæ, quæ de causis procedunt publicis aliter robur accipiant, quam glotiosiss. Prætorior. Præfectis insinuatæ sint. &c. 153. de infantibus expositis.

Nou. 154.) Hęc etiam Græce, & Latine ab Haloandro edita est titulo de ijs, qui in Osrhoëna illicitas contrahunt nuptias. De eadem re Nou. 3. Iustini Minoris conscripta est.

Nouellę 155. 156. 157. & 158. ab eodẽ Haloandro vtraq. lingua editæ sunt sub his titulis. 155. Vt matres etiam tutelæ rationibus obnoxiæ sint. 156. de prole partiẽda inter rusticos. 157. de rusticis, qui in alienis prædijs nuptias contrahunt. 158. Vt deliberandi ius etiam ad impuberes transmittatur.

Nou. 159.) Hæc est in lib. Authen. const. 8. collat. 9. sub tit. de restitutione fideicõmissi &c. Hanc Haloander Græce, & Latine edidit.

Nou. 160.) Hęc constitutio & octo sequentes in libris Iulianj, & Authen. desiderantur. Ab Haloandro hæc Græce, & Latine edita est titulo Exemplũ sacrę pragmaticæ formæ de vsuris.

Nou. 161.) Hanc Haloãder vtraq. lingua edidit sub tit. de prouinciarum Præsidibus. est Tiberij Imp. Nou. 3.

Nou. 162.) Hanc etiam Haloander Græce, & Latine edidit sub titulo Sacra forma transmissa Dominico glorioss. Prætoriorum Illyricianorum Præfecto de diuersis capitulis.

Nou.163.& 164.) Vtraq.Tiberij est, & ab Haloandro Græce, & Latine edita sub his titulis. 163. quæ est Nou.5.Tiberij,de releuatione tributorum publicorũ. 164.quæ est Nou.2.etusd.de heredibus.

Nou.165.) Hæc in omibus libris deest. Tantum Haloander initium,& epitomen Græce,& Latine edidit sub titulo generalis forma de prospectu in mare &c. Eam Latinam fuisse suspicamur. Vide Nou.63.

Nou.166.167.& 168.)Tres formæ Præfectorum Prætorio hoc loco cõstitutæ sunt ab ijs, qui Nouellarum constitutionum volumen collegerunt. Earum titulos tantum Haloander in prologo Nouellarum Noricarum Græce, & Latine retulit. Ceteri nihil amplius addunt. Nos eas ex Florentino, & Bononiensi libro descripsimus. Tituli earum sunt hi. 166.& 168. περὶ ἐπιβολῆς, hoc est de adiectionibus.167. Quomodo oporteat in possessionẽ mittere forma 24. Præfectorum. illæ vero duæ ita distinguntur, vt 166. sit prima forma & integra:168. sit secunda forma Præfectorũ & dimidiata.

Nouellas sequũtur Edicta Iustiniani 13. ab Scringero Græce ex Veneto libro, ab Agylæo Latine cõscripta.

Edict.1. positum est in libro Authen. cum Nou.17. & illic ab Haloandro Græce,& Latine editum.

Edict.2.hoc titulo reperitur Ne Prẽsides in fiscalibus causis fidem publicam dent.

Edict.3. de Armenijs. Huius solius extat Iuliani epitome.non multum differt a Nou.21.

Edict.4.de magistratu Phœniciæ Libani.

Edict.5.de tempore actionum, quæ sacris locis competunt.Hæc est Græca Nou.const.111.

Edict.6. de formula artificum. eiusdem arguméti est cum Nou.122.

Edict.

Edict.7. formula pragmatica de argẽtariorum contractib. Vide Nou.136. & Edict.9.
Edict.8. de Pontici tractus Vicario. In veteri quodã libro Authenticor. hoc Edictum legi a barbaro interprete conuersum.
Edict.9. de argẽtariorum cõtractibus. Vide Edict.7.
Edict.10. de apparitorib. Præsidum.
Edict.11. Vt ponderatores, & monetarij apud Aegyptios quicquam prò obryzo exigendi nullam licentiam habeant &c.
Edict.12. de Hellespõto.
Edict.13. de Alexãdrinis, & Aegyptiacis prouincijs.

INDEX. AVTHENTICARVM Constit. quas Irnerius inseruit Codici Iustiniani.

AD eos. de secun. nup. Nou.22.c.9.17.
Ad hæc quando mul. tut. sb offi. fun. po. N. 94.
Ad hæc ex his. de fide instru. Nou.49.c.2.
Ad hæc qui fructus. de vsuris. Nou.34.
Ad hæc si. de iudi. Nou. 60.c.2.
Ad hoc, qui suam. de lati. lib. tol. Nou.22.c.3.6.
Aequalitas. de pat. conuen. Nou.97.c.1.2.
Antiqua. de infantib. expo. Nou.54.c.1.
Apud eloquẽtissimũ. de fide instru. N.90 c.4.
Ascriptitios. de Episco. & cleri. N.123.c.27.
At qui senel. de probationib. Nou.90.c.3.
At si cõtractus. de fide instru. N. 73.c.7.8.9.10.
Bona dãnatorũ. de bon. proscrip. N.134.c.20.
Causæ, quę fit. de Epis. & cleri. Nou.79.
Cessante. de legiti. here. N.118.c.3. N.127.c.1.
Clericus quoq. de Epis. & cleri. Nou.83.
Contra cũ rogatus. ad senatus. cno. Treb. N.108

Cõtra qui propriã. de nõ nume. pec. N. 18. c. 8.
Cui relictũ. de indic. vidui. tol. Nou. 22. c. 28.
Decernit ius nouũ. de receptis arbi. N. 82. c. 11.
Defuncto. ad senatusc. Tertul. N. 118. c. 2.
Diaconissam. de Epis. & cleri. Nou. 123. c. 19.
Donationẽ. de iure dot. Nou. 97. c. 6.
Dos data. de donat. ante nup. Nou. 91. c. 2.
Ecõtra. de repu. N. 22. c. 8.
Ei, qui appellat. de temp. & reparat. appel. Nou. 49. c. 1.
Eisdem pœnis. de secun. nup. N. 22. c. 25. N. 39. c. 2. N. 94.
Eo decursum. de donat. ante nup. N. 119. c. 1. N. 127. c. 2.
Episcopalis ordo. de Epi. & cleri. N. 123. c. 6.
Episcopo nullam. de Epi sco. & cleri. N. 123. c. 47.
Cõsequẽter. de senten. erlo. Nou. 96. c. 2.
is. ad senat. Ter ou. 22. c. 29.
obseruato. de te- nen. Nou. 119. c. 9.
Et qui iurat. de bon. auct. iud. pos. N. 53. c. 4.
Ex causa. de lib. præt. N. 115. c. 3.
Excipitur. de bonis, quæ liberis in pote &c. N. 117. c. 1.
Ex complexu. de incest. nup. N. 89. c. 15.
Ex testamento. de secun. nup. Nou. 2. c. 3. N. 22. c. 19.
Ex testamen. de colla. N. 18. c. 6.
Generaliter autẽ. de Ep. & cle. Nou. 112. c. 2.
Hæc vsus. de sacrosan. ecc cle. Nou. 120. c. 8.
Hæc res lucro. de secun. nup. Nou. 22. c. 9. 11. 13.
Hanc autẽ querellam. de nõ nume. pecu. N. 100.
Hoc amplius. de fidei- com. Nou. 1. c. 1.
Hoc inter. de testamen. Nou. 107. c. 1.
Hoc ita. de pigno. & hypo. N. 112. c. 1.
Hoc ita. de duob. reis stip. Nou. 99.
Hoc ius porrectum. de sacrosanct. eccle. Nou. 7. c. 1. Non. 120. c. 2.
Hoc ius stabit. de procu. N. 71.

Nou.71.
Hoc locum.si secundo nupse.N.22.c.19.
Hoc nisi.de solut. & liberat.Nou.4.c.2.
Hoc sacramentũ. de iure iur.propter calum.dã. Nou 49.c.3.
Hoc si debitor. de pigno. & hypo.Nou.4.c.1.
Hodie autem. de appell. Nou.23.c.1.
Hodie iurant.de iudi. N. 15.c.1.
Hodie nouo. de custo. reo.N.134.c.14.
Hodie quantiscumq. de repud.Nou.117.c.9.
Idẽ est de Nestorianis.de hereti.et Mani.N.115.c.3.
Idem est in his. de bonis, quę lib.&c.N.134.c.16.
Immo a debito. de oblig. & actio.N.1.4.c.12.
Incestas nuptias. de incest.nup.N.12.c.1.2.
In donatione. de secun. nup.Nou.22.c.11.
Ingressi.de sacrosan. eccl.N.5.c.4. & 5.
In isto iuramento. de iureiur. propter calum. dan.N.49.c.3.
In successione.de suis, & legi.libe. Nou. 118.c.4.
Interdicimus. de Epi. & cle.N.123.c.13.
In testamento. ad senatusc.Tertul. N.115.c.4.
Itaq. mortuo.commu.de succes.Nou.84.
Item,& a priuatis. de donationib. Nou.52.c.2.
Item hereditas.de bonis, quæ lib.&c.N.118.c.2.
Item possessor.qui pot.in pign.ha.Nou.18.c.9.
Item prædium. de sacrosanct. eccl. N.120.c.4.
Item priuilegium.de hære.& Mani. Nou. 109.
Item qui domum. de sepul.vio.Nou 60.c.1.
Item sibi inuicem. de sacrosan.eccl.N.54.c.2.
Itẽ fine.de naturalib. lib. N.74.c.1.N.89. c.10.11.
Iubemus. de iudicijs. N. 115.c.2.
Libellum vero. de lit.cõtestatione.N.96.c.1.
Liberi furiosi. de Epis. aud.Nou.115.c.3.4.
Licentiã habeat. de Epis. & cleri.Nou. 131. c.17.
Licet patri. de natura be.Nou.89.c.12.13
Licet testator. de Epi. cl

cleri. Nou. 131. c. 12. 13.
Litigiosa. de litigio. Nou. 112. c. 1.
Lucrum hoc. de secun. nup. Nou. 2. c. 1. Nou. 22, c. 11. 13.
Malę fidei possessore. de præscrip. longi tempo. Nou. 119. c. 7.
Matri, & auiæ. quando mulier tute. offi. fungi pot. Nou. 118. c. 4.
Maximis, de nup. Nou. 117. c. 4.
Minoris debitor. qui dare tut. vel cura. poss. Nou. 72.
Multo magis. de sacro san. eccle. Nou. 7. c. 10. Nou. 120. c. 3.
Multo magis. de Epis. & cleri. Nou. 22. c. 27.
Nisi breues. de senten. ex breui. recit. Nou. 17. c. 1. Nou. 83.
Nisi rogati ad senatus con. Trebel. N. 122. c. 55
Nisi tricennale. de bonis mater. Nou. 22. c. 12.
Non licet. de libe. præt. Nou. 115. c. 3.
Noua alia. de natura. lib. Nou. 78 c. 3.
Nouissima. de inof. test. Nou. 18. c. 1.
Nouissime. de admi. tut. Nou. 72. c. 8. 9.
Nouo iure. de pœna iud. Nou. 124. c. 1.
Nouo iure. de relati. N. 125.
Nullus Episc. de Epis. & cleri. Nou. 123. c. 10.
Nunc autem. de Epis. & cleri. Nou. 5. 6. 43.
Nunc autem. de secun. nup. Nou. 22. c. 9.
Nũc inhibetur. de dona. ante nup. Nou. 97. c. 5.
Nunc si heres. de litig. Nou. 112. c. 1.
Nunc soli. de naturalib. liber. Nou. 89. c. 12.
Offeratur ei. de litis conte. Nou. 53. c. 3.
Permissa est. de donat. ante nup. Nou. 61.
Perpetua. de sacrosan. ecclę. Nou. 7. c. 3. Nou. 120. c. 2.
Post fratres. de legit. heredib. Nou. 118. c. 3.
Post fratres. ij. ibid. Nou. 118. c. 3.
Post iusiurãdum, de iud. Nou. 82. c. 10.
Præsente ramen. de fide iussorib. & mand. N. 4. c. 1
Præsides. de Epis. audien.

Nou.15.c.1.3.
Præterea de sacrosan.ecc. Nou.120.c.9.
Præterea, qui.de natura. lib.N.74.c.1.N.89.c.9.
Præterea si matrimoniũ. Vnde vir, & vxor. N. 53.c.6.Nou.117.c.4.
Presbyteri, seu diaconi. de Epis. & cleri. Nou. 123.c.31.
Presbyteros. de Epis. & cleri.Nou.123.c.7.
Presbyteros diaconos.de de Epis. & cleri. Nou. 123.c.30.
Presbyterum.de Epis. & cleri.N.123.c.19.
Principales, de iureiur. propter calum. dan. Nou.124.c.1.
Quæ supplicatio.de precib.imp.off. N.119.c.5.
Quæ tertiæ. de collationib.N.18.c.4.
Qua in prouincia.Vbi de cri.agi.opor.N.69.
Quas actiones.de sacrosan.eccle. N.9. N. 111. Nou.131.c.6.
Quibuscumq. modis. de sacrosan. eccle. Nou. 120.c.1.
Qui rem.de sacrosan.eccle.N.7.c.3.N.120. c.5.
Qui res. de sacrosan.eccle.N.7.c.5.N.120.c.10
Qui semel. quomodo, & quan.N.112.c.3.
Quod eis permittitur. de nup.Nou.51.
Quod fieri non debet. de dilationib.N.53.c.1.
Quod hodie de repud. Nou.117.c.8.
Quod ius. de naturalib. lib.Nou.12.c.3.
Quod locũ. de colla. N. 97.c.6.
Quod locũ. de dot. cau. non nume.Nou.100.
Quod mater. de reuocan.do.Nou.22.c.21.
Quod nunc generale. de cura.furio.N.72. c. 10.
Quod obtinet. de pig. & hyp.Nou.53.c.5.
Quod obtinet. de prob. Nou.48.
Quod pro hac causa. de Epis.& cleri.N.123.c.3.
Quod sine.de testa.Nou. 107.c.1.
Quod si quis.de prescrip. lon. tem.Nou.119.c.8.
Quo iure.qui pot. in pig. hab.N.97.c.3.4.
Res, quæ subiacẽt. cõmu. deleg.

deleg. Nou. 39. c. 1.
Rogati. de testib. Nou. 90. c. 2.
Sacramentū. quādo mulier tute. offic. fun. pot. Nou. 94.
Sed cū testator. ad legem Falci. Nou. 1. c. 2, 3, 4.
Sed Episcopalis. de Episcopis & cleri. Nou. 81.
Sed & in ea. ad legē Falci. Nou. 119. c. 11.
Sed & lis. de temp. & repar. appel. N. 23. c. 2.
Sed & periculū. sine cen. vel reliq. fun. comp. nō posse. N. 17. c. 5.
Sed & permutare. de sacrosan. eccle. N. 7. c. 2.
Sed & si quis. de testib. N. 90. c. 8.
Sed etsi qs. de secun. nup. N. 2. c. 2. N. 22. c. 13.
Sed hodie. de dona. inter vir. & vxor. N. 22. c. 2.
Sed hodie. qui manumit. non posſ. N. 119. c. 2.
Sed hodie. de repu. Nou. 22. c. 2.
Sed hodie. de Epiſ. & cleri N. 123. c. 44.
Sed hodie. de iur. aur. anu. Nou. 78. c. 1.
Sed hodie. ad legem Iul. de adul. N. 134. c. 15.
Sed hodie nouo. de obligat. & act. Nou. 4. c. 1.
Sed hodie nouo. de off. diuer. iudicū. N. 134. c. 14.
Sed iam cautum. de poſ. vel con. Nou. 88.
Sed iā neceſſe. de donat. ante nup. N. 97. c. 2.
Sed iudex. de Epiſ. & cleri. Nou. 120. c. 9.
Sed neq. de ſepul. vio. N. 115. c. 5.
Sed neq. curialē. de Epiſ. & cleri. N. 123. c. 22.
Sed noua. de natura. lib. Nou. 18. c. 10.
Sed nouo iure. de Epiſ. & cleri. Nou. 123. c. 49. 50.
Sed nouo iure. ad legem Iul. de adul. N. 117. c. 6.
Sed nouo iure. ſi certum petat. Nou. 73. c. 8. 9. 10.
Sed nouo iure, de nup. Nou. 78. c. 3.
Sed nouo iure de repud. N. 117. c. 12.
Sed nouo iure. de natura. libe. N. 117. c. 4.
Sed nouo iure. de ſeruis fugi. Nou. 134. c. 18.
Sed omnino. ne vxor pro mar. N. 52. c. 1.
Sed quæ nihil. de pactis conuen. Nou. 2. c. 5.
Sed quāuis. de rei vxor.

act.Nou.97.c.5.
Sed si aurum. de secun. nup.Nou.2.c.4.
Sed si post. de inof. testa. Nou.115.c.3.
Si appellatione.de tẽp.& repar.appel.N.119.c.4.
Si captiui.de Epis.& cleri.N.115.c.3.4.
Sicut alienatio.de sacrosan.eccle.N.7.c.11.
Sicut hereditas. de legit. tut.Nou.118.c.4.
Similiter Falcidia. ad legẽ Falci.N.131.c.14.
Si minor x x v. annis. de tẽp.in integ.re. N.100.
Si modo subijciatur. famil. erci. Nou. 18.c.7.
Si omnes creditores.si minor se ab hered. ab. Nou.119.c.6.
Si pater.diuor. fac. apud quem &c.N.117.c.5.
Si qua mulier. de sacrosan.eccl.Nou.123.c.56.
Si qua mulier.ad senatus con. Velle.N.134.c.13.
Si quando quis. de cõsti. pecu.N.115.c.6.
Si quas ruinas. de sacrosan.eccle.N.120.c.1.
Si quid ex rebus.qui pot. in pig.ha.N.91.c.1.
Si quis ei.ad leg.Iul.de adult.Nou.117.c.13.14.
Si quis Ep̃s. de Episc. & cle.Nou.123.c.17.
Si quis in aliquo.de eden do.Nou.119.c.3.
Si quis liberos.de natura libus lib.Nou.117.c.2.
Si quis litigãtiũ.de Epis. audien.Nou.123.c.32.
Si quis vult. qui pot. in pig.ha.Nou.73.
Si seruus sciẽte.de Episc. & cle.Nou.123.c.26.
Si tamẽ abstineor. de secun.nup.Nou.127.c.3.
Si tamẽ in medio.de tẽp. & repar.appel.N.93.
Si tostis productus. de testib.Nou.90.c.5.
Siue a me. ad senatusco. Velle.Nou.61.
Si vero ante quã.vt oẽsiu di.tam ciuil. N.8.c.4.
Si vero criminis. ad legẽ Iul.de adul. N.134.c.9.
Si vero contigerit. de iudi.Nou.86.c.2.
Verum & si legitimo. de Epis.& cleri.N.5.c.2.
Vnde etsi parẽs. de inof. testa.Nou.92.
Vxore mortua.de secun. nup.Nou.98.c.1.

cap.2.de præb.N.3.c.1.
c.5.de reb.eccles.N.7.c.1.
c.1.de ter.perm.N.7. c.2.
c.2.de testib.N.90.c.8.
dist.54.c.20. si seruus. N. 123.c.26.
p.Episcopalis. N.123.c.6.
in fine. N.123.c.27.
dist.78.c.2.N.123.c.19.
2.q.1 c. 11. nemo Episcopus. N.123.c.15.
2.q.6. c. 27. anteriorum. N.23.
c.40. ei qui. N.49. c.1.
p.sed lis.N.23.c.2.
2. q.7. c. 26. si hæreticus. N 45.c.2.
3.q.3.c.4. p.offeratur. N. 53.c.3.
3.q.9.c.14 testes.N.90.c.2
c.vlt.p.libellũ.N.96.c.1
5. q. 6. c. 3.in fine. N.123. c.31.
10.q.2.c.2,p.hoc.ius.N.7. c.1.N.120.c.2.
p.præterea.N.120. c.9.
p.sicut.N.7.c.11.
p.itẽ prediũ.N.120.c.4
p. sed & permutare. N.7.c.2.
p.item sibi.N.54.c.2.
p.perpetua.N.7.c.3.N. 120.c.2.
p.qui rem.N.7.c.3. N. 120.c.5.
p.si quas.N.120.c.1.
p.qui vero res. N. 7. c. 5. N.120.c.10.
11.q.1.c.8. nullus Episcopus.N.123.c.10.
c.9. testimoniũ. p. sed iudex.N.123.c.9.
c.39.de persona.N.123. c.30.32.
c.46.si qui cũ clerico. N.83.
16 q.3.c.15.placuit.p.quas. N.131.c.6.
c.16.iubemus. p. quas. N.131.c.6.
16.q.4.c.vlt.N.131.c.6.
19.q.3.c. 9. si qua. N.123. c.56.
p.nunc autem.N. 5. c. 4.5.
c.vlt.N.123.c.59.60.
24.q.4.c.6. de illicita. N. 123.c.15.
27.q.1.c.30.si quis rapuerit. N.123.c.64.
30.q.5.c.9. si quis diuinis. N.74.c.4.

VARIAE

Nou. 1. in prin. pag. 1. vers. 10. In Digestis) Primũ quidem in Digestis

p. 1. u. 11. didicimus) diximus

1. 14. certam quandam) certam quidem

1. 18. personæ, quæ) personæ sunt, quæ

1. 19. parentib. neq. liberis &c.) parentis, neq. liberorũ, neq. fratris, neq. patroni loco habẽtur, cap. 1. p. 2. ver. 9. ab eo) ab herede

2. 13. habeat) tũc habeat

2. 14. cuius euerti) cuius euinci

2. 19. victricem sententiã) monitricẽ sententiam

2. 21. vt post) Iuo & post. alij vt post

3. 3. habeat; ad) habeat; tunc ad

3. 4. nec coheredes habeat) & coheredes quidem non habeat

3. 6. si plures sunt) si plures sint. A.

3. 8. fideicommisso) fideicommissi

3. 9. nemo ex supra scriptis) nulla ex supradictis

3. 10. subsistit) cõsistit. alij subsistat

3. 13. quos testator libertate) quib. testator libertatem

3. 14. ex supradictis) ex supra scriptis

3. 15. omnib. partem) omnib. personis partem

3. 16. is voluntatem) is & voluntatem

3. 17. omni modo) modis omnib.

Ibid. ideoq. &) &

3. 21. vt inter legatarios quidem) tam inter legatarios, quam

4. 1. tunc illi veniant) tũc illis veniat

4. 3. honorati sunt) honorati sint

4. 4. vel noluerit) vel non maluerit

4. 8. vt quem primum libertate) vt cui primũ libertatem

4. 9. donauerit) donauit

4. 14. Hæc si vnus) Hoc si vnus

cap.14.)Vide authen.similiter.C.ad L.Falci.
cap.17.)Vide authen.licentiam.C.de Episc.& cler.
Nou.132.) In libro Iuliani desideratur. Est in lib. Authen.const.12.collat.9. tit. de interdictis collegijs hæreticor. Partem eius refert Ansel. Lucen.lib.1.c.8. decretor.Hanc Haloander Græce,& Latine edidit.
Nou.133.) Hanc in libro Iuliani, & in libro Authen. desideramus.Edidit eam Græce,& Latine Haloäder sub titulo de monachis, & ascetrijs, & eorum conuersatione.
Nou.134.) Est in libro Authen. constit.9.collat.9.tit. vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem. Ab Haloandro etiam Græce, & Latine edita est.
cap.9.)Viden.authen.si vero.C.ad L.Iul.de adult.
c.12.)Vide auth.immo a debito.C.de oblig.& actio.
cap,13.) Vide authen.si qua mulier.C.ad S.C.velle.
cap.14.)Viden.auth.sed hodie.C.de off.diu.iudicum, & authen.hodie.C.de custo.reor.
cap.15.) Vide authen.sed hodie.C.ad L.Iul.de adult.
cap.16.Vide authen.idem est.C.de bon.quæ lib.
cap.18.) Vide authen.sed nouo.C.de seru.fug.
cap.20.) Viden.authen.bona.C.de bon.proscr.
Nou.135.) Hæc in libris Iuliani,& Auth.desideratur. Haloander eam Græce, & Latine edidit sub titulo Ne quis cogatur bonis cedere.
Nou.136.) Hæc etiam in libro Authen.non extat.Sed ab Haloandro Græce, & Latine edita est sub titulo de argentariorũ contractibus,cuius argumenti sunt Edictum 7.& 9.Iustiniani.
Nou.137.) Hanc in libro Iuliani,& Authen.desideramus.Neque in Græcis omnibus libris hoc loco posita est.Sed,vt in Norica editione Haloädri,inserta Nou. 123.sic arbitror in Basilicis conscriptam fuisse. Antiquiores libri eam hoc loco retinuernnt,vt ex Veneto

libro

libro Scringerus Græcam edidit, & Latinam Ant. Contius, & Hen. Agylæus sub titulo de ordinatione Episcoporum, & clericorum.

Nou.138. Manifestissima) Hæc est Latina constitutio, quæ hoc loco desiderabatur. Eam nos in veteri quodam libro Iuliani inuenimus; cuius epitome paucis exceptis verbis caremus. In libro quoque Authentic. hæc non extat. Haloander pro ea Græcam epitomen edidit, eamque Latinam fecit hoc titulo de interpretatione a Principe facta, & vt vsuræ particulatim solutæ duplum sortis non excedant.

Nou.139.) Hæc in libris Iuliani, & Auth. desideratur. Haloander eam Græce, & Latine edidit hoc titulo Remissio poenæ illicite contractarum nuptiarum. In Veneto libro hoc loco est epitome cuiusdã const. de appellationibus, quam Scringerus edidit Græce, Cõtius, & Agylæus Latine; quorũ alter 139. appellat, alter 140. Namque hæc Contio est 139. vt Haloandro, illa de appellationibus. 140. Agylæo vero illa est 139. hæc vero. 140. Nobis autẽ non placet illam de appellationibus quæ pars est constitutionis 134. hic collocare. & in hoc Florentino magis libro, quam Veneto adhæreo. Nec verum est, quod quidam asse ũt, hanc constitut. esse Iustini Minoris. Est enim id dictum in Scholijs Græcis libri Veneti de proxima Nouella constitutione.

Nou.140.) Hæc est secunda Iustini Minoris Nouella cõstitutio; quam Scringerus Græce, ex libro Veneto, Agylæus Latine ediderunt hoc titulo Vt consensu matrimoniũ solui possit. Viden. Iulian. Nou. 117. cap. 8. & Nou. 134. cap. 16. Hæc constitutio in libris Iuliani, Authenticorum, Haloandri, & Contij desideratur. Neque eam in Basilicis fuisse Græci affirmant.

Nouellæ 141. & 142. in libris Iuliani, & Authenticor.

deside-

desiderãtur. Eas Haloander Græce, & Latine edidit sub his titulis 141. Edictum de ijs, qui luxuriantur cõtra naturam. 142. de ijs, qui eunuchos faciunt. Vide Nou. 77.

Nou. 143. Legis) Hæc Latina constitutio est in libro Authen. constit. 13. collat. 9. tit. de raptis mulieribus, quæ raptoribus nubunt. Iuliani epitome desideratur. quamuis Albericus in L. vlt. C. de legibus scripserit hanc esse vltimam in libro Nouellarum. Haloander Græcam epitomen edidit, quam Agylæus Latinam fecit. Vide Nou. 150.

Nou. 144.) Hæc constitutio, & ceteræ omnes excepta Nou. 159. in libris Iuliani, & Authen. desiderantur. Edidit hanc Græce, Latine & Haloander sub titulo de Samaritanis. Quam esse Iustini Minoris constit. 5. ex libro Veneto didicimus. Vide Nou. 129.

Nouellę 145. 146. & 147. ab Haloãdro Greçe, & Latine editæ sunt sub his titulis 145. Vt nullam decetero licentiam dux aliquis, aut cohibendis violentijs præpositus habeat ad vtramq. Phrygiam accedendi &c. 146. de Hebræis, quomodo oporteat eos scripturas legere. 147. Vt ea, quæ Præfectis, aut largitionib. aut rebus priuatis, aut sacro patrimonio debentur in reliquis &c. indulgeantur.

Nou. 148.) Hæc in libro Veneto est Iustini Minoris constitutio prima. Edidit eã Haloander, vt Iustiniani constitutionem vtraque lingua sub titulo de indulgentia tributariorum reliquorum.

Nou. 149.) Hæc etiam est Iustini Minoris const. 4. quã Haloander non habuit: neque in libris Basilicorum posita est, vt Græci affirmant. Ab Scringero Græce, ab Agylęo Latine edita est inter Nouellas Iustini sub titulo Vt dei amantiss. Episcopi cum prouinciarum indigenis, & incolis, quos sibi Præsides esse velint, eos

sibi a

ſibi a ſacratiſs. Principe concedi petant &c.

Nou.150.) Hæc in omnibus libris deſideratur. Latinã fuiſſe credendum eſt. Nam pro ea Haloãder Græcam epitomẽ edidit, quam Latinam fecit ſub titulo de ea, quæ raptori ſuo nubit. Vide Nou.143.

Nouellę 151.152.&153. ab Haloandro Græce,& Latine editæ ſunt ſub his titulis. 151. Ne Decurio, aut cohortalis perducatur in ius &c. 152. Ne ſacræ formæ, quæ de cauſis procedunt publicis aliter robur accipiant, quam glotioſiſs. Prætorior. Præfectis inſinuatæ ſint. &c. 153. de infantibus expoſitis.

Nou.154.) Hęc etiam Græce,& Latine ab Haloandro edita eſt titulo de ijs, qui in Oſrhoẽna illicitas contrahunt nuptias. De eadem re Nou.3. Iuſtini Minoris conſcripta eſt.

Nouellę 155.156.157.& 158. ab eodẽ Haloandro vtraq. lingua editæ ſunt ſub his titulis. 155. Vt matres etiam tutelæ rationibus obnoxiæ ſint. 156. de prole partičda inter ruſticos. 157. de ruſticis, qui in alienis prædijs nuptias contrahunt. 158. Vt deliberandi ius etiam ad impuberes tranſmittatur.

Nou.159.) Hæc eſt in lib. Authen. conſt. 8. collat. 9. ſub tit. de reſtitutione fideicõmiſsi &c. Hanc Haloander Græce,& Latine edidit.

Nou.160.) Hęc conſtitutio & octo ſequentes in libris Iuſtiani,& Authen. deſiderantur. Ab Haloandro hæc Græce,& Latine edita eſt titulo Exemplũ ſacrę pragmaticæ formæ de vſuris.

Nou.161.) Hanc Haloãder vtraq. lingua edidit ſub tit. de prouinciarum Præſidibus. eſt Tiberij Imp. Nou. 3.

Nou.162.) Hanc etiam Haloander Græce, & Latine edidit ſub titulo Sacra forma tranſmiſſa Dominico glorioſiſs. Prætoriorum Illyricianorum Præfecto de diuerſis capitulis.

Nou.163.& 164.) Vtrãq.Tiberij est, & ab Haloandro Græce, & Latine edita sub his titulis. 163. quæ est Nou.5.Tiberij,de releuatione tributorum publicorũ. 164.quæ est Nou.2.etusd.de heredibus.

Nou.165.) Hæc in omibus libris deest. Tantum Haloander initium,& epitomen Græce,& Latine edidit sub titulo generalis forma de prospectu in mare &c. Eam Latinam fuisse suspicamur. Vide Nou.63.

Nou.166.167.& 168.) Tres formæ Præfectorum Prætorio hoc loco cõstitutæ sunt ab ijs, qui Nouellarum constitutionum volumen collegerunt. Earum titulos tantum Haloander in prologo Nouellarum Noricarum Græce, & Latine retulit. Ceteri nihil amplius addunt. Nos eas ex Florentino, & Bononiensi libro descripsimus. Tituli earum sunt hi. 166.& 168. περὶ ἐπιβολῶν. hoc est de adiectionibus.167. Quomodo oporteat in possessionẽ mittere forma 24. Præfectorum. illæ vero duæ ita distinguntur, vt 166. sit prima forma & integra:168. sit secunda forma Præfectorũ & dimidiata.

Nouellas sequũtur Edicta Iustiniani 13. ab Scringero Græce ex Veneto libro, ab Agylæo Latine cõscripta.

Edict.1. positum est in libro Authen. cum Nou.17. & illic ab Haloandro Græce,& Latine editum.

Edict,2.hoc titulo reperitur Ne Prȩsides in fiscalibus causis fidem publicam dent.

Edict.3. de Armenijs. Huius solius extat Iuliani epitome.non multum differt a Nou.21.

Edict.4.de magistratu Phœniciæ Libani.

Edict.5.de tempore actionum, quæ sacris locis competunt.Hæc est Græca Nou.const.111.

Edict.6. de formula artificum. eiusdem argumẽti est cum Nou.122.

Edict.

Edict.7. formula pragmatica de argẽtariorum contractib. Vide Nou.136. & Edict.9.
Edict.8. de Pontici tractus Vicario. In veteri quodã libro Authenticor. hoc Edictum legi a barbaro interprete conuersum.
Edict.9. de argẽtariorum cõtractibus. Vide Edict.7.
Edict.10. de apparitorib. Præsidum.
Edict.11. Vt ponderatores, & monetarij apud Aegyptios quicquam prò obryzo exigendi nullam licentiam habeant &c.
Edict.12. de Hellesponto.
Edict.13. de Alexãdrinis, & Aegyptiacis prouincijs.

INDEX. AVTHENTICARVM Constit. quas Irnerius inseruit Codici Iustiniani.

AD eos. de secun. nup. Nou.22.c.9.17.
Ad hæc quando mulier tut. offi. fun. po. N. 94.
Ad hæc ex his. de fide instru. Nou.49.c.2.
Ad hæc qui fructus. de vsuris. Nou.34.
Ad hæc si. de iudi. Nou. 60.c.2.
Ad hoc, qui suam. de lati. lib. tol. Nou.22. c.3.6.
Aequalitas. de pac. conuen. Nou.97.c.1.2.
Antiqua. de infantib. expo. Nou.54.c.1.
Apud eloquẽtissimũ. de fide instru. N.90 c.4.
Ascriptitios. de Episco. & cleri. N.123.c.27.
At qui semel. de probationib. Nou.90.c.3.
At si cõtractus. de fide instru. N. 73.c.7.8.9.10.
Bona dãnatorũ. de bon. proscrip. N.134.c.20.
Causæ, quę fit. de Epis. & cleri. Nou.79.
Cessante. de legiti. here. N.118.c.3. N.127.c.1.
Clericus quoq. de Epis. & cleri. Nou.83.
Contra cũ rogatus. ad senatus. cno. Treb. N.108

Cõtra qui propriã. de nõ nume. pec. N. 18. c. 8.
Cui relictũ. de indic. vidui. tol. Nou. 22. c. 28.
Decernit ius nouũ. de receptis arbi. N. 82. c. 11.
Defuncto. ad senatusc̃. Tertul. N. 118. c. 2.
Diaconissam. de Epis. & cleri. Nou. 123. c. 19.
Donationẽ. de iure dot. Nou. 97. c. 6.
Dos data. de donat. ante nup. Nou. 91. c. 2.
Ecõtra. de repu. N. 22. c. 8.
Ei, qui appellat. de temp. & reparat. appel. Nou. 49. c. 1.
Eisdem pœnis. de secun. nup. N. 22. c. 25. N. 39. c. 2. N. 94.
Eo decursum. de donat. ante nup. N. 119. c. 1. N. 127. c. 2.
Episcopalis ordo. de Epi. & cleri. N. 123. c. 6.
Episcopo nullam. de Episcõ. & cleri. N. 123. c. 47.
Et cõsequẽter. de senten. & interlo. Nou. 96. c. 2.
Et cũ solis. ad senat. Tertul. Nou. 22. c. 29.
Et non obseruato. de testamen. Nou. 119. c. 9.
Et qui iurat. de bon. auct. iud. pos. N. 53. c. 4.
Ex causa. de lib. præt. N. 115. c. 3
Excipitur. de bonis, quæ liberis in pote &c. N. 117. c. 1.
Ex complexu. de incest. nup. N. 89. c. 15.
Ex testamento. de secun. nup. Nou. 2. c. 3. N. 22. c. 19.
Ex testamen. de colla. N. 18. c. 6.
Generaliter autẽ. de Ep. & cle. Nou. 112. c. 2.
Hæc vsus. de sacrosan. ecc cle. Nou. 120. c. 8.
Hæc res lucro. de secun. nup. Nou. 22. c. 9. 11. 13.
Hanc autẽ querellam. de nõ nume. pecu. N. 100.
Hoc amplius. de fideicom. Nou. 1. c. 1.
Hoc inter. de testamen. Nou. 107. c. 1.
Hoc ita. de pigno. & hypo. N. 112. c. 1.
Hoc ita. de duob. reis stip. Nou. 99.
Hoc ius porrectum. de sacrosanct. eccle. Nou. 7. c. 1. Non. 120. c. 2.
Hoc ius stabit. de procu. N. 71.

Nou.71.
Hoc locum.si secundo nupse.N.22.c.19.
Hoc nisi.de solut. & liberat.Nou.4.c.2.
Hoc sacramentũ. de iure iur.propter calum.dã. Nou 49.c.3.
Hoc si debitor. de pigno. & hypo.Nou.4.c.1.
Hodie autem. de appell. Nou.23.c.1.
Hodie iurant.de iudi. N. 15.c.1.
Hodie nouo. de custo. reo.N.134.c.14.
Hodie quantiscumq. de repud.Nou.117.c.9.
Idẽ est de Nestorianis.de hereti.et Mani.N.115.c.3.
Idem est in his. de bonis, quę lib.&c.N.134.c.16.
Immo a debito. de oblig. & actio.N.134.c.12.
Incestas nuptias. de incest.nup.N.12.c.1.2.
In donatione. de secun. nup.Nou.22.c.11.
Ingressi.de sacrosan. eccl.N.5.c.4. & 5.
In isto iuramento. de iureiur. propter calum. dan.N.49.c.3.
In successione.de suis, & legi.libe. Nou. 118.c.1.
Interdicimus. de Epi. & cle.N.123.c.13.
In testamento. ad senatusc.Tertul. N.115.c.4.
Itaq. mortuo.commu.de succes.Nou.84.
Item,& a priuatis. de donationib. Nou.52.c.2.
Item hereditas.de bonis, quæ lib.&c.N.118.c.2.
Item possessor.qui pot.in pign.ha.Nou.18.c.9.
Item prædium. de sacrosanct. eccl. N.120.c.4.
Item priuilegium.de hære.& Mani. Nou. 109.
Item qui domum. de sepul.vio.Nou 60.c.1.
Item sibi inuicem. de sacrosan.eccl.N.54.c.2.
Itẽ sine.de naturalib.lib. N.74,c.1.N.89.c.10.11.
Iubemus. de iudicijs. N. 115.c.2.
Libellum vero. de lit.cõ testatione.N.96.c.1.
Liberi furiosi. de Epis. aud.Nou.115.c.3.4.
Licentiã habeat. de Epis. & cleri.Nou. 131. c.17.
Licet patri. de natura. libe.Nou.89.c.12.13.15.
Licet testator. de Epis.&

cleri. Nou. 131. c. 12. 13.
Litigiosa. de litigio. Nou. 112. c. 1.
Lucrum hoc. de secun. nup. Nou. 2. c. 1. Nou. 22. c. 11. 13.
Malę fidei possessore. de præscrip. longi tempo. Nou. 119. c. 7.
Matri, & auiæ. quando mulier tute. offi. fungi pot. Nou. 118. c. 4.
Maximis. de nup. Nou. 117. c. 4.
Minoris debitor. qui dare tut. vel cura. poss. Nou. 72.
Multo magis. de sacro san. eccle. Nou. 7. c. 10. Nou. 120. c. 3.
Multo magis. de Epis. & cleri. Nou. 22. c. 27.
Nisi breues. de senten. ex breui. recit. Nou. 17. c. 1. Nou. 83.
Nisi rogati. ad senatus con. Trebel. N. 122. c. 55
Nisi tricennale. de bonis mater. Nou. 22. c. 12.
Non licet. de libe. præt. Nou. 115. c. 3.
Noua alia. de natura. lib. Nou. 78 c. 3.
Nouissima. de inof. test. Nou. 18. c. 1.
Nouissime. de admi. tut. Nou. 72. c. 8. 9.
Nouo iure. de pœna iud. Nou. 124. c. 1.
Nouo iure. de relati. N. 125.
Nullus Episc. de Epis. & cleri. Nou. 123. c. 10.
Nunc autem. de Epis. & cleri. Nou. 5. c. 4. 5.
Nunc autem. de secun. nup. Nou. 22. c. 9.
Nũc inhibetur. de dona. ante nup. Nou. 97. c. 5.
Nunc si heres. de litig. Nou. 112. c. 1.
Nunc soli. de naturalib. liber. Nou. 89. c. 12.
Offeratur ei. de litis conte. Nou. 53. c. 3.
Permissa est. de donat. ante nup. Nou. 61.
Perpetua. de sacrosan. ecclę. Nou. 7. c. 3. Nou. 120. c. 2.
Post fratres. de legit. here dib. Nou. 118. c. 3.
Post fratres. ij. ibid. Nou. 118. c. 3.
Post iusiurãdum. de iud. Nou. 82. c. 10.
Præsente ramen. de fideiussorib. & mand. N. 4. c. 1
Præsides. de Epis. audien.

Nou.15.c.1.3.
Præterea de sacrosan.ecc. Nou.120.c.9.
Præterea, qui.de natura. lib.N.74.c.1.N.89.c.9.
Præterea si matrimoniũ. Vnde vir, & vxor. N. 53.c.6.Nou.117.c.4.
Presbyteri, seu diaconi. de Epis. & cleri. Nou. 123.c.31.
Presbyteros. de Epis. & cleri.Nou.123.c.7.
Presbyteros diaconos.de de Epis. & cleri. Nou. 123.c.30.
Presbyterum.de Epis. & cleri.N.123.c.19.
Principales. de iureiur. propter calum. dan. Nou.124.c.1.
Quæ supplicatio.de precib.imp.off. N.119.c.5.
Quæ tertiæ. de collationib.N.18.c.4.
Qua in prouincia.Vbi de cri.agi.opor.N.69.
Quas actiones.de sacrosan.eccle. N.9.N.111. Nou.131.c.6.
Quibuscumq. modis. de sacrosan. eccle. Nou. 120.c.1.
Qui rem.de sacrosan.eccle.N.7.c.3.N.120.c.5.
Qui res. de sacrosan.eccle.N.7.c.5.N.120.c.10
Qui semel. quomodo, & quan.N.112.c.3.
Quod eis permittitur. de nup.Nou.51.
Quod fieri non debet. de dilationib.N.53.c.1.
Quod hodie de repud. Nou.117.c.8.
Quod ius. de naturalib. lib.Nou.12.c.3.
Quod locũ. de colla. N. 97.c.6.
Quod locũ. de dot. cau. non nume.Nou.100.
Quod mater. de reuocan.do.Nou.22.c.21.
Quod nunc generale. de cura.furio.N.72.c.10.
Quod obtinet. de pig. & hyp.Nou.53.c.5.
Quod obtinet. de prob. Nou.48.
Quod pro hac causa. de Epis.& cleri.N.123.c.3.
Quod fine.de testa.Nou. 107.c.1.
Quod si quis.de prescrip. lon. tem.Nou.119.c.8.
Quo iure.qui pot. in pig. hab.N.97.c.3.4.
Res,quæ subiacẽt. cõmu. deleg.

deleg. Nou. 39. c. 1.
Rogati. de testib. Nou. 90. c. 2.
Sacramentũ. quãdo mulier tute. offic. fun. pot. Nou. 94.
Sed cũ testator. ad legem Falci. Nou. 1. c. 2. 3. 4.
Sed Episcopalis. de Episcopis & cleri. Nou. 81.
Sed & in ea. ad legẽ Falci. Nou. 119. c. 11.
Sed & lis. de temp. & repar. appel. N. 23. c. 2.
Sed & periculũ. fine cen. vel reliq. fun. comp. nõ posse. N. 17. c. 5.
Sed & permutare. de sacrosan. eccle. N. 7. c. 2.
Sed & si quis. de testib. N. 90. c. 8.
Sed etsi qs. de secun. nup. N. 2. c. 2. N. 22. c. 13.
Sed hodie. de dona. inter vir. & vxor. N. 22. c. 2.
Sed hodie. qui manumit. non poss. N. 119. c. 2.
Sed hodie. de repu. Nou. 22. c. 2.
Sed hodie. de Epis. & cleri N. 123. c. 44.
Sed hodie. de iur. aur. anu. Nou. 78. c. 1.
Sed hodie. ad legem Iul. de adul. N. 134. c. 15.
Sed hodie nouo. de oblig. & act. Nou. 4. c. 1.
Sed hodie nouo. de off. diuer. iudicũ. N. 134. c. 14.
Sed iam cautum. de pos. vel con. Nou. 88.
Sed iã necesse. de donat. ante nup. N. 97. c. 2.
Sed iudex. de Epis. & cleri. Nou. 120. c. 9.
Sed neq; de sepul. vio. N. 115. c. 5.
Sed neq; curialẽ. de Epis. & cleri. N. 123. c. 22.
Sed noua. de natura. lib. Nou. 18. c. 10.
Sed nouo iure. de Epis. & cleri. Nou. 123. c. 49. 50.
Sed nouo iure. ad legem Iul. de adul. N. 117. c. 6.
Sed nouo iure. si certum petat. Nou. 73. c. 8. 9. 10.
Sed nouo iure, de nup. Nou. 78. c. 3.
Sed nouo iure de repud. N. 117. c. 12.
Sed nouo iure. de natura. libe. N. 117. c. 4.
Sed nouo iure. de seruis fugi. Nou. 134. c. 18.
Sed omnino. ne vxor pro mar. N. 52. c. 1.
Sed quæ nihil. de pactis conuen. Nou. 2. c. 5.
Sed quãuis. de rei vxor.

act.Nou.97.c.5.
Sed si aurum. de secun. nup.Nou.2.c.4.
Sed si post. de inof. testa. Nou.115.c.3.
Si appellatione.de tẽp.& repar.appel.N.119.c.4.
Si captiui.de Epis.& cleri.N.115.c.3.4.
Sicut alienatio.de sacrosan.eccle.N.7.c.11.
Sicut hereditas. de legit. tut.Nou.118.c.4.
Similiter Falcidia. ad legẽ Falci.N.131.c.14.
Si minor xxv. annis. de tẽp.in integ.re. N.100.
Si modo subijciatur. famil. erci. Nou. 18.c.7.
Si omnes creditores.si minor se ab hered. ab. Nou.119.c.6.
Si pater.diuor. fac. apud quem &c.N.117.c.5.
Si qua mulier. de sacrosan.eccl.Nou.123.c.56.
Si qua mulier.ad senatus con. Velle.N.134.c.13.
Si quando quis. de cõsti. pecu.N.115.c.6.
Si quas ruinas. de sacrosan.eccle.N.120.c.1.
Si quid ex rebus.qui pot. in pig.ha.N.91.c.1.
Si quis ei.ad leg.Iul.de adult.Nou.117.c.13.14.
Si quis Eps. de Epis. & cle.Nou.123.c.17.
Si quis in aliquo.de eden do.Nou.119.c.3.
Si quis liberos.de natura libus lib.Nou.117.c.2.
Si quis litigãtiũ.de Epis. audien.Nou.123.c.32.
Si quis vult. qui pot. in pig.ha.Nou.73.
Si seruus sciẽte.de Epis. & cle.Nou.123.c.26.
Si tamẽ abstineot. de secun.nup.Nou.127.c.3.
Si tamẽ in medio.de tẽp. & repar.appel.N.93.
Si tostis productus. de testib.Nou.90.c.5.
Siue a me. ad senatuscõ. Velle.Nou.61.
Si vero ante quã.vt oẽsium di.tam ciuil. N.8.c.4.
Si vero criminis. ad legẽ Iul.de adul. N.134.c.9.
Si vero contigerit. de iudi.Nou.86.c.2.
Verum & si legitimo . de Epis.& cleri.N.5.c.2.
Vnde etsi parẽs. de inof. testa.Nou.92.
Vxore mortua.de secun. nup.Nou.98.c.1.

cap.2.de præb.N.3.c.1.
c.5.de reb.eccles.N.7.c.1.
c.1.de ter.perm.N.7. c.2.
c.2.de testib.N.90.c.8.
dist.54.c.20. si seruus. N. 123.c.26.
p.Episcopalis. N.123.c.6.
in fine.N.123.c.27.
dist.78.c.2.N.123.c.19.
2.q.1 c.11. nemo Episcopus.N.123.c.15.
2.q.6. c. 27. anteriorum, N.23.
c.40. ei qui. N.49. c.1, p.sed lis.N.23.c.2.
2. q.7. c. 26. si hæreticus. N 45.c.2.
3.q.3.c.4. p.offeratur. N. 53.c.3.
3.q.9.c.14 testes.N.90.c.2
c.vlt.p.libellũ.N.96.c.1
5. q. 6. c. 3.in fine N.123. c.31.
10.q.2.c.2,p.hoc.ius.N.7. c.1.N.120.c.2.
p.præterea.N.120. c.9.
p.sicut.N.7.c.11.
p.itẽ prediũ.N.120.c.4
p. sed & permutare. N.7.c.2.
p.item sibi.N.54.c.2.
p.perpetua.N.7.c.3.N. 120.c.2.
p.qui rem.N.7.c.3. N. 120.c.5.
p.si quas.N.120.c.1.
p.qui vero res. N. 7. c. 5. N.120.c.10.
11.q.1.c.8. nullus Episcopus.N.123.c.10.
c.9. testimoniũ. p. sed iudex.N.123.c.9.
c.39.de persona.N.123. c.30.32.
c.46.si qui cũ clerico. N.83.
16 q.3.c.15.placuit.p.quas. N.131.c.6.
c.16.iubemus. p. quas. N.131.c.6.
16.q.4.c.vlt.N.131.c.6.
19.q.3.c. 9. si qua. N.123. c.56.
p.nunc autem.N. 5. c. 4.5.
c.vlt.N.123.c.59.60.
24.q.4.c.6. de illicita. N. 123.c.15.
27.q.1.c.30.si quis rapuerit. N.123.c.64.
30.q.5.c.9. si quis diuinis. N.74.c.4.

VARIAE

VARIAE LECTIONES, EX QVIbus notatæ A littera magis placent, quam ea, quæ edidimus.

Nou. 1. in prin. pag. 1. vers. 10. In Digestis) Primũ quidem in Digestis

p. 1. u. 11. didicimus) diximus

1. 14. certam quandam) certam quidem

1. 18. personæ, quæ) personæ sunt, quæ

1. 19. parentib. neq. liberis &c.) parentis, neq. liberorũ, neq. fratris, neq. patroni loco habẽtur, cap. 1. p. 2. ver. 9. ab eo) ab herede

2. 13. habeat) tũc habeat

2. 14. cuius euerti) cuius euinci

2. 19. victricem sententiã) monitricẽ sententiam

2. 21. vt post) Iuo & post. alij vt post

3. 3. habeat; ad) habeat; tunc ad

3. 4. nec coheredes habeat) & coheredes quidem non habeat

3. 6. si plures sunt) si plures sint. A.

3. 8. fideicommisso) fideicommissi

3. 9. nemo ex supra scriptis) nulla ex supradictis

3. 10. subsistit) cõsistit. alij subsistat

3. 13. quos testator libertate) quib. testator libertatem

3. 14. ex supradictis) ex supra scriptis

3. 15. omnib. partem) omnib. personis partem

3. 16. is voluntatem) is & voluntatem

3. 17. omni modo) modis omnib.

Ibid. ideoq. &) &

3. 21. vt inter legatarios quidem) tam inter legatarios, quam

4. 1. tunc illi veniant) tũc illis veniat

4. 3. honorati sunt) honorati sint

4. 4. vel noluerit) vel non maluerit

4. 8. vt quem primum libertate) vt cui primũ libertatem

4. 9. donauerit) donauit

4. 14. Hæc si vnus) Hoc si vnus

vnus. alij Hæc sint, si vnus
4. 16. scriptus est) scriptus sit
4. 17. moras fecerit) moras faciat
4. 24. quos supra exposui mus) quos superius ex posuimus. alij quos supra scripsimus
4. 25. obseruantiam) obseruationem
5. 14. nec extraneus) nec talis extraneus
5. 15. qui defuncti) qui nec testatoris
5. 16. cum supradicta) cũ prædicta
5. 17. scilicet &) sed &
6. 7. quid accepit) aliquid accepit
6. 9. ab substitutis, & legatarijs) ab institutis
cap. 2. p. 6. ver. 13. scripta sunt) relicta sunt
6. 16. defuncti) testatoris
6. 17. ita vt ipse) & ipse. alij vt ipse
Ibid. sibi delata) sibi relicta
6. 21. dereliquerit) sibi dereliquit. alij sibi dereliquerit
6. 22. qui scilicet in) qui in
6. 23. degunt) degent
7. 1. vel morbum, vel vinculo) vel morbo, vel vinculo. alij vel propter morbum, vel propter ætatẽ, vel vincula
7. 2. impediuntur) impedientur. alij impedirentur
7. 5. si omnino) si omnes
7. 6. legatarij, vel) legatarij, siue. alij legatarij, seu
7. 8. probata est) probata sit
7. 11. inuentarij procedat conscriptio) præcedat inuentarij confectio
7. 12. & in ea) in ea. A.
7. 15. ab herede) ab heredib. A.
7. 18. requirere) inquirere
Ibid. fraudem) fraudes
7. 20. iusiurandum præstare) sacramentũ præstate. alij iusiurandum subire
7. 23. sunt) sint
7. 24. sacramentũ) iusiurandum
7. 25. conscij sunt) conscij. sint

8. 5. ipſi autē venire) venire autem
8. 10. nullo legatarijs) nullo a legatarijs
8. 11. obiciendo poſtea) poſtea opponendo
8. 15. is quidem) is quidem heres
8. 17. beneficiū obtinebit) retinebit ſibi beneficiū
8. 18. nec fecerit) non fecerit
8. 20. omnia fideicom.) & fideicom. alij vel fideicom.
8. 24. legata vel) legata &
9. 4. reliquit) reliquerit
9. 8. teneri) tenere
9. 10. heredem ſcripſerit) heredem ſibi ſcripſit
9. 14. quod voluntati) ſcilicet quod voluntati
Ibid. obtemperauit) obtemperauerit
9. 16. locus fiat) locus fiet
9. 21. qui libertate donati &c.) quib. libertas donata eſt; poſtq. eos, quib. libertas donata eſt,
C. 3. p. 10. ver. 7. æquitatis ratione conſeruanda) æqualitatis ratione conſeruata. A.
10. 11. perſoluerit; alijs) perſoluat
10. 12. implere) perſoluere
C. 4. p. e. ver. 18. ex quo) Iuo quo. alij quo ex
Ibid. iudiciali) definitiua iudiciali
10. 21. ſoluerit) ſoluit
10. 23. quarum ſupra fecimus mentionē) quas ſupra numerauimus
12. 24. ſcilicet) ſed
11. 7. & in omni) in omni autem
11. 8. ideſt ſiue) ſiue
11. 9. religioſa ſit) religioſa. Nou. 2. cap. 1. p. 11. ver. 12. Nulla licētia ſit mulieri) Nulli mulieri ſit licentia
11. 16. habet, nō) habēt, nō
11. 17. aliquem) aliquos
11. 10. æquatis) exæquatis
C. 2. p. 12. ver. 14. ſi liberi, poſt quam editi ſint) ſi liberi, qui poſtea editi ſunt. alij ſi liberi, qui poſtquam editi ſunt, Forte ſi qui liberi poſt quam editi ſint.
12. 15. in reliquam autem portionem) in alia autem portione,

12. 16. niſi

12. 16. nisi forte filius &c. reliquit) nisi forte filij &c reliquerint

12. 18. testaméto heredē) testamento

c. 3. p. 12. ver. 22. vel ante nuptias) aut antenuptiali

12. 25. ille) ipse

13. 4. dereliquit) derelinquerit

13. 6. nuptias peruenerint) migrauerint nuptias

13. 10. euacuauerit) euacuetur

c. 4. p. e. verſ. 11. marito ſuo) marito

13. 14. eo modo) hoc modo. A.

13. 24. dependant) dependent

14. 5. habeat mater) habeat

14. 12. vt ex fructu) & vſufructu

14. 13. apud liberos) apud liberos ſint

c. 5. p. e. ver. 17. re ipſa dederit) rem ipſam reddiderit. alij ipſam rradiderit

14. 24. nihil omnino) nec omnino

15. 6. locum habeat) locū habebit

15. 8. quædam præſ. cōſt. capitula &c. transformata) quoddam præſ. conſt. caput &c. transformatum

Nou. 3. cap. 1. p. 15. ver. 18. hoc numero) ſcilicet hoc numero

15. 20. diacones) diaconos. A.

15. 21. nonaginta ſubdiacones) L X X. autē ſub diaconos. alij nonaginta ſubdiaconos. A.

c. 2. p. 16. ver. 3. per patrocinium) patrocinio

16. 6. Nec liceat vlli &c.) Non liceat vlli Epiſcopo clericos ordinare, & nullas. Bern. Papiē. & Greg. 9. alij Nec liceat clericos &c.

16. 9. ſed duorum) ſed horum Bern.

Nou. 4. c. 1. p. e. ver. 15. vel eum, qui) vel qui

16. 16. pecuniam conſtituit) Iuo pecuniam cōſtituerit. alij pecunias conſtituerit

16. 17. moueat ſuas) moueat

16. 20. vel pro parte) vel in partem
16. 21. noſcatur) Iuo noſcitur. alij dignoſcitur
16. 22. ſiue in ſolidum, ſiue pro parte) ſiue in parte, ſiue inſolidum
17. 1. creditorem) creditores
Ibid. Hoc ſi) Hæc ſi
17. 6. præfiniri eis) præfinire eos
17. 7. quem diem) quam
17. 9. pro reo) pro eo
17. 11. actionib. ſuis) actiones ſuas.
17. 22. creditori) creditorib.
17. 24. habeant creditores) habeat creditor Iuo.
Ibid. ſibi res) res
18. 1. exerceant) exerceat Iuo
18. 3. eius &) eius vel
18. 16. Et in ſumma) In ſumma. alij Et in ſumma ſciendum eſt
18. 18. ſunt) eſſe
18. 21. conſtituerint) cuſtodierint
C. 2. p. 18. verſ. 23. mutauit) Iuo mutuauerit. A.
18. 24. non habuit) nõ habuerit Iuo. A.
Ibid. dare debet) dare poſſit. alij daret tunc
19. 1. ſi habeat) Iuo ſi habet
19. 2. non habuerit) non habeat Iuo.
19. 4. rei ſoluere) rei venditæ ſoluere
19. 5. non inueniat) nõ inuenerit
19. 7. obſtrictus) adſtrictus
19. 8. liberetur) liberatur
19. 9. inuenit) inuenerit
Ibid. caueat creditori) caueat creditori ſuo
Nou. 5. c. 1. p. e. ver. 19. inuocet) vocet
19. 20. vt ſanctam crucẽ) & crucem
Ibid. faciat) imponat.
C. 2. p. e. u. 22. Si quis monachus) Iuo Qui monachus
20. 3. diſcat) addiſcat Iuo. alij dicat
20. 6. cuiuſcumq. ſtatus) cuiuſcumq. condicionis, vel ſtatus Iuo
20. 8. deſiderauerit) cupit
20. 9. malus ſit) Iuo malæ ſint. A.

Ibid.

1. Ibid. displiceat) Iuo displiceant
10. 10. autem &) autem
Ibid. adferre) facere
20. 11. corrigere poterũt) corrigant Iuo.
20. 14. tunc &) tunc
20. 15. monachicam) monasticam. A.
20. 20. vt seruum) in seruum
20. 21. res suas furatus) res meas furatus fuerit, &
Ibid. cucurrerit) concurrerit Iuo.
20. 24. & in furto) Iuo & furto. alij. & pro fur 20. A.
Ibid. vel vita) & vita
21. 1. vera sint) Iuo vera sunt
21. 2. si etiam ipsæ quoq.) & si ipsæ. forte si & ipsæ. alij si etiã ipsæ. A.
21. 5. nullo eũ malo) Iuo nullum ei malum
21. 6. hæc quæ) hoc, quod
Ibid. affecturus) Iuo sæcturus
21. 8. probare potuerit) probauerit Iuo
21. 12. in eodem venerabili monasterio) Iuo in eodẽ monasterio. alij in eodẽ locovenerabili
21. 14. seruo dei) seruo. A.
21. 15. numerato) connumerato
Ibid. sit postea licentia) licentia sit postea domino
21. 17. reuera) vere Iuo
21. 18. solitariæ vitæ) in solitaria vita Iuo. A.
21. 19. & si peccatum) Iuo etiam si peccatũ. alij etsi peccatum ab eo. alij etsi peccatũ ei
21. 23. sin autem) cap. 2. Iuoni, alijs cap. 3.
23. 24. veniat) venerit
22. 2. domino extrahere eum) Iuo domino retrahere eum. alij domino suo extrahere
22. 3. vt seruum eum habere) Iuo alias in seruum eum habere. alias vt seruum. alij vt seruũ habeat
cap. 3. p. 22. ver. 5. In omnib.) In omnib. autem
22. 11. excolendum deũ) excolendum dominũ. alij excolendum
22. 13. humo videlicet constra

constratis) humi videlicet ſtratis

22.22. ex his)in his

Ibid.vt iuſte) qui iuſte

22.23. ab alia)ab illa

23.1.dicunt)vocant

c.4.p.23.ver.2.Si quis in) Si quis

Ibid.ſe conſecrauerit) ſe congregauerit. alij ſe conſecrauit

23.4. receſſerit) receſsit

23.5. in monaſterio) in monaſterium

23.6.introduxerit) Iuo introduxit

23.8.introduxit) introduxerit

23.9. dominij monaſterij ſint) cõmunes ſunt monaſterij

c.5.p.e.ver.12. donauerãt filio) donauerit filio ſuo

Ibid. filijs ſuis) filiæ ſuæ

23.18.habeant) habuerit

23.20.ab omni)omni

23.22.introierit.Vt in)in trauerit. In

24.8. obſeruatio teneat) obſeruantia teneatur

24.9. ſiue vxor) ſi ue mulier

24.10. in monaſterium) monaſterium

24.11. ex caſu mortis ei) ex cauſa mortis ei.alij ex caſu mortis

24.12. competiſſet) competit

c.6.p.24.ver.14. introierit in) introierit

24.15. poſt religioſam veſtem) poſtquam religioſam indutus eſtveſtem.alij poſtquam religioſa indutus eſt veſte

24.18. & vita) ita,vt vitã

c.7 p.25.ver.3. vt in alio) Iuo & in alio. alij in alio

25.4. Et de hoc) Iuo Et hoc. A.

c.8.p.c.ver.9.facultatẽ) licentiam

25.20.audens, audeat.A.

c.9.p.26. ver.3. rerum, humanarumque) rerum

26.5.is habeat)habeat

26.10. clericis, &) clericis,vel

Nou.6.c.1.p.27.ver.2. prohibetur)prohibeatur

27.6.portionem) partem

27.8.ex

27.8.ex laico)laico
27. 9. licet)liceat
27.15. incognitos) sint incogniti
27.16.contra hoc)contra hæc
27.17. fecerit)fecit
Ibidem de Episcopatus)Episcopatus
27. 18. expellatur)spoliatur
27. 25. eoq. tempore) eo autem tempore
28.1. consulat)consulet
28. 7. homini)hominib.
28.10. prædicere)prædicare
28.12. inter religiosos Episcopos) religiosis Episcopis
28.16. dederit;eodemq.) dedit;& eo
28.18. consecrauerit)cõsecrauit
28. 19. Sed & pecuniæ) Sed & pecunia . alij Sed pecunia . alij Sed pecuniæ
28. 20.datæ) data
28. 21. addicantur)addicentur.alij addicatur
28. 22.qui eas dedit) est, qui dedit
28, 25.clericatus)dignitatis, vel clericatus
29. 4. compellatur)compelletur
29. 6. desinet) desinat
29.8. pecunia data) pecunia oblata
29.11.presbyterij,vel diaconij) presbyteri, vel diaconi
29.12.amittet amittat
29. 14. Christianitatis) forte ciuitatis.A.
29. 18. disceptatio &c. facta sit) disceptatione &c. facta.
29. 21. quis ante) ante
29.22.ad Episcopatus apicem) ad Episcopatũ
29. 24. solum is ipse) solũ ipse
29. 25. contradixerit) cõtradixit
30. 5. consecrauit) forte consecrabit.A.
c. 2.p.30.ver. 9. hoc fuerit factum)hoc fecerit. alij fuerit factum
30. 10. debent) debent se
30. 11. obseruare) hoc obseruare. alij continere
30. 12 non ire)non ire,nisi iussu Principis
30.14.extra suam)extra
30. 16.reuocet)euocet

30. 17. obſeruationē) obſeruantiam
31. 1. metropolitanus) Archiepiſcopus
Ibid. quod ſi) Si autem
31. 2. litigiorum) litigādi
31. 3. non concedatur licentia) licentia ei non concedatur
31. 4. Epiſcopus debet) Epiſcopi
31. 5. ſemetipſum) ſemetipſos
Ibid. clericos) clericos debent
31. 6. œconomos) œconomos, vel vicedominos
c. 3. p. e. ver. 9. Numquā Epiſcopus) Nemo vm quam Epiſcopus
31. 11. litteras acceperit) litteris acceptis
31. 14. declarabitur) declaratur
31. 16. metropolitanus ſit) metropolitani ſint
31. 17. maluerit) maluerint
31. 18. accipiat) accipiant
31. 19. autem) alias
31. 23. communicent) cō mittent
31. 24. venerūt) veniunt
c. 4. p. 32. ver. 5. habeat) habet
32. 7. Docent) Docâetur. A. alij Doceant
32. 12. ſine pecun.) & ſine pecun.
32. 14. ſecundum) niſi forte ſecundum
c. 5. p. e. ver. 20. reliquerit) reliquit
32. 24. cū caſtitate) in caſtitate
32. 25. decet) debent
33. 1. vel habuit) vel qui habuit.
Ibid. & ipſam) & ipſa
33. 2. virgine virginē ſuſceptam) virginē receptā. alij virgine ſuſcepta. Poſt hæc verba aliqui habent. ipſa ſeparata presbyter, vel diaconus fieri nō prohibetur
c. 6. p. 33. ver. 9. teneāt &) teneant etiam
Ibid. Diaconiſſas) Diaconiſſam
33. 10. præcipit) præcepit
33. 11. agant) habeant. alij habeat
33. 18. aſceterio) aſcetrijs
33. 22. quoſdam ſecum) quoſdam
34. 9. definiunt) minātur
34. 13. ſternentur) ſternantur

tur.alij feriantur

34.14.facultates) facultates earum.A.

34.15.addicentur) addicantur

c.7.p.e.ver 19. Siue lector)Iuo Quisquis Siue lector

35.1.trahatur) tradatur Iuo

c.8.p.35.ver.3. Episcopus)Episcoporum

35.4.faciat passim) faciat

35.6.numerus)numero

35.10.debeant) debent

35.15. Sed moderandus) Sed secundum facultates sacrosanctæ ecclesiæ moderandus

35.19.siue laicus) siue clericus.forte siue laicus, siue clericus

Nou.7.c.1.p.36.ver.1. Nulli &c. constitutæ ecclesiæ) Nullis &c. cõstitutis ecclrsijs. Iuo sic : Nullus sub Rom. ditione cõstitutam ecclesiam &c. infestare audeat

36.10.Nõ liceat)Burchardus,Bernardus Lapiẽ. & Greg.9. Nulli liceat Ibid.immobilem) immobilẽ ecclesiæ. ijdem tres.

36.11.siue domum,siue agrũ,siue hortũ)siue domũ,siue agros,siue hortũ.Greg.9.siue agrum,

36.13. vel panes ciuiles) hæc verba non habent illi tres.

Ibid.neq.creditorib. speciali,vel generali)neq. creditorib.specialis.vetus codex, & Iuo, & Burch. & Bernard. A. neq.Ispecialis Greg.9. alij neq. creditorib, ipeciali,seu generali

36.16.cõtinet vẽditionẽ) Burch. & Bern. continet cõdicionẽ. Greg. 9. cõtinet condicionẽ, donationẽ, vẽditionẽ. alij cõtineat vẽditionẽ

36.17. emphyteuseos) Bernar. emphyteusis. Greg.emphyteuticũ

36.18. sed omnes omnino) Bern. sed omnes. Greg.vnde omnes Ibidem ab huiusmodi) Iuo par.3. huiusmodi; par.17.a rerũ ecclesiasticarum.alij hac

36.19. alienatione abstineant

neant se) Iuo par.3.alienatione abstineat; par. 17. alienatione se abstineat.Burch.Bern. & Greg. vt Iuo par.3. alij cõtractu abstineat

36. 21. minatur) Greg.9. comminatur

Ibid. idest vt is quidẽ) vt is

36. 22. comparauit) Iuo parte.17. cõparauerit. alij comparat

Ibid.loci venerabilis, reddat eam ei,cuius& antea fuerat) Iuo ibid.loco venerabili reddat, cuius & antea fuerat. A.Idem par.3 loci venerabilis,reddat ei,cuius & ante fuerat. alij loco venerabili reddat eã,cuius antea fuerat.alij locovenerabili reddat eẽ ei, cuius antea fuerat

37.2.& alijs)alijsq.Iuo

37.7.vel quod ecclesiã dãno affecerit)Iuo par.3. vel si ecclesiã dãno affecerit.Idem par.17. vel qui ecclesiæ damnũ effecerit , a ministerio submoueatur. alij vel quod ecclesiæ damnũ effecerit.alij vel ecclesiã damni affecerit.alij vel ecclesiæ damnum affecerit

37.9. sed etiã successores eius)Iuo par.3.sed successores eius . alij sed etiam consortes eorũ

37.10.teneãtur) Iuo par. 17. hac lege teneantur Ibid. siue ipse œconomus)siue archiœconomus.Iuo ibidem.

37.14. Trbellionem) Tabelliones

37.15.cõscripserit)Iuo cõscripsit.alij cõscripserint

37. 18. admiserit) Iuo admiserũt.alij admiserint

37.19:dederint) Iuo dederunt

37.20.vel ceteræ)vel

37.25.facta)Iuo acta.A.

38.1.Excipit)Excepit

38.2.exponit)exponemus

38. 3. per quos &) per quos Iuo.A.

38.8.hominẽs) omnes.& 38.10.

c.2.p. 38. ver. 20. sancto loco) Burch. Bern. & Greg.9.sanctis locis

38.21.ab eo)Greg.ab eis

Ibid. immobilem rem; & eo modo) Grego. immobilē, eoq. modo de communi voluntate . Alij rem immobilem,& eodem modo

38. 23. diuina pragmatica &c.)Greg.9.ſi cauſa rationabilis id expoſcat,& res, quā præſtiterit,maior fuerit, vel æqualis ; pragmatica &c. Iuoni, & alijs deſunt hæc : diuina pragmatica ſanctione ab eo promulgata

38.24.ab eo)Greg. ſuper hoc

c.3.p.39.ver.1.obſeruatione)forma

39.2.cōſtituat)contrahat Ibid.eo,qui)eo,cū quo

39.3.omnimodo)omnino

39.6.ſunt)ſint.A.

39.9.nomē expreſſum fuerit) expreſsū ſit nomē

39.13.niſi filios) niſi forte filios

39.20. ſexta portio remittatur) ſextam portionem remittant

39.23. alterum) alterum fiat.A.

39. 24. qui tūc) qui nunc Ibid.inueniatur) inuenitur

40.10.ad reditus)ad fructuum

40.12.viginti)triginta

40.20.contraxerint) contraxerunt

40.21. placito reditu &c. non dato)ſi placitus reditus &c.non datur Ibid.per bienniū) hæc verba deſunt aliquib.

41.4.de ſuo ſumptus) de ſuo ſumptu

41.5. in priſtinā) priſtinā Ibid.faciem)formam

41.22.Ne autē)Ne forte

42.4.vel in)& in.A.

42.7.peruenire)venire

42.8.ad loca)ad locum

42.12. eo,qui)eo , qui ad

42.13.velit) vult. alij voluit

42.15.vt is)& is

Ibid.cōtraxerit) cōtraxit

42.17.dirutus)dirutas

42.18.tāſmittat cōtractū) trāſmittatur cōtractus

42.23.dederit)dedit

42.24.omnimodo)omnino

43.2.reiciendam) remouendam

43.3.ſi pactus) ſi pactum

43.44.

43.4.œconomis)œconomo.A.
43.7. contrahit)cõtraxit
c.4.p.e.ver.17. faciat contractus) faciat contractũ . alij fiat cõtractus
43.23.appetit)accepit.forte accipit
44.1. vsusfructus est) sit vsusfructus
44.3. vel alios venerabiles locos)& alia venerabilia loca
44.4.vt res)vt illa res
44.5.accepit)accipiat
44.9. cõstitutus) relictus
44.17.illæ res , quas) illa res,quam
44.19. ad locum sanctũ) loco sancto.A.
Ibid.maneant)maneat
44.20.abstrahendæ) abstrahenda
c.5.p.e.ver.22. iura)monita
45.1.emerit) comparauit
45.3.eius,quæ)quæ
Ibid.facta sunt) peracta sunt
45.8.vel alias)& alias
45.11.Hæc si)Hoc si
45.17. venerabili loco restituat) ad venerabilẽ locum pertinentẽ restituat
46.1.actione ei)Iuo actione.alij actione eius
46.2.qui cum eo contraxerint)quæ cum eo cõ traxerunt Iuo.
46.7.locis)ecclesijs
46.10. vel ad alios venerabiles locos) Iuo vel ad alia venerabilia loca.alij vel alia ven.loca
46.12.proastiũ)pratũ Iuo
46.15. Si quis igitur)Iuo Si quis
46.16.accepit) Iuo acceperit
46.19.Sed in hoc) Sed & in hoc Iuo.
46.20.œconomum)œconomos
c.6.p.47.ver.1. Si quãdo) Si qua Iuo
Ibid.inexcusabilis)inextimabilis
47.2.immineat)imminet Iuo
47.3.accipiat)capiat Iuo
47.5.ita tamen)tamẽ Iuo
c.7.p.e.ver.11.habebitur) haberi.alij habeatur
47,12.sanctissimo) venerabili.A.
47.19.autem qui) autẽ si
47.20.contra leges)con-

tra legem

47. 22. & numquam) vt numquam

47. 24. audaci ſpiritu) audere. alij audire

48. 1. & mon. pub.) & in pub. mon.

Ibidem inferre) inſerere

48. 4. & patrimonio) his verbis aliqui libri carent

c. 8. p. e. ver. 6. Iſdem) Eiſdem Iuo

48. 7. etiam illos) eos

Ibid. ſacra dona) ſancta dona

48. 8. pignerauerint &c.) pignerauerit &c. Iuo.

48. 13. obtinere) teneri

c. 9. p. e. ver. 15. Nulli) Nemini

48. 16. aliquid eorum) aliquid Iuo.

48. 18. ſcilicet ſi) ſiue

49. 19. quidem, ſed quæ) quæ

49. 1. talé pragmaticã ſanctionem) tales pragmaticas ſanctiones Iuo.

49. 3. contempſiſſe ſe) Iuo contempſiſſe. alij ſe cõtempſiſſe

49. 4. eam) eas Iuo

49. 9. tali aliquo) tale aliquid

49. 14. quæ ab eis) quæ a-lijs

49. 15. titulo) nomine

cap. 10. p. e. ver. 19. cuiuſcumq.) cuiuſquam Iuo.

49. 22. ſacra miſſa facta) Iuo ſacræ miſſæ factæ. alij ſacra miſſa

49. 25. habebitur) habeatur

50. 1. pretium amittat) prædium amittat

50. 2. diſtraxit, rem) Iuo diſtraxerit, & rem. A.

50. 3. venerabilib. monaſterijs) forte venerabilib. monachis. A.

50. 4. quorum curæ erit) Iuo quorũ cura erat, vt. alij quorum cura erit. alij & ijs, quorum cura erit, vbi

50. 5. contra leges) contra legem

50. 6.

50. 6. reducere) reducerent Iuo

50. 7. liceat) Iuo licentia sit

Ibid, nec titulo) titulo. alij vel titulo

50. 8. nec hypothecarum) vel hypothecarum

50. 12. sacra procedat missa) sacræ procedant missæ Iuo. alij sancta procedat missa

cap. 11. p. e. versi. 13. cuique) cuicumq. A.

50. 18. & fraude) vel fraude

50. 19. vt exoneret) vt exoneraret

50. 20. scilicet suum) suum

50. 23. ex huiusmodi) ex hoc

50. 24. resarciat) resarciet

51. 1. diximus) dixit

51. 3. ad Imp.) ad Episcopum

51. 6. vbique) vbicumque

Nou 8. p. e. v. 12. creari) creandos

51. 13. punitate) punitione. A.

c. 2. p. e. ver. 16. in municipijs) municipijs. A.

51. 18. tales fecerit magistratus) tale quid fecerit, magistratus. A.

cap. 3. p. e. versi. 20. suppositos) subiectos

51. 24. Hi autem) & vt ij

52. 2. descendunt) descenderunt

52. 9. de huiusmodi iurijs) & de his

52. 24. ab eo aliquid) aliquid

53.14. Nam Episcopum) Nam & Episcopi
53.17.oportet: vt cum)debent,vt
c.4.p.e.ver.22.pareat)appareat
54.9.reddat)restituat
54.13. obseruatio)obseruantia
54.17. a Præside prouinciæ tentus)apud Præsidem prouinciæ conuentus.A.
c.5.p.e.ver.19.omnib.exequi)omnib. causis, & iustitia exequi. alij omnib.causis exequi
54.20.sedent)residēt
54.21.Quod si milites)& si milites ei. alij & si ei
54. 22. eorū prohibebitur)eorūdē milltib.prohibeatur. alij eorū prohibeatur
54.24. amittēt,& corporales pœnas subsistēt) amittant,& corporali pœna subsistāt. alij amittant.& corporales pœnas sustineant.A.
c. 6. p. 55. ver. 3. vt eos) & eos
55.7.concedunt forte nō sinunt.A.
55. 21. præ oculis Imp.) Prætoris,vel Imp.
55.22.Prætorio(Prætorij
56.2.Iubet)Iubet autem
56.4.ad L X.)ad X L.
66.6.sint)sunt
Nou.9.p.e.ver.12. remoueri)submoueri
Ibid.Nihil autem)Nec etiam
56.17. habeat præscriptionem) gaudeat præscriptione
56. 20. viro beatiss.)beatiss.
56.23.Et legum) Vt legū
56.24.est:&)est:ita &
57.5.in totas) in vniuersas
57.6.ad Oceani fretū) ad Oceanum fretum. alij ad Oceanum
57. 9. necnon Orientis) necnon & orientis
57.11.vestras)nostras
57.15.circum cludebant) concludebant
57.20.& maxime) maxime
57.22.sustinuerint) sustinuerunt
58.1.supradictū)prædictū
58.5.dignoscitur)dignoscatur.A.

56.8.

58.6.vestra sanctitas)sanctitas tua
58.10.in quas)in quib.A.
58.11.vestræ ecclesię possident) nostræ ecclesiæ possident.alij possidēt ecclesiæ
58. 19. sese tueatur) se tueatur
59. 3. Huiusmodi legis) Huius legis.A.alij Huiusmodi autem legis
59.7.Orientalib.)Orientalib.partib.
59.11.maiorib.)et maiorib.
59.12.sunt,hanc)sunt,vel poste a fuerint,hanc
59.14.huius legis)huiusmodi legis
59.17.pœnam)& pœnã
59.19.in postea)in
60.1.intra)inter.A.alij intro apud
60.2.a vobis)a nobis
60.3. & omnes) & in omnes
60.4.seruaturam) seruiturum
Nou. 10. p. e. ver. 10. ad octo)vsq.ad octo
60. 11. veniant) perueniant
Nou.11.p.e.ver.14. Iustinianæ)Contius addit. & sede.P.P.Illyrico in Pannoniam secundã, idest Iustinianam Primam transferenda
60.16.Castellioni) catelliano
60.21.qua prima)qua primo.A.
61.5.nostræ) nostræ propter hoc
61. 7. & certæ) & ceterę
61.12.& prima)& secũda
61. 14. cum Vrbatensi)in Baccensi
61.15. Sirmij) Firmij. alij Firma
61.17.fuerat)fuerit
61.19.Atilianis) Atttilianis. alij Antilianis. forte ab Attila Attilanis. A.Viden. Ptocop. lib. 4.de ædificijs Iustiniani Imp.
61.20.Aprecinius)Apennius.alij Apenninus
61.21.Sirmitana)Firmitana. Alij Fermatana. forte Sirmiana,vel Sirmiensi a Sirmio.A.
62.6.Biminacium recidiua,& limitata)Cõtius limina numquam recidua, & litterata . alij Imminatiũ, Recidua, & limi

& limitata. alij Biminacium quoniam recidiua,& litterata. Locus mendosus. Forte frequẽtetur,& Biminaciũ:recidiua, & limitata,quę&c.accesserint, vel subiecta sint. A. Viden. Procopius d. lib.4.

62.8.subacceſſerit)ſubiecta ſint. A. alij ſubacta ſunt

62.10. in patrimonij noſtri)in Pannonia in noſtra. alij quæ in prouincia noſtra

62.11.parte)patria

62.12.diſtat)diſtet

62.13. nec multis &c.) hæc verba vſque ad illa (Et quia)Cõtius omiſit

62.14. Secunda Macedonia)prima Macedonia

63.2.Epiſcopis)eis

63.3. ſupradictis) ſupra ſcriptis

63.5.& ſummũ) ſummũ

63.6.quæ a ſe decernentur) aſcendere. locus mendoſus

63.7.& ſolũ)& te ſolum

63.8. actione aduerſus) communione ad

63.13.ipſi dirimant) ipſi hoc dirimant

Ibid.ne ad) nec ad.A. alij & nec ad

Ibid.quempiam) quærendum.alij quendam

63.18.per aliquos)per clericos

63.19.habeant)habeat omnem.A.

63.20.creationis)curationis

63.21.in Aquẽſi)in Aquis. alij in Aſaquis. alij in Iſaquis

Ibid.in prouincia)prouinciæ

63.24.Mediterraneo) Meridiano.A.Cõtius addit Thraciæ oppido

63.25. Mediterraneus) Meridianus.A.

64.1. in Mediterraneo)in Meridiano. A. alij in Meridio.alij in medio

64.2.cũ Aquẽſi)cũ Aquis

64.6.Bonoſiacarũ)Bonoſiacorũ.Cõtius lã eorũ

Ibid.vel ex ea)ex ea

64.7.& eccleſia) & terra

Ibid.vel in)& in

64.18.Epiſcoporũ eiuſdẽ) Archiepiſcoporũ eius a. Forte Archiepiſcopum

pum:a.A.

64.20. Metropolim) Metropolitanos

64.22.honorum neceſſarijs)honoratũ in eccleſijs. alij honoratum ecclesijs

64.24. ad hoc) nec ad hoc

65.2.producere) perducere.A.

N.12.c.1.p.65.ver.6.dãnatũ)Iuo par.9.dãnandũ Ibid. contraxerit) Iuo ibi.contraxit

65.7.legitimos ex priore) ex priore legitimo Iuo.

65.9. & dos, quæ ei data eſt)doſq.ei data

65.10. fiſci iurib.) virib. Iuo in Panor.

65.12.cinguli ſui) cinguli.Iuo par.9.

65.14.& corporalib. coërcitionib.) corporali quæſtioni. Iuo. par. 9. & corporali quæſtioni Idẽ par.16. & in Panor.alij & corporalib.coërtionibus

65.15.vxor eius)vxor ei

C.2.p.e.ver.18.ſint ei,qui) ſint,&.Iuo.

65.19. contraxerit) contraxerint Iuo

65.21.procreati ſunt) procreati ſint Iuo.A.

65.22. pœna patris) in pœnam patris Iuo.

66.1.alimoniã præbeãt) alimonias præbeãt Iuo. alij alimonias præbere debeant

66.5.omnes quidẽ)omniũ

66.10. matrimonijs ſunt) uatrimonio nati ſunt. alij matrimonio ſunt

66.22. nã poſt biennium &c.) hæc periodus in veteri libro deeſt, nec ſine cauſa.

66.23.præcepta)iura

66.25.in illicitis nuptijs aliquis permanſerit)in licitas nuptias aliquis contraxerit

67.3.nouas inlicitas)inlicitas

67.5.biennij indulgentia &c.)bienniũ illud præſtari oportet

67.6.iã cõtraxerint) iã cõtraxerũt.alij cõtraxerũt

67.7.matrimonia)matrimonium

C.5.p.67.v.11.muliere libera)muliere Iuo. & alij

67.13.ab eo illa)ab ea

67.16. nati liberi) nati filij Iuo

Nou. 13. p. 67. ver. 20. oportet &c.) Mutilus est hic Iuliani locus: poterunt tamen verba ex Græca constitutione sarciri. Spectabiles Prætores Plebis oportet vicenos secũ habẽtes milites, & tricenos matriculatios flagitiose viuentes coërcere.

Nou. 14. p. 68. ver. 4. in prouincijs) in alijs prouincijs
Ibid. Et hoc) hoc. alij quod. alij &

68. 5. Præsides) Præsides prouinciæ

68. 6. supplicio) supplicij iudicio. Iuo in Panor. Ibid. subiciũtur) subiciantur

68. 12. Constitutio) hæc Constitutio

Nou. 15. c. 1. p. e. ver. 17. librarum auri pœna) libris auri ipse

69. 1. Nec enim) Nec etiã

69. 7. Defensorem) Defensores

69. 10. crearetur) creetur. A.

69. 12. facturus est) facturus sine dolo est

69. 17. sed nec) sed

c. 2. p. e. ver. 21. Sufficit enim Prefidi) Sufficiũt eis

69. 22. iussiones) Præsidis iussiones.

c. 3. p. e. ver. 24. intimentur) ciuitatis infinuentur. A.

70. 4. hominem) homines
Ibidem. Acta) Pacta

70. 5. conficere) cõponere
Ibidem. potest) debet

70. 8. seditiosos homines) seditiosos

c. 4. p. e. ver. 18. litis intra) litis fuisse intra

c. 5. p. 71. ver. 1. exerceri eã oportet) disceptetur

71. 4. eis vindictam) ei vindictam

71. 6. Prætorio) Prætorij

71. 8. scrinium) Defensor & scriniũ. alij scriniũ vnum

c. 6. p. e. ver. 16. in iudicio) in iudicium

71. 20. debet) decet

71. 21. publicas annonas) publicam annonam
Ibid. habeant) habeat

71.22.ex veteri quadã cõ suetudine)ex veteri cõ suetudine. alij secundum veterẽ consuetudinem

Ibid.capiant eas)capiant eam

Nou. 17. c.1. p.72.ver.14. & requirere debent:) debent. Malim debẽt; & requirere, ne forte &c.patiatur.A.

72.15.pessus est)patiatur. A.

73.1.& fine)fine

73. 4.puritate)pietate

73.7.nihil steterit) nõ steterit

73.9.Iubet) Iubet autem

73.12. iudicum portant) iudicum impetrant,

c.2.p.e.ver.19. de portu) & deportu, & de &c.

73. 21. vtpote) vel aliorũ publicum exigeri, vtpote *

73.22.ædificatarum)ædificatorum

Ibid.Iubet)Licet

74.1. intimauerit) forte intimauerint.A.

74.9.debet construre) debent,& constituere

74.11.in eadem)in

c.3.p.e.ver.15.in iudiciũ) in iudicio.alij iudicio

74. 25. omnes homines suos) omnes suos

75.3.administrat) submministrat

c. 4. p.75.ver.5.vnicuiq.) criminosis

75. 9. intra terminos) in terminis. alij intra terminum

75.10.exigere)exequi

75.11.cõseruet)obseruet

75.17.Et tam)vt tam

c.6.p.76.ver.24.Nam&) Nam nec

76. 25. apparitioni eius) apparitori eius.alij apparitori

Ibid.non licet)licet

77.4.in eisdem)in ipsis

77.9.sed si)sed & si

cap.7.p.77.ver.12.iussionem)iussiones

77.13.religionib.) regionib.

Ibid.eaui)eas

cap.8.p.e.ver.19.referri) perferri Iuo.

c.9.p.e.ver.22.contemnere)continere

77.25.sed & si)sed si

78.3.adscripticiorum)ad scriptorum

78.5.

78.5. autem) autem etiã
78.6. ne aliquid) ne quid
78.7. etiam si & si
78.12. aliqui curã habẽt) aliquis curam habet
78.13. conductores) creditores
c.10.p.e.v.24. prouinciæ municipijs) prouincijs, & municipijs. alij prouincijs
78.25. insinuẽtur,&) insinuẽtur. alij insinuet
79.2. damno) onere
c.11.p.79.ver.4. solis) solũ
79.6. fugerint) fugerunt
79.8. Nam &) Nam N.18.c.1.p.79.v.19. dereliquerint) reliquerint
80.4. præstita est) præstita sit
cap.2.p.80.ver.9. priori) prioris
Ibid. ideſt præcedentis capitis) non videntur hæc verba esse Iuliani, sed adiecta ab aliquo studioso.
80.10. exempti) excepti
80.13. cogũtur) cogantur
c.3.p.81.ver.8.& omnib.) & in omnib.
81.9. iure obseruãdo) obseruando
81.10. marito suo) marito
81.13. Idẽ in) Idẽ est & in
Ibid. & proauia) & in proauia
c.4.p.81.ver.18. capiant) accipiãt. Iuo in Panor.
81.19. consequantur) asse quantur Iuo ibid.
81.20. filia nati) filia
81.23. nepotib. ex filia) neptib. ex filia. Iuo. par. 16. alij ex filia
82.1. sint, an) ana. lij sint, aut
82.2. &. vtrum) vtrũ Iuo. Ibid. an ex filia) aut ex filia. alij & in filia
c.5.p.82.v.4. Si quis) Itẽ si quis. A,
82.5. sed sola) sola
82.7. posteaq. soluto prior e matrimonio) posteaq. soluto matrimonio. alij postque prius matrimonium
82.10. cum ea) ei
82.11. liberi eius tam) tam liberi
82.12. ex priore) ex primo
82.15. prius) primu m.
82.23. fuerat) erat
82.25. fuerint) sunt
83.13. filij) liberi
83.14. Hoc) Hæc

83.15. fuerat in domo) erat in domo. alij erat domi

83.17. complures)plures. alij quam plures

83.18. naturales liberos habuerit) naturales liberos habuit. alij filios naturales habuerit

83.21.earum)eorum

83.23.)tales mulieres)tales

84.1 prole)progenie

84.5.hæc autem omnia) hæc autem. alij Hoc autem

c.6.p.e.ver.9.genero) genero suo

84.11.postraq.)postea.alij postea quam Ibid. intestatus,siue testamento condito)testatus siue intestatus. alii intestatus, siue temento edito

84.14.ante nuptias) ante nuptialis

84.15. Si hæc igitur ita sint)Si hoc igitur ita sit

84.16.patri) iure patris

84.17.ante nuptias) ante nuptialem

c.7.p.e.ver. 20. in alia quacumq.)alia quadã

84.22.distributiones) distributionem

85.1.quos &)quos

85.6.vlla eius)vlla

c.8.p.85.ver. 9. prolatam manum suam)prolata manu sua Iuo. alii probatam manu sua scripturam. alii probatã manu sua scriptã scripturam

85.14. & postea) postea Iuo.alii vt postea Ibidem probationib.) probatione Iuo.

85.13. litteras quidẽ suas agnouerit) litteram suam non negauerit. alii litteras quidem agnouerit

85.15.in vtroq.casu cõuictus) in vtrũq. casum conuictus Iuo. alii in vtroque casu si conuictus sit,

85.17. quãtitatem actori præstet) quantitatem præstet Iuo. alii pecuniam actori præstet

85.20.Hæc)Hoc

Ibid.habent)habet.alii habeant

85.22.detulerit) retulerit.

85.25.

85.25. euitabit) sic euitabit
86.2.decurrerit) recurrerit
86.5.sic euitabit)euitabit
86.9.Si quis autē)Si quis
86.11.sit) fuerit
86.12. particularem solutionem) particulares solutiones Iuo.
86.13.persoluerit)persoluit.alij soluerit
86.14. attamen nihilominus)attamen
86.15.sortē exsoluat) partem persoluat
86.21.sed etiam)sed &
86.23.in hoc)in hoc autē
86.24.ratio eadem)ratio
c.9.p.87.ver.23.trasferātur)transferatur
c.10.p.88.ver.11. liberos) filios
Ibid.attamen)tamen
88.12.ante)qui ante
88.13.nati)sunt nati
88.14.efficiantur)efficiūtur
Nou. 20.p.89.ver.16. idē soli) huiusmodi ministerium idem soli.A.
Nou.22. c. 1. p.90. ver.2. contigerunt) cōtigere
90.5.fuerint)fuerunt
90.7.decesserint) decesserunt
c.2.p.90.ver.9. bona gratia)bona gratia sine repudio
Ibid. matrimonia disrumpant) matrimonium dissoluunt
90.11.vel mulier)vel vxor
Ibid.elegerint)elegerit
90.13.sit)fuerit
90.17.introierit) intrauerit
90.19.vxor eius) vxor
90.20.fuisset)esset
Ibid.Sed & si)Sed si
90.25. si non potuerit in toto triennio) si quis non potest Iuo.
91.1.muliere)vxore Iuo
91.7.reuerti)redire
91.13.punietur) puniatur
91.16.est, expectet quinquennium) expectat, eum quinquenniū expectet
91.17.licebit &)licebit
91.23.deducantur) reducantur. alij reducatur
91.24.libertini) liberti.A.
91.25.Sed hoc) Sed & in hoc.alij Sed in hoc
92.3.lucri ccpisset)lucrari potuisset

c.3.p.92.ver.6. ancillam mulierem)ancillam
92.7.eam esse putans)putans Iuo in Pan.alij eā putans
92.9.cōiuncta)iūcta Iuo.
92.13.vel seruū)seruū Iuo
92.15. calliditate vel conniuentia)calliditate& conniuētia Iuo par.8. calliditate & cōtinētia Idem in Pano. alij per calliditatem & conniuentiam.alij per calliditatē vel conniuētiā
92.19.ingenuo)insicio
92.20.præstitit) præstiterit
92.22.igitur)ergo.Iuo.
92. 23. ipsa datione) Iuo ipsam donationē. alij ipsa donatione
Ibidem. ancilla libera fiat) Iuo par.8. ancillā liberā faciat. quæ verba desiderāt, vt antea scribatur,& ipsa datio dotis. Panormia habet,ancillā facit liberā.
93.3. nuptijs) in nuptias Iuo
93.4.quod agatur)quid agatur. A. alij quid agitur, &. Iuo mendose vtrobiq.quod
93.4. prohibuerit) cohibuerit Iuo
93.7.quod)qui
93.8.duxerit)duxit Iuo.
93.9.quod)quæ
Ibid. nupta sit) nupta est Iuo.
93.10.igitur)ergo Iuo
Ibid.licet)& Iuo
93.11. attamen si sciens) attamen sciens. alij ac cū sciuerit.Iuo in Pan. attamē rē sciēs. par.8. attamē nesciēs mēdose,pro attamē rē sciēs.
93.13.seruilis cōdicionis) de seruili condicione
93.15. fine dubitatione) Iuo par. 8.fine dubio. in Pan. iure fine dubitatione.alij videlicet
93.18.sint)Iuo sunt
c.4.p.94.ver.4.matrimonia dissoluūtur) matrimoniū dissoluatur
94.4.adnumerari)connumerari
94.5.debet) debet etiam
94.7.est in)est
c.5.p.e. ver.11. soluitur) dissoluitur
c.6.p.e. ver.17. Quod si) qui si

94.19.domino&)domino
Ibid. eum cum modica)cũ modica. alij eum modica
94.21.magiſtratus) magiſtratum
cap.7.p.95.ver.5. ſubſtantiæ ſuæ)ſuæ terræ
95.11. mulieri) deceptæ mulieri
Ibid.ideſt vel)ideſt
95.13.habeat)habuerit
95.16.quantitatem) auri ſummam
95.17.tantummodo)tantum. alij tantummodo auri
95.18.præbeat) præſtet
95.24.ſteterit)ſtetit
c.8.p.96.ver.9. permittitur)permittimus
96.12. cogitur) cogatur. alij compellere. forte compellitur.
c.9.p.e.ver.16. pactiones factas)pactionem factam
96.17.diſpares) impares
96.18.tales cõuentiones) talem conuentionem
96.20.moriente)mortuo
96.21.præſtant) præſtẽt. alij præſtat.
96.24.ab vtraq; perſona) ab vtraque parte. alij ex vtraq. parte.
97.4.pars)pars &
97.10. & habeat) vt habeat
97.11.ea consumere)eam diſponere. alij eadẽ cõſumare. alij eadem diſpoſitione. forte de eadem diſponere.
97.12. alia quauis) alia quacumq.
97.18.ſenſerit)ſcripſerit
97.20.Si enim)Si
97.21. quæ lucri) qui lucri. alij qui
97.22. ceperit) acceperint. alij interceperint
97.23 ſpecialiter)ſimiliter
97.25.eas res)eaſdem res
98.1.Illud autem)Illud
98.10.dotalib. inſtrumentis)dotibus
68.13 antefatam)præfatã
c.10.p.e.v.15. Si mulier) Similiter ſi mulier Iuo parte.8.
Ibid.nec dũ) Iuo ibid. nondum
98.17. properauerit) peruenerit
Ibid.omnib. quidẽ modis) omni quidem modo Iuo.

98.21.

98.21.exſoluere)ſoluere. Iuo.
98.22.cum diuino) diuino.Iuo.
98. 24. ſuo ſibi derelictas)ſibi relictas.Iuo.
99.1.res eodem modo)eodem modo. alij res eo modo.alij res eædem
99.3.& in)&
99.6.& mater)mater
99.7.& auia)auia
Ibid.& filia)filia
99.8.& neptis)neptis
Ibid.& ſoror)ſoror
99.14.reclamauerit) declarauerit
99.18.ab alio)ab aliqno
99.21.habeat)habet
100.2.particularis datio) datio
Ibid. apud coheredes) coheredib.
100.5. peruenıant) peruenıunt
100.7. relinquuntur)reliquerit
100.8. cognatorum) adgnatorum
100.9.vocatur) vocetur. alij vocentur
100.10.poterit)poterat
100. 11. gradum tantum) gradum
100.12.accipiat)capiat
100.14.habeat)habet
100.15.expectet)expectauerit
100.16.p operauerit) peruenerit
100.22. vſum eius) vſum fructum
100.23.Sed tempore ſecũ di matrimonij)Sed ab eo tempore, ex quo ſecundum matrimoniũ contraxerit,
101.4. donabit) donauerit.alj donauit
101.5.æqua)ex æqua
101.7.res eis)res eius
101.8.ſunt)ſint.A.
101. 9. in ſtirpem) in ſtirpes
101.10.ſuccedere) ſuccedere debere
101.15.tecepturam)receptura
101.17.dereliquerint)reliquerint
c.11.p.e.ver.20.ad ſecundum migrauerit matrimonium) ad ſecundas migrauerit nuptias
101. 22. legitime) legitimo.A.
102.3.habeat)habens.alij habeat,&

Ibid. perueniens nuptias) peruenerit nuptias. alij nuptias venerit

102.5. deinde) deinde autem

102.7. in vltima) vltima

102. 9. siue institutionis) institutionis

102.10. seu legati) siue legati. alij vel legati

102.13. peruenerunt) peruenerint

102.16. permanet) permaneat. alij perueniat

102.22. habeant) habent

102.23 in mariti) mariti

Ibid. & ipse) ipse

C 12. p. 103. ver. 8. nec) vel

103. 9. quoniã) quamuis

103.11. Sed clemẽtius) Sed clementer. alij sed clemsntius quidem

103.12. suũ parẽtem) suos parentes

103.13. voluerit) voluerint

103.14. eius) eorum

103. 21. excluſis) excluſi. alij excluſi ſint

103.22. fuerint) ſint

103.23. ex eo tempore) ex tempore. alij ex eodẽ tempore videlicet

103..5. sunt) fuerint

104. 2. concurrit) currit. alij occurrit. forte cucurrit

c. 13. p. 104. ver. 5. perueniens) veniens

104.7. huiusmodi res) hæres

104.10 in stirpẽ) instirpes

104.12 superius) supra

104 13. parente parentib.

104.14 irrita sit) irrita nõ sit

104.15. teneat teneatur

104.16 facit) fecit

104.23 habeãt) habeat. A.

104. 25. habeat) habeat mulier

Ibid. direpto) diruto. alij dirupto. forte direpto

105.3. ex his) ex eis

105.4. tãtã partẽ mulier) partẽ tertiã insuper. alij partẽ tertiã mulier

105.6. quantã) quantum

105.10. portiunculã) particulam

105. 11. alienet) alienare posſit

105.12 inutilis sit) inutilis erit. alij inutilis fiat

105.19. a parẽte) a parẽtib.

105.25. fuisse esse

106.1. parentes) parẽtem

106.2.

106.2. huiusmodi portio ne)his portionib.
106.6.partē vel patrē &. alii patrem,aut circa
106.7. probatur) probatus est
Ibid.omnimod)omnino
c.14 p.e.ver.12.habeat) habet
106.14 filiorū)liberorum
106.16 liberorum suorū) liberorum
106.19.eidem filio)filio
106.21.dimidiā) dimidiā partem.alii partem
106.23.portionem)partē. alii neutrum
106.25.liceat eis) liceat ei.alii liceat
107.1 filios liberos
107.2.tantā partē) tātum
107.4.quantam) quatum
107.5.habent)haberent
Ibid.Sed & si)Sed si
107.8.donare)dare
107.12.Hæc si)Hoc si
107.14.parens diuisit)parentes diuisissent
107.16.præstiterit)præstiterint
107.18.accepit)acceperit
107.23. & de matre) & matre
Ibid.& in auo)in auo
107.24.in auia)auia
107.25 Sed & in)Sed etiā in.alij Sed etiam.
Ibid.nepteue)& nepte
c.15.p.108.ver.9.mortuus est moriatur
108.17. derelictū) relictū
Ibid. redeat ad liberos)reddat,ac liberis
108. 19. nati sunt) nati sunt,detur,
108. 22. plus æquo) plus. alij amplius æquo
Ibid.irritum factū)irritum permaneat,vt
108.25.Illud autem)Illud vero
109.1. & primi, &c.)ex primo, & secundo, & tertio matrimonio
109.3.proprii) proprii sui
109.4 excipient omnimodo)accipiant, & æqualiter omnino diuidant
109.5.peruenerit)venerit
c.16.p.109.ver.10. peruenire)venire
109.13.hoc quo)eo quo
c.17.p.e.ver.17. peruenientis)prouenientis
109.20.alerutrā)vtramq.
Ibid.peruenerunt)perueniant
109.22.sunt)sint

109.24.& de)etiam de
110.2. acceperunt) acceperint
110.3.præstare coguntur) seruare coguntur. alij seruare cogantur. Ad duntur in aliquib. libris hæc verba(Et si secundas cõtraxerit nuptias maritus : filii sui ex priori matrimonio nati res,quas lucratus eũ custodiat.)In quib. verbis pro filii sui nati,scribẽdũ est filiis suis natis,&pro(eũ)est.A.
c.18.p.110.v.4.tã augere) tã mulieri , quã etiam marico tam augere
110.5. quam deminuere) quam etiã deminuere
110. 6. constante adhuc) constante
110.10.extãtib.) existẽtib.
110. 14. nulli liberi) nulli extant liberi
Ibid.præcedẽti)priore
110.15.sint:tunc)tunc
110.17,sine vllo)sine
c.19.p.e,ver.20. vel si viuus)vel viuus
110.21.concessisset) cõcesserit
111.4.dedit)dederit
111.7.Idemq.)Idem.
111.11.per liberalitatem)liberalitate
111.16.quamuis)nisi
111.18.expresserit) expressit
c.20. p.e.ver. 21. qualiter cumq.) ex qualicumq.
111.22.omnino)omnimodo
111.24.Loquimur)Loquitur
112.5.spectat)exspectat
c.21.p.112. ver. 14. eius filius)eius
112.15.est,vel)Iuo sit, vel
112. 17. ei concinnauerit) cõcinnauerir Iuo. alij comminauerit. alii ei comminauerit
112.18.totis priuetur)totis priuaretur Iuo.alij priuetur.
c.22.p.ea. ver.20.priuilegijs,vel)priuilegijs,&
112.21.mariti prioris)prioris mariti Iuo. alij prioris viri
Ibid.nõ vtatur) Iuo in decreto non vtitur
c.23.p.ea.v. 23. eius ipsa) eius Iuo.
112.25.id facere)hoc facere

113.3.nõ sunt) nõ fiũt Iuo.
113. 4. videtur) videatur Iuo p arte.8.
c.24 p.e. ver. 7. soluere) reddere
113.10.ei videtur) videbitur
113. 13. qui in medio) qui medio. alii & qui in medio
c.25.p.114.ver.1. rationẽ) rationes
114.2.redditã rationẽ)redditа ratione Iuo. alij redditas rationes
114.3.suũ soluere) suũ per soluere Iuo. alij persoluere
114. 5. perueniat) Iuo in Panor.veniat.alij peruenire.
114.8.ipsius matris)ipsius, idest matris Iuo,& alij. Ibid.suis)eius Iuo.
114.10.vitrici ex)vitrici
114.13 lucrari)se lucrari.A
114.14.deferatur)ei deferatur.A.
114.15.quo forte)quod forte
114.16.matrẽ eorũ)matrẽ
114.18.de his)đe illis
114.19.quas probatũ) quæ probatæ
114.20.fuerit)fuerint
114.23.alias)tales
114.24.superius exposuimus) supra posuimus. alij supra exposuimus
114.25.pœnæ)pœnis.A.
115.2.obseruationem)obseruantiam Ibid.& si)si
115.3.liberis suis)liberis
115.4.ita vt)vt
c.27.p.e.ver.21.supra) super Iuo.
115.22.est)erit
115.24.sacerdotio)a sacerdotio Iuo.
116.1.ad maiorẽ)ad omnẽ
116.3.prohibeatur ascendere) prohibetur accedere Iuo.
116.5. habuit) habuerit
116.8.poterit)potest Iuo. Ibid.Nã & si)Et si Iuo
c.28.p.e. v. 18. In primo) vt in primo
116.19. legatũ non exigatur)legata nõ exigãtur
116. 20. sacerdotium legatario obuenerit) ad sacerdotiũ legatarius peruenerit. alij legatarius ad sacerdotiũ peruenit
117.4.fuerit)fit

117.10.reſarciatur) reſtituatur
117.13. ſunt ab his) ſint ab his
117.16.mutuauerit) mutuauit
117.17.ad vſus autē ſuos) ſed ad vſum ſuum
117.18.vſurarum nomine tertiam)vſuram tertiæ
117.19.Hæc ſi)Hoc ſi
117.22.fideiuſsionē)fideiuſſorē.alij fideiuſſores
117.24.bonorū) ſuorum bonorum
117.25.atque)vt.alij ſi
118.5.omnimodo)omnino
118.8.neq fideiuſſores) ſi deiuſſores non
118.10.ei relictū)relictū
118.16.ſecūdas)legitimas. alij ſecūdas legitimas
118.20.heres)heredes
118.21. obſeruari decet) obſeruari debent, alii ſeruari decet
118.25.hic)hæc
119.4 fideicommiſſum) ſi deicommiſſum relictū fuerit. A.alii fideicom. relictum ſit
119.6.his cautio)eis cautio
119.9. prohibuit) prohibuerit
119.10.in hoc)in hoc caſu cap.29.p.ea.ver.15. a defuncto)defuncto
119.16.fuiſſet)eſſet
119.17.reliquerit)reliquit
119.18.diſcretione) diſtinctione
119.21.ſunt)ſint.A.
119.22.res ſunt,quæ) res Ibid.peruenerint) peruenerunt
119.23. tranſmittuntur) tranſmittantur
120.3.nihilominus) ſolus
120.4.Hæc)Hoc
120.10.nuptias migraue uerit)forte nuptias migrauit.A.
120.12.defuncti filijs ſuis) defuncti filii ſui.alii filii ſui
120.15.peruenerunt) peruenerint
120.17.nuptias contraxerit)nuptias cōtraxit,A. Ibid.vel ſi poſtea contraxerit)Hæc verba in quibuſdam libris non ſunt.
120.20.æquali)æqua
120.21.filijs ſuis)filij ſui
120. 24. excepta videlicet)excepta

120.25.

120.25. suis finibus regitur,&)in suis finib.regionibusq.
121.2.Sed in)Sed & in
121.3.toto iuris)iuris
121.7.exponentur)exponuntur
cap.30.p.e.ver.13. peruenerunt) peruenerint. alij pertinuerunt
121.15. aut quo voluerit modo)& ad quēq.voluerit modum. alij & ad quem vol. modum
121.19.huiusce modi) huiusmodi
121.10.earum quidem)earum quidem rerū. A.
121. 22. tantum habeat) habeat
122.1.casib.(causis
122.2.habeat)habet
Ibid.nisi forte) nisi forsan
122.3.amicali transactione)amicabili compositione.alij amicabili trā sactione
122.4.sunt)sint
c.31.p.e.ver.10. autē quasi)autem
122.11.dicimus)edicimus
122.13. in ista Const.) in Constit.
122.16.omnimodo)omnino
122.19.illam Constitutionem)alias Constitutiones. A.
122.20.quā tibi) quas tibi.A.alij quas
Nou.23.c.1. p. 123. ver.1. vel per tutorē, vel per curatorem)vel tutorē. alij vel per tutorē, vel quempiam
123.3.numerari) connumerari
123.4.præcipit)iubet
c.2.p.123.v.6.Si consulta tione Imperator vel) Si cōsultatio spetetur: & Iuo.A. alii Si cōsultatione Prætor, vel. alij Si consultatione ordinetur Prætor,&
123.11. tempus statutum) tempus
123.13.habens)agens
Ibid.in vnum cōuocauerit) conuocauerit. Iuo.
c.4.p.124.ver.8.habeant) habent
125.17. Illustri Magistro officior.&c.)glorioſiſſ. Quæstori iterum , & Exconsule

125.20. imponentes) interponentes Grat.
125.21. hæc circa) hoc circa
126.1. & in) in
126. 5. exercuerit) exercuisset
Ibid. & fuerit) & fuisset
126.9. fit; & in fit; in Grat. alij esset: & in
126. 10. eam extendi) ea extenderetur
126.15. promptũ) propriũ
126.16. perdidisse) perdidisse inuenimus
126.21. & tutores) vel tutores
126.23. numerãdum) numerandorum Grat.
127. 1. sunt) sint Grat. & alij
127.5. quiescendum) acquiescendum
Ibid. ne timore) nec timore
Ibid. instante) instãtiæ
127.8. quæ &) quæ Grat.
127. 9. Ad hæc) Ad hoc Grat.
127.11. nostrũ inferri consistorium) consistorio principis inferri
127.12. imperatoriam) Imperatoris Grat.
127.13. causis ex) causis, &
127.15. agitetur) exagitetur
127.20. posit) posset
Ibid. cõuocandos) conuocandũ Grat. alij vocandos.
127.23. sua spõte motus) monitus, sua sponte
128.2. capitulo) capite
128.6. digesserit) digesit
128.7. sint) essent
Ibid. & appellationes) & vt appellationes
128.8. non solũ ad) nõ ad
128. 9. sed ad) sed etiã ad
128.13. hoc) hæc
Ibid. dereliquerit) dereliquit
128.17. vt forsitã) vt forsan
128.18. sufficeret) sufficiat
128.19. Ideoq.) Ideo
128. 23. eã venire) venire
129. 1. ei post) ei penitus post Grat.
129.8. Prætores) Præsides
129.9. easdem) eas
129.11. & hi) & hi quidẽ, qui
129.15. tamen) tantum
Ibid. perferant) proferãt Grat. & alij quidam
Ibid. decidendas) decidentes

129.16.Oriẽtalem autem tractum)Orientalis autem tractus
129.22.obſeruãdo) obſeruato Grat.
130.2.ſint quãtitatis) quãtitatis
130.8.qui vna\quę vna.A
130 2.Præfectorio)Pręfecti Prætorio
130.13.Ita tamen hæc)Ita tamen hoc Grat.
130.14. vel alijs) vel ab alijs Grat.
130.16.imperialis) imperialis tamen
130.23.referetur) referatur Grat.
130.24.autem vel)autem
131.3.delegati)dilecti. Vetus liber.forte delecti, vel directi.
131.4.ſunt ſpectab.) ſpectabilem
Ibid.habent) habeant Grat.
131.7.referũtur)referãtur
131.8.quæ in)quæ de
131.9.vel ab)vel
131.10.ab auctoritate)auctoritate Grat.
131.13.III. NON. IAN.) KAL. IVL.
Nou.28.c.1.p.131, ver. 21. nominetur prouincia) nominẽtur prouinciæ
c.3.p.133.ver.21.tollat) retollat.& v.25. & 134.2.
Nou.29.p.135.ver.1.eſt & de)& de
N.31. c.1.p.136. ver. 11.cui præerit)forte cui prouincię adiecit. vel cuius Præſidi adiecit.A.
c.2. p.137. ver.3. in tertiã perducatur) in tertia producatur
137 .9.ſubiecit)ſubicit
Nou.32. p.137.ver.15.ſumere eum)ſumere
137.17. mutuauerit) mutuauit.& 18.
137. 18.vnam annuã)vnã. alij annuam
Nou. 33.p.138.ver.5.V.Illuſtri P. P.) Præfecto Prætorio. alij viro Illuſtri Præpoſito
138.6.per Illyricũ) Illyricis.alij per Illyricos.
138.7. Præauaritia) Propter auaritiam
138.12.& totas) & in totas.alii & in omnes
Ibid.Illyricianas) Illyricanas.A.
138.13.autẽ in)autẽ & in
138.14.patrias)prouincias Ibid.

Ibid.exemplar) exemplum. alii exemplariũ

138.15.lege legi.A.

Ibid.præcepimus præcipimus

138.16.vt ne priuati quidẽ) vt nõ solũ priuati

138.17.se solũmodo esse) se esse

138.18.propositã) positam

Ibid.milites autẽ) sed etiam milites

138.19.non esse) esse

148.20.Vt ergo) Vt igitur

138.21.hæc lex) lex

139.3.cuiquam) cuidam

Ibid.Ideo ad) ideo & ad

139.8.habebuntur) habeãtur

Nou.34 p.139.ver.12.v.c. Præsidi Aemi Montis) Vic.Præsidi Aemimõtis.alii ViceconsuliMysiæminoris.alij clariss. Præsidi Aemi montis in Thracia.

139.15.& quæ vltra &c. perspeximus) & auaritiæ plenam

139.16.fit) fit

Ibid.lege saluberrima) lege hac, alii hac lege saluberrima

139.17.sanare) saluare.alii emendare

Ibid.communem) cõmuniter

139.18.deponere) ponere

139.19.in præsenti) in præsentis

Ibid.necessitatis) necessario

139.20.Sed & in) Sed etiã in.alii Sed in

139.21 enim) autem

Ibid.nostras aures) nostras pijssimas aures

Ibid.in Mysia secũda) in ea ipsa

139.22.prouincia, quã ad ministras,auide) prouincia, quam tu administras, auare. alij viros, &. alij carent his omnib.

140.1.captata quosdam) captara.alij captata ad quosdã.alij captos

140.3.mẽsuram fructuũ) mensuram

Ibid. & paucam &c. rerrulas) & ipsi creditores propter paruum fructum,quem dabãt, terras. alij habent vtrumq. & post verbũ terras addunt colonorum callide arripuisse & pau-

& paucam &c.
140.4.dantes)dãtes totas
140.6.alios)& alios
140 10.huiuſmodi) hos
140. 11. vel tritici) modij tritici . alij modij vel tritici
Ibid. vel alia ſpecies, quæ in fructus aridos eſt) in quibuſdã libris hæc deſunt.
Ibid. vel alia ſpecies) vel in alia ſpecie . alij & alterius ſpeciei
140.12. in fructus aridos) in fructib.aridis
Ibid.dederint)credide rint . alij crediderit
140.13.parte modij) parte
140. 14. pro ſingulo modio) in ſingulo modio. alij per ſingulos modios
140.16.eorum audẽte)audente, eorum
140. 17. audente) aliquo audente
140 18.inſcriptis)ſcriptis
140.19.ſunt cõtracta)ſint contracta.alij ſint.
140.20.dedit)dederit
140 21.vnam ſiliquam) ſiliquam
140. 22.annuam)in anno
140.24.ex preſenti)in preſenti.alij & præſenti
141.1.omne autem æuũ) omni autem æuo
141.2.ſi quando)ſi quis
141. 3. vel triticũ) qui vel triticum. alij triticum
Ibid.fæneratum,vel alij aridi)fæneratur, vel alios aridos
141.5.accipiẽtes) accipiãt
141.6.modij partẽ) modij
141.8.& ſecundum) ſecũdum
141.9.permanſit)permanſerit
141.11.pignus) in pignus
Ibid.acceperint) acceperũt.alij accepit. alij acceperat
141.12.hæc modis omnib.) hæc.alij hoc modis omnib.
141.13.reddere)reddant
Ibid.& hanc legẽ communem omnib. eſſe) & hæc lex communis omnib.ſit
141.15.gaudentem,&)gaudens, neq. non
141.16.conſulentem)conſulens
141.17.afferentẽ) afferens
Ibid.Hæc)Ea

141.19. omni prouincia) omnes prouincias
Ibid.tuo)noſtro
141.20.gubernatur) gubernantur
Ibid.obſeruare)obſeruari
141.22. quod ſi) quod ſi forte.alij vt ſi forte
Ibid.præter hęc)præter hoc. alij propter hoc
141.23. & actione) exactione.alij actione
Ibid.cadent)cadant
Ibid. & cui fœnus) & ille,cui penitus. alij & cui pignus
141.24.hoc habebit) habebit
Nou.35.p.142.v.7. Quæſtoris) Quęſtoris,quos Boëthos dicunt. Quæſtoris. alijs deeſt in his verbis additis verbum primũ Quæſtoris
Ibid.in ſuos locos) in ſuo loco
142.10.ſanctis ſacris
142.11.in locum)in loco
142.19.ſed non)& non
142.21.& is)ex his
Ibid.ſubrogatur) ſubrogatus eſt
142.22. Prærogatiuas) Prærogatiuam
142.23.Epitheo)Epicteto
143.1. Cyrillo) Quiedio. forte Quieto
Ibid. Protogeni) Pirigeno
143.3.viginti & ſex)viginti ſex.A.alij viginti
143.4.heredes)ab herede
143.5.ſolidos dent) ſolidi dentur
143.7.hoc idẽ ius)idẽ iuris Nou.38.c.1.p.143.ver.20. vt &)&
144.4.in ſolidũ) in ſolido
144.10.adereſcant)ad hæreſcant
144.16.teſtator) teſtator, ideſt qui teſtamentum facit de reb.ſuis
c.2.p.e.ver.20.cognatiõni)cognationib.
144.22. hi qui) forte hi que.A.
144.25.reuoluere)deuolvere forte
145.15. & nouem) forte nouem.A.
Ibid.in poteſtatem) in poteſtate.A
c.3.p.146.ver. 9. eas præſtari)præſtari
c.4.p.146.ver.19.curialib. maritis)curialib.
147.1.vncias)vncijs
147.3.contempſerit)contempſerint

N.39.c.1.p 148. v. 18.ex liberis)ex liberis ſuis.A.

148.19.vel filiã,vel ,filiãue

148. 20.vel neptem)neptemue

148.21. ex his) ex eis.alii ex ipſis

149.2.in principio)præcipuus

149.19.ſeu)vel

149.22.fideicommiſsi)fidei commiſſario

149.24. Hoc autẽ , quod) Hæc autem,quæ

150.5.dotis,vel) dotis,&

150.12.ſit graue) ſit grauis

c.2.p.e.ver.17.quidem nuptias)nuptias Iuo parte.16.

150.19.peperit) pepererit Iuo.A.

150.20.ex defuncto marito)defuncti mariti Iuo

150.24.contraxerit)contraxit Iuo par.8.

151.1.vt nec)& nec

151.2. fruendi) fruendiq. Ibid.alijſq.)& aliis

151.3.ſubiciatur)ſubiaceat

151.4.& enim)enim

Nou.41.p.151.ver.12.exercitus)exercitui

152.1.ſcriniarium)ſcriniarios.A.

152.11.vt non) forte & vt non.A.

152.15. CP. BILIS.) CP. POST. CONS. V. C. BILIS.

N.42.p.152.v.18. ſanctiſſ. ſynodos & monachorũ)locus mẽdoſus. forte ſcribendum ſanctiſſimar. ſynodor. œcumenicarum.A.

152.22.in CP.ciuitatem) in vrbe CP.A.

152.23.aliã magnã ciuitatem) alia magna ciuitate.A.

153.1.etiam ſi quis)autem & alia, & ſi quis.A.

153.4.ſucciſionẽ) inciſionem

Ibid.ſuſtinere) ſubſiſtere.A.

Nou.44.c.1.p.153.ver.10. componere)fieri

153.12. cauſam) de cauſa

153.13.eſſet(ſit

153.16.hi,qui)qui

153. 17. deſiderauerunt) deſiderauerint

Ibid.Hoc autem obtineat) Hæc autẽ obtineãt

153.20.aduerſus eos) aduerſus.

154.1.ita,vt ſi) ita autem, vt ſi

154. 16. cauſas eos) cauſam eorum
154.17. earum) eorum
154.18. nec facere) non facere. alij non faciant
154.19. CP. autem) CP.
154.21. præponere) proponere
C.2.p.155.v.11. in his) his
155.15. alias ſcripturas) aliam ſcripturam
155.16. charta habeat) chartæ habeant
Ibid. eam) eas
155.19. fecerint) fecerit
Ibid. ſubiciantur) ſubiciatur
N.45.c.1.p.156. ver.1. curiæ) ciuilib.
156.3. ſed &) ſed
Ibid. ſubeat) ſubeant
156.4. potiatur) potiãtur
C.2.p.156.ver.14. litiget) litigat Iuo in Panor.
Ibid. licear cuiuis eorum) licet cuiq. eorũ. Grat. alij liceat cuiuis. alij liceat cuilibet eorum.
156.17. quidem etiam) quidem Iuo in Panor. & Grat
156.18. valeat) habeant
156.20. valeat) valet
Ibid. autem) quidem
156.21. nulli hæretico) nullus hæretico. Iuo par. 16. nullus hæreticor. Idem in Panor.
156.23. etiam aduerſus) aduerſus
157.1. in curialem condicionem trahatur) a curiali munere ſe ſubtrahat
157.4. vel ex) vel a Nou.46.p.157.ver.13. tributa) tributum
157.14. conuenire) conuenire debent
157.15. clerum) clerici
157.16. religioſum Epiſcopum ipſius) religioſus Epiſcopus
157.17. a metropolitanis) apud metropolitanũ. A.
158.6. diſtraxerunt) diſtraxerint
158.8. ſe iure) ſe ita
158.13. habenda) habita, vel habenda
158.15. publicum) publicũ debitum. A.
158.16. ex quot) ex quib.
158.18. in neceſsitatem alienationis) neceſsitate ad alienationem. A.

158.19.

158.19. venerunt) peruenerunt. A.
Ibid autem) ante
Ibid. procedere) præcedere
158. 24. addictio ita fiat) adiciat ita
159.4. excepta) exempta
159.5. oratoria, quorum) Theodora, cuius
Nou. 47. c. 1. p. 159. ver. 10. monumẽta) instrumẽta, vel monumenta
159.15. qualicumq.) quacumq. alij quaque
159.17. huiusmodi initiũ) initium
159.20. ANNO) & Imperii anno. alij Imperij anno illo
159.21. post hoc) post hæc
Ibid. Consulis) Consulum. A.
159. 22. obseruationem) obseruantiam
160.3. scribantur) conscribantur
Ibid. Huius) Hæc
c. 2. p. 160. ver. 8. & obscuris) obscuris
160.10. monumenta) instrumenta
160.13. sed claris) & claris
160. 14. & quas potest) quas potest alij & quæ possit. alij & quę possit
Ibid. litteratus. Latinus) Latinis litteratus
Nou. 48. p. e. v. 20. in quauis) quauis
Ibid. chartula, &) chartã
161.1. quibusdam) vel
161.5. subripuit) subripuerit
161.6. cælauit) cælauerit
161.11. neq. serui) & neq. serui. alij nec serui
161. 13. probatione veritas) probatio veritatis
161. 16. faciet vox.) facit vox
161.17. Licet) Liceat
161. 20. Sed heredes) Et heredes. alij Sed & heredes
Ibid. est sequi) habent sequi
Ibid. ea, quæ) quæ eis
161.21. scripserit) conscripserit
161. 22. vel substantiam suam) vel
161.23. si vocem) si voluntatem
162.1. adhuc in causis) in adhuc. alij in casib. adhuc

Nou.49.c.1.p.162. ver.6. praesto)praesens
162.8. eius intrare) eius absente intrare
Ibid. iudicium)iudicio
162.10.& vt)vt
162.11.eo,qui)illo,qui
162.12.Iudices)Iudex
162.13.praesto)praesens
Ibid.dicant)dicat
162.14.etiam pro)& pro. alij etiam
Ibid.id est pro eo, qui proudcauit) haec verba in quibusdam libris desunt.
162.15.Iudices victricem) victricem
162.16.ferant)ferat
162.17.Nec)Neque
162.23.intrauerint)interuenerint.A.
163.2.iura)omnia iura
163.3. permaneat)maneat
163.6.statuti dies intrauerint) statutus dies intrauerit
C.1.p.6.v.10.earũ fiat)fiat
163.12.Vnde)Nam
Ibid.euenerit)euenit
163.13.erat)est
163.14.chartulam) chartam.& 163.17.
163.20.dicebat ei)dicebat
163.21.chartulae)chartae
Ibid.eiusdem manu) eiusdem
163.25.chartula)charta
164.1.producebat aduersarius)proferebat
164.2.illã chartulã) chartulam.alij illam chartã
164.3.Et nostet Imp. constituit) Et nos constituimus
164.10.primus)prius
164.13.a mensa)de mensa
164.15.monumentis)instrumentis
164.16.videtur) videatur
164.20.faciant comparationes)faciant comparationem.alij comparationes fiant
C.3.p.6.ver.22.Omnes litigatores)Omnis autẽ litigator
164.23.iurauerint)iurauerit
164.24.addent) addant. Iuo addunt
164.25.quia non) quod non.A.
Ibid.nec calumnię)nõ calumniæ
165.1.nec vexandi) non vexandi
165.2.tota causa)tota ista causa

causa

165.3. exigant) exigent. alii exiget, iurare cogetur

165.4. si litigator) cum litigatore suo.

165.6. cogebatur) compellebatur suo.

165.7. probationes exegit) exigit

165.10. sufficiat) In quibusdam libris additur. quamuis antiqui per vnam quamque calumniã dederint vnũ sacramentum, quod nobis non placet. In aliis additur. quamuis aliqui pro vnaquaq. calũnia dederint &c. Hoc etiã loco additur hæc formula huius sacramenti, quam non esse Iulianã arbitror, sed alicuius studiosi. (Quod sacramẽtum calũniæ sit ita. In primis quidem actor iuret. Hanc litem, quam moui, calumniandi animo non moui, sed existimo me bonam habere causam, nec dilationis, nec calumniæ causa, nec vexandi aduersarij gratia probationes in tota hac causa ab aduersario meo nullas exigam. Sic deus. Postea reus ita. Ego putans bona instantia * causæ ad contradicendum perueni, nec dilationis, nec calumniæ causa, nec vexandi aduersarii gratia probationes in tota hac causa ab aduersario meo vllas exigam. Sic deus.)

Nou. 51. p. 165. 16. esse deseis

165.17. desinent) desinant. forte desinerent. A.

165.19. nostro Principi) nostri imperij

165.20. constituit) constituimus. Iuo. Princeps constituit.

Ibid. honestiorem) honestam

165.21. sine aliqua pœna) his verbis carent Iuo.

166.2. expoluerunt) Iuo. par. 8. expoluerint. A.

166.4. operam iuam) operam

166.5. dedere) dederunt Iuo.

166.6. persoluant) soluat
166.8. officio) per officiu
166.9. efflagitetur) flagitetur Iuo.
166. 15. pœna soluatur) pœnam soluat Iuo
Ibid. priuatus sit, qui) probatu sit, quod. Iuo.
166.16. exegerit) exegit
166. 17. ipse Præses sacramentum) Iuo in Pan. ipse sacramentum. Idé par. 8. sacramétum nó
166. 18. teneatur quidem eadem pœna) Iuo in Panor. quidem teneatur ea pœna Idé par. 8. ne teneatur quidé ea pœna
166. 25. cui & vicinæ) Quod & qui vicinæ est
Ibid. fauere) facere
Nou. 52. c. 1. p. 167. ver. 7. vel in alio vico, vel) hæc verba in quibusdam libris desunt.
167.10. alieni) alicuius
167.11. ab his) ex his
167.15. compellitur) compelletur. A. alij compellatur
167.18. Hæc) Hoc
167.21. saluberrimæ) saluberrima
167.22. præsentis) huius
c. 2. p. 168. ver. 4. huiusmodi donationis instrumentum) hanc donationem. alij huius donationis instrumenta
168.6. monumétis) instrumentis
168.7. quingentorum) ducentorum
Nou. 53. c. 1. p. e. ver. 15. vt in, vt
168.16. aut fiftat) se, vel fiftat alij se. aut fiftat
168. 20. quidem certum) certum. alij quidem
168. 21. is quidem, qui) idem, qui
169. 4. obseruatione) ab obseruatione. A.
169.7 profectione) via
169. 8. in tanta quantitate) in tantam quantitatem
169.11. litium etiam) litiu
169.12. omnimodo) omnino
169.19. frustra fecerit) fecerit
169. 21. legitima taxatione) legitime
169.22. Hæc) Hoc
Ibid. cultodiantur) eustodiatur

169.23.

169.23.iam desinent) tũc desinant.alij iam desinunt.alij iam desinãt

169.24.alienam aliam

Ibid. in locis competẽtib.)competentius

cap.2.p.170.ver.4.sibi dicunt)dicunt

Ibid.fideiussores) & fideiussiones

170.5.litigij causa)litigij

170. 7. permittitur) permittuntur

170.9.reos conscios

170.10.ab alia prouincia) a prouincia

Ibid. in aliam prouinciam)in prouinciam

170.11.exhiberi) extrahere

170.13.hac promulgatione)hanc promulgationem

170. 16. neq. per.) neq.& 170.17.

170. 19. rescriberetur)rescribere.alij scribere

170.24.fideiussores) fideiussiones

170.25.promittentes) promittens

171.11.ipsius antea)antea

171.13.capitulo)capite

c.3.p.c.ver.14. Si quis)Si autem

171.15.admonitionẽ)monitionem

171.17.vel alium)vel alibi

172.2.excepit) excipit.alij excipiat

172. 3. contestatio fiat) contestatio fiet. alij cõtestationem exceperit

172.4 si trãsierunt viginti dies)si transierint viginti dies .alij si tẽpus viginti dierũ transierit

172.5.considereretur) consideratur

172.7 .in libello)libello

Ibid.Nam intra viginti dies)Iuo Intra vicesimum diem.alij Nam intra vicesimum diem si. alij Nam si intra vicesimum diem

172.8.facta) facta est.alij fiat

172. 12. quem sibi) vt aliquem sibi Iuo.

Ibid.petijt)petat Iuo.

c.4.p.c. ver. 14. promiserit)promisit

172.15.deinde)deinde autem

172.18. & nondum)non dum

172.20.Et si quidem) Sed & si

& si quidem

172.22. in iudicium dedu ci) in iudicium duci. alij in iudicio duci

172.25. etiam ab) etiam

173.3. Præfinitur autē) (& præfigatur

173.4. dies) terminus

173.7. in tantum) in tan tum modum. alij tantum modo

173.10. re actor) actor

173.11. accipiat) recipiat

173.12. contigerunt) contigerint

173.13. fidiussores) fide-iussorem. A.

173.14. sint) sunt

C.5. pie. vel. 19. casu milita uerit) forte militauerit

173.21. schola placitum) schola placitum

173.23. Etenim) Ecce enim

173.24. militaret, defuncto) militet defunctus. alij militet, defuncto. alij militet defunctis

Ibid. mutuauerit) mutuauerit

173.25. ipse etiam) ipse quoque

Ibid. schola placito) schola placito. alij schola placita

c.8. p.174.v.12. Diximus) Didicimus. alij Diximus autem

174.13. mulierem) capitulis mulierem. alij capitulis, quod mulierem

174.15. eius) ei

Ibid. oportere) oportet

174.18. marito) marito suo

Ibid. cōplures) plures. alij quam plures

174.22. eas sine) sine

174.23. deducere poterit.) Post hæc addit aliquis libri. non subiectas maiori creditoribus, nisi ad hoc tantum, quod heres ei extiterit.

175.6. legatum ei, marito legatum

175.7. est) erat. alij sit

175.8. omnimodo capiat) capiat

175.10. maritus) maritus suus

175.11. reliquerit) reliquit. alij relinquat

175.12. faciat, fiat. alij quā fecit

Ibid. suppleatur) suppleat

175.13. ei deerit) minus deerit

Nou.54.c.1.p.175.ver.16. libro Codicis) Codicis
175.18. natus est) natus erat
175.23. contigerunt) contigerint. alij contigere
Ibid. qui antea) qui autem ante illam. alij qui autem antea. alij quæ autem antea
Ibid. emerserunt) emerserint
c.2.p.176. ver.2. ptochiũ cum ptochio) ptochotrophium cũ ptochotrophio
176.3. vel monasterium cum alio monasterio) vel monasterio Iuo. alij vel monasterium cũ monasterio
176.4. &, vt) vel, vt Iuo.
176.8. hæc) hoc Iuo. alij hoc quoque. alij & hoc quasi. alij & hoc quod
176.10. celebrando) celebrato
Ibid. cum omni subtilitate, & iureiurando) Iuo caret his verbis
176.12. rei disceptatione) disceptatione Iuo.
176.13. procedente) præcedente. A.
Ibid. Vt ipsi) vt & ipse. alii vt ipse
Ibid. deliberẽt) deliberet
176.17. Huius) Ex huius
176.18. magna magnæ
176.19. Nullã enim rẽ immobilem) Nullas enim res immobiles
176.20. permittitur) permittatur
Nou.55.p.177. v.4. emphyteuseos) emphyteuticos
177.4. omnino) omnimodo
177.5. Sed huius) Sed ex huius
Nou.56.p.e.ver.13. præstari) præstare
177.15. fuerit) factus fuerit
N.57.c.1.p.178.v.2. ecclesiis suis) ecclesiis Iuo.
178.4. oportet) necesse est Iuo.
Ibid. scilicet vt &) Iuo vt scilicet alii qui scilicet
178.5. dona ecclesiastica) ecclesiasticas res
178.6. illis destitutorib.) illis lectorib. Iuo. alii illis alijs destitutorib. alijs vtrumque verbũ deest.

178.7. destitutores redierint) Iuo redierint. alij destitores redierint

178.9. eorum, & dona) eorum Iuo.

178.10. præstita) præstitæ Iuo.

178.11. annonas) annonæ

178.12. decet) debent

Ibid. destitutorib.) destitorib.

178.14. ad lucrum) lucro

178.19. habeant) habent

C.2.p.179.ver.2.annonas) annonam Iuo.

179.5. ibi) sibi Iuo.

Nou.58.p.179. ver.13. sacram facere missam) facere sacras missas. Iuo. alij sacrã celebrari facere missam. alij sacra mysteria facere

179.14. deputatos) qui ei deputentur. Iuo. alij deputatos ei

179.15. ex iussione) ex iussu. Iuo. alij & iussu

Ibidem. religiosissimi) religiosi Iuo. par. 6.

179.16. ciuitatis) illius ciuitatis

179.17. Si quis autem) Si quis

179.18. ea) hæc

Ibid. domus ipsius) domus eius. alij domus ipsa. alij dominus ipsius

179.19. vindicetur) addicetur Iuo. A.

179.21. hoc) hæc

179.22. quinquaginta) quadraginta

179.23. multa plectetur) pœna multetur. alij quasi multa plectetur

Ibid. apparitio) apparitor

180.2. hominem Christianum) Christianum

180.4. oratoria) oratoriũ

180.5. sacram autem missam non faciat) missa non fiat. alij sacram celebrari missam non faciat.

Nou.59.p.e.v.14. a diuz) a diuinæ

181.3. vellent) velint

181.16. At Sycorum) A Sycas autem.

181.25. quod ex) ex quo

182.1. psallet) psallit

182.2. eius nihil) eius nihil ominus nihil

182.6. vel si) vel

182.7. tunc) hic

Nou.60.c.1.p.e.ver.2. & pericli

periclitantem) vel periclitantem

Ibid. mori molestare) molestare

182.15. vxori eius) vxori

182.16. inquietudinem) in iuriam

182.17. inferre permittitur) afferre permittatur Iuo. alij afferre permittitur

182.19. mortem eius) mortem Iuo

182.21. sit) est

182.23. & funus) funeris

183.2. cadat) cadit Iuo.

Ibid. iustas habeat intentiones) iustam habeat intentionem

183.5. alterum tantum) alterum alind. alij aliam tantam alij aliam

183.6. compellitur) compellatur Iuo.

183.13. Magister) Magistratus

183.14. his inuigilare) in his vigilare

183.15. apparitores) apparitiones alij apparitores omnes

183.18. si ea) si

183.21. mulctentur) multabuntur

184.p.184.v.3. in totum) in toto

184.4. derelinquere) relinquere

184.5. semet ipsos) se ipsos

184.6. proferre) perferre

Ibid. litis quidem) litis

184.7. modis omnibus apud) apud

Ibid. ipsos magistratus) ipsum magistratū

184.10. nolint) noluerint

184.14. Sed appellationes) Et appellationes

Ibid. eorum ipsi) ab eis interpositas

Ibid. suscipiant) suscipient

184.17. Quod si vel) Quod si

184.19. statutum) statuta

Ibid. quippiam sibi) venire

185.2. nasq. omnes) easq.

185.3. Quod si) qui si

185.6. diximus) dicimus

185.8. litigiorum) litigatosum

185.11. coguntur) coganstatur

185.17. principali) imperiali

185.24. & ciuitate) ex ipsa pelli ciuitate

185.19. obseruauerint) ser uauerint

Ibid. istum) hanc

186.1. expellantur &c.) & ipso proprio cadere honore

Nou. 61. p. e. ver. 8. pro cognato) pro alio cognato. alij propter cognatum

Ibid. quiuis extraneus) quis extraneus. alij qui uis alius

186.14. consenserit & mu lier) consenserint &c. mulieres

186.16. Sed si) Et si

187.3. comprobare) approbasse

187.5. secundus cōsensus) secundo consensu

187.7. omnimodo) omnino

187.9. mariti facultatib.) facultatib.

187.12. mulierem) eam

187.17. item vel) aut &

187.20. & si quod) quod.

alij quantum

187.22. aliæ mariti) aliæ vxoris

Ibid. ipsi mariti) ipsius mariti. alij ipse maritus

187.23. permanent oblig a ti) permaneant obligatæ. alij permanet obligatus

188.1. datas integras) integras

188.3. mulieres moueāt) mulier moueat

188.4. autem) enim

188.6. modo) nunc

Nou. 62. c. 1. p. e. ver. 12. tā tum sine conuentu) tā tum. alij tantum

188.14. induciæ) at vt

c. 2. p. 189. ver. 1. Vrbaria) Vrbicana

189.4. Et si quidē) Et Consules, & qui

189.9. Post Patricios autem) Et post hos

189.11. quam Præfectorū, &) quā Præfectoriorum, & alii Præfectorum quām

189.12. Militū &c) Militum

Ibid. Illustrium virorū ordo ponatur) Illustriū (neq. Præfecti, neq. Præfectorij

189.16. a senatorib. honorarij) senatorib. connumerātur a forte senatorib. numerantur. A.

189.18. connumerentur) cō numerentur

189.21. Præfectorij) Præfecti. alij Præfecti Prætorij
190.2. compellũtur) compellantur
190. 4. sua firmitate) sua firmiter. alij in sua firmitate
190.7. plectantur) plectẽtur
190. 8. ipsis violatorib. violatorib. ipsius
190.10. violare violari
Ibid. concesserint) consenserint
Nou. 13. p. e. ver. 11. Zenoniana) Leoniana
190.17. maris) aëris
191. 1. altissimam) forte altissimum
191. 2. maris) aëris. & ver. 5. & 7. & 19.
191.5. habentem e vicino) forte habente me vicino. vel habente vicino. A.
191.6. illam, quam) forte illum, quem
191.20. vt in vendẽdo) vt inuadendo forte. A.
191.23. voluptatem) voluntatem
191.24. actione in) actione ad

192.3. violare cõcesserit) violari consenserit forte
Nou. 64. p. 192. ver. 19. quot) quæ. A.
193.2. item) iterum
Nou. 65. p. 194. ver. 3. relictæ, vel vineæ) relicta, vel vinea
194.4. fuerint fuerit
Ibid. posita) sita
194.5. legatum vel donatio facta fuerit) legato vel donatione data fuit
194.13. celebratur) celebretur
194.14. firmus est) addit Russardus. D. C. P. Ioanne C. O. S. A.
Nou. 66. p. e. ver. 21. idest) legis. idest
195.11. secũdum veteres) seruantes
195.12. Constitutiones) Constitutionem
195.14. fuerint) fuerunt
195.15. habeant) habent
Nou. 67. c. 1. p. e. ver. 17. ecclesiam) monasterium, ecclesiam
195.23. faciens facias
Ibid. autem ante) ante Iuo

196.2.

196. 2. præfiniat) præsumat

Ibid. qui ad) quod ad Iuo

196.3. & sacrum ministerium) sacrio ministerio apta. Iuo. alij & sacrũ mysterium

196.5.obseruant)seruiunt

196.7.posteaq.domum)& postea domum.Iuo.alij posteaq.domum ibi

196.8. ea, quæ ab ipso) quæ ab eo.Iuo. alij ea, quæ ab eo

196.9.sufficiant) sufficiũt Iuo

Ibid. constituendum) constituendum quidã. Iuo custodiendum

196.12.arbitrio)cum arbitrio Iuo.

Ibid. ciuitatis Episcopi) Episcopi

c.2.p.e.ver.14.Si Episcopus)Si quis Episcopus per. alij Si Episcopus per

Ibid.tempus)tẽporis

196.16.degat)degerit

Ibid. ecclesiæ) aut ecclesia

196.17.administret) administrent

196.18. in ecclesiã suam) in ecclesia essa.

196.20.Teneant)Teneantur

196.21. Episcopis) Episcopi

Ibid.quæ in quæ

196.22.sunt)sunt,seruare c.3.p.e.ver. 23. ecclesiasticæ)ecclesiæ

196.24.celebranda) celebrata

197.1.relatam)dictam

197.5.Episcopus)Archiepiscopus

197.6.prædicta iam) prædicta

197.7.ex consilio) cõsilio Nou. 68 p. e. ver. 11. aliquid lucrum

197.14. Nouellam)nouã

197.17.peruenit)peruenerit.alij venit

Nou.69.p.198.ver.11.pars secunda liber secũdus c.1.p.e.ver.14.omnes) homines

198.16.iurisdictioni Præsidum)vm præsidi

198.20.nisi necessi

198.21.prolata duci)prolata educi.alij promulgata duci

199.12. quæratur.)quæritur

rixur
Ibid.veluti) videlicet
199.14. huiusmodi res) hæc res
199.17. hoc alijs) hoc etiã alijs quam
Ibid. omnino) omnimodo
199.18. qualemcumque) quancumque
Ibid.furripuerit)furripuit
199.21.admiserit) admisit
199.22.probationũ) probationis
Ibid.externis)extraneis
199.23. Et hæc) Hæc.alij Et hoc
199.24.præsentia)prouincia
200.1.lis) es
c.2.p.200.ver.6.deliquerint) dereliquerint
200.7. omnimodo) modis omnib.
200.9.rerum domino)dominio
200.13.domini) dominus
200.14.degant)degat
200.16.absint)abfint
200.17. (mensesad) mensium
200.18.oportet)debent
200. 19. vel in Italia) in Italia
Ibid.morentur) morentur
200.20. Eadem)Et idem
c.3.p.e.ver.25. vt ipse) vt ipse quipræsens est
201.2.& hoc)hoc
201.4.& defendat)defendat
201.6.aut generaliter)aut aliter.in quibusdam libris desunt hæc verba vsq; ad illa Quod si
201.10. mandare)trãsmittere
201.14.domino) & domino
201.16.fuerit)sit
201. 17. accusatus) accusatur
201.21.alicu.) aliquem
Ibid voluit)voluerit
201.22. accusationem) actionem
201.23.euaserit:&)euasit
201.1. eremodicijs) eremodicijs iudicijs
202.2.ipso)& ipso
202.3.vt si)& si
202.5.rerum vel)rerum
202.8.restarciat)restituat
c.4 p.e.ver.10.nisi is) nisi
202.18.ad maiores) apud maiores.A.

201.20. Cóstitutio iubet) constituimus

20 .23. in ista) in hac

202.24. exercetur) ventiletur

c.5.p.e.ver.25. Nulla autem) Nulla suo.

203.1. præsentis legis) præsidis

203.3. xenodochium) xenon suo

203.6 sicut, siue) siue suo

203.10. præcedat) ostēdat

c.6.p.e.ver.14. præteritis) præsentib.

203.15. habeat) habet

203.16. huiusmodi) præsentem aliī istam

203.19. subeat) solum

Nou.70.p.204. ver. præfulget) præfulgeat, alij fulgeat

204.3. accipiat) accipit

204.10. potitus fuerit) potitus, alij positus fuerit

204.11 constitutus) constrictus

Ibid. reuera) veram

204.16. idest &) idest

204.17. qui in) quæ in

204.19. Italiæ) in Italia

N.72.c.1.p.205. v.13. nulli curatori) vel curatori

205.17. qui curatione eius gubernatur) cuius curationem gubernat

205.18 iure cessionis) iure successionis

Ibid. ab alio) ab aliquo

205.19. dederit) dedit

c.2.p.e.ver. 21. curatione) curatore

205.23. ipse) ipsi. A.

206.1. Sed & is) Sed is, alij Sic is

206.2. indigeat) indigeat

c.3.p.e.ver.8. fuerit) sit

206.11. custodiat) custodiet

206.12. sacramentum) sacramento

c.4.p.e.v.15 dicens) dicat

206.23. in incerto) incerta

207.3. curationem) curā

c.5.p.207.vers. Quod si quis) Si quis

207.9. actiones, quas) actionem, quam

207.11. fuerit) sit

207.13. vel alijs) vel

Ibid. commenticijs) cōuentionib.

c.6.p.e. ver. 16. superius diximus) prædiximus

207.17. vel forte) vel & v.22.

207.18. nec) &

207.25. Tutori autē, vel) Tuto-

Tutori, aut
208.1.nominib.) nomina
c.7.p.e.ver.7.sed etiã) sed
208.8.furiosi) furiosorũ
Ibid. mentecapti) mentecaptorum
c.8.p.e.ver.16. conseruare) conseruari
208.20.sub alia) alia
208.24. ad ipsum) ad eũ
c.9.p.209.ver.2.sint) habeat. alij sunt
209.8.hoc deponatur) deponatur
209.9. Eademq.) Et hæc eadem
209.11.curatori &) curatori
209.12.si quẽ reditum) & siquidem reditus
209.13.vel forte) vel
209.18.pertinebit) pertinet
c.10.p.e.v.19. tãtã) tantũ
209.20.vt ex) quod ex
209.24. Nam & ab) Ab
Iuo. alij Et ab
209.25. immisceat) misceat
210.1.cuiusuis) cuiuscũq.
210.2.præstare) dare
210.3.per diuinas) super diuinas
210.6.curatione egerẽt) Iuo. curas egerint. alij curationẽ gerunt. alij curationẽ egerunt
Nou. 73.c.1.p.e.ver.8 alicui caute) in alicuius cautelam Iuo
210.11.depositori ad) ad
210.14.quod sub) quod in
210.16.se conscripsit) Iuo cõscripsit. alij se subscripsit. alij se scripsit
210.18.si tres) tres
Ibid. adhibiti fuerint) adfuerint
c.2.p.e.v.22. de alia) de aliqua Iuo
211.1.solæ, & comparationes earũ) Iuo solæ. alij solæ, & cõparatio earũ
211.4.subscripserint) subscripsissent Iuo
211.5.eis) ipsis
211.6.esset) sit. alij fuerit. alij est
c.3.p.e.v.8.litteræ) littera
211.9.videãtur) videatur
211.12.non debet) non oportet
Ibid. tamen) tantum
211.13.verisimilia) verisimiliora
c.4.p.e.ver.16. in instrumentis) instrumentis
211.22.vel per) vel

c.5.p.

c.5.p.212.ver.2.tabellio-nes)tabellionem
212.5.scilicet a) a
c.6.p.e.ver.6.Iudices) Iudices autem
Ibid. comparatione) compositione
212.7.deprehendant) reprehendant
212.9.notarum) notarij
cap.7.p.212.ver.14.sunt) sint
(Ibid.vel forte) vel si forte
212.15.ille quidem) ille
212.18.in eo) in illo
212.20.propter necessitatem) pro necessitate
212.23.& viuit) viuit
Ibid.sit) est
212.25.præbeat) præstet
Ibid.Sed si) Et si
213.2.viuit) viuat
Ibid.est) sit
213.3.ipse quoq.) ipse
213.6.Tertium) tertium
213.7.veniat) veniat, & sacramentũ præbeat, A.
Ibid.numeratorem) ad numeratorem
213.9.sunt,vel) sint,vel, alij fuerint, vel in
213.10.vel alia) vel alia iusta. alij fuerint, vel alia iusta
Ibid.impediuntur) impediantur
Ibid.in iudicium veni re) venire
213.11.& viuit) viuit
213.13.sit) est
213.17.& veniat) veniat autem
213.19.conscriptum) scriptum. alij compositũ
Ibid.numerator) admerator
213.20.absint) abst. alij absens est
213.21.Enimuero si vel) Si vero simul. alij Si vero
Ibid.sunt) sint
213.23.ad comparationem) tunc ad comparationes. alij tunc ad comparationem
214.1.tabellionib.) tabellione
214.3.comparationem) comparatione
214.4.ex multis) ex
214.6.inlucescere) elucescere
214.8.comparatio) comparationes
214.12.Sed & is) Sed is

214.13.

214.13.de dolo,&)dé dolo,& de

214.14. Istis autem) His autem omnib.

214.18.suis.)sub

214.19. corroborent) roborent

Ibid.autemquæ) quæ

c.8.p.215.ver.3.est)erit

215.7.vel sanctam)sanctã

c.9.p.e.ver. 14. Hæc autem)Hæc

215.17. aliqui contraxerint) aliqui contraxerunt.alij aliquid contraxerint

215.18.testib.)testimonijs Iuo

c.10.p.216.3. conseruari) seruari

216.4.subtilitas)vsus

Ibid.ciuitatib.)ciuitate

216.5.habeat)habet

216.7.pro iure)pro lege

216.9. faciendis non reprobamus)non repro bamus. alij faciendis non reprobauimus

216.10.alias in) in alia

Ibid.summa)legitima

216.13. præteriti casus) præteritæ causæ

Nou.74.c.1.p.e.ver.18. filios naturales fuerit) Iuo.par.8.liberos procreauerit. A. Idem in Panor.filios procreauerit.alij liberos naturales fecerit

216.19.eosq.)& eos

Ibid.filios,liberos.Iuo par.8.

Ibid.& in)in Iuo in Panor.

216.22.Nã &) Nam Iuo

217.1.dotalium suĩ sui

217.3.viuunt)viuant

Ibid sunt)sint

217.5.didicimus)dictũ est

217.8.naturalis)naturales

217.9.legitimos habere) facere legitimos

217.11.& poscat) & expo scat

217.18.eorum iam mortua)eorum

217.21.autem odio) odio

Ibid. in corpore suo) in corpus suum.A.

217.23.nolit)noluit

217.25.sibi facere) facere

218.1.matrē suam)matrē

218.4.pertinentium) per uenientientium

218.11. interim naturalem)naturalem

218.13. non potuit) non

posſit

218.15.liceat ei)Liceat patri suo.alij liceat

218.17.vt tamen)attamen

218.23.dicta)addita

219.1.patri)patris

219.3 fiunt) fient

219.4.confecerit)conserf pserit

C.2.p.e.ver. 6. sibi per) per

219.7.efficere)facere

219.9.iubet)vult

C.3 p.e.ver.14. procreati) nati

219.23.& ille)vt & ille

219.25.chartula)charta

220.1.& quo)quo

220.2. & Consule) quo Consule

Ibid.conuenerint)conuenerunt

220.3.oratorio, & loco) loco oratorij

220.4.defensoi, & clerici)defensores ecclesiæ

220.5. velint) voluerint.a .lij velit

220.6.chartã) chartulam

220.7.eis:si)eas quod si.a lij eis.vel si

220.14..& fine)fine

C.4.p.e.v.18 . scripturis) euangelijs.

Ibid.iurauerit) iurauit Grat.

220.19.se eã)se.alij se esse

220.21.sit illa) sit illi. alij sit ei

220.22.si tamẽ ei cõiuncta fuerit)suo tribuo cis,& Grat. carent his verbis,& multi alij libri.

221.5.procreauerit)procreauerint

C.5.p.e.ver. 14 . obseruationem scilicet)observationes.alij obseruationem

221.15. Constitutionum) Constitutionis

221.19.pãtri)parenti

Nou.75.p.e. ver.23. sententias)sententiam

222.4.præcipimus) præcepimus

222.5.causas)causam

222.6.Imperatori)imperio . A.

222.7. & nostra) vt nostra. A,

Ibid.sententiæ eius roborentur)sententia eius roboretur

222.8.aliud ciuile)alia lis ciuilis,

222.10.Patrum)Patris

222.14. Quæstoris) Quæstore

flore. alij Quæstore ipso.A.

Nou.76.p.222.v.18. qui, quæue)quicũq; Iuo.alij quicũq. vel quæcũq. Ibid. in monasterium) monasterium

222.19. subsistantiã suam) subsistãtias suas in Iuo. alij substantias suas

222.21. habent)habeant

222.23. disponere) distribuere Iuo.

223.2. Sed ea constitutio) Sed hæc constitutio quidem

223.4. valeat)valet

223.6. facta est)facta

223.8. Habeant) Habent

223.10. disponendi &)disponere etiam

Nou.77.p.e.ver.13. per capillum dei, vel per caput) per capillum, vel barbam dei Iuo. alij per capillos dei, vel per caput: alij per capillum dei, vel caput

223.15. blasphemia) blasphemia aliqua Iuo.

223.17. Si quis aurem) Si quis

223.18. sciens nõ) Iuo. nõ.

223.19. condemnatione) coërtione

223.20. similiter) simul

223.21. ipse quoq.) ipse quippe

223.23. etiam nostram) & nostram

Nou.78.c.1.p.224. ver.4. nec valet) non valet

224.7. non indigeat) non indigent

224.8. vt hoc impetret) vt impetrent

224.10. teneat) valet

c.2.p.e.ver.13. libertinos similes) libertinum simi lem

224.14. ingenuorum) ingenuo

224.15. facimus) fecerimus

124.20. prærogatiuæ) prærogatiuam

225.1. existere) consistere

225.2. & in) in

225.4. eo, qui) ille, qui Ibid. ingrato contra donatorem existente) ingratus circa donatorem extiterit

225.7. contra) circa. Iuo cap.144. Ibid. patronum) patronum suum. Iuo. Ibid. fuerit) extiterit

225.8.causæ autem ingratitudinis) cauere autem oportet ingratitudines.quæ.Iuo.

225.9.cognita) ōstitutæ

225.11.suū moueat) moueat.Iuo. alij mouerit

225.12. ei fecerit) eidem fecerit

225.13 et)vel

225.14.Idem est &si idest si Iuo

Ibid.dedecus.eius)dedecus

225.15. pertinentes iniurias)pertinentem iniuriam

225.18. libertus reuertatur) libertus reuertitur. Iuo.c.144. alij reuertitur

225.20. patronis) patrono

Ibid.retribuant) tribuat.alij retribuit

225.22.conseruabit) conseruat

Ibid.Hæc)Hoc

225.24.relaxauit)relaxauerit

c.3.p.226.ver.3 .compo-nat)conficiat

Ibid.habebit eam) habebit Iuo . alij habeat eam

226.4.ipse maritus summa)ipse summa Iuo. alij summa

226.5.præfulgeat)præfulget

Ibid.& liberi, qui)& si liberi Iuo;

226.6. coniugio)connubio Iuo.

226.7 fuerint)sunt

226.8.existant)succedunt Iuo.

226.10.uelit)voluerit

226.12. habere:ipsa)habere Iuo . alij habere voluerit : in ipsa

226.13 . videantur tacito iure)Iuo videntur.alij videntur tacito iure

226.14.seruo suo)seruo

226.15.& libertate eum): & libertatem ei.alij & libertatem.alij libertatem ei

226 . 18 . manumisit .) & manumisit.alij manumiserit

226.20.habuit)habuerit

c.4.p.e.ver.22 . extra iuris diuisionem introducta esse) aliquid nouitatis introducere

226.23 si enim Pius).sed sequitur

sequitur eam, quam Pius. alij sic enim Iuo
227.1. Liuæ) Diuinæ
227.3. ipse commune Romanis) commune
227.4. quid nouum &c. fecimus) Nos autē vestigia eorum sequentes per hanc generalem constitutionem fecimus commune
227.10. nam in) & non ibid. non habent) habent. alij habeant
Nou. 79. c. 1. p. e. ver. 13. monachis vel) monachis, aut Iuo.
227.14. habeat) habet
227.16. in alceterio siue in monasterio vel alibi cōstituta, ad) Iuo. ad. alij in alceterio cōstitutū, vel monasterio. ad
227.18. trahere) protrahere
227.20. æstimabit) existimabit
ibid. repræsentari) præsentari
227.21. hegumenū vel) œconomos vel Iuo. alij œconomum vel. alij legitimum
ibid. Apocrisiarium) Iuo. apocrisiarios alij per apocrisiarium
c.2.p.228.ver.4. Prætoriorum) Prætorio
228.13. in decanicis ecclesiarum) in locis, quæ decanica appellantur,
228.14. luturus) soluturus
228.20. autem) enim
Nou. 80. c. 1. p. 229. 2. imponimus) imponemus
229.24. lis dirimatur) lites dirimantur
c.2.p.230 v.3. imponat) imponant
c.3 p.e.ver.17. alijs artificib. artificib.
230.19. nec ipsis) & ipsi
230.25. alantur) alentur
c.4 p.231.v.5. a Quæstore perscrutetur) ad Quæstorem hoc præstetur
231.12. Et hoc) Et hæc
c.6.p.e.v.25. Si quis Quæstor) Si Quæsitor
231.1. ipse) & ipse
c.7.p.232.v.17. autem ei) autem ei Quæsitori
232.21. indigeant) indigēt
232.24. ad eandem) de eadem causa
c.8.p.233 ver.4. in portib.) in portis

233.9. Apud antiquos. &c.) Hæc verba videntur pertinere ad Nou. 135. siue ad aliam constit. hic quidem certe aliena sunt.

233.10. actionum) accusationis. forte actionis

c.9.p.e. ver. 17. conseruant) seruant

Nou.81.c.1.p.e. ver. 22. paternis) patris

234.1. a curiali) curiali

234.3. fuerit; si) fuerit; vel si

234.4. si) vel si

234.6. vel Præfectum) vel

234.8. Sequatur autē eos &) Et sequatur eos

234.9. filij fam. constituti habeant) filius fam. cōstitutus habebat. alij filij fam. constituti habebant. A.

c.2.p.e.v.12. sit) sit

Ibid. habeat) habet

234.13. Ideoq.) Ideo

234.14. habuit) habebat

Ibid. erat) fuit

234.15. patris eius) patris

Ibid. transeunt) transeant

c.3.p.e. ver. 22. fuerunt) erant

Nou.82.c.2.p.235. ver.2. Diuinæ) Diuinæ

235.6. nostra electione) nostræ electionis

c.2.p.236. ver.1. sanctissimus) censemus

236.3. iudicare) iudices iudicare

236.6. ad prædictos) apud alij apud dictos

236.8. ita tamen, vt vbi) tantum qui

Ibid. vbi consiliarijs suis delegat causas) consiliarij. sui causas examinent

c.3.p.e. ver. 11. Sedere) Manere

236.12. vesperū) vesperæ

c.4.p.e. ver. 17. porrecta fuerit) fit porrecta

236.18. quam nos) quam

236.20. commune) communione

236.23. delegauerit) delegauit

236.24. apud eum) apud eū scilicet magistratū

c.5.p.237.1. vero vsq.) vsque

237.3. id est naturaliter lites) id est naturales lites. alij lites

237.5. prouocationem cō demnato

demnato) Iuo prouocationes condemnato. alij prouocationes condemnatis

237.6. denegent) denegentur

237.7. aliquis) quis
Ibid. vel contumaciter) vel cõtumax. Iuo. alij & contumaciter

237.8. fuerit) fuit

237.9. inlicita, præiudicata Iuo

c.6.p.e. ver.15. nulla reparatione) & nulla reparatio

237.16. habente) habebit

c.7.p.e. ver.23. patiatur) patietur

237.24. astutia) iniustitia

238.3. quid peccauerint illi) quis peccauerit, illi

238.4. lasis hominib.) lasis
Ibid. resarciant) resarcire curabunt

238.10. scholarum) scholarium
Ibid. scriniorum) forte scrinjariorum

c.9.p.e. ver.20. centum) trecentis. & ver.21.

238.22. Habeant autem singuli) Singuli autem

238.25. Prætorio) Prætorio accipiant. alij Prætorij accipiant

239.1. autem pœnis) autem

239.2. litium) litis

c.10.p.e. ver.5. quod fieri) quid fieri. A.

239.7. suo passa) passa

239.8. terminare quantitatem) quantitatem

239.9. existimauerit) æstimauerit. alij examinauerit,
Ibid. faciat eius) faciat & alij faciat

239.10. vicit) vicerit. alij vincit

239.11. non vltra taxationem sic) faciat exactionem, sic. alij sic

239.13. in nullos sumptus) in nullo sumptu. alij nullo sumptu

239.14. alterum eorum) alterutrum. A. alij alteri alterum

239.16. deponatur) ponatur. A. alij est
Ibidem autem, quæ) quæ

239.17. vel) et

239.18. dierum) dies
Ibid. admonitione) monitio-

nitionem

239.18.indutias habeat) habeat

239.19.constituimus)constituisset

239.20.maneat) permaneat

C.11.p.240.ver.1. aliquis) quis

240.2.& duor.) duorum enim

240.4.si hoc is)si is

240 5.recusauerit)retractauerit

Ibid.præstari)præstare

240.5. Reipub.) populi Romani

240.9.arbitrio noluit)arbitrio noluerit.alij noluerit

240.11. autem dicimus) constituimus Iuo.

Ibid.post hac)per hoc

240. 13. si quidem cum spote sua)si enim Iuo. alij si quidem sponte sua.A.

240.15. dederit) dixerit. A.

Ibid.ipse deo) ipse denuo Iuo.alij ipse quidem deo

240.17.nō iure)nō iuste.A

240.20.alijs)de alijs

240.23.innouata)non nouata

C.12.p.e.ver. 25. Omnes autem)Omnes

241.1.nisi)& nulli alij sit permissum)nisi

241.3. Retractationis)Retractionis in

C.13.p.e. ver. 5.. Omnes) Omnes autem

241.6. dirimantur) dirimentur. Iuo parte. 4. breuiahtur

241.10.causis)casibus

241.11.Si quid)Si quid autem.alij Si quod

241.12. videtur) videatur.A.

241.13.referant) reseruēt Nou.83.p.e. ver. 17. habuerit)habeat

241.20.enim)autem Iuo, & Grat.

Ibid.sine dilatione) Iuo par.6. & Grat.& si nedilatione.alij & dilatione

241.22. noluerit)vel non potuerit Iuo) Grat.& alij noluerit

242.1.ciuilem iudicem)ciuiles iudicesIuo.

242.2.perueniat)fiat

242.3.causam)litem

242.5.sine scriptis ab eo proferatur.)Iuo.par.6. ab eo sine scripturis inferatur. Idem parte 16. ab eo sine scriptis inferatur. Grat. ab eo sine scriptis feratur. alij sine scriptis, ab eo producatur.

242.6. nisi forte partes &c.)Iuo. & Grat. his verbis carent.

242.7.inferatur)proferatur

242.8.emerserit) emersit

242.9. iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati) interpellati Iuo.

242.11.causæ)causis

242.14. numerandum) Grat.numerandum.In criminalib.vero causis numquam sine scriptura procederedebet. Hæc etiam verba in veterib. Gratiani libris desunt.alij numerãdo.

242.15.aliterautem) autẽ

242.17.nudatus)Iuo par. 6.nudatus,alias priuatus

242.20.ab Episcopo suo) Episcopo soli Iuo. alij ab Episcopo suo solaalij ab Episcopo solo

242.21.procedat) procedant Grat.

242.22.communionem) communicationem

242.23.in huiusmodi causis)Grat.in huiusmodi casibus. alij in his causis

242.24.lites iam)lites Nou.84.p.243.ver.7. decesserit) decesit

243.8. sine patre) & sine patre

243.10. ipsius capere velint)capere possunt,& debent

Ibid.si quidẽ)sin autẽ

243.11.ex his)ex eis

243.12.non autẽ)nõ enim

243.13. nati, non autem consanguinei) non ex eodem patre nati

243.14.eiusdem patris,& eiusdem matris) eidẽ patri)& eidem matri

243.19. cautum)dictum

243.21.mea aliam)aliam

243.22.habuerit)habeat

Ibid.deinde ex) de vtraq.ex

244.8.sed etiam)sed &

244.10. amicali)amicabili

bili

Nou.85.c.1.pag.e.ver.18. Siquid autem)Si quid

245.5.patribus)a patrib.

245.8.custodia)custodiũ; vt eos non faciant arma. Vet.Codex forte custodiant eos, ne faciant arma

c.2.p.e.ver.17.nisi solum) sed soli

245.18.militant)militum

245.19.& de)etiam de

245.23. vt quærerent)& quærere

245.24.hominib.)omnib.

246.1.de eis)de his

246.2.matricula)nomina

246.4.inscribantur)scribantur

246.5.Nam si) Attamẽ si Ibid.Nam si ea fuerint obseruata) Sed hoc facto,& legitime obseruato

246.8.omnes)eos

246.9.faciant)faciunt

246.10.a mag.)& a mag.

246.15.suo careat)careat Ibid.& officium)officium autem

246.17.librarum auri pœna)libris auri

246.18. punietur)puniatur

246.22.Officiales)Officiũ

246. 23. tres auri libras dare)trium auri librarum pœna multari

c.3.p.247.v.8. hominibus)omnib

c.4.p.e.ver.13. constituta)statuta. alij instituta

247.15.subsistent)sustinebunt

Nou.86.c.1.p.248.v.2.& hoc ipsum in)& ipsam

248.5.cõpellere)cõpellat

248.7.dirimere possit)dirimere.alij dirimat

248.8. imprudentia)impudentia.A.

248.9. clericis eius)clericis

248.11.actor)actorem Ibid.venire)mittere

c.2.p.e. ver. 18.Si cui)Si quis

248.15. videatur)videtur Iuo

248.21.vt cum ipso)vt cũ eo.alij & cum ipso

248.22.litẽ)causam Iuo Ibid.& vel amicali)& vel amicabili.alij vel amicabili

248.23.faciant)faciat

248.24.

248.14. (deest naturaliter litem audiant) audiant. alij eos audiant, deest naturaliter.
249.1. sententia) sententiã
249.2. imponatur) imponat
249.6. autem non) non
Ibid. Præside prouinciæ) Præside
249.7. esset) est. alij est
249.8. aditus) aditus audire
Ibidem contempsisset) contempserit
c.3.p.e.ver.14. hoc Præmisés) hoc
249.21. respõsum a nostra clementia) responsum
c.4.p.e.ver.24. Iurẽt) Curet. Alij cũ res exigit
249.25. subiectorum) subditorum
Ibid. diriuantur) dirimant
250.1. accipiant) capiant. alij suscipiant
Ibi. plus, quã) plus, quã quod. alij nisi in quãtũ
250.2. cauetur) iubetur
250.3. contra hoc) hi contra hoc. alij contra
c.5.p.e.ver.6. supplices supplicem
c.6.p.e.ver.10. Defensores) Defensorem
Ibidem ille audiat) illi audiant
Capit.7.pagina.e.ver.14. Episcopus, vel nec Episcopus. nec. alij Episcopus, nec
250.16. florentissimam) sanctissimam
ca.8.pag.e.ver.19. cuiusli bet) cuiusq.
250.20. prouinciam) prouincias
250.22. quam nostra) quam quod nostra
250.24. vindicet) iudicet
251.5. in vtrumq.) vtriq.
Nou.87.pag.251.ver.10. pertineat) pertinet
251.14. liberis) liberis suis
251.15. autem non) enim non
251.19. pro filia sua) filiæ suæ
251.20. potest) poterit
252.3. concessum) commissum
Nou.88. capit.1. pag.e. ver.14 impleuit) compleuit
252.23. uel fortuito) fortuito
253.1. cõtigerit) acciderit

253.5.depositario)depositarij
253.7.depositario)depositori .A.
C.2.p.c.ver. 10. vel ciuiles)ciuiles
253.14.senserint)senserũt
253.15. cogatur)cogitur
253.17.prohibuit) prohibuerit
253.22. fideiussore) fideiussione
Nou.85.c.1.p.254. ver.6. omnino) omnimodo
Ibid.dignos) nec legitimos
254.7.Eorum)Eos
254.9.manent) munere
254.12. contrahi diximus) contrahimus
254.13.Senatorijs)Senatorum .A.
254.14.mediastini) medij
254.17. locuti)locutæ.A.
254.19.fiunt)fiant.A.
255.20,succedunt)succedant,A.
254.23. Diuæ)piæ
255.2.& de alijs) & alijs rebus
255.7.det eos) debet eos dare
255.9.scilicet)videlicet
255.11.Dari)Dare
255.13.vel actis)vel actis publicis
255.14.Et Hæc) hæc autẽ
255.15.procedũt procedãt
255.17.naturalis)naturalis filij
Ibid sese)se
255.19.reliquerit)reliquit
255.20.Hæc autem)Non autem
255.21.auo,& in)auo, &
255.23.filium)filium suum
Ibid.velit)voluerit
Ibid.in eadem ciuitate filium suum faciat curialem)liceat ei filium suum facere curialem
256.7.velit)voluit
256.8.parens)pater
256.11.filios suos)filios
C.3.p.257.ver.1.ex)& ex
257.3.ante habuit.) ante habuerit
257.7.patre &)patre
257.8.quod ei) quod est
257.9.relictũ est)relictũ
257.10.maneat)& maneat
257.13.Enimuero si)Si vero
258.14.contempserit)contempserint.
257.16.inuentus fuerit)inuenti fuerint
257.18.teneatur)teneantur

tur
257.19.datis)oblatis
257.20.nuptæ sunt curia lib.) curialibus nupserint
c.4.p.e.ver.22.Si filius curiæ datur) curiæ filius datus
257.24.non etiam) nó autem
258.1.ab aliquo) ab aliquibus
c.5.p.e.ver.2.curiales)curialis quosdam
258.11.publicus) publicum.A.
258.12.habeat) habeant
258.20.ad curiam,& publicũ)curiæ,& publico
c.6.p.259.ver.5.pater eorum pater
259.8.reliquerit)relinqueret.A.
259.11.consentiunt consenserint
259.15.amplectitur) complectatur
259.24.liceat)liceat eis
260.[illegible].dederit eum : & si &c,accipiat) dederit: nouem vncias ei relinquere compellatur
260.6.Hoc amplius &c.) deest in veteri libro hæc perihodus, quam retinendam censeo.
260.9. nihilominus nouem) nouem
260.11.curiæ)eũ curiæ.A.
260.12.omni enim) omni Ibid.curialia)curiæ
260.17.distribuantur) diuidantur
c.7.p.e.ver.24.fieri)facere
c.8.p.261.ver.5.qui ante) qui ante dotalia
261.6.illos)eos
261.8.facta nati)nati
261.11.subsit)sit
261.15.fiat) sit Ibid.prosit ei)prosit
261.16.obseruetur)obseruet
c.9.p.e.ver.17.Si quis) Si quis autem
261.18.sit,vt)sit, et
261.20.si viuat)si viua Ibid. mater eorum) mater
261.23.pater autem filios suos pater vero filios
261.24. velit)vult
262.2. filiorum) filiorum suorum
262.4.subsit)sit
c.10 p.e.v.5.præcedentes obseruationes præcedentem

dentem obseruationé
261.7.efficiat)sibi faciat
262.9.sibi succeſſores exiſtere)ſucceſſores ſuos exiſtere ſibi
262.10. hoc fecerit,) hæc fecerit.alij hoc dixerit
262.11.docere)dicere
262.12.oſtendere)docere
282.14.ſuppſicent)ſuppli cauerint
Ibid.allegent)allegaverint
C.11.p.c.ver.16.autem omnia)autem
262.20.debet aliquis) debet
262.22.ex his)ex eis
Ibid. quidam autem noluerint) quidam nó
263.5.ipſius)eius
263.6.ſunt)ſint
C.12.p.c.ver.10.legitimos eos)legitimos
263.11.efficerit)fecerit
Ibid.ſuccedant)ſuccedunt
263.12,lege)legib.A.
263.13.patrib.)parétibus
263.20.quidquid)ſi quid
263.21.plus)plus ei
263.22.Sed etſi)Sed ſi
263.24.filios)filios legitimos.A.
264.1.ſcribere)inſtituere
264.2.parentes)pater naturalis parentes
264.3.reliquæ partes)reliqua pars
264.5.poſſunt)poteſt.alij poſſint
264.9.Illo)Illud
Ibid. obſeruando)obſeruandum eſt
264.10. ille habere)habere
264.11.Hæc)Hoc.
264.12.teneant)teneat
Ibid.naturalis)& naturalis
264.15.& neque)neque
264.17.vel deinceps alias)& deinceps
264.20.habuerit)habuit
Ibid.etiam)&
264.24.partem)portioné
265.2.ſucceſſerint)ſucceſſerit
265.6.capiant)accipiant
265.8.ab eo)à viro
Ibid.autem intelligat)intelligitur Iuo in Panormintelligatur.Idem in decreto.
265.9.quo indo)Iuo habere,qui alij illius, qui
265.10.concubitor,ſolet)ſolet

solet Iuo

265.12.habet)habeat Iuo in Panor.

265.13. durante eodem) eo durante

265.15.aliam eo)alias eodem Iuo in Panor. alias eo .Idé in decreto.

265.18.concubinatu) concubina

265. 20. reliquerit) habuerit

265.22. accipiant) capiant

266.2. idest viri boni arbitratu) hæc desunt in quibusdam libris.

266.3.& si) si

Ibidem liberos) filios.

266.5.vt hi-ut & hi

Ibidem. successoribus eius)suis successoribus

c.14.pa.c.ver.16.filio suo) filio

266.19.filiorum)filiorum suorum

266.21. in legitimis liberis)in legitimis.alij legitimi

capit. 15. pagina ead. ver.23.Hæc) Hæc autem

266.24.eos liberos)eos

Ibidem procreationibus procreati) nuptijs procreati .A. alij nuptijs creati. alij procreati

267.1.alimoniam)alimonias

267.3.rescripta)scripta Nou. 90. cap. 1. p. ead. ver. 6. Nullius) Nullum. alij Nullus Ibid. testimonium) in testimonium

267.7. bonæ opinionis) Iuo par. 16. bona opinione.Idem in Pan.bona opinione habitus

267.8.quem vel) Iuo vel quem.alij quem

Ibid. commendet)Iuo commendat

267.11. vita eius) vitæ eius fuerit

267.12.si vilissimus)vilissimus si Iuo

267.13.existimauerit. &) existimauerit Iuo par.16.existimauerit Idé in Pan.

267.14.subicere)subigere Iuo

267.15.vrbe) ciuitate c.2.p.c.ver.19. scripserit) scripsit

267.21.eã soluisse)soluisse

268.1.si tamen) sic tamē, vt Iuo
268.3.ad hoc ipsum) ad ipsum Iuo. alij hoc ipsum. A.
Ibid. rogatis) rogati sunt, vt
268.4.ad hoc ipsum) ad ipsum
268.5. audierunt) audierint Iuo
268.7. Non enim admittimus) Non admittimus autem Iuo
268.10.esse) fuisse
Ibid. Sed nec tabulariorum) Sed neq. tabellionum
268.12. subscripserint) Iuo in Panor. se subscripserunt
268.14. per scripturam) per scripturas. alijs vtrumq. deest
268.15.sed & in) scilicet & in. alij scilicet vt in
268.18.homines sunt) homines
Ibid.qui &) qui ex
268.19.poterunt) possunt
268.20. tormentis) tunc tormentis
268.23.perspexerit) inspexerit
269. 1.. plurium autem) plurium Iuo
269.2.sequi) sequi oportet Iuo
Ibid.sibi dixerint) Iuo dixerint. alij sibi dixerunt
269.3.cum venia dimittere) Iuo conuenit admittere. alij conuenit dimittere
c.3.p.e.ver .10. concedatur) conceditur
269.14.aduersarij sui) aduersarij
269.18.nec aliquo) vel aliquo
269.19.vel arte vel) vel aliqua
269.20.Hoc amplius) vel amplius.
269.21.produxerit) produxit
269.23.nisi in eo) nisi eo
c.4.p.270.v.6. pendente) procedente. A.
270.7. degerint) degant
270.9.earum) eorum
270.10.Defensorem) Defensores
270.13. causa terminetur) causæ terminētur
270.15.& si in) si in
270.16.

270.16.degerint)degant
270.17.actis enim)actis
270.18. apud quéuis) apud
270.22.& signata)& consignata.
270.23.eius.nec)ne
270.24.ei testes)testes
270.25.Hæc) Hoc
271.1.optineant) obtineat
271.2.causis ipsæ)ipsæ
c.5.p.e.ver.6. scribatur quidem)scribatur
271.7.ipsius)eius Iuo
Ibid.postea autē) postea Iuo in Panor.
271.8. si probatus fuerit) si probetur
271.9.sit)est
Ibid.libertinum) libertū
271.11. ostenderit) ostendit Iuo in Panor.
271.13.habere)se habere
271.15.postea autem)postea Iuo in Panor.
c.6.p.e.ver.18.suū esse) esse
271.19.non dicatur) non dicat Iuo
271.20.occasione) actione
271.21.dicatur quidē) dicat Iuo
Ibid.eius,sed)sed Iuo
271.22.prę́scriptio ei)Iuo in Panor. præscriptio eius. Idem in decreto præscriptio eius ei. alij perscriptio ei
c.7.p.272.v.1.autem)autē si
c.8.p.e.v.4.Testium) Testū vero
Ibid. apud iudicem, vel defēsorem, vel magistrū census) hæc desunt Iuoni
272.6.valeat) habeatur Iuo
272.7.quoq.aduersaria)aduersa
272.8.scilicet vt & hic) scilicet vt Iuo. alij scilicet vt hoc.alij vt & hic
272.10.existimauerit)existimauit.alij iudex æstimauerit
272.11.videtur)dicitur
272.12.ab fuit) ab fuerit.alij abfuit,vel
272.13.enim intra) intra.alij iuxta
Ibid.septa) Iuo loca
Ibid. fuerat) fugerat Iuo
272.14. omnia autē) omnia
272.17.tenere):eneri
Nou.91.c.1.p.e. ver.22.liberos ab eo)ab eo filios
273.3.prioris vxoris) vxoris
273.5.sua)sua possit
273. 9. dominus vindicare potest)domini vindicare possint.alij vindicare possint

273.10.finit) sunt
273.17.enim dicimus,&)dicimus
273.19.præstamus,vbi)præstari,vt
Ibid.ipsa mulier agit)mulier agit. alij mulier ipsa agat
273.20.ex eo)ex ipso
273.22.descendẽtes) descendentes personas
c.2.p.274.ver.6.& vel) vel
274.7.res,vel)vel
Ibid.si mobiles)si immobiles
274.12.quasi dotem) dotem
274.13. de ante nuptias) de ante nuptiali
274.14.oportet)oporteat
274.15.hoc omni modo)hoc omnino.A.alij omnino
274.16.dedit) dederit.A.
274.17. susceperit) susciperet.A.
Nou.92.p.e.v.20. pluresue) vel plures
274.22.vel vltra)id est extra
274.23.liberorum)filiorum
275.1. vt ceteri) vt & ceteri
275.7.sint) sunt
Nou.93.p.e. v. 14. exclusus) excludendus
275.22.omnia iura) iura
275.23. robore permanesãt) iure maneant
Nou.94.p.276.v.2. marito) marito suo
276.5. fine) Iuo in Panor. cum
Ibid.res autem) & res
276.6. impuberi filio) Iuo impuberi filio suo.alij impuberibus filijs suis . alij impuberi suo
276.10. obseruari) obseruare
276.13.conscribantur) scribantur
276.14 alijs publicis) alijs
Nou.96.c.1.p. 278. ver.3. se reo) se
278.4.triginta sex) triginta
c.2.p.e.ver.7. accusatorem) actorem
278.9.faciat)fiat
278.13.enim)vero
278.15.in alio iudicio) in aliud iudicium. A.
Nou.97.c.1.p.e.ver.18. Donationum)Donationes
278.19.fiunt)fuerint
Ibid.parem)pares
278.20. quantitatem doti) quantitati dotis
Ibid.item) id est. alijs vtrumque deest.
278. 22. pari modo) omni modo paria

278.23.capitulum) caput
279.1.teneat)teneatur
c.2.p.e.ver.2.maluerit)voluerit
279.9.res mobiles)mobiles
c.3.p.e.v.17. comparádam) comparandum
279.18.vel renouandam,vel faciendam) vel renouandum, vel faciendum. alij vel reficiendam
279.19.iura in) iura
279.20.in ipſa)in ipſa re.A.
279.21.ſed hoc)ſed hæc
Ibid. obſeruetur) obſeruantur
279.25.vel etiam)vel
c.4.p.280.ver.2.dederit) dedit
280.3.in caſum)in cauſa
280.7.hoc & in)hoc in
Ibid.proceſſerit, proceſſit
280.9. confirmetur) firmetur
c.5.p.e.ver.15.pro ea)quam antea
280.17.ob ante nuptias donationem) ab ante nuptias donatione
c.6.p.e.ver.25. Dicebat autem)Dicebat
281.1.& nihil) & nec
281.3.mariti)viri
281.4.ipſius)ſuum
281.7.viderat)videbat
281.9.aduerſus eum) aduerſari
281.11.res dotales) res dotis
281.14. maritum) maritum ſuum
Ibid.inclinantem) declinare
281.15.& ſi non)ſi non.A.
281.18.fuerat) fuerit
281.22.& habeant)habeant autem
281.24.potuerint)poterit
282.1.ſunt)ſint
282.2.Si enim)Sin autem
282.3.fuerit:&) ſit,etiam
282. 6. futuri temporis) dotis
282.7.obtinere) manere
282.12.aui)vel aui
282.13.&) vel
Nou.98.c.1.p.e.ver.16.ante nuptias) ante nuptialem
282.17. vel lucrata) lucrata ve
282.19.ex ipſo)ex eodem
282.20. conſeruet) conſeruent

282.21.habeat) habeant
282.22.migrauerit) migrauerint
283.2.quocumq.) quo quo
Ibid.vel si) vel
283.3.soluta sunt,sed) dissoluta vel
283.5.ambo mortui) ambæ mortuæ
283.6.eorum)earum
283.8.cœperit) addunt aliqui. siue migrauerit ad secũdas nuptias, siue nõ:
283.12.secundas cõtrahentibus nuptias)secũdacõtrahentibus matrimonia
c.2.p e.ver.20. alere debet) alat
283.21. matrimonio soluto) matrimoniũ soluatur, &
283.25.parens) parentes
Nou.99.p.284. v.6.duo rei) rei
284.7.vel alter) & alter
284.8.& inuicem) inuicem
284.9.ex his)ex eis
284.12.vt singuli in solidum teneantur) vt vnusquisq. in solidum teneatur
284.13.quidã ex his) quidã
284.17. promissores sustineant) sustineant
284.19 sunt) sint
284.21.vt vbi cognoscatur) vt ibi cognoscatur. alij vt vbi cognoscant
284.22.sint) sunt
Ibid.an non) an non, vt
284.23.& qui) vt qui
285.3.Hæc) Hoc
Ibid.optineant) obtineat
Nou.100.p.e.ver.8. vel quibus)vel quis
Ibid.vel repudio)repudio
285.13.dotis, super dote
285.14 querimonia vti) querimonijs vti. alij querimoniam facere.
285.15.tamen)tantum
285.16.fuerit) fuit
285.17. vel heres) & heredes. alij vel heredes
Ibid. eadem querimonia vtetur)eadẽ querimonia vtantur. alij querimonia vtantur.
285.21. & si minor) & si quidem minor. A.
285.22.maritus fuerit)sit
286.1.restitutionem) restitutione
286.2.hoc tempus) hæc tempora
286.5.sint) fuerint
Ibid. quinquennium habeant) quinq. annos habeant. alij quinquẽnium habent

286.9. querimonia) querimonijs
286.11.& siue)siue
286.13. dirimetur) dirimatur
286.16.si & in) si in
286 17.certiorari)certiorare
286.18.patrem ipsius)parentem suũ. alij patrem. alij partem ipsius
286.19.videatur)videtur
Nou.105.p.291 v.21. κωμητίου) *Malim* κωμητίας *siue* κωμητέτιου
Nou.107.c.1. p. 293. ver. 10. maluerit)voluerit
293.13.in quibus) ex quibus
293.15. vt litteris) vt legitimus. alij per litteras legitimus
293.16.Sed & si)Sed si
293 17.velit) voluerit
293.18.maluerit)malit
293.19. demonstrationem) demonstratione
294.3.voluerit)velit
204.5.actum)factum
294.7.eadem)ea
294.8.perseuerauerit) permanserit
294.16.in scriptis)scriptis
c.2.p.e.ver.20,& in eadem) & sub eadẽ. alij sub eadẽ
294.23.obseruationẽ, quã) obseruationes,quas
294.24. de huiusmodi distributione)de his distributionib.alij de huiusmodi distributionibus
295. 4. quoniam & hoc in ante fata) quod iam manifesta
295.6 autem lex`autem
295.7.habebit)habebunt
Nou.108 p e.ver. 14. hereditatis)ex hereditate
295.15.quo modo) quo quo modo
Ibid.vtetur) vtatur
295.17.cogatur`cogitur
195.18.nisi vel)nisi
295.21.causa`gratia
295.22. & ex ipsis) ex ipsis. alij ex his
296.1.habens`habeat
296. 6. aliud vnde viuere) aliquid,vnde viueret.alij aliunde , vnde viueret. Mihi placet aliud , vnde viueret. A.
296.9.euincat)euincatur
296.14.siue`vel
296.16.solum) tantum
296.18.causis)casibus
296.19.causa videtur) videtur
296.22.nam & in) nam in

Ibid. & in cognatis, & in)in cognatis,in
296.23. ea lex, hæc constitutio
Ibid habebit)habet
Nou.109.p.297.ver.6.superstitionem superstitiones
297.8. Apollinarij) Apollinaris
297.9.omnino eos) omnes
297.10.communicant)conueniunt
297.12.vsurpāt)vsurpēt Iuo.
297.18.huiusmodi)huiuscemodi
297.21.Eaque)Ea
Nou.110.p.298.v.6. & hoc illud continet) hæc desunt quibusdam.A.
Nou.111.p.e.v.10. ante hac) ante hanc legem
298.12. xenonibus) xenodochijs
298.14. ptochijs) ptochotrophijs. alij ptochotrophijs omnibus
298.18. vindicauit) vindicabat
299.4.tēporibus locū) locū
Ibid.habeat)habet
299.6.quædam)quidem
Ibid.amicali) amicabili
299.7. Idem A. Theodoro) Imp.Iustinianus A.Theodoto Orientalium Prætoriorum Præfecto. alij Idem A.Theodosio
300.2.sacro sanctis) sanctis
300.3.ecclesijs dei,&) ecclesijs
300.4.alijsque)alijs quoque
300.19.Vnde) Verum
Ibid.largitatis) largitati.A.
300.23.deducere) ducere
301.2.xenonibus) xenodochijs
301.4. & ptochijs) & ptochotrophijs.alijs vtrumque deest.
301.16.annuis)alijs
Ibid.quam in)quam
301.18.tantum negotijs)negotijs
302.7.contigit) contingit
302.10.propositis)prępositis
302.14.Basilio)Belis.
Nou.112.c.1.p.e.v.20. quæstio)contentio
302.22.Imperatori)Principi
302.23.ipsum) ipsum iudicē
303.2. & constitutionem) constitutionem
303.4.sciente vel) scīente &
303.6.derelictis)relictis
303.8.reprobetur) reprobatur
303.10.diuisio) diuisio. non enim alienat,qui diuidit.

303.17.datur) detur
Ibid.in iudicio) iudicio
303.18.conlusio) colludium
303.21.& si) si
304.1.liceat) licebit
304.5.iura)iura hæc
304. 6. prærogatiuæ reseruentur) prærogatiua reseruetur.alij prerogatiuæ seruentur
304.7.Ex his)Et ex his
304.8.eam,quæ) eam rem, quæ.alij quæ
304.9. hypothecatũ titulo) hypothecarũ titulis. alij hypothecę titulis.Malim hypothecæ titulo.A.
c.2.p.c.ver 12. aliter) aliter nullus.forte aliter vllus
304.16. actor in libello) in libello actoris
Ibid.subscripserit)inscripserit
304 17 per tabularium) tabellionum
304.20. obseruabit) obseruet
304.25.libello) in libello
Ibid vt eam is) hoc autẽ is.alij hæc autem is
305.1.fuit) fuerit
305.7.sunt)sunt.implere
305. 13. publicatione suæ) publicationem suæ. alij publicatione
Ibid.punitus,in patietur, & in.alij punitur,in
305.14.per) in
305.22. ab huiusmodi pœnis)his pœnis.alij ex huiusmodi
305.24. in iudicijs ventilantur)ventilantur
c.3.p.306.v.2. Imperatori) Principi
306. 6. inligauerit) obligauerit
306.7.suspẽsum) susceptum
306.9.petere a iudice)repetere iudicem
306.11.vt veniat) vt vel veniat.alij & veniat
306.12.mittat) emittat
306.13. nec procuratorem) vel procuratorem
306.14.miserit) misit
306.15. interuallum) interualla
306.17.præconijs) per præcones
306.19.Proponendi)Pręponendi
307.1. deseruit) deseruerit. alij d. serat
307.2.petere) petere ab eo
307.6.indutias) terminum
307.18.regulam rationem
307.19.inuitum) iudicium

307.23.fecerit) fecit
Ibid.Hanc autem) Hanc
308.1.amicali) amicabili
Ibid vel alia) vel antea
Nou.113.p.e.v.4.Nemo nostrorum) Nemo Iuo
308.7.cuiusuis) cuiuscumq.
308.9.depositiones) dispositiones.A.
308.10.Inlustrium magistratuum) Illustris magistratus Iuo.
308.12.finiri) fieri
308.15.Princeps) Præses
308.17.debent) debeant.A.
308.21.obscuritas illuminetur) obscuritatē illuminet
308.23.magistratus) magistratum
309.1.sed etiam) sed
309.2.quoque) quoscumque
309.3.siue ab) siue etiam ab
309.6.sine scriptis) nō, siue. alij sine scriptis, siue
309.11.generali) hac generali A.
309.12.habeat. Nā) habeat, non
309.13.finita) Finita autem
309.15.videtur) negotium videtur
309.16.prolata) lata
309.18.speretur) spectetur
309.23.eum cum) cum
309.24.siue in) siue
310.3.rescriptionem) cōscriptionem
310.4.alias) alia, alij illa
310.5.plectetur) punietur
310.6.Sed vt) Et vt
310.7.statuta) instituta. forte constituta
310.8.in ipso) in primo
Ibid. ipsam personarum) ipsam partium. alij ipsarum constitutionum
Nou 114.p.e.v.15.glorioss.) glorioſi
310.18.Idem A.) Imp. Iustinianus A.
Ibid.P.P.) sacrorum Prętoriorum Præfecto
310.20.subiectorum) subditorum
310.21.cessamus) cessat
Ibid.si quid) quid
311.4.perspeximus) respeximus
311.7.conficere) profiteri
311.9.magnifici) magnificentissimi
311.11.cuiuslibet) quamlibet
311.12.quocumque iudicio) cuicumque iudici
Ibid.confisam) cōcessam. alij confectam
311.15.qua contineatur) quæ contineat

311.19.

311.19.excusationis) executionis alij etiã executionis
311.21.vniuersis)hoc vniuersis
311.24.magnifici) magnificentissimi
311.25.notatio) adnotatio
312.1.officiũ eorũ) officium
312.3.aduenerit) peruenerit
312.5.qui hoc)qui hæc
312.8.constituunt)cõstituerunt
Ibid.parens) Præfecte
312.9.carissime atque amantissime)carissime
Nou.115.c.1.p.e.v.14. Si contra) Si quis contra
312.15. prouocatio porrecta fuerit) prouocationem porrexerit
312.17.appellationis)appellationum
313.2.Idque)& id
313.4.vel in vel
Ibid.vbi iudices)vt iudices
313.7.oporteat)oportet
313.8.interrogant) interrogent
c.2.p.e.ver.12.tamen ipsi dicant)dicunt ipsi
313.14.liti)litis
313.15.ei ad)eis ad
313.19.completo) impleto
313.21.præstetur detur
c.3.p.e.v.25.aut mater) neque mater
314.1.vel auia)aut auia
Ibid.vel proauia)aut proauia
314.4.vel per)per
Ibid. vel fidei com.) vel per fidei com.
314.5.alio modo)aliũ modũ
314.6.ingrati) immeriti
314.8.inscripse int) scripserint in.alij scripserint
314.10.sunt hæ) istæ sunt
314.11.audaces manus) audacem manum
314.12.atq.inhonestam) aut inhonestam. alij ac molestam
314.14. parentem) parentes suos
314.17.conuersetur)cõuersatur
314.21. sese turpiter miscuerit)se turpiter immisceat
314.22.parentes)patrem
314.24.eis inflixerit)eis attulerit.alij intulerit
315.1.ex his) ex eis
315.2.rogauerit)rogauit
315.3.ipsum)eum
Ibid.recipiant)recipiat
Ibid.& illi,vel ille)& ille, vel illi.A.

VAR. LECT.

315.8.diximus)dicimus
Ibid.masculos) masculos tantum.A.
315.10.fuerit filius) fuerit
315.12.potuerint)possint
315.15.siue heredes sibi) sibi heredes.alij heredes
315.20.filius)filij
315.21.conuersetur)conuersentur
315.22.permanserit)permanserint
Ibid. parentes ipsius) & parentes,& ipsi
315.23.fuerint) sint
315.25.collocare) copulare
316.1.& illa)& ipsa
316.2.cũ alio maluerit)malit
316.4.ætatis facta)facta
316.9.reputari) imputari
316.13.velit)voluerit
316.14. ingratos in suo) in suo
316.15.in ipso) in suo
316.16. curam adhibẽtibus) causam habentib. forte curam habentibus
316.17. ab extraneis) extraneus.A.
Ibid.vel his)vel ij.A.
316.19.ductus) ducti.A.
Ibid.voluerit)voluerint.A.
316.20.vtatur) vtantur.A.
316.24.huiusmodi)hanc
317.2. furiosum) eum
Ibid.susceperit)receperit
317.6.refutata) recusata
317.10.duraturis) durãtibus
317.12.curauerint)curauerit
317.15.ingratos in)& ingratos in.alij & ingratos
317.19.res ipsius)res eius
317.20.a qua)de qua
317.23. omne, quod) quidquid
318.1. Et generaliter) Generaliter autem
Ibid.aliquis)quis
318.3.successionem) hereditatem
318.4.est,non)non
318.5.heres ei existat)ei succedat
Ibid.& si in)& si
318.7.forte composito) compositio
318.8.ceteris autem) ceteris
318.12.fuerit)est
Ibid.ad nihil)nec ad
318.13.procedente) producenda. alij exponenda. forte expendenda
Ibid.nisi ad)nisi in
318.14.Et si) Sed & si
318.16.scriptum)esse scriptũ
318.17.redimere) de captiuitate redimere
318.20.impleuerunt)impleuerint.

uerint. alij compleuerint
318. 21. in redemptionem) pro redemptione
318.23.habeat)habeant
318.24.sit)sint
319.2.suas)res
319.3.Tales enim)Et tales
319. 5. fiunt) fuerint. forte fierent
319.7. contraxisset) cõtraxit
319.8.autem a) a
Ibid. necessitas imponitur) necessitas imponetur. alij necesse sit
319.11.& quasi) atque
Ibid.suo debito) pro suo debito. A. alij suo credito i
Ibid.respondere,atq.obligari)obligare.alij respondere, & obligari. alij respondere,atque obligare
319.13.ex his) ex eis
319.14.ipse)ipse vero sit. alij ipse vero
319.15.eos)ei eos. A.
319.23.prædicãtur)prædicãt
319.24.& Const.&) Const.
319.25.primum,&) &
320.1.eos,qui)qui
320.3.connumerari) connumerare
320.5.de hac parte) de ipsis
320.7.liberos)filios
320.8.extãtibus) existentib.
320.13 ad orthodoxos) orthodoxis
320.17.omnino)omni modo
320.18.eis sine) sine
320.19. in omnẽ substãtiam parentũ eorũ peruenire) partes eorum alienare
320.21.portiones suas)portionem suam
Ibid.accipiant) capiant. alij recipiant
320.22.fructibus) fructu
Ibid. tamen medij) inter medij
320.23.de administratione) administrationis
321.7.vindicauerit ecclesia) vindicauerint ecclesiastici, alij vindicauerint viri ecclesiastici
321.10. deuoluantur) deferantur
321.12.Quæ) Quod
321.14.sanctimus) censemus
321.16.scilicet legib,)iuribus
321.22.parentes) parens
Ibid.scripserint)scripserit
321.23. exheredauerint) exheredauerit
321.25. causam ingr.veram) causas ingr.veras
322.2.eorum)ipsorum
322.4.perueniẽtes)veniẽtes

322.5.autem,vel) &
322.6.vel libertates) & libertates
322.7.tutorum) curatorum
c.4.p.e,ver.17. ſuis inſcripſerint) ſuis ſcripſerint. alij inſcripſerint
322.18.Id eſt ſi)Si
322.19 inſidiarentur)inſidiétur. alij inſidiãtur. & ver. 21.
322.23.cum nuru ſua)nurui ſuæ
Ibid.cõcubina)cõcubinę
322.24.cõmixtus) cõjũctus
Ibid.parentes)parens
322.25.teſtamenta) teſtamẽtum
323.1.prohibuerit)prohibuerit
323.2.poſſunt)poſſint
Ibid.quæ) Quæ autem
323.6.vt mentẽ)nõ; vt mẽté
323.7.huiuſmodi)hoc
323.8.moueatur) & mouea tur
323.15.teneãt)teneãtur Iuo
323.16.ſuperius)ſupra
323.18. parẽs nõ redemerit) parentes nõ redemerint
323.20.captiuis ſupra)captiuis
324.2.inſcripſerint)ſcripſerint
324.3.certas,aut)certe
324.5.permanere) manere
324 15.inueniatur) inueniatur
324.19.diſpoſitæ)poſitæ
324.21.referantur)deferantur.alij referuntur.
Ibid. & ceteras pœnas ſubiſti)' ceteris pœnis ſubici. forte ceteras pœnas ſubſiſtere.A.
324.22.qui)quaſi
c.5.p.325.ver.10.fideiuſſores eius)fideiuſſores
325.13 trãſeant) tranſierint
Ibid.ante) intra.A.
325.14. contra hoc) contra aliquem
Ibid aliquid fecerint; &) aliquid fecerit.alij aliqui fecerint
325.16.acceperint)receperit
325.17.tamen)vero
325.20.alia)aliqua
c.6.p.e.v.25.dixerit) debeo
326.1.vt) niſi
Ibid.ſoluat) perſoluatur
326.9.obligatur)obligetur
326. 13. ab illo vel illo) ab illis, &
326.14.conſentientib.)ſcientibus
326.15. præiudicat) præiudicet

326.16. toto debito) totum debitum
Ibid. Si quis) Si quas
326.17. eos)alteros
326.19. iuris perfruatur)iudicis fruatur
326.20. omnia in his)in his. alij in
326.22. amicali)amicabili
326.23. sunt) sunt. Dat. P. cons. Belis. Nou. 117. c.1. p.327. v.4. filiũ) filium suum
327.9. relinquere) relinquere liberis
Ibid. hoc modo &) huiusmodi
327.13. & si)si
Ibid. extraneus filiofam.) extraneus filiofam. extraneo. alij filijsfam. extranei
327.14. reliquerit, aut donauerit)reliquerint, aut donauerint. alij reliquerit, & donauerit
327.19. donatas)datas
327.21. sint)sunt
328.1. debent)res debent
328.2. habeant)habeat
328.4. credere) concedere
328.5. habeant)habuerint
328.6. receperint)susceperit
328.7. non dederit, vel dederit)non dederint, vel dederint
328.8. ille)illi
328.9. noluerit)noluerint
Ibid. potuerit) potuerint
328.10. mortuus fuerit)mortui fuerint
328.11. eis dare)dare
328.13. eis)eas
328.14. Nam & in) Nam &. alij Nam
328.16. imposita)appositã
c.2. p.e.v.18. aliquem in) in aliquo
328.19. vel in) vel & ver.20.
328.21. addiderit) adiecerit
328.22. videatur) videtur
328.24. eo alia)eo
Ibid. exigatur)exigitur
328.25. potiatur)vel alterius potiatur
329.1. vt etiam)vt &
Ibid. eius) suo
c.3. p.e.v.6. similiter) simul
c.4. p.e.v.20. supra eos sunt) super eos sunt
329.23. & post)post
330.3. eorum damus)damus
330.4. & nuda ;vt nuda
330.5. facere) facere possint
330.8. vt ex)& ex
330.9. sint)erunt
Ibid. Legibus)initium capitis esse existimo, ideo scribe

scribe LEGIBVS

330.11.habuerit) duxerit
330.13.suæ) suæ propriæ
Ibid.daret) det
330.14.libras auri) librarum auri quantitatem. alij librarum summam. alij librarum auri
330.15.statuta sunt)sunt
339.16.matrimonij) matrimonium
Ibid.In vtroque)vtroque
330.18.vocentur) vocantur
331.2.quidem eius)eius
331.3.accipiat) habeat
331.4. conseruet) conseruat
331.6.dominij) communi
331.7.eadem)eandem
Ibid.capiat)habeat
331.9.prædictam)prędictam quartam.alij præcipuam
331.12.suæ sibi)sibi
331.13.diuinæ) diuæ
331.23.concedimus)valere concedimus
331.25.etiam eis) eis
332.7.eorum)earum
c.5.p.e.ver.9.fuerit) sit
Ibid.eius)huius.forte huiusmodi
332.11. parentum capiendæ) parentum
332.18.diuidij)diuortij
332.21.autem eorũ)autem
332.22.ipsa) & ipsa
332.23.administ ante)administret.alij ministrante
332. 25. Quod in) Quod & in
c.6.p.333.v.5. commemorationem)mentionem.A.
333.7.præstabunt) præbent
333.8.enumeraturi)enumerati
333.10.occasionem) causam
333.11.maritus quidem) maritus
333.15.eius)earum.A.
333.17.aliquid molientibus) molientibus
333.22.personam)partem
333.25.Si de) Si in Iuo
334.1. posse conuinci) conuinci Iuo
334.3.aduersus) contra Iuo
334.4.probata) Iuo comprobata
334. 5. repudio misso &c.) Iuo repudium mittat
Ibid. habere maritum) habere debet maritus
334.8.tantum)tamen
334.12.quam nos) quam
334.13.ex eodem) ex eo
334.19.eam)debet eadem
334.22.quidem donationis) donationis
334.23.autem liberi) liberi
Ibid.

Ibid.leges)legem
334.25.& aliam)&
335.1.autem extantib.)existentibus
335.7.quocumq.modo vitę)vitæ
335 8. insidiaretur)insidiatur
335 11.lauauerit)se lauet
335.14 parętes suos)parętes
335.15.circo)circensibus
335.18.vna)vlla
335.19.his)eis
Ibid.propria)a propria
335.20.vt illa & illa
Ibid.habente)habens
335.23 mãserit permanserit
c.7.p 336.v.1. Causas autẽ)Causas
336.5 rerum scilicet)rerum
Ibid conseruando)reseruato
336.6.& his non)vel eis nó. alij vel non
336.8.eas solas)eas
336.9.Imperatorem)Imperium
Ibid.moliturus)molitus. A.
336.11. Imp.aut) hoc Imperatori
336. 3.Si vir vitę)Si vitę Iuo
Ibid. quocumque) vel quoquo
336.14.fuerit)fuerit maritus Iuo
336.18.vel cum)vel Iuo
336.19.adulterio) adulterii Iuo
Ibid. prodere) tradere. alij procedere
336.20.fuerit) fit
Ibid.maritus) maritus ei Iuo
336.21. inscriptiones deposuerit) Iuo inscriptiones posuerit.alij inscriptioné posuerit. A.
336. 22. potuerit) poterit Iuo
336.23. mulieri volenti vel propter hanc causam) mulieri Iuo
336.25.& donationem) donationemque
337.6.facit) faciat
337.7.mariti)mariti probatã
337.11.vt etiam) vt
337.13.non probauerit) Iuo par. 8. probare non poterit
337.14.erat) Iuo fuisset. alij esset
337. 20. cum alia) vel cum alia
337.22. suos, vel per) suos, vel
337.24.nó)nisi Iuo parte 16.
337. 25. mulieri & propter hanc

hãc cauſam)mulieri Iuo. alij mulieri et pro hac cauſa. alij mulieri & per hanc cauſam

338.3.propter hanc iniuriã) pro hac iniuria

338.6.alia mariti)alia

338.7.habeat)habeat mulier

338.8.mulier habeat)habeat

338.11.cõſeruãdo)reſeruãdo

338.12.habeat)habuerit

338.13.& dominiũ)dominiũ

338.14.cõcedimus)dedimus

c.8.p.e.ver.15.conſenſu) ex conſenſu. A. alij ex conſenſu mulieris

338.16. niſi ex cauſa probabili) his verbis multi carent, & recte. forte pro niſi ſcribendum & ſi

338.18.Sed & ſi)Sed ſi

Ibid.huiuſmodi)hæ

338.20.cuſtodire)liberis cuſtodiri. alij liberis cuſtodire.A.

338.24.alias,vel)vel alias

339.1.faciens) facere

339.2.extant)ſint

339.5.hoc)hæc

339.6.ſint)fuerint

339.7.alere eos)eos

Ibid.& res)vel res

339.11.teneantur) tenentur

Ibid.vtriuſque parentis) vtrorumque parentum

339.16.delinquẽtis perſonæ) delinquentis

339.18.iubicimus)ſubici

c.9.p.e.ver.22.expeditionibus)expeditione

304.2.fece int)fuerint

340.9.qualecũq. quãcumq.

Ibid priores)priorem

340.10.chartularium)chartularios ſcrinij

340.11.maritus eius)maritus

340.13.re vera)vere

340.14.vt illi)& ipſi

Ibid.propoſitis)prępoſitis

340.17.hæc)hoc

340.19.&expectet)expectet

340.20.tranſeat)tranſierit

340.23.& ipſa,& qui,& mulier,& ipſe,qui

340.25.illi,qui)hi,qui

Ibid.depoſuerunt)depoſuerint

341.4.pœnam compellẽtur pręſtare ei)pœna plectẽtur,pœna danda ei

341.5.dixerunt)dixerant

341.6.licentiam habet) legitimam habeat

341.8.dubitatio eſt) dubitatur

341.10.fœderati)fœderatus forte.A.

c.10.p.e.ver.15.iuſtæ cauſæ) cauſæ

causæ

341.17.Veluti si)Si

Ibid.mulieri) vxori.A.

341.21.tenti)capti

341.22.casibus)causis

342.7.fuerit)sit

c.11.p.e.v.10.permanserit) perseuerauerit

342.11.ipsius) ipse

342.13. conseruaturus) reseruaturus.alij seruaturus

342.18.habent)habebant

Ibid.Episcopus)Antistes

342.19. monasterio immittere) in monasteriũ mittere

342.20.vt ibi degeret)& ibi degere. alij vt ibi degat

Ibid.in diem mortis suę) ad diem mortis suæ. alij ad mortem suam

342.22.bessem quidē)duas partes

342.23.parte)portione

342.25.habeant)habeat.A.

343.6.parentem) parentes. alij ad parentem

Ibid.sperare) expectare

343.9.neque parentes,neq. liberos) liberos,neq.parentes

343.17.officium autem)officiales autem. alij officiũ

Ibid.alias decem`quinq.

343.20. pœnam decem librarum auri) decem libras auri pœnę nomine

343.21.præstabit) dabit

344.3 Sed & si)Sed si

344.4.miserit)misit

344.5.& dotem) dotem

344.7.tantum`tantum ei

344.8. propter nuptias) ipsius

344.14.tunc &) tunc

344.15. rerum prædictarũ) rerum

c.12.p.e.v.18.lignis) virgis

Ibid. sine aliqua earum causarum , quæ contra mulierem)sine causa,eares

344.20.dissoluendum) soluendum

Ibid.sufficit)non sufficit mulieri,sed

c.13.p.345.v.1.velle eũ)velle

Ibid.pudori)pudorem

345.2.testationes)testationem

345.3.habitas) habitam

345.4.& ter) & tunc Iuo par.8.alij &

345.5. ipsas attestationes) testationes ipsas Iuo.alij ipsam testationem

Ibid.continentes) con-

tinentem
345.6.poſt tres)poſt
345.22.locutum)Iuo collocutum
345.23.cũ muliere) mulieri Iuo
346.1.leges)legem
c.14.p.e.v.3.cõteſtationes) Iuo parte 8.teſtationes. alij teſtificationes
346.4.vxorem ſuam)vxorẽ Ibid.ſancto)Iuo ſacro
346.6.ambos) eos Ibid.defẽſori)defenſorib.
346.9.aliorum clericorũ) clericorum Iuo Ibid.aditus)auditos Iuo
346.11.&auctoritate)vt auctoritate Ibid.ipſius)eius
346.13.nullo)& nullo
346.14.niſi quod) ſi Iuo Ibid.conteſtationes)Iuo par.8.atteſtationes
346.15.loqui) locutus Iuo
346.16.iuſtiſſimum)iuſtum Ibid.adulterũ) Iuo adulteros.A.
346.17.ſanctorum) ſacrorũ Iuo.alij ſanctis
346.19.ſi quis de) ſi de Ibid.inter ſancta loca) intra ſacra Iuo. forte intra ſacra loca.A.
346.22.vxorem ſuam) Iuo par.16.vxorem
346.23.& deprehenderit cum)Iuo ibid.deprehẽderit cum. alij cum
347.1.eos ei ambos) Iuo ambos.alij eos Ibid.tradere vel)Iuo tradere
347.2.eiuſdem eccleſiæ clericis)clericis Iuo.alij huius eccleſiæ clericis
347.4.innoteſcat) innoteſcere fecerit Iuo
347.6.acceperit) accipiat Ibid.diſcuſſerit)diſcutiat
347.10.amicali)amicabili Nou.118.c.1.p.e.ver.20.exponimus) inuenimus
347.23.alius eſt aſcendentium perſonarum)vnus aſcendentium
348.1.alius ex) alius a
348.4.alijs omnib.)omnib. Ibid.anteponimus)ante poſuimus
348.6.potiora)priora
348.7.omnibus &)omnib. Ibid.& ex)& a
348.10.gradus) fuerint gradus
348.14.familiarũ) familias
348.15.eſt)fuerit
348.16.omnib.alijs)omnib. per-

personis
Ibid.pręponimus)anteponimus
348.17.scilicet) videlicet
348.20.pertinente) peruenientе
348.23.obtineant) teneant
348.24.pater)parens
348.25. ipsius) ipsorum.A.
Ibid.si viuus esset)viuus
349. 1. quas successiones) quam successionem
349.2.Item)Vnde
349.11.sint)sunt
349.12.sexu,an)sexu,an ex. alij sexu,vel ex
c.2.p.e.v.17.talis)hæc
Ibid.tenet) teneat. alij teneatur
349.18.liberorum)filiorum
349.19.derelicto) relicto
349.23.parente) latere
349.24.declarabitur)declaratur
350. 1. anteponi volumus) anteponimus
350. 2. proximiore gradu) proximioris gradus. alij proximiores gradu
350.4.masculino sexu)masculina
Ibid.feminino cognationi) feminina cognatione
350.5.iunguntur)iungãtur
350.9.accipiant)capiant
350.11.dimidiam)portionẽ
350.12. capiant) accipiant
Ibid.sint)fuerint
Ibid.forte fratres)frater
350.13.existant)existat
350.14.copulati)copulatus
350.16. proximis) propinquis
350. 19. inter omnes diuidenda)diuidenda
350.22.peruenientis)pertinentis
Ibid.nullum)non
350.23.maneat)permaneat
350.24.illas)istas
351.2.sexum,an)sexum,aut
351.4.succedunt) succedãt
c.3.p.351.v.6. despiciamus) dispiciamus
351.7.ordine)ordine scilicet
351.8.qui per) qui in.A.
351.13.primos)primum
351.14.vel matre)& matre. alij & ex eadẽ matre.A.
351.17.enim)autem
351.19.parente)latere
352.1.capient) capiant
352.7.defunctus) mortuus
352.11.vtroq.iure) ex vtroque parente
352.12.existant) existat
352.17.defuncti) defuncti fratris.A.

352.21.sint) sunt
Ibid.feminini sexus) feminæ
353.3.defuncto superstit) defuncti superstit.alij superstit
353 4.eos esse)esse
353.10. vel patruis) & patruis
353.14.vel filias) neq.filias
353.16.eius vocabitur) vocabitur
353.18.ipse ceteris) iste ceteris.alij præponatur
353.24.masculi) masculini sexus
353.25.an feminæ) siue feminæ.alij an feminini
Ibid.& vtrum &c.) desunt quibusdam
c.4.p.354.v.8. Ex his autē) Visis autem his
354.13.titulis) titulo
354. 14. si morietur, vocatur)si moriatur,vocabitur.alij vocabitur
354.18.Nam si)Nam vbi
354.20.obtineant) tenent
354.21. ad hereditatem, & ad tutelam) ad tutelam
354.22.vocātur) vocentur
Ibid.feminis &)feminis aut
355.2.vel auia)& auia
355.3.velit)velint.A.
Ibid. filiorum suorum) filiorum
355.4. prohibentur)prohibetur
355.6.nuptijs alijs)nuptijs
355.7. renuntiauerint) renuntiauerit
Ibid.Hoc) Hæc
355.9. cognatis) adgnatis, siue cognatis.A.
Ibid.præponantur)prępononuntur
355.14.eos oportet)oportet
355.17.pupillaris rei) pupilli
355.18.ipsi)ipse.A.
Ibid.elegerint, & nomi nauerint)elegerit,& nominauerit.A.
355.20.respiciat) pertineat
355.22. pupillo obligetur) obligetur
355.23.diximus) dicta sunt
356.1.leges)leges de Nou.119.c.1.p.e.ver.18. &
siue)siue
356.21.ipsius mariti)maritī
c.2.p.e.v.22. Si quis) Qui
357.1 ætatis impleuit)ętatis suæ compleuerit. alij ætatis impleuerit
Ibid. propter hoc facere)facere
357.3.seruos suos) seruos

357.5.

357.5.fit)fint
c.3.p.e. ver.8. hoc factum) factum
357.9.prolatum)probatum
Ibid.id est) forte primũ, vel idem
c.4.p.e. ver.16. appellauit) prouocauit
357.17.manifestante) manifestauit
357.18.vel magistr.)illi magistr.
357.20.iudices)iudex
357.22. distulerint) distulerit
c.5.p.358. v. 4. porrigatur) admittatur
Ibid. tempore elapso) temporis lapsu
358.7.qui se ex) qui
358.9.libellum offerre)libellos afferre
358.10. Prætorij) Prætorio
358.15.is,qui vicit) pars victrix
358.23.fine) & fine
359.2.quod)eo quod
c.6.p.e.v.5.temere)tenuẽ
359.6.nolit)noluerit
359.11.vel omnes)omnes
359.12.absint)absunt
359.13.præconijs) edictis
359.17.vbi) vt
359.18.mobiles &)mobiles vel
Ibid.seruari)conseruari
359.19.per publicam descriptionem) publica descriptione
c.7.p.e.v.24. rerum putauerit)earum putat
Ibid.hoc)hæc
360.1. accepit) receperit. alij ceperit
360.2.vel inter absentes intra vicennium)& vicennium inter absentes
360.5. alienata) alienationis.alij res.forte alienatas.A.
360.7.aliter) aliter hoc
360.10.alienata)alienationis
360.12.fuerit) sit
c.8.p.e.v.17. autem absens fuerit) autem abfuerit. alij abfuerit
360.18.Et dicimus) Dicim⁹
360.20.fuit) fuerit
360.24.sanctimus) censuimus
c.9.p.361.v.1.cogatur) cogitur
361.5.qualemcumq.)quamcumque
c.10.p.e.ver.11.domos religiosas) domos
361.12.ad nostram domum ab ecclesia sacrosancta)

a noſtra domo ad ſacro ſanctam eccleſiam

361.13.peruenerint) peruenerunt

361.14.euacuari)vacuari

361.15.poſtea peruenerint) iam peruenerunt

361.16. iam peruenerunt) poſtea peruenerint

C.11.p.e.v.19. legauerit,vel aliæ perſonæ legati nomine reliquerit) reliquerit

361.21.& is)&

361.23.eius)illius

361.24.ſemper manere)permanere.alij manere

362.1.non habere) habere

362.3.iubemus)dicemus

362.5.amicalis) amicabilis

Nou.120.c.1.p.e.ver.21.parœcico iure) de colonis pari iure

Ibid.dare)dari

363. 3. accepit) accipit. & ver.6.

Ibid. & duobus) & in duobus

363. 9. in ſolido reditu ab) in ſolidum ab his

363.10. iure emphyteuſeos ea præſtari) qui regunt ipſa loca venerabilia emphyteuſin hanc

363.12. id eſt in perſonam eius,qui accepit)ſcilicet ad accipientis

363.13.nulla)vt nulla

363.14.accedat)accipiat

363.17. ſub quadam quantitate) ſub quantitate

363.18.ſi res)ſi

263. 19. domibus præſtita) domibus

363.21. ad aliquam) ad aliã

363. 25. ad aliquam perſonã) ad aliquas perſonas

364.4.apud eum) apud eos

364.12. dirutas domos renouare) dirutæ domus renouari.A.

364.14.loca) loci

364.18.eamque) eandemq.

364.19.cedere)concedere

Ibid.contractui)contractus

364.21.eligat)elegerit

365.1.Sed & ſi)Si

365.6.accipiat)capiat

365.9.acceptauit) accepit. A.

Ibid.habentem)tantum habentem

365.11.vt poſt) & poſt

365.14.cepit) accepit. Non extenditur

365.15. in integrum) vltra accipientis vitam

365.16.

365.16.in eundem)ad
365.18.his)iſdem
366.1.donare)dare.A.
366.3.eius accipiat) capiat
366.5. quam quartam portionem)quarta portione
366.8.ſatiſfiat) ſatisfaciant
366.15. eiuſdem) eiuſdem ciuitatis
366.19.fit)ſit
366.21.iurare)iurare oportet
366.25.contractũ) contractus
367.2.eo quod)quod
367.10. copulantur) copulentur
367.11.locationes,&)locationem,vel
367.15.fuerit)fecerint
367.17.ceperint)acceperint
367.19.quibus)qui
367.20.in religioſam)ad religioſam
367.23.Et hæc)Et hoc
c.2.p.368. v.4. xenonibus) xenodochijs
368.6.prouincijs)locis
368.8.ciuitate &) ciuitate, & in
368.19.clerum) clericos
368.23.ex hoc)ex his
368.24.contractu)contractibus
369.9.is,qui)qui
369.10.ipſius) ipſis
369.19.fieri)faciat
369.24.præcedente)procedente
370.3. autem diximus) dicimus
Ibid.ædificijs dirutis)ædificijs
370.6.& in)etiam in
370.8.ſi quando)ſi quidem
370.9. publicas tributiones)publica tributa
370.13.perſoluant)perſolui poſſint
370.21.beatiſſimo Patriarcha)beatiſſimis Patriarchis
371.17. vel a metrop.) vel metrop.
371.18.iuriſdictione)diſtrictione
372.1.domos religioſas)domus religioſa
372.2.hoc enim) hæc autẽ
372.5.prędictis)ſupradictis
372.11.eiuſdem)eius
372.14.adhortari) hortari
372.19.eundo)dando.A.
373.2.rei non)rei nullus
373.3.percipere) recipere
373.6.æſtimatione) examinatione
373.12.cui debitũ imminete)

qui debitum debet
374.6.proceſſit) proceſſerit
374.9.in cauſas)in cauſam
374.10.pertinentes) pertinentem
375.3.qui ibi)qui
c.3.p.e.v.11.liceat)ſit licētia
375.13.Epiſcopis)Epiſcopo. alij Epiſcopos
c.4.p.e.v.19.pręgrauatam) aggrauatam
375.20.præſtatur) paratur
375.24.eidem religioſo)religioſo.alij eidem
Ibid. fore) facere
376.4.eiſdem locis)iſdem
376.7.proditione) perductione
376.10.cuiuſcumq.)cuiuſq.
376.16.ad eoſdem) ad eos
376.19. ſuperius diximus) ſupra diximus. Additur in quibuſdam libris hoc. Sciturisquod ſi tale aliquid perpetratū fuerit, & hoc ipſum inualidum erit. & omnem ſubſtantiam eorū qui ceperint, & œconomorū,&chartulariorum , & adminiſtratorum quibus ſecundum prædictum modū copulatur,in religioſam domum,ex qua rem acceperint , & poſt mortē eorū peruenire iubemus
c.5.p.e.v.20. Si quis autē) Si quis
376.25.adminiſtratorib.religioſi loci)religioſo loco
377.3.debitum canonem) canonem
377.6.nolint)noluerint
377.10.pactus) pactum
c.6.p.e.v.18.niſi forte) niſi
Ibid.etiam) eis
377.19. alienarentur) alienentur
377.21.eccleſia)ſanctiſſima eccleſia
377.25.ex ea)ea
c.7.p.378.v.12.ſed) &
378.17.cōtingit) contigerit
378.18.Sed & ſi)Sed ſi
378.19.etiam) &
378.21.ſuſcipiat) accipiat
378.22.ſuſcipiant) recipiāt
378.23. & pecunias) pecuniam autem
c.8 p.379.ver.5.velit) vult
Ibid.iure) iure obtinēte
379.6.ſuperius)ſupra
379.7.in imperiali ciuitate) imperialis ciuitatis
379.8.intra territorium)in territorio
379.9.poſitæ)poſitæ ſunt
c.9.p.e.ver.10.Hæc)Hoc

379.13.

379.13.non aliter)non
379.19.faciunt) faciant
Ibid.prægrauatur)prægrauetur
379.20.ſunt)ſint
379.21.perſolui)ſolui
379.22.damus) cõcedimus
379.23. ſuperius præfinitũ) ſupra definitũ.alij ſupra præfinitum
c.10.p.e.v.9.eidem) ei.alijs deeſt
380.10.in qua)in quo.A.
380.12.apud eundem)apud
380.14.permutationis) cõmutationis
380.18.reddatur) reddãtur
380.21. in huiuſmodi) in hoc
380.22. compoſita) interpoſita
380.25.tantum) tãtundem
381.2.in hypothecam) hypotheca
381.7.componere auſi fuerint)compoſuerint
380.10.conſtitutionẽ) legẽ
Ibid.ſi quidem)ſi
381.15.in remp.noſtram)in noſtra rep.
Ibid. pullulare) pollere. alij valere
381.16.ſanctimus)iubemus
Nou.121. p.382.v.7.exigebatur)exigatur forte.A.
Nou.123. in priu. p.e.v.16. iam quędam)iam quidẽ
c.1.p.383.ver.8. dicentes in ipſis decretis) dicendo
383.16.habet) habeat
383.19.habuit)habuerit
383.22.ſacris) ſanctis
383.23.Sed neque) neque
383.24.vel taxeotam) neq. taxeotam
Ibid.cognoſcũt)cognoſcant
384.4.Et hoc) Hæc
384.15.condicione)condicione volumus. A.
384.20.ſi quidem)aliquem
385.8.conſecrationem)ordinationem
385.10.tres) hæ
385.12.& in)in
386.3.a ſacro)ſacro
386.7.cuius)eius,cuius
c.2.p.e.v.11.in cauſa, quæ) nitenſque
386.12.inhibet)poſſunt inhibere
386.15.faciat)facere
386.18.ſed per)& per
386. 20. inhibeatur) inhibetur
386.21.Enim vero ſi)Si vero
386.23.vel non) non

386.25.prouincia)a prouincia
387.1.habet)habeat
387.2.accusatum)accusationis
387.4.sacerdotio)a sacerdotio
Ibid.consecrare eũ)consecrare
387.7.vnum annum)annũ
387.8.& vt res)& res
c.3.p.e.v.16.pecuniam)pecunias
387.19.condénatione)condemnationi.A.
387.20.& qui dat)qui dat
387.22.sacerdotio)sacerdotij
388.1.laicus)alius
388.2.accepit)acceperit
388.6.sed omnem)sed etiã omnem
388.9.actionem,vel obligationem)accusationem
388.13.sed & aliud)sed aliud
388.14.dare)tradere
c.4.p.e.v.17.res suas)res
388.19.oblatio)collatio
c.5.p.e.ver.25.beatissimos quidem)beatissimos
389.7.ea tantum dare)dari
389.16.reditum)reditus
Ibid.habeat)habet
389.18.notarijs)notarij
389.19.consecrantis)consecrati
Ibid.& alijs,qui)& alij, qui ministerium ei faciunt.alijs deest ei
389.20.capiunt)capiant
389.21.minor sit)minores fuerint
389.22.annalibus auri)auri
389.24 quidem)iure
389.25.capiunt)capiant
390.2.non minor)non minor autem
390.4.quidé solidos)solidos
Ibid.dari)dare
390.10.octo)octo solidos
390.12.quattuor)tres
390.13.minor autẽ)minor
390.17.sexdecim)sex
390.18.autem)enim
391.1.diuidant)diuident
Ibid.Hæc)Hoc
391.3.& ecclesiæ)ecclesiæ
391.4.sacerdotia)sacra sacerdotia
391.5.Si quis autẽ)Sin autẽ
391.7.quocumque modo)quacumque
391.9.cepit)accepit
391.10.ipsius)eius
c.6.p.e.ver.15.Taxeotas enim,vel curiales)nisi taxeota sit,vel curialis

391.16.officio)& filij eorũ, officio
Ibid.iterum)interim
c.7.p.392.v.6. vel curationem)vel ad curationem
392.9.tempore)die
392.11. iudicem in ſcriptis) iudicem
392.12.huiuſmodi munus) hoc munus
392.13.recepit) recipit. alij non recipit
Ibid.hoc) hæc
c.8.p.e.v.16.exceptor)executor
392.17.ſit tributionum)fiat tributorum
392.19.alienarum)aliarum
392.20. curator litis) procurator litis
392.23.niſi ſuo) ſuo autem
392. 25. ne ex hac occaſione) ne exactio eccleſiæ
393.1.fiat,vel)faciat,&
393.2.miniſteria) myſteria
393.4.quædam) quidem
393.5.eorundem)eorum
393.9.in ipſo inſtrumento) inſtrumento
393.10.vel in)vel
393. 11. & contractum) & certum.A.
393. 13. concedimus tales contractus procedere) tales contractus procedere concedimus.A.
393.19.conſenſu)cum conſenſu.A.
393.21.quas per alias leges) quæ ſpeciali lege
393.22.prohibuimus)prohibentur
393.25.ſiue ante) vel ante
394.3.Sin autẽ)Sin autẽ vel
394.6. exiſtimauerit) æſtimauerit
394.10. publicarum tributionum) publicorum tributorum.& ver.20.
394.11. exceptionẽ vel exactionem)exactionem
394.17.crediderint) vendiderunt
394.24. eorum receperint) acceperint
c.9.p.395.ver.3.Epiſcopus) Epiſcoporum Iuo.
395.6.& propoſitis) Iuo vt propoſitis.alij vt prępoſitis
395.7.quod ſcit)quod nouit
395.8.hoc,quod) quod Iuo
395. 9. ſacerdotib. honeſtũ eſt)eſt ſacerdotis officiũ
c.10.p.e v.14.niſi imperialis iuſſio præceſſerit) Iuo cap. 369. niſi imperialis iuſſio proceſſerit. Idem capit. 278. & Burch. & Grat. carent his verbis.

395.12. amissione) Iuo d. cap.278. amissionis

395.13.cinguli, & viginti librarum auri condemnatione) Iuo d. cap.278.& Burch. cinguli condemnatione.Grat.rerum,& cinguli condemnatione

395.14.plectetur) Iuo cap. 369.plectatur

c.15.p.397.v.20. consortij) religiosi cõsortij Iuo.A.

397.21.tableiare)tabolizare Iuo

397.25.contra hoc) contra hæc Iuo

398.1.sacro)a sacro Iuo

398.8.reddunt)reddẽt forte.A.

c.15.p.e.ver.12.Nemo Episcopus, nemo) Nemo Grat. alij Nemo Episcopus,neque

398.15.hoc fieri)Panor.hęc fieri

398.16.aduersus ea)aduersus eã Iuo par.5.& Grat.

398.17.ille quidem.qui)ille, qui Iuo part.5.

398.19. communicationis) communionis Iuo , & Grat.A.

398.21. excómunicauerit) Iuo in decreto excommunicauit

Ibid.in tantum) Panor. vt tantum

398.22.tempus abstineat sacrosancta cõmunione , quantum)Iuo part.14.c. 21. & Grat. tempus abstineat a sacra communione, quantum. Idem Iuo cap.42.eiusd.partis, & parte 5.tempus abstineat quãtum. in Panor. abstineat a sacra com. ad tempus,quartum

398.24.vt quod)vt id,quod Iuo d.c.21.

Ibid.fecit)Pan.& Grat. fecerit

398.25. iuste patiatur) patiatur

c.18.p.399.v.12. Nõ alium) Nulli alium

399.13.qui &)qui

399.14.& rectam)& rectã, & sinceram

399.15.habeat)habet

399.16.liberos filios

Ibid.habuit) habuerit

399.17.Sed vel)Sed

399.20.disiunctã)derelictã

399.21.neque aliter)neque

Ibid. vel diuinis) vel

399.22.reprobatam)improbatam

c.19.p.e.v.24.nemo)neque
399.25.fiat minor) Grat. fiat, qui minor. alij fiat, nisi. alij minor
400.3.nemo)neque
400.6.vel ad) vel quæ ad
Ibid.peruenit) Grat.per uenerit. alij conuolauit
c.24.p.403. v.13. neque xenodochus &c.) neq. ex xenodochijs,neque pto chotrophijs, neque nosocomijs
403.15.alius) aliæ
403.20.dederit aliquid) de derit
404.3.acceperit)accepit
c.26.p.e.ver.24.fit) fuerit
Ibid.ex)& ex Iuo
405.3.annum tãtum)annũ
405.6. diximus) Iuo diximus,ordinatus fuerit
405.8.meritus postea.) Iuo meretur,& si postea,alij meritus,postea autem
405.10. domino suo in) Iuo in
Ibid.seruitio)Iuo seruitium.A.
405.11.tradatur) Iuo trahatur
c.27.p.e. v.15.factum) actũ
Ibid.sic tamen)sed tamẽ
405.16.vt & clericus) vt etiam clericus.alij vt clericus.alij vt iam clericus
405.17.impleat)ad impleat
c.28.p.e.v.18.oratoriam domum)oratoriũ in domo
405.20.consecrari) consecrare
405.21.administrantes eiusdem domus) ministrantibus in eadem domo donent,nec. alij administrãtib. in eadem domo donent, nec
405.22. si dignos) si indignos
405.23.illi)ipsi
405.24.canonib.)nominib.
c.29.p.406.v.3. obseruent) obseruiant
406.4.sibi)ibi
406.5. cuiuscumque ciuitatis)ciuitatis
406.8.qui ea)qui
406.9.canonicis)canones.
c.30.p.e. v.10. Presbyteri) Episcopi, presbyteri
Ibid.diaconi, subdiaconi) diacones,& subdiacones
406.11.lectores,& cãtores, quos) lectores, vel cantores, quos. alij quos. Ansel. lectores, cãtores, quos

406.12.quocumq.)quoquo
406.14.in propria poteſtate)in ſua propria. Anſel. in propriam poteſtatem
406.16. leges in eas) leges in eis. alij leges. alij legem
406.17.quamuis)licet
Ibid.ſuorũ fuerint)fuerint
406.18.poteſtate)Anſel.poteſtatem
Ibid.vt liberi eorum,vel liberis) vt liberis Anſel. alij vt liberis eorum
406.20.legitimam) Anſel. legitimã, id eſt Falcidiã
c.31.p.e.ver.21.& diaconi) & diacones. alij diaconi
406.24.diuino)domini
407.4.Ceteri autem) & ceteri
Ibid.ordine) honore.& ver.8.
407.5.relati)prælati
407.6.re ſiue)re ſiue pro
407.7.ſiue) ſiue pro
Ibid.dixiſſe) dediſſe
407.8.reiecti legitimis)reiecti
c.32.p.e.v.10.clericum, vel monachum) clericos, vel monachos. alij clericum, monachum
407.11.vel monaſtriam)ſeu monaſtriam
407.13.primum) prius
407.15.ille autem)& ille
407.18.ea) cauſam
407.22.& ſuo)ſuo
407.23.calculo hoc)calculo
407.24. tradat iudicata) tradat
407.25.bis in tali) in tali
408.2.Epiſcopi)Epiſcopali
408.4.legis) legum
408.9.vel ad)vel
408.11.reuerẽtiſſ.perſonas) perſonas
408.12.referatur)inferatur
408.14.honore vel)honore &
408.15.gradu eum)gradu
408.16.reiciat)reiciatur
Ibid.Et tunc)Sed & tũc
408.18. litigium diſcernẽs) legitime diſcernat,&
408.19. ei imponat) imponat. alij rei imponat
408.21.per legitimam diſceptationem) legitima diſceptatione
408.22.probare)probari
408.25.tunc ipſe)tunc
409.2.vel gradu) & gradu
409.5.iuſte)recte
409.18.fideiuſſorem) fideiuſſores
409.21.Sin autem pro) Sin autem in c.33.

VAR. LECT.

c.33.p.e.ver.25.id est canonico) vel canonico.A.
c.34.p.410.v.7.prius)prim⁹
410.10.adquiescet)adquiescat
410.15.definiat)definiatur
c.35.p.e.ver.17. quis alius) quiuis alius
c.37.p.411.v.8.daret)det.A.
Ibid.intentiones)intentionem
411.9.actoris)actionis
c.38.p.e.v.13.super) de
411.17.facere)reddere.A.
Ibid.executionem) negotiationem
411.18.si quid) & si quid
Ibid.probatū)cōprobatū
411.19.vt hoc ei) hoc eidem
411.21.sese)se
c.40.p.412.v.17.actionem) actiones
Ibid.& si quidē)si quidē
412.18.de re)de ea re.A.
412.19.impleatur)experiatur
412.23. Prætorio Orientis iudiciū)Prætorij
c.41.p.413.v.3.Patriarchas) Patriarcham
413.4.ab Episcopo suo)Episcopos
413.6.debito) pro debito
413.7.aliquam actionē,vel) aliquam
413.8.forte ei) forte
413.11.præstamus)damus
413.12.habuerint) habent
413.13.Episcopos) Episcopum.A.
413.14.Sed si) Si tamen
413.16.peragunt) peragant
Ibid.ex his)& pro his
Ibid.actiones)actionem
c.42.p.e.v.18.& clerici) vel clerici
413.21.in alio) in
413.24. obnoxios eos) obnoxios
414.2.nullo eis præiudicio) nullum præiudicium
c.43.p.e.v.7.inferatur) adferatur
414.8.causa) causa,vel criminali.A.
414.9.monacho, vel monachæ) monacho
414.10.monasterio)ex monasterio
414.11.mulierum)mulierib.
414.12.executio)actio.forte exactio
414.14.detrahatur) detrahantur
414.19.sciēte eo)sciētes eos
414.20. trāsgressius fuerit) transgressores erunt
414.23.præstabit)præstabūt
415.3.nihil istis)nihil
c.44.p.e. v. 8. Sportularū)

Si quis ſportular.
415.9.eccleſiaſtico ordine) loco
415.14.ab aliquo)laico
415.17.plus)plures
Ibid.præſtent)accipiat
415.18.vel)ſiue
415.19.miſſus) miſſus eſt
415.22.Sed & ſi)Et ſi
c.45.p.416.ver.12. clero) e clero
c.46.p.e.v. 13. & diaconis, & ſubdiaconis) & diaconibus , & ſubdiaconibus. alij diaconis ſubdiaconis
416.15.ſcriptis) conſtitutis
416.16.diuinas regulas).egulas
416.17.mulierem) mulieres
416.19.perſonis,quæ) quæ
416.22.habuerit) habuit
Ibid.quæ poteſt ei ſuſpitionẽ inferre) cui poteſt ſuſpitio inferri. alij quæ poteſt ſuſpitionẽ inferre
416.24.cum tali) vt cũ tali
416.25.habitare) habitaret
417.2.probatus) probatũ. alij accuſatus
417. .cum tali muliere cõuerſari)cum tali mulie re viuere.alij verſari
417.5.de clero) a clero
Ibid.curiæ)& curiæ
417.6.tradendus)tradat eũ. alij tradendo. forte tradendum.A.
c.47.p.e.ver.9. probatum) probatus
c.48.p.e.v.19. autem hoc) autem
417.21.ſuis ſalarijs)ſuis beneficijs,& ſalarijs
418.5.in qua)vbi
418.6.ex æqua) æqua
c.49.p.e.v.11. miniſtris eccleſiæ)miniſtris
418.14.Sed ſi) Et ſi
Ibid.vel diuina)vel
418.16.prohibuerit)noluerit,prohibueritve
418.19. vt ſi quidem) & ſi quidem
418.21.& exilio) ſubiectus exilio.A.
c.50.p.419.ver.5. & his) & ex his
c.51.p.e.ver.13.abbas , ſiue archimãdrita) abbates, ſiue archimandritæ
419.15.præponatur)præponantur
419.18.ſanctis)ſacroſanctis
419.23.eum elegerint) elegerunt
419.24.& ſi ſic)& ſi
c.52.p.420.v.17. monaſterio)

rio) monasterium.A. & ver.20.
420.19. cum rebus, quas) cum ea re, quam
420.20. probetur) probatur
420.23. prædictis) supra scriptis
420.24. & transacto) & hic transacto
421.3. monasterio) monasterium forte.A.
421.6. & in ciuitate, vel in agris) vt in ciuitatibus magis
c.53.p.e.v.18.vel asceterijs) & in asceterijs
c.54.p.e.v.25. studeat) statuat
422.6. sibi) eis
422.10. vt eis adferat) adferat
422.13. fuerit) sit
422.20. ita electus est) sit electus
423.1. aliæ) alij
423.4. autem, vel) autē, &. alij vel
423.7. subiecti) subiectis. alij subici
Ibid. tam masculi, quam feminæ) tam masculis, quam feminis. alij siue masculi sint, siue feminę
423.8. si in) si
423.12. clerici &) clerici vel
423.13. fruantur) fungantur
423.15. fuerint) fuerunt
423.18. quæ in) quæ
423.19. forma) forma constituta
423.20. eorum, vel earum) eorum
423.24. alimoniam) alimonias
424.1. recludi) reduci
c.56.p.e.ver.5. in quo) in quod.A.
424.8. liberis suis distribuere) inter liberos diuidere alij inter filios diuidere
424.10. retineat) remaneat Ibid. partem) pars
424.11. peruenturam) peruentura
424.12. deliberet) diuideret forte.A.
424.13. liberos) filios
424.15. liberis eius) liberis
c.57.p.e.ver.17. legitime) legitima
424.20. intrauerit in) intrauerit
424.22. tantum reddatur) reddatur
c.58.p.425.v.1. monachicū habitū) habitū monachi
425.5. aliud) aliunde
425.11. facta sit) facta fuerit

VAR. LECT.

425.20.pars)persona
425.21.nihil neque)nihil
425.25.dotem suam)dotē
426.1.probetur) probatur
Ibid.Hæc)Hæc autem.A.
426.2. quam de sponsa, & viro)& sponsa,quam de marito
c.59. p.e. ver.7. hereditate sua)hereditate
426.9.fuerint)fuerāt Grat. alij fuerunt.
426.10.inciderint) inciderunt Grat.
c.60.p.e.v.13.monasterijs) monasterio
c.61.p.e.ver.16.in quo) in quod.A.
426.17.intrauerat)introierat.alij intrauit
c.62.p.e.v.22.vel ipsi) ipsi. A.alij vel Episcopi
c.63.p.e. v.25. & cingulo) cinguli
427.5. monachicam) monasticam
c.64.p.e.ver.10.ascetriam) Iuo matriciuriam
427.11.monastriam) Grat. monacham
Ibid. aliam mulierem) etiam feminam Iuo
427.12. religiosam vitam, vel habitum habētem) Iuo religiosum habitū habētem,vel religiosam vitam ducentem. alij religiosam vitam bonam, vel habitum habentem
427.14.huiusmodi) huius
427.15.2 religioso)religioso Iuo
427.18. & præsides) & per præsides Iuo
427.20.periculo) supplicio
427.22.tradatur) tradatur per Episcopum
427.24.eius legitimis) eius Grat.
428.2.a religiosis)religiosis
428.3.Comes)per Comitē
Ibid.rerum hæc) hæc
428.4.addicat)addicantur
418.5.tali crimini)talis criminis
428.7.auri dare) dare
428.8.iuribus)rationibus
c.65.p.e.ver.15.fuit) fuerit
428.16. corporales pœnas subsistat)corporalē pœnam sustineat
428.22. pertineāt)pertinēt
429.3.positæ) impositæ
Nou.125. pag.435. ver.10. fuerint causæ cuiuscum que cognitores) fuerint
Nou.126.c.1.p.e.v.14.Prætorio)Prætorij
435.19.nostra mansuetudo) māsuetudo, & deuotio

435.21. veſtitu eodem) veſtimento
436.2.vti apud)vti
435.10.fiat) faciant
c.2.p.e.v.12.hoc obtinere) obtinere
436.16.& ea)ea
436.19.intrauerit) intrauit
436.20.fatalē diem) fatalē
436.23.intrauerit) intrauit
437.his quoque) his
Ibid.qui)is,qui.A.
437.5.calculus cōfirmetur) calculi confirmantur
437.6.ex vna) ex vtraque
437.7.iudicij)iudicis
437.8. confirmare) confirment.A.
437.10. proferre) proferre debent.A.
437.11.fatales dies) diem fatalem
437.12.vel ab vna)ab vna
437.16. perſcrutetur) perſcrutētur. alij præſtetur
437.22.perſcriptam) præſcriptam
c.3.p.438.v.3.dare) edātur
438.4.ea) eam
438.5.autem iudicū)autem
438.9.obſeruabit)obſeruauerit
438.14.priuatis inferendas) priuatis deferendas. alij priuatis ferēdas. alij priuatis
Nou.127.c.1.p.e.ver.19. de relictis)relictis
438.21.vtroque parente ei) vtraq.parte.alij vtroque parente
438.22.copulabatur;&) copulatur,vel.alij copulabatur,vel
439.7.eius,de cuius)eiuſdē de cuius.alij cuius de
c.2.p.e.v.12.publicis) poſt hac
439.16.huiuſmodi) hæc
439.18.ſit quidem) ſi quidē
439.19.valida) valeat
439.20.inrita) irrita ſit
c.3.p.440.ver.10.a marito) marito
440.11.peruenerit)venerit
440.14.& portionem)portionem
440. 16. numerus liberorū ei)liberorū quātitas. alij numerus liberorū eius
440.18.hoc &) hoc
440.20.aſcendentiū)aſcendentibus
c.4.p.e.v.23. ne vxor , maritusve) ne vxori maritus,vel marito vxor.alij ne vxor marito,ſiue maritus vxori
440.25.audeat) audeāt.A.

441.2.subiecimus) subicimus
441.3.In ipsis)Ipsis.A.
Ibid.releuauimus) releuamus
441.8.dissidij)nitentibus discedere
441.9. cupidis imminere) imminere
Nou.128.c.8.p.446.v.9. de sua)forte de suo.A.
c.9.p.e.v.13. pro his, quæ) forte pro hisque.A.
c.10.p.e.ver.25.obseruare) forte obseruari
c.12.p.447.v.11.exilio) exilium forte.A.
c.16.p.448.v.18.nullam cõmunionem) addendum est verbum habeant. A.
448.23.vel quas*quod) forte cum eas
448.25.præfatis causis)præfatas causas forte
449.1. quæ habitatoribus eiusdē ciuitatis fulcita sunt,locus mendosus sic fortasse scribendus.neq. habitatoribus eiusdem ciuitatis facultas sit. A.
Nou.129.p.455.v.15.Christiani autem)Christiani
455.20.fuerunt)fuerint
456.1. vel descendentibus personis)personis
456.2. Samarita constitutus)Samarita
456.12.Samaritis) Samaritanis
456.16.suo venit) veniebat
456.20.Samaritarum)Samaritanorum
Nou.130.c.7.p.460.v.22.in exilio)in exiliū forte.A.
Nou.131.c.3.p.461.v.18. ecclesiæ habeat)habeat
461.20. Prævalensis) Prioualenos
461.23.eadem iura) iura
462.1.eos)ipsis habeat.forte eos habeat.A.
c.4.p.e.v.7.maneant) permaneant
c.5.p.e.v.10.constructionem)constructiones
462.12.habuit)habuerint. A.
462.15. Habeant autem) habeant
462.16.muneribus &)muneribus & extraordinarijs,&
c.6.p.e.v.18. decem,neque viginti)decennij,neque vicennij Grat.
Ibid.neque triginta) vel triginta Grat.
462.19. curriculi præscriptio)

ptio) præscriptio Grat.
462.20.opponatur) Grat. opponantur
462.21.annorum) Grat. annor.curricula
462.22.religiosis rebus) rebus Grat.
462.23.& in)& Grat.
c.7.p.e.v.25.veniat) venerit
463.1.orauerit) exorauerit
463.2.Qui) Quod
463.3.opus) locum
463.4.heredes)heres
Nou.134.c.17.p.475.ver.11. eam, de qua accusatus) eandem,quæ accusata
c.18.p.e.ver.17. exarmare) exanimare. forte exartuare pro artuum dissolutione
c.20.p.e.v.24.Nulli)Nullus
Ibid.debent)debet
476.1.habent)habeat
476.2.reddi) debere reddi
476.3. habeat) habeant. & ver.5.
476.4. quartam partem) quartam
Nou.136.c.2.p.e.v.18. præsumptionem) præsumptione
c.5.p.477.v.17. & nō deest) & notandum est. forte & non obest. A.
Ibid. in stricta actione) inde scripta. forte non scripta actione
477.18.siue)sine
Ibid.& mora)memorata
Ibid.exigitur)exigatur
c.6.p.e.v.24. Tunc) Tunc autem
478.4.Quod si) Quod
478.7.contraxit)cōtraxerit
Nou. 138.p.479.v.4. in duplum excusaturū quantitatem) duplum ex vsurarū quātitate forte. A.
479.16.ciuitates) forte cautionibus
Nou.143.p.e.ver.23. Idem. A.) Imp.Iustinianus.A.
Ibid.Ariobindo) Areobindo glòriosiss.Prætoriorū Præfecto,Ex præfecto almæ vrbis, & Ex magistro militum
480.4.quoque legis) quidē legis.alij legis
480.5.vindicat)vindicet
480.8.sint) sunt
480.15. in huiusmodi) huiusmodi
480.16.præsertim) præscriptis
480.22.fuerint) fuerunt
480.24.dotis)dotem

VAR. LECT. ET MENDOSA.

480.25.legitimo) legitima
Ibid.dandæ)dando
Ibid.per)propter
481.1.miniſtretur)miniſtra retur
Ibid.ſubſtantiã)ſubſtãtia
481.20.prædictæ)hi prędictæ
481.22.& ſi)etiam ſi
481.23.prohibuimus) prohibuiſſemus
481.25. ſubiecimus) ſubici oportet
482.13.accipere) ſuſcipere
482.18. ſubſtantiam) bona
483.eius)ei
483.5.competit)conuenit
483.6.vel huiuſm.) qui huiuſm.
483.8.necnon) necnon &
483.9.fuerunt)fuerint
Ibid.viribus) iuribus
483.14.tali) tali a nobis
483. 15. Ariobinde pater) Præfecte
483.14.atque amantiſſime. Quæ) Quæ
Nou.159.c.1.p.484.v.2.alie nationem) alienationes
484.4.faciendam)faciẽdas
484.6.veniant) perueniant
484.9.eaſdem) eas
c.3.p.e.v.19.primus) primũ
Ibid.acceperit)acceperit rem. alij accepit rem
484.21. & deinde) deinde
Ibid. proceſſerint) proceſſerunt
485.4.transferre)tranſmittere
485.6.reputet) deputat.for te reputat

MENDOSA ſic mutanda.

Pag.8.verſ.10.facere.nullo legatarijs
18.23.mutuauit
29.5.magiſtratum
31.13.commendaticias
42.17.dirutus
46.10.pertinet
46.25.aſceterijs
49.4.receperint
50.1.pretium
50.5.leges
55.3.Latrunculatores
55.17.relatum:hi
55.24.Cubicularij: ſin autẽ
61.25.non ſua
63 3.impertiri
65.10.iuribus
71.22.ex veteri
73.12.iudicum
76.1.declarauerint
78.12.quarum
81.7.patre
87.15.rerum
99.11.iuribus

103.21.excluſis
107.19.vnuſquiſque
110.6.conſtante
114.1.eique
129.3.in marg. I V.
129.24.non ad
131.10.proſapia
132.10.fori
133.17.alienis
150.20.id,quod
159.15.conficiunt
167.18.obſeruari
176.13.ipſi deliberent
181.1.vnum alterum
199.1.dominio
200.6.deliquerint
210.15.ſuſceptum
215.17.aliqui
217.5.didicimus
231.13.ſi ſine vlla
232.16.oportet
236.ipſe numerus ita emen
detur
244.10.deciſi ſunt
244.14.fabricenſium
247.15.ſubſiſtent
248.numerus emendetur
255.22.modi
262.21.poteſtati
266. numerus mutetur.
266.8.Codice
269.2.ſequi,&
274.8.iudicio ex
284.16.promiſſoris
296.16.habet
306.6.reum inligauerit
310.2.contempſerit
314.13.faciat
320.1.dicimus
320.3.Neſtorianos
325.9.adgnatos
335.1.quas
340.23.& ipſa
341.15.iuſtæ cauſæ
345.21.Et ſi iudex
349.4.& ex
351.3.iungantur
353.4.ſuperſit
357.22.diſtulerint
367.5.orphanotrophis
367.11.hypothecas
369.8.noſocomium
372.5.domibus fieri,
384.20.decreta
412.21.cœpta
416.19.querellam
417.13. in marg.XLVIII.
420.10.ſed ex-
425.5.mulieri
430.1.conſultatio
433.19.exigit
436.19.expectent
437.9.recte ſe
439.11.intimari
442.20.Tracteutæ
444.7.ſuſceptores
482.5.dubitationem
486.11.ſemel filiabus

gulorum capitum Iuliani, quæ in veteribus libris inueniuntur, & vt inueniuntur. Adscribitur margini numerus titulorum editionis Lugdunensis, ne quid lector desideret.

1. 1. Si heres legata soluere noluerit. Nou. 1. cap. 1.
2. 2. Ad legem Falcidiam. N. 1. c. 2.
3. 3. De legatariorum exæquatione. N. 1. c. 3. (alij de legator. exæq.)
4. 4. Vt legata intra annum præstentur. N. 1. c. 4.
5. 5. De ijs, qui ad secũdas nuptias migrauerint. N. 2. c. 1. 2. 3. 4.
6. 6. De dote adscripta, & nõ numerata, vel præstita. N. 2. c. 5.
7. De numero clericorum C. P. ciuitatis. N. 3. c. 1.
12. 8. Vt non liceat clerico de minore ecclesia in maiorem per patrocinium transire, & de alimonijs clericorum. N. 3. c. 2.
7. 9. De fideiussoribus, & mãdatoribus, & ijs, qui pro alijs pecunias constituunt. N. 4. c. 1.
8. 10. De solutionibus, & liberationibus, (& verborũ significatione.) N. 4. c. 2.
9. 11. De monasterijs ædificandis. N. 5. c. 1.
10. 12. De monachis, & ascetrijs. N. 5. c. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
11. 13. De archimandritis, & vt Constitutio sit communis monachorũ, & sanctimonialiũ. N. 5. c. 9.
13. 14. De Episcopis. N. 6. c. 1. 2. 3.
15. De clericis. N. 6. c. 4. 5.
16. De diaconissis. N. 6. c. 6.
17. Item de clericis. N. 6. c. 7.
18. De numero clericorum. N. 6. c. 8.
14. 19. De rebus ad venerabiles locos pertinentibus. N. 7. c. 1.
15. 20. Quomodo liceat in Imp. res sancti loci transferre. N. 7. c. 2.

16.

16. 21. De emphyteuseos contractu a sancto loco constituendo. N.7.c.3.
17. 22. Quomodo vsusfructus rerum ad sanctos locos pertinentium constituatur. N.7.c.4.
21. 23. Quibus pœnis subiecti sint, qui præsentem Constitutionem contempserint. N.7.c.5.
22. 24. Quando liceat hypothecæ titulo res venerabilium locorum obligare. N.7.c.6.
23. 25. Quibus pœnis subicitur, qui illicitum emphyteuseos contractum iuris venerabilis loci componit. N.7.c.7.
24. 26. Quomodo punitur, qui sacra vasa donat, vel alienat, vel pignorat vel conflat, & de panibus ciuilibus. N.7.c.8.
18. 27. De pragmaticis sanctionibus, quę contra commoda venerabilium locorum promulgantur. N.7.c.9.
19. 28. De monasterijs non vendendis, vel alienandis. N.7.c.10.
20. 29. Si sterilis ager ad venerabilem locum peruenerit. N.7.c.11.
25. 30. De magistratibus sine pecunia creādis. N.8.c.1.

* *

39. 31. De nefarijs, & incestis matrimonijs. N.12.c.1.2.
40. 32. De naturalibus liberis. N.12.c.3.

* *

38. 33. De lenonibus tollendis. N.14.
34. De Defensoribus ciuitatum. N.15.c.1.2.3.4.5.
36. (De Præsidis * vicarijs Defensorū non mittendis. N.15.c.2).
37. 35. De sententia Defensorum ciuitatis. N.15.c.6.

* *

26. 36. De criminibus. N.17.c.3.
27. 37. De priuatis * N.17.c.4.

28. 38. De officio Proconſulis * N.17.c.5.6.
29. 39. De vicarijs Præſidum, & manus * armatæ. N.17.c.6.
30. 40. De iuſſione Præſidi * producenda. N.17.c.7.
31. 41. De capitali crimine damnatis * N.17.c.8.
32. 42. De patronis. N.17.c.9.
33. 43. De capite cenſitis. N.17.c.9.
34. 44. De titulis infixis. N.17.c.10.
42. 45. De legitima portione liberis a parentibus relinquenda. N.18.c.1.
46. De curialibus liberis. N.18.c.2.
43. 47. Si liberis ſuis nudam proprietatem quiſpiam reliquerit. N.18.c.3. (alij De nuda hereditatis proprietate filijs dimiſſa.)
44. 48. Quemadmodum ab inteſtato liberi per feminam ſexum deſcendentes parentibus ſuccedere debeant. N.18.c.4. (alij De nepotibus ex filio, & filia natis.)
45. 49. De concubinis, & naturalibus liberis. N.18.c.5. (alij De ijs, qui ſine liberis, & vxoribus legitimis deceſſerunt.)
46. 50. De collatione dotis, & ante nuptias donationis N.18.c.6. (alij De patre, qui filiæ dotem dederit, vel filio propter nuptias donationem.)
47. 51. Si res ſuas pater liberis diſtribuerit. N.18. c.7. (alij De ijs, qui res ſuas filijs diſtribuere voluerint.)
48. 52. Si quis prolatam manum ſuam negauerit. N.18. c.8. (alij De ijs, qui negauerint manum eſſe in ſcripto.)
49. 53. De litigio miſſo pro culpa * ſupra tutorem, & curatorem. N.18.c.8.
50. 54. De improbis poſſeſſorum exceptionibus. N.18. c.9. (alij De tentatione facta.)

51. 55.

51. 55. Quomodo concubinæ seruilibus condicionib. constitutæ legitimę vxores fiunt. N. 18. c. 10. (alij De ancilla concubina facta.)

* *

56. De prouocationibus Prętoris Paphlagoniç, vel Honoriados porrectis, & de alijs prouocationibus in diuersis regionibus porrectis. N. 20.

* *

57. De secundis nuptijs. N. 22. c. 1.

58. De diuortijs bona gratia faciendis. N. 22. c. 2.

52. 59. Si quis liber ancillam vxorem duxerit, vel e cõtrario. N. 22. c. 3. (alij De ijs, qui ancillam duxerunt putantes eam liberam.)

53. 60. Si quis in seruo suo, aut ancilla ægrotante nullam curam adhibuerit. N. 22. c. 4. (alii De seruo, & ancilla ægrotante.)

54. 61. Soluto matrimonio vt annũ abstineat nuptijs mulier. N. 22. c. 5. (alij De iuste dissociatis.)

55. 62. Si alienus adscripticius liberã vxorem duxerit. N. 22. c. 6. (alij De adscripticio, qui liberam mulierem habere non potest.)

56. 63. De nuptijs sine dotalibus instrumentis contractis. N. 22. c. 7. (alij De mulieribus sine dotalib. instrumentis.)

57. 64. De repudijs, quæ a filijsfamiliarum mittuntur. N. 22. c. 8. (alij De mittendo a filiofam. repudio.)

58. 65. Si morte solutum sit matrimonium, & de lucro dotis, vel ante nuptias donationis. N. 22. c. 9. (alij De morte mariti, vel vxoris.)

59. 66. De ingratis liberis, vel non ingratis. N. 22. c. 9.

67. Si mulier ad secundas peruenerit nuptias. & de lucro dotis, & ante nuptias donationis. N. 22. c. 10.

60. 68. Si mulier ad secundas nuptias peruenerit * N.22.c.11. (alij De impleto statuto tempore *)

61. 69. De non alienandis rebus prioris matrimonij. N.22.c.12.

62. 70. De alienatione rerum primi matrimonij. N.22. c.13.

63. 71. De non alienãda nisi portione vnius. N.22.c.14.

64. 72. Cuius temporis computatio spectanda sit: & quomodo superflua quantitas distribui debeat. N.22.c.15.

65. 73. Si legatum maritus vxori reliquerit. N.22.c.16. (alij De legato superstiti personæ relicto.)

66. 74. Si repudio matrimonium solutũ sit, quid statui oportet de lucris nuptialibus. N.22.c.17.

67. 75. De augenda, vel minuenda dote, vel propter nuptias donatione. N.22.c.18.

68. 76. De vsufructu vxoris a marito relicto, vel donato; & e contrario si marito vxor. N.22.c.19. (alij si vsufructu a marito relicto, vel contra fiant secundæ nuptiæ.)

69. 77. Si vsusfructus dotis nomine, vel propter nuptias donationis causa constituatur. N.22.c.19.

70. 78. De rebus maternis, & nuptialibus (lucris) quæ ad filios familias peruenerunt, & de castrensi, vel quasi castrensi peculio. N.22.c.20.

71. 79. Si mulier res, quas liberis donauit, quasi ab ingratis post secundas nuptias suas reuocare maluerit. N.22.c.21.

72. 80. Vt secũdo marito copulata mulier prioris viri dignitatib. vel priuilegijs nõ vtatur. N.22.c.22.

73. 81. De libertis mulieribus quæ patronis suis coniunctæ sunt. N.22.c.23.

74. 82. Si adhuc constãte matrimonio dotem maritus vxori suæ persoluerit. N.22.c.24.

75. 83.

75. 83. Si mulier liberorum suorum tutelam administrauerit, & ad secundas conuolauerit nuptias. N.22.c.25.

76. 84. Si sub condicione mater a patre legatum, vel fideicommissum reliquerit filio suo. N.22.c.26.

77. 85. De clericis, qui nuptias cõtrahere non possunt. N.22.c.27.

78. 86. Si decedens maritus vxori suæ legauerit, sub condicione, si secundas nuptias non cõtraxerit, vel contra, id est si vxor marito. N.22.c.28.

79. 87. Mulier, quæ secundas nuptias cõtraxerit, quem admodũ filij sui successionem capiat tam ex testamento, quam ab intestato. Loquitur autem in eodem capitulo & de fratrum successione. N.22.c.29.

80. 88. Si mater alienare voluerit (ea, quæ) ex filiorum successione deuoluta sunt. N.22.c.30. (alij eas res, quæ ad eam &c. deuolutæ sunt.)

89. Quæ causæ repudij sunt. N.22.c.31.

35. 90. De appellationibus. N.23.c.1.

91. De consultationibus. N.23.c.2.

92. De prouocatione in Aegyptiaca regione porrecta. N.23.c.3.

93. De prouocationibus in Asiana, vel Pontica regione porrectis. N.23.c.4.

94. De prouocationibus in Orientali regione porrectis. N.23.c.4.

95. De appellationibus contra sententias spectabilium iudicum porrectis. N.23.c.4.

96. De appellationibus ad spectabiles iudices introducendis, & exercendis. N.23.c.5.

* *

97. De officio Moderatoris vtriusque Ponti, id est Helenoponti. N.18.c.1.2.3.

98.

98. De officio Prætoris Paphlagoniæ. N. 29.

* *

99. De Comite tertiæ Armeniæ. N. 31. c. 1.

100. Si in secunda Armenia prouocatio porrecta sit. N. 31. c. 2.

101. De pignoribus, & vsuris dandis propter res rustico mutuatas. N. 32. N. 33. N. 34.

102. De adiutoribus Quæstoris. N. 35.

* *

103. De Decurionibus, & filijs eorum. N. 38. c. 1. 2. 3. alij De curionibus.)

104. De filiabus Decurionum. N. 38. c. 4. (alij De filiabus Curionum.)

105. De liberis vtriusq. sexus (Decurionum.) N. 38. c. 5. (alij curionum.)

106. Vt ex curiali patre, & murilegula, vel comitiaca matre curialis filius nascatur. N. 38. c. 6.

81. 107. Si quis vnũ ex liberis suis heredem instituerit, vel extraneum heredem scripserit, & rogauerit eum, vt tempore, quo morietur hereditatem alij restituat. N. 39. c. 1.

82. 108. Si soluto matrimonio mulier secũdas quidem non cõtraxerit nuptias, ante annum impletum ab aliquo stuprata sit. N. 39. c. 2.

* *

109. De Quæstorib. id est Præfectis insularũ. N. 41.

* *

110. De tabellionibus, siue de instrumentorum fide. N. 44. c. 1. 2.

111. De Iudæis, Samaritis, & hæreticis curialibus. N. 45. c. 1.

112. De testimonio hæreticorum. N. 45. c. 2.

* *

83. 113. De præfatione instrumentorum. N. 47. c. 1.

84. 114.

84. 114. De litteris in instrumento conscribendis. N. 47. c. 2. (alij De litteris instrumentorum non scribendis obscuris.)

85. 115. Si quis modum substantiæ suæ in scripturis declarauerit. N. 48.

35. 116. De temporibus appellationum. N. 49. c. 1.

117. De comparatione litterarum siue ex publico instrumento, siue ex chirographo. N. 49. c. 2.

86. 118. De iureiurando propter calumniam dãdo, vel propter dilationes petẽdas, (aut prouocationes exercendas.) N. 49. c. 3. (alij vel probationes.)

* *

119. Vt scenicæ mulieres non cogãtur in eadem turpitudine manere. N. 51.

87. 120. Vt ciues, vel vicarij pro alijs ciuibus suis, vel vicarijs non teneantur. N. 52. c. 1.

87. 121. Vt donationes in Imperatorẽ faciendæ & sine monumentis valeant. N. 52. c. 2.

88. 122. De reis ab alio loco in alium retrahendis ex diuino nutu, vel iussione maximæ potestatis. N. 53. c. 1. 2.

89. 123. De admonitione reorũ, siue de in ius vocando. N. 53. c. 3.

124. De iurator. cautionibus. N. 53. c. 4.

125. De casu militiæ. N. 53. c. 5.

90. 126. De inope muliere, quæ sine dote nupta est, quæ quartam partem defuncto eo capere debeat. N. 53. c. 6.

91. 127. De ijs, qui ex libera matre, & adscripticio patre nati sunt. N. 54. c. 1.

92. 128. Si venerabilis locus cum alio venerabili loco rerum immobilium permutationem facere maluerit. N. 54. c. 2.

93. 129. Vt liceat venerabilibus locis perpetuos inter se contractus emphyteuseos facere. N. 55.

130. De emphanisticis, quæ a clericis exiguntur. N.56.

94. 131. Si clerici ecclesias suas dereliquerint. N.57.c.1.

95. 132. De eo, qui ecclesias ædificat, vel annonas clericis donat. N.57.c.2.

96. 133. Si quis in domo sua oratoriũ habuerit. N. 58.

134. De impensis in funere mortuorum faciendis. N.59.

97. 135. De creditoribus, qui morientibus debitoribus imminent. N.60.c.1.

136. Vt magistratus C.P. ciuitatis causas certas audiant, & sententiam dicant. N.60.c.2.

98. 137. De iure propter nuptias donationum. N.61.

138. De consultationibus. N.62.c.1.

139. De ordine Senatorum. N.62.c.2.

140. De prospectu maris. N.63.

141. De hortulanis C.P. ciuitatis. N.64.

142. De rebus immobilibus ad ecclesiam pertinentibus. N.65.

143. De legibus, quas noster Imp. de ordinatione testamentorum posuit. N.66.

99. 144. De ijs, qui ecclesiam, vel oratorium ædificare voluerint. N.67.c.1.

100. 145. Si Episcopus multum tempus ab ecclesia sua defuerit. N.67.c.2.

101. 146. De alienatione rerũ immobilium ad ecclesias pertinentium. N.67.c.3.

147. De constitutione Imp. quæ lata est de lucro ex morte liberorum continente per pacta dotalia. N.68.

TI-

1. 1. De iurisdictione Præsidũ prouinciarũ. N.69.c.1.
2. 2. De præsentibus reis. N.69.c.2.
3. 3. De absentibus reis. N.69.c.3.
4. 4. De fori præscriptione tollenda. N.69.c.4.
5. 5. Quibus fori præscriptio denegatur. N.69.c.5. (alij De fori præscriptione denegandi.)
. 6. De vi, & potestate constitutionis. N.69.c.6.
6. 7. Si præsentem constitutionem Præses neglexerit N 69.c.6.
. 8. Vt Præfectoria dignitas curialem liberet. N.70.
* *
7. 9. Qui tutores, vel curatores pupillo, vel adulescẽti dari possint. N.72.c.1.2.3.4.5.6.7.
. 10. De administratione tutorum, & curatorum. N.72.c.8.9.10.
8. 11. Quemadmodum depositum caute dari potest. N.73.c.1 (alij Quomodo depositum caute poni potest.)
9. 12. Quemadmodum sine tabellione instrumenta caute fieri possũt. N.73.c.2. (alij Quo modo sine tabellione instrumentum caute fiat.)
10. 13. Si litterarum fides a voce testium discrepet. N.73.c.3.
11. 14. De contractibus incaute compositis. N.73.c.4.
12. 15. Quomodo tabelliones caute debeant instrumenta componere. N.73.c.5.
. 16. De comparatione notarum. N.73.c.6.
13. 17. De comparatione litterarum. N.73.c.7.
14. 18. Imperiti litterarum quomodo debeant instrumenta componere. N.73.c.8.
15. 19. De contractib. sine scripto compositis. N.73.c.9.
. 20. De vi, & potestate constitutionis in loco, & quantitate. N.73.c.10.

21. De vi, & potestate constitutionis in tempore. N.73.c.10.
16. 22. Quomodo filij naturales legitimi fieri possunt. N.74.c.1.
18. 23. Quomodo filij naturales legitimi fieri non possunt. N.74.c.2.
17. 24. Qui (non) sine dotalibus instrumentis nuptias contrahere possunt. N.74.c.3.4.
19. 25. Qui sunt legitimi filij, vel naturales, vel neutrũ, id est ex damnata copulatione. N.74.c.5.
26. De appellationibus in Sicilia porrectis. N.75.
28. 27. De constitutione Imperatoris, quæ loquitur de substãtijs monachorum, vel ascetriarum. N.76.
29. 28. De ijs, qui per capillum dei, aut caput iurant, vel alio modo blasphemia cõtra deum immortalem vtuntur. N.77.
29. De iure aureorum anulorum. N.78.c.1.
30. 30. De reuerentia, & obsequio patronis a libertis præstando, & de ingratis. N.78.c.2.
31. 31. Si libertam suam patronus vxorem habere maluerit. N.78.c.3.
32. 32. si quis ex ancilla sua liberos habuerit, & dotalia instrumenta fecerit. N.78.c.3.
33. Ratio Constitutionis. N.78.c.4.
34. De potestate in tempore constitutionis. N.78.c.4.
33. 35. Si quis in ius vocare monachum, vel sanctimonialem conatus sit. N.79.c.1.
36. Vt hæc Constitutio ad curam magistratuum, & Episcoporum pertineat. N.79.c.2.

37. De temeratoribus huius Constitutionis. N.79. c.2.
38. Quorum hæc Constitutio interest. N.79.c.2.
39. De officio Quæstoris. N.80.c.1.2.3.4.5.6.7.8.9.
34. 40. Quomodo ius potestatis dissoluitur. N.81.c.1.
35. 41. De legitimis personis. N.81.c.2.
36. 43. Vt Episcopatus honor filiũ (a potestate patris) dissoluat. N.81.c.3.(alij ius potestatis)
44. De iudicibus. N.82.c.1.2.
37. 45. Qualiter sedere debent iudices. N.82.c.3.
38. 46. De prouocationibus. N.82.c.4.6.
39. 47. De iurisdictione iudicum. N.82.c.5.
40. 48. De sportulis. N.82.c.7.9. (alij De collatijs iudicum.)
41. 49. De definitiuis sententijs. N.82.c.10.
42. 50. De legibus iudicialibus. N.82.c.10.
43. 51. Vt arbitri per compromissum, non per sacramentum adsumantur. N.82.c.11.
44. 52. De prouocationibus, & retractationibus. N.82. c.12.
45. 53. De diuersis rescriptis, & de prouocationibus. N.82.c.13.
46. 54. De relationibus. N.82.c.14.
47. 55. Si quis clericum in ius vocare maluerit tam in pecuniaria, quam in criminali causa. N.83.
56. De successionibus, quæ ab intestatis fratribus deferuntur. N.84.
57. De fabricensibus, & qui arma gerere possunt. N.85.c.1.2.3.4.
20. 58. Si Præses prouinciæ suppliccs prouinciales contempserit. N.86.c.1.
22. 59. Si cui Præses prouinciæ suspectus fuerit. N.86. c.2.

24. 60. De prouincialib. qui temere in C P. ciuitatem venunt. N. 86. c. 2.
25. 61. Si Præses prouinciæ iniuriam fecerit. N. 86. c. 3.
25. 62. De officio Taxeotarum. N. 86. c. 4.
26. 63. Si Episcopus gratia Præsidis supplices contemserit. N. 86. c. 5.
23. 64. De officio Defensorũ, & Episcopali audientia. N. 86. c. 6.
27. 65. De Episcopis, & clericis ad C P. ciuitatem perueuientibus. N. 86. c. 7.
. 66. Vt nemo vltra sportularum modum statutum exigere audeat. & de officio Præsidis, & Episcopi. N. 86. c. 8.
. 67. De diuersis donationibus a curialibus faciẽdis. N. 87.
. 68. De rebus depositis, & de ijs, qui denuntiant, vt deposita non reddantur. N. 88. c. 1.
. 69. De ijs, qui denuntiant, vt ciuiles annonæ, vel pensiones non soluantur. N. 88. c. 1.
. 70. De liberis naturalibus. N. 89. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.
. 71. De testibus. N. 90. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
. 72. Vt dos prioris vxoris præferatur doti secundæ vxoris, siue ipsa, siue liberis eius agentibus. N. 91. c. 1.
48. 73. Si per maritum steterit, quo minus dos ei promissa præstetur. N. 91. c. 2.
49. 74. De immodicis, & inofficiosis donationibus. N. 92.
. 75. Si appellatione introducta compromissarium arbitrum litigatores elegerint. N. 93.
50. 76. Si mater filiorum suorum tutelam suscipere maluerit. N. 94.

* *

51. 77. De in ius vocando. N. 96.
52. 78. De exæquatione dotis, & propter nuptias donationis. N. 97. c. 1.
53. 79. Quando licet mulieri dotem suam augere. N. 97. c. 2.
54. 80. De priuilegio dotis. N. 97. c. 3.
81. De priuilegijs creditorum, qui militiæ causa nia rito mutuauerunt. N. 97. c. 4.
55. 82. Vt eadem quantitas dotis in secundis nuptijs a patre seruetur. N. 97. c. 5.
56. 83. De collatione dotis. N. 97. c. 6.
57. 84. Vt proprietas dotis, vel ante nuptias donationis mortua alterutra persona filijs communib. conseruetur. N. 98. c. 1.
85. Vt repudio, vel bona gratia soluto matrimonio, id, quod ab alterutra persona lucrata est, filio suo conseruet; & de alendis liberis a parentibus suis. N. 98. c. 2.
58. 86. De duobus reis promittendi. N. 99. (alij De reis promittendi.)
59. 87. De dote cauta, & non numerata. N. 100. (alij De dote cauta, vel adscripta, & nõ numerata.)
* *
60. 88. De voluntate parentum in distributione patrimonij facienda. N. 107. c. 1. 2.
61. 89. De fideicommissarijs hereditatibus. N. 108.
* *
62. 90. De præscriptione centum annorum sublata, quæ sanctis ecclesijs, vel alijs locis venerabilib. (competit.) N. 111. (alij competebat.)
61. 91. De litigiosis. N. 112. c. 1.
62. 92. De interlocutionibus iudicum, per quas accusati rei conueniri iubentur. & de satisdationibus eorum, & decima parte litis. N. 112. c. 2.

63. 93. Si admonito reo actor iudicium deseruerit. N.112.c.3.

64. 94. De pragmaticis sanctionibus, & diuersis iussionibus iudicum: & de officio iudicis. N.113.

* *

65. 95. De ijs, qui post renuntiationem aduersariorũ habere se dicunt allegationes. N.115.c.2.

66. 96. Quæ sunt iustæ causæ exheredationis liberorum. N.115.c.3.

97. De inofficioso testamento. N.115.c.3.

67. 98. Quæ sunt iustæ causæ parentũ exheredationis, siue præteritionis. N.115.c.4.

68. 99. Vt non liceat creditori debitore suo mortuo ante nouem luctuosos dies aliquem molestare propter hoc, quod defunctus debeat. N.115.c.5.

69. 100. De pecunia constituta. N.115.c.6.

* *

70. 101. Si quis filium familias heredem instituerit, vt pater ipsius (fructum) hereditatis non habeat. & de donationibus, & de alijs liberalitatibus eodem modo in filiumfamilias factis, & de curatorib. rerum. N.117.c.1. (alij vsumfructum.)

71. 102. De eo, qui filius ab aliquo in instrumento nominatus est. N.117.c.2.

72. 103. De muliere, quæ sine dotalibus instrumentis maritata est. & de filijs ex tali matrimonio natis N.117.c.3.

73. 104. De nuptijs Illustrium hominum. N.117.c.4.

74. 105. De liberis ex eo matrimonio natis, quod repudio solutũ est; quemadmodũ alantur. N.117.c.5.

* *

75. 106. De repudijs ab vxore mittendis. N.117.c.7

76. 107. Vt non liceat ex consensu mulieris matrimonium soluere. N.117.c.8.

* *

77.

77. 108. si mulier sine iusta causa marito suo repudiũ miserit. N.117.c.11.

* *

78. 109. De hereditatibus, quę ab intestato deferuntur. N.118.c.1.

79. 110. De ascendentibus. N.118.c.2.

80. 111. De venientibus ex latere. N.118.c.3.

81. 112. De legitima tutela liberorum matris, & auiæ. N.118.c.4.

82. 113. De vi, & potestate Constitutionis in personis, & temporibus. N.118.c.4.

* *

83. 114. Qui seruos manumittere possunt vel non. N.119.c.2.

* *

84. 115. Si minor. XXV. annis restitutionem aduersus additionẽ hereditatis impetrare voluerit. N.119. c.6.

85. 116. De malæ fidei possessore res alienas vendente. N.119.c.7.

86. 117. De præsentis, & absentis præscriptione. N.119. c.8.

87. 118. Vt nemo cogatur in testamẽto propria manu vel testium nomina heredũ scribere. N.119.c.9.

* *

88. 119. Si quis familiæ suæ legauerit, vel alij personæ, & rei legatę alienationẽ prohibuerit, N.119.c.11.

* *

89. 120. De monasterijs non alienandis. N.120.c.3.

* *

90. 121. De cõductoribus & emphyteuticarijs. N.120. c.5.

* *

92. 122. De sacris vasis cuiuscumq. ecclesię, vel oratorij N.120.c.9.

28. 38. De officio Proconsulis * N.17.c.5.6.
29. 39. De vicarijs Præsidum, & manus * armatæ. N.17.c.6.
30. 40. De iussione Præsidi * producenda. N.17.c.7.
31. 41. De capitali crimine damnatis * N.17.c.8.
32. 42. De patronis. N.17.c.9.
33. 43. De capite censitis. N.17.c.9.
34. 44. De titulis infixis. N.17.c.10.
42. 45. De legitima portione liberis a parentibus relinquenda. N.18.c.1.
46. De curialibus liberis. N.18.c.2.
43. 47. Si liberis suis nudam proprietatem quispiam reliquerit. N.18.c.3. (alij De nuda hereditatis proprietate filijs dimissa.)
44. 48. Quemadmodum ab intestato liberi per femininum sexum descendentes parentibus succedere debeant. N.18.c.4. (alij De nepotibus ex filio, & filia natis.)
45. 49. De concubinis, & naturalibus liberis. N.18.c.5. (alij De ijs, qui sine liberis, & vxoribus legitimis decesserunt.)
46. 50. De collatione dotis, & ante nuptias donationis N.18.c.6. (alij De patre, qui filiæ dotem dederit, vel filio propter nuptias donationem.)
47. 51. Si res suas pater liberis distribuerit. N.18.c.7. (alij De ijs, qui res suas filijs distribuere voluerint.)
48. 52. Si quis prolatam manum suam negauerit. N.18.c.8. (alij De ijs, qui negauerint manum esse in scripto.)
49. 53. De litigio misso pro culpa * supra tutorem, & curatorem. N.18.c.8.
50. 54. De improbis possessorum exceptionibus. N.18.c.9. (alij De tentatione facta.)

51. 55.

51. 55. Quomodo concubinæ ſeruilibus condicionib. conſtitutæ legitimę vxores fiunt. N.18.c.10. (alij De ancilla concubina facta.)

* *

56. De prouocationibus Prętoris Paphlagonię, vel Honoriados porrectis, & de alijs prouocationibus in diuerſis regionibus porrectis. N.20.

* *

57. De ſecundis nuptijs. N.22.c.1.

58. De diuortijs bona gratia faciendis. N.22.c.2.

52. 59. Si quis liber ancillam vxorem duxerit, vel e cõtrario. N.22.c.3. (alij De ijs, qui ancillam duxerunt putantes eam liberam.)

53. 60. Si quis in ſeruo ſuo, aut ancilla ægrotante nullam curam adhibuerit. N.22.c.4. (alii De ſeruo, & ancilla ægrotante.)

54. 61. Soluto matrimonio vt annũ abſtineat nuptijs mulier. N.22.c.5. (alij De iuſte diſſociatis.)

55. 62. Si alienus adſcripticius liberã vxorem duxerit. N.22.c.6. (alij De adſcripticio, qui liberam mulierem habere non poteſt.)

56. 63. De nuptijs ſine dotalibus inſtrumentis contractis. N.22.c.7. (alij De mulieribus ſine dotalib. inſtrumentis.)

57. 64. De repudijs, quæ a filijsfamiliarum mittuntur. N.22.c.8. (alij De mittendo a filiofam. repudio.)

58. 65. Si morte ſolutum ſit matrimonium, & de lucro dotis, vel ante nuptias donationis. N.22.c.9. (alij De morte mariti, vel vxoris.)

59. 66. De ingratis liberis, vel non ingratis. N.22.c.9.

67. Si mulier ad ſecundas peruenerit nuptias. & de lucro dotis, & ante nuptias donationis. N.22. c.10.

60. 68. Si mulier ad ſecundas nuptias peruenerit * N.22.c.11. (alij De impleto ſtatuto tempore *)
61. 69. De non alienandis rebus prioris matrimonij. N.22.c.12.
62. 70. De alienatione rerum primi matrimonij. N.22. c.13.
63. 71. De non alienãda niſi portione vnius. N.22.c.14.
64. 72. Cuius temporis computatio ſpectanda ſit: & quomodo ſuperflua quantitas diſtribui debeat. N.22.c.15.
65. 73. Si legatum maritus vxori reliquerit. N.22.c.16. (alij De legato ſuperſtiti perſonæ relicto.)
66. 74. Si repudio matrimonium ſolutũ ſit, quid ſtatui oportet de lucris nuptialibus. N.22.c.17.
67. 75. De augenda, vel minuenda dote, vel propter nuptias donatione. N.22.c.18.
68. 76. De vſufructu vxoris a marito relicto, vel donato; & e contrario ſi marito vxor. N.22.c.19. (alij ſi vſufructu a marito relicto, vel contra fiant ſecundæ nuptiæ.)
69. 77. Si vſusfructus dotis nomine, vel propter nuptias donationis cauſa conſtituatur. N.22.c.19.
70. 78. De rebus maternis, & nuptialibus (lucris) quæ ad filios familias peruenerunt, & de caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi peculio. N.22.c.20.
71. 79. Si mulier res, quas liberis donauit, quaſi ab ingratis poſt ſecundas nuptias ſuas reuocare maluerit. N.22.c.21.
72. 80. Vt ſecũdo marito copulata mulier prioris viri dignitatib. vel priuilegijs nõ vtatur. N.22.c.22.
73. 81. De libertis mulieribus quæ patronis ſuis coniunctæ ſunt. N.22.c.23.
74. 82. Si adhuc conſtãte matrimonio dotem maritus vxori ſuæ perſoluerit. N.22.c.24.

75. 83.

75. 83. Si mulier liberorum suorum tutelam administrauerit, & ad secundas conuolauerit nuptias. N.22.c.25.

76. 84. Si sub condicione mater a patre legatum, vel fideicommissum reliquerit filio suo. N.22.c.26.

77. 85. De clericis, qui nuptias cõtrahere non possunt. N.22.c.27.

78. 86. Si decedens maritus vxori suæ legauerit, sub condicione, si secundas nuptias non cõtraxerit, vel contra, id est si vxor marito. N.22.c.28.

79. 87. Mulier, quæ secundas nuptias cõtraxerit, quem admodũ filij sui successionem capiat tam ex testamento, quam ab intestato. Loquitur autem in eodem capitulo & de fratrum successione. N.22.c.29.

80. 88. Si mater alienare voluerit (ea, quæ) ex filiorum successione deuoluta sunt. N.22.c.30. (alij eas res, quæ ad eam &c. deuolutæ sunt.)

89. Quæ causæ repudij sunt. N.22.c.31.

35. 90. De appellationibus. N.23.c.1.

91. De consultationibus. N.23.c.2.

92. De prouocatione in Aegyptiaca regione porrecta. N.23.c.3.

93. De prouocationibus in Asiana, vel Pontica regione porrectis. N.23.c.4.

94. De prouocationibus in Orientali regione porrectis. N.23.c.4.

95. De appellationibus contra sententias spectabilium iudicum porrectis. N.23.c.4.

96. De appellationibus ad spectabiles iudices intro ducendis, & exercendis. N.23.c.5.

* *

97. De officio Moderatoris vtriusque Ponti, id est Helenoponti. N.18.c.1.2.3.

98.

98. De officio Prætoris Paphlagoniæ. N. 29.

* *

99. De Comite tertiæ Armeniæ. N. 31. c. 1.

100. Si in secunda Armenia prouocatio porrecta sit. N. 31. c. 2.

101. De pignoribus, & vsuris dandis propter res rustico mutuatas. N. 32. N. 33. N. 34.

102. De adiutoribus Quæstoris. N. 35.

* *

103. De Decurionibus, & filijs eorum. N. 38. c. 1. 2. 3. alij De curionibus.)

104. De filiabus Decurionum. N. 38. c. 4. (alij De filiabus Curionum.)

105. De liberis vtriusq. sexus (Decurionum.) N. 38. c. 5. (alij curionum.)

106. Vt ex curiali patre, & murilegula, vel comitiaca matre curialis filius nascatur. N. 38. c. 6.

81. 107. Si quis vnũ ex liberis suis heredem instituerit, vel extraneum heredem scripserit, & rogauerit eum, vt tempore, quo morietur hereditatem alij restituat. N. 39. c. 1.

82. 108. Si soluto matrimonio mulier secũdas quidem non cõtraxerit nuptias, ante annum impletum ab aliquo stuprata sit. N. 39. c. 2.

* *

109. De Quæstorib. id est Præfectis insularũ. N. 41.

* *

110. De tabellionibus, siue de instrumentorum fide. N. 44. c. 1. 2.

111. De Iudæis, Samaritis, & hæreticis curialibus. N. 45. c. 1.

112. De testimonio hæreticorum. N. 45. c. 2.

* *

83. 113. De præfatione instrumentorum. N. 47. c. 1.

84. 114.

84. 114. De litteris in instrumento conscribendis. N. 47. c. 2. (alij De litteris instrumentorum non scribendis obscuris.)

85. 115. Si quis modum substantiæ suæ in scripturis declarauerit. N. 48.

35. 116. De temporibus appellationum. N. 49. c. 1.

117. De comparatione litterarum siue ex publico instrumento, siue ex chirographo. N. 49. c. 2.

86. 118. De iureiurando propter calumniam dãdo, vel propter dilationes petẽdas, (aut prouocationes exercendas.) N. 49. c. 3. (alij vel probationes.)

* *

119. Vt scenicæ mulieres non cogãtur in eadem turpitudine manere. N. 51.

87. 120. Vt ciues, vel vicarij pro alijs ciuibus suis, vel vicarijs non teneantur. N. 52. c. 1.

87. 121. Vt donationes in Imperatorẽ faciendæ & sine monumentis valeant. N. 52. c. 2.

88. 122. De reis ab alio loco in alium retrahendis ex diuino nutu, vel iussione maximæ potestatis. N. 53. c. 1. 2.

89. 123. De admonitione reorũ, siue de in ius vocando. N. 53. c. 3.

124. De iurator. cautionibus. N. 53. c. 4.

125. De casu militiæ. N. 53. c. 5.

90. 126. De inope muliere, quæ sine dote nupta est, quæ quartam partem defuncto eo capere debeat. N. 53. c. 6.

91. 127. De ijs, qui ex libera matre, & adscripticio patre nati sunt. N. 54. c. 1.

92. 128. Si venerabilis locus cum alio venerabili loco rerum immobilium permutationem facere maluerit. N. 54. c. 2.

93. 129. Vt liceat venerabilibus locis perpetuos inter se contractus emphyteuseos facere. N. 55.

130. De emphanisticis, quæ a clericis exiguntur. N.56.

94. 131. Si clerici ecclesias suas dereliquerint. N.57.c.1.

95. 132. De eo, qui ecclesias ædificat, vel annonas clericis donat. N.57.c.2.

96. 133. Si quis in domo sua oratoriũ habuerit. N. 58.

134. De impensis in funere mortuorum faciendis. N.59.

97. 135. De creditoribus, qui morientibus debitoribus imminent. N.60.c.1.

136. Vt magistratus C.P. ciuitatis causas certas audiant, & sententiam dicant. N.60.c.2.

98. 137. De iure propter nuptias donationum. N.61.

138. De consultationibus. N.62.c.1.

139. De ordine Senatorum. N.62.c.2.

140. De prospectu maris. N.63.

141. De hortulanis C.P. ciuitatis. N.64.

142. De rebus immobilibus ad ecclesiam pertinentibus. N.65.

143. De legibus, quas noster Imp. de ordinatione testamentorum posuit. N.66.

99. 144. De ijs, qui ecclesiam, vel oratorium ædificare voluerint. N.67.c.1.

100. 145. Si Episcopus multum tempus ab ecclesia sua defuerit. N.67.c.2.

101. 146. De alienatione rerũ immobilium ad ecclesias pertinentium. N.67.c.3.

147. De constitutione Imp. quæ lata est de lucro ex morte liberorum continente per pacta dotalia. N.68.

T. I-

TITVLI CAPITVM SECVNDAE partis Nouellarum.

1. 1. De iurisdictione Præsidũ prouinciarũ. N. 69. c. 1.
2. 2. De præsentibus reis. N. 69. c. 2.
3. 3. De absentibus reis. N. 69. c. 3.
4. 4. De fori præscriptione tollenda. N. 69. c. 4.
5. 5. Quibus fori præscriptio denegatur. N. 69. c. 5. (alij De fori præscriptione deneganda.)
. 6. De vi, & potestate constitutionis. N. 69. c. 6.
6. 7. Si præsentem constitutionem Præses neglexerit N 69. c. 6.
. 8. Vt Præfectoria dignitas curialem liberet. N. 70.
* *
7. 9. Qui tutores, vel curatores pupillo, vel adulescẽti dari possint. N. 72. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
. 10. De administratione tutorum, & curatorum. N. 72. c. 8. 9. 10.
8. 11. Quemadmodum depositum caute dari potest. N. 73. c. 1 (alij Quomodo depositum caute poni potest.)
9. 12. Quemadmodum sine tabellione instrumenta caute fieri possũt. N. 73. c. 2. (alij Quo modo sine tabellione instrumentum caute fiat.)
10. 13. Si litterarum fides a voce testium discrepet. N. 73. c. 3.
11. 14. De contractibus incaute compositis. N. 73. c. 4.
12. 15. Quomodo tabelliones caute debeant instrumenta componere. N. 73. c. 5.
. 16. De comparatione notarum. N. 73. c. 6.
13. 17. De comparatione litterarum. N. 73. c. 7.
14. 18. Imperiti litterarum quomodo debeant instrumenta componere. N. 73. c. 8.
15. 19. De contractib. sine scripto compositis. N. 73. c. 9.
. 20. De vi, & potestate constitutionis in loco, & quantitate. N. 73. c. 10.

. 21. De vi, & potestate constitutionis in tempore. N.73.c.10.
16. 22. Quomodo filij naturales legitimi fieri possunt. N.74.c.1.
18. 23. Quomodo filij naturales legitimi fieri non possunt. N.74.c.2.
17. 24. Qui (non) sine dotalibus instrumentis nuptias contrahere possunt. N.74.c.3.4.
19. 25. Qui sunt legitimi filij, vel naturales, vel neutrũ, id est ex damnata copulatione. N.74.c.5.
. 26. De appellationibus in Sicilia porrectis. N.75.
28. 27. De constitutione Imperatoris, quæ loquitur de substãtijs monachorum, vel ascetriarum. N.76.
29. 28. De ijs, qui per capillum dei, aut caput iurant, vel alio modo blasphemia cõtra deum immortalem vtuntur. N.77.
. 29. De iure aureorum anulorum. N.78.c.1.
30. 30. De reuerentia, & obsequio patronis a libertis præstando, & de ingratis. N.78.c.2.
31. 31. Si libertam suam patronus vxorem habere maluerit. N.78.c.3.
32. 32. si quis ex ancilla sua liberos habuerit, & dotalia instrumenta fecerit. N.78.c.3.
. 33. Ratio Constitutionis. N.78.c.4.
. 34. De potestate in tempore constitutionis. N.78.c.4.
33. 35. Si quis in ius vocare monachum, vel sanctimonialem conatus sit. N.79.c.1.
. 36. Vt hæc Constitutio ad curam magistratuum, & Episcoporum pertineat. N.79.c.2.

37. De temeratoribus huius Constitutionis. N.79. c.2.
38. Quorum hæc Constitutio interest. N.79.c.2.
39. De officio Quæstoris. N.80.c.1.2.3.4.5.6.7.8.9.
34. 40. Quomodo ius potestatis dissoluitur. N.81.c.1.
35. 41. De legitimis personis. N.81.c.2.
36. 43. Vt Episcopatus honor filiũ (a potestate patris) dissoluat. N.81.c.3. (alij ius potestatis)
44. De iudicibus. N.82.c.1.2.
37. 45. Qualiter sedere debent iudices. N.82.c.3.
38. 46. De prouocationibus. N.82.c.4.6.
39. 47. De iurisdictione iudicum. N.82.c.5.
40. 48. De sportulis. N.82.c.7.9. (alij De collatijs iudicum.)
41. 49. De definitiuis sententijs. N.82.c.10.
42. 50. De legibus iudicialibus. N.82.c.10.
43. 51. Vt arbitri per compromissum, non per sacramentum adsumantur. N.82.c.11.
44. 52. De prouocationibus, & retractationibus. N.82. c.12.
45. 53. De diuersis rescriptis, & de prouocationibus. N.82.c.13.
46. 54. De relationibus. N.82.c.14.
47. 55. Si quis clericum in ius vocare maluerit tam in pecuniaria, quam in criminali causa. N.83.
56. De successionibus, quæ ab intestatis fratribus deferuntur. N.84.
57. De fabricensibus, & qui arma gerere possunt. N.85.c.1.2.3.4.
20. 58. Si Preses prouinciæ supplices prouinciales contempserit. N.86.c.1.
22. 59. Si cui Præses prouinciæ suspectus fuerit. N.86. c.2.

24. 60. De prouincialib. qui temere in C P. ciuitatem veniunt. N. 86. c. 2.
21. 61. Si Præses prouinciæ iniuriam fecerit. N. 86. c. 3.
25. 62. De officio Taxeotarum. N. 86. c. 4.
26. 63. Si Episcopus gratia Præsidis supplices contempserit. N. 86. c. 5.
23. 64. De officio Defensorũ, & Episcopali audientia. N. 86. c. 6.
27. 65. De Episcopis, & clericis ad C P. ciuitatem peruenientibus. N. 86. c. 7.
66. Vt nemo vltra sportularum modum statutum exigere audeat. & de officio Præsidis, & Episcopi. N. 86. c. 8.
67. De diuersis donationibus a curialibus faciẽdis. N. 87.
68. De rebus depositis, & de ijs, qui denuntiant, vt deposita non reddantur. N. 88. c. 1.
69. De ijs, qui denuntiant, vt ciuiles annonæ, vel pensiones non soluantur. N. 88. c. 1.
70. De liberis naturalibus. N. 89. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.
71. De testibus. N. 90. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
72. Vt dos prioris vxoris præferatur doti secundæ vxoris, siue ipsa, siue liberis eius agentibus. N. 91. c. 1.
48. 73. Si per maritum steterit, quo minus dos ei promissa præstetur. N. 91. c. 2.
49. 74. De immodicis, & inofficiosis donationibus. N. 92.
75. Si appellatione introducta compromissarium arbitrum litigatores elegerint. N. 93.
50. 76. Si mater filiorum suorum tutelam suscipere maluerit. N. 94.

* *

51. 77. De in ius vocando. N. 96.
52. 78. De exæquatione dotis, & propter nuptias donationis. N. 97. c. 1.
53. 79. Quando licet mulieri dotem suam augere. N. 97. c. 2.
54. 80. De priuilegio dotis. N. 97. c. 3.
81. De priuilegijs creditorum, qui militiæ causa marito mutuauerunt. N. 97. c. 4.
55. 82. Vt eadem quantitas dotis in secundis nuptijs a patre seruetur. N. 97. c. 5.
56. 83. De collatione dotis. N. 97. c. 6.
57. 84. Vt proprietas dotis, vel ante nuptias donationis mortua alterutra persona filijs communib. conseruetur. N. 98. c. 1.
85. Vt repudio, vel bona gratia soluto matrimonio, id, quod ab alterutra persona lucrata est, filio suo conseruet; & de alendis liberis a parentibus suis. N. 98. c. 2.
58. 86. De duobus reis promittendi. N. 99. (alij De reis promittendi.)
59. 87. De dote cauta, & non numerata. N. 100. (alij De dote cauta, vel adscripta, & nō numerata.)
* *
60. 88. De voluntate parentum in distributione patrimonij facienda. N. 107. c. 1. 2.
61. 89. De fideicommissarijs hereditatibus. N. 108.
* *
62. 90. De præscriptione centum annorum sublata, quæ sanctis ecclesijs, vel alijs locis venerabilib. (competit.) N. 111. (alij competebat.)
61. 91. De litigiosis. N. 112. c. 1.
62. 92. De interlocutionibus iudicum, per quas accusati rei conueniri iubentur. & de satisdationibus eorum, & decima parte litis. N. 112. c. 2.

63. 93. Si admonito reo actor iudicium deseruerit. N.112.c.3.
64. 94. De pragmaticis sanctionibus,& diuersis iussionibus iudicum:& de officio iudicis.N.113.
* *
65. 95. De ijs, qui post renuntiationem aduersariorũ habere se dicunt allegationes.N.115.c.2.
66. 96. Quæ sunt iustæ causæ exheredationis liberorum. N.115.c.3.
97. De inofficioso testamento.N.115.c.3.
67. 98. Quæ sunt iustæ causæ parentũ exheredationis, siue præteritionis.N.115.c.4.
68. 99. Vt non liceat creditori debitore suo mortuo ante nouem luctuosos dies aliquem molestare propter hoc,quod defunctus debeat.N.115.c.5.
69. 100. De pecunia constituta.N.115.c.6.
* *
70. 101. Si quis filium familias heredem instituerit, vt pater ipsius (fructum) hereditatis non habeat. & de donationibus, & de alijs liberalitatibus eodem modo in filiumfamilias factis, & de curatoribus rerum.N.117.c.1. (alij vsumfructum.)
71. 102. De eo,qui filius ab aliquo in instrumento nominatus est. N.117.c.2.
72. 103. De muliere, quæ sine dotalibus instrumentis maritata est.&de filijs ex tali matrimonio natis N.117.c.3.
73. 104.De nuptijs Illustrium hominum.N.117.c.4.
74. 105.De liberis ex eo matrimonio natis,quod repudio solutũ est;quemadmodũ alantur. N.117.c.5.
* *
75. 106.De repudijs ab vxore mittendis.N.117.c.7
76. 107. Vt non liceat ex consensu mulieris matrimonium soluere.N.117.c.8.
* *
77.

77. 108. si mulier sine iusta causa marito suo repudiū miserit. N.117.c.11.

* *

78. 109. De hereditatibus, quę ab intestato deferuntur. N.118.c.1.

79. 110. De ascendentibus. N.118.c.2.

80. 111. De venientibus ex latere. N.118.c.3.

81. 112. De legitima tutela liberorum matris, & auiæ. N.118.c.4.

82. 113. De vi, & potestate Constitutionis in personis, & temporibus. N.118.c.4.

* *

83. 114. Qui seruos manumittere possunt vel non. N.119.c.2.

* *

84. 115. Si minor. xxv. annis restitutionem aduersus additionē hereditatis impetrare voluerit. N.119. c.6.

85. 116. De malæ fidei possessore res alienas vendente. N.119.c.7.

86. 117. De præsentis, & absentis præscriptione. N.119. c.8.

87. 118. Vt nemo cogatur in testamēto propria manu vel testium nomina heredū scribere. N.119.c.9.

* *

88. 119. Si quis familiæ suæ legauerit, vel alij personæ, & rei legatę alienationē prohibuerit. N.119.c.11.

* *

89. 120. De monasterijs non alienandis. N.120.c.3.

* *

90. 121. De cōductoribus & emphyteuticarijs. N.120. c.5.

* *

92. 122. De sacris vasis cuiuscumq. ecclesię, vel oratorij N.120.c.9.

123. Quibus pœnis subijciantur, qui præsentem Constitutionem violauerint. N. 120. c. 10.

124. De vi, & potestate constitutionis in tempore. N. 120. c. 10.

* *

97. 125. Si Episcopus ante consecrationem suam, vel postea venerabili loco res suas obtulerit. N. 123. c. 4.

* *

98. 126. De seruis, & adscripticijs, & taxeotis, & curialibus ad Episcopatũ peruenientib. N. 123. c. 6.

99. 127. De presbyteris, & diaconis, & subdiaconis iure cognationis ad tutelam, vel curationem vocatis. N. 123. c. 7.

100. 128. De clericis, vt exceptores, vel exactores non fiant. N. 123. c. 8.

101. 129. De Episcopis in iudicium testimonij causa vocatis. N. 123. c. 9.

102. 130. De Episcopis in iudiciũ non vocandis. N. 123. c. 10.

131. De Episcororum profectione. N. 123. c. 11.

103. 132. De concilijs Episcoporum per singulos annos faciendis. N. 123. c. 12.

* *

104. 133. De ijs, qui sine causa excõmunicãt. N. 123. c. 15.

134. De Episcopis sua manu cædentib. N. 123. c. 16.

* *

105. 135. Quales homines clerici fieri debẽt. N. 123. c. 18.

136. Cuius ætatis presbyter, diaconus, subdiaconus, lector, diaconissa esse debent. N. 123. c. 19.

* *

106. 137. Si seruus clericus fiat. N. 123. c. 26.

107. 138. Si adscripticius clericus fiat. N. 123. c. 27.

108. 139. De clericis electis ab ædificatoribus venerabiliũ locorum, vel heredibus eorum. N. 123. c. 28.

109. 140. De clericis ministerium dei non implentibus N.123.c.29.

110. 141. De peculio quasi castrensi clericorum, & de significatione clericatus. N.123.c.30.

111. 142. De testimonijs clericorum. N.123.c.31.

112. 143. De clericis, vel monachis, vel diaconis, vel ascetrijs conueniendis in ciuili, vel criminali causa. N.123.c.32.

113. 144. De eisdem personis pro canonica causa conueniendis. N.123.c.33.

114. 145. De rebus dubijs in concilijs Episcoporum emergentibus. N.123.c.34.

115. 146. Si clericus, vel quiuis alius contra Episcopum adire potestatem maluerit. N.123.c.35.

116. 147. Si quis contra Metropolitanum suum potestatem adire maluerit. N.123.c.36.

117. 148. De Episcopis apud iudicē vocādis. N.123.c.37.

118. 149. De administratoribus venerabilium locorum propter administrationem ad iudiciū vocatis. N.123.c.38.

119. 150. De hereditatibus eorum, qui res venerabiliū locorum gesserunt. N.123.c.39.

* *

120. 151. De apocrisiarijs. N.123.c.41.

121. 152. De Episcopis, & clericis pro ciuitate, vel ecclesia sua (consecrationem Episcopi*) peruenientibus. N.123.c.42. (forte Constantinopolim.)

122. 153. De executione religiosæ personæ. N.123.c.43.

123. 154. De sportulis religiosæ personæ. N.123.c.44.

124. 155. De ijs, qui sportulas exigunt vltra modum statutum. N.123.c.45.

125. 156. De clericis, qui mulieres in domo sua habent. N.123.c.46.

126. 157. De Episcopis, qui cum mulierib. habitāt. N.123. c.47. It 5 127.

127. 158. De diaconiſſis, quæ cum maſculis habitant, & de liberis earum. N. 123. c. 48.

128. 159. Si quis inter celebranda myſteria miniſtris iniuriam fecerit. N. 123. c. 49.

129. 160. De Ianuis laicorum. N. 123. c. 50.

130. 161. De monachis, & monaſterijs. N. 123. c. 51.

* *

93. 162. Vt iudices nulla relatione vtantur ad Principem. N. 125.

* *

163. De appellationibus. N. 126. c. 2.

164. Vt omnes iudices legibus non interdictã prouocationem intra ſtatutos dies recipere non recuſent. N. 126. c. 3.

94. 165. De ſucceſſione, quæ ab inteſtato defertur fratribus, & parentibus, & filijs fratrũ. N. 127. c. 1.

* *

95. 166. De ijs, qui ſecundas nuptias non contrahunt. N. 127. c. 3.

96. 167. Si vir, vel mulier ſine cauſa legitima matrimonium ſoluerit. N. 127. c. 4.

* *

131. 168. De quattuor ſanctis concilijs. N. 131. c. 1.

169. De ordine Patriarcharum. N. 131. c. 2.

* *

133. 170. Leges poſſeſſionum ad ſanctos locos pertinentium. N. 131. c. 5.

134. 171. De præſcriptione XL. annorum venerabilib. locis competente. N. 131. c. 6.

135. 172. De ædificatione venerabilium locorum. N. 131. c. 7.

* *

Superat hæc editio Lugdunenſem in priori parte Nouellarum titulis cap. 46. in poſteriore cap. 37.

VER-

Ab actis) Nou. 41. numeratur inter apparitores Quæstoris prouincialis. Cura eius est actis præsesse, quæ coram magistratu fiunt. In notitia dignitatum Orientis & Occidentis in officio multor. Magistratuum enumeratur Ab actis. Actuarius idem etiam dicitur, vel qui sub eo acta scribit. vide li. 12. Codicis tit. de numerarijs, & actuarijs.

Adiutores Quæstoris) Nou. 35. erant sub Quæstore vrbis Constantinopolitanæ, & militare dicebantur, nō in armata militia, sed in Scrinijs. In ea notitia dignitatum Illustris Quæstor officium non habet; sed adiutores de scrinijs, quos voluerit. vide l. comperimus. & l. hac lege. & l. certæ. C. de proxim. sacror. scrin. lib. 12.

Ad respōsum) Nou. 28. c. 1. sub Moderatore Heleno ponti milītū controuersias sedabāt. Sic alij Præsides alios habebāt eodem nomine. Alius hic est ab Apocrisiarijs, quamuis nomen Græcum non dissimile sit πρὸς ἀπόκρισιν. Erant etiam scriniarij ad respōsum, vt const. 7. de palatinis lib. 12. Cod. & in notitia dignitatum fit mentio primi cerij scrinij auri ad respōsum sub Comite sacrar. largitionum.

Adscripticius) De hoc Nou. 17. c. 9. Nou. 22. c. 6. N. 54. c. 1. N. 123. c. 27. Hic in cēsu adscribebatur certo agro, quem colere cogebatur. Vide lib. 11. Codicis tit. de agricolis & censitis, & colonis. & lib. 13. tit. 10. Cod. Theodosi. de censu, siue adscriptione.

Aga-

Agapetus) ἀγαπητὸς. N. 6. c. 6. dilectum significat. Hoc nomine diaconissæ suos appellabant familiares. Viden. Hieron. epist. 22. ad Eustochium.

Agens in rebus.) N. 86. c. 8. De agentibus in rebus, & de præpositis, & principibus agentium in reb. vidēdæ constitutiones lib. 12. Codicis. In notitia dignitatum sub Magistro officiorum fuit schola agentium in rebus. vide tit. de off. Mag. offic. lib. 1. Cod.

Agrestes.) Nou. 33. Iustinianus hoc nomine agricolas appellat. Sic Verg. 1. Georg. Ignarosque viæ mecum miseratus agrestes.

Alienatio) N. 7. c. 1. Alienationis verbum continet donationem, permutationem, & emphyteuseos perpetuum contractum.

Anachorita) ἀναχωρήτης. N. 5. c. 3. separatum significat virum religiosum, quales eremitas appellant. Hieronym. in d. epist. 22. Tria sunt in Aegypto genera monachorum cœnobitæ in cōmuni viuentes, Anachoritæ, qui soli habitāt per deserta, & ab eo, quod procul ab hominibus recesserint, nuncupātur, tertium genus neglectum &c.

Angaria) ἀγγαρεία. N. 17. c. 6. Proprie ad cursum publicum pertinebant, vt lib. 12. Codicis Iustin. & lib. 8. Cod. Theodos. tit. de cursu publico, & angarijs. transfertur ad alia onera. vide l. neminē. C. de sacros. eccl. l. vlt. in fine. D. de muneribus l. viæ. D. de veteranis.

Annona, & dona ecclesiastica loco beneficiorum.

Nou.

Nou.57.c.1.2.

Antefatus) pro præfatus, vel prædictus. Nou 5.c.8. N.7.c.3.N.22 c.9.& 28.N.39.c.2.& alibi.

Aphoplista) ἀφοπλίστης. N.8.c.6. qui priuatis hominibus arma habere non sinit. exceptis militibus, vt N.17.c.11.& N.85.c.3. Vide lib.11.Cod. tit.vt armorum vsus &c. & vid. Hesychius.

Apocha) ἀποχή. N.46.N.49.c.2. receptionis, liberationis, vel solutionis instrumentum significat. vide.Cod.de apochis pub.lib.10.

Apocrisiarius) ἀποκρισιάριος. N.6.c.2.3.N.79. c.1. N.123.c.41.54.62. A responsis dici posset, qui veluti internuntius est sanctimonialium, & aliarum personarum nonnumquam procuratorem, & negotiorum gestorem earundem, nonnumquam oratorem, vel legatum absentis Episcopi, vel Patriarchæ significat.

Apparitio) cohortem, vel officiū Præsidis, aut aliorum magistratuum significat. N.28. c.1. N.29. N.31.N.41. N.58.Dig.quod metus cau.c.vlt.

Apparitor) vnus ex ea cohorte, vel officio ab apparando vel apparendo potius magistratui dictus. N.28.c.2. N.29.N.60.c.1. De his plures tituli lib.12.Cod.

Archiepiscopus) ἀρχιεπίσκοπος. N.11.maior Metropolitano est. Sed pro eodem alijs accipitur.

Archimandrita) ἀρχιμανδρείτης. N.5.c.7.N.7. c.1.N.120.c.2.N.123.c.51. Abbatem, vel monacho-

rachorum præfectum significat. Vide constit. 52. Græcam de Episc. & cler.

Archimandritissa ἀρχιμανδρίτισσα. N. 7. c. 1. sanctimonialium præfecta, vel Abbatissa.

Arctoa loca ἀρκτῷα. N. 69. c. 2. Septentrionis loca. quod ἄρκτος vrsam significet: & cæleste signũ eo nomine appelletur; & Arctophylax Bootes.

Argyroprata ἀργυροπράτης. N. 136. argenti distractor. N. 4. c. 1. argentarius a veterib. dictus. quod argentea vasa venderet. N. 136. c. 4. & auctionib. præesset, ac nominibus faciendis. Vide Dig. & Codice de edendo.

Ascæterium ἀσκητήριον. N. 6. c. 6. N. 7. c. 5. N. 59. N. 79. c. 1. 2. N. 123. c. 43. 51. 53. 55. locus, vbi ascetriæ, siue sanctimoniales degunt. quamuis olim monasterium virorum eodem nomine diceretur.

Ascetria ἀσκήτρια. N. 123. c. 32. 43. 44. 55. 64. 65. eandem monacham, monastriam, & sanctimonialem Iulianus appellat.

Aureorum anulorum ius N. 18. c. 10. N. 78. c. 1. 4. Olim non poterant liberti aureo anulo vti sine Imperatoris licẽtia. Eratque is anulus equitum insigne, postea ingenuorum.

Basilica βασιλικὴ. N. 82. c. 3. non templum, nec regiam domum, sed locum exercendorum iudiciorum significat. Viden. Vitruuius.

Bona

Bona gratia diuortium fiebat, cum sine culpa discedebatur. vt N.22.c.2.4.17.

Brephotrophium) Βρεφοτροφεῖον. N.7. C.I. locus venerabilis, in quo infantes aluntur.

Brephotrophus) Βρεφοτρόφος. N.III. N.120. C.2. qui curam gerebat dicti loci.

Cadere loco) N.35. de casu militiæ. N.53. c.5. N.97. c.4. vacare, & vacatio vulgo dicitur.

Cænatio) N.130. c.8. pro cænaculo, hoc est cænandi loco.

Calculus) Ψῆφος. N.53 C.I. N.60. C.I. N.62. C.I. pro decreto, vel sententia.

Canonicarius) N.30. N.128. c.5.6. est qui exigit canonem, hoc est mensuram tributi. Vide Cod. de canone largitionalium titulorum lib.10. & de canone frumentario vrbis Romæ libro 11. & constitut. 9. Græcam de exactionibus tributorum.

Canonicum) a canone ecclesiastico. N 17. c. 7. In Capita successio, quæ sit N.118. c.2.

Capite censitus) N.17. c.9. Olim capite censi dicebantur ciues Romani, qui extra classes censebantur ob egestatem. Postea qui pro capite in prouincijs tributum soluebant, capite censiti dicebantur, & alienos agros colebant. Vnde etiam coloni, & adscripticij vocati sunt. Vide Cod. de agricolis, & censitis lib. XI. & in quibus causis coloni capite censiti dominum accusare possunt.

Castus.)

Castus) N.6.c.5 non solum cælebs, sed etiam is, qui habet, vel habuit vxorem castam, eamque virgo virginem duxit.

Casus liberorum) N.22.c.13.N.68.cum morte alicuius ex liberis lucrum mater, vel pater ex instrumentis dotalibus consequitur.

Casus militiæ) vide cadere loco.

Cathedraticum) καθεδρατικόν. N.123.c.5. ius cathedræ, siue sedis.

Cautela) N.2.c.4.non pro astutia, sed pro cautione.

Censualis) N.17.c.5.N 128.c.4.& 13.Census curã gerit in municipio, vt & Magister Census. erant etiam scribæ censuales, vt lib.8.Cod. Theodos. tit.de tabularijs, holographis, & censualibus scribis. Vide titulum de tabularijs, scribis, logographis,& censualibus lib.10.Codicis. & de censib. & censitoribus lib.11. In notitia dignitatum occidentis censuales numerantur in officio Præf. vrbis Romæ, de quibus Capitolinus in Gordianis.

Charta, vel Chartula) pro scriptura, vel instrumẽto. N.48. N.49.c.2.

Chartularius) a chartis siue instrumentis dictus, varijs in rebus, & scrinijs curam agebat. N. 85. c.2.&4.in scrinio fabricæ armorum. N.117.c.9. in militia. N.120.c.1.2.&4 in ecclesia. vide lib.1. tit.2.codicis constit.25.Græcam.

Cingulum) magistratus signum. N.62.c.2. Tamiacorum. N.30.

Circus)

Circus) N.117.c.6. locus est, vbi ludi circenses fiebãt a quattuor factionibus quadrigarũ. Vide N.105.

Ciuitatis Romanæ ius) N.78.c.1.& 4. olim multa poterant ciues Romani, quibus alij prohibebantur. vt sunt connubium cum ciue Romana; testamẽti facto actiue, & passiue; patria potestas; commercium, nexus, & alia id genus.

Clarissimi) N.71. Comites, & Tribuni clarissimi dicuntur, Illustribus minores.

Collatores) N.128.c.4.5.10.15. N.130.c.1.2.3.7. qui tributa conferunt. Olim socij dicebantur.

Colonus) N.17.c.9. N.34. N.80.c.1. rusticos agrorum colonos, quos nonnumquam adscripticios, & capite censitos vocant. Sed colonus nomen generis est in plures species scinditur. Olim tam in colonias missi, quam qui agros colerent, ita appellabantur. Vide lib.11. Codicis sub titulis de agricolis, & censitis, & colonis, & de capitatione ciuium censibus eximenda, & in quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt, & de colonis Palæstinis, Thracensibus & Illyricianis, & de mancipijs, & colonis patrimonialium, & saltuensium, & emphyteuticorum fundorum, & de fugitiuis colonis, & de prædijs tamiacis, & ijs, qui ex colonis tamiacis, alijsque liberæ conditionis procreantur. & lib.5. Cod. Theodos. tit. de inquilinis, & colonis. & ne colonus inscio domino suo alienet peculium. & N.9. Valentiniani de colonis vagis, vel agnatione, & de aduenis.

Comitiacus) N.38.c.6.nonnumquam Comitianus, & Comitatensis appellatur a comitatu, de quo Nouella 1. Marciani titulo neminem exhiberi de prouincia ad comitatū. vel a comitibus Imperatoris, vel Præfecti Prætorio, aut inferioris magistratus. Sic vexillationes, & legiones Comitatenses sub Magistris Militum in notitia dignitatum orientis. de comitiaco viden. formula 13. lib.6. & 31. lib.7. variar. Cassiodori.

Commentariensis) N. 41. numeratur inter apparitores Præsidū, sæpe carceri præerat, a commētarijs, siue libellis dictus. vide C. de custod. reor. l. 4.

Comparator) N.49.c.2. qui ad litterarum comparationem adhibetur.

Concubina) N.18.c.5. mulier libera sola in domo eius, qui vxorem legitimam non habet.

Concubitor) N.18.c.5.N.89.c.12. qui cōcubinam habet.

Confirmator venditionis) N.4.c.1. fideiussor datus a venditore.

Consistoriū) N.23.c.2. vtitur hoc verbo Iustinianus pro senatu, siue pro tribunali Principis.

Constringere) N.124.c.2. in carcerem mittere, aut vinculis coërcere.

Consuetudinaria) pro consueta. N.17.c.2.

Consuetudo) pro sportulis, vel stipendijs solitis. N.123.c.5.& 23.

Consularis) N.62.c.2. alij ordinarij, alij honorarij Consulares. ordinarij, qui consulatum gesserunt: hono-

honoratij, qui honoris eius codicillos tantùm adepti sunt. Ordinarij item in ordinarios, & suffectos distinguntur. namque ij, qui Kalendis Ianuarijs Consulatum inibant, ordinarij dicebantur, propter ordinem fastorum Consularium: Ceteri suffecti. Consularis Exconsule etiã dictus est posteriori sæculo. N. 81. c. 1.

Consultatio) N. 23. c. 2. N. 62. c. 1. cum Princeps senatum cõuocabat, a consulendo dicta. distingui videtur a Iuliano in conuentum, & silentium. Idem videtur dixisse Iustinianus consistorium. N. 23. c. 2. vide lib. 7. codicis tit. de app. & consult.

Continentia) pro alimentis. N. 65.

Conuentus) pro senatu. N. 62. c. 1. Olim Prætores Prouinciales habere cõuentus dicebantur, cum de totius prouinciæ causis cognoscerent.

Creditor) N. 4. c. 2. qui mutuam dedit alicui pecuniam, & qui aliquam contra aliquem actionem habet.

Curia) N. 38. c. 1. 2. 4. N. 45. c. 1. N. 70. decurionum, siue curialium senatus. Hinc curiæ tradere. N. 6. c. 7. N. 123. c. 21. & 46. pro decurionem, vel curialem efficere. Vide Nouellam vlt. Theodosij de bonis decurionum, & de naturalibus filijs eorum in curiam mittendis, heredibusq. scribendis.

Curialis) N. 6. c. 1. 4. 7. N. 18. c. 2. N. 38. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. N. 45. c. 1. 2. N. 70. N. 87. N. 89. N. 101. N. 123. c. 1. 6. 22. N. 128. c. 5. 8. Olim decuriones dicebantur in colonijs, qui locum senatorũ tenebãt,

quibus Duúmuiri præerant; vt Romæ duo Consules senatui. Cicero 2. in Rullũ de lege Agraria. vide l. pupillus. D. de verb. sign. Is senatus curia dicebatur; & ordo decurionum, qui postea curialium. Ex colonijs ad municipia, atque alia loca nomẽ extensum est. Hi initio donati priuilegijs, postea oneribus grauati sunt.

Cursus publicus) N. 28. c. 1. cum publica pecunia licebat equis dispositis, & veluculis homines, aut res quaslibet mittere. Olim diplomate vti, & angarijs dictum est. Vide lib. 12. Cod. Iustin. & lib. 8. C. Theodos. de cursu publico.

κωνήγιον θεάτρου) theatri venatio. N. 105. distinguitur hæc a venatione ferarum, de qua lib. 11. Cod. Iustin. & lib. 15. C. Theod. tit. de venatione ferarum. illa enim in amphitheatro fiebat, hæc in theatro: illa ferarum, hæc ciconum fuit. Dicitur rectius κωνηγία καὶ κωνηγέσιον.

Decani) N. 59. qui lectuli defuncti ministerium faciunt, dum ad sepulchrum defertur. Vide l. non plures. C. de sacros eccl.

Decanica N. 79. c. 2. ecclesiæ carcer, ab eodem forte decanorum ministerio dictus.

Decreta facere) pro electionem facere. N. 123. cap. 1.

Delegatores) N. 128. c. 1. N. 130. c. 1. 5. 6. mittuntur ab exercitu, vt annonæ militibus præbeantur, a delegationis munere appellati.

De nominatores) N. 128. c. 16. pro ijs, qui nominarunt. & nominatores. N. e. c. 6.

Depo-

Depositor) N. 73. c. 1. qui deposuit.

Destinare) pro designare. N. 3. cap. 2. pro statuere. N. 53. c. 4.

Destitutor) N. 57. c. 1. qui destituit ecclesiam, & non residet.

Diaconissa) Διακονίσσα. N. 3. C. 1. N. 6. c. 6. In baptismo feminarum, & in alijs ecclesiasticis ministerijs, vt Clemens testatur lib. 2. c. 30. & lib. 3. c. 15. & 16. & lib. 8. c. 34. Apostolicar. cōstitutionum, ne viri inter mulieres versarentur, adhibebantur diaconissæ; quæ etiam Episcopo suggerebant necessitates viduarum, vel pupillarum.

Διαιτηταὶ) Diætetæ. N. 82. c. 1. iudices delegati, & nonnumquam arbitri ita appellantur. Videndus Hesychius.

Diaria) redditus. N. 123. c. 23.

Diasosta) Διασωστὴς. N. 130. C. 1. 6. 7. nomen militaris ministri, a conseruando dictum.

Egentia) pro inopia. N. 4. c. 1.

Elogium) pro testamento. N. 22. c. 19.

Emphanistica) ἐμφανιστικὰ. N. 56. insinuationis cautela data.

Emponemata) ἐμπονήματα. N. 7. C. 3. N. 64. N. 120. c. 5. quæ meliora effecta sunt in prædijs, vulgo meliorationes appellant.

Eremodicia) ἐρημοδικία. N. 69. C. 3. deserta ab altera partium iudicia sunt.

Ergasteria) ἐργαστήρια. N. 17. cap. 10. N. 59. tabernæ opifi-

opificum, siue officinæ.

Exarmare) N.134.c.18. aut manus vtriusq. abscisio nem facere, vt armis vti nequeat; aut articulorũ dissolutionem facere, & forte exartuare scribendum est. ἐξαρμόζειν Græce dicitur, consonantia dissoluere, inde fortasse deductum est.

Exceptio) N.123.c.8. ab excipiendis tributis dicta.

Exceptor) exactor tributorum. N.15.c.3. N.82.c.7. N.123.c.8. transfertur ad alias actiones.

Ex consule) pro Consulari. N.81.c.1. vt ex Prætore, ex quæstore, ex præfecto pro Prætorio, Quæstorio, & Præfectorio. hoc est qui Consul, Prætor, Quæstor, aut Præfectus fuit.

Expelleuta) ἐξπελεύτης. N.128.c.6. ab expellẽdo forte dictus duræ cõdicionis exactor. aliquibus placet Expileutam dicere ab expiládo. ἐξπελεύσης. constit. 9. Græca de exactionibus tributor.

Fabrica) pro officina armorum. N.85. c.1. In notitia dignitatum sub magistris officiorum sunt plures fabricæ huiusmodi.

Fabricenses) N.85.c.1.2. qui arma faciũt. vide lib.11. Cod. Iustin. & lib.10. Cod. Theod. titulum de fabricensibus, & Cassidiorum lib.7. formula 18. & 19. variar.

Falcidia) pro legitima portione filiorum. N.5.c.5. N.18.c.1.2.3. N.39.c.1. N.66.

Fœderati) genus militũ. N.117.c.9. non a fœderatis populis, sed a fœdere, quo ab alijs distinguebantur. vide epit.12. const. Græce de hæretic.

Fures qui dicantur. N.134.c.19.

Genearchica) γενεαρχικὰ Edict. 3. gentilicia prædia, quæ agnatos, vel familiam sequebantur.

Gerontocomium) γηροντοκομεῖον. N. 7. C. 1. locus venerabilis, in quo senes pauperes aluntur.

Gestus) pro actu, & gestione magistratus. N. 70. N. 81. C. 1.

Hæreticus) αἱρετικὸς. N. 109. N. 115. C. 3. qui catholicis non communicat.

Harenarius) N. 115. C. 3. qui in harena pugnare solet publice in amphitheatris.

Hegumenus) ἡγούμενος. N. 79. C. 1. N. 120. C. 2. N. 123. C. 52. 53. Abbas, vel præfectus monachorum.

Hesychiasta) ἡσυχιαστὴς. N. 5. C. 3. quietum monachum significat ab alijs separatũ, vt anachorita, & eremita.

Honorarius) N. 62. C. 2. N. 70. qui non gerit magistratum, sed eius honore decoratur codicillis ab Imp. impetratis. Codicillorum formulam refert Cassiodorus lib. 6. form. 10. variar. Hi etiam vacantes appellantur, quamuis aliqua sit inter eos differentia. vide Consularis.

Idiota) ἰδιώτης. N. 82. C. 3. pro iudice singulari.

Imperialis vrbs) pro Constantinopoli. N. 53. C. 2. 4. N. 60. C. 1. & 2. Regia. N. 63.

Ingratus filius quis dicatur. N. 22. C. 13. 21. N. 115.

Instrutum) N. 128. C. 8. aliud est instructum fundum legare, aliud fundum cum instrumẽto. Vide Dig. de instructo, & instrumento legato.

Inteſtatus quis dicatur. N.22.c.1.

Intimare) pro inſinuare. N.52.c.2. N.66.

Iudex) differt a magiſtratu, vt iudicare, & ius dicere, vt in iure, & in iudicio. Erat enim iudex ſæpe priuata perſona. N.23.c.5. Iuſtiniani. Iulianus. N.53. c.4. N.60.c.2. Magiſtratus publica perſona ius dicit in iure, iudex iudicat in iudicio, nonnumquam his verbis abutimur.

Lampadarius) N.41. inter apparitores numeratur, a lampade ferenda. Eius mentio eſt in notitia dignitatum.

Leſtodiocta) λῃσοδιώκτης. N.128.c.20. N.134.c.1. Latrunculator. N.8.c.6. Latronum perſecutor.

Libellenſes) N.20. ex Scrinio libellorũ, ab eis dicti, quibus præerat Magiſter libellorum, qui cognitiones, & preces tractat, vt in notitia dignitatum ſcriptum eſt.

Liberorum appellatione omnes deſcendentes complectimur. N.91.c.1.

Liberorum ius) N.78.c.4. Aduerſus orbitatis pœnas ius liberorum impetrari ſolebat a Principe. Trium vero liberorum ius nõ ſolum dictas pœnas tollebat, ſed etiam præmia conferebat.

Liberi vnius portio) N.22.c.14. pro vnius ex liberis portione. Raro id nomen ſingulari numero reperitur. quamuis dicamus ius trium liberorum, non ius ternorum liberorum; & tres liberi non terni. N.22.c.13. N.117.c.4.

Limitanenſes) N.41. milites limitum, quos etiam limita-

mitaneos appellabant. Vide lib.11.Cod.tit. de fundis limitrophis,& limitaneis.

Litigiosa res quæ dicatur. N.122.c.1.

Loci seruator) τοποτηρητὴς. N.128.c.18.19.N.134. c.1.3. vicarius dicitur. N.8.c.2. N.15.c.2. N.17. c.6. N.28.c.2.legatus,nuntius,procurator nonnumquam,quod loco alterius sit.

Logographus) λογογράφος. N.128.c.13.qui rationes scribit.vide Cod.de tabularijs, scribis, logographis, & censualibus lib.10. & lib.11.C.Theodos.tit.4. ne collatio per logographos celebretur. Rationales appellat notitia dignitatum sub comite sacrarum largitionum occidentis.

Logotheta) λογοθετὴς. N.128.c.17. qui rationes cõficit,vel accipit. Idem discussor dicitur const. 4.Græcade discussoribus.

Magisterianus) N.124.c 2.Magistri militum minister.Vide constit.7.Græcam de executoribus,& exactoribus.

Mappa) N.105.ludos circẽses significat,quod mappa signũ quadrigis daretur. Viden. Cassiodorus lib.3.epist.51.variarum.

Matricula) N.85.c.2.pro indice, vel notitia.

Matricularij) N.13.ex matriculis scriniorum, vel apparitorum.

Mediastinus) N.89.c.1.pro mediocri.Olim seruum significabat vilem.

Mensa) N.49.c.2. Præfecti Prætorij tabularium.

Militia) N.35. N.53 c.5. N.97.c.4. Militia armata

differt a militia Palatina, siue scriniorum; illius erant milites caligati, huius togati; illius casus, siue finis missio, mors, expletio temporis; huius mors, venditio, priuatio. vide cadere, & schola placitum.

Mœchus) μοιχὸς. N.134.c.15.17. pro adultero.

Monacha) μοναχὴ. pro sanctimoniali. N.76. N.133. c.43.54.57.62.65.

Monastria) μονάστρια. pro eadem. N.123.c.32.64.

μονημέριον) monemerium. N.105. venatio ferarum in harena vno tantum die. Videndus Leon Philosophus lib.1.cap.1.epigram. Græcor.

μονοκοντία) monocontia. N.85.cap.3. iaculi genus

Municipium) N.17.c.10. pro quocunque oppido. ab eo municipales pro oppidanis. Olim a colonijs, & sociorum, ac fœderatorum oppidis distinguebantur: quod municipia cum ciuitate Romana aliquibus muneribus conuenirent.

Murilegula) N.38.c.6. a murice legendo, vt purpura fieret. vide lib.xi. Cod. Iustin. & lib.10. Cod. Theodos. tit. de murilegulis. & gynæciarijs. & de vestibus holobaris, & auratis, & de tinctione sacri muricis.

Natalib. restituere) N.18.c.10. N.74.c.1. N.78.c.1. & 4. legitimare hodie vocant. iura legitimi ex rescripto largiri.

Nemo nihil neque lucretur) pro nemo quidquam aut lucretur. N.123.c.57. Græca figura dictū est.

Nominatores) pro ijs, qui nominarunt. N.128.c.6. & de

& de nominatores. N.c.cap.16. Vide Dig. de fide iussoribus, & nominatoribus, & Cod. de periculo nominatorum. lib. 11.

Nosocomium) νοσοκομεῖον. N.7.c.1. N.120. c.1.2. locus venerabilis, in quo ægroti pauperes curantur. Vtitur hoc verbo Hieronym. in epist. 30. ad Occanum.

Nosocomus) νοσοκόμος. N.120.c.2. N.123.c. 24. & 38. qui ei loco præst.

Notitia) γνῶσις. pro indice. N.41. quidam matriculam, alij tabulam vocant.

Noui muri) N.59. locus vrbis Constantinopolitanæ. Vide lib.1.tit.2. Codicis constit. Græcam 18.

Obseruent) pro obseruiant. N.123.c.29.

Officialis) ex officio Præsidis, vel aliorum magistratuum. Nou.6.c.1. 4.7. N.7.c.1. N.80.c.6.9. N.128.c.8.16. vide taxeota.

Officium) pro apparitoribus. N.5.c.6. N.6.c.7.

Optiones) genus militum, vt accensorũ. N.139.c.5.

Ordinarij) N.62.c.2. vide Consularis.

Orphanotrophium) ὀρφανοτροφεῖον. N.7.c.1. N. 111. N.120.c.1.2. locus venerabilis, in quo pupilli nutriuntur.

Orphanotrophus) ὀρφανοτρόφος. N.120.c.1.2. qui illius loci curam gerit.

Orthodoxus quis dicatur. N.115.c.3.

πάγκαρπον) pancarpon. N.105. inter spectacula, quæ Consul exhibebat, numeratur. a Festo Pan-

carpiæ

carpiæ coronæ dicuntur ex vario genere florum factæ. Sed καρπὸς Græcis fructus significat; & cum hoc venatióni cõiungatur monemerij, credendũ est arbores vario genere fructuũ, licet alieno tempore, grauidas in harena collocatas fuisse.

Palatinorum schola) N.117.c.11. sub Comite rerum priuatarum Imperatori ministrat. Eorum mẽtio est in notitia dignitatũ in officio eiusdẽ Comitis.

παραμήρια parameria genus gladij. N.85.c.3.

παραπομπικὰ) parapompica. N.128.c.9. quæ ob transmissionem petebantur.

παρασημειώσεως naturaliter, non cognitionaliter dicitur. N.82.c.5. N.86.c.2. de plano, sine causæ cognitione, sine scripto.

Parœcicum ius) παροίκικον. pro iure coloniæ, vel iure incolæ. N.120.cap.1. Vide lib.1.tit.2. Cod. constit.24. Græcam.

Patriciatus) N.81.cap.1. Patricij dignitas Iustiniani tempore maxima. N.62.c.2. Viden. Cassiodorus lib.6. formula 2. variarum.

Pistrinarij) N.80.c.3. qui pistrinis præsunt.

Plenaria, pro plena securitate. N.128.c.3.

πόρναι) pornæ. N.105. spectaculum meretricũ scenicarum saltantium in theatro. Vide scenicus.

Præfectianus) a Præfecto Prætorij missus. N.86. c.8. N.124.c.2. N.128.c.17. Vide lib.12.tit.10. Cod. Theod. ne præfectianus exactoris, vel curiosi horreorum custodis fungatur officio.

Præfectoria dignitas quæ fuerit. N.70.

Præfecti Prætorio qui fuerint. N.70.

Primates) πρῶτοι, pro administratoribus. N. 54. c. 2. Primates monasteriorum pro Abbatib. vel Præfectis. N. 5. c. 7. qui etiam Primi appellantur. N. c. 9. Primates ciuitatis pro maioribus & dignioribus ciuibus. N. 15. c. 1. N. 17. c. 10. Primates mechanicorum, & architectorum pro peritioribus, & antiquioribus. N. 7. c. 3.

Proastium) προάστειον. N. 7. c. 3. & 5. N. 117. c. 13. N. 120. c. 1. N. 131. c. 8. suburbanum prædium. N. 64.

Proceres) Iustinianus appellat senatores, N. 23. c. 2. & Iulianus N. 82. c. 4.

Processio) quasi progressio a procedendo in publicũ N. 105. dictum de Consule. & de Imp. const. 1. de sent. passis. vnde hodie processiones Episcopi, & cleri in litanijs.

Promeatores) pro præcursoribus. N. 130. c. 6.

Prosapia) progeniem significat Iustiniano. N. 23. c. 5.

Protocollũ) πρωτόκολλον. N. 44. c. 2. chartæ genus erat, nõ vt vulgo creditur exemplar, siue matrix.

Proximi) μέλλοντες. N. 35. In singulis scrinijs erant proximi, de quibus in titulo de proximis sacrorum scriniorum lib. 12. In notitia dignitatum quidam primi scrinij appellantur, alij primicerij, & secundicerij, sic erant proximi appellati: hos sequebantur mello proximi. Erant autem scrinia memoriæ, epistularum, libellorum, & dispositionum, siue cognitionum.

Psal-

Psallere) ψάλλειν. N.59. pro canere.

Prochica res.) πτωχικὴ. N.7.c.4. pauperũ res, hoc est alicuius loci, vbi pauperes, vel ægri educẽtur, aut curentur.

Prochium) πτωχεῖον. N.54.c.2. N.111. N.120.c.2. locus pauperibus dicatus.

Ptochotrophium) πτωχοτροφεῖον. N.7.c.1. N. 120.c.1. Idem locus, vbi pauperes educantur.

Ptochotrophus) πτωχοτρόφος. N.120.c.2. N. 123.c.24.38. N.131.c.11. qui eidem loco præerat.

Publicum) δημόσιον. pro fisco. Nou.1.c.1.2. N.30. N.46. N.89.c.5.& 6.

Pulsari) pro conueniri. N.69.c.1.

Punitas) pro punitione. N.8.c.1.

Quæsitor) pro Quæstore. N.80.

Quæstor quis, & quotuplex. N.41.

Quantos) pro quot. N.117.c.9. N.120.c.1.

Recaura) pro apochis. N.128.c.3. N.130.c.1.3.5.7. Vtitur eo verbo D. Augustinus in libro de cura pro mortuis, vt Alciatus in parergis notat.

Regia vrbs) Constantinopolis. N.63. imperialis. N. 53.c.2.4. N.60.c.12.

Relatio quæ sit. N.115.c.1.

Reliquare) N.128.c.16. reliqua declarare subductis rationibus.

Restitutio) pro fideicommisso. N.39.c.1.

Retractatio) pro iterata actione. N.82.c.12. N.113. N.115.c.1. Vide const.19. Græcam de erogatione milit. annonæ.

Sacra) pro iussionibus Imperatoris. N.134.c.11.

Samarita) σαμαρίτης. N.129. pro Samaritano.

Sanctimonialis) N.5.c.9. N.7.c.1. N.59. N.79.c.1.2. N.80.c.1. monacha, monastria, ascerria eadem appellatur. Vide lib.9.tit.25.C.Theod.de raptu. vel matrimonio sanctimonialium virginum, vel viduarum.

Scena) σκηνὴ. N.51. pars theatri, in quam actores fabulæ prodibant.

Scenici) σκηνικοὶ. N.123.c.1.65. qui in scenam prodibant; sæpe viri, & mulieres impudicæ erant. Vide.lib.15.Cod.Theod.tit.7.de scenicis.

Schola) σχολὴ. N.82.c.7. N.117.c.9.&.11. collegium quoddam militum, vel ministrorum fuit. vt in notitia dignitatum orientis sub Magistro officiorũ erant scholæ octo Scutariorum prima, Scutariorum secunda, Gentilium seniorum, Scutariorum sagittariorum, Scutariorum clibanariorum, Armaturarum iuniorum, Gentilium iuniorum, & Schola Agentium in rebus. Sub Magistro officiorum occidentis scholæ sex. tres Scutariorum, quarta armaturarũ seniorũ, quinta gentilium seniorũ, sexta Agentium in rebus. Erat etiam schola notariorũ, de qua adiutorem habebat Primicerius notariorum. Sic aliæ scholæ fuerunt. vide lib.12.Cod.tit.de priuilegijs scholarũ.

Scholares) milites dictarum scholarum. N.82.c.7. N.117.c.9.

Schola placitum) N.53.c.5. pro pecunia soluenda ob casum militiæ. vide l.vlt.C.d pign.

Scholasticus) σχολαστικὸς. N. 80. c. 1. pro scholari dictarum scholarum.

Scrinia) N. 49. c. 2. publicum scrinium appellat mensam Præfecti Prætorij. In notitia dignitatum sub Magistro Officiorum tam orientis, quam occidentis quattuor scrinia referuntur, Memoriæ, Epistularum, Libellorum, & dispositionũ. Vide lib. 12. Cod. tit. de præpositis, siue de proximis sacrorum scriniorum, ceteriſq. qui in sacris scrinijs militant. & tit. de Palatinis sacrar. largitionũ constit. 7.

Scriniarij) N. 30. N. 41. qui in dictis scrinijs militant, siue ministrant. vide d. const. 7.

Silentiarij) N. 53. c. 5. à silentio in palatio indicendo, vel ab eo silentio, quod senatũ significat. N. 62. c. 1. vide Cod. lib. 12. de silentiarijs. & decurionib. eorum. & Procop. lib. 2. belli Persici, & lib. 4. de ædificijs Iustiniani.

Sólatium) παραμυθία. pro stipẽdio, vel honorario. N. 123. c. 23. N. 128. c. 6. N. 130. c. 1. N. 131. c. 4.

Statio) στάσις pro tabellionis loco, in quo scribit. N. 44. c. 1.

Stercolinium) pro sterquilinio. N. 64.

Instirpes succeſſio quæ sit, N. 118. c. 1.

Stola monachica) στολὴ μοναχικὴ. N. 5. c. 2. pro religiosa veste monachorum. N. 5. c. 6.

Subsistere) ὑποστῆναι. N. 8. c. 5. N. 85. c. 4. N. 117. c. 4. N. 123. c. 65. pro sustinere.

Sum-

Summarij) N.64. prò peritis æstimatoribus.

Sycorum transitus) N.59. locus vrbis Constantinopolitanæ. In descriptione eiusd. vrbis C P. regio tertia decima dicitur ſycæna, quæ ſinu maris anguſto diuiſa, ſocietatē vrbis nauigijs frequentibus promeretur. tota lateri mōris affixa præter vnius plateæ tractum. Vide lib. 1. tit. 2. Codicis conſtit. 18. Græcam.

Syndici) multitudinis procuratores. N. 80. c. 1.

Tableiare) ταβλίζειν. N. 123. c. 13. pro tabula luſioria ludere.

Tamiacus) ταμειακὸς. N. 30. N. 38. c. 6. ταμεῖον eſt ærarium vel fiſcus, inde res fiſci tamiacæ appellantur. Vide lib. 11. Cod. tit. de prædijs tamiacis, & ijs, qui ex colonis tamiacis, alijſque liberæ condicionis procreantur.

Tantos, quātos) ὅσους τόσους. N. 117. c. 9. N. 120. c. 1. pro tot, quot.

Taxeota) ταξεώτης. pro cohortali, ſiue officiali, hoc eſt qui ex apparitoribus eſt alicuius magiſtratus. N. 123. c. 1. 6. 22. 63. Vide lib. 12. Cod. tit. de cohortalibus.

Taxeoticus) ταξεωτικὸς. N. 123. c. 1. hoc eſt officialis: N. 6. c. 7.

Tertia centeſimæ) pro vſura triente, quæ poſt 300. menſes æquat ſortem. N. 2. c. 4. N. 22. c. 28.

Theatralis arca) N. 63. vnde ſumptus theatri fiebāt.

θεάτρου κωμήγιον) N. 105. de venatione theatri dictum

dictum est supra in littera C.

Titulus) pro rubrica. N. 22. c. 31.

Totus) pro omni. N. 33.

Tracteuta) πρακτεύτης. N. 128. c. 1. 22. 23. N. 130. c. 3. 5. exigebat tributa, & annonas militares, a tractando, vel trahēdo quasi tractores. vide Cod. lib. 12. tit. de tractorijs, & statiuis.

Tractus) N. 23. c. 4. Iustinianus appellat orientalem tractum, Iulianus regionem.

Translationes) N. 17. c. 5. cum tributa transferuntur in alios debitores.

Transmarinus locus) N. 59. Constantinopoli erant domus, & prædia trans mare, inde cadauera sepelienda in vrbem afferebantur.

Vicarius) vide Loci seruator.

Vicus) N. 52. c. 1. Vicorum alij intra vrbes, & oppida, alij extra ea loca fuerūt, quos pagos aliqui appellarunt. vide lib. 11. tit. 24. Cod. Theod. de patrocinijs vicorum.

Vindex) Nou. 128. c. 5. 8. N. 134. c. 4 6. exactionem tributorum curabat. alijs quoque muneribus vacabat.

Viocolyta) βιοκωλύτης. N. 8. C. 6. dicitur is esse, qui violentias prohibet. vide N. 128. c. 20. N. 134. c. 1.

Vrbicaria Præfectura) pro vrbis Præfectura. N. 62. cap. 2.

Xenodochium) ξενοδοχεῖον. N. 7. C. 1. N. 69. C. 5. N. 111. N. 120. c. 1. & 2. locus venerabilis, in quo peregri

peregrini pauperes recipiũtur. Vtitur hoc verbo Hieronym. in epist. 26. ad Pammachium, & 30. ad Oceanum.

Xenodochus) ξενοδόχος. N. 120. c. 2. N. 123. c. 24. & 38. N. 131. c. 11. qui ei loco præest.

Xenon) ξενών. Nou. III. N. 120. c. 2. N. 131. c. 11. idem locus significatur.

Zabæ) Nou. 85. c. 3. armorum genus idem fortasse, quod lorica, quam hodiea zacum Itali appellant.

Zibynni) N. 85. c. 3. iaculi species, quam etiam Zebenem, & Zebynem dixerunt. Festus Sibinam appellat Illyricorum telum venabuli instar, Ennio teste. Illyrici restant sicis, sibinisq. fodentes.

ILERDAE.

Petrus Roburius 1567.

ANT. AVGVSTINI EPISCOPI. ILERDENSIS CONSTITVTIONVM Graecarum Codicis Iustiniani Imp. collectio, et interpretatio.

IVLIANI. ANTECESSORIS. CONSTANTINOPOLITANI Nouellarum eiusd. Imp. epitome. additis Latinis quibusdam Nouellis Constitutionibus eiusdem.

Cum Paratitlis, siue Scholijs.

Petrus Roburius. 1567.
ILERDAE.

EA RERVM est humanarum condicio; vt nihil perfecti, nedum efficere, sed ne cogitare quidem possimus. Quod ipsum ad illa caelestia nobis, ac perpetua bona suspiciendi causa non leuis esse debet; vt tandem aliquando conquiescere ab hac semper aliquid noui desiderandi, et expetendi cupiditate liceat. Quantum auxilij iuris prudentiae attulerit Iustinianus; cum ex infinitis propemodum iuris consultorum, et imperatorum voluminibus in tres solos libros ius ciuile redegit Digestorum, et Constitutionum, atque Institutionum: nemo est, qui nesciat. At multis postea editis constitutionibus tum iterum constitutionum Codicem conscribendum curauit, tum etiam Nouellarum multitudinem, quibus to-

tius iuris mutatio naſcitur. Secuta ſunt ea tempora, quae neq. in Graecia, vbi Imperij ſedes diutius fuit; neque in occidente, quod a varijs Regulis, atque nationibus vexatum eſt, iuris ciuilis diſciplinam conſeruauerint. Iterum Leo Sapiens dictus, Conſtantinopolitanus Imperator ius in artem redigere cogitauit. Omnia enim Iuſtiniani, et interpretum volumina in ſexaginta libros Baſilicorum coëgit. Addidit Prochirum, ſiue Iſagogen, vt inſtitutionum loco eſſet ſtudioſis. Sed et is, et alij Imperatores Nouellis conſtitutionibus permultis editis ab eo dem iure mirum in modum diſceſſe runt. Varij quoque interpretes Baſilicorum manus attulerunt eidem operi. Fuit enim, qui indicem ordine litterarum confecerit; vt facilius

ſingua

singula inueniret. alij epitomes, et prochira, vt appellant, conscripserunt. In quibus libris, etsi non nihil vtilitatis habemus; attamen vix dici potest, quam multa desideremus. Ipsum quidem certe Leonis opus ob horum breuiores conscriptiones, quod permultis alijs libris accidit, amisimus. Extant tamen aliquot libri Basilicorum, ex quibus tamquam ex vnguibus, vt dici solet, Leonem cognoscimus. Sed plane leonem, hoc est rationis expertem feram, et quae magis casu, atque impetu in ea, quae sunt subiecta sensibus, feratur; quam vt cogitatione differat, ac ratiocinetur. Quae tamen a me non ea de causa dicuntur; vt inutiles eos libros esse contendam: perutiles enim esse arbitror, vt Graeca praesertim cum Latinis

conferantur; sed eos etiam multum a perfectis abesse sentio. Quod ipsum non de Iustiniani, et superiorum Imperatorum libris, ac constitutionibus solum; sed etiam de optimis quibusque primae classis iurisconsultorum lucubrationibus affirmare non dubito. Sed quando meliora nō habemus; et nulla vmquam fuerunt, quae omni ex parte satisfacere omnibus potuerint, propter humanarum rerum imbecillitatem; his contenti simus. Demusque operam, vt non solum nos secundum legum praescripta viuamus; sed vt etiam alijs, aut omnibus, aut plurimis iuste viuendi occasionem praebeamus. Edimus nunc Graecas permultas constitutiones, quae in Codice Iustiniani desiderantur: vtinam omnes potuissemus: sed non

ita

ita felices fuimus, quamuis nulli nec ſumptui, nec induſtriae pepercimus. Mouebunt autem haec ipſa, quae attulimus, atque excitabunt, opinor, aliorum ingenia, vt huic capiti ſua quodammodo membra aliquando reddantur. Addimus veterem Iuliani Nouellarum conſtitutionum interpretationem multo ceteris, quae circumferuntur, pleniorem, et ſplendidiorem. Nam et hic Graecas quoque conſtitutiones Latinas fecit: et vtroque libro multa ſimilia argumenta tractantur. Sed de Iuliano poſtea pluribus agemus. Has conſtitutiones ex multis Graecorum voluminibus, quae in tribus Italiae locupletiſsimis bibliothecis conſeruantur, Romae, Florentiae, et Venetijs eruimus. A priuatis quoq. hominibus multos libros emimus,

alios deſcribi curauimus. Io. Metello Sequano, a quo Lugdunenſes librarij aliquot conſtitutionum exempla extorſerunt, debemus partem laudis; quod in Florentina bibliotheca primus inciderit in collectionem conſtitutionum eccleſiaſticarum, vnde pleraque ſumpſimus. Cuius poſtea libri aliquot exempla peruetera Romae, et Tridenti habui. Ab Iacobo deinde Cuiacio trium poſtremorum Codicis librorum multas conſtitutiones nuper accepimus, qui ſexageſimi quoque libri Baſilicorum editione mihi adiumento fuit, vt nonus liber quibuſdam conſtitutionibus augeretur. Quod ſi idem vir doctiſsimus alios Baſilicorum libros ediderit, et Graecas haſce conſtitutiones locupletauerit, vt pollicetur; magnum

cu-

cumulum addet ſuis laudibus, quarum meſſem maximam cotidie percipit. Si quis vero eſt, qui haec reprehendat; vel quod incerta ſint, quae damus; vel quod nulla ſint publica auctoritate, aut vſu iudiciorum comprobata: primum illud ſciat, fateri me non haec eo animo edere, vt putem his legibus quemquam teneri; ſed vt adiuuem aliarum legum explicationem. quamuis has non eſſe nuper effictas, ſed iuſtum potius Iuſtiniani partum, teſtes erunt ij libri, quos dixi, et quos in ſingulis conſtitutionibus referam. Tum autem ob oculos ponitur illorum temporum hiſtoria, antiquitatis expoſitio, multorum verborum iuris interpretatio, et quod caput eſt, eorum locorum, quibus harum legum mentio fit, aut de eiſdem rebus agi-

tur, plenior cognitio. Adde, quod hic multa pro religione catholica; multa aduersus haereticos, Iudaeos et Paganos; multa de morum sacerdotum negligentiorum correctione, non pauca etiam in honorem, et vtilitatem ecclesiarum, et aliorum piorum locorum constituta sunt. Quaedam tamen esse non negamus a consuetudine nostrorum temporum aliena, vt in ceteris partibus iuris ciuilis; quae facile vtilitate aliarum rerum compensantur. Ante ipsas constitutiones Matthaei Monachi πολεγόμενα quaedam posita sunt, quae non indigna cognitione esse putauimus; vtpote quibus historia iuris ciuilis, et Graecorum interpretum mentio contineatur.

ματθαίου τοῦ μοναχοῦ.

Ὁ δὲ περιώνυμος ἐν βασιλεῦσιν ἰουστινιανὸς τοῦ πλήθους τῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τὰ τῶν καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι μόνον τὰ χρήσιμα ἐκλεξάμενος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πλαῖτος ὡς οἷόν τε ἠθετεμὼν, καὶ τὰ δὶς περὶ αὐτῶν κείμενα ἐξελῶν, ἔτι καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, τά τε τῶν κωδίκων καὶ τὰ τῶν διγέστων μεταβέβληκε φράσιν. πρὸς δὲ καὶ νόμων εἰσαγωγὴν ποιησάμενος, ὥσπερ τινα πρῶτα στοιχεῖα ἱνστιτοῦτα τὸ βιβλίον ὠνόμασεν, εἰσαγωγὴ γὰρ τοῦτο δηλοῖ. ἀλλὰ ἐπεὶ τὸ σύνταγμα τῶν διγέστων, κατ' ἠθετομὴν ὡς εἴρηται συνετέθη, ἐδοξέτισι πολλὰ τῶν καιριωτέρων ἐκ τῆς σπουδασθείσης συντομίας παραλελεῖφθαι. διὸ πάλιν ὡρίσθη καὶ ἐγένοντο τὰ λεγόμενα παράτιτλα καθ' ἕκαστον τίτλον αὐαπληρώσεις ἔχοντα τῶν παραλελειμμένων χρησίμων, ἐξηγηταῖς δὲ καὶ ὑπουργοῖς οὐκ ὀλίγοις εἰς ταῦτα ἐχρήσατο. στέφανος γάρ τις εἰς πλάτος τὰ δίγεστα ἐξηγήσατο. κύριλλος κατ' ἠθετομὴν. δωρόθεος μέσῃ τάξει ἐχρήσατο. θαλέλαιος αὐτικέντορ τοὺς κώδικας εἰς πλάτος ἐκδέδωκε. θεόδωρος ἑρμουπολίτης συντετμημένως. ἔτι δὲ συντομώτερον αὐατόλιος. ὁ δὲ ἰσίδωρος σενώτερον μὲν τοῦ θαλελαίου, πλατύτερον δὲ τῶν λοιπῶν δύο. ἀμεῖψαι δ' ἐθελήσας

ὁ βασι-

ὁ βασιλεὺς καὶ τινὰς τῶν παλαιῶν διατάξεων, νεαρὰς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐφιλοπόνησε διατάξεις. καὶ ἰδίαν ταύταις χώραν ἀπένειμεν. ἤμειψε γὰρ τὸ περὶ γάμων, τὸ περὶ φαλκιδίου. καὶ τῶν τοιούτων, καὶ δὴ τὸ περὶ νόθων, ὅπερ ὁμέγας πρῶτος διέταξατο κωνσταντῖνος συμπαθέστερον περὶ τοὺς τοιούτους διατεθείς. ταῦτας δὲ τὰς νεαρὰς διά τινος ἐξέλθετο τριβωνιανοῦ, δεξιοῦ μὲν ἄλλως τὴν φύσιν, καὶ εἰς ἄκρον πᾶσαν παιδίαν ἐξησκημένου, φιλοχρηματίᾳ δὲ δαιμονίως ἁλισκομένου. διὸ καὶ ἐν τῷ ταῦτας συγγράφειν, πολλοὶ τῶν ἐχόντων δίκας χρήμασιν αὐτὸν ὑποφθείροντες παρέπειθον, τὰ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς μεθαρμόττειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσάφειαν καὶ διχόνοιαν σχεδιάζειν. τελευταῖος δὲ πάντων ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος λέων ὁ σοφὸς μίαν τὰ πάντα ποιησάμενος πραγματείαν διά τινος σαββατίου πρωτοπαθαρίου καὶ τὰ διέχοντα τῇ θέσι συνάψας εἰς ἓν τάτε δίγεστα καὶ τοὺς κώδικας καὶ πολλὰ τῶν ἰνστιτουτῶν καὶ αὐτὰς τὰς τοῦ ἰουστινιανοῦ νεαρὰς ἐν βιβλίοις μὲν ἑξήκοντα τεύχεσι δὲ ὠργανώσεν ἕξ, πᾶν ἐναντίον καὶ τὴν χρῆσιν οὐ παρεχόμενον ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξελών. διὰ τὸ ὡς εἰκὸς πολλὰ τῶν ἀρχαιῶν νομοθετημένων

νων παρεδοκιμηθῆναι τοῖς ὕστερον. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλεγέντων τὴν συνθήκην τῆς φράσεως μηδὲν περιττὸν καὶ παρέλκον ἐφρόντισεν. ἔπειτα τὰ αὐαμέρος καὶ διεσπαρμένως περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἰρημένα εἰς μίαν κατέστησε τίτλου περιοχήν. πεποίηκε δὲ καὶ οὗτος νεαρὰς διατάξεις εἴκοσι πρὸς ταῖς ἑκατὸν. ἀλλ' οὐ πᾶσαι τήμερον πολιτεύονται.

Mat-

MAGNI nominis Imperator Iustinianus ex multitudine iuris capitum ea, quae tempori, et negotijs solum vtilia essent, eligens; nec non etiã dilatata, vt oportuit, coercens, quaeque bis de eisdem rebus dicebantur, auferens; tum etiam in Graecam linguam Codices, et Digesta transtulit. Ad haec iuris introductionem conscribens, quasi prima quaedam elementa, Instituta eum librum appellauit, quod introductionem significat. Sed cum Digestorum volumen summatim compositum esset; visum est quibusdam multa oportuna in ea breui collectione omissa esse. Quamobrem iterum conscripta sunt adiectis in singulis titulis ijs, quae paratitla dicuntur; vt supplerentur ea, quae vtilia praeterita fuerant. Interpretibus autem, et ministris non paucis ad haec vsus est. namque Stephanus quidam late Digesta interpretatur: Cyrillus breuiter: Dorotheus media ratione vtitur. Thalelaeus Antecessor Codices late edidit: Theodorus Hermopolita concise; breuius autem Anatolius; at Isidorus Thalelaeo angustius, latius vero alijs duobus: Iam, cum vellet Imperator aliquot veteres constitutiones immutare, centum et septuaginta Nouellas constitutiones condidit, suumq. eis locum distribuit. Immutauit enim, quae de nuptijs, quaeque de Lege Falcidia, atque alijs de rebus statuta fuerant; necnon quae de nothis Magnus Constantinus primus statuerat, benignius constituit.

Has

Has vero Nouellas per quendam Tribonianum edidit * natura quidem industrium, et qui ad summum eius disciplinae elaborauerat; sed qui auaritia mirum in modum captus est. Vnde etiam in earum conscriptione permulti iudicijs inuoluti eum pecunia corrumpentes, persuaserunt ei, vt quaedam ad eorum commodum conuerteret, quaedam obscure, et ambigue conscriberet. Omnium autem postremus clarus inter Imperatores Leo Sapiens in vnum omnia conficiens volumen Sabbatij Protospathatij auxilio vsus, quae diuisa erant, connectens, et Digesta, et Codices, et multa ex Institutis, et illas Iustiniani Nouellas in libris sexaginta, partibus vero sex composuit. Quidquid contrarium fuerat, aut vsu in causis non receptum, abiudicauit, et abstulit. Cum, vt fit, multa a veteribus promulgata, postea repudiata sint: atque etiam ex his, quae in sua compositione elegit, nihil superfluum esse voluit, nihilq. inutile. rum etiam quae de eadem re diuersis locis dicta esse inuenit, in vnius tituli collectionem redegit. Hic etiam Nouellas Constitutiones centum et viginti confecit, quae non omnes hodie publice receptae sunt.

* *Viden. Suidas verbo Tribonianus. et Constan. Hermanopol. lib. 1 tit. 1 prochiri.*

INDEX

INDEX CONSTITV-tionum Graecarum Codicis Iustiniani.

LIB. I.

TIt.I. de summa trinitate constitutiones III. V. VI. VII. integræ.

Tit.II. de sacrosanctis ecclesijs. Epitome constit. XV. XVII. XVIII. XX. XXIIII. XXV. constitutio XXVI. integra.

Tit.III. de Episc. et clericis. constitutiones XXIX. XLI. XLII. XLIII. XLIV. XLV. XLVI. XLVII. LII. LV. integræ. Epitome constit. XXXV. XXXVIII. XXXIX.

Tit.IIII. de Episc. audientia. cõstitutiones XIIII. XXII. XXIII. XXV. XXVI. XXIX. XXX. XXXIII. XXXIIII. integræ. Epitome constit. XVII. XIIX. XX. XXXII.

Tit.V. de hæreticis. cõstitutio VI. Græca, et Latina. Epitome constit. IX. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XX.

Tit.IX. de Iudæis Epitome const. II.

Tit.X. Ne Christian. mancipium. Epitome const. II.

Tit.XI. de Paganis Epitome constit. IX. X.

Tit.XII. de ijs, qui ad ecclesias constitutio III. integra. Epitome constit. VII. VIII.

Tit.XIIII. de legibus signa constit. XII.

Tit.XV. de mandatis principum signa const. II.

Tit.

Tit.xvii. de vetere iure.constit.ii.Græca, et Latina.
Tit.xxvi.de officio Præf.Præt.orientis signa const,vi.
Tit.xxxiii. de officio Comitis rerum priuatar. signa constit.iiii.v.
Tit.xxxix.de officio Rectoris prouinciæ. Interpretatio constit.xiii.Latina tantum.
Tit.xlii.de officio militarium iudicum signa constit.v.
Tit. xlvii. vel lx, de adsessoribus. mentio constit. xiii.
Tit.de officio Comitis sacri patrimonij signa constit.i.
Tit.de officio Præfecti Annonæ. signa const.i.
Tit.de officio Comitis sacri palatij.signa const.i.
Tit,de officio Vicarijs. signa const.i.

LIB. II.

Tit.ii.de in ius vocando. signa const.iiii.
Tit.v.de errore calculi.signa constit.ii.
Tit,viii.de aduocatis diuersorum iudicum signa constit.viii.
Tit.xii.de procuratoribus.Epitome const.xxvii.

LIB. III.

Tit.i.de iudicijs.Epitome constit.xi.xii.
Tit.ii.de sportulis.Epitome constit.ii.
Tit.iii.de pedaneis iudicibus.mentio constit.vi.

Tit.

Tit.IV. Qui pro sua iurisdictione. signa const.I. vel II.

Tit.X. de plus petitionibus. Epitome constit.I.

Tit.XII. de ferijs. Epitome constit.IX.

Tit.XLIII. de aleæ lusu. Epitome constit.I.II. et interpretatio integrarum Latinarum.

LIB. IIII.

Tit.XX. de testibus. signa constit.I. Epitome const. XIV.XV.

Tit.XXI. de fide instrumentorum. constit. XVI. integra. Epitome XXII. constit.

Tit.XXIIII. de actione pigneraticia. signa const.I.

Tit.XXXIII. de nautico fœnore. signa constit.I.

LIB. V.

Tit.I. desponsalibus. Epitome constit.VI.

Tit.IIII. de nuptijs. Epitome XXIX. constit.

Tit.IX. de secundis nuptijs. Epitome constit.XI.

Tit.XVII. de repudijs. Epitome const.XII.

LIB. VI.

Tit.IIII. de bonis libertorum. Epitome const.IV.

Tit.XXIII. de testamentis. mentio const.XXIV.XXV.

Tit.XXV. de institutionibus. signa constit.VI.

Tit.XLVIII. de incertis personis. Epitome const.I.

Tit.XLIX. ad S.C. Trebel. mentio VI. constit.

Tit.

Tit.lxi. de bonis, quæ liberis. signa xx.xxi.const.

LIB. VII.

Tit.xi. qui manu mittere non possunt
mentio constit.viii.

LIB. VIII.

Tit.x. de ędificijs priuatis. constitutio xii. integra.
Tit.xi. de operibus publicis. Epitome constit.iii.
Tit.xlvii. de adoptionibus. Epitome constit.xii.

LIB. IX.

Tit.iiii. de custodia reorum. Epitome constit.vi.
Tit.v. de priuatis carceribus. Epitome constit.ii.
Tit.vi. si reus, vel accusator. Epitome constit.i.
Tit.viii. ad L. Iuliam maiestatis. mentio.vi. const.
Tit.xi. de mulieribus, quæ se proprijs seruis
Epitome constit.ii.
Tit.xvi. ad L. Corneliam de sicarijs
Epitome constit.iiii.
Tit.xviii. de maleficis. Epitome constit.x.
Tit. xxix. de crimine sacrilegij. Epitome constit.ii.
Tit.xxxvi. de famosis libellis. Epitome constit.i.
Tit.xxxvii. de abigeis. Epitome constit.ii.
Tit.xlvii. de pœnis. Epitome constit.xxvi.
Tit.xlix. de bonis proscriptorum
Epitome constit.xi.

LIB.

LIB. X.

Tit.i.de iure fisci.Epitome constit.xi.
Tit.ii.de conueniendis fisci venditoribus
Epitome x.constit.signa vi.vii.viii.ix.
Tit.iii.de fide, et iure hastæ fiscalis.constit.vii.integra.
Tit.xi.de delatoribus.Epitome constit.vii.viii.
Tit.xvi.de annonis, et tributis.Epitome const.i.
constitutio xiii.integra
Tit.xix.de exactionibus tributorum
constitutio ix.integra.
Tit.xxvii.vt nemini liceat. Epitome cõst.ii.iii.iv.
Tit.xxx.de discussoribus.Epitome constit.iv.
Tit.xxxiii.de prædijs curialium.mentio const.iv.
Tit.xlvii.de excusationibus munerum
signa constit.ii.
Tit.lv.quibus muneribus excusantur
Epitome constit.i.

LIB. XI.

Tit.i.de lustralis auri collatione
Epitome constit.i.ii.
Tit.viii.de muri legulis.Epitome constit.xvi.
Tit.xvii.de suarijs.Epitome constit.iii.
Tit.xli.de spectaculis.Epitome constit.vii.
Tit.xlviii.de agricolis,censitis
constit.xviii.integra
Tit.liv.vt nemo ad suum patrocinium
Epitome constit.ii.

LIB.

Tit.xxv.de Castrensianis.signa constit.vlt.
Tit.xxxiii. qui militare possunt
Epitome constit.viii.
Tit.xxxvii.de erogatione militaris annonæ
Epitome xviii.xix.constit.
Tit.xlvii.de filijs officialium.Epitome const.iii.
Tit.x.de executoribus.Epitome constit.vii.
Tit.lxiii.publicæ lætitiæ,vel consulum etc.
Epitome constit.ii.

Sunt itaque integræ constitutiones xxxiii.
epitomes vero constitutionum lxxxi.
Aliarum numerus est xxxii.omnium cxlvi.

IN-

INDEX LIBRORVM ex quibus constitutiones Graecae sumptae sunt.

Ephesina synodus Graeca
Codex Theodosianus
Pandectae Florentinae
Codex, Institutiones, et Nouellæ Iustiniani
Theophili Institutiones Graecae
Collectio constitutionum ecclesiasticarũ Græcarum cum paratitlis
Photij xiiii. tituli nomocanonis cum scholijs Theodori Balsamonis.
Prochiron trium Imperatorum Basilij, Constantini, et Leonis titulorum xl.
Basilicorum Leonis Imp. aliquot libri ex lx.
Index Basilicorum ordine litterarum
Theodori Hermopolitae in decem libros Basilicorum
Constantini Hermanopuli prochiron
Michaëlis Ataliotae prochiron
Eustathius de temporum interuallis
Prochiron incerti ordine litterarum, siue Iosephi Tenedij.

ἡ τρίτη διάταξις τοῦ πρώτου βιβλίου
καὶ τίτλου τοῦ κώδικος.

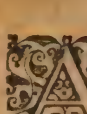

Αὐτοκράτορες θεοδόσιος καὶ οὐ
αλεντινιανὸς. ᾱ. ᾱ. ὁρμίσδᾳ
ἐπάρχῳ πραιτωρίων. θεσπίζο-
μεν, πάντα ὅσα πορφύριος
ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ μανίας ἐλαυνόμενος ἢ
ἕτερός τις κατὰ τῆς εὐσεβοῦς τῶν χρισι
ανῶν θρησκείας συνέγραψε παρ' οἰῳδήπο
τε εὑρισκόμενα πυρὶ παραδίδοσθαι. πάν
τα γὰρ τὰ κινοῦντα τὸν θεὸν εἰς ὀργὴν
συγγράμματα καὶ τὰς ψυχὰς ἀδικοῦντα
οὐδὲ εἰς ἀκοὰς ἀνθρώπων ἐλθεῖν βουλόμε
θα. ἔτι θεσπίζομεν τοὺς ζηλοῦντας τὴν
ἀσεβῆ νεστορίου πίστιν ἢ τῇ ἀθεμίτῳ αὐτοῦ
διδασκαλίᾳ ἀκολουθοῦντας, εἰμὲν ἐπι-
σκόποι εἶεν ἢ κληρικοί, τῶν ἁγίων ἐκκλη
σιῶν ἐκβάλλεσθαι εἰδὲ λαϊκοί, ἀναθεματί
ζεσθαι. ἐξουσίαν ἐχόντων τῶν βουλομέ-
νων ὀρθοδόξων τῶν ἑπομένων τῇ εὐσεβεῖ
ἡμῶν νομοθεσίᾳ δίχα φόβου καὶ βλάβης
δημοσιεύειν αὐτοὺς καὶ ἐλέγχειν. ἐπεὶ δὴ
δὲ ἦλθεν εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἡμῶν ἀκοὰς, ὥς
τινες διδασκαλίας τινὰς συνέγραψαν

† ἀμφι βόλους

καὶ ἐξέθεντο ἀμφιβόλως † καὶ οὐκ ἀκριβῶς σιμφωνοῦσας τῇ ἐκτεθείσῃ ὀρθοδόξῳ πίστει πρὰ τῆς ἁγίας συνόδου τῶν συνελθόντων ἐννικαίᾳ καὶ ἐν ἐφέσῳ ἁγίων πατέρων καὶ κυρίλλου τοῦ τῆς εὐλαβοῦς μνήμης τοῦ γεγονότος τῆς μεγάλης ἀλεξανδρέων πόλεως ὑπισκόπου. κελεύομεν τὰ μὲν γεγονότα τοιαῦτα συγγράμματα ἢ πρὸ τούτου, ἢ καὶ νῦν ἐμπίπρασθαι καὶ διαφερόντως τὰ νεστορίου καὶ τελείῳ ἀφανισμῷ παραδίδοσθαι, ὥστε μήτε εἰς ἀνάγνωσιν τινὸς ἐλθεῖν. τῶνδε τοιαῦτα συγγράμματα ἤ τοι βιβλία ἔχειν καὶ ἀναγινώσκειν ἀνεχομένων. τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν ὑφορωμένων. τοῦ δὲ λοιποῦ μηδενὶ ἐξεῖναι παρὰ τὴν ἐκτεθείσαν πίστιν καθάπερ εἰρήκαμεν τὴν ἐννικαίᾳ καὶ ἐν ἐφέσῳ λέγειν τι ἢ διδάσκειν. DAT. XIIII. KAL. MAR. CP. ZENONE ET POSTVMIANO COS

ἡ αὐτὴ ὅλη διάταξις ἐκ τῆς τρίτης συνόδου.

Πρέπειν ἡγούμεθα τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ τοὺς ὑπηκόους τοὺς ἡμετέρους περὶ τῆς εὐσε-

ἐυσεβείας ὑπομιμνήσκειν· οὕτω γὰρ καὶ πλεί
ον ἀκτήσασθαι τὴν τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐυμένειαν δυνατὸν εἶναι
νομίζομεν ὅταν καὶ ἡμεῖς τὰ κατὰ δύνα-
μιν αὐτῷ ἀρέσκειν σπουδάζομεν, καὶ τοὺς
ἡμῖν ὑπακούοντας εἰς τοῦτο προτρέπω-
μεν. θεσπίζομεν τοίνυν ὥστε πάντα ὅσα πορ
φύριος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ μανίας ἐλαυνόμε-
νος κατὰ τῆς ἐυσεβοῦς θρησκείας τῶν
χριστιανῶν συνέγραψε, παροιῳδήτοτε ἐυ
ρισκόμενα πυρὶ παραδίδοσθαι· πάντα
γὰρ τὰ κινοῦντα τὸν θεὸν πρὸς ὀργὴν
συγγράμματα καὶ τὰς ψυχὰς ἀδικοῦντα
οὐδὲ εἰς ἀκοὰς ἀνθρώπων ἐλθεῖν βουλόμε-
θα. ἔτι θεσπίζομεν ὥστε τοὺς ζηλοῦντας τὴν
ἀσεβῆ νεστορίου δόξαν ἢ τῇ ἀθεμίτῳ αὐτοῦ
διδασκαλίᾳ ἀκολουθοῦντας, εἰμὴν ἐπισ
κόποι εἶεν ἤκληρικοὶ, τῶν ἁγίων ἐκκλη-
σιῶν ἐκβάλλεσθαι εἰδὲ λαϊκοὶ ἀναθεματίζε
σθαι, κατὰ τὰ ἤδη νομοθετηθέντα παρὰ τῆς
ἡμετέρας θειότητος, ἐξουσίαν ἐχόντων τῶν
βουλομένων ὀρθοδόξων τῶν ἑπομένων τῇ
ἐυσεβεῖ ἡμῶν νομοθεσίᾳ δίχα φόβου καὶ
βλάβης δημοσιεύειν αὐτοὺς καὶ ἐλέγχειν.
ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν εἰς τὰς ἐυσεβεῖς ἡμῶν ἀ-

κοας, ὥστινες διδασκαλίας τινὰς συνέ
γραψαν καὶ ἐξέθεντο ἀμφιβόλως καὶ οὐκακρι
βῶς συμφωνούσας τῇ ἐκτεθείσῃ ὀρθοδόξῳ
πίστει παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου τῶν συν
ελθόντων ἐννικαίᾳ καὶ ἐν ἐφέσῳ ἁγίων πα-
τέρων καὶ κυρίλλου τοῦ τῆς εὐλαβοῦς μνή-
μης τοῦ γεγονότος τῆς μεγάλης ἀλεξαν-
δρέων πόλεως ἐπισκόπου κελεύομεν τὰ
μὲν γεγονότα τοιαῦτα συγγράμματα ἢ
καὶ πρὸ τούτου ἢ καὶ νῦν ἐμπίπρασθαι, καὶ τε
λείῳ ἀφανισμῷ παραδοθῆναι. ὥστε μήτε
εἰς ἀνάγνωσιν τινὸς ἐλθεῖν. τῶν τὰ τοιαῦ
τα συγγράμματα ἤτοι βιβλία ἔχειν καὶ ἀ-
ναγινώσκειν ἀνεχομένων, τὴν ἐσχάτην τι-
μωρίαν ὑφορωμένων. τοῦ δὲ λοιποῦ μηδε
νὶ ἐξεῖναι παρὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν πίστιν κα-
θάπερ εἰρήκαμεν ἔν τε νικαίᾳ καὶ ἐν ἐφέ
σῳ, λέγειν τὶ ἢ διδάσκειν, δηλαδὴ τῶν πα
ραβαινόντων τοῦτο ἡμῶν τὸ θεῖον θέσπισ
μα τῇ ἐγκειμένῃ τιμωρίᾳ τῷ ἐκπεμφθέντι
περὶ τῆς ἀσεβοῦς πίστεως νεστορίου νόμῳ ὑ-
πεβαλλομένων. ὥστε δὲ πάντας τῇ πείρᾳ
μαθεῖν ὡς ἡ ἡμετέρα θειότης ἀποστρέφε-
ται τοὺς ζηλοῦντας τὴν ἀσεβῆ νεστορίου πί
στιν, θεσπίζομεν εἰρηναῖον τὸν πάλαι διὰ

τὴν

τὴν αἰτίαν ταύτην παρ' ἡμῶν ἀγανακτή σει ὑποβληθέντα, καὶ μετὰ τοῦτο οὐκ ἴσμεν ὅπως μετὰ δύο γάμους ὡς μεμαθήκαμεν παρὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας τῆς τυρίων πόλεως ἐπίσκοπον γεγονότα τῆς μὲν ἐντύρῳ ἁγίας ἐκκλησίας ἐκβληθῆναι ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ μόνῃ πατρίδι διάγειν ἡσυχάζοντα παντελῶς τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱερέως ἐστερημένον. ταῦτα τοίνυν ἡ σὴ μεγαλοπρέπεια ἀκολουθοῦσα τῷ σκοπῷ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας παραφυλάξαι καὶ πέρατι παραδοῦναι σπουδάσει.

ἡ πέμπτη διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλον.

Αὐτοκράτωρ ἰουστινιανὸς ἄυγουστος* τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμώμητου πίστεως ἥνπερ κηρύττει ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ καὶ αποστολικὴ ἐκκλησία κατ' οὐδένα τρόπον καινισμὸν δεξαμένης ἀκολουθοῦντες ἡμεῖς τοῖς τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν μετ' ἐκείνους διαπρεψάντων ἐνταῖς ἁγίαις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις διδάγματα, δίκαιον ὠήθημεν ἅπασι ποιῆσαι φανερόν ὅπως ἔχομεν περὶ

τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. ἀκολουθοῦντες τῇ πα
ραδόσει καὶ ὁμολογίᾳ τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ
καθολικῆς ἐκκλησίας. πιστεύοντες γὰρ εἰς
πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μίαν
οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν προσκυνοῦ-
μεν, μίαν θεότητα μίαν δυνάμιν τριά-
δα ὁμοούσιον. ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν
ὁμολογοῦμεν τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱὸν τὸν
ἐκ τοῦ θεοῦ θεὸν τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως
ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα τὸν συναΐδιον
τῷ πατρὶ τὸν ἐξοῦ τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ
πάντα κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν σαρ-
κωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγί-
ας ἐνδόξου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας, καὶ ἐν
ανθρωπῆσαι σταυρόντε ὑπομεῖναι τα-
φῆναι τε καὶ ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τάτε θαύματα καὶ
τὰ πάθη ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρ-
κὶ γινώσκοντες, οὐ γὰρ ἄλλον τὸν θεὸν λό-
γον καὶ ἄλλον τὸν χριστὸν ὠθιστάμεθα ἀλλ' ἕ-
να καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ
τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν
κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἔμεινε γὰρ τριὰς
ἡ τριὰς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς τρι
άδος θεοῦ λόγου. οὔτε γὰρ τετάρτου προσώ-
που

πȣ προσθήκην ὠθιδέχεται ἡ ἁγία τριάς. ȣ̓
τȣ́των τοίνυν αἴτως ἐχόντων, ἀναθεματίζο
μεν πᾶσαν ἄρεσιν ἐξαιρέτως δὲ νεςόριον
τὸν ἀνθρωπολάτρην τὸν διαιροῦντα τὸν ἕ
να κύριον ἡμῶν Ἰησȣ̃ν Χριςὸν τὸν υἱὸν τοῦ
θεȣ̃ καὶ θεὸν ἡμῶν καὶ μὴ ὁμολογοῦντα
κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν ἔν
δοξον ἀειπάρθενον μαρίαν θεοτόκον. ἀλλὰ
ἄλλον μὲν τὸν ἐκτȣ̃ θεȣ̃ πατρὸς θεὸν λόγον
λέγοντα ἄλλον δὲ τὸν ἐκτῆς ἁγίας ἀειπαρθέ
νȣ μαρίας χάριτι δὲ καὶ οἰκειώσει τῇ πρὸς
τὸν θεὸν λόγον θεὸν αὐτὸν γεγενῆσθαι. ȣ̓μὴν
δὲ ἀλλὰ καὶ εὐτυχῆ τὸν φρενοβλαβῆ τὸν φαν
τασίαν εἰσάγοντα. ἀρνȣμενόντε τὴν ἐκ
τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκȣ μα-
ρίας ἀληθινὴν σάρκωσιν τουτέςι τὴν ἡ-
μετέραν, σωτηρίαν καὶ μὴ ὁμολογοῦντα κα
τὰ πάντα ὁμοȣ́σιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν
θεότητα καὶ ὁμοȣ́σιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ
τὴν ἀνθρωπότητα τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
ἀπολινάριον τὸν ψυχοφθόρον τὸν ἄνουν λέ
γοντα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησȣ̃ν Χριςὸν τὸν
υἱὸν τοῦ θεȣ̃ καὶ θεὸν ἡμῶν καὶ σύγχυσιν ἤτοι
φυρμὸν εἰσάγοντα τῇ ἐνανθρωπήσει τȣ̃ μο
νογενȣ̃ς υἱȣ̃ τοῦ θεοῦ καὶ πάντας τοὺς τὰ

αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας. εἰ γὰρ τινὲς μετὰ ταύτην ἡμῶν τὴν προαγόρευσιν καὶ τὴν τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἡμῶν ὑπισκόπων πληροφορίαν εὑρεθῶσι τοῦ λοιποῦ γνώμης ἐναντίας ὄντες, μὴ προσδοκήσωσι συγγνώμης ἀξιωθῆναι. κελεύομεν γὰρ τοὺς τοιούτους ὡς ὁμολογουμένους αἱρετικοὺς τῷ προσήκοντι ὑποβάλλεσθαι, σωφρονισμῷ. DAT.*

ἡ ἕκτη διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς κωνσταντινουπολίταις. τὸν σωτήρα καὶ δεσπότην τῶν ὅλων Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν θεραπεύοντες διὰ παύτων, σπουδάζομεν ὅσον ἐνδέχεται νοῦν καταλαμβάνειν ἀνθρώπινον μιμεῖσθαι τὴν αὐτοῦ συγκατάβασιν καὶ εὑρόντες πινὰς τῇ νόσῳ καὶ μανίᾳ κρατουμένους τῶν ἀσεβῶν νεστορίου καὶ εὐτυχοῦς τῶν ἐχθρῶν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀρνουμένους τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον μαρίαν θεοτόκον εἰπεῖν κυρίως

καὶ

καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐσπεύσαμεν τούτους
τὴν ὀρθὴν τῶν χριστιανῶν διδαχθῆναι
πίστιν. οἱ δὲ ἀνιάτως ἔχοντες κρύπτοντες
τὴν ἑαυτῶν πλάνην, περιέρχονται καθὰ
μεμαθήκαμεν τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς
ἐκταράσσοντέστε καὶ σκανδαλίζοντες καὶ ἐν
αντίᾳ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς
ἐκκλησίας λέγοντες. ἀναγκαῖον τοίνυν ἐνο
μίσαμεν καταλῦσαι μὲν τὰς τῶν αἱρετι-
κῶν ψευδολογίας σαφηνίσαι δὲ πᾶσιν
ὅπωστε δοξάζει ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ
καὶ αποστολικὴ ἐκκλησία κηρύττουσι δὲ οἱ
ταύτης ὁσιώτατοι ἱερεῖς οἷς καὶ ἡμεῖς ἐπό
μενοι φανερὰ καθιστῶμεν τὰ περὶ τῆς ἐν
ἡμῖν ἐλπίδος οὐ καινίζοντες πίστιν μὴ γέ-
νοιτο ἀλλ' ἐλέγχοντες τὴν μανίαν τῶν φρο
νούντων τὰ τῶν ἀσεβῶν αἱρετικῶν ὅπερ ἤ
δη καὶ ἐν προοιμοίοις τῆς ἡμετέρας βασι
λίας πράξαντες πᾶσι κατάδηλον ἐποιή
σαμεν. πιστεύομεν γὰρ εἰς ἕνα θεὸν πατέρα
παντοκράτορα καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν
Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦ
μα μίαν οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι προσ
κυνοῦντες μίαν θεότητα μίαν δύναμιν τριά
δα ὁμοούσιον ἐπεσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ὁ

μολο

μολογοῦμεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-
στὸν τὸν μονογενῆ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν ἐκ θεοῦ
ἀληθινοῦ θεὸν ἀληθινὸν τὸν πρὸ αἰώνων καὶ
ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα τὸν
συναΐδιον τῷ πατρὶ τὸν ἐξοῦ τὰ πάντα
καὶ δι' οὗ τὰ πάντα κατελθόντα ἐκ τῶν οὐ-
ρανῶν, σαρκωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου
καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ ἀειπαρθένου μα-
ρίας, καὶ ἐνανθρωπήσαι σταυρόντε ὑπομεῖ-
ναι ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ ποντίου πιλάτου. ταφῆ-
ναί τε καὶ ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἑνὸς καὶ
τοῦ αὐτοῦ τά τε πάθη καὶ τὰ θαύματα ἅ-
περ ἑκουσίως ὑπέμεινεν ἐν σαρκὶ γινώσ-
κοντες. οὐ γὰρ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλ-
λον τὸν χριστὸν ἐπιστάμεθα ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν
αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα
καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρω
πότητα ὡς γὰρ ἐστὶν ἐν θεότητι τέλειος οὕτως
ὁ αὐτὸς καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος. τὴν
γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἔνοσιν δεχόμεθα καὶ ὁ
μολογούμεν ἔμεινε γὰρ τριὰς ἡ τριὰς καὶ
σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς τριάδος θεοῦ λό-
γου, οὔτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθή-
κην ἐπιδέχεται ἡ ἁγία τριάς. τούτων τοί-
νυν οὕτως ἐχόντων ἀναθεματίζομεν πά-

σαν

σαν αἵρεσιν ἐξαιρέτως δὲ νεστόριον τὸν αὐθρωπολάτρην καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντάς τε, ἢ φρονοῦντας τοὺς διαιρουῦντας τὸν ἕνα κυρίως ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν καὶ μὴ ὁμολογουῦντας κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν ἔνδοξον καὶ ἀειπάρθενον μαρίαν θεοτόκον τουτέστι μητέρα θεοῦ, ἀλλὰ δύο υἱοὺς λέγοντας ἄλλον μὲν τὸν ἐκτοῦ πατρὸς θεὸν λόγον ἄλλον δὲ τὸν ἐκτῆς ἁγίας ἀειπαρθένου θεοτόκου μαρίας χάριτι δὲ καὶ σχέσει καὶ οἰκειώσει τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον αὐτὸν γεγενῆσθαι. καὶ ἀρνουμένους καὶ μὴ ὁμολογουῦντας τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ σταυρωθέντα ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, οὗτος γὰρ μόνος ἐστὶν ὁ συνπροσκυνούμενος καὶ συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ εὐτυχέα τὸν φρενοβλαβῆ καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντάς τε καὶ φρονοῦντας τοὺς φαντασίαν εἰσάγοντας ἀρνουμένους τὲ τὴν ἐκ-

τῆς

τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου μαρίας ἀληθινὴν γέννησιν τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τουτέστιν τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. καὶ μὴ ὁμολογοῦντας αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἀπολιμάριον τὸν ψυχοφθόρον καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας. τοὺς ἀνουνλέγοντας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν καὶ σύγχυσιν ἤτοι φυρμὸν εἰσάγοντας τῇ ἐνανθρωπήσει τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πάντας τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντάστε καὶ φρονοῦντας. DAT. ID. MAR. DN. IVSTINIA. PP. AVG. III. COS.

Τὸ αὐτὸ ἐφεσίοις. τὸ αὐτὸ καισαρεῦσι. τὸ αὐτὸ κυζικηνοῖς. τὸ αὐτὸ ἀμιδηνοῖς, τραπεζουντίοις Ἱεροσολυμίταις ἀπαμεῦσιν Ἰουστινιανοπολίταις θεοπολίταις σεβαστηνοῖς ταρσεύσιν ἀγκυρανοῖς.

ἡ ἑβδόμη διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

ὁ αὐτός

ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐπιφανίᾳ τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς βασιλίδος ταύτῃ πόλεως καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

Γινώσκειν βουλόμενοι τὴν σὴν ἁγιωσύνην πάντα τὰ εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρῶντα κατάστασιν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα ταύταις πρὸς αὐτὴν χρήσασθαι ταῖς θείαις συλλαβαῖς, καὶ διὰ αὐτῶν δῆλα αὐτῇ καταστῆσαι τὰ κινηθέντα ἅπερ καὶ αὐτὴν εἰδέναι πεπείσμεθα. εὑρόντες γὰρ τινας ἀλλοτρίους τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῇ τῶν ἀσεβῶν νεστορίου καὶ εὐτυχέος ἀκολουθοῦντας πλάνῃ καὶ ταῖς τούτων βλασφημίαις κεχρημένους θεῖον προεθήκαμεν ἴδικτον. ὅπερ καὶ ἡσὴ γινώσκει ἁγιωσύνη διοῦ τὴν τῶν αἱρετικῶν μανίαν ἠλέγξαμεν οὐδὲν παντελῶς ἐναλλάξαντες ἢ ἐναλλάττοντες ἢ παρεξελθόντες τῆς μέχρι νῦν σὺν θεῷ κρατούσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καθὰ καὶ ἡ σὴ γινώσκει μακαριότης. ἀλλὰ διὰ πάντων φυλάττοντες τὴν κατάστασιν τῆς ἑνώσεως τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῆς

πρὸς

πρὸς τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης καὶ πατριάρχην πρὸς ὃν καὶ τὰ ὅμοια τούτοις γεγράφαμεν. οὔτε γὰρ ἄνε χόμεθάτι τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρώντων κατάστασιν μὴ καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι μακαριότητι, ὡς κεφαλῆ οὔσῃ πάντων τῶν ὁσιωτάτων τοῦ θεοῦ ἱερέων. καὶ ἐπειδὴ ὁ σάκις ἐντούτοις τοῖς μέρεσιν αἱρετικοὶ ἀνεφύησαν τῇ γνώμῃ καὶ ὀρθηκρίσει τοῦ ἐκείνου σεβασμίου θρόνου κατηργήθησαν. ἐκ γὰρ τῶν παρουσῶν θείων ἡμῶν συλλαβῶν μαθήσεται ἡ σὴ ἁγιωσύνη τὰ παρ' ἡμῶν προτεθειμένα ἐφ' ᾧ τοὺς ἐπιχειροῦντας πονηρῶς νοεῖν ἑρμηνεύειν τὰ παρ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐν τῷ ἰδίκτῳ λεχθέντα ἐκ τῶν παρουσῶν θείων ἡμῶν ἐλέγχεσθαι συλλαβῶν. Ολίγοι τινὲς ἄπιστοι καὶ ἀλλότριοι τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀντειπεῖν ἰουδαϊκῶς ἐθάρρησαν πρὸς τὰ παρὰ πάντων τῶν ἱερέων ὀρθῶς κρατούμενα καὶ δοξαζόμενα καὶ κηρυττόμενα ἀρνούμενοι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μο

νο

μογενῆ γὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν τὸν σαρ
κωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας
ἐνδόξου ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου μαρί
ας καὶ ἁναρθρωτὸν σαρκωθέν-
τα ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου
τριάδος σωματοσκιωτὸν μόνον καὶ συν-
δοξαζόμενον τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύ
ματι ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεό
τητα καὶ ὁμοούσιον τὸν ἡμῖν αὐτὸν κα-
τὰ τὴν ἀνθρωπότητα παθητὸν σαρκὶ τὸν
αὐτὸν ἀπαθῆ θεότητι, παραιτούμενοι δὲ
τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μο-
γογενῆ γὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν ὁμολο-
γεῖν ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου
τριάδος λῆροι εἰσὶ καὶ ἐλέγχονται τῇ
τοῦ ἀσεβοῦς μεσοείου ἀκολουθοῦντες πο-
νηρᾷ λιλασκαλίᾳ κατὰ χάριν αὐτὸν λέ
γοντες γὸν τὸ θεὸ καὶ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον
καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν λέγοντες ὃς ἀναθεμα
τίζομεν καὶ τὰ αὐτῶν λόγματα καὶ τοὺς τὰ
αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας ὡς ἀλ
λοτρίους ὄντας τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθο
λικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ
οἱ ἐυλαβέστατοι τῶν ἐναγῶν μοναστηρίων
ἀρχι-

ἀρχιμανδρῖται ἀκολουθοῦντες τῇ τῶν ἁ-
γίων πατέρων παραδόσει καὶ μηδὲν παν
τελῶς ἐναλλάξαντες ἢ ἐναλλάττοντες τῆς
μέχρι νῦν καθα εἴρηται ἐκκλησιαστικῆς
καταστάσεως συμφώνως ὁ μολογοῦσι καὶ
δοξάζουσι κηρύττοντες τὸν δεσπότην ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ
καὶ θεὸν ἡμῶν τὸν πρὸ αἰῶνος καὶ ἀχρό-
νως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα καὶ ἐπ' ἐσ-
χάτων τῶν ἡμερῶν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐ
ρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁ-
γίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου ἀειπαρθένου
καὶ θεοτόκου μαρίας καὶ ἐνανθρωπήσαντα
καὶ σταυρωθέντα ἕνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ
ὁμοουσίου τριάδος. ὁμοούσιον γὰρ αὐτὸν ἴσ
μεν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοού-
σιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότη
τα παθητὸν σαρκὶ τὸν αὐτὸν ἀπαθῆ θεότη
τι. ὡσγὰρ ἐστὶν ἐνθεότητι τέλειος, οὕτως ὁ αὐ
τὸς ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος. τὴν γὰρ καθ' ὑ
πόστασιν ἕνωσιν δεχόμεθα καὶ ὁμολογοῦ-
μεν· ἐπειδὴ τοίνυν ὁμονογενὴς υἱὸς καὶ λό
γος τοῦ θεοῦ ὁ πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ
τοῦ πατρὸς γεννηθεὶς αὐτὸς καὶ ἐπ' ἐσχά-
των τῶν ἡμερῶν κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ

καὶ σαρκωθεὶς ἐκπνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ θεοτόκου μαρίας καὶ ἐν ἀνθρωπήσας τουτέστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεὸς ἐστι, διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον μαρίαν κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν μητέρα θεοῦ λέγομεν οὐχ ὡς τοῦ θεοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν ἐξαυτῆς λαβόντος ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατελθόντος ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος καὶ τεχθέντος καὶ ἐνανθρωπήσαντος ὃν ὁμολογούμεν καθὰ εἴρηται ὁμοούσιον εἶναι τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. τοῦ αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκὶ γινώσκοντες. ταῦτα τοίνυν ἐστὶν ἅπερ διὰ τοῦ θείου ἡμῶν εἰρηκότες ἰδίκτου, τοὺς αἱρετικοὺς ἠλέγξαμεν, ᾧ τινὶ θείῳ ἰδίκτῳ καὶ πάντες οἱ εὑρεθέντες ἐνταῦθα ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ εὐλαβέστατοι ἀρχιμανδρῖται, ἅμα τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ καθυπέγραψαν, ἀκολουθοῦντες διὰ πάντων ταῖς ἁγίαις τέτταρσι συνόδοις καὶ τοῖς παρ' ἑκάστης αὐτῶν διατυπωθεῖσι τουτέστι τῆς τε ἐννικαίας τῶν τιη.

καὶ τῆς ἐνταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει τῶν ρ ν. καὶ τῆς ἐν ἐφέσῳ τῆς πρωτέρας καὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι δήλου πᾶσι καθεστῶτος ὅτι τὸν πᾶσι τοῖς ἅμα ἡμῖν πιστοῖς τοῖς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας πραδοθέντα ὅρον τῆς πίστεως τουτέστι τὸ ἅγιον μάθημα ἤτοι σύμβολον κρατοῦμεν τε καὶ φυλάττομεν τὸ παρὰ τῶν τ ι η. ἁγίων πατέρων ἐκτεθὲν ὅπερ καὶ οἱ ἐνταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει ρ ν. ἁγίοι πατέρες σαφηνίσαντες ἐτράνωσαν οὐχ ὡς ἐλλειπῶς ἔχοντος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδήπερ οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ οἱ μὲν ἀθετεῖν ἐπειχείρησαν τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος θεότητα, οἱ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου θεοτόκου μαρίας ἀληθινὴν σάρκωσιν τοῦ θεοῦ λόγου ἠρνήσαντο. διὰ τοῦτο γραφικαῖς μαρτυρίαις τὸ αὐτὸ μάθημα οἱ εἰρημένοι ρ ν. ἁγίοι πατέρες σαφηνίσαντες ἐτράνωσαν τοῦτο καὶ αἱ ἄλλαι ἅπασαι ἁγίαι συνόδοι τουτέστιν ἡ ἐν ἐφέσῳ πρωτέρα καὶ ἡ ἐν χαλκηδόνι τῇ αὐτῇ πίστει ἀκολουθήσασαι ἐδέξαντο καὶ ἐφύλαξαν τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον μαρίαν θεοτόκον ἐκήρυξαν, καὶ τοὺς μὴ ὁμολογοῦντας αὐτὴν θεοτόκον ἀναθεμάτισαν.

μάτισαν. ὁμοίως δὲ ἀναθεμάτισαν καὶ τοὺς ἕτερον σύμβολον ἢ † ἅγιον μάθημα παραδιδόντας πρὰ τὸ ὑπὸ μὲν τῶν. τ ι η. ἁγίων πατέρων ἐκτεθέν σαφηνιθὲν δὲ καὶ τρανωθὲν πρὰ τῶν ἐντάυτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει. ρ ν. ἁγίων πατέρων ⊂ ἡ μὲν ἐν ἐφέσῳ πρότερα τόντε ἀσεβῆ νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα καθεῖλέτε καὶ ἀναθεμάτισε καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ τοὺς συναινέσαντας αὐτῷ ἢ συναινοῦντας ἀναθεμάτισεν. ἡ δὲ ἐν χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος καθεῖλέτε καὶ ἐξέβαλε τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ ἀνεθεμάτισεν καὶ τὸν ἀσεβῆ εὐτυχέα καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ τοὺς συναινέσαντας αὐτῷ ἢ συναινοῦντας καὶ παντας τοὺς αἱρετικοὺς ⊂ τὰ αὐτῶν δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας ἀναθεμάτισεν. ὁμοίως δὲ ἀναθεμάτισεν καὶ νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας ⊂ τοὺς συναινέσαντας αὐτῷ ἢ συναινοῦντας ἡ αὐτὴ δὲ ἐν χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος καὶ τὴν τοῦ μεγάλου πρό-

† ἄλλο

κλου πρὸς ἀρμενίους συγγραφεῖσαν ἐπιστολὴν περὶ τοῦ χρῆναι λέγειν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος διὰ τῆς οἰκείας ἀναφορᾶς, ἐδέξατό τε καὶ ἐβεβαίωσεν. εἰ γὰρ τὰς εἰρημένας τέσσαρας ἁγίας συνόδους παρεξέλθοιμεν, ἢ τὰ παρ᾽ αὐτῶν δια τυπωθέντα, δίδομεν ἄδειαν τοῖς καθαιρεθεῖσιν ὑπ᾽ αὐτῶν αἱρετικοῖς καὶ τοῖς αὐτῶν δόγμασι, τὴν ἑαυτῶν λύμην πάλιν εἰς τὰς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἐνδείκνυσθαι. ὅπερ οὐκ ἐνδέχεται πραχθῆναι ποτὲ μὴ γένοιτο ἐπειδὴ αἱ εἰρημέναι δ. ἁγίαι σύνοδοι διὰ τῶν οἰκείων δογμάτων τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τὰ τούτων δόγματα ἐξέβαλον καὶ εἴτις πρὸς μίαν τῶν εἰρημένων ἁγίων συνόδων ἀμφιβάλλοι, πρόδηλός ἐστιν ἐκεῖνα φρονῶν τὰ δόγματα τὰ παρ᾽ αὐτῶν ἐκβληθέντα τε καὶ ἀναθεματισθέντα. μηδεὶς τοίνυν ὑμᾶς ταραξάτω ἐλπίδι ματαίᾳ κρατούμενος ὅτι ἡμεῖς ἐναντίον τῶν εἰρημένων ἁγίων δ. συνόδων ἐπράξαμεν ἢ πράξομεν ἢ πραχθῆναι παράπασι συγχωρήσομεν ἢ περιαιρεθῆναι τὴν τῶν αὐτῶν ἁγίων δ. συνόδων ὁσίαν μνήμην

μην ἐκτῶν εἰρημένων τῆς ἐκκλησίας δι-
πτύχων ἀνεξόμεθα. πάντας γὰρ τοὺς παρ'
αὐτῶν καθαιρεθέντας καὶ ἀναθεματισθέν-
τας καὶ τὰ τῶν καθαιρεθέντων δόγματα,
καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονήσαντας ἢ φρον-
οῦντας ἀναθεματίζομεν. ὅθεν εὐχέσθω ἡ-
μῖν τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ ἡ μακαριό-
της σου πάντας περὶ τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ
καὶ τῆς περὶ τὴν ἀμώμητον πίστιν σπου-
δῆς, διδάσκουσά τε καὶ πληροφοροῦσα.

DAT. VII. KAL. APR. CP. DN.
IVSTINIA. PP. A. III. COS

ἡ ἐπιτομὴ ἢ τοι ἑρμηνεία τῆς πέμπτης καὶ
δεκάτης διατάξεως τοῦ δευτέρου τίτλου τοῦ
πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος: ἧς ἡ ἀρ
χὴ εἴτις νοσοκόμειον.

Εἄντις δωρήσηται τὶ πρᾶγμα κινητὸν
ἢ ἀκίνητον ἢ αὐτοκίνητον ἢ δίκαιον εἰς
πρόσωπον μάρτυρος ἢ προφήτου, ἢ ἀγγέλου
ὡς αὐτοῦ μέλλων εὐκτήριον οἰκοδομῆσαι καὶ
τὴν δωρεὰν ἐμφανίσει ἐφ' ὧν ἀναγκαῖον
ἐστιν, ἀναγκάζεται τὸ ἔργον, κἂν μὴ ἀρχθῇ
πληροῦν † μετὰ κληρονόμων καὶ πληρω- † πληρῶ

θέντι δοῦναι τὰ τῆς δωρεᾶς. τὸ αὐτὸ καὶ ὑπὲρ ξενοδοχείων καὶ νοσοκομείων καὶ πτωχείων ἀδείας ὅσης τοῖς ἐπισκόποις καὶ οἰκονόμοις ἐνάγειν αὐτούς. τούτων δὲ πληρουμένων ἡ διοίκησις κατὰ τὰ δόξαντα τοῖς φιλοτιμησαμένοις καὶ τοὺς ἐπιτεθέντας ὅρους γίνεται.

ἐκ τῶν πρατίτλων ἄλλως.

Εἴτις νοσοκομεῖον, ἢ πτωχεῖον, ἢ ξενοδοχεῖον δωρεᾶς τρόπῳ κτίζειν ἐπηγγείλατο τοῦτο πληροῦν ἀναγκάζεται προνοίᾳ τῶν κατὰ πόλιν ἐπισκόπων καὶ οἰκονόμων.

ἡ ὠδικὴ ἤτοι ἑρμηνεία τῆς ἑβδόμης καὶ δεκάτης διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν.

Τὰ προνόμια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς διοικουμένων καὶ χορηγουμένων εὐαγῶν οἴκων φυλαττέσθωσαν, αἱ δὲ ἄλλαι ἐκκλησίαι

σίαι καὶ μοναστήρια καὶ πτωχεῖα καὶ ξενοδο-
χεῖα καὶ ὀρφανοτροφεῖα τῆς αὐτῆς πόλεως
καὶ τῆς περιοικίδος αὐτῆς καὶ τὰ ὑπὸ τὴν
χειροτονίαν τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς ὅταν ἢ
τῶν παρ' αὐτοῦ χειροτονουμένων μητροπολι-
τῶν καὶ τῶν ἐξ ἐκείνων χειροτονουμένων ἀκί-
νητον ἢ πολιτικὴν σίτησιν οὐκ ἐκποιοῦσιν
εἰ μὴ ἐπωφελὴς εἴη πρᾶσις ἢ ὑποθήκη ἢ
ἀντάλλαγη ἢ διηνεκὴς ἐμφύτευσις τοῦ-
τέστιν ὅτε τὸ τίμημα τοῦ πιπρασκομένου ἢ
δανεισθὲν ἐπὶ ὑποθήκῃ μέλλοι προχω-
ρεῖν εἰς ἐκλύτρωσιν χρέους ἐκ διαδοχῆς ἢ
χρείας ἑτέρας ἀναγκαίας ἐπικειμένας τῷ
εὐαγεῖ οἴκῳ ἢ ἐφ' ᾧ ἕτερον ἀναγκαιότερον
ἐκτίσασθαι πρᾶγμα ἢ εἰς κατεπείγουσαν
τοῦ εὐαγοῦς οἴκου ἀνανέωσιν καὶ ἀνταλ-
λαγὴν ποιοῦσιν ἐπὶ ἀναγκαιοτέρῳ πράγ-
ματι καὶ πρόσοδον οὐκ ἐλάττονα τοῦ διδο-
μένου ἔχοντι καὶ ἐμφυτεύσεις μὴ μειουμένης
τῆς προσόδου ἢ παντελῶς ἀπόρου ὄντος
τοῦ πράγματος. τὰ γὰρ διὰ τὴν ἀπορίαν
ἐπιζήμια δωρεῖσθαι καὶ ἐγχωρεῖν δύναται.
τὸ δὲ γινόμενον οὐκ ἄλλως ἰσχύει εἰ μὴ μία
τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἐν ὑπομνήσει φανε-
ρωθῇ ἐν μὲν Βυζαντίῳ παρὰ τῷ μαγιστρο-

 κλίσῳ

κλήσῳ· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς ἐκ-
δίκοις προκειμένων τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ
ἐπὶ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν παρόντων τῶν οἰ-
κονόμων καὶ τῶν ἐνδημούντων κληρικῶν
ἐπὶ δὲ τῶν μοναστηρίων δεῖ παρεῖναι τοὺς ἡ-
γουμένους καὶ τοὺς ἄλλους μοναχοὺς ἐπὶ δὲ τῶν
πτωχείων τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ὑπουργούν-
των καὶ τῶν πτωχῶν ὡσαύτως δὲ τῶν ξενώνων, τοῦ
διοικητοῦ καὶ τῶν εὑρισκομένων πάντων
ὑπουργῶν τῆς διοικήσεως καὶ ὁμοίως ἐ-
πὶ τῶν ὀρφανοτροφείων ὥστε κρατεῖν τὸ τοῖς
πλείοσιν ἀρέσκον συναινοῦντος καὶ τοῦ ἐπι-
σκόπου τῶν τόπων ἐν οἷς τοῦτο σύνηθές ἐστι
γίνεσθαι καὶ μὴ δυναμένου τοῦ μαγιστροκλή-
σου ἢ τοῦ ἐκδίκου παραιτεῖσθαι, καταλαμβά-
νειν τὸν σεβάσμιον οἶκον ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη συνί-
σταται πρᾶξις ἀζημίως τῶν ἐκδικούντων
αὐτήν. ὑπόκεινται γὰρ ἐκ παραβασίας
ποινῇ χρυσίου λιτρῶν. κ. καὶ μετὰ ταῦτα
γίνεται συμβόλαια μνημονεύοντα τῶν αἰ-
τιῶν καὶ τῆς τῶν ὑπομνημάτων πράξεως
καὶ τῆς προσηγορίας τῶν παραγενομένων
καὶ παρ' ᾧ συνέστη. εἰ δέ τι τῶν εἰρημένων πα-
ροφθείη, ὁ μὲν δανειστὴς καὶ ὁ ἀγοραστὴς ἐκ-
πίπτει τοῦ πράγματος καὶ τοῦ χρέους καὶ τῶν
τιμῶν

τιμῶν ὁ δὲ λαβὼν εἰς ἀνταλλαγὴν καὶ ὅπερ ἔδωκε καὶ ὅπερ εἴληφεν ἐκπίπτει. ὁ δὲ εἰς ἐμφύτευσιν ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ζωὴν λαβὼν ἢ δωρεὰν ἢ ἐκχώρησιν ἀπηγορευμένην, ἀνα δίδωσιν ὅπερ εἴληφε καὶ ποσότητα ἑτέραν ἧς ἄξιον ἐστὶ τὸ δοθὲν χώραν δὲ ἔχειτὰ εἰρημένα καὶ ὠθῖ τοις μέλλουσι γίνεσθαι ἐκκησιαστικοῖς καὶ τοῖς ἐσομένοις εὐαγέσιν ὑπόντων δὲ κινητῶν ἔξωθεν τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀρκούντων εἰς τὰς εἰρημένας αἰτίας ἀργεῖ τῶν αὐαγκαίων ἀκινήτων καὶ τῶν ἄρτων ἡ ἐκποίησις καὶ ἡ ὑποθήκη.

ἐκτῶν παρατίτλων ἄλλως.

Νομοθετεῖ ἡ διάταξις περὶ ἐκποιήσεως καὶ αὐταλλαγῆς καὶ ὑποθήκης καὶ ἐμφυτεύσεως καὶ δωρεᾶς πραγμάτων διαφερόντων ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις κωνσταντινουπόλεως καὶ μαρτυρίοις καὶ μοναστηρίοις καὶ ξενοδοχείοις καὶ πτωχείοις καὶ ὀρφανοτροφείοις αὐτῆς καὶ τῶν δεχομένων ἐξαὐτῆς χειροτονίαν ἐπισκόπων καὶ τῶν δεχομένων τὰς παρὰ τῶν αὐτῶν μητροπολιτῶν χειροτονίας πόλε ὡστε καὶ

κλι-

κλιμάτων. ἀνάγνωθι οὖν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ σαφηνίζουσαν καὶ ἀνελλείπως διαγορεύουσαν πότε καὶ πῶς καὶ ἐκ ποίας αἰτίας καὶ ὑπὸ ποίοις γράμμασι καὶ τίνα τρόπον καὶ παρὰ τισὶ γίνονται ἐκποιήσεις ἢ ἐμφυτεύσεις τῶν διαφερόντων πραγμάτων τοῖς αὐτοῖς τόποις. μαθήσῃ γὰρ ἐξ αὐτῆς καὶ περὶ ποίων ταῦτα νομεθετεῖ πραγμάτων. μηλάθῃ δέ σε ὅτι ὑπὸ τῆς ἐμφυτεύσεως ταῦτα κρατεῖν παρακελεύεται καὶ ὑπὸ τῶν διαφερόντων πραγμάτων τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κωνσταντινουπόλεως ἅπερ ἐνομοθέτησεν εἰς τὰ τοῖς ἄλλοις τοῖς μνημονευθεῖσι τόποις προσήκοντα θαύματα. ὑφεξαιροῖ δὲ τῆς οἰκείας νομοθεσίας ἡ διάταξις τὰ ἱερὰ ἀναθήματα. σημειῶσαι δὲ ἐκ τῶν ῥημάτων αὐτῆς ὅτι κινητὰ μόνα καλεῖ τὰ ἱερὰ ἀναθήματα.

ἡ ἐπιτομὴ ἤτοι ἑρμηνεία τῆς ὀγδόης καὶ δεκάτης διατάξεως, τοῦ αὐτοῦ τίτλου, ἧς ἡ ἀρχὴ, ἡ μεγάλη.

ἡ δέ-

Ἡ διάταξις ἀφορίζει τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κωνσαντινουπόλεως .ο. λίτρας χρυσίου πρόσοδον, εἰς τὸ τὰς κηδείας ἀδαπάνους ἐν κωνσαντινουπόλει γίνεσθαι καὶ μέχρι τῶν νέων τείχων καὶ βλαχέρναις αἱ γὰρ συκαὶ μέρος εἰσὶ τῆς πόλεως. ὁρίζει κατὰ τῶν παραβαινόντων ποινὴν ἀνὰ .μ. χρυσίου λιτρῶν.

ἐκ τῶν πρατίτλων ἄλλως.

Ἡ μεγάλη ἐκκλησία κωνσαντινουπόλεως ὑπὲρ τοῦ πρόκα θάπτεσθαι τοὺς τελευτῶντας .ο. λίτρας χρυσίου ἐκ βασιλικῆς φιλοτιμίας εἴληφεν.

ἡ ὠθιτομὴ ἤτοι ἑρμηνεία τῆς κ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οὔτε κατὰ τὸν θεῖον τύπον οὔτε κατὰ πρόσταξιν τῶν ἀρχόντων ἔξεστι μετάγειν στρατιωτικὰς σιτίσεις εἰς εὐαγεῖς οἴκους ἠκληρικούς.

ἡ ὠθιτομὴ τῆς .κ δ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

ἡ ἐνκων-

Ἡ ἐν κωνσαντινουπόλει ἐκκλησία πασῶν τῶν ἄλλων ἐστι κεφαλὴ ἡ παροικικῷ δικαίῳ γινομένη ἔκδοσις ἄκυρός ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὡς μήτε τῷ νόμῳ γνωριζομένη, ἐὰν ἐμπρακτος ἄρχων κωνσαντινουπόλεως δι' ἑαυτοῦ ἢ μέσου προσώπου παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀκίνητον ἐκλάβη, τὸ πραχθὲν ἄκυρον καὶ δίδοσι τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν διατίμησιν τοῦ πράγματος ὁμοίως καὶ ὁ οἰκονόμος. εἰ δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον πείσει ἢ ἀναγκάσει περιελθεῖν εἰς αὐτὸν ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα καὶ τὸ πραχθὲν ἄκυρον καὶ τὸ δοθὲν ὑπὲρ τούτου εἰς πρόσωπον τῆς ἐκκλησίας ἀποδίδοται αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῖς ἐρημένοις ὑπόκειται ποινῇ κ. χρυσίου λίτρων αὐτὸς καὶ ὁ τὸ πρᾶγμα δοῦς καὶ ὁλαβὼν ὑπὲρ τῷ παρασκευάσαι γενέσθαι τὸ συνάλλαγμα τὸ δοθὲν αὐτῷ δίδωσι διπλοῦν καὶ πάντα προσκυροῦνται τῇ ἐκκλησίᾳ περαιτέρω τῶν κ. ἑτῶν ἀκίνητον τῇ ἐκκλησίᾳ οὐ μισθοῦται μόνοις εὐπόροις δεῖ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐμφυτεύειν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὄψεως καὶ μὴ περαιτέρω αὐτοῦ τοῦ ἐμφυτευομένου καὶ δύο ἑξῆς κληρονόμων καὶ μὴ κουφίζειν πλέον

τοῦ

τοῦ ἕκτου μέρους τοῦ σωζομένου καμόνος ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐκδόσεως. εἰ δὲ βλάψει τὸ πρᾶγμα ἐνισταμένου τοῦ χρόνου, ἐξεῦται καὶ τὴν ζημίαν ἀποθεραπεύει. εἰ δὲ ῥαθυμίσει ὁ οἰκονόμος ἢ ἀπόροις ἐκδῶ, ὠθιγινώσκει τὴν βλάβην.

ἡ ὠθιτομὴ τῆς κε. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ χαρτουλάριοι τῆς ἐκκλησίας τῆς μεγάλης οὔτε διὰ μέσου προσώπου δύναμται λαβεῖν ἀκίνητον αὐτῆς ἢ τὴν μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν ἢ ἕτερον τρόπον. γίνονται οἱ χαρτουλάριοι ἡγουμένου λιβέλλου καὶ φέροντος ὑπογραφὴν τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ οἰκονόμου καὶ ἐὰν τὶς αὐτῶν φανεῖ κλέπτων ἢ παραδιδοὺς ἢ ἄλλως ἂν ἐὐθιτήδειος ἔξεστι τῷ πατριάρχῃ καὶ τοῖς οἰκονόμοις ἐκβάλλειν αὐτὸν τοῦ καταλόγου. γίνονται δὲ εἰς σκρινίον τῆς ἀνατολῆς χαρτουλάριοι ιε. εἰς τὸ ἀσιανῆς ι ς. εἰς τὸ πόντου ιε. εἰ τὸ ἐνοίκων ιε. εἰς τὸ θράκης η. εἰς τὸ τοῦ ἀντιόχου ς. εἰς τὸ τοῦ καλοπόδου ς. εἰς τὸ τοῦ ἀναλώματος ι. εἰς τὸ τῶν ληγάτων θ. καὶ λαμβάνουσι λόγῳ συνηθειῶν ὠθιμὲν τοῖς ἐμφυτευτικοῖς συμβολαίοις πεν

τη-

τηκόσας ἐπὶ δὲ τοῖς μισθωτικοῖς καὶ λοιποῖς συναλλάγμασιν ἑκατοστήν. εἰ δὲ ὑπὲρ τὸν εἰρημένον ἀριθμὸν γένηται χαρτουλάριος ἐκπίπτει καὶ δίδωσι τῇ ἐκκλησίᾳ. ιε. λίτρας. καὶ ὁ ποιήσας αὐτόν. κ. μετὰ ζητήσεως ἀκριβοῦς οἱ οἰκονόμοι λογιζέσθωσαν. γνώμῃ τοῦ πατριάρχου τὴν γινομένην δαπάνην τοῖς ἐμφυτευταῖς καὶ μισθωταῖς καὶ διοικηταῖς ἑκάστου μὲν οἰκονόμου ζητοῦντος τὰ τῆς ὑφ' αὐτὸν διοικήσεως τῶν δὲ λοιπῶν κατὰ πρόσταξιν ἄγραφον † τοῦ πατριάρχου τοῖς λογισμοῖς ὑπογράφοντος τὸ ἀνέγνων καὶ τὸ χωρὶς τοιαύτης παρατηρήσεως λογιζόμενον οἴκοθεν καὶ οἱ οἰκονόμοι διδόασιν. τῆς δὲ λογιζομένης δαπάνης καὶ τῶν εἰσκομιζομένων χρημάτων λαμβάνουσιν οἱ χαρτουλάριοι ἑκατοστάς. ὁ δὲ πλέον λαμβάνων καὶ τῆς ὑπουργίας τοῦ χαρτουλαρίου καὶ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἐκπίπτει παραχρῆμα. δεῖ τοὺς οἰκονόμους κατὰ μῆνα ἢ τὸ μήκιστον ὑπὲρ δύο λογοποιεῖν πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἐπεὶ κινδυνεύουσιν.

† ἔγγραφον.

ἡ. κ ς. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

ὁ αὐτὸς

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. ἐπειδήπερ ἐν πολλαῖς ἤδη διαθήκαις εὕρομεν τοιαύτας ἐνστάσεις καθ' ἃς ἢ ἐξ ὁλοκλήρου τις ἔγραψε τὸν δεσπότην ἡμῶν χριστὸν κληρονόμον μὴ προσθεὶς εὐκτήριον οἶκον μηδένα ἢ αὐτὸν τὸν δεσπότην ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ἐξ ἡμισείας ἢ ἐξ ἑτέρων ἀνίσων μερῶν ἕτερον δέ τινα ἐξ ἡμισείας ἢ ἄλλης μοίρας. ἤδη γὰρ πλείοσι διαθήκαις κατὰ τοῦτον γινομέναις τὸν τρόπον ἐνετύχομεν καὶ πολλὴν ἀδηλίαν ἐντεῦθεν οὖσαν κατὰ τοὺς παλαιοὺς ὁρῶμεν νόμους, καὶ τοῦτο ἐπανορθούμενοι θεσπίζομεν εἰ μὲν τὸν δεσπότην ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν γράψειέ τις κληρονόμον ἢ ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἐκ μέρους ἄντικρυς δοκεῖν τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν ἢ τὴν κώμην ἢ τὸ χωρίον ἐφ' ἧς καθέστηκεν ὁ τελευτήσας ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐνίστασθαι κληρονόμον καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν ἔνστασιν ἀπαιτεῖσθαι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων αὐτῆς οἰκονόμων ἢ εἰς τὸ μέρος καθ' ὅσον κληρονόμος γραφῇ αὐτοῦ τοῦ κρατοῦντος ἢ καὶ ληγάτου ἢ φιδεϊκόμισσον καταληφθείη καὶ ταῦτα διαφέρειν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἐφ' ᾧτε εἰς πτωχῶν ἀποτροφὴν

αὐτὰ προ-

εἰ δὲ ἑνὸς τῶν ἁγίων ἀρχαγγέλων ἐμνήσθη
ἢ τῶν προσκυνητῶν μαρτύρων μὴ ποιησά-
μενος οἰκουμενείαν τοῦτο ὅπερ ἴσμεν πα-
ράτινος διατυπωθὲν καὶ τοι τῶν ὑψηφα-
μῶν γεγονότος καὶ τῇ περὶ λόγους καὶ νό-
μους ἐγενδοκιμηκότος παιδείᾳ, εἰ μὲν ἐστὶ
κατὰ τὴν πόλιν ἐκείνην ἢ τὴν ἐνορίαν αὐ-
τῆς εὐκτήριος οἶκος εἰς τιμὴν ἐκείνου τοῦ
σεβασμιωτάτου ἀρχαγγέλου ἢ τοῦ ἁγιωτά-
του μάρτυρος, αὐτὸν δοκεῖν γεγράφθαι
κληρονόμον. εἰ δὲ οὐκ ἐστὶ κατὰ τὴν αὐτὴν πό
λιν ἢ τὴν ἐνορίαν τοιοῦτος οἶκος τηνικαῦ
τα τοὺς κατὰ τὴν μητρόπολιν σεβασ-
μίους οἴκους καὶ εἰ κατ' αὐτὴν γοῦν εὑρε-
θείη τοιοῦτός τις οἶκος, ἐκείνῳ δοκεῖν τὸν
κλῆρον ἢ τὸ πρεσβεῖον ἢ τὸ φιδεικόμισσον
καταλελεῖφθαι. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖσε φανείη τοιοῦ
τός τις οἶκος ὤν. αὖθις τὰς κατὰ τόπον ἁγιω
τάτας ἐκκλησίας καὶ τοῦτο λαμβάνειν δη
λονότι ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἅ-
παντες οἱ λοιποὶ δικαίως παραχωροῦσιν
οἶκοι πλὴν εἰ μὴ γένοιτο πρόδηλος ὁ τελευ-
τήσας ἕτερον μέντοι ἐνθυμηθεὶς ὄνομα
προσθεῖναι ἕτερον δὲ εἰπὼν διὰ τὸ καὶ τι
τοιοῦτον ἡμᾶς γνόντας κατὰ τὴν διαθή-
κην

κην ὑπὲρ τοῦ πόντου γενέσθαι κἀκεῖσαι πάλιν αὐτὶ τοῦ γεγραμμένου παρασκευάσαι κρατῆσαι τὸ ἀληθές. εἰμὲν τοι ὁ μὲν διαθέμενος ῥητὸν μὴ θείη τόπον εὑρεθείη δὲ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ἢ τῇ περιοικίδι εὐκτήρια πολλὰ καθεστῶτα εἰμὲν ἔντινι τούτων συγχνῶς ὁτελευτήσας ἐφοίτα καί τινα πρὸς αὐτὸ μείζονα εἶχε προσπάθειαν, ἐκείνῳ δοκεῖν κατὰ λελεῖφθαι τὸ πρεσβεῖον. εἰ δὲ οὐδὲν τοιοῦτο εὑρίσκοιτο. μᾶλλον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐνδεεστέρῳ οἴκῳ καὶ δεομένῳ βοηθείας τυχεῖν δοκεῖν τὸ τοιοῦτο κατὰ λελεῖφθαι πρεσβεῖον ἤτοι τὴν κληρονομίαν. DAT. XIII. KAL. NOV. CP. LAMPR. V. C. COS.

ν. κθ. διάταξις τοῦ τρίτου τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος.

Αὐτοκράτορες λέων καὶ ἀνθέμιος. α α. ζήνωνι στρατηγῷ. οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις διατρίβοντες, μὴ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν ἐξιέναι τῶν μοναστηρίων ἢ καὶ ἐν τῇ αὐτοχέων ἢ καὶ ἐν ἑτέραις πόλεσιν ἀναστρέφεσθαι.

ὑφεξαιρουμένων μόνων τῶν καλουμένων ἀποκρισιαρίων οἷς ἄδειαν παρέχομεν ἐθέλουσι διὰ μόνας ἀναγκαίας ἀποκρίσεις εἰσιέναι καὶ οὗτοι δὲ αὐτοὶ οἱ ποιούμενοι τὰς εἰσόδους φυλαττέσθωσαν περὶ θρησκείας ἢ δόγματος διαλέγεσθαι ἢ συμβουλαῖς τισὶ προστάσσειν εἰς ταραχὴν ὁρῶσας τὰς ἁπλουστέρας ψυχὰς τοῦ δήμου παρατρέπειν γινώσκοντες ὡς ἀμελοῦντες τῶν προστεταγμένων παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας τῇ τῶν νόμων ὑποβληθήσονται αὐστηρείᾳ. DAT. KAL. IVN. CP. LEONE. A. ET PROBIANO COSS.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς λε. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ἑκάστη πόλις ἴδιον ἐπίσκοπον ἐχέτω καὶ κἂν διὰ θείας ἀντιγραφῆς τολμήσῃ τις ἀφελέσθαι πόλιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ τοῦ προνομίου αὐτοῦ ἢ τινὸς ἄλλου δικαίου γυμνοῦται τῶν ὄντων καὶ ἀτιμοῦται. ἐξῄρηται δὲ ἡ τομέων σκυθείας πόλις· ὁ γὰρ ἐπίσκοπος αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν προνοεῖ καὶ ἡ λεοντόπολις ἰσαυρείας ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα ἰσαυροπόλεως.

ἡ ἐπι-

ἡ ὠθιτομὴ τ. λ η. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ τὰ ἴδια μοναστήρια κατλιμπάνοντες οὐ λαμβάνουσιν ἁπροσήγαγον αὐτοῖς κινητὰ ὅσοις δήποτε ποσότητος ὄντα κἂν μὴ συνέστη πράξις ὑπομνημάτων ἐπ' αὐτοῖς. ὠθὶ δὲ ταῖς δωρεαῖς τῶν ἀκινήτων δεῖ τὰ νόμιμα φυλάττεσθαι ἐπεὶ οὐκ ἀναιρεῖται τῷ δωρησαμένῳ ἡ ἐκνίκησις οὐ δεῖ τοὺς ὑπισκόπους ἢ τοὺς κληρικοὺς ἀναγκάζειν τινὰς καρποφορεῖν ἢ ἀγγαρείας διδόναι ἢ ἄλλως ἐπηρεάζειν ἢ ἀφορίζειν ἢ ἀναθεματίζειν ἢ μὴ διδόναι κοινωνίαν ἢ διὰ ταῦτα μὴ βαπτίζειν κἂν ἔθος τοιοῦτον ἐκράτησεν. ὁ δὲ παραβαίνων ἐκπίπτει τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς καὶ δίδωσι δέκα λίτρας. ταῦτα δὲ κρατεῖ ἐν μόνῃ τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς καὶ τοῖς τόποις τοῖς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου χειροτονουμένοις μητροπολίταις ἀνήκουσιν ἢ τοῖς ἐξ ἐκείνων γινομένοις ὑπισκόποις.

ἡ ὠθιτομὴ τ. λ θ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Τὰ μοναστήρια τελοῦσιν ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐνορίων αὐτῶν καὶ τοὺς μὲν ἡγουμένους ἐπιβλέπουσιν οἱ ἐπίσκοποι τοὺς δὲ μοναχοὺς οἱ ἡγούμενοι. οὐ γίνεται δὲ ἡγούμενος δύο μοναστηρίων.

ἡ. μ α. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Αὐτοκράτωρ ἰουστινιανὸς. α. ἀταρβίῳ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. πᾶσαν ἀεὶ ποιούμενοι πρόνοιαν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν εἰς τιμήν τε καὶ δόξαν τῆς ἁγίας ἀχράντου καὶ ὁμουσίου τριάδος δι' ἧς σώζεσθαι ἡμάς τε αὐτοὺς καὶ τὴν κοινὴν πολιτείαν πεπιστεύκαμεν ἀκολουθοῦντες δὲ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ τοῦ ἀνεπιλήπτους ὀφείλειν χειροτονεῖσθαι τοὺς ἱερέας οἵτινες μάλιστα διὰ τῶν οἰκείων εὐχῶν τὴν εὐμένειαν τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ τοῖς κοινοῖς περιποιεῖν ἐτάχθησαν πράγμασι. διὰ τοῦ πρόντος νόμου θεσπίζομεν ὁ σάκις ἂν ἐν οἱᾳ δήποτε πόλει ἱερατικὸν θρόνον σχολάσαι συμβαίνῃ, ψήφισμα γίνεσθαι πρὰ τῶν οἰκούντων τὴν αὐτὴν πόλιν ὠθίτρισι τοῖς ὠθὶ ὀρθῇ πίστει καὶ βίου σεμνότητι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς μεμαρτυριμένοις ὥστε ἐκτούτων τὸν ὠθιτηδειότερον εἰς τὴν ὠθισηοπὴν πρὸ χειρίζεσθαι. εἰ γὰρ οἱ ἅγιοι καὶ ἔνδοξοι ἀπόστολοι, οἱ τὴν ἱερωσύνην πρὰ τοῦ δεσπότου χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δεξάμενοι καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν τὴν γὴν πληρώσαντες καὶ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν ἅπασι πραδε-

δω-

δωκότες, οὐ δὲ αὐτῆς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζωῆς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἐφείσαντο, πῶς οὐδίκαιόν ἐστι τοὺς ὑπεισιόντας εἰς τὴν αὐτῶν τάξιν καὶ ἐγκαθισαμένους τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἱερέας καθαράν κεκτῆσθαι προαίρεσιν; καὶ τῶν μὲν χρημάτων ὑπερφρονεῖν πᾶσαν δὲ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν εἰς τὸν φιλάνθρωπον ἀνατείνειν θεὸν ὥστε προσήκει τοιούτους ἐπιλέγεσθαι καὶ χειροτονεῖσθαι ἱερέας, οἷς οὐ κέστιν οὔτε τέκνα οὔτε ἔγγονοι. ἐπειδὴ οὐχ οἷόν τε ἐστὶ τὸν περὶ τὰς βιωτικὰς ἠσχολημένον φροντίδας ἃς οἱ παῖδες μάλιστα τοῖς γονεύσι παρέχουσι, τὴν πάσαν σπουδήν τε καὶ εὔνοιαν περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔχειν πράγματα. τινῶν γὰρ διὰ τὴν εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδα καὶ διὰ τὸ τὰς ἑαυτῶν περισῶσαι ψυχὰς προστρεχόντων ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ταύταις προσφερόντων καὶ κατλιμπανόντων ὑπὲρ τὸ εἰς πτωχοὺς καὶ πένητας καὶ ἑτέρας εὐσεβεῖς ταύτας δαπανᾶσθαι χρείας ἄτοπόν ἐστι τοὺς ὑπισκόπους εἰς οἰκεῖον ταῦτα ἀποφέρεσθαι κέρδος, ἢ περὶ ἰδιατέκνα καὶ συγγενεῖς κα-

ταναλίσκειν· χρὴ γὰρ καὶ τὸν ἐπίσκοπον, μὴ ἐμποδιζόμενον προσπαθείᾳ σαρκικῶν τέκνων πάντων τῶν πιστῶν πνευματικὸν εἶναι πατέρα. διὰ ταῦτα τοίνυν ἀπαγορεύομεν τὸν ἔχοντα τέκνα ἢ ἐγγόνους χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον. τοὺς δὲ νῦν ὄντας ἐπισκόπους ἢ μέλλοντας γίνεσθαι, θεσπίζομεν μηδαμῶς ἔχειν ἐξουσίαν διατίθεσθαι ἢ δωρεῖσθαι ἢ καθ' ἑτέραν οἱανδήποτε πρόνοιαν ἐκποιεῖν τι τῆς ἑαυτῶν περιουσίας, ἣν μετὰ τὸ γενέσθαι ἐπίσκοποι ἐκτήσαντο, ἢ ἀπὸ διαθηκῶν ἢ ἀπὸ δωρεῶν, ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον πλὴν εἰ μὴ μόνα ἃ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ἔσχον ἢ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ γονέων καὶ θείων καὶ ἀδελφῶν εἰς αὐτοὺς τι περιῆλθεν ἢ καὶ περιελεύσεται. πάντα δὲ ὅσα μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐξ οἱας δήποτε αἰτίας καθὰ εἴρηται χωρὶς τῶν εἰρημένων προσώπων εἰς αὐτοὺς περιῆλθε, τῇ παρ' αὐτῶν ἐπισκοπουμένῃ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ διαφέρειν κελεύομεν, καὶ ἐκδικεῖσθαι παρ' αὐτῆς οὐδενὸς ἑτέρου προσώπου δυναμένου ἐκ τούτου εἰς οἰκεῖον ἀπενεγκεῖν κέρδος. τίς γὰρ ἂν ἀμφισβητήσειεν ὡς οἱ τούτοις τὰς ἰδίας οὐσίας καταλείψαντες

ἢ καὶ

ἢ καὶ ἐπιλαμβάνοντες ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον παραπέμψαντες ἢ καὶ παραπέμποντες. οὐκ ἀφιερώκασιν εἰς τὴν αὐτὴν ἱεροσύνην· καὶ πιστεύσαντες ὡς οὐ μόνον τὰ παρ' αὐτῶν καταλειφθέντα εὐσεβῶς δαπανήσωσι ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν οὐσίας προσθήσουσι τοῦτο ποιοῦσι τῆς γενικῆς ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας μόνα ἐξαιρουμένων, τὰ παραγινόμενα οἱ αἱδήποτε πράγματα ἐπιφανίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως καὶ πατριάρχῃ ἁγιωτάτῳ μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας. ἐπεὶ γὰρ τοῖς ἀπὸ τοῦ παρόντος μέλλουσιν αὐτῷ προσγίνεσθαι κρατεῖν τὰ παρ' ἡμῶν διατυπωθέντα καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσήκειν ταῦτα θεσπίζομεν. μετὰ δὲ τὴν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τελευτὴν τοὺς κατὰ καιρὸν οἰκονόμους λόγους ἀπαιτεῖσθαι τῶν παρ' αὐτῶν καταλελειμμένων πραγμάτων καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ προσήκειν ἢ ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς νομοθεσίας ὀφειλόντων καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς οἰκονόμους κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν γίνεσθαι κελεύομεν εἰδότας, ὡς παντὶ τρόπῳ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν λόγους ὑφέξουσι τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς οἰ-

κείας διοικήσεως καὶ πᾶν ὅπερ ἂν φανεῖεν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καταβλάψαντες ἢ κέρδος οἰκεῖον ποιησάμενοι τοῦτο τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀποδόσουσι πράγμασιν, ὥς τε εἰμὲν περιόντες τοὺς τοιούτους ὑπόσχοιεν λόγους γενέσθαι τὰ εἰρημένα. εἰ δὲ τελευτήσαιεν πρὶν τοὺς αὐτοὺς λόγους ὑποσχεῖν, τότε τοὺς αὐτῶν κληρονόμους ὑπαχθῆναι τῇ τοιαύτῃ ζητήσει καὶ συνελθεῖν πρὸς ἀποκατάστασιν πάντων ὧν ἂν ἐντεῦθεν φανεῖεν ὀφείλοντες. δεῖν δὲ ᾠήθημεν καὶ τὰ ὑπὲρ τοῖς τὴν φροντίδα ἀναδεδεγμένοις ἢ καὶ ἀναδεξομένοις τῶντε εὐαγῶν ξενώνων καὶ νοσοκομείων καὶ πτωχείων καὶ ὀρφανοτροφείων καὶ βρεφοτροφείων διατυπῶσαι. καὶ γὰρ αὐτοῖς πᾶσαν ἄδειαν ἀναιρεῦμεν τοῦ τὰ κτηθέντα αὐτοῖς μετὰ τὸ παραλαβεῖν τὰ εἰρημένα φροντίσματα ἢ κατὰ διαθήκας ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον ἢ περίνοιαν εἰς ἕτερα μετατιθέναι πρόσωπα πλὴν εἰμὴ ὅσα πρώην ἔτυχον ἔχοντες ἢ μετὰ ταῦτα ἀπογονέων ἢ θείων καὶ ἀδελφῶν εἰς αὐτοὺς περιῆλθε. πάντα δὲ ὅσα τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις προσήκει τοῖς εἰρημένοις ἢ εἰς τοὺς τούτων προεστῶτας μετὰ

τὰ τὸ τὴν τοιαύτην ἀναδέξασθαι φροντίδα
περιῆλθεν ἢ περιελεύσεται τοῖς αὐτοῖς ἐνα
γέσι διαφέρειν οἴκοις καὶ εὐσεβῶς περὶ τοὺς
ἐν αὐτοῖς ὄντας ἢ θεραπευομένους διοικεῖ-
σθαι † βουλόμεθα. πρόδηλον γὰρ ἐστὶν ὅτι ὁ κατ
λιμπάνων ἢ δωρούμενος ἐγγράφως ἢ ἀγρά- † κελεύ
φως ξενοδόχῳ ἢ νοσοκόμῳ ἢ πτωχοτρόφῳ ομεν
ἢ ὀρφανοτρόφῳ ὑπὲρ τούτου δίδωσιν ἵνα
εὐσεβῶς δι' αὐτοῦ διοικηθῇ ὡς καὶ πολλὴν
εὐσεβείας ἀφορμὴν αὐτοῦ ἔχοντος διὰ τοὺς
ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομένους καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι
τοῦτον ἅπερ προφάσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ φροντι-
ζομένων λαμβάνει μὴ περὶ αὐτοὺς ἢ καὶ ὑπὲρ
αὐτῶν ἀναλίσκειν ἀλλ' εἰς ἴδιον αὐτὰ πρό-
σωπον ἀποφέρεσθαι καὶ οἰκεῖον ποιεῖσθαι κέρ-
δος τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντα. τίς
γὰρ ἂν τὸν τοιαύτην ἔχοντα φροντίδα μὴ
νομίσειε διὰ τοῦτο τάυτην ἀναδέξασθαι ἵνα
μὴ μόνον ὅσα αὐτῷ ἔξωθεν περιγίνεται
ἀλλὰ καὶ ὅσα ἔτυχεν ἐσχηκῶς περὶ αὐτὴν
δαπανήσῃ; ἔτι δὲ τοῦτο κελεύομεν ὅσα μετὰ
τὴν δεόντως περὶ τῶν τοιούτων προσώπων
γινομένην περὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομέ-
νους δαπάνην καὶ ὠθιμέλειαν περίτετὰ
πράγματα καὶ τοὺς οἴκους ἐκπεριττεῦσαι

συμβαίη ταῦτα προχωρεῖν εἰς ἀγορασίαν
προσόδων. πανταχοῦ γὰρ ἡμῖν σκοπὸς εἰς
ἐπίδοσιν ἤτοι αὔξησιν ἄγεσθαι τὰ εἰς εὐσε-
βεῖς ἀφωρισμένα χρείας πράγματα. οὕτως
γὰρ ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τι πρᾶ-
ξαι βουλόμενος προθυμότερον ἐπιδώσει
ἐὰν τὰ παρ' αὐτοῦ παρεχόμενα εὐσεβῶς
μέλλειν διοικεῖσθαι πιστεύσοιεν. εἰ δὲ συμβῆ
τινὰ τούτων παύσασθαι τῆς φροντίδος ἧς
εἶχε θεσπίζομεν τοῦτον εἰς τόπον αὐτοῦ κα-
θιστάμενον μετὰ τοῦ φόβου τοῦ δεσπότου θεοῦ
λόγους ἀπαιτεῖσθαι πάσης τῆς παρ' αὐτοῦ
γενομένης διοικήσεως καθὰ τῇ θείᾳ ἡμῶν
ταύτῃ περιέχεται νομοθεσίᾳ εἰδότος καὶ τοῦ
μετ' αὐτὸν καθισταμένου ὡς τῷ δεσπότῃ θεῷ
τὸν ὑπὲρ τούτου λόγον ὑφέξει. ἔτι θεσπίζομεν
καθὰ τοῖς θείοις διώρισται κανόσι μήτε
ἐπίσκοπον μήτε χωρεπίσκοπον μήτε πε-
ριοδευτὴν μήτε πρεσβύτερον μήτε ἄλλον
οἵας δήποτε ἀξίας κληρικὸν ἐπιδόσει χει-
ροτονεῖσθαι ἀλλὰ μὴ δὲ οἰκονόμον ἢ ἐκκλη-
σιέκδικον ἢ ξενοδόχον ἢ νοσοκόμον ἢ πτω-
χοτρόφον ἢ ὀρφανοτρόφον ἢ βρεφοτρόφον
ἢ τὸν ὑπὲρ τῆς πτωχείας παρέχοντα τι γενέσθαι
ἀλλὰ κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τῶν κατὰ
τόπων

τόπων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τούτους
προβάλλεσθαι. εἰ δέ τις εὑρεθείη προφάσει
τῶν εἰρημένων χειροτονιῶν καὶ φροντισ-
μάτων διδοὺς τι ἢ λαμβάνων εἴτε ἐπίσ-
κοπος εἴη εἴτε κληρικὸς καὶ τὸν παρέ-
χοντα καὶ τὸν λαμβάνοντα ἔξω τῆς ἱερω-
σύνης καὶ τοῦ κλήρου γίνεσθαι κελεύομεν
μετὰ τὸ ὑπὸ τὴν κατάκρισιν αὐτοὺς εἶναι
τοῦ δεσπότου θεοῦ. εἰ δέ τις διὰ προστασίας
γένηται καὶ εὑρεθείη διδοὺς τι τὸν γι-
νόμενον ἔξω τοῦ κλήρου γίνεσθαι κελεύο-
μεν. εἰ δὲ οἰκονόμος ἢ ἐκκλησιέκδικος
ἢ χωρεπίσκοπος ἢ περιοδευτὴς ἢ ξενοδό-
χος ἢ νοσοκόμος ἢ πτωχοτρόφος ἢ ὀρ-
φανοτρόφος ἢ ὁκαλούμενος ὑπὸ τῆς πτω-
χείας φανείη παρασχόντι ὑπὲρ τὸ τὴν τοιαύ-
την αὐτῷ περιποιῆσαι φροντίδα καὶ τοῦτον
ἀποκινεῖσθαι τοιαύτῃ φροντίδος κελεύο-
μεν. ἔτι θεσπίζομεν πάντας τοὺς κληρικοὺς
τοὺς ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ δι' ἑαυτῶν ψάλλειν
τά τε νυκτερινὰ καὶ τὰ ὀρθρινὰ καὶ τὰ ἑσπε-
ρινὰ καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ δαπανᾶν τὰ ἐκκλη-
σιαστικὰ πράγματα κληρικοὺς φαίνεσθαι
ὄνομαμεν ἔχοντας κληρικῶν μὴ ὑπηρετοῦν-
τας δὲ τὸ πρᾶγμα τοῦ κληρικοῦ πρὸς τὴν λει-
τουρ-

τουργίαν τοῦ δεσπότου θεοῦ. ἄτοπον γάρ ἐστιν
ἀντ' αὐτῶν γραπτοὺς ἀνάγκης ἐπαγομένης
αὐτοῖς ψάλλειν. εἰ γὰρ πολλοὶ τῶν λαικῶν
διὰ τὸ τὴν οἰκείαν ὠφελῆσαι ψυχὴν ταῖς
ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις προσεδρεύοντες
† γίνον- σπουδαῖοι περὶ τὴν ψαλμῳδίαν † δείκνυν-
ται. ται, πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἐπὶ
τούτῳ τεταγμένους μὴ πληροῦν τὸ οἰκεῖον
ἐπάγγελμα; διὸ παντὶ τρόπῳ τοὺς κληρι-
κοὺς ψάλλειν κελεύομεν καὶ καταζητεῖσθαι
αὐτοὺς παρὰ τῶν κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτων
ἐπισκόπων καὶ δύο πρωτοπρεσβυτέρων
ἑκάστης ἐκκλησίας καὶ τοῦ καλουμένου ἄρ-
χοντος ἤτοι ἐξάρχου καὶ τοῦ ἐκδίκου ἑκάστης
ἁγιωτάτης ἐκκλησίας καὶ τοὺς μὴ εὑρισ-
κομένους ἀμέμπτως ταῖς λειτουργίαις προσ
καρτεροῦντας ἔξω τοῦ κλήρου καθίστασθαι. οἱ
γὰρ καταστήσαντες ἤτοι κτίσαντες τὰς
ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν
σωτηρίας καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας κατέ-
λιπον αὐταῖς οὐσίας δι' ὧν ὄφειλον αἱ θεῖαι
λειτουργίαι γίνεσθαι ἐφ' ᾧτε διὰ τῶν λειτουρ-
γούντων ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις
εὐλαβεστάτων κληρικῶν θεραπεύεσθαι τὸν
δεσπότην θεόν. ἄδειαν δὲ παρέχομεν παντὶ
προ-

προσώπῳ τῷ γινώσκοντι τούτων τι παραβαινόμενον εὐθὺς προσαναγγέλλειν καὶ φανερουν. τὰ δὲ παρ' ἡμῶν θεσπισθέντα πέρατι παραδοῦναι καὶ εἰς ἔργον ἀχθῆναι μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ εὐμενοίας κελεύομεν ὑφορωμένων τῶν παραβαίνειν ταῦτα τολμόντων πρῶτον μὲν τὸν ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου θεοῦ κρίσεως κίνδυνον ἐπειτα δὲ καὶ τὰς ἐγκειμένας τῇ αὐτῇ νομοθεσίᾳ ποινάς.

DAT. KAL. MART. CP. DN. IVSTINIANO PP. A. II. COS.

ἡ. μ β. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ὑπὲρ φανίῳ ἀρχι ὑπὲρ σκόπῳ κωνσταντίνου πόλεως καὶ πατριάρχῃ. πᾶσαν ἀεὶ ποιούμενοι πρόνοιαν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν δι' ὧν καὶ τὴν ἡμετέραν βασιλείαν κρατύνεσθαι καὶ τὰ κοινὰ πράγματα τῇ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ χάριτι τειχίζεσθαι πεπιστεύκαμεν ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἡμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ψυχὰς σπουδάζοντες περισώζεσθαι καὶ τούτου χάριν ὠθιμελούμενοι διὰ παντὸς τοῦ μήτε

τὰ

τὰ συμφέροντα ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καθ' οἵαν οὖν πόλιν ὅσαις τρόπῳ τινὶ κατολιγωρεῖσθαι μηδὲ τὰς ἐν αὐταῖς θείας λειτουργίας ἐκ τῆς τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων ἀπουσίας ἐμποδίζεσθαι ἢ μὴ προσηκόντως ἀμελεῖσθαι ἀλλὰ μηδὲ τὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἐκδαπανᾶσθαι πράγματα διά τε τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ διὰ τῶν ἐνταῦθα πόριτε τοὺς ἀνιόντας ἱερέας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας κληρικοὺς ἢ οἰκέτας δαπανωμένων ὥστε πολλάκις καὶ δανείων γίνεσθαι χρείαν καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἔρχεσθαι βάρος ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας πρὸς τὸ μηδὲ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων δεόντως προϊέναι διοίκησιν παρὰ τὸν τῆς ἀποδημίας τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων καιρὸν ταύταις πρὸς τὴν σὴν μακαριότητα ταῖς θείαις συλλαβαῖς χρήσασθαι δεῖν ᾠήθημεν δι' ὧν αὐτοὶ παρακελευόμεθα καταστῆσαι πᾶσι φανερὸν τοῖς κατὰ τὰς μητροπόλεις ἑκάστης ἐπαρχίας ὑπ' αὐτῇ τεταγμένοις ὁσιωτάτοις ἱερεῦσιν ὡς οὐ προσήκει τινὰ τούτων ἢ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις τῆς ἐπαρχίας πόλεσι ταῖς ὑπὸ τῷ μητροπολίτῃ τεταγμέναις θεοφιλε-

φιλεστάτων ἐπισκόπων κατ' οἰκείαν γνώμην δίχα θείας ὑμῶν ἰδικῆς προστάξεως ἀπολιμπάνειν μὲν τὴν παρ' αὐτοῦ διοικουμένην ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν εἰς δὲ τὴν εὐδαίμονα ταύτην ἀνιέναι πόλιν οἵου δήποτε πράγματος ἀνακύπτοντος ἀλλὰ πέμπειν ἐνταῦθα ἕνα ἢ δύο τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐαγοῦς κλήρου καὶ ποιεῖν φανερὰ τῇ ἡμετέρᾳ εὐσεβείᾳ περὶ ὧν δέονται ἢ δι' αὐτῶν ἐξευθείας προσιόντων ἡμῖν ἢ διαμέσης τῆς σῆς μακαριότητος ὥστε τυγχάνειν δικαίας τε καὶ συντόμου τῆς ἡμετέρας βοηθείας. εἰ γάρ τι τῶν εἰς ἡμᾶς φερομένων τοιοῦτον ἡμῖν εἶναι φανείη ὡς δεῖσθαι τῆς αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων παρουσίας τηνικαῦτα παραγενέσθαι προστάξωμεν αὐτοὺς δίχα δὲ τοιαύτης θείας κελεύσεως οὐδένα παραγίνεσθαι συγχωροῦμεν εἰδότος τοῦ ταῦτα ὑπερβαίνοντος καὶ τὴν ὀρθῶς καὶ ὁσίως εἰσενεχθεῖσαν παρ' ἡμῶν ὑπὲρ τῇ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τιμῇ παραφυλακὴν παρεξιόντος οὐ μικρᾶς ἀγανακτήσεως πειραθήσεται ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀφορισμὸν γενήσεται εἰ μὲν μητροπολίτης εἴη ὑπὸ τῆς σῆς μακαριότητος εἰ δὲ τῶν ὑπὸ τὸν

μητρο-

ὑφεξαιρουμένων μόνων τῶν καλουμένων ἀποκρισιαρίων οἷς ἄδειαν παρέχομεν ἐθέλουσι διὰ μόνας ἀναγκαίας ἀποκρίσεις εἰσιέναι. καὶ οὗτοι δὲ αὐτοὶ οἱ ποιούμενοι τὰς εἰσόδους φυλαττέσθωσαν περὶ θρησκείας ἢ δόγματος διαλέγεσθαι ἢ συμβουλαῖς τισὶ προστάσσειν εἰς ταραχὴν ὁρῶσαις τὰς ἁπλουστέρας ψυχὰς τοῦ δήμου παρατρέπειν γινώσκοντες ὡς ἀμελοῦντες τῶν προστεταγμένων παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας τῇ τῶν νόμων ὑποβληθήσονται αὐστηρίᾳ. DAT. KAL. IVN. CP. LEONE. A. ET PROBIANO COSS.

ἡ ὑποσημ. τῆς λ. ε. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ἑκάστη πόλις ἴδιον ἐπίσκοπον ἐχέτω· καὶ κἂν διὰ θείας ἀντιγραφῆς τολμήσῃ τις ἀφελέσθαι πόλιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ τοῦ παροικίου αὐτοῦ ἢ τινὸς ἄλλου δικαίου ἐξηργυμνοῦται τῶν ὄντων καὶ ἀτιμοῦται. ἐξῄρηται δὲ ἡ τομέων σκυθείας πόλις ὁ γὰρ ἐπίσκοπος αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν προνοεῖ καὶ ἡ λεοντόπολις ἰσαυρίας ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον ἐστὶν ἰσαυροπόλεως.

ἡ ἐπι-

ἡ ὠθιτομὴ τ. λ η. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ τὰ ἴδια μοναστήρια κατλιμπάνοντες οὐ λαμβάνουσιν ἁπροσήγαγον αὐτοῖς κινητὰ ὅσης δήποτε ποσότητος ὄντα κἂν μὴ συνέστη πράξις ὑπομνημάτων ἐπ' αὐτοῖς. ὠθὶ δὲ ταῖς δωρεαῖς τῶν ἀκινήτων δεῖ τὰ νόμιμα φυλάττεσθαι ἐπεὶ οὐκ ἀναιρεῖται τῷ δωρησαμένῳ ἡ ἐκνίκησις οὐ δεῖ τοὺς ὑπισκόπους ἢ τοὺς κληρικοὺς ἀναγκάζειν τινὰς καρποφορεῖν ἢ ἀγγαρείας διδόναι ἢ ἄλλως ἐπηρεάζειν ἢ ἀφορίζειν ἢ ἀναθεματίζειν ἢ μὴ διδόναι κοινωνίαν ἢ διὰ ταῦτα μὴ βαπτίζειν κἂν ἔθος τοιοῦτον ἐκράτησεν. ὁ δὲ παραβαίνων ἐκπίπτει τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς καὶ δίδωσι δέκα λίτρας. ταῦτα δὲ κρατεῖ ἐν μόνῃ τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς καὶ τοῖς τόποις τοῖς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου χειροτονουμένοις μητροπολίταις ἀνήκουσιν ἢ τοῖς ἐξ ἐκείνων γινομένοις ὑπισκόποις.

ἡ ὠθιτομὴ τ. λ θ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Τὰ μοναστήρια τελοῦσιν ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐνορίων αὐτῶν καὶ τοὺς μὲν ἡγουμένους ἐπιβλέπουσιν οἱ ἐπίσκοποι τοὺς δὲ μοναχοὺς οἱ ἡγούμενοι. οὐ γίνεται δὲ ἡγούμενος δύο μοναστηρίων.

ϰ. μα. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Αὐτοκράτωρ ἰουστινιανός. α. ἀταρβίῳ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. πᾶσαν ἀεὶ ποιούμενοι πρόνοιαν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν εἰς τιμήν τε καὶ δόξαν τῆς ἁγίας ἀχράντου καὶ ὁμοουσίου τριάδος δι᾽ ἧς σώζεσθαι ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν κοινὴν πολιτείαν πεπιστεύκαμεν ἀκολουθοῦντές τε καὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ τοῦ ἀνεπιλήπτους ὀφείλειν χειροτονεῖσθαι τοὺς ἱερέας οἵτινες μάλιστα διὰ τῶν οἰκείων εὐχῶν τὴν εὐμένειαν τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ τοῖς κοινοῖς περιποιεῖν ἐτάχθησαν πράγμασι. διὰ τοῦ παρόντος νόμου θεσπίζομεν ὁσάκις ἂν ἐν οἱᾳδήποτε πόλει ἱερατικὸν θρόνον σχολάσαι συμβαίνῃ, ψήφισμα γίνεσθαι παρὰ τῶν οἰκούντων τὴν αὐτὴν πόλιν ἐπὶ τρισὶ προσώποις ἐπὶ ὀρθῇ πίστει καὶ βίου σεμνότητι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς μεμαρτυρημένοις ὥστε ἐκ τούτων τὸν ἐπιτηδειότερον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι. εἰ γὰρ οἱ ἅγιοι καὶ ἔνδοξοι ἀπόστολοι, οἳ τὴν ἱερωσύνην παρὰ τοῦ δεσπότου χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δεξάμενοι καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν τὴν γῆν πληρώσαντες καὶ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν ἅπασι παραδε-

δω-

δωκότες, ὃ δὲ αὐτῆς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζωῆς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἐφείσαντο, πῶς οὐδίκαιόν ἐστι τοὺς ὑπεισιόντας εἰς τὴν αὐτῶν τάξιν καὶ ἐγκαθισταμένους τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἱερέας καθαράν κεκτῆσθαι προαίρεσιν; καὶ τῶν μὲν χρημάτων ὑπερφρονεῖν πᾶσαν δὲ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν εἰς τὸν φιλάνθρωπον ἀνατείνειν θεὸν ὥστε προσήκει τοιούτους ἐπιλέγεσθαι καὶ χειροτονεῖσθαι ἱερέας, οἷς οὐ κέστιν οὔτε τέκνα οὔτε ἔγγονοι. ἐπειδὴ οὐχ οἷόν τε ἐστὶ τὸν περὶ τὰς βιωτικὰς ἠσχολημένον φροντίδας ἃς οἱ παῖδες μάλιστα τοῖς γονεύσι πρέχουσι, τὴν πάσαν σπουδήν τε καὶ εὔνοιαν περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔχειν πράγματα. τινῶν γὰρ διὰ τὴν εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδα καὶ διὰ τὸ τὰς ἑαυτῶν περισῶσαι ψυχὰς προστρεχόντων ταῖς ἁγιοτάταις ἐκκλησίαις καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ταύταις προσφερόντων καὶ κατλιμπανόντων ὧν τὸ εἰς πτωχοὺς καὶ πένητας καὶ ἑτέρας εὐσεβεῖς ταύτας διαπανᾶσθαι χρείας ἄτοπόν ἐστι τοὺς ὑπισκόπους εἰς οἰκεῖον ταῦτα ἀποφέρεσθαι κέρδος, ἢ περὶ ἰδιατέκνα καὶ συγγενεῖς κα-

ταναλίσκειν. χρὴ γὰρ καὶ τὸν ἐπίσκοπον, μὴ ἐμποδιζόμενον προσπαθείᾳ σαρκικῶν τέκνων πάντων τῶν πιστῶν πνευματικὸν εἶναι πατέρα. διὰ ταῦτα τοίνυν ἀπαγορεύομεν τὸν ἔχοντα τέκνα ἢ ἐγγόνους χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον τοὺς δὲ νῦν ὄντας ὠθισκόπους ἢ μέλλοντας γίνεσθαι, θεσπίζομεν μηδαμῶς ἔχειν ἐξουσίαν διατίθεσθαι ἢ δωρεῖσθαι ἢ καθ' ἑτέραν οἱαν δήποτε περίνοιαν ἐκποιεῖν τι τῆς ἑαυτῶν περιουσίας, ἣν μετὰ τὸ γενέσθαι ἐπίσκοποι ἐκτήσαντο, ἢ ἀπὸ διαθηκῶν ἢ ἀπὸ δωρεῶν, ἢ καθ' ἕτερον οἱον δήποτε τρόπον πλὴν εἰ μὴ μόνα ἃ πρὸ τοῦ ἐπισκοπῆς ἐξ οἵας δήποτε αἰτίας ἔσχον ἢ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ γονέων καὶ θείων καὶ ἀδελφῶν εἰς αὐτοὺς τι περιῆλθεν ἢ καὶ περιελεύσεται. πάντα δὲ ὅσα μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐξ οἵας δήποτε αἰτίας καθὰ εἴρηται χωρὶς τῶν εἰρημένων προσώπων εἰς αὐτοὺς περιῆλθε, τῇ πρὸ αὐτῶν ἐπισκοπουμένῃ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ διαφέρειν κελεύομεν, καὶ ἐκδικεῖσθαι πρὸ αὐτῆς ὑδενὸς ἑτέρου προσώπου δυναμένου ἐκτούτου εἰς οἰκεῖον ἀπενεγκεῖν κέρδος. τίς γὰρ ἂν ἀμφισβητήσειεν ὡς οἱ τούτοις τὰς ἰδίας οὐσίας κατελείψαντες

ἢ καὶ

ἢ καὶ ἐπιλαμπάνοντες ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον παραπέμψαντες ἢ καὶ παραπέμποντες, οὐκ ἀφεωράκασιν εἰς τὴν αὐτὴν ἱεροσύνην καὶ πιστεύσαντες ὡς οὐ μόνον τὰ παρ' αὐτῶν καταλειφθέντα εὐσεβῶς δαπανήσωσιν ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν οὐσίας προσθήσουσι τοῦτο ποιοῦσι τῆς γενικῆς ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας μόνα ἐξαιρουμένων, τὰ περιγινόμενα οἱαδήποτε πράγματα ἐπιφανίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως καὶ πατριάρχῃ ἁγιωτάτῳ μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας. οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀπὸ τοῦ παρόντος μέλλουσιν αὐτῷ προσγίνεσθαι κρατεῖν τὰ παρ' ἡμῶν διατυπωθέντα καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσήκειν ταῦτα θεσπίζομεν. μετὰ δὲ τὴν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τελευτὴν τοὺς κατὰ καιρὸν οἰκονόμους λόγους ἀπαιτεῖσθαι τῶν παρ' αὐτῶν καταλελειμμένων πραγμάτων καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ προσήκειν ἣ ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς νομοθεσίας ὀφειλόντων καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς οἰκονόμους κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν γίνεσθαι κελεύομεν εἰδότας, ὡς παντὶ τρόπῳ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν λόγους ὑφέξουσι τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς οἰ-

κείας διοικήσεως καὶ πᾶν ὅπερ ἂν φανεῖεν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καταβλάψαντες ἢ κέρδος οἰκεῖον ποιησάμενοι τοῦτο τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀποδόσουσι πράγμασιν, ὥς τε εἰμὲν περιόντες τοὺς τοιούτους ὑπόσχοιεν λόγους γενέσθαι τὰ εἰρημένα. εἰ δὲ τελευτήσαιεν πρὶν τοὺς αὐτοὺς λόγους ὑποσχεῖν, τότε τοὺς αὐτῶν κληρονόμους ὑπαχθῆναι τῇ τοιαύτῃ ζητήσει καὶ συνελθεῖν πρὸς ἀποκατάστασιν πάντων ὧν ἂν ἐντεῦθεν φανεῖεν ὀφείλοντες. δεῖν δὲ ᾠήθημεν καὶ τὰ ὑπὲρ τοῖς τὴν φροντίδα ἀναδεδεγμένοις ἢ καὶ ἀναδεξομένοις τῶν τε εὐαγῶν ξενώνων καὶ νοσοκομείων καὶ πτωχείων καὶ ὀρφανοτροφείων καὶ βρεφοτροφείων διατυπῶσαι. καὶ γὰρ αὐτοῖς πᾶσαν ἄδειαν ἀναιρούμεν τοῦ τὰ κτηθέντα αὐτοῖς μετὰ τὸ παραλαβεῖν τὰ εἰρημένα φροντίσματα ἢ κατὰ διαθήκας ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον ἢ περίνοιαν εἰς ἕτερα μετατιθέναι πρόσωπα πλὴν εἰμὴ ὅσα πρώην ἔτυχον ἔχοντες ἢ μετὰ ταῦτα ἀπογονέων ἢ θείων καὶ ἀδελφῶν εἰς αὐτοὺς περιῆλθε. πάντα δὲ ὅσα τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις προσήκει τοῖς εἰρημένοις ἢ εἰς τοὺς τούτων προεστῶτας μετὰ

τὰ τὸ τὴν τοιαύτην ἀναδέξασθαι φροντίδα
περιῆλθεν ἢ περιελεύσεται τοῖς αὐτοῖς εὐα-
γέσι διαφέρειν οἴκοις καὶ εὐσεβῶς περὶ τοὺς
ἐν αὐτοῖς ὄντας ἢ θεραπευομένους διοικεῖ-
σθαι † βουλόμεθα. πρόδηλον γάρ ἐστιν ὅτι ὁ κατα- † κελεύομεν
λιμπάνων ἢ δωρούμενος ἐγγράφως ἢ ἀγρά-
φως ξενοδόχῳ ἢ νοσοκόμῳ ἢ πτωχοτρόφῳ
ἢ ὀρφανοτρόφῳ ὑπὲρ τούτου δίδωσιν ἵνα
εὐσεβῶς δι' αὐτοῦ διοικηθῇ ὡς καὶ πολλὴν
εὐσεβείας ἀφορμὴν αὐτοῦ ἔχοντος διὰ τοὺς
ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομένους καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι
τοῦτον ἀπὸ προφάσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ φροντι-
ζομένων λαμβάνειν μὴ περὶ αὐτοὺς ἢ καὶ ὑπὲρ
αὐτῶν ἀναλίσκειν ἀλλ' εἰς ἴδιον αὐτὰ πρό-
σωπον ἀποφέρεσθαι καὶ οἰκεῖον ποιεῖσθαι κέρ-
δος τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντα. τίς
γὰρ ἂν τὸν τοιαύτην ἔχοντα φροντίδα μὴ
νομίσειε διὰ τοῦτο ταύτην ἀναδέξασθαι ἵνα
μὴ μόνον ὅσα αὐτῷ ἔξωθεν περιγίνεται
ἀλλὰ καὶ ὅσα ἔτυχεν ἐσχηκὼς περὶ αὐτὴν
δαπανήσειε. διὰ τοῦτο κελεύομεν ὅσα μετὰ
τὴν δεόντως παρὰ τῶν τοιούτων προσώπων
γινομένην περὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομέ-
νους δαπάνην καὶ ἐπιμέλειαν περιττὰ
πράγματα καὶ τοὺς οἴκους ἐκπεριττεῦσαι

συμβαίη ταῦτα προχωρεῖν εἰς ἀγορασίαν
προσόδων. πανταχοῦ γὰρ ἡμῖν σκοπὸς εἰς
ἐπίδοσιν ἤτοι αὔξησιν ἄγεσθαι τὰ εἰς εὐσε-
βεῖς ἀφωρισμένα χρείας πράγματα. οὕτως
γὰρ ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τι πρᾶ-
ξαι βουλόμενος προθυμότερον ἐπιδώσει
ἐὰν τὰ παρ' αὐτοῦ παρεχόμενα εὐσεβῶς
μέλλειν διοικεῖσθαι πιστεύσοιεν. εἰ δὲ συμβῆ
τινὰ τούτων παύσασθαι τῆς φροντίδος ἧς
εἶχε θεσπίζομεν τοῦτον εἰς τόπον αὐτοῦ κα-
θιστάμενον μετὰ τοῦ φόβου τοῦ δεσπότου θεοῦ
λόγους ἀπαιτεῖσθαι πάσης τῆς παρ' αὐτοῦ
γενομένης διοικήσεως καθὰ τῇ θείᾳ ἡμῶν
ταύτῃ περιέχεται νομοθεσίᾳ εἰδότος καὶ τοῦ
μετ' αὐτὸν καθιστάμενου ὡς τῷ δεσπότῃ θεῷ
τὸν ὑπὲρ τούτου λόγον ὑφέξει. ἔτι θεσπίζομεν
καθὰ τοῖς θείοις διώρισται κανόσι μήτε
ἐπίσκοπον μήτε χωρεπίσκοπον μήτε πε-
ριοδευτὴν μήτε πρεσβύτερον μήτε ἄλλον
οἵας δήποτε ἀξίας κληρικὸν ἐπιδόσει χει-
ροτονεῖσθαι ἀλλὰ μὴ δὲ οἰκονόμον ἢ ἐκκλη-
σιέκδικον ἢ ξενοδόχον ἢ νοσοκόμον ἢ πτω-
χοτρόφον ἢ ὀρφανοτρόφον ἢ βρεφοτρόφον
ἢ τὸν ὑπὲρ τῆς πτωχείας παρέχοντα τι γενέσθαι
ἀλλὰ κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τῶν κατὰ
τόπων

τόπων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τούτους προβάλλεσθαι. εἰ δέ τις εὑρεθείη προφάσει τῶν εἰρημένων χειροτονιῶν καὶ φροντισμάτων διδοὺς τι ἢ λαμβάνων εἴτε ἐπίσκοπος εἴη εἴτε κληρικὸς καὶ τὸν παρέχοντα καὶ τὸν λαμβάνοντα ἔξω τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ κλήρου γίνεσθαι κελεύομεν μετὰ τὸ ὑπὸ τὴν κατάκρισιν αὐτοῦ εἶναι τοῦ δεσπότου θεοῦ. εἰ δέ τις διὰ προστασίας γένηται καὶ εὑρεθείη διδοὺς τι τὸν γινόμενον ἔξω τοῦ κλήρου γίνεσθαι κελεύομεν. εἰ δὲ οἰκονόμος ἢ ἐκκλησιέκδικος ἢ χωρεπίσκοπος ἢ περιοδευτὴς ἢ ξενοδόχος ἢ νοσοκόμος ἢ πτωχοτρόφος ἢ ὀρφανοτρόφος ἢ ὁκαλούμενος ὠδὶ τῆς πτωχείας φανείη παρασχόντι ὧν τὸ τὴν τοιαύτην αὐτῷ περιποιῆσαι φροντίδα καὶ τοῦτον ἀποκινεῖσθαι τοιαύτης φροντίδος κελεύομεν. ἔτι θεσπίζομεν πάντας τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ δι' ἑαυτῶν ψάλλειν τά τε νυκτερινὰ καὶ τὰ ὀρθρινὰ καὶ τὰ ἑσπερινὰ καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ δαπανᾶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα κληρικοὺς φαίνεσθαι ὄνομαμὲν ἔχοντας κληρικῶν μὴ ὠδιτελοῦντας δὲ τὸ πρᾶγμα τοῦ κληρικοῦ πρὸς τὴν λει-

τουρ-

τουργίαν τοῦ δεσπότου θεοῦ. ἄτοπον γὰρ ἐστὶν ἀντ' αὐτῶν γραπτοὺς ἀνάγκης ἐπαγομένης αὐτοῖς ψάλλειν· εἰ γὰρ πολλοὶ τῶν λαικῶν διὰ τὸ τὴν οἰκείαν ὠφελῆσαι ψυχὴν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις προσεδρεύοντες σπουδαῖοι περὶ τὴν ψαλμῳδίαν † δείκνυνται. πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς κληρικοὺς τοὺς ὑπὸ τούτῳ τεταγμένους μὴ πληροῦν τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα; διὸ παντὶ τρόπῳ τοὺς κληρικοὺς ψάλλειν κελεύομεν καὶ καταζητεῖσθαι αὐτοὺς πρὸς τῶν κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ δύο πρωτοπρεσβυτέρων ἑκάστης ἐκκλησίας καὶ τοῦ καλουμένου ἄρχοντος ἤτοι ἐξάρχου καὶ τοῦ ἐκδίκου ἑκάστης ἁγιωτάτης ἐκκλησίας καὶ τοὺς μὴ εὑρισκομένους ἀμέμπτως ταῖς λειτουργίαις προσκαρτερούντας ἔξω τοῦ κλήρου καθίστασθαι· οἱ γὰρ καταστήσαντες ἤτοι κτίσαντες τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας κατέλιπον αὐταῖς οὐσίας δι' ὧν ὄφειλον αἱ θεῖαι λειτουργίαι γίνεσθαι ἐφ' ᾧτε διὰ τῶν λειτουργούντων ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις εὐλαβεστάτων κληρικῶν θεραπεύεσθαι τὸν δεσπότην θεόν· ἄδειαν δὲ πρέχομεν παντὶ

† γίνονται.

προ-

προσώπῳ τῷ γινώσκοντι τούτων τι παραβαινόμενον οὐδὲ προσαναγγέλλειν καὶ φανερουῦ. τὰ δὲ παρ' ἡμῶν θεσπισθέντα πέρατι παραδοῦναι καὶ εἰς ἔργον ἀχθῆναι μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ εὐμενοίας κελεύομεν ὑφορωμένων τῶν παραβαίνειν ταῦτα τολμόντων πρῶτον μὲν τὸν ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου θεοῦ κρίσεως κίνδυνον ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἐγκειμένας τῇ αὐτῇ νομοθεσίᾳ ποινάς.

DAT. KAL. MART. CP. DN. IVSTINIANO PP. A. II. COS.

ἡ. μ β. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ὑπὲρ φανίῳ ἀρχι ὑπὲρ σκόπῳ κωνσταντινουπόλεως καὶ πατριάρχῃ. πᾶσαν ἀεὶ ποιούμενοι πρόνοιαν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν δι' ὧν καὶ τὴν ἡμετέραν βασιλείαν κρατύνεσθαι καὶ τὰ κοινὰ πράγματα τῇ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ χάριτι τειχίζεσθαι πεπιστεύκαμεν ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἡμῶντε καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ψυχὰς σπουδάζοντες περισώζεσθαι καὶ τούτου χάριν ὑπομελούμενοι διὰ παντὸς τοῦ μήτε

τὰ

τὰ συμφέροντα ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καθ' οἵαν οὖν πόλιν οὔσαις τρόπῳ τινὶ κατολιγωρεῖσθαι μηδὲ τὰς ἐν αὐταῖς θείας λειτουργίας ἐκ τῆς τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων ἀπουσίας ἐμποδίζεσθαι ἢ μὴ προσηκόντως ἐπιμελεῖσθαι ἀλλὰ μηδὲ τὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἐκδαπανᾶσθαι πράγματα διά τε τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ διὰ τῶν ἐν ταῦθα πόριτε τοὺς ἀνιόντας ἱερέας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας κληρικοὺς ἢ οἰκέτας δαπανωμένων ὥστε πολλάκις καὶ δανείων γίνεσθαι χρείαν καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἔρχεσθαι βάρος ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας πρὸς τὸ μηδὲ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων δεόντως προϊέναι διοίκησιν παρὰ τὸν τῆς ἀποδημίας τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων καιρὸν ταύταις πρὸς τὴν σὴν μακαριότητα ταῖς θείαις συλλαβαῖς χρήσασθαι δεῖν ᾠήθημεν δι' ὧν αὐτοὶ παρακελευόμεθα καταστῆσαι πᾶσι φανερὸν τοῖς κατὰ τὰς μητροπόλεις ἑκάστης ἐπαρχίας ὑπ' αὐτῇ τεταγμένοις ὁσιωτάτοις ἱερεῦσιν ὡς οὐ προσήκει τινὰ τούτων ἢ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις τῆς ἐπαρχίας πόλεσι ταῖς ὑπὸ τῷ μητροπολίτῃ τεταγμέναις θεο-

φιλε-

φιλεστάτων ὠθισκόπων κατ' οἰκείαν γνώμην δίχα θείας ἡμῶν ἰδικῆς προστάξεως ἀπολιμπάνειν μὲν τὴν πάρ' αὐτοῖ διοικουμένην ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν εἰς δὲ τὴν εὐδαίμονα ταύτην ἀνιέναι πόλιν οἵου δήποτε πράγματος ἀνακύπτοντος ἀλλὰ πέμπειν ἐνταῦθα ἕνα ἢ δύο τοῖ ὑπ' αὐτοῖ εὐαγοῦς κλήρου καὶ ποιεῖν φανερὰ τῇ ἡμετέρᾳ εὐσεβείᾳ περὶ ὧν δέονται ἢ δι' αὐτῶν ἐξευθείας προσιόντων ἡμῖν ἢ διαμέσης τῆς σῆς μακαριότητος ὅτωτε τυγχάνειν δικαίαστε καὶ συντόμου τῆς ἡμετέρας βοηθείας. εἰ γάρ τι τῶν εἰς ἡμᾶς φερομένων τοιοῦτον ἡμῖν εἶναι φανείη ὡς δεῖσθαι τῆς αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων παρουσίας τὴν ἱκαῦτα παραγενέσθαι προστάξωμεν αὐτοὺς δίχα δὲ τοιαύτης θείας κελεύσεως οὐδένα παραγίνεσθαι συγχωροῦμεν εἰδότος τοῖ ταῦτα ὑπερβαίνοντος καὶ τὴν ὀρθῶς καὶ ὁσίως εἰσενεχθεῖσαν πρὸ ἡμῶν ὠθὶ τῇ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τιμῇ πραφυλακὴν πρεξιόντος οὐ μικρᾶς ἀγανακτήσεως πειρασθήσετρ ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀφορισμὸν γενήσεται εἰ μὲν μητροπολίτης εἴη ὑπὸ τῆς σῆς μακαριότητος εἰ δὲ τῶν ὑπὸ τὸν

μητρο-

μητροπολίτην πόλεων δι' αὐτοῦ τοῦ μητρο-
πολίτου. χρηματικὴν γὰρ ποινὴν ὁρίσαι
κατὰ τῶν ὑπερβαινόντων τὴν θείαν ἡμῶν
ταύτην διατύπωσιν οὐκ ἀναγκαῖον ὠή-
θημεν ὡς ἀνμὴ εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλη-
σίας ἡ ἐντεῦθεν περιστάτη βλάβη ὧν τὰ
πράγματα πάσης μειώσεως ἐλεύθερα μέ-
νειν σπουδάζομεν. ταῦτα τοίνυν εἰς τὴν ἑκά
στου γνῶσιν τῶν ὑπ' αὐτῇ τεταγμένων θεοφι
λεστάτων μητροπολιτῶν ὑπισκόπων ἀγα-
γεῖν ἡ σὴ ὁσιότης σπουδασάτω καὶ τὰς
πρὸς ἑκάστου πεμπομένας ἀποκρίσεις διατε
τῶν μητροπολιτῶν καὶ δι' αὐτῶν τῶν λοι-
πῶν τῆς ἐπαρχίας πόλεων θεοφιλεστάτων
ὑπισκόπων ἃ περὶ τούτων μεμαθήκασιν
εἰς τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν ἀνενεγκεῖν.

DAT. X. KAL. MART.
CP. DN. IVSTINIA. PP.
A. II. COS.

ἡ. μ γ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς μηνᾷ ἐπάρχῳ πραι-
τωρίων. τῆς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλη-
σιῶν καὶ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων προνο-
ουῦντες

ουῦτες σεμνότητος ἀπαγορεύομεν πᾶσι τοῖς οἰκοῦσι μοναστήρια συνδιετᾶσθαι γυναιξί μοναστρίαις ἢ πρόφασίν τινα ὑπονοεῖν τοῦ κοινωνίαν τινὰ πρὸς αὐτὰς ἔχειν. εἶναι γὰρ δικαίαν ὑποψίαν εἰσάγει τοῦ συνεχῶς καὶ ἡνίκα ἂν βούλοιντο συντυγχάνειν αὐταῖς, ἀλλ' οὕτω κεχωρισμένους εἶναι ὥστε μηδεμίαν μετουσίαν πρὸς ἀλλήλους καθ' οἱανοῦν αἰτίαν ἔχειν αὐτοὺς μηδὲ ἐξευρίσκεσθαί τινα πρόφασιν ἢ τούτοις ἢ ἐκείναις τῆς μετ' ἀλλήλων διαγωγῆς. ἀλλὰ μόνους μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἄνδρας ἐν ἑκάστῳ μοναστηρίῳ διάγειν τῶν καθ' οἱανοῦν αἰτίαν πλησιαζουσῶν αὐτοῖς μοναστριῶν κεχωρισμένους, μόνας δὲ καθ' ἑαυτὰς γυναῖκας οὐκ ἀναμιγνυμένας ἀνδράσιν ὑπὲρ τοῦ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀσέμνου συνδιαγωγῆς παντελῶς ἀναιρεθῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ἄνδρες εἶεν οἱ πλείονες προσήκει προνοίᾳ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει θεοφιλεστάτων ὑπασκόπων τὰς γυναῖκας εἰς ἕτερον ἐπιτήδειον τόπον μεθίστασθαι καὶ δοθῆναι μοναστήριον αὐταῖς ἐν τῷ δεήσει καθ' ἑαυτὰς τοῦ λοιποῦ σεμνῶς διαιτᾶσθαι. εἰ δὲ πλείονες εὑρεθεῖεν αἱ γυναῖκες οὖσαι ἢ καὶ ἰσάριθμοι, οὐδὲ μὲν ἄνδρας μεθίστασθαι τὰς δὲ

γυναῖκας ἐν τῷ μοναστηρίῳ μένειν. ὥστε μέντοι τὰ πράγματα τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου κινητὰ καὶ ἀκίνητα καὶ αὐτοκίνητα τοὺς ἐξιόντας πρὸς τοὺς μένοντας κατ' ἀναλογίαν μερίζεσθαι, ταῖς δὲ ἀναγκαίαις ἀποκρίσεσι τῶν καθ' ἑαυτὰς μοναζουσῶν γυναικῶν ἕνα γέροντα παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς πόλεως ἀφορίζεσθαι, εἰς δὲ τὸ τὰς θείας ἐκτελεῖσθαι λειτουργίας καὶ τῆς ἁγίας αὐταῖς μεταδίδοσθαι κοινωνίας ἕνα πρεσβύτερον καὶ ἕνα διάκονον σεμνοῦ βίου τυγχάνοντας δίδοσθαι τοὺς μόνα τὰ εἰρημένα πράττειν ὀφείλοντας. οὐ μὴν διαιτᾶσθαι καὶ συνοικεῖν αὐταῖς. τούτων γὰρ δὴ φυλαττομένων καὶ αὐτοῖς εὐδαίμων ὁ βίος ἔσται τοῖς μονάζειν αἱρουμένοις καὶ τὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν πολιτείας πράγματα ἑτοιμοτάτης τεύξεται τῆς τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ βοηθείας. ἅμεν οὖν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ νῦν καλῶς ἔχειν ἐδοκιμάσαμεν ταῦτα ἐστί, καὶ πεπείσμεθα ὡς οὐ μικρὰ κἀνταῦθα διαφανήσεται προστιθεμένη τούτοις ἐκ τῆς θείας ἡμῶν διατάξεως ὠφέλεια. δεῖ δὲ παραφυλακῆς ἀκριβεστάτης εἰς τὸ κατὰ μηδένα

τρόπον ὑπερβαίνεσθαι ταῦτα ἥτις οὐκ ἄλλως
ἂν γένοιτο ἢ τῶν θεοφιλεστάτων ἑκάστης
πόλεως ἐπισκόπων ἐφορώντων ἐπιμελῶς
τὰς τῶν μοναχῶν τῶν διαγόντων ἐν μο-
ναστηρίοις τεταγμένοις ὑπὸ τὴν αὐτῶν
φροντίδα διατριβὰς. καὶ εἴτινος αἴσθοιντο
τοιούτου πταίσματος πᾶσι τρόποις εἰρ-
γόντων τὸ παρ' αὐτῶν ἐγχειρούμενον, καὶ
ποιναῖς μὲν ὑπαγόντων οὗς καὶ μετὰ τὴν
ἡμετέραν ἀπαγόρευσιν ἔτι τῶν αὐτῶν ἀνε-
χομένους. ἀναγκαζόντων δὲ τὰς αὐτῶν δια-
τριβὰς καθαρὰς καὶ κεχωρισμένας εἶναι
γυναικείας συνδιαγωγῆς. καὶ αὐτοῖς γὰρ
τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις εἰ μέλλοιεν
ὀρθῶς τὰ περὶ τούτου διαλογίζεσθαι γνω-
ριμόν ἐστιν ὡς ἐκ τοῦ φυλάττεσθαι τὴν
σεμνὴν ταύτην τῶν εὐλαβεστάτων μονα-
χῶν διαγωγὴν καὶ μηδὲν ἀπρεπὲς ἢ
ἄσεμνον † αὐτῇ προσγίνεσθαι τὸν φιλαν- † αὐτοῖς
θρωπον θεὸν εὐμενῆ τὰ κοινὰ πράγματα
τῆς ἡμετέρας ἕξει πολιτείας. ἀλλ' ὡς ἂν μὴ
δ' αὐτοὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι πάρερ-
γον ἡ γήσωντο τὸ θεῖον ἡμῶν οὗτο παράγγελ
μα γινώσκειν αὐτοὺς βουλόμεθα. ὡς εἴτις αὐ-
τῶν φανείη μὴ σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ ταῦτα

διερευνώμενος ἢ διαφανὲν τὸ πταῖσμα. μὴ κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους ἐπανορθῶν ἔνοχος μὲν ἔσται τῷ κρίματι τοῦ δεσπότου θεοῦ καὶ νῦν δὲ ἐπ' αὐτὸν ἥξει τὰ τῆς βασιλικῆς ἡμῶν κινήσεως καὶ περὶ αὐτὴν κινδυνεύσει τὴν ἱερωσύνην ὁ δὲ ἄλλης μείζονος ἐν δεούσης ἀγανακτήσεως. ἡ τοίνυν σὴ ὑπεροχὴ τὴν θείαν ἡμῶν ταύτην νομοθεσίαν φανερὰν καταστησάτω τοῖς ἐν ἑκάστῃ μητρόπολει θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις καὶ τοῖς λαμπροτάτοις ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν προστιθέμενος τὸ καὶ αὐτοὺς εἰ δεήσοι πᾶσαν διδόναι βοήθειαν τοῖς εὐλαβεστάτοις τῶν πόλεων ἐπισκόποις ἐφ' ᾧ ταῦτα κωλύειν ἅπερ ἀναιρεθῆναι προστετάχαμεν ἢ εἴ τινι ῥαθυμίᾳ χρωμένους αὐτοὺς εὕροιεν φανερὰν ἡμῖν ταύτην δι' οἰκείας ποιεῖν μηνύσεως ὡς ἂν πάντες εἰδεῖεν τὰ παρ' αὐτῶν ὀφείλοντα διαφυλάττεσθαι καὶ

*λείπει ποινὴν τὴν ἐξ ἀμελείας διωρισμένην *φροντισάτωσαν τε οἱ θεοφιλέστατοι μητροπολῖται τοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις εὐλαβεστάτοις τῶν πόλεων ἐπισκόποις τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ποιῆσαι φανερὸν τὸν θεῖον ἡμῶν τοῦτον νόμον καὶ παρεγγυῆσαι πᾶσι ἀγρύπνως αὐτοῖς ταῦτα

φυλάττειν

φυλάττειν δεδίοσι τὸ ὁρισθὲν ἐπιτίμιον ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ παρελκυσθῆναι τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς θείας ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας ἀλλὰ μηδὲ αὐτοὺς τοὺς εὐλαβεστάτους μοναχοὺς τοὺς ὑπὸ τοῦ πρόντος συνδιαιτωμένους μοναστρίαις ὀλίγον νομίσαι χρόνον ἀυτοῖς ἐνδεδόσθαι πρὸς τὸν ὀφείλοντα γενέσθαι χωρισμὸν ἐνιαυσιαῖον οὗτον ὁρίζομεν ψηφιζόμενον ἀφ' οὗπερ ἂν ἐμφανὴς ὁ θεῖος ἡμῶν νόμος οὗτος γένηται. ὥστε μετὰ τὴν τοῦ ἔτους πραδρομὴν εἰ φανείη τὰ τῆς κοινῆς διαίτης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μένοντα σχήματος ἁρμόσαι παντὶ τρόπῳ τὰς ἐγκειμένας τῷ θείῳ ἡμῶν νόμῳ τούτῳ ποινάς. DAT. XV.† KAL. FEBR. DECIO †V. COS.

ἡ.μ δ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ἰουλιανῷ ἐπαρχῷ πραιτωρίων. τῶν ἱερῶν κανόνων μηδὲ τοῖς θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις μὴ δὲ τοῖς εὐλαβεστάτοις διακόνοις ἢ ὑποδιακόνοις γαμεῖν μετὰ τὴν τοιαύτην χειροτονίαν ἐφιέντων ἀλλὰ μόνοις τοῖς εὐλαβεστάτοις

ψάλταις τὲ καὶ ἀναγνώσταις. οὗτος συγχω-
ροῦντων ὁρώμεν τινὰς περιφρονοῦντας
μὲν τῶν ἱερῶν κανόνων παιδοποιουμένους
δὲ ἐκτινῶν γυναικῶν αἷς ἁρμοσθῆναι κατὰ
τὸν ἱερατικὸν θεσμὸν οὐ δύνανται. ἐπειδὴ
τοίνυν ἡ ποινὴ τοῦ πράγματος ἐν μόνῃ
τῆς ἱερωσύνης ἦν ἐκπτώσει τοὺς δὲ θείους
κανόνας οὐκ ἔλαττον τῶν νόμων ἰσχύειν
καὶ οἱ ἡμετέροι βούλονται νόμοι: θεσπί-
ζομεν κρατεῖν μὲν ἐπ' αὐτοῖς τὰ τοῖς ἱεροῖς
δοκοῦντα κανόσιν ὡς ἂν εἰ καὶ τοῖς πο-
λιτικοῖς ἐνεγέγραπτο νόμοις καὶ πάντας
αὐτοὺς τής τε ἱεροσύνης τῆς τε θείας λει-
τουργίας τῆς τε ἀξίας αὐτῆς ἣν ἔχουσι
γυμνοῦσθαι. καθάπερ γὰρ τοῖς εὐαγέσι
κανόσιν ἀπηγόρευται τὰ τοιαῦτα, οὕτω
καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους τὸ πράγμα
κεκωλύσθαι καὶ πρὸς τῇ εἰρημένῃ τῆς ἐκ-
πτώσεως ποινῇ μηδὲ εἶναι γνησίους τοὺς
ἐκτῆς τοιαύτης ἀτόπου συνδραφθορᾶς
τεχθέντας ἢ τικτομένους ἀλλὰ τῆς ἐκ τῶν
τοιούτων σπερμάτων μετέχειν αἰσχύνης.
τοιούτους γὰρ αὐτοὺς τίθεμεν ὁποίους οἱ
νόμοι τοὺς ἐξ ἰγκέστων ἢ νεφαρίων τεχ-
θέντας γάμων διορίζουσι ὥστε μηδὲ φυ-
σικοὺς

σικοὺς ἢ νόθους νοεῖσθαι ἀλλὰ πανταχόθεν ἀπηγορευμένους καὶ διαδοχῆς γονέων αὐαξίους οὔτε δωρεὰν λαμβάνειν παρ' αὐτῶν δυναμένους οὐδὲ αὐτοὺς οὐδὲ τὰς τούτων μητέρας οὐδὲ παρενθέτων πρόσωπων ἀλλὰ πασῶν τῶν εἰς αὐτοὺς γινομένων παρὰ τῶν πατέρων φιλοτιμιῶν ὑπὸ τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐξ ἧς εἰσὶν οἱ τοῦτο ἁμαρτάνοντες ἐρχομένων. ὅπερ γὰρ οἱ ἱεροὶ κανόνες κωλύουσι τοῦτο καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν ἡμετέρων εἴργομεν νόμων. εἰ δὲ καὶ ἐσχηματισμένη τὶς δῆθεν ἐνοχὴ ἐν προσποιήσει δανειακῶν ἢ ἄλλων συμβολαίων ὑπεύθυνον ποιοῦσα δῆθεν τὸν τῆς τοιαύτης φθορᾶς μετασχόντα καὶ ταύτην αὐίσχυρον εἶναι βουλόμεθα καὶ τὴν τῶν τοιούτων δόσιν οὐκ εἰς τὸ πρόσωπον εἰς ὅπερ ἐκτίθεσθαι τὰ τῆς συγγραφῆς ἀλλ' εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἔρχεσθαι. DAT. XV. KAL. NOV. CP. LAMP. V. C. COS.

ἡ. μ ε. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. θεσπίζομεν εἴτις τελευτῶν εὐσεβῆ ποιείτω διατύπωσιν ἢ κατὰ ἐνστάσεως τρόπον ἢ κατὰ ληγάτων ἢ κατὰ φιδεικόμισσον ἢ κατὰ μόρτις κάουσα διωρεὰν ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε νόμιμον εἴτε ὑπισκήψειε τῷ κατὰ καιρὸν ὑπισκόπῳ πρόνοιαν τίθεσθαι τοῦ πληρωθῆναι τὰ πὰρ' αὐτοῦ βεβουλευμένα εἴτε καὶ σιγήσειε οὗτος εἴτε καὶ τουναντίον ἀπαγορεύσειεν αὐάγκην ἔχειν τοὺς κληρονόμους τὸ ὑπὶ ταχθὲν ποιεῖν καὶ πληροῦν ἐκτρόπου παντὸς. εἰ δὲ οὗτος ἑκόντες μὴ ποιήσαιεν τὴν ἱκαῦτα τοὺς κατὰ τόπον θεοφιλεστάτους ὑπισκόπους περιεργάζεσθαι ταῦτα καὶ ἀπαιτεῖν αὐτοὺς πάντα πληροῦν κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ τελευτήσαντος ἀλλ' εἰμὴν οἰκοδομὴν ἐκκλησίας ὑπὸ τάξει ἂν ὁ διαθέμενος εἴσω τριετίας πάντως παρασκευάζειν αὐτὴν πληροῦσθαι εἰ δὲ ξενῶνος ποίησιν εἴσω ἑνὸς ἐνιαυτοῦ μόνον οὗτος ποιεῖν αὐαγκάζεσθαι ὡς ἱκανοῦ τοῦ χρόνου τούτου καθεστῶτος πληρῶσαι τὰ βεβουλευμένα τοῖς τετελευτηκόσι. δυνατὸν οὖν καὶ οἶκον μισθώσασθαι καὶ οὐδὲ ἀρρώστους ἐγκατακλῖναι ἄχρις οὗ τὰ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ξενῶνος

περαι-

παραιωθείη. εἰ δέ τινα δοῦναι πρὸς ἅπαξ εἰς
εὐσεβεῖς αἰτίας προσταχθεῖεν παραχρῆμα
κατ' ἀναγκάζειν αὐτοὺς τοῦτο ποιεῖν τουτέστι
μετὰ τὴν τῆς διαθήκης ἐμφάνησιν καὶ τὸ
καταδέξασθαι τὸν κλῆρον ἢ τὸ τρεσβεῖον
τοὺς τούτοις τετιμημένους. εἰ δὲ παρέλθοι ὁ
εἰρημένος χρόνος καὶ μήτε ἡ ἐκκλησία ἢ
ὁξενῶν οἰκοδομηθείη μήτε ξενοδόχοι ἢ † ὁ
τοῦτο πρὸς τεταγμένος τὴν ἱκαῦτα αὐτοὺς τοὺς
θεοφιλεστάτους πρὸς κόπους ἀπαιτεῖν τὰ
ὑπὲρ τοῦτο καταλελειμμένα καὶ εἰς τοῦτο προ-
σηκόντως πρὸς ζητούμενα καὶ ποιεῖσθαι τὰς
οἰκοδομίας τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν καὶ
τῶν ξενώνων ἢ γεροντοκομείων ἢ ὀρφανοτρο-
φείων κατασκευὴν ἢ πτωχοτροφείων ἢ νο-
σοκομείων ποίησιν ἤτοι τῶν αἰχμαλώτων
ἀγορασίαν ἢ ἑτέραν οἱαν δήποτε πρᾶξιν
εὐσεβῆ τῷ τελευτήσαντι δόξασαν προβάλ-
λεσθαι δὲ τοὺς ταῦτα διοικήσαντας ξενο-
δόχους ἢ ὀρφανοτρόφους ἢ βρεφοτρόφους ἢ
γεροντοκόμους ἢ ἁπλῶς τῶν εὐσεβῶν πρά-
ξεων διοικητάστε καὶ πρὸς μελητὰς οὐκ ἔτι
δυναμένων μετὰ τὴν τοῦ εἰρημένου χρόνου
διαδρομὴν καὶ τὴν εἰρημένην ἀγνωμο-
σύνην τῶν τοῦτο μὴ ποιησάντων ἐμβάλλειν

† ξενο-
δόχος ἢ

ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν εἰρημένων πραγμάτων διοίκησιν ἢ τοὺς θεοφιλεστάτους ὑπισκόπους ἀφισταῦ τῆς αὐτῶν διοικήσεως τῶν λαμπροτάτων ἀρχόντων τῶν ἐπαρχίων ἀνάγκην ὑπιτεθέντων τοῖς κληρονόμοις ἐκ τρόπου παντὸς ταῦτα πληροῦν· καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῖς παλαιοῖς διηγόρευται νόμοις ἀνάγκην ὑπιθῆναι πληροῦν τὰς τῶν τελευτόντων βουλὰς τοὺς ἔχειν ἐφιεμένους ἅπερ ἐκεῖνοι κατέλειπον τοὺς δὲ θεοφιλεστάτους ὑπισκόπους εἰ μέν τινας ῥητῶς οἱ τελευτῶντες ὑπισήσαιεν τοῖς πράγμασιν οἷον ξενοδόχους ἢ πτωχοτρόφους ἢ νοσοκόμους ἢ βρεφοτρόφους ἢ ὀρφανοτρόφους ἢ γεροντοκόμους ἢ παραμοναρίους ἢ οἰκονόμους ἢ ἁπλῶς τῶν εὐσεβῶν πράξεων διοικητὰς ἐκείνους μὲν ἐᾶν ἔχεσθαι τῆς διοικήσεως αὐτοὺς δὲ μὴ διοικεῖν μὲν τὴν δὲ διοίκησιν αὐτῶν ἐποπτεύειν καὶ ὀρθῶς μὲν ἔχουσαν ἐπαινεῖν κατά τι δὲ παραβαινομένην ἐπανορθοῦν κακίστης δὲ τῆς διοικήσεως γινομένης καὶ ἀπελαύνειν ἐκείνους καὶ ἑτέρους ἐγκαθισταῦ ἐννοοῦντας τὸ τοῦ μεγάλου θεοῦ δέος καὶ τὴν φοβερὰν τῆς μεγάλης καὶ ἀτελευτήτου κρίσεως ἡμέραν πρὸς ἣν

αὐτοῦ

αὐτοὺς ἀποβλέποντας προσήκει πάντα
πράττειν μετὰ τῆς προσθεὸν † συντεταγ- † συν-
μένης γνώμης. εἰ δὲ μὴ ῥητῶς τινὰς οἱ τε- τετριμ
λευτῶντες ὑπερτήσαιεν ταῖς διοικήσεσιν μένης
ἀλλ' ἐν τῇ τῶν κληρονόμων ἐξουσίᾳ τὸ παῦ
ἀπόθοιντο εἰ δὲ ῥαθυμήσαιεν τηνικαῦτα
αὐτοὺς τοὺς θεοφιλεστάτους ὑπερσκόπους καὶ διοι
κεῖν καὶ προβάλλεσθαι (τὰ προγεγραμμένα
πρόσωπα οἷον πτωχοτρόφους ἢ νοσοκόμους
καὶ τοὺς ἑξῆς καὐταῦθα τὸ πρὸς τὸν μέγαν
θεὸν ἔχοντες σέβας κατὰ νοῦν) ὥστε ἐκ τρό-
που πανὸς καὶ ἐκπάσης ὁδοῦ καὶ ἐκπάσης
μηχανῆς εἰς ἔργον ἄγεσθαι τὰ εὐσεβῶς διατε-
ταγμένα ὑπὲρ δὲ τοῦ χρόνου πανὸς ὃν
ἂν ὑπέρθοιντο πρᾶξαι τὰ διατυπωθέντα
οἱ γεγραμμένοι κληρονόμοι ἀπαιτεῖσθαι
αὐτοὺς καὶ καρποὺς καὶ προσόδους καὶ πᾶσαν
νόμιμον ἐπαύξησιν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ τοῦ
διαθεμένου τελευτοῦ θεσπίζομεν οὐ σκοπου-
μένης τῆς MORAS ἀπὸ προκατάρξεως
ἢ αἰτιάσεως ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ νόμῳ δοκούσης
γίνεσθαι τῆς καλουμένης MORAS χώραν
λαμβανούσης τοῦ τῶν καρπῶν καὶ τῆς τῶν τοιού-
των προσθήκης αὐτοῦ τούτου κρατοῦντος εἰ
καὶ μὴ πρὰ κληρονόμου ἀλλὰ φιδεικομισσα-
ρίου

ρίου ἢ ληγαταρίου καταλειφθείη τὸ τοιοῦ-
το εὐσεβὲς πρεσβεῖον καὶ τοῦτο καταλέ-
ξηται ὅτῳ πρεσβείῳ τετιμημένος καὶ τη-
νικαῦτα δὲ ἄδειαν εἶναι τοῖς θεοφιλεστάτοις
ἐπισκόποις ἀπαιτεῖν τοὺς τοιούτοις τισὶ τετι-
μημένους πρᾶξαι τὰ διαταχθέντα. εἰ δὲ ῥαθυ-
μήσαιεν οἱ κατὰ τόπον θεοφιλέστατοι ἐπί-
σκοποι τοῦτο πρᾶξαι ἴσως ἐκθεραπευθέντες
παρὰ τῶν γεγραμμένων κληρονόμων ἢ λη-
γαταρίων ἢ φιδεικομισσαρίων ἐπ' ἀδείας
ἔσται καὶ τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας
ἢ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς ἐκεῖσε διοικήσεως
ταῦτα μανθάνοντι ἀναζητεῖν καὶ κατα-
ναγκάζειν τὸ εὐσεβὲς ἔργον ἢ τὴν εὐσεβῆ
φιλοτιμίαν ἐκ τρόπου πληροῦσθαι παντὸς
καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ τῶν πολιτῶν τοῦτο
πράττειν. κοινοῦ γὰρ ὄντος τοῦ τῆς εὐσεβείας
λόγου κοινὰς προσήκει καὶ τὰς ἀγωγὰς τῆς
τούτου καθεστάναι πληρώσεως ἔχοντος παν-
τὸς ἄδειαν ἐκ τοῦδε ἡμῶν τοῦ νόμου κινεῖν τὴν
EX LEGE CONDICTICION
καὶ ἀπαιτεῖν τὰ καταλελειμμένα πληροῦσθαι
εἰδότος τοῦ ῥαθυμοῦντος τούτων θεοφιλε-
στάτου ἐπισκόπου ὡς καὶ αὐτὸς πρὸς ταῖς
ἐξ οὐρανοῦ ποιναῖς καὶ βασιλικῆς κινήσεως
ὑπὲρ

ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀμελείας πειρασθείη
ὅπως δὰν ἐτι μείζονι φόβῳ κατασχεθέντες
οἱ κληρονόμοι τῶν τελευτώντων ἢ οἱ ταῖς
τοιαύταις ὅλως ἄγεσθαι πράξεσι βεβαρυ-
μένοι μὴ τὴν τούτων ποίησιν διαναβάλ-
λοιντο. ἐπὶ οὖν θεσπίζομεν ὥστε ἐνοχληθέν-
τες παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων οἱ
τούτοις τετιμημένοι εἶτα διαναβάλοιντο ὡς
ἐπὶ τῶν ἀρχόντων εἰσπράξεως δεηθῆναι
τηνικαῦτα μὴ μόνον αὐτοὺς ἀπλοῦν τὸ
καταλελειμμένον εἰς πράττεσθαι, ἀλλὰ πάν-
τως διπλάσειον. εἰ γὰρ ἐν τοῖς παλαιοῖς
ἦν τινὰ θέματα ἐφ' ὧν ἐξ ἀρνήσεως διπλά-
σεια τὰ τῆς καταδίκης ἐπήνεκο, πῶς οὐ κἀν
ταῦθα τοὺς μηδ' ἑκόντας ποιήσαντας
ἀλλὰ καὶ χρόνον ἀναμείναντας καὶ ὕστερον
ὀχληθέντας παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπι-
σκόπων εἶτα μηδὲ τούτοις εὐθὺς εἴξαντας
δεηθέντας δὲ καὶ ἀρχικῆς ὀχλήσεως τῇ
τοῦ διπλασιόνος ἀπαιτήσει προσήκει
σωφρονίζεσθαι; εἰ δὲ οἱ τελευτῶντες τοὺς
ἑαυτῶν κληρονόμους βουληθεῖεν ἡνίκα μέλ-
λοιεν τελευτᾶν πράξίν τινα πληροῦν εὐ-
σεβῆ ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ αὐτῶν ζωῇ καὶ οὖν φυ-
λάττεσθαι καὶ μὴ ἐν μέσῳ τοὺς κληρονονό-

μους

μους ἀναγκάζεσθαι πράττειν τὶ ὧν ὁ διαθέ-
μενος μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν βουληθῆ
γενέσθαι τελευτῶντας δὲ αὐτοὺς ἀνάγκην
ἔχειν ἐκ τρόπου παντὸς ταῦτα πληροῦν
ἀναβολῆς δέ τινος παρὰ τῶν ἐκείνου κλη-
ρονόμων γενομένης ἀνάγκη ταῦτα γίνε-
σθαι ἅπερ ἔμπροσθεν διετυπώσαμεν. εἰ δέ
τινα τῶν καλουμένων ἀνναλίων πρεσβείων
καταλειφθείη ἢ δωρηθείη κλήρῳ τυχὸν ἢ
μοναστηρίῳ ἢ ἀσκητρίαις ἢ διακονίσσαις
ἢ πτωχείοις ἢ ξενῶσιν ἢ νοσοκομείοις ἢ βρε-
φοτροφείοις ἢ τοῖς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλη-
σιῶν πτωχοῖς ἢ ἁπλῶς συστήμασίτισιν
εὐαγέσιν ἢ ὅλως οὐκ ἀπηγορευμένοις τῶν
ἐκπλήθους ἢ θροισμένων βουληθείην δὲ κατά
τινα καιρὸν οἱ τηνικαῦτα εὑρισκόμενοι χρυ-
σίον ὑπὲρ τοῦ τοιαύτης πράξεως λαβόντες
διαλύεσθαι μὴ ἐξέστω αὐτοῦ ποιεῖν μηδὲ τὸ
γινόμενον κύριον εἶναι ἀλλὰ καὶ ἔκπτωσιν
τῶν χρημάτων ὁ ταῦτα ὠνησάμενος ἢ δια-
λυσάμενος ὑπομενέτω. ἐπείτοιγε ἀνάγκη
τοῖς μὲν ἐντινι μέρει τοῦ χρόνου γενομένοις
εἶναι χρημάτων ἀφθονίαν τοῖς δέγε ὑπηγενο-
μένοις παντελῆ τῶν καταλελειμμένων
στέρησιν οὐφιλαχθήσεται δὲ οὐδὲ αὐτὸ τὸ

τῶν

τῶν αὐναλίων ὄνομα οὐδὲ ἡ διηνεκὴς τοῦ
τελευτήσαντος μνήμη δι' ἣν καὶ ὁ αὐ-
νάλιον οὗτος καταλέλοιπεν ἀλλ' εὐθὺς ἀπο-
σβεσθήσεται τῇ τῶν κατὰ λελειμμένων
συναπολλύμενον ἐκποιήσει μένειν τοίνυν
διηνεκῶς αὐτοὺς ἐνεχομένους ταῖς τοιαύ-
ταις δόσεσι θεσπίζομεν, ὥστε καὶ εἴτις γένοι-
το ἐκποίησις καὶ ταύτην ἄκυρον εἶναι
καὶ τοὺς ὅτε δήποτε προσησομένους τῶν
εὐαγῶν οἴκων ἄδειαν ἔχειν κινεῖν καὶ
ἀπαιτεῖν ταῦτα οὐδεμιᾶς χρόνου παρα-
γραφῆς αὐτικειμένης αὐτοῖς διὰ τὸ καθ'
ἕκαστον ἔτος τὴν τοιαύτην τίκτεσθαι ἀ-
γωγὴν ἀλλ' ὑποθήκην εἶναι τὰ τοῦ κα-
ταλείψαντος πράγματα τοῖς τοιαύτοις
πρεσβείοις ὥστε ἄδειαν ἔχειν ἐξ αὐτῶν τῶν
πραγμάτων τὸ ἱκανὸν ταῖς εὐαγέσι πρά-
ξεσι περιγίνεσθαι οὐ μόνον ὑπὲρ τοῖς καταλε-
λειμμένοις ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ καρποῖς αὐτῶν καὶ
προσόδοις καὶ πάσῃ νομίμῳ ἐπαυξήσει
χρονίας καθὰ προείρηται οὐ δὲ τοῖς κατέχουσι
παραγραφῆς ἁρμόζειν δυναμένης ὁ πόσον
αὖτις ἀριθμήσειε χρόνον πλὴν εἰ μὴ μεταξὺ
τοῦτε τοῦ αὐναλίου πρεσβείου βεβαρυμένου
τοῦτε κατὰ τοὺς ἱερατικοὺς κανόνας

καὶ

καὶ τοὺς ἡμετέρους νόμους πρεσβῶτος τῆς
τοιαύτης ἀπαιτήσεως γένοιτο σύμφωνον.
βουλόμενον πρόσοδον αὐτὶ τοῦ αὐναλίου
πρεσβείου δοθῆναι παρὰ τούτου τοῦ βεβα-
ρυμένου εὐθαλῆ καὶ δημοσίοις πολλοῖς οὐχ
ὑποκειμένην ἀλλὰ καὶ προσθήκην ἔχουσαν
πάντως μὲν οὐκ ἐλάττονα τοῦ τετάρτου μέρους
τῆς καθαρᾶς προσόδου. ἐπείτοιγε ὁπόσον
ἂν μεταξὺ αὐτῶν ἐπιτὸ πλέον δόξειεν. εἰ μὲν
γάρ τι τοιοῦτο ἔγγραφον γένοιτο σύμφωνον
καὶ δοθείη ἡ τοιαύτη πρόσοδος καὶ αὐα-
λειφθείη ἐγγράφοις συνθήκαις καὶ διαλύ-
σεσι καὶ οὗτο ἐμφανὲς ὑπὸ πράξεως ὑπομνη-
μάτων κατασταίη ἀργεῖν τὴν ἀπαίτησιν
τοῦ αὐναλίου ληγάτου κατὰ τοῦ ταύτῃ βε-
βαρυμένου θεσπίζομεν. αὐτὴν δὲ τὴν πρό-
σοδον αὐτὶ τοῦ πρεσβείου καθισταίαι διη-
νεκῶς εἰς οὗτο ἀφωρισμένην καὶ ἐκποιεῖσθαι
παρ' οὐδενὸς καθ' ὁίον δήποτε ἐκποιήσεως
σχῆμα δυναμένου οὐδενὸς δὲ τοιούτου παρα-
κολουθοῦντος ὑποκεῖσθαι διηνεκῶς κατὰ
τὸ ἔμπροσθεν παρ' ἡμῶν εἰρημένον τῇ δόσει
τῶν αὐναλίων πρεσβείων οὐ τοιούτοις βε-
βαρυμένους θεσπίζομεν. ὥστε τὸ ὄνομα καὶ
τὴν μνήμην τοῦ τελευτήσαντος τοῦ τε
αὐναλίου

ἀνναλίου πρεσβείου ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων διηνεκῶς διασώζεσθαι. DAT. XV. KAL. NOV. CP. LAMP. COS.

ἡ. μ ς. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ἰουλιανῶ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν νόμοις οἰόμεθα χρῆναι καὶ οὗτον προσθῆναι τὸν ἐξ ἀρετῆς ἀλλ' οὐκ ἐκ χρόνων τὰς εὐαγεῖς ἡγεμονίας πρέχοντα, ὥστε ὑπὲρ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ἢ ἀσκητηρίων μὴ πάντως τελευτῶντος τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἡγουμένης τὸν ἐφεξῆς ἢ τὴν δευτέραν γενέσθαι. συνίσμεν γὰρ τῇ φύσει οὔτε πάντας ὁμοίως ἀγαθοὺς οὔτε πάντας ἐν ἴσῳ ποιοῦσιν κακοὺς ἀλλ' ὃν ἂν ὅτε ἀγαθὸς βίος καὶ σεμνὸς τρόπος καὶ ἡ περὶ τὴν ἄσκησιν συντονία καὶ τὸ κοινὸν τῶν λοιπῶν μοναχῶν πλήρωμα ἢ τὸ πλεῖστον αὐτῶν ὑπὲρ τήδειον πρὸς οὗτον νομίσειε καὶ τῶν ἁγίων ἐναγγελίων προκειμένων ἕλοιτο ὑπὲρ τὴν ἡγεμονίαν καλεῖσθαι. ὥστε εἰ μὲν ὁ πρῶτος μετὰ τὸν τελευτήσαντα χρηστὸς εἴη καὶ μοναχῶν ἄρχειν ἄξιος ἐκεῖνον τῶν ἄλλων προκρίνεσθαι εἰ δὲ ὁ μετ'

ἐκεῖνον ὁμοίως ἐπ' αὐτὸν φέρεσθαι τὴν τοῦ ἡγουμένου ψῆφον. εἰ δὲ οὐδεὶς τούτων ἄξιος φαίνοιτο τὴν τοιαύτην τῶν ἐκπαύτων ἐπιτήδειον, οἷον δήποτε ἂν εἴη βαθμοῦ προχειρίζεσθαι ἡγούμενον βίον τε ὄντα σεμνοῦ καὶ πολιτείας σεμνῆς καὶ πρὸς τὸ σώζειν τοὺς πιστευθέντας αὐτῷ δυνάμενον προσῆκον ὂν πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἀνθρώπων ἐπιστασίαν οὐκ ἐκ γόνων οὐδὲ ἐκκλήρων οὐ δὲ ἐκ τυχηρῶν περιστάσεων ἀλλ' ἐπιλογῆς καὶ ἐκ τοῦ καλλίονος γίνεσθαι καὶ τὴν παρὰ πάντων μαρτυρίαν ἔχειν παρὰ τάσματι τάξιν γνώρισμα δὲ ταῦτα γίνεσθαι παρὰ κατὰ τόπον θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ. ὥστε αὐτὸν μανθάνοντα τὸν ἐπιλεχθέντα καὶ ὀρθῶς ἔχειν τοῦτον δοκιμάζοντα συμψηφόντι γίνεσθαι τοῖς ἐπιλεξαμένοις καὶ προάγειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν τοῦ ἡγουμένου τάξιν. δοκιμάζειν δὲ δεῖ τὴν αὐτῶν ἐπιλογὴν τὸν κατὰ καιρὸν πατριάρχην καὶ τοὺς κατὰ τόπον θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἔχοντας καὶ αὐτοὺς τὸ κρίμα τοῦ δεσπότου θεοῦ καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν εὐλαβουμένους εἰ μὴ κατ' ἐκλογὴν ἀλλὰ πρός τι πάθος ἀποβλέψαντες ἀνθρώπινον τὴν προβολὴν ποιήσονται.

ἐχόντων

ἐχόντων αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ ζῆν βίῳ καὶ ἐν ζῆν μέλλοντι τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ ποινὴν δι' ἃ τῆς αὐτῶν ἀμελείας ψυχαῖς πολλαῖς ἁμαρτημάτων αἰτίας παρεχόμενοι. τούτων πάντων καὶ ὧν τῶν ἐνλαβεστάτων γυναικῶν ἢ παρθένων τῷ ἡγουμένῳ ἐνα γῶν μοναστηρίων πρακτώντων τῆς λοιπῆς ἱερατικῆς τάξεως ἀπάσης τῆς τοῦ θεοῦ λειτουργίας κατὰ τοὺς ἑαυτῆς βαθμοὺς προϊούσης καὶ ὃ δὴ ἐκ τοῦ παρόντος ἡμῶν καινιζομένης νόμου. DAT. XV. KAL. DEC. CP. LAMP. COS.

ε. μζ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ πίτλε.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ἰωάννη ἐπάρχῳ πραιτωρίων. Θεσπίζομεν μηδένα εἰς ὑπηκοτὴν προχειρίζεσθαι πλὴν ἐμὲ τότε ἄλλα χρηστὸς καὶ ἀγαθὸς εἴη, καὶ μήτε γυναικὶ συνοικείη μήτε παίδων εἴη πατήρ. ἀλλ' αὐτὸ μὲν γυναικὸς προσκαρτερείη τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ αὐτὸ δὲ παίδων ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν καὶ ὀρθόδοξον ἔχοι λαόν. γινώσκων ὅτως ἀρχῆς τὰ πρὸ τῆς διαδοχῆς

τῶν θεοφιλεστάτων ἀπισκόπων ἡμᾶς διατυπῶσαι καὶ μετὰ ταύτης τῆς γνώμης προελθεῖν τὸν νόμον καὶ εἰ παρὰ ταῦτά τι πράττοντας ἢ πράξαντας ἁπάσης ἀπισκοπῆς ἀναξίους εἶναι. οἱ γὰρ μετὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διάταξιν ποιῆσαί τινας ἀθισκόπους παρὰ τὴν ταύτης δύναμιν ἢ γενέσθαι θαρ' ῥήσαντες, ὅτε γὰρ ἀθισκόποις ἔσονται ὅτε μενοῦσιν ἀθὶ τῶν ἱερῶν ἀλλ' ἐξελαθήντες αὐτῶν ἑτέροις δώσουσι χώραν χειροτονίας ἀκριβοῦστε καὶ τῷ θεῷ διὰ πάντων ἀρεσκούσης. DAT. IIII. KAL. SEP. POST. COS. LAMP.

ἡ.ν β. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. θεσπίζομεν μηδένα παντελῶς μήτε βουλευτὴν μήτε ταξεώτην ἀθίσκοπον ἢ πρεσβύτερον τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι. οὐδὲν ἐφαπτομένου τοῦ δὲ τοῦ νόμου τῶν τοιαύτης ἱερωσύνης πρότερον ἠξιωμένων τοῦ λοιποῦ δὲ μηδένα παντελῶς ἐκ τῆς εἰρημένης οντα τύχης εἰς τὰς ῥηθείσας ἱερατείας αναβαίνειν καὶ μαλιστα εἰ καὶ ἤδη

λειτουρ-

λειτουργήσας ἢ τοῖς ταξεωτικοῖς ὑπηρε-
τήσας ἔτυχεν ὑπὸ τάγμασι τὸν γὰρ ἐν τε-
θραμμένον εἰσπράξεσι σφοδραῖς καὶ τοῖς
διὰ τοῦτο ὡς εἰκὸς ὑπὸ συμβαίνουσιν ἁμαρ-
τήμασι οὐκ ἂν εἴη δίκαιον ἀρτιμὴν εἶναι
ταξεώτην καὶ βουλευτὴν καὶ πράττειν τὰ
πάντων πικρότατα οὐδὺς δὲ ἱερέα χει-
ροτονεῖσθαι περὶ φιλανθρωπίας τε καὶ αὐ-
εξικακίας ὑφηγούμενον δόγματα πλὴν
εἰμὴ ἐκ νηπίας ἡλικίας καὶ ὄπω τὴν ἔφη-
βον ἐκβάσης ἔτυχε τοῖς εὐλαβεστάτοις μο-
ναχοῖς ἐγκαταλελεγμένος καὶ διαμείνας
ὑπὸ τούτου τοῦ σχήματος. τηνικαῦτα γὰρ
ἐφίεμεν αὐτοῦ καὶ πρεσβυτέρῳ γενέσθαι
καὶ εἰς ὑπὸ σκοπὴν ἐλθεῖν πρόδηλον ὂν ὡς
ἡνίκα τοιοῦτόν τι γένηται καὶ ἄξιος τῆς
ἱερατείας φανείη τηνικαῦτα ἄδειαν ἕξει
μένειν ὑπὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ λειτουργεῖν
ἀπηλλάχθαι τὴν τετάρτην μέντοι μοῖραν
τῆς αὐτοῦ περιουσίας ἁπάσης πρέχων τοῖς
βουλευταῖς καὶ τοῦ δημοσίῳ κατὰ τὸν
ἔναγχος ὑπὸ τοῖς τεταρτημορίοις τεθέντα
παρ' ἡμῶν νόμον ἢ μόνῳ τοῦ δημοσίῳ.
εἴγε ταξεωτικῆς τύχης ἐτύγχανεν ὤν. εἰ δὲ
καὶ ἐν τοῖς εὐλαβεστάτοις ἀρχιμανδρίταις

ταχθείη καὶ διαμείνη ἐν αὐτοῖς καὶ οὕτως αὐτοῦ δίδομεν τὴν τῆς τύχης ἀμέλειαν. τὴν τεταρτὴν καὶ ταῦθα μοῖραν τῆς αὐτοῦ περιουσίας καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν παρεχομένῳ ἄλλως δὲ οὔτε ἐκείνῳ χειροτονεῖσθαι συγχωροῦμεν οὔτε τῷ χειροτονοῦντι τοιοῦτόν τι πραττειν ἐφίεμεν γινωσκούσης τῆς σῆς ὑπεροχῆς ὡς ταῦτα παραφυλακτέον ἅπασι τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ποινὴν ὑφορωμένοις περὶ αὐτὴν τὴν ἱερωσύνην εἴτι τοιοῦτο πράξαιεν πρὸς τὸ μηδὲ τὸν χειροτονούμενον τῆς ἱερωσύνης ἀπολαύειν καὶ εἰπρότερον οἷον δήποτε βαθμὸν ἱερατείας ἐπεῖχεν ἀλλ' ἐν ἰδιώταις τετάχθαι καὶ τὰς λειτουργίας ἐκτελεῖν αἷς ὑπέκειτο πρότερον ἅπερ ἅπαντα κρατεῖν εἰς τὸν ἐφεξῆς βουλόμεθα χρόνον. ἐπειδὴ τοίνυν πρῶτον ὑφ' ἡμῶν ἐξεύρηται, οὐ προσαπτομένου παντελῶς τοῦ δὲ τοῦ νόμου καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν τῶν ἅπαξ τοιαύτης ἱερωσύνης ἀξιωθέντων ἀλλ' ἐξουσίαν ἐχόντων αὐτῶν δι' ὑποκαταστάτων λειτουργεῖν κατὰ τὴν θεοδοσίου καὶ οὐαλεντινιανοῦ τῶν

τῆς εὐ-

τῆς εὐσεβοῦς λήξεως διάταξιν τὴν πρὸς θωμᾶν αὐτιγεγραμμένην. πρὸς τούτοις κἀκεῖνο δίκαιον εἶναι καὶ κρατεῖν καὶ πολιτεύεσθαι θεσπίζομεν, ὅπερ τεθὲν ἐξ ἀρχῆς καὶ πολιτευσάμενον οὐκ ἴσμεν ὅπως παρῶπται. μεμνήμεθα γὰρ ἀρκαδίου καὶ ὁνωρίου τῶν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως ἐντυχόντευ διατάξει βουλομένη τοὺς κληρικοὺς εἴπερ ἀμελήσαντευ τύχοιεν τῆς ἑαυτῶν τάξεως καὶ εἰς οἵαν δήποτε ἐνοπλονστρατείαν παραγγείλαιεν, ἢ καὶ καθηρημένοι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων στρατεύεσθαι κολμήσαιεν, ἐκβάλλεσθαι μὲν αὐτοὺς τῆς στρατείας ἧς ἔτυχον παραδίδεσθαι δὲ ταῖς τῶν πόλεων βουλαῖς ὑπουργήσοντας τὸ λοιπὸν τῷ δημοσίῳ. ἐπειδὴ καὶ τῇ τοῦ δεσπότου θεοῦ λατρείᾳ κατὰ τὸν τῆς στρατείας τρόπον ἔτυχον ἀπειπόντευ ἅπερ κρατεῖν ἐκ τοῦ δὲ ἡμῶν θεσπίζομεν τοῦ νόμου. κελεύοντευ αὐτοὺς εὐθὺς καὶ παραχρῆμα τῆς πόλεως ἐκείνης ἐξ ἧς εἰσὶ, γίνεσθαι βουλευτὰς εἰμὴ σφόδρα εὐπορίαν ἔχει βουλευτῶν ἡ πόλις ἐπείτοιγε τῆς γείτονος ἢ καὶ πορρωτέρω μέχρι μιᾶς ἐπαρχίας ἑτέρας ἔνθα μάλιστα

βουλευτῶν καθέστηκεν ἀπορία. εἰ δὲ ἀφανεῖς ὡς εἰκὸς γένοιντο ἄδειαν δίδομεν τοῖς βουλευταῖς εὐθὺς ὑπιβαίνειν τῶν προσηκόντων αὐτοῖς πραγμάτων καὶ ταῦτα κατέχειν καὶ τὸ ἱκανὸν ἑαυτοῖς κατὰ τὸν νόμον ἐντεῦθεν ποιεῖν. ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ τοῖς εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς οἱουδήποτε βαθμοῦ κρατεῖν εἰς τὸ διηνεκὲς θεσπίζομεν καὶ ὑπὸ τοῖς ἤδη πεπλημμελήκωσι κρατεῖν τὸν νόμον βουλόμενοι διότι καὶ πρότερον ἦν. ἐπειδὴ δὲ καί τινα διαιταξιν εὕρομεν περὶ μοναχῶν διαλεγομένην καὶ βουλομένην αὐτοὺς μὴ καταλιμπάνειν τὰ οἰκεῖα μοναστήρια μήδε θορυβεῖν τὰς πόλεις ἣν καὶ πρός τινα νενομοθετῆσθαι καιρὸν τινὲς ὑποπτεύουσι δεῖν ὠήθημεν ἀφορμὴν ἐντεῦθεν λαβόντες τελειότερόν τε καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καὶ τοῦτο ἐπανορθῶσαι. ὥστε μηδενὶ τοῦ λοιποῦ τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν ἄδειαν εἶναι τὸ τοιοῦτό τι πραττειν καὶ καταλιμπάνειν μὲν τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιβάλλεσθαι δὲ τὴν οἰαουῦν στρατείαν ἢ ζώνην ἢ ἀξίαν ἢ τῶν ἐνδικαστηρίοις μεταδιώκειν βίον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ θεραπείας τὰς ἀνθρωπίνας ἀσχολίας

αὐσθαι-

αὐθαιρεῖσθαι ἢ γινώσκειν. ὡς καὶ ὁ τοιοῦτό τι πράττων ἐπιδοθήσεται τῇ βουλῇ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐξ' ἧς ἐστὶν ἢ ἑτέρας καθὰ πρότερον εἰπόντες ἔφθημεν, εἰ μὲν χρημάτων διαπορήσει καὶ χρηματικὰς ὑποστησόμενος λειτουργίας ἐπείτοιγε τὰς εἰς σῶμα φερούσας κἀνταῦθα ἀδείας οὔσης ταῖς βουλαῖς καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν. εἰ ἀφανεῖς γένοιντο ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων καὶ τὸ ἱκανὸν ἑαυταῖς κατὰ τὸν νόμον ποιεῖν. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς θέμασιν ἐφ' ὧν λαμβάνειν ἀπὸ τῶν τοιούτων τὰ βουλευτήρια προστάττομεν. ἀξιοῦν βουλόμεθα τὴν μὲν ἡμίσειαν τούτων μοῖραν τοὺς βουλευτὰς κομίζεσθαι μὴ ἐν χρυσίῳ ἀλλ' ἐν ἀκινήτῳ κτήσει ἢ οὔσῃ ἢ ὠνουμένῃ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν φοιτήσαντα παρ' ἡμῶν νόμον τὴν δὲ ἡμίσειαν τῇ γενικῇ τραπέζῃ τῆς σῆς ὑπεροχῆς εἰσφέρεσθαι. ὥστε καὶ τὸν σὸν θρόνον προνοεῖν ἀγρύπνως μηδὲν τοιοῦτο διαλαθεῖν, ἀλλ' ἅμα τῷ γίνεσθαι τὴν προσήκουσαν ὑπὲρ τούτου ποιεῖσθαι θεραπείαν πλὴν εἰ μὴ νῦν γοῦν ἑκόντες οἱ τοιοῦτοι ἀπόθοιντο μὲν τὴν στρατείαν ἢ ἁπλῶς ὅπερ ἔχουσι σχῆμα εἰς δὲ τὸν μοναχικὸν αὖθις

ἀκριβῶς τε καὶ ἀληθῶς ἐπανέλθοιεν βίον καὶ τοῖς εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς ἐγγραφῆναι σπεύσαιεν. εἰ γὰρ τοῦτο πράξαιεν εἴσω ἐνιαυτοῦ ἑνὸς ἀφ' οὗπερ ὁ παρὼν ἡμῶν θεῖος γέγονε νόμος ἀφίεμεν αὐτοῖς τὴν ποινὴν ἀρκεῖν αὐτοῖς τὸν ἐκ τῆς ἀσκήσεως ἡγούμενοι σωφρονισμὸν ταῦτα δὲ κρατεῖν εἰς τὸν ἐφεξῆς βουλόμεθα χρόνον οὐ δὲ ἐκείνους ἔξω τῆς εἰρημένης καταλιμπάνοντες ποινῆς ὅσοι ἀπὸ τῆς ἡμῶν βασιλείας καί τοι μοναχοὶ καθεστῶτες τοιοῦτό τι πεπράχασι τὸ γὰρ ἔμπροσθεν ἅμα μὲν διαφίλαν θρωπίαν ἅμα δὲ τὸν χρόνον ἐρυθριῶντες ἀφίεμεν ἐπεὶ μήδε σαφῶς νενομοθετιμένον ἔμπροσθεν ἦν. ἔτι τοῦτο θεσπίζομεν εἴτε πατὴρ εἴτε μήτηρ εἴτε ἕτερος τὶς ἐξ ἀπαιδίας ἀποκαταστασιν ἢ ὑποκατάστασιν ἐπαγάγοι τισὶν εἴτε ἄρρεσιν εἴτε θηλείαις οἱ δὲ πρὸς γαμον ἐλθεῖν διὰ τὸν τῆς ἀσκήσεως οὐχ ἕλοιντο τρόπον περιαιρεῖσθαι τὰς τοιαύτας ἀποκαταστάσεις ἢ ὑποκαταστάσεις, καὶ ἔχειν αὐτοὺς ἐξουσίαν εἰς ὃν βούλονται τρόπον εὐσεβῆ μέντοι τὰ ἐντεῦθεν ἀφιερουῦ καὶ ἢ δαπαναῦ περιῶντας, ἢ καταλιμπάνειν τελευτῶντας. ὥσπερ

καὶ

καὶ ὑπὸ αἵρεσιν παιδοποιίας αὐτοῖς τὶ
καταλειφθείη δεῖ καὶ οὗτος αὐτὸ ἔχειν αὐτοῦ
παιδοποιεῖν οὐκ ἀναγκαζομένους. τὴν αὐ-
τὴν δὲ νομοθεσίαν καὶ ἐπὶ γυναιξὶ παρθε-
νευούσαις καὶ ἐπὶ τοῖς γαμεῖν ὅλως κεκω-
λυμένοις εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς ἐπεκτεί-
νομεν καὶ ἀνατίθεμεν καὶ ταύτην τὴν χάριν
τῷ θεῷ τῶν ἡμετέρων χρόνων ἀξίαν. ἔτι θε-
σπίζομεν εἴτε ἀνὴρ ἐπὶ μονήρη βίον ἐλθεῖν
βουληθείη εἴτε γυνὴ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσα
πρὸς ἄσκησιν ἔλθοι μὴ τοῦτο αὐτὸ ζημίας
πρέχειν πρόφασιν. ἀλλὰ τὰ μὲν οἰκεῖα πάν-
τως λαμβάνειν ὥστε τῇ γυναικῇ τὴν προῖκα
εἶναι λαβεῖν τὴν αὐτῆς καὶ τὴν πρὸς γάμου δωρεὰν
τῷ συνοικήσαντι τὸ δὲ ἐκτούτου κέρδος μὴ
κατὰ τὴν ἐκ ῥεπουδίου διάζευξιν ἐκδικεῖν
ἢ μένειν πρὰ τῷ μὴ ἀποταξαμένῳ ἀλλὰ κατὰ
τὸ ἐκθανάτου σύμφωνον ὅια δοκοῦντος
τοῦ ἀφισταμένου τῷ τῇ μετὰ τῶν ἄλλων διαί-
της ἀναχωρεῖν τῶγε ἐπὶ τῷ συνοικεσίῳ τεθ-
ναῦαι διὰ τὸ τοῦ συνοικήσαντι παντελῶς
ἄχρηστον εἶναι καὶ ὅπερ ἂν ἡ τῶν προικίων συμ
βολαίων δείξειεν δύναμις ἐκ τῶν ἀπὸ τε-
λευτῆς συμφώνων ὀφειλόμενον τοῦ μὴ θαῤῥεῖν
τὴν γυναῖκα περὶ ἐνιαυτὸν διελθεῖν εἰς

ἕτερον

ἕτερον ἰδεῖν συνοικέσιον διὰ τὴν τῆς γονῆς ἀδελίαν ἀλλ' ἔτι μέλλοι γίνεσθαι τοιοῦτο τὴν ἱκαῦτα στέλλεσθαι διαίσιον κατὰ τοῦτο δὴ τὸ καλούμενον BONA GRATIA παρὰ τοῦ μὴ τὴν ἄσκησιν ἑλομένου προσώπου οὔτωτε πράττειν ἃ βούλεται τῶν κερδῶν μὲν τὸν ἔμπροσθεν εἰρημένον τρόπον προσγινομένου αὐτῷ δηλαδὴ τοῦ κερδαινομένου ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἐκ τρόπου παντὸς εἰ καὶ ὑπὲρ τῶν προτέρων γάμων ἢ ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ μένει ἐν τοῖς κοινοῖς παισὶ τοῖς ἐκ τοῦ γάμου γενομένοις εἶναι εἴη φυλαττομένου. DAT. V. KAL. DEC. CP. POST COS. LAMP.

ι.με. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. ὁ πρῶτος νόμος εἰς ἕτερος νόμου γεγραμμένος παρ' ἡμῶν ἀναφέρεται μνήμην ὃν δὴ καὶ αὖθις ὑπομνῆσαι μετά τινος καλλίονος ᾠήθημεν χρῆναι προσθήκης μείζονα † ποινὴν μὲν τῶν πλημμελούντων ἐκφέροντος. οὐχ' ὅτι ταῖς αὐξήσεσι χαίρομεν

† πλημμελῶς

μεν

μὲν τῶν ποινῶν οὐδὲν γὰρ ἡμῖν οὕτως ὡς φιλανθρωπία καταθύμιον ἀλλ' ἵνα τῷ δέει τῆς τιμωρίας τοὺς ἁμαρτάνειν προηγουμένους τοῦ πλημμελεῖν εἴρξομεν. ἴσμεν τοίνυν γράψαντες νόμον λέγοντα μηδεμίαν εἶναι παρρησίαν τοῖς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν οἰκονόμοις ἤτοι προεστῶσι ξενώνων ἢ νοσοκομείων ἢ πτωχείων ἢ μοναστηρίων εἴτε ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων συστημάτων ὧν ἡ προλαβοῦσα διάταξις μέμνηται τὰ διηνεκῶς αὐτοῖς καταλελειμμένα ἅπερ αὐνάλια καλοῦσιν οἱ νόμοι κατά τι σύμφωνον ἢ χρυσίου διαπιπρασκειν ῥητοῦ ἢ ἐκποιεῖν ἄλλως καθ' ὅιον δήποτε τρόπον καὶ τοῖς ἐφεξῆς ἀναιρεῖν τὴν ἐντεῦθεν παραψυχὴν καὶ τοὺς πρέποντας τῷ νόμῳ προστεθείκαμεν λογισμοὺς ὡς οὐκ ἔτι διὰ ταύτην τὴν ἐγχείρησιν οὐδὲ τῆς προσηγορίας τοῦ αὐναλίου σωζομένης εἰ μὴ μέλλοι δίδοσθαι κατ' ἔτος ἀλλὰ πρὸς ἅπαξ καταβληθὲν, εἶτα τελείως ἐξαπόλλοιτο τοῦτον αὖθις μετά τινος προσθήκης ἀνανεούμενοι τὸν νόμον θεσπίζομεν εἴτις ἢ τῶν εὐλαβεστάτων οἰκονόμων ἢ ξενοδόχων ἢ νοσοκόμων ἢ πτωχοτρόφων ἢ γεροντοκόμων ἢ βρεφοτρόφων

τρόφων ἢ ὀρφανοτρόφων ἢ ἀρχιμανδριτῶν ἢ τῶν ἄλλων τῶν περιεχομένων τῇ προτέρᾳ ἡμῶν θείᾳ διατάξει προσώπων τὸ διηνεκῶς καταλειφθὲν τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις ὧν προΐσαντο εἴτε ἐν χρυσίῳ εἴτε ἐν ἄλλοις πράγμασι πειραθείη μεθιστᾶν εἰς τὸ μὴ δοκεῖν εἶναι διηνεκὲς ἀλλ' ὑπὸ διαλύσεσιν ἢ πράσεσιν ἢ τισὶν ἄλλαις μηχαναῖς τοῦ διηνεκὲς αὐτὸ μένειν παῦσαι πειραθείη παρὰ τὴν δύναμιν τοῦ παρ' ἡμῶν ἢ δὴ φοιτήσαντος ὑπὸ τοῖς τοιούτοις θείου νόμου μηδεμίαν ἔχειν παντελῶς ἄδειαν οὐδὲν ποιεῖν ἀλλὰ καὶ εἰ πράξειε, ἄκυρον εἶναι τὸ γενόμενον καὶ ἄδειαν εἶναι τῷ μετ' αὐτὸν τῆς αὐτῆς ἀντιληψομένῳ φροντίδος ἢ καὶ τούτου ῥαθυμήσαντος ὡς εἰκὸς οὐδὲ ἐφεξῆς ἅπαντας εὐθὺς ἀνακαλεῖσθαι τὸ γενόμενον καὶ ὅτως ἄκυρον ἀποφαίνειν ὡς ἂν εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἔτυχε προελθόν. ὥστε καὶ οὐδὲ ἐν μέσῳ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν, ὑπὸ τὸν εὐαγῆ φέρεσθαι πάντως οἶκον. τῶν ἐν μέσῳ τολμηθέντων κατὰ πάντα τρόπον ἀργούντων. αὐδοὶ μὲν γὰρ ἑκάστῳ δρόμος εἰς ὀστὶ τοῦ βίου παρὰ τοῦ δημιουργοῦ δεδομένος οὗ τέλος ὀστὶ πάντως ὁ θάνατος

τοῖς δὲ

τοῖς δὲ εὐαγέσιν οἴκοις καὶ ταῖς αὐτῶν συστάσεσι ἀτελευτήτοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ φυλαττομένας οὐκ ἔνεστιν οὐδὲ κατὰ τὰς κτήσεις ἐπάγεσθαί τι πέρας ἀλλ' ἕως ἂν διαμένωσιν οἱ εὐαγεῖς οἴκοι μένουσι δὲ ἄχρι παντὸς, καὶ μέχριγε αὐτοῦ τοῦ τῶν αἰώνων τέλους ἕως οὗ τὸ χριστιανῶν ὄνομα παρ' ἀνθρώποις ἔστι τε καὶ προσκυνεῖται δίκαιον μένειν καὶ τὰς διηνεκῶς καταλιμπανομένας χωρηγίας ἢ προσόδους ἀθανάτους ἀεὶ ταῖς εὐσεβέσι πράξεσι ταῖς μηδὲ πώποτε πανομένας ὑπερετουμένας. τὸν δὲ τοιοῦτό τι πλημμελήσαντα καὶ ἀποδόσθαι τὸ πρᾶγμα χρυσίου ἢ κατ' ἄλλην τινὰ πρόφασιν θαῤῥήσαντα, βλάβην μὲν μηδεμίαν ἐπάγειν κατὰ τὸ ἔμπροσθεν εἰρημένον τοῖς καθ' ὧν ταῦτα ἔπραξαν οἴκοις ἀλλ' ἐκείνους μὲν καὶ τὸ χρυσίον ἢ τὸ πρᾶγμα κερδαίνειν ὅπερ εἰλήφασι καὶ οὐδὲν ἧττον τὸ καταλελειμμένον ἀπαιτεῖν δίχα τῆς οἱασοῦν ἐλαττώσεως αὐτὸν δὲ τὸν οὕτω πράξαντα κληρονόμους τε αὐτοῦ καὶ διαδόχους καὶ τὰ τούτου πράγματα ἐνέχεσθαι τῷ πρὸς αὐτὸν συναλλάξαντι καὶ περιποιεῖν αὐτῷ τόγε ἐνθὶ τῷ οἰκείῳ προσώπῳ

καὶ τοῖς

καὶ τοῖς πράγμασι τοῖς ἑαυτοῦ πρὸς τὸν συμβάλλοντα τὸ ἀζήμιον. ὅπως ἂν πρὸς μὲν τὸν εὐαγέστατον οἶκον ὅνπερ οὐδέον κατέβλαψε μηδεμίαν ἐλπίζοι τῶν διδομένων αὐάληψιν ἢ τοῦ γεγονότος σύστασιν ὅσον δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν συμβάλλοντα πᾶσαν ἔχοι παρὰ τῶν νόμων ἄδειαν χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν καὶ κληρονόμους αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτοῦ πράγματα καὶ τὸ δεδομένον εἰ ἰσχύσειεν εἰσπράττειν ἵνα εἰμὴ τῇ πρὸς θεὸν εὐλαβείᾳ τῷ δέει γοῦν τῷ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας καὶ τῶν οἰκείων κληρονόμων ὀκνηρότεροι γένοιντο πρὸς τὰς τοιαῦτας συνθήκας ἃς ὡμολογημένως ἐπ' οὐδενὶ χρηστῷ πράττουσιν ἀλλ' ἢ χρήμασι διαφθαρέντες ἢ παθῶν τινῶν ἐλαττοῦς γεγονότες ἅπερ ἅπαντα διὰ τοῦ δὲ τοῦ θείου νόμου κωλύοντες καὶ τούτου τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἐγγραφῆναι νόμοις θεσπίζοντες αὐτιτίθεμεν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων θεῷ καὶ σωτήρι ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ καλήν τινα καὶ πρέπουσαν αὐτῷ θυσίαν καὶ ταύτην προσάγοντες. DAT. PR. IDVS. SEPT. CP. DN. IVSTINIA. PP. A. IIII. ET PAVLINO V. C. COSS.

ἡ. ι δι-

κ.ι δ. διάταξις τοῦ τετάρτου τίτλου, τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος.

Αυτοκράτωρ λέων αὐγοῦστος δήμῳ. μήτε δοῦλον μήτε ἐλεύθερον σῶμα τολμάτω τὶς εἰς πορνείαν προάγειν ἢ προϊστᾶναι. μηδὲ ἐθυμελικὸς εἴη ἢ ἄλλως σκηνικός. εἰ δὲ δοῦλον εἴη τὸ προσαχθὲν ἐκδικείσθω εἰς ἐλευθερίαν παρὰ παντὸς προσιόντος δίχα τινὸς δαπάνης τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἢ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις οἷς μελήσει τὸ μηδὲ ἄκουσαν γυναῖκα δούλην ἢ ἐλευθέραν σωεῖναι συγχωρεῖν μίμοις ἢ χοροῖς ἢ ἄλλην θέαν ἐν τοῖς θεάτροις ἐκτελεῖν ἀναγκάζεσθαι.

κ ἐπιτομὴ τῆς. ι ζ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Επιλογῇ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρώτων οἰκητόρων γίνεται ὁ σιτώνης ἀπὸ τῶν στρατευομένων ἐν τῇ ἐπιχωρίῳ τάξει ἢ τῶν πληρωσάντων ἢ τῶν μελλόντων στρατεύεσθαι καὶ ὁ παραβαίνων τριάκοντα λίτρας προστιμᾶται.

ἡ ἐπιτομὴ τ.ι.γ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου· ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν.

Οἱ ὑφεστῶτες καὶ τῇ παραφυλακῇ προσκαρτεροῦντες στρατιῶται ἐν τοῖς σεδέτοις αὐτῶν τὸ προσφερόμενον εἶδος ἐκ τῶν ἐν τῇ πόλει ἢ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῶν γεωργουμένων δεχέσθωσαν ὑπὲρ τῶν ἀννόνων αὐτῶν δοκιμασίᾳ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῦ ἐκδίκου διὰ ἀπολείψεως τοῦ ἄρχοντος καὶ οὐκ ἀναγκάζεται ὁ συντελεστὴς ἀπαργυρισμὸν διδόναι.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς .κ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οὐδεὶς στρατεύεται εἰ μὴ ἐν ὑπομνήμασι μαρτυρηθῇ ἐπὶ τριῶν ἐπὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων χριστιανὸς ὀρθόδοξος συνισταμένης τῆς πράξεως παρὰ τῷ ἄρχοντι ἔνθα μέλλει στρατεύεσθαι δύο νομισμάτων ὑπὲρ αὐτῆς διδομένων. εἰ δὲ τοῦτο παραμεληθῇ διδῶσιν ὁ ἄρχων πεντήκοντα λίτρας καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ. κ. καὶ ὁ στρατευσάμενος .ι. καὶ ἐκβάλλεται καὶ οἱ ψευδομαρτυρήσαντες σωματικῶς τιμωροῦνται καὶ ποιναῖς τοῖς περιβάτοις εἰσάγονται κινδύνῳ τοῦ κόμητος.

ἡ διατ-

ἡ διάταξις. κ β. τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς μηνᾷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. οὐδένα ἐμβάλλεσθαι ἐν φυλακῇ δίχα προστάξεως τῶν κατὰ τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν ἢ ἐν ἐπαρχίᾳ ἐνδόξων ἢ περιβλέπτων ἢ λαμπρωτάτων ἀρχόντων ἢ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκδίκων βουλόμεθα. ὠδὶ δὲ τῶν ἐμβληθέντων ἢ ἐμβαλλομένων τοὺς θεοφιλεστάτους τῶν τόπων ὠδικόπους μίαν ἑκάστης ἑβδομάδος ἡμέραν τὴν τετράδα ἢ τὴν παρασκευὴν τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς διερευνᾶσθαι καὶ σὺν ἀκριβείᾳ μανθάνειν τὰς τῆς αὐτῶν κατοχῆς αἰτίας. καὶ εἴτε οἰκέται τυγχάνοιεν ὄντες εἴτε ἐλεύθεροι εἴτε ὠδὶ χρήμασιν εἴτε ἐπ' ἄλλοις ἐγκλήμασιν εἴτε ἐπιφόνοις ἐμβεβλημένοι, παρασκευάζειν τοὺς ἐν δοξοτάτους καὶ περιβλέπτους καὶ λαμπρωτάτους ἄρχοντας ταύτης τε τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνα πράττειν ἐπ' αὐτοῖς ἅπερ ἡ πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους ἐπάρχους περὶ τούτου καταπεμφθεῖσα θεία ἡμῶν διαγορεύει διάταξις ἀδείας διδομένης τοῖς κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτοις ὠδικόποις εἴτινα ῥαθυμίαν εἴδοιεν γινομένην παρὰ

τῶν κατὰ καιρὸν γνωροζομένων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων καὶ λαμπροτάτων ἀρχόντων ἢ παρὰ τῶν πειθομένων αὐτοῖς τάξεων ταύτην μιμνήσειν ὡς ἂν ἡ προσήκουσα κατὰ τῶν ῥαθυμούντων ἐνεχθείη κίνησις. DAT. XVII. KAL. FEB. CP. DECIO COS.

ϊ. κ γ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς Βασιλεὺς μιμᾶται ἐπάρχου πραιτωρίου. ἰδιωτικὰς φυλακὰς πᾶσι τρόποις ἐν πόλεσιν ἢ ἐν κώμαις ἀπαγορεύομεν καθίστασθαι αὐτῶν διαδοχὴν τῶν κατεχομένων πρόνοιαν τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῆς κατοχῆς ἀφιεμένων. DAT. XII. KAL. FEB. CP. DECIO COS.

ϊ. κ ε. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς Βασιλεὺς δημοσθένει ἐπάρχῳ πραιτωρίου. ὅσα περὶ τῶν καλουμένων κύβων ἤτοι κύβων καὶ ζῶν τούτων κωλύσεως ἡμῖν νενομοθέτηται ταῦτα ἄδειαν δίδομεν

δίδομεν καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις καὶ ἀνερευναῦ καὶ γινόμενα παύειν καὶ οὐδὲ ἀκοσμοῦντας διὰ τῶν λαμπροτάτων ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν ἐκδίκων τῶν πόλεων μὲν σωφροσύνην ἐπανάγειν. DAT. KAL. OCT. CP. DECIO COS.

ἡ. κ ς. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. περὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ταῖς πόλεσι προσιουσῶν πολιτικῶν προσόδων ἢ πόρων ἐκδημοσίων ἢ ἐξ ἰδιωτικῶν χρημάτων παράτινων αὐταῖς ἢ καταλιμπανομένων ἢ δωρουμένων ἢ ἄλλως μὲν νοουμένων ἢ περιποιηθησομένων εἴτε εἰς ἔργα εἴτε εἰς σιτωνίαν εἴτε εἰς δημόσιον ὁλκὸν εἴτε εἰς ἐγκαύσεις βαλανείων εἴτε εἰς λιμένας εἴτε εἰς τείχων ἢ πύργων οἰκοδομὰς ἢ γεφυρῶν ἢ ὁδοστρωσιῶν ἐπανόρθωσιν ἢ ἁπλῶς εἰς τὰς τῶν πολιτικῶν χρείας προχωρούντων εἴτε ἀπὸ δημοσίων εἴτε ἀπὸ ἰδιωτικῶν ὡς εἴρηται προφάσεων θεσπίζομεν εἰς τ' αὐτὸν συνιόντας τὸν θεο-

φιλέστατον ἐπίσκοπον τρεῖς τε τῶν ἐν ὑπο-
λήπτων καὶ ἐν ἅπασι πεσεχόντων κατὰ τὴν
πόλιν ἔτους ἑκάστου ἐποπτεύειν τὰ γενόμενα
ἔργα καὶ παρασκευάζειν μετρεῖσθαι καὶ
λογοθετεῖν τοὺς ταῦτα διοικοῦντας ἢ
διοικήσαντας καὶ ὑπὲρ πράξεως ὑπομνη-
μάτων φανερὸν γίνεσθαι τὸ πεπληρῶσθαι
τὰ ἔργα ἢ δεδιοικῆσθαι τά τε σιτωνικὰ
χρήματα τά τε λουτρωνικὰ ἢ περὶ ὁδο-
στρωσίας ἢ περὶ ὁλκοὺς ὑδάτων ἢ ἕτερα
τοιαῦτα τινὰ ἅπερ ἅπαντα ἀμείωταμένειν
εἰς τὸν ἅπαντα βουλόμεθα χρόνον καὶ ὑπὲρ
τῆς πράξεως τῶν ὑπομνημάτων δηλοῦσθαι
ὡς ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ ταῦτα διοικήσας ἢ
καὶ ὑπεύθυνος μὲν ὤφθη τὸ δὲ ὀφειλό-
μενον ἀπέδωκε καὶ οὕτως ἔχειν ἀσφάλειαν
τὸν ταύτης τετυχηκότα τῆς πράξεως. στε-
λοῦμεν γὰρ ἡμεῖν ἡνίκα ἂν βουληθείημεν τὸν
ἡμῖν δοκοῦντα ὃς ἐποπτεύσει τὰ παρ'
αὐτῶν γενόμενα λογοθέσια καὶ εἴπερ ὀρθῶς
ἔχοντα εὔροι ψῆφον ποιήσεται τὸ ἀσφαλὲς
αὐτοῖς καὶ κληρονόμοις αὐτῶν καὶ διαδό-
χοις τελείως περιποιοῦσαν ἐφ' ᾧ μηκέτι
δευτέρων λόγων ἢ ζητήσεων ἀφορμὰς
ὑπολελεῖφθαι πάντων ὑπὲρ τῶν ἁγίων

ἐναγ-

εὐαγγελίων οὕτω σὺν ἀκριβείᾳ πραττομέ-
νων. ὡς τῆς ἡμετέρας αὖθις ἐπισκοπούσης
ἡνίκα ἂν βουληθείημεν ἐξετάσεως. χρὴ μέν-
τοι ἀπαιτεῖν τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ποιουμένους τοὺς λογισ-
μούς. ὅπως ἂν τὰ ἔργα εἰς ἀπέραντα τῆς
δαπάνης ἀφωρισθῇ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπι-
μελῶς γένοιτο ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀνανεού-
μενα πόρων τε καὶ προσόδων. εἰ μέντοι γε μὴ
βουληθείη λογισμοὺς ὑπέχειν ὁ ταῦτα διοι-
κήσας. μηδὲ ἀνάσχοιτο τοῦ θεοφιλεστάτου τῶν
τόπων ἐπισκόπου καὶ τῶν κτητόρων τῶν πρὸς
τοῦτο ἀφωρισμένων εἰς λογισμοὺς αὐτὸν κα-
λούντων τηνικαῦτα ἀναγκάζεσθαι τοῦτον πράτ-
τειν διὰ τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρ-
χοντος καὶ τῆς πειθομένης αὐτῷ τάξεως ζη-
μίας πάσης χωρὶς συνωθούμενον ἐφ' ᾧ τε
πᾶσι τρόποις λογισμοὺς ὑπέχειν τῷ θεο-
φιλεστάτῳ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς
πρωτεύουσι τῶν πόλεων καὶ τὸ φαινόμενον
ἐποφείλεσθαι παρ' αὐτοῦ ἀποδοῦναι τῇ πόλει.
πᾶσαν δὲ ἄδειαν ἀναιροῦμεν τοῖς ἡμε-
τέροις ἄρχουσι πέμπειν ἐν ταῖς χώραις
DISCVSSORAS ἢ λογοθέτας ἢ
ἐξισωτὰς ἐπὶ ταῖς τῶν δημοσίων λογισμῶν

ἐξετάσεσιν. ἀλλ' εἰ καὶ τοιοῦτο πράξαιεν παρὰ γνώμην ἡμετέραν τηνικαῦτα ἐμὲν θείως περὶ τύπος τῶν συναρπαγὴν ποιηθείη, ἄδειαν εἶναι τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως προσδέχεσθαι μὲν τὸν θεῖον τύπον μηνύειν δὲ εἰς ἡμᾶς ὅπως αὖ ἡμεῖς γνοίημεν εἴτε κατὰ θέαν ἡμῶν, πρόσταξιν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν γεγραμμένην, εἴτε κατὰ συναρπαγὴν γέγονε. ὥστε εἰ καταδήλως γενόμενος φανείη συναρπαγὴν τηνικαῦτα τὸ γενόμενον ἄκυρον εἶναι, κινδυνεύοντι ὑποστῆναι τὸν τοῦτο ποιησάμενον. εἰ δέ τινος τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων πεμφθείη ψῆφος ἢ καὶ κομμονιτώριον ἢ προστάγματι καὶ λογοθέσιον, περὶ τούτων δὲ τῶν προειρημένων κεφαλαίων ἐπιτραπείη παντὶ βουλόμεθα τρόπῳ τὸν θεοφιλέστατον τῆς πόλεως ἐπίσκοπον καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρωτεύοντας, μὴ προσίεσθαι ταῦτα ἀλλ' ἄδειαν εἶναι καὶ τῷ τῆς ἐπαρχίας ἡγουμένῳ καὶ αὐτοῖς γε δὴ τοῖς κτήτορσι καὶ πολίταις διωθεῖσθαι τὰς τοιαύτας προστάξεις. καὶ μηδὲ ὄκνον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας παρέχειν. εἰ δὲ τοῦτο ῥαθυμήσαιεν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἕξει μὲν δυσμενῆ τὸν

δεσπό-

δοσπότην θεὸν καὶ βασιλικὴν ἀγανάκτη-
σιν ἀναμενέτω ὅτι σιγὴν ἐσίγησεν ἀνελευ-
θέραν τε καὶ ἱερατικῆς παρ' ῥησίας ἀναξίαν.
ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐμφανίζει κατὰ χώραν ἢ ἀρ-
χόντων οἱωνδήποτε ἢ ὑπάτων περαγωγὰς
ἢ γενικοὺς τύπους τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρ-
χων ἢ καὶ ἑτέρου τινὸς τῶν ἡμετέρων ἀρχόν-
των ἢ διατάξεων ἢ θείων κομμονιτωρίων ἢ
γραμμάτων γενικῶν μέντοι ἐμφανίσεις
ποιοῖτο ἢ καὶ ἀνδριάντων βασιλικῶν
καθιδρύσεις μὴ εἶναι τούτῳ παρ' ῥησίαν
περαιτέρω ἓξ νομισμάτων ἐφ' ἑκάστῃ μη-
νύσει ἢ ἐφ' ἑκάστῳ τύπῳ ἢ ἐφ' ἑκάστῃ διατάξει
ἢ θείῳ κομμονιτωρίῳ ἢ γράμματι γενικῷ ἢ
ἀνδριάντων καθιδρύσει κομίζεσθαι καθ' ἑ-
κάστην ἐπαρχίαν εἰς ἣν ταῦτα πρέλαβεν.
ὥστε ὁπόσας ἂν ἔχοι πόλεις ἡ ἐπαρχία μη-
δὲν αὐτοῦ διαφέρειν, ἀλλὰ τοὺς ἓξ μόνους
κομίζεσθαι χρυσοὺς. εἰδέ τι πλέον κομίσοιτο
τοῦτο τετραπλάσιον ἀποδοῦναι ἄδειαν
ἔχοντος καὶ τοῦ τῆς πόλεως ὠθισκόπου τοῦ
κωλύειν. κἀνταῦθα τῶν ἴσων ὠνικει-
μένων ποινῶν τοῦτ' ἔστι τῶν ἀναδέκα τοῦ
χρυσίου λιτρῶν τοῦ τε τῆς ἐπαρχίας ἡγου-
μένῳ τῇ τε πειθομένῃ τάξει καὶ τοῦ θεο-

φιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ εἴπερ ἐν δοῖεν αὐτοῖς παρὰ πάντων βουλομένοις ἀλλὰ μὴ πᾶσι τρόποις τοῦτο κωλύωσιν· οὐδενὶ γὰρ παντελῶς ἐφίεμεν τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων τοιούτους τινὰς τύπους περὶ τῆς ἐπαρχίας ἐκπέμπειν περὶ τῆς ὑδροφόρων ἢ τοι ὑπονομῶν ἢ ἀνακαθάρσεως ἢ περὶ τῆς τῶν οἰκοδομημάτων πρὸς τοῖς τείχεσι καθαιρέσεως ἢ τῶν ἐν ταῖς στοαῖς γινομένων καταλύσεων ἢ τῶν καλουμένων προσδυλείων καὶ ἐξ πίων τόπων ἢ τοι μεσοστύλων ἀνατροπῆς ἢ περὶ εἰκόνων ἢ τοιουτοτρόπων ὅλως ἰδιωτικῶν ἢ πολιτικῶν ἁπλῶς ζητήσεων ἀλλ' ἀρέσει τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσι καὶ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν ἡγουμένοις καὶ κτήτορσι καὶ πολίταις τοιούτου τινὸς ἐμφανισθέντος τύπου μὴ προσίεσθαι τοῦτον ἀλλὰ κωλύειν καὶ διωθεῖσθαι πάντα ἐκβιβασμὸν καὶ πᾶσαν εἴσπραξιν ἐντεῦθεν ἐπαγομένων τῆς αὐτῆς ἐπούσης ποινῆς καὶ κατὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων εἰ μὴ τοῦτο κωλύσαιεν. δεῖ δὲ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τόν τε πατέρα τούς τε λοιποὺς ἐν ὑπολήψει κτήτορας προνοεῖν τοῦ μηδένα τόπον πολιτικὸν ἢ δημόσιον πρὸς τῷ τείχει ἢ ταῖς

δημοσίαις στοαῖς ἢ πλατείαις ἢ ὅπου δήπο-
τε κείμενον συγχωρεῖν ὑπό τινος ἀλόγως κατέ-
χεσθαι μηδὲ ἐκδιδόναι πολιτικόν τινα τόπον
χωρὶς ἡμετέρου θείου τύπου τισί. οὐδὲ αὐτοὺς
καὶ τὰ περὶ τῶν καλουμένων νομῶν τοῦ ὕδα-
τος δηλαδὴ τῶν ἐκθείου τύπου τισὶν ὑπηργ-
μένων αὐαζητεῖν καὶ μὴ τὸν μὲν πλέον τὸν δὲ
ἔλαττον τοῦ προσήκοντος ἔχειν ἀλλ' οὐ δὲ πρὸ
φάσει ἐγγυητικῶν ζημίαις τοὺς ἡμετέρους ὑπο-
βάλλεσθαι συγχωροῦμεν ὑποτελεῖς ἢ ὑπὲρ στά-
σεως ἐντολῆς ἀλλ' εἰ μὲν ἀκίνητον ἔχοιεν οὐ-
σίαν ἀξιόχρεων οἱ ὑπομνησθέντες ὅρκου
γραμματεῖον ἐκτίθεσθαι μόνον εἰ δὲ οὐκ ἔχοιεν
τηνικαῦτα μὲν ἐγγύην ἄχρι τῆς ἤδη κρατού-
σης ποσότητος παρέχειν χωρὶς μέντοι ζη-
μίας ἁπάσης εἰ δὲ ἀμφισβητοῖεν οἱ πράκτο-
ρες περὶ τῆς τῶν ἐγγυητῶν ἀξιοπιστίας ἢ τῆς
διωμοσίας κοινῇ συνιόντα εἰς ταὐτὸ τὸν
θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τόν τε πατέρα
τόν τε ἔκδικον τῆς πόλεως κρίνειν τὸν ἀξιό-
πιστον φαινόμενον ἐγγυητὴν πρὸς τὴν τῆς
ἐναγωγῆς ποσότητα καὶ αὐαγκὴν ἔχειν
τὸν πράκτορα διέχεσθαι τοῦτον ἐγγυώμε-
νον μηδὲν κομιζόμενον ὑπὲρ ἐγγυητικοῦ
ἢ ἐξ ὠμοσίας πλὴν εἰ μὴ ἐξ ἰδικῆς ἡμῶν.

ἢ τινὸς

ἢ τινὸς τῶν μεγίστων ἀρχόντων προστάξεως
κελευθείη τὸ πρόσωπον ἀγαγεῖν ἐγγυητῇ
μὴ καταπιστεύσας. τηνικαῦτα γὰρ ἄδεια
ἔσται τοῦ πράκτορι ἐγγυητὴν μὴ κομίζεσθαι
καὶ τοῦτο μέντοι πράττειν χωρὶς ἁπάσης
ζημίας. καὐταῦθα τῶν αὐτῶν κρατούντων
ἐπιτιμιῶν κατά τε τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπι-
σκόπου καὶ τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἐπαρ-
χίας ἄρχοντος εἴτε τούτων παραβαθῆναι
συγχωρήσαιεν ἢ παραβαινομένου τινὸς μὴ
θάττον ταῦτα μηνύσαιεν δηλαδὴ μὴ
συγχωρούντων αὐτῶν μηδὲν πλέοντι τοῦ
διωρισμένου μέρους τῇ ἡμετέρᾳ διατάξει
προφάσει σπορτούλων κομίζεσθαι. μηδὲ
διαγραφὴν ἐξ οἵας δήποτε αἰτίας ἐν ταῖς
πόλεσι ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι πλὴν ἢ μόνων
ἐκείνων τῶν αἰτιῶν ἃς περὶ τὰς ἐμφανίσεις
τῶν περαγωγῶν καὶ τῶν διατάξεων καὶ
θείων ἢ γενικῶν κομμονιτωρίων ἢ τύπων
ἢ γραμμάτων καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων
περὶ ὧν ἐν τοῖς ἔμπροθεν ἐνομοθετήσαμεν.
καὶ ἅπερ αὖ ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ σω-
τηρίας οἱ τῆς πόλεως βουληθεῖεν εἰς ἔργα
πολιτικὰ τυχὸν ἢ εἰς σιτωνίαν ἢ εἰς ἑτέραν
ἀρέσκουσαν ἅπασιν αἰτίαν κατὰ φιλο-

τιμίαν

τιμίαν ποιήσασθαι ἐξ ὧν τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ὠφεληθήσεται φυλαττομένων κατὰ τῶν παραβαίνειν ταῦτα ἐπιχειρούντων καὶ μὴ εἰς ἡμᾶς ἀγόντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν ἤδη παρ' ἡμῶν ἠπειλημένων. δεῖ δὲ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον ἑκάστης πόλεως πάντα γινώσκοντα τὰ παρ' ἡμῶν ὑπὲρ τούτοις διατεταγμένα καὶ μὴν καὶ ἀπαργυρισμοῦ μετάτων καὶ κωλύσεως ἀφοπλισμῶν καὶ τούτων ὅσα περιέχεται τῇ θείᾳ ἡμῶν διατάξει τῇ περὶ τούτων ἐν κοινῷ γεγραμμένῃ πέρας ἐκτιθέναι προσῆκον. DAT. VIII. KAL. IVL. CHALCED. LAMP. COS.

ἡ. κθ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς ἰουλιανῷ ἐπάρχῳ πραιτωρίων. θεσπίζομεν μηδένα τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν εἴτε παρὰ τινος συγκληρικοῦ εἴτε παρὰ τῶν καλουμένων λαϊκῶν τινὸς εὐθὺς καὶ ἐκπρώτης ἐν αἰτιάσει γίνεσθαι παρὰ τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις διοικήσεως ἑκάστης. ἀλλὰ

πρῶτον

πρώτων κατὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς παρὰ
τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου καθ' ἣν ὁ κλη-
ρικὸς διάγει. εἰ δὲ ὑπόπτως ἔχει πρὸς ἐκεῖνον
παρὰ τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου
τοῦτο πράττειν. εἰ δὲ ὡς εἰκὸς οὔτε τὰ κατ'
ἐκεῖνον αὐτῷ ἀρέσκοι τηνικαῦτα πρὸς
τὴν ἀναγκῆ σύνοδον τὴν τῆς χώρας ἄγειν
αὐτὸν δικαζόμενον τριῶν ἅμα τῷ μητρο-
πολίτῃ συνιόντων θεοφιλεστάτων ἐπισκό-
πων τῶν κατὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας
προτερευόντων καὶ τὴν δίκην ἐν τάξει τῆς
ὅλης συνόδου ἐξεταζόντων. καὶ εἰ μὲν στερ-
χθείη τὰ κεκριμένα πραγμάτων ἀπηλλά-
χθαι. εἰ δὲ οἰηθείη βεβλάφθαι τηνικαῦτα
ἐπικαλεῖσθαι τὸν μακαριώτατον πατριάρ-
χην τῆς διοικήσεως ἐκείνης καὶ τοῖς παρ'
αὐτοῦ κρινομένοις πάντως ἐμμένειν ὡς ἂν
εἰ ἔτυχεν ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς εἰρημένος δικα-
στής. κατὰ γὰρ δὴ τῶν τοιούτων ἐπισκόπων
ἀποφάσεων οὐκ εἶναι χώραν ἐκκλήτῳ τοῖς
πρὸ ἡμῶν νενομοθέτηται, τοῦ αὐτοῦ τούτου
φυλαττομένου καὶ εἴπερ ἐπίσκοπος ὁ μεμ-
φθεὶς εἴη εἴτε παρά τινος τῶν καλουμένων
λαϊκῶν εἴτε παρά τινος τῶν θεοφιλεστάτων
κληρικῶν εἴτε καὶ παρ' ἑτέρου τινὸς θεο-
φιλοῦς

φιλοῦς ἐπισκόπου τὸ γὰρ εὐθὺς τὰς αἰ-
τίας εἰσαποτίθεσθαι παρὰ τοῖς ἁγιωτάτοις
πατριάρχαις καὶ τοὺς αἰτιωμένους εἰς
ἑτέραν ἀπάγεσθαι χώραν παντελῶς ἀπα-
γορεύομεν πλὴν εἰμὴ τὴν αἰτίασιν τίς ἐπὶ
τούτῳ θείη ἐφ' ὧτε παραπεμφθῆναι τὴν
ὑπόθεσιν τοῦ τῆς χώρας θεοφιλεστάτῳ
ἐπισκόπῳ τὴν ἱκαῦτα γὰρ ἄδεια μὲν ἔσται
τὴν αἰτίασιν ἀποτίθεσθαι καὶ παρὰ τοῖς
θεοφιλεστάτοις πατριάρχαις γράμματα
δὲ γίνεσθαι πρός τινα τῶν κατὰ τόπον
θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ὥστε αὐτὸν ἀ-
κροάζεσθαι τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὸν ἔμ-
προσθεν ὑφ' ἡμῶν ὑπηγορευμένον τρόπον
οὐ μὴν τούτῳ ἄδειαν παρέχειν τοῖς εὐ-
λαβεστάτοις κληρικοῖς κατιέναι καὶ ἀμε-
τρίᾳ τῶν καλουμένων σπορτούλων τοὺς
ὑπομιμνησκομένους ἐπιτρίβειν ὁποῖον
δήτι μέχρι τοῦ νῦν ἁμαρτάνεσθαι μεμα-
θὴ καμὲν ἐφ' ἑκάστῳ γὰρ προσώπῳ τῶν
ἐγκαλουμένων οὐπεραιτέρω τὴν ἕκτην
τοῦ νομίσματος μοίραν κατὰ πρόφασιν
σπορτούλων δίδοσθαι συγχωροῦμεν τοῖς
παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων πατριαρχῶν καὶ
μητροπολιτῶν στελλομένοις ἢ εἴπερ ἐπι-
σκοπος

σκοπος εἴη ὁ πεμφθεὶς ἄχρι νομισμάτων
ἓξ ἐφ' ὅσῃ δήποτε ποσότητι καὶ οἱᾳδήποτε
αἰτίᾳ παρέχεσθαι μόνον καὶ πλέον τούτου
μηδὲν αὐτοῦ τούτου κρατοῦντος καὶ ὑπὲρ
τῶν μητροπολιτῶν ὅταν παρ' αὐτοῖς
† ἢ ἀποτεθείη τὶς αἰτιάσις κατάτινος καὶ †
τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑπισκόπων ἢ τῶν τῆς ἐπαρ-
χίας ἐκείνης κληρικῶν. εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν πο-
λιτικῶν δικῶν συστεῖλαι τὸ τῶν σπορτού-
λων καὶ δαπανημάτων μέτρον ἐσπεύσα-
μεν καὶ τοῦτο νομοθεσίᾳ παραδοῦναι συ-
νείδομεν πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἐκκλησια-
στικῶν μέμψεων τὴν συμμετρίαν φυλάτ-
τεσθαι νομοθετοῦμεν. εἰ μέντοι παραπεμ-
φθείσης τῆς ὑποθέσεως παρὰ τοῦ θεοφι-
λεστάτου πατριάρχου ἢ τινὶ τῶν θεοφιλε-
στάτων μητροπολιτῶν ἢ ἄλλῳ τῶν θεοφι-
λεστάτων ἐπισκόπων ἐνεχθείη ψῆφος καὶ
μὴ στερχθείη παρὰ θατέρου μέρους ἔκκλη-
τός τε γένηται, τὴν ἱκαῦτα ὑπὲρ τὸν ἀρχιερα-
τικὸν θρόνον φέρεσθαι τὴν ἔφεσιν, κἀκεῖσε
κατὰ τὸ μέχρι νῦν κρατοῦν ἐξετάζεσθαι.
εἰ δέ τις τολμήσειε παρὰ ταῦτα πράξαι
ἀναδώσει μὲν πᾶν ὅσον εἴληφε τοῦ ὑπὲρ
πραχθέντι διπλάσιον γενήσεται δὲ καὶ
ὑπὸ

ὑπὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον παρὰ τοῦ κατὰ καιρὸν ἁγιωτάτου πατριάρχου ἢ τοῦ θεοφιλεστάτου μητροπολίτου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκβαλλόμενος καταλόγων τὰς δὲ αἰτιάσεις εἰ μὲν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρώη τὸ πρᾶγμα κατάστασιν καὶ ἐξ ἀνάγκης παρὰ μόνοις γίνεσθαι τοῖς θεοφιλεστάτοις ὠθϊσκόποις ἢ μητροπολίταις ἢ παρὰ ταῖς εὐαγέσι συνόδοις ἢ τοῖς θεοφιλεστάτοις πατριάρχαις κελεύομεν. εἰ δὲ πολιτικὰ τὰ τῶν ἀμφισβητήσεων εἴη ἑκόντας αὐτοὺς τὰς τοιαῦτας ζητήσεις παρὰ τοῖς εἰρημένοις θεοφιλεστάτοις ὠθϊσκόποις προτιθέναι συγχωροῦμεν ἄκοντας δὲ οὐκ ἀναγκάζομεν ὄντων αὐτοῖς τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων εἴπερ ἐκεῖνα μᾶλλον ἂν θέλοιντο παρ' οἷς ἔξεστι καὶ ὑπὲρ ἐγκλημάτων δικάζεσθαι. ἐπειδὴ δέ τινες τῶν θεοφιλεστάτων πατριαρχῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐν αἷς εἰσὶ καὶ μητροπολιτικὸν ἔχουσι σχῆμα τινὲς δὲ καθ' ὅλην τὴν διοίκησιν τὰς χειροτονίας ποιοῦνται τῶν ὑπ' αὐτοὺς θεοφιλεστάτων ὠθϊσκόπων εἴτε μητροπολιτῶν εἴτε τῶν ἄλλων ἐπ' αὐτοῖς ἐκεῖνα θεσπίζομεν ἅπερ ὑπὲ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ἤδη

διετάξαμεν αὐτὸς γὰρ ἂν καὶ μητροπολίτης
†ἀξίως δικαίως †καλοῖτο ὅτιν ἐξουσίαν τῶν ὑπὸ
τὴν μητρόπολιν ὑπασκόπων ἐκ τῶν θείων
ἔχων κανόνων. DAT. XV. KAL.
NOV. CP. LAMP. COS.

ἡ. λ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραι-
τωρίων θεσπίζομεν ταῖς κηδεμονίαις
τῶν νέων εἴτε τῆς πρώτης εἴτε τῆς δευτέρας
εἶεν ἡλικίας ἢ καὶ ἑτεροί τινες οἷς ὁ νόμος
δίδωσι κηδεμόνας εἴπερ ἄχρι πεντακο-
σίων χρυσῶν καὶ μόνον τὰ τῆς περιουσίας εἴη
τῶν νέων μὴ τὴν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν
παραμένειν χειροτονίαν μηδὲ δαπαναῖς
μεγάλαις περιβάλλεσθαι τῶν ἀρχόντων ἴσως
οὐδὲ ἐνδημούντων ταῖς πόλεσιν ἐκείναις
ἐν αἷς προϊέναι τὴν κηδεμονίαν συμβαίνει
ἀλλὰ παρὰ τῷ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκδίκῳ
ἢ στρατηγῷ κατὰ τὴν τῶν ἀλεξανδρέων πρὰ τῷ
ταύτης IVRIDICO ἅμα τῷ θεοφι-
λεστάτῳ ταύτης ὑπασκόπῳ ἢ καὶ δημοσίοις
προσώποις εἴγε εὐποροίη τούτων ἡ πόλις
γίνεσθαι τὰς χειροτονίας τῶν κηδεμόνων
ἐγγυητοῦτε πρὸς τὸ μέτρον τῆς οὐσίας δι-
δομένου κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων προσώπων
κρίσιν

κείσιν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων περιιόντων ὁπόσα ὑπὲρ τῶν κηδεμόνων ἐγγύη τότε πρὸς τὸ μέτρον εἴθισται μόνης τῆς τῶν προσώπων ἐναλλαγῆς παρ' ἧς ταῦτα πράττεται διὰ τὸ τῶν νέων χρήσιμον ἀπὸ τῆς παρούσης νομοθεσίας εἰσαγομένης πάντων δηλονότι ὑπὲρ μόνων δύο νομισμάτων αἰώσει πραττομένων· διόπερ καὶ μάλιστα ἡ τοιαύτη τέθειται διάταξις ποινῆς ὑποκειμένης εἴ τις πλέον λαβεῖν θαῤῥήσειεν ἢ ἀναβάλλοιτο καταστῆσαι τὴν κηδεμονίαν ἐλπίδι μείζονος κέρδους καὶ οὐ μόνον τριπλάσιον ἀναδιδόντος παρ' οὗ ὅπερ ἂν λάβοι ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ φροντίσματος ἀποκινουμένου· ἡνίκα δὲ ἂν παρὰ ἐκδίκων γίνοιντο αἱ τῶν κηδεμόνων περιβολαὶ παρόντος καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου τῆς πόλεως ἐπισκόπου ἐν αὐτοῖς τοῖς τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀρχείοις ἀποτίθεσθαι τὰ πραττόμενα θεσπίζομεν. ὥστε εἶναι διηνεκῆ τοῦ πράγματος μνήμην καὶ μὴ παραπόλλυσθαι τοῖς τυχοῦσι τῆς κηδεμονίας τὴν ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν τῶν ὑπὲρ τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως κηδεμονιῶν παρὰ μόνων τῶν λαμπροτάτων πραιτώρων πραττομένων καθάπερ ἤδη νενομοθέτηται. DAT. V. KAL. AVG. CP. POST COS. LAMP.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς λβ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ἀναβαλλομένου τοῦ δεσπότου δέξασθαι τὸ ἐμφύτευμα ἄδειαν ὁ ἐμφυτευθεὶς ἔχει σφραγίζειν αὐτὸ καὶ ἐν μὲν κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ πέρατι τῆς τριετίας ἐκμαρτύρασθαι τοῦτο παρὰ τοῖς ὑπάρχοις ἢ τῷ ἐπάρχῳ ἢ παρὰ τῷ προσφόρῳ τοῦ παραιτουμένου ἄρχοντι ἢ παρὰ τῷ πατριάρχῃ τοῦ δεσπότου δυνάστου ὄντος· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῷ ἄρχοντι ἢ μὴ ἐνδημονοῦντος αὐτοῦ παρὰ τῷ ἐκδίκῳ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως καθ᾽ ἣν ἔστιν ὁ παραιτούμενος καὶ τὴν τοῦ ἑνὸς αὐτῶν προσλαβεῖν μαρτυρίαν· καὶ εἰ μὴ δὲ οὔτε δέξηται οὔτε τὸ ἐμφύτευμα λύεται καὶ κερδαίνει τὸ τέλος ὁ ἐμφυτευτὴς καὶ τοῦ ἑξῆς χρόνου ἕως ἂν ὁ δεσπότης στείλῃ διὰ μαρτυρίαν ἀπαιτῶν· ἐξ ἐκείνου γὰρ οὐ μὴν ὑπὲρ τοῦ προλαβόντος χρόνου λήψεται καὶ ὥσπερ τριετίαν μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν ἀγνωμονοῦντα τὸν ἐμφυτευτὴν ἐξενεῶσαι δύναται.

ἡ. λγ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τῆς πανταχοῦ γῆς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις θείαν ἐποιη-

σάμεθα

σάμεθα διάταξιν οὐδενὶ συγχωροῦντες οὐδὲ ἄκουσαν γυναῖκα δούλην ἢ ἐλευθέραν εἰς σκηνὴν ἢ ὀρχήστραν καθέλκειν οὐδὲ ἀπαλλαγῆναι βουλομένην κωλύειν οὐδὲ ἐγγυητὰς τῆς † αὐτῆς ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου χρυσίου ῥητὸν ὁμολογήσαντας ἀπαιτεῖν ἀλλ' εἴτι τοιοῦτο γένηται κωλύεσθαι ταῦτα παρά τε τῶν λαμπρωτάτων τῶν ἐπαρχιῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι θεοφιλεστάτων ἀθισκόπων διεταξάμεθα δόντες ἄδειαν τοῖς θεοφιλεστάτοις ἀθισκόποις ἅμα τοῦ λαμπρωτάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι καὶ ἄκοντας ἄγειν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς βιασαμένους ἢ τοὺς ἀπαλλάττεσθαι τῆς ἐργασίας κωλύοντας καὶ δημοσίαν μὲν αὐτῶν ποιεῖν τὴν οὐσίαν ἐκείνους δὲ τῆς πόλεως ἐξελαύνειν. εἰ δὲ ὁ τὴν ἐπαρχίαν ἰθύνων αὐτὸς ὁ βιαζόμενος εἴη ἢ τὴν ἐκτὸς εἰρημένης ἐργασίας ἀπαλλαγὴν κωλύων δίδομεν ἄδειαν καὶ μόνοις τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις προσιέναι τὴν ταῦτα πάσχουσαν ἢ τὸν αὐτῆς ἐγγυητὴν τὸν δὲ ἐναντιοῦσθαι τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντι καὶ μὴ συγχωρεῖν ἀδικεῖν ἢ μὴ γένοιντο πρὸς οὗτο ἱκανοὶ μηνύειν εἰς τὴν βασιλείαν ὥστε ἐξ ἡμῶν τὴν

† τοὺς

προσήκουσαν ἐξενεχθῆναι ποινὴν τῶν ἐγγυῶν καθάπαξ λυομένων καὶ τῶν ἐγγυητῶν ἀζημίων φυλαττομένων ἄδειαν διδόντων ταῖς ἀπαλλαττομέναις τοιαύτας γυναιξὶν ἐλευθέραις καὶ συγγενέσιν οὔσαις πρὸς γάμον χωρεῖν νόμιμον καὶ εἰ τυγχάνοιεν ταῖς σεμνοτάταις ἀξίαις οἱ ταύτας λαμβάνοντες κεκοσμημένοι μηκέτι δεομέναις βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀλλὰ κατ' ἐξουσίαν τὸν γάμον πραττούσαις γαμικῶν μετὰ τῶν συμβολαίων ἐκ προτροπῆς παντὸς μεταξὺ αὐτῶν γινομένων τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν θυγατέρων τῶν σκηνικῶν διαταξάμενοι. τὴν μὲν εἰρημένην διάταξιν καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ τῶν πασῶν διατάξεων τούτου δὴ τοῦ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ἐπωνύμου βιβλίου πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς ἀναγεγραμμένην τεθείκαμεν. ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν διὰ τῆς παρούσης νομοθεσίας καὶ ὑμῖν τοῖς πανταχοῦ γῆς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ταῦτα ποιῆσαι φανερὰ διὰ τοῦτο συνελθόντες τὰ κατ' ἐκείνην ἀφηγήσει πλατυτέρᾳ νομοθετηθέντα τήνδε τὴν θείαν διάταξιν ποιούμεθα καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως τὴν ἱερατικὴν διασώζοντες σεμνότητα καὶ σω-

φρο-

φροσύνης ἀντεχόμενοι ταῦτα φυλάττοιτε, τό τε ἐκ τοῦ μεγάλου θεοῦ δέος καὶ βασιλικὴν ἀγανάκτησιν εἶναι τούτων παραβαίνοιτε λογιζόμενοι. DAT. KAL. NOV. CP. DN. IVSTINIA. PP. A. IV. ET PAVLINO COSS.

ὁ. λ. δ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. σφόδρα πιστεύομεν ὡς ἡ τῶν ἱερέων καθαρότης τε καὶ εὐκοσμία καὶ ἡ πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν καὶ σωτῆρα ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν συνηχονία καὶ αἱ παρ᾽ αὐτῶν ἀναπεμπόμεναι διηνεκεῖς εὐχαὶ πολλὴν εὐμένειαν τῇ καθ᾽ ἡμᾶς πολιτείᾳ καὶ αὔξησιν παρέχονται, δι᾽ ὧν ἔστιν ἡμῖν τῶν βαρβάρων κρατεῖν καὶ γινώσκεσθαι κυρίοις ἐκείνων ἃ πρόσθεν οὐκ εἴχομεν· καὶ ὅσῳ περ αὖ τε τῆς αὐτῶν αὔξηται σεμνότητός τε καὶ κοσμιότητος, τοσούτῳ καὶ τὴν ἡμετέραν πολιτείαν ἐπιδιδόναι πιστεύομεν. εἰ γὰρ οἱ μὲν παρέχοιντο βίον σεμνόν τε καὶ πανταχόθεν

χόθεν ἀνεπίληπτον τὸν δὲ λοιπὸν ἅπαντα λαὸν νουθετοῖεν ὥστε πρὸς τὴν αὐτῶν σεμνότητα βλέποντα τῶν πολλῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχεσθαι πρόδηλον ὡς ἐντεῦθεν αἵ τε ψυχαὶ πᾶσι βελτίους ἔσονται καὶ ῥαδίως ἡμῖν ἐνδοθήσεται παρὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ φιλανθρωπία προσήκουσα. ταῦτα τοίνυν ἡμῖν ἀνασκοπουμένοις προσήγγελται παραδόξως τινὰς τῶν εὐλαβεστάτων διακόνων ἔστι μὲν καὶ πρεσβυτέρων· τὸ γὰρ ἔτι πορρωτέρω τούτου καὶ εἰπεῖν ἐρυθριῶμεν φαμὲν δὴ τὸ τῶν θεοφιλῶν ἐπισκόπων ὡς τούτων τινὲς οὐκ αἰσχύνονται οἱ μὲν αὐτόθεν κύβων ἅπτεσθαι καὶ τὴν οὕτως ἀσχήμονα καὶ αὐτοῖς τοῖς ἰδιώταις παρ' ἡμῶν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπηγορευμένην θέαν μετιέναι οἱ δὲ τὴν τοιαύτην παιγνίαν οὐ κατηγοροῦσιν ἀλλ' ἢ κοινωνοῦσι τοῖς πράττουσιν ἢ κάθηνται θεαταὶ πράξεως ἀτόπου καὶ θεῶνται μὲν σὺν ἐπιθυμίᾳ πάσῃ τὰ πάντων ἀτοπώτατα λόγων τε ἀκούουσι βλασφήμων οὓς ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνάγκη γίνεσθαι μολύνουσί τε τὰς ἑαυτῶν χεῖρας τάς τε ὁράσεις τάς τε ἀκοὰς οὕτω κατεγνωσμένοις

καὶ

καὶ ἀπηγορευμένοις παιγνίοις οἱ δὲ καὶ ἀπα-
ρακαλύπτως ἢ ταῖς τῶν ἵππων ἀμίλλαις
παραβάλλουσιν ἢ καὶ προκαλοῦνται τινὰς
ὑπὲρ τῆς τῶν ἵππων ἥττης ἢ νίκης ἢ δι'
ἑαυτῶν ἢ διάτινων ἑτέρων οὐκ εὐσχημόνως
τὰ τοιαῦτα παίζοντες ἢ τῶν ἐν σκηνῇ καὶ
θυμέλαις θεαταὶ γίνονται παιγνίων ἢ
ταῖς ἐν θεάτροις τῶν μαχομένων πρὸς τὰ
θηρία μάχαις παραγίνονται καὶ οὐκ ἐν-
νοοῦσιν ὡς καὶ τοῖς ἄρτι μυουμένοις καὶ
τῶν προσκυνητῶν ἀξιουμένοις μυστη-
ρίων αὐτοὶ προκηρύττουσιν ἀποτάττεσθαι
τῇ τοῦ αὐτικειμένου δαίμονος λατρείᾳ
καὶ πάσῃ πομπῇ ἧς οὐκ ἐλάχιστον μέρος
τὰ τοιαῦτα καθέστηκε. πολλάκις μὲν αὐτοῖς
τὰ τοιαῦτα φυλάττεσθαι προηγορεύσαμεν
ὁ ῥῶντες δὲ τὴν περὶ τούτων γινομένην
ἡμῖν προσαγγελίαν εἰς ἀνάγκην ἤλθομεν
ὑπὲρ τὸν παρόντα νόμον διὰ τὴν ὑπὲρ εὐ-
σεβείας ἀφικέσθαι σπουδὴν καὶ ἅμαμεν
ὑπὲρ τοῦ ἱερωσύνης αὐτῆς ἅμα δὲ ὑπέρτε
τοῦ κοινῇ τῇ πολιτείᾳ συμφέροντος καὶ
θεσπίζομεν μηδένα μήτε διάκονον μήτε
πρεσβύτερον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐπίσκοπον
ὅπερ καὶ ἄπιστον ἴσως ἂν δόξειεν ὧν ἐν ταῖς

χειροτονίαις εὐχαί τε εἰς τὸν δεσπότην
ἀναπέμπονται χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ
ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου καὶ προσκυνητοῦ
γίνεται ὀνόματος καὶ ταῖς αὐτῶν κε-
φαλαῖς ἢ ταῖς χερσὶν ἐπιτίθεται τὰ ἁ-
γιώτατα τῶν παρ' ἡμῖν μυστηρίων ὅπως ἂν
αὐτοῖς τὰ αἰσθητήρια ταῦτα καθαρά τε
γένοιτο καὶ καθιερωθείη θεῷ. μηδένα δεῖν οὖν
τούτων τολμᾶν τοῦ λοιποῦ μετὰ τὸν δε-
τὸν θεῖον ἡμῶν νόμον ἢ κυβεύειν τὴν διαν-
οιαν τῶν κύβων παιδιὰν ἢ τοῖς τοῦτο
πράττουσι κοινωνεῖν ἢ παρακαθῆσθαι καὶ
τέρπεσθαι καὶ συνδιατίθεσθαι τοῖς γι-
νομένοις ἢ παραβάλλειν ταῖς δημώδεσι
ταύταις θέαις ἃς ἔμπροσθεν εἰπόντες ἔφθη-
μεν καὶ τι τῶν ἐπ' αὐταῖς ἀπηγορευμένων
ποιεῖν ἀλλὰ πάσης πρὸς ταῦτα μετουσίας
τὸ λοιπὸν ἀπέχεσθαι. τὸ γὰρ ἤδη προειλη-
φὸς εἰ καὶ ἀναζητεῖν ἐχρῆν καὶ μὴ μετιέναι
προσηκόντως ὅμως διὰ φιλανθρωπίαν συγ-
χωροῦμεν τὴν ἐκ τοῦ παρόντος νόμου πα-
ρατήρησιν ἅπασιν εἰς τὸν λοιπὸν ἐπιτιθέν-
τες χρόνον. προσῆκον γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς νη-
στείαις τε καὶ ἁγνείαις † καὶ ταῖς ἀσκήσεσι
τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ὑπὲρ πάντων

† ἀγρυπνείαις

χολά-

σχολάζειν ψυχαῖς ἀλλὰ μὴ τοῦ τὰ κατα-
λιμπάνοντας τῶν τοιαῦτα τοῖς βεβήλων
τε καὶ ἀπηγορευμένων ἀπέχεσθαι. τοῦτο δὲ
αὐτὸ θεσπίζομεν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κλη-
ρικῶν ὑποδιακόνων τε καὶ ἀναγνωστῶν
φαμὲν εἴπερ καὶ αὐτοὶ τῆς τε ἱερᾶς πρά-
ξεως καὶ παντὸς τοῦ περὶ τὰς ἁγιωτάτας
ἐκκλησίας κόσμου μαθητεύωσιν ὑπουργοῖτε
καὶ ὑπηρετοῖεν καὶ τὰ θεῖα μεταχειριζόμενοι
λόγια τὰς ἱερὰς ἡμῖν ἐκ τῶν διαγόδων ἡμῶν
βιβλίων οἱ μὲν ἀναγινώσκουσιν γραφὰς οἱ
δὲ ὑμνοῦσιν ᾠδάς. εἰ δέ τις τοῦ λοιποῦ τοιοῦτο
πράττων φανείη καὶ προσαγγελθείη τοῦτο
ἢ κατὰ ταύτην τὴν εὐδαίμονα πόλιν τῇ
σῇ ἁγιωσύνῃ ἢ κατὰ τὰς ἐπαρχίας τοῖς
ὑπ' αὐτὴν τεταγμένοις θεοφιλεστάτοις
μητροπολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις
ὧν τὴν χειροτονίαν ὁ τῆς σῆς μακαριότητος
ποιεῖται θρόνος καὶ τοιαύτη τις ἐπέλθοι
μέμψις ἢ διακόνῳ ἢ πρεσβυτέρῳ καὶ πολλῷ
μᾶλλον τινὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκό-
πων τὴν σὴν ἐνταῦθα μακαριότητα καὶ
ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοὺς ὑπὸ σὲ θεοφιλεστά-
τους μητροπολίτας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς
ἐπισκόπους. ταῦτα σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ

κατὰ

κατὰ τὴν τῆς ἱερωσύνης τάξιν ζητεῖν καὶ
ἀνερεύνων μηδὲ πάρεργον ποιεῖσθαι τὴν
ἐξέτασιν ἀλλὰ καὶ μαρτύρων ἀξιοπίστων
ἀκούειν καὶ διὰ πάσης ὁδοῦ χωρεῖν ὥστε τὸ
ἀληθὲς λαβεῖν. ὥσπερ γὰρ αὐτοὺς τῶν τοιούτων
εἴργομεν οὕτω καὶ συκοφαντεῖσθαι
παράτινων κωλύομεν καὶ εἰπανταχόθεν
τῆς ἐξετάσεως τῶν θείων προκειμένων
λογίων γινομένης ἀληθῶς ἔχειν ἡ μέμψις
φανείη καὶ ἀποδειχθείη διάκονος ἢ πρεσ-
βύτερος ἢ κυβεύων ἢ κοινωνὼν τοῖς κυ-
βεύουσιν ἢ ταῖς τοιαύταις παρακαθήμενος
ματαιότησιν ἢ ταῖς εἰρημέναις παραβάλ-
λων θέαις ἢ καὶ ἴσως τὶς τῶν θεοφιλεστάτων
ἐπισκόπων ὅπερ οὐδὲ ἔσεσθαι πιστεύομεν
ὅλως τοιαύτης τινὸς ἀνάσχηται θέας ἢ τοῖς
κυβεύουσιν ἢ προσκαθεσθῆναι καὶ συν-
διατίθεσθαι τοῦ λοιποῦ θαρρήσειε τὸν τοιοῦ-
τον εὐθὺς ὑπὸ τῆς σῆς μακαριότητος ἢ
ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἢ τοῦγε θεοφιλε-
στάτου ἐπισκόπου ὑφ' ὃν τέτακται εἴπερ τὶς
τῶν εἰρημένων εἴη κληρικῶν τῆς ἱερᾶς ἀφο-
ρίζεσθαι λειτουργίας ἐπιτίθεσθαί τε αὐτῷ
κανονικὸν ἐπιτίμιον καὶ ὁρίζεσθαι χρόνον.
ὅπερ ἐν τῷ προσῆκον ἐστὶν αὐτὸν νηστείαις

τὲ καὶ

τε καὶ ἱκεσίαις χρώμενον τὸν μέγαν ἐξιλάσκεσθαι θεὸν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου πλημμελήματος καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὸν ὁρισθέντα χρόνον ὁσιοῦ τὸν ἐπιτίμιον δεχόμενος μένει δάκρυσί τε καὶ μετανοίᾳ καὶ νηστείᾳ καὶ τῇ πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν εὐχῇ ἄφεσιν τοῦ πλημμελήματος ἐξαιτῶν τηνικαῦτα τὸν ὑφ' ᾧ τέτακται ταῦτα ἀκριβῶς μανθάνοντα καὶ περιεργαζόμενον κοινὴν μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖν εὐχὴν γίνεσθαι σὺν πάσῃ δὲ ἀκριβείᾳ παρεγγυᾶν αὐτῷ τοῦ λοιποῦ τῆς τοιαύτης ἱερωσύνης ὕβρεως ἀπέχεσθαι καὶ εἰ νομίσειεν αὐτὸν αὐτάρκως πρὸς μετάνοιαν ἐλθεῖν τηνικαῦτα τῆς ἱερατικῆς αὐτῷ μεταδιδότω φιλανθρωπίας εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸν ἀφορισμὸν εὑρεθείη μήτε γνησίως τῇ μετανοίᾳ χρώμενος περιφρονῶν τε τοῦ πράγματος καὶ καθαρῶς ὑπὸ τοῦ αἰκιζομένου κατειλημμένος τὴν ψυχὴν τοῦτον μὲν αὐτὸς ὁ ἱερεὺς ὑφ' ᾧ τελεῖ τῶν ἱερῶν ἐξωθείτω καταλόγων παντάπασιν αὐτὸν καθαιρῶν ὁ δὲ οὐκ ἔτι παντελῶς ἄδειαν ἕξει πρὸς ἱερατικὴν ἐλθεῖν τάξιν ἀλλ' εἰ μὲν ἔχοι περιουσίαν τὸ τῆς πόλεως ἐκείνης βουλευτήριον καθ' ἣν ἱερᾶτο

πρότερον ἢ εἴπερ οὐκ ἔχοι βουλευτήριον
ἡ πόλις ἕτερον βουλευτήριον τῆς ἐπαρχίας
ὅπερ μάλιστα χρήζει βουλευτοῦ παραλή-
ψεται τοῦτον τὸν λοιποῦ ἅμα τῇ περιουσίᾳ
βουλεύοντα. εἰ δὲ οὐσίαν οὐκ ἔχοι ταξεώτης
τὸ λοιπὸν ἔσται τῆς ὠθιχωρίου τάξεως αὐτὶ
τοῦ πρόσθεν ἱερέως καὶ ἐπειδὴ τὴν τοῦ θεοῦ
τάξιν ἐκλέλοιπεν ἔσται ταξεώτης ἐπιχώ-
ριος ταύτην ἑαυτῷ τὴν αἰσχύνην αὐτὶ
τῆς ἔμπροσθεν τιμῆς ὠλθεὶς. ταῦτα τοίνυν
ἅπαντα θεσπίζομεν ὠθὶ μὲν τῆς εὐδαίμο-
νος ταύτης πόλεως τὴν σὴν φυλάττειν
ἁγιωσύνην καὶ τοὺς καθ' ἑκάστην ἁγιω-
τάτην ἐκκλησίαν ἐκδίκους τε καὶ οἰκονό-
μους οἷς ὠλμέλεον ἔσται τὰ τοιαῦτα ἀναζη-
τεῖν καὶ προσαγγέλλειν καὶ τοὺς ἁλισκομέ-
νους ἀφαιρεῖσθαι τῆς διδομένης αὐτοῖς πρὰ
τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν σιτήσεώς τε
καὶ χορηγίας ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἵ τε
ὑπὸ τῇ σῇ τεταγμένοι μακαριότητι θεο-
φιλεστάτοι μητροπολῖται καὶ πρός γε οἱ
ὑπ' αὐτοὺς θεοσεβεῖς ὠθίσκοποι καὶ οἱ τού-
των ἐκκλησιέκδικοι καὶ οἰκονόμοι καὶ αὐτοὶ
τὸν ἴσον τρόπον καθ' ὃν ἔμπροσθεν εἴπω-
μεν τῷ πράγματι χρώμενοι καὶ τὸ ἱερὸν

σέβας

σέβας πανταχόθεν ἀνεπίληπτόν τε καὶ ἀμώμητον φυλάττοντες παραφυλάξουσι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἐνδοξότατοι τῶν ἱερῶν ἡμῶν πραιτωρίων ὕπαρχοι φαμὲν δὲ τόν τε τῆς ἑώας ἐπὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις ἔθνεσι τῇ αὐτῶν δικαιοδοσίᾳ ὅτι τε τῆς ἰλλυρίδος ὅτι τε τῆς ἄφρων προεστῶτες διοικήσεως καὶ αἱ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς. καὶ οἱ λαμπρότατοι τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες καὶ οἱ τῶν πόλεων ἔκδικοι αὐτοὶ μὲν οἱ τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἄρχοντες ἀγανάκτησιν ἡμετέραν ὑφορώμενοι, αἱ δὲ μὴ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς δέκα χρυσίου λιτρῶν ἀγωνιᾶσαι ποινήν, ἄρχοντες δὲ ἐπιχώριοι μείζους τε καὶ ἐλάττους καὶ αἱ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς καὶ πρός γε οἱ τῶν πόλεων ἔκδικοι ἀνάπεντε χρυσίου λιτρῶν ποινὴν εὐλαβούμενοι, εἰ ταῦτα μαθόντες μὴ προσαγγείλαιεν καὶ αὐτοὶ τοῖς ἱερεῦσι τουτέστιν ἢ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἢ τοῖς ὁσιωτάτοις μητροπολίταις ἢ τοῖς ἑκάστης διοικήσεως ἁγιωτάτοις πατριάρχαις καθ' ἣν αὖ ἕκαστος τελοίη χώραν ὥστε ἐκείνους ταῦτα μαθόντας κατὰ τὸ ἔμπροσθεν διωρισμένον ἅπασιν ἐπεξελθεῖν καὶ

ἐπειδχὼ

ἐπειδὰν παρ' αὐτῶν ὁ ὦν τοῖς τοιούτοις
ἀλοὺς καθαιρεθείη μήτη βουλῇ τῆς πόλεως
ἢ τῇ τάξει τοῦτον παραδοθῆναι παρασ-
κευάσαιεν καὶ ὁ ἐνδοξότατος ὕπαρχος
τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως ταῦτα πα-
ραφυλάξει εἴπερ ὦν ταύτης ἁμαρτάνοιτο
τῆς βασιλίδος ἡμῶν πόλεως ἅματῇ πειθο-
μένῃ αὐτῷ τάξει αὐτὸς μὲν ἀγανάκτησιν
ἡμετέραν ὑφορώμενος ἡ δὲ αὐτοῦ τάξις
δέκα χρυσίου λιτρῶν εὐλαβουμένη ποινὴν
ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ταῦτα νομοθετικῶς πεπρά-
χαμεν. ἐκεῖνο δὲ τῶν ἀνωμολογιμένων ἐστὶν
ὡς ἡμῖν μὲν ἀφωσίωται πρὸς τὸν θεὸν
ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν τῶν ἱερέων σεμνότητος
εἰ δὲ αὐτοὶ παραβαίνοιεν τῶν τεταγμένων
καὶ παραπροσποιοῖντο καὶ μὴ ἐπεξίοιεν
ἀλλάτινα δῆθεν φιλανθρωπίαν οὐκ ἐπαι-
νετὴν ἕλοιντο πρὸς ταῖς ἐξ οὐρανοῦ ποιναῖς
ἕξουσι καὶ τὴν ἐκεῖθεν κρίσιν ἥτις αὐτοῖς
ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ θεοῦ παραστήσεται βήματι
τὴν οὐκ εὐπρεπῆ παραπροσποίησιν ἐλέγ-
χουσά τε καὶ μετιοῦσα. εἰ δὲ καί τις τῶν πο-
λιτικῶν ἀρχόντων μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων
ταξεωτῶν ἢ ἐκδίκων ἢ μαθὼν ταῦτα μὴ
μηνύσειεν ἢ ἐπεξελθεῖν ἐξὸν ῥαθυμήσειεν

ἢ καὶ

ἢ καὶ τὸ πράγμα μισθοῦ καταπροδοίη ἴσω ὡς πρὸς ταῖς ἠπειλημένοις παρ' ἡμῶν ποιναῖς ἕξει καὶ τὴν παρὰ τοῦ μεγαλου θεοῦ ἡμῶν τιμωρίαν ἑπομένην καὶ ἔνοχος ἔσται ταῖς ἀραῖς ἁπάσαις ταῖς τοῖς ἱεροῖς περιεχομένοις βίβλοις. ὥσπερ δὲ ταῦτα ἡμῖν δι' οὐδὲν ἕτερον ἢ διὰ τὴν τοῦ δεσπότου νενομοθέτηται θεραπείαν οὕτω κἀκεῖνο προστίθεμεν ὥστε τὰς ἐξετάσεις σὺν ἀκριβείᾳ γίνεσθαι καὶ μηδένα συκοφάντην ἐπανίστασθαί τισι καὶ ψευδοκατηγορεῖν ἢ ψευδομαρτυρεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις. καθάπερ γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν εἴτι τοιοῦτο πράξοιεν τηλικαύτας ἐπεθήκαμεν ποινὰς, οὕτω καὶ τοῖς συκοφαντεῖν αὐτοὺς πειρωμένοις ἐξ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἡμετέρων νόμων ποινὰς ὑπηκεῖσθαι βουλόμεθα εἰ προσαγγείλαντες εἴτε ἐπεξελθεῖν μὴ βουληθεῖεν ἢ συστῆναι ταῖς τοιαύταις κατηγορίαις οὐκ ἰσχύσαιεν.

DAT. PR. NON. NOV. CP. IVSTINIA. PP. A. IV. ET PAVLINO V. C. COSS.

ἐκ τῆς τρίτης σύνοδου ἡ ἕκτη διάταξις
τοῦ πέμπτου τίτλου τοῦ πρώτου
βιβλίου τοῦ κώδικος, ἧς ἡ ἀρχή

DAMNATO.

Τὸ τῇ εὐσεβεστάτῃ θρησκείᾳ παρ' ἡμῶν
ὀφειλόμενον σέβας τοὺς περὶ τὸ θεῖον
ἀσεβῶς ἔχοντας δίκαις τε ἀξίαις κολάζεσθαι
καὶ ὀνόμασι τῇ αὐτῶν φαυλότητι πρέπουσι
προσαγορεύεσθαι βούλεται ὡς ἂν ὀνείδεσι
περιβληθέντες αἰωνίαν ὑπομείνειεν τι-
μωρίαν τῶν ἁμαρτημάτων καὶ μήτε ζῶντες
τιμωρίας μήτε θανόντες ἀτιμίας ἐκτὸς
ὑπάρχειν νεστορίου τοίνυν τοῦ τῆς τερατώ-
δους διδασκαλίας ἡγεμόνος κατακε-
κριμμένου λείπεται τοὺς ὁμογνώμονας
αὐτοῦ καὶ τῆς ἀσεβείας κοινωνοὺς ὀνόματι
περιβάλλειν κατεγνωσμένῳ ἵνα μὴ τῇ τῶν
χριστιανῶν ἀποχρώμενοι προσηγορίᾳ τοιούτῳ
ὀνόματι κοσμοῖντο ὧν τοῦ δόγματος δυσσε-
βοῦντες ἐξέστησαν. διὰ ταῦτα νομοθετοῦμεν
τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς νεστορίου ἀθεμίτου δόξης
κοινωνοὺς σιμωνιανοὺς ὀνομάζεσθαι· προ-
σήκει γὰρ τοὺς ἐν τῇ τοῦ θείου ἀποστροφῇ
τὸ ἐκείνου μιμουμένους δυσσέβημα τὴν αὐτὴν
ἐκείνῳ

ἐκείνῳ κληροῦσθαι προσηγορίαν ὃν τρόπον ἀρειανοὶ νόμῳ τοῦ τῆς θείας λήξεως κωνσταντίνου πορφυριανοὶ διὰ τὸ ὅμοιον τῆς ἀσεβείας ἐκ πορφυρίου προσαγορεύονται ὃς τὴν ἀληθῆ θρησκείαν ἐπιχειρήσας τῇ τοῦ λόγου δυνάμει καταγωνίσασθαι βίβλους ἑαυτῷ οὐ παιδεύσεως ὑπομνήματα καταλέλοιπε. καὶ μηδένα τολμᾶν τὰς αὐτοῦ νεστορείου τοῦ ἀθεμίτου τε καὶ ἱεροσύλου ἀσεβεῖς βίβλους περὶ τῆς εὐαγοῦς τῶν ὀρθοδόξων θρησκείας καὶ κατὰ τῶν δογμάτων τῆς ἐν ἐφέσῳ τῶν ἐπισκόπων ἁγίας συνόδου κατέχειν ἢ ἀναγινώσκειν ἢ μεταγράφειν ἃς δὴ σπουδῇ πάσῃ ζητήσαντας δημοσίᾳ ἐμπίμπρασθαι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πάσης ἀσεβείας ῥιζόθεν ἐκκοπείσης τὸ ἁπλοῦν καὶ εὐαπάτητον πλῆθος οὐδὲν πλάνης σπέρμα εὑρεῖν ποτὲ δυνήσεται. μηδὲ μνήμην τῶν οὕτως ἀπολλυμένων ἀνθρώπων ἐν τινι τῆς θρησκείας διαλέξει ἑτέρᾳ ἢ τῷ σίμωνος ὀνόματι ποιεῖσθαι ἢ οἰκίαν αὐτοῖς ἢ ἀγρὸν ἢ προάστειον ἢ ὁντιναοῦν ἄλλον τόπον συνόδου ἕνεκα λεληθότως ἢ φανερῶς παρέχειν. τοὺς γὰρ τοιούτους ὁρίζομεν πάσης συνόδου ἀδείας στε-

εἴσκεσθαι προδήλου ὄντος ἅπασιν ὡς ὁ παραβαίνων τε τὸν νόμον τοῦτον καὶ νεστόριον μιμούμενος δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων τιμωρηθήσεται. ἡ μεγίστη τοίνυν καὶ περιφανὴς σου ἐξουσία ταύτην ἡμῶν τὴν διάταξιν εἰς γνῶσιν ἁπάντων τῶν τὰς ἐπαρχίας οἰκούντων διατάγμασι συνήθως ἐλθεῖν παρασκευάσει. τὸν νόμον δὲ τοῦτον τῇ τε ῥωμαίων τῇ τε ἑλλήνων τεθείκαμεν γλώττῃ ὡς πᾶσι σαφῆ καὶ γνώριμον εἶναι.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς. θ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ αἱρετικοὶ κατὰ τὸ νενομισμένον θάπτονται.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς. ια. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

ὅπου δήποτε οἱ μανιχαῖοι εὑρισκόμενοι κεφαλικῶς τιμωροῦνται.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς. ιβ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου ἧς ἡ ἀρχὴ τοὺς αἱρετικούς.

οἱ μὲν

Οἱ μὲν μανιχαῖοι πανταχόθεν ἐλαύνον-
ται καὶ κεφαλικῶς τιμορούνται. οἱ δὲ
λοιποὶ αἱρετικοὶ, αἱρετικὸς δὲ ἐστὶ πᾶς μὴ
ὀρθοδόξος, καὶ οἱ ἕλληνες καὶ οἱ ἰουδαῖοι
καὶ οἱ Σαμαρεῖται κωλύονται ἄρχειν καὶ
ἀξίας ἔχειν ἢ δικολογεῖν ἢ ἔκδικοι ἢ πα-
τέρες πόλεων γίνεσθαι ἵνα μὴ σχῶσιν ἄδειαν
ἐπηρεάζειν ἢ δικάζειν χριστιανοῖς ἢ ἐπισκό-
ποις ἢ στρατεύεσθαι πλὴν τῶν ἐκγένους
κορταλίνων οὗτοι γὰρ μένουσι τὰ μὲν βάρη
ὑπέχοντες μὴ προσκόπτοντες δὲ μήτε
τοὺς ὀρθοδόξους ἐκβιβάζοντες ὑπὸ δημο-
σίαις ἢ ἰδιωτικαῖς αἰτίαις ὁ δὲ πειραθεὶς
τὶ τούτων γενέσθαι πρὸς ἀπράκτῳ τῇ ἐγ-
χειρίσει δίδωσιν. κ. λίτρας καὶ οἱ ταῖς δη-
μοσίαις αὐτοὺς ἀπογραφαῖς ἐντάττοντες.
κ. καὶ οἱ ἄρχοντες. μ. καὶ πᾶσαι τοῖς πρι-
βάτοις εἰσκομίζονται ἐξήρηνται οἱ γόνθοι
γίνονται φοιδεράται καὶ ἄλλως πρὸς τὸ
δοκοῦν τῇ βασιλείᾳ τιμῶνται. ἀμφισβη-
τούντων τῶν γονέων ἐπικρατέστερός ἐστιν
ὁ θέλων τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει τοὺς παῖδας προ
Σαγαγεῖν.

ἐκ τοῦ θεοδώρου τοῦ ἑρμουπολίτου μέρος
τῆς ἐπιτομῆς τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Γονέων δὲ διαφόρου πίστεως ὄντων καὶ θρησκείας, ἐκείνου μᾶλλον ἡ γνώμη κρατείτω τοῦ τὴν ὀρθόδοξον ἐπ' αὐτοῖς αἱρουμένου πίστιν, κἂν εἴη πατὴρ ὁ ἀντιλέγων μὴ ἐντεῦθεν ἀγανακτῶν τῆς ἀναγκαίας αὐτοὺς στερείτω προφῆς ἢ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων δαπανημάτων.

ιή ἐπιτομὴ τ. ι ε. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Αἱρετικοὶ πατέρες μηδὲν ἔχοντες νόμιμον ἐγκαλεῖν τοῖς ὀρθοδόξοις παισὶν ἀναγκάζονται πρὸς τὰς οὐσίας αὐτῶν τροφὰς χορηγεῖν καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα καὶ συνάπτειν ὀρθοδόξοις καὶ διδόναι προῖκας καὶ προγαμιαίας δωρεὰς προνοίᾳ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐπισκόπων. οἱ ὀρθόδοξοι παῖδες τῶν αἱρετικῶν μὴ ἁμαρτήσαντες κατ' αὐτῶν ἀμείωτον λαμβάνουσι τὸ ἐξ ἀδιαθέτου αὐτοῖς ἁρμόζον καὶ ἡ παρὰ ταῦτα γενομένη τελευταία βούλησις ἀκυροῦται φυλαττομένων τῶν ἐλευθεριῶν εἰ μὴ κατά τινα νόμον κωλύονται. εἰ δέ τι πλημμελήσωσιν εἰς τοὺς γονεῖς κατηγοροῦνται καὶ τιμωροῦνται. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ μαρτυρηκότες τὸ δ. τ οὐσίας αὐτῶν κατὰ διαθήκας. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ ἰουδαίων καὶ σαμαρειτῶν.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς ι. δι. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ αἱρετικοὶ συνακτήρια ποιεῖν οὐ δύνανται ἢ παρασυνάξεις ἢ συνόδους ἢ χειροτονίας ἢ βαπτίσματα ἢ ἐξάρχους ἔχειν ἢ πατερίας ἢ ἐκδικίας ἐγχειρίζεσθαι ἢ φροντίζειν ἢ διοικεῖν χωρία δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ παρενθέτων προσώπων ἢ τὶ τῶν ἀπηγορευμένων ποιεῖν ὁ δὲ παραβαίνων ἐσχάτως κινδυνεύει.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς ι. ε. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ μανιχαῖοι παρὰ μόνων ὀρθοδόξων παίδων ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχονται μὴ ὄντων δὲ τούτων ὁ φίσκος τὰ πράγματα διεκδικεῖ εἴτε διέθεντο εἴτε ἐληγαίτευσαν εἴτε ἐδωρήσαντο.

ἐκ τοῦ κατα στοιχείου ἄλλως ὑπὸ τομὴ τῆς αὐτῆς διάταξεως.

Οἱ μανιχαῖοι παῖδας μὲν ἔχοντες ὀρθοδόξους ἐπ' αὐτοὺς καὶ μόνους ἐξ ἀδιαθέτου παραπεμπέσθωσαν. μηδενὶ δὲ ἑτέρῳ ζῶντες ἢ τελευτῶντες ἐκποιείτωσαν. παντελῶς τῆς αὐτῶν οὐσίας εἰς τὸν δήμοσιον περιελευσομένης λόγον.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς .ις. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὁ ἀπὸ μανιχαίων γενόμενος ὀρθόδοξος ἐὰν εὑρεθῇ τὰ τῆς πλάνης ποιῶν ἢ ψιλῶς συνδιάγων ἢ ὁμιλῶν μανιχαίοις καὶ μὴ παραχρῆμα παραδιδοὺς αὐτὰ νομίμῳ δικαστῇ ἐσχάτως τιμωρεῖται καὶ οἱ ἐν ἀξίαις καὶ στρατείαις ὄντες ἐπιμελῶς τοὺς ἐν αὐτοῖς τοιούτους ὄντας ἀναζητείτωσαν καὶ παραδιδότωσαν ἐπεὶ συλλαμβανόμενος ὁ μανιχαῖος ἐὰν εἴποι γινώσκεσθαι παρά τινων ἁρμοδίως τιμωροῦνται ὡς τὰ αὐτὰ ἁμαρτάνοντες κἂν μὴ ἦσαν τοιοῦτοι. τὰ αὐτὰ γὰρ ἁμαρτάνειν δοκοῦσιν οἱ γινώσκοντες μὲν τὸν ἁμαρτάνοντα μὴ ποιοῦντες δὲ τοῦτον κατάδηλον. ὁ ἔχων βιβλία μαναχαϊκὰ καὶ μὴ φανερῶν αὐτὰ ἐπὶ τῷ καυθῆναι τιμωρεῖται.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς .ιζ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου ἧς ἡ ἀρχὴ τῆς ἁγίας.

Αἱ τῶν σαμαρειτῶν συναγωγαὶ καθαιροῦνται καὶ ἐὰν ἄλλας ἐπιχειρήσωσι ποιῆσαι τιμωροῦνται οὐ δύνανται δὲ διαδόχους ἔχειν ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου

πλὴν

πλὴν ὀρθοδόξων οὔτε δωροῦνται ἢ ἄλλως ἐκποιοῦσι τοῖς μὴ οὖσιν ὀρθοδόξοις ἀλλὰ ὁ φίσκος αὐτὰ ἐκδικεῖ προνοίᾳ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀρχόντων.

ἡ ἐπιτομὴ τῆς λ. η. διατάξεως τοῦ
αὐτοῦ τίτλου.

Τὰ περὶ τῶν Σαμαρειτῶν νομοθετηθέντα περὶ ταῖς συναγωγαῖς καὶ ταῖς διαδοχαῖς κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς μοντανισταῖς καὶ τοῖς ἀσκοδρούγοις καὶ ὀφίταις. μόνοι γὰρ ὀρθόδοξοι κληρονομοῦσιν αὐτοὺς ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου καὶ ληγάτα λαμβάνουσιν οἱ δὲ λοιποὶ αἱρετικοὶ τουτέστιν οἱ μὴ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ ἕλληνες καὶ οἱ σαμαρεῖται οὐ στρατεύονται οὔτε ἀξιωματικοὶ γίνονται οὔτε δημόσιον μετέρχονται φρόντισμα οὔτε παιδεύουσιν οὔτε συνηγοροῦσιν. εἰ δέ τις ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τινὸς τούτων προσποιήσηται τὸν ὀρθόδοξον καὶ φανῇ ἔχων γυναῖκα ἢ παῖδας αἱρετικοὺς καὶ μὴ προσαγάγῃ αὐτοὺς τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἐκβάλλεται. εἰ δὲ καὶ λάθοι οὐ δύναταί τι τῶν αὐτοῦ δωρεῖσθαι ἢ ἄλλως ἐκποιεῖν αἱρετικῷ ἀλλὰ ταῦτα καὶ τὴν αἱρετικῷ καταφερομένην αὐτοῦ κληρονομίαν ἐκδικεῖ τὸ

δημόσιον. καθόλου γὰρ οἱ μετασχόντες στρατείας ἢ ἀξίας ἢ συνηγορίας ἢ δημοσίας φιλοτιμίας ἢ συγκροτήσεως πρὰ μόνων ὀρθοδόξων κληρονομοῦνται καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ὅπως οὖν εἰς αἱρετικὸν ἐρχόμενα τὸ δημόσιον ἐκδικεῖ. ἐὰν ἕτερος τῶν συνοικούντων ὀρθόδοξος εἴη καὶ ὁ ἄλλος αἱρετικὸς δεῖ γενέσθαι τοὺς παῖδας αὐτῶν ὀρθοδόξους. εἰ δὲ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι γένονται οἱ δὲ μείνωσιν αἱρετικοὶ μόνοι κληρονομοῦσιν ἑκατέρου γονέος οἱ ὀρθόδοξοι. εἰ δὲ πάντες εἰσὶν αἱρετικοὶ συγγενεῖς ὀρθόδοξοι κληρονομοῦσιν ἢ μὴ ὄντων αὐτῶν ὁ φίσκος. ἔχει διαφόρους ποινὰς κατὰ τῶν ῥαθυμούντων καὶ μὴ ἐξιόντων ἢ μηνυόντων ἀρχόντων καὶ ταξέων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν καὶ ὑπηρεσιόπων εἴτινες καὶ περὶ τῶν ῥαθυμούντων ἀρχόντων ἀναφέρουσι τοῦ βασιλεῖ αἱ δὲ ποιναὶ τῷ φίσκῳ ἁρμόζουσι.

ἡ ὑπὸ τομὴ στ. κ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Οἱ αἱρετικοὶ κοινωνοῦντες ἢ συνάξεις ἢ βαπτίσματα ποιοῦντες τιμωροῦνται ὡς οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες καὶ οἱ

τοὺς

τοὺς οἴκους αὐτοῖς ὑπὸ τοῦτο παρέχοντες τοῖς ἤδη νομοθετηθεῖσιν ὑπόκεινται μόνοι οἱ ὀρθόδοξοι. ἐν τοῖς τῶν ἱερῶν περιβόλων ἔχοντες ἐργαστήρια κέχρηνται προνομίοις οὐ μὴν οἱ αἱρετικοὶ οὔτε εἴσω τῶν ἱερῶν περιβόλων πραγματεύονται διὰ τὸ μὴ τῶν θείων ἀκροᾶσθαι μυστηρίων. οἱ δὲ μοντανισταὶ οὔτε συνδιαιτῶνται τοῖς ἐξ αὐτῶν γινομένοις ὀρθοδόξοις καὶ οἱ λεγόμενοι ἐξ αὐτῶν ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ ἐξωθοῦνται κωνσταντινουπόλεως. κωλύονται ἐμπορεύεσθαι αὐδράποδα καὶ οὐ χορηγοῦνται οἱ προνόμενοι αὐτῶν τὰ λεγόμενα ἀξιωματικὰ ἐκ τῶν δικαστηρίων ἢ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὁ νέμων αὐτοῖς ἄλογον πρεσταστίαν δέκα λίτρας προστιμᾶται καὶ δέκα οἱ ἄρχοντες ἐξ ἀμελείας καὶ ὁ κόμιτος τῶν πριβάτων καὶ ἡ τάξις αὐτῶν.

ἡ ὑπὸ τομὴ τῆς. β. διατάξεως τοῦ. θ. τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος.

Ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν οἱ ἰουδαῖοι σωματικῶς οὐ λειτουργοῦσιν.

ἡ ὑπὸ τομὴ τῆς. β. διατάξεως τοῦ. ι. τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος.

ὁ ἔλλην

Ο ἕλλην καὶ ἰουδαῖος καὶ Σαμαρείτης καὶ πᾶς μὴ ὢν ὀρθόδοξος οὐ δύνατο χριστιανὸν αὐτοπόδον ἔχειν ἐπεὶ καὶ αὐτὸ ἐλευθεροῦται καὶ ὁ κτησάμενος δίδωσι τοῖς πριβάτοις. λ. λίτρας.

ἐκ τοῦ καταστοιχείου ὑπὸ τομὴ ἄλλη τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Ἰουδαῖος χριστιανὸν αὐτοπόδον μὴ ἐχέτω μήτε κατηχούμενον περιτεμνέτω μήτε ἄλλος αἱρετικὸς χριστιανὸν αὐτοπόδον ἐχέτω.

ἡ ὑπὸ τομὴ στ. θ. διατάξεως τοῦ. ι α. τίτλου. τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος ἧς ἡ ἀρχὴ προστάττομεν.

Εὰν τὶ δωριθῇ ἢ καταλειφθῇ τόποις ἢ προσώποις ἢ ὑπὸ συστάσει τῶν ἑλλήνων πλάνης ἡ πόλις αὐτὸ λήψεται ἐν ᾗ τὰ πρόσωπα οἰκεῖ ἢ ὑφ' ἣν οἱ τόποι διάκειν καὶ διαπανῶνται καθ' ὁμοιότητα τῶν βασιλικῶν προσόδων. τὰ δὲ τῶν ἑλλήνων ἀσεβήματα τιμωροῦνται οἱ ἄρχοντες καὶ τὰ ὑπερβαίνοντα αὐτοὺς ἀναφέρουσι βασιλεῖ.

ἡ ὑπὸ τομὴ στ. ι. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

οἱ μετὰ

Οἱ μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα τῇ πλάνῃ τῶν ἑλλήνων ἐπιμένοντες ἐσχάτως τιμωροῦνται· οἱ δὲ μήπω βαπτισθέντες ἑαυτοὺς καὶ παῖδας καὶ γαμετὰς καὶ πάντας σὺν αὐτῶν προσαγέτωσαν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις καὶ τὰ μὲν αὐτῶν τέκνα μικρὰ ὄντα χωρὶς ἀναβολῆς βαπτίζονται οἱ δὲ τέλειοι πρότερον τὰς γραφὰς κατὰ τοὺς κανόνας διδάσκονται. εἰ δὲ διὰ τὸ τυχεῖν στρατείας ἢ ἀξίας ἢ οὐσίαν ἔχειν σχηματίζονται βαπτισθῆναι καὶ σὺν παῖδας ἢ τὰς γαμετὰς αὐτῶν ἢ σὺν ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλάνης ἐάσωσι καὶ τοὺς αὐτοῖς προσήκοντας δημεύονται καὶ δεόντως τιμωροῦνται καὶ τῆς πολιτείας οὐ μετέχουσιν. εἰ δὲ μὴ βαπτισθῶσι μετέχουσί τινος τῆς πολιτείας οὔτε κυριεύουσιν οὐσίας κινητῆς ἢ ἀκινήτης ἀλλὰ τὸ δημόσιον αὐτὰ ἐκδικεῖ καὶ ἁρμοδίως τιμωροῦνται καὶ ἐξορίζονται. εἰ δὲ φανῶσι θυσιάζοντες ἢ εἰδωλολατροῦντες ὡς οἱ μανιχαῖοι τιμωροῦνται. οὐ παιδεύουσι δὲ ἑλλήνων οἱανδήποτε παιδείαν οὔτε δημοσίας ἀπολαύουσι σιτήσεως οὔτε κατὰ θεῖον τύπον.

ὁ ἐπι-

ἡ πρωτομὴ τῆς τρίτης διατάξεως τοῦ. ιβ.
τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ
κώδικος, ἧς ἡ ἀρχὴ
αὐτεώχθησαν.

Οὐ δεῖ τοὺς προσφεύγοντας ἔχειν διαδήποτε ὅπλα οὐ μὴν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἐσθίειεν ἢ καθεύδειν. ἀσφαλῶς γὰρ διάτουσιν ἐντὸς τῶν πρώτων θυρῶν ἐν αὐλαῖς καὶ στοαῖς καὶ λουτροῖς καὶ κήποις. εἰ δὲ παρὰ τῶν κληρικῶν προτραπέντου καὶ ὅρκον ὑπὲρ τῇ ἀσφαλείᾳ λαβόντου μὴ ἀποθῶνται τὰ ὅπλα δι' ἐνόπλων ἀποσπῶνται τοῦτο δὲ ποιεῖν οὐκ ἔξεστι παρὰ κέλευσιν τῶν πρωτοκόπων καὶ τῶν ἐκδίκων.

ἐκ τῆς τρίτης συνόδου ἡ αὐτὴ ὅλη διάταξις.

αὐτοκράτορες θεοδόσιος καὶ βαλεντινιανὸς
αὐγοῦστοι αὐτιόχῳ μεγαλοπρεπεστάτῳ
ἐπάρχῳ καὶ ὑπάτῳ.

Αρχαίατις καὶ ἀπὸ τῶν καιρῶν τῆς πλαύτης συνήθεια καὶ νόμου φυσικὴ διάταξις δι' εὐσέβειαν ἀείτης τοιαύτη κεκράτηκεν ὥστε τὰς θείας θρησκείας τῶν δημοσίων διοικήσεων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων

χρήσεων

χρήσεων ἐν παντίτε χρόνῳ καὶ ἔθνει διω-
ρισθῆναι καὶ ταῦτας οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀκρο-
τάτῳ † τῶν πραγμάτων ἀλλ' ὥσπερ ἐν τινι † ἀκρο-
ὑπὲρ γῆς οὐρανῷ ἀνατίθεσθαι καὶ ὅποι πλη- τηρίῳ
σιάζειν μόνοις καθαροῖς καὶ ὁσίοις θέμις
ἐντεῦθεν κἀκεῖνο συμβαίνει τὸ πάντων
φυσικῶς ταῖς διανοίαις ἐγκεῖσθαι μηδενὶ
τρόπῳ δύνασθαι τὰ τοῖς θεῷ ἀφιερωθέντα
μιαίνεσθαι. μήτε κατὰ τὴν θείας δυνάμεως
τὴν ἀνθρώπων ὕβριν χωρεῖν. πῶς γὰρ οἷόν-
τε μολύνεσθαι ἅπερ ἀεὶ καθαρεύειν ἀνάγκη
ἢ πῶς οἷόν τε ῥυποῦσθαι ἅπερ ἅπαξ ἁγια-
σθέντα τὸ τοιαῦτα εἶναι οὐ παύεται; ὅθεν εἰ
καὶ πεπείσμεθα ὑπὸ τῶν ἐναγχος ἀθε-
μίτως ἐκ τῆς βαρβαρικῆς μανίας κατὰ τοῦ
θείου τολμηθέντων θυσιαστηρίου μήτε μο-
λύνεσθαι τὸ καθαρὸν μήτε κεχρανθαι ὅπερ
εἶναι πέφυκεν ἅγιον. ὅμως ἐπειδὴ γέγονεν
ὅπερ οὐδαμῶς ἠλπίσθη γενέσθαι καὶ μέχρι
τῆς εὐσεβείας ἡ τῶν μυσαρῶν ἔφθασε τόλμα
ὥστε μὴ τοῖς ἀνοσίοις γοῦν δοκεῖν βέβηλα
εἶναι ταῦτα ἅπερ θεῖα τυγχάνει μήτε ἐν
τοῖς ἁγιασθεῖσι καὶ ἀφιερωθεῖσι τόποις ἐξῆ
ταῦτα ἅπερ οὐδὲ ἐν ἄλλοις χύδην ἀδίκως
ἀνεκτὸν γίνεσθαι καὶ ὑπὲρ τοῦ τὴν θρησκείαν
καὶ τῆ

καὶ τῇ τῆς εὐσεβείας παραφυλακῇ ἀνόθευτον παραμένειν, πᾶσαν ὕβριν τῆς τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος ἐκκλησίας τήν τε παρὰ τῶν τολμώντων καὶ ἀκόντων ἐγγινομένην ἀπειργόμενοι. καὶ γὰρ εἰ ἐθνικῆς ἀρχαιότητος ἡ θρησκεία πλάνη καὶ θεὸς τὸ δοκοῦν οὕτως τῆς οἰκείας δεισιδαιμονίας ἐξήσκει τὴν παρατήρησιν ὥστε τοὺς βωμοὺς μὴ πᾶσιν ἀλλὰ γάρ τισιν ἐπιτρέπειν τῶν ἱερέων τούς τε ναοὺς ὥσπερ καὶ διὰ τῆς γῆς ὑψουμένους ἐν τοῖς ἀκροπόλεσι καὶ τοῖς ὀχυρωτάτοις τῶν πόλεων ἀναθεῖναι τόποις τά τε κατασκευασθέντα εἴδωλα προσκυνεῖν καὶ μετὰ σεπτῆς μεγίστης ἔχειν ματαιότητος, πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τὴν θρησκείαν μετὰ πάσης φυλάττειν παρατηρήσεως πρὸς οὓς ὁ θεὸς μετὰ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας οὐρανοὺς μὴ ἀπολιπὼν καταβέβηκε καὶ ὥσπερ τινος μεταξὺ θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων ἀντιδόσεως γινομένης ἄνθρωπος θεὸν εἰς γῆν ὑπεδέξατο καὶ θεὸς εἰς οὐρανοὺς ἀνήγαγεν ἄνθρωπον; πρὸ δέ γε τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο μάλιστα ἐξιλεοῦται θεὸς τοῖς τῆς ἄκρας ἐξουσίας πραγμάτων ἐπειλημμένοις τῶν σωτηρίας ζωῆς τε καὶ ἀμεριμνίας φροντίζειν

ἀνθρω-

ἀνθρώπων ἅπερ κατὰ τὸ ἡμῖν ἔμφυτον
οὐδαμῶς θάτερον τοῦ ἑτέρου δίχα τῆς ἑκα-
τέρου βλάβης συνάπτομεν. ὥστε μήτε τοῖς
ἐκκλησιαστικοῖς οἴκοις ἢ τοῖς ἁγίοις θυσια-
στηρίοις ἐκ τῆς πολλῆς τῶν προσφευγόντων
ἀπαγορεύσεως τὲ καὶ δειλίας προπετείας
τε καὶ καταφρονήσεως τόλμης ἢ καὶ μανίας
ὕβριν παρὰ τὸ πρέπον γενέσθαι τινὰ καὶ
τὸν τῶν ἀθλίων τε καὶ ἀβοηθήτων μόνον
ἔσχατόν γε λιμένα εὐρυτέροις τοῖς πεποιη-
μένοις ὑποδέξασθαι κόλποις οὐδένα τὸν
κλύδωνα τῆς θαλάττης τῶν τοὺς σκοπέλους
ἐκκλίνοντα προσήκει τὴν τῆς γῆς ἀφαι-
ρεῖσθαι γαλήνην πόλεμος καθ' οὗ συνέστη
παράταξις τὴν κατὰ τοῦ προσφεύγοντος
ἀπειλὴν ἀφτίθετο τὸ ἄσυλον ποτὲ ὑπερα-
σπίσεως τῶν διαφόροις ἐνόχων ἐγκλήμασι
τῇ τῶν νόμων παρωθούμενον αὐθεντίᾳ τῶν
ὥστε μηδαμῶς τοῖς εὐλαβουμένοις ἀναιρε-
θῆναι φιλανθρωπίαν βωμὸν σωτηρίας τῶν
ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀφιδρύμασιν ἡ ἀρχαιό-
της ἀνέθηκε καὶ οἱ τὰ ἴχνη τῶν ἡμετέρων
χαρακτήρων καταλαμβάνοντες τῶν ἀπει-
λῶν τῆς σκαιᾶς τύχης ἐλευθερωθέντες τὲ
καὶ ἀμεριμνοῦντες γεγήθασι τοσαύτης

τοιγαροῦν τῆς ἀφῆς τοῦ ἰδρύματος διὰ τὸ βασιλικὸν σέβας τοῖς δεομένοις ὠθικουρίαν διδούσης πόσην χρὴ τοῖς εἰς τὰ ἁγιώτατα καταφεύγουσι θυσιαστήρια ὑπάρχειν βοηθείαν;

ἈΝΕΩ΄ΧΘΗΣΑΝ τοίνυν τοῖς † δεδιόσιν οἱ ναοὶ τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ τοὺς προσφεύγοντας οἰκέτας ὁ κοινὸς ὑποδεχέτω βωμὸς καὶ τὴν θείαν βοήθειαν τὴν κοινὴν προσκομιζομένην ἅπασιν ἐκ τῶν ταύτης οἴκων μηδεμία ὡς ὑπερτέρα διωθείτω ἀπειλή. ποῖος γὰρ ταῖς συμφοραῖς οἶκτος ὑπολειφθήσεται ἐν τοῖς ναυαγοῦσιν εἰ τὸν αἰγιαλὸν ἀποκλείσεις καὶ τὴν πηγὴν τοῖς διψῶσι θολώσεις; ἢ ποία ταῖς ἀνθρωπίναις περιέσται συμφοραῖς θεράπεια ἐὰν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἀρνηθείη; ἀλλ' γὰρ τῶν ἡμετέρων καιρῶν οὐ μόνον τὰ θεία θυσιαστήρια (καὶ τὸ εὐκτήριον τοῦ λαοῦ τὸ τετραγώνων τοῖχον) περιβολῇ τειχιζόμενον εἰς ἀσφάλειαν συντελεῖν τῶν προσφευγόντων θεσπίζομεν ἀλλ' εἴτι καὶ περαιτέρω τούτου τυγχάνει ἄχρι τῶν τελευταίων θυρῶν τῆς ἐκκλησίας ὧν τοῖς εὔξασθαι προειρημένοις πρώτον ἀναβαίνειν συμβαίνει ἐλέου βωμὸν

† αἰδέουσιν

τοῖς

τοῖς προσφεύγουσιν εἶναι προσάπτομεν ὥστε μεταξὺ τοῦ ναοῦ (ἐν τῷ προειρημένῳ τόπῳ πρόσφυγας διεγράψαμεν καὶ τῶν πρώτων) μετὰ τοὺς δημοσίους τόπους τῆς ἁγίας ἐκκλησίας θυρῶν τὰ περὶ ἐγκείμενα εἴτε ἐν οἰκίαις ἢ ἐν κήποις εἴτε ἐν αὐλαῖς ἢ ἐν λουτροῖς ἢ καὶ ἐν στοαῖς τυγχάνει τοὺς εἰς δύντας πρόσφυγας καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἐνδοτάτου ναοῦ φυλάττειν καὶ εἰ καὶ τὰ μάλιστα θρησκείας τε καὶ εὐλαβείας λόγῳ τὰ μικρὰ ὀλίγων διεστῶτα τῷ τόπῳ οὐ μικρῷ τῷ τῆς παρατηρήσεως τόπῳ διώρισται· ὅμως ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀμεριμνίαν πλατύναι τοῖς προσφεύγουσι καὶ τοῖς εὐλαβουμένοις βοήθειαν ἐκτεῖναι πάσαν τὴν προδηλουμένην περίοδον ἀδιάκριτον εἶναι λιμένα τῆς ἡσυχίας προστάττομεν καὶ μηδένα εἰς τὸ ἐξωθεῖσθαι τούτους ἱεροσύλους ὑπὸ βάλλειν χείρας μήπουγε ὁ τοῦτο τολμῶν ἐν συμφοραῖς ἑαυτὸν ἰδὼν καὶ αὐτὸς ἔξαι τῶν βοήθειαν καταφύγῃ. τὸ δὲ τοιοῦτον τῶν διαστημάτων πλάτος ἐν καιρῷ τοῦ φόβου εἰς ἄδειαν τοῦ διάγειν μᾶλλον δὲ τοῦ περινοστεῖν φιλανθρόπως συνεχωρήσαμεν ἵνα μὴ τινὶ τῶν προσπεφευγότων

† ἁγίοις ἐν τῷ τοῦ θεοῦ ναῷ ἢ ἐν τοῖς ἄγχοις † θυσιαστηρίοις μένειν ἢ ἐσθίειν ἢ καθεύδειν ἢ παννυχίζεσθαι ἐξῆν τῶν μὲν κληρικῶν τῆς θρησκείας χάριν τοῦτο κωλυόντων τῶν προσφύγων δὲ τῆς εὐσεβείας ἕνεκα φυλαττόντων ἵνα μήτε οἱ προσφεύγοντες βεβήλῳ. γνώμῃ προσφεύγειν δοκεῖεν τῇ θρησκείᾳ καταμιγνύντες τὰς οἰκείας χρείας μήτε οἱ τὰ οὕτως αἰσχρὰ δυνάμενοι τοῦ θείου ἀπείργειν οἴκου δόξωσι τὴν εὐσέβειαν ἧς ὑποφῆται τυγχάνουσι καταβλαπτειν προκειμένου δὲ τοῦ θατέρου πάντως προσκροῦσαι αἱρετώτερον τοὺς κληρικοὺς τὰς ἀνθρωπίνας καὶ φυσικὰς τῶν ἁγίων θυσιαστηρίων ἀπωθουμένους ὕβρεις θρασεῖς μᾶλλον ἢ ἀσεβεῖς νομίζεσθαι καὶ περὶ ἀνθρώπου ἢ περὶ θεὸν ἁμαρτάνειν ὁπότε τούτου τεθέντος τοῦ νόμου μήτε ἀπανθρωπίας τὶς ὑπόνοια δικαίως ἂν φθάσειε εἰς τοὺς κληρικούς. ἐπεὶ δὲ πολλὴ τοῦτε φόβου καὶ τῆς ἀμεριμνίας τῶν προσφευγόντων πρόνοια γέγονε καὶ γὰρ καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ χρήσῃ τε καὶ ἀναγκῇ ῥυποῦσθαι τὸν τοῦ θεοῦ ναὸν καὶ τὸ θεῖον μυστήριον τῇ ἐφυβρίσῳ ἀσθενείᾳ καταμίγνυσθαι τὰ θεία ὑπὸ βεβήλων

χραίνε-

χραίνεσθαι τὰ ἱερὰ ὑπὸ τῶν Καθρῶν μο-
λύνεσθαι τοῦ αἰτεῖν βοήθειαν τοῖς προσ-
φεύγουσι οὐκ ἀπεκλείσαμεν ἀλλὰ καὶ
προσέτι καὶ πλατυτέροις διαστήμασιν
μακροτέροις τεχωρήμασιν ἀσφαλισθῆναι
τούτοις ἐψηφισάμεθα τοῦ πρέποντος τῆ-
τε ἀνθρωπότητι φυλαχθέντος ὅπλα ἐν
σιδήρῳ ἢ ἐν ἑτέρῳ εἴδει ἀμυντηρίῳ τοὺς
προσφεύγοντας οὐδαμῶς ἔχειν ἢ ὑπιφέρε-
σθαι ἐν τοῖς τῆς ἁγίας ἐκκλησίας προστάτ-
τομεν οὐ μόνον ἐκ τῶν θείων ναῶντε καὶ
θυσιαστηρίων ὡς τὰ λοιπὰ ταῦτα κωλύον
τες ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκημάτων καὶ ἑλῶν † καὶ † διαι-
κήπου καὶ λουτροῦ καὶ αὐλῶν καὶ στοῶν τῶν
ἅπερ κατὰ τὸν προειρημένον λόγον ὑπερα-
σπίζειν τῶν προσφευγόντων ἐδηλώσαμεν.
οὔτε γὰρ θέμις τοῖς ἁγιωτάτοις ναοῖς ἢ τοῖς
ἐκκλησιαστικοῖς τόποις κατὰ περιεργίαν
διχονοίας ἢ πολέμων ὕλας ὑπιφέρεσθαι
ἀρκείτω τοῖς προσφεύγουσιν ἡ τοῦ θεοῦ
βοήθεια ᾧ τάτε ὅπλα καὶ οἱ νόμοι καὶ ἡ βα-
σιλεία ὑποτάττεται καὶ γὰρ ἡμεῖς οὓς ἀεὶ
τοῦ δικαίου τῆς ἡγεμονίας περιστοιχίζει τὰ
ὅπλα καὶ οὓς οὐ πρέπει δίχα δορυφόρων
εἶναι τοῦ τοῦ θεοῦ ναῷ προσιόντες ἔξω τὰ

ὅπλα καταλιμπανόμενον ἀποτιθέμενοι τὸ
διάδημα καὶ τῇ τῆς βασιλείας ἐλαττώσεως
εἰκόνι μᾶλλον ἡμῖν τὸ τῆς βασιλείας σέβας
ἐπηγγέλεται τοῦ ἁγιωτάτου δὲ θυσιαστη-
ρίου διὰ μόνην τὴν τῶν δωρεῶν προσφορὰν
ἐφαπτόμεθα καὶ εἰς τὴν τῶν θείων κύκλω
περιστοιχουμένην ἔπαυλιν ἅμα τοῦ εἰσελ-
θεῖν ὑπεκβαίνομεν καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς ἀγ-
χιστευούσης θειότητος ἑαυτοῖς ἀπονέμο-
μεν ὅθεν τοὺς δίχα ὅπλων τοῦ ἁγίου οἴκου
τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸ ὁσιώτατον θυσιαστήριον
ἐν οἱωδήποτε ἔθνει ἢ καὶ κατὰ ταύτην τὴν
πόλιν προσφεύγοντας ὑπνοῦν ἐν τῷ ναῷ
ἢ τοικὰ ἐν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τροφῆς με-
ταλαμβάνειν ἐκτὸς τινὸς ὕβρεως παρὰ τῶν
κληρικῶν προσήκει κωλύεσθαι καὶ οὕτως
τοῦτο τυποῦσθαι χρὴ πρὸς αὐτοὺς ὥστε μὴ
δοκεῖν ὕβριν εἶναι τοῦ κωλύοντος ἀλλὰ
γὰρ τὸν λόγον τῆς θρησκείας ἀπαιτεῖν τὸ
γινόμενον τῆς ἁγιωσύνης καὶ τῆς καθα-
ρότητος τοῦ τόπου τοὺς εὐλαβουμένους
ὑπομιμνησκέτωσαν καὶ μηδ ἐν ταῖς θρησ-
κείαις μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων χρήσεων εἶναι
κοινὸν διδασκέτωσαν τὰ διαστήματα τὰ
ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς περιβόλοις διὰ τὴν

τῶν

τὴν προσφύγων ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν·
ἀφαιρεθέντα κατὰ μέρος δεικνυέτωσαν
τιμωρίαν κεφαλικὴν κατὰ τῶν προπετῶς
ἐπιόντων αὖθις ὠθεῖσθαι γνώτωσαν· ὡς οὐ-
χὶ τὴν θρησκείαν τοῖς ἀνθρωπίνοις ῥύποις
μιαίνειν ἢ τῇ ὕβρει τῆς φυσικῆς ἀνάγκης
χραίνειν τὸν διὰ τῆς αὐτῆς θρησκείας ἀνύ-
βριστον εἶναι βουλόμενον ἐν τούτοις πᾶσι
τὶς μὴ ἐπινεύοι μήτε πείθηται προτιμάσθω
τῆς πραότητος ἡ θρησκεία καὶ ἐκ τῶν
θείων εἰς τοὺς προλεχθέντας τόπους διω-
κέτω ἡ θρασύτης ἔσω γὰρ καὶ ὁ σφόδρα
φοβηθεὶς ἐκτὸς κινδύνου καὶ οὔτε ἡ θρησ-
κεία τῶν ἀνθρωπίνων χρήσεων ἐπιμιξίᾳ μο
λυνθήσεται τοὺς δὲ βοήθειαν ζητοῦντας
παρὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ ἢ μεθ' ὅπλων εἰσιόντας
εἰς τοὺς ἁγιωτάτους ναοὺς ἢ καὶ παρασκευῆς
ἥτις φυσικῷ καὶ ἐθνικῷ νομίμῳ τῆς θρησ-
κείας ἀπείργεται μὴ μόνον ἐπιφέρειν τῇ
ταύτης εὐαγείᾳ ἀλλὰ γὰρ καὶ συνάπτειν
ἐπιχειροῦντας ὅπερ βοηθῆναι ἢ ἀκουσθῆναι
ἢ ἀγριότητι ἰδεῖν φορητὸν πληρέστατῳ
αὐστηρείας προστάγματι καὶ φοβεραῖς ἀπει-
λαῖς προηγουμένως μὲν τοῦτο μὴ ποιεῖν
παραινέσθως· ποίαν γὰρ ἐλπίδα ἐν τῇ θρησ

κείᾳ ἐντίθεται ὃς ἐφ' ὕβρι ταύτῃ ὅπλα
περικείμενος εἴσεισιν; ἐὰν δέ τινα μανίᾳ
τυφλώττουσα παροξυνῇ τῶν ἡμετέρων
παριδεῖν τι θεσπισμάτων ἐν οἴῳ δήποτε
τόπῳ τῆς ἐκκλησίας ἢ ἐν τοῖς τοῦ ναοῦ ἢ
περὶ τὸν ναὸν ἢ καὶ ἐκτὸς τούτου τυγχάνοντα
παραχρῆμα τοῦτον τὰ ὅπλα αὐθεντίᾳ τοῦ
ὑπισκόπου παρὰ μόνων τῶν κληρικῶν † ἐν
† μὴ αὐστηρότερον ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας
ἀποτίθεσθαι καταναγκασθῆναι προστάτ-
τομεν διδομένης αὐτοῖς ἐλπίδος καὶ θάρ-
σους ὡς τῇ θρησκείᾳ μᾶλλον ἢ τῇ τῶν ὅπλων
ὑπλουρίᾳ ὀχυρωθήσονται. ἐὰν δὲ τῇ τοῦ
ἡμετέρου νόμου αὐθεντίᾳ καὶ τῇ ἐκκλη-
σιαστικῇ φωνῇ ὑπομνησθέντες τῷ τόνῳ
τῆς οἰκείας ἀγνοίας ἐμμένωσι καὶ ὅπλα
μὴ ἀπώθονται ἅπερ παρὰ τὸ θεμιτὸν οὐ
σωτηρίας χάριν ἀλλὰ τυραννίδος καὶ ἱε-
ροσυλίας θρασύτητος ἀνεδέξαντο γινωσ-
κετώσαν ὡς διὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων
παραγγελμάτων ἐξευμενισθείσης τῆς θρησ-
κείας παρά τε τῆς ἡμετέρας γαλήνοτητος
καὶ τῶν ὑπισκόπων τῷ θεῷ τῆς ἀπολογίας
δοθείσης κατὰ τὸ οἰκεῖον πταῖσμα καὶ περ'
ἐνόπλων εἰς χωρουμένων ἀποσπαθήσονται

καὶ

καὶ πάσαις ταῖς συμφοραῖς ὑποβληθή-
σονται εὐσεβῶς τε ταῦτα εἰς αὐτοὺς γενή-
σεται ἅπερ χρὴ γενέσθαι ὑπὲρ τοῦ χαλεπὰ
καὶ τραγῳδίας ἄξια ἐξαμαρτάνειν αὐτοῦ.
τὶ γὰρ ἐκτῶν τολμηθέντων ἐναγχος κατὰ
τῆς θρησκείας καὶ τοῦ θειότητος παρὰ τῶν
σφόδρα ἐλεουμένων εὐλαβεῖσθαι ἢ ὑπο-
πτεύειν ἡμᾶς καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαν ὁδὸν
ἀφορμήντε ἀποκινῆσαι μανίας οὐ προσήκει
ἵνα μὴ ὅπερ ἐξ ὑποδείγματος ἡ τραγικὴ
μανία πρώτως ἐξήμαρτε καὶ αὐτὸ καὶ αὖθις
ὅπερ ἀπείη ἱεροσυλίας τρόπῳ τολμηθείη
ἀλλ' οὔτε δίχα γνώμης ἢ κελεύσεως τοῦ
ἀθισκόπου ἢ καὶ ἡμῶν τῶν δικαστῶν τῶν
κατὰ τὴν δὲ τὴν πόλιν ἢ καὶ ὁπουδήποτε
τυγχανόντων καὶ ὁπλισμένον ἐκτῶν ἐκ-
κλησιῶν χρὴ παραδίδοσθαι ἵνα μὴ ἐὰν κατὰ
τῶν ἀθλίων πολλοῖς τοῦτο καὶ διαφόροις
ἐξῇ σύγχυσις ἐκτούτου ἐγγένηται. εὐλα-
βεῖσθαι γὰρ τοὺς μεθ' ὅπλων φεύγοντας
πρὸς διόρθωσιν βουλόμεθα ἀφαιρεῖσθαι τὰ
ὅπλα καὶ οὔτε σωτηρίαν ἐν κεφαλαίῳ καὶ
τοῦτο μᾶλλον δὲ προηγουμένως διὰ τοῦ
νόμου τούτου θεσπίζομεν ἵν' αἱ τοιαῦται
ἀθέμιτοί τε καὶ ἱερόσυλοι κινήσεις ἢ ἅμα

τὸ ἄρξασθαι ἐν αὐτοῖς τοῖς προοιμίοις τῶν ὅπλων ἀποτεθέντων τῇ καλλίστῃ νουθεσίᾳ ἡσυχάσωσιν ἢ τοῦ φαυλοτάτῳ τόνῳ ἐμμένοντες τῶν πρειρημένων ὑπεχεθῶσι λόγῳ τῆς ὑπερλάμπρου ἐξουσίας διὰ τῆς κοσμιότητος δικαιοσύνης τε καὶ ἀκριβοῦς εὐσεβείας ταῦθ' ἅπερ περὶ τῆς θρησκείας σεβασμίως καὶ μετὰ πάσης παρατηρήσεως εὐλαβείας τιμῆς καθαρότητος ἁγιωσύνης αἰδοῦς εὐσεβείας καὶ μάλιστα παρὰ τῶν προσφευγόντων φυλάττεσθαι μήτε διὰ τὴν θρησκείαν τῆς φιλανθρωπίας ἀποκλειομένης μήτε μὴν διαφιλανθρωπίαν τῆς θρησκείας παρορωμένης προσετάξαμεν τοῦ πρέποντος ὁμοῦ τῇ τε θεότητι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι ἀφορισθέντος διαταγμάτων προτεθέντων εἰς πάντα κόσμον καὶ γνῶσιν πάντων περιελθεῖν φροντίσεις ὥστε καὶ τοὺς προσφεύγοντας διὰ τῆς τῶν ὁρισθέντων φιλανθρωπίας ἀμερίμνους τυγχάνειν καὶ μηδενὸς προπετείας τὰ εἰς τιμὴν τῆς θρησκείας τυπωθέντα διακρατεῖν. νόμος προετέθη ὑπὲρ. ιδ. μὴν φαρμοῦ θ. ιβ.

ἡ ὑπὲρ τὸ μὴ τῆς. ζ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

ὁ ἔχων

Ο ἔχων ἀγωγὴν ἢ πρᾶγμα πρός τινα μὴ θωρυβάτω τὰς ἐκκλησίας δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρου ἀλλὰ προσίτω τοῖς ἄρχουσιν. εἰ δὲ τοῦ βασιλέως ὧν ἁμαρτήμασι χρήζει διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτὸν διλασκέτω. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν σωφρονίζεται.

ἡ ἐπιτομὴ φλ. η. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ.

Ο τοῦ βασιλέως εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἐν ἑορτῇ προϊόντος ἐκβοήσεσι χρώμενος ἐκπλήττει τὸ πρᾶγμα καὶ διὰ τοῦ ἐπάρχου ἐκβαλλόμενος σωφρονίζεται. ὁ δὲ διὰ δωρεᾶν πρόσωπον τῇ ἐκκλησίᾳ προσφεύγων διδασκέτω τὴν βασιλίδα διὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἐκκλησιεκδίκων.

ἐκ τῶν παυλεκτῶν ἡ λυτρᾶ διάταξις τοῦ ιζ. τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος. ἧς ἡ ἀρχὴ

ΤΑΝΤΑ.

Ε μ ὀνόματι τοῦ σωτῆρος καὶ θεοῦ ἡμῶν

.... *

αὐτοκράτωρ καίσαρ. φλ'. ἰουστινιανὸς ἀλαμαννικὸς γοτθικὸς φραγγικὸς γερμανικὸς αὐτο-

αὐτικὸς ἀλανικὸς βανδαλικὸς ἀφρικανὸς εὐσεβὴς εὐτυχὴς ἔνδοξος νικητὴς τροπαιοῦχος ἀεισέβαστος αὔγουστος τῇ μεγάλῃ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ καὶ πάσαις ταῖς τῆς οἰκουμένης ἡμῶν πόλεσιν.

Δέδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς μετὰ τὴν πρὸς πέρσας εἰρήνην μετὰ τὸ κατὰ βανδίλων τρόπαιον καὶ τὴν ὅλην λιβύης κτῆσιν καὶ τὸν ὀνομαστοτάτης καρχηδόνος ἐπανάληψιν καὶ τὸ τὴν ἐπανανεώσεως ....*.. εἰς πέρας ἀγαγεῖν ... τῶν πρὸ ἡμῶν βεβασιλευκότων ....*.... ἐπ' οὐδὲ εἰς νοῦν βάλλεσθαι ἤλπισεν αὐτοῦ τεδύνατον ὅλως ..*.. αὐτῷ αὖ ἐνομίσθη .... νομοθεσίαν ...*.... τοῦ τῆς πρεσβυτέρας ..*.. μέχρι τῶν ..*.. ὧν οἱ περὶ ἀμφὶ τὰ χίλια ....*..... οὐκ ἐν τοῖς ἄλλοις μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς βασιλικαῖς διατάξεσι πρὸς ἅπασαν συμφωνίαν τε καὶ διαφωνίαν καὶ τὸ μὲν μαχόμενον αὐτοῖς ἐξελεῖν τὸ δὲ ταυτόντε καὶ ὅμοιον ἐξωθῆσαι μίαν δὲ αὐτῇ κάλλους ἰδέαν πρασχεῖν ὥστε ἕνα τὸν κείμενον ἐφ' ἑκάστῳ καθεστάναι πράγματι νόμον τὸν αὔωθεν ῥοπῆς καὶ τῆς ἐκεῖθεν φιλανθρωπίας ἴδιον ἦν ἀλλ' οὐκ αὐ-

θρω-

θρωπίνης τινὸς διανοίας ἢ ἐγχειρήσεως ἢ δυνάμεως ὅλως. ἡμεῖς οὖν τοῦτο δὴ τὸ συνηθισμένον ἡμῖν τὰς χεῖρας εἰς θεὸν ἀνατείναντες καὶ αἰτήσαντες ἡμῖν αὐτὸν συλλαβεῖν ἐνεχειρήσαμεν· κοινῇ τὸ πᾶν ἐξειργασάμεθα τριβωνιανῷ τῷ τε ἐνδοξοτάτῳ μαγίστρῳ καὶ ἀποκυαιστόρων τοῦ θείου ἡμῶν παλατίου καὶ ὑπάτων πρὸς τὴν ὅλην ὑπουργίαν χρησάμενοι καὶ τισὶν ἄλλοις ἐνδόξοις τε καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν ἐρωτῶντες μὲν ἀεὶ τὸ γινόμενον τὸ δὲ ἀμφισβητήσιμον μανθάνοντες πᾶσι δὲ ἐκ τῆς ἐνδιδομένης ἡμῖν παρὰ τοῦ δεσπότου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ γνώσεώς τε καὶ θάλψεως ἐπιτεθέντες πέρας προσῆκον τὰς μὲν οὖν εὐσεβεῖς διατάξεις ἤδη πρότερον δώδεκα βιβλίοις περιστείλαντες τὸ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ἐπώνυμον συντεθείκαμεν βιβλίον. νῦν δὲ τὰς ἁπάντων τῶν ἔμπροσθεν νομοθετησάντων συναγαγόντες γνώμας ἐκ τοῦ πλήθους ἀπὸ τῶν βιβλίων ἀπείρων ἦν μὲν ἀμφὶ τὰ δισχίλια ἀριθμὸν δὲ εἶχον στίχων οὐκ ἐλάττω μυριάδων τριακοσίων. ταῦτα ἐμμετροῦντε ἅμα καὶ εὐσύνοπτον συναγαγόμενοι ἄθροισμα πεντήκοντα οὖν τὰ πάντα πε-

τα πε-

τα ωεποιήμεθα βιβλία τὰ νῦν ἄνωθεν συναγαγόντες τὸ χρήσιμον καὶ ἁπάσας τὰς ζητήσεις τεμόντες καὶ μηδὲν καταλιπόντες ἐπισασιαζόμενον ὅπερ βιβλίον DIGESTA εἴτε πανδέκτην προσηγορεύσαμεν ἔκτε τοῦ τῶν νόμων ἔχειν διαίρεσείς τε καὶ διατυπώσεις ἔκτε τοῦ τὸ πάντα εἰς ἓν ἀθροισθὲν ὑποδέξασθαι ταύτην αὐτοῦ θέμενοι τὴν προσηγορίαν οὐ περαίτερω τὲ πέντε καὶ δεκα μυριάδων στίχων ἀριθμὸν αὐτοῦ δόντες καὶ εἰς ἑπτὰ τοῦτο διαθέμενοι πραγματείας καὶ τοῦτο οὐ παρέργως ἀλλὰ τῆς τῶν ἀριθμὸν φύσεώς τε καὶ ἁρμονίας στοχασάμενοι ταῦτε γὰρ καλούμενα παρὰ πᾶσι πρῶτα ἐντέτταρσιν ἀπεθέμεθα βιβλίοις ἐφεξῆς τε τὰ DE IVDICIIS ἐν ἑτέροις ἑπτὰ καὶ τὰ DE REBVS οὐκ ἐν πλείοσι τῶν ὀκτὼ τὸ δὲ ἐφεξῆς τοῦ συγγράμματος μέρος ὅπερ δὴ τέτταρτον τὲ ἅμα καὶ μέσον ἐστὶ τοῦ πανὸς ὀκτὼ βιβλίοις ἄλλοις ἐν ἀπεθέμεθα ἐν οἷς ἐστὶ μὲν HYPOTHECARIA ὑπὲρ ῥώπου τῆς PIGNERATICIAS ἀφεστῶσα ἔστι δὲ καὶ MEDIVS τὸ ἤδικτον καὶ ἡ περὶ τῶν

ἐκνικὴ

ἐκνικήσεων ἐπερώτησις ἅπερ ἄμφω παρακολουθήματα μὲν καθεστῶτα τῶν πράσεων πόρρω δέπου τῆς νομοθεσίας ἀπῳκισμένα συνηγαγόμεν ἐγγύθεν διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα συγγένειαν ἵνα τὰ περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγόμενα μὴ πόρρω διεστήκοιεν ἀλλήλων. εἶτα ἐπηγαγόμεν τούτοις τά τε περὶ τόκων ἐγγείωντε καὶ θαλασσίων καὶ τὰ περὶ συμβολαίωντε καὶ παρόδου μαρτύρων καὶ ἀποδείξεώντε καὶ πολήψεων εἰς βιβλίον ἓν τρία δὴ ταῦτα μονόβιβλα μετὰ τὴν τῶν DE REBVS πραγματείαν συνέγγυς ἀλλήλων καταθέμενοι καὶ αὖθις τὰ περὶ μνηστῶν καὶ γάμου καὶ προικὸς νενομοθετημένα συναγαγόντες τρία διεδώκαμεν ἔχειν καὶ ταύτῃ τῇ συντάξει βιβλία καὶ μὴν καὶ περὶ τῶν κηδεμόνων τῆς νέας ἡλικίας δύο. ταῦτα δὴ τὰ DE TVTELIS πρὰ πᾶσιν ὀνομαζόμενα καὐταῦθα συνεκεφαλαιωσάμεθα τὴν τῶν ὀκτὼ τούτων βιβλίων πραγματείαν καὶ μεσαίτατον ὡς εἴρηται ὅπερ μέρος τῆς πάσης συντάξεως τοῦ βιβλίου πεποιήμεθα τὰ κάλλιστα δὴ καὶ χρησιμώτατα τῶν νόμων ἐν τούτοις ἀναγραψάμενοι. τὰ δὲ δὴ περὶ διαθηκῶν

καὶ

καὶ πρόσγε λυγάτων καὶ φιλεικομμίσσων
ἅπαντα συνηγαγόμην εἰς ἐννέα βιβλίων
ἀριθμὸν ὧν ἡγεῖται μὲν τὰ περὶ διαθηκῶν
καὶ κωδικίλλων τῶν τε καθόλου φαμὲν τῶν τε
ἃς ποιοῦσιν ὡς βούλονται στρατιῶται δύο
καθεστῶτα καὶ DE TESTAMEN-
TIS ὑπογεγραμμένα πρόντε δὲ ἐφεξῆς τὰ
περὶ λυγάτων καὶ φιλεικομμίσσων καὶ
πάσης τῆς ἐν αὐτοῖς ζητήσεως διαλεγόμενα
καὶ ἐπειδήπερ ὁ τοῦ FALCIDIV
*καὶ λόγος προσεχής τε καὶ ἀρμόδιος ἦν * τῶν
λυγάτων καὶ φιλεικομμίσσων ἰδιότητι
διὰ τοῦτο δὴ τοῦ αὐτὸν εὐθὺς τῇ τῶν λυγάτων
ὑπεθίκαμεν πραγματείᾳ βιβλίον ὅλον
ἀναθέντες αὐτοῦ μετάπινος βραχείας
προσθήκης καὶ αὖθις ἐπειδὴ πρὸς τὴν τοῦ
FALCIDIV μίμησιν ὑπὲρ τῶν φιλε-
κομμίσσων ἦν τὸ καλούμενον TREBEL-
LIANION λόγμα καὶ τούτῳ τὴν
τελευταίαν τῆς συντάξεως ταύτης ἀπε-
νείμαμεν χώραν τὸ πᾶν τῆς νομοθεσίας
ταύτης εἰς τὸ TREBELLIANION
συναγαγόντες καὶ περιττὴν εἶναι τὴν πάλαι
τοῦ πηγασιανίου νομοθεσίαν εὑρόντες καὶ
τὰς ἀλόγους τῶν δογμάτων τούτων δια-
φορὰς

φορὰς τὲ ἐς κοινωνίας ἃς δὴ καὶ οἱ πάλαι μισήσαντες περινενοημένας τὲ καὶ ὠθιζημίους ἐκάλουν καὶ ἀπλουστέρῳ τινὶ λόγῳ τὸ πᾶν εἶδος σχῆμα συναθροίσαντες καὶ εἰς τὴν τοῦ TREBELLIANIOV μεθαρμοσάμενοι τάξιν καὶ τοῦτο δὴ τὸ πέμπτον μέρος τῆς ὅλης συντάξεως τοῖς ἐννέα τούτοις ἀνεῖται βιβλίοις ἐνοῖς οὐδὲν ὑπὲρ τῶν πάλαι καλούκων ἡμῖν εἴρηται διότι καὶ ταῦτα κατάπινα χρείαν οὐκ εὐτυχῆ τῇ ῥωμαίων ὑπὸ πολάσαντα πολιτείᾳ καὶ ὑπόμνημα δεινὸν τῶν ἐμφυλίων καθεστῶτα πολέμων οὐκ ἐχεῖν ἐν καιροῖς πολιτεύεσθαι καθ' οὓς ὁ θεὸς εἰρήνηντε δέδωκεν ἡμῖν ἄγειν ἔκτε τῶν ἔνδον ἔκτε τῶν ἔξωθεν καὶ ὅταν δέοι πολεμεῖν ῥάστα μετὰ τοῦ αὐτοῦ ῥοπῆς τῶν ἐναντίων κρατεῖν. ἔπεται δὲ ἡμῖν καὶ ἔκτη τὶς μοῖρα τούτου δὴ τοῦ παντὸς συστήματος ὀκτὼ περικεκλειμένη βιβλίοις ἄρχεται δὲ καλῶς ἐκτῶν ὀνομαζομένων διακατόχων ἃς ἡμεῖς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις κατασκεψαίμενοι τάστε εἰς τοὺς εὐγεγονότας τάστε εἰς τοὺς ἀπελευθέρους φερομένας ἐκ πολλῆς τοῦ ἔμπροθεν συγχύσεως τε καὶ ἀσαφείας εἰς καθαρὰν ἠγάγομεν συν

νομίαν δύο βιβλίων αὐταῖς ἀριθμὸν ἀφορᾶν νενομικότος. προσαναπλεξάμενοι δὲ αὖθις καὶ τὰς ἐξ ἀδιαθέτου καλουμένας ἁπάσας διαδοχὰς καὶ αὐτὰς τὰς τῶν γενῶν τάξεις καὶ τοὺς ἐπὶ τούτοις βαθμοὺς ἐγγράψαντος ἑνὶ βιβλίῳ καὶ ἐπὶ τῇ ἐσχατιᾷ αὐτῶν τὰ περὶ τοῦ TERTYLLIANIV τε καὶ ORPHITIANIV συνεθήκαμεν δόγματος ἐξ ὧν μητέρες τε καὶ παῖδες ἀλλήλων διάδοχοι γίνονται πρόσετι δὲ ἐφεξῆς βιβλίον ἄλλο τά τε περὶ τῶν ἐν οἰκοδομήμασιν ἔργων καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν ὀλισθαινόντων τε καὶ καταφερομένων οἰκημάτων ἀσφαλείας καὶ τῶν ἐν τούτοις τι κακουργούντων καὶ ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων φορᾶς ἀδικούντων τοὺς πέλας καὶ τὰ περὶ τῶν ἀθροιζόντων τὰ δημόσια τέλη καὶ πρός γε δωρεῶν τῶν τε ἀπρος δωρίστων τῶν τε εἰς ἔννοιαν τελευτῆς ἀναφερομένων νομοθετοῦν τε αὖθις ἔτι περὶ τῆς ὁποιασοῦν ἐλευθερίας ὁδὸν ἢ καὶ τῶν ὑπὲρ ταύτης ἀγώνων τούτῳ ἑνὶ παραδέδοται βιβλίῳ ἔτι δὲ καὶ τὰ περὶ νομῆς καὶ τῆς δι᾽ αὐτῆς κτήσεως καὶ τῶν εἰσαγουσῶν αὐτὴν αἰτιῶν εἰς ἓν ἀπεθέμεθα σύγγραμμα

γραμμα καὶ εἴτιγε ὅλως περὶ δικαστικῶν ἐστὶν ἀποφάσεώντε καὶ τῶν ἐν τούτοις τινὰ κατὰ σφῶν αὐτῶν ὁμολογουμένων καὶ τῶν ὄντων ἀναχωρήσεως καὶ δανειστικῆστε κατοχῆς καὶ πράσεως καὶ τῆς τῶν πραγμάτων διακρίσεώστε καὶ κηδεμονίας καὶ τοῦ μήτι παθεῖν τοὺς δανείζοντας βλάβος καὶ τοῦτο ὁμοίως εἰς ἐν ἥθροισται βιβλίον καὶ τὸν τῶν ἰντερδίκτωντε τρόπον οὐ πλείοσιν ἑνὸς παραδεδώκαμεν βιβλίου ἐκεῖθεν τε ὑπὲρ τὰς παραγραφὰς καὶ τοὺς ἐπ' αὐταῖς τεταγμένους ἐχωρήσαμεν χρόνους καὶ τὸν τῶν ἐνοχώντε καὶ ἀγωγῶν ἀπεθέμεθα τρόπον καὶ συνηγάγομεν τὸ πᾶν δὴ τοῦτο μέρος οὗπερ ἡγεῖται τὰ περὶ τῶν διακατόχων ὡς εἴρηται γεγραμμένα εἰς ὀκτὼ βιβλίων ἀριθμὸν ἕκτον δὴ τοῦτο μέρος τῆς ὅλης συντάξεως ἀποθέμενοι τὸ δὲ δὴ τοῦ παντὸς τελευταῖον ὅπερ ἕβδομον ἁπάσης ἐστὶν τῆς πραγματείας ἓξ βιβλίων ἀριθμῷ περιέσταλται. ἀρχόμενον μὲν ἐκτῶν ἐπερωτήσεων διαβαίνον δὲ διάτε τῶν ὑπὲρ ἐγγείης γεγραμμένων καὶ τῆς τῶν χρεῶν καταβολῆς καὶ διαλύσεώστε καὶ ἐλευθερίας αὐτῶν καὶ τῶν

εἰσηγμένων ἐκ τῆς τῶν πραιτόρων νομο-
θεσίας ἐπερωτήσεων. ἅπερ ἅπαντα δ' ὑ-
παρ' ἡμῶν συνέσταλται βιβλίοις καὶ εἴκοσι
ἔμπροσθεν· ὂν δὲ εἰπεῖν ἐστὶν ὅσα καθεστῶτα
προϊὸν δὲ εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων
λόγον καὶ ἅπαντα καταλέγων ὁπόσα τῶν
τε μετριωτέρων ἐστὶν ἁμαρτημάτων ἅπερ
ἰδιωτικὰ καλοῦσιν ὅσα τε οὐχὶ τεταγμένα
προσονομάζουσιν ἀλλὰ τὴν τῶν ἐξτραορ-
δινάριων αὐτοῖς περιτεθείκασιν ἐπωνυμίαν
ἀναβαίνων δὲ καὶ εἰς τὰ δημόσια τῶν ἐγ-
κλημάτων ἅπερ σφοδρότατά τε ἐστὶ καὶ
μεγάλην ἐφ' ἑαυτοῖς καλεῖ τὴν ποινὴν δύο
δὲ κἀν ταῦθα βίβλοι. ταῦτα δὴ τὰ περὶ
τῶν ἁμαρτημάτων τε καὶ ἐγκλημάτων
συνέχουσιν προσαναμέμικται γὰρ αὐτοῖς
καὶ τὰ περὶ τῶν ἐπ' ἐγκλήμασι μὲν ἁλισκο-
μένων ἑαυτοὺς δὲ ἀφανεῖς καθισάντων καὶ
τῆς οὔσης αὐτοῖς περιουσίας καὶ τῆς ἐπα-
γομένης τοῖς καταδεδικασμένοις ποινῆς
ἢ συγχωρήσεως. ἀρχὴ δὲ ἡμῖν ἑτέρου βιβλίου
πάλιν ὁ περὶ τῶν ἐφέσεων γίνεται λόγος
κοινὸς ὢν εἰκότως κατὰ τῶν ψήφων τῶν τε
εἰς χρήματα τῶν τε εἰς ἐγκλήματα φερο-
μένων ὁπόσα δὲ ὑπέρ τε πολιτῶν ὑπέρ τε

Βου-

βουλευτῶν καὶ λειτουργημάτων καὶ τῶν δημοσίων ἔργων καὶ πανηγύρεων καὶ πόρων ἐπαγγελίας καὶ ποικίλων ἐρωτήσεων καὶ τῆς δημοσίας ἀπογραφῆς νενομοθέτηται τοῖς πάλαι ὅσα τε . . . ὑπὲρ τοῦ τῶν ῥημάτων ἐστὶν ὀνομασίας καὶ τῶν ἐν κανόσιν εἰρημένων τοῖς πάλαι ταῦτα ἅπαντα τὸ τελευταῖον περιέχει βιβλίον. τούτου δὴ τοῦ συστήματος ὥπερ ἀρχὴ τὰ περὶ τῶν ἐπερωτήσεων ἐστὶν ἕκτον μὲν ὅσον πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρχὴν καθεστὸς πεντηκοστὸν δὲ πρὸς τὴν ὅλην τοῦ συντάξεως ἁρμονίαν. ἅπερ ἅπαντα συντέθειταί τε καὶ ἐκπεπόνηται καλῶς τε καὶ τῆς παρ' ἡμῶν κελεύσεως ἀξίως παράτε τριβωνιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ σοφωτάτου μαγίστρου καὶ ἀποκυαιστόρων τῶν ἡμετέρων βασιλείων καὶ ὑπάτων ἀνδρὸς ἔντε τοῦ πράττειν ἔντε τοῦ ῥητορεύειν ἔντε τοῦ τοὺς νόμους γράφειν εὐδοκιμοῦντος τῶν τε ἡμετέρων ἔμπροσθεν οὐδὲν τιθεμένου προστάξεων καὶ τῶν κατ' αὐτῷ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἐκπονησαμένων τουτέστιν κωνσταντίνου τε τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου κόμητος τῶν θείων λαργιτιόνων καὶ αὐτιγραφέως τοῦ θείου σκρι-

νίου τῶντε θείων λιβέλλων καὶ τῶν βασι-
λικῶν διαγνώσεων χρηστὴν ἑαυτοῦ δόξαν
ἡμῖν ἐν ἅπασιν παρασχομένου καὶ πρόσστε
θεοφίλου τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου μαγίστρου
καὶ νόμους ὑπὲρ τῆς βασιλίδος ταύτης
πόλεως σεμνῶστε καὶ ἀγρύπνως καὶ τῆς
διδασκαλικῆς ὑπὸ τηδεύσεως ἀξίως δι-
δάσκοντος καὶ δωροθέου τοῦ μεγαλοπρε-
πεστάτου κυαιστωρίου καὶ διδασκάλου
ἐν τῇ τῶν νόμων αὐαδεδειγμένῳ πόλει
φαμὲν δὲ τὴν ἀείδηλόντε καὶ περιφανῆ τῶν
βηρυτίων μητρόπολιν ὃν ἡπερὶ αὐτοῦ
χρηστὴ δόξα καὶ εἰς ἡμᾶς ἤγαγεν καὶ τῶν
παρόντων μεταχεῖν προυτρέψατο πόνων
καὶ αὐατολίουτε τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου
μαγίστρου ὃς δὴ καὶ αὐτὸς παρὰ βηρυτίοις
τὰ ἐκ νόμων παιδεύει ὅλως αὐὴρ ἐκ τρι-
γονίας σεμνῆς τοῦ παρὰ φοίνιξιν τῶν νόμων
διδασκαλίας καταβαίνων· αὐαφέρει γοῦν
εἰς λεοντιόντε καὶ εὐδόξιον ἄνδρας ὑπὸ νόμοις
μετὰ πατρίκιον τὸν ἐπὶ εὐκλεοῦς μνήμης
κυαιστόριον καὶ αὐτικήσορα καὶ λεόντιον τὸν
πανεύφημον ἀπὸ ὑπάρχων ὑπάτων καὶ
πατρίκιον τὸν αὐτοῦ παῖδα. ὥστε τεθαυ-
μασμένους καὶ * τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου

καὶ

καὶ σοφωτάτου κόμητος τῶν θείων λαργιτιόνων νόμων δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς ἐξηγητὴς τῶν ἐν βασιλίδος ταύτης ἐστὶ πόλεως καὶ πρὸς τούτοις στεφάνου μηνᾶ προσδοκίου θεοφιλμίου τιμοθέου λεωνίδου λεοντίου πλάτωνος ἰακώβου κωνσταντίνου ἰωάννου τῶν σοφωτάτων ὅιπερ πάντες ῥήτορές μὲν εἰσὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων τῶν ἱερῶν ἡμῶν πραιτωρίων δόξαν δὲ παρὰ πᾶσιν τὴν ἐπὶ σοφίᾳ δικαίως ἔχοντες εἰκότως παρ' ἡμῶν ἐκρίθησαν ἄξιοι καθεστάναι τοῦ τοσούτου μεταχεῖν ἀγῶνος. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν περὶ τὴν τῶν διγέστων ἐκπεπόνηται συγγραφὴν διὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων ἐνδόξων τε καὶ σοφῶν ἀνδρῶν τοσαύτη δὲ ἡμῖν αἰδὼς τῆς ἀρχαιότητος γέγονεν ὥστε οὐ δὲ ἀμεῖψαι τὰς προσηγορίας τῶν ἔμπροσθεν νομοθετῶν ὑπεμείναμεν ἀλλὰ τὴν ἑκάστου τούτων τοῖς νόμοις ἐπιγράψαμεν προσηγορίαν ἀμείψαντες μὲν εἴπερ ἔχειν ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἐδόκει μέρη δὲ τὰ μὲν ἀφελόντες τὰ δὲ προσθέντες ἐκ πολλῶν τε τὸ κάλλιον ἑλόμενοι καὶ τὴν ἴσην ἅπασιν παραχόντες τῆς ἐξουσίας ἰσχὺν ὥστε πᾶν ὅπερ ἐγγέγρα-

πται περὶ βιβλίῳ τοῦτο ἡμετέρας γενέσθαι γνώμης μηδένα τε θαρρεῖν παρατιθέναι τὰ γενόμενα νῦν τοῖς ἔμπροσθεν. ἐπειδὴ πολλὰ καὶ οὐδὲ ἀριθμηθῆναι ῥᾴδια μετατεθήκαμεν εἰς τὸ κρεῖττον καὶ ἐν βασιλικῇ τινὶ τῶν παλαιοτέρων αὐτοκρατόρων διατάξει πρὸς κάλλιον εἰρηνὸς σχῆμα. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα τοῖς ἔμπροσθεν ἐφυλάξαμεν, τὴν δὲ τῶν νόμων ἀλήθειαν ἡμετέραν ἐποιησάμεθα ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς στασιαζομένοις ἐκείνοις ἦν. πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα ἀπέκειτο τότε διῄρηται τε καὶ πεπέρασται καὶ εἰς σαφῆ περιέστηκε τέλος ἔχοντα νόμον. ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν καί τινα μετρίαν εἰσαγωγὴν ποιήσασθαι πρὸς τοὺς ἄρτι νόμων ἐπαγομένους καὶ τὴν μείζω διδασκαλίαν οὐχ ὁρῶντας, οὐδὲ τοῦτο τῆς ἡμετέρας ἔξω κατελίπομεν προνοίας, ἀλλὰ Τριβωνιανῷ τῷ ἐνδοξοτάτῳ τῷ καὶ τὴν τῆς ὅλης νομοθεσίας ὑπουργίαν ἐπιτετραμμένῳ καὶ Θεοφίλῳ γε μὴν καὶ Δωροθέῳ τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις καὶ σοφωτάτοις ἀντικήνσορσιν ἐγκελευσάμενοι διεταξάμεθα προσήκειν ἐκ τῶν τοῖς ἀρχαίοις ἐν εἰσαγωγαῖς συγκειμένων τὰ κυριώτατά τε καὶ κρατοῦντα καὶ ὁπόσα τοῖς νῦν

πολι-

πολιτευομένοις συμφέρεται πράγμασιν ταῦτα ἐξελεῖν καὶ ἀθροῖσαι καὶ εἰς ἡμᾶς ἀγαγεῖν μεμνῆσθαι δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων διατάξεων ἃς εἰς ἐπανόρθωσιν τῶν ἔμπροσθεν πεποιήμεθα καὶ οὕτω συνθῆναι βίβλους τέσσαρας πρῶτα στοιχία τῆς εἰσαγωγῆς ἐσομένας ἃς δὴ καλεῖν INSTITVTA νενόμισται. καὶ δὴ καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν συνθέντες προσήγαγον ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἅπασαν κατασκεψάμενοι καὶ διακρίναντες καλῶς τε ἔχειν καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον ἐκρίναμεν νοῦν καὶ ἡμέτερον εἶναι καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον ἀπεφηνάμεθα καὶ τόγε τὴν τῶν ἡμετέρων διατάξεων ἰσχὴν ἔχειν αὐτὸ παρ' αὐτῶν ὧν ἐν προοιμίοις τοῦ βιβλίου διελέχθημεν ἅπασιν ἐδηλώσαμεν. οὕτω τοίνυν τὴν ῥωμαίων νομοθεσίαν τάξαντες καὶ ἐν τρισὶν τοῖς ὅλοις βιβλίοις τε καὶ ἐνιαυτοῖς πρᾶγμα τοσοῦτον ἐκπεπονηκότες ὅπερ ἦν μὲν τὴν ἀρχὴν ὑπὲρ ἅπασαν ἐλπίδα. τὰ δὲ δὴ τελευταῖα μεθ' ὅπερ ἡμεῖς βατὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα ἐλείξαμεν οὐ δὲ εἰς δέκατον ἔτος ὅλον συντεθῆναι προσδοκηθὲν εἰς μόνων τριῶν ἐνιαυτῶν ἀποτελέσαντες ταῖχος

καὶ τῷ δεσπότῃ θεῷ καὶ τοῦτον ἀναθέντες τὸν ἄθλον τοῦ καὶ εἰρήνην ἄγειν καὶ πολέμους κατορθοῦν καὶ νομοθετῆσαι παντὶ τοῦ τε πρὸ ἡμῶν τοῦ τε ἐφ' ἡμῶν τῷ τε μεθ' ἡμᾶς χρόνῳ δωρησαμένῳ δίκαιον ᾠήθημεν ἅπασιν ἀνθρώποις ποιῆσαι φανερὰν τὴν ἡμετέραν ὑπὲρ αὐτῶν σπουδήν τε καὶ πρόνοιαν ὅπως ἂν τῆς ἔμπροθεν ἀπαλλαγέντες ταραχῆς τε καὶ συγχύσεως καὶ πέρας ἐχούσης οὐδὲν νομοθεσίας χρήσονται νόμοις ὀρθοῖς τε καὶ συντόμοις καὶ πᾶσιν προχείροις καὶ τὴν τῶν δικῶν συντομίαν ἀσπαζομένοις καὶ προκειμένοις τε ἅπασι τοῖς βουλομένοις ῥαδίως εἰς κτῆσιν οὐκ ἔτι πολλῶν δεομένοις χρημάτων ἵνα τὸ τῶν ἀχρήστων ἐκείνων βιβλίων ἀθροίσαιεν πλῆθος ἀλλ' ἐπ' ὀλίγῳ τιμήματι τοῖς τε πλουτοῦσιν ὁμοίως τοῖς τε δὲ ἐλάττονος ὁρμωμένοις οὐσίας ἄδειαν τοῖς ἑαυτῶν παρεχομένοις κτήσεως. εἰδέτι πλήθους ὄντος τοῦ καὶ νῦν εἰθροισμένου καὶ ἐκτοσούτων μυριάδων συλλεγέντος δόξειεν ἔχειν ὁμοίως. οὗτος δὲ οἰόμεθα σπανίον ἔσεσθαι πλὴν ἀλλὰ τοῖς τοῦ ἀνθρωπίνης ἐστοχασμένοις φύσεως οὐκ ἔξω δικαίας ἀπολογίας οὐδὲ οὗτος δόξειεν εἶναι. τὸ

γὰρ

γὰρ διὰ πάντων ἀνεύθυνον θείας ἂν εἴη μό-
νης ἀλλ' οὐκ ἀνθρωπίνης ἰσχύος καθὰ καὶ τοῖς
πρὸ ἡμῶν εἴρηται πλὴν ἐστὶν ὅπῃ καὶ τὴν
τῶν ὁμοίων παρεδεξάμεθα θέσιν ἢ τῶν
ὑποκειμένων πραγμάτων τοῦτο ἀπαι-
τούντων τὸ δεῖν ταῦτα πλείοσιν ἐφαρμο-
σθῆναι τόποις ἢ τοῦ συναναμεμίχθαι τινὶ
ξένῳ τὸ δοκοῦν ὅμοιον τῷ πρόσθεν ἢ δύσ-
κριτον αὐτῶν τὴν διαίρεσιν εἶναι ἢ καὶ
τῷ πολλάκις φυλαχθῆναι τὸ τῆς ὅλης θεω-
ρίας συνεχὲς καὶ μὴ διασπασθῆναι τὸν νοῦν
τῇ τῶν ἤδη γεγραμμένων ἀφαιρέσει ῥημά-
των πλὴν ἢ τοῦτο εἴπου καὶ παρείληπται
διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀνάγκην ἀλλ' οὐδὲ
βραχὺ ἢ οὐδεμίαν ἑαυτοῦ σχεδὸν παρεχόμεθα
αἴσθησιν αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἤδη
νενομοθετημένων ἐν ταῖς βασιλικαῖς δια-
τάξεσιν ἐφυλάξαμεν. τὰ γὰρ ἐκείναις εἰρη-
μένα κατὰ τοῦτο τεθῆναι τὸ βιβλίον οὐ
συνεχωρήσαμεν πλὴν ὅσα ἐκ τοῦ . . . . *
* . . . . τῆς ὁμοιότητος αἰτιῶν.
ἐναντίως δὲ τοῖς ἄλλοις ἔχοντα τινὰ νόμον
τῶν ὑπὸ τοῦ βιβλίου τούτου κειμένων οὐκ αὐ-
τῆς εὕροι ῥᾳδίως εἴγε διὰ πάντων τῶν τῆς
ἐναντιότητος ὅρων διεξελθεῖν ἀποδύσαιτο

ἀλλ'

ἀλλ' ἔστι τι τὸ διάφορον ὃ προσληφθὲν ἀλλοιοτέραν ἴσως παρὰ θάτερον ποιεῖ τὴν τοῦ νόμου θέσιν. εἰ δὲ καὶ τι τυχὸν παρεῖται τῶν τεθῆναι δεόντων εἰκὸς γὰρ καὶ τι τοιοῦτο συμβῆναι διὰ τὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθένειαν φύσεως. ἀλλὰ τῷ παντὶ κάλλιον ἂν εἴη τοῖς ἡμῶν ὑπηκόοις πολλῶν ἀπηλλάχθαι κακῶν ἢ τοῦ καταλιπεῖν ἴσως ὀλίγα τινὰ τῶν δεησόντων ἐπιτηδείων μυριάσιν σχεδὸν ἀναριθμήτοις ἐν κατορωρυγμένα τὲ καὶ ἀποκείμενα καὶ οὐδενὶ σχεδὸν τῶν πάντων γνώριμα τούτου τε ἕνεκεν διαλαθόντα ῥαδίως. τοσούτων δὲ ὄντων τῶν ἔμπροσθε γεγραμμένων βιβλίων ἐξ ἐλαχίστων νομοθετοῦντι καὶ βιβλίων ἐκείνων τὰ τῶν ἐν δικαστηρίοις ἀγώνων τῶν μὲν ἐπειδὴ βιβλίων ἠπόρουν τῶν δὲ ἐπείπερ οὐκ ἤρκουν πόνοις πλείοσιν εὑρεῖν τὰ πολλὰ τῶν χρησίμων οὐκ ἰσχυόντων νυνὶ δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν ἤθροισται ταύτην πολὺς νόμων κρατούντων ἀριθμὸς ἐκ βιβλίων σπανίων καὶ μόλις ἐξευρημένων καὶ ὧν οὐδὲ τὰς προσηγορίας οἱ πολλοὶ καὶ τῶν σφόδρα εὐδοκιμούντων ἐπὶ νόμοις ἐγίνωσκον ὧν διὰ τὴν ὕλην ἡμῖν ἀφθονω-

τάτην

πάντων ὀρθωθεὶς ὁ λογιώτατος τριβωνιανὸς παρέσχετο πολλῶν τε βιβλίων καὶ οὐδὲ ἀριθμηθῆναι ῥαδίων παρασχόμενος πλῆθος. ὧν ἁπάντων ἀκριβῶς ἀναγνωσθέντων ἠθροίσθη τὰ παρόντα βιβλία. καὶ τοιγε οἱ πρὸ ἡμῶν πρὸς τῶν συναθροισθέντων πολλοῖς δὴ καὶ ἑτέροις ἐνέτυχον βιβλίοις ἐν οἷς οὐδὲν εὑρόντων σπουδαῖον οὐδὲ καινὸν παρὰ τὰ πρόσθεν ἠθροισμένα τὴν ἐξ αὐτῶν εἰκότως ἀπεδοκιμάσαμεν ἐν τῷ δὲ τῷ συγγράμματι τῶν νόμων εἰς φοράν. εἰ δὲ καί τι τὸ λοιπὸν ἀμφισβητηθείη καὶ μὴ τοῖς νόμοις τούτοις ἐγγεγραμμένον φανείη. πολλὰ γὰρ δὴ πέφυκεν καινουργεῖν ἡ φύσις ἀλλὰ βασιλείαν ὁ θεὸς διὰ τοῦτο καθῆκεν εἰς ἀνθρώπους ὅπως ἂν τοῖς δεομένοις ἀεί τι διατάττουσα τὴν περὶ ἀνθρωπίνης φύσεως ἀοριστίαν ἀναπληροῖτε καὶ ῥητοῖς περικλείοι νόμοις τε καὶ ὅροις καὶ οὐχ ἡμεῖς τοῦτο λέγομεν μόνον ἀλλ᾽ ἤδη καὶ ὁ πάντων τῶν ἐν νομοθέταις εὐδοκιμηκότων σοφώτατος ἰουλιανὸς αὐτὸ τοῦτο φαίνεται λέγων καὶ τὴν ἐκ τῆς βασιλείας ἐπὶ ταῖς ἀναφυομέναις ζητήσεσιν ἐπικαλούμενος ἀναπλήρωσιν καὶ πρός γε ἀδριανὸς

ὁ τῆς

ὁτῆς εὐσεβοῦς λήξεως ὅτε τὰ παρὰ τῶν
πραιτώρων κατ' ἔτος ἕκαστον νομοθετού-
μενα ἐνβραχεῖ τινὶ συνῆγεν βιβλίῳ τὸν
κράτιστον ἰουλιανὸν πρὸς τοῦτο παραλα-
βὼν κατὰ τὸν λόγον ὃν ἐνκοινῷ διεξῆλθεν
ὑπὸ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης. αὐτὸ δὴ τοῦτο
φησὶν ὡς εἴτι παρὰ τὸ διατεταγμένον
ἀνακύψειεν προσῆκον ἐστὶν τοὺς ἐν ἀρχαῖς
τοῦτο πειρᾶσθαι διαιρεῖν καὶ θεραπεύειν
κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἤδη διατεταγμένων
ἀκολουθείαν. ταῦτα τοίνυν ἅπαντες φα-
μὲν δὲ ὑμᾶς τε ὦ μεγάλη βουλὴ καὶ ὁλοι-
πὸς ἅπας τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἄνθρω-
πος γινώσκοντες χάριν μὲν ὁμολογεῖτε
θεῷ τῷ τοῖς ὑμετέροις χρόνοις ἀγαθὸν
τοσοῦτον φυλάξαντι χρῆσθαι δὲ τοῖς ἡμε-
τέροις νόμοις τῶν τοῖς πάλαι βιβλίοις
ἐγγεγραμμένων προσέχοντες οὐδενὶ οὐδὲ
αὐτεξετάζοντες αὐτὰ πρὸς τὰ νῦν κείμενα
διὰ τὸ καὶ εἰ δοκοίη τινὰ πῶς ἀλλήλοις μὴ
συμφθέγγεσθαι ἀλλ' οὖν τὸ μὲν πρότερον
ἡμῖν ὡς ἀλυσιτελὲς ἀπαρέσατο νῦν δὲ
τοῦτο δόξαι κρατεῖν. καὶ γὰρ ἀπαγορεύο-
μεν ἐκείνοις τὸ λοιπὸν χρῆσθαι. ταῦτα δὲ
δὴ καὶ μόνα πολιτεύεσθαί τε καὶ κρατεῖν

συγ-

συγχωροῦμεν τε καὶ θεσπίζομεν. ὥστε ὅγε ἐπιχειρῶν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν βιβλίων ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων δὴ τῶν δύο βιβλίων μόνον καὶ τῶν διατάξεων τῶν παρ' ἡμῶν συντιθεμένων ἡρμοσμένων χρῆσθαι τισὶ νόμοις ἢ τούτους ἐν δικαστηρίοις ἀναγινώσκειν ἢ ἔγε δικάζοι τούτων ὑπ' αὐτῷ δεικνυμένων ἀνέχεσθαι παραποιήσεως ἔνοχος ἔσται καὶ δημοσίων ἀδικημάτων κριθεὶς τὰ ἔσχατα ποινῆς εἰ καὶ μὴ λέγοιμεν ἀλλ' αὐτόθεν πρόδηλον ὡς ὑποστήσεται ¶ τοῦτο δὲ ἄριστον ἐπικρίνοντος τὸ προθεῖναι τοῦ τῶν διγέστων βιβλίου καὶ τοὺς ἔμπροσθεν νομοθέτας καὶ τὰ τούτων βιβλία καὶ ὅθεν ἡ συλλογὴ τῶν νῦν ἡμῖν ἀθροισθέντων ἐγένετο νόμων. τοῦτο τε γενέσθαι προσετάξαμεν καὶ δὴ καὶ γέγονεν καὶ ἅμα γε τὰ περὶ τούτων ὑποτεθεῖναι τῇ δὲ τῇ θείᾳ ἡμῶν διατάξει παρεκελευσάμεθα ὅπως ἂν ἅπασιν ᾖ φανερὸν τί μὲν τὸ τῆς προτέρας ἀπειρίας τε καὶ ἀοριστίας ἦν τί δὲ τὸ παρ' ἡμῶν ἐξευρημένον. νομοθέτας δὲ ἤτοι νόμων ἑρμηνευτὰς ἐκείνους ἠθροίσαμεν οἱ παρὰ πᾶσιν δεδοκιμασμένοι καθεστᾶσιν καὶ τοὺς ἔμπροσθεν ἀρέσαντας αὐτοκράτορας καὶ τῆς παρ' ἐκείνων τυχόντας μνήμης.

μνήμης. εἰ γὰρ τι τῶν οὐχὶ τοῖς παλαιοῖς
νομοθέταις γνωριζομένων ἐστίν. τοῦτο δὲ
τὸ πρὸς τοῦτο τὸ βιβλίον μετουσίας ἀπη-
γορεύσαμεν πᾶσιν γεμὴν τοῖς ἐνταῦθα
κειμένοις μίαν τάξιν τε καὶ ἀξίαν δεδώ-
καμεν οὐδενὶ μείζονος αὐθεντίας πρὰ τὸν
ἕτερον φιλοτιμηθείσης. εἰ γὰρ τοῖς παρ' αὐ-
τῶν γεγραμμένοις ἅπασιν βασιλικῶν
διατάξεων δεδώκαμεν ἰσχὴν τι αὖ ἐν τού-
τοις μεῖζον τὶς ἢ ἔλαττον ἔχειν δοκοίη; ἐκεῖ-
νο γέμην εὐθύς τε τὴν νομοθεσίαν ἀθροισ-
θῆναι ταύτην ἐγκελευόμενοι νῦν τε αὖθις
αὐτὴν βεβαιοῦντες ἅπασιν ὁμοίως ἀπα-
γορεύομεν τὸ μηδένα θαῤῥῆσαι μήτε τῶν
νῦν ὄντων μήτε τῶν ὕστερον ἐσομένων τού-
των δὴ τῶν νόμων ὑπομνήματα γράφειν
πλὴν εἰμὴ βουληθεῖεν εἰς μὲν τὴν ἑλλήνων
γλῶτταν αὐτὰ μεταβάλλειν μόνῃ δὲ τῇ
κατὰ πόδα καλουμένῃ χρήσασθαι τῶν νόμων
ἑρμηνείᾳ καὶ εἴτι κατὰ τὴν τῶν ὀνομα-
ζομένων πρατίτλων ὡς εἰκὸς προσγράψαι
βουληθεῖεν χρεῖαν ἕτερον δὲ παντάπασιν
μηδ' ὁτιοῦν περὶ αὐτὰ πράττειν μηδὲ αὖθις
δοῦναι στάσεώς τε καὶ ἀμφισβητήσεως καὶ
πλήθους τοῖς νόμοις ἀφορμὴν τοῦτο ὅπερ

καὶ

καὶ πρόσθεν ὑπὸ τῆς τοῦ ἠδίκτου γέγονεν
νομοθεσίας. ὥστε καίτοιγε οὕτω βραχύτατον
αὐτὸ καθεστὸς ἐκτῆς τῶν ποικίλων ὑπομνη-
μάτων διαφορᾶς εἰς ἀναρίθμητον ἐκτα-
θῆναι πλῆθος. εἰ γὰρ τὶ φανείη τυχὸν ἀμ-
φισβητούμενον ἢ τοῖς τῶν δικῶν ἀγωνι-
σταῖς ἢ τοῖς τοῦ κρίνειν προκαθημένοις εὐθὺς
βασιλεὺς ἑρμηνεύσει καλῶς ὅπερ αὐτοῦ
μόνῳ παρὰ τῶν νόμων ἐφεῖται. ὡς ὅγε θαρ-
ρῶν παρὰ ταύτην ἡμῶν τὴν νομοθεσίαν
ὑπόμνημα τὶ καταθέσθαι κατὰ σχῆμα τῆς
ἡμετέρας κελεύσεως ἀλλοιότερον οὗτος
ἴσωτοῖς τῆς παραποιήσεως ἐνεξόμενος νό-
μοις τοῦ παρ' αὐτοῦ συντεθέντος ἀφαρ-
παζομένου καὶ πᾶσι διαφθειρομένου τρό-
ποις αὐτῆς ταύτης ὑπὸ κειμένης τῆς ποινῆς
καὶ κατὰ τῶν σημείοις τισὶν ἐν τῇ γραφῇ
γρωμένων ἅπερ σίγγλας καλοῦσιν καὶ δι'
αὐτῶν συνταράττειν τὴν γραφὴν ὑπὸ χει-
ρουντων. ἀλλὰ μὴ δι' ὅλου τούστε ἀριθμοὺς
τάτε ὀνόματα τῶν πάλαι σοφῶν τήντε
ὅλην νομοθεσίαν γραφόντων. ἴσωσαν δὲ
καὶ οἱ βιβλίων οὕτω γεγραμμένων κτώμενοι
ὡς ἀνόνητον ἔχουσιν τὴν τούτου κτῆσιν.
οὐδὲ γὰρ δίδομεν ἄδειαν τοῖς τοιούτοις

βιβλίοις ἐν τοῖς δικαστηρίοις πολιτεύεσθαι
καὶ κρατεῖν καὶ εἰ συμβαίη τὸ βιβλίον ἐπ'
αὐτοῦ τοῦ μέρους ὅνπερ ἀναγινώσκεται
μηδὲν ἔχειν τοιοῦτο σημεῖον ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ
οἱῳδήποτε ἑαυτοῦ μέρει καὶ εἰ πρὸς ἅπαξ
εἴη τοῦτο γενόμενον. ὥστε αὐτὸς μὲν τὸ βι-
βλίον ἀντὶ μηδὲ γεγραμμένου παντελῶς
ἕξει. ὁ δὲ τοῦτο γεγραφὼς καὶ ἀγνοοῦντι τῷ
κτησαμένῳ δοὺς διπλασίαν καταθήσει
τῆς τούτου διατιμήσεως τῷ βεβλαμμένῳ
τὴν ποσότητα οὐδὲν ἧττον ἁρμοζούσης καὶ
τῆς ἐγκληματικῆς κατ' αὐτοῦ ποινῆς. ἴσμεν
γὰρ δὴ καὶ ταῖς ἄλλαις διατάξεσιν ταῖς
περὶ τούτων τεθείσαις ἐνεγράψαμεν. ταῖς
τε τῇ ῥωμαίων προελθούσαις φωνῇ τῇ τε
τῶν ἑλλήνων γλώττῃ ἣν πρὸς τοὺς τῶν νό-
μων καθηγητὰς ἀντεγράψαμεν. ταῦτα
δὲ δὴ τὰ βιβλία τά τε τῶν ἰνστιτούτων
τά τε τῶν διγέστων φαμὲν ἐκ τοῦ πέρατος
τῆς τρίτης εὐτυχοῦς ἡμῶν ὑπατείας κρα-
τεῖν θεσπίζομεν. τουτέστιν ἀπὸ τῆς πρὸ τριῶν
καλανδῶν ἰανουαρίων τῆς παρούσης δω-
δεκάτης ἐπινεμήσεως εἰς τὸν λοιπὸν ἅπαν-
τα κρατοῦντα χρόνον καὶ ταῖς βασιλικαῖς
οὖν πολιτευόμενα διατάξεσι καὶ χώραν

ἔχοντα

ἔχοντα ἐπί τε τῶν ὕστερον συμβησομένων ἐπί τε τῶν ἐν δικαστηρίοις ἠρτημένων ἔτι καὶ φιλίαις μὴ παραδεδομένων ἀπαλλαγαῖς. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν ἅπαν ἢ δεδικασμένον ἢ συμβεβασμένον ἀνακινεῖν οὐκ ἀνεχόμεθα ἣν δὴ τρίτην ὑπατείαν ἡμῖν ὀνομαστοτάτην δέδωκεν ὁ θεὸς εἴγε ἐπ' αὐτῆς ἥτε πρὸς πέρσας εἰρήνη τὸ βέβαιον ἔσχεν. τότε τοιοῦτο τῶν νόμων ἀνατέθειται βιβλίον ὅπερ οὐδὲν τῶν ἔμπροσθεν ἐξεύρηται. καὶ πρός γε ἡ τρίτη τῆς οἰκουμένης μοῖρα τὴν ὅλην λιβύην φαμὲν τοῖς ἡμετέροις προσετέθειται σκήπτροις ἅπαντα ταῦτα ἐκ τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δῶρα τῆς τρίτης ὑπατείας ἡμῖν δεδομένα. ἅπαντες τοίνυν οἱ εὐκλεέστατοι τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἄρχοντες τὴν θείαν ἡμῶν ταύτην δεχόμενοι διάταξιν χρῆσθαι τοῖς προειρημένοις ἡμῶν νόμοις ἕκαστος ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν παρασκευάσει δικαστηρίῳ προθήσει δὲ αὐτὴν ἐν τῇ μεγίστῃ καὶ βασιλίδι ταύτῃ πόλει καὶ ὁ ταύτης ἐνδοξότατος ὕπαρχος μελήσει δὲ τῷ τε ὑπερφυεστάτῳ καὶ εὐκλεεστάτῳ ἡμῶν μαγίστρῳ τοῖστε ἐνδοξοτάτοις καὶ πα-

πανευφήμοις ὑπάρχοις τῶν ἱερῶν ἡμῶν πραιτωρίων τοῖς τε πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τοῖς τε ὑπὲρ τῆς ἰλλυρίδος τοῖς τε ὑπὲρ λιβύης διὰ προστάξεων οἰκείων ἅπασιν τοῖς ὑφ' ἑαυτοὺς τεταγμένοις ταῦτα ποιῆσαι κατάφανῆ πρὸς τὴν ἁπάντων τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων ἀπαραλόγιστον γνῶσιν.

DATA XVII. KALENDAS IANVARIAS DOMINO NOSTRO IVSTINIANO PERPETVO AVGVSTO III. CONSVLE.

ἐκ τοῦ περὶ χρονικῶν διαστημάτων τοῦ σύνταλαθείου μέρους τῆς ἐπιτομῆς τῆς κζ. διατάξεως τοῦ ιβ. τίτλου τοῦ β. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς τοῦ ἐντολέως μὴ ὁρίσει χρόνον καὶ εἴπῃ τυχὸν ὅτι ἐγγυῶμαι αὐτὸν, κἂν τελευτήσῃ ἢ ἀφανὴς γένηται καὶ συμβῇ τοῦτο γενέσθαι ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν, ἕτερον προβαλλέσθαι.

καὶ πάλιν.

Εὰν τελευτήσῃ ἢ ἀφανὴς γένηται ὁ ὑπὲρ δίκῃ παράτινος δοθεὶς ἐν τελεὺς μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν τοῦ προτιθεμένου παρὰ τοῦ ἄρχοντος διατάγματος περὶ τοῦ προβληθῆναι ἄλλον ἐξ μηνῶν ἔχει προθεσμίαν ὁ πρωτότυπος ἐν ἀπουσίᾳ ὢν πόῤῥω διακειμένης ἐπαρχίας εἰς τὸ ἕτερον προβάλλεσθαι ἢ αὐτὸς παραγενέσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἔστι μακρὰν ἐκ τοῦ ἄρχοντος ὁρίζεταί τις προθεσμία.

ἐκ τοῦ καταστοιχείου καὶ ἐκ τοῦ θεοδώρου τοῦ ἑρμουπολίτου ἡ ὑπὲρ τομὴ στ. ι α. διατάξεως τοῦ α. τίτλου τοῦ γ. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων ὁ δικαστὴς φροντιζέτω· μὴ δὲ τοῖς παρανόμως ῥηθῆσι † παρὰ βασιλέως προσέχων.

† περιεθεῖσι

ἐκ τοῦ καταστοιχείου ἡ ὑπὲρ τομὴ στ. ι β. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Πάντου οἱ ἄρχοντου καὶ οἱ θεῖοι δικασταὶ συντόμως τὰς δίκας τεμνέσθω. καὶ τις τῶν δικαζομένων πολλάκις

τοῦ πεσφόρου δικαστῆ προσελθῶν μὴ δι' ἀναγκαίαν αἰτίαν ὑπερτεθείη προσείτω τῷ βασιλεῖ τὴν ἐκείθεν ἀναμένων βοήθειαν.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ἐπιτομῆς τοῦ β. διατάξεως τοῦ β. τίτλου τοῦ. γ. βιβλίου τοῦ κώδικος ἧς ἡ ἀρχὴ ἀπαγορεύομεν.

Εὰν ὁ ἐκβιβαστὴς διαστρέφη τὸν ὑπομνησθέντα παρὰ τοῦ ἐγγυητοῦ προσώπου φάσκων αὐτὸν ἄπορον προνοίᾳ καὶ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου τοῦτον δεχέσθω.

ἐκ τοῦ θεοδώρου τοῦ ἑρμουπολίτου μέρος τῆς ἐπιτομῆς τῆς πρώτης διατάξεως τοῦ ι. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Καὶ ἄρρενες καὶ γυναῖκες πρὸς τοῦ ὡρισμένης προθεσμίας τῶν χρεῶν ἐνάγοντες καὶ κατὰ τοῦτο τὸν ἐναγόμενον βλάπτοντες, ἄλλον τοσοῦτον περιμενέτωσαν χρόνον μηδένα τόκον ἐν τῷ μέσῳ λαμβάνοντες, ὅσον αὐτοὶ προφθάσαι τὴν προθεσμίαν ἐπεχείρησαν. καὶ τοῦ χρόνου δὲ τούτου παρατρέχοντος μὴ ἄλλως ἐναγέσθωσαν, εἰ μὴ τὰ δαπανήματα τοῦ πρώτης εἰσόδου τὰ ὑπὲρ τοῦ μεθοδίας συμβάντα τοῦ διαδίκῳ καταβάλλωσιν.

ἐκτοῦ

ἐκ τοῦ καταστοιχείου ἐπιτομὴ τῆς θ.
διαταξεως τοῦ ιβ. τίτλου
τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Τῇ πρώτῃ τῶν πασχαλίων ἡμέρᾳ καὶ μὴ βασιλικῆς ἰδικῆς ὑπὸ τούτῳ καταβαλλούσης κελεύσεως πάντες οἱ ἐν φυλακαῖς ἀπολυέσθωσαν. εἰ μὴ ἄρα ἱερόσυλός ἐστιν ἢ μοιχὸς ἢ παρθένων ἅρπαξ ἢ τυμβορυχὸς ἢ γόης ἢ φαρμακὸς ἢ μονήταν πλαστὴν καταδεξάμενος ἢ φονεὺς ἢ πατροκτόνος ἢ κατὰ βασιλέως ἢ πόλεως μηχανησάμενος.

ἐκ τῶν παρατίτλων τὸ τῆς ἐπιτομῆς μέρος
τῆς πρώτης διαταξεως τοῦ. μγ.
τίτλου τοῦ. γ. βιβλίου τοῦ
κώδικος, ἧς ἡ ἀρχὴ ἡ
τῶν κύβων.

Τὴν τοῦ κόττου παιγνίαν δύνανται οἱ ἐπίσκοποι ἀναζητεῖν καὶ κωλύειν γενέσθαι.

ἐκ τοῦ τρίτου καὶ δεκάτου τίτλου τοῦ
φωτίου ἡ ἐπιτομὴ τῆς αὐτῆς
διαταξεως.

Οτι ὁ ἡττηθεὶς εἰς κόπτον οὐκ ἀπαιτεῖ-
ται καὶ καταβαλὼν ἀναλαμβάνει
μετὰ διαδόχων ἀπὸ τοῦ νικήσαντος καὶ
τῶν κληρονόμων αὐτοῦ διηνεκῶς καὶ πέ-
ρατρια κονταετίας εἰ δὲ μὴ θέλουσιν ἀνα-
λαβεῖν ὁ θέλων καὶ μάλιστα ὁ τῆς πόλεως
ἐν ᾗ οὗτος γέγονε πατὴρ ἢ ἔκδικος ἀπαιτεῖ
† ἔργα καὶ δαπανᾷ εἰς ἔργον † τῆς πόλεως καὶ ἡ
γενομένη ὑπὸ κόπτῳ ἀσφάλια ἄκυρος ἐστὶ
καὶ ἀποδίδοται. εἰ δὲ καίτις ἐνεχήματι κόπτου
ἡττήθη θερμίοις ἢ ἑτέρᾳ ὕλῃ οὐκ ἀπαιτεῖ-
ται. τῶν ὑπισκόπων ἄδειαν ἐχόντων ταῦτα
ζητεῖν βοηθούντων αὐτοῖς τῶν πατέρων
καὶ ἀρχόντων καὶ ἐκδίκων. μόνων δὲ παίζειν
ἔξεστι (μονόβολον καὶ κοντομονόβολον καὶ κυν-
τανὸν κόντακα χωρὶς τοῦ πόρπης καὶ περι-
χυτὴν καὶ ἱππικὴν) ἄνευ τέχνης καὶ ὑπινοίας
καὶ οἱ μὲν σφόδρα πλούσιοι ἐνὸς νομίσματος
ἑκάστην σύνθεσιν παίζουσιν οἱ δὲ λοιποὶ
πάνυ ἥττονος τὸ δὲ πλέον ἀπαίτησιν
οὐκ ἔχει καὶ διδόμενον ἀποδίδοται. προ-
νοοῦσι τούτων οἱ ἄρχοντες δέκα λιτρῶν
ποινῆς ὑπικειμένης τοῖς παραβαίνουσιν
ἢ συγχωροῦσι παραβαίνεσθαι.

ἐκ τοῦ

ἐκ τοῦ αὐτοῦ τίτλου ἡ ὠθιτομὴ τῆς δευτέρας διατάξεως τοῦ αὐτοῦ μγ. τίτλου.

Ὅτι οὔτε τοῖς καλουμένοις ξυλίνοις ἱππικοῖς οὔτε ἄλλῃ κυβείᾳ παίζειν ἔξεστι πλὴν τῶν ὠλτραπέντων ἐν τῇ προλαβούσῃ διατάξει καὶ οἱ τόποι καθ' οὓς ἐν τοῖς τοιούτοις ἱππικοῖς παίζουσι δημόσιοι γίνονται καὶ τὰ διδόμενα ἀποδίδονται ἢ μὴ βουλομένων αὐαλαβεῖν τῶν δεδωκότων ἀπαιτοῦνται διὰ τοῦ ἐπάρχου καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ προσκυροῦνται τοῖς ἔργοις τῶν πόλεων.

ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ θεοδώρου τοῦ βαλσαμῶνος.

Γίνωσκε δὲ ὅτι μονόβολον λέγεται ὁ δρόμος κοντομονόβολον τὸ πήδημα κυντανὸς κόνταξ χωρὶς τῆς πόρπης ὁ ἀκοντισμὸς ἀνευπερόνης ἤτοι σιδήρου ἀπὸ κυΐντου τινὸς οὕτω κληθεὶς περιχυτὴ ἡ πάλη καὶ ἱππικὸν τὸ ἱππόδρομον περὶ δὲ τοῦ ξυλίνου ἱππικοῦ ποτὲ γέγονεν ἀμφιβολία παρὰ τοῦ βασιλικῷ βήματη καὶ

τινὲς μὲν εἶπον εἶναι τοῦτο τὸ συνήθως παρὰ τῶν παίδων γινόμενον παίγνιον ἔξωθεν τοῦ ἱππικοῦ ἀντὶ ἵππων χρωμένων ἀνθρώποις εἰς διφρηλασίαν. τινὲς δὲ εἶπον εἶναι τοῦτο ξύλινόντι κατασκεύασμα διὰ κλιμάκων λοξοειδῶν ἀνυψούμενον ἐχουσῶν διὰ μέσου ὀπὰς διαφόρους ὁι γὰρ συνθηκίζοντες ὑπὲρ τῷ τοιούτῳ παιγνίῳ βόλους τέσσαρας ἑτεροβαφεῖς ἄνωθεν τῶν κλιμάκων τιθέμενοι πρὸς τὸ κάταντες ἀπολύουσι καὶ ὁ πρῶτος ἀπὸ τῶν βόλων ἐξερχόμενος διὰ ὀπῶν ἐκ τῆς τελευταίας ὀπῆς τὴν νικῶσαν δίδωσι τοῦ ἔχοντι αὐτὸν ἔοικεν οὖν κἀμοὶ τοῦτο τὸ δεύτερον παίγνιον παρὰ τοῦ νόμου ἀποτρέπεσθαι καὶ κολάζεσθαι ὡς ἔχον αἰτίαν κόττου.

ἐκ τοῦ καταστοιχείου ἡ ὑπὸ τομὴ τῆς ι δ. διατάξεως τοῦ κ. τίτλου τοῦ δ. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Χρεία δὲ ἐν τῇ ἀποδείξει μαρτύρων πέντε ἐὰν μὴ ὦσι δικαιώματα πρὸς σύστασιν ὑπὸ τήδεια. εἰ δὲ εἰσὶ δικαιώματα ἀρκούμεθα τρισὶ μάρτυσιν. εἰ δὲ τὸ δικαίωμα τοιούτον.

ζιοῦχον δεῖν ὥστε αὐτὴ πάντων ἀρκεῖν. ἴσως γὰρ ὑπόμνημα δημόσιον ἦ, τότε οὐ δεόμεθα μαρτύρων. διαφέρει δὲ καὶ ἕτερον κεφάλαιον ἡ διάταξις τοιοῦτον. ἐάν τις ἐν ὑπομνήμασι καὶ ἐν συμβολαίῳ προσμαρτυρήσῃ ἀνάγκην ἐχέτω πᾶσι τρόποις καὶ δίκης ἐπὶ τῷ πράγματι κινουμένης μαρτυρῆσαι, καὶ ἕτερον φόρον ἐπιγράφηται. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο εἴπομεν βλάπτεται ὁ δεηθεὶς τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας.

ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπιτομὴ τῆς ιε. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ἡ διάταξις κελεύει μὴ μόνον ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς χρηματικαῖς ἕκαστον ἀναγκάζεσθαι μαρτυρεῖν ἅπερ ἐπίσταται μεθ' ὅρκου δόσεως ἢ ὀμνύειν ὡς οὐκ ἐπίσταται ὑπεξῃρημένων τῶν προσώπων τῶν ἀπὸ νόμου κωλυομένων μαρτυρεῖν καὶ τῶν ἰλλουστρίων καὶ τῶν ὑπερβεβηκότων αὐτούς. εἰ μή γε θεῖος γένηται τύπος. καὶ εἰ μὲν ἐνδημοῦσιν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει δι' οἰκείας φωνῆς μαρτυρεῖν. εἰ δὲ ἀπολιμπάνονται στέλλεσθαι τοὺς τῶν μερῶν ἐντολέας ἐφ' ὧν καταθέσθαι ἅπερ ἐπίστανται ἢ ἐπομόσασθαι ἅπερ ἀγνοοῦσι.

δηλο-

δηλονότι καὶ ὑπὲρ ἐν ὑπομνήμασι μαρτυρίας τῶν αὐτῶν προσώπων ὑπεξηρημένων, πάσας τε τὰς ὑπὲρ τούτοις διαλαλιὰς καὶ τὰς παραγώγας ἀζημίους εἶναι τοῖς μαρτυσιν.

ἐκ τῆς διατάξεως δ. τοῦ τίτλου λ θ. τοῦ ια. βιβλίου τοῦ κώδικος τοῦ θεοδωσίου ἡ ις. διάταξις τοῦ κα. τίτλου τοῦ δ. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Τηνικαῦτα γραμμάτια μεγάλην ἰσχὺν ἔχει ὅταν περὶ αὐτῶν τῶν γραμματίων μὴ ἀμφισβήτησις ἐξ ἄλλων ὤφειλε βεβαιοῦσθαι.

ἐκ τοῦ κατάστοιχεῖον ἡ ὑπὲρ τομὴ τοῦ κβ. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Εαύτης ἀπαιτούμενος ἐν δικαστηρίῳ παραγαγεῖν δικαιώματα οὐ καθ' ἑαυτοῦ ἀλλὰ καθ' ἑτέρου τινὸς συμβαλλόμενα ἑτέρῳ παραιτεῖται τοῦτο παραγαγεῖν, ὡς ἐκ τοῦ βλάβην εἰλαβόμενος. ὁ δὲ ἀπαιτῶν τὸν χάρτον προσενεχθήναι λέγει μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἢ χρήματα εἰληφέναι

παρὰ

παρὰ τῶν μελλόντων ἐλέγχεσθαι ὑπὸ τοῦ προσφερομένου δικαιώματος ἢ ἑτέραν τινὰ προβάλλεσθαι πρόφασιν. ἑαυτὸν δὲ μεγάλα βλάπτεσθαι μὴ προσφερομένου τοῦ δικαιώματος. βούλεται μὴν ἡ διαταξις τὸν ἔχοντα τὸ δικαίωμα προσφέρειν αὐτό, εἰ μηδὲν ἐκ τῆς προκαταλήψεως αὐτοῦ μέλλει καταβλάπτεσθαι. εἰ δὲ τῇ ἀληθείᾳ βλάβῃ αὐτῷ ποιεῖ † προσφερόμενον τὸ δικαίωμα, μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν προκαταλαμβάνειν αὐτό, ἐπεὶ ἡ συμφέρει αὐτῷ μᾶλλον κρύπτειν ἢ δημοσιεύειν αὐτό. εἰ δὲ ὁ τοῦ συμβολαίου σκοπὸς βεβαιοῦται μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖσθαι, ὅρκον διδότω μόνον ὡς νομίζων βλάβην περὶ τὴν ἰδίαν πίστιν ὑπομένειν ἐκ τῆς τοῦ συμβολαίου προκαταλήψεως διὰ τοῦτο παραιτεῖται προκαταλαμβάνειν. ἵνα δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο τὸ μὴ κρύπτεσθαι τὰ ἐπαγγελθέντα αὐτῷ πῶς τὸ μὴ προκαταλαμβάνειν τὸν χρεώστην βλάβην οἰκείαν νομίζῃ, πολυεργότερον, παρέρχεται τὸν ὅρκον λέγων ὅτι διὰ τὸ λαβεῖν χρήματα ἢ ἕτεροντι διὰ τὸ μὴ προκαταλαμβάνειν τὸν χρεώστην ἢ διὰ τὸ ἔχειν ἐπαγγελίαν δόσεως οὔτε διὰ φόβον ἐκείνου καθ' ὃ ζητεῖται τὸ δικαίωμα, οὔτε

† ποιῇ

ὄτε διὰ τὴν φιλίαν αὐτοῦ παραιτεῖται τὴν τοῦ χάρτου προκομιδήν. ἀλλ' ὡς ἐξ ὀρθοῦ περὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν μεγάλα βλαπτόμενος. ὥσπερ γὰρ ὁ νομιζόμενος εἰδέναι τὸ ἀληθὲς περί τινος ὑποθέσεως ἀναγκάζεται καὶ ἄκων πρὸς μαρτυρίαν καὶ οὐδὲ ἐπαγγελείαν ἔχει χρημάτων ὑπὲρ τοῦ μὴ μαρτυρήσαι οὐδὲ εἰ κατὰ φίλων ἕλκεται πρὸς μαρτυρίαν παραιτεῖται τὴν μαρτυρίαν, οὕτως οὐδὲ ὁ συμβόλαιον ἀπαιτούμενος προσγενεγκεῖν ὄτε διὰ τὸ εἰλειφέναι τι ἢ ἐλπίζειν λαμβάνειν ὄτε διὰ τὸ μέλλοντος ἐκ τοῦ συμβολαίου βλαπτεσθαι τὴν φιλίαν δύναται τὴν προκομιδὴν αὐτοῦ παραιτεῖσθαι. ἀλλ' εἰ μέν τις ἐπομόσεται μὴ ἔχειν τὸ ζητουμένον δικαίωμα μηδὲ ὅλως ἀναγκάζεσθαι προσφέρειν ὅπερ μὴ ἔχει. εἰ δ' οὐκ ἀνέχεται τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὑποσχεῖν. πάντως ἀναγκάζεται προσφέρειν τὸ τοιοῦτο δικαίωμα. εἰ δὲ ἑαυτὸν ἀποκρύψει ὡς μήτε ὀμόσαι, μήτε προσαγαγεῖν τὸ δικαίωμα βουλόμενος, πάσαν τὴν ἐκ τούτου συμβησομένην ζημίαν τῷ δεομένῳ τοῦ δικαιώματος οἴκοθεν κατα βαλλέτω, τῶν αὐτῶν κρατούντων καὶ εἰς τὰ ἀργυροπρατικὰ βρεβεία ἢ τὰ πρὸ ἑτέρων τινῶν συμπραττόμενα ἅπερ τις ἐπιζητεῖ προκομισθῆναι οὐ κατὰ τῶν τὰς πυ-

κατὰ ταύτας συντεθεικότων, ἀλλὰ καθ' ἑτέρων τινῶν. ἐκεῖνοι δὲ ἀναγκάζεσθαι προσφέρειν πυκτὰς ἢ δικαιώματα, οἱ καὶ μαρτυρεῖν κατά τινος ἀναγκαζόμενοι· καθ' ὧν γὰρ προσώπων ἄκοντες οὐ μαρτυρεῖ, κατὰ τούτων οὔτε προκομίζειν πυκτίον ἢ δικαιώματα ἢ ἕτερον τι τοιοῦτο ἀναγκάζεται. πρόδηλοι δὲ εἰσὶν ἐκ τῶν νόμων οἱ μὴ ἀναγκαζόμενοι κατά τινων μαρτυρεῖν ἄκοντες, καὶ ἐκεῖνοι καθ' ὧν οὐκ ἀναγκάζονται τινὲς μαρτυρεῖν. οὐδενὶ δὲ ἔξεστιν ἄλλως ἀναγκάζειν προσφέρεσθαι δικαιώματα εἰ μὴ ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ παρ' ᾧ κινεῖται ἡ ὑπόθεσις, τότε δὲ ἀναλώμασι τοῦ ζητοῦντος γίνεσθαι τὴν προκομιδὴν περὶ πυκτῆς τῶν δικαιωμάτων, χρὴ δὲ γίνεσθαι καὶ τὴν ἐμφάνειαν αὐτῶν πρὸς ἅπαξ μόνον. εἰ δὲ ἅπαξ προκομισθέντος τοῦ συμβολαίου ἐπιζητεῖ καὶ δεύτερον γενέσθαι τὴν προκομιδὴν αὐτοῦ ὁ τούτου δεόμενος, εἰ εὔλογον φανείη τῷ δικαστῇ καὶ δεύτερον προσενεχθῆναι τὸν χάρτον. ὁ δὲ προκομίσας αὐτὸν ἤδη παραιτεῖται ἀπαρνούμενος τὴν δευτέραν προκομιδὴν λέγων ἀπολωλέναι τὸν χάρτον ἢ ἄλλως πως μὴ ἔχων εὐχέρειαν περὶ τούτου προκομιδῆς, ὅρκῳ μόνῳ τοῦτο αὐτὸς πιστούσθω, καὶ μηκέτι ἀναγκαζέσθω προσφέρειν αὐτό. τούτων κρατούντων οὐ μόνον ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ πολιτείᾳ.

ἐκ τοῦ κατάστοιχεῖον ἡ ὠθιτομὴ τῆς.ς.διατάξεως τοῦ α.τίτλου τοῦ.ε.βιβλίου τοῦ κώδικος.

Ἡ διάταξις βούλεται τὸν προξενοῦντα γάμον μάλιστα μὲν μηδὲν λαμβάνειν εἰ δὲ ὅλως ἀνέχεται λαβεῖν εἴγε μηδὲν συνεφώνησε περὶ τούτου μηδὲν ὅλως λαμβανεῖν. εἰ δὲ συνεφώνησε, μὴ ὑπὲρ τὴν.κ.μοῖραν τῆς προικὸς καὶ τῆς προγάμου δορεᾶς ὠθιζητεῖν δὲ ἐὰν ἡ προὶξ ἔχει δια κοσίας λίτρας, λίτρας δέκα χρυσίου. ἐλάττων δὲ εἰ βούλεται λαβεῖν ὠπιτρέπει αὐτόν. εἰ δὲ καὶ ὅσης δήποτε ποσότητος ἡ προὶξ ἐστὶ περετέρω τῶν δέκα λιτρῶν τοῦ χρυσίου, οὐκ ὠθιτρέπει τοῦ προξενητῆ λαμβάνειν.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὠπιτομῆς τῆς.κ.θ.διατάξεως τοῦ.δ.τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.ἧς ἡ ἀρχὴ πάσης.

Ἡ σκηνικὴ ἀνεθῆναι βουλομένη καὶ πρὰ τοῦ ἄρχοντος κωλυομένη δύναται προσεῖναι τῷ ὠπισκόπῳ, ἵνα προνοίᾳ αὐτοῦ ὠθὶ τὸν σεμνὸν καὶ σώφρονα βίον μετέλθῃ.

ἐκ τῶν

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ἐπιτομῆς
τῆς ια. διαταξεως τοῦ θ. τίτλου τοῦ
αὐτοῦ βιβλίου τοῦ κώδικος.

Ὁ δευτερογαμήσας τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου κέρδη τῶν αὐτοῦ παίδων πεπελευτησάντων, ἐχέτω καὶ ἐκδικαίτω παρὰ τῶν ἐχόντων.

ἐκ τοῦ κεφαλαίου ιδ. τοῦ τίτλου ζ. τοῦ κη.
βιβλίου τῶν βασιλικῶν ἡ ὑπὸ τομὴ τῆς ιβ.
διαταξεως τοῦ ιζ. τίτλου τοῦ ε.
βιβλίου τοῦ κώδικος.

Πολλάκις ὑπεξούσιοι παῖδες μετὰ τῶν ἰδίων γαμετῶν τὰ πῶς βλάβην τῶν οἰκείων πατέρων μηχανόμενοι ῥεπούδιον ἔπεμπον αὐταῖς μηδεμίαν ἔχοντες εὔλογον αἰτίαν ὥστε τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀπαιτεῖσθαι. καὶ τὴν προῖκα ἣν ὑποδέξαντο καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν, ἣν ὑπὲρ αὐτῶν ἐποιήσαντο. ἔμενον δὲ αὐτοὶ καὶ λυθέντος δῆθεν τοῦ γάμου ταῖς οἰκείαις γαμεταῖς συνόντες λαθρέως. ὅθεν ἡ παροῦσα διάταξις βούλεται μήτε ὑπε-

ξουσίους παῖδας μήτε αὐτεξουσίους μήτε ἀρρένας μήτε θήλειας διώσασθαι διαλύειν οὐ οἰκείους γάμους εἰς βλάβην τῶν οἰκείων πατέρων ἢ μητέρων τὰς τῶν προικὸς ἢ τὰς πολυγαμιαίας δωρεὰς ὑπολελοιπότων ἢ ὑποδεξαμένων· ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ συστάσει τοῦ γάμου πολιμόνομον τὴν τῶν πατέρων συναίνεσιν οὕτως μὴ διαλύεσθαι τοὺς γάμους τῶν παίδων παραγνώμην αὐτῶν· εἰ δὲ καὶ πεμφθῇ παραγνώμων τῶν γονέων διαζύγιον μὴ ἁρμόζειν κατ' αὐτῶν τὴν ἢ προικὸς ἢ πολυγαμιαίας ἀπαίτησιν εἰ καὶ αὐτοὶ ὑπελελοίκασι ταῦτα ἢ ὑποδέξασθαι· ἀλλ' αὐτὸν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα τοὺς πεμψαντας ἀλόγως τὸ διαζύγιον ὑποκεῖσθαι τῇ τοιαύτῃ μεθοδείᾳ. ἄτοπον γάρ ἐστι τὸν μὲν πατέρα παρὰ γνώμην τοῦ υἱοῦ μὴ δύνασθαι λύειν τὸν γάμον τοῖς δὲ παισὶν ὑπιτρέφθαι ἴσως καὶ ἐλαττῶσαι τῶν κ. ε. γνησιωτῶν ὑπαρχουσι καὶ μὴ δὲ τὸ συμφέρον ὑπολαμένοις ἢ κακίᾳ γνώμης πορίσαι τοὺς γονέας κεχρημένοις λύειν παραγνώμων αὐτῶν τὸν υἱὸν γάμον.

ἐκ τῶν

ἐκ τῶν παρατίτλων τὸ τῆς ὠθιτομῆς μέρος τῆς δ. διατάξεως τοῦ δ. τίτλου τοῦ ς. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Ὅτι ἡ τοῦ δεσπότη μέχρι τελευτῆς αὐτοῦ παλλακευθῆσα μὴ ἔχοντι γαμετὴν νόμιμον ἁρπάζεται μετὰ τῶν παίδων αὐτῆς εἰς εὐγενείαν καὶ λαμβάνει τὸ πεκούλιον ὅπερ εἶχεν ἐν τοῦ τελευτᾶν τὸν δεσπότην πρὸς τὸ νόμιμον μέτρον καὶ οὐκ ἔχουσι κατ' αὐτῆς πατρωνικὸν δίκαιον οἱ παῖδες ἢ οἱ κληρονόμοι ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ τελευτήσαντος.

ἐκ τοῦ καταστοιχίου μέρος τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Ὅτι εἰ μὲν ἐλαττονα τῶν ρ. νομισμάτων ἔχειεν περιουσίαν, οἱ ἀπελεύθεροι οὐ περιεργάζονται. ἀλλὰ διατίθενται ὡς ἂν βουληθῶσιν. ἀδιαθέτων δὲ καὶ ἀπαίδων αὐτῶν τελευτώντων, κληρονομοῦσιν οἱ πάτρωνες. τῶν δὲ ὑπὲρ τὰ ρ. νομίσματα ἐχόντων οὐσίαν, εἰ μὲν εἴησαν παῖδες ἢ ἔκγονοι, ἢ προέκγονοι, ἢ ἀπέκγονοι, αὐτοὶ καλοῦνται πρὸς τὴν διαδοχὴν ἀπαίδων δὲ ὄντων αὐτῶν, καὶ ἀδιαθέτων καλοῦνται

οἱ πάτρωνες. εἰ δὲ διάθωνται ἄπαιδες ὄντες οἱ ἀπελεύθεροι, ἀνάγκην ἐχέτωσαν τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῶν, καταλιμπάνειν τοῖς πάτρωσι. καλοῦνται δὲ, πρὸς μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἵτε κατιόντες τοῦ πάτρωνος, καὶ οἱ ἐκ πλαγίου δηλονότι κατιόντων μὴ ὄντων μέχρι πέμπτου βαθμοῦ, πρὸς μὲν τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης τοῦ ἀπελευθέρου μόνοι οἱ πάτρωνες καὶ παῖδες αὐτῶν καὶ ἔκγονοι ἕως πέμπτου βαθμοῦ μόνον. οἱ δὲ ἐκ πλαγίου οὐκ ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης, ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν τὸ τρίτον ἐξωτικῶς γραφομένων.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὑπὲρ τομῆς τῆς πρώτης καὶ μόνης διατάξεως τοῦ μη. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἧς ἡ ἀρχὴ INCERTVS ἐν τοῦ .η. κεφαλαίῳ.

Ὅτι δύναταί τις ληγάτον ἐκκλησίᾳ καταλιμπάνειν ἢ καὶ κληρονομίαν.

καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς αὐτῆς διατάξεως.

ὅτι

Ὅτι ἔῤῥωται τὸ καταλιμπανόμενον θεμιτῷ συστήματι ἢ σωματείῳ οἷον συγκλητικοῖς ἢ βουλῇ ἢ τάξει ἄρχοντος ἢ ἰατροῖς ἢ διδασκάλοις ἢ συνηγόροις ἢ στρατιώταις ἢ ὁμοτέχνοις ἢ ἱερεῦσιν ἢ ἑτέρῳ τινὶ καὶ μερίζονται κατὰ πρόσωπον ἐξ ἴσου οἱ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευτῆς ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρισκόμενοι εἰ μὴ ῥητὸν ποσὸν ὁ διαθέμενος ἑκάστῳ ὁρίσει.

καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς αὐτῆς.

Ὅτι ἐὰν προσάπαξ ἢ ἐτήσιον καταλειφθῇ εὐσεβῶς ἢ ἐκκλησίαις ἢ ξενῶσιν ἢ πτωχείοις ἢ εὐαγέσιν ὄκοις ἢ κοινῷ κλήρῳ ἢ εἰς αἰχμαλώτων λύσιν ἢ αὐτοῖς τοῖς πτωχοῖς ἢ τοῖς αἰχμαλώτοις κρατεῖ ἡ τοῦ τελευτήσαντος βούλησις.

ἡ. ι. Β. διάταξις τοῦ δεκάτου τίτλου τοῦ. ν. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Αὐτοκράτωρ καίσαρ ζήνων εὐσεβὴς νικητὴς προπαιοῦχος ἀειμέγιστος ἀεισέβαστος αὔγουστος ἀδαμαντίῳ ἐπάρχῳ

πόλεως. καὶ δικῶν εἰρήνης ἀπολαύοντας καὶ τῶν ἔξωθεν πολέμων ἀπαλλάττεσθαι τοὺς ὑπηκόους βουλόμενοι νουθετεῖν ἑκάστῳ τε προθυμούμεθα. διὸ καὶ τὸν παρόντα φέρομεν νόμον ἱκανῶς ἀποδεικνύντα ὡς καὶ ἡ σὴ μεγαλοπρέπεια δικαίως ἐδίδαξεν καὶ ἡμεῖς προνοητικῶς τὰ τὴν δυσχέριαν λύοντα διορίζομεν καὶ μικρὸν ἀποστάντες τῶν πρεπωδεστέρων τῇ πολιτείᾳ ῥημάτων τοῖς τοῦ πλήθει γνωριμοτέροις χρησώμεθα ὅπως ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἐν τυγχάνων τοῦ νόμου μὴ δέοιτο ἑτέρου βοηθοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν χρείαν, ἔγνωμεν τοίνυν ἐκ τῶν ἐνεχθέντων πρὰ τοῦ σοῦ μεγέθους ὡς ὁ θεῖος νόμος τοῦ τῆς ἀθανάτου μνήμης πατρὸς ἡμετέρου λέοντος ὃν ἔθετο περὶ τῶν ἐν τῇ ἢ τῇ ἐνδόξῳ πόλει κτίζειν βουλομένων ἀμφιβόλως εἶναι κατά τινα μέρη δοκεῖ διὰ τὰς τῶν φαύλως ἑρμηνευόντων ὠθινοίας καὶ ἡμεῖς προστάττομεν τοὺς τὰς ἰδίας οἰκίας ἀνανεοῦντας τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μηδαμῶς παρεξεῖναι ὥστε μὴ τοὺς οἰκοδομοῦντας ἀφαιρεῖσθαι φῶτα ἢ ἀπόβλεψιν τῶν γειτόνων παρὰ τὸ πάλαι καθεστηκὸς ὀμὴν προσθήσω τι δήποτε δέοι κρατεῖν οἷον ὁ τῇ οἰκοδομίᾳ χρώμενος δί-

καιον

καίον ἔχων προσῆκον αὐτῷ ἐκ συμφώνου ἢ ἐπερωτήσεως ὑπὸ τρέπον ἀμείβειν εἰ βουληθῆ τὸ παλαιὸν σχῆμα διὸ θεσπίζομεν σύμφωνον ἢ ἐπερώτησις βουθῆ τῷ κτίζοντι ἐξεῖναι αὐτῷ κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ συμφώνου ἢ τῆς ἐπερωτήσεως οἰκοδομεῖν εἰ καὶ τοὺς γείτονας οἷς ἐναντιοῦται τὸ σύμφωνον ἐντεῦθεν βλάπτειν δοκοίη τῆς δέμου τῆς διατάξεως εἰπούσης καὶ εἰ δώδεκα ποδῶν χρῆναι καταλιμπάνειν μέσον τῆς τε ἰδίας καὶ τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας τὸν οἰκοδομεῖν μέλλοντα καὶ τὸ πλέον ἢ ἔλαττον προσθήσει ὡς μεγίστην ἀσφάλειαν εἰκότως ποιεῖ τὸ γὰρ ἐνδοιάζον οὐκ ὑπὸ τήδειον εἰς ἀμφιβολίας ἀναίρεσιν περὶ φανῶς κελεύομεν δυοκαίδεκα πόδας εἶναι μέσους ἑκατέρας οἰκίας ἀρχομένους μὲν ἀπὸ τοῦ ὑπολειμένου τοῖς θεμελίοις οἰκοδομήματος παραφυλαττομένους δὲ μέχρι πέρατος τοῦ ὕψους καὶ τῷ τοῦ τοῦ λοιποῦ παραφυλάττοντι ἐξεῖναι τὴν οἰκίαν ἐγείρειν ἐφ' ὅσον θελήσειεν ὕψος καὶ θυρίδας κατασκευάζειν τὰς καλουμένας παρακυπτικὰς καὶ φωταγωγοὺς κατὰ τὴν θείαν νομοθεσίαν εἴτε νέαν οἰκίαν βούληται κτίζειν εἴτε παλαιὰν ἀνανεοῦν.

εἴτε διαφθαρεῖσαν ἐκ πυρὸς οἰκοδομεῖν μηδαμῶς ἐκ τούτου τοῦ διαστήματος συγχωρεῖσθαι ἀφαιρεῖν τοῦ γείτονος ἅπτειν θαλάσσης εὐθεῖαν καὶ οὐ βεβιασμένην ἐξ οἵου δήποτε πλευρᾶς τῆς οἰκίας ἣν ὁ γείτων ἐστὼς ἔνδον ἐν τοῖς ἰδίοις ἢ καὶ καθήμενος ἔχειν μὴ παρατρέπων ἑαυτὸν ἐν τῷ παρακύπτειν εἰς τὸ πλάγιον καὶ βιαζόμενος ὥσπερ ἰδεῖν θαλάσσαν τὸ κήπων τε καὶ δένδρων οὔτε περιείληπται τῇ πρότερᾳ νομοθεσίᾳ οὔτε τῇ παρούσῃ προσεθήσεται. οὔτε γὰρ προσήκει τοιαύτην δουλείαν κρατεῖν. μηδενὶ δὲ ἐξέστω κτίζειν οἰκίαν ἐν μέσῳ ὄντος στενωποῦ ἢ πλατείας ὑπέργους δεκαδύο ποδῶν διὰ τοῦτο παραιρεῖσθαι μέρος τῆς πλατείας ἢ τοῦ στενωποῦ καὶ τῷ οἰκείῳ προσνέμειν οἰκοδομήματι. οὐ γὰρ τὰ τῷ δημοσίῳ προσήκοντα βλάπτειν βουλόμενοι καὶ τοῖς κτίζουσιν ἀπονέμειν δεκαδύο ποδῶν εἶναι διάστημα ἐν μέσῳ τῶν οἰκιῶν διωρίσαμεν, ἀλλ' ὥστε μὴ στενότερα εἶναι τὰ μεταξὺ τῶν οἰκιῶν διαστήματα καὶ τὸ πλέον περιόντι ἐῶντες ἔχειν ὡς ἔχει καὶ τοῦτο μειοῦσθαι μὴ συγχωροῦντες ἵνα τῇ πόλει τὰ οἰκία περισώζηται δίκαια.

τὰ δὲ

εἰ δὲ τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα καὶ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τοιοῦτον ἦν ὥστε ἔλαττον εἶναι τῶν δώδεκα ποδῶν μεταξὺ ἑκατέρας οἰκίας διάστημα μὴ ἐξέστω παρὰ τὸ παλαιὸν ἢ ὑψοῦν τὸ οἰκοδόμημα ἢ θυρίδας ποιεῖν (εἰ δὲ μὴ δέκα ποδῶν εἴη) ἐν μέσῳ, τηνικαῦτα γὰρ παρακυπτικὰς μὲν ὁ κτίζων οὐ δυνήσεται ποιεῖν οὐκ οὔσας παλαιὰς ὡς εἴρηται φωταγωγοὺς δὲ ποιήσει ἀπὸ ἓξ ποδῶν τοῦ πάτου εἰς ὕψος μηδαμῶς τὸ καλούμενον ψευδόπατον ποιεῖν ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἰκήματι τολμῶντος (φωταγωγοὺς θυρίδας κατασκευάζειν) κατὰ τὸ εἰρημένον τῶν ἓξ ποδῶν ὕψος καὶ σοφίζεσθαι τὸν νόμον. εἰ γὰρ τοῦτο ἐξείη πάλιν αἱ φωταγωγοὶ διὰ τοῦ ψευδοπάτου παρακυπτικῶν πληροῦσι χρείαν καὶ τὸν γείτονα βλάψουσιν ὅπερ γενέσθαι κωλυόμενον οὐδαμοῦ τὴν ἐκ τῶν συμφώνων ἤτοι ἐπερωτημάτων ἁρμόζουσαν βοήθειαν καὶ εἴπερ ὅλως ὑπάρχει τοιαύτη τις ἀναιρουμένου. ἔτι δὲ τοῦ προτέρου νόμου κελεύοντος ἑκατὸν πόδας ἐξεῖναι τὰς οἰκίας εἰς ὕψος αἴρειν τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς πρώην διαφθαρείσας εἰ καὶ περὶ θαλάσσης ἄποψιν ἕτερος βλάπτοιτο

καὶ ταύτην ἀναιρεῦντες τὴν ἀμφιβολίαν θεσπίζομεν τοῦτο αὐτὸ κρατεῖν ὑπὲρ τῶν ἐμπρησθεισῶν οἰκιῶν εἴτε τῶν ἀνανεουμένων καὶ ὑπὲρ τῶν οὐκ οὐσῶν μὲν πρότερον κτιζομένων δὲ νῦν μετὰ τούτων καὶ ὑπὲρ τῶν πυρὸς μὲν βλάβην μὴ δεξαμένων διὰ παλαιότητα δὲ ἢ καί τινα οὖν ἄλλην αἰτίαν σαθρῶν γενομένων ἵνα ὑπὲρ πάσης οἰκίας οἰκοδομουμένης ἑκατὸν ποδῶν εἴη διάστημα ἐν μέσῳ τῶν ἀμφιβαλλομένων τόπων κωλύματος χωρὶς (γένηται οἰκοδόμημα εἰ καὶ τῆς) ἄλλῳ διαφερούσης οἰκίας τὴν ὑπὲρ θάλασσαν ἄποψιν λυμαίνηται τὰς δὲ ἀπὸ μόνων μαγειρίων ἢ τῶν καλουμένων ἀποπάτων ἢ ἀφεδρώνων ἢ κλιμάκων ἢ διαβάσεων πρὸς πάροδον μόνην χρήσιμων ἢ καὶ ταῦτα ἃ καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ βαστέρνια ἄποψιν εἰς θάλασσαν βλάπτειν δέστω καὶ ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν βουλητότης οἰκοδομεῖν δώδεκα μέντοι πόδες ἐν μέσῳ τυγχάνοιεν ὄντες. ταῦτα δὲ πραφυλαχθῆναι θεσπίζομεν ὅτε μὴ ὑπάρχει τινὶ σύμφωνον ὑπὲρ τρέπων οἰκοδομεῖν οὐδὲ κτίζοντας ἀπὸ συμφώνου τοῦ γείτονος ἐμμένειν τοῖς στοιχηθεῖσι τηνικαῦτα γὰρ καὶ μὴ πραφυλαχθέντος

διάστημα

διάστημα τῶν συμφώνων ὑπὸ τρέπομεν ἐγείρεσθαι τὰς οἰκοδομὰς καὶ βλάπτειν περὶ θαλάσσης ἄποψιν οὐ συμφωνήσαντας ἢ τοὺς τὰς ἐκείνων οἰκίας διαδεξαμένους (ἐπειδὴ τέλεια τισὶν ὑπάρχουσιν ἐκ συμφώνου δίκαια οὐ προσήκει δι' αὐτῶν τὸν γενικὸν ἀναιρεῖσθαι νόμον) ἔτι θεσπίζομεν τὰ καλούμενα σωλάρια μετὰ τὸν παρόντα νόμον μὴ ἐκ μόνων ξύλων τε καὶ σανίδων γίνεσθαι ἀλλὰ τοῦ τῶν λεγομένων ῥωμανισίων οἰκοδομεῖσθαι σχήματι δέκα δὲ ποδῶν εἶναι διάστημα μεταξὺ δύο σωλαρίων αὐτίχρυ ὄντων ἀλλήλων εἰ δὲ τοῦτο μὴ δυνατὸν εἴη διὰ στενοχωρίαν τοῦ τόπου ἐκ παραλλαγῆς γίνεσθαι τὰ σωλάρια (εἰ δὲ αὐτὸς ὁ στενωπὸς μὴ περαιτέρω δέκα ποδῶν εἴη μὴ δὲ ὑπεχειρεῖν ἐκ μηδετέρου μέρους σωλάρια ἤτοι ἐξώστας κατασκευάζειν καὶ τὰ γενόμενα δέον τρόπον εἴρηται) κελεύομεν ἀφεσαύαι τοῦ ἐδάφους εἰς ὕψος ποδῶν δεκαπέντε διάστημα καὶ μηδαμῶς κατὰ κάθετον αὐτῶν κίονας λιθίνους ἢ ξυλίνους ὑπὸ τῷ ἐδάφει ἵστασθαι ἢ τοίχους κατασκευάζεσθαι ὥστε μὴ τὸν ἀέρα τὸν ὑπὸ τοῖς ἐν τῷ ὕψει γινομένοις ὡς εἴρηται σωλαρίοις) ἀποφράττεσθαι

μήτε

μήτε ἐντεῦθεν στενωπὸν γίνεσθαι τὸν στε-
νοπὸν καὶ τὴν δημοσίαν πάροδον κωλύο-
μεν δὲ καὶ κλίμακας ἀπὸ τοῦ ἐδαφους
ἀρχομένας τοῦ στενωποῦ γίνεσθαι ἀναγούσας
ἐπὶ τὰ σωλάρια ὥστε ἔκτε τῆς ἀσφαλεστέρας
κατασκευῆς καὶ τοῦ μὴ σφόδρα πλησιά-
ζειν ἀλλήλοις τὰ σωλάρια κουφοτέρους καὶ
σπανιοτέρους συμβαίνειν ὃ μὴ συμβαίοι
ποτὲ καὶ εὐκολώτερον παύεσθαι τοὺς ἐκ
τοῦ πυρὸς κινδύνους τῇ πόλει καὶ τοῖς
ἔχουσι τὰς οἰκίας. εἰ δὲ καὶ παρὰ τὸν
ἡμέτερον νόμον γένηται σωλάριον ἢ κλί-
μαξ οὐ τὰ γενόμενα ἐκκοπήσεται μόνον
ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς οἰκίας κύριος δέκα χρυσίου
λίτρων ζημίαν ὑπομενεῖ καὶ ὁ διατυπῶσας
ἀρχιτέκτων ἢ ἐργόλαβος ἑτέρας δέκα χρυ-
σίου λίτρας καταθήσι καὶ ὁ ἐργασάμενος
τεχνίτης οὐχ ὁιόστε ὢν καὶ διὰ πενίαν ζη-
μιούμενος τὸ σῶμα αἰκισθεὶς τῆς πόλεως
ἐξελασθήσεται. πρὸς τούτοις παρακελευό-
μεθα μηδενὶ ἐξεῖναι πολλοὺς ἐφεξῆς κίονας
ἐν ταῖς δημοσίαις στοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ
καλουμένου μιλίου μέχρι τοῦ καπετωλίου
ἀποφράττειν οἰκήμασιν ἀλλὰ ἐκσανίδων
μόνον ἢ καὶ ἄλλως ἐν μέσῳ τῶν κιόνων κα-

τα-

τασκευαζομένοις ἀλλὰ μὴν τὰ τοιαῦτα οἰκήματα μὴ ὑπερβαίνειν πλεῖον μὲν ποδῶν ἓξ σὺν τοῖς τοίχοις ἐπὶ τὴν πλατέαν ὕψος δὲ πόδας ἑπτά. ἐκ παντὸς δὲ τρόπου διὰ τεσσάρων κιόνων τὰς παρόδους ἐλευθέρας καταλιμπάνεσθαι τὰς ἀπὸ τῶν στοῶν ἐπὶ τὰς πλατείας· καλλωπίζεσθαι δὲ τὰ τοιαῦτα οἰκήματα ἤτοι ἐργαστήρια μαρμάροις ἔξωθεν ὥστε κάλλος μὲν διδόναι τῇ πόλει ψυχαγωγεῖν δὲ τοῖς βαδίζουσι. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τῆς πόλεως ἐν τοῖς μέσοις τῶν κιόνων τόποις κατασκευαζόμενα ἐργαστήρια καθάπερ δοκιμάσει ὁ ἐν τῇ πόλει συμφρονήσει μεγαλοπρέπεια καὶ τοῦ μέτρου ἕνεκα καὶ τοῦ τρόπου κατασκευάζεσθαι θεσπίζομεν τῆς ἰσότητος δηλαδὴ πᾶσι φυλαττομένης ὥστε μὴ ἐπί τινων γειτόνων ἐπιτραπὲν ἐφ' ἑτέρων κωλύεσθαι (τούτων κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον φανερῶν γινομένων καὶ τῆς τῶν προτέρων νόμων ἐν τισι κεφαλαίοις δεξάσης τὰ λοιπὰ μέρη τοῦτο κρατεῖν θεσπίζομεν) κἀκεῖνο μέντοι νομοθετοῦμεν ὥστε μὴ τὰς τῶν συκοφαντούντων κακοτεχνίας τοῖς ἐπιεικέσι λυμαίνεσθαι. πολλοὶ

γὰρ

γὰρ φθόνου δίκας οὐκ ἀδικήματός τινος τὴν οἰκοδομὴν βουλομένοις ὑφαίνοντες ἀναβολῶν αὐτοῖς αἴτιοι γίνονται ὥστε τὸν οἰκοδομεῖν ἀρξάμενον εἶτα κωλυθέντα (καὶ τὸ ἔργον ἀτελὲς καταλιπεῖν) ἠναγκασμένον καὶ πρὸς τὸ δικαστήριον ἀφελκόμενον τὸ χρῆμα ἐξ οὗ τὴν οἰκίαν ἐγείρειν ἤλπισεν ἀναλίσκειν περὶ τὴν δίκην καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον μετὰ τὸ ψήφου νικώσης ὑπὸ τυχεῖν ἔτι καθάπερ ἀλύτοις τισὶ συμπεπλέχθαι δεσμοῖς τοῦ κωλύσαντος τὸ ἔργον προσχήματι μὲν ἐφέσεως τὰς κυρίας ἀναμένοντος τὸ δὲ ἐμποδὼν γίνεσθαι τῇ οἰκοδομίᾳ ὑπὸ ταῖς τοῦ γείτονος συμφοραῖς εὐφραινομένου προστάττομεν τοίνυν ὑπὸ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων εἰ ἄφεσις ὑπὸ δοθείη κατὰ τῶν τυπωθέντων παρὰ τοῦ διαγνώμονος ἅμα τοῦ δοθῆναι παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὴν ἀναφορὰν ἤτοι τύπον ἔγγραφον καὶ παραφυλαχθείσης κυρίας ἐξεῖναι τῷ νενικηκότι καὶ τὸ ἡττηθέντι ἅμα ἢ κατὰ μόνας εἰς τὸ δικαστήριον τῆς σῆς εἰσιέναι μεγαλοπρεπείας καὶ τοῦ ἀντιδίκου κληθέντος κατὰ τὸ σύνηθες εἰ ἄπεστι τὸν ὅρον τοῦ διαιτητοῦ φανερὸν ποιεῖν ἵνα πάσης

ἀνα-

αὐαβολῆς ἐκκοπείσης νόμιμον ὑπὸ τεθείη
πέρας τῇ ὑποθέσει καὶ μὴ χειμῶνος εἰ
τύχοι παρόντος ἢ πλησιάζοντος ἕως
πεσιμένουσι τοὺς μακροὺς τῶν ἐμπροθέσ-
μων χρόνους τὸν οἰκοδομεῖν βουληθέντα
καὶ μὴ δικαίως κωλυθέντα ζημίας ἀφο-
ρήτους ὑπομένειν. παραπλήσιον δὲ εἰ καί
τις ὑποθέσει τοιαύτῃ ἐφεῖναι βουληθείη
μεμφόμενος τοῖς παρὰ τῆς σῆς μεγαλο-
πρεπείας ἐψηφισμένοις παραχρῆμα τὴν
καλουμένην CONSVLTATIONA
γίνεσθαι καὶ δίδοσθαι καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ
νενικηκότι σκοπεῖσθαι κατὰ τὸ εἰωθὸς
τὴν ψῆφον ἐν τοῦ θείῳ ἡμῶν παλατίῳ
μηδεμιᾶς αὐαβολῆς γινομένης γινωσκέ-
τωσαν δὲ πάντες ὅσοι κωλύειν ὠθιχει-
ροῦσι τοὺς οἰκοδομοῦντας ὡς ἡττηθέν-
τες καὶ τὰς ζημίας αὐτοῖς πάσας τὰς
συμβάσας καταθήσουσι καὶ τὴν τῶν
ὑλῶν τιμὴν ἃς εἰκὸς διαφθαρῆναι ἢ χεί-
ρους γίνεσθαι ἐν τοῦ τῆς δίκης χρόνῳ καὶ
τῶν οὐδικαίως ὠθιχειρησάντων οἰκοδο-
μεῖν εἰ ἡττηθεῖεν καὶ τὰς ζημίας τοῦ κε-
κωλυκότι τὸ οἰκοδόμημα καὶ δίκην εἰπεῖν
περὶ τούτων ἠναγκασμένω καταθέντων

πᾶσαν

πᾶσαν μέντοι τοιαύτην δίκην ἐξ ἀπο-
φάσεως μόνου τοῦ δικαστηρίου τοῦ σοῦ
μεγέθους κρίνεσθαι κελεύομεν καὶ μήτε
ἄλλον τινὰ τῶν ἐνδόξων ἀρχόντων ἀκροά-
σασθαι τοιαύτης ὑποθέσεως μήτε τινὰς
τῶν ἀγωνιζομένων τοιαύτην ὑπόθεσιν
στρατείας ἢ φόρου χρῆσθαι παραγραφῇ
ἕνεκα τοῦ μὴ δικάσασθαι ἢ μὴ καταθῆναι
τὰς ζημίας ὅσας δοῦναι τῇ ψήφῳ τοῦ ἐν-
δοξοτάτου ἐπάρχου τῆς πόλεως ἢ τοῦ παρ'
αὐτοῦ δοθέντος διαιτητοῦ προσταχθείη
ἀλλὰ τὴν ἀπαίτησιν ὑπομένειν τὸν ἡττη-
θέντα διὰ τῆς τάξεως τῆς σῆς μεγαλοπρε-
πείας μηδενὸς ὑπὲρ τούτῳ χρωμένου φόρου
παραγραφῇ προνοείτω δὲ ἡ σὴ μεγαλοπρέ-
πεια τοῦ μή τινας τῶν ἐργολάβων ἢ τεχνι-
τῶν ἀρξαμένους ἔργου οὐδὲ καταλιμπάνειν
ἀτελὲς ἀλλ' αὐτὸν μὲν τὸν ἀρξάμενον λαμ-
βάνοντα τὸν μισθὸν αὐαγκαζέτω πληροῦν
τὸ ἔργον ἢ διδόναι τὴν ἐντεῦθεν συμβαί-
νουσαν ζημίαν τῷ οἰκοδομοῦντι καὶ πᾶσαν
τὴν ἐκ τοῦ μὴ τὸ ἔργον γινομένην βλάβην.
εἰ δὲ πένης τε εἴη τυχὸν ὁ τούτου ἁμαρτῶν
πληγάς τε λαμβανέτω καὶ ἐκβαλλέσθω τῆς
πόλεως μὴ κωλυέσθω δὲ ἕτερος τῆς αὐτῆς

τέχνης

τέχνης τὸ παρ' ἑτέρου ἀρχθὲν ἐκπληροῦν ὅπερ ἔγνωμεν τολμᾶσθαι κατὰ τῶν οἰκοδομούντων οἰκίας παρὰ τῶν ἐργολάβων τεχνιτῶν οὔτε αὐτῶν τὸ τέλειον ὑπιτιθέντων οἷς ἤρξαντο ἐργάζεσθαι οὐδὲ ἑτέρους τὰ αὐτὰ ἔργα ἀναπληροῦν συγχωρούντων ἀλλὰ ἐνεγκεῖν ἀφόρητον ζημίαν ἐντεῦθεν τοῖς τὰς οἰκίας κατασκευάζουσι μηχανωμένων ὁ δὲ παραιτούμενος τὸ παρ' ἑτέρου ἀρχθὲν ἐκπληρῶσαι δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἕτερος ἤρξατο καὶ αὐτὸς παραπλησίαν τῷ καταλιπόντι τὸ ἔργον ὑπεχέτω δίκην.

ἐκ τοῦ κατα στοιχείου μέρος τῆς ὠθιτομῆς τῆς γ. διατάξεως τοῦ ι α. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μήτε μοναχὸς μήτε ἕτερος τὶς ἐν δημοσίῳ τόπῳ ἢ ἐν ᾧ θέα ἐπιτελεῖται σταυρὸν ἐπιβαλλέτω ἢ λείψανον ἅγιον.

ἐκ τοῦ κατὰ στοιχείου μέρος τῆς ἐπιτομῆς τῆς ι β. διατάξεως τοῦ μζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβίου.

Μὴ δὲ παρὰ ξένοις τῆς ἔξω ῥώμης οἰκοῦσι διαθέσεως ἀδελφότης συνιστάσθω

κἄν τις ὡς ἀδελφὸς ἀπολειφθὴς κληρονόμος γραφῇ, ἐκπιπτέτω τῆς κληρονομίας. ἡ θέσις μιμεῖσθαι ὀφείλει τὴν φύσιν, οὐδεὶς δὲ ἑαυτῷ γεννᾷ ἀδελφῷ.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὑπολομῆς τῆς .ς. διατάξεως τοῦ τετάρτου τίτλου τοῦ .θ. βιβλίου τοῦ κώδικος ἧς ἡ ἀρχὴ οὐδένα.

Ὁ θεοφιλέστατος κατὰ τόπον ἐπίσκοπος μίαν ἑκάστης ἑβδομάδος ἡμέραν ἢ τὴν τετράδην ἢ τὴν παρασκευὴν τὰς φυλακὰς διερευνάτω.

ἐκ τοῦ καταστοιχίου μέρος τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Ὁ κατασχεθεὶς μὴ ὑπὸ πολὺν χρόνον μενέτω ἐν τῇ φυλακῇ. χρὴ γὰρ αὐτὸν σωτόμως ἀπολυθῆναι ἢ σωτόμως τιμωρηθῆναι. κελεύομεν οὖν τὸν ὑπομνηματογράφον ἀφ' οὗ ἐνεβλήθη τὶς ἐν τῇ φυλακῇ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἕως τριάκοντα ἡμερῶν προσφέρειν τῷ ἄρχοντι τὴν γνώσιν τῶν ἐγκεκλεισμένων ἐν ᾗ δεῖ περιέχεσθαι καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἁμαρτημάτων. εἰ δὲ μὴ ταῦτα γένηται ἡ μὲν τάξις κ. λιτρῶν

χρυσίου

χρυσίου προστιμωρηθήσεται· ὁ δὲ ἄρχων ἐκπίπτων τῆς ἀξίας ι. χρυσίου λιτρῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις εἰσαχθήσεται θησαυροῖς. οὐδένα χρὴ ἐμβάλλεσθαι φυλακῇ χωρὶς κελεύσεως τῶν μεγάλων ἀρχόντων ἢ τῶν κατὰ τῶν τόπων ἐκδίκων. χρὴ δὲ τὸν ἐπίσκοπον κατὰ τετράδην ἢ παρασκευὴν ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἐν φυλακῇ διὰ τί ἐνεκλείσθησαν· καὶ εἰ μὲν δοῦλοι εἰσὶν ἔσω κ. † † κ.
ἡμερῶν ἐκβάλλεσθαι αὐτοὺς ἢ σωφρονιζομένους καὶ τοῖς δεσπόταις παραδιδομένους ἢ ἐὰν μὴ φαίνηται ὁ δεσπότης ἀπολύειν αὐτούς. εἰ δὲ ἐλεύθεροι εἰσὶν ἐπὶ ἀταξίᾳ κατεχόμενοι παραχρῆμα κρίνειν αὐτὴν ἢ ἐὰν ἄλλης δήποτε αἰτίας παρέχειν αὐτοὺς ἐγγυητάς. εἰ δὲ μὴ ἔχωσιν ἐγγυητὰς εἰ μὲν ἐπὶ ἐγκλήματι κατέχονται χωρὶς φόνου ἐν τάχει αὐτοὺς κρίνεσθαι. εἰ δὲ κεφαλικόν ἐστι τὸ ἔγκλημα ἔσω λ. ἡμερῶν ἐὰν δὲ μετὰ χρεία πλείονος ὑπερθέσεως μηδαμοῦ παρέχοντος αἰτίαν τοῦ ἐγκεκλεισμένου δοθῆναι αὐτῷ ἐπὶ ἐξομοσία ἵνα τὸ ψῆφος γένηται κατ' αὐτοῦ ἐὰν ἀπολειφθῇ. ἐὰν δὲ φόνου ἐστὶν εἰ μὲν ἀπὸ ἀναφορᾶς δημοσιευόντων ἔσω ἓξ μηνῶν κρί-

νεσθαι εἰδότων τῶν δημοσιευόντων ὅτι ἐὰν ψεύσωνται τῇ αὐτῇ ὑπόκεινται τιμωρίᾳ. εἰ δέ τις ἐγγραψάμενος αὐτῶν γέγονε τῆς συνοχῆς δίδωσθαι αὐτὸν ὑπὸ ἐγγύας ἢ ἐὰν μὴ εὐπορῇ ἐγγυητῶν μένειν μὲν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τέμνεσθαι δὲ τὴν δίκην ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς. προλήψεως δὴ παρ' αὐτοῦ γενομένης ὡς ὑπεύθυνος εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ φρουρᾷ ἕως ὅτε περαιωθῇ ἡ δίκη. εἰ δὲ ἤδη ψῆφος γέγονε περὶ τῶν ἐγκεκλεισμένων ἐκβιβάζεσθαι αὐτὴν εἴτε σωματικὴ ἐστὶν εἴτε χρηματικὴ.

ἐκ τοῦ εὐσταθείου μέρος τῆς ἐπιτομῆς τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Ἐπὶ τῶν χρηματικῶν αἰτήσεων ὁ μὴ εὐπορῶν ἐγγυητὴν παρασχεῖν οὐκ ὀφείλει πλέον τῶν λ· ἡμερῶν μένειν ἐν τῇ φυλακῇ, εἰ δὲ χρεία ἐστὶ πλείονος ὑπερθέσεως ὀφείλει ἐξωμοσίᾳ καταπιστευθῆναι.

καὶ πάλιν.

Ἐὰν ἐξ ἀναφορᾶς δημοσίων προσώπων ἐπὶ φόνῳ κατενεχθῶσι τινὲς, οὐκ ὀφεί-

λουσιν

λουσιν ἐγγυηταῖς καταπιστευθῆναι ἀλλὰ βληθῆναι εἰς φυλακὴν μέχρις ἑξαμήνου περαιουμένου τοῦ πράγματος. εἰ δὲ ὑπὸ ἰδιωτῶν κατηγορηζώσι δηλονότι μετὰ ἐγγράφων νομίμων, ὀφείλουσιν ἐγγύας διδόναι ἢ μένειν ἐν τῇ φυλακῇ ἕως ἐνιαυτοῦ τεμνομένου τοῦ πράγματος.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ἐπιτομῆς τοῦ. β. διατάξεως τοῦ. ε. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἧς ἡ ἀρχὴ ἰδιωτικὰς.

Εὰν τὶς ἐμβληθῇ ἐν ἰδιωτικῇ φυλακῇ προνοίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἀφελέσθω παραχρῆμα τοῦ φυλακῆς. σημείωσαι ὅτι ῥαθυμουμένου τούτου τοῦ πράγματος δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀναφέρειν τῷ κατὰ καιρὸν προεστῶτι τῶν θείων πριβάτων οὗτος γὰρ φησὶ μὴ ποιήσαντες οὐτὴν παρὰ μόνην τὴν οὐσίαν ἀλλὰ καὶ τὸν πρὰ τὴν σωτηρίαν αὐτὴν ὑποστήσονται κίνδυνον.

ἐκ τοῦ θεοδώρου τοῦ ἑρμουπολίτου ἐπιτομὴ τοῦ αὐτῆς διατάξεως.

Ὁ νόμος οὐ βούλεται ἰδιώτην ἔχειν φυλακὴν ἰδίαν. ἀλλὰ τὸν ἔχοντα κατά τινος ἀναγκάζει τοῖς ἄρχουσι προσιέναι. κἀκεῖνοι εἰ συνείδωσι δίκαιον φυλακὴν γενέσθαι, ἐπιτρέπουσι τοῦτο. εἰ δὲ τούτου μὴ φροντίσας, ὁ ἰδιώτης κατάσχῃ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ ἐν φυλακῇ ἰδίᾳ, ἀτιμώρητος οὐκ ἔσται. ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμίῳ ὑποκείσεται. καὶ τοσαύτας ἡμέρας ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ διάξει, ὅσας ἐποίησεν ὁ παρ' αὐτοῦ ἐγκληθεὶς ἰδιωτικῇ φυλακῇ. ὁποίας καὶ εἴη τύχης ἐκπίπτων καὶ τῆς κατ' ἐκείνου ἀγωγῆς. δίδωσι δὲ ἄδειαν καὶ τοῖς ἐπισκόποις ἐκβάλλειν καὶ τοὺς ἐμβαλλομένους ταῖς ἰδιωτικαῖς φυλακαῖς. καὶ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχουσιν οὕστινας ἔρχονται. καὶ περὶ τῆς ἱεροσυλίας ὑποβάλλει ἐγκλήματι ἐὰν ῥαθυμήσωσιν, καὶ τοὺς πρώτους τῆς τάξεως αὐτῶν.

ἐκ τοῦ κατὰ στοιχεῖον ἡ ἐπιτομὴ τῆς ι. διατάξεως τοῦ ιη. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οἱ μαθηματικοὶ τὰς οἰκείας βίβλους ἐπ' ὄψεσι τῶν ἐπισκόπων καιέτωσαν. οὕτω τε τῇ ὀρθοδόξῳ θρησκείᾳ παραδιδό-

σθωσαν

σθωσαν μηδεμίαν ἐπανόδου πρὸς τὴν οἰκείαν πλάνην ἐλπίδα φυλάττοντες· μὴ αὐτεχόμενοι δὲ καὶ τὰ ῥώμης αὐτῆς καὶ τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει διαγωγῆς ἐκβληθήσονται. εἰ γὰρ μετὰ ταῦτα ἢ ἐν πόλει φανῶσιν ἢ ταῖς αὐτῶν χρώμενοι διδασκαλίαις ἐξοριζέσθωσαν.

ἐκ τοῦ κατὰ στοιχεῖον μέρος τῆς ὑπτομῆς τῆς Β. διατάξεως τοῦ λζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οἱ ἀπελάται ἅπαξ μὲν ὅσον πλημμελοῦντες τυπτέσθωσαν. ἐκ δευτέρου δὲ διαπραττόμενοι ἐξοριζέσθωσαν. εἰ δὲ καὶ τρίτον φωραθεῖεν τὸ τοιοῦτο κατατολμῶντες χειροκοπείσθωσαν, τῆς ἀπειλασθείσης ἀγέλης δηλονότι τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ παρ' αὐτῶν ἀποκαθισταμένης.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὑπτομῆς τοῦ κ. ς. διατάξεως τοῦ μζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν.

Οἱ κατὰ τόπον ἐπίσκοποι φροντιζέτωσαν παραφυλαχθῆναι ὑπὸ τοῖς ἐξοριζομένοις δίην ἑκῶς ἢ ἐπί τινα χρόνον ῥητὸν τὰ προσεταγμένα τῇ διατάξει.

ἐκ τοῦ εὐσθαθείου μέρος τῆς ἐπιτομῆς
τῆς ι α. διατάξεως τοῦ μ θ. τίτλου
τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οἱ ἔχοντες πράγματα τοῦ κατακρι-
θέντος ὑπὸ τυραννίδι ἐν τῇ βασιλίδι
πόλει εἴσω δύο μηνῶν καὶ εἴσω ὀκτὼ ἐν ταῖς
ἐπαρχείαις ὀφείλουσι καταμηνύσαι ἐπεί
τοιγε μετὰ τῶν πραγμάτων τὸ τετραπλά-
σιον παρέχουσιν.

ἐκ τοῦ καταστοιχείου ἕτερα ἐπιτομὴ τῆς
αὐτῆς διατάξεως.

Εἀν τις ὡς ὑπὸ τυραννίδος ἐλεγχθεῖς
δήμευσιν ὑπομείνῃ οἱ μὲν ἔχοντες
αὐτοῦ πράγματα καὶ διάγοντες ἐν τῇ
βασιλίδι πόλει εἴσω δύο μηνῶν ὀφείλου-
σιν αὐτὰ προσαγγέλειν. εἰ δὲ μὴ διάγοντες
ἐν αὐτῇ εἴσω ὀκτὼ μηνῶν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο
ποιήσουσιν μετὰ τῶν πραγμάτων τὸ τε-
τραπλοῦν παρέχουσι.

ἐκ τῶν ς. βιβλίου τῶν βασιλικῶν μέρος
τῆς ι α. διατάξεως τοῦ α. τίτλου τῶν ι.
βιβλίου τοῦ κώδικος.

πᾶσα

Πᾶσα δημοσία δίκη ἐντὸς ἓξ μηνῶν μετὰ τὴν προκάταρξιν μετρουμένων πληρούσθω, εἰ μὴ ἄρα συμβῆ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἢ πρόσωπα ἢ δικαιώματα τινὰ ἕτερα ἐξ ἐπαρχιῶν ἀχθῆναι ἐν τὴν βασιλίδα πόλιν ἢ αὐτοὶ οἱ ἐναγόμενοι τὴν αἰτίαν ὑπερθέσεως παράσχωσιν ὡς ἀπαράσκευοι.

ἐκ τοῦ εὐσταθίου περὶ χρονικῶν διαστημάτων μέρος τῆς ἐπιτομῆς τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Πᾶσα φισκαλία δίκη ἤτοι τοῦ δημοσίου ταμιείου εἴσω ἓξ μηνῶν μετὰ τὴν προκάταρξιν περαιούσθω, εἰ μὴ ἄρα ὑπέρθεσις ἀναγκαῖα ἐστιν. ὡς βιβλίου ι. τοῦ κώδικος τίτλου. α. διατ. ι α. τῶν δὲ βασιλικῶν βιβλίου. νϛ. τίτλου. β. κεφάλαιον τελευταῖον.

ἐκ τοῦ ἀδήλου ἤτοι ἐκ τῶν βασιλικῶν ἡ διάταξις ζ. τοῦ γ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Αὐτοκράτωρ Ζήνων.*

Ἐὰν δημευθέντος τινὸς ἡ οὐσία πιπράσκεται ἔξεστι καὶ τοῦ κόμιτι τῶν

ἰδιοκτήτων τοῦ βασιλέως καὶ τῇ σχολῇ τῶν παλατίνων καὶ τῷ τοῦ δημοσίου συνηγόρῳ ἀγοράζειν τινὰ πράγματα ἐκ ταύτης τῆς οὐσίας μηδενὸς διαβάλλοντος τὸ συνάλλαγμα. PP. III. KAL. AVG. POST. CONS.*

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὑπὸ τομῆς τῆς ι. διατάξεως τοῦ θ. ἤτοι β. τίτλου τοῦ ι. βιβλίου τοῦ κώδικος ἧς ἡ ἀρχὴ θεπίζομεν.

Σημείωσαι ὅτι ὁ βουλευτὴς καὶ ὁ ταξεώτης δύνανται γίνεσθαι κληρικοὶ καὶ δημόσια χρεωστῶσιν, ἑτέρῳ δὲ λόγῳ ὅτι τολμηρῶς καὶ ῥιψοκινδύνως ἔῤῥωται ἢ ὑπὲρ τούτου χειροτονία.

ἐκ τῶν βασιλικῶν μέρος τῆς διατάξεως ζ. τοῦ ι α. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οὔτε οἰκέτῃ οὔτε ἐλευθέρῳ ἔξεστι καταμηνύειν ὅθεν μηδεὶς εὐλαβείσθω μήτε θανάτου μήτε οὐσίας ἀφαίρεσιν. εἰ δέ τις ἢ ἄλλως πῶς καταμηνύσει τινὰ ἢ ὡς εὑρόντα θησαυρὸν διαβάλει, οἰκέτης μὲν ὢν παρα-

παραχρῆμα διδόσθω πυρὶ, καὶ μάλιστα εἰ τοῦ δεσπότου κατηγορεῖ. ἐλεύθερος δὲ ὑπάρχων καὶ τῆς οὐσίας ἐκπίπτων καὶ τῆς πολιτείας ἔξω τῶν ὅρων τῆς ῥωμαϊκῆς γινέσθω βασιλείας.

ἐκ τοῦ ρ δ. κεφαλαίου τοῦ α. τίτλου τοῦ ς. βιβλίου τῶν βασιλικῶν ὡς θεόδωρος φησὶ, μέρος τῆς αὐτῆς διατάξεως.

Μήτε ὁ κόμης τῆς ἰδικῆς περιουσίας, μήτε τις ἕτερος τῶν ἐν κωνσταντινουπόλει ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχόντων τὸν περὶ θησαυροῦ καταμηνύοντα προσδεχέσθω. εἰ δὲ περί τινος ἑτέρου φισκαλίου προσαγγέλει ὑπὸ ἐγγύην εὐθὺς οὐχ ἧττον. ε. λιτρῶν γινέσθω. καὶ μὴ δέ τις σφραγὶς ἢ ἀνάγραφος, ἢ καινισμὸς ὁ τυχὼν ὑπὲρ τοῖς προσαγγελθεῖσι προσερχέσθω πράγμασι πρὸ διακρίσεως ἐγγράφου.

ἐκ τοῦ ζ. τίτλου τοῦ ν ς. βιβλίου τῶν αὐτῶν μέρος τῆς διατάξεως η. τοῦ αὐτοῦ τίτλου, ἤτοι ἐπιτομὴ τῆς αὐτῆς

Μὴ ἐξέστω τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις λέγειν ὡς περιηχήθησαν τινὰ κατέ-

κατέσχειν δημόσια, καὶ διὰ ταύτης τῆς ἀφανοῦς κατηγορίας ἐπιβουλεύειν ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ ὁ καταμηνυτὴς παρέστω, καὶ ἡ ποιότης αὐτοῦ σκοπείσθω, καὶ μηδὲ υἱὸς πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀπελεύθερος πάτρωνα ὑπὲρ δημοσίοις καταμηνύετω, μηδὲ ὁ ἐξωρίαν ὑπομείνας, ἢ ἐπὶ συκοφαντίᾳ κατακριθεὶς, ἢ πληγὰς παρὰ τοῦ ἄρχοντος δεξάμενος. μηδὲ ἕτερον πρόσωπον ἀπὸ νόμου εἰργόμενον ἀκούεσθω. οἰκέτης δὲ ἢ ὑπὲρ δημοσίᾳ αἰτίᾳ ἢ ὑπὲρ ἄλλῃ τινὶ τοῦ δεσπότου κατηγορῶν ἐν αὐτῷ τὸ φθέγγεσθαι τὴν κατηγορίαν ἀποτεμνέσθω. εἰ καὶ ἀληθεύει κατὰ τοῦ δεσπότου. καὶ ἡ σχολὴ δὲ τῶν παλατίνων ἐὰν καταμηνύσῃ τινὸς (μόνη γὰρ αὕτη καὶ δύναται) καταμηνύειν καὶ ἀναγκάζεται) ἢ καὶ ἕτερος ὁ ἐκ τοῦ νόμου συγχωρούμενος μνημονευέτω τοῦ καταμηνύοντος ὁ τοῦ δημοσίου προεστὼς καὶ εἰ μὲν ὑπὲρ τοῦ βασιλίδος πόλεως ἐστὶν ὁ καταμηνυθεὶς ἐκ διαλαλιᾶς τοῦ κόμητος τῶν ἰδικῶν ὑπομιμνησκέσθω καὶ μηδὲν πλέον πάσῃ τῇ τῶν παλατίνων σχολῇ καὶ τῷ κατὰ καιρὸν πριμικηρίῳ καὶ τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις διδότω τῶν τεσσάρων

νομισ-

νομισμάτων μήτε ὑπὲρ τῆς ὑπομνήσεως μήτε ὑπὲρ προβολῆς τοῦ ἐντολέως καθεκάστην δὲ διάγνωσιν τὰ νεμομισμένα δαπανήματα ἐν τῷ εἰρημένῳ δικαστηρίῳ παρεχέτω, καὶ ὑπὲρ τῆς διαγνώσεως αὐτῆς καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν πεπραγμένων ἐκλήψεως καὶ αὐτούθυνος μὲν ὢν ἀπαλλαττέσθω τῆς δίκης. εἰ δὲ ὑπεύθυνος φανείη μὴ αὐτὰ μόνα ἅπερ ἔχων εὑρίσκεται πράγματα, ἢ τὸ χρέος ὅπερ ἐχρεώστει ἀποδιδότω ἀλλὰ καὶ τὰ σύμβαντα τῷ ταμείῳ δαπανήματα ἐν διπλασίων διδότω ὑπὲρ ὧν μάτην ἐδικάσαν. ἐὰν δὲ πράγματα μόνα καταμηνύεται ὡς διαφέροντα τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ ἀγνοεῖται δὲ ὁ ταῦτα διακρατῶν καὶ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει τὰ πράγματα ἢ ὑπὸ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν ἢ ἀκινήτοις μὲν οὖσιν αὐτοῖς μὴ ἐπιβαλλέτω τίτλους ἢ σχολὴ τῶν παλατίνων. μήτε ἐπιβαινέτω αὐτοῖς. ἀλλὰ προγράμματα προτιθέτω ὁ κόμης τῶν ἰδιοκτήτων τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς περιφανέσι τόποις τῆς βασιλίδος καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα διάκειται, ἐπιτρέπων ἑκάστῳ αὐτιποιουμένῳ τούτων τῶν πραγμάτων εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν καταλαμβάνειν

τὸ αὐτοῦ

τὸ αὐτοῦ δικαστήριον, καὶ συνίστασθαι τοῖς ἑαυτοῦ δικαίοις ὑπὸ ταῖς εἰρημένοις διαπαύαις εἴτε αὐτὸς ὁ κατέχων τὰ πράγματα βούλεται ἁπαντῆσαι, εἴτε φίλος αὐτοῦ εἴτε οἰκέτης, εἴτε ἀπελεύθερος ὅταν ἅπεστιν ὁ τῇ ἀληθείᾳ ταῦτα κατέχων πληρουμένων καὶ ὑπὸ αὐ καὶ πάντων ὅσα περὶ τοῦ φύλακος τῆς νομῆς νενομοθέτηται. ἐὰν δὲ μήτε αὐτὸς ὁ τῆς ὑποθέσεως κύριος, μήτε ἐντολεὺς αὐτοῦ νεμόμενος, μήτε φύλαξ τοῦ νομῆς φανείη εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν καὶ οὗτος αὐτὸ γένηται δῆλον ἐν ὑπομνήμασι γινέσθω μὲν ὑπὸ νομῆς τῶν πραγμάτων τὸ ταμεῖον μηδενὸς προκρίματος ἐπαγομένου καὶ κυρίῳ τῶν πραγμάτων ἐν ταῖς ἁρμοζούσαις αὐτῷ περὶ τούτων δικαιολογίαις. εἰ δὲ κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα εἴη τὰ καταγγελθέντα πράγματα, μηδὲ ταῦτα κατεχέτω τὶς προπετῶς ἀλλ' ἀναζητείσθω ὁ ταῦτα νεμόμενος καὶ ὑπομνηθεὶς ἀγονιζέσθω τὴν δίκην ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις διαπανήμασι καὶ ὅροις διὰ δὲ πάντων τῶν ἐννόμων τρόπων καὶ ἀποδείξεων ἐγγράφων καὶ ἀγράφων ἀνερευνάσθω τὰ πράγματα καὶ διὰ τῶν δυναμένων εἰδέναι

τὸ

τὸ ἀληθὲς προσώπων, εἰδότος τοῦ ἐναγομένου ὡς ἐὰν ἁλῷ οὐ μόνον τὰ περὶ τὴν δίκην γινόμενα δαπανήματα ἀπαιτηθήσεται ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα παρ' αὐτῷ φανέντα καὶ τὴν τούτων διατίμησιν. ταῦτα καθόλου περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων ἡ διάταξις νομοθετήσασα ἐπιφέρει λοιπὸν ἰδικὴν νομοθεσίαν περὶ τῶν διὰ τυραννίδα δημευομένων λέγουσα τὸν ἐπὶ τούτοις καταμηνύοντα μηδὲ μηνυτὴν καλεῖσθαι, ἀλλὰ ἑτοίμως προσέχεσθαι καὶ εἰ μὲν συκοφαντήσωσιν οἱ προσαγγείλαντες ὁμοίως τοῖς ἄλλοις μηνυταῖς αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι. ἐὰν δὲ διελέγξωσι τὰ μηνυθέντα μὴ μόνον ἀπαλλάττεσθαι τῆς τιμωρίας ἀλλὰ καὶ ὀγδόην μοῖραν τῶν προσαγγελθέντων πραγμάτων αὐτοὺς κομίζεσθαι, τοὺς δὲ καταγγελθέντας ἐὰν μὲν τὰ παρ' αὐτῶν κατεχόμενα πράγματα ἤτοι ἡ οὐσία πᾶσα ἐλάττων εἴη τῶν πεντήκοντα τοῦ χρυσίου λιτρῶν πρὸς τὴν διατίμησιν αὐτῶν τὰς ἐγγύας διδόναι. εἰ δὲ ὑπερβαίνει τὰς πεντήκοντα λίτρας ἄχρι μὲν τῶν πεντήκοντα παρέχειν καὶ αὐτοὺς τὰς ἐγγύας, ἐπὶ δὲ τῇ λοιπῇ ποσότητι διομνύσθαι προσιόντας

ἐν τῇ

ἐν ἐξομοσίᾳ ὡς προσεδρεύσωσι τοῦ δικαστηρίου αὐτοὶ ἢ οἱ τούτων ἐντολεῖς καὶ οὐκ ἀπολειφθήσονται τοῦ δικαστηρίου τῶν θείων ἰδικῶν τοῦ βαλέως, ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἐξομοσίαν ἀπολειφθέντες τρίτον κληθεῖεν ἑκάστης κλήσεως ὑπὲρ δέκα ἡμέρας γενομένης, γένηται δὲ καὶ τρία κατ' αὐτῶν κηρύγματα, καὶ μήτε οὕτως φανεῖεν αὐτοὶ ἢ οἱ ἐντολεῖς αὐτῶν ἢ διεκδικηταὶ ὑπεβαινέτω μὲν τοῖς πράγμασι τὸ ἱερώτατον ταμεῖον φυλάττεσθαι δὲ τὸ ἀπόκριτον τοῖς ἀπολιμπανομένοις. εἰ δὲ τὰ προσαγγελθέντα πράγματα ἐν ἐπαρχίᾳ διάκεινται καὶ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ κινούμενος ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων ἢ ἐκ προστάξεως τοῦ κόμητος τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως ἐξετάζει τὴν ὑπόθεσιν μηδὲν ταραχῶδες μηδὲ βίαιον γινέσθω, ἀλλὰ τὰ μὲν δαπανήματα τῆς δίκης εἰς τὸ τρίτον μέρος τῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει γινομένων πρεχέσθω. ἕκαστος δὲ προσαγγέλλων ἢ τοῦ κόμητι τῶν θείων ἰδικῶν τοῦ βασιλέως ἢ τῇ σχολῇ τῶν παλατίνων ἢ τοῖς λαμπρωτάτοις τοῦ δημοσίου συνηγόροις ἢ τοῖς λαμπρωτάτοις ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν γινωσκέτω ὡς εἴτε ὑπεμείνας

τῇ δί-

τῇ δίκῃ φανείῃ συκοφάντης εἴτε ἀποστῇ τῇ κατηγορίας καὶ ἀφανὴς γένοιτο σύμμετρον μὲν ἔχων περιουσίαν καὶ μὴ δεδιὼς τὴν ἐν αὐτῇ τιμωρίαν, καὶ πληγὰς βαρυτάτας ὑπομένει καὶ διηνεκῶς ἐξωρίζεται. ἐὰν δὲ στρατείαν ἔχῃ ἢ σεμνὸν ὑπὸ τήδευμα ἢ περιουσίαν ἀρκοῦσαν, ἐκπίπτει καὶ τῆς στρατείας καὶ τῇ οὐσίας καὶ οὐ δὲ τὴν βασιλίδα πόλιν οὐ δὲ τὴν ἐπαρχίαν οἰκῆσαι συγχωρεῖται παραφυλαττόντων τὸν νόμον τοῦτο κόμητος τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως καὶ τῇ πειθομένης αὐτῷ σχολῆς καὶ τοῦ παραβαίνοντος αὐτὸν ἐφ' ἑκάστῳ κεφαλαίῳ πεντήκοντα χρυσίου λίτρας πρόστιμον ἀπαιτουμένου. εἰ δὲ ἐν ἐπαρχίᾳ παραβαθείη τι τούτων ἐφ' ἑκάστῃ αἰτίᾳ ἀνὰ τριάκοντα χρυσίου λιτρῶν καὶ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες καὶ αἱ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς ἀπαιτείσθωσαν. ἵνα δὲ τὰ τῶν προστίμων τούτων μὴ λανθάνῃ, ἔξεστι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἠδικημένοις καταμηνύειν τὸν παραβάντα τὸν νόμον καὶ προσαγγέλλειν τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ ἢ τῷ ἐνδοξωτάτῳ μαγίστρῳ ἀζημίως ἵνα ταῦτα δι' αὐτοῦ μανθάνων ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τῷ μα-

γίστρῳ τὴν τῶν πεστίμων εἴσπραξιν ὑπο-
τρέψῃ.

ἐκ τοῦ ν ϛ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν μέρος
τῆς α διατάξεως τοῦ ι ϛ. τίτλου
τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Αἱ σχολάζουσαι τὸ λοιπὸν αὐνόναι καὶ
αἱ κεφαλιτιόναι τῷ δημοσίῳ διεκ-
δικείσθωσαν καὶ μὴ διαιρήσθωσαν παρὰ τῶν
ἀρχόντων ἑτέροις ἢ εἰς δημόσια ἔργα δίχα
θείου τύπου καὶ τὴν δόσιν καὶ τὸν τρόπον
τοῦ δαπανήματος διορίζοντος. ἀλλὰ μηδὲ
ἐκ τοῦ δημοσίου κανόνος εἰς ἰδιωτικὸν ἢ
δημόσιον ἔργον ὕλαι μεταφερέσθωσαν ἢ εἰς
ἀγορασίαν ὑλῶν χρήματα διδόσθωσαν ἄνευ
θείου τύπου τοῦ παραβαίνοντος οἰκοθεν τὸ
δημόσιον πληροῦντος καὶ τοῦ προσφόρου
σκρινίου βαρυτάτοις ὑπερτιμίοις ὑποκει-
μένου.

ἐκ τοῦ ἀδήλου ἤτοι ἐκ τῶν βασιλικῶν ἡ
διάταξις ι γ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Αὐτοκράτωρ ἀναστάσιος αὐθεμίῳ ἐπάρ-
χῳ τῶν πραιτωρίων. ἐὰν μὲν αἰτήσῃ
ἐπαρχία ἢ πόλις κουφισμὸν λαβεῖν τυχικῆς
συντελείας ἢ ἐπόπτην ἢ ἐξισωτὴν πεμ-
φθῆναι, ἀναφερέσθω μὲν ἡ δέησις αὐτῶν
εἰς βα-

εἰς βασιλέα καὶ ἐξ ὑπολογῆς αὐτοῦ ὁ ὑπο-
τήδειος πεῖς τοῦτο πεμπέσθω, ὅρκον πρό-
τερον διδοῦς, καὶ ἐάν τι μηνύσῃ οὗτος τοῖς
ἐπάρχοις μηδεὶς τύπος διδόσθω ὑπὲρ τὴν
μηνύσιν αὐτοῦ εἰ μὴ αὐτοὶ οἱ ἔπαρχοι ἀνα-
διδάξωσι βασιλέα πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ
ἀναδιδαχθέντα καὶ ζητηθέντα καὶ οὕτως
θεῖος ἐκφωνηθείη τύπος ὀφείλων πᾶσι
τρόποις παραφυλάττεσθαι. ὁ δὲ καθ' εἷς
ἄνθρωπος δεήσεις περὶ τοιούτων ἐννοιῶν
μὴ ὑπιδιδότω. μήτε δὲ κουφισμὸς ἢ μείω-
σις διηνεκῶς ἢ προσκαίρως μήτε ἐποψία
μήτε ἐξίσωσις γινέσθω χωρὶς βασιλικῆς
ἐγγράφου κελεύσεως ἀλλὰ μήτε ἐκταγὰς
ποιείτωσαν οἱ ἔπαρχοι ὑπὲρ χρόνων προ-
λαμβανόντων τὴν αὐτὴν ἀρχὴν μήτε σι-
τηρέσια τισὶν ἀφοριζέτωσαν ἢ ἄλλως πῶς
χρήματα ἢ μὴ παρεχόμενα τὴν ἀρχὴν ἢ
παρεχόμενα μὲν διὰ δὲ τὴν ἔλλειψιν τῶν
ταῦτα κομιζομένων σωμάτων ἀργήσαντα
ἢ διὰ τὸ παυθῆναι τὴν αἰτίαν σχολάσαι δι'
ἣν παρείχοντο τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ἐκ βασιλικῆς μόνης αὐθεντίας
γινέσθω κατὰ τὸν θεῖον ἔγγραφον τύπον.
οἱ δὲ μὴ τοῦτο παραφυλάττοντες καὶ τὸ

διδόμενον οἴκοθεν ἀποδιδότωσαν καὶ πᾶσαν ἄλλην ζημίαν ἣν ἂν ὑποστῇ τὸ δημόσιον. μήτε δὲ ὑπερθέσεις ἢ προθεσμίας ἐπὶ τούτοις ὀφειλομένοις δημοσίοις ἐνδιδότω, τὶς ἢ τὰς νενομισμένας προθεσμίας χωρὶς ἐγγράφου θείας κελεύσεως. ὁ δὲ εὔθυ κατὰ αὐθεντίαν οἰκείαν ποιῶν οἴκοθεν καταβαλλέτω τὰ κεχρεωστημένα τῷ δημοσίῳ. μήτε δὲ τὰ πολιτικὰ χρήματα ὅσα ἢ τῷ δημοσίῳ εἰς φέρεται ἢ τοῖς πόλεσιν ἀφώρισται εἰς ἑτέρας μεταφερέσθω χρείας ἢ προσώποις τισὶν ἀφοριζέσθω χωρὶς θείας κελεύσεως. καὶ ἡ τάξις δὲ τῶν ἐπάρχων εἰ μὴ πάντα τὰ περιεχόμενα τῇ διατάξει ταῦτα παραφιλάξει καὶ διδάξει τοὺς ἐπάρχους καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν καὶ αἱ πειθόμεναι τάξεις αὐτοῖς καὶ οἱ λοιποὶ δημοσιεύοντες εἰ † ταῖς τοιαύταις κελεύσεσιν ὑπουργήσοιεν οἴκοθεν διδότωσαν τὴν συμβαίνουσαν τῷ δημοσίῳ βλάβην καὶ ὡς τοῦ νόμου καταφρονήσαντες πεντήκοντα χρυσίου λίτρας προστιμάσθωσαν. τοιμερῶς δὲ πάντα τὰ δημόσια εἰσφερέσθω ταῦτε ἀλλὰ καὶ τὰ λέγομενα ἀρμενιακὰ τουτέστι καλάνδαις ἰανουαρίαις καὶ καλάνδαις

† εἰ μὴ

μαΐαις

μαΐαις καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς ἐπινεμήσεως ἐξίσων τριῶν μερῶν διαιρουμένων τῶν δημοσίων καὶ μηδεμιᾶς καινοτομίας ἐν τῷ μέσῳ γινομένης κατὰ τὴν συντέλειαν. ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀρμενιακὰ τελέσματα ἐν δύο καταβολαῖς συνετελεῖτο ἔξεστι τοῖς ταῦτα συντελοῦσιν εἰ βούλονται τὴν προτέραν συνήθειαν προτιμᾶν καὶ ἐν δύο καταβολαῖς ἀνὰ ἥμισυ καταβάλλειν καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἐν τῷ σεπτεμβρίῳ τῆς μελλούσης ἐπινεμήσεως καταβάλλειν. εἰ δὲ καὶ τριμερῶς βούλονται τὰ ἀρμενιακὰ δημόσια καταβάλλειν ἐχέτωσαν τὸν σεπτέμβριον μῆνα τῆς μελλούσης ἐπινεμήσεως πρὸς ὑπέρθεσιν αὐτοῖς δεδομένον. τὸ δὲ προαπεσταλμένον κατὰ συνήθειαν εἰσφερέσθω ἐν τῷ προνομίῳ ἑκάστης ἐπινεμήσεως ἐπειδὴ τοῦτο δηλοῖ καὶ ἡ προσηγορία αὐτοῦ.

DAT. KAL. APRIL. PAVLO V. C. COS.

ἐκ τοῦ ἀδήλου ἤτοι ἐκ τῶν βασιλικῶν ι θ.

διάταξις τοῦ ιθ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Αὐτοκράτωρ ἀναστάσιος αὐθεμίῳ ἐπάρχῳ τῶν πραιτωρίων. ἵνα μὴ πολλῶν

ἀπαιτούντων τὰ δημόσια καὶ οἱ συντελεῖς βλάπτωνται καὶ αὐτὸς ὁ δημόσιος λόγος εἰσμόνος κανονικάριος εἰς ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐκ τοῦ προσφόρου πεμπέσθω σκρινίου, ὀφείλων κατεπείγειν τὴν ἐξάνυσιν τῶν κεχρεωστημένων τίτλων τῷ ἰδίῳ σκρινίῳ. ἐξπελευστὴς μέν τοι μὴ πεμπέσθω εἰ μὴ μετὰ παραδρομὴν τῆς ὁρισμένης προθεσμίας καὶ ἑτέρου μηνὸς. τούτου δὲ τοῦ χρόνου διατρέχοντος πεμπέσθω ὁ ἐξπελευστὴς προστιμωμένου, καὶ τοῦ ἄρχοντος καὶ τῆς τάξεως αὐτοῦ καὶ τοῦ κανονικαρίου πρὸς τὸν οἶκον τῶν μὴ ἀπαιτηθέντων χρημάτων καὶ πρὸς τὴν τῆς ῥαθυμίας ποσότητα ὥστε τὸν αὐτὸν ἐξπελευστὴν, καὶ τὰ λοιπαζόμενα δημόσια καὶ τὸ πρόστιμον μεθοδεύειν. μόνῳ δὲ τῷ ἄρχοντι καὶ τῇ τάξει καὶ τῷ κανονικαρίῳ ὁ ἐξπελευστὴς ἐπικείσθω ἀφοριζομένης αὐτῷ παραμυθίας καὶ πρὸς τὴν ἐπαρχίαν τὴν χρεωστοῦσαν καὶ πρὸς τὰ διαστήματα τὴν δὲ παραμυθίαν ταύτην ὁ ἄρχων ἐπιγινωσκέτω καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ καὶ ὁ κανονικάριος ὡς αἴτιοι γενόμενοι τοῦ πεμφθῆναι τὸν ἐξπελευστὴν. ἐξπελευστὴς δὲ ἕτερος μηδέποτε πεμπέσθω μὴ δὲ ἄλλος

τὶς

τὶς μετὰ τὸν ἐξπελευστὴν· ἐὰν δὲ νομίσω-
σιν οἱ ἔπαρχοι χρειῶδες εἶναι τὸ καὶ ἕτερον
ἐκπέμψαι μετὰ τὸν ἐξπελευστὴν τὰ αὐτὰ
καὶ πρὸς τούτῳ κρατείτω καὶ τὴν ὁριζομένην
αὐτῷ παραμυθίαν ὁ αἴτιος τοῦ πεμφθῆναι
αὐτὸν παρεχέτω τουτέστιν ὁ τῆς ἐπαρχίας
ἄρχων καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ καὶ ὁ κανονικάριος
καὶ ὁ ἐξπελευστὴς· ἡ γὰρ ἀφορισθεῖσα τῷ δὲ
κανονικαρίῳ παραμυθία πᾶσι τοῖς μετ'
αὐτῶν πεμπομένοις ἀπαιτηταῖς ἀρκεῖ
καὶ μηδὲν περαιτέρω μήτε τὰ συστήματα
τῶν πόλεων, μήτε οἱ συντελεῖς ἀναπείσθο-
σαν εἰ καὶ πλείονες πρὸς ἀπαίτησιν ἐκ-
πεμφθείησαν προστιμωμένων ἑκάστοτε πάν-
των τῶν ἐκπεμπομένων καὶ μὴ αὐνόντων
τὰ δημόσια καὶ ὅσαι δὲ γίνονται ἐκταγαὶ
τῷ δὲ κανονικαρίῳ πεμπέσθωσαν ὥστε δι'
αὐτοῦ καὶ ταύτας αὐνέσθαι μὴ αὐξάνεσθαι
δὲ διὰ τῶν τὴν ἀφορισμένην αὐτῷ παρα-
μυθίαν. ἐνδοματικὰ δὲ μηδεὶς λαμβανέτω
ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα παντελῶς ἀπα-
λειφέσθω. εἰ δὲ κατά τι παραβαθείη τὰ νο-
μοθετηθέντα πεντήκοντα χρυσίου λιτραὶ
πρὸς τίμιον ἔστω καὶ κατὰ τῆς τάξεως τῶν
ἐπάρχων καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων τῶν

ἐπαρχιῶν καὶ τῶν τάξεων αὐτῶν καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν τῶν δημοσιεύοντων προσώπων.

DAT. XII. KAL. AVG. CP. PAVLO. V. C. COS.

ἐκ τῶν παρατίτων μέρος τῆς ὑπτομῆς τῆς ιη. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν.

Περὶ τῶν προσφευγόντων ταξεωτῶν ἢ πολιτευομένων ὅπως δεῖ αὐτοὺς ἀπαιτεῖσθαι τὰς δημοσίους εἰς φορὰς φησὶν ἡ διάταξις παρακελευσαμένη μηδένα καταβάλλειν ἐπ' αὐτοὺς τὰς συντελίας εἰ μὴ δημοσιεύσωσιν. ὧδε γὰρ τοὺς προσφεύγοντας ἢ ἄλλως κρύβοντας ἑαυτοὺς ὀυδεμίαν βούλεται γίνεσθαι παρὰ τῶν συντελεστῶν ἐπ' αὐτοὺς καταβολήν.

ἐκ τοῦ νζ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν μέρος τῆς β. διατάξεως τοῦ κζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οἱ τὰς πόλεις οἰκοῦντες ἢ ἐν αὐταῖς κεκτημένοι μὴ αὐτοκαζέσθωσαν εἰς ἑτέραν πόλιν ἢ εἰς τὴν μητρόπολιν εἴδη

χορη-

χορηγεῖν. εἰ δὲ καὶ τὶς ἀπαραίτητος αἰτία καταναγκάσῃ, οὐκ γενέσθαι τοῖς δικαίοις τιμήμασι τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει κρατοῦσιν ἐξ ὧν τὰ εἴδη πρέχεται πιπρασκέτωσαν ἐκείνων ταῦτα μετακομιζοντῶν τῶν δεομένων τῶν εἰδῶν. ὑπολογιζέσθω δὲ τοῖς πιπράσκουσι τὰ τιμήματα τῶν εἰδῶν εἰς τὰ συντελούμενα ἐν χρυσῷ παρ' αὐτῶν δημόσια. οὐδὲ γὰρ δίκαιον νῦν μὲν ἀπαιτεῖσθαι τινὰ παρέχειν εἴδη μετὰ χρόνον δὲ αὐτῷ τὰ τιμήματα λογίζεσθαι οὕτως εὐθυνίας γενομένης τοῦ λαμπρωτάτου ἄρχοντος ἑκάστης ἐπαρχίας ἐγκινδυνεύοντος εἰς τὸ καταλογίζεσθαι τὰ τῶν εἰδῶν τιμήματα κατὰ τὰς ὡρισμένας προθεσμίας ὑπὲρ αὐτῶν ἐκπέμπεσθαι. μηδεὶς δὲ ἀναγκαζέσθω πιπράσκειν πᾶσαν χρείαν αὐτοῦ ἀλλὰ τὰ ἐκπεριτεύοντα εἴδη ἀσεβεῖ γὰρ ἔστιν ἀποστερεῖσθαι τινὰ οἰκείων καὶ ἑτέροις ταῦτα χορηγεῖν ρ. χρυσίου λίτρας ὑφισταμένου ζημίαν καὶ κινδυνεύοντος εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ζώνην αὐτοῦ τοῦ παραβαίνοντος τὸν νόμον ἢ συγχωροῦντος αὐτὸν παραβασθῆναι. μηδεὶς ποτὲ χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης ὑπιταττέσθω τοῖς κτήρτωρσιν συνωνὴ καὶ ὅτε

δὲ γίνεται κατὰ θείαν μόνον κέλευσιν γι-
νέσθω ἐφ' ὧτε τοῦ τῆς συνωνῆς χρυσίον
ἐκ τοῦ συντελουμένης παρὰ τῶν κτητώρων
ἐν χρυσῷ συντελείας παρακατέχεσθαι ἐὰν
ὅλως τὰ τοῦ οἰκείας αὐτῶν συντελείας ἀρκῇ
πρὸς τὴν συνωνὴν. ἐὰν δὲ μὴ χρεωστῶσι δη-
μόσια οἱ τὴν συνωνὴν ὠθιταγόντες ἢ μερὸς
χρεωστῶσιν ἐν νομίσμασιν εὐστάθμοις πρό-
τερον τὸ χρυσίον λαμβανέτωσαν καὶ οὕτως
τὸ εἶδος ἀπαιτείσθωσαν μηδενὸς τολμῶν-
τος ἢ παράσταθμα δοῦναι τὰ νομίσματα
ἢ ἐλλιπῶς ταῦτα καταβαλεῖν ἢ ἄλλως πῶς
ζημιῶσαι τοὺς ὑποτελεῖς ἀλλὰ καὶ τὸ τε-
τραπλάσιον παντὸς τοῦ παρ' ἀλλήλου καὶ
τοῦ ζημίας ἀπαιτουμένου καὶ τοῦ ἐλλιπῶς
καταβάλλοντος. εἰ δὲ καὶ τὶς συνωνὴν ὠθι-
τάξας τολμήσῃ ἢ τὴν ὠθιταγεῖσαν παρα-
νόμως ἐκβιβάσει πεντήκοντα χρυσίου λί-
τρας πρωτιμᾶσθω, καὶ τοῦ στρατείας καὶ ἀξίας
ἐκπιπτέτω ὑποκείμενος καὶ μείζονι νικήσει
καὶ ὅτε δὲ κατὰ θείαν κέλευσιν γένηται
ὠθιταγὴ συνωνῆς ἕκαστος τῶν κτητόρων
πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν ζευγῶν ἤτοι ζευ-
γοκεφαλῶν ὑποκείσθω τῇ συνωνῇ μηδενὸς
αὐτῆς ἐξαιρουμένου. ὁ δὲ ὑπὲρ ταύτην τὴν
ἀνα-

ἀναλογίαν ἀπαιτῶν τινὰ τῶν συντελειῶν
προφάσει τῆς συνωνῆς καὶ ζημίᾳ τῶν πεν-
τήκοντα τοῦ χρυσίου λιτρῶν ὑποκείσθω
καὶ ζώνης καὶ ἀξίας ἐκπιπτέτω καὶ ἑτέραν
μείζωνα προσδοκάτω κίνησιν. ἀλλὰ ταῦτα
χωρὶς τῆς θρακικῆς διοικήσεως νενομοθέ-
τηται. ἐν θράκῃ γὰρ ἐπειδὴ οὐκ εἰς ὁλόκρη-
ρον εἰσφέρεται τὰ δημόσια διὰ τὸ προφά-
σει τῶν βαρβαρικῶν ἐφόδων ἐλαττωθῆναι
τοὺς γεωργοὺς καὶ μὴ ἀρκεῖν τὴν ἐν ἔδησει
συντέλειαν τοῖς κατ' αὐτὴν ἱδρυμένοις
στρατιώταις καὶ πάντων μᾶλλον ἀποτρέ-
φεσθαι εἰς αὐτὴν στρατιωτικὰ ταγματα
ἀνάγκη ἐστὶ συνεχὴς πάνυ γίνεσθαι ἐπειδὴ
μὴ ἐνδέχεται δίχα συνωνῆς ἀποτρέφεσθαι
τοὺς ἐν αὐτῇ στρατιώτας. ἐν ἐκείνῃ τοίνυν
τῇ διοικήσει ἡ μέχρι σήμερον κρατείτω
συνήθεια ὑποκειμένων καὶ τῶν ἐμπόρων
τῇ συνηθείᾳ πρότερον μέντοι καὶ τοῖς συν-
τελεταῖς καὶ τοῖς ἐμπόροις καταβαλλο-
μένου τοῦ τῆς συνωνῆς χρυσίου ἐν εὐστάθ-
μοις νομίσμασι καὶ ὀβρύζοις καὶ οὕτως αὐ-
τῶν ἀπαιτουμένων ἀδιαστρόφως καὶ ἀζημίως
τὸ εἶδος εἰσφέρειν τοῦ δὲ ταῦτα παραβαί-
νοντος τοῖς αὐτοῖς ὠθετιμίοις ὑποχειμένου

βέλ-

βέλτιον γὰρ αὐτὴ τῆς ἰδιωτικῆς ἐμπορείας μᾶλλον τοῖς στρατιώταις καὶ τοὺς ἐμπόρους χορηγεῖν τὰς ἀναγκαίας αὐτῶν ἀποτροφάς. ἐὰν δέ ποτε διά τινας πόλεις μὴ ἔχουσας σιτωνικὰ χρήματα μήτε ἐντόπωθεν τοὺς ποροῦσας ἀνάγκη γέγονε συνωνὴν ποιήσασθαι, ἐξέστω μὲν τοῖς ἄρχουσι ταύτην ποιεῖν ἐν μόνῃ δὲ τῇ ἐνορίᾳ τῆς πόλεως τῆς περὶ σίτου δεομένης καὶ ἐν τοῖς αὐτῆς ὁρίοις καὶ κατὰ τὰ ἐν τοῖς τόποις κρατοῦντα κατὰ καιρὸν τιμήματα. τοῦτο δὲ παραφυλαττέτωσαν καὶ οἱ πατέρες τῶν πόλεων καὶ πᾶς ἕτερος τῆς συνωνῆς προνοήσων. εἰ δὲ καὶ ἀνάγκη γένηται πολιτικὴν γενέσθαι συνωνὴν ὡς ἐπειγομένων ἄλλων ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, καὶ ἐν ταύτῃ κατὰ θείαν μόνην κέλευσιν προβαινέτω, τοῦ χρυσίου πρότερον κατὰ τὰ ἐπ' ἀγορὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ὤνια παρεχομένου ἀδιαστρόφως καὶ ἀζημίως μετὰ τοῦ καὶ τὰ ναῦλα ἐκ τοῦ δημοσίου παρέχεσθαι ὥστε τὸν συντελέστην πιπράσκειν μόνον τὸ ἐπιζητούμενον εἶδος, καὶ πληρωθῆναι τοῖς δεομένοις τὴν χρείαν. μηδὲν δὲ ἐκ ταύτης τῆς διατάξεως καινιζέσθω τὰ περὶ τῇ συνωνῇ τῶν Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως

δια-

διατετυπωμένα. ἀλλὰ κρατείτω καὶ ὁ θεῖος τύπος ὁ διατυπώσας τὰ περὶ τῶν ἐπεισάκτων στρατιωτῶν ἀποστροφῆς. ὑποκείσθω δὲ τοῦ προστίμου τῶν πεντήκοντα τοῦ χρυσίου λιτρῶν καὶ τὸν εἰς ζώνην καὶ ἀξίαν ὑπομενέτω κίνδυνον ἥτε μεγίστη τάξις τῶν ἐνδοξωτάτων ἐπάρχων καὶ οἱ λαμπρώτατοι τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες μετὰ τῶν πειθομένων αὐτοῖς τάξεων καὶ οἱ κατὰ τόπον ἔκδικοι καὶ ἄλλοι οἱ δημοσιεύοντες παραβαίνοντες αὐτοὶ τὸν νόμον ἢ παραβαθῆναι συγχωροῦντες ἢ μὴ μηνύοντες αὐυπερθέτως καὶ ἀληθῶς κατὰ τῶν παραβαινόντων αὐτόν.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τοῦ ἀπιτομῆς τῆς διαταξέως αὐτῆς ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν σιτώνην.

Δοκιμασίᾳ τοῦ θεοφιλεστάτου τῆς πόλεως ἀνθυπάτου καὶ τῶν ἐν τοῖς κτήτορσι πρωτευόντων ἐκ τοῦ κατὰ χώραν τάξεως ὁ σιτώνης προχειρίζεται ἤγουν μέλων ἐν τῇ τάξει καταλέγεσθαι ἢ πληρῶν ἢ πληρῶσας.

ἐκ τοῦ

ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρος τῆς διαταξέως γ.

τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ὅταν ἐν τινι πόλει σιτώνου γένηται χρεία κατὰ δοκιμασίαν καὶ ὠθιλογὴν καθ' ἑκάστην πόλιν ὠθισκόπου καὶ τῶν ἐν τοῖς κτήτορσι πρωτεύοντων γινέσθω ἡ ὠθὶ αὐτῷ προβολὴ, οὐ κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς προβαλλομένοις οὐδὲ ἐφ' οἷς αὖ βουληθείησαν προσώποις, ἀλλὰ μόνων τῶν ὑπὸ τῆς χώρας ἐκείνης ταξεωτῶν τῶν στρατευομένων καὶ τῶν ἀποθεμένων τὴν τάξιν διὰ τῶν εἰρημένων προσώπων πρὸς τὴν σιτωνείαν προβαλλομένων. ἐπειδὴ εὐχερέστερον οὗτοι ταῖς δημοσίαις χρείαις ἐντετριμμένοι ἐκ μακρῶν χρόνων τὸ τῆς σιτωνείας διανύουσι βάρος. πάσης δὲ ζημίας ἀπαλλαττέσθωσαν οἱ σιτωνοῦντες καὶ πληροῦντες τὴν εἰρημένην χρείαν κατὰ τὸ δίκαιον λογοθετείσθωσαν. οὐ γὰρ δίκαιον αὐτοὺς αὐτὶ τοσούτων κόπων καὶ ζημιοῦσθαι. χορηγείτωσαν δὲ τὸν σῖτον κατὰ τὰ ἐπ' ἀγορᾶς ὤνια καὶ μηδὲν περαιτέρω. ὁ δὲ παραβαίνων ἢ παραβαθῆναι συγχωρῶν τὸν νόμον λ. χρυσίου λίτρας ἐπιτίμιον καταβαλλέτω.

ἐκ τῶν

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὠλτομῆς
τῆς διατάξεως δ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου
ἧς ἡ ἀρχὴ ἦλθεν.

Προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου οἱ κατὰ χώραν
ταξεῶται τὴν σιτωνίαν μετέρχον-
ται.

ἐκ τοῦ ν ς. βιβλίου τῶν βασιλικῶν μέρος
τῆς δ. διατάξεως τοῦ λ. τίτλου
τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μηδεὶς γινέσθω λογοθέτης χορὶς βα-
σιλικῆς κελεύσεως ἰδικῶς μεμνη-
μένης τῆς αὐτοῦ τοῦ λογοθέτου προσηγορίας
μήτε κατὰ κέλευσιν τῶν ἐπάρχων μήτε ἐκ
προστάξεως ἄλλου οἱουδήποτε δικαστηρίου
γινέσθω τὶς λογοθέτης ἐν ταῖς ἐπαρχίαις
ἢ πολιτικῶν ἔργων, ἢ σιτωνικῶν χρημάτων
ἢ λιμενητικῶν ἢ τῶν περὶ τοὺς δημοσίους
ὁλκοὺς τῶν πόλεων δαπανομένων ἢ περὶ
τειχοποιΐαν ἢ περὶ ὁδοστρωσίαν ἢ γεφύρων
ἢ μώλων κατασκευὴν ἀλλ' οὐδὲ τῶν λου-
τρονικῶν χρημάτων ἢ ἄλλως ὁποσοῦν εἰς
πολιτικὴν ζήτησιν ἀναφερομένων χωρὶς
βασιλικοῦ τύπου. αὐτὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς
εἴτε ἐκ δημοσίου χρήματα ἐκπέμψῃ πρὸς
τειχο-

τειχοποιΐαν ἢ ἑτέρου παντὸς ἔργου κα-
τασκευὴν, εἴτε εὕρῃ παρ' ἑτέρου καταλε-
λειμμένα χρήματα πόλεσι πρὸς ἅπαξ ἢ καὶ
διηνεκῶς ὅτε ἂν αὐτῷ παρασταίη πέμπει
τὸν λογοθέτην καὶ τὸ ἔργον ὀφείλοντα με-
τρήσας καὶ ἀκριβεῖς λογισμοὺς ποιήσασθαι
καὶ εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ κράτος ἀναγαγεῖν
ἐφ' ᾧτε γινομένης ὀρθῶς τῆς δαπάνης θείαν
γίνεσθαι παρ' αὐτοῦ τοῖς δεδαπανηκόσιν
ἀμεριμνίαν καὶ μηκέτι δευτέραν ζήτησιν
αὐτοὺς ὑπομένειν ἢ κληρονόμους αὐτῶν ἢ
διαδόχους. εἰ δὲ καὶ ὁ λογοθέτης πεμπό-
μενος ἐπιτραπείη ποιῆσαι ἀμεριμνίαν
τοῖς ὀρθῶς δεδαπανηκόσι τὰ χρήματα
καὶ μετὰ τὴν τῶν λόγων ἐρευνῆς ἐκθῆται
αὐτῶν ἀμεριμνίαν τοῖς ὀρθῶς δεδαπανη-
κόσιν, ἔστω καὶ αὕτη κυρία ὡς μήτε θείας
ἀμεριμνίας δεῖσθαι τὸ λοιπὸν μηδὲ ἑτέρας
ἀσφαλείας τὸν δαπανήσαντα ἢ τοὺς κλη-
ρονόμους αὐτοῦ ἢ διαδόχους ἀλλ' ἀρκεῖσθαι
τῇ τοῦ λογοθέτου ἀσφαλείᾳ. ἐπαγγελλέτω
δὲ καὶ δαπάνας διδόναι τοῖς λογοθέταις
ἡ διάταξις ἐφ' ᾧτε ἀζημίως αὐτοὺς ποιεῖσθαι
τὴν λογοθεσίαν. ὁ δὲ οἴκοθεν δαπανῶν ἢ
περὶ ἔργα τῆς πόλεως ἢ περὶ ἄλλην κοινω-

φελῆ χρείαν μηδενὶ ὑποκεῖσθαι λογοθεσίᾳ μηδὲ αὐτὸς μηδὲ κληρονόμος μηδὲ διάδοχος αὐτοῦ. μηδὲ ἐπὶ ζητήσει δημοσίων λογισμῶν οἷον ἐπὶ κερδῶν ἢ τῶν λεγομένων ἀγωνικῶν ἤτοι παραπομπικῶν ἢ τῶν δαπανομένων περὶ τοὺς δημοσίους ὄνους ἢ ὀνηλάτας ἢ τῶν διωγμητικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἃ ῥωμαϊκῷ ὀνόματι καλεῖται Sollemnia. μηδεὶς δὲ τῶν ἀρχόντων πεμπέτω λογοθέτην ἀλλὰ ἀναφερέτω πρὸς βασιλέα ἐφ' ᾧτε παρ' αὐτοῦ πέμπεσθαι τὸν ἐπὶ τούτοις λογοθέτην μηδὲ ἄχρις ἑνὸς ὀβολοῦ ὀφείλοντα κερδᾶναι, ἀλλὰ ὑπέρ τε δημοσίῳ λόγῳ καὶ τοῖς ὑποτελέσι φυλάττειν τὸ δίκαιον. ἐὰν οὖν εὑρὼν παρά τισι χρήματα δημόσια ὁ λογοθέτης ἀνύσῃ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ornamentum εἰσκομίσῃ, ἔξεστιν αὐτῷ καθ' ἑκάστην λίτραν ἓξ νομίσματα ὑπὲρ θεραπείας παρακατασχεῖν. εἰ δὲ παρὰ τῶν ὄντων ἐν ἐπαρχίαις ἢ ἑκόντων ἢ ἀκόντων ἄχρις ἑνὸς ὀβολοῦ λάβῃ αὐτὸς μὲν τὸ λαμβανόμενον ἀποδιδότω τετραπλάσιον ὀφείλων εἰσκομισθῆναι τοῖς δημοσίοις καὶ ποινῆς βασιλικῆς πειράσθω ὡς τὸ δημόσιον προδεδωκὼς ἢ τοὺς συντελεστὰς ἀδικήσας. ὁ δὲ

ἀνασχόμενος παρασχεῖν ὡς διὰ τοῦ καθομολογῶν ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναι τοῖς δημοσίοις ἀπαιτηθήσεται πάλιν τὰ περὶ ὅσων ὑπέμεινε ζήτησιν ὀφείλοντα εἰσκομισθῆναι τῷ δημοσίῳ λόγῳ καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ τῶν sollemnium ζητήσει ὁ Βασιλεὺς μανθάνων τὸ γινόμενον λογοθέσιον θείαν ἀμεριμνίαν ἐπιτίθεται τοῖς λογοθετηθεῖσι μηκέτι δεύτερον εὐλαβουμένοις λογοθέσιον αὐτῷ τῷ λογοθετοῦντι ἐπιτρέπων τοῖς λογοθετουμένοις ποιεῖν ἀμεριμνίαν ἐφ' ᾧτε τοὺς ταύτην λαμβάνοντας μηκέτι δευτέραν μένειν λογοθεσίαν, μήτε δὲ ὑπὲρ τῆς γινομένης ἀμεριμνίας λαμβανέτω τι παντελῶς ὁ λογοθέτης ἀλλ' ἐὰν ὅλως ἐπιχειρήσῃ τι λαβεῖν ἄδειαν ἐχέτωσαν οἱ κτήτορες καὶ πολῖται καὶ ἀπειθεῖσθαι τὸν ἐκβιβασμὸν αὐτοῦ καὶ δεήσεις ἐπιδιδόναι τῷ κατὰ καιρὸν Βασιλεῖ ὥστε πεμφθῆναί τινα ἐπὶ χώραν τὸν ὀφείλοντα ποινὴν εἰσπρᾶξαι τὸν ἐπιχειροῦντα τι ἀπαιτῆσαι. εἰ δὲ καὶ τὶς ἄρχων μετὰ τὸν παρόντα νόμον χωρὶς θείας ἐγγράφου κελεύσεως πρὸς αὐτὸν πεμπομένης ἀποστείλῃ λογοθέτην ἐπὶ οἱονδήποτε τῶν εἰρημένων ἔτι αὐτὸς μὲν ὁ ἄρχων εἴκοσι χρυσίου λίτρας πρόστιμον ὑποστήσεται.

στήσεται. ἡ δὲ τάξις αὐτοῦ, πρώτε καὶ δέκα. μή-
τε πεφάσει ἀνακαθάρσεως ὀχετῶν ἢ τῶν
πρὸς τοῖς τείχεσιν οἰκοδομημάτων καὶ τῆς
αὐτῶν καταλύσεως ἢ τῶν ἐν ταῖς δημοσίαις
σταῖς γενομένων τῶν καλουμένων προδου-
λείων καὶ ἐρειπίων. ἢ τῶν ἐν ταῖς μεσοστύλοις
τῆς πόλεως οἰκοδομουμένων ὡς ὀφειλόντων ἀ-
νατραπῆναι, ἢ περὶ εἰκόνων ἤτοι αὐτοτρόπων
ὅλως ἐπινοιῶν ἢ πολιτικῶν ζητήσεων ποιεί-
σθω τινὰς προστάξεις. εἰ δὲ καὶ ποιήσει ἄδειαν
ἐχέτωσαν οἱ ἐν ταῖς πόλεσι τὸν ἐντεῦθεν
ἐκβιβασμὸν ἀπωθεῖσθαι καὶ μηδεμίαν ἀπό-
κρισιν ποιεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσι
μετὰ τοῦ καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν εἰ
ὧν τὸ γινόμενον σιωπήσοιεν καὶ πᾶσαν πο-
λιτικὴν καὶ δημοσίαν βοήθειαν τοῖς αὐτοῖς
ὑποκεῖσθαι ἐπιτιμίοις, ἐξουσίαν ἐχόντων τῶν
βουλομένων δεήσεις ἐπιδιδόναι βασιλεῖ καὶ
δι' αὐτῶν διδάσκειν τὰ γινόμενα ὡς ἂν ἐκ
βασιλικῆς ἀγανακτήσεως ἐπακολουθήσῃ
διόρθωσις, πρὸς τὸ καὶ τοὺς προστάξαντας
ἄρχοντας γενέσθαι τὶ τοιοῦτο εἴκοσι χρυσίου λί-
τρας προστιμάσθαι καὶ μείζονα προσδοκᾶν βα-
σιλικὴν ἀγανάκτησιν. τὰς δὲ πειθομένας
αὐτοῖς τάξεις μετὰ τοῦ προστίμου τῶν πέντε καὶ

δέκα τοῦ χρυσίου λιτρῶν καὶ τὸν ἐν σώματι τιμωρίαν ὑπομένειν. μόνον γὰρ ἔξεστι τῷ βασιλεῖ καὶ τὸν ὑπὸ τοῖς τοιούτοις ἐποψίαν ἐπιτρέπειν ἀνδρὶ καθαρῷ καὶ σὺν ἀληθείᾳ καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῆς πόλεως τὰ τοιαῦτα ζητοῦντι καὶ μηδὲν παντελῶς ὑπὲρ αὐτῶν κομιζομένῳ. προνοείτωσαν δὲ οἱ τῶν πόλεων πατέρες καὶ οἱ τῶν κτητόρων εὐυπόληπτοι ὅστε μηδένα πολιτικὸν τόπον ἢ δημόσιον ἢ πρὸς τὰ τείχη ἢ ἐν ταῖς δημοσίαις στοαῖς ἢ λαγρείαις ἢ ὁπουδήποτε κείμενον ὑπότινων ἀλόγως κατέχεσθαι καὶ μὴ ἐκδίδοσθαι τόπον πολιτικὸν χωρὶς θείου τύπου. τὰ γὰρ πάρ' αὐτῶν μὴ ὀρθῶς ἐκδιδόμενα ἀνατρέπεσθαι καὶ ζημιοῦνται οἱ ἐξειληφότες. προνοείτωσαν δὲ οἱ αὐτοὶ ὥστε τοὺς ἐκ τύπου θείου ἔχοντας νομὴν ὕδατος μὴ πλεονεκτεῖν τοὺς ἑτέρους καὶ τὸν μὲν πλέον τὸν δὲ ἔλασσον λαμβάνειν ἔργον δὲ ἔστω τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου κόμητος τῆς θείων ἰδικῶν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ παλατινῶν διερευνᾶν ταῦτα καὶ προσαγγέλλειν καὶ τὴν τῆς ἐπικειμένων προστίμων εἴσπραξιν ποιεῖσθαι ἢ ἐὰν ῥαθυμήσειεν εἴκοσι χρυσίου

λίτρας

λίτρας προσιμᾶσθαι τὴν δὲ τάξιν αὐτοῦ πέντε καὶ δέκα.

ἐκ τοῦ ζ. τίτλου τοῦ ν δ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν μέρος τοῦ α. διατάξεως τοῦ νε. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οἱ πληρώσαντες στρατείαν ἢ συνηγορίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῖς προνομίοις μήτε σιτωνίαν ἢ ἐλαιωνίαν ἢ ἐποψίαν ἔργων ἢ λογοθέσιον ἢ ἐκδικίαν ἢ πατερίαν ἢ λογιστίαν ἢ ἀγορανομίαν ποιείτωσαν ἀλλ' ἔνθα ἂν οἰκῆσαι βουληθῶσι μήτε ὑπανταῦ ἀναγκαζέσθωσαν τοῖς ἄρχουσι περαιτέρω πυλῶν. μὴ δὲ εἰς συλλόγους ἀπόντες καλείσθωσαν μήτε ὀνομαζέσθωσαν ἢ ὀνομαζέτωσαν μήτε διαγραφὰς παρεχέτωσαν προφάσει συνηθειῶν ἢ θεωρητικῶν. ἐχέτωσαν δὲ καὶ μίαν οἰκίαν ἐλευθέραν μητάτων τῶν ἐπιδημούντων στρατιωτῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς τόποις διατριβόντων. δηλονότι τῶν ἐχόντων ἀξίας τινὰς τὴν ἰδίαν ἀτέλειαν κεκτημένων. ἡ γὰρ διὰ ταξις αὕτη προστίθησι ταῖς προτέραις εὐεργεσίαις καὶ οὐκ ἀφαιρεῖται ἐξ αὐτῶν.

παρεχέτωσαν δὲ τὰ δημόσια καὶ τιμάτω-
σαν τοὺς ἄρχοντας καὶ τιμάσθωσαν παρ'
αὐτῶν. ὁ δέ τι τῶν ἐν τῇ διατάξει παραβαί-
νων ἢ παραβασθῆναι συγχωρῶν πεντή-
κοντα λίτρας χρυσοῦ πεοστιμηθήσεται.

ἐκ τοῦ ι β. τίτλου τοῦ ν ς. βιβλίου τῶν
βασιλικῶν μέρος τῆς α. διαταξέως
τοῦ α. τίτλου τοῦ ι α. βιβλίου
τοῦ κώδικος.

Συγχωρεῖ πᾶσιν, εἰς τέλειον τὴν συν-
τέλειαν τὴν τοῦ χρυσαργύρου ἐξηρη-
μένων τῶν πόλεων ἢ κωμῶν τῶν λαβουσῶν
τὶ κατὰ τελευταίαν βούλησιν ὑπὲρ τοῦ
συντελεῖν οὕτω ἤγουν ἐὰν ἀπὸ τοῦ δημο-
σίου δέδοται τὶ ὑπὲρ τοῦ συντελεῖν τοῦτο.
οἱ δὲ τὸ τέλος τοῦτο παρέχοντες ἄδειαν
ἐχέτωσαν εἴτε ἐν κωνσταντινουπόλει εἴτε
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καταβαλεῖν αὐτὸ εἴτε τὸν
τέταρτον κατ' ἐνιαυτὸν εἴτε ὑπὲρ τετραε-
τίαν δίχα μέντοι ζημίας καὶ διαστροφῆς.
εἰ δὲ τὶ ἐκ περιττοῦ εἶ μετὰ τὸ τοιοῦτο τέλος
ἀναλισκέσθω εἰς ἀναγκαίας χρείας τοῦ πό-
λεως οἷον ἔργα ἢ σιτωνείαν ἢ φῶτα ἢ τὰ
ὅμοια ἑκατὸν δὲ λίτρας ὁρίζει πρόστιμον τῇ

χολῇ

σχολῆ τῶν παλατινῶν καὶ τοῖς ἄρχουσι καὶ τῇ τάξει καὶ τοῖς πολίταις εἰ ταῦτα παραβαθεῖν ποτέ.

ἐκ τοῦ ἀδήλου ἤτοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ τίτλου ιβ. μέρος τῆς ἐπιτομῆς τῆς β. διατάξεως τοῦ αὐτοῦ τίτλου·

Μηδεὶς διαγραφέσθω εἰς θεωρητικὰ ἢ ἄλλα τινὰ προφάσει τοῦ κουφισθῆναι τὴν συντέλειαν τοῦ χρυσαργύρου. ἐπεὶ ἡ προειρημένη ποινὴ ἐπικείσεται.

ἐκ τοῦ ἀδήλου ἤτοι ἐκ τῶν βασιλικῶν μέρος τῆς ις. διατάξεως τοῦ θ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μηδεὶς ὡς ἔτυχεν τοῖς δημοσίοις σωματείοις ἐγγραφέσθω εἰ μὴ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἐκ γένους ὢν τοιούτου καὶ ἡλικίας καὶ τέχνης δῆλον ἐπιτηδείου πράξεως γινομένης ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας καὶ κατατιθεμένου τοῦ σωματείου ὅτι ἐπιτήδειός ἐστι καὶ τὰ πραττόμενα εἰς ἡμᾶς ἀναφερέσθω ὥστε ἡ-

μᾶς πάλιν ἐπικυρῶσαι διὰ θείων συλλαβῶν τάξιν προβατορίας λαμβανουσῶν. εἰ δὲ παραβαίη ταῦτα τὶς οὔτε τὰς παραμυθίας λήψεται τὰς ἐντεῦθεν οὔτε κοινωνήσει τοῦ σωματείου ἀλλὰ βασανισθεὶς ἀξορισθήσεται διηνεκῶς ἐκ τῆς ἐπαρχίας καὶ πᾶς δὲ συνεργήσας τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ὑποκείσεται καὶ μάλιστα ὁ πραιπόσιτος.

ἐκ τοῦ κατὰ στοιχεῖον μέρος τῆς ἐπιτιμῆς τῆς γ. διατάξεως τοῦ ιζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οἱ οἰνέμποροι ὡς ἂν συμφωνήσουσι πιπράσκουσι. οὐδεὶς γὰρ ἀναγκάζεται πωλεῖν ἀπαρεσκόμενος τοῦ μέτρου ἢ τοῦ τιμήματι, καὶ μάλιστα εἰ μηδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνήθειαν τοῦ κλείματος.

ἐκ τοῦ λη. τίτλου τοῦ ξ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, μέρος τῆς ζ. διατάξεως τοῦ μα. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μηδεὶς πορνοβοσκείτω τοῦ λοιποῦ, μηδὲ πόρος ἐντεῦθεν ταῖς λαργιτίοσιν

τίοσιν εἰσαγέσθω μήτε οὖν δ' ἄλλῳ ἢ ἐλευθέραν προϊκα κατὰ τὸ τίς. ἐπεὶ δὲ ζημίας μὲν ὧν ὁ τοῦτο ποιῶν πῶς δεῖ τιμωρηθῆναι καὶ μεταλλίζεται ἢ ναρόμοι & ἀζοεί ζεται· στρατείαν δὲ ἔχων ἢ ἰδιτηδεύμα σεμνὸν ἀπολλύτω καὶ αὐτὸν σὺν τῇ οὐσίᾳ ὡσαύτως καὶ οἱ θυμελικοὶ οὗτοι ἀπεχέδωσαν. εἰ δὲ δουλον ἐὰν τὸ πῶς παθὼν πᾶς ἀνὴρ ἐκδικείδω ποιήσα εἴτε αὐτὸς εἴτε γυνὴ εἴτε κληρικὸς ἢ μοναχὸς οὗτος ἐκδικεῖ. ταῦτα δὲ φυλαττέτωσαν οἱ ἄρχοντες οἱ μείζονες καὶ οἱ ἥττονες καὶ αἱ τάξεις αὐτῶν ποιείω ὑφορώμεναι καὶ εἰς τὸ σῶμα κὴ εἴκοσι λιτρῶν.

ἐκ τοῦ κατὰ στοιχεῖον ἢ διάταξις ι η. τοῦ μη. πίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Αὐτοκράτωρ αὐασάσι& τῶν γεωργῶν οἱ μὲν ἀπογραφοί εἰσι κὴ τὰ ἑαυτῶν πεκούλια ἔχουσι δεσποτικὰς αὐθεντεῖ, οἱ δὲ χρόνῳ τῆς τριακονταετίας μεθ' ὅτου γίνονται ἐλεύθεροι μένουσι μετὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ οὗτοι δὲ ἀναχωροῦνται κὴ τὴν γῆν γεωργεῖν κὴ τὸ τέλος παρέχειν. οὗτος δὲ κὴ τοῖς δεσπόταις κὴ τοῖς γεωργοῖς λυσιτελές.

ἐκ τῶν βασιλικῶν μέρος τῆς β. διατάξεως τοῦ ν δ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μηδεὶς κωμήταις πεοστάσιαν ὑπισχνείσθω μηδὲ δεχέσθω γεωργοὺς ὑπὲρ τούτῳ ὑπόσχεσιν προσόδων ἢ ἕτερον κέρδος λαμβάνων. εἰ δὲ τὶς παραβαίη ταῦτα καὶ τοῖς προειρημένοις ὑπατρικοῖς ὑποπεσεῖται καὶ ἑτέρᾳ μείζονι πειραθήσεται κινήσει. πεὸς τούτοις καὶ οἱ κώμητες εἰ μὲν δοῦλοι εἶειν τοῖς δεσπόταις ἀποδοθήσονται * καὶ τύπτονται μετὰ δέκα τῶν πρωτευόντων τῆς κώμης καὶ διηνεκῶς ἐξορίζονται ἐν ᾧ γνώμῃ πάντων ἐγασίασαν.

ἐκ τοῦ ν ζ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν ὑπὲρ τοῦ μὴ τῆς η. διατάξεως τοῦ λ γ. τίτλου τοῦ ι β. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Ἡ διάταξις ἑλληνικὴ οὖσα βεβαιοῖ τὴν πρώτην διάταξιν τούτου τοῦ τίτλου τὴν λέγουσαν, μηδένα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δύο στρατείας ἔχειν, προστιθεῖσα ὅτι οὐδεὶς ὀφείλει οὔτε στρατείας ἄλλας μετίεναι καὶ τοῖς τριβούνοις νοταρίοις ἐγκαταλέγεσθαι.

ἀπαι-

ἀπαιτεῖ δὲ ὑπομνημάτων πραττομένων ἕκαστον κατατίθεσθαι τί μᾶλλον ἐπιλέγεται τῶν στρατειῶν ἢ τῶν ἀξιωμάτων ὁρίζουσα χρόνον ἔσω τριῶν μηνῶν μετὰ τὸ γνῶναι ταύτην τὴν διάταξιν ὥστε ἐντὸς τούτου προσιέναι τὸν βουλόμενον ἐν μὲν κωνσταντινουπόλει παρὰ κόμητι τῶν θείων ἰδικῶν ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τὴν οἰκείαν φανεροῦν προαίρεσιν. εἰ δὲ συμβαίνει παραδραμεῖν τὸν χρόνον τοῦτον κελεύει αὐτοὺς εἰ μὲν στρατείας πολλὰς ἔχοιεν μίαν καὶ μόνην ἔχειν. εἰ δὲ στρατείαν καὶ ἐπιστολὰς τριβούνων νοταρίων μένειν μόνον τριβούνους. εἰ δὲ στρατείαν καὶ κόμητος ἀξίαν τὴν μὲν στρατείαν ἀπολλύειν τὴν δὲ ἀξίαν τοῦ κόμητος τοῦ ὑψηλοῦ βήματος ἔχειν μηδενὸς πραγματικοῦ τύπου παρὰ τὰ διηγορευμένα μέλλοντος ἰσχύειν. ἐὰν δέ τις στρατείαν ἔχων ἄρχων ἐπαρχίας γένηται, καὶ λάβῃ θεῖον τύπον περὶ τοῦ φυλαχθῆναι αὐτῷ παρὰ τὸν ἴδιον τόπον κελεύει ἡ διάταξις τοῦτον τὸν τύπον ἰσχύειν ἵνα ὁ μὲν στρατείας φυλάττεται τόπος, μηκέτι δὲ κέχρησθαι καὶ παρὰ ἐκ τῆς ἀρχῆς ὡς εἰκὸς προσγενομένῳ αὐτοῖς ἀξιώματι.

ματι. εἰ δέ τι τοιοῦτο ἐπιχειρήσωσιν ἑκάτερον ζενὲς ποιεῖν καὶ δύο τυχὸν στρατείας κεχρῆσθαι ἑκατέραν ἐκπίπτουσιν. ὁρίζει δὲ πρόστιμον εἴκοσι λιτρῶν κατὰ τῶν παραβαινόντων εἰς τὸν θεῖον τύπον ὡς εἰκὸς προσπαιζομένων καὶ ταύτῃ τῇ θείᾳ διατάξει ἐναντιουμένων. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων τῶν τὸν τοιοῦτον θεῖον τύπον προσδεχομένων.

ἐκ τῶν βασιλικῶν μέρος δ' ἐπιτομῆς τῆς ιγ. διατάξεως τοῦ λζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Η διάταξις κελεύει πρότερον τῆς χώρας παρακρατεῖσθαι τὰ εἰς στρατιώτας δαπανώμενα καὶ τηνικαῦτα τὰς λοιπὰς αἰτίας τοῦ δημοσίου πληρωθῆναι. οὐ δὲ γὰρ χρὴ μόνας τὰς ἐκπομπὰς κατεπείγεσθαι, ῥαθυμεῖσθαι δὲ τὰ στρατιωτικὰ δαπανήματα. τοὺς δὲ ἄρχοντας καὶ τὰς πόλεις καὶ πάντα τὸν ἕτερον δημοσιεύοντα εἴτι παραβαθῇ τῶν θεσπισθέντων καὶ τὰ χρήματα παρέχειν οἴκοθεν τοῖς στρατιώταις καὶ πρόστιμον ἑκατὸν λιτρῶν χρυσίου θεσπίζομεν.

ἐκ τῶν

ἐκ τῶν αὐτῶν ἡ ὑπομνη σ ι θ. διατάξεως
τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

Ἡ διάταξις κελεύει ἵνα ἐὰν στρατιῶται
ὑφεστῶτες μὴ ὦσιν ἐν ταῖς οἰκείαις
ἀγγαρείαις ἀλλ' ἢ εἰς βοήθειαν ἢ φορίσθησαν
προσώποις τισὶν ἢ κατὰ ἄφεσιν ἀπελύ-
θησαν μὴ λαμβάνειν τὰς ἀνόνας αὐτῶν
τὸν ὑπομνηματοφύλακα ἐν εἴδει δὲ τὸ μὴ
φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐν χρυσῷ διατιμωμένου
τοῦ εἴδους κατὰ τὸν ὅρκον παρεχομένου
παράτε τῶν τριβούνων καὶ τῶν βικαρίων
καὶ τῶν δομεστίκων καὶ ὑπομνηματοφυλά-
κων καὶ ὀπτιώνων οὐδὲν ἧττον καὶ μετὰ
τὸν ὅρκον λογοθετουμένων καὶ εἰτὶ ἂν εὑ-
ρεθείησαν ψευσάμενοι ἐν διπλῷ καταβαλ-
λόντων. εἰ δὲ καὶ στρατιώτης ἐξαργυρίσαι
βουληθείη τὰς παρεχομένας αὐτῷ ἀνόνας
λήψεται τὰ χρήματα κατὰ τὴν τράπεζαν.
εἰ δὲ τὸ εἴδος λαμβάνει λήψεται τὸ ἐν τῇ
χώρᾳ χορηγούμενον κατὰ δοκιμασίαν τοῦ
θεοφιλεστάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ
τοῦ λαμπροτάτου ἐκδίκου σ πόλεως. εἰ δὲ
καὶ ὁ ὑπομνηματοφύλαξ ἀγοράσῃ παρὰ
στρατιώτου τὰς ἀνόνας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν
λαμβάνει αὐτὰς παρὰ τοῦ συντελεστοῦ ὡς

ἐκχω-

ἐκχωρηθείσας αὐτῷ πάλιν κατὰ τὴν τρά-
πεζαν λαμβάνειν αὐτὸν εἰ μὴ πρὰ τὸ εἶδος
βούλεται ὁ συντελεστὴς προσαγαγεῖν, εἰ
δὲ καὶ οἱ συντελεσταὶ βουληθείησαν ἑκου-
σίως πωλῆσαι τινὰ τοῖς στρατιώταις οὐ
κωλύομεν τοῦτο γίνεσθαι εἰ καὶ μέλλουσιν
ἐκ τούτου κερδαίνειν ἥττονα ποσότητα
εἰδῶν παρέχοντες αὐτοῖς παρὰ τὴν δη-
μοσίαν τράπεζαν. μὴ ἐξέστω δὲ τοῖς πολί-
ταις ἐκ τούτου βλάπτειν τὸν συντελεστὴν
ἵνα ἐὰν αὐτοῖ κακῶς συμφωνήσωσιν ἀναγ-
κάζωσι τὸν συντελεστὴν καθὼς συνεφώ-
νησε παρασχεῖν τὰ εἴδη. εὑροῦσα δὲ ἡ διά-
ταξις ὅτι καίτινες τῶν χαρτουλαρίων τῶν
γεναιοτάτων ἀριθμῶν ἤτοι φοιδεράτων
συνωνοῦνται ἑαυτοῖς σῖτον ἵνα τὸ μὲν δη-
μόσιον δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τὴν τράπεζαν
τὰ τοῦ σίτου τιμήματα, αὐτοὶ δὲ ὡς προ-
γορακότες εἴδη κερδαίνουσι, κελεύει ἡ
διάταξις μηδένα συντελεστὴν ἄκοντα
ἀπαιτεῖσθαι παρέχειν αὐτοῖς συνωνήν. εἰ
δὲ ἑκουσίως πωλῆσαι ζητήσει τοῖς αὐτοῖς
μὴ ὑπερβαίνειν αὐτοὺς τὰ τιμήματα τῆς
τραπέζης εἰς τὴν ποσότητα τὴν μέλλουσαν
λόγῳ αὐνόνων τοῖς στρατιώταις χωρηγεῖσθαι.

εἰ γὰρ

εἰ γὰρ ἔξωθεν ἑτέραν ποσότητα βουληθῇ ἀγοράσαι τότε κεκώλυται πραγματεύσασθαι ὡς καὶ πᾶς στρατιώτης. ταῦτα δὲ πάντα δείκνυσι μέλλουσα γίνεσθαι ἀναψηλάφησις ἀναγκάζουσα πάντα ἄνθρωπον τὸν ὁτεδήποτε ψευσάμενον σφετερισάμενον διπλάσιον καταθεῖναι ἵνα τὸ μὲν ἁπλοῦν λάβῃ ὁ ἐκδικηθεὶς, τὸ δὲ ἕτερον ἁπλοῦν τὸ δημόσιον. πάντων δὲ οἱ στρατιῶται οἱ προαπαραμενόντων προσώποις ζωσὶν ἐν ἐξαργυρισμῷ λαμβανέτωσαν τὰς ἰδίας αννόνας κατὰ τὸν ἐξαργυρισμὸν τῆς τραπέζης. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς κεφαλητίωνας καὶ μὴ ζητείτωσαν τὰ εἴδη, εἰ μὴ ἑκὼν ὁ συντελεστὴς ταῦτα καταβάλοι. τοῦ παραβῆναι τίποτε τῶν προειρημένων τολμῶντος μέγιστον κίνδυνον ὑφορωμένου εἴτε τριβοῦνος εἴτε βικάριος εἴη, εἴτε δομέστικος, εἴτε ὑπομνηματοφύλαξ, εἴτε ὀπτίων, εἴτε πρῶτος ἀριθμοῦ, εἴτε ταξεώτης τοῦ στρατηλάτου ἐὰν συμβῇ τίποτε παρὰ τὸ ἀληθὲς γνωρισθῆναι ἢ ὑποχειρισθῆναι καὶ μὴ παραχρῆμα δηλωθῇ καὶ ἀνασταλῇ. ἡ γὰρ ἀναψηλάφησις πάντα τὰ παρὰ τὴν διάταξιν γινόμενα ἀπελέγξει.

ἐκ τῆς

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὑπὸ τομῆς τῆς αὐτῆς διατάξεως ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν.

Ὁ στρατιώτης δοκιμασίᾳ τοῦ ἐκδίκου ἐν ᾧ μὴ πάρεστιν ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων καὶ τοῦ θεοφιλοῦς τῶν τόπων ἀπισκόπου λαμβανέτω τὸ εἶδος παρὰ τοῦ συντελεστοῦ.

ἐκ τοῦ ἀδήλου μέρος τῆς διατάξεως γ. τοῦ μζ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Ἐὰν τις ἐν πολέμῳ τελευτήσῃ ὁποσδήποτε στρατευόμενος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐὰν εἷς ἐστιν ἢ πολλῶν παίδων ὁ μείζων παραχρῆμα εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς ὑπεισερχέσθω καὶ τὰς αὐνόνας τὰς αὐτὰς λαμβανέτω εἰ μέχρι βιάρχου ἦν ὁ πατὴρ, εἰ δὲ ἀνώτερος ἦν τοῦ βιάρχου, βιάρχου μόνον γίνεσθαι τὸν παῖδα. πρόδηλον γὰρ ὅτι ὁ μείζων ταύτην ἔχων τὴν παραμηθίαν φροντίζει καὶ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν.

ἐκ τοῦ ἀδήλου ἡ ὑπὸ τομὴ τῆς ζ. διατάξεως τοῦ ξ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Πᾶς ἄνθρωπος εἴτε θείαν κέλευσιν, εἴτε ἀρχικὴν πρόσταξιν ἐκβιβάζων ὀφείλει

ὀφείλει πρότερον ἐμφανίσαι τῷ ἄρχοντι,
ἵνα ὁ ἄρχων ἐξετάσοι εἰ μηδεμία πλαστοῦ
αἰτία ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ἢ κατὰ συναρπαγὴν
ἢ ἐναντιούμενον νόμοις. ὁ δὲ ἐκβιβασμὸς
καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως γίνεται, δη-
λονότι τῶν θείων λογίων προκειμένων καὶ
πάντων τῶν ῥητόρων † τῶν παρόντων ἅμα † κτη-
ἂν τῷ τὴν ἐξέτασιν ποιουμένων; καὶ εἰ τόρων
συνίδοι παρέχειν βοήθειαν. ἐὰν δὲ ἢ πλα-
στὸν εὕροι φανερῶς ἢ νόμῳ ἐναντιούμενον
φανερῶς, δεῖ αὐτὸν μὴ ἐκβιβάζειν, ἀλλ'
ἀναφέρειν εἰς βασιλέα διὰ τοῦ μαγιστριανοῦ
ἢ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἐξ ἧς τὸ πρᾶγμα
ἐγένετο. τὸν δὲ ἐκβιβαστὴν ὑπὸ ἀσφάλειαν
ποιεῖν τὴν ἐγχωροῦσαν καὶ τὰ πρόσωπα
δὲ τὰ αἰτιαθέντα ὑπὸ προσωπικὴν ἀσ-
φάλειαν ἀζημίως. ὁ γὰρ ἐγχειρίσας αὐτῷ
τὸ ἀζήμιον ποιήσει εἴπερ εὑρεθείη μά-
την αὐτῷ ἐγχειρίσας. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο γένη-
ται ὁ μὲν ἐκβιβαζόμενος ἀποθεῖται τὸν ἐκ-
βιβασμόν. ὁ δὲ ἄρχων εἰ πρὸς αὐτὸν ἡ κέ-
λευσις γέγονεν. ἢ καὶ τις ἕτερος ἴσως πρός
τινα ἕτερον ἐγένετο. ὑπὸ ἀσφάλειαν ὀφείλει
ποιῆσαι τὸν ἐκβιβαστὴν τὴν ἐγχωροῦσαν.
εἰ δὲ καὶ δυνηθείη τις ἀποθήσασθαι τὸν ἐκ-

βιβασμόν, ὀφείλει μανθάνων ὁ ἄρχων ἀπαιτῆσαι τὸν ἐκβιβαστήν. ποιεῖν δὲ ὑπὸ ἀσφάλειαν προσωπικὴν τὸν ἀπαιτηθέντα καὶ μηνύειν, εἰ δὲ ῥαθυμήσῃ τούτου ἢ ὁ ἄρχων ἢ ἡ τάξις αὐτοῦ ἢ πρὸς ὃν τὸ γράμμα γέγονεν οἴκοθεν παρὰ ὑπομνησθέντι ποιήσει τὸ ἀζήμιον. καὶ ἐν ὅσῳ ἄρχει καὶ μετὰ τὸ παύσασθαι τῆς ἀρχῆς. ὑπεξαιρεῖ δὲ ἡ διάταξις τοὺς προφάσει δημοσίων ἐνεχομένους. εἰ δὲ λήμματος ἐπιληφθέντες οἱ ἄρχοντες μὴ ποιήσωνται τὴν ἐξέτασιν, προκειμένων τῶν ἁγίων λογίων εἰ καὶ παρείδωσι, καὶ εἰς χρήματα ζημιοῦνται καὶ ἐκβάλλονται τῆς ἀρχῆς, καὶ εἰς σωτηρίαν κινδυνεύουσι. πᾶς δὲ νόμος ἐμφανιζόμενος ὀφείλει πρότερον γίνεσθαι τοῖς ἐπάρχοις καταφανής. τὸν δὲ διακομίζοντα αὐτὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, λαμβάνειν χρυσίνους ἕξ. τὸν δὲ ἄρχοντα σπουδάζειν διὰ προστάξεων οἰκείων πάσαις ταῖς πόλεσι ταῖς ὑφ' ἑαυτὸν φανεροὺς καθιστᾶν τοὺς νόμους ἀζημίως παντελῶς μηδὲ τοῦ ἄρχοντος μηδὲ τὴν ἐκδίκαν μηδὲ τοῦ διακομίζοντος. ὁ δὲ κομίσας διπλάσιον δίδωσι καὶ εἰ μὲν ἄρχων ἐστὶν ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς, εἰ δὲ ἑτέραν φροντίδα ἔχει ἐκβάλλεται τοῦ φροντίσματος.

Digitized by Google

ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὠθιτομὴ τῆς β. διατάξεως τοῦ ξγ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Ἡ διάταξις βούλεται ἐξ νομίσματα μόνον παρέχεσθαι ἀφ' ἑκάστης ἐπαρχίας ὑπὲρ τῶν ἐμφανιζομένων θείων ῥημάτων ἢ γενικῶν προστάξεων ἢ δημοσίων συμβολαίων ἢ ἀνεξοιαύτων. τὸν δὲ πλέον λάβοντα τετραπλάσιον ἀναδιδόναι κωλυόντων τοῦτο ἄρχοντος καὶ τοῦ ὠθισκόπου καὶ τῶν πρώτων τῆς πόλεως καὶ πασῆς πολιτικῆς καὶ δημοσίας βοηθείας. ὁ μὲν γὰρ ἐπίσκοπος ὑπὸ ἀγανάκτησιν ἐστὶ βασιλικήν, ὁ δὲ ἄρχων καὶ ἐκπεσεῖται τῆς ἀρχῆς καὶ δημευθήσεται καὶ ἐξορισθήσεται. καὶ ἡ τάξις δὲ κινδυνεύει μήτε διαγραφὴν γενέσθαι προφάσει τούτων τῶν αἰτιῶν ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐξ χρύσους. μήτε ὡς παρὰ ἑκόντων μηθὲν, ἀλλὰ τὸν λαβόντα διδόναι τὸ τετραπλοῦν. καὶ ἡνίκα δὲ οἱ πολῖται βούλονται ἑαυτοὺς διαγράψαι τυχὸν ἢ εἰς ἔργον δημόσιον ἢ εἰς σιτώνειαν ἢ αἰτοῦσι παρὰ βασιλέως τοῦτο ὠνετραπῆναι, οὐ χρὴ ζημιοῦν αὐτοὺς οὐδὲν ὑπὲρ τοῦτο ἵνα μὴ οἱ μὲν ἱερεῖς ἀγανακτῶνται, οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ τῆς

ἀρχῆς ἐκπίπτουσι καὶ ἐξορίζονται καὶ δημεύονται. ἡ δὲ τάξις εἰς σῶμα τιμωρεῖται, εἰ μὴ μηνυθῇ βασιλεῖ τὰ παρὰ τὴν διάταξιν γινόμενα. ἐξουσίαν γὰρ ἔχουσιν οἱ διαγραφόμενοι αὐτιλέγειν τοῖς διαγραφουσιν. εἰ δὲ μὴ δύνανται τοῦτο ποιεῖν ἀπεκαλεῖσθαι τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεῖ μηνύειν. οὐ χρὴ δὲ οὔτε τοὺς πατέρας οὔτε τοὺς σιτῶνας ἢ ἐθνικοὺς ἀποδέκτας παρέχειν ἐκ τῶν οὐσῶν ἐν χερσὶ προσόδων, μηδὲ ποσότητα * φυλάττεσθαι τῇ ἀφορισμένῃ χρείᾳ. εἰ δὲ παραβοῦ ὁ ἄρχων οἴκοθεν ταῦτα καταβάλλει. χρὴ γὰρ ἀμείωτα τάτε δημόσια καὶ τὰ πολιτικὰ φυλάττεσθαι.

ἐκ τῶν παρατίτλων μέρος τῆς ὑπιτομῆς τῆς αὐτῆς διατάξεως ἧς ἡ ἀρχὴ θεσπίζομεν.

Ο μήνυσιν τινὰ ἐμφανίσας ἐν ἐπαρχίᾳ καὶ πλέον. ἓξ νομισμάτων βουλόμενος διαγράψαι τὰς ἐπαρχίας προνοίᾳ τοῦ ὑπισκόπου ἀπωθείσθω.

ἐκ τοῦ

ἐκ τοῦ κωνσταντίνου τοῦ ἁρμενοπούλου ἡ ἐπιτομὴ τῆς δευτέρας διατάξεως τοῦ ια. τίτλου τοῦ θ. βιβλίου τοῦ κώδικος.

Γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα τῷ ἰδίῳ δούλῳ μιγεῖσα, εἰ μὲν μὴ ἔχουσα παῖδας οὖτο διαπράξεται, τυπτέσθω καὶ κουρευέσθω, καὶ ὁ τοιοῦτος δοῦλος τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος πιπρασκέσθω, καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἰσκομιζέσθω. εἰ δὲ ὧν παισὶ τοῦτο διαπραχθῇ, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτῆς πᾶσα κατὰ δεσποτείας τρόπον παραυτίκα τοῖς παισὶν ἀνεκποιήτως φυλαττέσθω, τῇ χρήσεως μόνης παρ' αὐτῇ μενούσης, καὶ ἡ τιμὴ δὲ τοῦ πραθέντος δούλου τοῖς παισὶν ἀνήκει.

ἐκ τῶν κατὰ στοιχεῖον ἡ ἐπιτομὴ τῆς δ. διατάξεως τῶν ις. τίτλου τῶν αὐτοῦ βιβλίου.

Ἐξέστω παντὶ τὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς νυκτὸς ἐπιόντα ἢ παρακαθήμενον τὰς ὁδοὺς καὶ οὕτως ἐπιβουλεύοντα τοῖς παριοῦσιν ἀκινδύνως ἀναιρεῖν, καὶ στρατιώτης ἐστὶ κρεῖττον γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις βοηθεῖν ἑαυ-

τῷ ἢ μετὰ τὸ παθεῖν ἐπιζητεῖν ἑαυτῷ τὴν ἐκδίκησιν.

ἐκ τοῦ κωνσταντίνου τοῦ ἁρμενοπούλου ἡ ἐπιτομὴ τῆς β. διαταξέως τοῦ κθ. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Ὁ τὸν προσφεύγοντα εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ ἀποσπάσας, τυπτόμενος καὶ κυρευόμενος ἐξορίζεσθω.

ἐκ τοῦ κατὰ στοιχεῖον καὶ ἐκ τοῦ ἁρμενοπούλου ἡ ἐπιτομὴ τῆς πρώτης διαταξέως τοῦ λς. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Πᾶς ὁ εὑρίσκων φλυαρίαν ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον καὶ μὴ παραχρῆμα καίων ἀλλ' αὐαγινώσκων, ὑποκείσθω τῇ τιμωρίᾳ ἣ τινὶ ὑπέκειτο καὶ ὁ συντεθεικὼς τὴν φλυαρίαν.

VA-

Pag. 1. vers. 4. α. α.) αὔγουστοι.
1.6. πάντα) ὥστε πάντα Ephes. syn.
1.7. ἢ ἑτερός τις) desunt in Ephes.
1.10. παραδίδοσθαι) παραδιδόσθαι
1.11. εἰς ὀργὴν) πρὸς ὀργὴν Ephes.
1.12. τὰς ψυχὰς) ψυχὰς
1.13. ἀκοὰς) ἀκοὴν
1.14. τοὺς) ὥστε τοὺς Ephes.
1.15. πίστιν) δόξαν Ephes.
2.5. εὐλαβοῦς) εὐσεβοῦς
2.8. ἢ πρὸ) ἢ καὶ πρὸ Ephes.
2.9. καὶ διαφερόντως τὰ νεστορίου) desunt Ephes.
2.10. ἀσφανισμῷ) ἀφορισμῷ
Ibid. παραδίδοσθαι) παραδοθῆναι Ephes.
2.11. μήτε) μηδὲ
2.12. ἐλθεῖν. τῶν δὲ) Ephes. ἐλθεῖν. τῶν τὰ. alij. ἐλθεῖν τὰ. alij. τῶν τὰ
3.1. πλειόνα κτήσασθαι) forte πλεονεκτήσεσθαι
3.5. αὐτῷ) αὐτῶν
Ibid. σπουδάζομεν) σπουδάζωμεν.
4.2. ἀμφιβόλως) ἀμφιβόλους.
4.6. εὐλαβοῦς) εὐσεβοῦς
4.13. ἤτοι) ἢ

4.21. ἀσεβοῦς) δυσσεβοῦς

5.5. ἐπίσκοπον γεγονότα) γενομένου ἐπι-
σκόπου. alij γεγονότος ἐπισκόπου

5.16. ἡ ἁγία) ἡ ἁγιωτάτη

6.3. καθολικῆς) καθολικῆς καὶ ἀπστολικῆς

6.9. ἐκ τοῦ θεοῦ) ἐκ θεοῦ

6.14. ἐνδόξου) καὶ ἐνδόξου

6.18. σαρκὶ) ἐν σαρκὶ

6.25. τετάρτου) τοῦ τετάρτου

7.3. δὲ) καὶ

7.7. ἀλήθειαν) τὴν ἀλήθειαν

7.23. ἤτοι) ἢ

8.7. τοὺς τοιούτους ὡς) τοὺς τοιούτους.
alij αὐτοὺς τοὺς τοιούτους ὡς

8.16. καταλαμβάνειν) καταλιμπάνειν

8.18. νόσῳ καὶ μανίᾳ) νοσομανίᾳ

8.19. τῶν ἀσεβῶν) τῶν

9.3. κρύπτοντες τὴν ἑαυτῶν πλάνην) hæc
desunt quibusdam.

9.14. τὰ περὶ τῆς) τὰς

9.15. ἐλπίδος) ἐλπίδας

9.22. τὸ ἅγιον πνεῦμα) πνεῦμα τὸ ἅγιον.
alij ἅγιον πνεῦμα

10.2. τὸν υἱόν) υἱόν

10.8. καὶ ἀεὶ παρθένου) ἀεὶ παρθένου καὶ θεο-
τόκου.

10.11.

10.11. ἑνὸς καὶ) ἑνός τε καὶ. alij ἑνός τε
10.13. ἐν (αρκι) (αρκὶ
10.19. καὶ ἐν ἀνθρωπότητι) ἐν ἀνθρωπότητι.
alij κατὰ ἀνθρωπότητα
11.11. θεοτόκου) καὶ θεοτόκου
11.13. λόγον αὐτὸν) λόγον, θεὸν αὐτὸν
Ibid. καὶ ἀρνουμένους) ἀρνουμένους
11.19. μόνος) μόνον
11.22. δὲ καὶ) καὶ
11.24. τὲ καὶ) ἢ
12.6. ἡμῖν) τὸν αὐτὸν ἡμῖν
12.14. (αντάς τε καὶ) σάντας ἢ
12.20. ἰουστινιανοπολίταις, θεοπολίταις)
ἰουστινιανουπολίταις, θεουπολίταις
Ibid. σεβαστηνοῖς) σεβαστιανοῖς
13.6. πάντα τὰ) πάντα
13.14. εὐτυχέως) εὐτυχοῦς
13.16. ἴδικτον) ἤδικτον
13.20. κρατούσης) κρατούσης τῆς
13.21. καθὰ) καθ' ὃ
13.24. ἁγιωτάτων) ἁγίων
14.10. ὀρθῇ κρίσει) κρίσει
14.16. νοεῖν ἢ) φρονεῖν ἢ
14.25. τὸν κύριον) κύριον
15.23. τῆς ἁγίας) τῆς ἁγιωτάτης

16.8. πρὸ αἰῶνος) πρὸ αἰώνων
16.12. ἐνδόξου) καὶ ἐνδόξου καὶ
16.23. ἐκ τοῦ) ἐκ
17.5. ἔνδοξον) ἔνδοξον καὶ
17.11. ὃν ὁμολογοῦμεν) ὁμολογοῦμεν
17.15. πάθη) παθήματα
17.17. ἰδίκτου) ἠδίκτου
17.19. ἰδίκτῳ) ἠδίκτῳ
17.22. καθυπέγραψαν) ὑπέγραψαν
17.23. τέτταρσι) τέτρασι
18.15. θεοτόκου) καὶ θεοτόκου
18.18. τὸ αὐτὸ) τὸ αὐτὸ ἅγιον
18.23. τὴν) καὶ τὴν
18.25. ἀναθεμάτισαν) ἀνεθεμάτισαν. et 19.1.
19.2. ἢ ἅγιον μάθημα) μάθημα. alij καὶ ἅγιον μάθημα
19.8. ἀναθεμάτισε) ἀνεθεμάτισε. et 19.11. et 20.
19.9. τὰ αὐτοῦ) τὰ αὐτά
20.1. συγγραφεῖσαν) γραφεῖσαν
20.7. παρεξέλθομεν) παρεξέλθωμεν. alij παρεξέλθοιμεν.
20.17. ἀμφιβάλλοι) ἀμφιβάλλει
20.22. ἁγίων) ἁγίων πατέρων
21.8. πάντας) κύριέ μου πάπα πάντας

21.17.

21.17. τὶ πρᾶγμα) πρᾶγμα. alij τὸ πρᾶγμα
Ibid. κινητὸν ἢ ἀκίνητον ἢ) κινητὸν ἢ
21.20. οἶκον οἰκοδομῆσαι) οἰκοδομεῖν. alij οἰκοδομῆσαι
21.21. ἐμφανίσει) ἐμφανίσῃ
Ibid. ἐφ' ὧν) ἐφ' ᾧ
21.23. μετὰ) μετὰ τῶν
22.1. καὶ ὠδὶ) ὠδὶ
22.4. αὐτοὺς) αὐτοῖς
22.5. τὰ δόξαντα) τὸ δόξαν
22.6. ὠλτεθέντας) ἐμπιστευθέντας
23.1. καὶ μον.) καὶ τὰ μον.
23.4. ὠλσκόπου) ἀρχιεπισκόπου
Ibid. ὅταν ἢ) ὅταν οἱ. alij ὅταν ἡ. alij ὅταν ἢ
23.7. ἐκποιῶσιν) ἐκποιοῦσιν
23.8. πράσις ἢ) ἡ πρᾶσις ἢ ἡ
23.9. αὐταλλαγὴ ἢ) ἡ αὐταλλαγὴ ἢ ἢ
23.11. μέλλοι) μέλλει
23.12. ἐκλύτρωσιν) ἐκπλήρωσιν
23.13. ὠλκειμένου) ὠδικειμένης. alij ὠδικειμένας
23.15. ἐκτίσασθαι) κτήσασθαι. alij ἐκτήσασθαι.
23.20. ἀπόρου ὄντος) ἀποροῦντος
23.22. ἐγχωρεῖν) ἐκχωρεῖν

Ibid.

Ibid. δύναται) δύνανται

24.7. τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν etc.) τὸν διοικητὴν καὶ τοὺς ὑπουργοῦντας καὶ τοὺς πτωχοὺς

24.8. τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν etc.) τὸν διοικητὴν καὶ πάντας τοὺς εὑρισκομένους ὑπουργοὺς

24.13. ἐστὶ γίνεσθαι καὶ) ἐπιγίνεσθαι

24.17. ἀζημίως) ἀζιμίους

24.18. αὐτὴν) αὐτῶν

24.20. γίνεται) γίνεσθαι

24.23. παρ' ᾧ) παρ' ὧν

Ibid. παροφθείη) παροφθῇ

24.25. καὶ τῶν) καὶ

25.2. εἴληφεν) ἔλαβεν

25.8. ὑπόντων δὲ) ὧν δὲ τῶν

26.10. ταῦτα) τὰ αὐτὰ

26.14. θαύματα) forte πράγματα

27.2.0. λίτρας) ἑβδομήκοντα λιτρῶν

27.6. ὁρίζει) καὶ ὁρίζει

27.7.ν. χρυσίου λιτρῶν) πεντήκοντα λίτρας χρυσίου

28.1. ἡ ἐν κωνσταντινουπόλει) ἡ κωνσταντινουπόλεως

28.16. χρυσίου) χρυσῶν

29.1.

29.1. μέρους τοῦ) μέρους
Ibid. ἐν τοῦ) ἐν
29.6. βλάβην) βλάβην καὶ δίδωσιν
29.9. ἐκκλησίας τῆς μεγάλης) μεγάλης ἐκκλησίας
29.11. αὐτῆς) αὐτῆς ἢ
29.19. δὲ εἰς) καὶ εἰς
30.10. ὑφ' ἑαυτὸν) ὑφ' ἑαυτῶν. alij ὑφ' αὐτὸν
30.11. ἄγραφον) ἔγγραφον melius ex veteri libro
30.14. καὶ οἱ) οἱ
30.21. λογοποιεῖν) λογοποιεῖσθαι
34.16. αὐτιγραφῆς) γραφῆς
Ibid. τολμήσει) τολμήσει. alij τολμήσειε
35.11. ἐκπηρεάζειν) ἐκπηρεάσθαι
38.2. πεσσαθείᾳ) πεσσαθείαις
55.18. ἐκτίθεσθαι) ἐκτίθεσται
56.17. ἐπιτάξει αὖ) ἐπιτάξειεν
59.8. τὰ προγεγραμμένα καὶ τὰ λοιπὰ) πτωχοτρόφους ἢ νοσοκόμους ἢ ξενοδόχους ἢ ὀρφανοτρόφους ἢ βρεφοτρόφους ἢ γεροντοκόμους ἢ οἰκονόμους ἢ παραμοναρίους ἢ διοικητὰς καὐταῦθα τὸ πεὸς τὸν μέγαν θεὸν ἔχοντας σέβας
59.19. διαθεμένου) διατιθεμένου

60.10.

60.10. ἐπ' ἀδείας) ἄδεια
63.7. γένοιτο) γένηται
64.1. ἡμετέρους) ἱερούς
64.7. παντως μὲν οὐκ) οὐκ
64.10. γένοιτο) γένηται
65.15. καὶ σεμνὸς) καὶ ὁ σεμνὸς
66.24. ἐκλογὴν) ἠθιλογὴν
71.11. καθηρημένοι) καθαιρημένοι
73.6. εἰς σῶμα) εἰς τὰ σώματα
75.18. τὸ ἐκ) τὸ ἐκ τοῦ
75.22. πεοικίων) πεοικώων
76.20. ὃν δὴ) οὗ δὴ
77.2. καταθύμιον) καταθύμενον
77.3. προηγουμένους) προηρημένους
79.25. αὐτῷ) αὐτὸ
81.22. τριάκοντα) πεντήκοντα
82.3. ὑφεστῶτες) ἐφεστῶτες
Ibid. παραφυλακῇ) φυλακῇ
82.22. στρατευσάμενος) στρατευόμενος
82.23. καὶ ποιναὶ) αἱ ποιναὶ
83.2. ἐπάρχῳ) ὑπάρχῳ
85.8. λιμένας) λίμνας
88.23. ὀβολὸν) ὀβολὸν ἕνα
90.10. προδουλείων) προυδωλίων quidā, quod bases statuarum significat. vide const. 4. de discussoribus.

93.12. ἐκπιθεῖναι) ἐπιθεῖναι
94.4. μητροπόλεως) πόλεως
94.7. τὴν τῆς) τῆς
94.22. μεμφθεὶς) πεμφθεὶς
96.23. πράξαι) τὶ πράξαι
100.6. ἐκ μαρτύρασθαι) ἐκ μαρτύρας
100.15. ὄντε) οὕτως
101.3. σκηνὴν ἢ) σκηνὴν ἢ εἰς
101.5. χρυσίου) χρυσίον
101.7. γένηται) γένοιτο
101.19. διελοιδῇ) διελοῦσαν
101.21. πάσχουσαν) παρασχοῦσαν
104.5. αἴτε) αἱ
104.22. λόγων τε) λόγων δὲ
106.6. παρ' ἡμῖν) ἀπορρήτων ἡμῖν
107.6. εἶπερ) οἵπερ
109.11. παρεγγυᾶν) παραγοῦσαν
109.20. τοῦτον μετ' αὐτὸς) οὗτος μετ' αὐτὸν. alij οὕτως μετ' ἀυτὸν
114.10. αἰωνίαν ὑπομένειν) αἰώνιον ὑπομένειν
114.17. περιβάλλειν) περιλαβεῖν
114.23 ἀποστροφῇ) ἀπογραφῇ
117.19. γίνονται) γίνονται δὲ
Ibid. φοιδράται) φοιδράτοι

117.20.τιμῶνται) τιμωροῦνται

118.22.πλημμελήσωσιν) πλημμελήσουσιν

119.7.παρενθέτων προσώπων) παρενθέτου προσώπου αὐτῶν

119.15.πράγματα) πράγματα αὐτῶν.

119.16.διεκδικεῖ) ἐκδικεῖ

120.6.αὐτὰ) αὐτοὺς

120.11.εἴποι) εἴπῃ

121.18.τὸν ὀρθόδοξον) τὸ ὀρθόδοξον

122.14.ἐξιόντων) ἐπεξιόντων

122.15.των ἢ) των ἢ μὴ

122.17.οἵτινες καὶ) οἵτινες

Ibid. ῥαθυμούντων) *addunt aliqui* καὶ μὴ ἐξιόντων *quæ verba sunt repetita ex superioribus*

122.22.συνάξεις ἢ βαπτίσματα) συνάξιν ἢ βάπτισμα

123.1.αὐτοῖς) αὐτῶν

123.11.κωλύονται) καὶ κωλύονται

123.13.ἀξιωματικὰ) ἐκκλησιαστικὰ

123.21.αὐτῶν οἱ ἰουδαίοι) τῶν ἰουδαίων

124.1.ὁ ἕλλην) ἕλλην

124.16.δωριθῆ) δοθῆ

124.20.βασιλικῶν) πολιτικῶν

125.

125.10. βαπτισθῆναι) βαπτίσασθαι
125.17. ἀκινήτης) ἀκινήτου
125.24. θεῖον) τὸν θεῖον
126.6. οὐ μὴν) ἢ
127.2. ταῦτας) ταῦτα
128.15. ἡμᾶς) καὶ ἡμᾶς
129.16. ὑπερασπίσεως) ὑπερασπίσαι
129.18. τῇ τῶν) τὴν τῶν
Ibid. αὐθεντίᾳ) αὐθεντίαν
129.19. μηδαμῶς) μηδαμοῦ
130.6. τοίνυν τοῖς) τοῖς C. TH.
130.7. καὶ τοὺς &c.) in Cod. Theod. desunt hæc vsque ad ver. 18. οὐ μόνον &c.
130.8. ὑποδεχέτω) ὑποδεχέσθω
130.9. κοινὴν) κοινῇ
130.18. οὐ μόνον τὰ) οὐ γὰρ μόνα τὰ. C. Theod.
Ibid. καὶ τὸ εὐκτήριον τοῦ λαοῦ τὸ τετραγώνων τοῖχων) Cod. Theod. καὶ τὸν εὐκτήριον ναὸν τῶν τεττάρων τῶν τοιχῶν.
130.24. ὧν τοῖς εὔξασθαι &c. συμβαίνει) Hæc non sunt in Cod. Theod.
131.1. πεοσφεύγουσιν) πεοσφυγοῦσιν. C. TH.

131.2. ἐν τῷ προειρημένῳ &c. πρώτων) Cod. Theod. ὃν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ περιπεφράχθαι διεγράψαμεν ἄχρι τῶν πρώτων

131.4. πρώτων) παύτων

131.5. τῆς ἁγίας) τῆς. C. Theod.

Ibid. τὰ περὶ ἐγκείμενα) παῦ τὸ παρεγκείμενον Cod. Theod.

131.6. ἢ ἐν κήποις &c.) Cod. Theod. ἢ κήποις ἢ αὐλαῖς ἢ λούτροις ἢ ἐν στοαῖς

131.9. ἐνδοτάτου ναοῦ) ναοῦ. C. Theod.

Ibid. καὶ εἰ καὶ &c.) Hæc desunt in. C. TH. ad ver. 17. προστάττομεν

131.11. μικρὰ ὀλίγων) μικρῷ ὀλίγον

131.18. εἰς τὸ ἐξωθεῖσθαι τούτους) τούτοις. C. TH.

131.19. μήπουγε) ἵνα μὴ

131.20. συμφοραῖς ἑαυτὸν) συμφορᾷ σεαυτὸν Cod. Theod.

131.21. καταφύγη) καταφύγοι

Ibid. τὸ δὲ τοιοῦτον) τοῦτο δὲ C. TH.

131.22. ἐν καιρῷ &c. συνεχωρήσαμεν) διὰ τοῦτο συνεχωρήσαμεν Cod. Theod.

131.25. προσπεφευγότων) προσφευγόντων. C. TH.

132.1. ἐν τοῖς) τοῖς

132.2. παννυχίζεσθαι) παννυχίζειν Cod. TH.

132.6. ἵνα μήτε &c.) Multa desunt. C. TH. vsque ad p. 133. ver. 7.

132.7. δοκεῖν) λοκοῖν

133.6. τούτοις) τούτους

133.7. ὅπλα ἐν) ὅπλα δὲ ἢ ἐν. C. TH.

133.8. εἴδη ἀμυντηρίων) ἀμυντήρια. C. TH.

133.10. τῆς ἁγίας) τῆς. C. TH.

133.14. κήπου καὶ λουτροῦ) κήπων καὶ λούτρων Cod. Theod.

133.15. ἀπὸ κατὰ τὸν &c.) Desunt etiam hæc in. C. TH. vsque ad p. 134. ver. 10.

134.3. εἰκόνι) εἰκόνα

134.6. κύκλῳ) κύκλων

134.10. τοὺς δίχα) τοὺς ζίνων δίχα. C. TH.

134.11. καὶ εἰς τὸ ὁσιώτατον) εἰ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Cod. Theod.

Ibid. τὸ ὁσιώτατον θυσιαστήριον) ὁσιώτατα θυσιαστήρια

134.12. ἢ καὶ κατά) ἢ κατὰ. C. TH.

134.14. ἤτοι καὶ ἐν ἱερῷ) C. TH. ἤτοι ἱερῷ. alij ἢ καὶ ἐν ἱερῷ

Ibid. καὶ τροφῆς) καὶ ἐπ' αὐτοῖς

134.16. κωλύεσθαι) κεκωλῦσθαι. C. TH.

Ibid. καὶ οὕτως &c.) In Cod. Theod. desunt hec vsque ad ver. 24.

134.24. τὰ διαστήματα τὰ) Cod. Theod. διεκνυώτων τὰ διαστήματα

134.25. διὰ τὴν τῶν προσφύγων ἀσφάλιαν καὶ ἡσυχίαν) τῇ αὐτῶν ἀσφαλίᾳ ἡσυχίᾳ τε

135.2. κατὰ μέρος διεκνυέτωσαν) καὶ διδασκούντων Cod. Theod.

135.4. γνώτωσαν &c.) Desunt in C. Theod. vsque ad ver. 9.

135.9. προτιμάσθω) Cod. Theod. ὅτις ὁ προσφεύγων εἰ μὴ πείθοι, τότε προτιμάσθω

135.10. τῆς πραότητος) τῆς φιλανθρωπίας Cod. Theod.

135.11. διωκέτω ἡ) χωριζέσθω Cod. Theod.

135.12. ἔστω γὰρ &c.) Desunt in Cod. T H. vsque ad ver. 24. sunt autem hæc τοὺς δὲ μετὰ ὅπλων τὰς ἁγίας ἐκκλησίας καταλαμβάνοντας

135.24. προηγουμένως μὲν τούτου μὴ ποιεῖν) Cod. Theod. προηγουμένως μὲν μὴ ποιεῖν τοῦτο ὑπομνήσκομεν

135.25. παραινέσεις &c.) Hæc desunt in Cod. T H. ad p. 136. ver. 4.

136.1. ὕβρε) ὕβρει

136.4. ἐν οἰωδήποτε) ἐὰν δὲ ἐν οἰωδήποτε C. TH.

136.7.

136.7. τοῦτον τὰ) Cod. Th. τὰ. alij τούτου τὰ

136.8. καὶ αὐστηρότερον) μὴ αὐστηρότερον. C.T. alij καὶ αὐστηροτέρα

136.9. ἅπερ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀποτίθεσθαι καταναγκασθῆναι) αὐαγκαζομένους ἀποτίθεσθαι. Cod. Th.

136.11. καὶ θάρσους) καὶ ὅρκου. C.T.

136.13. τῇ τοῦ ἡμετέρου νόμου αὐθεντίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ) τῇ ἐκκλησιαστικῇ. C.T.

136.15. τῷ τόνῳ τῆς οἰκείας ἀγνοίας ἐμμένωσι καὶ ὅπλα) μετὰ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας παραγγελείας τὰ ὅπλα. Cod. Theod.

136.17. ἅπερ παρὰ &c. παραγγελμάτων) Hæc desunt in Cod. Theod.

136.19. θρασύτητος) θρασύτητι

136.24. κατὰ τὸ οἰκεῖον πταῖσμα καὶ παρ' ἐνόπλων εἰσχωρουμένων) ἐνόπλων εἰσπεμφθέντων. Cod. Theod.

137.2. εὐσεβῶς τε &c.) Desunt hæc in Cod. Th. usque ad ver. 13.

137.13. ἀλλ' οὔτε δίχα) οὐ μὴν δίχα. C.T.

137.14. ἢ καὶ ὑμῶν τῶν) καὶ ἡμῶν, τῶν τε Cod. Th.

137.15. τήνδε τὴν πόλιν ἢ καὶ) τὴν δεῖνα πόλιν καὶ. C.T.

137.16. ὁ πλισμένον) ὡ πλισμένον. C.T.

137.17. ἐὰν κατὰ τῶν ἀθλίων πολλοῖς τοῦτο καὶ διαφόροις ἐξῇ) πολλοῖς κατὰ τῶν ἀθλίων τοιαύτης ἀδιαφόρως ἐξουσίας δοθείσης. Cod. Theod.

137.18. σύγχυσις ἐκ τούτου ἐγγένηται &c) σύγχυσις τὶς ἐκ τούτου γίνεσθαι μέλλῃ καὶ ταραχή. Cod. Theod. id quo cetera, quæ sequuntur vsq. ad finē const. desunt.

138.1. τὸ ἄρξασθαι) ἐξ ἄρξασθαι

138.17. πεστεθέντων) προσταχθέντων

138.18. φροντίσεις) φροντίσει

138.23. ὠθιν.) ὠθινεμήσει

139.4. ὧν ἁμαρτήμασι) ἐπίτινι ἁμαρτήματι

139.5. αὐτὸν) αὐτὸ

139.14. πατριάρχου) ἐπάρχου

139.20. ἡμῶν . . *) ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ editum est in Pand. Flor. sed in exemplari exesum est.

140.7. εἰρήνην) sic editum in Pand. Flor. sed mihi non visum est fuisse locum tot litteris. et maluissem, νίκην, aut σπονδὴν: sed illo verbo vtitur in fine const.

Ibid.

Ibid. βαυδίλων) *sic etiam Flor. editum. Sed ego legi* βαυδιάλων

140.12. ἐπ' οὐ δὲ) ἔπει οὐ δὲ *editū est Flor.*

140.14. νομοθεσίαν *&c.) Desunt hæc in editis Florentiæ vsque ad ver. 16.* σὺν γῦ τοῖς

140.18. ἅπασαν) ἅπαζαν ἀίειν *Flor. editū.*

140.21. ἰδέαν) εἰδέαν *P. Flor.*

141.1. ἐγχειρήσεως) *sic editum est Flor. ego olim descripsi* ἐγχειρήσεως. *idque antiquitatis redolet vsum non ingratum.*

141.5. τοίνυν τὸ πᾶν) τε καὶ τὸ πᾶν *ediderunt Flor. locus obscurus in archetypo. Sed illud vestigijs antiquæ scripturæ est, vt credidimus, propius.*

141.6. περὶ τε γῦ δ.) τῶ γῦ δ. *Florentini ediderunt, sed locus erat duabus litteris* τε *in archetypo, nisi nos fallit memoria.*

141.11. γινόμενον) γιγνόμενον *Flor. editū.*

141.23. οὐκ ἔλαττω μυριάδων) *Flor. editū est tantum* μυριάδων *errore librariorū, vt opinor.*

142.6. τοῦ πρὸς τῶν) τοῦ τῶν *editum Flor. nos* πρὸς *vidimus in archetypo, vel fuisse credidimus.*

142.7. τὸ πάντα) τὸ πᾶν Flor. editum.

142.9. τέτταρσιν) τέσσαρσιν Florentini ediderunt, nos illud ex archetypo.

142.5. MEDIVS τὸ) Aedilicion Flor. editũ. id non legi in archetypo, sed quod edidi. non displicet tamen audacia Florentinorum.

143.8. ἐγγείωντε) ἐγγείων Florẽtiæ editũ est.

143.11. τρία δὴ) τρία δὲ Flor. editum.

143.14. μνηστῶν) μνηστρῶν ibid.

Ibid. νενομοθετημένα) Flor. editum est νενομοτεθημένα

144.1. φιδεικομίσσων) φιδεϊκομμίσσων editum est Florentiæ, & postea sæpius, sed illud a Græcis vsurpatur.

144.11. ἦν τῶν) cum vidissem in archetypo inter hæc duo verba locum esse aliquot litterarum; adieci καὶ.

144.18. TREBELLIANION) TREBELLIANON Flor. editũ. & ver. 22. Illud video vsurpari a Græcis, & existimo esse in Pandectis Florẽtinis. vt hac ipsa const. Paulo post.

144.20. ἀπενείμαμεν) ἀρενείμαμεν Flor. editum non sine mendo.

144.24. πηγασιαύιο) πηγασιαύο Floren. editum, quod mihi non placet, vtpote magis Latinum, quam Græcum, & quod illi sit simile, quod diximus, Trebellianion, atque quod vtrumque ex archetypo descripserimus.

145.19. κεκλειμένη) κεκλεισμένη Flor. editum.

146.7. TERTVLLIANIV) sic nos ex archetypo descripsimus. Florentini ediderunt τερτουλλιανίου

146.8. ORFITIANIV) Florent. ediderunt Orficianiu.

146.20. νομοθετοῦν) νομοτεθοῦν Flor. editum.

146.21. ὄποπας) sic ex Flor. Pand. descripsimus, sed magis placet, quod Flor. ediderunt ὀποίας

147.9. ἰντερδίκτων) Flor. Interdicton

148.3. καί τοιγε) Flor. editum est καὶ τοῖς τε. nos descripsimus καὶ τοῖς γε. olim fuit καί τοι γε

148.6. καταλέγων) καταλέγον Fl. editum

148.9. ἐξ τραορδιναρίων) extraordinarium Flor. Pand.

148.11. ἀναβαίνων) ἀναβαῖνον Floren.

149.20. τῶν τε) τῶν δὲ Flor. editum.

149.22. κατ' αὐτῷ) καὶ ὑπ' αὐτὸ Flor. editum. ex archetypo descripsi olim fuisse ὑπ' αὐτῷ: postea καὶ ὑπ' αὐτῷ

150.11. ἀοίδιμόν τε) ἀιδιμόν τε Flor. editū.

150.17. ὅλως) καλῶς Flor. editum est.

150.19. διδασκαλίας) διδασκάλους Florentini ediderunt.

150.24. παῖδα. ὥστε τεθαυμασμένους καὶ *) Florentini ediderunt παῖδας * ὥστε θαυμασμεν) τὴν. nos descripsimus παῖδας... ὡς τεθαυμασμένους καὶ κινταιοσιτεύτην. ex Latina constitutione videtur hic Cratini nomen addendum.

151.3. ἐστὶ) Floren. ἐστὶν

151.8. εἰσὶ) εἰσὶν Floren.

151.13. διγέστων) Digeston Flor.

151.25. ἐγγέγραπται) Ex Pand. Flor. descripsi ἐγγέγραπται

152.7. κάλλοιον) Floren. est ἄλλοιον. in Latina constit. melius. ideo litteram κ. addidimus.

152.15. ἐπαγομένους) Florentini ediderunt ἀπτο-

ἀπτομένους non male. nos descripsimus ἀπεγομένους. quibusdã placet ἀπεχθομένους.

152.24. κυριώτατα) καιριώτατα Floren.

152.25. τοῖς νῦν) sic olim fuit in Pand. Flor. postea deletum est νῦν

155.16. αὐτὸ) ταυτὸ Flor. editum

155.20 ὅσα ἐκ τοῦ..) ὅσον ἐκ τοῦ.. Flor. editum. nos descripsimus ὅσα ἐκ τοῦ εἰν ...

155.21. ....τῆς) in Flor. Pand. est ...σω τῆς

156.1. ἔστι) ἔστιν Floren.

156.10. κατωρορυγμένα τε) κατορωρυγμένα τε Floren. editum.

156.13. δὲ ὄντων) δεόντων Flor. editum est.

156.14. ἔμπροσθε) ἔμπροσθεν Floren.

156.19. νυνὶ) νῦν Flor. editum. nos iota additum fuisse notauimus in archetypo.

157.2. ἀριθμηθῆναι) ἀριθμηθεῖναι Flor. editum.

157.5. καίτοιγε) καὶ τοῖσγε Florentini ediderunt.

157.21. ἠυδοκιμηκότων) εὐδοκιμηκότων Flor.

158.

158.16. χρῆσθαι) χρῆσθε Flor. editum
158.23. ἀπαρέσαιτο) ἀπαρέσαιτο Floren.
159.12. προθῆναι) προθεῖναι. Floren.
Ibid. διγέστων) Digeston Flor.
159.13. νομοθέτας) νομοθέτων Flor. editū
159.22. ἤτοι) εἴτοι Flor. editum
159.23. καθεστάσιν) καθηστάσιν Flor. editū.
159.24. ἀρέσαντας) ἀρέσαντες Floren.
Ibid. αὐτοκράτορας) αὐτοκράτορσι scribendum esse opinor.
159.25. τυχόντας) τυχόντες Floren.
160.1. γάρ τι) γάρ τις Floren.
160.2. τοῦτο) τούτῳ Flor. editum
160.12. νῦν τε) νῦν δὲ Flor. editum est
160.13. αὐτὴν) αὐτὸ quidam
160.18. μεταβάλλειν) μεταβαλεῖν Floren.
161.15. πᾶσι) πασιν. Floren.
161.16. αὐτῆς) αὐτοῖς Flor. editum
161.23. βιβλίων οὕτω γεγραμμένων) βιβλίον οὕτω γεγραμμένον Flor. editū est.
161.24. ἔχουσιν) ἔξουσιν Floren. editum.
162.18. ἱνστιτούτων) Instituton Floren.
162.19. διγέστων) Digeston Floren.
162.25 διατάξεσι) διατάξεσιν Flor.
166.15. καὶ ἄρρενες) Harmenop. πᾶς τῶν ἀναγόν-

ἐναγόντων καὶ ἄῤῥενες
166.22. ἐναγέσθωσαν) ἐναγέτωσαν
168.4. καὶ πέρα) πέρα
168.11. ἡττήθη) ἡττηθῆ
168.13. πατέρων καὶ ἀρχόντων) ἀρχόντων καὶ πατέρων
168.15. μονόβολον &c.) μονίβολον καὶ κονδομονίβολον καὶ κυντανὸν καὶ κόνδακα χωρὶς τῆς ὀρπῆς καὶ περιχύτην καὶ ἱππικὸν
168.16. πόρπης) πόρτης. & 169.17.
169.20. ἱππόδρομον) ἱπποδρόμιον
170.6. λεξοειδῶν) ξυλοειδῶν
170.10. τιθέμενοι) τεθέμενοι
172.3. πάσας τε) πάσας δὲ
172.17. δικαιώματα) δικαίωμα
172.18. συμβαλλόμενα) συμβαλλόμενον δὲ
172.20. ἐκ τοῦ) ἐκ τούτου
Ibid. εὐλαβόμενος) εὐλαβούμενος
172.21. χάρτον) χάρτην
Ibid. προσεν ἐχθῆναι) προενεχθῆναι
173.6. προσφέρειν) προφέρειν
173.15. περὶ) παρὰ
173.17. διὰ) καὶ διὰ
173.20. προκομίσαι) κομίσαι

Ibid.

Ibid. χάρτον) χάρτην. & ver. 23.

173.21. νομίζει) νομίζῃ

Ibid. τὸν ὅρκον) ὅρκον

173.23. οὔτε διὰ) οὔτε διὰ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ οὔτε διὰ

174.1. οὔτε διὰ τὴν φιλίαν αὐτοῦ) desunt quibusdam

174.2. ὡς ἐξ) ἐξ

176.6. εἴγε) εἰμὴν

176.8. εἰ δὲ) εἰ δὲ καὶ Harmenop.

176.9. προγάμου) προγαμιαίας Harm.

178.3. εἰς βλάβην τῶν οἰκείων πατέρων ἢ μητέρων) ἢ περιγραφῇ τῶν ἰδίων γονέων

179.5. παλλακευθῆσα) παλλακευθεῖσα

182.1. ἀπολαύοντας) ἀπολαύοντες. alij ἀπολαύοντι

182.21. παρεξεῖναι) παρεξιέναι

182.23. ἀπόβλεψιν) ἄποψιν

182.24. τί δήποτε) ὅτε δήποτε

183.1. ἔχων προσῆκον) ἔχοι διαπροσῆκον

183.2. βουληθῇ) βουληθείη

183.3. παλαιὸν) παρὸν

Ibid. διὸ) τότε γὰρ

183.4. βοηθῇ) βοηθοῖ

113.6.

183.6. εἰ καὶ) καὶ
183.12. προσθήσει ᾧ) προσθήσει ὃ
183.13. ποιεῖ) ποιείτω. alij ποιῇ
183.21. θελήσειεν) θελήσειεν
183.24. βούληται) βούλοιτο
184.7. ἔχειν) ἔχει
184.10. ὄντε) ὄν
184.12. τοιαύτην δουλείαν κρατεῖν) desunt hæc alicubi.
184.13. κτίζειν) κτίζοντι
184.14. ὑπέργους) ὑπὲρ τοὺς
184.15. ποδῶν) πόδας
184.23. καὶ τὸ) καὶ
Ibid. περιόντι ἐῶντες) εἴπερ πλέον ὄντως
185.4. παλαιὸν) παλαιὸν σχῆμα
185.6. εἰ δὲ μὴ) εἰ μὴ
Ibid. ποδῶν εἴη) πόδες εἴεν
185.8. παλαιὰς) πάλαι
185.12. ἑαυτοῦ) αὐτοῦ
Ibid. φωταγωγοὺς θυρίδας κατασκευάζειν) φωταγωγοῦ θυρίδος κατασκευασθείσης
185.16. παρακυπτικῶν πληροῦσι) παρακυπτικὴν πληρώσουσιν

185.18.

187.13. αὐτικρὺ ὄντων) αὐτικρουόντων
Ibid. ἀλλήλων) ἀλλήλοις
187.19. γενόμενα) γινόμενα
Ibid. τρόπον εἴρηται) εἴρηται τρόπον
187.20. εἰς ὕψος &c. ἀποφράττεσθαι) καὶ εἰς τοὺς τοίχους κατασκευάζειν ὥστε μὴ τὸν ἀέρα διὰ τῶν εἰς ὕψος γενομένων σωλαρίων ἀποφράττεσθαι
188.5. ἐκτὸ) ἐκ
188.6. καὶ τοῦ) καὶ ἐκ τοῦ
188.13. τὰ γενόμενα) τὸ γεγονὸς
188.15. λίτρων) λίτρας
188.18. καὶ δὲ) διὰ
Ibid. ζημιούμενος (ζημιοῦσθαι
188.23. μέχρι τοῦ) ἄχρι τοῦ καλουμένου
188.24. ἀλλὰ ἐκ) ἐκ
188.25. μόνον) μόνων
189.1. μὴν) μὲν
189.2. πλεῖον) πλάτους
189.4. ὕψος δὲ πόδας) ὕψους πόδων
189.6. καταλιμπάνεσθαι) καταλείπεσθαι
189.10. ψυχαγωγεῖν) ψυχαγωγεῖ
189.14. δοκιμάσει ἢ ἐν τῇ) ἂν δοκιμάσειε τῇ
Ibid. σὴ φρονήσει) συμφέρειν ἢ σὴ alij συμφρονήσει

189.

189.16. θεσπίζομεν τῆς) τῆς

189.18. ἐπίτινων γειτόνων) τὸ ὑπότινων

189.19. τούτων &c. θεσπίζομεν) desunt alicubi non sine causa.

189.23. κακεῖνο μέντοι) κακεῖνο δὲ

189.24. συκοφαντούντων) συκοφαύτων

190.1. φθόνου) φθόνῳ

190.2. τὴν οἰκοδομὴν) τοῖς οἰκοδομεῖν

190.4. καὶ τὸ) τὸ

190.5. καταλιπεῖν) ἀπολιμπανόμενον ζημίας ἀφορήτους ὑπομένειν τὸν οἰκοδομεῖν βουληθέντα. vide 191.5.

190.20. καὶ) καὶ μὴ quidam recte

191.13. σκοπεῖσθαι) σκοπῆσθαι

192.8. καταθῆναι) καταθεῖναι

192.22. ἔργον) ἔργον τελεσθῆναι quidam

194.9. ὁ θεοφιλέστατος) οἱ θεοφιλέστατοι Ibid. ἐπίσκοπος) ἐπίσκοποι

194.10. ἢ τὴν τετράδην) τὴν τετράδα

194.12. διεβεβαίτω) διεβεβαίτωσαν

196.22. κατενεχθῶσι) κατηνέχθησαν. alij κατεσχέθησαν.

197.1. καταπιστευθῆναι) καταπιστεύεσθαι

197.2. μέχρις ἑξαμήνου) μέχρι ἓξ μηνῶν

197.4. κατηγορήζωσι) κατηγορήθησαν

197.

197.11.ἐμβληθῇ, βληθῇ
197.14.σημείωσαι) σημειωτέον
Ibid.τούτου τοῦ, τοῦ
197.18.παρὰ μόνην) περὶ μόνην
198.22.τὰς οἰκίας) τὰς ἑαυτῶν
199.11.οἱ ἀπελάται) τὰς ἀλλοτρίας ἀγέλας οἱ ἀπελαύνοντες
Ibid.πλημμελοῦντες) ποιοῦντες
199.15.καὶ τρίτον) καὶ τὸ τρίτον
199.14.τὸ τοιοῦτο καταπολμῶντες) τοῦτο ποιοῦντες
199.15.ἐπελαθείσης) ἀπελαθείσης
200.7.ἔπειτά γε, ἔπειτα
200.12.τυραννίδος) τυραννίδι
200.13.ὑπομείνῃ) ὑποστῇ
200.14.αὐτοῦ) αὐτοῦ τὰ
200.16.προσαγγέλλειν) προσαγγεῖλαι
Ibid.εἰ δὲ) οἱ δὲ
200.18.τετραπλοῦν) τετραπλάσιον
203.9.τῆς ἰδικῆς περιουσίας) τῶν περιβατων
203.12.καταμηνύοντα) καταμηνυόντων
Ibid.προσδεχέσθω) προσδέχεσθαι
203.16.ἀνάγραφος) ἀναγραφὴ
205.12.διπλασίων) διπλασίῳ

205.12. διπλασίων διπλασίῳ
205.17. ἢ ἀκινήτοις) εἰ ἀκινήτοις
205.18. ἢ σχολὴ) ἡ σχολὴ
206.10. νεμόμενος) νεμομένου forte
210.23. τυχικῆς) ψυχικῆς quidam
213.16. σύνθεσιν) ἢ σύνηθες quidam
213.17. πεονομίῳ) πεοιμίῳ forte
215.10. αὐτῶν) αὐτὸν forte
216.13. δημοσιεύσωσιν) δημοσιεύσουσιν
216.14. κρύβοντας) κρύπτοντας
218.2. ὡς) ἢ forte
221.21. προχειρίζεται) προχειρίζεσθαι
226.24. ἔτι) αἰτίαν quidam
227.5. προδουλείων) vide constit. 26. de Episc. aud.
227.13. πράξεσι) προστάξεσι forte
227.20. ἐπακολουθήσῃ) ἐπακολουθήσῃ quidam
234.22. νοταρίοις) νοταρίων quidam
238.12. συνεφώνησε) συνεφωνήσαν quidam
241.8. ποιουμένων) ποιουμένῳ forte.
245.7. δαπράξεται) δαπράξηται
245.11. αὐτῆς πᾶσα) αὐτῆς
246.8 τυπτόμενος) δαιρόμενος.

LIB. I.

LIB. I. TIT. I.

DE SVMMA TRINITATE.

III. *Impp. Theodosius, & Valentinianus AA. Hormisdæ Præf. Prat.*

SANCIMVS, vt ea omnia, quæ Porphyrius sua demētia stimulatus, aut quiuis alius aduersus piam Christianorū religionem conscripsit; apud quem cūq. inuenta fuerint, igni tradantur. Omnia enim scripta, quæ commouēt deum ipsum in irā; & animis sunt noxia; ne in aures quidem hominū volumus peruenire. Præterea sancimus, vt qui æmulantur impiam Nestorij fidem, aut eius nefandam disciplinam sequuntur; siquidē Episcopi, aut clerici fuerint; ex suis ecclesiis eiciātur: si vero laici; condemnentur anathemate. habeantq. potestatem orthodoxi, si velint, pia nostra decreta secuti, eorū nomina sine metu, ac noxa in publicum edere, atque eos accusare. Quoniam vero ad nostras pias aures peruenit quosdam doctrinas nescio quas conscripsisse, atque edidisse dubias, quæ non satis cōsonæ essent rectæ fidei, quæ edita est a sacra synodo sanctorum patrū, qui Nicææ,

& Epheſi conuenerunt, item a Cyrillo piæ recordationis, qui magnæ vrbis Alexandrinæ Epiſcopus fuit: Iubemus igitur, vt huiuſmodi volumina, Neſtoriana præſertim, quæ aut antea, aut hoc tempore fuerint conſcripta; comburantur, atque aboleantur ita, vt a nemine legi vnquam poſsint. Qui vero hæc volumina, ſiue libros habere, aut legere audent; vltimum ſupplicium patiantur. Deinceps autem nemini liceat contra Niceænæ, vt antea dictum eſt, atque Epheſi editam fidem quicquam aut dicere, aut docere. Data XIIII. Kalendas Martias CP. Zenone, & Poſtumiano COS.

Hæc eadem conſtitutio integra ex tertia Synodo Epheſina.

IMPERIO noſtro decere exiſtimamus ſubditos de religione admonere. Ita enim, ac multo magis extolli dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti benignitatem poſſe credimus; ſi & nos, quoad poſſumus, ei placere curamus, & nobis ſubiectos ad hoc ipſum adhortamur. SANCIMVS itaque, vt ea omnia, quæ Porphyrius ſua dementia ſtimulatus aduerſus piam Chriſtianorum religionẽ conſcripſit; apud quemcumque inuenta fuerint, igni tradantur. Omnia enim ſcripta, quæ commouent deum ipſum ad iram, & animis ſunt noxia: ne in aures quidem hominũ volumus peruenire. Præterea ſancimus, vt qui æmulantur impiam Neſtorij

Nestorij opinionem, aut eius nefandam disciplinam sequũtur; siquidem Episcopi, aut clerici fuerint, ex suis ecclesijs eiciãtur; si vero laici, vt antea a nobis constitutum est, anathemate condemnentur. Habeantque potestatem orthodoxi, si velint, pia nostra decreta secuti, eorũ nomina sine metu, ac noxa in publicum edere, atque accusare. Quoniam vero ad nostras aures peruenit quosdam doctrinas nescio quas ambigue conscripsisse, atq. edidisse; quæ non satis consonæ essent rectæ fidei, quæ edita est a sacra synodo sanctorum patrum, qui Nicææ, & Ephesi cõuenerant, item a Cyrillo piæ recordationis, qui magnæ vrbis Alexandrinæ Episcopus fuit: Iubemus igitur, vt huiusmodi volumina, quæ aut antea, aut hoc tempore fuerint conscripta, comburantur, atque aboleantur ita, vt a nemine legi possint. Qui vero hæc volumina, siue libros habere, aut legere audent, vltimum supplicium patiantur. Deinceps vero nemini liceat contra Nicææ, vt antea dictũ est, atq. Ephesi editam fidem quicquam dicere, aut docere. Transgressores videlicet huius nostræ sanctionis, pœnæ præscriptæ in lege aduersus impiæ opinionis hominem Nestorium emissa, subicientur.

Vt vero omnes experimento cognoscant, quo pacto diuinitas nostra corripiat fidei Nestorianæ sectatores; sancimus Irenæum, qui olim propter hanc causam, nostram indignationem tulit, ac postea nescio quo modo post secundas nuptias,

vt accepimus, aduersus Apostolorum regulas Tyriorum vrbis Episcopus factus est: ex eadem ecclesia expelli, & in sua tantum patria quiete degere; & habitu, & nomine sacerdotis priuatũ. Hæc itaque Magnitudo tua nostræ pietatis finẽ secuta obseruanda, & perficienda curabit.

IIII. Constitutio. Nemo Clericus.

*V. Imp. Iustinianus A *.*

CVM recta, & sincera fides, quã prædicat sacra dei, catholica, & Apostolica ecclesia, nullo pacto noui quicquam recipiat: secuti doctrinam sanctorum Apostolorum, & qui postea in sacris dei ecclesijs claruerunt, iustum esse putauimus omnibus ostẽdere, quo pacto sentiamus de nostra religione. Ac sequimur traditionem, & confessionem sacræ dei, & catholicæ ecclesiæ. Etenim credimus in patrem, & filium, & sanctum spiritum; vnam substantiam in tribus personis, vnamque deitatem veneramur, vnam potestatem, & consubstantialem trinitatem. In vltimis vero diebus confitemur vnigenitum filium dei, deum de deo ante sæcula, & sine tempore de patre natum, coæternumq. patri; ex quo omnia, & per quem omnia proueniunt; descendisse ex cælis, & incarnatũ esse ex sancto spiritu, & ex sancta, atq. gloriosa semper virgine Maria, hominem factum esse, crucem subisse, sepultumque esse, tertia die reuixisse: eius vnius

nius miracula, afflictionesque, quas libens carne sustinuit, adgnoscimus. Neque enim alium deum verbum, alium Christum nouimus: sed vnum, eundemque consubstantialem patri diuinitate, consubstantialemq. nobis humanitate. Manebat enim trinitas trinitas, cum carnem vnus ex trinitate, deus verbū assumeret. Nam quartæ personæ adiectionem minimè sacra trinitas suscipit. Cum hæc igitur ita se habeant; detestamur quascumq. hæreses, Nestorij præsertim humanitatis cultoris, qui diuidit vnicum dominum nostrū Iesum Christum filium dei, deumq. nostrum, neque fatetur recte, ac vere sanctam, glorioſamque semper virginem Mariam, dei genitricem esse. Sed alium quidem ex deo patre deum verbum dicit; alium vero ex sancta, semperque virgine Maria, eumque gratia, atque habitatione verbi dei, deum extitisse. Neque minus dementem Eutychetem detestamur, qui vanas species introducit, ac negat veram incarnationem ex sancta, semperque virgine dei genitrice Maria, qua in re negat nostram salutem. neque fatetur omnino consubstantialem patri diuinitate, nobis vero eundem humanitate cōsubstantialem. Eodemquoq. pacto Apollinariū animi infitiatorem, qui sine mēte dixit esse D N. nostrum Iesum Christum filium dei, deumque nostrum; & confusionem, commixtionemque induxit in vnigeniti filij dei humanitate; omnesq. qui eadem senserunt, ac sentiunt. Nam si qui post

hanc noſtram prohibitionem,& poſt Epiſcoporum,qui in ea regione erunt,ſuaſionem,deinceps inueniantur contrariæ eſſe ſententiæ : minime ſperent veniam ſe cõſecuturos. Iubemus etenim, vt huiuſmodi viri, quaſi confeſsi ſe hæreticos eſſe,debitis pœnis ſubiaceant.

VI. IDEM IMP. A. Conſtantinopolitanis ciuibus.

SALVATOREM, ac dominum vniuerſi Ieſum Chriſtum, verumq. deum noſtrum in omnib.reb.colentes,quantum mens humana capere poteſt, eius humilitatem,ac demiſsionem ſtudemus imitari. Atq. cum inuenerimus quoſdam morbo,& inſania teneri impiorum virorum Neſtorij,& Eutychetis hoſtium veri dei, & ſanctæ,catholicæ,& Apoſtolicæ eccleſiæ;qui negant ſanctam, atq.glorioſam ſemper virginem Mariã deum peperiſſe,vere ac proprie dici poſſe:feſtinauimus eos rectam Chriſtianorum fidem docere: ipſi tamen ſine ſpe medelæ occultant ſuum errorem,& vt accepimus, ſimpliciorum animas perturbando,ac commouendo circumueniunt;tum etiam contraria ſanctæ,catholicæ,& Apoſtolicæ eccleſiæ dicendo . Neceſſarium itaq. fore credidimus, & falſas hæreticorum opiniones diſſoluere, & omnibus oſtendere, quo pacto ſancta dei catholica, & Apoſtolica eccleſia ſentiat,atq. eius religioſi ſacerdotes prædicent. quos nos

quo

quoq. sequentes palam constituimus, quæ nostræ fidei sunt; fidem quidem non nouando, quod deus auertat, sed insaniam eorum accusando, qui ea sentiunt, quæ impijs hæreticis placuerũt. quod iam antea initio nostri imperij egimus, omnibusq. manifesta fecimus. Credimus enim in vnum deum patrem omnipotentem, & in vnum dominum Iesum Christum filium dei, & in spiritum sanctum; vnam substantiam in tribus personis venerantes, vnam diuinitatem, vnam potestatem, trinitatem consubstantialem. In vltimis vero dieb. confitemur D.N. nostrum Iesum Christum vnigenitum filium dei, deum verum de deo vero ante sęcula, & sine tempore de patre natum, coæternum patri, & ex quo omnia, ac per quem omnia proueniũt; e cælis descendisse, & incarnatum esse de spiritu sancto, & sancta, gloriosa, semperq. virgine Maria, hominem factum esse, crucem subisse propter nos sub Pontio Pilato; sepultum esse, & reuixisse tertia die; eius vnius miracula, & afflictiones, quas carne sponte sua sustinuit, adgnoscimus. Neq. enim alium deum verbũ, aliũ Christũ esse scimus; sed vnũ, eũdemq. cõsubstantialẽ patri diuinitate, nobis vero eundem consubstantialem humanitate. Vt enim diuinitate perfectus est, ita idẽ humanitate perfectus est. Namque vnitatem eius cum diuina persona suscipimus, & confitemur. Manſit enim trinitas trinitas, cum carnem quoq. vnus ex trinitate, deus

verbum sumpsit. Neque vero quartæ personæ adiectionem sancta trinitas recipit. Quæ cum ita se habeant: omnem hæresim detestamur, sed Nestorij præsertim hominis cultoris, & qui cum eo consentiunt, ac consenserunt. qui diuidunt vnicum D N. nostrum Iesum Christum filium dei, deumque nostrum, & qui non vere, & proprie confitentur sanctam, gloriosam, semperque virginem Mariam deum peperisse, hoc est matrem esse dei: sed duos filios dicunt, alterum quidem a patre deum verbum, alterum vero ex sancta, semperque virgine dei genitrice Maria; gratia vero, habitu, & habitatione dei verbi deum extitisse. quique negant, ac minime fatentur D N. nostrum Iesum Christum filium dei, deumque nostrum & carnem suscepisse, hominem factum esse, crucique suffixum; & vnum esse sanctæ, & consubstantialis trinitatis. Hic enim solus est, qui simul adoratur, & glorificatur cũ patre, & sancto spiritu. Execramur etiam Eutychetem vesanum hominem, & qui cum eo sentiunt, aut vnquam senserunt, qui vanas species introducũt, negantque ex sancta virgine, deiq. genitrice Maria vere natum D N. Saluatorem q. nostrum Iesum Christum, nostrã videlicet salutem; neque confitentur ipsum consubstantialem patri diuinitate, nobis vero humanitate consubstantialẽ. Eodem quoq. pacto animi infitiatorem Apollinarium, & qui cum eo sentiunt, atque senserunt. qui sine mente

fuisse

fuisse dicunt D N. nostrum Iesum Christum filiũ dei, deumque nostrum; & confusionem, commixtionemq. inducunt in incarnatione vnigeniti filij dei; & omnes, qui cum eis faciunt, aut vnquã fecere. DAT. Id. Mart. D N. Iustiniano P P. A. III. COS. Idem Ephesijs. Idem Cæsarienſib. Idem Cyzicenis. Idem Amidenis, Trapezuntijs, Hierosolymitanis, Apamensibus, Iustinianopolitanis, Theopolitanis, Sebastenſib. Tarsenſibus, & Ancyranis.

VII. IDEM IMP. Epiphanio sanctissimo, ac beatiss. Archiepiscopo huius Regiæ vrbis, & generali Patriarchæ.

CVPIENTES, vt ea omnia, quæ respiciũt ad ecclesiasticarũ rerum statum, tua Sanctitas recte cognoscat: necessariũ esse existimauimus his ad te sacris litteris vti, per quas significaremus, quæ hic perturbata sunt, quæ te quoque scire credimus. Nã cũ inuenimus quosdã alienos a sancta, catholica, & Apostolica ecclesia errore impiorum virorum Nestorij, atque Eutychetis teneri, & eorum blasphemijs vti; sacrum Edictum proposuimus, quod tua quoque Sanctitas nouit, per quod hæreticorũ insanias redarguimus. nihil tamen omnino immutauimus, aut immutamus, aut præterimus ecclesiasticarum institutionum, quæ adhuc valuerunt, vt tua quoque beatitudo cognouit: sed per omnia obseruauimus statum

coniunctionis sanctar. ecclesiarum cum sanctiss. Papa veteris Romę, & Patriarcha, ad quem his similia cõscripsimus. Neq. enim patimur quicquã, quod ad ecclesiasticum statũ pertinere videatur, idque ad eius beatitudinem non referre; vt pote quæ caput est omnium sacratiss. dei sacerdotum. Et quia quotiens in his regionibus hæretici excitantur; sententia, ac recto iudicio illius venerandæ sedis otiosi rediti sunt. Itaq. ex his nris sacris litteris cognoscet sanctitas tua, quæ à nobis proposita sunt, vt illi, qui praue quicquã intelligere, aut interpretari cœperunt, quæ a nobis recte in Edicto sunt dicta; ex his quoq. sacris nostris litteris redarguãtur. PAVCI aliquot viri sine religione, atq. alieni a sancta dei catholica, & Apostolica ecclesia cõtradicere Iudæorũ more sunt ausi his, quæ apud omnes sacerdotes recte constituta, tradita, atq. prædicata sunt, negando D N. nostrum Iesum Christũ vnigenitum filiũ dei, deumq. nostrum, incarnatum ex sancto spiritu, & ex sancta, gloriosa, semperq. virgine dei genitrice Maria, hominem factũ, cruciq. suffixum, vnũ esse ex sancta, & cõsubstantiali trinitate, qui simul adoratur, & glorificatur cũ patre, & sancto spiritu, cõsubstantialẽ patri diuinitate, cõsubstantialẽ nobis eundẽ humanitate; pati potuisse carne, nõ potuisse eundem diuinitate. recusantes autẽ D N. nostrum Iesum Christum vnigenitũ filium dei, & deum nostrũ confiteri vnum esse ex sancta, & consubstantiali trinitate; manifesto deprehẽduntur impiã se

Nestorij disciplinā sequi, ac propter gratiam dicere Christum esse filiū dei, alterumq. deum verbū, alterum Christum esse. Quos oēs execramur, eorumq. decreta, itē eos, qui cum ipsis aut cōsenserint, aut cōsentiāt tamquā alienos a sancta dei, catholica, & Apostolicā ecclesia. Omnes enim sacerdotes sanctæ, catholicæ, atq. Apostolicæ ecclesiæ, & religiosissimi piorū monasteriorum Archimandritæ sanctor. patrum traditionē sequentes, quiq. nihil omnino immutarūt, aut immutāt ex recepto hactenus ecclesiastico statu, vt antea dictū est, vno ore confitentur, & non sine gloria prædicāt D N. nostrū Iesum Christum vnigenitū filium dei, deumq. nostrū ante sęcula, & sine tempore ex patre natū esse, & in vltimis dieb. descendisse de cælis, incarnatum esse de spiritu sancto, & sancta, gloriosa, semper virgine, deigenitrice Maria homine factū esse, crucicq. suffixum, & vnum esse ex sācta, & cōsubstātiali trinitate. Consubstātiale enim esse nouimus patri secundum diuinitatē, & cōsubstantiale nobis eundē ipsum secundum humanitatē, passibile carne, eundē impassibile diuinitate. Vt enim est in diuinitate perfectus, ita idē ipse in humanitate perfectus est. Nāq. eius cum diuina persona vnitatē susscipimus, & cōfitemur. Cum igitur vnigenitus filius, & verbū dei ante sęcula, & sine tēpore ex patre natus, ipse etiā in vltimis dieb. descēdit de cælis, & incarnatus est de spiritu sancto, & sancta, gloriosa, deiq. genitrice Maria, & homo factus est: hic nempe est

dominus noster Iesus Christus, qui proprie, & vere deus est. Quamobrem sanctam quoque gloriosam, semperq. virginē Mariam proprie, & vere matrem dei essē dicimus; non vt dei verbi initium ex ea cœperit, sed in vltimis diebus descendens de cælis ex ea incarnatus, & natus, & homo factus est. Confitemur hunc, vt antea dictum est, consubstantialem esse patri secundum diuinitatem, & consubstantialem nobis eundem humanitate, eiusq. miracula, & afflictiones, quas carne sponte sua sustinuit, adgnoscimus. HAEC igitur sunt, quæ illo sacro nostro edicto dicentes hæreticos redarguebamus. Cui quidem edicto omnes, qui hic tunc reperti sunt, sanctiss. Episcopi, & religiosiss. Archimandritæ vna cum tua Sanctitate subscripserunt, sequentes per omnia quattuor sanctas synodos, & quæ in eis cōstituta sunt, hoc est Nicææ CCCXVIII. huius Regiæ vrbis CL. patrum, item Ephesinæ prioris, & Chalcedonensis. ostensumque omnibus est nos cunctis ex sancta, catholica, & Apostolica ecclesia Christianis fidem habētibus traditam fidei definitionem, hoc est sacrosanctam symboli doctrinam roborare, atque obseruare. Symboli inquam, quod a CCCXVIII. sanctis patribus editū est, quodque CL. patres in hac Regia vrbe declarādo illustrarūt. non vt aliquid in eo deesset, sed quoniam nonnulli veritatis hostes cœperāt sancti spiritus diuinitatē spernere; alij ex sancta, semper virgine, dei

dei genitrice Maria veram fuisse incarnationem verbi dei negabant: qua de causa scriptis testimonijs eam symboli doctrinam dicti C L. sancti patres declarãdo illustrarunt. Idem quoque symbolum ceteræ omnes sacræ synodi, hoc est prior Ephesina, & Chalcedonensis eandẽ fidem secutæ receperunt, & custodierunt. Sanctam, glorioſam, semperque virginem Mariam θεοτόκον (hoc est dei genitricem) prædicarunt, atque eos, qui non ita esse confiterentur, anathemate damnarunt. Eodem quoque pacto damnarunt eos, qui aliud symbolum, aliamue doctrinam tradidissent, contra quã a CCCXVIII. sanctis patribus editũ est; declaratũ, & illustratũ a C L. sanctis patribus in hac Regia vrbe. Sed & Ephesina prior impium Nestorium, eiusque opiniones destruxit, atq. anathemate damnauit; item eos, qui cum eisdem sensissent, atque sentirent. Sancta vero Chalcedonensis synodus profligauit, atque expulit ex sacris dei ecclesijs, damnauitque anathemate impium virum Eutychetem, eiusque disciplinam, & qui sentire, aut consentire cum eo ausi vnquam fuissent, aut essent; omnesque hæreticos, eorumque opiniones, & cum eis consentientes anathemate damnauit. Similiter Nestorium execrata est, eiusque disciplinam, & qui sentire, aut cõsentire cum eo ausi vnquam fuissent, aut essent. Eadem quoque Chalcedonensis synodus epistulam Procli magni viri ad Armenios cõscriptam, vt oporteat

DN. nostrum Iesum Christum filium dei, deũq. nostrum, dicere vnum esse ex sancta trinitate secundum propriam relationem; probauit, & confirmauit. Nam si prædictas quattuor synodos, aut quæ ab eis constituta, sunt transgrediamur; licentiam daremus ab illis eiectis hæreticis, & eorum opinionibus, suam calamitatem rursus in sacris dei ecclesijs ostendere, quod nunquam eueniet: quãdo hæreticos, & eor. opiniones illę quattuor synodi suis decretis expulerunt. Quod si quis de earum aliqua quinquam dubitet; manifesto apparebit eum illa sapere, quæ ab eis eiecta, atque damnata sunt. Nemo igitur nos frustra perturbet, inani spe confidens nos aduersus illas sanctas quattuor synodos aliquando feciſſe, aut esse facturos, aut ab aliquo fieri passuros, aut auferri permissuros sacrã ipsarum synodor. memoriã in ecclesijs ex his, quæ diptycha appellãtur. Omnes enim ab ipsis synodis depositos, atq. damnatos, & eiectorum opiniones, & eos, qui cum eis consenserunt, atq. consentiunt, execramur. Quamobrẽ gratuletur nobis; & nostræ Reipub. Beatitudo tua, omnesq. nostrę intentionis atq. propositi, & erga sinceram religionem studij faciat certiores. DAT. VII. KAL. APR. CP. DN. IVSTINIA. PP. A. III. * COS.

VIII. *Inter claras*

TIT. II. DE SACROSANCTIS ECCLESIIS.

Epitome, siue interpretatio XV. *Constitutionis Græcæ, cuius initium est* SI QVIS NOSOCOMIVM *Leonis, aut Zenonis Imperatoris.*

SI QVIS rem mobilem, aut immobilem, aut se mouẽtem, aut ius aliquod in honorem martyris, prophetæ, aut angeli donauerit; quasi ei oratoriam domum ædificaturus sit; ac donationem insinuauerit, apud quos insinuenda est: cogetur opus, quamuis inchoatum non sit, perficere ipse, eiusq. heredes, & perfectæ domui tradere, quæ donata sunt. Idem in xenodochijs, nosocomijs, & prochijs est. Liceatq. Episcopis, & œconomis aduersus eos agere. Opere autem perfecto administratio ex voluntate eorũ, quib. donatum est, iuxta præscripta ab initio facienda est.

Alio pacto ex Paratitlis quibusdam.

Si quis nosocomium, aut prochium, aut xenodochium donationis causa ædificari promiserit: id perficere cogetur prouidentia Episcopi, & œconomi eius vrbis.

XVI. DECERNIMVS. *Zenonis Imp.*

Epitome XVII. *Constitutionis Anastasij Imp. (de qua Nouella* VII. *scriptum est) Eius initium est* SANCIMVS.

Priuilegia

PRiuilegia magnæ ecclesiæ vrbis Constantinopolitanæ, & piorum locorũ, qui ab eadem gubernantur, & disponuntur, obseruentur. Aliæ ecclesiæ, monasteria, ptochia, xenodochia, & orphanotrophia eiusdem vrbis, ac territorij, item quæ sub eiusdem Archiepiscopi administratione sunt. * Ab eo ordinati Metropolitani, & qui ab eis creantur, immobilem rem, aut ciuilem annonam nõ alienent, nisi vtilis venditionis causa, aut hypothecæ, aut permutationis, aut perpetuæ emphyteuseos; hoc est cum pretium venditæ rei, aut sub hypotheca creditæ, profuturum sit ad debiti solutionem, quod succesisone, aut alia necessaria causa venerabilis domus contraxerat. Item si alia res magis necessaria restituenda esset, aut ædes, sacra esset restauranda. At vero cum permutatio fiet; cũ magis necessaria re fiat; & quæ nõ minores fructus, quam data res efficiat. Si vero emphyteuseos sit, non minor sit reditus, nisi omnino res esset sterilis. In his enim, quæ propter sterilitatem damnosa sunt, vel donatio locum habere potest. Sed quod factum est, non aliter valet, quam si aliqua ex dictis causis ostensa fuerit apud acta Byzantij apud Magistrũ census, in prouincijs apud Defensores propositis sacris scripturis, & cum de ecclesijs agitur, præsentibus oeconomis & clericis, qui illic habitant; cum de monasterijs; adesse oportet præpositos, alioq; monachos; cum de ptochijs, coram administratore, & ministris, atque pauperibus

peribus cũ ad xenonibus;corã administratore,& ministris omnib. qui sub eius administratione sunt. Eodẽ pacto de orphano trophijs fiet. Ac valeat,quod plurib. visum erit,cõsentiente etiã eius regionis Episcopo,in qua id fieri consueuit. Neq. possint Magister census,& Defensor ciuitatis se excusare, ne indemnem eam venerabilem domũ efficiant,ac vindicent. Subicientur enim propter negligentiam pœnæ x x.librar.auri. (Et postea.) Instrumenta fiant, quibus illarum causar. mentio fiat;& quo pacto acta gesta sint;nomina quoque eorum,qui præsentes fuerũt,addãtur;&apud quem hæc omnia acta,gestaq. sint. Si quid autem eorum fuerit prætermissum; & creditor, & emptor rem,debitum, ac pretium perdent: quique permutationis causa acceperit;& quod dedit, & quod accepit, amittet:qui vero in emphyteusim, dum vixerit,acceperit,aut donationis, aut cessionis prohibitæ causa;quod cepit, restituet, & tantam quantitatem,quanti æstimatur,quod datum est. Locum vero habent, quæ dicta sunt, in ijs, quæ ecclesiastica futura sunt, & in præteritis sacris locis. Sed si sint res mobiles, præter sacra vasa;quæ satis sint ad illas vrgentes alienandi causas:cessat immobilium rerum,& panum ciuilium alienatio,atq. hypotheca.

Alio pacto ex Paratitlis.

Hæc constitutio disponit de alienatione, permutatione, hypotheca,emphyteusi,& donatione

ne rerum, quæ pertinent ad sacras ecclesias, martyrum basilicas, monasteria, xenodochia, ptochia, & orphanotrophia C P. & qui ab eadē sede Episcopi ordinantur, quique a Metropolitanis eius vrbis, aut regionis Pontificale sacerdotiū reci piunt. Legenda itaq. tota est, quę perfecte disserit, quando, quo pacto, qua ex causa, quibus testationibus, quo modo, & apud quos alienationes, & emphyteusis rerum ad illa loca pertinentium fiant. Cognosces enim ex eadem, de quib. reb. loquatur. Neq. te lateat in emphyteusi hæc valere oportere; item in rebus, quæ ad magnam Constantinopolitanam ecclesiam pertinēt, valere ea, quæ sanxit in alijs locis, quæ antea dicta sunt. Excipit autem ab ea sanctione constitutio sacra anathemata, siue donaria: quib. verbis significat mobilia anathemata vocari.

Epitome XVIII. *Constit. cuius initium est* MAGNA. *eiusdem Anastasij, (de qua Nouella* XLIII. *&* LIX.

Hæc constitutio decernit reditus magnę Constātinopolitanę ecclesiæ auri librarum LXX. vt funera gratis C P. fiant vsq. ad nouos muros, & Blachernas. nam Sycæ quoq. pars vrbis est. Aduersus contemptores pœnā L. librar. auri definit.

Ex paratitlis alio pacto.

Magna ecclesia Constantinopolitana propter sepeliendos gratis defunctos LXX. libras auri ex principis

principis liberalitate susceptit.

XIX. ILLVD QVOD.

Epitome x x. *Constitutionis Iustiniani. Imp.*

NEQVE per sacras formas, neq. per Præsidū iussiones licet militares annonas in pias domos, aut clericos transferre.

XXI. SANCIMVS NEMINI.

XXII. SANCIMVS RES.

XXIII. VT INTER DIVINVM.

Epitome XXIIII. *(de qua Nouella* VII.*)*

CONSTANTINOPOLITANA ecclesia ceterarum omnium caput est. Iuris colonarij causa facta traditio in rebus ecclesiasticis infirma est; vt pote quæ legib. est incognita. Si magistratus Constãtinopolitanus, qui in actu sit, per se, vel interpositã personam a magna ecclesia rem immobilem ceperit: quidquid actum erit, infirmum sit, & rem, eiusq. æstimationem ecclesiæ restituet. Idem de œconomo dicendũ est. Si vero alio quouis pacto induxerit, aut per vim ecclesiasticam rem susceperit; res gesta inutilis sit, ac quæ nomine ecclesiæ data erunt, restituantur eidem; & prꝛter ea pœnæ x x. libtar. aurt ipse, & qui rem dedit, & qui accepit, vt contractum fieri curaret, subiaceant. quodque datum est, cum altero tanto restituatur. quæ omnia ad ecclesiam

deferentur. Immobilis rei ecclesiasticæ conductio x x. annos non excedat. Locupletib. tantum personis licet in emphyteusim dare res ecclesiasticas; vt species eadem rerum, aspectusq. reddatur. Excedi autem non oportet ab emphyteutæ persona, & duorum deinceps heredum. neq. plus sexta integri canonis parte traditionis tempore releuari. Si vero res postea læsa sit, ab accipiente resarciatur. Si tamẽ negligens œconomus fuerit, aut minus idoneis hominib. rem in emphyteusim dederit, damnum ipse præstabit.

Epitome x x v. *constitutionis.*

CHARTVLARII magnæ ecclesiæ ne per interpositam quidem personam accipere possunt rem immobilem eiusdem ecclesię conductionis, aut emphyteuseos gratia, aut qua alia ratione. Chartularij libello confecto cum Patriarchæ, & œconomi subscriptione fiunt. Si quis eorum quicquam surripere aut alienare deprehendatur, alioue pacto damnosus esse: licet Patriarchę, & œconomis eicere eum ex numero chartulariorum. Fiunt autem ad scrinium Orientis Chartularij x v. ad Asianæ x v i. ad Ponti x v. ad Domesticorum x v. ad Thraciæ v i i i. ad Anthiochi v i. ad Calopodij v i. ad expensarum x. ad legatorum i x. Accipiunt vero ex consuetudine de emphyteuticis contractib. quinquagesimam, de

deconductionib.& reliquis centesimam. Si vero supra illum numerum Chartularius fieri: eiciatur, & præster ecclesiæ libras xv. & qui eum fecerit, libras xx. Cum magna inquisitione œconomi rationes reddent ex sententia Patriarchæ, sumptus facti ab emphyteutis, & conductoribus, ac dispensatoribus, singuliq. œconomi inquirent in ea administratione, ac regione, in qua vnusquisq. est. Reliquar. vero curam gerent ex iussione cõscripta Patriarchæ, qui rationibus subscribet se eas agnouisse. Sine hac obseruatione rationibus redditis, de suo œconomi damna præstabunt. Sumptuum autem in rationem latorum, & rerũ illatarum capient centesimas Chartularij. Qui plus ceperit, ministerio Chartalarij, & sacerdotali dignitate statim cader. Debent œconomi singulis mensib. aut minimum intra duos menses rationes reddere arcarijs: sin minus periclitabũtur.

XXVI. IDEM IMP. A. *Iuliano Præf. Præf.*

CVM IN multis testamentis eas inueniamus institutiones, per quas aut ex asse scripsit quis heredẽ D N. nostrum Iesum Christum non adiecta sacra æde; aut ipsum D N. nostrũ Iesum Christum ex semisse, aut ex inæquali parte, alium vero quemcumq. ex semisse, vel ex alia parte instituit: Iam enim in permulta testamenta incidi-

mus in eam rationem facta: ac magnam incertitudinem ex veteribus legib. in ea re extitisse cernamus; id nos corrigentes sancimus; vt si quidem D N. nostrum Iesum Christum scripserit quis heredem siue ex asse, siue pro parte: eam omnino videatur ecclesiam instituisse, quæ in ea vrbe, vico, vel agro est, in quo testator erat, atque religiosi eiusdem ecclesiæ œconomi totam hereditatem petent, aut partem, si ex parte Christus heres institutus est. Idem obtinebit, si legatum, vel fidei commissum fuerit relictum. ea autem omnia deferentur ecclesijs, vt in pauperum educationem distribuantur. Si vero sancti archangeli alicuius, aut martyris venerãdi mentio facta sit, neque domus expressa; quod quidem nouimus a quodam viro dispositum, qui inter insignes eloquentia, & legum peritia habebatur: & siquidem est in illa vrbe, aut in eius territorio orationis domus illius Archangeli, aut Martyris honori dedicata, ipsa videatur hæres scriptã. Si vero nulla est in ea vrbe, aut in eius territorio, tunc venerabili domui, quæ in Metropolitana vrbe sit, si modo in ea eiusmodi inueniatur; hereditas, legatum, aut fideicommissum relictum fuisse videatur. Sin autem ne illic quidẽ inueniatur: sanctissimæ eiusdẽ loci ecclesiæ relicta recipiant. His enim sanctissimis ecclesijs reliqua omnia pia loca iure cesserint, nisi aperte testator aliud nomen cogitauerit, aliudq. dixerit. Quod nos scimus nuper in testamento

testamento in Ponto facto contigisse; quo casu voluimus veritatem ei, quod scriptum esset, præferri. Itaque si testator certum locum non expressérit; & eiusdē nominis in vrbe, aut in territorio eius oratoria multa inueniantur. Siquidem eorum aliquod crebro testator frequentauerat, atq. erga id propensior fuerat: illi videatur legatum esse relictum. Si vero nihil huiusmodi reperiatur; quod indigentius est ex his, quæ eiusdem nominis sunt, quodq. magis ope aliena egere cognoscatur, ei legatum, aut hereditas relicta videatur.

DAT. XIII. KAL. NOV. CP. LAMP. V.C. COS.

TIT. III. DE EPISCOPIS ET CLERICIS.

XXIX. IDEM IMPP. LEO ET ANTHEMIVS AA. *Zenoni Mag. Mil.*

QVI in monasterijs versantur, non habeant potestatem exeundi de monasterijs, & Antiochiæ, aut in alijs vrbibus degendi, exceptis solis Apocrisiarijs, quib. licentiam præstamus, si velint, propter necessaria tantum negotia vrbem ingredi. Hi vero ipsi, qui ingrediuntur, cauebunt, ne de religione, ac suis decretis differant, aut alicui consultationi præsint tumultum commouendo, simplicioresq. plebis animos deprauēt. scientes si negligant, quæ a nostra pietate im-

perãtur, aſperitati noſtrar. legum fore ſubiectos DAT. KAL. IVN. CP. Leone A. & Probiano COSS.

XXX. SI QVEMQVAM.
XXXI. ORPHANO TROPHOS.
XXXII. OMNES QVI VBIQ.
XXXIII. SACROSANCTAE.
XXXIV. OMNIA.

Epitome XXXV. *eorundem* AA.

VNAQVAEQ. vrbs ſuum Epiſcopum habeat. & quamuis per Principis reſcriptum audeat aliquis auferre vrbem a ſuo Epiſcopo, aut territorij partem, aut ius aliud; nudatus ijs, quæ habebat, infamia notetur. Excipitur Tomenſiũ vrbs in Scythia. eius enim Epiſcopus cererarum quoq. curã gerit. Item Leontopolis in Iſauria ſub Epiſcopo Iſauropoleos eſt.

XXXVI. IVBEMVS.
XXXVII. SERVIS.

Epitome XXXVIII. *Leonis, Zenonis, vel Anaſtaſij.*

QVI a monaſterijs diſcedunt, non recipient, quæ ipſi mobilia attulerunt, cuiuſcumque æſtimationis ſint. quamuis geſta monumentor.

de

de eis nulla extent. In donationib. vero immobilium rerum oportet legitima iura seruari; neq. enim tollitur euictio donatario. Non oportet Episcopos aut clericos cogere alios ad fructus offerendos, aut ad angarias præstandas, aut alio pacto eos vexare, aut suspendere, aut anathemate damnare, aut eis non communicare, ac propter hanc causam eos non baptizare, quãuis consuetudo huiusmodi sit. Qui vero hæc transgressus fuerit, excidat ab ecclesia, & ab eius administratione, ac præstet libras decem. Quæ solum in hac Regia vrbe, & in eius territorio, ité in locis, quæ ad Metropolitanos a Patriarcha ordinatos pertinent, aut ad Episcopos, qui ab eis creantur.

Epitome xxxix. constitutionis.

MOnasteria sub Episcopis suar. regionũ censentur, & de eorum Præfectis Episcopi cognoscent, Præfecti de monachis. Duorum vero monasteriorum nullus Præfectus curam geret.

XL. REPETITA.

XLI. IMP. IVSTINIANVS A. Atarbio Præf. Prat.

CVRAM semper gerẽtes sanctissimar. ecclesiar. in honorem, gloriamq. sanctę, immaculatæ,

latæ, atque consubstantialis trinitatis, per quam nos ipsos, nostráque Remp. seruari credimus; ac sequentes sanctor. Apostolorum disciplinam, vt irreprehensibiles creari oporteat Antistites, qui vt suis præsertim precib. beneuolentiam clementis dei publicis rebus assequantur, constituti sunt: Hac lege sancimus, vt quotiens in aliqua ciuitate Antistitis sedem vacare contigerit, comitia fiant ab ijs, qui in illa vrbe habitant; ac tres personæ eligantur, quæ rectæ fidei; & vitæ venerandæ, atq. aliarum bonarum rerum testimonium habeant; vt ex his vtilior ceteris potissimum in Episcopum ordinetur. Nam si sancti, & glorioſi Apostoli, qui sacerdotium a Christo domino', deoq. nostro susceperũt, qui omnibus bonis terras impleuerunt; quique eius doctrinam cunctis hominib. tradiderunt; ne vitę quidem suæ in hoc mundo pro salute nostra pepercerunt: an iniquum erit ecclesiarum Antistites, qui in eorum locum substituuntur; atque ordinantur; omnia labe purashabere mẽtes? omnemque pecuniarũ vim pro nihilo ducere, ac totam vitam in deum ipsum clementiſs. dirigere? Oportet itaque tales Pontifices eligere, atque creare; quibus neque filij, neque nepotes sint. Fieri enim nequit, vt qui curis humanis impediatur, eis præsertim, quas liberi patentib. afferunt; omne studium, & cogitationem erga diuina ministeria, & res ecclesiasticas habeat. Nam cum sint nonnulli, qui propter spem,

quam

quam in deum habent; vt saluti suar. animarum consulant, ad ecclesias se conferunt, ac bona, quę ad ipsos pertinent, offerunt ecclesijs, atque relinquunt; vt in pauperes, egentesq. aut in alias pias causas consumantur: minime decet ea Episcopos in suum lucrum conferre, aut in liberos suos, atq. cognatos expendere. Oportet enim episcopum carnali liberorum affectione non impeditum, omnium fidelium Christianorum esse spiritalem patrem. Quamobrem prohibemus, vt qui filios, aut nepotes habeat; creetur Episcopus. Qui vero nunc sunt Episcopi, aut etiam qui futuri sunt, sancimus nullo pacto potestatem habere testandi, aut donandi, aut alia quacumq. ratione quicquam suarum facultatum alienandi, quod postquam Episcopi facti sunt, obtinuerūt; & siue testamento, siue donatione, siue alio quocumq. modo cōsecuti sunt; præterquam ea sola, quæ ante Episcopatum ex qualicumq. causa habuerunt, aut post Episcopatum a parentibus, & patruis, & auunculis, & fratrib. ad ipsos peruenerūt, aut peruenerint. Omnia vero ea, quę post Episcopatū ex quacumq. causa vt diximus, præterquam ab illis personis, ad ipsos peruenerint; ad ecclesiam, quam gubernabāt, peruenire iubemus; & vt ab eadem vindicentur, neq. alius quisquam possit, ex ea re lucrum sibi elicere. Quis enim dubitet eos, qui suas facultates illis reliquissent, aut relinquūt; aut alio quoquo pacto trāsmiserint, aut transmittūt; non respexisse ad eandem

ipsam sedem? atq. credentes non solum quæ ipsi reliquerant, pie consumpturos, sed etiam suas facultates adiecturos, id fecisse? Ex hac vero nostra generali lege tantum excipimus omnes res, quas sanctiss. Epiphanius Archiepiscopus huius felicis vrbis, ac Patriarcha in hunc vsq. diem habet. Namq. in futuris ipsius rebus locum habeant, quę a nobis disposita sunt; & vt ad magnam ecclesiam ea deferantur, sancimus. At vero œconomi post mortem Episcoporum rationes conficiãt eorum, quę ab ipsis relicta sunt, & quę ad ecclesiam pertinent, & quę ipsi ecclesię ex hac nostra constitutione debebuntur. Ipsos vero œconomos cum inquisitione fieri volumus. sciantq. se singulis annis rationem reddere oportere suę administrationis Episcopo. atq. omnia, in quibus appareat ecclesiasticas res lęsisse, aut ex eis lucrum fecisse ecclesiasticis rebus restituant. Ac siquidem superstites huiusmodi rationes reddiderint: quę suprascripta sunt, fiant. Si vero ante decesserint, quam rationes reddite sint; tum eorum heredes obligentur, & conueniantur, vt restituãt omnia, quę defunctos debere appareat. Oportere etiam existimauimus de ijs, qui administrationẽ susceperunt, aut suscepturi sunt xenonum, nosocomiorum, ptochior. orphanotrophior. & brephotrophiorum constituere. Etenim ipsis omnẽ licentiam adimimus acquisita ab eis postea, quam administrationem susceperunt, siue ex testamẽto,

siue

siue alio quocumq; modo, ac ratione, in alias personas transferre; nisi ea, quę ante administrationē habuerunt, aut postea a parentibus, patruis, auunculis, & fratribus ad ipsos peruenerunt. Omnia vero, quę ad illa pia loca pertinent, aut ad eorum pręfectos, postquam administrationem susceperunt, perueniunt, aut peruenient: ad easdem pias domos pertineāt; ac pie in eos, qui illic sunt, aut curantur, impendi iubemus. Constat enim eum, qui reliquit, aut donauit scripto, aut sine scriptis xenodocho, nosocomo, ptochotropho; aut orphanotropho ea de causa dare se, vt ab eo pie distribuatur; quippe qui multas pietatis exercendę occasiones habeat propter eos, quorū curā gerit. Neq. iustum est id, quod ob eos, qui sub eo sunt, accepit, non in eis, atq. pro eis consumi: sed in suam personā conuerti, suumq. lucrū timore dei contēpto efficere. Quis enim eū, qui talē administrationē habeat, non iudicaret, ea ipsum de causa suscepisse; vt non solum, quæ sibi aliunde prouenirent, sed etiiam quæ sua habebat, in ea consumeret? Iam vero illud etiam iubemus, vt quæ post necessarios sumptus ab his personis factos erga eos, qui sub eis sunt; & post curam, ac diligentiam erga res, & domos adhibitam; si quid superesse contigerit, id in emptionem reditus impendatur. Ea enim nobis vltima cura est; vt ad incrementum, accessionemq. rerum, quæ ad pias causas deferuntur, respiciamus. namque ita qui

pro

pro suæ animæ salute quicquam agere voleat, augebit id promptius, si quæ ab eo præstabūtur, pie distribuenda esse crediderit. Si vero contigerit quemquam eorum administratione functū esse, quam habuerat, sancimus hunc, qui in locū eius constitutus est, cum dei timore exigere rationem oportere totius administrationis, vt in hac nostra sacra constitutione continetur. scituro eodē, qui constitutus est, se ea de causa domino deo nostro rationem redditurum. Præterea sancimus, vt secundum ea, quæ sacris regulis sunt definita, neq. Episcopus, neq. Chorepiscopus, neq. periodeutes, neq. presbyter, neq. alius cuiuscumq. dignitatis clericus pecunijs datis creetur. Sed neq. œconomus, defensor ecclesię, xenodochus, nosocomus, ptochotrophus, orphanotrophus, aut brephotrophus, aut qui ptochio præest, si quicquam dederit, fiat. Sed arbitrio, atq. inquisitione eorū locorū Episcopi præponantur. Si quis autem reperiatur ob electionē, aut administrationē aliquid aut dedisse, aut accepisse. siue Episcopus: siue clericus fuerit; tā eū, qui dedit, quā qui accepit, a sacerdotio, & a clero eici iubemus, præter D N. dei nostri damnationem, cui sunt obnoxij. Si uero quisquam per suffragiū, fiat; ac reperiatur, qui factus est, aliquid dedisse; a clero eū repelli iubemus Sed si œconomus sit, aut ecclesiæ defensor, aut Chorepiscopus, aut periodeutes, aut xenodochus, aut nosocomus, aut ptochotrophus, aut orphanotrophus

phanotrophus, aut qui ptochio præest, & quicquam largiantur, vt ad se hæc cura perueniat: hos quóq. expelli ab administratione iubemus. Item sancimus; vt omnes clerici, qui in ecclesia sint, canant nocturnas, matutinas, & vespertinas preces; neq. solũ sumptus ex ecclesiasticis rebus faciẽdo clericos se esse ostendãt; nomẽ quidẽ clericorum tenẽtes, clericor. vero officiũ in sacris ministerijs negligenter exercendo. Turpe enim est alios pro eis cõscriptos canere, cũ ipsis onus incumbat. Nã si pleriq. laici, vt animar. saluti cõsulant, in ecclesijs assidentes studiosos se cantus psalmorũ ostẽdunt: cur non indecorũ erit clericos ob eam causam ordinatos nõ explere suum institutũ? Quamobrẽ omnib. modis clericos canere iubemus; atq. inquiri eos a suis Episcopis, & a duobus primis presbyteris singular. ecclesiarũ, itẽ ab Archonte, siue Exarcho, vt vocãt, & a Defensore vniuscuiusque sacrosanctæ ecclesiæ; atq. eos, qui inueniantur nõ sine reprehẽsione ministerij seruientes, extra clerũ constituant. Etenim qui instituerũt, siue ædificauerunt ecclesias; pro sua salute, & totius Reipub. eis facultates reliquerunt, ex quib. sacra ministeria fieri oporteret: qua in re venerabiles clerici ecclesiarum ministri domino, deoque nostro seruirent. Licentiam autem prẽstamus cuicumque personæ, quæ quicquam cognoscat ex his rebus negligi, vt id renuntiet, atq. indicet. Hæc vero a nobis sancita ad finem perducese, & opere explere cum dei beniuolentia iubemus.

Caueant autem, qui hæc transgredi ausi fuerint, tum a domino, deoq. nostro iudicij æterni periculum; tum etiam pœnas in hac constitutione impositas. DAT. KAL. MAR. CP. DN. IVSTINIANO PP. A. II. COS.

XLII. IDEM IMP. *Epiphanio Archiepiscopo Constantinopolitano, & Patriarchæ.*

SEMPER nos omni prouidentia curam ecclesiarum gerimus; per quas & imperium nostrum sustineri; & publicas res per clementiã dei, ac gratiam munirí credidimus. Sed & cum & nostram, & ceterorũ omniũ animas saluas fieri conemur; & ea de causa per omnia curam geramus, vt neq. quę vtilia sint ecclesijs, in quacumq. vrbe sint, aliquo pacto minuantur; neq. sacra ministeria, quæ in eis fiunt, propter Antistitum absentiam aut impediantur, aut non vt oporter, curentur. Sed neq. ecclesiasticar. rerum sumptus recte fiunt ab eis, qui in via, & hic in ascendentes Antistites, & clericos, & famulos, qui eos sequuntur, sumptus faciunt. Vsque eo, vt sæpe æs alienũ contrahant; quod onus in ipsas ecclesias recidit, præter neglectam ecclesiasticar. rer. administrationem competentem, dum absunt Antistites. His itaq. sacris litteris ad tuam Beatitudinem vtendũ esse existimauimus, per quas nuntiaremus, vt prę-

diceres

diceres omnibus Episcopis in metropolitanis vrbibus vniuscuiusq. prouinciæ, quæ sub te constituta est: nõ oportere quemquam eorum, neq. ceterorum Episcoporum, qui in alijs prouinciarum vrbibus sunt, quæ a Metropolitanis ordinantur, spõte suâ sine sacra nostra speciali iussione relinquere ecclesiam, quæ ab ipso gubernatur, & in hãc felicẽ vrbẽ ascẽdere; emergat licet quæcunq. causa; sed mittere oportere ad nos vnum, duosue viros pios e clero, qui sub eo est; nostramq. pietatem facere certiorem eorum, quæ ei sunt necessaria; aut ipsis nuntijs recta ad nos venientibus, aut per interpositionem tuæ Beatitudinis, vt ita honestum, ac breue a nobis auxilium consequantur. Namq. si quid eorum, quæ ad nos referentur, eiusmodi nobis esse videatur, vt egeat ipsor. Antistitum præsentia: tunc eos adesse iubebimus: sine ea vero sacra iussione neminem venire patimur. Sciat autem is, qui hæc transgreditur, atq. recte, & sancte inductam a nobis in sanctissimarum ecclesiarum honorẽ obseruantiam præterit; non paruæ se indignationis periculum subiturum. Eritq. etiam ab ecclesia separãdus, si Metropolitanus erit, a tua Beatitudine; si vero eius vrbis Episcopus, quæ sub Mettopolitano est, ab eodem Metropolitano. Etenim pecuniariam pœnam constituere aduersus trãsgressores huius nostræ sacræ dispositionis, non oportere existimauimus; ne inde in ipsas sacrosanctas ecclesias dã-

natio recidat, quarū res omni deminutione liberas manere curamus. Hæc itaq. in singulorum Episcopor. notitiam, qui sub te Metropolitani ordinati sunt, Sanctitas tua perducere studeat; ac responsa ab vnoquoq. eorum missa de his, quæ ipsi & ceteri aliarum vrbium Episcopi cognouerunt; ad nostram pietatem deferantur. DAT. X. KAL. MAR. CP. DN. IVSTINIANO PP. A. II. COS.

XLIII. IDEM. IMP. Menæ Præf. Præt.

HONESTATI sanctiss. ecclesiarum, & piorum monasterior. consulentes prohibemus his, qui in monasterijs degunt, cum sancti monialib. mulieribus conuersari; aut occasionē præbere, vt societas vlla victus cum eis sit. Neq. enim iniusta suspicio ex eo emanabit: vt semper, aut cum velint, inhoneste cum eis congrediantur. Sed ita separati sint, vt nullum, commercium inter se quacumq. de causa habeant; neque aliqua occasio ab his, aut illis inueniatur, vt vita communis inter ipsos sit. Soli vero per se viri in suis monasterijs degāt, a monasterijs mulierum seiuncti, neque vlla de causa eis proximi. Solæ quoq. mulieres, non cum viris; vt omnis omnino inhonestæ vitæ suspicio tollatur. Sed siquidem maior virorum numerus fuerit: prouidentia Episcoporum,

qui

qui in singulis vrbib. sunt, mulieres in alium decentem locũ transferri oportet, atq. eis monasterium, in quo possint per se deinceps honeste viuere, dari. Si vero plures mulieres esse reperiãtur, aut pari numero cum viris: tunc viri quidẽ transferantur, mulieres in monasterio maneant. Res autẽ monasterij mobiles, immobiles, aut semouẽtes inter eos, qui exeũt, & remanentes pro portione diuidãtur. Ad negotia tamẽ necessaria mulierũ separatarum, senex aliquis ab Episcopo designetur. Itẽ ad diuina ministeria peragenda, & ad sacram communionem ipsis præstandam, vnus presbyter, vnusq. diaconus honestæ vitæ attribuantur. Hi hæc solum agere debent, non etiam cũ eisdem viuere, & habitare. Si hæc igitur ita seruẽtur, & eis felix erit vita, qui solitariam vitam elegerunt; & nostræ Reip. res certiori clementiss. dei auxilio firmabuntur. Hæc sunt itaque, quæ in publicis rebus nunc quoq. recte se habere existimaueramus. desideramus tamen, vt ne paruum esse videatur auxilium, quod eis adicitur ex hac sacra nostra constitutione. Oportet autem diligenti custodia vti, vt nullomodo hæc transgrediantur; quod non alio pacto fiet, quã si singularum vrbium Episcopi inuestigent accurate monachorum, qui in monasterijs sub eisdem constitutis degunt, conuersationem. ac si quid senserint huiusmodi vitij, modis omnibus sublato eo, quod fieri cœperat; pœnis eos subiciant,

qui post nostram prohibitionem quicquam tentauerint. Cogantur vero pure conuersari, & seorsum a muliebri communicatione. Etenim si ipsi Episcopi curam adhibuerint, vt hæc omnia recte disponantur: certum est cõseruata ea honesta conuersatione monachorum, si nihil indecorum, aut inhonestum emanabit: deus quoq. clementiss. publicas res nostræ Reip. benigne peraget. Sed vt ne ipsi quidem Episcopi hoc nostrum mandatum inutile arbitrentur: scire eos volumus, quod si quis eorum appareat nõ cum omni diligẽtia hæc inquirere; & manifestum crimen non illis modis punire: obnoxius quidem erit D N. dei nostri iudicio; sed & aduersariam habebit nostram Imperialem indignationem; & de ipso sacerdotio periclitabitur; neque enim maiori coércitione egebit. Tua itaq. excellentia hanc nostram promulgationem manifestam faciat singularum prouinciarum religiosiss. Episcopis, atq. clariss. Præsidibus adiciens ipsos quoq. si opus sit, omne auxilium præstare debere ciuitatum Episcopis: vt ea prohibeantur, quæ de medio tolli iussimus. Ac si qua negligentia vti eos animaduerterint, eius nos per suas relationes faciant certiores. quo omnes norint, quæ ipsos obseruare oporteat, & quid in cõtemnentes sic statutum. Curabunt autem dei amantiss. Metropolitani, vt alijs aliar. vrbium reuerentiss. Episcopis suarum prouinciar. nostram hanc sacram legem ostendant; omnibusq. denuntient,

tient, vt vigili cura hæc obseruent; & præscriptas pœnas vereantur. Ne vero moram faciant obtemperandi huic nostrę sacræ constitutioni; ne ue ipsi monachi, qui nunc sub eodem tecto viuunt cum sanctimonialibus parum temporis existiment ipsis datum esse, vt separatio fiat, vt oportet: annum eis præstituimus ab eo tempore numerandum, quo hæc nostra sacra lex fuerit insinuata, vt post anni curriculum si apparuerit illum cõmunem victum in eadem forma manere: hæ omnino pœnæ competant, quæ hac nostra sacra lege continentur. DAT. XV. KAL. FEB. DECIO COS.

XLIIII. IDEM IMP. *Iuliano Præf. Prat.*

CVM SACRAE regulæ neq. presbyteris, neq. diaconis, neq. hypodiaconis permittãt vxores ducere post eorum ordinationem, sed solis tantum cantoribus, atq. lectoribus id facere concedatur: contemnere quosdam videmus eas sacras regulas, ac liberos suscipere ex talibus mulieribus, quib. coniungi ex sacris institutis non licet. Quoniam vero eius rei pœna in sola sacerdotij amissione consistebat; sacras autem regulas siue canones legib. nõ minus valere nostrę quoq. leges iubeant: sancimus, vt teneant in his casib. ea, quę sacris regulis decreta sunt, perinde, ac si ciuili quoq. iure id esset conscriptum; omnesq. hi & sa-

cerdotio,& ministerio sacro, ac dignitate,si quam habent, priuentur. Nam vt pijs regulis huiusmodi res fieri prohibentur; ita nostris quoque legibus eadem vetantur; ac præter illam priuationis pœnam; non esse eos legitimos sancimus, qui ex ea inhonesta coniunctione nascuntur, aut nati sunt: sed ex tali satione procreati pudore potius teneantur. Eiusmodi enim eos esse uolumus, cuiusmodi illi sunt, quos leges ex incestis, & nefarijs nuptijs natos esse definiunt. ac neque naturales, neque nothi existimẽtur; sed vnde quaq; illiciti, parentumque successione indigni. Sed et ne donationem quidem capere ab eis possint, ut, ipsi, aut eorum matres ne per interpositam quidem personam, omnia tamen beneficia in eos collata a patribus; ad eam ecclesiam, ex qua sunt, qui ita deliquerunt, perueniant. Quod enim sacræ regulæ prohibent, id nos nostris quoque legibus vetamus. Si vero aliqua imaginaria obligatio fiat mutui, aut alterius contractus; qua is obligetur, qui illam nuptiarum corruptionem contraxit: tum eam infirmam esse volumus, tum earum rerum dationem non ad personam, ad quam dirigitur conscriptio, sed ad ecclesiam sanctiss. peruenire. DAT. XV. KAL. NOVEMB. C P. LAMP. ET ORESTE VV. CC. COS.

XLV.

XLV IDEM IMP. *Iuliano Praf. Prat.*

SANCIMVS, vt si quis decedens aut instituendo, aut legatum, vel fideicommissum, vel mortis causa donationem, vel aliam quamcumque legitimam dispositionem pie conficiendo censuerit; vt cura adimplendi, quæ voluit, Episcopo committatur, siue id omiserit, siue etiam id fieri prohibuerit: necesse habeant heredes, quod iussi sunt, facere; omnino adimplere.

Quod si facere noluerint: tunc eiusdem loci religiosiss. Episcopus curet, vt efficiat omnia secundum testatoris voluntatem. Sed si ecclesiam construi testator iusserit; vt omnino intra triennium perficiatur, operã det. Si xenonem, intra annum tantum eũ fieri cogat. Satis enim id temporis esse existimamus ad ea explenda, quæ testator censuerit. Sed & potest domus conduci, & illic ægroti in lectis poni; quoad xenonis ædificium peragatur. Sed si quem aliquid in pias causas erogare iusserit; cogatur is statim illud facere. hoc est post testamenti insinuationem, & post susceptam hereditatem, aut legatum ab ijs, quibus data sunt. Si uero illud tempus præterierit, neque ecclesia, aut xenon ædificatus sit; neque etiam xenodochus sit, qui eum ordinet: ipsi religiosissimi Episcopi repetãt, quæ hac de causa relicta sunt, & in eam rem recte adquisita. Faciantque ædificia sacrarum ædium, atque xenonum,

item gerontocomia, orphanotrophia, ptochotrophia, & nosocomia. Captiuorum quoq. redemptionem curent, atq. aliam quamcumq. piam actionem, quæ testatori visa sit. Designētur etiam, qui illa curent xenodochi, orphanotrophi, brephotrophi, aut gerontocomi, aut deniq. piarum actionum dispensatores, & curatores. Neq. possint deinde post illius temporis interuallum, & infitiationem prædictam, qui ea nō fecerint, immiscere se in earum rerum administrationem, aut dei amantis. Episcopos amouere ab earum dispensatione. Clarissimi vero Præsides prouinciarum cogant heredes, vt omnia ea peragāt. Et sane veteribus legibus definitur cogendos esse voluntatem testatorum adimplere eos, quib. permittitur, vt habeant, quæ illi reliquerunt. Si quos tamen aperte testatores præposuerint ipsis rebus, xenodochos puta, ptochotrophos, nosocomos, brephotrophos, orphanotrophos, gerontocomos, paramonarios, aut œconomos, aut deniq. piarum actionum dispensatores: eos Episcopi sinant administrare. Ipsi autem non administrent, sed illorum administrationem obseruent, atq. ab eis recte facta laudēt; corrigant vero, quæ aliqua in parte negligantur. Quod si praua administratio sit, amoueant eos, aliosq. instituant præ oculis summi dei timorem habentes, horrendumq. magni illius, & extremi iudicij diem; in quem respicientes omnia eos gerere oportet cum dei cōiuncta

iuncta voluntate, Sin autem non aperte testator aliquos in administratione constituerit; sed in heredum potestate omnia sint posita; & heredes negligentes sint: tunc ipsi Episcopi & administrēt, & pręponant administratores (quos antea scripsimus, hoc est ptochotrophos, aut nosocomos, & reliquos) qua etiā in rē deum opt. max. venerātes prouideant, vt omnibus modis, atq, rationibus, omniq. arte perficiātur, quæ pie dispositā sunt. Si vero debitum tempus excesserint, ac distulerint scripti heredes facere quæ iussa sunt: sancimus, vt soluant & fructus, & reditus, & quamcumq. legitimam adiectionem a tempore mortis testatoris, neq, ratio habeatur moræ a litis cōtestatione, aut a petitione; sed ipso iure videatur mora fieri; locumq. habeat fructuum, similiumq. rerū accessio. Hoc idem obtineat, & si non ab herede, sed a fidei cōmissario, aut legatario pium hoc legatum relictum sit, & is legatū suscepерit: tunc enim liceat Episcopis ab eis exigere, vt faciant, quæ iussi sunt. Quod si negligat eius loci Episcopus hoc facere, illectus fortasse ab scriptis heredibus, aut a legatarijs, vel fidei commissarijs; facultatem habeat eius prouincię Metropolitanus, aut etiā Archiepiscopus eiusdem diœceseos, cū hæc cognouerit, inquirere, & cogere, vt opus, aut largitio pia omnino adimpleatur. Sed & cuicūq. ciui liceat illud ipsum agere, cum velit, Nam cum ea, quæ ad pietatem, pertinent, omnibus

communia sint; ea vt perficiantur, omnib. decet curam adhibere. Liceat igitur cuicumq. ex hac constitutione condictionem, quę ex lege dicitur, mouere, & repetere, quæ relicta sunt, vt illa fierẽt. Sciat autem Episcopus, qui negligens fuerit, se præter cælestes pœnas, imperialis indignationis propter eam negligẽtiam periculum subiturum. Atq. vt maiori metu terreatur heredes, aut quibus, vt illa pia opera fierent; in dictum est; ne ea facere differant: hoc etiam sancimus, vt si conuenti ab Episcopis ea postea recusauerint facere, vsq. eo vt Præsidum quoque exactionem expectauerint: tunc non solum quod relictum est, sed omnino id cum altero tanto exigatur. Nam si apud veteres erant quidam casus, quibus ex infitiatione in duplum condemnatio fiebat: cur non hoc casu oporteat eos, qui non solum non libenter faciunt, sed & tempus expectant, ac postea appellati ab Episcopis, ne his quidem statim parent, sed Præsidum quoque coactionem expectant; dupli condemnatione resipiscere? At vero si testatores voluerint suos heredes, cum morientur, piam aliquam actionem adimplere, non etiam in ipsorum vita: id quoque obseruetur; neque intra id tempus heredes facere compellãtur, quod testatores ipsi veluerunt post mortem heredum fieri. Cum vero morientur, necesse habeant omnino ea adimplere; & si dilatio aliqua ab eorum heredibus fiat: eadem fieri necesse est, quæ antea

antea disposita sunt.

SI VERO annui reditus relicti, aut donati sint clero fortasse, vel monasterio, vel ascetrijs, aut diaconissis, vel ptochijs, xenonibus, nosocomijs, aut brephotrophijs, vel ecclesiarum pauperibus, vel denique pijs corporibus, aut ijs, quæ sunt ex plebe collecta, neque prohibita sunt: velint autem aliquo tempore, qui tunc inueniuntur, pecuniam ob id, quod iussum est, accipere; heredesq. liberare: non liceat hoc agere; neque si ita factum sit, ratum maneat; sed cadat ab ijs rebus, quas emit emptor, aut alias qui transegit. Quoniam quidem ijs, qui in aliqua eiusdem temporis parte fuerunt, augetur; ij vero, qui futuri sunt, omnino relictis rebus priuantur; neque seruatur ipsum illud annui legati nomen; nec testatoris memoria perpetua erit, ob quam annuum id relictum esse videtur; sed statim extinguitur alienatione relictorum, quæ vna etiam peribunt. Sancimus itaque, vt maneant perpetuo obnoxij huiusce dationib. & vt si qua fiet alienatio, ea sit irrita: & ij, qui quandocumq. pijs domibus fuerint præpositi, licentiam habeant agēdi, & repetendi ea; nulla temporis præscriptione obiciēda remoueātur: propterea quod singulis annis hæc actio gignitur. Sed potius hypothecæ obligata sint his legatis eius bona, qui ea reliquerit, et liceat ex ipsis reb. satis fieri pijs operibus, non solū ipsis relictis rebus, sed etiam fructibus ipsorum,

& re-

& reditib. & quacumq. legitima acceſsione temporis, vt antea diximus, exceptione minime retinentibus competente; quamuis longum tempus enumeretur. præterquam ſi inter hunc annuo legato oneratum, & eum, qui iuxta ſacras regulas, atq. leges noſtras præpoſitus eſt, conueniat de hac petitione. vt placiti reditus perpetui pro annuo legato dentur ab eo, qui rogatus eſt, qui publicis tributis non ſubiaceant. Sed & acceſsionem habeant, nõ minorem quarta parte liquidi reditus, aut quantam inter eos augere viſum ſit. Etenim ſi huiuſmodi in ſcriptis contractus fiat; & ille reditus datus ſit, atq. exceptus ſcriptis conuentionibus, & tranſactionib. idque appareat ex geſtis monumentorum: ceſſare repetitionem annui legati contra oneratum ſancimus. Is vero reditus ad id definitus conſtituatur pro perpetuo relicto; neq. ab vllo vnquam alienari quoquam alienationis genere fas ſit. Sed ſi quis id appetat; ſancimus, vt perpetuo obligetur, vt ãtea a nobis dictũ eſt, legati annui datione ille, qui grauatus eſt; quo & nomen, & memoria teſtatoris, & annuum legatum in his rebus perpetuo cõſeruetur. DAT. XV. KAL. NOV. CP. LAMP. COS. XLVI. IDEM IMP. *Iuliano Præf. Præt.*

NOSTRIS ſacris legibus oportere exiſtimamus hanc etiã addere; quæ ob virtutem, non

non vero ob temporis cursum sacra regendi munera præbet: vt in monasterijs, aut asceterijs mortuo Præfecto, aut Præfecta nõ sequens omnino, aut secundus fiat. Naturam enim sequi placet, quæ non omnes eadem pacto bonos, neq. etiam omnes pari modo malos fecit. Sed is, quem & vita præclara, & honesti mores, & in ea exercitatione constantia, & consentiens ceterorum monachorum accessio, aut plurimorum votum ad eam rẽ idoneum iudicauerint; propositis sanctis euangelijs ad præfecturam vocetur. Ac siquidem, qui post eum, qui decessit, primus est, vtilis erit: & dignus, qui monachis præsit: eum ceteris præferãt. Si vero is, qui post eum existit: eodem pacto in eũ suffragia ferantur, vt is præficiatur. Sin autem nemo eorum dignus esse videatur: tunc ex omnibus idoneum virum, ex quocumq. gradu sit, Præfectum creent. qui vita honestus sit, & gubernatione iustus, quiq. possit sibi creditos conseruare. Decet enim omne imperium, omnemq. hominũ præfecturam non ex tempore, aut sorte, neque ex fortuitis casibus; sed electione & prestãtia fieri, atque omnium testimonium esse huic ordinationi ordinem. Ea vero sciente eius oppidi Episcopo fiant: vt ipse electum cognoscens, ac recte hæc se habere existimans, calculum vna ferat cum eligẽtibus, eumque producat in Præfecti locum. Sed & oportet de eadem electione cognoscere eiusdem temporis Patriarcham, & Episcopos illorũ locorum

locorum; qui etiam iudicium habent a DN. deo nostro; & futurum iudicium vereantur; si non ad rectam electionem, sed ad animi aliquam affectionem humanam respicientes eum confirmauerint. patienturq. ipsi & in hac, & in futura vita a deo pœnas: vt pote cum ipsorum negligentia multis peccandi occasionem præstiterit. Eademq. omnia in venerabilibus mulieribus, siue virginibus, quæ monasteriis præsunt, vires obtineant. Reliqui sacri ordines, qui diuinis ministeriis præsunt, secundum ipsorum ordinem præficiantur; neq. quicquam circa eos hac lege noui decernitur. DAT. XV. KAL. DEC. CP. LAMP. COS

XLVII. IDEM IMP. *Ioanni Præf. Præt.*

SANCIMVS, vt nemo in Episcopum creetur, nisi & ceteris rebus bonus, probusq. fuerit, & neque vxori coniunctus, neque liberorum pater: Sed pro vxore sanctissimæ ecclesiæ curam gerat; pro liberis totum Christianum, & orthodoxum populum habeat. cognoscatq. ab initio, quæ de successione religiosis. Episcoporum a nobis constituta sunt, (de qua re extat nostra constitutio.) Qui vero contra aliquid agunt, aut egerint, Episcopatu indigni sunt. Nam qui post hanc nostram constitutionem Episcopos facere contra eius vim, aut fieri ausi sunt: neq. inter Episcopos erunt, neque in sacerdotio manebunt:

sed

sed ab eis electi alijs locum dabunt, vt accurate creentur, deoq. per omnia electio placeat. DAT. IV. KAL. SEP. CP. POST COS. LAMP.

XLVIII. SI QVIS AD DECLINANDAM.

XLIX. CVM LEGE.

L. SI QVIS IN CONSCRIBENDO.

LI. GENERALITER.

LII. IDEM. IMP. Ioanni Praf. Prat.

SANCIMVS neminem omnino neq. curialem, neq. cohortalem, Episcopũ, aut presbyterum deinceps fieri. Nõ autem hæc lex eos mouet, qui antea sacerdotio decorati sunt: sed post hac nemo qui in illa fortunæ condicione sit, ad sacerdotium huiusmodi ascendat: cum ipse præsertim antea illa munera subibat, aut cohortalibus iussionib. seruiebat. Nam qui asperis exactionibus, & peccatis, quæ ob eam rem euenire solent, implicitus fuerat: non æquum est nuper quidem cohortalem, & decurionẽ patrare res acerbissimas: statimq. sacerdotem creari: qui de clementia, & innocentia sanctiones nostræ religionis exponit: nisi ex infantia, non etiam postquam pubertatem excessit, inter venerabiles monachos inscriptus permanserit in eo statu: tunc enim permittimus ei, vt presbyter fiat, & vt ad Episcopatũ ascẽdat.

Cum

Cum enim aliquid huiusmodi factum erit, atque is, qui eligetur, dignus esse videbitur: non dubium erit, quin is potestatem habeat sacerdotium obtinendi: ita vt a muneribus abstineat; quartamque partem totius substantiæ suæ prębeat curialibus, & fisco; vt nuper de ea quarta legem posuimus; aut fisco tantum, si cohortalis condicionis sit. Si uero etiam inter religiosos, Archimandritas constitutus est, & inter eos permanserit; simili quoq. modo eidem concedimus suæ cõdicionis liberationem: quartam tamẽ partem suar. facultatum, vt diximus, prębet. Alio vero pacto neque ipsum creari, neq. quemquam creare, aliudue circa hæc agere patiemur. Nouerit autem Excellentia tua hæc esse ab omnibus religiosissimis. Episcopis seruãda; qui amissionem ipsius sacerdotij vereantur, si quid eorũ gesserint, præterquam quod ne creatus quidem sacerdotio fruetur; licet antea in aliquo ordine constitutus sit: Sed potius inter priuatos homines enumerabitur: muneraq. eadem subibit, quæ antea subire solebat. Hęc omnia in futurum valere volumus; quando a nobis primum inuenta sunt. neque vlla ratione pertineat hæc lex, vt antea scripsimus, ad eos, qui iam fuerant in sacerdotijs. hi enim potestatem habeant per substitutos munera subire iuxta Theodosij & Valẽtiniani piæ recordationis cõstitutionem, quæ ad Thomam conscripta est. Ad hæc illud etiam valere, atque seruari iustum esse existimauimus; quod initio

tio constitutum, atq. sancitum, nescio quo modo neglectum est. Namq. meminimus incidisse nos in Arcadij, & Honorij piæ recordationis constitutionem; quæ velit clericos, si sui ordinis obliti ad quamcumq. armatam militiam peruenerint, aut delecti ab Episcopis militare ausi fuerint: eici quidem eos a militia, in qua erant, & addici curijs ciuitatum, vt illic publica ministeria sub eant. nã a dei quoq. cultu, & ministerio, dum militabant, abstinebant. Quæ omnia hac lege valere sancimus iubentes eis, vt statim in ea vrbe, ex qua sunt, curiales fiãt. nisi permulti curiales in ea vrbe sint. tunc enim in proxima, aut etiam in longinquiori alterius prouinciæ illi coniunctæ; vbi decuriones desiderantur. Si vero non comprehendantur, vt fieri solet; liceat decurionibus statim ad res eis pertinentes accedere; easq. retinere; ac sibi ex eis legitime satisfacere. Hæc igitur in venerabilibus clericis cuiuscumq. gradus sint, in perpetuum valere sancimus; in antea vero perpetratis constitutionem illam valere volumus, vt antea obtinebat. Quoniam vero quandam quoq. legem inuenimus, quæ de monachis disserit; ac vult, vt nõ derelinquant sua monasteria; neq. in vrbibus tumultus excitent; quam cuiusdam temporis causa promulgatam esse quidam suspicantur: oportere existimauimus occasione inde suscepta plenius, & in perpetuũ id etiam corrigere. vt nemini deinceps monacho liceat eorum aliquid agere: vt de-

relicto monachorum habitu; quauis militia, aut cingulo, aut dignitate vtatur, aut eorum, qui in iudicijs versantur; vitam degat ac diuinis ministe rijs humana negotia præferat. Quin potius nouerint, quod et qui id agit, curiæ addicetur illius ciuitatis, ex qua est, aut alij, vt antea dicebamus. Ac siquidem pecunijs abundat, pecuniaria quoque subeat munera; sin minus corporalia. Quod si non appareant, curijs licet, vt dicere cœperamus, in possessionem rerum mitti, ac sibi legitime satis facere. In omnib. vero casibus, quibus capere ex his cautis curias iubemus: semissem bonorum curiales suscipere volumus; non tamē in pecunia numerata, sed in immobilibus possessionibus, si quæ sint, sin minus hæ pecunia illorū emantur; vt antea a nobis sancitum est. Alter vero semis in publicam mensam Excellentiæ tuæ inferatur: quo tua quoq. sedes prouideat diligēter, ne quidquam huiusmodi lateat. Sed simul atque factum quid sit; competens eius rei medela fiat; præterquam si nunc ipsi sponte sua militiam dereliquerint, aut etiam vestes, quas gerebant; & in solitariam vitam irerum sincere, ac sine fraude reuertantur, et inter venerabiles clericos cōscribi curauerint. Nam si hæc int. a annum ēgerint, ex quo hęc sacra lex data est, eos pœna liberamus: ac satis putamus esse, si se veteris vitæ genere corripuerint. Hæc autem in sequens deinceps tempus valere volumus. Non tamen illos extra dictas

pœnas

pœnas relinquimus, qui post nostri imperij initia monachi facti sunt, & eorum aliquid gesserunt. etenim antiquiora tum propter clemẽtiam, tum propter temporum illor. honorem indulgemus, cum præsertim illis temporibus hæc non fuerint ita constituta. Præterea illud quoque sancimus, vt siue pater, siue mater, siue quis alius sub condicione, si sine liberis decesserit, fideicommissum, aut substitutionem iniunxerit, viris, aut mulieribus, qui postea nuptias contrahere propter religiosam meditationem noluerint; locus non sit illis fideicommissis, ac substitutionibus, & potestatem illi habeant, quo pacto voluerint, pie tamen ea dedicare, & aut dum viuent, consumere, aut relinquere decedentes. Vt etiam si sub condicione liberorum quicquam ipsis relictum sit; oportet hoc ipsum eos habere, et si non cogantur liberos suscipere. Eandem vero sanctionem in virginibus sacris, & in eis venerabilibus clericis, quibus nuptias omnino contrahere prohibitum est, extendimus, atque porrigimus; & ita gratiam nostris temporibus dignam referimus. Illud quoque sancimus, vt siue vir solitariam vitam sequi voluerit, siue vxor virum relinquens ad asceterium accesserit: nõ hoc ei damni occasionem præbeat; sed suas omnino res capiat, vxor dotẽ, vir ante nuptias donationẽ. Quod vero ex eo lucri est, non quasi dissoluto ex repudio matrimonio vindicetur, aut apud

non dissoluentem maneat: sed vt ex mortis condicione; ac si videretur, qui discedit, propter vitæ mutationem; quod ad alterum attinet, in matrimonio decessisse; cum coniugi omnino sit inutilis. quidquid autem in nuptialibus instrumentis, propter mortis cõdicionem extet, id debitum sit. Vxor tamen non audeat ante annum transactũ, de alio matrimonio propter partus incertitudinẽ cogitare. Sed si quid huiusmodi faciendum est, mittatur repudium, quod ea de causa bona gratia fieri dicitur, ab eo, qui illam vitam non suscipit; atq. ita agat, quod libitum est; lucra tamen, vt antea dicebatur, ad ipsum pertineãt. Quod vero ex illa causa lucrarentur omnino, si in prioribus nuptijs aut vxor, aut vir mansissent, communib. liberis, qui ex nuptijs forte creati sunt, seruetur.
DAT. V. KAL. DEC. CP. POST COS. LAMP.

LIII. RAPTORES.
LIIII. DEO NOBIS.

LV. IDEM IMP. *Ioanni Pref. Pret.*

HAEC Constitutio ad alterius constitutionis memoriam, quam antea scripsimus, refertur; eam rursus confirmare cum aliqua pulchrio re accessione existimauimus oportere, maiori pœna de-

na delinquentes puniendo. nõ quod pœnarũ augmentis lætemur; neq. enim ita quicquam in animo nostro est, atq. clementia; sed vt timore pœnæ delinquere volentes a delicto arceamus. Scimus itaq. nos legem scripsisse, qua cauetur; vt nulla licentia sit sacrarum ecclesiarum œconomis, aut ijs qui præpositi sunt xenonibus, vel nosocomijs, uel ptochijs, vel virorum, aut mulierum monasterijs, vel alijs huiusceemodi corporibus, quorũ illa cõstitutio mentionem facit: quæ perpetuo eis relicta sunt, quæ annua, siue annalia leges appellãt; ex cõuentione quapiã, aut pecunia certa accepta vendere, aut alio quouis modo alienare; ac posteris auferre solatium, quod inde proueniret. Addidimus in eadem lege, quas visum est, rationes; quodque nullo pacto, si id fiat, ne appellatio quidem annui legati conseruetur, si non id singulis annis dari curetur; sed semel solutum, postea totum depereat. Hanc itaq. legem cum quadam accessione renouantes sancimus; vt si quis religiosus œconomus, xenodochus, nosocomus, ptochotrophus, gerontocomus, brephotrophus, orphanotrophus, vel archi mandrita, vel aliquis eorum, qui priore constitutione nostra continentur; quod perpetuo relictum est venerabilibus locis, quibus ipsi præsunt, siue in pecunia numerata, siue in alijs rebus immutare tentauerit in id, quod nõ perpetuum esse videatur; sed transactionibus, aut vẽditionibus, aut alijs artibus, vt quod

perpetuo manſurũ erat, ceſſet, aduerſus illam conſtitutionem, quam de his rebus tulimus, curauerit: nullam omnino licẽt iam habeat hoc faciendi. Sed et ſi factum ſit, inualidum ſit, quod ita fiet; & liceat ei, qui poſtea eandem curam ſuſceperit, aut eo fortaſſe negligẽte poſtea ceteris omnib. ſtatim reuocare, quod factum eſt. quod ita inualidum videatur, ac ſi numquam inchoatum eſſet; vſque eo, vt et medij temporis fructus, & vſuræ, & omne cõmodũ ad pium omnino locum pertineãt; ea vero quæ medio tempore patrata ſunt, modis omnibus ceſſent. Eſt enim vnicuiq. homini curſus vnus vitæ a creatore datus, cuius meta plane mors eſt: at piæ domus, & dicta corpora immortalia ſunt ab eodem deo conſeruata: non itaq. decet, ne rebus quidem earum finem adferre: ſed dum permanent ædes ſacræ, manent autem ad ipſam omnino ſæculor. omniũ finẽ, dũ Chriſtianor. nomen apud homines erit, atq. coletur; iuſtũ igitur eſt, vt maneãt ſemper immortales, quæ perpetuo relinquũtur penſitationes, vel reditus pijs operibus quæ numquam ceſſabũt, ſuppeditandę. Qui vero in re hac deliquerit, & relicta alienare pecunia accepta, vel alio quocumq. modo auſus fuerit, nullum quidem damnum adferat, vt antea quidem dictum eſt, his locis venerabilibus, contra quæ id fecit. Sed hæc loca et pecuniam, et res, quas acceperunt, lucrentur; ac nihilominus, quod relictum eſt, repetant ſine vlla deminutione. Is vero,

vero, qui hoc fecerit, & heredes eius, et successores, et eius bona teneantur ei, cum quo contraxit. isq. vindicet ab eo, seruenturq. ipse, eiusq. res indemnes. Sed tamen contra venerabilem domũ, quam lædi nõ oportuit, non speret datorum recuperationem, neq propter id, quod factum est, ipsam conueniat. Quod vero ad contrahentem cum ipso attinet, omnem a legib. facultatem habeat, aduersus eum, et heredes, resq. eius, ac quod datum est, si possit, exigere. vt si non ob dei metũ, timore amissionis suarum rerum, damniq. suorũ heredum tardiores fiant ad huiusmodi contractus; quos in confesso est eos nullius boni causa facere, sed vel pecunia corruptos, vel aliqua affectione superatos. Quæ omnia per hanc sacram constitutionem prohibemus, quam inter nostras constituriones scribi iancimus, offerimusq. eam omnium domino deo, et saluatori nostro Iesu Christo: pulchrum & decens ei hoc sacrificium offerentes. DAT. PR. ID. SEPT. CP. DN. IVSTINIA. PP. A. IV. ET PAVLINO V. C. COSS.

TIT. IV. DE EPISCOPALI. AVDIENTIA.

XIIII. IMP. LEO *ad Populum.*

NEQVE seruum, neq. liberum corpus sit, qui audeat, in meretriciam vitã producere,

aut proſtrare, ſiue thymelicus fuerit, ſiue alio pacto ſcenica perſona. ac ſi mãcipium ſit, quod proſtrat; in libertatem vindicetur a quocunque ſine vllis ſumptib. apud eius oppidi magiſtratum, aut Epiſcopum. quibus curæ erit: ne etiam inuitam mulierem liberam, aut ancillam coniungi patiantur mimis, aut choris: aut aliud ſpectaculum in theatro agere inuitam.

XV. NEMO VEL IN FORO. XVI. SI LEGIBVS.

Epitome XVII. *conſtitutionis eiuſdem Imp. (cui ſimilis extabat.* II. *ſub titulo vt nemini liceat.)*

ELECTIONE Epiſcopi, & primor, ciuium Sironæ fiant ex militantib. ordinib. prouincialib. aut ex veteranis, aut ex tironibus, ſiue militaturis. Qui id tranſgreſſus fuerit, XXX. libris multetur.

Epitome XVIII. *cuius initiũ eſt* SANCIMVS *eiuſdem Imp. (cui ſimilis extabat* IX. *de erogatione militaris annonæ.)*

MILITES, qui præſunt, & in cuſtodia conſiſtũt in ſuis, vt vocãt, ſedetis, ſiue ſtationib. ſpecies ad ſe pertinentes ex ciuitatib. aut ex eius regionis agricolis ad ſuas annonas arbitratu Epiſcopi,

piſcopi, aut magiſtratus, aut defenſoris, ſi deſit magiſtratus, accipiant neq. cogatur collator numeratam pecuniam præſtare.

XIX. IVBEMVS.

Epitome x x. Conſtitutionis Leonis, aut Iuſtini, Imp. (quæ refertur Nou. C I X.)

NEMO militet, qui non apud acta teſtificatus cum tribus teſtib. ſit propoſitis ſacroſanctis euangelijs, ſe eſſe Chriſtianum orthodoxum. Fiantque acta apud eum magiſtratum, ſub quo militaturus eſt; & duo tantum aurei pro eare præbeantur. Si vero id neglectum ſit: dabit libras quinquaginta is magiſtratus, eiuſq. officium x x. qui vero militauit, x. atque a militia eicietur. teſtes, qui peieraſſerint, in corpus punientur. illæ vero multæ Comitis periculo rebus priuatis inferentur,

XXI. SI PRAESENS. *Iuſtiniani.*

XXII. IDEM IMP. Menæ Præf. Prat.

NEMINEM in carcerem mitti volumus ſine iuſſione eorum, qui in hac felici ciuitate, aut in prouincijs ſunt Glorioſi, Spectabiles, atq. Clariſſimi magiſtratus, item defenſorum, qui in

singulis municipijs sunt. De his autem, qui missi sunt, aut mittẽtur, locorum Episcopi aliquo hebdomadis cuiusque die, quarta puta, aut sexta feria carcerem perscrutentur; et cum diligẽtia captionis causas cognoscant, serui sint, an liberi, propter pecuniariam causam, an propter alicuius criminis accusationem, an propter cædem factam missi sint. Operam autem dent, vt Glorioſissimi, Spectabiles, et Clarissimi magistratus huius felicis vrbis, et prouinciarum illa faciant; quæ sacra nostra constitutio ad Glorioſissimos Præfectos missa disponit. Licentiaque detur eius temporis religioſissimis Episcopis, vt si quidquã nouerint negligentius esse factum ab ijs, qui tunc erunt Glorioſiss. Magnificentiss. & Clariss. magistratus, aut a cohortibus, quæ eis obediunt: id renuntient; vt competens aduersus negligentes accusatio moueatur. DAT. XVII. KAL. FEB. CP. DECIO COS.

XXIII. IDEM IMP. *Menæ Præf. Prat.* PRIVATOS carceres modis omnibus in vrbibus, atque in vicis constitui veramus: ipsis, qui custodiuntur, videlicet custodia libetandis cura, et prouidentia Episcopi eius regionis. DAT. XII. KAL. FEB. CP. DECIO COS.

XXIIII. NEMINI LICERE.

XXV.

XXV. IDEM IMP. *Demosthem Præf. Prat*

QVAE DE ALEA, siue vt vocant, cottis, ac de eorum prohibitione a nobis sancta sunt; ea liceat dei amicissimis Episcopis & perscrutari, et cohibere, si fiant; et flagitiosos per Clarissimos Præsides prouinciar. & patres, defensoresq. ciuitatum ad modestiam reducere. DAT. X. KAL. OCTOB. CP. DECIO. COS.

XXVI. IDEM IMP. *Iuliano Præf. Prat.*

DE IIS, quæ singulis annis ad ciuitates pertinent, siue ciuiles reditus sint, siue fructus ex publicis, aut priuatis pecunijs, quæ ab aliquibus eis aut relinquuntur, aut donantur, aut alio pacto excogitantur, aut instituuntur, siue ad opera, siue ad rem frumentariam, siue ad publicos aquæ ductus, siue ad balneor. calefactionem, siue ad portus, siue ad murorum, aut turrium ædificationem, siue ad pontium, atq. viarum refectionē, siue ad publicas denique causas pertineant tam ex publicis, quam ex priuatis, vt dictum est, causis: sancimus, vt in vnum conueniant religiosissimus Episcopus, ac tres bonæ existimationis, et qui ceteris præstant in ea ciuitate; ac singulis annis inspiciant opera facta, et curent, vt & metiantur, & rationē conficiant, qui ea administrāt, aut qui administrauerunt et in monumentorū gestione

ne ostendant impletionem operum, aut administrationem sitonicarum, & balneariarum pecuniarum; siue quæ in vijs muniendis, aut aquæ ductibus, aut alijs rebus cõsumuntur. Quæ omnia numquam omnino minui volumus. In monumentorum vero gestione appareat, sit ne solutus, an obligatus, qui ea administrauit; & an quod debuit, soluerit. atq. ita erit cautũ ei, qui eam curam suscepit. Mittemus enim nos, cum placuerit, quẽ commodum erit, vt inspiciat rationes ab eis factas, & cum recte factas esse repererit, calculum feret. quo ipsis, hæredibusq. & successoribus consuletur; neq. aliarum rationum, aut controuersiarum occasio relinquetur. Omnia vero propositis sanctis euangelijs diligenter fiant; nam inquisitionem nos cum libuerit, fieri iubebimus. Oportet itaq. studere religiosiss. Episcopum, & qui cum eo rationes conficiunt, vt opera in ingentes sumptus præscripta singulis annis diligenter fiãt ex publicis fructib. atq. reditibus reparanda. Sin autem noluerit rationib. subesse, qui ea administrat; neq. ferat sanctissimũ eius loci Episcopũ, & illos possessores, qui ad eã rem cõstituũtur, & qui ad rationes reddendas eum vocant: cogatur id agere per clariss. prouinciæ Præsidem, & cohortẽ, quæ ei parere solet. ac sine vllo damno compellatur, vt modis omnib. rationes submittat religiosiss. Episcopo, & primi Sillis ciuitatis. quodq. appareat ab eo dẽberi, ciuitati reddatur. Omnem vero

vero libertatem tollimus nostris Præsidib. mittendi in agros Discussores, aut Ratiocinatores, aut Exæquatores ad publicarum rationem executionem. Sed si quid huiusmodi nobis ignorantib. fiet: siquidem sacra forma ad aliquos per subreptionem emanauerit, liceat religiosissimo Episcopo eius ciuitatis suscipere quidem sacram formam; renuntiare tamen nobis, vt nos cognoscamus, an ex nostra ad illum Præsidem iussione, an per subreptionem facta sit. Vt si per subreptionē facta esse videatur; quod factum sit, inutile fiat, & periculum subeat, qui eam quæsiuit. Si vero ab aliquo e nostris Præfectis emissum decretum, aut commonitoriū sit, aut præceptū aliquod, aut rationum scriptura: & de aliquo ex prædictis capite permittatur, volumus, vt modis omnib. non eius vrbis Episcopus, & primi ciuitatū illis rebus præficiātur; Sed liceat prouinciæ Præsidi, & ipsis possessoribus, ac ciuibus iussiones reicere, ac ne obolum quidem ea de causa præstare. Si vero in ea re sanctiss. Episcopus negligens fuerit: habebit & dominum deum nostrum infensum, & imperialem vindictam expectabit; si ea seruili silentio, sacerdotaliq. licentia indigno præterierit. Si quis autem in prouincia renūtiauerit magistratuum, aut Consulum processiones; siue generales formas glorioſissimor. Præfectorum, aut alicuius alterius e nostris magistratib. siue constitutionē, siue sacrum cōmonitorium, siue generales litteras

ras, siue erectionem imperialium statuarum indicauerit; non liceat amplius sex nummis aureis in singulas nuntiationes, aut in singulas formas, aut constitutiones, aut sacra commonitoria, aut generales litteras, aut statuar. erectiones accipere in singulis prouincijs, ad quas litteras accepit. ac licet multæ sint in ea prouincia vrbes; nihil amplius præstetur, quam illi sex nummi. Si quid vero amplius acceperit, eius quadruplum restituat; liceatq. eius vrbis Episcopo hoc prohibere. Eadem tamen pœna decem librarum auri et prouinciæ Præsidi, et ei subdito officio, et Episcopo imponitur, si illis permittant plus petere, neq. id modis omnib. prohibuerint. Nemini enim omnino permittimus nostrorum magistratuum huiusmodi formas circa prouincias emittere de riuorum, aut de cloacarum purgatione, aut de amolitione ædificiorum a muris, aut stationum a porticibus, aut eorum, quæ produlia appellantur, aut de ruderum, ac dimidiatar. columnar. euersione, aut de imaginibus, aut si quid alio pacto sit excogitatum, aut etiam de ciuilib. quibuscumq. controuersijs. Sed liceat Episcopo, & ijs, qui primi sunt eius vrbis, & Præsidib. prouinciarum, & possessorib. ac ciuib. insinuata aliqua forma ei quidem non deferre, sed prohibere, ac coërcere omnẽ exactionẽ, omnemq. vim, quæ ex eo eueniat. Eademq. pœna afficiat sanctissimos Episcopos, nisi id prohibuerint. Sed et oportet Episcopum,

ac pa-

ac patrē ciuitatis, & ceteros bonæ opinionis possessores prouidere; ne locus aliquis ciuilis, aut publicus iuxta muros vrbis, aut in publicis porticib. aut in plateis, aut in quocunq. alio loco, ab aliquo indebite possideatur; neue publicus locus alicui sine nostra sacra forma tradatur. Idem inquirant de aquarum distributione, quæ sacra aliqua forma cuiq. pertineat, vt ne hic plus, ille minus habeat, quā ei competit. Neque vero fideiussionis causa, aut supra mandati formam nostros subiectos affici patiemur. Sed siquidem immobiles res habeant idoneas, iusiurandum tantum præstent et conscribatur: sin autem non habeant; vsq. ad quantitatis æstimationem fideiussionem sine vllo damno præbeant. Si vero dubitauerint exactores de fideiussorū fide, facultatib. aut cautione: in eundē locum religiosiss. Episcopus, & Pater ciuitatis, ac Defensor cōueniant, et decernāt, an idoneus esse fideiussor videatur vsq. ad quantitatem, de qua agitur. et necesse habeat exactor suscipere eum in fideiussorem; qui nihil pro fideiussione aut sacramento præstabit: præterquam si priuata nostra, aut cuiusquam magistratus maioris iussione personam ducendam esse, fideiussori non esse credendum decernatur. tuncenim licebit exactori fideiussorem non accipere; id vero agere sine vllo detrimento. Ceterum eadem multa aduersus religiosiss. Episcopum, & clariss. prouinciæ Præsidem imponitur; si quid eorum transgredi

gredi passi fuerint; aut si cum transgressum erit, non id statim renuntiauerint. Neq. etiam patiantur, vt plus definita parte a nostra constitutione pro sportulis accipiatur; neue descriptio ob aliquam causam in ciuitatib. fiat; nisi ob illas tantũ, quas supra enumerauimus, renuntiationes processionum, constitutionum, sacri & generalis cõmonitorij, aut formæ, aut litterarum, & huiusiusmodi omnino rerũ, de quib. antea sanximus, item quæ propter suam conseruationem, atq. salutem ciues facere voluerint. ad opera forte publica, vel ad scitoniã, vel ad aliam quãuis causam, quę omnib. placeat propter vrbis honorẽ fieri, ex quo Resp. adiuuetur. Contra eos vero, qui hæc transgredi tentauerint, & si ad nos religiosiss. Episcopi id non retulerint, ea seruentur, quæ antea a nobis comminata sunt. Atq. oportet singularũ vrbium dei amantiss. Episcopos, cum omnia cognouerint, quæ a nobis de his rebus dispositа sunt; & de metatorum exactione, & de rapinarum prohibitione, ac de ceteris rebus, quæ nostra sacra constitutione continentur, quæ de omnibus edita est: finem competentem imponant. DAT. VIII. KAL. IVLIAS CHALCED LAMP. COS.

XXVII. DE CREATIONIB. XXVIII TAM DEMENTIS.

XXIX.

XXIX. IDEM IMP. *Iuliano Pref. Pret.*

SANCIMVS, vt nemo venerabilis clericus ab aliquo siue clerico, siue laico ab initio apud beatissimum prouinciæ Patriarcham accusetur. Sed prius iuxta sacra instituta apud Episcopum ciuitatis, in qua clericus versatur; tum si is suspectus est, apud Metropolitanum Episcopum, reū agat. Sed si forte, ne ei quidē accusatio placuerit: ad sacram eius regionis synodum accusatum deducat; et cum Metropolitano tribus conuenientib. religiosiss. Episcopis, qui ceteris propter ordinationem præferuntur, de causa coram tota synodo cognoscatur. et si quidem ei, quæ iudicata erunt, placuerint; ab accusando discedat: Si vero se lædi existimauerit; prouocet illius prouinciæ beatiss. Patriarcham; atq. ijs, quæ ipse iudicauerit, omnino pareat; perinde, ac si eum initio iudicem esset consecutus. Nam contra horum antistitum sententias non esse locum appellationi, a maioribus nostris constitutum est. Hoc idem seruandum est; si Episcopus ab aliquo laico, siue ab aliquo clerico, siue ab altero religiosiss. Episcopo accusatus sit. Nam vt statim accusatio ad sanctiss. Patriarchas deferatur; et vt accusati in aliam puouinciam mittantur; omnino prohibemus. præterquā si accusationē quis ob eam rem intulerit, quod causa illius regionis religiosiss. Episcopo cōmissa fuerit. Quo casu licet ad ipsos quoq.

ſanctiſs. Patriarchas deferre accuſationẽ. Litteræ tamen cõficiantur ad aliquem ex Epiſcopis eorũ locorum, vt is cauſam audiat, vt antea a nobis dictum eſt. Non vero ei liceat facere, vt deſcendant in prouincias venerabiles clerici, et immodicas ſportulas, dum accuſantur, inferant: qua in re huc vſque peccatum eſſe cognouimus. Neque enim in ſingulas reorũ perſonas plus ſexta aurei nũmi parte proſportulis dari concedimus ijs, qui a ſanctiſsimis Patriarchis, ac Metropolitanis mittuntur; aut ſi Epiſcopus miſſus eſt; ſex tãtum aurei ex quacunque quantitate, ac cauſa; neq. quicquam amplius præbeatur. Hoc in Metropolitanis etiã teneat, cum ad eos accuſatio contra Epiſcopum, qui ſub eo ſit, aut eius prouintiæ clericũ defertur. Nam ſi in ciuilibus iudicijs moderari ſportularũ, et ſumptuum modum curauimus, eaque ex lege præſtari voluimus: multo magis in eccleſiaſticis accuſationibus modum ſeruari ſancimus. Enim vero ſi remiſſa cauſa ad ſanctiſs. Patriarcham, aut ad aliquem ex religioſiſs. Metropolitanis, aut ad alium dei amantiſs. Epiſcopum, ſententia lata ſit, quæ alicui parti diſpliceat, ac prouocetur: ad Archiepiſcopalem hanc ſedem referatur appellatio, in qua, vt ad huc ſeruatum eſt, lis cognoſcatur. Si vero quis auſus fuerit aduerſus hæc quicquam tẽtare: is quidem omne, quod accepit, cum altero tanto ei, qui negotium paſſus eſt, præſtabit: fietq. eccleſiaſticæ multæ ſubiectus apud ſanctiſs. Patriar-

triarcham, aut religiosiss. Metropolitanum, qui tunc erit, ex ecclesiasticorum numero eiciendus. Has autem actiones, si quidem ad ecclesiastica negotia pertinent, necesse fore iubemus, vt a solis religiosiss. Episcopis, aut Metropolitanis, aut a sacris synodis, aut a sanctiss. Patriarchis cognoscantur. Si vero ciuilium rerum controuersia sit; volentes quæstionem apud eosdem antistites instituere, patiemur: inuitos tamen non cogemus; cum iudicia ciuilia sint, si ea adire malint, apud quæ licet et iam de criminibus cognoscere. Quoniam vero quidam sunt sanctiss. Patriarchæ, qui in prouincijs, in quibus existunt, Metropolitanorum officium gerunt; alij per totam dioecesim Episcoporum Metropolitanorũ, atque aliorum, qui sub eis sunt, ordinationes faciunt: ea de causa illud obseruari sancimus, quod de Metropolitanis antea diſposuimus. Is enim iure Metropolitanus vocatur; qui in Episcopos minores ex sacris regulis eam potestatem habet.
DAT. XV. KAL. NOVEMB. CP. LAMP. COS.

XXX. IDEM IMP.

Ioanni Præf. Præt.

SANCIMVS, vt in tutelis, et curationibus pupillorum, atq. minorum, item eorũ, quibus lex curatores decernit; siquidem facultates eorũ quingentis tantum aureis æstimentur; minime expectetur Præsidum prouinciarum creatio;

neq. magnis sumptib. subiciantur: si forte Præsides ab eis vrbibus, in quib. tutorum, aut curatorum datio desideratur, abesse cõtigerit. Sed apud illius ciuitatis Defensorem, aut apud Magistratũ municipalem, et Alexãdriæ apud Iudicium vna cum eiusdem ciuitatis Episcopo, aut etiam præsentib. publicis personis, si quidem plures sint in ea vrbe, datio tutoris, ac curatoris nas, et fideiussor iuxta facultatum modum præstetur dictarũ personarum arbitrio, et alia omnia accedant, quæ in alijs tutoribus, et curatoribus, ac fideiussoribus idoneis accedere solent. Hæ autem solum personæ, apud quas hæc geruntur, propter pupillorũ, atq. minorum securitatem, per præsentem constitutionem periculum subeant. Quæ omnia duorum solidorum tantum datione conficiantur; et hanc præsertim ob causam hæc constitutio scripta est. Quod si quis amplius accipere ausus sit; aut si differat constituere tutorem, aut curatorẽ maioris lucri spe: nõ solum in triplum eius, quod accepit, restituendi pœna teneatur; sed et remoueatur ab administratione. Cum vero apud Defensorem fiet tutoris, aut curatoris datio præsente eius vrbis Episcopo; in eiusdem sacrosanctæ ecclesiæ archiuo acta deponi sancimus: vt perpetua sit gestæ rei memoria; neue fortuitis casibus faciſ datio tutoris, ac curatoris subiciatur. In hac vero magna vrbe tutelæ, et curationes apud Clariss. Prætorem tantum gerantur, vt antea sancitum est.

est. DAT. V. KAL. AVG. CP. POST COS. LAMP.

XXXI. SANCIMVS.

Epitome XXXII. *Constitutionis eiusdem Imp.*

RECVSANTE domino suscipere canonē, licet emphyteutæ id testari: atq. Constantinopoli in fine triennij apud Præfectos Prætorio, aut apud Præfectum vrbis, aut apud competentem magistratum eius; qui accipere recusat, aut apud Patriarcham, si dominus potens sit; in prouincijs vero apud Præsidem, aut cum in ea vrbe non erit, apud Defensorem, aut apud Episcopum eius ciuitatis, ex qua recusans dominus est: et vnius eorum testimonium accipiet. Ac si ne tunc quidem canon recipiatur: pecunia non soluetur, et emphyteuta eam lucrabitur sequenti quoque tempore, quo ad dominus mittat, qui cum testatione eam reperat. ex quo tempore, non etiam ex superiore, canonem accipiet: ac triennio post eā testationem exacto emphyteutam soluere recusantem expellere poterit.

XXXIII. IDEM, IMP. *Religiosiss. Episcopis totius orbis.*

SACRAM constitutionem fecimus; qua nemini permisimus inuitam mulierem ancillā,

liberamve in scenam, aut in orchestram trahere, neque discedere volentem prohibere, ab eius fide iussoribus pecuniam pro hac re promissam repetendo. Sed, si quid huiusmodi fieret; et a clariss. prouinciarum Præsidibus, & a religiosiss. Episcopis earum ciuitatum, constituimus, vt prohiberetur. licentia vero præstita est Episcopis vna cum C L. viro prouinciæ Præside vel inuitas mulieres ad se ducere; ac vim inferentes, aut eos, qui prohibent, ne ab eo opere amoueãtur; publicatione bonorũ, et exilio coërcere. Si vero prouinciæ moderator est, qui vim infert, aut qui mutationẽ vitæ prohibet: liceat ad solum Episcopũ accedere eam, quæ id patitur, aut eius fideiussorem. Is vero se opponat magistratui, neque ei patiatur iniuriã fieri; aut si nõ fuerit huic rei satis idoneus: referat nostro imperio, vt debitas a nobis pœnas sustineat, fideiussionibus videlicet dissoluendis, et fide iussoribus sine damno cõseruandis. Potestas autẽ præbetur mulierib. liberis, ingenuisue ab ea vita separaris ad legitimas nuptias venire. Ac si contigerit honestissimis dignitatibus præditos eas ducere; non indigeant principali rescripto; sed potestatem habeant nuptias contrahendi, nuptialibus omnino instrumentis interuenientibus. Eademq. de filiabus scenicorum disposuimus. Illam itaque constitutionẽ quinto libro constitutionũ huius Codicis nostri nominis ad ciuiles magistratus inscriptã posuimus. Quoniã vero oportebat

per

per hanc nostrã sanctionem vobis quoque totiũs orbis Episcopis eadem significare: ea de causa placuit eadem pleniore interpretatione constituere; et hanc sacrã constitutionẽ fecimus; eamq. ad vos misimus: vt qui honestatẽ per sancte conseruatis, ac modestiã vobis vindicatis; hæc ipsa custodiatis. Sed et a magno deo nostro timorẽ, a nr̃o imperio vindictã, si quid eorum trãsgressum sit, caueatis. DAT. KAL. NOV. CP. DN. IVSTIN. PP. A. IV. ET PAVLINO COS.

XXXIIII. IDEM IMP. *Epiphanio sanctiss. huius felicis vrbis Archiepiscopo, & generali Patriarchæ.*

VEHEMENTER credimus sacerdotum puritatem, atque honestatem, item erga dominũ deum, et saluatorem nostrum Iesum Christum animi affectionem, ac perpetuas preces, quæ ab eis emittuntur, magnam tranquillitatem nostræ reipub. atque augmentum præstare. per eas licitum nobis fuisse barbaris imperare, et ab eis dominos cognosci; quæ antea minime fueramus assecuti; quantumq, eorũ honestas, atq. auctoritas crescit, tantũ nostram quoque remp. augeri credimus, Nam si illi vita honesta, et vndiq. innoxia præstent; reliqui omnes respiscẽt; et ad eorũ honestatẽ respiciendo a multis peccatis abstinebũt. cer

tumq. est ex eo et animas omnium meliores futuras; et facilius nobis a magno deo, saluatoreq. nostro Iesu Christo opportuna indulgētia tribuetur. Hæc itaq. nobis respicientib, renuntiatum præter expectationem est, quosdam diaconos, atq. etiam presbyteros; et quod grauius est, quodq. dicere veremur, nonnullos Episcopos partim non pudere alea ludere, et in eo inhonesto spectaculo, quod laicis quoq. a nobis plerumq. vetitum est apparere: partim vero non ludere, nec ludentes reprehendere; sed vel societatem cum lusoribus inire, vel turpissimæ rei spectatores esse; tum etiā inspicere non sine cupiditate res maxime inhonestas; blasphemiasq. audire, quas illic interuenire necesse sit; et manus, et oculos, atq. aures suas his ludis damnatis, atq. prohibitis inquinare: partim non obscure, aut ad equorū certamina accedere, aut etiam prouocare aliquos pro equor. victoria; vt per se, aut per alios inhoneste ludos agant; aut cum scenicorū, vel thymelicorum spectacula fiunt, vel eorum, qui cum bestijs in thearris pugnant, adesse spectatores; neque animaduertere, quod nuper imbutis, atq. honestatis venerandis mysterijs; ipsi prædicunt, vt ab eo dæmonū cultu auertantur, et ab omni eorū pōpa; cuius nō minimam partem hæc ipsa constituunt. Hæc quidem nos sæpe eos agere vetuimus; sed cernentes, quæ nobis renuntiata sunt, necessario ad hanc constitutionem conscribēdam peruenimus; tum

propter

propter nostrum erga pietatem studium; tum etiam propter sacerdotij ipsius, ac totius reip. vtilitatem. Sancimus itaq, vt nemo aut diaconus, aut presbyter, aut multo minus Episcopus, quod quemquam committere non credimus: cum in eorum creationib. preces ad Christum dominũ, deumq. nostrum fundantur; sanctus ille dei spiritus vocetur; et ipsis eorum capitibus, aut manib. sanctissima quæq. et nobis arcana mysteria admonentur: vt ipsis omnia sentiendi loca pura, et deo consecrata fiant. Nemo igitur eorum audeat deinceps post hanc nostram sacram legem ludere aliquo alearum lusu, aut societatem inire cum ijs, qui id agunt, aut sedere, ac voluptatem capere, aut pacisci de ijs, quæ illic fiant; aut accedere ad ea spectacula, quæ antea dicebamus, aut aliquid illic agere eorum, quæ ipsis interdicta sunt, quib. abstinere eos posthac omnino oportet. Quod enim antea factum erit, et si inquirẽdum erat, neq. oporteret ignoscere; tamen humanitatis causa præterimus, nostræ legis obseruationem futuris temporib. iniungendo, Namq, oportet clericos ieiunijs, vigilijs, ac diuinarum scripturarum meditationib. et maxime precib, vacare: et nõ ea omittere, et omnium maxime profana, atque prohibita attingere. Hoc ipsum sancimus in reliquis clericis, hypodiaconis scilicet, et lectoribus; qui sacræ mensæ, et ecclesiæ ornamentorum ministriac famuli constituti sunt: quiq. tractantes sacras

scripturas, alij sacras lectiones ex pijs libris nobis legunt, alij laudes, siue hymnos canũt. Si vero quis deinceps quicquam eorum agere deprehendatur; idque nuntiatum fuerit aut in hac felice vrbe Sanctitati tuæ, aut in prouincijs ijs, qui a te constituti sunt, religiosiss. Metropolitanis, aut ceteris Episcopis, quorũ ordinationẽ tuæ Beatitudinis sedes facit; ac si qua querella ea de re facta sit de diacono, aut presbytero, aut multo magis de aliquo ex religiosiss. Episcopis; tua tunc Beatitudo hic, & qui in prouincijs sub te sunt Metropolitani, et qui eis subsunt Episcopi, hæc cũ omni diligentia secundũ sacerdotij ordinem inquirant, atque scrutentur. Neq. tamen quæstio leuiter fiat, sed auditis fide dignis testibus, omnique via tentata, quo veritatem assequantur. Vt enim ipsos his rebus interdicimus, ita eosdem calumniari a quoquam prohibemus. Itaque si inquisitione propositis sacris scripturis facta, recte se habere criminatio videatur; atque probetur diaconum, aut presbyterum alea ludere, aut socium esse ludentium, aut ad huiusmodi ineptias adsidere, aut ad illa iam dicta accedere spectacula; aut forte aliquis religiosiss. Episcopus, quod numquam futurum credimus, his spectaculis se immiscat, aut cum ludentibus sedeat, particepsve eorum fieri ausus sit; eos statim a tua Beatitudine, aut a Metropolitano, aut ab Episcopo, a quo ordinatus est, si clericus est, a sacro ministerio amoueatur.

impo-

imponeturque ei canonica pœnitẽtia, ac tempus definietur, intra quod oportet ipsum ieiunijs, ac supplicationibus incumbere, magnumque deum ob crimen patratũ placare. Ac siquidem id tẽpus is, quem gestorum pœnitet, permansit lacrimis, resipiscentia, inedia, atque erga deum dominum orationibus abolitionem delicti petat: tunc is, a quo ordinatus est, hæc diligẽter inuestigans, atq. cognoscens, publicas pro eo preces fieri curabit; omni vero cura cohortetur eum, vt postea omni labe in suo sacerdotio abstineat; ac si videatur ipsum debite pœnituisse, tũc sacerdotum numero benigne restituatur. Si vero post suspensionẽ reperiatur nõ recte pœnitẽtia vti, eamq. contẽnere, et aperte contrarijs rebus animum suũ occupari: hunc quidem Antistes, sub quo censetur, a sacerdotũ numero expellat, eumq. omnino deponat: et nullam potestatem habeat ad sacerdotum ordinem redire. Sed siquidem facultates habeat, curiæ eius vrbis, in qua prius sacra faciebat; aut si curiã ea vrbs nõ habeat, alia curia eius prouinciæ, quæ magis curialib. indigeat, ipsum deinceps curialẽ suscipiet cũ facultatib. suis. Si vero facultates nõ habeat, pro priore sacerdotio cohortalis deinceps erit cohortis prouincialis; et quãdo diuinũ ordinem dereliquit, erit ordinis apparitorũ prouinciæ liũ, quod sibi hoc dedecus pro priore honore intulit. Hæc itaq. omnia sancimus in hac quidẽ felici ciuitate tuã obseruare Sanctitatẽ, et defensores,

et œco-

et œconomos, qui in singulis ecclesijs sunt, quib. curæ erit hæc inquirere, ac renuntiare, et deprehẽ sos annona priuare, eaq: præstatione, quæ a sacro sanctis ecclesijs eis præstatur. In prouincijs vero tum sanctissimi Metropolitani, qui a tua Beatitudine ordinati sunt; tum religiosiss. Episcopi, qui sub eis sunt; tum ecclesiarum defensores, atq. œconomi, qui pari modo, vt antea dicebamus; in hac re versabuntur; sacrumq. cultum vndiq. innoxiũ, atq. sincerum custodient. Hæc etiam obseruabũt gloriosiss. Præfecti nostrorum Prætoriorũ, hoc est qui in Oriente in subditas nobis nationes iurisdictionem obtinent, item qui Illyricæ, atq: Africanæ diœcesi præsunt, et eis obedientes cohortes. Sed et Clariss. Præsides prouinciarum, item Defensores ciuitatum. Atq. ipsi quidem, qui maximis magistratibus præsunt, nostram indignationem vereantur: sed non obtemperantes cohortes eorum decem auri librarum pœna multabuntur. Prouinciarum vero Præsides maiores, atque minores, et qui eis obediunt apparitores, item ciuitatum Defensores quinarum librar. auri pœnã timebunt: si hæc cognoscentes non ipsi quoque renuntiauerint Antistitibus, hoc est, aut religiosissimis Episcopis, aut reuerentissimis Metropolitanis, aut vniuscuiusq. prouinciæ sanctiss. Patriarchis pro qualitate eius prouinciæ, in qua censentur; vt illi hæc cognoscentes, sicut antea definitum est, omnes vlciscantur. Idem dicendum

est

est, si non curiæ ciuitatis, aut cohorti eum tradi sinant, qui in eo crimine deprehensus, ac depositus fuerit. Glorioſissimus autem Præfectus vrbis huius felicissimæ eadem hæc obseruabit; si in hac Regia vrbe quicquam commissum sit, vna cum ei obediente cohorte; et ipse quidem nostram vltionem, eius cohors decem librar. pœnam timebit. Sed nos quidem hæc sanciẽdo fecimus. Illud vero sine dubio est nos honestatem sacerdotum consecrare velle. Si vero ipsi contra ea, quæ ordinata sunt, faciant; eaq contemnant, nec vindicẽt; sed quadam forte humanitate, minime laudanda capiantur: præter pœnas cælestes, vltionem, quæ ipsis parata est, in illo dei tribunali, apud quod in decens negligentia eorum accusabitur, ac vindicabitur, expectent. Sin autem aliquis ciuiliũ magistratuum maiorum, atq. minorum; item apparitorum, ac Defensorum, aut ea cognoscens non renuntiauerit, aut cum vindicare potuerit, negligens fuerit, aut rem mercede prodiderit: sciat se præter pœnas a nobis antea enumeratas, passurũ etiam magni dei nostri vltionem, obnoxiusque erit illis omnib. imprecationibus, quæ sacris libris continentur. Vt vero hæc nos nõ alia de causa constituimus, quã propter domini nostri ministerium; ita illud quoq. adicimus, vt inquisitio cũ diligentia fiat, ac nemo calumniator insurgat, qui aut falso quemquam accuset, aut in eum testificetur. Namq. vt sacerdotib. si quid deliquissent,

illas

illas pœnas posuimus; ita ipsos, qui eos calũniari conantur; tum cælestibus, tum etiam legum nostrarum poenis volumus subiacere: et si postquã detulerint; aut persequi noluerint; aut sustinere accusationem nequiuerint. * DAT. PRID. NON. NOVEMB. CP. IVSTIN. PP. A. IV. ET PAVLINO V. C. COSS.

TIT. V. DE HAERETICIS ET MANICHAEIS.

Ex III. Synodo VI. Cõstitutio integra, cuius initium in nostris libris est DAMNATO.

IMPP. THEOD. ET VALENTIN. AA. Leontio Præf. vrbis.

DERITA a nobis pijssimæ religioni cultura eos, qui circa diuinitatem impie agũt, pœnis puniri dignis, et nominibus eorum prauitati conuenientibus appellari vult: vt exprobrationibus subditi æternam contumeliam delictorum sustineant; et neque viuentes extra supplicium, neque morientes sine cõtumelia esse noscantur. DAMNATO igitur mõstrosæ doctrinæ principe Nestorio, supereſt eiusdem sententiæ, & impietatis

pietatis socios nomini subicere vituperando: ne Christianorum vtētes vocabulo, eorum nomine decorentur, a quorum dogmate agentes impie recesserunt. Propterea sancimus, vt vbicumque Nestorij nefandæ sunt sectæ communicatores, Simoniani nuncupentur. Oportet enim eos, qui diuinitatis auersione illorū imitantur impietatē, appellationē illis sortiri consimilem. Quem admodum enim Ariani lege Diuæ memoriæ Constantini, Porphyriani propter similitudinem impietatis Porphyrij nominantur: qui veram religionem temptans verborum virtute cōprimere, libros sibimet sceleris, non eruditionis commēta dereliquit. Nullusq. præsumat eiusdem Nestorij nefandi, atque sacrilegi viri impios libros de venerabili orthodoxorū religione, et contra dogmata Episcoporum sancti Ephesini concilij retinere, aut legere, aut describere; quos oportet omni studio requisitos publice concremari. Hoc enim modo omni impietate radicitus amputata, simplex, et quæ potest seduci facile multitudo, nullū erroris semen aliquando poterit inuenire. Neque memoriam ita perditorum hominū in aliquo religionis colloquio aliter, quā Simonis nomine nūcupari; neq. domū eis, aut agrum, aut suburbanū, aut quemlibet alium locum cōuentus causa clā, aut aperte præberi. Tales enim decernimus omni licentia cōueniendi esse priuatos. cum omnibus palam sit; eum, qui transgreditur hanc legem, et

Nesto-

Nestorium imitatus, rerum suarum publicatione multabitur. Sublimis igitur, et clariss. tua potestas hanc constitutionem nostram ad notitiam vniuersorum prouincias habitantium præceptis sollemnib. peruenire procuret. Hanc autem legē in Latina, et Græca lingua posuimus, vt omnib. aperta sit, atq. nota. *DAT. III. NON. AVG. CP. DN. THEODOS. A. V. ET. QVI FVERIT NVNTIATVS.*

VII. CVRIALES.
VIII. QVICVMQVE.

Epitome 1 x. *Constitut. Martiani, Leonis, Zenonis, aut Anastasij Imp.*

HAERETICI more solito sepeliantur.

X. SIQVI ORTHODOXAE.

Epitome x 1. *Anastasij, aut Iustini Imp.*

VBICVMQVE Manichæi inueniantur, capite damnandi sunt.

Epitome 11 x. *eiusdē Iustini, (quæ refertur Nouella CIX.) cuius initium* HAERETICOS.

MANICHAEI, quidem vndiq. expelluntur, et capite damnantur: ceteri vero hæretici

tici (est autem hæreticus, qui orthodoxus nō est) item Pagani, Iudæi, et Samaritani prohibentur magistratū, aut dignitatem obtinere, et ius dicere, et Defensores, aut Patres ciuitatum fieri: ne habeant potestatem vexandi orthodoxos, neue negotium inferant cuiquam Christiano, aut etiam Episcopo, neque militare possunt, præter eos, qui ex genere cohortalinorum sunt, qui onera quidē sustinere, sed neque orthodoxos offendere, neq. eis in publicis, priuatisve causis vim vllā inferre permittuntur. Qui vero quid eorum facere tentauerit; quod gesserit, inualidum erit, ac xx. libras soluet et qui eos publicis causis inscribere curauerunt, itē viginti, Præsides quoq. quinquaginta. eæque omnes priuatis rebus inferantur. Excipiuntur tamen Gotthi, qui fœderati fiunt, et alias, vt principi placuerit honestantur. Contendentib. parentibus de fidei religione liberorum, ille præferatur, qui vult liberos orthodoxæ fidei sacris initiari.

Ex epitome Theodori Hermopolitæ pars cuiusdam capitis eiusdem constitutionis.

SI parentes fide, et religione diuersa sint; illius potius sententia obtineat, qui orthodoxam fidem filijs elegerit: quamuis pater sit is, qui contradicat. et non ideo molestè ferat, ac necessarijs eos alimentis, aut alijs sumptibus priuet.

Epitome XIII. *Iustini, vel Iustiniani Imp.*

HAERETICI patres, qui nullam habent iustã causam accusandi orthodoxos liberos, coguntur de suis facultatibus alimenta eis, ceteraque necessaria præbere. item orthodoxis in matrimonium collocare, dotesque, ac donationes ante nuptias arbitratu Præsidum, et Episcoporũ præstare. Orthodoxi liberi hæreticorum, qui non ingrati fuerunt; sine diminutione capient, quod eis ab intestato competit; vltimaq. dispositio alio pacto ordinata non valeat, saluis tamen libertatibus, nisi aliqua lege prohibeantur. Si vero quicquam offenderint contra parentes, accusentur, et pœnas dabunt. Habent autem hi quoq. ipsi, qui commiserunt ingratitudinem, quartam bonorũ partem ex testamento. Eadem in Iudæis, et Samaritanis valebunt.

Epitome XIIII. *eiusdem Imp.*

HAERETICI collegia facere, aut paraxynaxes, aut synodos nequeũt, neq. creationes, neque baptismata ordinare, neque Exarchos habere, neque Patres, aut Defensores creari; neque villas procurare, aut administrare per se, vel per interpositam personam, neq. quid ex prohibitis facere. Qui vero hæc contempserit, vltimo supplicio punietur.

Epitome

Epitome XV. *conflit.*

MANICHAEI solos orthodoxos liberos ab intestato successores habere possunt. qui si non existāt, fiscus bona eorum vindicabit, siue testamenta, siue legata, siue donationes fecerint.

Aliter ex collectione Basilicorum ordine litterarum.

MANICHAEI, qui filios habent orthodoxos, in eos solos bona ab intestato transmittant. Nemini vero alij in vita, aut morientes largiantur. Eorum enim bona omninò ad fiscales rationes perueniunt.

Epitome. XVI. *conflit.*

QVI ex Manichæo orthodoxus factus est, si ea facere reperiātur, in quibus aberrabat; aut saltem degere, aut cōuersari cum Manichæis, neque quam primū id legitimo iudici detulerit: vltimo supplicio puniatur. Item qui in dignitatib. vel militijs sunt, diligēter eos, qui inter ipsos huiusmodi sint, inquirant, ac deferant. Nam si Manichæus comprehensus dicat se aliquibus notum esse; pari modo illi plectentur, ac si eadem crimina cōmiserint, quamuis non sint Manichæi. Eodem enim pacto deliquisse videntur, qui norunt criminis auctores, neque eos prodere volūt. Qui libros Manichæorum habet, neque eos exhiber, vt comburantur; puniatur.

Epitome XVII. *Iustiniani, cuius initium est* SANCTAE. (*Refertur Nouella* CXXIX. *Iustiniani, et* CXLIIII. *quæ Iustini minoris* V. *est.*)

SAMARITANORVM synagogæ destruantur: ac si alias facere tentauerint puniantur. Nequeunt autem successores habere ex testamento, aut ab intestato præter orthodoxos; neque donare possunt, aut alio pacto alienare, atque transferre in eos, qui orthodoxi non sint. Sed fiscus prouidentia Episcoporum, ac Præsidum ea vindicabit.

Epitome XVIII. *eiusdem, (de qua const. vltima nil fallor.)*

QVAE de Samaritanis sancita sunt, de synagogis, ac successoribus eorũ; in Montanistis quoque, Ascodrogis, et Ophitis valeant. Soli etenim orthodoxi eis succedunt ex testamento, et ab intestato; itẽ soli legata capiũt. Ceteri vero hæretici, hoc est, qui orthodoxi non sunt, item Pagani, et Samaritani militare non possunt, neque dignitatem obtinere, neque publicam curam exercere, neque docere, neque aduocare. Si vero quis, vt horum aliquid consequatur, orthodoxum se esse simulauerit; atq. appareat eum vxorem, aut liberos hæreticos habere; neque eos ad rectam fidem traduxerit: repellatur. Si vero id etiam lateat; non poterit

terit quicquam donare, aut alio pacto in hæreticum trãsferre; sed ea omnia, et hæretico delatam hereditatem fiscus vindicabit. Etenim generaliter qui miscent se militiæ, aut dignitati, aut aduocationi, aut publicæ liberalitati, aut cuipiam collectioni, solos orthodoxos successores habebunt; et quæ quocumque pacto ex eorum bonis ad hæreticos peruenerint, fiscus vindicabit. Si alter coniugum orthodoxus fuerit, alter hæreticus: orthodoxos fieri liberos eorum oportet. Si vero quidã ex his orthodoxi facti sunt, quidam hæretici permanserint: orthodoxi tantum vtriusque parentis erũt heredes. Sed si omnes hæretici sint: cognati orthodoxi heredes erunt; aut eis non existentib. fiscus. Hæc constitutio varias pœnas imponit negligentibus, et hæc non exequentibus, aut non renuntiantibus magistratibus, et cohortibus tam ciuilibus, quam militaribus, item Episcopis; qui de Præsidibus negligentib. ad Principem referẽt. Poenæ vero ad fiscum pertinebunt.

XVIIII. COGNOVIMVS.

Epitome XX. *constit.*

HAERETICI, qui inter se conueniunt, aut synaxis, aut baptismatata faciũt, tamquam legũ transgressores puniãtur. item qui domus eis ad eam rem præbent, jis, quæ antea cõstituta sunt,

subiaceant. Soli orthodoxi intra sacra septa ergasteria habentes, non etiam hæretici immunitate fruantur; neque intra sacra septa negotientur; vt non sacra mysteria audiant. Montanistæ vero ne viuere quidem possunt cum ijs, qui ex eis orthodoxi facti sunt. et qui ab eis appellãtur Episcopi, ac clerici Constantinopoli expellantur. Emere quoque seruis prohibentur, item egeni ex eis honoraria munera ex iudicijs, aut ex ecclesijs non accipiant. Qui vero his præfecturam, quam non debet, tribuit, decem libris multetur, ac totidem propter negligentiam Præses, item Comes rerum priuatarum, eiusque apparitores.

XXI. QVONIAM.
XXII. DIVINAM.

TIT. IX. DE IVDAEIS ET CAELICOLIS.

Epitome 11. *cõstitutionis (cuius in Digestis capite* xv. *de excusationibus, et* 111. *de decurionibus. mentio fieri videtur.)*

IVDAEI in festis ipsorum diebus corporalia munera non subeunt.

III. IVDAEIS.
IIII. IN SYNAGOGAM.
Et ceteræ in hanc rationem aucto numero.

TIT.

TIT. X. NE CHRISTIANVM MANCIPIVM HAERETICVS VEL PAGANVS VEL IVDAEVS HABEAT VEL POSSIDEAT VEL CIRCVMCIDAT.

Epitome 11. *const.* (*quae refertur* LIIII. *constitutione de Episcopis, et clericis.*)

PAGANVS, Iudæus, et Samaritanus, quique orthodoxus non sit, non potest Christianum mancipium habere, nam et ipsum liberum erit, et qui id possederat, priuatis reb. x x x. libras inferet.

Aliter ex collectione Basilicorum ordine litterarum.

IVDAEVS Christianum mancipium non habeat; neque catechumenum circumcidat; neq. hæreticus Christianum mancipium habeat.

TIT. XI. DE PAGANIS SACRIFICIIS ET TEMPLIS.

Epitome IX. *const. cuius initium IVBEMVS.*

SI QVID donatum, derelictum ve sit locis, aut personis, aut collegio erroris Paganorum: id vrbs illa percipiet, in qua aut ipsæ personæ habitãt, aut sub qua loci ipsi sunt; et ad similitudinẽ principalium largitionum id dispensabitur. Paganorũ vero impietatẽ Præsides vindicabũt, et quæ maiora sua potestate erunt, referent Imperatori.

Epitome X. constitutionis.

QVI post sanctũ baptismain errore Paganorũ perseuerant, vltimo supplicio puniantur. Qui vero numquam baptizati sunt, ipsi, liberi, et cõiuges eorum, et omnes, qui in eius potestate sunt, ad sacrosanctas ecclesias perducantur; ac pueri si parui sint, sine mora baptizẽtur; maiores vero antea scripturas iuxta sacras regulas discãt. Sin autem, vt militiam, vel dignitatem cõsequantur, vel vt facultates possideant, ficte baptizati sint: tamen liberi, aut coniuges eorum, aut ij, qui in domibus sunt, aut qui ad eos pertinent, in erroribus suis esse permittant: bona eorum publicabuntur, et ipsi, vt oportet, plectentur, neq. in Repub. partem vllam obtinebunt. Si vero non baptizati sint, nec intererunt aliquo pacto in Repub. nec erũt rerum mobilium, aut immobilium domini: sed fiscus omnia vindicabit; et ipsi, vt oportet, punientur, atque exulabunt. Sin autem sacrificare, aut idola colere deprehendantur; vt Manichæi pœnas dabunt. Nullam disciplinam Pagani doceant, neq. publica annona, ne cũ sacra quidem forma, fruantur.

TIT. XII. DE IIS QVI AD ECCLESIAS CONFVGIVNT.

Epitome III. *constitutionis, cuius initium est*

PATEANT Theodosij, et Valentiniani Imperatorum.

NON

NON OPORTET eos, qui confugiunt ad ecclesias, aliquod armorũ genus habere, neque illic comedere, aut dormire: quando securi intra priores ianuas versantur in aulis, porticib. balneis, et hortis. Si vero à clericis admoniti, susceptoque sacramento de securitate præstanda, noluerint arma deponere; per satellites expellantur. Id tamen sine Episcoporum, ac Defensorum iussione facere non liceat.

Tota constitutio ex tertia Synodo.

IMPP. THEODOS. ET. VALENTIN. AA. Antiocho Præf. Prætorio et Cos.

VETVS quædam est, et ab errorum temporibus ducta consuetudo, iurisque naturalis constitutio; quæ propter pietatem semper obtinuit: vt diuina religio tam publicis prouinciarũ administrationibus, quam priuatorum hominũ vsu in omni tempore, atque natione extendatur. eaq. nõ solum in sublimi loco, sed quasi in altero cælo ponatur in terris: vt illo accedere puris, sanctisque solum fas sit. Ex quo illud quoq. euenit; vt omnibus suapte natura in animo sedeat, nullo pacto posse, quæ deo cõsecrata sunt, pollui; neq. aduersus diuinam potestatem, hominum iniuriæ locũ esse. Qui enim liceat inquinari ea, quæ semper pura esse necesse sit? aut qui sordere liceat iis, quæ semel deo consecrata, sacra esse numquam desinant? Quamuis itaque sciamus eos, qui nuper

nefarie, et barbaro quodã furore aduersus sacras aras irruere ausi sunt; neque polluisse, quod purũ; neque fædasse, quod sanctum erat: cum tamen factum sit, quod nullo pacto fieri speratum est; et vsque ad aras prauorum hominum audacia processerit: et vt non videantur impijs hominibus ea esse profana, quæ sacra sunt, neue in consecratis, ac deo dicatis locis ea liceant, quæ ne in alijs quidem passim iniuste fieri sinuntur, ac præterquam quod religionis, et pietatis obseruatio pura, et casta debet permanere: quamcumque iniuriam ab ecclesia omnipotẽtis dei arcemus, siue eorum, qui audaces vim inferunt, siue eorũ, qui eo inuiti confugere coguntur. Etenim si vana veterum paganorum superstitio, dijque, qui placebant, illorum quoque superstitionis obseruatio ita excolebatur, vt non quibuscumque aræ, sed certis sacerdotibus committerentur; ac templa quasi terris eminentiora in arce, et editioribus locis vrbiũ cõstituerentur: Hæc illi, qui idola, siue simulacra ab ipsis constructa adorabant; et cum maxima veneratione in ea vanitate versabantur: quanto nos decet magis religionem nostram cum omni obseruatione colere, et venerari? ad quos deus ipse cum vero cultu cœlum non derelinquens descendit? et quasi quadam inter deum, et homines permutatione facta, homo deum in terris suscepit: deus hominem in cælũ deduxit? Huc accedit id, quo in primis placatur deus; vt relictis supremæ pote-

potestatis negotijs, nobis salutis, vitæ, et tranquillitatis hominum curæ est: quod cum instrũ nobis sit, nullo pacto alterum alteri sine vtriusque læsione cõiungimus: vt neq. ecclesiasticis domibus, aut sacris altaribus ex confugientium pertinacia, ignauia, temeritate, imprudentia, audacia, atque furore indecora fiat iniuria; et vt miserorum, ac derelictorum solus, extremusque portus latiori sinu facto comprehendatur. nemini enim tempestatem maris, scopulosque declinanti oportet terrarum auferre tranquillitatem. Bellum, in quo acies consistunt, profugis securitatem præstat: asylumque aliquando protectionis ijs, qui varijs accusationibus obnoxij sunt, legum auctoritate exclusis; atque vt nullo pacto fugientibus expelli videatur humanitas; aram salutis in nostris quoque statuis vetustas constituit; et qui vestigia nostrarum imaginum cõsequuntur, minis aduersæ fortunæ liberati, et securi redduntur. Cum igitur statuas tãgere propter imperialem venerationem supplicibus tantum auxilij præstet: quantũ oportet præsidij sacratissimas aras cõfugientibus præstare?

PATEANT igitur dei magni tẽpla miseris; confugientes supplices communis ara suscipiat; et diuinum auxilium omnibus publice ex sacris ædibus cõpetens nullius iracũdia quasi superiori excludat. Quæ enim calamitatibus misericordia relin-

relinquetur: si naufragos littore excludas: aut fontem sitientibus conturbes? quæve humanis necessitatibus supereſt medicina: si eis deus ipse denegatur? Sancimus itaq. vt nostris temporibus nõ solum aræ ipsæ sacræ, et populi orantis locus ambitu murorum quadrato cinctus tutelam confugientibus præstet: sed si quid extra ea sit vsque ad vltimas templi ianuas, in quas primũ ad orandum venientes incidimus, misericordiæ aram confugiẽtibus esse iubemus. vt quæ intra templum in eum locum confugientibus descripsimus, et intra primas post publica loca sacræ ecclesiæ ianuas circũscripta sunt, siue in domibus, siue in hortis, siue in aulis, atrijsve, siue in balneis, siue in porticibus sint: ingrediẽtibus profugis, vt in intimo templo, obseruentur. Ac quamuis religionis præsertim, et pietatis ratione, quæ parũ absunt a loco sacro, non paruæ tutelæ loco esse definiantur: tamen vt securitatem cõfugientibus porrigamus, et timẽtibus auxilium præstemus: omnem illum ambitum indifferenter portum trãquillitatis esse iubemus; ac nemo ad eos repellendos sacrilegas manus iniciat: ne si id ausus fuerit, ipse in calamitate constitutus auxilium petere, atq. confugere habeat. Huius autem spatij latitudinem metus tempore vt degere, vel obambulare humanitatis causa patimur; ita vt nulli ex profugis liceat in dei templo, aut circa sacras aras habitare, aut comedere, aut dormire, aut pernoctare. Idq. clerici qui-

quidem religionis causa prohibeant; cõfugientes vero pietatis gratia abstineant: vt neque qui confugiunt, profana mente confugere videantur, religioni suos priuatos vsus commiscentes; neque qui possunt tam turpia a sacris ædibus depellere, sanctitatem, quam colunt, lædere videantur.

Horum altero euenìente omnino resistere melius est clericos hisce humanis, et naturalibus sacri altaris iniurijs, et si audaces, quam impij, et erga homines, quam erga deum peccare potius censeantur; cum præsertim post hanc propositam legem, ne inhumanitatis quidē vlla suspicio iure ipsos clericos tanget. Quoniam vero metui prouisum est, ac securitati eorum, qui confugiunt: ne humanis vsibus, ac necessitatibus sorderet dei templū; neve sacra mysteria iniurioſa infirmitate miscerentur; neve sacra profanis cõtaminarentur; neve religiosæ res sordidis fædẽtur: auxilium quidem petere profugos non vetamus; sed et latioribus finibus, ac longioribus spatijs eos tutos esse decreuimus: suo vero decori clementiæ obseruato, ærea arma, aut ex alia materia nullo pacto confugiens habere, aut inferre intra ecclesiam iubemus. eaque non solum a sacris ædibus, atque aris, vt cetera arcemus: sed a domibus, cænaculis, hortis, balneis, atrijs, et porticibus, quæ antea tutelæ esse confugientibus diximus. Neque enim fas est sanctissimis templis, aut ecclesiasticis locis ad instructionem dissensionis, ac belli, telorum materiam

riam inferre. Sufficiat confugientibus diuinum auxilium; cum deo et arma, et leges, et imperium subsit. Namque nos etiam, qui semper imperandi iure armis stipamur, quoſque non decet ſine ſatellitibus eſſe, cum ad dei templum accedimus, foris arma derelinquimus, diademaque deponimus, atque ea imago deminutionis imperij maior nobis ipſius imperij honos eſſe ducitur. Ad ſacra autem altaria dona tantum offerentes accedimus; et in ſacrum, qui ea circumſtat ambitum, vt ingreſsi ſumus, eximus; neque quicquam e ſacris nobis ipſis vindicamus. Quamobrem qui ſine armis ad ſacras dei ædes, et ad ſanctiſs. altaria in hac vrbe, aut in quacumque prouincia cõfugiunt; dormire in eccleſia, aut prope altaria, aut cibum ſumere a clericis oportet ſine vlla iniuria prohiberi. Ita enim decet hoc contra illos conſtitui; vt non videatur iniuriam facere, qui prohibet: ſed rationem religionis habere et id, quod fiet, ſanctitatis, et puritatis cauſa fieri confugientibus renuntient; eoſque doceant nihil religioni cum hominũ vſu eſſe commune. Eis etiam ſingilatim oſtendent ſpatia intra eccleſiæ ambitũ, quæ eorum tutelæ, et tranquillitati definita ſunt; capitalemque pœnam aduerſus temere irruentes indictam eſſe facient certiores: vtque non oporteat religionem humanis ſordibus contaminari, aut iniuria naturalis neceſſitatis fædare eos, qui ob eandem religionem ſine iniuria eſſe cupiunt. Quod ſi quiſquam his omnibus

bus non consenserit, et obediuerit: religio tum lenitati præferatur; et ex sacris locis in alia iam dicta ducatur, eiusq. comprimatur audacia. Sit enim qui nimis timidus est, sine periculo; non tamē religio humani vsus immixtione fœdetur. Qui verò auxiliū a deo optimo maximo petunt, atque cum armis sanctissima tēpla ingrediūtur; aut cum eo apparatu, qui naturali, ac gentiū iure a religione amouetur; non solū inferre in eam puritatem sacrorū, sed etiam ea sacris coniungere student; quæ iuuare, aut audire, aut videre barbarū est; quodq. plurimis, atq. maxime acerbis pœnis coērcēdum est, neque eius rei admonitiones ferendæ sunt.

Quam enim spem in religione ponit, qui eidē hanc iniuriam facit armis circūdatus ingrediēdo? Si vero quem quā sic furor occæcauerit, et irritauerit, vt nōstras sanctiones negligat; et ad quamcumq. partem ecclesiæ, siue intra templū, siue ad illum ambitum, aut extra venerit: statim eum ex Episcopi auctoritate apud solos clericos, vt seuerius hæc fiant in eorum salutem, arma deponere cogi iubemus. damusque ei spem, atque fiduciam, vt religione potius, quam armorum tutela muniatur. Si vero nostræ legis auctoritate, et ecclesiasticorum voce cōmoniti in suæ ignorantiæ pertinacia perseuerauerint; neq. arma dimiserint, quæ præter fas nō salutis, sed quasi tyrannicæ, ac sacrilegæ audaciæ causa susceperūt: tot, ac tantis præceptis placata religione, et a nra trāquillitate, et ab Episcopis deo purgatione cōcessa iuxta eo-

rum crimina, ab armatis etiam hominibus se euel
lendos nouerint, omnibusque pœnis subiciendos.
Fient autem ea non impie; quando ita pati eos
oportet, quorum aspera, atque crudelia crimina
sint. Quid enim non ex ijs, quæ nuper ausi sunt
aduersus religionem, et deum ij, qui valde miser
randi videbantur, timeri, aut suspicari nos decet?
et ob eam causam non omnem viam, atque occa
sionem amoueri furoris oportet? vt ne quod exẽ
plum furor quidam tragicus prius patrauit; idem
rursus, quod absit, sacrilegij instar audeat. Sed
neque sine decreto, ac iussione Episcopi, aut etiã
nostrorum iudicum huius vrbis, aut aliarũ quã
rumcumque armatum oportet extra ecclesiam
trahi: ne si aduersus illos miseros homines multis
id, ac varijs hominibus liceat: confusio quædam,
atque tumultus excitetur. Namque timere eos,
qui cum armis confugiunt, volumus; vt emen
dentur: item eis auferri arma, non de capite, ac sa
lute periclitari. atque hoc præsertim per hanc le
gem sancimus: vt hæ nefandæ, ac sacrilegæ com
motiones, aut vna cum earũ initijs armis statim
depositis ex optima sacerdotum admonitione
sedentur: aut in illa turpissima contumacia per
manentes per clarissimam potestatem propter
deeus iustitiæ, et puram religionis venerationem
compescantur. Hæc, quæ de religione pie, ac cum
omni obseruatione venerationis, honoris, puri
tatis, sanctitatis, pudoris, ac pietatis a confugien
tibus

tibus præsertim seruari iussimus, neque propter religionem exclusa clementia, neque propter clementiam religione contempta; sed vtrique suum locum reliquimus; propositis ad vniuersum orbé edictis ad cunctorum cognitionem peruenire curabis: vt et confugientes propter eorum, quæ definita sunt, lenitatē securi sint; et nullius hominis temeritas, quæ in religionis honorem constituta sunt, dissoluat. PROPOSITA INDICTIONE XIIII. PHARMVTHI. MENSIS XII. DAT. X. KAL. APRIL. CP. ANTIOCHO V. C. COS. ET QVI FVERIT NVNTIATVS.

IIII. SI SERVVS.
V. DENVNTIAMVS.
VI. PRAESENTI.

Epitome VII. *Constitutionis.*

QVI habet actionem, aut controuersiam cum altero, non perturbet ecclesiam per se, nec per alium: sed referat magistratibus. Si vero Imperatore in crimine hoc egeat, per Archiepiscopū doceatur. Qui contra fecerit; puniatur.

Epitome VIII. *Constitutionis.*

QVI dum Princeps festo die ad magnam ecclesiam accedit, clamoribus vtitur: res, ob

quas clamat, perdat; et a Præfecto vrbis expulsus resipiscat. Si vero quis propter aduersarij potentiam ad ecclesiam confugerit: per Patriarcham, ac defensores ecclesiæ Imperator cognoscet.

HACTENVS omnium Græcarum Constitutionũ, aut verba, aut epitomes reperimus. In his, quæ sequuntur, minus felices fuimus. Nam et per multas desideramus, et epitomis minus plenis vsi sumus.

TIT. XVII. DE VETERE IVRE ENVCLEANDO.

II. Constitutio (in Etruscis Pandectis Græca reperitur, item Latina in hæc verba.)

IN NOMINE DOMINI DEI NOSTRI IESV CHRISTI.

IMPERATOR CAESAR, Flauius, Iustinianus, Alamannicus, Gotthicus, Frangicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclutus, Victor, ac Triumphator, semper Augustus ad Senatum, et omnes populos.

TANTA circa nos diuinæ humanitatis est prouidentia, vt semper æternis liberalitatibus nos sustentare dignetur. Post bella enim Parthica æterna pace sopita, postque Vandalicam gentem

gentem ereptam, et Carthaginem, immo magis omnem Libyam Romano imperio iterum socia tam; et leges antiquas iam senio prægraiatas per nostram vigilantiam præbuit in nouam pulchritudinem, et moderatum peruenire compendium, quod nemo ante nostrũ Imperium vsquam speravit, neq. humano ingenio possibile esse penitus existimauit. Erat enim mirabile Romanam sanctionem ab vrbe condita vsque ad nostri imperij tempora, quæ pæne in mille, et quingẽtos annos concurrunt, in testinis proelijs vacillantem, hoc que et in imperiales constitutiones extendentem in vnam reducere consonantiam: vt nihil neque contrarium, neque idem, neque simile in ea inueniatur, et ne geminæ leges pro rebus singulis positæ vsquam appareant, namque hoc cælestis quidem prouidentiæ peculiare fuit: humanæ vero inbecillitati nullo modo possibile. Nos itaque more solito ad immortalitatis respeximus præsidium; et summo numine inuocato deum auctorem, et totius operis præsulem fieri optauimus, et omne studiũ Triboniano viro excelso, Magistro Officiorum, et Exquæstare sacri nostri palatij, et Exconsule credidimus, eique omne ministerium huiusce modi ordinationis imposuimus; vt ipse vna cum alijs (viris) illustribus, et prudẽtissimus iuris nostrũ desiderium adimpleret. nostra quoq. maiestas semper inuestigando, et perscrutando ea, quæ ab his cõponebantur, quidquid dubium,

et incertum inueniebatur, hoc numine cæleſti recte emendabat, et in competentem formam redigebat. Omnia igitur cõfecta ſunt domino, et deo noſtro Ieſu Chriſto poſsibilitatem tam nobis, quam noſtris in hoc ſatellitibus præſtãte. Et principales quidem conſtitutiones duodecim libris digeſtas iam ante in Codicem noſtro nomine præfulgentem contulimus. poſtea vero maximum opus adgredientes, ipſa vetuſtatis ſtudioſiſsima opera iam pæne confuſa, et diſſoluta eidem viro excelſo permiſimus tam colligere, quam certo moderamine tradere. Sed cum omnia percontabamur, a præfecto viro excelſo ſuggeſtũ eſt, duo pæne milia librorum eſſe conſcripta, et pluſquam trecentiens decem milia verſuum a veterib. effuſa, quæ neceſſe eſſet omnia, et legere, et perſcrutari, et ex his, ſi quid optimum fuiſſet, eligere. Quod cæleſti fulgore, et ſummæ trinitatis fauore confectum eſt ſecundum noſtra mandata, quæ ab initio ad memoratum virum excelſum fecimus; & in quinquaginta libros omne, quod vtiliſsimum erat, collectum eſt; et omnes ambiguitates deciſæ, nullo ſeditioſo relicto. nomenque libris inpoſuimus Digeſtorum, ſeu Pandectarum, quia omnes diſputationes, et deciſiones in ſe habẽt legitimas, et quod vndique fuit collectum, hoc in ſinus ſuos receperunt, in centum quinquaginta pæne milia verſuum totũ opus conſummantes. et in ſeptem partes eos digeſsimus non perperam, neque ſine

ratione

ratione; sed in numerorum naturam, et artem respicientes, et consentaneam eis diuisionem partiũ conficientes. Igitur prima quidẽ pars totius contextus, quæ Græco vocabulo πρῶτα nuncupatur, in quattuor libros seposita est. Secundus autem articulus septem libros habet, qui DE IVDICIIS appellantur. In tertia vero congregatione omnia, quæ DE REBVS nominantur, contulimus octo libris eis deputatis. Quartus autem locus, qui et totius compositionis quasi quoddam inuenitur vmbilicũ, octo libros suscepit, in quibus omnia, quæ ad hypothecam pertinent, reposita sunt; vt non pigneraticia actione in libris DE REBVS posita multũ distarent. Alio libro eodem inserto volumine, qui Aedilicium edictum, et redhibitoriam actionem, et duplæ stipulationẽ, quæ de euictionibus proposita est, continet. quia hæc omnia titulis emptionum, et venditionum consentanea sunt; et prædictæ actiones, quasi pedisequæ illarum ab initio processerunt: in vetustioris quidẽ edicti ordinatione in loca deuia, et multũ distantia deuagantes; per nostram autem prouidentiam his cõgregatæ: cum oportuerat ea, quæ de eodem pæne loquuntur, in confinio ponere. Alius itaque liber post duos primos nobis excogitatus est de vsuris, et traiecticijs pecunijs, et de instrumentis, et testibus, et probationibus, nec nõ præsumptionibus. et memorati tres singulares libri iuxta compositionem DE

REBVS positi sunt. Post hos si qua de sponsalibus, vel nuptijs, vel dotibus legibus dicta sunt, reposuimus, tribus librorũ voluminibus ea concludentes. De tutelis autẽ, et curationib. geminos libros conscripsimus. Et memoratam ordinationem octo librorum mediam totius operis reposuimus, omnia vndique tam vtilissima, quã pulcherrima iura continentem. Quintus autem exoritur nobis Digestorum articulus, in quem de testamentis et codicillis tam priuatorum, quam militum omne quidquid antiquis dictũ est, inueniat quis depositum, qui DE TESTAMENTIS appellatur. De legatis autem, et fideicommissis quinque librorũ numerus adgregatus est. Cumq. nihil tam peculiare fuerat, quam (vt) legatis quidem legis Falcidiæ narratio, fideicõmissis autem Senatusconsulti Trebelliani: singulis libris vtriq. eorũ applicatis tota pars quinta in nouem libros coadunata est. Solum autem Senatusconsultum Trebellianum ponendum esse existimauimus. Captiosas etenim, et ipsis veteribus odiosas Pegasiani Senatusconsulti ambages, et vtriusque Senatusconsulti ad se tam superuacuas, quam scrupulosas diuersitates respuentes totum ius super his positum Trebelliano Senatusconsulto adiudicauimus. Sed et in his nihil de caducis a nobis memoratum est. ne causa, quæ in rebus nõ prospere gestis, et tribus tẽporibus, Romanis increbuit calamitatibus bello coalescens ciuili, nostris remaneat

maneat temporibus, quæ fauor cælestis, et pacis vigor firmauit, et super omnes gentes in bellicis periculis posuit. ne luctuosum monumentum læta sæcula inumbrare concedatur. Sexta deinde pars Digestorum exoritur, in quibus omnes bonorum possessiones positæ sunt, quæ ad ingenuos, quæ ad libertinos respiciũt: vt et ius omne, quod de gradibus, et adfinitatibus descendit, legitimæque hereditates, et omnis ab intestato successio, et Tertullianum, et Orphitianum Senatusconsultum, ex quibus mater, et filij inuicem sibi heredes existunt, in geminos libros contulimus, bonorum possessionum multitudinem in compendiosum, et manifestissimum ordinem concludentes. Post hæc ea, quæ de operis noui nuntiationibus, damnique infecti, et pro ædificijs dirutis, et eorum insidijs, et quæ de aqua pluuia arcẽda veteribus auctoribus placita sunt. necnon de publicanis, et donationibus tam inter viuos, quam mortis causa conficiendis cauta legibus inuenimus, in librum singularem deduximus. De manumissionibus autem, et de liberali causa alius liber respondit; quemadmodum et de adquisitione tam dominij, quam possessionis, et titulis, qui eam inducunt, multæ, et variæ lectiones vni sunt insertæ volumini. alio libro deputato his, qui iudicati, vel in iure confessi sunt, et de bonorum detentionibus, et venditionibus, et vt ne quid in fraudem creditorũ fiat.

Postque hæc, omnia interdicta glomerata sunt; et deinceps exceptiones, et de temporum prolixitatibus; et de obligationibus, et actionibus liber item singularis extenditur: vt præfata sexta pars totius Digestorum voluminis octo libris definiatur. Septimus autem, et nouissimus articulus Digestorum sex libris formatus est, quos de stipulationibus, seu verborum obligationibus, et fideiussoribus, et mandatoribus, necnon nouationibus, et solutionibus, et acceptilationibus, et de Prætorijs stipulationibus omne, quod ius inuenitur, gemino volumine inscriptum est, quod in libris antiquis nec numerari possibile fuit. Et post hoc duo terribiles libri positi sunt pro delictis priuatis, et extraordinarijs, necnon publicis criminibus, qui omnem continent seueritatem, pœnarumque atrocitatem. quibus permixta sunt et ea, quæ de audacibus hominibus cauta sunt, qui se cælare conantur, et contumaces existunt; et de pœnis, quæ condemnatis infliguntur, vel conceduntur, necnon de eorũ substantijs. Liber autem singularis pro appellationib. nobis excogitatus est contra sentẽtias, tam ciuiles, quam criminales causas finientes. Cetera autem omnia, quæ de municipalibus, vel de decurionibus, et muneribus, vel publicis operibus, vel nũdinis, et pollicitationibus, et diuersis cognitionibus, et censibus, vel significatione verborum veteribus inuenta sunt, quæque regulariter definita, in sese tecepit quin-

quagensimus totius consummationis perfectus. Quæ omnia confecta sunt per virum excelsum, nec non prudentissimũ Magistrum, Ex quæstore, et Exconsule Tribonianũ, qui similiter eloquentiæ, et legitimæ scientiæ artibus decoratus, et in ipsis rerum experimẽtis emicuit, nihilque maius, nec carius nostris vmquam iussionibus duxit: nec non per alios viros magnificos, et studiosissimos perfecta sunt; id est Constantinũ virum Illustrem Comitem sacrarum largitionum, et Magistrum scrinij libellorum, sacrarumque cognitionum, qui semper nobis ex bona opinione, et gloria sese commendauit: necnon Theophilum virum Illustrem Magistrum, iurisque peritum in hac splendidissima ciuitate laudabiliter optimam legum gubernationem extendentem: et Dorotheum virum Illustrem, et facundissimum Quæstorium, quem in Berutensiũ splendidissima ciuitate leges discipulis tradentem propter eius optimam opinionem, et gloriam ad nos deduximus, participemque huius operis fecimus. Sed et Anatolium virum Illustrem Magistrum, qui et ipse apud Berutenses iuris interpres constitutus ad hoc opus allectus est, vir ab antiqua stirpe legitima procedens. cũ et pater eius Leontius, et auus Eudoxius, qui post Patricium inclytæ recordationis Quæstorium, et Antecessorem; et Leontium virũ gloriosissimum Præfectorium, Consularem, atque Patricium filium eius, optimam sui memoriam

in legibus reliquerunt. necnon Cratinum virum Illustrem, et Comitem sacrarum largitionum, et optimum Antecessorem huius almæ vrbis constitutum. Qui omnes ad prædictum opus electi sunt, vna cum Stephano, Mena, Prosdocio, Eutolmio, Timotheo, Leonide, Leontio, Platone, Iacobo, Constantino, Iohanne iuris prudentissimis, qui patroni quidem sunt causarum apud maximam sedem Præfecturæ, quæ Orientalibus Prætorijs præsidet. Omne autem suæ virtutis testimonium vndique accipientes, et a nobis ad tanti operis consummationem electi sunt. et cum omnes in vnum conuenerint; gubernatione Triboniani viri excelsi, vt ratum opus nobis auctoribus posset conficere, deo propitio in prædictos quinquaginta libros opus consumatum est. Tanta autem a nobis antiquitati habita est reuerentia; vt homina prudentium taciturnitati tradere nullo patiamur modo. Sed vnus quisque eorum, qui auctor legis fuit, nostris Digestis inscriptus est, hoc tantummodo a nobis effecto, vt si quid in legibus eorum vel superuacuum, vel imperfectum, vel minus idoneum visum est, vel adiectionem, vel deminutionem necessariam acciperet, et rectissimis tradatur regulis, et in multis similibus, vel contrarijs, quod rectius habere apparebat, hoc pro aliis omnibus positum est. vnaque omnibus hac auctoritate indulta, vt quidquid ibi scriptum est, hoc nostrum appareat, et ex nostra voluntate com-

compositum: nemine audente comparare ea, quæ antiquitas habebat, et quæ nostra auctoritas introduxit; quia multa et maxima sunt, quæ propter vilitatem rerum transformata sunt: adeo vt, et si principalis constitutio fuerat ab veteribus libris relata, nequeiei pepercimus: sed et hoc corrigendum esse putauimus, et in melius restaurandum: nominibus etenim veteribus relictis quidquid legum veritati decorum, et necessarium fuerat, hoc nostris emendationibus seruauimus. et propter hanc causam, et si quid inter eos dubitabatur, hoc iam in cutissimam peruenit quietem nullo titubante relicto. Sed cum prospeximus, quod ad portandam tantæ sapientiæ molem non sunt idonei homines rudes, et qui in primis legum vestibulis stantes intrare ad arcana eorum properant: et aliam mediocrem emendationem præparandam esse censuimus, vt sub ea colorati, et quasi primitijs omnium imbuti possint ad penetralia eorum intrare, et formam legum pulcherrimam non conniuentibus oculis accipere. Et ideo in Trebonianō viro excelso, qui ad totius operis gubernationem electus est, necnon Theophilo, et Dorotheo viris Illustribus, et facundissimis Antecessoribus accersitis, mandauimus, quatenus libris, quos veteres composuerunt, qui prima legum argumenta continebant, et Institutiones vocabātur, separatim collectis, quidquid ex his vtile, et aptis-

et aptissimum, et vndique sit elimatum, et rebus, quæ in præsenti æuo in vsu vertuntur, consentaneum inuenitur; hoc et capere studeant, et quattuor libris reponere, et totius eruditionis prima fundamenta, atque elementa ponere; quibus iuuenes suffulti possint grauiora, et perfectiora legum scita sustentare. Admonuimus autem eos, vt memores etiam nostrarum fiant constitutionum, quas pro emendatione iuris promulgauimus; et in confectione Institutionum etiam eandem emendationem ponere non morentur: vt sit manifestum, et quid antea vacillabat, et quid postea in stabilitatem redactum est. Quod opus ab his perfectum, vt nobis oblatum, et relectum est; et prono suscepimus animo, et nostris sensibus non indignum esse iudicauimus; et prædictos libros constitutionũ vicem habere iussimus. quod et in oratione nostra, quam eisdem libris præposuimus, apertius declaratur. Omni igitur Romani iuris dispositione composita, et in tribus voluminibus, id est Institutionum, et Digestorum, seu Pandectarum, necnon Constitutionum, perfecta, et in tribus annis consummata, quæ vt primum sperari cœpit, neque in totum decennium compleri sperabatur: omnipotenti deo, et hanc operam ad hominum sustentationem pijs optulimus animis, vbereque gratias maximæ pietati reddidimus, quæ nobis præstitit et bella feliciter agere, et honesta pace perpotiri, et non tantum

nostro,

noſtro, ſed etiam omni æuo tam inſtanti, quam poſteriori leges optimas ponere. Omnibus itaq. hominibus eandem ſanctionem manifeſtam facere, neceſſariũ eſſe perſpeximus: vt ſit eis cognitum, quanta confuſione, et infinitate abſoluti, in quam moderationem, et legitimam veritatẽ peruenerunt. legeſque in poſterum habeant tam directas, quam conpendioſas, omnibuſq. in promptu poſitas, et ad poſsidendi libros earum facilitatem idoneas: vt non mole diuitiarum expenſa, poſsint homines ſuperuacuæ legũ multitudinis adipiſci volumina; ſed viliſsima pecunia facilis eorum comparatio pateat tam ditioribus, quam tenuioribus minimo pretio magna prudentia reparanda. Si quid autem in tanta legum compoſitione, quæ ab immenſo librorũ numero collecta eſt, ſimile forſitan raro inueniatur: nemo hoc vituperandum exiſtimet: ſed primum quidem inbecillitati humanæ, quæ naturaliter ineſt, hoc inſcribat: quia omnium habere memoriam, et penitus in nullo peccare diuinitatis magis, quam mortalitatis eſt, quod et a maioribus dictũ eſt: deinde ſciat, quod ſimilitudo in quibuſdam, et his breuiſsimis adſumpta non inutilis eſt; et nec citra noſtrum propoſitum hoc ſubſecutum. aut enim ita lex neceſſaria erat, vt diuerſis titulis propter rerũ cognationem applicari eam oportuerat; aut cum fuerat alijs diuerſis permixta, impoſsibile erat eã per partes detrahi, ne totum cõfundatur. et in his par-

partibus, in quibus perfectissime vitiones veterũ expositæ fuerãt, quod particulatim in eas fuerat sparsum, hoc diuidere, ac separare penitus erat in ciuile: ne tam sensus, quam aures legẽtium ex hoc perturbentur. Simili q. modo, si quid principalib. constitutionibus cautum est, hoc in Digestorum volumine poni nullo concessimus modo; quasi constitutionũ recitatione sufficiente: nisi et hoc raro ex isdẽ causis, quib. similitudo adsumpta est. Cõtrarium autem aliquid in hoc codice positũ, nullum sibi locũ vindicabit, nec inuenitur, si quis supriti animo diuersitatis rationes excutiet: sed est aliquid nouum inuentũ, vel occulte positum, quod dissonantiæ querellã dissoluit, et aliam naturam inducit discordiæ fines effugientem. Sed et si quid forsitan prætermissum est, quod in tantis mihibus, quasi in profundo positũ latitabat; et cũ idoneũ fuerat poni, obscuritate inuolutum necessario derelictum est: quis hoc adprehendere recto animo possit? primo quidẽ propter ingenij mortalis exiguitatem, deinde propter ipsius rei vitiũ, quod multis inutilibus permixtũ nullam sui aduertendũ præbuit copiã; dein quod multo vtilius est pauca idonea effugere, quã multis inutilibus homines prægauari. Mirabile autẽ aliquid ex his libris emersit; quod multitudo antiqua præsente breuitate paucior inuenitur. Homines etenim, qui antea lites agebant, licet multæ leges fuerant positæ, tamen ex paucis lites perferebant, vel pro-

pter

pter inopiam librorũ, quos cõparare eis inpossibile erat, vel propter ipsam inscientiam; et voluntate iudicũ magis, quã legitima auctoritate lites dirimebantur. In præsenti autẽ consummatione, nostrorũ Digestorum e tantis leges collectæ sunt voluminibus, quorũ et nomina antiquiores homines non dicimus nesciebant, sed nec vmquam audiebant. Quæ omnia collecta sunt substantia amplissima cõgregata: vt egena quidem antiqua multitudo inueniatur, opulentissima autem breuitas nostra efficiatur. Antiquæ autem sapientiæ librorũ copiam maxime Tribonianus vir excellentissimus præbuit, in quibus multi fuerãt et ipsis eruditissimis hominib. incogniti; quibus omnib. perlectis, quid quid ex his pulcherrimũ erat, hoc semotũ in optimam cõpositionem nostram peruenit. Sed huius operis conditores non solum ea volumina perlegerunt, ex quib. leges positæ sunt; sed etiam alia multa, quæ nihil vel vtile, vel nouũ eis inuenientes, quod exceptũ nostris Digestis applicarẽ, optimo animo respuerunt. Sed quia diuinæ quidẽ res perfectissimæ sunt; humani vero iuris cõditio semper in infimũ decurrit, et nihil est in ea, quod stare perpetuo possit; multas etenim formas edere natura nouas deproperat; non desperamus, quædam postea emergi negotia, quæ adhuc legum laqueis non sunt innodata. Si quid igitur tale contigerit; Augustum imploretur remedium; quia ideo imperialem fortunam rebus

hũma

humanis deus præposuit; vt possit omnia, quæ nouiter contingunt, et emendare, et componere, et modis, et regulis competentibus tradere. et hoc non primum a nobis dictum est, sed ab antiqua descendit prosapia. cum et ipse Iulianus legum, et Edicti perpetui suptilissimus conditor in suis libris hoc rettulit; vt si quid imperfectum inueniatur, ab imperiali sanctione hoc repleatur. et non ipse solus, sed et diuus Hadrianus in compositione Edicti, et Senatusconsulto, quod eam secutum est; hoc apertissime definiuit: vt si quid in Edicto positum non inueniatur, hoc ad eius regulas, eiusque coniecturas, et imitationes possit noua instruere auctoritas. Hæc igitur omnia scientes, Patres conscripti, et omnes orbis terrarũ homines, gratias quidem amplissimas agite summæ diuinitati, quæ vestris temporibus tam saluberimum opus seruauit. quo enim antiquitas digna diuino non est visa iudicio; hoc vestris temporibus indultum est. Hasce itaque leges et adorate, et obseruate omnibus antiquioribus quiescẽtibus; nemoque vestrum audeat vel comparare eas prioribus, vel si quid dissonans in vtroque est, requirere: quia omne, quod hic positum est, hoc vnicũ, et solum obseruari censuimus. Nec in iudicio, nec in alio certamine, vbi leges necessariæ sunt, ex alijs libris, nisi ab isdem Institutionibus, nostrisque Digestis, et Constitutionibus a nobis compositis, vel promulgatis, aliquid vel recitare,

vel

vel ostendere conetur; nisi temerator velit falsitatis crimine subiectus, vna cum iudice, qui eis audientiam accomodabit, pœnis grauissimis laborare. Ne autem incognitum vobis fiat, ex quibus veterũ libris hæc consummatio ordinata est, iussimus et hoc in primordijs Digestorum nostrorum inscribi: vt manifestissimũ sit, ex quibus legislatoribus, quibusque libris eorum, et quot milibus hoc Iustitiæ Romanæ templum ædificatum est. Legislatores autem, vel commentatores eos elegimus, qui digni tanto opere erãt, et quos, et anteriores pijssimi principes admittere nõ sunt indignati: omnibus vno dignitatis apice inpertito, nec sibi cuidam aliquam prærogatiuã vindicante. Cum enim constitutionum vicem et has leges optinere censuimus, quasi ex nobis promulgatas: quid amplius, aut minus in quibusdam esse intellegatur, cum vna dignitas vna potestas omnibus est indulta? Hoc autem, quod et ab initio nobis visum est, cum hoc opus fieri deo adnuente mandabamus; tempestiuum nobis videtur, et inpræsenti sancire: vt nemo neque eorũ, qui in præsenti iuris peritiam habent, neque postea fuerint, audeat commentarios isdem legibus adnectere: nisi tantum si velit eas in Græcam vocem transformare sub eodem ordine, eaque consequentia, sub qua et voces Romanæ positæ sunt; hoc quod Græci κατὰ πόδα dicunt; et si quid forsitan per titulorum suptilitatem adnotare

maluerint, et ea, quæ paratitla nuncupantur, cõponere. alias autem legũ interpretationes, immo magis peruersiones, eos iactare non concedimus: ne verbositas eorum aliquid legibus nostris adferat ex confusione dedecus: quod et in antiquis Edicti perpetui commẽtatoribus factum est, qui opus moderate confectum huc, atque illuc in diuersas sententias producentes, in infinitum detraxerunt: vt pæne omnem Romanam sanctionem esse confusam. quos si pasi non sumus: quemadmodum posteritatis admittatur vana discordia? Si quid autem tale facere ausi fuerint: ipsi quidẽ falsitatis rei constituantur; volumina autem eorũ omni modo corrumpẽtur. Si quid vero, vt supradictum est, ambiguum fuerit visum; hoc ad Imperiale culmen per iudices referatur, et ex auctoritate Augusta manifestetur, cui soli cõcessum est leges condere, et interpretari. Eandem autem pœnam falsitatis constituimus et aduersus eos, qui in posterum leges nostras per siglorum obscuritates ausi fuerint conscribere. omnia enim, id est et nomina prudentium, et titulos et librorum numeros per cõsequentias litterarum volumus, non per sigla manifestari: ita, vt qui talem librum sibi parauerit, in quo sigla posita sunt, in qualemcumque locum libri, vel voluminis, sciat inutilis se esse codicis dominum. neque enim licentiam aperimus ex tali codice in iudicium aliquid recitare, qui in quacumque sua parte siglorum habet

masi-

malitias. Ipse autem librarius, qui eas inscribere ausus fuerit; non solum criminali pœna, secundũ quod dictum est, plectetur, sed etiam libri æstimationem induplum domino reddat; si et ipse dominus ignorans talem librum vel comparauerit, vel cõfici curauerit. quod et antea a nobis dispositum est et in Latina constitutione, et in Græca, quam ad legum professores dimisimus. Leges autem nostras, quas in his codicibus, id est Institutionum, seu Elementorum, et Digestorum, vel Pandectarum posuimus, suum optinere robur ex tertio nostro felicissimo sancimus Consulatu præsentis duodecimæ indictionis, tertio Calẽdas Ianuarias, in omne æuum valituras, et vna cum nostris Constitutionibus pollentes, et suũ vigorem in iudicijs ostẽdentes in omnibus causis, siue quæ postea emerserint, siue in iudicijs adhuc pendent; nec eas iudicialis vel amicalis forma compescuit. quæ enim iam vel iudiciali sentẽtia finita sunt, vel amicali pacto sopita, hæc resuscitari nullo voluimus modo. Bene autem properauimus in tertium nostrum Consulatum et has leges edere: quia maximi dei, et domini nostri Iesu Christi auxilium, felicissimum eum nostræ reipublicæ donauit: cum in hunc et bella Parthica abolita sunt, et quieti perpetuæ tradita, et tertia pars mũdi nobis adcreuit; post Europam enim, et Asiam, et tota Libya nostro imperio adiũcta est; et tanto operi legum caput impositum est; omnia cælestia

dona nostro tertio Consula tui indulta. Omnes itaque iudices nostri pro sua iurisdictione easdē leges suscipiant, et tam in suis iudicijs, quam in hac regia vrbe habeant, et proponāt. et præcipuæ vir excelsus huius almæ vrbis Præfectus. Curæ autem erit tribus excelsis Præfectis Prætorijs tam Orientalibus, quam Illyricis, nec non Libycis per suas auctoritates omnibus, qui suæ iurisdictioni suppositi sunt, eas manifestare. DATA SEPTIMO DECIMO KALENDAS IANVARIAS IVSTINIANO DOMINO NOSTRO TER CONSVLE.

PLeraque alias Græcas constitutiones desiderari in hoc primo libro multis argumentis mihi fit verisimile. Nam a Græcis tituli quattuor amplius referuntur. Etenim constitutio singularis vt omnes iudices, XLIX. *tituli esse dicitur, et de Defensoribus ciuitatum* LV. *cum in Latinis, qui in ceteris cum Græcis conueniunt, ille* XLV. *hic* LI. *sit. Sed et in veteri quodā libro Constitutionū Latinarum animaduerti post titulum* XXXIII. *De officio Comitis rerum priuatarum, et tres constitutiones, quæ sub eo positæ sunt: esse adscriptum Græcas constitutiones desiderari: item titulum* DE OFFICIO COMITIS SACRI PATRIMONII, *et sub eo Græcam constitutionem. In eodem libro post titulum* XL. *De officio Præfecti vigilum, et Latinam constitutionem, quæ extat:*

tat: titulus *DE OFFICIO PRAEFECTI ANNONAE*, et sub eo Graeca constitutio desideratur. Itaque non dubito duos esse hos titulos ex illis, qui desiderantur: alteros duos referre nō possumus. Tamen adai a quibusdam scimus hos duos *De officio Comitis sacri palatij* post titulum *De officio Comitis rerum priuatarum* et titulum *De officio Vicarij* post titulum *De officio Praefecti Augustalis*.

Sub titulo XIV. *DE LEGIBVS* in eodem libro adscriptum erat in calce XI. Constitutionis Graecam legem desiderari. Sunt qui ea verba post rubricā proximam retulerint *De mandatis Principum*.

Sub titulo XV. *DE MANDATIS PRINCIPVM*, Haloander ad extremū addit II. constitutionem Graecam deesse. Suspicor ipsa principum mandata, quae Nouella XVII. explicantur, ab eodē Iustiniano, aut ab aliquo e veteribus conscripta, hoc loco posita fuisse. Eorum mentio in Digestis est. Sed et si ea non essent, ad eadem pertinere Graeca lex poterat.

Sub titulo XXVI. *DE OFFICIO PP.* Orientis et Illyrici in veteri illo Codice post quinque constitutiones, quae extant, Graeca desideratur.

Sub titulo XXXIX. *DE OFFICIO RECTORIS* prouinciae, et vt nulli patriae suae administratio sine speciali permissu principis permittatur: in eodem libro XLII. Graeca constitutio desideratur. Eam ipse crediderim esse, quae in multis libris ex ipsa rubrica confecta est, et in hac verba vltima conscripta.

IDEM A. *Nulli patrie sue administratio sine specialis permissu Principis permittatur.*

XIIII. SI QVIS.

XV. NVLLI.

Subtitulo XLII. DE OFFICIO MILITARIVM IVDICVM *quinta constitutio Græca ab Haloandro desideratur.*

Subtitulo DE ADSESSORIBVS XLVII. *vel potius* II. *ex Consulibus, vt arbitror, male adscripis* XII *constitutioni, Haloander animaduertit Græcam Zenonis Constitutionem* XIII. *desiderari datam* VI. *Kal. Iul. post Consulatum Decij et Longini. Hanc autem esse arbitror, cuius Nouella* IX. *mētio fit.*

Cauendum, inquit, est, ne magistratuum adsessores causas audiant, quæ apud ipsos magistratus, aut iudices datos mouerī debent. vt Zenonis, et nostra constitutione continetur. Neutra autem eorum extat.

XIIII. NEMO.

LIBRO II. *subtitulo* II. DE IN IVS VOCANDO *in Norico, et in illo veteri libro adnotatum est Græcam constitutionem quartā desiderari. Item titulo* V. DE ERROR CALCVLI *constit.* II. *in alijs libris. Et titulo* VIII. DE ADVOCATIS *diuersorum iudicum constit.* VIII.

TIT. XII. DE PROCVRATORIBVS.

Pars epitomes constit. XXVII. *ex Eustathio de temporum spatijs.*

SI

SI fideiussor procuratoris non definierit tẽpus; sed dixerit tantum, fide iubeo pro illo: siue moriatur, siue non appareat, et contingat id fieri intra viginti dies; alterum præstabit.

Alio loco.

SI moriatur, aut non appareat procurator in aliqua causa constitutus post vicesimã diem a magistratu proposito edicto principalis venire, aut alium constituere intra tempus sex mensium teneatur; si in lõginqua prouincia absit, si in propinquo loco sit; iudex tempus arbitrabitur.

TIT. I. DE IVDICIIS.

Epitome constit. XI. ex indice Basilicorum, et ex Theodoro Hermapolita.

STricti iuris iudex curam habeat: nec adhæreat dictis ab Imperatore contra leges.

Epitome const. XII. ex eodem indice Basilicorum

OMNES Magistratus, et sacri iudices breuiter causas terminent. neque aliqua pars sæpe ad competentem iudicem accedens, etiam ex necessaria causa, dilationes quærat; sed adeat Imperatorem, et ab eo auxilium expectet.

XIII. PROPERANDVM.

XIV. REM &c.

TIT. II. DE SPORTVLIS *in Codice Norico desiderari dicitur* II. *Iustiniani Græca Constitutio, cuius institū in Græcis libris est* PROHIBEMVS. *De ea ita Iustinianus scribit lib.* IIII. *Institutionum.*

TRipli vero agimus, cum quidam maiorem vera æstimatione quantitatē in libello conuentionis inferunt; vt ex hac causa viatores, id est executores litium ampliorem summam sportularum nomine exigerent. tunc enim id, quod propter eorum causam damnum passus fuerit reus, in triplum ab actore cōsequetur: vt in hoc triplo etiam simplum, in quo damnum passus est connumeretur. Quod nostra constitutio introduxit, quæ in nostro Codice fulget, quam proculdubio certum est ex lege condicticia emanare.

Hec ita a Theophilo Græco interprete accipiuntur, vt videatur significare ex eadem lege viatoribus semissem aurei a reis, a quibus centum nummi peterentur, concedi. Eum quoque, qui mille nummū petierat, cum centum tantū petere posset, sex nummis oneraſſe reum affirmat. Eosdem tamen executores quadruplo puniri constat: si quid amplius exegissent, quam quantum eadem constitutione continebatur: quod eodem loco scriptum est. Sed et in Græcis paratilis reperi partem sententiæ huius cōstitutionis esse relatam, quæ XXVI. *Constitutioni Græcæ de Episcopali audientia, similis esset.*

SI

SI executor reum vexet propter fideiussoris personam, quam dicat idoneam non esse; prouidentia, iudicioque Episcopi ea suscipiatur.

Alijs constitutionibus nõ paucis hæc ipsa lex refertur, quas longum esset enumerare. Sed exempli causa has collegi XXVI. *et* XXIX. *Græcis de Episcopali audientia, Nouella* VIII. XVII. XXVIII. LXXXII. *et* LXXXVI.

III. OMNIBVS.

TIT. III. DE PEDANEIS IVDICIBVS VI. *Constitutio Græca desideratur Zenonis, quæ refertur Nouella* LXXXII. *vt in veteri quodam Nouellarum libro adscriptum reperi. Ea dicebatur quis iudicum ordo, ac iudiciorum esset; qui ue in singulis auditorijs causas cognoscerent tam ordinarij, quam delegati, quos pedaneos appellant. Sed et de expensis ac sumptibus litium cautum esse, Iustinianus refert. Sed cum eorum iudicũ nomina scripta fuissent, ipsis decedentibus cetera negligi cœpta sunt: quoad ipse Princeps substituit iudices, quibus causæ delegarentur; et cetera in meliorem statum redegit. Eandem constitutionem sub proximo titulo Haloandrum desiderasse crediderim: mouet me, quod rubrica conueniat.* QVI PRO SVA IVRISDICTIONE IVDICES DARE DARIVE POSSVNT. *Fieri etiam potest, vt vtroque loco desideretur aliqua constitutio. Zenonis autem esset scribenda post Theodosianum, quæ extat, atque ita a Græcis, vt prima Theodosiana refertur.*

TIT. X. DE PLVS PETITIONIBVS.

Aliam Zenonis constitutionem desidero, de qua Iustinianus lib. IV. Institutionum.

EVM, qui ante tempus pactionis, vel obligationis litem inferre ausus sit; Zenonianæ constitutioni subiacere cēsemus; quam sacratissimus legislator de ijs, qui tempore plus petierint, protulit: vt et indutias, quas ipse actor sponte indulserit, vel quas natura actionis continet, si contempserit; duplum habeāt ij, qui talem iniuriam passi sunt; et post eas finitas non aliter litem suscipiant, nisi omnes expensas litis antea acceperint: vt actores tali pœna perterriti tempora litium doceantur obseruare.

Hoc est, quod alio loco idem scribit.

Si tempore plus fuerit petitum, quid statui oporteat Zenonis diuæ memoriæ loquitur constitutio.

De eadem arbitror postea scripsisse.

Si minus in intentione sua complexus fuerit actor, quam ad eum pertineāt: veluti si cum ei decem aurei deberentur, quinque sibi dari oportere intenderit, aut si cum totus fundus eius esset, partem dimidiam suam esse petierit: sine periculo agit in reliquū enim nihilominus iudex aduersarium in eodem iudicio ei condemnat, ex constitutione diuæ memoriæ Zenonis.

Reperitur apud Theodorū Hermopolitam lib. VII. tit. VI. Basilicorum et Const. Harmonopolum lib. I. titulo II.

tulo 11. Prochiri prioris capitis sententia isdem fortasse Zenonis ipsius verbis in quibus additur ad supra scriptam, a quo ante tempus quid petitur, usuras soluere non debere eum temporis, quo indutiæ duplicantur.

11. ODIOSAS.

TIT. XII. DE FERIIS.

Epitome Constit. ix. ex indice Basilicorum.

PRimo Paschali die, etiam si non de ea re Imperialis iussio accedat, omnes, qui in custodijs erunt, soluantur, nisi sacrilegus sit, aut adulter, aut raptor virginum, aut sepulchri violator, aut impostor, aut veneficus, aut falsæ monetæ susceptor, aut cædis, aut parricidij, aut maiestatis aduersus principem, vel vrbem reus.

X. DIES.

TIT. XLIII. DE ALEAE LVSV ET DE ALEATORIBVS. *Sub hoc titulo duæ Græcæ constitutiones desiderantur: quæ barbare versæ extant in calce proximi tituli in vnius formam connexæ. Priorus verba sunt hæc.*

IMP. IVSTINIANVS A.
Ioanni Præf. Præt.

ALEARVM lusus antiqua res est, et extra operas pugnantibus concessa verum pro tem-

tempore prodijt in lacrimas, milia extranearum nominationum suscipiens. Quidam enim nec ludentes, nec scientes ludum nominationum tantum, proprias substantias perdiderunt die, noctuque ludendo argento, apparatu lapidum, et auro, consequenter autem ex hac in ordinatione blasphemare conãtur, et instrumenta conficiũt. Commodis igitur subiectorum prouidere cupientes hac generali lege decernimus, vt nulli liceat in publicis, seu priuatis ludere, neque in genere, neque in specie, et si contra factum fuerit; nulla sequatur condemnatio: sed solutum reddatur, et cõpetentibus actionibus reperatur ab iis, qui dederunt, et eorum heredibus, aut his negligẽtibus a Patribus, seu Defensoribus, eis non obstante demum aliqua temporum, nisi quinquaginta annorum præscriptione, Episcopis locorum hoc inquirentibus, et Præsidum auxilio vtentibus. Deinceps vero ordinent quinque ludos (tomonobolon, tocondomonobolon; Quintanum Cõraca, perichyten, et hippicen.) Sed nemini permittimus etiam his ludere vltra vnum solidum, et si multum diues sit: vt si quem vinci cõtigerit, casum grauem non sustineat. Non enim solum bella bene ordinauimus, et res sacras: sed ista; interminantes pœnam trãsgressoribus, ꝓ testatem dando Episcopis hoc inquirendi, et auxilio Præsidum sanandi.

Poste-

Posterioris constit. verba sunt hæc.

PROHIBEMVS etiam ne sint equi ligarii. Sed si qui ex hac occasione vicerunt, hoc ipsum recuperetur, domibus eorum publicatis, vbi hæc reperiũtur. Sin autem noluerit recipere is, qui dederit: procurator noster hæc inquirat, et in opus publicum conuertat. Similiter et iudices prouideant, vt a periurijs, et blasphemijs, quæ eorum inhibitionibus debent puniri, homines penitus conquiescant.

Apud Græcos interpretes in paratitlis partẽ prioris constitutionis reperi in hæc verba.

ALeæ lusum inquirere possunt Episcopi, et fieri prohibere.

Sed et Photius Constantinopolitanus Patriarchã in canonum collectione titulo XIII. *cap.* XXIX. *hanc esse prioris Constitutionis sententiam scribit.*

QVI victus est alea, non conuenitur; ac si pecuniam dedit; eam ipse recuperat, ac successores a victore, et eius perpetuo heredib. post triginta quoque annos. Si vero hi repetere eam nolint: tum quicumq. velit, sed præsertim Pater eius ciuitatis, vel Defensor eam recuperat, et in opera vrbis impendit. Cautio quoque propter aleam præstita inutilis est, ac restituitur. Si quis vero

vero pro tesseris, lupinis, aut qua alia re vtatur. minime conuenietur. Habeantq. Episcopi licentiam hæc inquirendi cum auxilio Præsidum, et Patrum, ac Defensorum ciuitatum. Solum vero ludere licet monobolo siue cursu, contomonibolo siue saltu, Quintano contace, siue iaculis sine ferro, perichyte, siue palæstra, item equorum cursu sine fraude, ac dolo. Sed ij qui locupletiores sunt, vno nummo aureo in singulos iactus depositio ludere possunt. ceteri multo minoris; plus tamen repetere nequeunt; ac, si datum sit, restituitur. Cuius rei Præsides curam gerēt; decem librarum auri pœna ijs imponenda, qui ea transgrediantur, aut transgredi patiantur.

Posteriorem constit. in hanc sententiam refert.

NEQVE ligneis equis, neque alio genere aleæ ludere licet ijs excepris, quæ superiore constitutione permittuntur. loca quoque, in quibus huiusceemodi equis luditur, publica fiant, et quæ data sint, repetātur; aut si ea nolint reperere, qui soluerint; per vrbis Præfectum, et Præsides prouinciarum exigantur, atque addicantur operibus ciuitatum.

Horum ludorum interpretationem ex Theodoro Balsamone Photij interprete adscripsimus.

SCIRE oportet monobolon, cursum dici; cōtomonobolon, saltum; Quintanus autem contax,

contax, iaculationem significat sine ferro, quod iaculis additur; ita a Quinto quodam appellatã; perichyte, palæstra est; hippicon vero equorum cursus. De equis ligneis magna fuit dubitatio apud auditorium Principis. Erant enim, qui dicerent, esse Ludi genus pueris vsitatum non equestre, sed cum pro equis hominibus vterentur, ac veherentur. Alij machinam quandam esse dicebant ligneam scalis quibusdam obliquis erectã, quæ varia intus foramina haberent. Et qui ad eum ludũ considerent, quattuor calculos colore varios ex superiore parte scalarum ponêres, inde in inferiorẽ partem demittebant. is vero calculus, qui primum per extremum foramẽ exiret, victoriam ei, cuius fuerat, parabat. Itaque mihi etiam placet, posteriorem hunc ludum a lege adiecta pœna prohibitum fuisse; quod aleæ speciem habere videretur.

TIT. XX. DE TESTIBVS.

I. Constitutio Græca desideratur.

II. SI TIBI.

Epitome Constit. XIII. *ex indice Basilicorum.*

IN probationibus quinque testibus opus est: nisi adsint instrumenta ad rem oportuna. Si vero ea adsint; tribus testibus contenti sumus.

Quod

maluerint,et ea,quæ paratitla nuncupantur, cõponere. alias autem legũ interpretationes, immo magis peruersiones,eos iactare non concedimus: ne verbositas eorum aliquid legibus nostris adferat ex confusione dedecus: quod et in antiquis Edicti perpetui commẽtatoribus factum est, qui opus moderate confectum huc,atque illuc in diuersas sententias producentes,in infinitum detraxerunt: vt pæne omnem Romanam sanctionem esse confusam.quos si passi non sumus: quemadmodum posteritatis admittatur vana discordia? Si quid autem tale facere ausi fuerint: ipsi quidẽ falsitatis rei constituantur;volumina autem eorũ omni modo corrumpẽtur. Si quid vero,vt supra dictum est, ambiguum fuerit visum, hoc ad Imperiale culmen per iudices referatur, et ex auctoritate Augusta manifestetur,cui soli cõcessum est leges condere,et interpretari. Eandem autem pœnam falsitatis constituimus et aduersus eos, qui in posterum leges nostras per siglorum obscuritates ausi fuerint conscribere. omnia enim, id est et nomina prudentium, et titulos et librorum numeros per cõsequentias litterarum volumus, non per sigla manifestari:ita,vt qui talem librum sibi parauerit,in quo sigla posita sunt, in qualemcumque locum libri,vel voluminis,sciat inutilis se esse codicis dominum. neque enim licentiam aperimus ex tali codice in iudicium aliquid recitare,qui in quacumque sua parte siglorum habet

masi-

malitias. Ipse autem librarius, qui eas inscribere ausus fuerit; non solum criminali pœna, secundũ quod dictum est, plectetur, sed etiam libri æstimationem induplum domino reddat; si et ipse dominus ignorans talem librum vel comparauerit, vel cõfici curauerit. quod et antea a nobis dispositum est et in Latina constitutione, et in Græca, quam ad legum professores dimisimus. Leges autem nostras, quas in his codicibus, id est Institutionum, seu Elementorum, et Digestorum, vel Pandectarum posuimus, suum optinere robur ex tertio nostro felicissimo sancimus Consulatu præsentis duodecimæ indictionis, tertio Calẽdas Ianuarias, in omne æuum valituras, et vna cum nostris Constitutionibus pollentes, et suũ vigorem in iudicijs ostẽdentes in omnibus causis, siue quæ postea emerserint, siue in iudicijs adhuc pendent; nec eas iudicialis vel amicalis forma compescuit. quæ enim iam vel iudiciali sentẽtia finita sunt, vel amicali pacto sopita, hæc resuscitari nullo voluimus modo. Bene autem properauimus in tertium nostrum Consulatum et has leges edere: quia maximi dei, et domini nostri Iesu Christi auxilium, felicissimum eum nostræ reipublicæ donauit: cum in hunc et bella Parthica abolita sunt, et quieti perpetuæ tradita, et tertia pars mũdi nobis adcreuit; post Europam enim, et Asiam, et tota Libya nostro imperio adiũcta est; et tanto operi legum caput impositum est; omnia cælestia

dona nostro tertio Consula tui indulta. Omnes itaque iudices nostri pro sua iurisdictione easdē leges suscipiant, et tam in suis iudicijs, quam in hac regia vrbe habeant, et proponāt. et præcipuæ vir excelsus huius almæ vrbis Præfectus. Curæ autem erit tribus excelsis PræfectisPrætorijs tam Orientalibus, quam Illyricis, nec non Libycis per suas auctoritates omnibus, qui suæ iurisdictioni suppositi sunt, eas manifestare. DATA SEPTIMO DECIMO KALENDAS IANVARIAS IVSTINIANO DOMINO NOSTRO TER CONSVLE.

Peraſque alias Græcas conſtitutiones deſiderari in hoc primo libro multis argumentis mihi ſit veriſimile. Nam a Græcis tituli quattuor amplius referuntur. Etenim conſtitutio ſingularis vt omnes iudices, xlix. *tituli eſſe dicitur, et de Defenſoribus ciuitatum* lv. *cum in Latinis, qui in ceteris cum Græcis conueniunt, ille* xlv. *hic* li. *ſit. Sed et in veteri quodā libro Conſtitutionū Latinarum animaduerti poſt titulum* xxxiii. *De officio Comitis rerum priuatarum, et tres conſtitutiones, quæ ſub eo poſitæ ſunt: eſſe adſcriptum Græcas conſtitutiones deſiderari: item titulum* DE OFFICIO COMITIS SACRI PATRIMONII, *et ſub eo Græcam conſtitutionem. In eodem libro poſt titulum* xl. *De officio Præfecti vigilum, et Latinam conſtitutionem, quæ extat:*

tat: titulus DE OFFICIO PRAEFECTI ANNONAE, et sub eo Graca constitutio desideratur. Itaque non dubito duos esse hos titulos ex illis, qui desiderãtur: alteros duos referre nõ possumus. Tamen adais a quibusdam scimus hos duos 'De officio Comitis sacri palatij post titulum 'De officio Comitũ rerum priuatarum et titulum De officio Vicarij post titulum De officio Prefecti Augustalis.

Sub titulo XIV. DE LEGIBVS in eodem libro adscriptum erat in calce XI. Constitutionis Gracam legem desiderari. Sunt qui ea verba post rubricã proximam retulerint De mandatis Principum.

Sub titulo XV. DE MANDATIS PRINCIPVM, Haloander ad extremũ addit II. constitutionem Gracam defsse. Suspicor ipsa principum mandata, qua Nouella XVII. explicantur, ab eodẽ Iustiniano, aut ab aliquo e veteribus conscripta, hoc loco posita fuisse. Eorum mentio in Digestis est. Sed et si ea non essent, ad eadem pertinere Graca lex poterat.

Sub titulo XXVI. DE OFFICIO PP. Orientis et Illyrici in veteri illo Codice post quinque constitutiones, quae extant, Graca desideratur.

Sub titulo XXXIX. DE OFFICIO RECTORIS prouincie, et vt nulli patrie sue administratio sine speciali permissu principis permittatur: in eodem libro XIII. Graca constitutio desideratur. Eam ipse crediderim esse, quae in multis libris ex ipsa rubrica confecta est, et in hac verba vltima conscripta.

IDEM A. *Nulli patriæ suæ administratio sine speciali permissu Principis permittatur.*

XIIII. SI QVIS.

XV. NVLLI.

Subtitulo XLII. DE OFFICIO MILITARIVM IVDICVM *quinta constitutio Græca ab Haloandro desideratur.*

Subtitulo DE ADSESSORIBVS XLVII. *vel potius* II. *ex Consulibus, vt arbitror, male adscriptis* XII *constitutioni, Haloander animaduertit Græcam Zenonis Constitutionem* XIII. *desiderari datam* VI. *Kal. Iul. post Consulatum Decij et Longini. Hanc autem esse arbitror, cuius Nouella* IX. *mētio fit.*

Cauendum, inquit, est, ne magistratuum ad assessores causas audiant, quæ apud ipsos magistratus, aut iudices datos moueri debent. vt Zenonis, et nostra constitutione continetur. Neutra autem eorum extat.

XIIII. NEMO.

LIBRO II. *subtitulo* II. DE IN IVS VOCANDO *in Norico, et in illo veteri libro adnotatum est Græcam constitutionem quartā desiderari. Item titulo* V. DE ERRORE CALCVLI *constit.* II. *in alijs libris. Et titulo* VIII. DE ADVOCATIS *diuersorum iudicum constit.* VIII.

TIT. XII. DE PROCVRATORIBVS.

Pars epitomes constit. XXVII. *ex Eustathio de temporum spatijs.*

SI

SI fideiussor procuratoris non definierit tẽpus; sed dixerit tantum, fide iubeo pro illo: siue moriatur, siue non appareat, et contingat id fieri intra viginti dies; alterum præstabit.

Alio loco.

SI moriatur, aut non appareat procurator in aliqua causa constitutus post vicesimã diem a magistratu proposito edicto principalis venire, aut alium constituere intra tempus sex mensium teneatur; si in lõginqua prouincia absit, si in propinquo loco sit; iudex tempus arbitrabitur.

TIT. I. DE IVDICIIS.

Epitome constit. XI. ex indice Basilicorum, et ex Theodoro Hermapolita.

STricti iuris iudex curam habeat: nec adhæreat dictis ab Imperatore contra leges.

Epitome const. XII. ex eodem indice Basilicorum

OMNES Magistratus, et sacri iudices breuiter causas terminent, neque aliqua pars sæpe ad competentem iudicem accedens, etiam ex necessaria causa, dilationes quærat; sed adeat Imperatorem, et ab eo auxilium expectet.

XIII. PROPERANDVM.

XIV. REM &c.

TIT. II. DE SPORTVLIS *in Codice Norico desiderari dicitur* II. *Iustiniani Græca Constitutio, cuius instũ in Græcis libris est* PROHIBEMVS. *De ea ita Iustinianus scribit lib.* IIII. *Institutionum.*

TRipli vero agimus, cum quidam maiorem vera æstimatione quantitatẽ in libello conuentionis inserunt; vt ex hac causa viatores, id est executores litium ampliorem summam sportularum nomine exigerent. tunc enim id, quod propter eorum causam damnum passus fuerit reus, in triplum ab actore cõsequetur: vt in hoc triplo etiam simplum, in quo damnum passus est connumeretur. Quod nostra constitutio introduxit, quæ in nostro Codice fulget, quam proculdubio certum est ex lege condicticia emanare.

Hæc ita a Theophilo Græco interprete accipiuntur, vt videatur significare ex eadem lege viatoribus semissem aurei a reis, a quibus centum nummi peterentur, concedi. Eum quoque, qui mille nummũ petierat, cum centum tantũ petere posset, sex nummis oneratum reum affirmat. Eosdem tamen executores quadruplo puniri constat: si quid amplius exegissent, quam quantum eadem constitutione continebatur: quod eodem loco scriptum est. Sed et in Græcis paratitlis reperi partem sententiæ huius cõstitutionis esse relatam, quæ XXVI. *Constitutioni Græcæ de Episcopali audientia, similis esset.*

SI

SI executor reum vexet propter fideiussoris personam, quam dicat idoneam non esse; prouidentia, iudicioque Episcopi ea suscipiatur.

Alijs constitutionibus nō paucis hæc ipsa lex refertur, quas longum esset enumerare. Sed exempli causa has collegi XXVI. *et* XXIX. *Græcis de Episcopali audientia, Nouella* VIII. XVII. XXVIII. LXXXII. *et* LXXXVI.

III. OMNIBVS.

TIT. III. DE PEDANEIS IVDICIBVS VI. *Constitutio Græca desideratur Zenonis, quæ refertur Nouella* LXXXII. *vt in veteri quodam Nouellarum libro adscriptum reperi. Ea dicebatur quis iudicum ordo, ac iudiciorum esset; qui ue in singulis auditorijs causas cognoscerent tam ordinarij, quam delegati, quos pedaneos appellant. Sed et de expensis ac sumptibus litium cautum esse, Iustinianus refert. Sed cum eorum iudicū nomina scripta fuissent, ipsis decedentibus cetera negligi cœpta sunt: quoad ipse Princeps substituit iudices, quibus causæ delegarentur; et cetera in meliorem statum redegit. Eandem constitutionem sub proximo titulo Haloandrum desiderasse crediderim: mouet me, quod rubricæ conueniat.* QVI PRO SVA IVRISDICTIONE IVDICES DARE DARIVE POSSVNT. *Fieri etiam potest, vt vtroque loco desideretur aliqua constitutio. Zenonis autem esset scribenda post Theodosianum, quæ extat, atque ita a Græcis, vt prima Theodosiana refertur.*

TIT. X. DE PLVS PETITIONIBVS.

Aliam Zenonis constitutionem desidero, de qua Iustinianus lib. IV. Institutionum.

EVM, qui ante tempus pactionis, vel obligationis litem inferre ausus sit; Zenonianæ constitutioni subiacere cēsemus; quam sacratissimus legislator de ijs, qui tempore plus petierint, protulit: vt et indutias, quas ipse actor sponte indulserit, vel quas natura actionis continet, si contempserit; duplum habeāt ij, qui talem iniuriam passi sunt; et post eas finitas non aliter litem suscipiant, nisi omnes expensas litis antea acceperint: vt actores tali pœna perterriti tempora litium doceantur obseruare.

Hoc est, quod alio loco idem scribit.

Si tempore plus fuerit petitum, quid statui oporteat Zenonis diuæ memoriæ loquitur constitutio.

De eadem arbitror postea scripsisse.

Si minus in intentione sua complexus fuerit actor, quam ad eum pertineāt: veluti si cum ei decem aurei deberentur, quinque sibi dari oportere intenderit, aut si cum totus fundus eius esset, partem dimidiam suam esse petierit: sine periculo agit in reliquū enim nihilominus iudex aduersarium in eodem iudicio ei condemnat, ex constitutione diuæ memoriæ Zenonis.

Reperitur apud Theodorū Hermopolitam lib. VII. tit. VI. Basilicorum et Const. Harmonopolum lib. I. titulo II.

tulo 11. Prochiri prioris capitis sententia isdem fortasse Zenonis ipsius verbis in quibus additur ad supra scriptaeū, a quo ante tempus quid petitur, usuras soluere non debere eius temporis, quo indutiae duplicantur.

II. ODIOSAS.

TIT. XII. DE FERIIS.

Epitome Constit. ix. ex indice Basilicorum.

PRimo Paschali die, etiam si non de ea re Imperialis iussio accedat, omnes, qui in custodijs erunt, soluantur, nisi sacrilegus sit, aut adulter, aut raptor virginum, aut sepulchri violator, aut impostor, aut veneficus, aut falsae monetae susceptor, aut caedis, aut parricidij, aut maiestatis aduersus principem, vel vibem reus.

X. DIES.

TIT. XLIII. DE ALEAE LVSV ET DE ALEATORIBVS.

Sub hoc titulo duae Graecae constitutiones desiderantur: quae barbare versae extant in calce proximi tituli in vnius formam connexae. Priorus verba sunt haec.

IMP. IVSTINIANVS A.
Ioanni Praef. Praet.

ALEARVM lusus antiqua res est, et extra operas pugnantibus concessa verum pro tem-

tempore prodijt in lacrimas, milia extraneatum nominationum susciplens. Quidam enim nec ludentes, nec scientes ludum nominationum tantum, proprias substantias perdiderunt die, noctuque ludendo argento, apparatu lapidum, et auro, consequenter autem ex hac in ordinatione blasphemare conãtur, et instrumenta conficiũt. Commodis igitur subiectorum prouidere cupientes hac generali lege decernimus, vt nulli liceat in publicis, seu priuatis ludere, neque in genere, neque in specie, et si contra factum fuerit; nulla sequatur condemnatio: sed solutum reddatur, et cõpetentibus actionibus reperatur ab iis, qui dederunt, et eorum heredibus, aut his negligẽtibus a Patribus, seu Defensoribus, eis non obstante demum aliqua temporum, nisi quinquaginta annorum præscriptione, Episcopis locorum hoc inquirentibus, et Præsidum auxilio vtentibus. Deinceps vero ordinent quinque ludos (tomonobolon, tocondomonobolon; Quintanum Cõtaca, perichyten, et hippicen.) Sed nemini permittimus etiam his ludere vltra vnum solidum, et si multum diues sit: vt si quem vinci cõtigerit, casum grauem non sustineat. Non enim solum bella bene ordinauimus, et res sacras: sed ista; interminantes pœnam trãsgressoribus, potestatem dando Episcopis hoc inquirendi, et auxilio Præsidum sanandi.

Poste-

Posterioris const. verba sunt hæc.

PROHIBEMVS etiam ne sint equi lignei. Sed si qui ex hac occasione vicerunt, hoc ipsum recuperetur, domibus eorum publicatis, vbi hæc reperiũtur. Sin autem noluerit recipere is, qui dederit: procurator noster hæc inquirat, et in opus publicum conuertat. Similiter et iudices prouideant, vt a periurijs, et blasphemijs, quæ eorum inhibitionibus debent puniri, homines penitus conquiescant.

Apud Græcos interpretes in paratitlis partẽ prioris constitutionis reperi in hæc verba.

ALeæ lusum inquirere possunt Episcopi, et fieri prohibere.

Sed et Photius Constantinopolitanus Patriarcha in canonum collectione titulo XIII. *cap.* XXIX. *hanc esse prioris Constitutionis sententiam scribit.*

QVI victus est alea, non conuenitur; ac si pecuniam dedit; eam ipse recuperat, ac successores a victore, et eius perpetuo heredib. post triginta quoque annos. Si vero hi repetere eam nolint: tum quicumq. velit, sed præsertim Pater eius ciuitatis, vel Defensor eam recuperat, et in opera vrbis impendit. Cautio quoque propter aleam præstita inutilis est, ac restituitur. Si quis vero

vero pro tesseris, lupinis, aut qua alia re vtatur, minime conuenietur. Habeantq. Episcopi licentiam hæc inquirendi cum auxilio Præsidum, et Patrum, ac Defensorum ciuitatum. Solum vero ludere licet monobolo siue cursu, contomonibolo siue saltu, Quintano contace, siue iaculis sine ferro, perichyte, siue palæstra, item equorum cursu sine fraude, ac dolo. Sed ij qui locupletiores sunt, vno nummo aureo in singulos iactus deposito ludere possunt. ceteri multo minoris; plus tamen repetere nequeunt; ac, si datum sit, restituitur. Cuius rei Præsides curam gerēt; decem librarum auri pœna ijs imponenda, qui ea transgrediantur, aut transgredi patiantur.

Posteriorem constit. in hanc sententiam refert.

NEQVE ligneis equis, neque alio genere aleæ ludere licet ijs excepris, quæ superiore constitutione permittuntur. loca quoque, in quibus huiusceemodi equis luditur, publica fiant, et quæ data sint, repetātur; aut si ea nolint reperere, qui soluerint; per vrbis Præfectum, et Præsides prouinciarum exigantur, atque addicantur operibus ciuitatum.

Horum ludorum interpretationem ex Theodoro Balsamone Photij interprete adscripsimus.

SCIRE oportet monobolon, cursum dici; cōtomonobolon, saltum; Quintanus autem contax,

contax, iaculationem significat sine ferro, quod iaculis additur; ita a Quinto quodam appellatã; perichyte, palæstra est; hippicon vero equorum cursus. De equis ligneis magna fuit dubitatio apud auditorium Principis. Erant enim, qui dicerent, esse Ludi genus pueris visitatum non equestre, sed cum pro equis hominibus vterentur, ac veherentur. Alij machinam quandam esse dicebant ligneam scalis quibusdam obliquis erectã, quæ varia intus foramina haberent. Et qui ad eum ludũ considerent, quattuor calculos colore varios ex superiore parte scalarum ponẽtes, inde in inferiorẽ partem demittebant. is vero calculus, qui primum per extremum foramẽ exiret, victoriam ei, cuius fuerat, parabat. Itaque mihi etiam placet, posteriorem hunc ludum a lege adiecta pœna prohibitum fuisse; quod aleæ speciem habere videretur.

TIT. XX. DE TESTIBVS.

I. *Constitutio Græca desideratur.*

II. SI TIBI.

Epitome Constit. XIII. *ex indice Basilicorum.*

IN probationibus quinque testibus opus est: nisi adsint instrumenta ad rem oportuna. Si vero ea adsint; tribus testibus contenti sumus.

Quod

Quod si instrumentum tale est, vt pro omnibus sufficiat; forte enim publicũ monumentum est: tunc testibus non indigemus. *(Alio capite)* Si quis in monumento, aut contractu testis fuit: cogatur modis omnibus, si causa de eadem re mota sit, testimonium ferre; quamuis alterius fori præscriptionem alleget. Nam, si hoc non dicamus, qui eius testimonio indiget, damnum accipiet.

Epitome constit. XV. *ex eodem indice.*

HAEC constitutio iubet; vt non solum in criminalibus causis, sed etiam in ciuilibus quilibet testimonium ferre de ijs, rebus, quæ nouit, sacramento præstito cogatur; aut iuret se nihil eorum scire. illis exceptis personis, quæ iure prohibentur, atque etiam illustribus, et qui supra eos sunt, nisi de ea re, sacra forma fiat. Et, si in Regia vrbe consistunt; ipsi dicant testimonium: si vero absint; mittantur partium procuratores, coram quibus deponant, quæ nouerint, aut iurent se de ijs nihil scire. Sed certe neque in hoc personarum exceptarum testimonio in scriptis redigendo, neque in alijs depositionibus testium, et comparitionibus quicquam damni testes patiantur.

XVI. SI QVIS TESTIBVS.

TIT. XXI. DE FIDE INSTRVMENTORVM.

Const.

Constit. XVI. ex lib. XI. Cod. Theodos.

IMP. Iulianus Aug. dixit: Talia instrumenta tum magnum robur habēt: cum in causa fides eorum ex alijs firmanda non est.

Epitome XXII. constit. ex indice Basilicorum.

SI quis vrgeatur in iudicio exhibere instrumenta non contra se, sed contra alium quemuis, quæ vtilia sint alij, ac se excusset, quod vereatur damnum inde patiis vero, qui instrumentum petat exhiberi, dicat eū non damnum passurū, sed potius pecunias accepisse ab eis, quos impetit, ne instrumentū exhibeat; aut alia qualibet ratione se excusare; se vero maxime lædi, si nō producatur: iubet hæc Constitutio; vt his, qui habet instrumenta, ea proferat, si nihil is ex ea productione damni passurus est. Si vero re vera lædatur ex editione instrumēti; non cogatur exhibere: cū vtilius sit ei occultare id potius, quam edere. Quod si is, qui indiget instrumēto, confirmauerit, nihil eum læsum iri: alter sacramentum præbeat, se existimare damnum pati iuxta fidem suam, si instrumentum exhibeat; ideoque se excusare ab exhibitione. Ne vero hoc ipsum credatur esse sua læsio, quod lucrum cōsequatur ab alio, ne exhibeat; diligentius iusiurādum præstet, se neque sperare pecuniam, aliudve quicquam pro non productione instrumenti, neque habere promissionem

de ea re, neque ob timorem illius, aduersus quem petatur instrumentum, neque ob eius amicitiam, recusare exhibitionem: sed quod recta via in suis facultatibus multum lædatur. Vt enim is, qui putat se scire de aliqua re, cogitur etiam inuitus testimonium dicere; neque si ei pecunia promissa sit, ne dicat, aut contra amicum veniat ad ferendum testimonium, excusatur: ita neque is, qui instrumentum exhibere petatur, siue quod aliquid ceperit; siue quod aliquid speret accipere, siue propter amicitiam eius, qui ex instrumento lædetur; potest se ab exhibitione excusare. At si quis iuret se non habere instrumentum, quod petatur: nullo modo cogendus est id exhibere quod non habet. Si vero renuat id sacramentum præstare, aut si se occultet, ne iuret; aut ne exhibeat: omne damnum, quod ex eo ei, qui indiget instrumento, obueniet, de suo restituat. Hæc omnia obtineant tam in argentariorum scripturis, quam in alijs aliorum contractibus, quæ quis exhiberi petat; non solum contra eos qui ea composuerunt, sed etiam contra alios quosuis. Illi autem cogantur exhibere scripturas, aut instrumenta; qui dicere testimonium aduersus aliquem coguntur. Nam aduersus eas personas, aduersus quas quis non dicit testimonium inuitus; nec proferre scripturas, aut instrumenta, aut alias res cogetur. Certæ autem sunt personæ in iure; quæ non coguntur inuitæ aduersus quasdam alias dicere testimonium: et aliæ, aduersus

uersus quas dicere no coguntur. Nemini autem liceat alibi cogere instrumenta exhiberi, quam in suo iudicio, vbi controuersia agitatur; tunc vero sumptibus petentis fieri eorum exhibitionem. Fieri quoque debet ea exhibitio semel tantum. Si vero facta semel editione instrumẽti, petat eam iterum fieri, qui eo indiget; si id iudici æquum videatur, iterum exhibeatur instrumentum. Quod si is, qui iam exhibuit, se excusans neget se posse iterũ id exhibere, vel quia scriptura deperdita sit, aut aliqua alia ratione non habeat facultatẽ eam exhibendi; sacramento suo fides ei adhibeatur; neque amplius cogatur id instrumentũ exhibere. Hæc autem locum habeant non solum in vrbe Regia, sed etiam in alijs locis republicæ.

Subtitulo XXIIII. DE ACTIONE PIGNERATITIA *Haloãder notat deesse 1. Græcam Seueri et Antonini constitutionem ad Metrodorum propositam Idib. Octob. Apro et Maximo Cos.*

Subtitulo XXXIII. DE NAVTICO FAENORE *prima quoque deesse dicitur in veteri quodã Romano libro nisi forte vltima sit proximi tituli De vsuris.*

II. TRAIECTITIAM.
III. CVM DICAS. et ceteræ.

TIT. I. DE SPONSALIBVS ET ARRIS SPONSALICIIS ET PROXENETICIS.

Desideratur vel ab ipso Accursio constitutio, qua de proxeneticis disposuerit. Cum itaque a nobis quinta a Graecis referri inuentum sit, quam nos quoque eodem numero habemus; sextam desiderari credidimus. Cuius fortasse ea sententia est, quam in indice ordine literarum, et apud Harmenopolum lib. IIII. titulo III. reperimus.

CONstitutio est, quae iubet, vt nuptiarum proxeneta, si fieri possit, omni munere abstineat; modo non aliquam conuentionem inierit. At si quid pactus sit; non amplius vicesima dotis, aut donationis propter nuptias petere possit. vt si dos ducentarum librarum auri sit, decem libras exigat. Minus autē, si velit accipere permittitur. Si vero dos cuiuscumque maioris quantitatis sit; nō amplius decem libris auri proxeneta accipiat.

TIT. IIII. DE NVPTIIS.

In Graecis paratitlis refertur pars sententiae XXIX. constitutionis, cuius initium est OMNIS; sed totius constitutionis sententia refertur constitut. Graeca XXXIII. de Episcopali audientia.

SCENICA, quae ab eo genere vitae liberari desiderat, et ab aliquo magistratu prohibetur: referat Episcopo, vt eius prouidentia ad castam, honestamque vitam reuertatur.

TIT.

TIT. IX. DE SECVNDIS NVPTIIS.

Ex eisdē paratitlis XI. *constitutionis septimæ pars est.*

IS Qui secundas nuptias cōtrahit, lucra prioris matrimonij propter mortem liberorum habebit; et ab ijs, qui ea possidebunt, vindicabit.

TIT. XVII. DE REPVDIIS.

Epitome Constit. XII. *ex lib.* XXVIII. *Basilicorum.*

SAEPE liberi, qui sub patria potestate sunt, cum suis coniugibus in damnum suorum parentum machinantur, repudium eis mittentes nulla iusta causa moti; sed vt parentes restituant et dotem, quam acceperunt, et donationem ante nuptias, quam pro eis fecerunt; ipsi vero permaneat fortasse etiam soluto matrimonio clam suis coniugibus adhærentes. Quamobrem iubet hæc constitutio; vt neque liberi, qui sub patria potestate sunt, neque ij qui sui iuris sunt tam masculi, quam feminæ, possint dissoluere matrimonium cum damno suorum patris vel matris, qui dotes, vel donationes ante nuptias dederunt, aut susceperunt. Sed, vt in constitutione matrimonij expectamus patrū consessum: ita non dissoluantur liberorum nuptiæ sine eorum voluntate. Si vero repudium quoque missum sit sine eorum licētia:

non competat in eos dotis, aut ante nuptias donationis repetitio, siue ipsi ea dederint, siue susceperint. Sed ipse filius, aut filia, qui repudium sine causa miserunt, huic fraudi subiiciatur. Absurdū enim est; vt pater sine filij voluntate nequeat dissoluere matrimonium; liberis vero permittatur, minorib. fortasse xxv. annis, et qui ignorant, quid ipsis vtile sit, aut qui malo animo erga parentes vtantur, vt sine eorum volūtate sua matrimonia dirimant.

LIB. VI. TIT. IIII. DE BONIS LIBERTORVM, ET IVRE PATRONATVS.

Constitutio Græca vel Accursia teste desideratur, eius sententia ab Iustiniano lib. III. institutionum refertur in hæc verba.

NOSTRA constitutio, quam pro omni natione, Græca lingua compendioso tractatu habito composuimus, ita huiusmodi causam definiuit; vt siquidem libertus, vel liberta minores centenarijs sint, id est minus centum aureis habeant substātiam, sic enim legis Papiæ summam interpretati sumus: vt pro mille sestertijs vnus aureus cōputetur; nullum locū habeat patronus in eorum successione; si tamen testamentum fecerint. Sin autem intestati decesserint nullo liberorum relicto: tunc patronatus ius, quod erat ex

lege

lege XII. Tabularum, integrum reseruauit. Cum vero maiores centenarijs sint, si heredes, vel bonorum possessores liberos habeant, siue vnum, siue plures, cuiuscumq. sexus, vel gradus; ad eos successiones parentũ deduximus, patronis omnibus modis vna cũ sua progenie semoris. Sin autem sine liberis decesserint: si quidem intestati, ad omnem hereditatem patronos, patronasque vocauimus. Si vero testamentum quidem fecerint, patronos autem aut patronas præterierint, cum nullos liberos haberent, vel habentes eos exheredauerint; vel mater, siue auus maternus eos præterierint, ita quod non possint argui in officiosa eorum testamenta: tunc ex nostra constitutione per bonorum possessionem contra tabulas non dimidiam, vt antea, sed tertiam partem bonorũ liberti consequantur: vel quod deest eis, ex constitutione nostra repleatur, si quando minus tertia parte bonorum suorũ libertus, vel liberta eis reliquerit; ita sine onere, vt nec liberis liberti, libertæve ex ea parte legata, vel fideicõmissa præstentur; sed ad coheredes eorum hoc onus redundet, multis alijs casibus a nobis in præfata constitutione congregatis, quos necessarios esse ad huiusmodi dispositionem iuris perspeximus: vt tam patroni, patronæque, quam liberi eorum, necnon qui ex transuerso latere veniunt, vsque ad quintũ gradum ad successionem libertorũ, libertarum ve vocentur, sicut ex ea constitutione intelligen-

dum est; et si eiusdem patroni, vel patronæ, vel duorum, duarumque, pluriumue liberi sint, qui proximior est, ad liberti, vel libertæ vocetur successionẽ; et in capita non in stirpes diuidatur successio: eodem modo et in ijs, qui ex trãsuerso latere veniunt, seruando pæne enim consonantia iura ingenuitatis, et libertinitatis in successionib. fecimus.

Et alio loco.

CVMQVE antea fuerat septimo loco bonorum possessio tãquam ex familia, et octauo vnde patroni, patronæque et parẽtes eorum, vtramque per constitutionem nostram, quam de iure patronatus fecimus, penitus euacuauimus, cũ enim ad similitudinem successionis ingenuorum libertinorum successiones posuimus, quas vsque ad quintum gradũ tantummodo coartauimus; vt sit aliqua inter ingenuos, et libertinos differentia sufficit eis tam contra tabulas bonorum possessio, quam vnde legitimi, et vnde cognati; ex quibus possunt sua iura vindicare, omni scrupulositate, et inextricabili errore istarũ duarum possessionum resoluta.

Idem eodem libro.

NOS nihil perfectissimo iuri deesse cupientes nostra constitutione, quam de iure patronatus humanitate suggerente protulimus, sancimus successionem in adgnatorum hereditatibus non esse eis denegandam: cum satis absurdũ erat, quod

quod cognatis a Prætore apertũ est, hoc adgnatis esse reclusum: maxime cum in onere quidem tutelarum, et primo gradu deficiente sequens succedit; et quod in onere obtinebat, non erat in lucro permissum.

Et postea.

SED nostra constitutione, quam pro iure patronatus fecimus, quod ius vsque ad nostra tempora satis obscurum, atque nube plenum, et vndique cũfusum fuerat; et hoc humanitate suggerente concessimus; vt si quis in seruili constitutus consortio, liberum vel liberos habuerit, siue ex libera, siue ex seruilis cõdicionis muliere; vel contra serua mulier ex libero, vel seruo habuerit liberos cuiuscumque sexus: et ad libertatẽ his peruenientibus ij, qui ex seruili ventre nati sunt, libertatem meruerint; vel dum mulieres liberæ erant, ipsi in seruitute eos habuerint, et postea ad libertatem peruenerint; vt hi omnes ad successionem patris, vel matris veniant, patronatus iure in hac parte sopito. Hos enim liberos non solum in suorum parentũ successionem, sed etiam alterum in alterius successionem mutuam vocauimus ex illa lege specialiter eos vocantes: siue soli inueniãtur, qui in seruitute nati et postea manu missi sunt; siue vna cum alijs, qui post libertatem parentum concepti sunt: siue ex eodem patre, siue ex eadem matre, siue ex alijs nuptijs ad similitudinem eorũ, qui ex iustis nuptijs procreati sunt.

In paratitlis quoque reperitur hæc sententia.

QVAE domini sui vsq. ad ipsius mortem concubina fuit, cum legitimam vxorem nō haberet; cum liberis suis in libertatem vindicatur: et peculiū, quod habuit tum, cum dominus mortuus est, præter legitimam quantitatem retinet, neque habent aduersus eam defuncti liberi, aut heredes, aut cognati ius patronatus.

Ex iudice Basilicorum pars eiusdem constitutionis, aut eius epitomes.

VT si quidem minus centum aureorum bona liberti habeant; non vexentur: sed, vt velint, testētur. Sed si intestati, et sine liberis decesserint; patroni succedant. Si vero vltra centum aureos habeant: si filij, vel nepotes, vel pronepotes, vel abnepotes supersint; hi vocentur ad successionē: si sine liberis, et intestati decesserint, patroni vocentur. Si vero hi liberti testati fuerint, qui liberis careant: cogantur tertiā partem bonorum suorū patronis relinquere. Vocantur autem ad intestati successionem descendentes liberi patroni, et ex transuerso latere, si descendentes non extabunt, vsque ad quintum gradum. At ad querellam inofficio si testamenti liberti, soli patroni, et filij eorū, atque nepotes vsque ad quintum gradum admittentur. ex transuerso autē propinqui non possunt contra testamentū petere tertiam partem scriptis extraneis heredibus.

TIT. XXIII. DE TESTAMENTIS.

Post. XXIII. Constitutionem duas Iustiniani Græcas constitutiones desidero, quarum lib. II. institutionū mentio fit.

Quia

QVIA inciuile esse putauimus scripturæ ordinem quidem sequi; quod et ipsi antiquitati vituperandum fuerat visum; sperni autem testatoris voluntatem; per nostram constitutionem et hoc vitiũ emendauimus: vt liceat et ante heredis institutionem, et inter medias heredum institutiones legatum relinquere, et multò magis libertatem, cuius vsus fauorabilior est.

Et alio loco.

LEgatarijs autem, et fidei commissarijs, quia nõ iuris successores sunt, et alijs personis eis coniunctis testimonium non denegamus; immo in quadam nostra cõstitutione et hoc specialiter eis concessimus.

Sub titulo XXV. *DE INSTITVTIONIBVS, vel substitutionibus, seu restitutionibus sub condicione factis* VI. *constitutio Iustiniani in Norico libro desideratur.*

VII. GENERALITER.

VIII. SI QVIS.

TIT. XLVIII. DE INCERTIS PERSONIS.

Sub hoc titulo vnica constitutio Græca desideratur, qua in plura capita diuisa erat, vt Greci interpretes referunt; eius inuisum fuisse dicunt INCERTVS. *A nostris titulis ipse cum proximo Ad S.C. Trebellianum coniunctus est. Huius tamen constitutionis ab Iustiniano ipsius legis auctore mentio fit lib. II. et III. institutionum.*

LE-

LEGARI, inquit, illis solũ potest, cum quib. testamenti factio est. Incertis vero personis neque legata, neque fideicõmissa olim relinqui concessum erat. Nam ne miles quidem incertæ personæ poterat relinquere, vt D. Hadrianus rescripsit. Incerta autem persona videbatur, quam incerta opinione animo suo testator subiiciebat. veluti si quis ita dicat: Quicumq. filio meo filiã suam in matrimonium dederit, ei heres meus illũ fundum dato: Illud quoque quod ijs relinquebatur, qui post testamentum scriptũ primi consules designati essent; æque incertæ personæ legari videbatur. et deniq. multæ aliæ huiusmodi species sunt. Libertas quoque incertæ personæ non videbatur posse dari: quia placebat nominatim seruos liberari. Sub certa vero demonstratione, id est ex certis personis incertæ personæ recte legabatur. vel vti, Ex cognatis meis, qui nunc sunt, si quis filiã meam vxorem duxerit, ei heres meus illam rem dato. Incertis autem personis legata, vel fidei commissa relicta, et per errorem soluta, repeti non posse, sacris constitutionibus cautum erat. Postumo quoque alieno inutiliter antea legabatur. est autem alienus postumus, qui natus, inter suos heres testatori futurus non est. ideoq. exemancipato filio conceptus nepos, extraneus erat postumus auo. Sed nec huiusmodi species penitus est sine iusta emendatione relicta: cum in nostro Codice constitutio posita sit, per quam et

huic

huic parti medemur, nō solum in hereditatibus, sed etiam in legatis, et fidei commissis, quod euidēter ex ipsius constitutionis lectione clare scit. Tutor autem nec per nostram constitutionem incertus dari debet: quia certo iudicio debet quis pro tutela suæ posteritati cauere. Postumus autē alienus heres instituī et antea poterat, et nunc potest; nisi in vtero eius sit, quæ iure nostro vxor esse non potest.

Idem sub titulo de bonorum possessionibus.

SI alienus inquit, postumus heres fuerit institutus; quamuis hereditatem iure ciuili adire non poterat, cum institutio non valebat: honoratio tamē iure bonorum possessor efficiebatur, videlicet cum a Prætore adiuuabatur. Sed et is a nostra cōstitutione hodie recte heres instituitur, quasi et iure ciuili non incognitus.

VIII. Cavite huius constitutionis referuntur a Græcis hæc sententiæ.

POTEST quis legatum, vel hereditatem ecclesiæ relinquere.

Et alio loco.

VALET quod relinquitur licito collegio, aut corpori; vt puta senatoribus, aut curiæ, aut apparitoribus, aut medicis, aut præceptorib.

aut

aut aduocatis, aut militibus, aut artificibus, aut sacerdotibus, aut alijs personis. Partes autem æquis portionibus singuli capiunt, qui tempore mortis in eorum numero reperiuntur; nisi nominatim testator partes tribuerit.

In calce eiusdem constitutionis.

SI quid præsens, aut annuum relictũ sit pietatis causa ecclesijs, aut xenonibus, aut ptochijs, aut pijs locis, aut clero, aut ad captiuos redimendos, aut ipsis pauperibus siue captiuis: defuncti voluntas seruanda est.

TIT. XLIX. AD S. C. TREBELLIANVM.

Vereor, ne non sub hoc titulo desit Iustiniani constitutio, qua Pagasiani. S. C. vires in Trebellianum transferantur. Quod significare videtur lib. II. institutionum, et in Græca et Latina constitutione, quam sub titulo de vetere iure retulimus. item Nouella 1.

Sub titulo LXI. *DE BONIS, quæ liberis videntur tres constitutiones deesse. Namque XI. constitutionem referri a Græcis scio, nisi mendum in eorũ libris sit.*

LIB. VII. TIT. XI. QVI MANV MITTERE NON POSSVNT.

Sub hoc titulo VIII. *constitutionem Iustiniani desidero, de qua in Institutionibus ita scriptum est.*

CVM

CVM libertas inæstimabilis res sit, et propter hoc ante vicesimũ ætatis annum antiquitas libertatem seruo dare prohibebat: ideo nos mediam quodammodo viam eligentes non aliter minori x x. annis libertatem in testamento dare seruo suo concedimus, nisi XVII. annum impleuerit, et XVIII. attigerit. Cum enim antiquitas huiusmodi ætati et pro alijs postulare concesserit; cur non etiã sui iudicij stabilitas ita eos adiuuare credatur, vt ad libertatem dandam seruis suis possint peruenire?

LIB. VIII. TIT. X. DE AEDIFICIIS PRIVATIS.

XII. IMP. CAES. ZENO. PIVS. VICTOR. TRIVMPHATOR MAX. semper Augustus Adamantio Pref. vrbis.

ET iudiciorum pace frui, et a bellis externis abstinere nostros subditos cupientes; admonere singulos curauimus; cur hanc quoque constitutionem fecerimus; qua dilucide ostenditur, quid tua nos recte Magnificentia docuit, quidq. nos ipsi prouide definiuimus; vt difficultas omnis dissoluta sit. Atque in ea parum discedentes ab ciuilibus, nostræ Reipub. verbis, vtimur his, quæ in vulgus nota sunt; vt quisquis in hanc legẽ inciderit, non alio interprete ad ipsius vsum indigeat.

de ea re, neque ob timorem illius, aduersus quem petatur instrumentum, neque ob eius amicitiam, recusare exhibitionem: sed quod recta via in suis facultatibus multum lædatur. Vt enim is, qui putat se scire de aliqua re, cogitur etiam inuitus testimonium dicere; neque si ei pecunia promissa sit, ne dicat, aut contra amicum veniat ad ferendum testimonium, excusatur: ita neque is, qui instrumentum exhibere petatur, siue quod aliquid ceperit, siue quod aliquid sperat accipere, siue propter amicitiam eius, qui ex instrumento lædetur; potest se ab exhibitione excusare. At si quis iuret se non habere instrumentum, quod petatur: nullo modo cogendus est id exhibere quod non habet. Si vero renuat id sacramentum præstare, aut si se occultet, ne iuret, aut ne exhibeat: omne damnum, quod ex eo ei, qui indiget instrumento, obuenier, de suo restituat. Hæc omnia obtineant tam in argentariorum scripturis, quam in alijs aliorum contractibus, quæ quis exhiberi petat; non solum contra eos qui ea composuerunt, sed etiam cõtra alios quos suis. Illi autem cogantur exhibere scripturas, aut instrumenta; qui dicere testimonium aduersus aliquem coguntur. Nam aduersus eas personas, aduersus quas quis non dicit testimonium inuitus; nec proferre scripturas, aut instrumenta, aut alias res cogetur. Certæ autem sunt personæ in iure; quæ non coguntur inuitæ aduersus quasdam alias dicere testimonium: et aliæ, aduersus

uersus quas dicere no coguntur. Nemini autem liceat alibi cogere instrumenta exhiberi, quam in suo iudicio, vbi controuersia agitatur; tunc vero sumptibus petentis fieri eorum exhibitionem. Fieri quoque debet ea exhibitio semel tantum. Si vero facta semel editione instrumẽti, petat eam iterum fieri qui eo indiget; si id iudici æquum videatur, iterum exhibeatur instrumentum. Quod si is, qui iam exhibuit, se excusans neget se posse iterũ id exhibere, vel quia scriptura deperdita sit, aut aliqua alia ratione non habeat facultatẽ eam exhibendi; sacramento suo fides ei adhibeatur; neque amplius cogatur id instrumentũ exhibere. Hæc autem locum habeant non solum in vrbe Regia, sed etiam in alijs locis republicæ.

Sub titulo XXIIII. DE ACTIONE PIGNERATITIA *Haloãder notat deesse 1. Gracam Seueri et Antonini constitutionem ad Metrodorum propositam Idib. Octob. Apro et Maximo Cos.*

Sub titulo XXXIII. DE NAVTICO FAENORE *prima quoque deesse dicitur in veteri quodã Romano libro nisi forte vltima sit proximi tituli De vsuris.*

II. TRAIECTITIAM.
III. CVM DICAS. et ceteræ.

TIT. I. DE SPONSALIBVS ET ARRIS SPONSALICIIS ET PROXENETICIS.

Desideratur vel ab ipso Accursio constitutio, quæ de proxeneticis disposuerit. Cum itaque a nobis quintã a Græcis referri inuentum sit, quam nos quoque eodem numero habemus; sextam desiderari credidimus. Cuius fortasse ea sententia est, quam in indice ordine literarũ, et apud Harmenopolum lib. IIII. titulo III. reperimus.

CONstitutio est, quæ iubet, vt nuptiarum proxeneta, si fieri possit, omni munere abstineat; modo non aliquam conuentionem inierit. At si quid pactus sit; non amplius vicesima dotis, aut donationis propter nuptias petere possit. vt si dos ducentarum librarum auri sit, decem libras exigat. Minus autẽ, si velit accipere permittitur. Si vero dos cuiuscumque maioris quantitatis sit; nõ amplius decem libris auri proxeneta accipiat.

TIT. IIII. DE NVPTIIS.

In Græcis paratitlis refertur pars sententiæ XXIX. constitutionis, cuius initium est OMNIS; sed totum constitutionis sententia refertur constitut. Græca XXXIII. de Episcopali audientia.

SCENICA, quæ ab eo genere vitæ liberari desiderat, et ab aliquo magistratu prohibetur: referat Episcopo, vt eius prouidentia ad castam, honestamque vitam reuertatur.

TIT.

TIT. IX. DE SECVNDIS NVPTIIS.

Ex eisdē paratitlis XI. *constitutionis semētiæ pars est.*

1 S Qui secundas nuptias cōtrahit, lucra prioris matrimonij propter mortem liberorum habebit; et ab ijs, qui ea possidebunt, vindicabit.

TIT. XVII. DE REPVDIIS.

Epitome Constit. XII. *ex lib.* XXVIII. *Basilicorum.*

SAEPE liberi, qui sub patria potestate sunt, cum suis coniugibus in damnum suorum parentum machinantur, repudium eis mittentes nulla iusta causa moti; sed vt parentes restituant et dotem, quam acceperunt, et donationem ante nuptias, quam pro eis fecerunt; ipsi vero permaneat forsasse etiam soluto matrimonio clam suis coniugibus adhærentes. Quamobrem iubet hæc constitutio; vt neque liberi, qui sub patria potestate sunt, neque ij qui sui iuris sunt tam masculi, quam feminæ, possint dissoluere matrimonium cum damno suorum patris vel matris, qui dotes, vel donationes ante nuptias dederunt, aut susceperunt. Sed, vt in constitutione matrimonij expectamus patrū consessum: ita non dissoluantur liberorum nuptiæ sine eorum voluntate. Si vero repudium quoque missum sit sine eorum licētia:

non competat in eos dotis, aut ante nuptias donationis repetitio, siue ipsi ea dederint, siue suscepterint. Sed ipse filius, aut filia, qui repudium sine causa miserunt, huic fraudi subiiciatur. Absurdū enim est; vt pater sine filij voluntate nequeat dissoluere matrimonium; liberis vero permittatur, minorib. fortasse xxv. annis, et qui ignorant, quid ipsis vtile sit, aut qui malo animo erga parentes vtantur, vt sine eorum volūtate sua matrimonia dirimant.

LIB. VI. TIT. IIII. DE BONIS LIBERTORVM, ET IVRE PATRONATVS.

III. Constitutio Græca vel Accursio teste desideratur, eius sententia ab Iustiniano lib. III. institutionum refertur in hec verba.

NOSTRA constitutio, quam pro omni natione, Græca lingua compendioso tractatu habito composuimus, ita huiusmodi causam definiuit; vt siquidem libertus, vel liberta minores centenarijs sint, id est minus centum aureis habeant substātiam, sic enim legis Papiæ summam interpretati sumus: vt pro mille sestertijs vnus aureus cōputetur; nullum locū habeat patronus in eorum successione; si tamen testamentum fecerint. Sin autem intestati decesserint nullo liberorum relicto: tunc patronatus ius, quod erat ex

lege

lege XII. Tabularum, integrum reseruauit. Cum vero maiores centenarijs sint, si heredes, vel bonorum possessores liberos habeant, siue vnum, siue plures, cuiuscumq. sexus, vel gradus; ad eos successiones parentũ deduximus, patronis omnibus modis vna cũ sua progenie semotis. Sin autem sine liberis decesserint: si quidem intestati, ad omnem hereditatem patronos, patronasque vocauimus. Si vero testamentum quidem fecerint, patronos autem aut patronas præterierint, cum nullos liberos haberent, vel habentes eos exheredauerint; vel mater, siue auus maternus eos præterierint, ita quod non possint argui in officiosa eorum testamenta: tunc ex nostra constitutione per bonorum possessionem contra tabulas non dimidiam, vt antea, sed tertiam partem bonorũ liberti consequantur: vel quod deest eis, ex constitutione nostra repleatur, si quando minus tertia parte bonorum suorũ libertus, vel liberta eis reliquerit; ita sine onere, vt nec liberis liberti, libertæve ex ea parte legata, vel fideicõmissa præstentur; sed ad coheredes eorum hoc onus redundet, multis alijs casibus a nobis in præfata constitutione congregatis, quos necessarios esse ad huiusmodi dispositionem iuris perspeximus: vt tam patroni, patronæque, quam liberi eorum, necnon qui ex transuerso latere veniunt, vsque ad quintũ gradum ad successionem libertorũ, libertarum ve vocentur, sicut ex ea constitutione intelligen-

quod cognatis a Prætore apertũ est, hoc adgnatis esse recluſum: maxime cum in onere quidem tutelarum, et primo gradu deficiente ſequens ſuccedit; et quod in onere obtinebat, non erat in lucro permiſſum.

Et poſtea.

SED noſtra conſtitutione, quam pro iure patronatus fecimus, quod ius vſque ad noſtra tempora ſatis obſcurum, atque nube plenum, et vndique cũfuſum fuerat; et hoc humanitate ſuggerente conceſsimus; vt ſi quis in ſeruili conſtituetus conſortio, liberum vel liberos habuerit, ſiue ex libera, ſiue ex ſeruilis cõdicionis muliere; vel contra ſerua mulier ex libero, vel ſeruo habuerit liberos cuiuſcumque ſexus: et ad libertatẽ his peruenientibus ij, qui ex ſeruili ventre nati ſunt, libertatem meruerint; vel dum mulieres liberæ erant, ipſi in ſeruitute eos habuerint, et poſtea ad libertatem peruenerint; vt hi omnes ad ſucceſsionem patris, vel matris veniant, patronatus iure in hac parte ſopito. Hos enim liberos non ſolum in ſuorum parentũ ſucceſsionem, ſed etiam alterum in alterius ſucceſsionem mutuam vocauimus ex illa lege ſpecialiter eos vocantes: ſiue ſoli inueniãtur, qui in ſeruitute nati et poſtea manu miſsi ſunt; ſiue vna cum alijs, qui poſt libertatem parentum concepti ſunt: ſiue ex eodem patre, ſiue ex eadem matre, ſiue ex alijs nuptijs ad ſimilitudinem eorũ, qui ex iuſtis nuptijs procreati ſunt.

In paratitlis quoque reperitur hæc sententia.

QVAE domini sui vsq. ad ipsius mortem concubina fuit, cum legitimam vxorem nō haberet; cum liberis suis in libertatem vindicatur: et peculiū, quod habuit tum, cum dominus mortuus est, præter legitimam quantitatem retinet, neque habent aduersus eam defuncti liberi, aut heredes, aut cognati ius patronatus.

Ex indice Basilicorum pars eiusdem constitutionis, aut eius epitomæ.

VT si quidem minus centum aureorum bona liberti habeant; non vexentur: sed, vt velint, testētur. Sed si intestati, et sine liberis decesserint; patroni succedant. Si vero vltra centum aureos habeant: si filij, vel nepotes, vel pronepotes, vel abnepotes supersint; hi vocentur ad successionē: si sine liberis, et intestati decesserint, patroni vocentur. Si vero hi liberti testati fuerint, qui liberis careant: cogantur tertiā partem bonorum suorū patronis relinquere. Vocantur autem ad intestati successionem descendentes liberi patroni, et ex transuerso latere, si descendentes non extabunt, vsque ad quintum gradum. At ad querellam inofficiosi testamenti liberti, soli patroni, et filij eorū, atque nepotes vsque ad quintum gradum admittentur. ex transuerso autē propinqui non possunt contra testamentū petere tertiam partem scriptis extraneis heredibus.

TIT. XXIII. DE TESTAMENTIS.

Post. XXIII. Constitutionem duas Iustiniani Græcas constitutiones desidero, quarum lib. II. institutionū mentio fit.

Quia

QVIA inciuile esse putauimus scripturæ ordinem quidem sequi; quod et ipsi antiquitati vituperandum fuerat visum; sperni autem testatoris voluntatem; per nostram constitutionem et hoc vitiũ emendauimus: vt liceat et ante heredis institutionem, et inter medias heredum institutiones legatum relinquere, et multò magis libertatem, cuius vsus fauorabilior est.

Et alio loco.

LEgatarijs autem, et fidei commissarijs, quia nõ iuris successores sunt, et alijs personis eis coniunctis testimonium non denegamus; immo in quadam nostra cõstitutione et hoc specialiter eis concessimus.

Subtitulo XXV. *DE INSTITVTIONIBVS, vel substitutionibus, seu restitutionibus sub condicione factis* VI. *constitutio Iustiniani in Norico libro desideratur.*

VII. GENERALITER.

VIII. SI QVIS.

TIT. XLVIII. DE INCERTIS PERSONIS.

Sub hoc titulo vnica constitutio Græca desideratur, quæ in plura capita diuisa erat, vt Græci interpretes referunt; eius initium fuisse dicunt INCERTVS. *A nostris titulis ipse cum proximo Ad S.C. Trebellianum coniunctus est. Huius tamen constitutionis ab Iustiniano ipsius legis auctore mentio fit lib.* II. *et* III. *institutionum.*

LE-

LEGARI, inquit, illis solũ potest, cum quib. testamenti factio est. Incertis vero personis neque legata, neque fidei cõmissa olim relinqui concessum erat. Nam ne miles quidem incertæ personæ poterat relinquere, vt D. Hadrianus rescripsit. Incerta autem persona videbatur, quam incerta opinione animo suo testator subiiciebat. veluti si quis ita dicat: Quicumq. filio meo filiã suam in matrimonium dederit, ei heres meus illũ fundum dato: Illud quoque quod ijs relinquebatur, qui post testamentum scriptũ primi consules designati essent; æque incertæ personæ legari videbatur. et deniq. multæ aliæ huiusmodi species sunt. Libertas quoque incertæ personæ non videbatur posse dari: quia placebat nominatim seruos liberari. Sub certa vero demonstratione, id est ex certis personis incertæ personæ recte legabatur. vel vti, Ex cognatis meis, qui nunc sunt, si quis filiã meam vxorem duxerit, ei heres meus illam rem dato. Incertis autem personis legata, vel fidei commissa relicta, et per errorem soluta, repeti non posse, sacris constitutionibus cautum erat. Postumo quoque alieno inutiliter antea legabatur. est autem alienus postumus, qui natus, inter suos heres testatori futurus non est. ideoq. exemancipato filio conceptus nepos, extraneus erat postumus auo. Sed nec huiusmodi species penitus est sine iusta emendatione relicta: cum in nostro Codice constitutio posita sit, per quam et huic

huic parti medemur, nō solum in hereditatibus, sed etiam in legatis, et fidei commissis. quod euidēter ex ipsius constitutionis lectione clare scit. Tutor autem nec per nostram constitutionem incertus dari debet: quia certo iudicio debet quis pro tutela suæ posteritati cauere. Postumus autē alienus heres instituí et antea poterat, et nunc potest; nisi in vtero eius sit, quæ iure nostro vxor esse non potest.

Idem sub titulo de bonorum possessionibus.

SI alienus inquit, postumus heres fuerit institutus; quamuis hereditatem iure ciuili adire non poterat, cum institutio non valebat: honoratio tamē iure bonorum possessor efficiebatur, videlicet cum a Prætore adiuuabatur. Sed et is a nostra cōstitutione hodie recte heres instituitur, quasi et iure ciuili non incognitus.

VIII. Cauite huius constitutionis refertur a Græcis hæc sententia.

POTEST quis legatum, vel hereditatem ecclesiæ relinquere.

Et alio loco.

VALET quod relinquitur licito collegio, aut corpori; vt puta senatoribus, aut curiæ, aut apparitoribus, aut medicis, aut præceptorib.

aut

aut aduocatis, aut militibus, aut artificibus, aut sacerdotibus, aut alijs personis. Partes autem æquis portionibus singuli capiunt, qui tempore mortis in eorum numero reperiuntur; nisi nominatim testator partes tribuerit.

In calce eiusdem constitutionis.

Si quid præsens, aut annuum relictũ sit pietatis causa ecclesijs, aut xenonibus, aut ptochijs, aut pijs locis, aut clero, aut ad captiuos redimendos, aut ipsis pauperibus siue captiuis: defuncti voluntas seruanda est.

TIT. XLIX. AD S. C. TREBELLIANVM.

Vereor, ne non sub hoc titulo desit Iustiniani constitutio, qua Pagasiani. S. C. vires in Trebellianum transferantur. Quod significare videtur lib. II. institutionum, et in Græca et Latina constitutione, quam sub titulo de vetere iure rettulimus. item Nouella 1.

Sub titulo LXI. *DE BONIS, quæ liberis videntur tres constitutiones deesse. Namque XI. constitutionem referri a Græcis scio, nisi mendum in eorũ libris sit.*

LIB. VII. TIT. XI. QVI MANV MITTERE NON POSSVNT.

Sub hoc titulo VIII *constitutionem Iustinianæ desidero, de qua in Institutionibus ita scriptum est.*

CVM

CVM libertas inæstimabilis res sit, et propter hoc ante vicesimũ ætatis annum antiquitas libertatem seruo dare prohibebat: ideo nos mediam quodammodo viam eligentes non aliter minori x. annis libertatem in testamento dare seruo suo concedimus, nisi XVII. annum impleuerit, et XVIII. attigerit. Cum enim antiquitas huiusmodi ætati et pro alijs postulare concesserit; cur non etiã sui iudicij stabilitas ita eos adiuuare credatur, vt ad libertatem dandam seruis suis possint peruenire?

LIB. VIII. TIT. X. DE AEDIFICIIS PRIVATIS.

XII. IMP. CAES. ZENO. PIVS. VICTOR. TRIVMPHATOR MAX. semper Augustus Adamantio Pref. vrbis.

ET iudiciorum pace frui, et a bellis externis abstinere nostros subditos cupientes; admonere singulos curauimus; cur hanc quoque constitutionem fecerimus; qua dilucide ostenditur, quid tua nos recte Magnificentia docuit, quidq. nos ipsi prouide definiuimus; vt difficultas omnis dissoluta sit. Atque in ea parum discedentes ab ciuilibus, nostræ Reipub. verbis, vtimur his, quæ in vulgus nota sunt; vt quisquis in hanc legẽ inciderit, non alio interprete ad ipsius vsum indigeat.

digeat. Nouimus itaque ex ijs, quæ a tua Magnitudine suggesta sunt, sacram illam constitutionẽ immortalis recordationis Leonis patris nostri, quã de ijs tulit, qui in hac inclita vrbe ædificare volebant; ambiguæ esse aliqua ex parte scriptam videri, ob prauorum hominum iniquas interpretationes. Nos vero iubemus; vt qui domos suas renouant, nullo pacto veterem formam transgrediantur: vt ne, qui ædificant, lumen auferant, aut prospectum vicinis præter id, quod antea fuerat constitutum. Neque tamen adijcimus, idẽ seruari oportere; si is, qui ædificat, ius aliquod habet, quod ei ex conuentione, aut promissione competat; quo permittatur mutare, si velit, veterem formam: etenim sancimus; vt si pactione, aut stipulatione ædificans iuuatur; licere ei secundum conuentionis, aut promissionis vires ædificare; quamuis vicini, quibus obstat conuentio, exeo lædi videantur. Sed et cum ea constitutione dicatur, vt duodecim pedum spatium inter suum, et vicini ædificiũ relinquere eum oporteat, qui velit ædidificare: ei interuallo plus minusve adiectum est; vnde maior incertitudo orta fuit. neque enim dubijs rebus res dubias decidere oportet. Iubemus autem aperte, vt duodecim pedes intersint inter vtrumque ædificiũ initio sumpto ab extremis fundamentis, et ad vltimam ædificij altitudinem eodem spatio obseruãdo, atque ei, qui hoc deinceps obseruauerit, liceat opus extollere in quan-

quantam velit altitudinem, feneſtraſque tam eas, quibus proſpiciatur, quam eas, quæ lumē admittant, ſecundū ſacræ legis obſeruationem aperire; ſiue nouam domum fabricari velit; ſiue veterem renouet; ſiue igne conſumptam ædificet. Neque tamen ex hoc interuallo liceat vicino rectū proſpectum maris auferre, non obliquum ex aliquo ædium latere; cum vicinus intra domū aut ſtans, aut ſedēs proſpicere poteſt, neque ſe aliquorſum conuertit, vt capiat maris proſpectum. Hortorū vero, et arborum proſpectus neq. priori lege, neq. hac ipſa circumſcribitur: neque enim decet huiuſmodi ſeruitutem in eis locum habere. Nemini autem fas ſit, dū ædificat, ad angiportus, aut vias, quæ latiores XII. pedibus ſint: ea de cauſa adimere viæ, aut angiportui partem, et ſuæ domui applicare. Neque enim lædere voluimus, quæ iuris publici ſunt, eaquæ ædificantibus addicere, cum XII. pedum interuallū definiuimus inter ædificia: ſed vt non eſſet anguſtius interuallum; ac ſi quid plus eſſet, apud eum conſiſtere ſiuimus, qui id obtineret; neque deminui permiſimus: vt ciuitati ſua iura conſeruentur. Si vero vetus ædificium, et antiqua eius forma talis ſit; vt anguſtius interuallum XII. pedibus ſit inter vtramque domum: non liceat præter veterem formam, aut ædificium erigere, aut feneſtras apperire, niſi X. pedes interſint. eo enim caſu proſpectus cauſa, quæ antea nō fuerint, non poterit; luminis gratia aperire pote-

altiores feneſtras ſex pedibus a ſolo. Neque vero cum adminiculum, quod ὑπόπαττον dicitur, ſuæ domi facere quiſquã audeat, et lumen admittentes feneſtras ſupra illam ſex pedum altitudinis menſuram aperiat; quo legi fraus fiat. Id enim ſi liceat, lumini ſeruientes feneſtræ, propter id adminiculum proſpectui erunt accommodatæ; et vicinos lædent. quod fieri prohibemus, minime tamen auferendo, quod ex conuentione, aut ſtipulatione auxilium competit, ſi modo id cuiquã competierit. Iam vero cum priori lege iubeatur, vt liceat ad cẽtum pedes eas domos erigere, quæ prius igne conſumptæ fuerunt, quamuis in maris proſpectu aliquis læderetur: hanc quoque difficultatem tollendo ſancimus hoc ipſum locum habere tam in cõbuſtis ædibus, quam in ijs, quæ renouatæ ſunt, aut quæ antea quidem non erãt, ſed nunc primum ædificãtur; aut etiam in ijs, quæ ab igne nihil damni paſſæ ſunt, ſed ob vetuſtatẽ, aut ob aliam cauſam dirutæ ſunt. Vt in quocumque genere ædificij centum pedum interuallum ſit inter id, et loca, cum quibus lis eſt, ac ſine prohibitione opus fiat, quamuis alterius domui in maris proſpectu officiatur. At cum e culinis ſolũ proſpicitur, aut e latrinis, aut ex alijs ſeceſſibus, aut ex ſcalis, ſiue e ponticulis, quibus ad tranſeundũ vtantur, aut ex ijs locis, quæ veteres βαλανεῖα appellabant: offici poteſt, et ſi intra centum pedes ædificetur, quã ius tantũ pedũ XII. interuallũ ſit.

Hæc

Hæc vero obseruãda esse sancimus, quoties nulla conuentio sit, ex qua aliter ædificari permittatur. Nam qui ex pacto vicinorum ædificant, conuentioni tantum satisfacient; et vel non derelicto interuallo iuxta pactionem extollere eis ædificia permittimus; et si alij lædantur in maris prospectu, tam qui contraxerunt, quam qui eas domos ab eis acceperunt. Etenim iura, quæ perfecte aliquibus ex conuentione competunt, non decet ea generalibus legibus abrogari. Hoc amplius sancimus; vt solaria post hanc legem non ex tignis tantum, atque asseribus fiãt; sed in eam formam, qua ea, quæ Romana dicuntur, construuntur. Sitque decem pedum interuallum inter duo solaria, quæ aduersa inter se sint. Quod si propter angustiam loci fieri id nequeat; aliorsum solaria conuertantur. Si vero ipse angiportus non latior decem pedibus sit; nemo instituat ex aliqua parte solaria, siue mæniana ædificare; et quæ recte facta sunt, abesse iubemus a solo xv. pedum interuallo in altitudinem. nullo vero pacto ad eorum perpendiculum lapideæ, aut ligneæ columnæ in solo statuantur, aut parietes fiant; vt ne aër ijs, qui sub tus consistunt, adimatur; neue ex eo angustior angiportus fiat, ac publica via. Item prohibemus scalas, quæ ab solo angiportus ducant ad solaria: vt ex tutiori ædificio, et ex non ita coniunctis solarijs leuiora, et magis rara cõtingant vrbi et dominis, quæ deus auertat, incendia: quæ ita multo

quoq. facilius extinguentur. Sin autem aduersus constitutionem nostram solarium fiat, aut scalæ: non solum id, quod factum est, excindatur; sed ædium etiam dominus decem auri libras multæ nomine soluet; et architectus, aut opifex, qui opus instituit, totidem. opifex quoque, qui opus fecit, et soluendo non est propter paupertatem, corpore plectetur, et verberibus cæsus ex vrbe eicietur. Ad hæc iubemus nemini licere plures deinceps columnas in porticibus publicis constitutas a miliario ad capitoliū occludere ædificijs, sed asseribus tantū, aut alijs rebus inter columnas constitutis. At tamen hæc ædificia non excedant cum ipsis parietibus erga viam publicam sex pedum latitudinem, altitudinem autem septem pedum. At qui omnino post quartam quamque columnam transitus liber a porticibus in viam relinquatur. Exornentur autem hæc ædificia, siue officinæ marmoribus extrinsecus; vt et pulchriorem vrbem efficiant, et transeuntes delectentur. Quæ vero in alijs partibus vrbis inter columnas tabernæ fiunt, quemadmodum Magnificentiæ tuæ conuenire videbitur, eadē mensura, et modo ædificari sancimus, æquitate videlicet omnibus seruata, ne quod alijs permittitur, alijs prohibeatur. Illud sane constituimus: ne calumniantium fraudes modestos homines lædant. Namq. multi inuidiæ potius, quam damni causa litē ædificare volentibus parantes, suis dilationibus causam præ-

præbent, vt qui cœperat ædificare, cum postea damni prætextu prohibeatur, imperfectum opus cogatur derelinquere: et in iudicium adductus pecuniam, ex qua construere domum sperabat, in litibus consumat; quodque maxime absurdum est, post sententiam victricem consecutam; in sordibus adhuc quibusdam vinculis implicetur, eo, qui prohibuit ædificari, occasione appellationis tempora solita exspectante, et se impedimento operi fuisse cum vicini calamitate gaudente. Iubemus igitur, vt in his casibus, si remissio data sit aduersus nuntiationem ab eo, qui causam cognouit; vna cum relatione ab ipso iudice data, aut forma conscripta, et non obseruato tempore, liceat victori, et superato aut simul, aut per se ingredi iudicium tuæ Magnitudinis, et aduersario, si absit, vt solet, vocato illam iudicis dati sententiam ostendere: vt omi dilatione præcisa legitimus finis causæ imponatur; neque hieme forte præsente, aut aduentante, dum expectant longa dilationum tempora, is, qui ædificare volebat, neq. iure prohibeatur, damnum patiatur graue. Simili modo, si quis in eadem causa prouocare voluerit, incusans ea, quæ a Magnificentia tua decreta sunt, statim Consultatio fiat: et concedatur ipsi, atque victori; vt de ea sententia, vt consuetū est, in sacro nostro palatio sine vlla dilatione cognoscatur. Nouerint autem omnes, qui prohibent ædificãtes, se, si victi sint, et omne damnum, quod

euenir, soluturos, et materiæ æstimationem, quæ corrupta esse videbitur, aut deterior facta iudicij tempore. Illi vero, qui non iure ædificare cœperunt, si victi fuerint, et damnum opus prohibenti præstabunt, qui causam dicere his de rebus coactus est. Omnem sane huiusmodi controuersiam tantum ex responso iudicij tuæ Magnitudinis iudicari iubemus. neque alius quisquam gloriosorum magistratuum audiat hãc causam. neue quis reus in ea militiæ vtatur, aut fori præscriptione, quo minus iudicetur, aut cõdemnetur ad damna præstanda, quæ gloriosis. Præfecti vrbis sententia, aut iudicis ab eo dati præstare iussus est. Sed ex actionem condemnatus patiatur per officiũ tuæ Magnificentiæ; neque quisquam hac in re præscriptionem fori obiciat. Tua vero Magnitudo prouideat; ne quis opifex, aut artifex, qui opus inchoauerit, id imperfectum relinquat: sed eum, qui id inchoauerit, ac mercedem acceperit, cogat opus perficere, aut præstare damnum, quod ex ea re euenerit domino ædificij, et quod passus est ob opus imperfectum. Sed si forte pauper sit ille, qui ita deliquit; verberibus cæsus in exiliũ extra vrbem mittatur. Neque vero alius eiusdem artificij prohibeatur, quod ab alio cœptum est, perficere. quod scimus ausos fuisse quosdam architectos aduersus dominos ædificiorum: vt neque ipsi explerent, quæ cœperant ædificare, neq. alios eadem opera perficere paterentur: sed potius, vt

graue

graue inde damnum sentirent, qui ædificabant, operam dabant. Itaque qui recusauerit, quod ab alio cœptū est, perficere ob eam tantum causam, quod alius id cœperit: ipse quoque idem iudiciū patietur, quod is, qui opus imperfectum dereliquit.

XIII. CVM DVBITARETVR.

XIIII. DE OPERIS NOVI.

TIT. XL. DE OPERIBVS PVBLICIS.

Epitome constit. 111. ex indice Basilicorum.

NEQVE monachus, neque alius quisquam in loco publico, aut in eo, vbi spectaculum agitur, crucem, aut sanctas reliquias statuat.

IIII. PRAETORIA.

TIT. XLVII. DE ADOPTIONIBVS.

Pars epitomes constit. XII. ex indice Basilicorum.

NE etiam a peregrinis, qui extra vrbem Romam habitant, fratres per adoptionem constituantur. Quod si quis vt frater heres relictus, testamento est; amittat hereditatem. Adoptio enim naturam imitetur oportet: atqui nemo fratrem sibi procreat.

In paratitlis quoque reperitur hæc sententia.

QVAE domini sui vsq. ad ipsius mortem concubina fuit, cum legitimam vxorem nō haberet; cum liberis suis in libertatem vindicatur: et peculiū, quod habuit tum, cum dominus mortuus est, præter legitimam quantitatem retinet, neque habent aduersus eam defuncti liberi, aut heredes, aut cognati ius patronatus.

Ex indice Basilicorum pars eiusdem constitutionis, aut eius epitomes.

VT si quidem minus centum aureorum bona liberti habeant; non vexentur: sed, vt velint, testētur. Sed si intestati, et sine liberis decesserint; patroni succedant. Si vero vltra centum aureos habeant: si filij, vel nepotes, vel pronepotes, vel abnepotes supersint; hi vocentur ad successionē: si sine liberis, et intestati decesserint, patroni vocentur. Si vero hi liberti testati fuerint, qui liberis careant: cogantur tertiā partem bonorum suorū patronis relinquere. Vocantur autem ad intestati successionem descendentes liberi patroni, et ex transuerso latere, si descendentes non extabunt, vsque ad quintum gradum. At ad querellam inofficiosi testamenti liberti, soli patroni, et filij eorū, atque nepotes vsque ad quintum gradum admittentur. ex transuerso autē propinqui non possunt contra testamentū petere tertiam partem scriptis extraneis heredibus.

TIT. XXIII. DE TESTAMENTIS.

Post. XXIII. Constitutionem duas Iustiniani Græcas constitutiones desidero, quarum lib. II. institutionū mentio fit.

Quia

QVIA inciuile esse putauimus scripturæ ordinem quidem sequi; quod et ipsi antiquitati vituperandum fuerat visum; spernì autem testatoris voluntatem; per nostram constitutionem et hoc vitiũ emendauimus: vt liceat et ante heredis institutionem, et inter medias heredum institutiones legatum relinquere, et multo magis libertatem, cuius vsus fauorabilior est.

Et alio loco.

LEgatarijs autem, et fidei commissarijs, quia nõ iuris successores sunt, et alijs personis eis coniunctis testimonium non denegamus; immo in quadam nostra cõstitutione et hoc specialiter eis concessimus.

Subtitulo XXV. *DE INSTITVTIONIBVS, vel substitutionibus, seu restitutionibus sub condicione factis* VI. *constitutio Iustiniani in Norico libro desideratur.*

VII. GENERALITER.

VIII. SI QVIS.

TIT. XLVIII. DE INCERTIS PERSONIS.

Sub hoc titulo vnica constitutio Græca desideratur, quæ in plura capita diuisa erat, vt Græci interpretes referunt; eius initium fuisse dicunt INCERTVS. *A nostris titulis ipse cum proximo Ad S.C. Trebellianum coniunctus est. Huius tamen constitutionis ab Iustiniano ipsius legis auctore mentio fit lib.* II. *et* III. *institutionum.*

LE-

LEGARI, inquit, illis solũ potest, cum quib. testamenti factio est. Incertis vero personis neque legata, neque fideicõmissa olim relinqui concessum erat. Nam ne miles quidem incertæ personæ poterat relinquere, vt D. Hadrianus rescripsit. Incerta autem persona videbatur, quam incerta opinione animo suo testator subiiciebat. veluti si quis ita dicat: Quicumq. filio meo filiã suam in matrimonium dederit, ei heres meus illũ fundum dato: Illud quoque quod ijs relinquebatur, qui post testamentum scriptũ primi consules designati essent; æque incertæ personæ legari videbatur. et deniq. multæ aliæ huiusmodi species sunt. Libertas quoque incertæ personæ non videbatur posse dari: quia placebat nominatim seruos liberari. Sub certa vero demonstratione, id est ex certis personis incertæ personæ recte legabatur. vel vti, Ex cognatis meis, qui nunc sunt, si quis filiã meam vxorem duxerit, ei heres meus illam rem dato. Incertis autem personis legata, vel fidei commissa relicta, et per errorem soluta, repeti non posse, sacris constitutionibus cautum erat. Postumo quoque alieno inutiliter antea legabatur. est autem alienus postumus, qui natus, inter suos heres testatori futurus non est. ideoq. exemancipato filio conceptus nepos, extraneus erat postumus auo. Sed nec huiusmodi species penitus est sine iusta emendatione relicta: cum in nostro Codice constitutio posita sit, per quam et

huic

huic parti medemur, nō solum in hereditatibus, sed etiam in legatis, et fidei commissis. quod euidēter ex ipsius constitutionis lectione clare scit. Tutor autem nec per nostram constitutionem incertus dari debet: quia certo iudicio debet quis pro tutela suæ posteritati cauere. Postumus autē alienus heres institui et antea poterat, et nunc potest; nisi in vtero eius sit, quæ iure nostro vxor esse non potest.

Idem sub titulo de bonorum possessionibus.

SI alienus inquit, postumus heres fuerit institutus; quamuis hereditatem iure ciuili adire non poterat, cum instituitio non valebat: honoratio tamē iure bonorum possessor efficiebatur, videlicet cum a Prætore adiuuabatur. Sed et is a nostra cōstitutione hodie recte heres instituitur, quasi et iure ciuili non incognitus.

VIII. Cauite huius constitutionis refertur a Græcis hæc sententia.

POTEST quis legatum, vel hereditatem ecclesiæ relinquere.

Et alio loco.

VALET quod relinquitur licito collegio, aut corpori; vt puta senatoribus, aut curiæ, aut apparitoribus, aut medicis, aut præceptorib.

aut

aut aduocatis, aut militibus, aut artificibus, aut sacerdotibus, aut alijs personis. Partes autem æquis portionibus singuli capiunt, qui tempore mortis in eorum numero reperiuntur; nisi nominatim testator partes tribuerit.

In calce eiusdem constitutionis.

SI quid præsens, aut annuum relictũ sit pietatis causa ecclesijs, aut xenonibus, aut ptochijs, aut pijs locis, aut clero, aut ad captiuos redimendos, aut ipsis pauperibus siue captiuis: defuncti voluntas seruanda est.

TIT. XLIX. AD S. C. TREBELLIANVM.

Vereor, ne non sub hoc titulo desit Iustiniani constitutio, qua Pagasiani. S. C. vires in Trebellianum transferantur. Quod significare videtur lib. II. institutionum, et in Græca et Latina constitutione, quam sub titulo de vetere iure retulimus. item Nouella 1.

Sub titulo LXI. *DE BONIS, quæ liberis videntur tres constitutiones deesse. Namque XI. constitutionem referri a Græcis scio, nisi mendum in eorũ libris sit.*

LIB. VII. TIT. XI. QVI MANV MITTERE NON POSSVNT.

Sub hoc titulo VIII. *constitutionem Iustinianæ desidero, de qua in Institutionibus ita scriptum est.*

CVM

CVM libertas inæstimabilis res sit, et propter hoc ante vicesimũ ætatis annum antiquitas libertatem seruo dare prohibebat: ideo nos mediam quodammodo viam eligentes non aliter minori x. annis libertatem in testamento dare seruo suo concedimus, nisi XVII. annum impleuerit, et XVIII. attigerit. Cum enim antiquitas huiusmodi ætati et pro alijs postulare concesserit; cur non etiã sui iudicij stabilitas ita eos adiuuare credatur, vt ad libertatem dandam seruis suis possint peruenire?

LIB. VIII. TIT. X. DE AEDIFICIIS PRIVATIS.

XII. IMP. CAES. ZENO. PIVS. VICTOR. TRIVMPHATOR MAX. semper Augustus Adamantio Pref. vrbis.

ET iudiciorum pace frui, et a bellis externis abstinere nostros subditos cupientes; admonere singulos curauimus; cur hanc quoque constitutionem fecerimus; qua dilucide ostenditur, quid tua nos recte Magnificentia docuit, quidq. nos ipsi prouide definiuimus; vt difficultas omnis dissoluta sit. Atque in ea parum discedentes ab ciuilibus, nostræ Reipub. verbis, vtimur his, quæ in vulgus nota sunt; vt quisquis in hanc legẽ inciderit, non alio interprete ad ipsius vsum indigeat.

digeat. Nouimus itaque ex ijs, quæ a tua Magnitudine suggesta sunt, sacram illam constitutionẽ immortalis recordationis Leonis patris nostri, quã de ijs tulit, qui in hac inclita vrbe ædificare volebant; ambiguæ esse aliqua ex parte scriptam videri, ob prauorum hominum iniquas interpretationes. Nos vero iubemus, vt qui domos suas renouant, nullo pacto veterem formam transgrediantur: vt ne, qui ædificant, lumen auferant, aut prospectum vicinis præter id, quod antea fuerat constitutum. Neque tamen adijcimus, idẽ seruari oportere; si is, qui ædificat, ius aliquod habet, quod ei ex conuentione, aut promissione competat; quo permittatur mutare, si velit, veterem formam: etenim sancimus; vt si pactione, aut stipulatione ædificans iuuatur; licere ei secundum conuentionis, aut promissionis vires ædificare; quamuis vicini, quibus obstat conuentio, exeo lædi videantur. Sed et cum ea constitutione dicatur, vt duodecim pedum spatium inter suum, et vicini ædificiũ relinquere eum oporteat, qui velit ædificare: ei interuallo plus minusve adiectum est; vnde maior incertitudo orta fuit. neque enim dubijs rebus res dubias decidere oportet. Iubemus autem aperte, vt duodecim pedes intersint inter vtrumque ædificiũ initio sumpto ab extremis fundamentis, et ad vltimam ædificij altitudinem eodem spatio obseruãdo, atque ei, qui hoc deinceps obseruauerit, liceat opus extollere in

quan-

quantam velit altitudinem, fenestrasque tam eas, quibus prospiciatur, quam eas, quæ lumē admittant, secundū sacræ legis observationem aperire; siue nouam domum fabricari velit, siue veterem renouet; siue igne consumptam ædificet. Neque tamen ex hoc interuallo liceat vicino rectā prospectum maris auferre, non obliquum ex aliquo ædium latere; cum vicinus intra domū aut stans, aut sedēs prospicere potest; neque se aliquorsum conuertit, vt capiat maris prospectum. Hortorū vero, et arborum prospectus neq. priori lege, neq. hac ipsa circum scribitur: neque enim decet huiusmodi seruitutem in eis locum habere. Neminī autem fas sit, dū ædificat, ad angiportus, aut vias, quæ latiores xii. pedibus sint: ea de causa adimere viæ, aut angiportui partem, et suæ domui applicare. Neque enim lædere voluimus, quæ iuris publici sunt, eaque ædificantibus addicere, cum xii. pedum interuallū definiuimus inter ædificia: sed vt non esset angustius interuallum; ac si quid plus esset, apud eum consistere iuimus, qui id obtineret; neque deminui permisimus: vt ciuitati sua iura conseruentur. Si vero vetus ædificium, et antiqua eius forma talis sit; vt angustius interuallum xii. pedibus sit inter vtramque domum: non liceat præter veterem formam, aut ædificium erigere, aut fenestras apperire, nisi x. pedes intersint. eo enim casu prospectus causa, quæ antea nō fuerint, non poterit; luminis gratia aperire poterit

altiores fenestras sex pedibus a solo. Neque vero tum adminiculum, quod ψευδόπατον dicitur, suæ domi facere quisquã audeat, et lumen admittentes fenestras supra illam sex pedum altitudinis mensuram aperiat; quo legi fraus fiat. Id enim si liceat, lumini seruientes fenestræ, propter id adminiculum prospectui erunt accommodatæ; et vicinos lædent. quod fieri prohibemus; minime tamen auferendo, quod ex conuentione, aut stipulatione auxilium competit, si modo id cuiquã competierit. Iam vero cum priori lege iubeatur, vt liceat ad cẽtum pedes eas domos erigere, quæ prius igne consumptæ fuerunt, quamuis in maris prospectu aliquis læderetur: hanc quoque difficultatem tollendo sancimus hoc ipsum locum habere tam in cõbustis ædibus, quam in ijs, quæ renouatæ sunt, aut quæ antea quidem non erãt, sed nunc primum ædificãtur; aut etiam in ijs, quæ ab igne nihil damni passæ sunt, sed ob vetustatẽ, aut ob aliam causam dirutæ sunt, Vt in quocumque genere ædificij centum pedum interuallum sit inter id, et loca, cum quibus lis est, ac sine prohibitione opus fiat, quamuis alterius domui in maris prospectu officiatur. At cum e culinis solũ prospicitur, aut e latrinis, aut ex alijs secessibus, aut ex scalis, siue e ponticulis, quibus ad transeundũ vtantur, aut ex ijs locis, quæ veteres βασιρνια appellabant: offici potest, et si intra centum pedes ædificetur, quã ius tantũ pedũ XII. interuallũ sit.

Hæc

Hæc vero obseruãda esse sancimus, quoties nulla conuentio sit, ex qua aliter ædificari permittatur. Nam qui ex pacto vicinorum ædificant, conuentioni tantum satisfacient; et vel non derelicto interuallo iuxta pactionem extollere eis ædificia permittimus; et si alij lædantur in maris prospectu, tam qui contraxerunt, quam qui eas domos ab eis acceperunt. Etenim iura, quæ perfecte aliquibus ex conuentione competunt, non decet ea generalibus legibus abrogari. Hoc amplius sancimus; vt solaria post hanc legem non ex tignis tantum, atque asseribus fiãt; sed in eam formam, qua ea, quæ Romana dicuntur, construuntur. Sitque decem pedum interuallum inter duo solaria, quæ aduersa inter se sint. Quod si propter angustiam loci fieri id nequeat; aliorsum solaria conuertantur. Si vero ipse angiportus non latior decem pedibus sit; nemo instituat ex aliqua parte solaria, siue mæniana ædificare; et quæ recte facta sunt, abesse iubemus a solo xv. pedum interuallo in altitudinem. nullo vero pacto ad eorum perpendiculum lapideæ, aut ligneæ columnæ in solo statuantur, aut parietes fiant; vt ne aër ijs, qui subtus consistunt, adimatur; neue ex eo angustior angiportus fiat, ac publica via. Item prohibemus scalas, quæ ab solo angiportus ducant ad solaria: vt ex tutiori ædificio, et ex non ita coniunctis solarijs leuiora, et magis rara cõtingant vrbi et dominis, quæ deus auertat, incendia: quæ ita multo

quoq. facilius extinguentur. Sin autem aduersus constitutionem nostram solarium fiat, aut scalæ: non solum id, quod factum est, excindatur; sed ædium etiam dominus decem auri libras multæ nomine soluet; et architectus, aut opifex, qui opus instituit, totidem. opifex quoque, qui opus fecit, et soluendo non est propter paupertatem, corpore plectetur, et verberibus cæsus ex vrbe cicietur. Ad hæc iubemus nemini licere plures deinceps columnas in porticibus publicis constitutas a miliario ad capitoliũ occludere ædificijs, sed asseribus tantũ, aut alijs rebus inter columnas constitutis. At tamen hæc ædificia non excedant cum ipsis parietibus erga viam publicam sex pedum latitudinem, altitudinem autem septem pedum. At qui omnino post quartam quamque columnam transitus liber a porticibus in viam relinquatur. Exornentur autem hæc ædificia, siue officinæ marmoribus extrinsecus; vt et pulchriorem vrbem efficiant, et transeuntes delectentur. Quæ vero in alijs partibus vrbis inter columnas tabernæ fiunt, quemadmodum Magnificentiæ tuæ conuenire videbitur, eadẽ mensura; et modo ædificari sancimus, æquitate videlicet omnibus seruata; ne quod alijs permittitur, alijs prohibeatur. Illud sane constituimus: ne calumniantium fraudes modestos homines lædant. Namq. multi inuidiæ potius, quam damni causa litẽ ædificare volentibus parantes, suis dilationibus causam

præ-

præbent, vt qui cœperat ædificare, cum postea damni prætextu prohibeatur, imperfectum opus cogatur derelinquere: et in iudicium adductus pecuniam, ex qua construere domum sperabat, in litibus consumat; quodque maxime absurdum est, post sententiam victricem consecutam; in sordibus adhuc quibusdam vinculis implicetur, eo, qui prohibuit ædificari, occasione appellationis tempora solita exspectante, et se impedimẽto operi fuisse cum vicini calamitate gaudente. Iubemus igitur, vt in his casibus, si remissio data sit, aduersus nuntiationem ab eo, qui causam cognouit; vna cum relatione ab ipso iudice data, aut forma conscripta, et non obseruato tempore, liceat victori, et superato aut simul, aut per se ingredi iudicium tuæ Magnitudinis, et aduersario, si absit, vt solet, vocato illam iudicis dati sententiam ostẽdere: vt omi dilatione præcisa legitimus finis causæ imponatur; neque hieme forte præsente, aut aduentante, dum expectant longa dilationum tempora, is, qui ædificare volebat, neq. iure prohibeatur, damnum patiatur graue. Simili modo, si quis in eadem causa prouocare voluerit, incusans ea, quæ a Magnificentia tua decreta sunt, statim Consultatio fiat; et concedatur ipsi, atque victori; vt de ea sententia, vt consuetũ est, in sacro nostro palatio sine vlla dilatione cognoscatur. Nouerint autem omnes, qui prohibent ædificãtes, se, si victi sint, et omne damnum, quod

euenit, soluturos, et materiæ æstimationem, quæ corrupta esse videbitur, aut deterior facta iudicij tempore. Illi vero, qui non iure ædificare cœperunt, si victi fuerint, et damnum opus prohibenti præstabunt, qui causam dicere his de rebus coactus est. Omnem sane huiusmodi controuersiam tantum ex responso iudicij tuæ Magnitudinis iudicari iubemus. neque alius quisquam gloriosorum magistratuum audiat hãc causam. neue quis reus in ea militiæ vtatur, aut fori præscriptione; quo minus iudicetur, aut cõdemnetur ad damna præstanda, quæ gloriosiss. Præfecti vrbis sententia, aut iudicis ab eo dati præstare iussus est. Sed ex actionem condemnatus patiatur per officiũ tuæ Magnificentiæ; neque quisquam hac in re præscriptionem fori obiciat. Tua vero Magnitudo prouideat; ne quis opifex, aut artifex, qui opus inchoauerit, id imperfectum relinquat: sed eum, qui id inchoauerit, ac mercedem acceperit, cogat opus perficere, aut præstare damnum, quod ex ea re euenerit domino ædificij, et quod passus est ob opus imperfectum. Sed si forte pauper sit ille, qui ita deliquit; verberibus cæsus in exiliũ extra vrbem mittatur. Neque vero alius eiusdem artificij prohibeatur, quod ab alio cœptum est, perficere. quod scimus ausos fuisse quosdam architectos aduersus dominos ædificiorum: vt neque ipsi explerent, quæ cœperant ædificare, neq. alios eadem opera perficere paterentur: sed potius, vt

graue

graue inde damnum sentirent, qui ædificabant, operam dabant. Itaque qui recusauerit, quod ab alio cœptū est, perficere ob eam tantum causam, quod alius id cœperit: ipse quoque idem iudiciū patietur, quod is, qui opus imperfectum dereliquit.

XIII. CVM DVBITARETVR.

XIIII. DE OPERIS NOVI.

TIT. XL. DE OPERIBVS PVBLICIS.

Epitome constit. 111. ex indice Basilicorum.

NEQVE monachus, neque alius quisquam in loco publico, aut in eo, vbi spectaculum agitur, crucem, aut sanctas reliquias statuat.

IIII. PRAETORIA.

TIT. XLVII. DE ADOPTIONIBVS.

Pars epitomes constit. XII. ex indice Basilicorum.

NE etiam a peregrinis, qui extra vrbem Romam habitant, fratres per adoptionem constituantur. Quod si quis vt frater heres relictus testamento est, amittat hereditatem. Adoptio enim naturam imitetur oportet: atqui nemo fratrem sibi procreat.

DE CVSTODIA REORVM.

vt constitutio, cuius initium erat NEMINEM, referatur a Gratis eadem, vt arbitror, quæ xvii. De Episcopali audientia Iustiniani ad Menam P. P. Græca relata est. Huius autem epitomes pars referetur his verbis.

RELIGIOSISSIMVS cuiusque regionis Episcopus aliquo vniuscuiusque hebdomadis die quarta puta, aut sexta feria carceres diligenter perscrutetur.

Ex indice Basilicorum pars eiusdem constitutionis, aut eius epitomes, cuius verba postea reperi libro lx. titulo xxxv. cap. xxi. et xxii. Basilicorum, et animadverti partem præsentem esse epitomen constit. v. Latinæ. Græcæ epitomes initium est NEMINEM.

QVI carcere tenetur, non multo tempore in custodia maneat. Oportet enim eũ aut cito absolui, aut cito puniri. Iubemus igitur Cõmentariensem, posteaquam iniectus quis est in custodiam, singulis diebus vsque ad trigesimum cuiusque diem proferre magistratui indicem inclusorum, in quo qualitas etiam delictorum contineatur. Si vero hæc facta non sint: cohors quidem viginti libris auri multetur, magistratus autem cadat a dignitate, et decem auri libras nostris thesauris inferat. NEMINEM oportet custodiæ tradi,

tradi, sine iussione magnorum magistratuum, aut Defensorum eorundem locorum. Episcopus vero debet quarta vel sexta feria inquirere, qua de causa singuli inclusi sint. Et si quidem serui sint, intra viginti dies educantur, et castigan, si dominos habuerint, eis tradantur; aut si domini non appareant, abire permittantur. Si vero liberi fuerint: re seditionis statim iudicetur, si alia de causa detinentur; fideiussores dent. Si eos non habeant; et de crimine accusentur nō (capitali nec) cædis; citō iudicentur. Si capitale crimen est intra triginta dies iudicentur. Quod si res indiget maiore dilatione; et vinctus nō præbeat causam: dimittatur cum cautione iuratoria; ita vt sententia eo quoque absente in eū ferat. Si vero de cæde accusetur; si quidem ex relatione publicorum accusatorum; intra sex menses iudicetur, sciturus eisdem, si falsa detulerint, eādem pœnam subiturus esse. Si vero quis (ab aliis accusatus) reus scriptus sit; datis fideiussoribus liberetur. Si non habeat fideiussores: maneat in vinculis, et iudicium intra annum finem accipiat. Quod si contra eum præsumptio fuerit, quod obnoxius sit: maneat in custodia, quo ad causa terminetur. Si vero sententia de custodijs lata sit, siue in rem, siue in personam; exequatur.

Additur in Basilicis.

SI pecuniaria pœna sit, facultas conceditur bonis cedendi. Episcopi monēāt Præsides, vt hæc

seruent, alioquin ipsi, et eorum officium decem libras inferent; et Episcopis liceat negligentiam Præsidum Principi deferre.

Ex Eustathio pars epitomes eiusdem constitutionis.

IN causis pecuniarijs, qui non potest præbere fideiussores, non debet vltra triginta dies in custodia manere. Sed si opus est maiore dilatione, sub cautione iuratoria dimittatur.

Alio loco.

SI ex relatione publicarum personarū propter eædem aliqui detineātur: non oportet eos fideiussoribus committere; sed in custodia teneri nō vltra sex menses, intra quos causa terminetur. Quod si a priuatis accusantur, sub legitima videlicet inscriptione; fideiussores dare debent, aut annum in custodia manere, quo ad causa finem accipiat.

TIT. V. DE PRIVATIS CARCERIBVS INHIBENDIS.

11. *constitutio, cuius initium* PRIVATOS, *similis ni fallor*, XXIII. *De Episcopali audientia in hanc sententiam refertur.*

SI quis in priuatum carcerem missus sit; proui dentia religiosissimi Episcopi inde statim auferatur. Significare quoq. videtur hæc cōstitutio, vt si id negligatur; oporteat Episcopum Comiti Rerum Priuatarum referre. Namque additur; qui non fecerint, non solum de omnibus bonis, sed de ipsa etiam salute periclitaturos.

Ex

Ex Theodoro Hermopolitæ epitome eiusdem constitutionis.

HAEC lex neminem priuatum vult carcerem habere proprium. Sed eum, qui habeat in aliquem paratum, cogit adire magistratus; eis enim permittentibus iure habere carcerem poterit. Si id negligens aduersarium in carcerem priuatum immittat, non impunitus euadet. Sed pœnæ subiacebit; et tot dies in publica custodia manebit, quot aduersarium in priuato carcere tenuit; et cuiuscumque fortunæ fuerit, amissione eius, et actionis in personam, quam vinxit plectetur. Habeant etiam potestatem Episcopi educendi e carceribus priuatis inclusos, et prouinciarum Præsides in eorum prouincijs. Quod si facere neglexerint; sacrilegij crimine ipsi Præsides, et eorum primi apparitores subiiciantur.

Sub titulo VI. *SI REVS VEL ACCVSATOR MORTVVS FVERIT.*

1. constitutio Græca in Norico, et in veteri quodam libro desideratur: in alio tamen libro ante titulū deesse constitutionem notabatur. Fieri tamen potest, vt vtroque loco desit. Nam et video lib. lx. Basilicorū titulo LVI. *ante constitutiones, quæ sub hoc titulo sunt, esse vnius constitutionis hanc sententiam. Si miles desertor militiæ decesserit, soluitur crimen.*

Sub titulo VIII. *AD LEGEM Iuliani Maiestatis. non dubito* VI. *constitutionem desiderari, in qua duo illa Pauli, et Martiani capita Latine*

relata

relata essent; quæ in nostris libris duæ cõstitutiones esse putantur. Sic apud Modestinum sub titulo de excusationibus lib. XXVII. Digestorũ pleraq. relata extant Latine, cum ipsi Græce cetera tradidisset. Videnda epitome huius constitutionis lib. IX. tit. XXXVI. cap. vlt. Basilicorum.

TIT. XI. DE MVLIERIBVS quæ se proprijs seruis iunxerunt.

Epitome constit. II. ex lib. IX. tit. XXXVII. Basilicorũ, et Constant. Harmenop. lib. VI. tit. II. Prochiri.

MVLIER, quæ viro caret, si seruo suo se coniunxerit; si quidem liberos non habeat, verberetur, et tondeatur, et seruus is verberatus, et tonsus vendatur, pretiumque eius inferatur in publicũ. Si vero liberos habuerit, cum id facinus admisit: etiam bona eius omnia iure dominij statim liberis sine vlla alienatione conseruẽtur, solo vsu fructu apud eam manente. pretium quoque serui venditi ad liberos pertineat.

TIT. XVI. AD LEGEM CORNELIAM De sicarijs.

Sub hoc titulo videtur deesse Græca Constitutio post eam, quæ quarta edita est, cuius initium est: SI VT ALLEGAS, quam vt tertiam videtur referre

liber

liber lx. Basilicorum tit. xxxix. ea vero, quæ in nostris libris tertia est, omittitur. Eius initium SI QVIS PERCVSSOREM. Græce epitomen reperi in indice Basilicorum ordine litterarum, et in eodem tit. xxxix.

LICEAT cuius nocturnum aggressorem in agris, vel viarum obsessorem, qui viatorib. insidiatur, impune occidere, quamuis miles sit. Præstat enim in his reb. sibi consulere, quam post damnum passum vindictam sibi quærere.

V. EVM QVI.

TIT. XVIII. DE MALEFICIIS ET MATHEMATICIS.

Epitome constit. x. ex indice Basilicorum.

MAthematici suos libros in conspectu Episcoporum comburant. Sicque catholicæ religioni tradantur, vt nullam reuertendi spem ad eorum errores conseruent. Qui vero non abstinuerint; et ab ipsa vrbe Roma, et a conuersatione in vnaquaq. alia expellantur. Nam si post hac aut in vrbe videãtur, aut eorum disciplinis vtentur; exulabunt.

TIT. XXIX. DE CRIMINE SACRILEGII.

Inter

Inter primam, et secundam constitutionem huius tituli relatam lib. lx. tit. xlv. Basilicorum, additur epitome cuiusdam constitutionis, quam Graecam fuisse suspicamur. Itaque secundum desiderari opinamur, eius epitomes verba ex Hermanopulo lib. II. tit. IX. Prochiri, et ex dicto titulo xlv. *Basilicorũ retulimus.*

QVI confugientem ad sanctam ecclesiam propria auctoritate abstrahit: verberatus, et tonsus in exilium mittatur.

III. DISPVTARE.

TIT. XXXVI. DE FAMOSIS LIBELLIS.

Ex lib. lx. *tit.* lxiii. *Basilicorum ante eam constitutionem, quae solae sub hoc titulo in Latinis libris reperitur, epitomen alterius constit. inuenimus. Eandem apud Harmanop. lib.* vi. *tit.* ix. *et in indice Basilicorum.*

QVICVMQVE inuenit famosum libellũ signatum, vel non obsignatum, neq. statim eum igni tradit, sed eum recitat: subiaceat eidem punitioni, cui subicitur is, qui eum libellum composuit.

II. SI QVIS.

TIT. XXXVII. DE ABIGEIS.

Epitome constit. II. ex indice Basilicorum.

Abigei

ABIGEI semel id crimen committentes, verberentur, iterū patrantes exulent, si tertio idem facere ausi fuerint, manus eis abscindantur, abacto videlicet grege domino restituto.

TIT. XLVII. DE POENIS.

Refertur a Graeco XXVI. *Constitutio, cuius initium est* SANCIMVS *in hanc sententiam.*

CVRAM gerent cuiusque regionis Episcopi vt haec constitutio, quae de in tempus, aut in perpetuum exulantibus disponit, custodiatur.

Ex lib. IX. *tit.* II. *cap.* XVI. *Basilicorum epitome eiusdem constitutionis Iacobo Cuiacio interprete.*

CONSTITVTIO iubet; vt ne missi in exilium eis locis, in quae missi sunt, degant in custodia; et vt ne quis relegetur in propugnaculū Gypsi, vel alia praesidia. Sed si quidem morte dignum sit crimen, huic poenae subiciatur; si exilio perpetuo, vel temporario; tum in exilium mittatur. ita tamen, vt non iubeatur esse in custodia eis locis, in quae mittitur; sed in prouinciam eat, quā iudex statuerit, citra prouincias, et ciuitates inferius exceptas, cum potestate versandi in tota prouincia, qua tamen exire nequeat, nec manēs in ea quicquam seditiose, et inciuiliter agere, nisi velit

vltimo

vltimo supplicio affici a Præside prouinciæ, vel a Præside illorum locorum, in quibus exulat. Et collecti in carcerem, vt in Regia vrbe, in eo non sint supra constitutum iam tempus in superiori titulo de custodijs, et simili modo in prouincijs; vt compendio criminum causæ finiantur, et reus si dignus exilio, dampetur; non in custodiam, sed in prouinciam, quæ non sit ex prohibitis, ea lege, vt vltimo supplicio afficiatur, si prouincia excesserit, vel ibi inciuiliter quid admiserit. Magistratus autem Alexandriæ, et Thebaidos solos iubet in Gypsum, et in Oasin mittere, vel in sex menses, vel ad summum in annum. Quod si perpetuum sit exilium, neque in Gypsum mittere, neque in Oasin, neque in custodiam alterius prouinciæ; sed vt dictum est, in prouinciam integram ea condicione, vt si quid deliquerint, vel si excesserint iussa Præsidum, qui miserunt; vltimo supplicio afficiantur. Iubet autem officiales cuiusque iudicij huius legis commonefacere Præsides, nec quemquam detinere vltra relegationis tempus, sed statim dimittere sine damno, et mora, et eum, qui quid ausus fuerit accipere, quadruplum reddere. Prohibentur vero Præsides relegare in prouincias, et ciuitates constitutioni subiectas.

TIT. XLIX. DE BONIS PROSCRIPTORVM, SEV DAMNATORVM.

Par

Pars epitomes constit. XI.

QVI bona damnati affectatæ tyrannidis habent, in Regia vrbe, intra duos menses; in prouincijs, intra octo denuntiare debent: ne postea bona, et quadruplum restituant.

Aliter.

SI quis affectatæ tyrannidis accusatus publicationem sustinuit: qui eius bona obtinent, et intra Regiam vrbem sunt, intra duos menses debent ea denuntiare: qui extra eam sunt, intra mēses octo. Si qui id non egerint: quadruplum cum ipsis bonis præbebunt.

LIB. X. TIT. I. DE IVRE FISCI.

Pars vndecimæ constitutionis ex lib. IVI. *Basilicorum.*

OMNIS publica actio intra sex menses post litis contestationem peragatur; nisi forte cōtingat, vt sit necesse, vel personas, vel instrumenta quædam ex prouincijs accersiri in Regiam vrbē, aut si ipsimet, qui conueniuntur, causam dilationis præbeant, vtpote si se imparatos dixerint.

Pars epitomes eiusdem constitutionis, ex Eustathio de temporibus.

OMNIS fiscalis actio, siue ærarij publici, intra sex menses post contestationem finem accipiat, ni forte dilatio necessaria fuerit.

TIT. II. DE CONVENIENDIS FISCI DEBITORIBVS.

Refertur a Grecis x. *constitutio tituli* IX. *sed ipse huic titulo magis cõuenire crediderim. Huius initiũ est SANCIMVS. cuius epitome infra scribitur.*

VVLT hæc constitutio curialem, et cohortalem posse clericos fieri, quamuis fisci debitores sint. Et alio loco dicitur, audacter, et sine periculo valere huiusmodi ordinationem.

TIT. III. DE FIDE, et iure hastæ fiscalis, et de adiectionibus.

VII. IMP. ZENO. A.*

SI alicuius bona publicentur, atque vendãtur licet tam Comiti rerum priuatarum Augusti, quam scholæ Palatinorum, quam etiam fisci aduocato emere aliquas res ex eadẽ auctione; isque cõtractus a nemine calumnietur. PROPOS. III. *KAL.* AVG. POST. CONSVL.*

TIT. XI. DE DELATORIBVS.

Pars Constit. VII. *siue epitomes, ex Basilicis.*

NEQVE seruo, neque libero homini liceat deferre id, ex quo quisquam aut mortem, aut bonorum suorum amissionem pertimescat. Quod si quis aliter fecerit, vel si propterea quod thesaurum inuenerit, deferat quemquam: seruus quidem statim igni tradatur, maxime si dominũ suũ detulerit: liber autem homo bonis ademptis, et ciuitate amissa extra fines Romani imperij abeat.

Eius-

Eiusdem constit. pars, siue alterius, quæ sub hoc, aut alio titulo Græca deest.

NEQVE Comes rerum priuatarum, neque quisquam alius Constantinopolitanus, aut prouincialis magistratus delatorem thesauri suscipiat: Si vero de aliqua alia re fiscali renuntiet, fideiussorem statim non minoris quinq. librarum æstimationis det. Nullum quoque sigillum, aut descriptio, aut innouatio quæuis de rebus denuntiatis fiat, ante adiudicationem conscriptam.

Pars VIII. constit. siue eius epitome ex Basilicis.

NE liceat aduocatis fisci dicere sibi esse relatũ; detinere quemquam bona ad fiscum pertinentia, et propter hanc occultam accusationem insidias alijs agere. Sed delator adsit, eiusque qualitas consideretur; et neque filius patrem, vel matrem, aut libertus patronum de rebus fiscalibus deferat: neque exilium passus, aut calumniæ causa damnatus, aut fustibus a magistratu cæsus, aut alius a iure prohibitus audiatur. Seruus autẽ siue in fiscali causa, siue in alia qualibet dominum accusauerit: eius vox in ipsa accusationis oratione opprimatur, etiam si vera contra dominum detulerit. Schola vero Palatinorũ, quæ sola et potest, et cogitur delationes facere, aut is, cui a iure permittitur, si quemquam deferat; patronus fisci delatoris meminerit. Atque si est in vrbe Regia is, qui delatus est, ex decreto Comitis rerum priua-

sessionis intra triginta dies appareat, idque actis expressum sit, in possessionem mittatur fiscus eorum bonorũ sine præiudicio domini in eis, quæ ipsi competunt actionibus. Si vero bona delata mobilia, aut se mouentia fuerint; non temere ea apprehendantur: sed prius perquiratur eorũ possessor, isque conueniatur, et litiget expensas soluendo iam dictas, aliaque supra scripta seruãdo. Atqui omnibus legitimis modis, et probationib. scriptis, et non scriptis discutiatur de his rebus: et qui scire quidquam possunt, examinentur. Sciat vero is, qui conuenitur, se, si succubuerit, non solum sumptus in eo iudicio factos soluturum, sed et illa, quæ apud ipsum reperiantur, restituturũ; et eorum adiecturum æstimationem. Hæc cum generaliter de reb. fiscalibus cõstitutio statuisset; propriam deinceps sanctionem de publicatis ob crimen læsæ maiestatis decernit. Vt de eo crimine renuntians nullo pacto delator appelletur, sed recte suscipiatur. et si quidem hi nuntiatores calumniati fuerint, vt ceteri delatores puniãtur; si vero vicerint in delatione, non solũ pœna careãt, sed etiam octauam partem bonorum, delatorũ accipiant. Delati autem, si res ab eis possessæ, vel eorũ facultates minores quinquaginta auri libris æstimabitur; eius quantitatis quæcumque fuerit, fideiussores dabunt: si vero excedent eam summã; vsque ad quinquaginta easdẽ libras nihilominus dabunt fideiussores. pro reliqua autem quãtitate

iurabunt, addentes in eadem cautione iuratoria se ad futuros in iudicio sacrarum priuatarũ Augusti aut per se ipsos, aut per procuratores, neq. id tribunal deserturos. Si vero post id iusiurandũ deserãt, ter vocentur, denis diebus inter singulas vocationes interpositis; fient quoque tria proclamata contra eos; et si ne tunc quidem veniant aut ipsi, aut eorum procuratores, vel defensores; possessionem bonorum sacer fiscus apprehendat, absentibus reseruata eorum defensione. Quod si bona delata in prouincia sint; et Præses prouinciæ siue sponte sua, siue ex iussione Comitis rerũ priuatarum Augusti de causa cognoscat: nihil cũ tumultu, aut per vim fiat: sed expensæ soluendæ eius iudicij tertiam partem earum, quæ in Regia vrbe soluuntur, non excedant. Vnusquisque autem deferens siue Comiti rerum diuinarum priuatarum Augusti, siue scholæ Palatinorum, siue clarissimis fisci aduocatis, siue etiam clarissimis Præsidibus prouinciarũ, nouerit, se, siue in causa perseueret, et calumniator esse detegatur: siue ab accusatione desistat, et latitet; si mediocres facultates habeat, easque amittere pro nihilo ducat, grauissimis verberibus castigãdum, et perpetuo fore relegandum. Si vero militiam habeat, vel honestum aliquod officium, aut idoneas facultates; excidet tum a militia, tum ab alijs facultatibus, et neque intra vrbem Regiam, neque in ea prouincia habitare permittetur. Seruabiturque hæc

lex tam

lex tam a Comite priuatarũ Augusti, quã a schola, quæ sub eo est, eamque violans ob singula capita eius violata quinquaginta auri libras multæ nomine exsoluet. Si vero in prouincia eorum aliquid violetur; in singulos euentus triginta auri libras tã qui prouincijs præsunt, quam subiectæ eis cohortes exsoluent. Ne vero quisquam eam multam effugiat, liceat etiam iniuria affectis deferre legis trãsgressorem, et renuntiare id impune sacratissimo Augusto, aut glorioſissimo Magistro: vt ea cognoscens Imperator ipsi Magistro multarum exactionem committat.

TIT. XVI. DE ANNONIS ET TRIBVTIS.

Pars constitutionis primæ ex lib. VI. Basilicorum.

VACANTES deinceps annonæ, et capitationes a fisco exigentur: neque a magistratib. separabuntur, vt alijs concedantur, aut in publica opera insumantur, sine sacra forma; qua et donatio, et modus sumptuum explicetur. Sed neque etiam ex publico canone in priuatum, vel publicum opus materiæ arborum transferantur, aut in emptionem materiæ pecunia tribuatur sine sacra forma. Qui contrauenerit de suo fisci damnum fateat; et competens scrinium grauissimis pœnis subiciatur.

II. AES QVIDEM.

XIII. IMP. ANASTASIVS A. Anthemio Præf. Præt.

SI quidem prouinciæ, vel ciuitas petierit relesuationẽ corporalis muneris, aut mitti inspectorem, vel peræquatorem; ad Imperatorem petitio eorũ referatur, et ex eius electione idoneus ad eam rem, sacramento prius ab eo præstito, mittatur. Et si is renuntiauerit Præfectis; nulla sacra forma ad eiusdem relationem præbeatur, nisi ipsi Præfecti declarauerint Principi ea omnia, quæ is eos docuerit, aut petierit, atque ita sacra forma efferatur, quæ modis omnibus debeat obseruari. Quæ vero petitiones a singularibus hominibus de his rebus excogitantur, exhiberi non debent. Nulla quoq. releuatio, nec diminutio perpetua, vel ad tempus, nec inspectio, nec peræquatio fiat sine imperiali scripto concepta iussione. Verum nec Præfecti exigãt, quæ ante eorum magistratus tempus debebantur, neue annonas aliquibus applicent, aut pecuniam vndecumque, aut quæ ab initio præstita non fuerunt, aut præstita quidem, sed propter corporum defectum, quibus hæc erant præbenda, vacantia; aut ex eo, quod causa præstationis antiquæ cessauerit: sed hæc omnia ex sola principis auctoritate sacra forma conscripta administrentur. Qui vero id non obseruauerint, et id, quod dederint, de suo restituẽt, et quidquid aliud fiscus damni passus fuerit. Neq. etiam prorogationes, aut dilationes his debitoribus fisci quisquam præbeat, præter legitimas dilationes, sine conscripta diuina iussione. Qui autem id pro-

id propria auctoritate fecerit, de suo quod debebitur, fisco restituet. Neque etiam ciuitatum pecunias aut fisco inferendas, aut ciuitatibus deputatas in alios vsus transferat, aut alijs personis assignet sine diuina iussione. Officium quoque Præfectorum, nisi hæc omnia hac constitutione cõprehensa obseruauerit, et docuerit Præfectos; atque ijs qui prouincijs præsunt, et eis subdita officia, et reliqui fiscales res tractantes, nisi his iussionibus paruerint; de suis bonis damnum resarcient, quod fisco eueniet; et vt legis contemptores quinquaginta libris auri multabuntur. Ter autem omnia fiscalia inferantur, tam quæ Armeniaca dicuntur, quam reliqua omnia; hoc est Kalendis Ianuarijs, et Kalendis Maij, et ad finẽ indictionis tribus æqualibus portionibus fiscalibus rebus diuisis; neque medio tẽpore aliquid contra collatores innouetur. Sed, quoniam Armeniaca tributa solent duabus tantum pensionibus solui: liceat collatoribus, si velint, veterem consuetudinem sequi, et duabus pensionibus æqualibus inferre, vt alterum dimidium mense septembri futuræ indictionis inferatur. Quod si malint tribus æquis portionibus Armeniaca fiscalia soluere; habeant hoc amplius totũ septembrem mensem futuræ indictionis. Quod vero προαπεσταλμένον, hoc est ante missum dicitur, iuxta consuetudinem inferatur initio singularũ indictionum; quando id etiam nomen ipsum si-

gnificat. DAT. KAL. APRIL. PAVLO. V. C. COS.

TITVLO XIX. DE EXACTIONIBVS TRIBVTORVM

IX. IMP. ANASTASIVS A. Anthemio Præf. Præt.

NE multis exigentibus res fisci; tã collatores, quam ipsa fisci ratio lædatur: singuli tantũ in singulas prouincias canonicarij ex scrinio competenti mittantur, qui sollicite curent exactionem singulorum titulorum eidem scrinio debitorum. Executor vero ἀπελάτης appellatus, non mittatur, nisi post cursum definiti temporis, et vnius mensis. Hoc autem tempore transacto is executor mittatur, ac multetur Præses, et eius officium atque canonicarius iuxta non exactæ pecuniæ, et negligentiæ quantitatem, ita vt executor et reliqua fiscalia, et multam studiose exigat. Isque solis Præsidi, et officio, et canonicario executor immineat. Solatium vero præstetur ei iuxta prouinciæ debitricis, et itineris qualitatem; quod solatium Præses, eiusque officiũ, et canonicarius soluant, qui causam præstiterũt, vt is executor mitteretur. Post hunc vnum executorem alter executor, aut aliquis alius nõ mittatur. Quod si Præfecti putauerint alterũ mitti oportere; eadem in eo seruentur, et competens ei salarium is, qui in causa est, vt mittatur, exsoluat:

hoc

hoc est, is, qui prouinciæ præest, eiusque officiũ, et canonicarius, atq; ille prior executor. Solatium namque canonicario debitũ, alijs omnibus post eũ missis exactorib. sufficit, et nihil amplius aut corpora ciuitatum, aut collatores præstare cogãtur; et iam si plures mittantur ad eam exactionẽ. ipsi enim singuli multabũtur, qui publica debita nõ explicauerint. Delegationes canonicario mittantur, vt ab eo quoque expediantur, sed nõ ideo augeatur solatium ei constitutum: et quod vocant γνδβμαπικὸν, nullo pacto accipiant; quod ipsum tam nomine, quam re omnino aboleatur. Quod si ea, quæ sancita sunt, aliqua in parte violentur; multa quinquaginta, librarum auri violatores puniantur, tam officia Præfectorum, quam Præsides prouinciarum, eorunq; officia, quam etiam ceteræ publicæ tractantes personæ.

DAT. XII. KAL. AVG. CP. PAVLO. V. C. COS.

Epitome XVIII. *constit. cuius initium fuit* SANCIMVS, *ex Paratitlis.*

HAC constitutione tractatur de confugientibus (in ecclesias) cohortalibus, ac publicis personis, quo pacto oporteat exigere ab ipsis publicas illationes. Eaque iubetur neminem eis præstare debere tributa; nisi palam publica tractent. His enim, qui confugiunt, aut latitant, nulla fieri debet a collatoribus solutio.

TIT.

TIT. XXVII. VT NEMINI liceat in coëmptione specierum se excusare, et de munere Sitoniæ.

Pars Constit. secunda *Basilicorum.*

QVI in vrbibus h… in eis possesso-
res sunt, nõ cogat… vrbes, aut Me
tropoles species confer… ineuitabilis
causa id fieri cogat; iust… d in eadem
vrbe vigeat, ex qua præs… tibus ven
dantur species. Compt… m vendi-
toribus pretia specierum… debent,
collatione. Neque enim a… nunc
quemquam species præbere… re-
tium numerare. idque fiat cu…
simi Præsidis vniuscuiusque …
rationem habuerit eorum, qui …
intulerũt. Nemo quoque cogat…
in vsus suos habet, sed eas spec…
sunt. Impium namque est priu…
rebus necessarijs, et alijs ea præs…
legem violauerit, aut violari pert…
auri librarum pœna, et dignitatis…
sione multabitur. Nulla vnquã …
esitate coëmptio possessoribus i…
et, cum diuina tantũ iussione fiat…
ptionis pecunia ex collatione auri…
conferenda retineatur. Si modo ea…

collationem ab eis debentur, ad coëmptionem sufficiant. Si vero nihil debeant tributi, qui coëmptionem facere debent, aut partis debitores sint: prius iusti pōderis nummos accipiant, antequam species ab eis ex[illegible] nemoque audeat aut nō i[illegible] [illegible]tos soluere, [illegible] [illegible]bus in-fe[illegible] [illegible]m
[illegible]
[illegible] coëmp[illegible]
[illegible] illegitim[illegible]
[illegible]ur, et n[illegible]
[illegible] mai[illegible]
[illegible]erat[illegible]
[illegible] habi[illegible]
t[illegible]
p[illegible]
eam [illegible]
causa [illegible]
rum au[illegible]
amittat, [illegible]
autē extra [illegible]
Illic enim [illegible]
butorum, [illegible]
deminutis [illegible]
facta militi[illegible]
exercitum al[illegible]
coëmptiones [illegible]
tione milites.

in hanc diem viguit, consuetudo seruetur; cui negotiatores subiciantur; vt tam collatores, quam negotiatores prius coëmptionis pecuniam accipiant iniusti ponderis nummis, et obryzis consistentem: atque ita statim sine vllo dispendio ab eis species inferantur. Qui hæc trāsgressus fuerit, eisdem pœnis subijciatur. Melius enim est, vt pro priuata negotiatione militibus negotiatores alimenta necessaria suppeditent. Quod si quando vrbes sint, quæ careant annona; neque aliunde valeāt, quam coëmptione facta iuuari liceat Præsidi eam facere intra fines eius vrbis, quæ eget annona, pretio intra eam vrbem, et agrum eius vigente. Hoc etiam obseruabunt Patres ciuitatum, et alij quicumque coëmptioni præerunt. Quod si necesse etiam sit coëmptionem vrbanam facere, et specierum conquisitionem in vrbe Regia; ea etiam non sine diuina iussione procedat, et pecunia prius præbeatur sine dilatione, et vllo damno vt in foro res vendi possint, pro vectura quoque de publico soluatur; et collator vendat solum speciem petitam, et indigentium necessati succurratur. Nulla vero iure ex hac constitutione innouata sint, disposita circa coëmptionem magnæ Alexandriæ vrbis; sed ea obtineant, et forma de alimentis militum alienigenarum. Subdantur autem multæ quinquaginta librarū auri, et amissionem cingulj, ac dignitatis expectent, tam officium magnum gloriosissimorum Præfectorum,

quam

quam clarissimi Præsides prouinciarum cum officijs eis subditis, quam etiam singulorum locorũ Defensores, atque alij, qui publica tractãt, si hæc constituta transgrediantur, aut alios id facere patiantur, aut si non statim transgressores accurate detulerint.

Huius initiũ est in Paratitlis SANCIMVS SITONAM, cui similis est XVII *de Episcopali audientia. Huius autem etiam hanc sententiam inuenimus in eisdem Paratitlis.*

SITONA arbitratu eius vrbis religiosissimi Episcopi, et eiusdem primorum possessorum ex prouincialibus cohortibus creetur. hoc est ex ijs, qui aut in cohorte conscribendi sunt, aut explent, aut expleuerunt eos ordines.

Pars constit. tertiæ, sine epitome ex Basilicis.

CVM in aliqua vrbe Sitona, (hoc est ad frumentũ emendũ vẽdendũve, præfecto) opus est; iudicio, et electione illius vrbis Episcopi, et qui primi sunt in ter possessores, fiat. non tamen libera sit eorum electio, de quibuscumque personis, sed de cohortalibus tantum illius regionis, qui militant, aut militarunt, ab illis ad Sitonæ munus eligantur. Hi enim facilius in publicis negotijs diu exercitati id munus expleturi sunt. Ab omni vero damno liberentur, qui huic muneri præficientur; et iuxta leges rationes reddẽt. neque enim æquum est eos pro tãtis laboribus damno subici. Præbebunt autem frumentum non maiori pretio, quam in foro vendetur. Qui hanc legem aut violauerit, aut violari permiserit, triginta libris auri multetur.

IIII. *constit. cuius initium est* VENIT: *de qua hoc tantum in paratitlo relatum exiat.*

ARbitratu cuiusque regionis Episcopi cohortales Sitoniam exercebunt.

TIT. XXX. DE DISCVSSORIBVS.

Pars constit. quartæ, siue epitomes ex lib. lvi. Basilicorum.

NEMO λογοθέτης, siue discussor fiat sine imperiali iussione, qua eo nomine appelletur; neque ex Præfectorũ, aut alterius cuiuscumque iudicij præcepto in prouincijs discussor fiat, siue publicorum operum ciuitatũ, siue frumenti causa, siue portus alicuius, siue expensarum in aquæductus, cuiusuis vrbis, aut in muros construendos, aut in vias sternendas, aut pontes, vel moles faciendas, neq. balnearium pecuniarum, neque aliarum quarumcumque ad publicas vrbium rationes pertinentiũ sine forma principali. Ipse enim Princeps, siue de publico pecunias miserit ad murorum constructionem, aut alterius operis ædificiũ: siue reperiat ab alio esse relictam pecuniam ciuitatibus; semel, vel sæpius, quotiens ei videatur, discussorẽ mittat, qui opus metiatur, et rationes diligenter cõficiat, et ad diuinam eius potestatem referat. vt, si recte sumptus facti sint, sacra fiat liberatio ab eodem ijs, qui sumptus fecerunt;

cerunt; et nullo pacto iterum quæstionem ipsi, aut eorum heredes, aut successores patiantur. Si vero ipse discussor missus possit conficere securitatem ijs, qui recte sumptus fecerunt; eamq. post rationum discussionem emiserit; ea firma sit, neq. indigeat deceterο diuina liberatione, neque alia securitate, tam qui sumptus fecerit, quam eius heredes, siue successores: sed sufficiat sola discussoris securitas. Constitutio quoque pollicetur sumptus discussoribus, vt sine damno suo rationes discutiant. Illi vero, qui de suo impẽdunt, aut in opera vrbis, aut in alium vsum publicũ, nulli discussioni supponantur, tam ipsi, quam eorum heredes, vel successores. neque etiam quæstioni publicarum rationum, vt sunt lucra dicta ἀγωγικά, vel παραπομπικά, aut sumptuũ in publicos asinos, vel agasones, aut prosecutionum, aut quæ generali appellatione sollemnia vocantur. Nemo autem Præses mittat discussorem, sed ad Imperatorem referat, vt ab eo discussor mittatur, qui ne vnum quidem obolum lucri assequatur. Sed et publicis rationibus, et collatorib. ius suũ seruet. Si tamen apud aliquos publicas pecunias discussor reperiat, et discutiat eas, et in sacrum ornamentum inferat; liceat ei in singulas libras sex nummos pro ministerio retinere. Quod si ab ijs, qui in prouincijs sunt, inuitis, aut volentibus vel vnum obolum accipiat; ipse quidem, accepti quadruplum reddet, in publicum referendum,

et pœnæ maiestatis subiciatur, vtpote proditor publici, et collatorum concussor. Qui vero aliquid præbere tolerauit, quasi hoc ipso cõfiteatur se esse obnoxiũ fisco exigetur rursus ab eo, quod erat in quæstione, an deberet rationibus publicis inferre. In hac autem sollemnium quæstione Augustus, postquam cognouerit rationum discussionem, diuinam securitatem dabit personis discussis, vt non amplius iterum discutiantur, ipsi quoque discussori permittet discussis securitates facere; vt postquam eas ceperint, nullam iterum expectent discussionẽ. Neque vero pro faciendæ securitate quicquam omnino discussor accipiat. Sed si tẽtauerit quicquã accipere; licentiã habeãt possessores, et ciues expellẽdi exactionem ipsius, et preces porrigere eiusdẽ temporis Imperatori, vt aliquem mittat in eam prouinciam, vt pœnam exigat ab eo, qui tentauit quicquam extorquere. Si vero etiam Magistratus aliquis post hanc legẽ sine diuinæ iussionis scriptura ad se missa, miserit discussorem qualicumque ex causa suprascripta, ipse quidem magistratus viginti auri libris, officium vero eius quindecim libris multetur. Neq. autem prætextu purgandarum cloacarum, aut ædificiorum muris propinquorum, siue vt ea amoliantur, aut in publicis porticibus facta προβούλαια dicta, et rudera, siue in intercolumnijs vrbis ædificia, vt quæ demoliri debeant, siue de imaginibus, aliſve tum primũ excogitatis modis,

aut

aut ciuilibus quæstionibus, aliqua mandata conficiat. Quod si fecerit, liceat ciuibus eam exactionem repellere, ac nullam responsionem facere huiusmodi præceptis. Præterea etiam Præsides prouinciarum si id, quod factum est, tacuerint, omneque ciuile, ac publicum auxiliū (dederint:) eisdem subiaceant pœnis: liceat quoque ijs, qui velint, preces Imperatori offerre, ac per eas acta docere, vt ex Imperiali indignatione correctio sequatur. nec non magistratus iubentes fieri aliquid huiusmodi, viginti auri libris multentur, et maiorem Principis vindictam timeant. Officia vero eis subiecta præter multam quindecim auri librarum, corporalem castigationem sustinebūt. Namque Imperatori tantum licet horum inspectionem viro integro, et qui vera, et ciuitatibus vtilia in eo negotio perquirat, cōmittere, qui nihil pro his reb. accipiat. Prouideant autem Patres ciuitatū, et qui inter possessores bonæ opinionis sunt, vt nullus vrbis locus, siue publicus, siue muris proximus, siue in porticibus publicis, vel latrinis, vel alibi vbicumque fuerit, ab aliquo priuato iniuste possideatur; neue sine sacra forma locus vrbis alicui detur. Nam si quæ ab eisdem non recte data sunt; rescindantur; eaque amittāt, qui ea receperunt. Iidem quoque prouideant, vt qui ex sacra forma habent possessionem aquæ, ne turbent ceteros: et ne quis plus altero habeat. Sit igitur opus magnificētissimi Comitis sacrarū

iurabunt, addentes in eadem cautione iuratoria se ad futuros in iudicio sacrarum priuatarũ Augusti aut per se ipsos, aut per procuratores, neq. id tribunal deserturos. Si vero post id iusiurandũ deferãt, ter vocentur, denis diebus inter singulas vocationes interpositis; fient quoque tria proclamata contra eos; et si ne tunc quidem veniant aut ipsi, aut eorum procuratores, vel defensores; possessionem bonorum facer fiscus apprehendat. absentibus reseruata eorum defensione. Quod si bona delata in prouincia sint; et Præses prouinciæ siue sponte sua, siue ex iussione Comitis rerũ priuatarum Augusti de causa cognoscat: nihil cũ tumultu, aut per vim fiat: sed expensæ soluendæ eius iudicij tertiam partem earum, quæ in Regia vrbe soluuntur, non excedant. Vnusquisque autem deferens siue Comiti rerum diuinarum priuatarum Augusti, siue scholæ Palatinorum, siue clarissimis fisci aduocatis, siue etiam clarissimis Præsidibus prouinciarũ, nouerit, se, siue in causa perseueret, et calumniator esse detegatur: siue ab accusatione desistat, et latitet; si mediocres facultates habeat, easque amittere pro nihilo ducat, grauissimis verberibus castigãdum, et perpetuo fore relegandum. Si vero militiam habeat, vel honestum aliquod officium, aut idoneas facultates; excidet tum a militia, tum ab alijs facultatibus, et neque intra vrbem Regiam, neque in ea prouincia habitare permittetur. Seruabiturque hæc

lex tam

lex tam a Comite priuatarũ Augusti, quã a schola, quæ sub eo est, eamque violans ob singula capita eius violata quinquaginta auri libras multæ nomine exsoluet. Si vero in prouincia eorum aliquid violetur; in singulos euentus triginta auri libras tã qui prouincijs præsunt, quam subiectæ eis cohortes exsoluent. Ne vero quisquam eam multam effugiat, liceat etiam iniuria affectis deferre legis trãsgressorem, et renuntiare id impune sacratissimo Augusto, aut glorioſissimo Magistro: vt ea cognoscens Imperator ipsi Magistro multarum exactionem committat.

TIT. XVI. DE ANNONIS ET TRIBVTIS.

Pars constitutionis primæ ex lib. VI. Basilicorum.

VACANTES deinceps annonæ, et capitationes a fisco exigentur: neque a magistratib. separabuntur, vt alijs concedantur, aut in publica opera insumantur, sine sacra forma; qua et donatio, et modus sumptuum explicetur. Sed neque etiam ex publico canone in priuatum, vel publicum opus materiæ arborum transferantur, aut in emptionem materiæ pecunia tribuatur sine sacra forma. Qui contrauenerit de suo fisci damnum sarciat; et competens scrinium grauissimis pœnis subiciatur.

II. AES QVIDEM.

XIII. IMP. ANASTASIVS A. Anthemio Præf. Præt.

SI quidem prouinciæ, vel ciuitas petierit relevationē corporalis muneris, aut mitti inspectorem, vel peræquatorem; ad Imperatorem petitio eorū referatur, et ex eius electione idoneus ad eam rem, sacramento prius ab eo præstito, mittatur. Et si is renuntiauerit Præfectis; nulla sacra forma ad eiusdem relationem præbeatur, nisi ipsi Præfecti declarauerint Principi ea omnia, quæ is eos docuerit, aut petierit, atque ita sacra forma efferatur, quæ modis omnibus debeat obseruari. Quæ vero petitiones a singularibus hominibus de his rebus excogitantur, exhiberi non debent. Nulla quoq. releuatio, nec diminutio perpetua, vel ad tempus, nec inspectio, nec peræquatio fiat sine imperiali scripto concepta iussione. Verum nec Præfecti exigāt, quæ ante eorum magistratus tempus debebantur, neue annonas aliquibus applicent, aut pecuniam vndecumque, aut quæ ab initio præstita non fuerunt, aut præstita quidem, sed propter corporum defectum, quibus hæc erant præbenda, vacantia; aut ex eo, quod causa præstationis antiquæ cessauerit: sed hæc omnia ex sola principis auctoritate sacra forma conscripta administrentur. Qui vero id non obseruauerint; et id, quod dederint, de suo restituēt, et quidquid aliud fiscus damni passus fuerit. Neq. etiam prorogationes, aut dilationes his debitoribus fisci quisquam præbeat, præter legitimas dilationes, sine conscripta diuina iussione. Qui autem

id pro-

id propria auctoritate fecerit, de suo quod debebitur, fisco restituet. Neque etiam ciuitatum pecunias aut fisco inferendas, aut ciuitatibus deputatas in alios vsus transferat, aut alijs personis assigner sine diuina iussione. Officium quoque Præfectorum, nisi hæc omnia hac constitutione cõprehensa obseruauerit, et docuerit Præfectos; atque ijs qui prouincijs præsunt, et eis subdita officia, et reliqui fiscales res tractantes, nisi his iussionibus paruerint; de suis bonis damnum resarcient, quod fisco eueniet; et vt legis contemptores quinquaginta libris auri multabuntur. Ter autem omnia fiscalia inferantur, tam quæ Armeniaca dicuntur, quam reliqua omnia; hoc est Kalendis Ianuarijs, et Kalendis Maij, et ad finẽ indictionis tribus æqualibus portionibus fiscalibus rebus diuisis; neque medio tẽpore aliquid contra collatores innouetur. Sed, quoniam Armeniaca tributa solent duabus tantum pensionibus solui: liceat collatoribus, si velint, veterem consuetudinem sequi, et duabus pensionibus æqualibus inferre, vt alterum dimidium mense septembri futuræ indictionis inferatur. Quod si malint tribus æquis portionibus Armeniaca fiscalia soluere; habeant hoc amplius totũ septembrem mensem futuræ indictionis. Quod vero προαπεσταλμένον, hoc est ante missum dicitur, iuxta consuetudinem inferatur initio singularũ indictionum; quando id etiam nomen ipsum si-

gnificat. DAT. KAL. APRIL. PAVLO. V. C. COS.

TITVLO XIX. DE EXACTIONIBVS TRIBVTORVM

IX. IMP. ANASTASIVS A. Anthemio Præf. Præt.

NE multis exigentibus res fisci; tã collatores, quam ipsa fisci ratio lædatur: singuli tantũ in singulas prouincias canonicarij ex scrinio competenti mittantur, qui sollicite curent exactionem singulorum titulorum eidem scrinio debitorum. Executor vero ἀξιπελευσὴς appellatus, non mittatur, nisi post cursum definiti temporis, et vnius mensis. Hoc autem tempore transacto is executor mittatur, ac multetur Præses, et eius officium atque canonicarius iuxta non exactæ pecuniæ, et negligentiæ quantitatem, ita vt executor et reliqua fiscalia, et multam studiose exigat. Isque solis Præsidi, et officio, et canonicario executor immineat. Solatium vero præstetur ei iuxta prouinciæ debitricis, et itineris qualitatem; quod solatium Præses, eiusque officiũ, et canonicarius soluant, qui causam præstiterũt, vt is executor mitteretur. Post hunc vnum executorem alter executor, aut aliquis alius nõ mittatur. Quod si Præfecti putauerint alterũ mitti oportere; eadem in eo seruentur, et competens ei salarium is, qui in causa est, vt mittatur, exsoluat:

hoc

hoc est, is, qui prouinciæ præ est, eiusque officiũ, et canonicarius, atq. ille prior executor. Solatium namque canonicario debitũ, alijs omnibus post eũ missis exactorib. sufficit, et nihil amplius aut corpora ciuitatum, aut collatores præstare cogãtur; et iam si plures mittantur ad eam exactionẽ. ipsi enim singuli multabũtur, qui publica debita nõ explicauerint. Delegationes canonicario mittantur, vt ab eo quoque expediantur, sed nõ ideo augeatur solatium ei constitutum: et quod vocant ἡδοματικὸν, nullo pacto accipiant; quod ipsum tam nomine, quam re omnino aboleatur. Quod si ea, quæ sancita sunt, aliqua in parte violentur; multa quinquaginta, librarum auri violatores puniantur, tam officia Præfectorum, quam Præsides prouinciarum, eorumq. officia, quam etiam ceteræ publicæ tractantes personæ.

DAT. XII. KAL. AVG. CP. PAVLO. V. C. COS.

Epitome XVIII. constit. cuius initium fuit SANCIMVS, ex Paratitlis.

HAC constitutione tractatur de confugientibus (in ecclesias) cohortalibus, ac publicis personis, quo pacto oporteat exigere ab ipsis publicas illationes. Eaque iubetur neminem eis præstare debere tributa; nisi palam publica tractent. His enim, qui confugiunt, aut latitant, nulla fieri debet a collatoribus solutio.

TIT.

TIT. XXVII. VT NEMINI liceat in coëmptione ſpecierum ſe excuſare, et de munere Sitoniæ.

Pars Conſtit. ſecundæ ex lib. LVII. *Baſilicorum.*

QVI in vrbibus habitant, aut in eis poſſeſſores ſunt, nõ cogantur in alias vrbes, aut Metropoles ſpecies conferre. Sed ſi qua ineuitabilis cauſa id fieri cogat; iuſto pretio, quod in eadem vrbe vigeat, ex qua præſtantur, indigentibus venditur ſpecies. Computabuntur autem venditoribus pretia ſpecierum in auri, quam debent, collatione. Neque enim æquum eſt, velle nunc quemquam ſpecies præbere, et mox eundem pretium numerare. idque fiat cura, et periculo clariſſimi Præſidis vniuſcuiuſque prouinciæ; ſi non rationem habuerit eorum, qui ſpecies ea de cauſa intulerũt. Nemo quoque cogatur vendere, quæ in vſus ſuos habet, ſed eas ſpecies, quæ ei ſuperſunt. Impium namque eſt priuari aliquem ſuis rebus neceſſarijs, et alijs ea præſtare. Qui hanc legem violauerit, aut violari permiſerit, centum auri librarum pœna, et dignitatis, ac cinguli amiſſione multabitur. Nulla vnquã ſine magna neceſsitate coëmptio poſſeſſoribus indicatur: et cũ fiet, cum diuina tantũ iuſsione fiat. et tunc coëmptionis pecunia ex collatione auri a poſſeſſorib. conferenda retineatur. Si modo ea, quæ ob eam colla-

collationem ab eis debentur, ad coëmptionem sufficiant. Si vero nihil debeant tributi, qui coëmptionem facere debent, aut partis debitores sint: prius iusti pōderis nummos accipiant, antequam species ab eis exigantur nemoque audeat aut nō iusti ponderis nummos, aut imminutos soluere, aut aliqua alia ratione damnum collatoribus inferre: nam in quadruplum omnia resarciet, tam quæ minus data sunt, quam damnū passum. Qui vero coëmptionem indicere ausus fuerit, aut indictam illegitime exegerit, quinquaginta libris auri multetur, et militiæ, et dignitatis amissioni subijciatur, et maius periculum subeat. At cum ex iussione Imperatoris coëmptio indicitur, singuli possessores habita ratione iugorum et capitum animalium aratoriorū supponantur coëmptioni nemine ab ea excepto. Is vero, qui supra eam rationem exegerit aliquem collatorem ex causa coëmptionis, et dāno quinquaginta librarum auri subdatur, et cingulum ac dignitatem amittat, et maiorem motionem vereatur. Hæc autē extra diœcesim Thracensem constituta sint. Illic enim, quoniam non fit collatio integra tributorum, ob barbarorum incursiones agricolis deminutis; et cum collatio non sufficiat in specie facta militibus illic consistentibus, quorum illic exercitum alere maxime opus est; sæpe euenit, vt coëmptiones fieri necesse sit, quando non alia ratione milites ali possūt. In ea igitur regione, quæ

in han

in hanc diem viguit, consuetudo seruetur; cui negotiatores subiciantur; vt tam collatores, quam negotiatores prius coëmptionis pecuniam accipiant iniusti ponderis nummis, et obryzis consistentem: atque ita statim sine vllo dispendio ab eis species inferantur. Qui hæc trãsgressus fuerit, eisdem pœnis subijciatur. Melius enim est, vt pro priuata negotiatione militibus negotiatores alimenta necessaria suppeditent. Quod si quando vrbes sint, quæ careant annona; neque aliunde valeãt, quam coëmptione facta iuuari: liceat Præsidi eam facere intra fines eius vrbis, quæ eget annona, pretio intra eam vrbem, et agrum eius vigente. Hoc etiam obseruabunt Patres ciuitatum, et alij quicumque coëmptioni præerunt. Quod si necesse etiam sit coëmptionem vrbanam facere, et specierum conquisitionem in vrbe Regia; ea etiam non sine diuina iussione procedat, et pecunia prius præbeatur sine dilatione, et vllo damno vt in foro res vendi possint, pro vectura quoque de publico soluatur; et collator vendat solum speciem petitam, et indigentium necessati succurratur. Nulla vero iure ex hac constitutione innouata sint, disposita circa coëmptionem magnæ Alexandriæ vrbis; sed ea obtineant, et forma de alimentis militum alienigenarum. Subdantur autem multæ quinquaginta librarũ auri, et amissionem cinguli, ac dignitatis expectent, tam officium magnum gloriosissimorum Præfectorum,

quam

quam clarissimi Præsides prouinciarum cum officijs eis subditis, quam etiam singulorum locorũ Defensores, atque alij, qui publica tractãt, si hæc constituta transgrediantur, aut alios id facere patiantur, aut si non statim transgressores accurate detulerint.

Huius initiũ est in Paratitlis SANCIMVS SITONAM, *cui similis est* XVII. *de Episcopali audientia. Huius autem etiam hanc sententiam inuenimus in eisdem Paratitlis.*

SITONA arbitratu eius vrbis religiosissimi Episcopi, et eiusdem primorum possessorum ex prouincialibus cohortibus creetur. hoc est ex ijs, qui aut in cohorte conscribendi sunt, aut explent, aut expleuerunt eos ordines.

Pars constit. tertiæ, siue epitomes ex Basilicis.

CVM in aliqua vrbe Sitona, (hoc est ad frumentũ emendũ vẽdendúve, præfecto) opus est; iudicio, et electione illius vrbis Episcopi, et qui primi sunt in ter possessores, fiat. non tamen libera sit eorum electio, de quibuscumque personis, sed de cohortalibus tantùm illius regionis, qui militant, aut militarunt, ab illis ad Sitonæ munus eligantur. Hi enim facilius in publicis negotijs diu exercitati id munus expleturi sunt. Ab omni vero damno liberentur, qui huic muneri præficientur; et i xta leges rationes reddẽt. neque enim æquum est eos prò tãtis laboribus damno subici. Præbebunt autem frumentum non maiori pretio, quam in foro vendetur. Qui hanc legem aut violauerit, aut violari permiserit, triginta libris auri multetur.

IIII. *constit. cuius initium est* VENIT: *de qua hoc tantum in paratitlis relatum exiat.*

ARbitratu cuiusque regionis Episcopi cohortales Sitoniam exercebunt.

TIT. XXX. DE DISCVSSORIBVS.

Pars constit. quartæ, siue epitomes ex lib. IVI. Basilicorum.

NEMO λογοθέτης, siue discussor fiat sine imperiali iussione, qua eo nomine appelletur; neque ex Præfectorũ, aut alterius cuiuscumque iudicij præcepto in prouincijs discussor fiat, siue publicorum operum ciuitatũ, siue frumenti causa, siue portus alicuius, siue expensarum in aquæductus, cuiusuis vrbis, aut in muros construendos, aut in vias sternendas, aut pontes, vel moles faciendas, neq. balneariarum pecuniarum, neque aliarum quarumcumque ad publicas vrbium rationes pertinentiũ sine forma principali. Ipse enim Princeps, siue de publico pecunias miserit ad murorum constructionem, aut alterius operis ædificiũ: siue reperiat ab alio esse relictam pecuniam ciuitatibus; semel, vel sæpius; quotiens ei videatur, discussorẽ mittat, qui opus metiatur, et rationes diligenter cõficiat, et ad diuinam eius potestatem referat. vt, si recte sumptus facti sint, sacra fiat liberatio ab eodem ijs, qui sumptus fecerunt;

cerunt; et nullo pacto iterum quæstionem ipsi, aut eorum heredes, aut successores patiantur. Si vero ipse discussor missus possit conficere securitatem ijs, qui recte sumptus fecerunt; eamq. post rationum discussionem emiserit, ea firma sit, neq. indigeat decetero diuina liberatione, neque alia securitate, tam qui sumptus fecerit, quam eius heredes, siue successores: sed sufficiat sola discussoris securitas. Constitutio quoque pollicetur sumptus discussoribus, vt sine damno suo rationes discutiant. Illi vero, qui de suo impēdunt aut in opera vrbis, aut in alium vsum publicū, nulli discussioni supponantur, tam ipsi, quam eorum heredes, vel successores. neque etiam quæstioni publicarum rationum, vt sunt lucra dicta ἀγωγικά, vel παραπομπικά, aut sumptuū in publicos asinos, vel agasones, aut prosecutionum, aut quæ genetali appellatione sollemnia vocantur. Nemo autem Præses mittat discussorem, sed ad Imperatorem referat, vt ab eo discussor mittatur, qui ne vnum quidem obolum lucri assequatur. Sed et publicis rationibus, et collatorib. ius suū seruet. Si tamen apud aliquos publicas pecunias discussor reperiat, et discutiat eas, et in sacrum ornamentum inferat; liceat ei in singulas libras sex nummos pro ministerio retinere. Quod si ab ijs, qui in prouincijs sunt, inuitis, aut volentibus vel vnum obolum accipiat; ipse quidem, accepti quadruplum reddet, in publicum referendum,

aut ciuilibus quæstionibus, aliqua mandata conficiat. Quod si fecerit, liceat ciuibus eam exactionem repellere, ac nullam responsionem facere huiusmodi præceptis. Præterea etiam Præsides prouinciarum si id, quod factum est, tacuerint, omneque ciuile, ac publicum auxiliũ (dederint:) eisdem subiaceant pœnis: liceat quoque ijs, qui velint, preces Imperatori offerre, ac per eas acta docere, vt ex Imperiali indignatione correctio sequatur. nec non magistratus iubentes fieri aliquid huiusmodi, viginti auri libris multentur, et maiorem Principis vindictam timeant. Officia vero eis subiecta præter multam quindecim auri librarum, corporalem castigationem sustinebũt. Namque Imperatori tantum licet horum inspectionem viro integro, et qui vera, et ciuitatibus vtilia in eo negotio perquirat, cõmittere, qui nihil pro his reb. accipiat. Prouideant autem Patres ciuitatũ, et qui inter possessores bonæ opinionis sunt, vt nullus vrbis locus, siue publicus, siue muris proximus, siue in porticibus publicis, vel latrinis, vel alibi vbicumque fuerit, ab aliquo priuato iniuste possideatur; neue sine sacra forma locus vrbis alicui detur. Nam si quæ ab eisdem non recte data sunt; rescindantur; eaque amittãr, qui ea receperunt. Iidem quoque prouideant, vt qui ex sacra forma habent possessionem aquæ, ne turbent ceteros: et ne quis plus altero habeat. Sit igitur opus magnificẽtissimi Comitis sacrarũ

QVi militiã, vel aduocationem impleuerunt, præter propria priuilegia, a frumenti, vel olei emptionis cura, ab inspectione operum, a discussoris, vel defensoris officio, patris quoque, et rationalis, et Aedilitatis munere excusentur. Sed habitẽt, vbi voluerint, neque extra portas vrbis magistratibus obuiam ire cogantur, neque ad collegia absentes vocentur, aut nominentur ipsi, aut alios nominẽt, neque descriptiones soluant consuetudinum, vel spectaculorũ prætextu. Habeãt quoque vnam domum liberam ab onere hospitij militum venientium, et eorum, qui in eisdem locis versantur. Qui vero aliquas dignitates obtinẽt, sua videlicet immunitate fruantur. Auget enim hæc constitutio priora beneficia, non exiguis minuit. Præbebunt autem publica tributa, et honorem deferent magistratibus, atque ab eisdem honos eis habebitur. Si quis aliquid ex hac constitutione violauerit, aut violari permiserit, qui in quaginta libris auri multabitur.

LIB. XI. TIT. I. DE LVSTRALIS auri collatione.

Pars prioris constitutionis, siue epitome ex lib. Ivj. Basilicorum.

OMNIBVS collatio auri in totum remittitur, exceptis vrbib. vel vicis, qui ex vltima voluntate quicquam acceperunt, vt eam collationẽ inferrẽt, aut etiam si a fisco ob eam causam

vt nos rursum sacris nostris litteris locum probatoriæ habituris ea corroboremus. Quod si quis hæc violauerit, neque vlla solatia ex eo recipiet, neq; corpori communicabit; sed potius tormentis excruciatus perpetuo extra prouinciam exulabit. Quisquis vero socius in delicto fuerit, eisdem pœnis subiacebit, maxime si præpositus fuerit.

TIT. XVII. DE SVARIIS et susceptoribus vini, et ceteris corporatis.

Pars epitomæ constit. III. ex indice Basilicorum.

VINI venditores, vt contraxerint, vendant. nemo enim cogitur vendere mensura, aut pretio, quod nõ placuerit, maxime, si nihil præter morem eius regionis fiat.

TIT. XLI. DE SPECTACVLIS et scenicis, et lenonibus.

Pars constit. VIII ex l. b. lx. Basilicorum.

NEMO deinceps leno sit, neq; ex eo quæstu quidquam largitionib. inferatur. Itaq. nemo ancillam, aut liberam prostituat. nam humilior, qui id fecerit, præter cruciatus, aut in metallum, aut in exilium mittetur: qui militiam habuerit, aut officium honestius, ea amittat vna cum facultatibus suis. Thymelici quoque eodem pacto his

cietur, et maioris motionis periculo. Vicani praterea si serui fuerint, dominis reddentur, et verbe rabũtur simul cum decem primis eius vici, et perpetuo exulabunt; si de sententia omnium eos libenter susceperunt.

LIB. XII.

TIT. XXV. DE CASTRENSIANIS, et ministerianis.

In fine huius tituli et notitiam ministerianorum, et Græcam constitutionem deesse in quibusdam libris notatur.

TIT. XXXIII. QVI MILITARE possunt, vel non possunt; et de seruis ad militiam, vel dignitatem aspirantibus; et vt nemo vel duplici militia, vel dignitate, et militia simul vtatur.

Epitome constit. VIII. ex lib. IV. Basilicorum.

HAEC Græca constitutio cõfirmat primam constitutionem huius tituli quæ censet, ne quis eodem tẽpore duas militias habeat; addens non oportere, vt alijs militijs implicitus, tribunis notariorum adnumeretur. Exigit etiam, vt actis faciendis singuli deponant, quam malint militiarum, vel dignitatum: et definit tempus trium mẽsium post notitiam huius constitutionis, vt intra

id tempus adeat is, qui velit, Constantinopoli Comitem diuinarum rerum priuatarum, in prouincijs Præsides prouinciarum, suamque aperiant voluntatem. Quod si euenerit elabi id tempus; iubet eos, si plures militias habebant, vnam tantũ habere. Si vero militiam, et epistulas Tribunorũ notariorum; manere tantum Tribunos. Quod si militiam, et Comitis dignitatem, militiam quidẽ amittant, dignitatem vero Comitis excelsi tribunalis retineant; nullaq. pragmatica forma contra hanc dispositionem robur obtineat. Si vero quis militiã obtinens Præses prouinciæ fiat, accipiatq. sacram formam, vt conseruetur ei prior locus; iubet constitutio hanc formam valere, vt militiæ locus ei seruetur, sed non obtinebit prouinciæ administrationis postea dignitatem. Quod si aliquid ex his facere tentauerint, ac duas militias retineant; vtramq. amittant. Definiuit autem multam viginti librarum aduersus transgressores, etiam si sacram formam ostenderint, cum contra dicant huic diuinæ constitutioni. Simili multa magistratus plectentur, qui eam sacram formam susceperint.

TIT. XXXVII. DE EROGATIONE militaris annonæ.

Pars epitomes XVIII. *constit. ex Basilicis.*

HAEC constitutio iubet, vt prius in pagis retineantur, quæ militibus eroganda sunt, et postea

postea reliquæ causæ publicæ procedant. Neque enim oportet solas transmissiones vrgere, negligere vero militares erogationes. Si magistratus, et ciuitates, et qui alia publica tractãt, si quid fuerint transgressi eorum, quæ sancita sunt; tam de suo militibus res præbere, quam multam cẽtum librarum auri sancimus.

Epitome xix. constitutionis ex eisdem.

HAEC Constitutio iubet, vt si milites non suo beant sua munera in angarijs suis; sed aut in auxilium aliquorum deputati fuerint, aut missione aliqua dimissi: actuarius eorum annonas non recipiat in specie, ne corrumpantur, sed in pecunia æstimationem specierum iuxta iusiurandum præstandum a tribunis, et vicarijs, et domesticis, et actuarijs, et optionibus, a quibus nihilo minus præter sacramentum ratio exigetur; ac si quid fefellisse inuenti fuerint, duplum restituent. Quod si miles redigi sibi in pecuniam velit annonas sibi dandas; pecuniam accipiat a mẽsa. Si vero species malit; quod ea regio suppeditat, arbitrio dei amantissimi eius loci Episcopi, et clarissimi Defensoris eius vrbis accipiet. Quod si etiam actuarius emat a milite annonas suas, easq. a collatore accipiat, vt sibi debitas; per mẽsam rursus eas accipiat, nisi malit collator species ipsas inferre.

Si ve-

Si vero collatores velint sponte sua vēdere aliqua militibus: minime id fieri prohibemus, et si ex ea re lucraturi sint, minorem specierū quantitatem eis præstantes, quam ex mensæ publicæ æstimatione. Nec vero liceat ciuibus ex eo lædere collatorem; quod si ipsi inale contractus inierint, cogant collatorem, vt ipsi conuenerūt, species præbere. Quia vero nouit Imperator quosdam Chartularios nobiliorum numerorum, aut fœderatorum cōmere sibi frumentum; vt de publico accipiant per mensam æstimationem frumenti, ipsi vero species quasi antea iam emptas lucrentur: iubet hac constitutione; vt nemo collator inuitus cogatur præstare militibus coëmptionem: sed si sponte velint eis vēdere, non excedāt pretia mensæ pro ea quantitate, quam loco annonæ militib. erogaturi sint: nam si aliunde aliam quantitatem emere velint prohibentur contractum facere, vt etiam omnes milites. Quæ omnia futura retractatio ostendet, qua cogentur omnes eius, quod aliqua ratione fraudauerint, auerterintque duplum restituere, vt simplum quidem recipiat vir dex, simplū quoque fiscus. Omnes vero milites, præpositis quibusdam adæratori, accipiant annonas suas iuxta æstimationem mensæ; idem quoque facient, cum capitationes accipient; species vero non requirant, nisi sponte collator eas intulerit. Qui aliquid dictorum violare ausus fuerit, maximum periculum formidet, siue is tribunus, siue

siue vicarius sit, siue domesticus, aut actuarius, aut optio, siue etiam princeps numeri, aut officialis Magistri militum: si contigerit quicquam præter fas cognosci, aut temptari; neque id statim appareat, et renuntietur. retractatio enim omnia contra constitutionem facta coarguet.

Eiusdem initium esse dicitur SANCIMVS, cui simile extabat XVIII. *de Episcopalis audientia. In paratitlis hoc tantum reperimus.*

MILES arbitratu Defensoris, cū abest prouinciæ Præses, item Episcopi eius regionis species a collatore accipiat.

TIT. XLVII. DE FILIIS OFFICIALIVM, et militum, qui in bello moriuntur.

Pars constit. III. *siue epitome.*

SI QVIS quacumq. ratione militans, in bello mortem obierit; eius filius aut solus, aut maximus natu statim in locum patris sufficiatur, et easdem annonas accipiat, si Biarchus, aut infra eum ordinē erat pater. Si vero superioris ordinis fuit; Biarchus solū filius sit. Maior autem frater hoc solatio adiutus prospiciet, vt credēdum est, suis fratribus.

TIT.

TIT. LX. DE EXECVTORIBVS ET EXACTORIBVS.

Epitome VII. *constituit.*

OMNES homines, siue diuinam iussionem, siue magistratuum præceptum exequantur, prius insinuare debent ea Præsidi; vt is inquirat, an vlla falsi suspicio sit in eis, aut surreptio, vel an contra leges sint. Executio autem et ex scripto, et sine scripto fiat, diuinis videlicet eloquijs propositis, omnibusque possessoribus præsentibus cum eo, qui executionem facturus est, et si opus fuerit, auxilium laturis. Quod si falsum quid aperte inueniat, aut legibus contrarium: oportet eum non exequi, sed referre ad Imperatorem per Magisterianum, aut ad eum magistratū, ex quo esse dicitur. Executor autem cautionē præbebit sufficientem; et personæ, a quibus exigi petitur, cautionē personalē sine vllo sumptu præstabūt. namq. is, qui experitur, indemnem eū præstabit, si deprehendatur temere ei litem mouisse. Quod si non id fiat; is, qui cōuenitur, repellat executionem. Præses vero, si iussio ad eū dirigatur, vel is, ad quem dirigitur, cautionē recipiat oportet idoneā ab executore. Si vero etiam posset quis repellere executionem; oportet Præsidem, cū rescierit, eū amouere; ponere vero sub personali cautione eum, qui cōuenitur, ac referre. Quod si negligat, vel Præses, vel eius officium, vel is, ad quem scriptum est, de suo indemnem personam cōuentam

præ-

præstabit, tam dum in magistratu est, quam post administrationem. Excipit tamē constitutio pro tributis obligatos. Si vero corrupti muneribus Præsides executionem nō faciant sacris eloquijs præpositis; aut contemnant: tam facultates amittent, quam a magistratu amouebūtur, et de salute periculum patientur. Quæcumque autem lex insinuari debet, et ostendi prius Præfectis. qui verō eam in prouinciam detulerit, accipiat aureos nūmos sex. Studeat autem Præses suis præceptis in omnes vrbes ei subiectas leges in publicū edere, sine vllo lucro, aut Præsidis, aut Defensorum, aut portitoris. Quod si quis lucrū acceperit; id cum altero tanto restituat; et si magistratus fuerit, magistratum amittat; si aliud officiū habeat, id quoque amittat.

TIT. LXIII. PVBLICAE LAETITIAE, vel Consulum nuntiatores, vel insinuatores Constitutionum, et aliarum sacrarum, vel iudicialium litterarum, ex descriptione, vel ab inuitis ne quid accipiant immodicum.

Epitome constit. II.

HAEC Constitutio vult, vt sex tantum nūmi præstentur in singulis prouincijs pro insinuandis sacris litteris, aut generalibus mandatis, aut publicis contractibus, aut statuis. Qui plus acceperit, quadruplum reddat. Id etiam caueant Præses, et Episcopus, et Primi ciuitatis, et omne ciuile, ac publicum auxilium, ne Episcopus indi-

indignationē Principis subeat; Præses ab officio amoueatur, et bonis publicatis exulet; et officiū periclitetur. Nec ob has causas descriptio fiat supra illos sex aureos nūmos; neque eo prætextu, quod sponte id soluant: sed qui plus ceperit, quadruplum restituat. Cum vero ciues volūt seipsos describere, vt puta aut ad opus publicum, aut ad sitoniam, hoc est ad frumentum emendum, aut cum petunt ab Imperatore, vt id eis permittatur: non oportet timere vllum damnum. nam nec in sacerdotes erit indignatio, nec Præsides ab officio amouebuntur, et publicatis bonis exulabūt, nec officium in corpus plectetur, nisi renuntiauerint Imperatori, quæ contra hanc constitutionem facta sunt. Licentiam quoque habeant ij, qui descripti sunt, contradicere describentibus, ac si id non possint facere, adire Præsidem, et Imperatori referre. Sed non oportet patres, aut annonæ curatores, aut prouinciales susceptores quicquā præbere ex prouentibus apud eos existentibus, sed eos cōseruare ad vsus destinatos. Si id Præses violauerit, de suo restituat. oportet enim publicas, et ciuiles res sine deminutione conseruari.

Eiusdem constit. epitomes pars ex Paratitlis, in quib. eius initium fuisse dicitur SANCIMVS.

QVI nuntium refert in prouincia, ac plus sex nūmis velit a prouincijs descriptione facta exigere: prouidentia Episcopi compescatur.

LIB.1.tit.const.3.) Hanc Græcã Constitutionẽ inuenimus in quadam collectione ecclesiasticarum Constitutionum, cuius multa exempla vidimus. In ea totus hic titulus, et aliquot alij relati sunt, et partim Græca verba Constitutionum referuntur, partim epitomen redigũtur tam Latinæ, quã Græcæ Constitutiones. Est etiam tota integra hæc lex in Ephesina synodo Græca. Pars vero eiusdem refertur ab Euagrio lib.1. historiæ ecclesiasticæ.

Pag.3. vers.3. vt antea a nobis constitutum est) Extat ea de re Constitutio in Ephesina synodo Græca.

p.4.v.1. aduersus Apostolorum regulas) canon est Apostolorum 17. vel 16. alijs, quem refert Iuo Carnoten. parte 8. cap. 287. decreti, et Anselmus Lucensis lib. 6. cap. 143. et Grat. dist. 33. c. 1.

constit.5.) Ex eadem collectione Græca constitutionum ecclesiasticarum sumpta est hæc constitutio. In quibusdã libris dicitur missam esse ad Romanum Pontificem, quod nobis videtur verum esse, sed sumptum id est ex vlt. constitutione.

p.5.v 24. Apollinarium animi infitiatorem, qui sine mente etc.) Videndum est, an scribendum sit, Apollinarem animarũ corruptorem, qui

sine anima &c. sic p. 8. v. 28, sed quamuis vtroq. nomine a plerisque appelletur, apud Sophroniū Hierosolymitanū, relatū actione xi. sextæ synodi reperio Apollinariū Apollinaris Laodiceni filium fuisse, et vtrumque hæreticum. In scriptoribus ecclesiasticis numeratur Apollonius Laodicenus a beato Hieronymo, tamē ab eodem vt hæreticus vituperatur alijs locis.

const. 6.) Sumpta est ex supra scripta collectione.

p. 7. v. 5. initio nostri imperij egimus.) Aut constitutione quinta Græca, aut Edicto, de quo in septima constitutione Græca.

p. 7. v. 27. vnitatem eius cum diuina persona.) Vnitatem hypostaticā intellige; est enim Græce καθ' ὑπόστασιν. sic p. 11. v. 24.

cōst. 7.) sūpta est ex eadē collect. vnde superiores.

p. 9. ver. 13. generali Patriarchæ.) Malo ita dicere, quam œcumenico, vel vniuersali. Nam & concilia œcumenica generalia appellantur. Sed mirum est, cum Iustinianus agnoscat, hac constitutione Pontificem Romanum caput esse omnium sacerdotum, siue Episcoporum, cur appellet hunc œcumenicum Patriarcham. Quamobrem putarem addita esse hæc verba a posterioribus, nisi viderem eadem verba in Nouellis Iustiniani, et in actis vi. vii. et viii. synodi, & nisi scirem Pelagium ij. et beatū Gregorium, aliosque Pontifices Max. inuehi in Constantinopolitanos, qui hoc nomen vsurparent. Intellige itaq. generalē, hoc est nō vnius

prouinciæ Patriarcham, sed multarum, quæ in orientis partibus alijs Patriarchijs non subijcerentur, vt in Africa fuerũt, quæ primas sedes obtinerent in quibusdã prouincijs, quibus prohibitũ fuit, vt se sũmos sacerdotes appellarẽt, aut principes sacerdotũ. vide 99. dist. c. 3. 4. 5.

p.10 v.2. ad quẽ his similia conscripsimus) Extat Iustiniani epistula ad Io. Romanũ Pontificẽ, quæ est vltima constitutio huius tituli, quam miramur quosdam negare veram esse, cum in omnibus Græcis, et Latinis libris eius mentionem fieri videamus.

p.10.v.6. quæ caput est omnium sacratiss. dei sacerdotũ) Sacerdotũ appellatione hoc loco, et alijs huius const. et aliarũ intellige Antistites, vel Episcopos. Is vsus olim fuit nõ solum nominis, sed etiam rei ipsius; vt Episcopi frequẽtius sacrificiũ pro populo offerrẽt, quam alij presbyteri, vel chorepiscopi. Inter monachos quoq; rari presbyteri fuerũt, vt beatus Hieronymus affirmat. Viden. Grat. 16. q. 1. c. 39. hinc est in fine, vbi de monachis Scetis vel Scetios scribendũ est, nõ Scythiæ ex Sozomeno lib. 6. c. 30. et 31. Adde Epiphan. in epist. 69. ad Io. Hierosolym. quã Latinã fecit B. Hieronym. Totus hic locus maxime cõtundit insania aduersariorũ Apostolicæ, et catholicæ ecclesiæ.

p.10. ver. 14. Pauci aliquot) Verba Edicti, cuius meminimus const. 6.

p.12. ver. 19. Ephesinæ prioris) Post Ephesinam

ſynodũ generalem, in qua Neſtorius damnatus eſt, fuit pſeudoſynodus Epheſi celebrata, quæ poſterior dicta eſt. Ea de cauſa illa prior dicitur. ſic p.13.v.5 et v.15.

p.13.v.28.epiſtulam Procli magni viri ad Armenios) Hæc extat in libro, qui inſcribitur Antidotum.

p.14.v.18.quæ diptycha appellantur) Tabulas quaſdam fuiſſe ſuſpicor, in quibus et nomina ſynodorum, et viuorum, ac mortuorum catholicorum Antiſtitum nomina, quorum in ſacris myſterijs mentio fieret, ſcribebantur. Multæq; contentiones de his ortæ ſæpe fuerunt, ſcribendum ne eſſet, an delendum illius, aut illius Antiſtitis, aut ſynodi nomen.

p.14.v.21.execramur) ἀναθεματίζουμεν, malumus execrandi verbo, quam damnãdi anathemate vti, cum de eo loquimur, qui cum poteſtate damnare non poteſt.

Lib.1.tit.2.conſt.15.) Epitome extat in dicta collectione Græca eccleſiaſticarum conſtitutionum. Refertur etiam a Theodoro Hermopolita lib.5 tit.1.cap.7. Baſilicorum, & a collectore eorundem incerto ordine literarum titulo περὶ ἐκκλησίας, et a Photio titulo 2. cap.1 nomocanonis.

p.15.v.12.xenodochijs, noſocomijs, & ptochijs) Horum, et ſimilium nominum interpretationem poſuit Iulianus Nou.7. cap.1.

p.15.v.17.ex Paratitlis) Sunt hæc Paratitla in eadem collectione constitutionum sub titulo 3. Codicis.

const.17.) Epitome est in dicta Græca collectione. Huius Græcæ constitutionis Anastasij mentionem facit Iustinianus Nou.7. quæ est in libro Authen. titulo de non alienandis. in prin.et p.quia.et alibi.

p.16.ver.1.Priuilegia) De quibus const.14.sub hoc titulo.

p.16.v.3.disponuntur) Sumptus,et alimenta recipiũt. est enim Græce χορηγεμφῶν. idque Anastasium scripsisse Iustinianus affirmat.

p.e.v.4. orphanotrophia) de his Iulian.Nou.7. cap.1.

p.e.v.6. quæ sub eiusdem Archiepiscopi administratione sunt * Ab eo) In Græcis verbis sunt quædam mẽdosa:et pro administratione est ordinatione,vel consecratione.Sed ex Nouella VII.Iustiniani Anastasij constitutio hæc, quæ Latine scripsimus,statuit.

p.17.ver.27.ex Paratitlis) Sunt hæc paratitla in collectione constitutionum ecclesiasticarum Græca titulo 3.Codicis.

const.18.) Epitome sumpta est ex eadem collectione. Huius constitutionis Anastasij mẽtio fit Nou.43.et 59.quæ in libris Authenticorũ non extant. Hac constitutione numerum decanorũ, et ergasteriorũ magnæ ecclesiæ C. P.

a Constantino Imp. constitutum 950. de quo const. 4. huius tituli; actũ fuisse ab Anastasio, et 1100. effectum Iustinianus auctor est. Videndus etiam Iulianus Nou. 59.

p. 18. v. 24. ad nouos muros, et Blachernas. nam Syeæ, quoq. pars vrbis est.) De his locis vrbis C. P. Præter Iustin. et Iulian. d. Nou. 59. viden. Procopius in lib. de ædificijs Iustiniani Imp.

p. e. v. 27 Ex paratitlis) Hæc etiam Paratitla sunt in dicta collectione sub tit. 3. Codicis.

const. 20.) Epitome est in dicta collectione Græca ecclesiasticarum constitutionum.

const. 24.) Hæc etiam epitome est in eadem collectione. Huius constit. mentionem facit Iustinian. Nou. 7. vide in Auth. de non alienan. p. lex. et p. seq. et p. quia vero lit. omis.

p. 19. ver. 12. ceterarum omnium) adde, quæ intra diœcesim C. P. sunt, eique vt Patriarchæ, sedi subiectę sunt. Namq. absolute dictum falsum est. Vide, quæ diximus lib. 1. tit. 1. const. 7.

Ibid. iuris colonarij) παροικικῶν Αἰκάμω. Viden. Nou. 7. Authen. de non alienan. p. lex itaque Iulian. Nou. 120. cap. 1.

p. 20 v. 1. Immobiles rerete.) Refert Eustathius tit. 40. cap. 3. de temporibus.

25 const. Hæc etiam epitome sumpta est ex eadem collectione, ex qua ceteræ.

26. const.) Hæc quoque constitutio sumpta est ex eadem collectione. Refert sentẽtiam Photius tit.

(tius tit.2.cap.1.nomocanonis
lib.1.tit 3.const.29.) sumpta est hæc constitutio
ex eadem collectione Græca. Relata est a52.
Græca constitutione huius tituli, et a Photio
tit.xi.cap.iiij. nomocan.
35. constit.) Ex dicta collectione Græca hæc epi-
tome sumpta est. Refert Photius tit.8.cap.1.
nomocanonis.
p.24.ver.14.Tomensium vrbs) De eius vrbis, et
Odessi Episcopo vide Nou.120.
p.c.ver.16. Item Leontopolis) Huius nominis
mentio fit Nou.28.et Nou.31.
38.const.) Hæc etiam epitome sumpta est ex ea-
dem collectione, de qua supra. Refert Photius
tit.11.cap.4.nomocan.
39. constit.) Ex eadem collectione hæc quoque
epitome est.
41. constit.) Est etiam hæc constitutio ex eadem
collectione Græca constitutionum ecclesia-
sticarum. Refert hanc Nou.123.
p.26.v.4.irreprehensibiles) Paul.1.ad Timoth.
p.27.v.10.prohibemus) Hæc refert const.47.
Græca huius tituli, et Paul. Diacon.lib.16.
rer.Romanar.
p.28.v.26.orphanotrophiotum, et brephotro-
phiorum) viden.Iulian.Nou.7.cap.1.
p.29.ver.11.xenodocho, nosocomo, ptochotro-
pho, aut orphanotropho) De his viden.Iulia.
de.Nou.7.cap.1.

p.30.v.12.neq.chorepiſcopus,neq.periodeutes) Chorepiſcopi mentio fit in canone 2. Chalcedon. de hac eadem re, licet Gratianus nomē id reticuerit, atque etiam Epiſcopi. 1.q.1.c.8. ſi quis Epiſcopus. Viden. Burchar. lib.1.c.112. Iuo parte 5.cap.118.decreti,et lib.3.tit.9.c.3. Panormiæ, et Anſel.Lucen.lib.6.cap.81.Sed Gratianus diſtinct. 68. refert Epiſcoporum, et chorepiſcoporū differentiam relatis verbis beati Leonis epiſt.86. et Damaſi epiſt.4.vide Anſel. lib.7.cap.114. et 115. De periodeute canone 56.Laodiceno mentio fit,eum viſitatorem appellat Grat.diſt.8. cap.5. nō debere, a circum eundo ita dictus eſt. Ambo munera quædā pro Epiſcopis in vicis adminiſtrabant. Modeſtinus medicum periodeutem appellat c.6.de excuſationibus,quaſi circum foraneū.

p.e.v.25.per ſuffragium) Suffragium olim mercenariam ſuffragationem appellabant legib. Imperatorum non prohibitam. Vide Codice de ſuffragio.

p.31.v.16.ab Archonte, ſiue Exarcho) vide epitomē conſt.14.Græcæ ſub titulo de hæreticis. 42.conſtit.) Ex eadem collectione Græca eccleſiaſticarum conſtitutionum ſumpta eſt.

p.32 v.20.aſcendentes Antiſtites) hoc eſt Conſtantinopolim venientes, ſiue propter altitudinem Imperij, ſiue propter regionis qualitatem.deſcendentes quoque dicebantur, qui in pro-

prouincias ibant vrbem relinquentes, sic p.33. ver.8. et alibi.

43. constit.) Ex dicta collectione, vt superiores. Videnda Nou.123. circa finem.

p.34. ver.14. conuersari) σωδιαιτᾶσθαι simul viuere, aut habitare.

p.35. v.9. Ad negotia) πρὸς πράγματα. Hinc apocrisiarius dicitur, horum negotiorum gestor. Vide const.29. Græcam huius tituli

p.37. v.12. xv. KAL.) alij habent. v. KAL.

Constit.44.) Ex collectione, de qua supra, hæc etiam sumpta est.

p.37. v.16. sacræ regulæ) Apostolorum canō 26. Chalcedon.14. Carthag.16. Græcus. Viden. Gratian. distinct.32.

const.45.) Ex eadem collectione sumpta est. Eius partem priorem refert Photius tit.2. cap.1. no mocanonis.

p.39. v.24. neque etiam xenodochus sit, qui eum ordinet) Græca verba mendosa sunt; hæc etiā Latina non placent. Sed videtur significare, quod antea dictum est, vt si xenon intra annum perfici nequeat, domus conducatur, vbi ægroti curentur; huic rei xenodochus præficiendus erat, de quo nunc agit.

p.40. v.1. gerontocomia etc.) Viden. Iulianus Nou.7. cap.1. de horum verborum interpretatione.

p.v.14. veteribus legibus) Lege XII. tabularum,

et lege Falcidia. Vide Dig. ad L. Falcid. cap. 1. et in instit. eo tit. in princ. et Nou. 1.

p. e. ver. 20. paramonarios) παρεμονὴ Græcis est permansio, quo nomine fortasse loca quædam pia dicebantur; et qui ea curabant paramonarij. Sic μονὴ mansio est, et monasteriũ eisdem. vtitur eo nomine cap. 11. concilij Chalcedon. quod minus plene refert Grat. 1. q. 1. c. 8. si quis Episcopus. Vide quæ adscripsimus 41. const.

p. 41. ver. 5. quos antea scripsimus etc.) in alijs libris est ptochotrophos, nosocomos, xenodochos, orphanotrophos, brephotrophos, gerõtocomos, œconomos, paramonarios, aut dispensatores.

p. 42. v. 8. Atq. vt maiori etc.) Partem hãc huius constitutionis relatã inuenies in Instit. tit. de action. p. itẽ mixta. et p. in duplũ. et p. sed furti. videetiã p. vlt. de oblig. quę quasi ex cõtractu. Refert Eustath. tit. 24. cap. 8. de temporibus.

p. 42. v. 22. cum morientur.) viden. p. post mortem. in Instit. de legatis.

p. 43. v. 2. Si vero annui etc.) Hanc partem relatã videbis constit. 59. huius tituli.

p. 43. ver. 3. vel ascetrijs, aut diaconissis.) Harum officium, et differentiam non facile explicare possumus. Ascetriæ tamen in ascetrijs religiosam vitam degebãt, similes sanctimonialibus nostri temporis: diaconissę in ecclesia munera quædam obibãt, tum in baptismo puellarũ, cũ in oblationibus, aut alijs ministerijs; ne inter

mulieres clerici versarētur. vt testatur Beatus Clemēs lib.2.c.30.et lib.3.c.15.et lib.8.c.34. constitutionum Apostolic.viden.Iulianus, et quę de verborū eius interpretatione dicta sūt:

46.const.) Ex eadem collectione Græca sumpta est. Refertur Nou.v.in fine.quæ in lib. Auth. est sub titulo de monachis.p. de ordinatione.

47.const.) Hæc quoque est ex eadem collectione Græcarum constitutionum ecclesiasticarum.

p.46.ver.22.de qua re extat nostra constitutio) superuacanea videntur esse hæc verba.est autem constitutio 41.sub hoc eodem titulo.

52. const.) Ex dicta collectione hæc etiā sumpta est constitutio.

p.47.v.11.neq. curialem,neq.cohortalem) Multis iuris locis apparet curialē virū dici decurionē a curia singulorum municipiorū.cohortalem a cohorte Prætoria apparitorem magistratus populi Ro.vtraq.condicio multis onerib.obnoxia fuit:peiore tamen loco erāt cohortales.

p.48.v.6. legem posuimus) Hanc desiderari credimus sub titulo Quando, et quibus quarta pars debeatur,eiusq.mētionem fieri Nou.38.

p.48.v.27.cōstitutionē. Hæc est 21.const.Latina, cuius initiū est Ad similitudinē,sub hoc eodē tit.et sub tit.de decurionib.60.incipit nullus.

p.49.v.3.constitutionem) viden.const 39.tit.2. lib.16.Codicis Theodosiani.

p.49. ver. 22.legem) 29. Græcam sub hoc titulo constitutionem intellige.

p.50.v.16.a nobis sancitum) fortasse illa constit.

quam desiderari diximus sub titulo Quãdo, et quibus quarta pars debeatur.

p.51.v.6.Præterea illud &c.) Refert Photius tit. 2 cap.1.et tit.11.cap.1. nomocanonis.

p.c.v.23.Illud quoque etc.) Huius constitutionis mentio fit 54.constit. sub hoc eo dem titulo, cuius initiũ est, Deo nobis.et Nou.22.Auth. de nuptijs.p.distrahuntur.

p.52.ver.7.Vxor tamen etc.) Refert Eustath.tit. 24.cap.9.de temporibus.

55.constit.) Ex eadem collectione, ex qua superiores, sumpta est.

p.52.v.22.constitutionis) Ea est Græca 45.const. sub hoc titulo.

lib.1.tit.4.const.14.) Ex dicta collectione eccle. siasticarum constitutionum sumpta est. Videatur 33. const. Græca sub hoc eodẽ titulo, et epitome constit.vlt.Græcæ de nuptijs,et 7. de spectaculis.

p.56.ver.1.siue thymelicus fuerit) Thymele orchestræ pars fuit suggesti instar, in qua citharœdi,tibicines,symphoniaci,alijue cantores, aut musici canebant, quos thymelicos appellabant. de his in Digestis cap.4.de ijs,qui notantur,et 10.de pollicita.et dicta constit.7.de spectac.et constit.34.sub hoc eodem titulo

p.56.ver.7.mimis, aut choris) Mimos appellat quoscumque histriones,siue fabulas agerent comœdiarũ,siue Atellanarum,siue mimorũ,

siue

siue etiã tragici forent. chori appellatione vti tur pro musicis quibuscumq. qui scenæ, aut theatro seruirent, quales thymelicos fuisse dixeramus. Vide cap 34. de ædil. edicto, et c. 59. de legat. 3. incip. si chorus. A mimis pãtomimi dicti sunt, qui omnia imitabãtur gestu potius, quam voce; de quib. in Digestis aliquot locis.

17. constit.) Epitome sumpta est ex eadem collectione, de qua supra.

p. 56. v. 14 Sitonæ) Præfecti frumẽto emendo ita Græce appellantur, et munus id Sitonia. Vide titulum vt nemini liceat in emptione specierum se excusare, et de munere Sitoniæ.

p. 56. v. 16. xxx. libris, L. libris alij habent.

18. constit.) Epitome ex dicta sæpius collectione sumpta est.

p. 56. v. 22. sederis, siue stationibus.) Viden. Theophilus in instit. de militari testam. p. 1. qui rectius vtitur eo verbo, quam Latini libri, in quibus est in suis ædibus pro in suis sedibus. sic constit. vlt. de restit. milit.

20. const.) Epitome hæc etiam sumpta est ex eadem collectione. Refert Nou. 109. Authen. de priuil. dotis hæret. mulier. in prin.

22. constit.) Ex eadem collectione sumpta est. similis fuit sub titulo de custodia reorum cõstitutio sexta Græca.

p. 58. v. 3. quarta puta, etc.) Refert Eustath. tit. 3. cap. 5. de temporibus.

p. 6. v.

p.e.v.11. nostra constituti) Hanc arbitror desiderari sub titulo de custodia reorum.

23.constit.) Hæc quoque constitutio ex eadem collectione sumpta est. Similis fuit constit. 2. de priuatis carceribus.

25.constit.) Sumpta est ex eadem collectione. Videnda const. 1. Græca de aleæ lusu, quæ male ab alijs ult. de religiosis conscripta est.

26.const.) Ex eadem collectione sumpta est hæc etiam constitutio.

p.59.ver.23.singulis annis) Refert Eustath.tit. 24.cap.vlt.de temporibus.

p.60.v.11.calculu feret ψῆφον ποιῆσαι τὸ signi ficare videtur redditis rationibus liberationē.

p.61.v.4.Si quis autem etc.) Similis fuit const. 1. Græca publicæ lætitiæ, vel consulum nuntiatores etc. et vide const. Græcam 4. de dissensoribus, quæ huic multis in rebus consentiens est.

p.e.v.26.Consulū processiones) Vide Nou. 105. Authen. de Consulibus.

p.62.ver.19.produlia) sunt qui prudolia legant, eaque interpretentur bases statuarum, quæ ἐδάφια dicuntur. alij ad seruitutē sillicidij, vel cloacæ pertinere existimant, alij proluuia scribunt, alij proludia. Nos idem verbum reperimus dicta constit. 4. de dissensoribus.

p.63.ver.15.Si vero dubitauerint etc.) Similis est constit. 2. de sportulis Græca.

p.6 . v.3.nostra cōstitutione) eadē 2. de sportulis.

p. e. v. 4. neue descriptio etc.) Vide n. similis const. … publicæ lætitiæ etc. de qua ante diximus.

p. 64. v. 20. de metatorum exactione) Vide titulū de metatis, et epidemeticis. Metatores olim hospitia militibus parabant, et castrorum metatores dicebātur. Eo prætextu nōnnūquam municipia vexabant, dictaque metata sunt ea onera præbendorum hospitiorum. … const.) Ex eadē collect. hæc quoq. sumpta est.

p. 65. v. 19 non esse locum appellationi a majorib. nostris constitutū esse) Has constitutiones existimo vim non habere: easq. intelligere oportet salua sedis Apostolicæ Romanæ auctoritate, ad quā licet omnibus appellare. idq. Nicæno concilio statutum fuisse multi testātur: Iulius in epist. ad orientales cap. 18. et 19. et … Zosimus in commonitorio relato in cōcilio Carthagin. Græco, et Carthag. 6 … Latino, et in epist. … concilij ad Bonifaciū papam: Felix … epist. Leo epist. … Idem statutum est in concilio Sardicensi cap. 4. et 5. Græcis, et 6. et 7. Latinis. Vide … 13. in concilio Later. cap. … quod est cap. … de priuileg. et Grat. 2. quæst. 6. et 3. q. 6. … capitibus.

p. 66. v. … ex lege præstari) constit. 2. Græca de sportulis.

p. e. v. 24. referatur appellatio) Si causa delegata est a Patriarcha Constantinopolitano, et commissa inferiori Metropolitano, aut etiam Primati, vel Patriarchæ; et prouocetur a sen-

sine anima &c. sic p. 8. v. 28. sed quauis vtroq. nomine a plerisque appelletur, apud Sophroniũ Hierosolymitanũ, relatũ actione xi. sextæ synodi reperio Apollinariũ Apollinaris Laodiceni filium fuisse, et vtrumque hæreticum. In scriptoribus ecclesiasticis numeratur Apollonius Laodicenus a beato Hieronymo, tamẽ ab eodem vt hæreticus vituperatur alijs locis.

const. 6.) Sumpta est ex supra scripta collectione.

p. 7. v. 5. initio nostri imperij egimus.) Aut constitutione quinta Græca, aut Edicto, de quo in septima constitutione Græca.

p. 7. v. 27. vnitatem eius cum diuina persona.) Vnitatem hypostaticã intellige; est enim Græce καθ' ὑπόστασιν. sic p. 11. v. 24. [illegible]

cõst. 7.) sũpta est ex eadẽ collect. vnde superiores.

p. 9. ver. 13. generali Patriarchæ.) Malo ita dicere, quam œcumenico, vel vniuersali. Nam & cõcilia œcumenica generalia appellantur. Sed mirum est, cum Iustinianus agnoscat hac constitutione Pontificem Romanum caput esse omnium sacerdotum, siue Episcoporum, cur appellet hunc œcumenicum Patriarcham. Quamobrem putarem addita esse hæc verba a posterioribus; nisi viderem eadem verba in Nouellis Iustiniani et in actis v. vi. et vii. synodi, & nisi scirem Pelagium ij. et beatũ Gregorium, aliosque Pontifices Max. inuehi in Constantinopolitanos, qui id nomen vsurparent. Intellige itaq. generalẽ, hoc est nõ vnius

prouinciæ Patriarcham, sed multarum, quæ in orientis partibus alijs Patriarchijs non subijcerentur, vt in Africa fuerũt, quæ primas sedes obtinerent in quibusuã prouincijs, quibus prohibitũ fuit, vt se sũmos sacerdotes appellarẽt, aut principes sacerdotũ. vide 99. dist. c. 3. 4. 5.

p. 10 v. 2. ad quẽ his similia conscripsimus) Extat Iustiniani epistula ad Io. Romanũ Pontificẽ, quæ est vltima constitutio huius tituli, quam miramur quosdam negare veram esse, cum in omnibus Græcis, et Latinis libris eius mentionem fieri videamus.

p. 10. v. 6. quæ caput est omnium sacratiss. dei sacerdotũ) Sacerdotũ appellatione hoc loco, et alijs huius const. et aliarũ intellige Antistites, vel Episcopos. Is vsus olim fuit nõ solum nominis, sed etiam rei ipsius; vt Episcopi frequẽtius sacrificiũ pro populo offerẽt, quam alij presbyteri, vel chorepiscopi. Inter monachos quoq; rari presbyteri fuerũt, vt beatus Hieronymus affirmat. Viden. Grat. 16. q. 1. c. 39. hinc est in fine, vbi de monachis Scetis vel Scetios scribendũ est, nõ Scythiæ ex Sozomeno lib. 6. c. 30. et 31. Adde Epiphan. in epist. 69. ad Io. Hierosolym. quã Latinã fecit B. Hieronym. Totus hic locus maxime cõtundit insaniã aduersariorũ Apostolicæ, et catholicæ ecclesiæ.

p. 10. ver. 14. Pauci aliquot) Verba Edicti, cuius meminimus const. 6.

p. 12. ver. 19. Ephesinæ prioris) Post Ephesinam

synodū generalem, in qua Nestorius damnatus est, fuit pseudosynodus Ephesi celebrata, quæ posterior dicta est. Ea de causa illa prior dicitur. sic p.13.v.5 et v.15.

p.13.v.28.epistulam Procli magni viri ad Armenios) Hæc extat in libro, qui inscribitur Antidotum.

p.14.v.18.quæ diptycha appellantur) Tabulas quasdam fuisse suspicor, in quibus et nomina synodorum, et viuorum, ac mortuorum catholicorum Antistitum nomina, quorum in sacris mysterijs mentio fieret, scribebantur. Multæq; contentiones de his ortæ sæpe fuerunt, scribendum ne esset, an delendum illius, aut illius Antistitis, aut synodi nomen.

p.e.v.21.execramur) ἀναθεματίζομεν, malumus execrandi verbo, quam damnādi anathemate vti, cum de eo loquimur, qui cum potestate damnare non potest.

Lib.1.tit.2.const.15.) Epitome extat in dicta collectione Græca ecclesiasticarum constitutionum. Refertur etiam a Theodoro Hermopolita lib.5 tit.1.cap.7. Basilicorum, & a collectore eorundem incerto ordine literarum titulo περὶ ἐκκλησιῶν, et a Photio titulo 2. cap.1 nomocanonis.

p.15.v.12.xenodochijs, nosocomijs, & ptochijs) Horum, et similium nominum interpretationem posuit Iulianus Nou.7. cap.1.

p.15.

p.15.v.17.ex Paratitlis) Sunt hæc Paratitla in eadem collectione constitutionum sub titulo 3.Codicis.

const.17.) Epitome est in dicta Græca collectione. Huius Græcæ constitutionis Anastasij mentionem facit Iustinianus Nou.7. quæ est in libro Authen. titulo de non alienandis. in prin.et p.quia.et alibi.

p.16.ver.1.Priuilegia) De quibus constit.14.sub hoc titulo.

p.16.v.3.disponuntur) Sumptus,et alimenta recipiũt. est enim Græce χορηγευμένων. idque Anastasium scripsisse Iustinianus affirmat.

p.e.v.4. orphanotrophia) de his Iulian.Nou.7. cap.1.

p.e.v.6. quæ sub eiusdem Archiepiscopi administratione sunt * Ab eo) In Græcis verbis sunt quædam mẽdosa:et pro administratione est ordinatione,vel consecratione.Sed ex Nouella VII.Iustiniani Anastasij constitutio hæc, quæ Latine scripsimus,statuit.

p.17.ver.27.ex Paratitlis) Sunt hæc paratitla in collectione constitutionum ecclesiasticarum Græca titulo 3.Codicis.

const.18.) Epitome sumpta est ex eadem collectione. Huius constitutionis Anastasij mẽtio fit Nou.43.et 59.quæ in libris Authenticorũ non extant. Hac constitutione numerum decanorũ, et ergasteriorũ magnæ ecclesiæ C. P.

a Constantino lu p. constitutum 950. de quo const. 4. huius tituli, actũ fuisse ab Anastasio, et 1100. effectum Iustinianus auctor est. Videndus etiam Iulianus Nou. 59.

p. 18. v. 24. ad nouos muros et Blachernas. nam Sycæ, quoq. pars vrbis est.) De his locis vrbis C. P. Præter Iustin. et Iulian. d. Nou. 59. viden. Procopius in lib. de ædificijs Iustiniani Imp.

p. eiv. 17 Ex paratitlis) Hæc etiam Paratitla sunt in dicta collectione sub tit. 3. Codicis.

const. 20.) Epitome est in dicta collectione Græca ecclesiasticarum constitutionum.

const. 24.) Hæc etiam epitome est in eadem collectione. Huius constit. mentionem facit Iustinian. Nou. 7. vide in Auth. de non alienan. p. lex et p. seq. et p. quia vero lex nis.

p. 19. ver. 12. cæterarum omnium) adde, quæ intra diœcesim C. P. sunt, eique vt Patriarchæ, sedi subiectę sunt. Namq. absolute dictum falsum est. Vide, quæ diximus lib. 1. tit. 1. const. 7.

Ibid. iuris colonarij) πατρικίου δικαίου. Viden. Nou. 7. Authen. de non alienan. p. lex itaque Iulian. Nou. 120. cap. 1.

p. 20 v. 1. Immobiles rerum etc.) Refert Eustathius tit. 40. cap. 3. de temporibus.

25 const. Hæc etiam epitome sumpta est ex eadem collectione, ex qua cæteræ.

28 const.) Hæc quoque constitutio sumpta est ex eadem collectione. Refert sententiam Photius tit.

(tius tit.2.cap.1.nomocanonis
lib.1.tit.3.const.29.) sumpta est hæc constitutio
ex eadem collectione Græca. Relata est a52.
Græca constitutione huius tituli, et a Photio
tit.xi.cap.iii. nomocan.
35. constit.) Ex dicta collectione Græca hæc epi-
tome sumpta est. Refert Photius tit.8.cap.1.
nomocanonis.
p.24.ver.14.Tomensium vrbs) De eius vrbis, et
Odessi Episcopo vide Nou.120.
p.c.ver.16. Item Leontopolis) Huius nominis
mentio fit Nou.28.et Nou.31.
38.const.) Hæc etiam epitome sumpta est ex ea-
dem collectione, de qua supra. Refert Photius
tit.11.cap.4.nomocan.
39. constit.) Ex eadem collectione hæc quoque
epitome est.
41. constit.) Est etiam hæc constitutio ex eadem
collectione Græca constitutionum eccleſia-
sticarum. Refert hanc Nou.123.
p.26.v.4.irreprehensibiles) Paul.1.ad Timoth.
p.27.v.10.prohibemus) Hæc refert const.47.
Græca huius tituli, et Paul. Diacon.lib.16.
rer.Romanar.
p.28.v.26.orphanotrophiorum, et brephotro-
phiorum) viden.Iulian.Nou.7.cap.1.
p.29.ver.11.xenodocho, nosocomo, prochotro-
pho, aut orphanotropho) De his viden. Iulia.
de.Nou.7.cap.1.

p.30.v.12.neq.chorepiſcopus,neq.periodeutes) Chorepiſcopi mentio fit in canone 2. Chalcedon.de hac eadem re, licet Gratianus nomẽ id reticuerit, atque etiam Epiſcopi.1.q.1.c.8. ſi quis Epiſcopus. Viden.Burchar.lib.1.c.112. Iuo parte 5.cap.118.decreti,et lib.3.tit.9.c.3. Panormiæ, et Anſel.Lucen.lib.6.cap.81.Sed Gratianus diſtinct. 68. refert Epiſcoporum, et chorepiſcoporũ differentiam relatis verbis beati Leonis epiſt.86. et Damaſi epiſt.4.vide Anſel. lib.7.cap.114. et 115. De periodeute canone 56.Laodiceno mentio fit,eum viſitatorem appellat Grat.diſt.8. cap.5. nõ debere, a circumeundo ita dictus eſt. Ambo munera quædã pro Epiſcopis in vicis adminiſtrabant. Modeſtinus medicum periodeutem appellat c.6.de excuſationibus,quaſi circum foraneũ.

p.e.v.25.per ſuffragium) Suffragium olim mercenariam ſuffragationem appellabant legib. Imperatorum non prohibitam. Vide Codice de ſuffragio.

p.31.v.16.ab Archonte, ſiue Exarcho) vide epitomẽ conſt.14.Græcæ ſub titulo de hæreticis. 42.conſtit.) Ex eadem collectione Græca eccleſiaſticarum conſtitutionum ſumpta eſt.

p.32.v.20.aſcendentes Antiſtites) hoc eſt Conſtantinopolim venientes, ſiue propter altitudinem Imperij, ſiue propter regionis qualitatem.deſcendentes quoque dicebantur, qui in pro-

prouincias ibant vrbem relinquentes. sic p.33. ver.8. et alibi.

43. constit.) Ex dicta collectione, vt superiores. Videnda Nou.123. circa finem.

p.34.ver.14. conuersari) συναναστρέφεσθαι simul viuere, aut habitare.

p.35.v.9. Ad negotia) τὰ πραγματα. Hinc apocrisiarius dicitur, horum negotiorum gestor. Vide const.29. Græcam huius tituli

p.37.v.12.xv. KAL.) alij habent.v. KAL.

Constit.44.) Ex collectione, de qua supra, hæc etiam sumpta est.

p.37.v.16. sacræ regulæ) Apostolorum canõ 26. Chalcedon.14. Carthag.16. Græcus. Viden. Gratian. distinct.32.

const.45.) Ex eadem collectione sumpta est. Eius partem priorem refert Photius tit.2. cap.1. nomocanonis.

p.39.v.24. neque etiam xenodochus sit, qui eum ordinet) Græca verba mendosa sunt; hæc etiã Latina non placent. Sed videtur significare, quod antea dictum est, vt si xenon intra annum perfici nequeat, domus conducatur, vbi ægroti curentur; huic rei xenodochus præficiendus erat, de quo nunc agit.

p.40.v.1. gerontocomia etc.) Viden. Iulianus Nou.7. cap.1. de horum verborum interpretatione.

p.v.14. veteribus legibus) Lege XII. tabularum,

et lege Falcidia. Vide Dig. ad L. Falcid. cap. 1. et in Instit. eo tit. in princ. et Nou. 1.

p. 40. ver. 10. paramonariós) παραμονή Græcis est permissio, quo nomine fortasse loca quædam pia dicebantur, et qui ea curabant paramonarij. Sic μονὴ mansio est, et monasterij eiusdem vtitur eo nomine cap. ij. concilij Chalcedon. quod minus plene refert Grat. q. 1. c. 8. si quis Episcopus. Vide quæ adscripsimus 4. const.

p. 41. ver. 5. quos antea scripsimus etc.) in alijs libris est ptochotrophos, nosocomos, xenodochos, orphanotrophos, brephotrophos, gerōtocomos, œconomios, paramonarios, aut dispensatores.

p. 42. v. 8. Atq. vt maiori etc.) Partem hāc huius constitutionis relatā inuenies in Instit. tit. de action. p. itē mixta. et p. in duplō. et p. sed furti. videetiā p. vlt. de oblig. quę quasi ex cōtractu. Refert Eustath. titu. 4. cap. 8. de temporibus.

p. 42. v. 22. cum morientur.) viden. p. post mortem. in Instit. de legatis.

p. 43. v. 2. Si vero iam nui etc.) Hanc partem relatā videbis constit. 59. huius tituli.

p. 43. ver. 3. vel ascetrijs, aut diaconissis.) Harum officium, et differentiam non facile explicare possumus. Ascetriæ tamen in ascetrijs religiosam vitam degebāt, similes sanctimonialibus nostri temporis: diaconissę in ecclesia munera quædam obibāt, tum in baptismo puellarū, cū in oblationibus, aut alijs ministerijs; ne inter

mulieres clerici versarētur, vt testatur Beatus Clemēs lib.2.c.30.et lib.3.c.15.et lib.8.c.34. constitutionum Apostolic.viden.Iulianus, et quę de verborū eius interpretatione dicta sūt:

46.const.) Ex eadem collectione Græca sumpta est. Refertur Nou.v.in fine.quæ in lib. Auth. est sub titulo de monachis.p. de ordinatione.

47.const.) Hæc quoque est ex eadem collectione Græcarum constitutionum ecclesiasticarum.

p.46.ver.22.de qua re extat nostra constitutio) superuacanea videntur esse hæc verba.est autem constitutio 41.sub hoc eodem titulo.

52. const.) Ex dicta collectione hæc etiā sumpta est constitutio.

p.47.v.11.neq.curialem,neq.cohortalem) Multis iuris locis apparet curialē virū dici decurionē a curia singulorum municipiorū.cohortalem a cohorte Prætoria apparitorem magistratus populi Ro.vtraq.condicio multis onerib.obnoxia fuit:peiore tamen loco erāt cohortales.

p.48.v.6. legem posuimus) Hanc desiderari credimus sub titulo Quando, et quibus quarta pars debeatur,eiusq.mētionem fieri Nou.38.

p.48.v.27.cōstitutionē. Hæc est 21.const.Latina, cuius initiū est Ad similitudinē,sub hoc eodē tit.et sub tit.de decurionib.60.incipit nullus.

p.49.v.3.constitutionem) viden.const 39.tit.2. lib.16.Codicis Theodosiani.

p.49. ver.22.legem) 29. Græcam sub hoc titulo constitutionem intellige.

p.50.v.16.a nobis sancitum) fortasse illa constit.

quam desiderari diximus sub titulo Quãdo, et quibus quarta pars debeatur.

p.51.v.6.Præterea illud &c.) Refert Photius tit. 2.cap.1.et tit.11.cap.1. nomocanonis.

p.c.v.23.Illud quoque etc.) Huius constitutionis mentio fit 54.constit. sub hoc eo dem titulo, cuius initiũ est, Deo nobis.et Nou.22.Auth. de nuptijs.p.distrahuntur.

p.52.ver.7.Vxor tamen etc.) Refert Eustath.tit. 24.cap.9.de temporibus.

55.constit.) Ex eadem collectione, ex qua superiores, sumpta est.

p.52.v.22.constitutionis) Ea est Græca 45.const. sub hoc titulo.

lib.1.tit.4.const.14.) Ex dicta collectione eccle. siasticarum constitutionum sumpta est. Videatur 33. const. Græca sub hoc eodẽ titulo, et epitome constit.vlt.Græcæ de nuptijs,et 7. de spectaculis.

p.56.ver.1.siue thymelicus fuerit) Thymele orchestræ pars fuit suggesti instar, in qua citharœdi,tibicines,symphoniaci,alijue cantores, aut musici canebant, quos thymelicos appellabant. de his in Digestis cap.4.de ijs,qui notantur,et 10.de pollicita.et dicta constit.7.de spectac.et constit.34.sub hoc eodem titulo

p.56.ver.7.mimis, aut choris) Mimos appellat quoscumque histriones,siue fabulas agerent comœdiarũ,siue Atellanarum,siue mimorũ,

siue

siue etiã tragici forent. chori appellatione vti tur pro musicis quibus cumq. qui scenæ, aut theatro seruirent, quales thymelicos fuisse diximus. Vide cap. 14. de ædil. edicto, et c. 19. de legat. 3. incip. si chorus. A mimis pantomimi dicti sunt, qui omnia imitabãtur gestu potius, quam voce, de quibus Digestis aliquot locis.

17. constit.) Epitome sumpta est ex eadem collectione, de qua supra.

p. 56. v. 14. Sitonæ) Præfecti frumẽto emendo ita Græce appellantur, et munus id Sitonia. Vide titulum vt nemini liceat in emptione speciem rum se excusare, eo de munere Sitoniæ.

p. 56. v. 16. xxx. libris, L. libris alij habent.

18. constit.) Epitome ex dicta sæpius collectione sumpta est.

p. 56. v. 22. sederis, siue stationibus.) Viden. Theophilus in instit. de militari testam. p. 1. qui rectius vtitur eo verbo, quam Latini libri, in quibus est in suis ædibus pro in suis sedibus. sic constit. vlt. de restit. milit.

20. const.) Epitome hæc etiam sumpta est ex eadem collectione. Refert Nou. 109. Authen. de priuil. dotis hæret. mulier. in prin.

22. constit.) Ex eadem collectione sumpta est. simi lis fuit sub titulo de custodia reorum cõstitutio sexta Græca.

p. 58. v. 3. quarta puta, etc.) Refert Eustath. tit. 3. cap. 5. de temporibus.

p. 2. v.

p.e.v.11. nostra consti tutio) Hanc arbitror desiderari sub titulo de custodia reorum.

23.constit.) Hæc quoque constitutio ex eadem collectione sumpta est. Similis fuit constit. 2. de priuatis carceribus.

25.constit.) Sumpta est ex eadem collectione. Videnda const.1. Græca de aleæ lusu, quæ male ab alijs ult. de relig. osis conscripta est.

26.const. Ex eadem collectione sumpta est hæc etiam constitutio.

p.59.ver.23.singulis annis) Refert Eustath.tit. 24.cap.vlt.de temporibus.

p.60.v.11.calculū feret ψῆφον ποιήσεται signi ficare videtur redditis rationibus liberationē.

p.61.v.4.Si quis autem etc.) Similis fuit const.1. Græca publicæ lætitiæ, vel consulum nuntiatores etc. et vide const. Græcam 4. de decurionibus, quæ huic multis in rebus consentiens est.

p.e.v.26.Consulū processiones) Vide Nou.105. Authen.de Consulibus.

p.62.ver.19.produlia) sunt qui prudolia legant, eaque interpretentur bales statuarium, quæ ἐδέσματα dicuntur. alij ad seruitutē immissi idij, vel cloacæ pertinere existimant, alij proluuia scribunt, alij proludia. Nos idem vel bium reperimus dicta constit.4.de decurionibus.

p.63.ver.15.Si vero dubitauerint etc. Similis est constit.2.de sportulis Græca.

p.6 .v.3.nostra cōstitutione)eadē 2.de sportulis.

p.e.v.14. neue descriptio erat) Vide n. similis const. publicæ lætitiæ et eadē quā ante diximus.

p.64.v.20. de metatorum exactione) Vide titulū de metatis, et epidemeticis. Metatores olim hospitia militibus parabant, et castrorum metatores dicebātur. Eo prætextu nōnnūquam municipia vexabant, dictaque metata sunt ea onera præbendorum hospitiorum. constit. Ex eadē collect. hæc quoq. sumpta est.

p.65.v.19 non esse locum appellationi a majorib. nostris constitutū est) His constitutiones existimo nos non habere: easq. intelligere oportet salua sedis Apostolicæ Romanæ auctoritate, ad quā licet omnibus appellare, idq. Nicæno concilio statutum fuisse multi testātur: Iulius in epist. ad orientales cap.18. et 19. et 41. Zosimus in commonitorio relato in cōcilio Carthagin. Græco, et Carthag. 6 c.3. Latino, et in epistola eiusdem concilij ad Bonifaciū papam. Felix ij. epistola, Leo epist. Idem statutum est in concilio Sardicensi cap. 4. et 5. Græcis, et 6. et 7. Latinis. Vide libro 13. in concilio Later. cap. 5. quod est cap. 23. de priuileg. et Grat. 2. quæst. 6. et 3. q. 6. multis capitibus.

p.66.v.17. ex lege præstari) constit. 2. Græca de sportulis.

p.e.v.24. referatur appellatio) Si causa delegata est a Patriarcha Constantinopolitano, et commissa inferiori Metropolitano, aut etiam Primati, vel Patriarchæ; et prouocetur a sen-

tentia lata ab eodem inferiore: non dubiū est, quin idem delegans appellationis ordinarius iudex sit. At si appelletur a Patriarcha Alexandrino, vel Antiocheno: non Constantinopolitanus, sed Romanus iudex erit. Quod si Patriarcha inferior sit, quos rectius Primates appellant; ab eius sententia iure ad Patriarcham superiorem prouocatur. Is enim parum a Metropolitano ab est, vt hac eadē constitutione paulo post expressum est.

30. const.) Hæc etiam sumpta est ex eadem collectione Græca constitutionum ecclesiasticarū: eius mentio fit sub titulo de Atiliano tutore in Instit.

32. constit. Epitome sumpta est ex eadem collectione.

p. 69. v. 19. triennio post) Refert Eustath. tit. 25. cap. 13. et tit. 26. c. 3. de temporum intervallo.

33. constit.) Ex eadem collectione sumpta est.

p. 69. v. 24. Sacram constitutionem) vt de nuptijs Græcam. vide etiam 14. Græcam sub hoc eodem titulo, et 7. de spectaculis.

p. 70. v. 1. in scenam, aut in orchestram) in scena versabantur histriones; in orchestra musici canebant; hi etiam thymelici dicebantur, illi mimi. Vide, quæ diximus dicta 14. const.

p. ea. ver. 27. quinto libro constitutionum huius Codicis nostri nominis) Hæc constitutio data est Iustiniano quartum Consule, quo tempore

altera

altera editio Codicis facta est, et in ea editione per multæ constitutiones tam Græcæ, quam Latinæ adiectæ sunt, in quib. hæc non adiecta solum, sed etiam tum primũ conscripta fuit. Et ex hoc loco facile apparet has constitutiones in Codice desiderari; illamq. quinto libro positam fuisse, quam diximus fuisse postremã sub titulo de nuptijs.

34. constit.) Ex eadem collectione, ex qua superiores, hæc quoque sumpta est.

p. 71. v. 14. generali Patriarchæ) Vide, quæ const. 7. Græca de summa trinit. dicta sunt.

p. 72. v. 9. a nobis plerumq.) vide tit. de aleæ lusu, & sub eo duas Græcas constitutiones.

p. ea. ver. 21. qui cum bestijs in theatris pugnant) Malim in amphitheatris ex Cassiodoro lib. 5. epist. 42. variarum. Sed fortasse theatrum generis nomen est. Vtriusq. nominis mentio fit cap. 3. de operibus publicis in Digestis.

p. 73. v. 3. Sancimus itaque etc.) Refert Photius tit. 9. cap. 27. nomocanonis.

p. e. v. 6. creationibus) χειροτονίαις consecrationibus fuisset fortasse scribendum.

lib. 1. tit. 5. const. 6.) Hæc Græce, & Latine edita est. eam ex tertia synodo generali Ephesina descripsimus. Latinam inuenies lib. 16. tit. 5. Codicis Theodosiani const. vlt. eodem initio, quo in Codice Iustiniani (Dãnato) Quæ ante id verbũ hic sunt, desunt in vtroque Codice.

p.79.v.4. Propterea sancimus etc.) Hæc vsque ad verbum Quemadmodum desiderantur in vtroque etiam Codice, quamuis aliqua ex his postea dicantur.

p.e.ver.9. Ariani) In Codice Iustiniani mendose scriptum est (Arriani ab Arrio.) neque enim ea sententia est constitutionis; sed eos Porphyrianos esse vocãdos. A Græcis Arius, & Ariani a Marte dicũtur, non geminata canina littera.

Ibid. lege Diuæ memoriæ Constãtini. Hæc constitutio extat apud Socratem. lib.1. eccleſiast. histor. Viden. Photius tit.12.cap.3. nomocan.

p.e.v.11. Porphyrij nominantur) In codice Theodosiano additur, Sic vbiq. participes nefariæ sectæ Nestorij Simoniani vocentur etc. Id rectius est, quam quod in Iustiniani codice editum est, Sic vbiq. participes nefariæ sectæ Nestorij Nestoriani vocentur.

p.e.v.19. Hoc enim etc.) In vtroque codice deest hæc periodus.

p.e.v.24. aliter, quam Simonis nomine) In Codice Theodosiano aliquam supra dicto nomine. In Cod. Iustiniani aliquam supradicti nominis: vtrumq. mendosum est, quamquam hoc posterius retineri potest. Sed quæ edidimus, plerumq. sunt.

p.80.v.2. Sublimis etc.) Hæc in vtroq. Codice desunt.

p.e.v.7. DAT. III. NON. AVG.) In Codice Iustiniani est III. KAL. AVG. nos secuti

sumus Codicis Theodosiani scripturam: 7
p.e.v.9.et qui fuerit nūtiatus) adde Cos. in codice Iustiniani est, et Valentiniano. I V. A A. Cos. nos etiam Theodosiani codicis scripturam retinuimus. Sæpe autem fiebat, vt ignoraretur Constantinopoli, quis Consul Romæ esset. nam tunc alter Consul tantum Romæ, alter C. P. fiebant propter imperij consortiū. Quærendū vero est, cur Augusto mēse ignoraretur Consul, qui *Kal.* Ianuarijs inibat Consulatū.

9.const.) Hæc epitome sumpta est ex collectione Græca constitutionū ecclesiasticarum. Refert Theodorus Balsamon in scholijs ad Photium tit.12.cap.2.nomocanonis.

11.const.) Ex ead. collectione hæc quoq. epitome sumpta est. Refert idē Theodorus d.cap.2. et index Basilicorum ordine litterarū littera M.

12.constit.) Epitome sumpta est ex eadem collectione. Refert hanc constit. Nou.109.Auth. de priuileg.dotis hæret.mulier.et Theodorus Hermopolita lib.1.tit.1.cap.4.Basilicorum.

p.81.v.8. ex genere cohortalinorum) hoc est ex genere eorum, qui in cohorte Præsidis, vel alicuius magistratus vt apparitores militabant.

p.e.v.16. fœderati fiunt) Erat id genus militiæ, vt Nou.116.117.et.130.

p.e.v.17.Contendentibus parentib.etc) Refert Phot.tit.12.cap.13.nomocanonis. Hoc fortasse initium est epitomes 13.constit.

p.c.ver.23. Si parentes &c.) Præter Theodorum Hermopolitam d. cap. 4. refert Theodorus Balsamon in scholijs ad Photium tit.12.cap. 2.nomocan.

13.const.) Ex eadem collectione hæc quoque epitome sumpta est,ex qua superiores.

14. const.) Hæc etiam epitome ex eadē sumpta est.Refert Theod.Balsamon d.cap.2

p.82.v.19.parasynaxes) Vtitur hoc verbo const. 8. sub hoc titulo, quæ Latina est,cuius initiū est Quicumque. Significat autem malorum hominum cœtum, siue cōuentum sacrorum causa coactum. vide epit.const.20.Græcæ.

p.c.v.20.neque creationes) χειροτονίας intellige ordinationes, vel consecrationes presbyterorum,aut Episcoporum.

p.c.v.21.Exarchos) Vtitur hoc nomine const.41. Græca de Episc.& clericis.

15.const.) Ex sæpius dicta collectione prior epitome sumpta est,posterior ex collectione Basilicorum ordine litterarum.

16. const.) Ex eadem collectione const.ecclesiasticar.sumpta est hæc epitome.

p.83.ver.25.Qui libros etc.) Refert Photius tit. 12.cap.3.nomocan.

17.const.) Hæc etiam epitome sumpta est ex ead. collectione. Refertur Nou.129.& 144.

18.constit. Epitome sumpta est ex eodem libro.

p.85.v.8.Similiter cōiugum etc.) Refert Photius tit.12.

tit.12.cap.13.nomocan.

20.constit.) Ex eadem collectione hæc quoque epitome sumpta est.

pag.85.ver.24.synaxis) Vide adscripta epit.14. constit. Vtitur hoc verbo Dionysius Areopagita in ecclesiast. hierarchia pro sacra communione.

p.86.ver.1.ergasteria) officinas, vel tabernas intellige.

p.e.v.8.honoraria munera) Refert Theod. Hermopolita lib.1.tit.1.cap.5.Basilicor.

lib.1.tit.9.const.2.) Hæc epitome sumpta est ex iam dicta collectione constitutionum ecclesiasticar. Refert Eustath.tit.3.cap.6.de temporibus præter duo loca Digestorum, quæ retulimus.

tit.10.constit.2.) Prior epitome sumpta est ex eadem collectione. Refertur const.54. quæ incipit Deo nobis. de Episc. & cler. et a Mich. Ataliota tit. 35. prochiri, et a Iosepho Tenedio in prochiro ordine litterarum littera I, et X. Posterior epitome est collectionis Basilicorum ordine litterarũ. Deesse constitutionis sententiam titulus indicat.

tit.11.const.9.) Hæc epitome sumpta est ex collectione constit.ecclesiasticar.vt superiores.

p.87.v.23.principalium largitionum publicarũ largitionum habent quidam libri.

tit.12.const.3.) Epitome sumpta est ex dicta col-

lectione, eiusq. sententiam refert Photius tit. 5. cap. 2. nomocanonis, et Theod. Balsamon ibid. in scholijs, atque idem Photius tit. 9. cap. 27. Verba constitutionis inuenies in tertia synodo generali Ephesina, et lib. 9. tit. 45. Codicis Theodosiani, a quo sumpta est inscriptio. In eodē codice Græce, et Latine cōscripta est.

p. 91. ver. 25. Pareant. etc.) Hoc initium est huius cōstitutionis in Codice Theodosiano, et fuisse idem initium in Codice Iustiniani Græci interpretes auctores sunt. Multa tamen in Theodosiano detracta sunt, multa etiā aliter Latine, quam Græce dicuntur.

p. 92. ver. 10. vt quæ intra etc.) Refert Theodor. Hermapolita lib. 5. tit. 1. cap. 11. Basilicor.

p. c. v. 12. siue in domibus) in Cod. Theod. siue in cællulis, siue in domibus, Græca tamen const. ἢ ὀικίαις tantum habet. vide p. 93. v. 25.

p. c. ver. 13. siue in aulis, atrijsve) in eod. C. T H. aut eis Lat. Græce ἢ κώλαις: Ephes. synodus habet εἴτε ἐν αὐλαῖς.

p. c. ver. 17. quæ parum absunt etc.) Vide l. quæ religiosis. Dig. de rei vind.

p. c. v. 28. habitare, aut comedere, aut dormire) In Cod. Theod. non recte scriptum est, mane, vel vespere cubare: sed scribendum est, manere, vel vesci, vel cubare: cum Græce sit μενεῖν, ἢ ἐσθίειν, ἢ καθεύδειν.

p.93.v.22.ærea arma, aut ex alia materia) Cod. Theod. in quouis telo, ferro, vel specie. Sed Græce ἐν σιδήρῳ ἢ ἐν ἑτέρῳ. in Ephes. additur εἴδει.

p.e.ver.25.cænaculis) Cod.Theod.cællulis, sed Græce διαιτῶν. in Ephes.syn. καὶ ἑλῶν.

p.e.ver.26.atrijs) C. TH. areis, & Græce αὐλῶν.

p.95.v.29.deo purgatione cōcessa) Cod. Theod. apud deum, et Episcopū causa purgata. Græce est καὶ τῶν ἐπισκόπων τῷ θεῷ τῆς ἀπολογίας δοθείσης quæ verba significant tam Imp. quam Episcopos excusationem apud deum habituros.

p.96.v.1.ab armatis etiam hominib. se euellēdos nouerint) Cod.Theod.armatis, si ita res exegerit, intromissis, trahēdos se, abstrahendosq. esse cognoscant, Græce paucioribus verbis hæc dicuntur, ἐν ὁπλῶν εἰσπεμφθέντων ἀποσπασθήσονται. in Ephes. synodo est καὶ παρ' ἐν ὁπλῶν εἰσχωρουμένων ἀποσπασθήσονται.

p.e.v.2.omnibusque pœnis subiciendos) C.TH. et omnibus casibus esse subdēdos. Græce pro casibus est συμφοραῖς, quod verbum calamitates significat, et damna, quæ casu etiam accidere possunt. Hic vero significat passuros illos eas pœnas, quibus ob crimina, propter quæ confugerunt, obnoxij fuerant.

p.e.v.12.aut etiam nostrorum iudicum) C.TH.

nec sine nostra, siue iudicum. Græce ἢ ἡμῶν, τῶν τε δικαστῶν Ephes. syn. ἢ καὶ ἡμῶν τῶν δικαστῶν.

p.97.ver.9. Proposita indict. etc.) Hoc sumpsimus ex Ephes. syn. deest in Cod. Theod. in quo est D A T. X. K A L. etc. et illud prius scribēdum erat, cum prius datæ fuerint litteræ, et postea propositæ, atque editę. Pharmut autem mensis ab Aegyptijs, Aprilis a Romanis, Xanticus a Macedonibus, Nisan a Iudæis dicitur Plutarcho in Romulo, et Iosepho lib.2.cap.13. antiquitat. restibus.

7.const.) Hæc epitome sumpta est ex collectione Græca ecclesiasticarum constitutionum.

8.constit.) Ex eadem collectione sumpta est hæc quoque epitome.

lib.1.tit.17.const.2.) Hæc constitutio Græca, et Latina lingua edita est, et vtraq. extat in Pandectis Florentinis, Græcæ mentio fit ab eodē Iustiniano in ea constitutione, quæ ante Digesta posita est, cuius initium est Omnem.

pag.98.ver.14. I E S V) In Florentino libro est I H E S V et hoc, et alijs locis; siue quia ea scriptura Græcæ scripturæ esset propior, quæ hęc est I H Ξ O Y, et eadem E litteram non tenuē esse significatur: siue quod aspirationis nota tollat vim priori vocali, ne cohæreat in eandem syllabam cum proxima, quod multi pecca-

peccatum admittunt non aliter proferentes, quam Iunonem, Iouem, maiestatem. Cum eadem nota scriptum est in eisdem Pandectis Iohannes, vt ab alijs scribitur incohare; quod ita fortasse vocales distinguerēt. Id nos nimis putidum esse putamus, et sequendum esse elegantiorum scriptorum vsum.

p.e.v.23. Parthica) Persarum mētio fit hoc loco, et in fine huius constitutionis in Græca. Sed Parthi Persarum imperium tunc obtinebant, et vtroque nomine idem significabatur.

p.99.v.10. mille & quingentos) Quid in Græca constitutione scriptū fuerit, ignoramus: quia prima pagina in Etruscis Pandectis propter vetustatem legi multis in locis non potest. At in Latina mendum hoc est (mille et quadringenquingentos.) Vnde alij quadringentos, vt Florentini ediderunt, alij quingentos descripserūt. Ab historicis accepimus Consulatum tertiū Iustiniani Imp. quo tempore hæc constitutio edita est, anno post vrbem Romam conditam fuisse 1285. Rectius igitur scriberetur, mille & trecentos. nam quod ad hunc numerum deest, in verbo pæne intelligitur.

p.e.v.26. cum alijs viris) Verbum viris superuacaneū est. Sequitur enim prudentissimis viris.

p.100.v.1. recte) Floren. ediderunt erecta. Græce vtrumque deest, et omnia illa verba, hoc numine etc. redigebat.

p.e.v.9.postea vero etc.)Hæc periodus,et multa ex sequēti desunt in Græca const. aut breuius dicuntur,vsque ad illa verba duo pæne milia.

p.ea.ver.14.suggestum est,duo)Flor.editum est, suggestum,et duo

p.e.v.16.trecentiens decem milia) tricies cētena milia quidam scripserunt multo elegantius. Tamen hic Græcismus ferendus est.

p.e.v.23.nullo seditioso) nullo otioso quidam. sed Græce est στασιαζομένου.

p.e.v.24.quia omnes)varia scriptura est in Flor. Pand.qui omnes,vel quia omnes.

p.e.ver.26.in sinus suos)in sinus Flor.ediderunt ex varia scriptura eiusdem libri.

p.101.v.9.eis)ei,ex varietate scripturę Pand.Flor.

p.e.v.11.quoddam inuenitur vmbilicum) magis placet, quod frequentius reperitur, quidam inuenitur vmbilicus, illud tamen est Florētiæ in archtypo.Refert Nonius Marcellus pleraque Latina nomina, quæ modo hoc, modo illo genere vsurpantur.Scriptorem opinor secutum fuisse Græcam linguam; dicitur enim ὄμφαλος καὶ ὀμφάλιον,sic vmbo,& vmbilicum dici posse credidit.

p.e.v.22.multum distantia)multo distantia,editum est Florentiæ.

p.e.v.25.post duos)post duo Flor.editum.quale illud est, Si duo præterea tales Idæ tulisset Terra viros.

p.102.

p.102.v.9.nobis) vobis,ex varietate Pand.Flor.

p.e.v.12, dictum est) dictum Florent.editum ex varietate eiusd.libri.

p.e.v.15.quam vt legatis quidem) recte notatum est in editione Flor. Pand. vt superuacaneum esse. In Græca constit.additur his verbis & fidei commissis,quod vix probo.

p.e.ver.23 superuacuas) superfluas,ex varietate Pand.Flor.

p.e.v.24.diuersitates) διαφορὰς τε καὶ κοινωνίας quæ diuersa,& cõmunia sunt in Græca const.

p.e.v.26. Sed et in his) Sed in his Flor.editum.

p.e.v.28.et tristibus) et tristis Pand.Flor.

p.e.v.29.nostris remaneat) nostris maneat Flor. editum est.

p.103.ver.3.periculis posuit) ex varietate Pand. Flor. victori periculis superposuit. quod ineptum est. Græca constitutio habet, cum his temporibus deus nobis pacem dederit, vt ageremus,tam intra,quam extra vrbem; et cũ bellum gerere opus est, facile ipso temporis momento hostibus imperamus.

Ibid. ne luctuosum etc.) Hæc desunt in Græca constit.

p.e.v.8.et adfinitatibus) deest etiam hoc in ead. constit.

p.e.v.13.multitudinem) confusionem, & ambiguitatem Græce.

p.e.v.17.eorum insidijs) hominum improbitate Græce.

p.e.v.

p.c.v.28. de bonorum detentionibus, et venditionibus) de bonorum separatione, et creditorum possessione, et venditione, et de rerum addictione, atq. curatione Græce. Hæc magis consentanea fuut titulis libri xlij. Digestorũ, modo pro verbo separatione scribatur cessione.

p.104.ver.4.item) iterum Pand. Flor.

Ibid. (sexta pars) cui præest titulus de bonorũ possessionibus. Græce additur.

p.c.v.20.vel conceduntur) hoc est remittuntur. nam Græce est ἢ συγχωρήσεως.

p.c.v.24. de municipalibus) ad municipales Flor. editum.

p.c.v.29. recepit quinquagẽsimus etc.) in Græca const. est. Hæc omnia extremus liber cõtinet, qui huius quidem partis, cuius initium est de stipulationibus, sextus est, si eius tãtum initij, et partis ratio habeatur: sed quinquagẽsimus etc.

p.105.ver.2. confecta sunt) recte, et ad nostram iussionem apte additur in ead. const. Græca.

Ibid. virum excelsum) glorioſissimum Græce.

p.c.v.9 virum Illustrem) magnificentiſſ. Græce. et v.13. et v.16. et v.22. et p.106.v.1.

p.c.v.18. Berutẽsium) Pand. Flor. Verutiensium. Græce Βηρυτίων. sic v.22. (Berutẽses) Pand. Flor. Verutienses. Græce παρὰ Βηρυτίοις.

Huius

Huius Berytensis coloniæ mentio fit cap.1. 7.et 8.de censibus.

p.e.ver.28 Præfectorium) Præfectorem Pand. Flor.Græce tamen ἀπὸ ὑπάρχων.

p.106.v.3.Antecessorem) In Græca const.legum interpretẽ, licet paulo ante ipso Antecessoris nomine vsa fuisset. Sic Iulianus Nouellarum interpres Iulianus Antecessor Constantinopolitanus in veteribus libris nuncupatur, quem non nemo Patricium vocat.

p.e.v.12.et cum omnes etc.)Hæc periodus deest in Græca constit.

p.107.v.23.viro excelso) glorioſissimo Græce.

p.e.v.25.viris Illustribus) magnificentiſſ.Græce.

p.108.v.10.Institutionũ) quæ Instituta appellari decreuimus,Græce.

Ibid.eandem emendationẽ)eadem emendatione Floren.editum est.

p.e.v.21.id est Institutionum etc.)Hæc nomina librorum non sunt in Græca constit.

p.e.v.24.sperari) separari Floren. editum ex varietate archetypi.

p.e.ver.27.pietati) deitati Florentini ediderunt propter eandem varietatem.

p.109.v.1.tam instanti,quam posteriori)tam anteriori,quam nostro,et futuro tẽpori Græce.

p.e.v.27.oportuerat) oporteat Flor.editum.

p.110.v.1. perfectissime visiones) perfectissimæ visiones Flor.editum. Diximus alio loco visiones

siones significare θεωρίας.

p.110.19. adprehendere) Hoc quidem Florent. Pand. habent, sed magis placet verbum reprehendere.

p.e.ver.21. dein) deinde, ex varia lectione eiusd. libri.

pag.ea.ver.25 prægrauari) prægrauare Florent. editum.

p.e.v.29. lites perferebant) causæ iudicabantur Græce.

p.111.v.2. inscientiam) inscitiam malim scribere. Græce pluribus verbis dicitur, partim quod plurimis laboribus inuenire non poterãt, quę vtilia forent.

Ibid. et voluntate etc.) Hæc desunt in Græca constit.

p.e.v.12. vir excellentiss.) glorioss. Græce.

p.e.ver.27. innodata) innouata. Flor. editum est.

p.112.v.5. legum, et Edicti perpetui suptilissimus conditor) Græce omnium præclarissimorum legislatorum sapientissimus.

pag.ea.ver.6. in suis libris) hæc desunt in Græca const.

p.e.v.7. inueniatur) inuenitur Flor. editum. ex varietate archetypi.

p.e.ver.9. sed et diuus Hadrianus etc.) In eadem Græca constit. ita scriptum est. Ad hæc piæ recordationis Hadrianus, cũ ea, quæ Prætores singulis annis statuebãt, in breuem quendam librum

librum coëgit, optimum virum Iulianũ huic operi præficiens, in ea oratione, quam in vrbe veteri Romana edidit, scripsit etc.

p.113.v.2.qui eis) qui eorum. varietas notata in Pand. Flor. editis. qui ei. varietas notata a me in archetypo.

p.e.v.3. accommodabit) accommodauit, vel patiatur. varietas Pand. Flor.

p.e.ver.7. inscribi) in Græca constit. est. quæ post hãc sacram constitutionẽ nostram conscribi iussimus; vt omnes cognoscere possint, quæ fuerit veterum prius incertitudo, et confusio; et quid a nobis inuentum sit.

p.e.v.11. opere erant) opere fuerant ex varietate Pand. Flor.

p.e.v.14. cuidam) et si hoc Florẽtiæ in Pandectis illis sit, malo quoquã, ut in Codice Iustiniani est.

p.e.ver.23. neque postea) neque qui postea Flor. editum. Sed verbum qui nõ est in archetypo, vt illic notatur. Non male alij scribũt nec qui postea.

p.e.v.24. fuerint) fierent in Pand. Flor.

p.e.v.27. voces) voce Florent. editum.

p.e.ver.28. et si quid) et si qui ex varietate Pand. Floren.

p.114.v.8. producentes) post hoc verbum est in Pand. Flor. contrahentes, idque deletum. in Græca constitut. id non est.

ibid

ibid. detraxerunt) malim traxerunt. nam Græcè est ἐκτραξῆναι. Sunt, qui scribant distraxerũt, quod non displicet.

p.c.v.18. condere) et condere Flor. editum.

p.c.v.20. siglorũ) τίγγλας. Græca const. Veteres notas appellabant, vnde notarij dicti, qui eis vterentur. Hæ litteræ non erant, sed litterarũ vicem obtinebant. Erat etiam aliud scribendi genus; cum singulæ litteræ verba quædam significabant, vt cum S.C. Senatus consultum, R.P. rempublicam, P.R. populum Romanũ scribebant: huic non inepte singularũ nomen cõueniret; vnde detracta littera singlę fortasse dictæ sunt, et postea sigla maiore mutatione facta. Vtrumque genus scribendi arbitror his verbis improbari.

p.c.v.29. sua parte) sui parte magis placet.

p.115.v.7. et in Latina constitutione, et in Græca) Hæc verba deleta sunt in Pand. Flor. solo excepto verbo constitutione. In Græca tamen constit. hæc sunt. Alijs constitutianibus, quæ de his rebus positæ sunt, conscripsimus, tum ijs, quæ Latina, tum ea quæ Græca lingua præcesserunt. Hanc Græcam constitutionẽ hodie non habemus.

p.c.v.9. nostras, quas) nostras, quæ in Pand. Flor. non sine mendo.

ibid. Institutionum seu Elementorum) Græce Insti-

Institutor, quod Institutorum significat, qui titulus a Græcis vsurpatur, a quibus hac in re libenter dissentio.

p.e.v.17. siue in) siue quæ in Flor. editum.

p.e.v.21. voluimus) volumus Florentini ediderũt.

p.e.ver.25. bella Parthica abolita sunt) Pax cum Persis confirmata est, Græce.

p.116.v.3. suscipiant) suspiciant ex varietate Florentinæ editionis. Græce est suscipientes.

p.e.v.5. vir excelsus) glorioſiſſ. Græce.

p.e.v.6. tribus excelsis) tam excellentissimo, & præclarissimo nostro Magistro, quam glorioſiſſimis, & laudatissimis.

p.e.v.7. Illyricis, nec non Libycis) In Pand. Flor. est Illuricis, necnon Libucis.

p.e. v.9. manifestare) Additur in Græca constit. vt ad omnium subditorum nostrorum indubitatam perueniant notitiam.

p.e.v.12. Ter Consule) Tertium consule scribendum est ex errore interpretationis notarum. In Græca est III. Consule. Quæ sit harum scripturarum differentia notat Gellius. Aliud autem est dicere Agrippam ter Consulẽ fuisse; aliud in tertio Consulatu templum condidisse, aut litteras scripsisse; quod posterius explicatur his verbis, Tertium Consul hoc, aut illud fecit, aut Tertiũ Consule hoc, aut illud factum est.

lib.1.tit.14.constit.2.p.117.ver 16.Nou.XVII.) Authen. de mandatis principum.

p.e.v.18.) in Digestis) l. solent in fine.de offic Procons.l.eos.de ritu nupt.

tit.39.const.13.) Vide const.vlt.de crimine sacril.

tit.51.constit.13.p.118.v.13.Nou.60.) Authen. vt defuncti,seu funera.p.illud etiã.vide Nou. 82.cap.1.Auth. de iudicibus in prin.& const. vlt.de pedan.iudic.et titulũ qui pro sua iurisd.

lib.2.tit.12 constit.27.)Eustath.tit.10.cap.5.de temporibus.

lib.3.tit.2.constit.2.p.120.v.5.Institutionum)p. tripli.& p.sed hæc quidem.de action.

p.~.v.25.scriptum est)p.quadrupli.eod.tit.

Ibid.Græcis paratitlis)in collectione Græca constitutionum ecclesiasticar.lib.1.tit.4.Codicis.

p.121.v.7. Nouella VIII.XVII.&c.) Authen. de mãdatis princ.p.tertio.& de iudicib.p.nullo.

tit.3.const.6.p.121.v.12.Nouella LXXXII.)Auth. de iudicibus in prin.

tit.10.cõst.I.p.122.v.3.Institutionum.) p.hodie. de except.

p.e.v.15.alio loco) p.sed hæc quidem. de action.

p.e.v.18.postea.) p.si minus.eod tit.

p.123.v.1.Prochiri.) Viden.Ioseph.Tenedius in prochiro ordine litterarum littera π.

tit.12.const.9.) Hanc epitomen censeo non esse huius Græcæ const.sed potius epitomẽ const. 3.Latinæ de Episc.audien. quam etiam refert Phot.tit.7.cap.1.nomocanonis.

tit.43.const.1 & 2.) Epitome harum constitutionum extat lib.60.tit.8.cap.5.& 6.Basilicorũ.

& apud Photiũ tit.13.cap.29.nomocanonis.

p.123.v.23.luſus) vſus alij.

p.c.v.24.pugnantibus) pugnatoribus alij.

p.124.v.1.milia)multa milia alij.

p.c.v.2.nominationum) nationum alij.

Ibid.nec ludentes) ludentes alij.

p.c.v.3. nec ſcientes ludum) nec ludum ſcientes, alij elegantius.

Ibid.nominationũ tantũ ſed numerationetantũ alij rectius.forte,ſed numerationem tantũ.

p.c.v.5.lapidum) lapidibus alij.

p.c.v.8. prouidere cupientes) proſpicientes alij.

p.c.ver.10.ſeu priuatis)vel priuatis domibus,vel locis alij plenius.

Ibid.neq.ĩ genere,neq.ĩ ſpecie)neq.ĩſpicere alij.

p.c.v.15.a Patribus) ab eorum procuratoribus, vel patribus alij.

Ibid.eis non) repetit fiſcus non alij.

p.c.v.16. demum aliquatemporum,niſi) niſi alij

Ibid.quinquaginta annnorũ) Refert Euſtath. rit.44.cap.1.de temporibus.

p.c.v.18.inquirentibus)prouidentibus alij.

p.c.v.19.tomonobolon etc.)Reiecimus barbara nomina,quæ in alijs libris legũtur,comonobolon,comodaulõ,regindalia,Kempon,et reipuſara. quorũ interpretationem facere multi agreſſi ſunt,potuit nemo.Nos ex Photio ſumpſimus nomina,ex Theodoro Balſamone interpretationem.

p.c.v.21.Sed nemini) Sed nec alij

p.v.22.etiam his)etiam in his alij.
p.e.v.24.ſolum bella) bella ſoluimmodo alij.
p.e.v.25.ordinauimus)ordinamus alij.
ibid.& res ſacras)ſed & res ludicras alij.
Ibid.ſed iſta) iſtam alij.
p.e.v.28.ſanandi)ſedandi alij.
conſt.2.pag.125.ver.3.Sed ſi qui)Sed ſi quid.alij & ſi quis.
Ibid.vicerunt)vincatur alij.
p.e.v.4. ipſum recuperetur) ipſe recuperet alij.
p.e.v.6.dederit) dedit alij.
p.e.v.9.puniri) comprimi alij.
p.e.v.11. in Paratitlis) Hæc ſunt lib.1.tit.4.Codicis in collectione Græca conſtitutionum eccleſiaſticarum. Videndæ conſtit.25.& 34. Græcæ de Epiſc.audien.
p.126.v.24.Horũ ludorum &c.) Viden.cap.2. de aleatorib. in Digeſtis. Si quis certet haſta, vel pilo iaciendo, vel currendo, ſaliendo, luctando,pugnando &c.
lib.4.tit.20.conſt.15.) Refert Ioſeph.Tenedius in prochiro ordine litterarum littera A.
tit.21.conſt.11.) In lib.11.tit.39.conſt.5.Codicis Theodoſiani ita ſcriptum eſt. Pars actorum habitorũ apud Imp. Iulianum Aug. Mamertino,& Neuitta Cos.x.Kal.April.C P.in conſiſtorio,adſtante Iouio viro clariſſ.Quæſtore, Anatolio Magiſtro officiorũ ,Felice Comite ſacrar. largitionum &c. Imp. Iulianus Aug. dixit.

22.const.) Refert Ioseph.Tenedius in prochiro littera A.

p.131.v,8.Quod si is &c.) Viden.constit.21.sub hoc titulo,cuius initium Cum quis.

lib.5.tit.1.const.6.) De proxeneticis vide lib.50. tit.14.Digest.Refert sententiam huius const. Prochiron trium Imperator. tit.3. cap. 4. & Ioseph.Tenedius littera r.

tit.4.constit.29.) Ex paratitlis lib.1.tit.3. & 4. Codicis in collectione constitutionum ecclesiasticarum.

tit.9. constit,11.) Refertur, vt opinor, Nou.2. Auth.de non eligendo secundo nub.coll.1.

tit.17.const,12.)Ex lib.28.tit.7.cap.14.Basilicor. Refert.Nou.22.cap.8.vide Prochiron trium Imperat. tit.4.cap.20. & Harmenop. lib.4. tit.4.prochiri.

lib.6.tit.4.constit.4,p.134,v.15.Institutionum) p.sed nostra.de succes.libertor.

p.136.v.9. alio loco) de bonor.poss.p.cumque antea.

p.e.v.24. codē libro) p.placebat,de legit,adgn, succes.

p.137.v.6. Et postea) de seruili cognat,in princ.

P.138.ver.1.In paratitlis) Refert Photius tit.13. cap.5.nomocanonis.

tit.23.p.138.v.28.Institutionum)p.ante heredis. de legat.vide const.24.Latinā sub hoc titulo.

p.139.v.9.alio loco)de testam p.legatarijs.

p.c.v.29.Institutionum) p.legari.& sequentib. delegatis.

p.140.v.3.olim relinqui cõcessum erat)relinqui possunt Theophilus, qui alia quoque verba in præsens tempus ex præterito mutat.

p.c.ver.23.antea legabatur) legamus Theophil.

p.c.v.25.inter suos)suus,idem Theoph.tam hoc loco,quam in tit.de honor.possess.in prin.

p.c.v.27.Sed nec huiusmodi etc.)Sed hæc quidẽ omnia olim. Sed extat constitutio nostri Imperatoris in ipso Codice posita, quæ hæc omnia incertarum personarum capita mire corrigit Theophil.

p.141.ver.10.possessionibus) adde in princ.vbi Theophilus addit quis sit alienus postumus. hoc est is, qui si nascatur, suus heres futurus non est illi, cui alienum esse dicimus.

p.ea.ver.19.a Græcis) Hoc inuenies in paratitlis lib.1.tit.3.Codicis in collectione constitutionum ecclesiasticar.

p.c.v.22.Et alio loco) Phot.tit.2.c.1.nomocan.

p.142.ver.6.In calce &c.)Ex Photio d.cap.1.

tit.49.p.142.ver.16.Institutionum)p.sed quia. de fideicom.hered.

p.c.v.18.retulimus) p.quintus.

Ibid.N.1.) Authen.de hered.et Falc.p.etenim.

p.c.ver.26.in Institutionibus)Tit.quib.ex caus. man. non licet,in fine.

lib.8.tit.10.const.12.) Hanc Græcam reperimus in bi-

in bibliotheca Bessarionis Cardinalis Venetijs in libro Nouellarū Iustiniani, alterū exēplū habuimus ex Laurētiana bibliotheca Florētiæ. Refert Iustinian' cōstitutioneproxima, & Nouella 43. & 163. Authen. deoperis nouinunt.

p. 144. v. 2. constitutionem) Hāc const. Leonis desideramus.

p.e.v.7. Nos vero iubemus &c.) Refertur hæc sententia a tribus Imperatoribus tit. 26. cap. 4. & alijs prochiri, & a Constan. Harmenop lib. 2. tit. 4. & a Michaële Ataliota tit. 34. prochiri, & a Iosepho Tenedio littera K.

p.e.v.24. Iubemus etc) Refertur hæc sententia a collectore iudicis Basilicorum ordine literarum littera K. & a trib. Imperat. d. tit. 26. c. 5. & ab Harmenop. d. tit. 4. prochiri.

p.145.v.10. Hortorū &c.) Harmenop. d. tit. 4. refert Papinianum lib. i. j. quæstionum vltima quæstione respondisse montium prospectum neminem impedire posse.

p.e.v.13. Nemini &c.) Referunt tres Imperat. d. tit. 26. cap. 9.

p.e.v.23. si vero vetus &c.) Referunt ijdem Imperat. cap. 10. eiusd. libri, & Ataliota. d. tit. 34.

p.147.v.19. solaria siue mæniana) σωλάρια ἤτοι ἐξώστας ex hoc loco constitutio vndecima huius tituli emendanda est.

p.146.v.27. Βασιέρνια) Basternas Sarmatiæ gentem fuisse ex Strabone, & Liuio lib. xl. didici.

eodem nomine vehiculi genus dicitur Palladio,& Seruio. Hic ædificij forma est ex vsu illius gentis sumpta.

p.148.v.11.a miliario ad capitoliũ) De miliario vide l.mille passus.Dig.de verb. sign. vt Romæ, ita Constantinopoli, quæ noua Roma dicta est,& miliarium,& capitolium fuit. Videndus incertus scriptor de regionibus vrbis CP.

p.149.ver.25.consultatio)de hac lib.7.Codicis titulo de appellationibus & consultationib. videndus Iulianus Nou.23 cap.2.& Nou.62. cap 1.

p.151.v.8.xiiii. DE OPERIS) Titulus de operis noui nuntiatione neque in veteribus Latinis libris extat,neque in Græcis;ideo hęc constitutio collocanda est sub titulo de ædificijs priuatis.

tit.47.constit.12.)Refert præter indicem Basilicorum ordine litterarum, Ioseph. Tenedius in prochiro littera A. viden. Harmenop. lib. 4.tit.6.prochiri.

p.151.v.19.a peregrinis) παρὰ ξένοις,quod verbum hospites,& aduenas significat; non male etiam prouinciales hoc loco intelligi possent.

lib.9.tit.4.const.6.) Prior epitome sumpta est ex paratitlis lib.1.tit.3.& 4. Codicis, quæ sunt in collectione constitutionum ecclesiasticarum.

p.153.

p.153.v.2.Episcopus vero &c.) Refert Eustath. tit.3.cap.5.& tit.10.cap.1.de temporibus.

p.e.v.10.non capitali,nec cædis) nō cædis Græce,sed illud magis placet.

p.e.v.11.Si capitale &c.) Refert Eustath.tit.11.c.5.

p.e.ver.15.Si vero de cæde &c.) Refert idem tit. 19.cap.13.& 17.cuius verba apertius declarāt hoc caput; quamobrem ea postea retulimus.

p.e.v.19.ab alijs accusatus reus scriptus sit) ἐγγραφάμενος, hoc est,sub inscriptione a priuatis accusatus ex Eustathio.

p.e.v.25. Additur in Basilicis) Sumpsimus hæc ex interpretatione Iacobi Cuiacij lib.60.tit. 35.cap.22.qui Græca verba non edidit.

p.154.v.4.Ex Eustathio)dicto titulo 11.& 19.

tit.5.const.2.) Prior epitome sumpta est ex paratitlis lib.1.tit.3.& 4.Codicis, quorum antea mentionem fecimus.

p.155.v.1. Ex Theodoro Hermopolita) lib.3.tit. 1.cap.4.Basilicorum.Eandem sententiam reperies lib.60.tit.55.c.2.Basilicor.& in indice ordine litterarū littera φ.& apud Harmenop. lib.6.tit.14.prochiri, & Mich.Ataliotam tit. 35.prochiri,& Ioseph.Tenedium littera φ.

tit.11.const.2.)Referūt tres Imperat.tit.27.c.43. prochiri,a quo sumpsit Harmen.lib.6.tit.2.

tit.16.constit.4.) Hanc existimo esse epitomen const.1.Latinæ sub titulo quando liceat vnicuique sine iudice se vindicare, & in confe-

ctione Basilicorum insertam fuisse hoc loco.
p.157.v.9.Præstat enim &c.)Cicero pro Milone.
Silent enim leges inter arma; nec se spectari
iubent,cum ei, qui spectare velit, ante iniusta
pœna fuenda sit,quam iusta repetenda.
tit.18.constit.9.)Refert Ioseph. Tenedius in pro-
chiro littera M.
tit.19.constit.2.) Referunt tres Imperatores tit.
27.cap.7.prochiri. Huius nulla mentio fit in
paratitlis lib.1.tit.12.Codicis in collectione
ecclesiasticarum constit. Vereor. ne non hæc
addicta sint in confectione Basilicorum, aut
mutata pœna const.6.d.tit.12. cuius initium
præsentis quod in alijs animaduerti.
tit.36.const.1.)Refert Theodorus Balsamon in
scholio ad Photium tit.9.cap.36.nomocan.
viden.Ioseph.Tenedius littera X.
tit.37.constit.2.) Est lib.60.tit.25.cap.4. & in
prochiro trium Imperat.tit.27.cap.52. vnde
sumpsit Harmenop.lib.6.tit.5.in fine, Mich.
Ataliota tit.55.prochiri, Iosephus Tenedius
littera A. Mihi tamen videtur in his pœnas
fuisse in editione Basilicorum immutatas.
tit.47.constit.26.) Prior epitome sumpta est ex
paratitlis lib.1.tit.3.Codicis,quæ sunt in col-
lectione Græca constit.ecclesiasticarum.
p.179.ver.15.in propugnaculum Gypsi, vel alia
præsidia) Huius loci mentio fit.N.22.& 142.
Authen.de nuptijs.p.quod autem.& videtur
insulam

insulã significare, in qua gypsum effoderetur. Nam cum de ijs, qui in metallum damnantur, verba faceret Iustinianus d. Nou. 22. addidit, quale hodie est in Præconeso, siue Proconeso (vtrumque enim legi in veteribus libris) & in ea, quæ vocatur Gypsus. quæ etiam verba reperies lib. 28. tit. 4. cap. 46. Basilicorũ. Apud Stephanum insula in Aethiopia est Gypseis, quæ iuxta Aethiopiam, quæ sub Aegypto est, & in Arabico sinu constituitur Ptolemæo, dicta ab eo Gypsitis, vel vt in Græcis libris est mendose, ni fallor, Gythites. Est & Gypsara, vel Gypsaria portus in Mauritania Cæsariẽsi, & in Arabia Petræa vrbs Gypsaria eidem Ptolemæo; atque Proeconnesus insula in Propontide, quam Stephanus Proconesum appellat. Plinius ad extremum libri quinti ait insulam esse in Propontide ante Cyzicum Elaphonnesum, vnde Cyzicenum marmor, eandem Neurin, & Procõnesum dictam. Ex hoc loco Plinij apparet marmor effodi, aut cædi, Procõnensi, vt in latomijs Syracusis, & alijs locis. p. 160. v. 4. in superiori titulo de custodijs) Hæc verba non ad proximum titulũ referuntur; est enim quartus huius libri titulus de custodia reorũ in Cod. Iustiniani, & in Basilicis 35. lib. 60. sed intellige superiorẽ longo interuallo. p. e. v. 12. & in Oasin mittere) Græcus interpres Basilicorum Oasin locum esse ait in Aegypto

Nilo circundatum culicibus,& muscis infestum relegatis; in eumq. Magnũ Athanasium relegatũ fuisse ab Imp. Constantio. Vlpian. cap. 7 de interdictis, & relegatis. Est quoddam genus quasi in insulam relegationis in prouincia Aegypto in Oasin relegare. Quod verbum v una littera addita mẽdosum est in Pand. Floren. est enim in Ouasin. Vnde Oasenam deportationem appellant Honorius, & Theodosius constit. singulari de Nili aggerib. lib. 9. tit. 32. Codicis Theodosiani, quod verbum dedita opera, an casu omissum est sub eod. titulo lib. 9. Codicis Iustidiani. Oasam mendose scriptum bis reperio apud Hieronymum in vita Hilarionis in editione Romana cereroquin elegantissima. Mendose idem nomen scriptum est in fine voluminis Chalcedonensis concilij, dum Petrum quendam Antiochenum pseudo Episcopũ a Leone Imp. fuisse Oosam, siue Oasam deportatũ refertur. At Liberatus Carthaginensis diaconus in breuiario de Nestorianis cap. 6. in fine, quod secundo volumine cõciliorum extat, refert Socratem affirmare Nestorium Oasim missum in exilium. Longum esset referre, quę singuli historici de eodem oppido scripserint, Theodoritus, Socrates, Sozomenus, Euagrius, Zonaras, Nicephorus, Anastasius, in ecclesiastica historia, & Procopius lib. 1. belli Persici. Apud hos Oasis parui oppidi nomen, & deserti cuiusdam in Aegypto est. Ptolemæus lib. 4. cap. 5. de Marmarica,

& Ae-

& Aegypto differens, in Oasitis Oasin parua, & Oasin magnam statuit. In quibusdam tamen libris Oasi scriptum est.

p.e.v.25. constitutioni subiectas) Quænam hæ fuerint, incertum est.

tit.49.const.11.) Prior epitome sumpta est ex Eustathio de temporibus, altera ex indice Basilicorum ordine litterarum.

p.161.v.2. affectatæ tyrannidis) perduellionis potius, quam maiestatis, si veterum Romanorū memoriam repetamus. In declamationibus ex Græcorum more affectatæ tyrannidis.

p.e.ver.7. Si quis &c.) Est lib 60.tit.52.cap.vlt. Basilicor. & refert Mich. Ataliota tit.35. prochiri, & Ioseph. Tenedius litteris Δ, & Τ.

lib.10.tit.1.const.11. Horum trium postremor. librorum Græcas constitutiones sumpsimus ex libris Iac. Cuiacij, paucis exceptis, quarum mentionem faciemus.

tit.2.p.162.ver.3. Refertur a Græcis) Id reperies in paratitlis lib.1.tit.3. Codicis in collectione const.ecclesiasticar.

tit.11.p.163.ver.3. Neque Comes &c.) Ex Theodoro Hermapolita li.6.tit.1.c.104. Basilicor. & ex indice eorundem littera *K*.

const.8.p.e.v.20. Seruus autem &c.) Refertur ab eodem indice Basilicorum dicta littera *K*.

p.164.v.21. intra triginta dies) Refert Eustathius tit.3.cap.13. de temporibus.

p.165.v.23.octauam partem) Refert index Basilicorum ordine litterar, & Ioseph. Tenedius littera M.

tit.19.constit.9.) Hæc appellatur a quibusdam const. 18. & initium eius fuisse dicitur Sancimus. Viden Iulianus Nou.128.cap.6.

p.170.v.14.vnius mensis) Refert Eustath.tit.11. cap.17.de temporibus.

38.const.) Ex paratitlis lib.1.tit.12.Codicis, quæ sunt in collectione ecclesiast.constitutionũ.

tit.27.const.2 p.175.v.11.Sitona &c.) Ex paratitlis lib.1.tit.3.Codicis in eadem collectione conscriptis.

4.constit.) Ex eisdem paratitlis eiusdem tituli.

tit.30.constit.4. p.177. ver.15. lucra dicta &c.) Græca verba tortalle portoria significant, & transmissionis vectigalia. vide Nou.128.

p.e.v.23. Si tamen &c.) Refertur in indice Basilicor.ordine litterarum littera A.

p.178.v.26.προσβύλεια) viden.const.26.Græca de Episc. aud. quæ huic multis in locis similis est,& quæ illic de hoc verbo scripsimus.

lib.11.tit.1.constit.1.p.182.ver.8.aut lumina) τὰ φῶτα suspicor hoc verbum referri posse ad baptismi sacri celebritatem,aut ad locũ,quod baptisteriũ vocant.Nam φώτισμὸς καὶ φωτίζειν a Dionysio,& Clemente, & alijs ad baptismum refertur,

tit.17.

tit.17.const.3.) Præter indicem Basilicorum ordine litterarum refert Iosephus Tenedius in prochiro littera O.

tit.41.const.7.) Ex lib.60.tit.38.cap.2.Basilicor. Videatur constit.14.Græca de Episcop. audientia,& illic addita.

tit.48.const.18.) Refertur constit.23. & ab Eustathio tit.41.cap.9.de temporibus.

tit.54.const.2.p.185.ver.2.reddentur) Post hoc verbum additur a quibusdam: castigati, si liberi,xx.libris mulrentur.

lib.12.tit.33.const.8.p.185.primam constitutionem huius tituli)videndum est,an hæc verba referantur ad collectionem Basilicorú, vel an scribendum sit pro primam quintam.

tit.37.const.19.p.189.v.9.In paratitlis)Sunt hęc in libro constit.eccleſiast. lib.1.tit.3.Codicis.

tit.47.constit.3.p.c.v.19.Biarchus) Hieronym. in Epist.61.ad Pammachium. Finge aliquem Tribunicię potestatis suo vitio regradatū per singula militiæ equestris officia ad tironis vocabulum deuolutū:numquid ex Tribuno statim fit tiro?non.Sed ante Primicerius,dein de Senator, Ducenarius, Biarchus, Circitor, eques,dein tiro.

tit.63.const.2.)Viden.const.26.Græca de Episc. audien.

p.192.v.24.ex Paratitlis)Ea sunt lib.1.tit.3.& 4. Codicis in dicta collectione const. eccleſiast.

Men-

pag. 2. vers. 2. συμφωνούσας
2.17. λέγειν
3.1. πλεονακτήσασθαι
3.10. οἰωδήποτε
5.7. αὐτοῦ
5.23. διδάγμασι
5.24. ἔχωμεν
6.25. οὔτε
7.1. τριάς, τούτων
7.2. τοίνυν οὕτως
7.3. αἵρεσιν
8.6. ἀξιωθῶσι
8.15. πάντων
9.2. διδαχθῆναι
9.19. βασιλείας
10.12. αὐτοῦ
10.22. τοῦ
10.24. τριὰς
11.3. πάντας ἢ
11.4. κυρίου
12.6. ἡμῖν
14.16. νοεῖν ἢ
15.9. ἡμῖν τὸν
15.24. ἐκκλησίας. πάντων γὰρ οἱ ἱερεῖς τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ
18.4. πιστοῖς τῆς
18.13. ἐπιχείρησιν
21.20 διηγητικοὶ οἶκον
23.13. ὑποκειμένου
23.24. ὑπομνήμασι
26.14. ὑφεξαιρεῖ
28.8. δίδωσι
28.15. ἐρημώσεις
29.15. φανῇ
29.16. αὐτεπιτήδειος
29.21. εἰς τὸ ἐνοίκιον
29.22. καλοποδίου
30.10. ὑφ' ἑαυτὸν
31.25. ἀποτροφὴν
31.26. αὐτὰ προχωρεῖν. εἰ δὲ
33.1. κακεῖσε
33.15. LAMP.
36.20. ἐπισκοπὴν
37.9. θεόφιλε
38.24. κέρδος

39.19. καταλελειμμένων
42.26. et 43.1. κατὰ τόπον
45.5. εὐμενείας
46.19. αὐτῇ
46.22. ὑπ' αὐτῇ
46.23. τούτων
47.23. πειραθήσεται
48.15. μεμαθήκασιν
49.2. διαιτᾶσθαι
49.22. γὴν ᾧ
55.21. LAMP. ETORE. VV. CC.
60.13. αὐαζητεῖν
61.1. πειραθείη
62.15. ἠθροισμένων
62.25. φυλαχθήσεται
63.4. καταλελειμμένων
63.15. τοιούτοις
66.11. ἐκ τοῦ
68.13. SEP. CP.
72.22. οἰανοῦν
72.23. ἢ τὸν
75.12. οἰκεῖα
76.11. μείνειε
76.12. εἴτινες
76.21. πληγὴν
83.5. περιβλέπτων
84.20. τῆς
85.6. X. ΚΑΙ.
86.18. ἡμεῖς
88.1. δεσπότην
88.2. θεῖος
93.9. μητάτων
94.1. πρῶτον
94.3. ὑπόπτων
94.4. παρ' οἷς
100.4. ἐμφυτευτὴς
100.12. γὴν δημοῦντος
100.24. τοῖς
107.17. ἠθισκόποις. & 111.20.
110.15. ἠθιμελὲς
115.4. προσαγορεύονται
115.21. οἰκίαν
122.17. οἵτινες
123.17. κόμης
130.8. ἱκέτας
131.1. προστάττομεν
131.2. προειρημένῳ

132.

132.16.μᾶλλον
132.19.φθάσειεν
137.4.ἄξια
137.14.ὑμῶν
137.15.πόλιν
138.4.πεποιημένων
139.14.βασιλείαν
140.9.καὶ τὴν τῆς
141.6.τοῦ τὰς τῶν
141.8.ταῦτα εἰς
141.13.ἀριθμῶν
141.20.τέταρτον
141.22.ἡ ὑποθηκαρεία
ὀυ πόῤῥω που
143.14.γάμων
144.14.ὑποθήκαμεν
145.22.ἐν γεγονότας
146.7.Tertulliani
146.8.Orfitianin
147.3.καὶ τῆς τῶν
147.23.ἐγγύης
149.5.εἰς ὑπὲρ
150.11.ἀοίδιμον
150.22.ἀντικάνσορα
151.1.κόμητος
152.4.μετατεθείκαμεν
152.10.ἄτε
152.18.ἐνδοξοτάτῳ
153.5.συνθεῖναι
153.6.στοιχεῖα
153.15.ἰσχὺν.et 160.9.
154.13.προκειμένοις γε
155.15.παρεχόμενον
157.20.ἤδη
158.3.συνῆγε
159.3.μόνων
162.18.ἐνστιτούτων
162.25.συμπολιτ.
163.23.ἐνδοξότατος
163.25.ἐνδοξοτάτοις
164.15.δυστυχίου
166.9.περὶ
Ibid.πρόσωπον
169.22.βήματι
170.12.διὰ τῶν ὁπῶν
173.21.παρεχέτω
175.9.καθ᾽ ὧν
175.24.βασιλεῖ δὲ
179.13.μέρος τῆς ἀπο-
τομῆς τῆς
180.5.

180.5.ἀδιαθέτου
183.3.εἰ σύμφωνον
184.9.τὸ γὰρ τῶν κάπαν
184.10.τῶν διγνώδων
185.3.δώδεκα
186.5.μετὰ ταῦτα
187.2.βλάπτοιεν
187.13.ἀντικρὺ ὄντων
188.1.ςενωτέρου γίνεσθαι
Ibid. τὸν ςενωπὸν
188.17.καταθήσει
188.20.ἐξελαθήσεται
189.14.σὰ φρονήσει
192.23.ὁ τοῦτο
193.22.τοῖς ἔξω
193.23.διὰ θέσεως
195.6.τὸν τόπον
195.14.κρίνειν αὐτοὺς
195.18.φόνου
196.13.ἐπισταθέου. et 200.1.
202.15.τούτοις
203.9.κώμης.et 205.20
204.1.κατέχειν
205.20.ὑπομνησθεὶς
207.1.ἀληθὲς
208.1.ἐν τῇ
212.7.αὐθεντίαν
212.15.παραφυλάξει
219.25.ὑποκειμένου
220.21.πιπράσκειν
221.21.μέλλων
222.1.ἐκ τοῦ αὐτοῦ νζ. βιβλίου
227.16.βοήθειαν *
227.22.τοιοῦτο
230.18.εἴτε τὸ
237.10.ὅρκον παρεχομένον
245.11.αὐτῆς
246.7.ἰδίᾳ χρώμενος
247.15.ἀφανισμῷ
253.15.ἐπηρεάζ(ειν) ἐπηρεάσθαι
254.13.καταθέμενος
257.10.μηδαμοῖς
262.10.in quo
264.4.142.25.
264.18 litteris
275.1.dele totum versi

Pag.16. LIB.I. TIT.II.
16.23.Byzantij
17.2.peribus ; cum de
18. 28. Constantinopolitana
20.24.Antiochi
25.15.Epitome
29.21. sed etiam
30.6.aliæ
59.3.sancita
60.28.primis illis
63.9.competat
64.8.huiusmodi
72.21.in theatris
72.24.mysterijs ipsi
73.9.a moyentur
80.1.imitatur
80.2.esse multandum
80.8.A.xv.
80.19.xii.eiusd.
84.13.eiusdem
85.24.baptismata
86.8.seruos
87.11.possederit
91.28.superioris
93.21.decore
99.26. prudētissimis viris
105.8.studiosissimos
107.22. ideo Triboniano
116. numerus pag. mutetur
116.4.præcipue
117.inscr.pag.DE OFF. RECTOR.
117.2. P.P.
118. inscr. pag. LIB. II. TIT.XII.
118.17.earum
118.23.alijs
118.29.spatijs
119.10.absit: si
119. 12. LIB. III.TIT.I.
120.inscr.pag. LIB.III.
121.28.Theodosianam
122. inscr. pag. LIB. III. TIT. X.
122.20.pertineat
122.27. Harmenopulum. & 132.9.
124.inscr.pag. LIB.III.
126. inscr. pag. LIB. III. TIT. XLIII.
127. 19. TIT. XLIV. DE RELIGIOSIS
LIB. IIII. TIT. XX. De TESTIB.
128. inscr. pag. LIB. IV. TIT.XXI.
128.20.his nihil
129.14.is,qui
130. inscr. pag. LIB. IV. TIT.
131.17.Pigneraticia
131.25.Traiecticiam
132. inscr. pag. LIB. V. TIT. I.

133.23.

133.23.consensum
134.2.repetitio
134.15.Institutionũ.& 139. 29.
136.numerus pag. mutetur,& inscr. pag.TIT. IV.
137.inscr.pag. DE BONIS LIBERT.
137.27.ex eadem
138.26.titulus
140.18.veluti
142.15.Pegasiani
144.5.ambigue
144.22.ædificare
144.28.obseruando. Atq.
145.18.eaque
146.29.quamuis
149.18.omni
149.22.prohibebatur
150.inscr.pag.TIT.X.
151.11.Basilicorum
151.8.rei seditionis
154.6.fideiussorem
156. inscr. pag. TIT.XVI.
157.3.Græcæ
157.6.cuiuis
157.12. MALEFICIS
158.inscr.pa.TIT.XXXVII.
158.5. Harmenop.& v.16.
160. inscr. pag. LIB. IX. TIT. XLVII.
164. numerus mutetur
164.5.constitutas
166. inscr. pag. TIT. XI.
168.1.prouincia
168.13.deminutio
169.8.ij,qui
170.19.hisque
172.17.publica
174.4.in iusti
174.23.in re
174.25.Alexandrinæ
175.7.Huius constit.
178. numerus mutetur
178.29.alijsve
179.numerus mutetur
179.7.pœnis.Liceat
184.10.adscripticij,& eorum
184.11.vero tempore
189.7. Eiusdem constit.

BIBLIOTECA VATICANA ROMA

Digitized by Google